COMMENTARIORVM IVRIS CIVILIS IN HISPANIAE REGIAS CONSTITUTIONES, tres primos libros nouæ recopilationis complectens.

TOMVS PRIMVS.

AVTORE DOCTORE ALPHONSO de Acuedo ciue aduocato, eximo Placentiæ inclytæ Hispaniæ ciuitatis.

AD PHILIPPVM II. HISPANIARVM Regem Catholicum, Regum omnium maximum & potentissimum.

CVM PRIVILEGIO.

Ex officina Ioannis Gratiani apud Viduam. Compluti. 1594.

A costa de Nicolas del Poçuelo mercader de libros.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Doctor Azeuedo, vezino de la ciudad de Plasencia, nos ha sido hecha relacion que vos auiades compuesto vn libro intitulado, primo tomo de las glossas y comento, sobre los tres primeros libros de la nueua Recopilación, en que se inserta sola la glossa sin el texto. Y nos suplicastes atento q̃ era vtil y prouechoso, os mandassemos dar li cencia para le poder imprimir, se priuilegio por el tiempo q̃ fuessemos seruido, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias, que la prematica por nos nueuamente fecha sobre la impression de los libros dispone: y por os hazer bien, y merced fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimoslo por bien. E por la presente os damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años primeros figuientes que corran, y se cuenten del de el dia de la fecha desta nuestra cedula vos, o la persona que vuestro poder ouiere, y no otra persona alguna podays imprimir y vender el dicho libro que de suso se haze mencion. E por la presente damos licencia y facultad a qualquier impressor de nuestros reynos que vos nombraredes, para que por esta vez lo pueda imprimir, con que despues de impresso, antes que se venda lo traygays al nuestro consejo juntamente con el original que enel se vio que va rubricado, y firmado al cabo de Pedro capata del Marmol nuestro escriuano decamara, de los que enel nuestro consejo residen, para que se corrija con el, y se os tasse el precio que por cada volumen ouieredes de auer. Y mandamos que durante el dicho tiempo persona alguna sin vuestra licencia no lo pueda imprimir ni vender: so pena que el que lo imprimiere y vendiere, aya perdido y pierde todos y qualesquier libros, y moldes q̃ aparejos que del touiere, y mas incurra en pena de cincuẽta mil maraue dis, por cada vez que lo contrario hiziere: la qual dicha pena, sea la tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la persona que lo denuncia re, y la otra tercia parte para nuestra camara. E mandamos a los del nuestro consejo, presidentes, y oydores de las nuestras audiencias, alcaldes, alguaziles de la nuestra casa corte, y chancillerias, y a todos los corregidores, asistentes, gouernadores, alcaldes mayores, y ordinarios y a otros juezes, y justicias qualesquier de todas las ciudades villas y lugares de los nuestros reynos y señorios, assi a los que a ora son, como a los que seran de aqui adelante, que os guarde y cumplan esta nuestra cedula, y merced que assi vos hazemos y contra el tenor y forma della, ni de lo en ella contenido vos no vayan ni passen, ni consientan yr ni passar por alguna manera. Sopena de la nuestra merced, y de diez mil maraue dis para la nuestra camara. Fecha en Lisboa a. xviij. del mes de Nouiembre de 1581. años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad
Antonio de Eraso.

155
1219.

Comentaria Doctoris Azeuedo, in tres primos libros nouæ recopilationis suo consonans exemplari, hîc excepti mendi, Pag. col. 1. l. 12. leg. tor. c. fina. col. 1. l. 38. accepta eſt pag. 4. col. 1. l. 1. Omnes. l. 9. honorat. l. 14. dãn. no. col. 1. l. 7. Pedro Gutiã. l. 9. pro. col. 1. l. 37. plus bus pag. 5. col. 2. l. 29. et. l. 30. et. l. 31. et. l. 32. et. l. 33. et. l. 34. et. l. 35. et. l. 36. et. l. 37. et. l. 38. et. l. 39. et. l. 40. et. l. 41. et. l.

YO EL REY.

POr quanto por parte de vos el Doctor Alonso de Azeuedo vezino de la Ciudad de Plasencia nos fue hecha relacion que nos vos auiamos dado licencia y priuilegio por diez años para imprimir el primero tomo, sobre los tres libros primeros de la nueua Recopilacion como nos constaua de dicho priuilegio: el que antes nos hezistes presentacion, y porque se cúplio la dicha licencia y priuilegio este presente año. Nos suplicastes os la mandasemos prorogar por otros diez años mas, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro Consejo fue acordado que deuiamos de mandar dar esta nuestra cedula para vos en esta dicha razon, y nos tuuimos lo por vien, y por la presente vos prorrogamos y alargamos el termino contenido en el dicho priuilegio por otros seys años mas, los quales corran y se cuenten despues de cumplido y acauado el termino contenido en el dicho Priuilegio, y durante el dicho tiempo podays imprimir el dicho libro de que de suso se haze mencion, por su original que en el nuestro Consejo se visto, que va rubricado e firmado de Pedro Lopez de Matmol nuestro escriuano de Camara, de los que en el nuestro Consejo residen, con que antes que se vēda le traygays ante ellos, juntamente con el dicho original para que vea si la dicha impresion esta cōforme a el o traygays fe en publica forma como por Corretor nombrado por nuestro Consejo se vio, y corregio la dicha impresion por el dicho original, y mandamos al impressor que assi imprimiere el dicho libro, no imprima el principio ni primer pliego del ni entregue mas de vn solo libro con el original a el autor o persona a cuya costa le imprimiere ni otro alguno para efecto dela dicha correcion y tassa hasta que antes, y primero el dicho libro este corregido e tassado por los del nuestro Consejo, y estando fecho y no de otra manera pueda imprimir el dicho principio e primer pliego, y seguidamente pongan esta nuestra cedula y prorrogacion y erratas, sopena de caer e incurrir en las penas contenidas en la pragmatica el derecho de nuestros Reynos que, sobre ello disponen, y mandamos q durante los dichos seys años de la dicha prorrogacion persona alguna sin vuestra licencia no lo pueda imprimir ni vender solas penas contenidas en el dicho priuilegio, y leyes de nuestros Reynos. Y mandamos a los del nuestro Consejo Presidentes e Oydores delas nuestras audiencias, Alcaldes, y Alguaziles de la nuestra Casa, y Corte e Chancillerias, y a todos los Corregidores, Asistentes, Gouernadores, Alcaldes mayores y ordinarios, y otros Iuezes e justicias, a qualesquier de todas las Ciudades, Villas e lugares de los nuestros Reynos e señorios assi a los que agora son como a los que serande aqui adelante que vos guarden e cumplan esta nuestra cedula e prorrogacion, y contra su tenor e forma no vayan ni pasen ni consientan ye ni pasar por alguna manera sopena de la nuestra merced y de diez mil marauedis para la nuestra Camara. Fecha en san Lorenço a veynte y quatro dias del mes de Agosto de mil y quinientos y nouenta y quatro años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor,
Iuan Vazq.

PHILIPPO, II. HISPANIARVM REGI CATHOLICO REgum omnium maximo & potentissimo Doctor Alphōsus de Azeuedo.

S. & Aet. F.

NON me latet Philippe Regum omnium potentissime, non inquam me latet hanc prouinciam, quam iam semel assumpsi in recopilandis legibus, & pragmaticis Regni, & nunc iterum assumo in commentandis eisdem difficillimam esse omnium, quæ viris disciplinarum studiosis nominis acquirendi causa, continuere possunt. Quid enim obscero difficilius, quam variosset lectorum iudicia, vel minima ex parte satisfacere? Quibus dā enim operis ordo, eius ue distributio nequaquam forsan arridebit. Alijs difficilebrissitus, parum inquam, politus nec dignus quidem, vt opus ita ofcitanter elaboratum legatur ab his, qui Latine linguæ castitatem, exactamque eloquentiam ex veterum turis consultorum vestigijs, & quibus dam in ea, eloquentissimorum virorum commentarijs, assidua lectione fuere adsequuti. Quidam longiorem controuersiarum disputationem requirent, breuem eam denique assentio nem omnino improbantes. Nec deerunt, qui tot authorum, pra fertim iuniorum, allegationem parum vellem operi ac lectoribus esse censeant. quippequi ex eo sam habeant huiusce ætatis tot commentariorum nonenclaturam. His sane omnibus nō aliun obijcere dacreui, quo me a mul tis apologijs dictandis eximerem, quam tui auspicatissimi, & potentissimi nominis tuiclam sub quo hoc trium primorum librorum in Regias constitutiones volumen, & sequentium in hoc ciclo emittendorum pælo committere, et publice legi-turēq erubescam. Quis enim quā tumuis nasutus opus hoc, quod tua amplissima Maiestas approbauit, reprehendere audebit aut si vedargaut, & mordeat, quis illi, nisi parum oculatus adhærebit? Obtrarabit inuidis ora & ijs, qui ex aliorum redargutione laudem aucupari gaudent. & male obloqui retabit totius trium virum congestam diligentiam vehementia, & illa gratis morum suorum seueritas. & maximus potentiæ, quibus potentissimi, christianissimi, ac æ stabilissimi Regis personam & Maiestatem libet & gens. Quare cum dubitauerim aliquando hoc opus in lucem edere Maiestatique tuæ dicare, illud omnis dubitationem & timorem expulerant. Illud quo qui mirum, Ve sub tuæ protectionē recipias humiliter & supplicō exoro. Est que tenuis me aliquid famulitio tuo dicam, vt eiorum minimorum numero quo Maiestas ac benignitas tua semper prouexit in manus adscribi ipse ardum reariquepossem. nihil enim venire mihi poter, vel dulcius, vel optatius Tua vero Celsitudo ex suo ipsa incomparabilis gloriæ & Maiestatis fastigio, vasalli tui quantumuis exigui, non tamen uus, quam munificum solita benignitate suscipiat. vt præclare innata qui clementiæ, quæ omnes

Tabula titulorum in volumine hoc de-
cretalium horum sequens est.

Ex libro primo.

Titulus. 1. De la santa fe catholica. fo. 1
Tit. 2 De la libertad y exempciõ de las yglesias y monasterios y guarda de sus bienes. 25
Tit. 3. De los Prelados y clerigos, y sus beneficios y libertades y calidades que hã de tener para ser naturales destos reynos, y tener beneficios en ellos. 68
Tit. 4. De los Clerigos de coronas solteros, o casados. 116
Tit. 5. De los diezmos. 123
Tit. 6. Del patronazgo Real, y de los otros patrones y de como el Rey solo es comendadero de lo abadengo. 139
Tit. 7. De los estudios generales, Rector, y Maestre escuela, Doctores, y estudiantes. 152
Tit. 8. De los juezes conservadores, y otros juezes Ecclesiasticos. 163
Tit. 9. De los quefores de las ordenes, y de sus votos de Sanctiago. 164
Tit. 10. De las bullas y bullas de cruzada, subsidio, y Comissario, y officiales della 181.

Ex libro secundo.

Titulo. 1. De las leyes. 188
Tit. 2. De como deuen los Reyes, y otros librar los pleytos. 219
Tit. 3. De lo que el reynoha de hazer mucho el Rey en la guarda de sus hijos, y sus officios vacan por su muerte. 222
Tit. 4. Del consejo del Rey. 227
Tit. 5. De los Presidentes y Oydores de las audiencias y chancillerias de Valladolid y Granada. 231
Tit. 10. De la recusacion de los del consejo, Presidente y Oydores de las audiencias, &c 233
Tit. 11. De los Alcaldes de los hijos dalgo. 234.
Titu. 13. De los procuradores fiscales del cõ se.o y audiencias, y delatores. 238
Tit. 15 Del sello Real. 242
Tit. 16. De los Abogados de corte y chancilleria y otras partes. 242
Tit. 18. De las secretarias que libran con el Rey. 277

Ex libro tertio.

Titul. 2. de los Adelantados y Merinos, y Alcaldes mayores de los adelantamientos y merindades y sus officiales. 277
Titu. 5. De los Assistentes y Corregidores. 284.
Tit. 6. de la instruccion y leyes de lo que hã de hazer los Assistentes, Governadores, Corregidores, y juezes de residencia del Reyno. 311
Tit. 7. De las residencias y juezes q̃ las han de tomar. 342
Tit. 8 De los alcaldes ordinarios y delegados. 413
Tit. 10. Del avanzel de los derechos de las justicias ordinarias. 500
Tit. 11. de los alcaldes de sacas de cosas vedadas sacar del reyno. 501
Tit. 12. de la jurisdicion del Prior y consules de Burgos y Bilbao. 504
Titulo. 14. de los alcaldes entregadores. 512
Tit. 15. de los Aposentadores y aposentos de Corte y de las guardas. 513
Tit. 16. de los Protomedicos examinadores. y de su jurisdicion. 513
Tit. 17. De los Barberos flotomianos. 516
Tit. 18. de los Herradores, Albeytares y examinadores. 517

FINIS.

COMMENTARIO
RVM IVRIS CIVILIS IN HISPANIAE REGIAS CONSTI-
tutiones, tres primos libros nouæ recopila tionis complectens tomus primus. Liber primus.

TITVLVS PRIMVS.
De la sancta Fe Catholica.

IN LEGEM PRIMAM.

1 Laici implicite, clerici vero explicite tenentur scire fidei articulos.
2 Omnes iam post tempus gratiæ reuelatæ tenentur habere fidem de mysterijs Christi.
3 Mysteria tamen hæc & articulos fidei an teneatur qui memoriter sciat.

SVMMA IVM.

Quomodo quilibet Catholicus credere, & tenere sanctam fidem catholicam sit obligatus.

Nsena, y predica, Hæc sunt prima legis nostræ verba. Et quoniam in volumine huius Recopilationis de iustitia & ei concernentibus tractandum est, cuius quidem iustitiæ præcipua pars est religio, huiusque religionis principiũ est fides, vt inquit glo. in rubrica. C. de summa Trinitat. & fi. cath. ideo prius de fide premittitur titulus noster, & cum de hac præcipua iustitiæ parte nihil fieri, & operari possit, nisi cognito eo in quo consistit, ordinatim lex nostra declarat, quid est quod quilibet Christianus debet scire, credere, tenere, & firmissime cõsiteri. Insuper etiam declarat qualiter & quomodo quilibet Christianorum scienuam in fide consistentium habere tenetur. Et inquit quod laici ✝ debent scire implicite, & simpliciter tenentes & credentes id, quod tenet, & credit sancta catholicaque Romana Ecclesia: clerici vero explicite & extense, & in hoc lex nostra approbat doctrinam Abb. & aliorum in

HAVRSKA BIBLIOTEKA OHV im. I.I. ZMAJEVIĆA

rubrica numero.6: extra de summa Trinita.& fide catho.nam vt inquit Castro,de iusta hæreticorum puniti libr.1.capite,9.pagina,4. in parvis non omnes eadem lege tenentur circa fidem,quoniam plus exigitur a viro docto , quam ab idiota, plus a viro ecclesiastico & sacris dedito,quam a laico , & prophano, plura oportet scire prælatum quam subditum labia enim sacerdotis , vt ait dominus Mala.2,custodient scientiam & legem requirent ex ore eius quia Angelus Domini exercituum est.Prælatos & predicatores , licet ignorantia sæpe excusēt ab hæresi,non tamēn ita excusēt a peccato,quia tenentur scire omnia , quæ ad officium suum exequendum sunt necessaria.Plebs vero in docta, inquit Castro, vbi supra , & promiscuum vulgus non tenetur scire ,plusquam eos fidei articulos , qui in Apostolorum Symbolo explicantur, neque ad subtilem illorum intelligentiam obligantur sed satis est illi si grosso modo intelligat , dummodo hanc habeat animi promptitudinem , vt paratum sit credere quicquid aliu Ecclesia docuerit.Si rusticus homo quidquam aliud præter hos fidei articulos ignoraverit non peccabit, quia ignorantia illum excusabit, hæc Castro,hoc tamen curiosius & melius explicat Gregorius Lupus vir sane scientissimus, in leg.1.verbo.*Deus los saber*,titulo.3.partit.1. optime,inquiens , quod iam omnes + post tempus gratiæ revelatæ tenentur habere fidem de mysterijs Christi , præcipue quantum ad ea,quæ communiter in Ecclesia solennizantur , & proponuntur, prout sunt articuli incarnationis quos quidem incarnationis articulos , quoniam Christianus scire,& credere explicite non potest sine fide Trinitatis,vt poto quia in eis continetur,quod filius Dei carnem assumpserit,quod per gratiam Spiritus sancti mundum renouauerit,& quod de Spiritu sancto concepti⁹ fuerit,ideo post tempus gratiæ explicite credendum est mysterium Trinitatis,quod quidem mysterium, quoniam in articulis fidei continetur & confitetur,idcirco omnes articulos fidei scire tenentur , prout asserit Pedraza in sua summa,lib.1. cap.4.de mandato primo, declaratione.2.& singulariter pedoctissimum Simancas,in de Institut.catholi.titulo.25.numero 8.cum.4.seq. & videnda est optima lex.27.titu.4. part.1.Qua propter christianis sine ille bonæ & recolendæ memoriæ illustrissimus Petrus Ponce de Leon meritissimus Episcopus quondam noster electusque generalis ,Apostolicus Hispaniæ inquisitor per suum generale mandatum in toto hocPlacentiæ Episcopatu iussit, quod omnes a minimo differentiem habentes ad maiorem vsque tenerentur articulos fidei præcepta Decalogi, orationibus quotidianis vsque ad certum tempus scire,alias quod absolui non possent a suis parochis,& confessoribus,quibus ceteris excōmunicationis impedimēta aliter absolutionem non recipiēnt, quas ordines diligentes,hæc procurauerunt addiscere,& memoriæ commēdare, maximumque commodum , & vtilitatem Episcopatui attulit dicti mandatum , & in posterum allaturum credo,& ne aliqui negligentes forent deberet omni anno recualidari & publicari. Cogere enim possūt episcopi subditos suos ad hæc, secūdum Didacum Perez glosiatorem Salmantinum,in præsenti,colu.29. versi.aliud etiam.Inquit tamen Pedraza,vbi supra,in primo Decalogi præcep-

præcepto,in prine.versic.Secundo *Si saben*,non esse necessarium + omnia hæc mysteria , & articulos fidei memoriter,Hispane , *De coro* scire, sed sufficere fide vno quoque quis interrogetur,quod sciat respondere.Nam vt inquit Innocen.in.c.nisi cum pridem num.4.extra de renunci.nullus tenetur adiscre , sed tenetur ad operari secundum conscientiam,ad credere autembene tenetur aliquis.Secus tamen,imo & necessarium iudico,& credo si memoriter hæc sciantur,satius enim tunc secundum conscientiam vnusquisq; operabitur,ea enim quæ memoriæ habemus operari & seruare sciemus peculiare nanque præceptum est credendi,& necessarium ad salutem,vt ad Hebræos,cap.11.accedentem ad Deum oportet credere,& Marci.c. fi.qui non crediderit condemnabitur, at ille actus qui necessarius est ad salutē,positus est in specialiprece pto.Inde enim colligimus esse præceptum diuinum de penitentia faciēda,quia aperte penitentiam homini peccatori est necessarium medium ad salutem,iuxta illud,nisi penitentiam egeritis omnes simul peribitis,ergo præceptum est diuinum credendi,& Paul.1.ad Corinth.cap. 14.si quis ignorabit ignorabitur,idest,condemnabitur . Ergo si homo damnatur propter ignorantiam,præceptum est de eo,quod scire est , & specialis virtus est , quæ appellatur studiositas,per quam inclinamur ad quærendam scientiam earum rerum quæ nobis sunt necessariæ aut vtiles de qua virtute differit Thom.2.2.q. 166 Ergo cum sit specialis virtus,& ea quidem maxime necessaria , quæ inclinat ad hoc quod scire,etiam debet esse speciale præceptum de actu sciendi,nam præcepta dantur de actu necessarium virtuum,& sic dicit⁹ Innocentij,& Pedrazæ,absolute dictum non placet,nisi ad ordinatim scire referas illud,non vero ad excludendum scientiam & memoriam articulorum & mysteriorum fidei,quæ quidem & credere & scire tenemur,præsertim hisce temporibus vbi hominum malitia abundat, & hæc pro lege prima,& pro rubricæ declaratione & exornatione.

IN LEGEM SECVNDAM.

1 *Ingratitudo excæcat oculos beneficientis.*

2 *Ingratitudinis causa donatio reuocari potest, cum ampliatione & declaratione.*

3 *Ingratitudinis causa potest pater filium exhæredare,num.3. & alimenta denegare.n.4.*

5 *Ingratitudinis causa an possit collator beneficij reuocare collationem.*

6 *Ingratus reduci potest ad pristinam illigitimitatem,& seruitutem.*

7 *Ingratus filius patri emancipati potestas pristinam potestatem reducī cum declaratione.*

8 *Ingratitudo est iusta causa degradādi filium a militia.*

9 *Ingratus turpis,& vilis persona dicitur.*

10 *Ingratitudo debitoris liberati veintegrat obligationem licet non hypothecam nec pignus.*

11 *Ingratitudinem patris filio nocere, Iura qui dicunt.*

12 *Gratitudo,& Deo & hominibus acta est.*

13 *Gratitudo,& ingratitudo ita se habent correlative sicut humilitas ,& superbia.*

14 *Becha & Beguardorum,& Beguinarum damnatur.*

15 *Delinquis subiectis ad clericū portāte corpus christi gaudet immunitate.*

Omnes fidelis corpus Domini nostri Iesu Christi allociare tenetur sub eius pœna.

Et conocimiento. Sicut enim nulla peior res est, quam seruum non cognoscere Dominum, & quemlibet beneficiorem suum, iuxta illud, Malachiæ.1. Filius honotat patrem, & seruus dominum suum, si ergo patet sum, vbi est honor meus, & si dominus ego sum, vbi est timor meus, fit & ingratum non recognoscere beneficientem: nam si tibi gratus, & beneficus sum, vbi est gratitudo, & remuneratio(Excæcat enim ingratitudo) oculos beneficientis, cum fit ventus vrens siccans fontes pietatis & fluenta gratiæ, secundum Bernar. de contemptu mundi, sermo.11. Quo peccato laborant libenter recipientes dona, & beneficia, non recognoscentes illa, & quasi non receperint eorum obliuiscentes, omniumingrata itudinum genus exercentes ingratissimum Seneca dicente, Ingratus, qui non reddit, ingratior, qui dissimulat, Ingratissimus, qui obliuiscitur, & immemorem beneficij omnes oderunt, teste Cicerone, cuius ingratitudinis causa donatio perfecta re-
2 uocari ? potest, ex text. in.l.10. ti.4. par.5. cum similibus ibidem per glosatorē allegatis. Adeo vt quanuis dicatur quod propter ingratitudinem donatio talis reuocari non posit, adhuc tamen si committatur reuocabirus, secundum Speculat. in tit. de donatione.§.7. communis secundum Anto. Gomez, to.2.c.4.n.14. Quod tamen intelligi dum modo ipse donator reuocet, quoniam eius hæredes reuocare non poterunt, vt probat tex. in.d.l.10, & tradit Tellius, in l. 17. Tauri, numero. 6. & communem testatur Molina, vir sane ingeni claritate, & doctrina laudandus in de primo genitis Hispaniæ lib.4. cap.11.nu.44. fublimitando tamen declaratiqnem hanc, vt procedat quoties eunque donator ipse seiuit ingratitudinem, & habuit tempus reuocandi donationem, & non reuocauit, nam tunc hæredibus eius non competit ius reuocandi eam. Hęc est enim solida & vera doctrina, quod si donator potuit reuocare donationem, & sciens non reuocauit, censetur in eadem per durare voluntatem & hæc est magis communis Doctorum opinio teste Octauiano Cahetano, in decisione Pedemontani.12. num. 9. Secus vero si ignoraut, vel non habuit tempus reuocandi, quoniam tunc hæredes ipsius donatoris reuocare poterunt, secundum Cynum, in.l.1. ad finem. C. de reuo. dc. & Fabium, in.5. fecundum. Bal. in nati. & Gregorium, in.l.10. ti.1. par. 5. communis secundum Ripam, in l.fi. num.105. C. de reuo. don. & Molinam, vbi fup. lib.1. c.9. num. 36. & num.37. cum.4 fequentibus profequitur quid erit in maiorata, an id de quo in simplici donatione ? pro qua communi considero text. optimum in l.fi. verfi. *Fuerat ende*, tit.9. part.7. faciuntque dicta per Cafsiadorum. decif. 58. de locato, in prine. & per Tiraquellum in l.fi vnquam, verbo, fuíceperit liberos. num. 31. Secundo intelliges, cum plurisus fequent. Sic & ex hac ingratitudinis causa potest pater filium ? ex hæredare, teste. in authen. vt cum de appel. col. 5. aliud quoque capitulum, & l.1. titulo.7. part. 6. traditur per D. Conarrubiu in capite Raynutius, in principi. per totum, de testamen. & Antonius. Go. to.1. capite. 11. numero. 10. cum. 3. sequen. Imo & ex causis, in quibus propter ingratitudinē potest

potest pater filium hæredare, potest & ei denegare alimenta, secundum glos. de tuleritis in l. si quis a liberis, 5. fi vel parens. ff. de lib. agnof. nor. at Abb. in c. Quintauallis, nu. 5. & de iureiur. & ibi late eius addition. & Oroscius, in l.1. § eius naturale, colu. 15. verbo, educatio. ff. de inst. & iur. & est communis secundum Anto. Go. vbi supra, nu. 11. & probatur opti ma.l. 6. tit. 19 part. 4. vbi Gregorius ita notat. Sic & ingratitudo ansam præbet dubitandi Abb. & Doct. in c. extra, de donatio. an collator possit reuocare collationem ? Beneficij a lieui factam, qui sibi post ingratus fuit, de quo tradit optime Rip. in d. l.fi. q.48. C. de reuoc. dona. & Iulius Clarus, in præct. li. 4. § donatio. q. 21. versi. penult. Itidemque & propter ingratitudinem potest reduci in gratus ad priftinum ? statum illegitimatis, & seruitutis, secundum Bal. in cap. 1. § filij nati, in fine, & deseudo fuer. cont. in vsi. feud. & in l. in fine C. de liber. & eorum lib. quem ad hoc, & alios refert Rebuf. in 1. tom. consil. Fran. tit. de senten. prouis. ar. 1. glo. 2. num. 25. & est optimus text. 7 in cap. octauo. 12. q. 4. & filius emancipatus ? ingratus patri emancipanti eum, redicitur in priftinam patriam potestatem, secundum tex. in l.fi. tit. 18. par. 4. quod antequam glo fatorem nouum ibidem videremin tellexi, quoties pater ipse filium emancipat, secus si per legem emancipetur, vt per matrimonij contractum, & velationem, quoni am tunc cum nullum beneficium apatre acceperit, merito quod quantumuis fit ingratus patri, non reuocatur in pri stinam patriam potestatem, & reperi post vltra gloslam illam tenere. Oroscium, in l. qui liberarius. ff. de adopt. applicando ad.l. 47. Tau. quæ est. l. 8. tit. 1. li. 5. infra, vbi & dicemus

inglos ? fi. annuente Deo. Sic & ingratitudo est vitiosa causa de gradan- 8
dis ? filium a militia, secundum glo. l. 1. l. 5. fi. ff. de obseq. paren. & par. ali. & li. præs. cum ingratus turpis, & 9
vilis persona dicatur, secundum Bal. in l. fratres. nu. 4. C. de inoffi. test. & ingratitudo debitoris liberatirein te grat obligationem, licet non hypothecâ ; neque pignus, argum. tex. in l. 15. si cum venditor. ff. qui. mo. pig. vel. hypo. fol. ficur & legitur in Euangelio de Parabola Christi de quodā homine rege quendam ex debitori bus suis cui magnam debiti quantitatem remiserat, iuberue torroribus cum tradi donec vniuersum redderet debitum, eo quod postmeinistonem ei debito factam, debitorem fuum fuíf. o care volebat, quia paruum debitum ipsi non fecerat parum, vt habetur Matthæi. c.18. Hęc enim & alia innumerabilia mala adfert ingratitudo, & adeo odio habetur, quod non deeft, qui dicat, ingratitudinē 10
patris ? filio nocere, prout ad hocali qui allegant Bal. in l. si. per tex. ibi. de liber. & eorum liberis, & in c. 9. item qui, quę fuit prima causa bene amisin vibus feudorum, licet in l. maximum vitium, nu. 4. Cide libr. per cont rarium dixerit. & alia de ingratitudine quam plura videre poteris per Ripam, in l. fi. q. 41. cum fequen. C. de reuoc. don. & per Quintillanum Mandosium in suo tractatu, de ingratitudine. Sicut tamen hæc opera 12
tur ingratitudo, & Deo & homini bus odiosa reputatur, vt & probat. l. 1. tit. 4. lib. 8. infra. fic & econtrario, vt ad legem nostram redeemus gratitudo, & cognitoque beneficiorum donorumque receptorum non fo lum hominibus ? verum & Deo ma xime accepta sunt, quod enim ingratitudo tollit, gratitudo adfert. animumque, donantis, quem ingrati-

titudo rapuit vlterius bene aciendi, hunc ipsum extollit gratitudoadma jora etiam dona,& beneficia conferenda, & itase habent correlatiue contraria, sicut superbia & humilitas, cum ingratitudo ex superbia nascatur, ex humilitate vero gratitudo, hæc corda hominum Deo acceptafaciens, illa vero & contrario superbos,& ingratos ipsos mente dispergens,humiles vero & gratos exaltans, iusta illud, Dispersit superbos mente cordis sui, & exaltauit humiles, quæ optime lex nostra considerans, gratum & bene cognitum hominem acceptum Deo facit, & reddimirem acceptum. Deo facit, & reddit. Et an possestiot maiorata possit filiumsuum ingratum priuare maiorata, vide D.Padillam militarium ordinum summum præfectum, in.l. vnum ex familia.5.§.fi de falcidia, nu. 16 de legat.2.& D. Molina, de primoge. Hispa. lib. 1. c. 9.

Mandamus, & ordenamos. Ex iis & sequen. verbis damnari,& condemnari potest secta, & error; Beguardorum, & Beguinorum nolentium assurgere, neque reuerentiam exhibere in eleuatione corporis domini nostri. Iesu Christi, qui merito, & iure damnantur, per text. in cle. fi. verfi. octauo, de hæreti. & per tex. similem. in l. 62. tit. 4. part. 1. & quia innominatione, nomine geuallecti debet, vt ad Philippenf. Qua enim ratione, quis teneturcorpus Christi spiritualiter, adde tu & sacramentaliter, sumere,& manducare, iuxta illud, nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. & tenetur ipsum adorareado ratione latriæ vt inquit gl. singularis, verbo, octauo, in. d. cle. fi. de hæreti, & probat. S. Tho. 3. part. q. 25. art. 1. & 2. & probatur ex. c. 5. Cócil. Trifel. 13. & tradit de eis Alphons. de li. 2. Aduersus hæreses, verbo (Adoratio) versi. secunda hæresis. Ex quo & per Do. cõuniter infertur quod fugiens ad clericũ, corpus Christi in domum infirmi portantem gaudet immunitate ecclesiastica, vt nenent plures relati per Remigium, relatum & secutũ per Didacum Perez in.l.1. ti.1.li.5. Ord.col.15. vbi hanc cõmunem testatur opinionem ex Anto. Corseto, sing. verbo, cardinalis, & tenet Anto. Gom. tomo. 3. c. 10. nu. 1. Couar. li. 1 Varia. c. 20 nu. 6. licet cõtrarium & male teneurint aliqui per supradictos relatis, & per Menchaca, de successio. creatio. 6. 2. nu. 55. & tradit post hæc Clarus. li. 5. prac. criminis. fi. q. 30. nu. 24. & quanuis cõtra rum soleat allegari glo. in c. ante p. 13. li. 2. non tamen meretur illa glos. pro contraria allegari, nihil enim a liud illa gl. probat, nisi quod assumens, & recipiens corpus Christi nõ gaudet immunitate Ecclesiæ, & hoc non negatur, non tamen ex hoc colligi debet, contranostrã communem glossam illam facere, quoniam multum differt assumere, & recipere corpus Christi, vel illud assiciare: assimitur enim incibum animæ, vt nihil paratur corpori quantum ad gaudendum delinquentis immunitate hac ecclesiastica, prout inquit gl. dicta, & Rationale diuinorum. Oũs torum. 1. parte. 1. de Ecclesia. in fine, & Castan. in consuet. Burg. und. prima. 5. 5. nu. 120. folio. 55. & sic condemnatus admortem sumpto sanctissimo Eucharistiæ Sacramento non potest dicere se liberatum a condemnatione iudicis temporalis ei impositæ propter dictum, secundum Clarum. in d. practi. crimi. 5. §. q. 98. num. 2. Sed quando assiciatur, tunc paratur immunitas dicta corpori. & fugitur ad ipsum Christi corpus, vt eius immunitate fugiés gaudeat, & nõ capiatur per iudicis tẽporalis ministros propter delicti cõmissi, proutloquitur de ea com

ẽta communis. Et sic illa glos. nõpro bat contrarium quicquid velit Roman. sing. 335. vt licet videre ex Corseto, in sing. verbo Cardinalis, & in verbo priuilegium immunitatis.

IN LEGEM TERTIAM.

1 *Imaginem propter reuerentiam illius quem figurat adorare, vel venerari debemus.*

2 *Imagines non sunt adorandæ nisi ad primitiuorum memoriam non vt in eis spes ponatur salutis.*

3 *Adoratione qua sit Deus, & sancti; eius adorandi, & venerandi.*

4 *Duplex motus animæ potest esse in imagine.*

5 *Regis imagini & prouisionibus eius honor exhibendus.*

6 *Imaginem virginis aut alterius sanctipercutiens seueriter punitur.*

7 *Absciſſam fuisse manum cuiusdã imaginem Christi percutientis. Vbi quod iure regio facta erit sicut verbi blasphematur, cum declaratione legum Regiarum num. 8. & num. 9. quis trit in hoc competens super hoc.*

10 *Imaginem seu tẽplorum Sanctorum frangens, an possit vt hæreticus punirivbi remissiue an gaudeat immunitate Ecclesiæ talis delinquens.*

SVMMARIVM.

Nullus signũ crucis, sancti, sanctæve humi, vel alio in loco vbi cõ culcari possit apponat, sub nostri tex. pœna, & si quid aliter factum est deleatur.

Amdamos. Desumpta fuit lex nostra, & eius prouisio ex titulo. C. vt nemini liceat signũ Saluatoris. Imaginem enim propter reuerentiam, 1 Illius, quem imago ipsa figurat adorare, vel venerari debemus, secundum glos. in deuotionis in capite, si canonici, de offic. ordinamen. in 6. Quod enim facit scriptura legentibus, hoc & imago idiotis cernentibus, secundum glossillam. Et licet ad memoriam, & recordationem primitiuorum fadoratiõ, & veneraridebeant, non vero vt in his imaginibus Christiani ponant spem salutis, neque vt eis seruiant, vt inquit textus in capite venerabilis, de consecratio dilinct. 3. Ex quo B. Augustinus. 9. tomo. 9. operum suorum lib. vno de visitatione infirmorum hos versus annectit. 2

NEC Deus est, nec homo præsens, quã cerno figura.
Sed Deus est & homo, quem signat sacra figura.
Verus homo, verusque Deus, tamen vter que.
probra crucis patitur, mortem subijt, & Sepultur.
Viuit idem, crucis hæc per figna triumphat ab hoste.
Id notum Vobis crucis huius littera reddit.
Scilicet, ipsius nos sunt Crux & Crucifixus.
Hæc & ego veneror, Iesum quoque semper adoro.

Imaginumq, vsus in Nicæno concilio secundo approbatus fuit vs per sicuius 10. Latinam linguam transiuimus. 3

Hoc est Deus, quod imago docet, sed vt Deus ipse
Haud recolas, sed mente colas, quod cernis in illa.

Quos versus refer Ioann.Echius, in Enchiridione suo colorum cōmunium tit.de imaginibus Crucifixi,& Sanctorum, pagi.159.in parus, de quo concilio,& in nostro proposito mentio fit in sacro Concil. Trident.sess.25.c.de inuocatione & veneratione & r eliquijs sanctorum& imaginum traditio & adoratio credit ab Apostolis tradita ,secundū Florenti.3.part.suæ summæ.tit.ir.c. 9.1.i.& alios versus refert Castro , in dict.verbo,Adoratio.Habemus tamen notare quod Deum adorare de
3 benus? adorationē latriæ,vt inquit tex.in c.5.sessionis.13.Concilij Tridentini,in qua latria, charitas dilectionis, multitudo sacrificiorum ad sūm,hyperdulia vero sacratissimam virginem adoramus. Sanctos vero duliæ venerētione,in qua dulia solum veneratio adest , & in hoc sensu possumus quam libertem sacram adorare, idest,reuerentiam ei exhibere?cōcludum glo.in dict.cap.veneratibilis,tripleqæ hoc genus adorationis refert optime Simancas,de Institt.Catholi. 13.num.4.& 5. videndusque iidem elt 8. Thom. & eius additio.in.3.part.quæst.25. Duplex
4 que motus circa imagines has habere potest per Christianum ,? Prior quidem,quo in ipsam imaginem fertur,& in ea sistit , materiam tantum, aut formam consideransscilicet,lignum,aut lapidem,argentum,aurum vel picturam. Alter motus esse potest contemplans imaginem tanquā referentem &repræsentantem protypum . Priori modo nulla imagini debetur reuerentia, imo idolatria esset argentum,aurum,aliāque rem, materiam,vel artis inuentionem adorare.? Posteriori autem modo sanctas imagines adorare, vel reuerentiare,& venerari iusum, & piumest contra damnatos Vigilantinos,qui Sanctos,& eorum reliquias suis fraudant honoribus,quos illis Ecclesia tribuit orthodoxa, fecundum Hieron y. Augusti ,& alios relatos per Petrum Canisium,in suis quæstionibus doctrinæ christianæ,tit.de charitate c.8. versi.quare iam prides,vbi.c.9. alia de imaginibus sanctorum anne ētis,& hæreticos illos itidem damnat Alphonsus a Castro libro.1?.ad uersus hæreses cap.1. Reliquiæ sanctorum,& iterum in eo.lib. 13. verbo,Sancti.Quem igitur imaginibus sacris impendimus honorem, non ipsis impendimus vt picturis,sanctis tuis,sed ipsis,vt repræsentantibus illos quos nobis referunt. Illum, inquit sanctus Gregorius,in toto cor de diligis,cuius imaginem præ oculis habere desideras, prout optime hæc refert,& declarat Simancas,vbi supra.tit.3.num.10.vbi per totam illum titulum optima de imaginibus dicit,& Florentinus,in 3. parte suæ summæ tit.12.cap.9. per totum. Sicut tamen reprobatur per tex,nostrum imaginem Christi vel crucis signum humi per aliquem de pingi & lignari,vel in alio loco pictum culcari posis;ita & sanctorum quorumin quibus ipse Deus repræsentatur,prout noster tex.probat.ibi, *Ni de sancto,ni de sancta*, vel ne ausu temerario horum sanctorum præsertim Beatissimæ virginis statuam in terram prosternere quis audeat, vt inquit tex.in c.si canonici.5.cæcorum.de offi.ord.in 6.nam si & regis imagini honor ? adhibetur, vt probat tex.in.l.1.?.tit.13.part.2. imo & literis & prouisionibus eius, prout exalibi patet, ex qua,inoleuit mos apud omnes judices,& circum eos adstantes tempore , quo Regis aliqua prouisio,vel litera legitur,& nūciatur,eum nomen Regis pronūciatur,honor adhibetur,caputqueiudices

ces ipsi & præsentes alij discooperiē tes,quod ab illa.l.8.processisse credo,& idem in Francia vti asserit Rebuff.in.1.tomo consti.Franciæ,de reserip.art.1.glos.2.in princ.& initia tuis,& imaginibus honor ciuitatis ciuitatis repræsentatur,vt inal.statuas ff.de acq.rerum dom?. quanto magis crucj,vbi Christus dominus noster affixus fuit,& imagini suæ sanctissimæ matris,& sanctorum suorū debe; reuerentia exhiberi,& ideo habemus de iure,quod abradens, aut per
6 cutiens ? imaginē sacratissimæ Virginis,aut alterius sancti,aut sanctæ, & tanto magis sancti sanctorum, deberi seueriter puniri,secundum Anaz & alios relatos per ananda.c.1. prato.num.4.lib.1.tino & morte puniē dum fore delinquentem hūc, inquit Hyppoy.in practi.crim.5.& quia nume.25.& in lex Senatusconsulto.n. 1.cum.4.sequen.fo.45.in patuis.ff. de ficatijs,& Alexand.consil.23.in 6.vol. 5.& latrique Anania, perspradictos relatus,& per Simācas,vbi sup.n.19.& Aucnda.c.5.præto.n.10 libaz.& Boeri decis.301.n.17. & 18. & afflictis,in consilt.Sicilig.1.rub. 7 1.n.22.& lib.3.rub.54.nu.11.quod vidit abscindi ? manum cuiusdam, qui irreuerēter percussit Christi imaginem,quod & post reperi relatum per Cassan.in consi.Burgun.rub.1. *Des Inflictes*.n.59.& 60.& Clarumin practi.crimi.lib.5.§.fin.quæstio.68. versi.imaginem Christi,hæc quæpena abscisionis manus in minoribus nihil potsi dentibus approbatur per tex.in l.1.§.tit.28.par.7.quæ eli optima in propositum, & per neminem vidi allegatam nisi per Simancas,in d.n.19.in aliis vero maioris qualitatis hominibus inquit lex illa.5.imponendam pro tali crimine penam quæ per.l.2.3.& 4.illius met tituli.8 & par.7.blasphemantibus tertia vi-

ce imponitur,quarum quidem legū pēne iubentur seruari per.l.1.tit.4.l. 8.infra quanuis & secundum Simancas vbi sup.in arbitrio iudicis ? pœna talis relinquatur,vt qualitatibus delinquentis,& loci vbi deliquit pensatis,plus pœna augeatur,& per Menochi.inde arbitrijs iudicum,lib.2. centuria.4.casu.176.& sic audiampe nam vidi in quodam ex genere nostriter connostrorum regni Granatensis,qui in partes nostras superioribus annis ab commotionem & rebellionem quandam ab eis factam,adducti fuere,qui qui dem accusabatur quod imaginem quandam Beatissimæ Virginis Mariæ lapide fregerat percutiē do eam. Prima enim sententia condemnatus fuit in manus dexteræ am putatione,& vt manu abscisa ? sup pen deretur,& corpus in partes per,vias & ? strata publica diuideretur,a qua ? tia tem pore quo bis hæc fuerit rem, fui appellatum ad Regiam Pincianā Cancellariamy & appellatione hac pendente, causa iussu Dominorum Regii ? supremi; consilij fuit remissa Inquisitoribus villę de Llerena huius districtus,quorum tribunal in hanc Placentę ciuitatem quotidie transferendum ? perabamus. Et cum casus (quod Deus Opt. Max.auertat) occurrerit omnes qualitatis penſitabis vt pœnam condignam imponas delicto ex.l.enim illa,§.pœnam statuatam statutam videmus,cuius quidem legis pœna talibus delinquentibus imposita ? percutientibus irreuerenter Christi vel Sanctorum imagines nō corrigitur per pœnam impositā blasphemantibus a l.5.tit.4.lib.8.infra quippe qui lex illa.5.partitarum loquitur in blasphemante facto,nam etiam facto quis ? blasphemare dicitur,secundum glos?.in ea.l.5. partita rum per tex.ibi,lex vero illa.5. dicti lit.4.lib.8.infra in blasphemāre ver

bo tantum loquitur, quas leges ita
conciliant Auenda. dict. cap. 3. præ
torum, num. 10. versus de huiusmodi
lib. 2. & de quibusdam blasphemantibus verbo contra Virginem Mariã
refert miraculum Simancas, vbi supratit. 8. de blasphemijs, num. 8. Exiit tit tamen tunc temporis maximè du
bitarunt, quis esset iudex competens
9 istius; Imaginem Christi, Beatissimæ Virginis vel alterius sancti sanctæve frangentis, & in eam perplures eum Hippoly, vbi supra, & cum Simancas, in dict. tit. 33. num. 17. Imo
est tenentiam, scilicet, esse cognitionem misti fori, ita quod secularis vel
Ecclesiasticus iudex, aut ipsi Domini Inquisitores, qui prior eorum prævenerit, cognoscere, in casu tamen
in contingentia facti a nobis propositio vidi, vt dixi, per supremum Regium consilium de eo cognoscens
causam illam remissam fuisse cũ processu dictis Inquisitoribus de Llerena huius districtus iudicibus in causis hæresium; quanuncunque iudex
secularis præuenit in cognitione, & ita fuit facdum vna cum ipso delinquente. Et profundamente remisso
nis huius considerauit, quod facto si
cut dicto voluntas declaratur, leg. reprehendenda, & ibi Doctores, C. de
institut. & substi. fub con. fac nihil enim refert voluntatem factis, vel verbis declarari, vt per Speculat. titulo de successio. ab in testa. nume. 4. fractione tamen alicuius sanctæ imaginis nonne patet frangentem malitio
se, & irreuerenter, velle fateri imaginum vsum non esse necessarium, ne
que feruidum? Sed si dicto tale quid
asseueretur non ne hæresis esset, excõ
cilijs Nicæno & Tridentino supra re
latis? ergo & hæresis erit facto hæc perpetrari licet expresim verbis, nõ
declaretur, præsertim per hominem
nationis suspectæ. Et si ita est, cui po
tius quam Dominis Inquisitoribus
cognitio competeret certe nulli alij. Item & quis secundum Ioann. Echiũ in loco supra citato, Græci appellant hæreticos illos, Inocolocl ast as, id est fractores imaginum. Et sic Græci tunc eos appellabant, & nos maxime hisce temporibus nonne tales eos debemus appellare, & iudicare, talesque fractores imaginum harum vehementer de hæreti, iamolim damnata, suspectos esse credere debemus, secundum Simancas, in suo Enchiridio. violatæ religio, titu. 10. de Effractoribus imaginum igitur, per inquisitores ipsos puniendi sunt & eis remittendi, neque obstat id quod in contrarium allegabatur, scilicet, Dominos hos inquisitores nõ posse imponere pœnam delicto cum dignam, totum namque contrarium videmus imponunt etenim, & possunt imponere per auxilium brachij secularis, si opus fuerit, infamiaque ipsa exorta contra per eos punitos maxima pœna apud bonos, & graues viros reputatur, insuperque pœnas flagellorum imposfur, & in triremes exulare, & deportare, quæ quidem triremium pœna, iure etiam Canonico cognita est, secundum Follerium in sua practica crimina. Canonica, folio. 131. numero. 8. quæ refert Clarus in dicto libro 5. 5. finaquestio. 67. verficulo item damnatio, & in questione. 70. versiculo frequens est, & in capite. 1. ibi gloss. extra de calumniar. probatur, quod Ecclesiasticus quilibet potest exulare, & pœnam verborum imponere, dum ad effusionem sanguinis non procedatur, vt per autredium, in clementina, 1. de offic. ordin. titulo. de potest. Eccles. super laicis, sallentia, 3 4. folio 450. & Simancas, de inftitutio. Catholi. titulo. 46. numero. 5. 7. Et an fractor harum imaginum

10 vt hæreticus † puniri possit, tradit
Afflictis, in constitu. Siciliæ lib. 1.
rubrica. 1. numero. 20. & Simancas,
dict. tit. 33. num. 18. & 21. et quinti
dictis pater quod sic, si indepectum
faceret, vt & inquit repertorium in
quisitorum verbo, hæreticus in ver
si. an fragens præsertim si talis delin
quens celset de nouiter conuersus ad
fidem, & neophitus. Post tamen audiui hunc de quo agimus delinquẽ
tem ob defectum probationum fuisse perdominos Inquisitores absolutum. Et an expuens in crucem timo
re diaboli possit dici Apostata vide
Afflictis dict. rubri. 1. num. 18. Et an
fractor tails gaudeat Ecclesiæ, immu
nitate, tradit Hippoly. in. dict. ex Senatus consulto. Et quare mestus ho
nor & reuerentia fiat imaginibus existentibus in parietibus, quam existentibus in domibus pictorum, vide per decisionem. 303. Capellæ To
losanæ.

IN LEGEM QVARTAM.

1 *An valeat statutum quod in feriatis in honorem Dei de causis cognoscatur & an confessio illo tempore facta valebit.*

2 *Aduocatæ an liceat & consilia præbere in die festo.*

3 *Quid si in die festo terminus ad sententiandum, vel aliud faciendum finiatur.*

4 *Electio officialium vel tutorum potest fieri in die feriata.*

5 *Interpellatio & protestatio potest fieri in die feriata etiam in honorem Dei.*

6 *Citatio an possit fieri in die feriata ad non feriatam.*

Citatio per nuntium an possit fieri in ecclesia vel loco sacro.

§ *Pœna cum imponitur delinquenti pro*

per reuerentiam alicuius sanctiquo modo fit diei computatio.

SVMMARIVM.

Dies sanctus Dominicus seruandus est, neque Christianis tunc licet aliquid operari in publico, neque in secreto, ludæis vero permittitur dummodo audiri non possint sub nostri tex. pœna, quæ & impo nenda est concilijs populorũ si licentiam præbuerint contrarium faciendi.

(*Rorende mandamus*) Condu cunt materiæ nostri textus late notata per Abb. & Docto. in cap. licet extra de feriis, & per Sylueſtrin in summa verbo Dominica quæst. 5. & Cateranus. 2. 2. q. 122. articu. 4. casu. 7. & Florentinus in 2. parte. iuſ summ. titulo 9. cap. 7. per totum maxime in. 8. §. 2. & per Natarrum in Manuali capite. 13. per totum, & Sotũ libro. 2. de iuſtitia & iure, quæſtio. 4. articulo. 4. per totum, concordat que textus in l. deſeſtos. C. de feriis, & textus in. l. 13. cum. 6. ſequen. titulo. 12. part. 5. vbi gloſſ. in l. 14. vers. *De ambas*, quærit an valeat ſtatutum † quod diebus feriatis in honorem Dei de cauſis cognoſcatur, confeſſioque iudicialis eodem die an valebit, de quo & late agitur per Didacum Perez, in leg. 1. titulo. 7. columna. 915. cum ſequentibus libro. 1. Ordi. Et an licite adnecare liceat 2 †, & conſilium prębere in die feſto tradunt per Abb. & eius additores in cap. 1. colu. 1. de feriis, & per Natarrum, vbi ſupra, n. 12. vbi communem

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA OSTRAVA

munem dicit opinionem quod non licet hæc facere principaliter propretio,sed quoniam non est seruile officium,inquit Nauarro,ibidem,licere aduocare,& consilium præbere in die tali,hancque ibi veriorem refert opinionem,quam & tenet Soto,vbi supra,d.art.4.in fine.Hanc tamen Nauarri,& Soti opinionem te petarem,quoties negotium pro quo aduocandum,vel consilium præbendum esset,differri non posset in alia diem non feriatam in Dei honorem esset;qui cosilium & patrocinium postulabat homo exterus,qui statim vellet in patriam suam redire pericumque per consequens in mora extabat,& sic necessitas erat vrgés,prout post vidi allertum per magistrum Honcalam,in opusculis suis,in c.de P ia festorum celebratione,in principio & tunc consuleremvt ex nunnis illis pro patrocinio,vel consilio die illo lucratis fieteraliqua eleemosyna pauperis,& indigenti alicui personæ secundum quantitatem lucri quæsiti,prout post vidi cōsultum per Additionatu Abb.in.c. quod nō est extra de Regulisur.qui plus exigebat,scilicet,vt omnē lucrum illius diei in eleemosynā erogaretur,ideo caute hæc agenda sunt. Aduocatis tamen non placebunt. Studere tame diebus ijs etiam in honorem Dei festiatis bene licet, vt per supradictos Doct.& ad faturitatem reperio relatum tractantem Aluarotum, in proemio feudorum. 1.& 2. col.& Rebuffatē in tract.de preuilegijs scholarisū priuilegio.1. per totum vol.11. tractatuum diuersorum doctorum. Vnū tamen est notandum,scilicet et quod fi in die dominica etiam? vel alia
3 die feriata in honorem Dei,vel sanctorum suorum finiretur tempus decem dierum ad pronuntiandum assignatorum rectoribus ciuitatis per l. 7. tit. 18. lib. 4. infra, vel ad aliquid aliud faciendum, possent iudices ij, vel similes limitatum tempus habentes proferre,& pronuntiare sententiam,etiam in die tali feriato in Dei honorem,insuperq; & in vltimo die partibus assignato ad probandum iuratre & examinati poterunt testes die tali feriato. vt voluit glo.in.c. fi. extra,de iudi.& ibi Abb.n.fi.& Specu. Et eius Additio.in.2 part.de feriis 5.2.n.12. pro quo considero text. in l.idem Pomponius scribit fi de meis 5.fi.ff.de arbitris,quem ad hoc consideraui t glos.in.i.si feriatis, ff. de arbit.imo & in tali casu & termini lapsu partis aduersæ citatio non requiritur ad videndum iurare testes, &cundum Bar.& Bal.relatos per Matt. de Afflict.in decisione Neapoli.47 n.6. Vetum tamen est quod glos. in d.l.si feriatis, aliud vult circa testiū examinationem in die feriato in honorem Dei faciendam,et tunc quando terminus finitatur fieri non possit,quam & videtur sequi Specul. in d.n.12.& clarius eius Additio.ibi, litera g, Imo & secundum Additio. ibidem erit in rusticis feriis & sic,in honorem hominum introductis, ficut pa daretur iudicis nolentis in termino pronuntiare, vel partis nolentis testes facere iurare ante diem Dominicum vel feriatum in honorē Dei, tunc enim quantūmis tunc terminus finitatur nihil horum fieri poterit,& sic possent concordari dictæ contrarietates,data culpa aut nomine dicti,aut partis,quamuis in practica multotiēs obseruari videmus, quod examinantur & iurant testes, & tenentur proferuntur die etiam feriata in honorem Dei nulla discussa diligentia sint ne in culpa iudices, vel partes. Et hanc esse tenendam opinionem tel attur Felinus,in d.c. fin. num.13.& 14.de iudi per generaliratē tex,

tem tex.illius,& plures idem tenentes allegat Additio ipsius Felini,ibi 7 idem,secundum quem Addition.id in fello Paschæ natiuitatis Domini,vel alterius similis diei non procedet,& forte bene,ex text. in l.3.ff. tit.2.par.3.vbi glos.idē tenet,& sic of quæ casus vbi diebus feriatis præcipi potest enumerat text.in l.5.tit.a.
4 par.1.Ex quibus deducitur electionem officialium publicorum,cum sit causa publica, & electionem nominationemq; futurum fieri posse in diebus feriatis,prout & tradit Auendaño,e.19.Præter.n.14.verficu. Tempus autem,lib. 1. & iterum in dictionario suo,verbo.election. & Tiraquel.de priuile.causæ piæ,priuil.156.& ita in hac ciuitate Placentiæ & aliis pluribus in locis fit. Eliguntur enim in die Circuncisionis Domini iudices fraternitatis, imo & quasi omnes electiones officialium ruralium tunc fiunt. Interpellatio tamen citatio fieri possit,
5 possunt die feriata etiam in honorem Dei,secundum Bar. In cum filiusfamil.5.fi.ff.de verbo.obli.quod valde signandum inquit Iaf.ibidem,n.2. fol.81.dicens quod etiam nuntiatio & intimatio die feriata fieri possunt, signandum tamen ego dico, quod vi festa obseruentur ab ijs etiā abstineas in die Dominico, & feria to in honorem Dei, nisi esset casus in quo aliud fieri non possit. Et tan
6 citatio ? possit fieri in die feriatoad non feriatum,tangit Bar. in l.1.ff. notiatio,nu.30.ff.de noui.op.nun.& Abb.in c.fin.20.de feriis, vbi dicit quod non per,l.dies festos,C.de feriis,ibi,Præconis horrida vox silescat,tenet idem Bar.in l.2.5. ex quacunq; n.6.ff.si quis in ius voc.non ieriit.& ibi Oroscius,col.643. in fine,cum seq.& panlo post dicemus. Sed an sicut die feriato citatio fieri non potest ad non feriatum,eodem etiā modo ? citatio in Ecclesia, vel alibi in loco sacro fieri non poterit ad loco non sacro comparendum, & dicendum videtur quod idem sit validum,est enim argumentum de loco ad tempus & e contra, vt per Euerardum,in Centuria locorum, loco.40.vbi similia quam plurima adducit.In contrarium tamen est cōmunis opinio,imo quod citatiquis possit in Ecclesia,vel alsi o in locosacro,dum tamen diuina officia non impediantur,neq; turbentur, quod inter omnes conuenit, teste Oroscio in l.2.nu.6.colu.622.ff.de in ius voc.& dictum argumentum propria opinione adductum non procedit quoties diuersa ratio dari potest prout in nostro aliquatur casu,scilicet,quod die feriata iustitiæ officiū conquiescit propter diei reuerentiā & ita prohibitum repertmus, quod non ita in citatione in loco sacro facta dum ne sacra turbentur, reperitur, præsertim si alibi citatio fieri nō potest,eo quod citandus fugit ad Ecclesiam,item & quia licut communis est opinio quod non valeat citatio facta die feriata ad non feriatā & cōmunis est quod valeat,prout omniahæc attestata communia præceptor meus olim Oroscius in,d.l.2. 5.ex quacunq; col.643.in fine,cum seq.ff.si quis in ius voc.non ier.imo & receptius ibi affert quod valeat, & sicerit idem quod in citatione fa ctain ecclesia,& per consequēs ceisabit arg.de loco ad tempus & eocontra.Ipse tamen Oroscius, has communes contrarias ad concordiam reducit,scilicet quod valeat citatio die feriata ad non feriatum, si in die feriata in honorem hominum facta sit,secus si in honorē Dei, quoniam tunc non valebit,quoniā mergis de ferendum Deo quam homi-

nibus

nibus,& non videtur incongruaco cordia,cum per.l.3§.1.ff.a.pa.3. teste Villalobos,eam corrupte allegante, in suo Aerario mihi diximus, recepitor fit opinio ex Oroscl.vbi supra quod indistincte valeat talis citatio quoli bet die fiat, verum consuetudinem, vt ibi ipse Oroscl.optime inquit,attendendam puto. Qualitercunque festum occurrat die fit non tantum naturali ac diuino veteris testamenti iure,sed & diuino legis Euangelicæ institutæ,tradit optime & curiosè D. Couar.li.4.var.c.19.nu.1.cũ.2. seque.vbi optima in hac materia prosequitur & declarat, aliasque pœnas vltra in lege nostra expressas contra non seruantes dies festos videre poteris ex motu quodã proprio sanctissimi quondã Pontificis Maximi Pij quinti,de quo in 1.1.titu.ſt. proximo mentionem faciemus. Pro legis tamen nostræ complemento sciendum est,quod cum propter reuerentiã alicuius Sancti,sancte ve festorum eorundem imponitur pœna delinquenti, fit computatio die non more Romano,de quoin.l.more Romano.ff.de feriis, & in c. consuleti, de offi. del. sed secundum canones de vespere ad vesperem, secundum Feli.in c.Ecclesia S. Mariæ nu.5.ver ſscias fol.47.de const.fed ſi delictũ punitur actuſu in die festo commitatur, ſi de nocte committitur eſtin telligendum in hora diei ſequentis cõmissum, vt pœna acrior cuitetur, secundum Crauet.con.ſa.105.nu.10. Et quando incipiar dies quo ad indulgentias,& quoad collationẽ ordinum,& quoad esum carnium, & quoad alia ſimilia,vltra Couar. vbi ſupra.nu.9. tradit Addition. repertorij Felini,ver.dies naturalis ſecundum computationem ſolis,6.

INLEGEMQVINTAM.

5 *Confiteripeccata ſemel in anno quis tenetur & quando.*

1 *In articulomortis peccatu confitenda quamuis illoneo anno cum Eccleſiaſit impleta confeſſio.*

3 *Peccata infirmitatem aggrauant.& ideomedicis debent infirmis conſiteri conſulere.*

4 *An debilis mẽtonia teneatur fluxus peccata confiteri nu.4. Vbi & quis dicetur in mortis articulo conſtitutus & alia de confeſſione remiſſa.*

5 *Parochus ſunt peccata confitenda quo cunq; tẽpore nec valet ſcitaria ceſſe tudo vbi an,& extra,quæ ragesiun.*

6 *Ignorantis ſacerdoti non eſt conſitendum etiam vni ex Bulla licet alij quã Parocho confiteri nu.6.Vbi & anele Ctus debeat eſſe Parochus vel approbatus & examinetus.*

7 *An in mortis articulo poſsit quis a quocunque ſacerdote, vel a laicoob neceſſitatem abſolui.*

8 *Confeſsio peccatorum debet eſse vocalis non mentalis,neque per Epiſtolam vel nuncium.*

9 *In confiteri non valente debent appa rere ſigna contritionis ad euitandam noſtri tex. pœnam.*

SVMMARIVM.

Tempore mortis tenetur quilibet Chriſtianus confiteri peccata & Euchariſtiæ ſacramẽtũ ſumere ſub noſtri text. pœna.

L tiẽpo de ſu finamiento.

Addem probat textus.in.cccũ in firmitas.de pœn.& remiſ. & eſt cõmunis theologorũ ſententia,q; quilibet iure diuino teneatur ad mortalia peccatorum cõfeſsionẽ in artic.mortis,ſecũdũ Co.in c.Alma mater.nu.7.5.ver.& Sotin.4 diſtinction.18.q.1.art.1.& hæc articuli mortis obligatio,non excluquin quilibet Chriſtianus teneatur dum

dum ſanus fuerit ſemel ſaltim in anno confiteri peccata,teneatur enim, 4 prout probat text.in.c. omnis, de pœnit. & remiſ. & optima.l.14. titu. 4. par. 1. & an adid teneatur ſummus Pontifex,tradit Couar. vbi ſupra nu.5.ita tamen confeſsio hæc ſacramentalis peccatorum mortalium ſacerdoti ſecrete ſacta,quæ neceſſaria eſt ad ſalutem,vt per Couar. ibi. nu.6.in princi.a Chriſto inſtituteſt vt nullum ei tẽpus in anno diſſinierit certum,ſed ad Eccleſiæ ſit diſſitionẽ relictum,vt per Couar.d.nu me.6.concluſione.4.licet virtualiter poſſit dici declaratum per Eccleſiæ ſaltem mẽtem, & conſuetudinem. Nam ſi Euchariſtiæ Sacramentum in pachate reſurrectionis cuiuſlibet anni ſumendnã iubetur per tex.in d.c.omnis,cum tantum Sacramentum ſumi non debeat,niſi prius peccatorum mortalium confeſsio per modicũ tẽporis ſpatium præcedat, prout iure diuino ſtatutum reperimus, confeſsionem ſacramentalem peccatorum mortalium neceſſari, ſumptionem huius ſanctiſsimi ſacramenti præcedere debere, vt habetur in Concilio Tridentino ſeſsione 13.de Sacramento Euchariſtiæ, c.7. & c.11.& tradit Couar.vbi ſupra.nu me.7.concluſione.4.& Victoria eo munem aſſerens in de Sacramentis titu.de confeſsione.nu.133. in medio,& Caſtro optime adueſsus hæreſes,lib.6.verbo Euchariſtia, errore. 10. Aliter enim faciens iudicium ſibi manducaret & biberet, manifeſte colligitur,& tunc temporis cum Euchariſtia ſumenda eſt, peccata mortalia eſſe confitenda & ſic quanus expreſſe tempus confeſsionis ſacramentalis quolibet anno adhiben de in.d.c.omnis,& in ſimilibus iu- 16 ribus non declaretur, neque declatum reperiamus,teſte Victoria, vbi ſupra nu.13.,& Gregoriam, in dict. leg.3.4.tamen effectualiter conſtitetando dicto modo cenſetur diſpoſitus per,& tunc ſtat confeſsio ad impletionẽ quolibet anno præcepti Eccleſiæ de confitendo,cõ Euchariſtia eo eodem Eccleſiæ præcepto ſumenda eſt,nam ad conſequentis verificationem,debet eius antecedens verisica ri regulariter. Et ideo & morbus & ſtaturis,ordinationibusq;prouincialibus,& ſynodalibus diſpoſitum reperimus ſecundum Gregorium,in. d.l.3.quod & confeſsio ſiat quolibet anno, & tunc cum Euchariſtiæ Sacramentum in Paſchate reſurrectionis ſumendum reperimus diſpoſitum,& conſuetudine Eccleſiæ obtentum,& ex Decreto quinto ſeſsione 14.Sacri Concilij Tridentapproba tur laudabilis hic mos confitendi in Quadrageſima cuius libet anni præimplendo Eccleſiæ præcepto decon ſitendo quolibet anno,non tamẽ eſt negandum,quod præcepto huic ſatisfit ſi in qualibet parte anni quis confiteatur,modo tempore ſumendæ in Paſchate Reſurrectionis, Euchariſtiæ,qui ſe confeſsũ peccatimor talis viderit, confiteatur illud ante ſumptionem hanc ſecundũ Couar. vbi ſup. verſi. hanc præterea,& Sotũ, vbi ſupra. Ex quibus,vt ad legem noſtrã redeamus,de ducitur conſtitudi nem hanc & Eccleſię morẽ conſitendi,& præceptum ſumendi corpus Domini ſemel in qualibet anno tẽpore Paſcharis Reſurrectionis, non excludi per tex-noſtrum ſed potius aliud amplius ſtatui,ſcilicet quod & ſi quis ad impleat in anno cum confeſsione & communione dictis dum ſanus exſtiterit,ad huctamenſi intra illiusmet anni,ranſcurſum deuene irit in periculũ mortis trenetur iti dẽ ſi fieri poterit confiteri ſi ſeruũ pe cati mortalis nouerit,& Euchariſtię

princi-

principio huius legis diximus. Imo & per text. in dict. cap. infirmitas de pœn. & remiſ. & optimam l. 37. tit. 4. par. 1. ſtrictè præcipitur medicis, vt antequam neceſſaria corporali ſalutiinfirmi inquirant, & medeantur & præparent, teneantur animæ ſalutis infirmi neceſſaria proſpicere, & conſulere, infirmum ipſum conſulendo vt peccata confiteatur, & Euchariſtiam recipiat, & ſummat, & teſtamentum ordinet, nam & ipſa peccata ſi non confiteantur plerumq; infirmitatem aggrauant, prout iura illa probant, & authoritate Chriſti ſanantis infirmum prius illius peccatis per ipſum dominũ remiſſis, probatq; glo. propter, in c. dilectiſsimis 12. q. 1. & in cap. qua fronte, extrade appella. quod propter peccatum mo ritur quis citius, vt. 23. q. 4. ca vindicta, & de pœniten. diſt. 1. præditerat notat Caſſaneus, in conſuetud. Burgund. in procœmio, verbo, *Que par mort.* num. 2 & 3. fol. 10. infirmitaſque corporalis plerumq; & frequenter prouenit ex peccato vt optime per Seluam de beneficio, 1. partit. quæſt. 5. numero. 122. & Tiraquell. de nobilita. c. 31. num. 306. cum ſeq. aliquibus & per glo. de commiſsis, in. c. ſi. de frigi. & male. Imo & propter peccata veram legum interpretationem ignoramus, & cauſarũ dubia diſſoluere neſcimus, vt optime probat Burgos de Paz, in procœmio legum Tauri, num. 247. delitiæque ſenſum minuunt, ſecundum text. vbi glo. 2. l. 5. tit. 3. par. 2. medicoſq; aliterſacientes ab Eccleſia gremio abiciendos eſſe iura illa proclamant, & iuſte quidem, nam in tẽporis momẽtoita infirmus repente infirmitate aggrauatur, prout præ oculis quotidie habemus, quod confeſſionẽ eius non datur, ideoque medici ad hæc maxime aduertere debent, ſæ-

namque medicorum ad hęc inadnertentium audiam eſſe credo ex motu quodam propoſito Sanctiſsimi Papæ Pij quinti, & per l. 3. tit. 16. lib. 3. infra habemus pœnam ſtatutam contra tales negligentes medicos. Et an per confeſsionem informem in pleatur præceptum de confitendo ſemel in anno tradit Victoria, vbi ſupra, n. 163. & 164. quærit an dimi dia confeſsio in neceſſitate facta ſufficiat, vbi & num. 2 declarat ambabilis memoriæ teneatur plurĩes in anno peccata confiteri. Ex quibus vnum præſertim notandum eſt confeſsionem hanc ſacramentalem, de qua agimus, iure diuino eſſe inſtitutam eſſeque de neceſſitate ſalutis, ſecundum Victoriam, vbi ſupra, num. 1. & Nauarrum in manuali ca. 2. nu. 3. & 10. & Couar. d. 5. 1. nu. 6. ex Cõcilio Tridentino, ita probantibus, quicquid in cõtrarium voluerit glo. in ſumma, de pœnit. diſt. 5. a qua in hoc cauendum eſt, tanquam ab erroneam & hæreticam opinionem aſſerente, & quæ multorum malorũ fortaſsis cauſa, & origo fuit. Et an ſubpeccato mortali teneatur quis confiteri peccata mortalia ratione peri culi caremdi confeſſore, tradit Couar. dict. § 1. num. 7. coneluditque. 5.

De ſe confeſſar. Sed eui debet quis peccata confiteri ſi rico, an vero laico ſufficiet & dicendum eſt omni no teneri peccatorem confiteri peccata clerico in maioribus ordinibus conſtituto & ſic clerico presbytero, *de miſſa*, vt Hiſpanæ loquamur, huic enim clerico ligandi, ac ſoluendi ab ipſo Dei mediatore tributa eſt poteſtas, prout inquit tex. in. c. multiplex, de conſecratio. diſt. 1. & optima l. 21. tit. 4. par. 1. vbi glo. in propoſitum optime dicit, Sacerdoti enim & non alii peccata confitenda ſunt, vt & in Concilio Florentino decla-

ratum

ratum fuit, ſecundum Victoriam, in d. nu. de confeſsione. num. 1. 2. & 3. & tunc non cuilibet ſacerdoti, ſed tantum proprio, & ſic parocho, ſecundum tex. in d. c. omnis, de pœn. & remiſ. & tex. in clemen. dudum. 6. verſus de ſepult. & dict. l. 21. & ibi glo. & Victoria, vbi ſupra, nu. 148. ita cum ſecundum eum ibi Sacerdos in hoc caſu ſit iudex, vt & probat tex. in. c. verbum de pœnit. d. l. Oportet quod habeat iuriſdictionem, & hæc iuriſdictio abſque ſubditis eſſe non poteſt, & hanc parochi in parochianos ſuos habẽs, ergo ab aliis quam à ſuo iudice abſoluí à peccatis nõ poſſunt imo confeſsio facta alieno Sacerdoti, & abſolutio ab eo impenſa nõ valerent, ex tex. in. c. omnis, iam allega to, & tradit Turrecremata, in. ca. ita Dominus 19. diſt. & lib. 1. de poteſta te eccleſiæ. cap. 97. idque procedit etiamſi intra parochiã alterius quis deliquerit, & peccauerit, ſecundũ Couar. in practicis. c. vndecimo, nu. 4. quod adeo, & ſecundo verum eſt, quod etiam extra quadrageſimam non licet alieno confiteri Sacerdoti, ſecundum Abb. in d. c. omnis, notab. 7. & Nauarrum, in. c. placuit, n. 8. de pœnit. diſt. 6. Quinimo etiã ſtan te conſuetudine confeſsio facta alie no Sacerdoti non valet, ſecundum tex. in c. 2. de pœni. & remi. in. 6. nisi concurrat tacita ſaltim licentia cõfeſſoris proprii, vt per Nauarrum, vbi ſupra, n. 16. vnde ex iſto tacito conſenſu poſſunt defendi confeſsiones clericorum, quas ad inuicem ſe inuicem confitẽtur, ſecundum Maiorem in 4. diſt. 19. q. 1. in 4. argumento, & Caietanum in ſumma, verbo abſolutio, & victoriam, vbi ſupra, nu. 154. Sed ſecundum Florentinum, in. 1. parte ſummæ theolo. tit. 14. c. 9. §. 6. ſola conſuetudo non poteſt eos ſaluare niſi ex parte epiſcopi vera adſit licẽ

tia, prout & voluit Gabriel in Canone Mi ſſæ lectione, 3. colu. 3. præſertim exiſtente iam Concilio Tridentino, in ſeſſione, 23. de reformatione. c. 15. ſecundum quod non licet cuilibet confiteri Sacerdoti, prout, & aduertit Nauarro, in Manuali c. 4. num. 2. Quod noſtrum tamen propoſitum ſufficit ſcire, alij quam parocho de iure non conſitendum, niſi parochus ille imperitus eſſet, nam tunc diſcretum confeſſorem tenetur quis perquirere, ſecundum glo. in d. c. omnis, & probat tex. in l. 22. tit. 4. parti. 1. & tunc penitꝰ prius licentia ab ipſo parocho, quam ſi nolit præbere maior & ſuperior eius adeũdus eſt, ſecundum legem illam. 22. quæ & ponit alios caſus, vbi licetalieno confiteri Sacerdoti, & in. c. 21. eiuſdem tituli, & partis, alios deſcribitur ſcilicet, ex licentia parochi vt per Victoriam, vbi ſupra, numer. 149. Sed an in abſentia proprij Sacerdotis poterit quis confiteri cum alio, vel ex alia ſimili cauſa, & quid in vagabundis, vide per Victoriam, in d. tit. de confeſsione. num. 145. & 155. eſt tamen verum quod immortis articulo ſi proprij Sacerdotis copia non adſit, poteſt quiſq; perquencunq; catholicum Sacerdotem (habilem tamen intelligerem ſi haberi poſſet) abſoluí à quibuſcunque peccatis, quantumcunque à iure, vel ab homine reſeruatis, & demum à quacunque excommunicationis cenſura, ex c. ſi. de ſepult. & c. nobis. 2. & c. non dubium. 2. quæ nius. c. quod de his, de ſent. & excom. extra, & ex eo cod. tit. in. 6. notat Hiſpanus Franciſcus de Vargas, in de iuriſdictione epiſcoporum, & ſummi Pontificum thori. Reſpon. 5. pagi. pen. vbi & rationem annectit, ſcilicet, quod cum hoc ſacramentum ſit in remiſsionẽ peccatorum inſtitutum, & articulus

mortis ſit, vbi res agitur, aut per
petuæ felicitatis, aut perpetuæ dam
nationis, non agereteccleſia, quæ ab
Spiritu ſancto gubernatur, ſecúdum
amplißimam Dei miſericordiam, ſi
non omni remedio, exeunti ab hac
luce promptißime ſuccurreret, &
quando dicetur quis inarticulomor
tis conſtitutus, tradit Victoria, vbi
ſupra. nu. 14. & Nauarrus, in Manua
li. in. c. 2. nu. 8. & Florentinus. in 1.
parte ſuæ ſummæ Theolo. tit. 10. c.
3. §. 5. in prince. & Rip. in tract. depeſt.
te, in 3. particula. ſecunde partis. nu.
47. ſolo. 2. & Gometius, in Reg. Can
cellar. de infirmis reſig. q. 8. in prin.
& Soto, in 4. diſt. 18. q. 4. art. 4. verſi.
quæ tis autem, & Couar. in d. 4. nu.
7. in prin. Et an in caſu in quoquis
per Bullam, aut aliam indulgentiam
vel cauſam iuſtam poteſt alieno ſa
cerdoti confiteri, poterit ignoran
tem, & idiotam † Sacerdotem eligere,
Victoria, vbi ſupra. num. 168. in
quit optime quod non, debet enim
eſſe idoneus, nam ſi impenitens eſſet,
& hoc penitens animaduerteret, ni
hil ageret, argum. tex. in c. quem pe
nitet, iuxta medium, de pœni. diſt. 1.
& in d. c. omnis, & ibi glo. & Syl
veſt. verbo confeſſor. 3. in prin. Na
uarro, in Manuali. c. 9. num. 9. pœni
tens vero debet conſcere an confeſ
ſor ſit idoneus ex traditis per Nauar
rum vbi ſup. & melius in eodem Ma
nuali. c. 4. num. 2. Quinno non ſa
tis eſt quod ſit idoneus iudicio pœ
nitentis, ſed etiam requiritur quod
præſit curæ animarum, & habeat iu
riſdictionẽ ſaltim in aliquos, ſecundũ
glo. alieno. in d. c. omnis, ſingularis
ſecundũ Abb. ibi. nu. 14. ſimilis glo.
ſpecialis. in cle. 1. de ſtudio. quã ad
hoc dicit ſingulare Raue. ibi & Pa
normi. in c. ſignificauit. nu. 5. deforo
cõp. & Soci. ibi nu. 21. & Parlat. in c.
de cauſis nu. 13. de offi. del. Ia in. ſi

per etroremotus. 8. de fur. om. iud. Fra
cus in c. 1. de pœnit. & remiſ. in. 5. Ca
pella Tolo ſana. 12. vbi additio. hanc
reſtatur communem. Sed verius vi
detur Bullæ Cruciatæ attentis, quod
non requiritur quod habeat iuriſdi
ctionem talis ſacerdos virtute illius
vel ſimilis Bullæ aut Indulgentiæ,
aut ex alia cauſa eligendus, dum ta
men ſit idoneus ſcientia, nam cum
talis ſacerdos ſit electus de voluntate
Papæ, & delegatus eius reputetur
vel de propria parochi licentia, con
ſtat habere iuriſdictionem, & ſic ab
ſoluere poſſe, prout, & tener Hoſti.
& Sicul. relati per illam additionẽ
decif. 21. Capellæ Tolo ſanæ & Felinũ
d. c. ſignificauit, in prin. & Ia. vbi ſu
pra. & Rip. a. vbi ſup. tit. de reme
diis ad curandam peſtem. num. 56. &
42. & Gabriel. in 4. diſt. 17. col. pen.
quæſtionis ſecundæ, & Victoria vb
ſup. nu. 60. & ita communi obſeruã
tia receptum affirmat Adrianus, in
4. de ſacramento confeſ. q. 5. dubio.
1. & addition. dictæ Capellæ. 121. in fi
ne. Verum inimuero is, cui per conſ
titutiones ſynodales, vel alias eſſe
titam audire confeſſiones ſine præ
dio examine, non poterit eligi, aut
conſtitui delegatus virtute dictæ Bul
læ vel alterius cuiuſlibet, licentiæ, &
cauſæ, ſecundũ Medinam, in tracta.
de confeſſione, quæſt. de lectore. 2.
lieno a Paro. eligen. §. ſi quæras, &
Nauar. in d. c. 4. nu. 2. Et cum ſit per
ſacrum Concilium Tridentinum ſe
ſione. 23. c. 15. de reformatione in
ſum, & pronũm ſit nullum eſſe ido
neum ſacerdotem ad confeſſionem
audiendam, niſi ille, qui parochia
lem Eccleſiam adminiſtrat, vel præ
dio examine pro tali declaratus eſt,
neque virtute Bullæ, neque alte
rius licentiæ vel cauſæ poterit alius
eligi in confeſſorem ſecundum Nau
arr. vbi ſupra. & Victoria vbi ſupra.
num.

nu. 10. ex quo dicit eſſare opinio
nes, & primam ex relatis in effectu
approbatam vide's, & poſtquam hæc
ſcripſeram repertus ſic ea retuliſſe mo
dernum Mexiany, in. I. de Toledo. in
6. fundamento. 2. partis, nu. 7. & qui
ſus ſum, dum eum vidi ſic aſſerentem
& referentem. Sed an, ſicut in mor
tis articulo poteſt quis abſolui aquo
libet ſacerdote ſi parochus proprius
haberi non poteſt, etiam ſine dictis
non ſit idoneus ſacerdos ille, vel pu
pra liximus, poterit abſolui a laico
ſi copia clerici haberi no poſſet, in
mortis articulo, & dicendum eſt ſp
conſtare laico licebit, abſolui tamẽ
ab eo non poterit, ſecundum gloſſ.
patet quam in. 6. paſtoralis. §. præ
terea, de offic. ordi. & glo. ſi. in. c. 2.
de pœni. & remiſ. in 6. & in c. 1. no
bis, in. 1. de ſent. excom. notat Aufre
dus, in tract. de poteſtate ſeculi. ſuper
eccleſ. perſon. regul. 4. allen. 29. fol. 8
37. & probat optime, & ſingularis, l.
29. tit. 4. par. 1. quæ ſecundum gloſſæ
torem ibi, habuit ortum a cap. quem
pœnitet, de pœni. diſt. 1. etiam ſi ta
lis laicus eſſet Iudæus, ſecundum Ad
ditio. Abb. in. c. quod non ſit, litera
A. extra de regu. tur, & vide eundem
Abb. in. 6. quanto, in. 12. de conſuet.
& tunc in tali neceſſitate, ſecundum
Victoriam, vbi ſupra, nu. 14. etiam
mortalium peccatorum eſt tali laico
confeſſio facienda, abſoluti tamen à
laico non poſſunt à peccatis neque
ab excommunicatione, ſecundum
dictos Doct. & Soto, in 4. diſt. 18. ar.
4. verſic. etrum verò, & ideò ſi talis
poſt neceſſitatem illam tempus ha
beat confitendi, teneatur confeſſio
nem reiterare cum patocho ſi habe
ri poteſt, ſi tamen cumalio ideneo
ſacerdote, quoniam confeſſio illa
laico illi facta ſacramentalis nõfuit,
ſecundum Nauar. in d. Manuali. c. 21.
n. 4. vbi omnes ita tenere aſſerit, &

probat expreſſe dicta l. 29. quæ omnia ſic conſideran tem reperi relata per Rip. an, in tract. de peſte, d. parti cula. ſecunde partis nu. 48. cum ſe quent. Eſt tamen verum quod ſecũ dum cõmunem Theologorum opi nionem teſte Auſredio, vbi ſupra, nõ tenetur quis ad hoc de neceſſitate, ſcilicet, laico confiteri, in defectum clerici ſacerdotis, eſſet tamen vile ex materia verecundiæ, quæ eſt vna pœna debita pro peccato, & ſic bo num eſſet conſilium, ſecũdum Aug. in. 8. c. quem pœniter, hodie tamen inquit Soto. d. diſt. 18. art. 1. q. 4. pa. 796. in prince. quod non ſunt conſti tendæ tales confeſſiones laicales, quoniam non neceſſariæ, & pericu loſæ ſunt imo & pernitioſas vocat Nauarr. in princ. diſt. 5. de penitẽ tia in. 3. parte gloſſ. num. 1. Aliud etiam, & non minus ſingulare notã dum eſt, ſcilicet, quod cõfeſſio † hæc ſacramentalis (cujcunque facta ſit) deber eſſe vocalis non mentalis, nã cum ſacerdoti ſoli, & in ſecreto fieri debeat, qui peccata dimittat, & diſ ſoluat, nullo modo ſacerdos hic poteſt dimittere, & diſſoluere, niſi ſciat, quæ ſint, hæc tamen ſci re non poteſt niſi per confite ri tem declarentur, igitur neceſſa rio peter, confeſsionem hanc debe re eſſe vocalem, vt probat optime Ioã. Elcius in ſuo Enchi. tit. de cõfeſ ſione. vbi inquit antenitat, & ceretam etiã eſſe debere, & hoc probiturupti me ex decreto Cõcilij Tridentino, Seſſione. 14. de reform. capit. 5. & 6. imo iure diuino inſtitutum fuiſſe confeſsionem hanc eſſe vocalem ap parer ex Euang. Luc. c. 17. dum Chri ſtus ibi miſit pauperes duos ad facer dotes vt mũdaretur à peccatis, vtpro bat & inquit text. optimus in. l. 30. tit. 4. part. 1. deſumptus ex dict. c. quę pœnitet, de pœnit. diſt. 1. & tractat de

ijs Castro, li. 4. aduersus hæreses, ver bo confessio, & sic non per nūtium vel epistolam, vel scripturam aut in terperem fieri debet, vbi aliter fieri potest secundum Victoriam, vbi su pra. nu. 171. cum duobus seq. & pro batt. x in. d. l. 30. neq; per scripta etiam si ea legendo vocaliter declaret tur peccata, secundum D. Couar. libr. 2. variar. c. 13. nu. 6 versi. hinc obiter & D. Padillam, in. l. & in Epistola. n. 14. C. de fide icom. vbi in fine tenet, quod si quis lubricæ memoriæ sit, potest quo fidelius confiteatur peccata schedulæ mandare, atq; exinde proprio ore confiteri, & sic declarā da sunt dicta per Couarr. vbi supra, & optime per Sotum, in 4. dist. 18. q. 2. art. 6. col. pen. Ex quibus in nostrum propositum tenendum est, in firmum hunc teneri proprio facerdoti confiteri si haberi potest, sin minus, vel si Bullam aut indultū ad hoc habeat alienosacerdoti idoneo tamen Concilio Tridentino attento vocaliter, & in secreto potest secreta reuelare & peccata, vt nostri etiam tex. confessioni satisfaciat, sed si periculum esset in mora cuicunque sacerdoti.

De recebir communion. Ita quod si fieri potest, vtrumque infirmus tenetur facere in mortis articulo, scilicet confiteri, & itidem Eucharistiam sumere, aliter vnum absque alio ad tenuitandam nostri tex. re iam nonsuf ficeret, vt & aduertit Diacus Perez, in præsenti. col. 12. quanuis secundū eum ibi remoto contemptu sufficiet ad euasionem pœnæ nostri text. solum confiteri, nam lex nostra christianitatem potius, & signa contritionis requirit, vt pœna eius euitetur, remoto tamen contemptu, & notabili negligentia, nam si requisitus dum potuit noluit, vel distulit Eucharistiā recipere, & fumere, non redderē eum tutum a necessitate, præsertim si esset Christianus nouus, & non iuxta consuetus, vel malæ opinionis & famæ, in morte q; signa contritionis deficerent, quæ debent apparere in casu, in quo quis propter grauitatem infirmitatis, & mortem repentiram non potuit confiteri, secūdum tex. in. c. multiplex de pœnit. distinct. 1. a quo desumpta fuit. l. 3. tit. 4. part. 1.

Pero que si fuere por caso. Vtq; mors repentina fuit ex aliquo accidente interiori, vel exteriori, vel ne potuit loqui, itaquod intali infirmo nulla dari posit culpa, tunc enim nihil ei imputandum est, præsertim si illomet anno confessionis præceptum adimpleuit, vel in morte signa contritionis apparuere, vt inquit tex. in. d. l. 31. tit. 4. part. 1. vel quia per aliquem fuit impeditus, vel prohibitus, prout cum condemnatis ad mortem inscij iudices facere solebant, putantes quod si Eucharistia tali condemnato ad mortem ad carcerem deferretur, poteratdicere, quod eius immunitate gaudere volebat, contra quos iudices inuehit iusta ratione. Anto. Gom. & alij relati in. l. 2. in fine infra tituli proximi.

IN LEGEM FINALEM.

SVMMA RIVM.

Plactus, & lachrymæ pro defunctis in Ecclesijs, & domibus cessare iam debent, sub nostri tex. sicena.

Orende mandamos, Idqueius stis rationibus in lege nostra declaratis prouideatur & quia in ijs planctis, & lachrymis quasi cōtradici videtur voluntati Dei, contra id quod in oratione Dominica quotidie petimus, & con-

& consitemur dicentes Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra, ideo que prepositorum, & peruersum est, quod cum Dei voluntatem in ijs verbis impleri peramus, cōtra id quod propria voce diluciderofessamur, manifeste agere videamur in die mortis defuncti alicuius exclamando, & quæ non docent Christianos faciendo, vt inquit tex. in. c. qua pie posterum. 13. q. 2. & ex in. l. 44. tit. 4. part. 1. præsertim si talis mortuus est sumptis ecclesiæ sacramentis, & signis contritionis apparentibus, quem præsumendum est ad frugem melioris vitæ peruenisse: idque mire exemplo singularissimo regis David, qui secundum Dei cor inuētus fuit, iustificari, & ornari potest legitur enim. Reg. 2. quod David ille Rex magnus filium dilectum, quem sicut animam propriam diligebat, infirmitate percusum, impatientissime sfebat, & cum cum humana auxilia iam nihil prodessent, semetipsum conuertit ad Dominum, deposita re gali gloria, sed in terra, iacuit in cilicio, non manducauit, neque bibit, septem diebus continuis orans Deū si forte sibi filius donaretur. Accesserunt seniores domi eius, consolātes rogauerunt eum, vt penem sume ret, veriti ne dum filium vellet viuere, ipse ante decederet. Non potuerunt torquere, non cogere, amore enim impatiens solet pericula ipsa contemnere. Iacet Rex in squalore cilicij ægrotante filio, nec verba faciunt consolationem, neque ipsa ecarum necessitas auocauit, mens tristitiam patitur, pectus dolore residitur, oculi lachrymis perpetibus fluunt. Inter hæc factum est, quod de creuerat Deus, moritur puer, vxor in luctu, tota domus in planctu, famuli pauidi, quid facerent æstuantes: nemo enim audebat domino filium mortuum nuntiare, timentes vtique, ne ille, qui sic adhuc impatiēter filium lugebat viuum, si audiisset mortuum, vitæ faceret finem. Dū itaque sumuli inter se, dum eūt tri stes, & alter ad alterum susurratione occulta loquuntur, intellexit David præuenit nuntios, an vitam eius exhalet, seret interrogat, negare non possunt, sactum sletibus indicant, sit concursus insolitus, expectatio gradis, & motus, no quid sibi periculi pius, parer inferat. Surgit mox David ret, de terra, gruit se cilicio, surgit hilaris, quasi filium suum audisset incolumen, vadit ad balneas, lauat corpusculum, vadit ad tēplum, adorat Deum, epulatur cum amicis compresit suspitia, gemitu omnī deposito, vultu iāu læto. Mirantur domestici, stupent amici nouam, & subitam conuersionem: audent denique, interrogare, quid sibi velit hoc, vt cūm viuente filio ficdoluerit, mor tuo non doleret? Respondit vir ille magnus, necesse fuit, cum adhuc viueret filius, & humiliari, & ieiunare & lugere in conspectu meo, erat enim spes impetrandi commeans vitę. At vero postquam volūtas Dei facta est, fultum esse & nimium inutile, lamentatione animum inundare, sic dicens, ego ibo ad illum, non ille reuertetur ad me. Ecce ergo inquit B. Augustinus. 9. tomo opuscu lorum suorum in sermone. 2. in fine, de consolatione mortuorum, exemplum magnanimitatis atque virtutis. Quod si ille Dauid, qui adhuc sub lege positus erat, sub illa non do cu licentia, sed necessitate lamentationis fic animum a luctu irrationabili superabit, sic tristitiam suam suo rumque compescuit, nos qui sub gratia sumus, sub certa spe reiurrectionis, quibus omnis tristitia interdicta est, quafronte mortuos more genti

lium plãgimus, vlulatus insanos tollimus, veluti alio genere bacchãtes, cũ scissis tunicis pectora nudamus, verba inania, & nænias circacorpus & tumulum deiunctis cantamus? Postremo etiam qua ratione vestes nigras tinguimus, nisi quos vere intelleximus & miseros non tantum fuisse, sed etiam vestibus approbemus? Aliena sunt ista fratres, profequitur Augustinus, extranea sunt non ilcent, & si licerent non decent. Sed aliquantos de fratribus, & sororibus licet sides propria, & præceptum dominiforte sciat, parentum tamen & vicinorum opinio debilitat, & fragit, ne lapides, & crudeles iudicetur, si pepercerint vestimento, sinon tulerint insanis luctibus debacchati. Et hoc quam vanum est, & quam inepta opiniones hominum errãtium cogitare: & non timere ne quid minus de fide faciat, quã suscepit. Quare non magis tolerat iam a mendicis ille, qui dives est, quare non fide ille, qui dubius? Quanuis etiam si do lor eius tantus sit, vt uelit tamẽ debet luctum sensu dirigere, & non leuita re sui animi publicari, sed dicet aliquis, inquit Augustinus vbi supra in sermone. 1. col. 971. & sequenti, prohibes lugere mortuos, cum & patriarchæ plorati sint? & Moyses ille famulus Dei, & multi inde prophetæ, præsertim eum Iob quoque iustissimus suam plagam super filiorum consciderit necem. Non ego inquit Augustinus, & pro eo legisl. tornoster in præterito, prohibeo mortuos lugere, sed gentium illuminator Paulus. 1. Thessalo. 4. qui sic ait, nolo vos ignorare fratres de dormientibus, vt non trifles sitis, sicut & cæteri, qui spem non habent, non petest, ait Augustinus, Euangelii claritas obscurari, sine quia hi, qui ante legem, aut sub legis vmbra positi fuerant suos mortuos flebãt. Merito flebant, quia nondum de cœlis venerat Christus, qui fontem illã lachrymarum sua resurrectione siccaret: merito flebant, quia adhuc sententia permanebat: merito lamentabatur, quia nondum resurrectio prædicabatur sperabant quidem sancti aduẽtum Domini, sed mortuos flebant, quia nõdum viderant, quẽ sperabãt. Deniq; Simeon vnus de veteribus sanctis, qui prius fuerat de sua morte solicitus, postquã Iesum dominum adhuc puerũ manibus attrectari promeruit, de suo exitu gratulatur, & dicit. Nunc dimittis seruum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum. O beatus ille Simeon, quia quod speruerat, vidit, iam mortem suam pacem, & requiem cõputabat. Sed dices in Euãgelio eccę legitur, Arc hisynagogi deplorantis filiam, & sorores Lazari Lazarum siccuisse, sed & illi adhuc secundum veterem legem sapiebant, quia nec dum a mortuis Christum resurrexisse confidebant. Fleuit plane ipse Dominus Lazarum iam sepultum, non vtique, vt flendi mortuos formam daret, sed vt se per lachrymas verum corpus assumpsisse monstraret, vel certe fleuit amore humano Iudæos qui nec Dei signo monstrato, erant in eum credituri. Neque enim mors Lazari causa esse potest tachrymarum, quem ipse Iesus, & dormiuisse dixerat, & resuscitaturum se promiserat, sicut & fecit. Habuerunt ergo veteres tuum moremsuamq; fragilitatem, Christi aduentum præcedentes, tam ex quo verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Ex quo primi. Ade datam sententiam, Adam non omnibus solum, ex quo nostri mortis sua morte destruxit, & ab inferis die tertia Dñs resurrexit, si nõ est terribilsmors fidelib⁹, nõ timetur occasus

quia

De la sancta fe Catholica. l. 3. 23

quia oriens venit ex alto. Clamat ipse Dominus, qui mẽtiri nescit. Ego sum resurrectio, & vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet & omnis viuens, & credens in me, mortem non videbit in æternum. Manifesta autem fratres charitatis vox diuina, quia qui credit in Christo, & eius mandata custodit, etiamsi mortuus fuerit, viuet. Hanc vocem, B. Apostolus accipiens, & totis fidei viribus retinens, instruebat dicens, nolo vos ignorare fratres de dormientibus vt non tristes sitis. O mira pronuntiano Apostoli, vno sermone vt veramque doctrinam proferat, resurrectionem commendat. Dormientes namque appellat illos, qui moriuntur, vt dormientes eos dicens, resurrecturos sinedubio confignet: vt non, inquit, de dormientibus, sicut & cæteri, qui spem non habent, contristentur: nos autem qui spei filij sumus, collætemur. Quæ autem nobis spes sit, ipse commemorat, si, inquit, credimus, quia Iesus mortuus est, & resurrexit, ita & Deus eos, qui dormierunt, per Iesum adducet cum eo. Iesus nobis, & hic viuentibus falus est, & hinc recedentibus vita est. Mihi, inquit, viuere Christus est, & mori lucrum. Lucrum plane, quia angustias, & cogitationes, quas habet longior vita mors accelerans lucri facit. Audi enim Dominum Matth. 13. dicentem, nunc iusti in regno patris eorum fulgebunt, sicut sol, & quid speciem, & decorem commemorem solis, cum eos figurari necesse est ad ipsius Domini claritatem, vt testatur Paul. Philip. 3. nostra, inquit, conuersatio in cœlis est: vnde & saluatorem exspectamus domiñ Iesum, qui transfigurabit corpus humilitatis nostræ ad conformitatem corporis gloriæ suæ, & transfigurabitur sine dubio caro istamortalis, ad confirmationem Christi claritatis, indoctmortale immortalitatem. Quia quod seminatũ fuerat in infirmitate, protinus surget in virtute, Nõ timebit caro amplius coffuptionem, non patietur famem, non sitim, non ægritudinem, non casus ad uersos. Pax erit tuta, & firma securitas: vita itaq; cœlestis, gloria ibi, & gaudiũ sine defectione præstabitur. Hæc in fensu, & oculis gerẽs B. Paulus Philip. 1. a. Corinth. 5. Optabam dissolui, & cum Christo esse, multo enim melius. Et adhuc apte dolens, dum sumus, ait, in corpore, peregrinamur a Domino, per fidem enim ambulamus, & non per speciem. Habemus autem magis bonam voluntatem peregrinari a corpore, & præsentes esse ad dominum. Quid agimus nosparuæ fidei homines, qui an xiamur, & deficimus, si aliquisdecha ris nostris migret ad dominũ? Quid agimus, quos peregrinatio ad Christi conspectum separat? Vere vere peregrinatio est omne, quodvitimus: nam sicut peregrini in fæculo sedes habemus incertas, laboramus, desiderabamus, vias anibulantes difficiles, periculis plenas, vndiq; insidiæ, a spiritalibus, a corporalibus inimicis, vbi ci⁹ errorum calliculi sunt præparati. Et cũ tantis periculis vrgeamur, nõ solum ipsi cupimus liberi, sed etiã liberatos tanquã perennes lugemus, & plangimus. Quid nobis præstiit Deus per sum vnigenitum, si adhuc mortis timemus occasum? Quidnos renatos ex aqua, & Spiritufancto gloriamur, quos profectio de hoc mundo, quæ optabilis debet esse, cõ tristat? Ipse dominus clamat, Ioann. 12. si quis mihi ministrat, sequatur me: & vbi ego sum, & minister meus erit. Putas si rex cœlestis ad fuum palatium, & conuiuium aliquẽ vocet, nonne libens & cõgratulãs propera

bit? Quanto magis ad cælestem currendum est Regem, qui quos recepe rit, non solum conuiuas, sed etiã cõgnatores efficit, sicut scripsit eiũ. 2. Timoth. 2. si commortui sumus, & conuiuemus: si sustinebimus, & conregnabimus. Nec ego dico, vt quis manus suas sibi inferat, aut sententiam contra voluntatẽ Dei creatoris, aut animam de corporis sui ex pellat hospitio: sed hoc dico, vt lętus sit, & gaudens, cum aut ipse vocatur, aut proximi sui vadunt, vt eunti bus gratulentur. Hęc est enim, Christianæ fidei summa, vitam veram expectare post mortem, reditum ipsa re post exitum. Accepta igitur voce Apostoli 1. Cor. 15. cum fiducia id dicamus gratias Deo, qui nobis ex tra mortem victoriã dedit, per Christum dominum nostrum, cui est gloria, & potestas nunc, & in secula seculorum Amen. Quæ cum diuinitus diuinus scriberet Augustinus, pro nostræ legis exornatione, & iustificatione libuit verbatim recensere, ex quibus apparet iuste & sancte legislatorem nostrum in hoc processisse, sicut & processit in omissione verborum antiquorum originalis litęræ nostri text. quibus verbis antea iubebatur, corpus defuncti, pro quo similes planctus fierent, insepultum ob hanc causam remanere debere, nam defuncti corpus in quo deliquit vt propter hanc rationem insepulti remanerent: & cur aliorum culpæ, & delicta defunctorum corporibus dãnosa esse deberent: cum pœnæ suos teneant authores l. sanctimus. C. de pœnis. & si ob debita propria defuncti cadauer impediri nõ debet quin sepeliatur, quare ob aliena esse impediendum? Et ideo iam hodie dicta verba antiqua non sunt in nostra noua contextura apposita, neq; tãl cripta, & dubium antea, erat an similis dispositio procedere de iure posset, tanquam impeditiua operam charitatis mortuos sepelire iubentis, prout in præsenti aduertit Didacus Perez, col. 50. in fine, cum sequenti-qui & in 1, 4. tit. 8. lib. 3 Ordinamen. col. 1076. versic. est tamen quæstio, dura esse verba illa asserebat: iubeturque dispositionem legis nostræ seruari in. l. stiun si ne. tit. 5. lib. 5. infra, vbi iniurio ilio ponitur forma iudicum afferendi, & pro quibus personis, & quanto tempore, & de expensis funeralibus expendendis tractatur, ibi videbimus. Deo volente, hæc pro isto titulo sufficiant.

CONtinuari potest titulus sequẽs ad præcedẽtem hoc scilicet, modo, nam cum superiori titulo dictũ sit de fide catholica, quæ & in Ecclesiarum immunitate, & reuerentia eis seruanda consistit, cum & materfidei, & religionis sit Ecclesia, secundum text. in. l. iubemus la. 2. 5. verum in fine. C. de sacrof. eccles. ideo, & consequenter sequitur titulus nostrer post præcedentem, cumque necessariæ sint res Ecclesiis tam ad earum conseruationem, quam ad eis seruientium sustentationem, ideo non solum de Ecclesiarum immunitate libertate, & exemptione, verum & de earum bonis, nostrer tractat titulus, & hæc est prima continuatio quam & in parte ponit glos. in rub. C. de sacrosan. eccles. neque absque momento sunt rubricarum continuationes, nam ab earum continuatione sumi potest argumentũ vt per Eucrardum, in centuria locorum. c. 45. versic. pot sumi arg. vbi plura de rubricis & in locis ordinariis, & per Beriachi. in repertorio suo, verbo, rubrica, tractatur, quæ per ipsos videri possunt.

Tit. 2. De la libertad, y exempcion de las yglesias, y monasterios, y guarda de sus bienes.

IN LEGEM primam.

1 *Sedem Martyrum, vel Apostolorum nemo existimet humanis corporibus esse concessam.*

2 *Ecclesia mater est omnium legitima, & vltimum refugium miserorum.*

3 *Homines iuxta altare Ecclesiæ assistere non debent.*

4 *Motus proprius super reuerentia, & modestia in Ecclesijs adhibenda remissiue.*

SVMMARIVM.

Nullus super altaribus vllo vnquam tempore se reclinet, nec que ambulet, vel negotietur in Ecclesia, vel monasterio, tempore, quo diuina celebratur officia, neque homines inter mulieres sedeant, neque cum eis loquantur, aut confabulentur, tempore celebrationis diuinorum, aut dum sacra præcidantur Euangelia, Parochique iudices Ecclesiasticos perquirant, vt sic fieri faciant.

Ephesinos, Quanta cum causa eius dispositio procedat & quanda sit, nemoest, qui iuste ignorare possit, cum enim templa dicata sint, vt domus orationis, & non confabulationis fiat, meritò si homines ipsis altaribus, vbi diuinum Eucharistiæ celebratur sacramentum, adhærere non possint, neque supereis se reclinare, neque per ecclesiam ambulare, maxime dum diuina celebrãtur officia: nemo enim existimare debet, Apostolorum, vel Martyrum sedem humanis corporibus esse cõcessam, vt in. l. nemo. C. de sacrof. ecclesi. nam ecclesia, fit mater omnium legitima, secundum Bal. in. l. eam quam col. 1. n. 10. 40. C. de fideicom. & probatur, in additio. ad glo. in pragma-sanctione, in proœmio. 5 infra talibus, verbo ecclesiam, & vltimum, & supremum refugium miserorum, & oppressorum, secundum eund. Bal. in. c. 1. col. 2. de alien. feudi, sumemil, & necessarii, vt in eius domibus, & templis magna modestia, & reuerentia obseruetur, & ideo secundum text. nostrum, & l. 1. tit. 13. part 1. non conceditur, vt homines iuxta altare ecclesiæ adsistant, neq; circum illud, vel absque reuerentia fient: ioidem, vel inhonestas, & confabulosa tractent, prout, & probatur in l. 4. infra, 60. & faciunt tradit. per Rebuf. in. 2. tomo constitu. Fran. tit. de immu. ecclesi. art. 2. glos. 2. nu. 7. qua de causa olim noster Presul Petrus Ponce de Leon, iustissime per edicta publica hæc prohibuit, motus etiam ex proprio motu sane titissimi nostri quondam Pij Papæ. V vbi multa prouisit necessaria circa hoc, & circa peccati nefandi, blasphemiæ, simoniæ, ac concubinatus punitionem, quæ ad titulos huius recopilationis maxime necessaria sunt, & tenor talis motus proprij, quia passim inter proprios motus eiusdẽ Summi Pontificis habetur, non refertam cum in præsenti, in suo origina li videri potest, vtad ista trãseamus.

Diuinos officios. Quid veniat horū appellatione, vide glos. in pragmati ca sanctione, tomo secundo titu. de his qui tem di. offi. §.1. verbo, diuinorum.

IN LEGEM secundam.

1 *Multis modis immunitas Ecclesiæ violatur.*

2 *Pœna arbitria quæ sit.*

3 *Sacrilegium committitur cum etiam res non sacræ in Ecclesia furantur, & ibi pœna furantis.*

4 *Pœna imponenda ab aquam rem sacrā furanti.*

5 *Sacrilegium committitur cum quis fe rit clericum, & pœnā eum ferientis:*

6 *Pœna abstinentis monachum à mona sterio, & eum vi cognoscentis.*

7 *Pœna occidentis clericum de missa.*

8 *Pœna feudatarij vel emphyteotica rij clericum Ecclesiæ dominum feudi vel emphyteusis occidentium.*

9 *Iniuria facta clerico quando censeatur facta Ecclesiæ vbi intitulatus est iniuriatus & num. 10. an iudex Ecclesiasticus sit competens, & an sacri legium sit mixti fori.*

11 *Ducēs per Ecclesiam carceratus nō gaudet immunitate.*

12 *Ligatus si quis ducatur iuxta terri torium alienum, & sic ligatus per vim territorium alienum ingredia tur potest licite ab inde extrahi.*

13 *Carceratus si feratur Eucharistia nō potest eius immunitate gaudere, & ideo damnatur pessima consuetudo non ferendi Eucharistiam condemna tis ad mortem.*

SVMMARIVM.

Nullus sub nostri tex. pœna. vim faciat, aut violet Ecclesiam vel cœmeterium.

1 *Equebrantar.* Quod multi fieri, potest modis, vel abiurando ab Ecclesia delinquentem ad eam cō fugientem contra titulum. C. de ius qui ad Eccles. confu. & tum titu. extra de immunita. Eccles. & l. 9. titu. 18 part. 1. & tunc pœna imponenda proprie arbitraria dici non potest, cum sit in hoc casu pœna sacrilegii statuta contra talem violatorem per dict. l. 9. & determinata per eam, quicquid voluerit Perez in præsenti col. 67. in fine, contra quem tenendum est, nam licet in arbitrio iudicis ponatur per tex. in. l. 5. §. fi. titu. 18. par. 1. Diminutio, vel argumentum pœnarum contra sacrilegos hos imposita rum vt pœnarū qualitate de linquentium, & loci, & temporis de licti, vel diminuatur, vel augeatur pœna sacrilegij, non tamen ex hoc dici potest pœnam sacrilegij arbitrariam esse, alias enim omnes delictorum pœnas expresse de iure aut consuetudine statutas arbitrarias dici, possemus asserere, cum & hæc ex causa augmentari, vel diminui possint, nam quantumuis quo ad augmentum vel diminutionem earum ex causa plurimum operetur arbitrium iudicantis, prout probatur ex dict. l. 5. non vero quo ad pœnæ statutæ constitutionem, cum eam per dict. l. 9. in nostro casu reperiamus determinatam, arbitrariaque ꝑ pœna est illa, vbi nullum pœnam statutam de iure aut consuetudine reperimus, secundum text. in. l. 1. §. effractores. ff. de capitatori. & glos. in. l. nemo mar tyres. C. de sacrosan. eccles. Ordinaria vero pœna est illa, quæ habet certum modū constitutum. l. 2. ff. decir. misselli. l. fi. vbi Bartho. ff. de priuat. de-

del. notar. Alciat. in capi. pernicio sum. 1. notar. nu. 1 6. extra de sponsi. ordin. & Didacus Perez in li. 8. Ordinamen. pag. 333. col. 2. & iterum' pagi. 509 col. 4. Et optime Menochius de arbitrarijs iudicum, libr. primo, quæstio. 114. num. 5 & 6. vbi num. 7. inquit communi omnium voto receptum esse, pœnam non dici arbitrariam, quæ consuetudine est sancita, & ideo sine causa abea non est recedendum, & cum primo delicto fa crilegij pœnam per dict. l. 9. statutam habeamus non potest dici arbitraria contra Didacum Perez, vbi supra in principi, allegatum. Alio & secundo modo frangitur, & violatur Ecclesia, vel eius cœmeterium, prop ter quod etiam sacrilegium commit titur, secundum tex. nostrum. *Ni para hazer otra cosa alguna.* Scilicet, cū 3 aliquæ res non sacræ in Ecclesia tamen existentes furantur per aliquē, prout disponit text. in. l. 2. titu. 18. par. 1. Et tunc si aliquam ex dictis rebus furaturit quis per vim punitur pro sacrilegio pœna. l. decima. tit. 18. part. 1. & secundum qualitatem rei furatæ, & modum, quo furatur, & per sonæ furantis iudex pro tali delicto, & furto pœnam talem augebit, veldi minuet, nam si in tali furto vis ad fuit, vel portarum fractio ipsius Ecclesiæ, vel parietis, eius absque dubio pœnā ortis imponetur, secundum tex. in l. 18. tit. 14. par. 7. tradit Antonius Gomez, tomo tertio, cap. 5. nume. 12. ex quo iam vidi in hac ciuita te Placentiæ suspendi quosdam iuuenes maiores decem & septem annis, & vnos eorum minore decem & octo, eo quod ab Ecclesia Cathedrali de nocte abscondentes se in Ecclesia absturerunt lampadem argenteam coram altari maiori pendentem, & ianuis clausis eas aperue runt, & cum lampade fugerunt, & 4 confessio delicto suspensi sunt, quia licet tam pas hæc non esset de rebus sacris, ea tamen esse habet tamen ex Ecclesiis, & ministerio eius, & ad furtum faciendum se in Ecclesiam absconderunt, claususque ianuas Ecclesiæ aperuere valorisque magni tampas erat, ideo morte puniti fuerunt, quanuismino res erant vigintiquinque annorum, nam si qualitates hæ defuissent, posset iudex eos punire pœna dicta. l. decimæ. titul. 18. part. prima. quæ loquitur in rebus non sacris de locosa cro furatis, & flagellari, & ad triremes mitti possent si bona non haberent, secundum qualitatem furis om nia pensitando si vero aliqua res de sacris furaretur, retiam si ad furtum illius consumittendum vis illatio non adesset, deberet fuit pœna mortis puniri, secundum text. in. l. 18. titul. 14. part. 7. quam ad hoc allegat Antonius Gomez vbi supra, numero 11. vbi declarat quæ dicantur res sacræ, & an crux dicatur res sacra, & in contingentia facti, refert ibi casum vnum, refertque glosa. Gregorij, quam in meis operibus semper pro glossa allego, in d. l. 18. Paridem de Puteo asserentem, fecisse suspendi quendam Armigerum de nobili progenie, qui cruce an genteam furatus est, & optime quia nobilitas tunc attendenda non est, secundum Ciuient. l. 76. Tauri, & Conarru, lib. 2. Varia. capit. 9. nume ro. 1. Si tamen res sacra de die furata modici esset valoris, non esset fur puniendus pœna mortis, secundum glos. alguna in d. l. 18. & voluit Auenda. capite. 16. prælt. numero. 14. libro. 2. quanuis Anto. Gomez. in d. c. 5. num. 12. etiam in mino. furto asseratunc vidisse in facti contingentia pœnam mortis impositam, sed modicitas rei diminuit pœnam ideo cōrariū placet. Si tamē res parimo nialis,

nalis, vt ita dicam, alicuius Ecclesiæ vel redditus eius, vel personarũ Ecclesiasticarum per aliquem vi furti plantan. vel impedimentur percipi, puniuntur talis delinquens pœna texin l. 12. infra isto tit. & lib. cuius tex. pœna, tanquam legis nouioris, in talica sa seruanda videtur, & non pœna. l. 9. tit. 12. lib. 8. infra, quæ antiquior est, prout ex ambarum subscriptionibus margine libus patet. Aliter, & certio modo libertas, & immunitas ecclesiastica frangitur, in quo etiã verisiculus nostri text. verificari potest, & in quo facrilegium etiam commit titur, puta feriendo, aut occidendo 5 aliquem clericum, secundum text. in cap. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. & l. 9. tit. 18. part. 1. & tunc etiam neque pœnæ talis sacrilegij poterunt dici arbitrariæ, eo quod si sacrilegium hoc committitur per milites, nobilem, vel alium honoratum hominem perueniendo Episcopum, vel ab Ecclesia, ciuitate, vel Episcopatu abiciendo, vel incarcerando, pœnam statutam habemus per text. in l. 5. tit. 18. par. 1. scilicet, quia vltra excommunicationem, quam incurrit propterea quod manusvio lentas in Episcopum consecratumin iecit, secundum text. in dict. 5. si quis suadente, & l. 4. tit. 18. part. 1. amittit omnia bona, & applicantur Ecclesiæ, cuius talis percussus vel dicto modo iniuriatus Episcopus præsectus, & intitulatus erat, & si talis miles nobilis vel alius honoratus homo percusserit alium minorem clericum, quam Episcopum, aut incarcauerit eum, vel ab Ecclesia abiecerit iniuste, vltra dictam excommunicationis pœnam perdit locum suum & denuntiandus est excommunicatus, vsque dum Ecclesiæ, & clerico eius emendam, & insuper in carcere imitendus est, aut exsulandus per do-

minum illius terræ, per tempus ipsi domino placitum, quę quidem pœna etiam imponitur illi, qualiquam ex dictis iniuriis, cuilibet religioso, vel religiosæ irrogauerit, nisi aliter esset consuetum castigari simile delictum, quia tunc consuetudo talis seruanda est, prout disponit tex. in l. 4. tit. 18. par. 1. Si tamen quis commiserit sacrilegium contra monachum a monesterio eam abstrahendo, & eam per vim, vel voluntarie carnaliter cognoscendo pro sacrilegio punitur pœna, l. 6. tit. 18. part. 1. pro delicto vero pœna. l. 3. tit. 19. par. 7. Sed si quis occiderit clericũ de missa punitur pœna. l. 7. titu. 18. part. 1. Idque tunc demum procedit, si coram iudice Ecclesiastico accusetur delinquens hic, quia si coram seculari accuseratur occidens lem clericum, vel percutiens eum dum est intra Ecclesiam, vel extradicentem tamen horas Canonicas, vel si laicum in Ecclesia existentẽ dum hora, & diuina officia celebrantur quis occiderit, vel percusserit, inquolibet horum casuum debet talis occisor, vel percussor morte puniri, & idem si in cœmeterio hæc perpetrata sint, vt omnia probat tex. optimus, in dict. l. 9. tit. 18. par. 1. & quod hæc lex. 9. si coram seculari iudice accusatio fiat procedat, illa vero lex. 7. si coram ecclesiastico, patet ex verbis ipsius met. l. 9. ibi, *Si ante el juez seglar fuere acusado*. Ex quo datur intelligi secus esse si coram ecclesiastico, nam tunc procedet dict. l. 7. præcedens, & ne contrariæ sint ita debebant intelligi etiam si ex is non colligeretur ita expresse intellectus hic. Si tamen patronus, vel fendatarius 8 iuriat, per ecutiat, aut occidat Prælatum, vel suæ Ecclesiæ, vel aliquem ex clericis ipsius met Ecclesiæ patronatus a qua patronatum, feudum, vel emphi teusim

teusim habet, aut membrum abscindat, vel tale quid iubeat fieri, vel per petrari, punietur pro sacrilegio pœna. l. 8. tit. 18. par. 1. & pro delicto pœnis condignis, illi, & habes notare, quod omnes pœnæ pecuniariæ per dictas leges dicti tituli. 8. part. 1. imposite, diuidendæ sunt inter clericum percussum, aut occisum vel iniuriatum, vel eius hæredes si mortuus est, & Ecclesiam in qua clericus ipse fuerat intitulatus, secundum glosa. Iglesia, per text. ibi in l. 10. titul. 18. part. 1. nam & iniuria, facta clerico censetur, & facta Ecclesiæ in qua intitulatus est, secundum glo. illam, & glo. eandem in l. 9. titu. 9. part. 7. & Anto. de. 20. 3. cap. 6. num. 16. pro qua quidem iniuria etiam iudex Ec 10 clesiasticus est competens, & de ea potest cognoscere, & inquirere, secundum Maranta. in practi. 6. part. nume. 141. cum. 3. seq. pag. 335. in partis, & Aufredium, in clem. 1. de offi. ord. ut de potest. secul super Eccles. person. reg. 4. fallen. 26. fo. 5. & voluit Bar. in l. 1. num. 14. C. de summa Trini. & Didac. Perez in l. 1. titul. 3. lib. 1. ordi. col. 59. vers. quod tamen & Clarus. in practi. crimina. lib. 5. §. fi. q. 16. n. um. 47. & hoc dum modo se 15 cundum Cour. lib. 1. Varia. cap. 4. col. pen. in prin. manus violente in clericum injeciantur, vel sacrilegij aliud committatur, quod mitti fori eli, vt infradicam, secus vero si iniuria esset tantum verbalis, nam tunc cum nullum sacrilegium committatur, secundum Sylvestrin summa verbo sacrilegium, finalibus verbis, sic intelligenter mitti si quis in hoc genus C. de Epist. & clerici, quæ in contrarii facere videbatur, & tradit Didac. Perez, vbi sup. col. 15. in medio, nullo modo poterit talis iniurians clericum verbaliter tantum extra locum tamen conueniri coram ecclesiasti-

co, nisi aliud de consuetudine habeatur, vel clericus etiam talis delinquens sit, secundum glo. in cap. paro chianos, de sent. excomm. quoniam tunc non habebit locum tex. in d. e. si quis suadente diabolo, secundum Cour. ita tenentem, in dict. l. Varia. c. n. nu. 5. poll prin. & tenet glo. ab speciali, & ibi eius additio. in cap. felicis, verbo, inscentione, de pœnis, in 6 vbi ampliat etiam si talem clericum post iniuriam verbalem ei illatam iniuriator insequatur fugientẽ ab ipsemanus impositione, prout, & tenet Ioan. And. ibidem, & Ang. in summa. verbo. excommunicatio. 5. num. 19. & Innocen. & communis in ca. nuper extra, de senten. excommu. reprobata glo, contrarium tenẽte in capite si quis pulsatus, de pœnis dict. 6. & Abb. in d. cap. Parochianos in fine, neque contra hæc obstabit tex. in cap. si clericus laicum, extrade foro comp. vbi pro re a clerico abla ta, vel si perturbetur clericus per laicum in sua possessione, agi possessorio coram Ecclesiastico, quia vt ex textu. ll. lo patet, adest factum, & violentia quæ facto committitur ideo nimirum si coram ecclesiastico agi possit, & sic inquit Fel. ibi quod vt possit pro ablatione illa laicus delinquens conueniri coram ecclesiastico iudice, debet semper allegari violentia, & vis: quoniam tunc sacrilegium committitur secundum Sylvest. vbi sup. vers. fi. Vel secundo di ci potest, quod ille tex. in d. §. si clericus, procedit, quoties clericus agit pro re Ecclesiæ, pro sua vt propria in casibus in quibus bona clericorũ gaudent priuilegio bonorum Ecclesiæ, tunc enim nimirum si coram ecclesiastico laicus conueniatur, cuia agitur de re Ecclesiastica, & Dic. in reflectus primus, literæ illius text, ap plauder, & d. l. si quis in hoc genus,

cuui

cum loquat it per verbum irruens, de iniuria facto perperrata loquimur quoties iniuria verbis tantum facta est, de hac enim non potest cõ uenire laicus coram Ecclesiastico, ni si aliud de consuetudine habeatur, vt dictum est. Ex quibus omnibus re uertendo vnde digressi sumus patet expresse quod pœna sacrilegij per tex. nostrum solui iussa in quolibet dictorũ casuum ex emplificatorum per text. in l. 3. titu. 18. part. 1. non potest dici arbitraria, & sic text. nos ter iubet pœnam pro sacrilegio imposi tam de iure, & nunc im ponendam, & partibus applicandam, quibus per ius ipsum applicatur, inquo liberque supra dictorum casuum posset verisculus nostri text. verificari, ibi *Ni para hazer otra cosa alguna.* Ita bemus etiam ex supra dictis intelligendus veros, & literales ad l. ges. 4. 5. & sequent. dicti tituli. 18. par. 1. quæ nisi sic intelligantur, & declarentur confusionem generare possent, maxime quæ declarant nostri text. materiam. Et notandum quod sacrilegium est mixti fori quo ad pœnas temporales pro eo imponendas, ex text. & ibi glo. & Doct. in c. cum si, de foro comp. notat Clarus, in practi. crimi. §. fi. q. 37. num. 6. vbi allegat Mantuanum asserentem ita omnes tenere, & Octauianus Cacheron in decisio. Pedemontana. 103. numer. 7. verum tamen est quod quantunuis per secularem præuenientem puniatur laicus pro sacrilegio, hac tamen pœnitione non obstante, potest ir Ecclesiasticus iudex contra talem sacrilegum procedere ad excommunicatio nem, & alias pœnas spirituales, vt veniat condignam pœnitentiam recepturus, secundum Doct. in d. ca. cum si, & Octauianum, vbi sup. num. 5. & Clarum, in practi. crimi. lib. §. fi q. 35. nu. 47. & voluit Couarr. li. Variarum. c. 20. nu. 8. vers. 15. Et se video practicari in nostra audientia ecclesiastica huius Placentiæ ciuitatis, & voluit in effectu Sylues. in summa verbo sacrilegium in fine, dum ibi differentiam constituit temporalis pœnarum, & spiritualium, & de pœna extrahentis fugientes ad Ecclesiam vide text. in l. 9. titu. 18. part. 1. nunc autem limitatur nostr text. & eius conclusio vt non procedat quotiescunque reus delinquens † ducitur per Ecclesiam vel cœmeterium ad carcerem, vel ad iustitiam exsequendam dat as, & captus per familiam potestatis, tunc enim quamuis sic dictus, & ligatus velit dicere se per Ecclesiam vel cœmeterium transire, & sic quod valt Ecclesiæ immunitate gaudere non vtique potest, neque dicetur fractam immunitatem si sic ligatus, & captus profequendo incepta dacatur extra cœmeterium vel Ecclesiam, secundum Archidia. in c. sicut. 17. q. 1. relatum, & fecutumper Didacum Perez, in præsent col. 6. & ante eum per Couar. lib. 2. Varia. capi. 20. num. 13. & Antoni. Gomez. tom. 3. capi. 10. numer. 1. vers. quarto limita. & sequuntur ali plures relati per Remigium de Gonni. in tract. de immunitate Ecclesiarum Tallen. 30. & hoc verius reflatur Cepola. in l. si quis sit fugitiuus. 5. idem Celsus. el. 2. numeris. de custodiæ. folio. 70. ibi patuit, & doctrina hæc Archidia. non est contraria si bene intelligatur communi opinioni asserenti per Remigium vbi supra. & Doctores sequentem & per Clarum ibi. & quidem 30. numero. 1. nam Archidia. vt videtur, loquitur quoties reus captus, & ligatus per familam intrauit Ecclesiam, vel cœmeterium & nunquam fuit dimissus in libertate sed potius vt captus intrauit & transiuit, & exiuit, communis vero, opinio loquitur, & procedit quoties licet ligatus, & captus intrauit, ex alit tamen á manibus familiæ, ita quod liber remansit in Ecclesia vel cœmeterio, puta in casu in quo patrocinaui pro ecclesia in contingentia facti, quando enim per familiam fuit re super asino ligatus cũ catenis ducebatur iuxta ecclesiam quidam & cum videret occasionem infrandi ecclesiã dimisit se desuper ab asino, & antequã bajuli, & familia potestatis eum caperent, vt melius potuit cum catenis ipsis ingressus fuit ecclesiã, & cum ab ea extraheretur procesuit iudex ecclesiasticus, & tandem sententia iussa fuit restitui Ecclesiæ, & in effectu sic actum est, & nimirum quoniam liber á manibus familiæ ingressus fuit ecclesiam, & quia liber dicetur, licet catenatus ibat non tamen manibus familiæ apprehensus & sic immunitate carere non debet. Archidiaconus tamen loquiturquoties ligatus, & apprehensus manibus familiæ intrauit, & per transuit ecclesiam, vel cœmeterium, ita quod nun quam ab eius exuasit manibus, nunc enim nihilrum si non posset dici fractam immunitatem, quoniã initiũ, & principium licitum fuit, & extra ecclesiam, & cœmeterium captus, ergo initium ipsum est spectãdum, inẽ ea quæ fiunt in transitu non sunt in consideratione, & perconsequẽs dictæ doctrinæ non sunt contrariæ, & sic inquit Barbo. Soci. in l. pleiti. ff. de in ius vocando, citatus per Remig. vbi sup. quod Archid. & Oldra. eum sequens, si bene consideremur, idem tenent quod cõmunis, idest si supradicto modo eos cõsideres, & idem in effectu dicit Couarr. d. n. 13. vers. 16. cum seq. Et ita mihi videtur concordandas has opinionesne sint contrariæ. Et quibus in contingentia facti semel consultus respõdi cuidam iudici illiterato interrogãti & anxie quærenti, quod cum in suo territorio quendam delinquentem cepisset, & apprehendere, delinquebat ipse captus ? & apprehensus per vim, & violenter vt melius potuit in gressus fecit in territorium alienũ prope existens, á quo quidem ipse delinquens nunquam dimissus abipso iudice, extractus fuit, & in carcerem suũ ductus, cunq; iudex ille timidus esset num iurisdictionem fregisset alienam, & sic delusperet, respondi neq; fractum fuisse in hoc territorũ alienum, neq; delictum iudicem hũc cõmisisse, sed officium suum optime & iuridice exercuisse ex dictis, & cõsiderat optime Couar. vbi supra, & Pala. Rub. per eum allegatus, quod nõ est in eo, quem inter fugientem insequitur vbi ad ecclesiam, vel aliquem territorium, qui est liber, & non captus ecclesiam vel territorũ alienum intranerit, non potest inde extrahi absq; literis requisitorijs, vt in lege sequenti Deo volente dicemus Et ex hoc enam Pala. Rubi. per Couarrub. vbi supra allegatus in num. 4. inquit quod si fierat corpus Christi † ad carcerem infirmo, vel condemnato ad mortẽ, quod ad ipsum carceratus ille, neque alius ex carceratis fugere non potest vt eius immunitate gaudeat, quoniam liberi non existunt, sed sub custodia, & manibus familiæ, & quod ideò male facisit iudices condemnato ad mortem non facientes Eucharistiam dari, vt & inquit Anto. Gom. tom. 3. cap. 11. num. 6. in fine, & Hippoly. in practi. 5. literius, num. 4. & glo. in pragma. sanct. in tit. de excom. non vit. 5. statuit, glossa sacramentorũ to. 2. & probatur ex text. in c. super eo, de hæt. in 6. & text. in c. quæstum. 13. q. 2. & optimal. 7. tit. 13. l. 8. infra, & iudices alii ter facientes & nõ permittentes peccãt mor-

mortaliter secundum communem opinionem asserram per Nauarr. in Manua. c. 25. nu. 23. & per Episcopum possunt compelli tales iudices ad hoc sub pœna excommunicationis, secundum Aufred. in cle. 1. de offi. ordi. tit. de potestate eccles. super laicis casu. 128. fol. 44. & per Hostien. relatum & secutũ per Hipol. in prac. §. opportune nu. 30. & per Cassa. in consuet. Burg. titu. *Des iustices*, rub. 1. §. 5. nu. 120. & iterum rub. 2. §. 1. verb. *Les confisque les biennes* n. 5. asserebatur tunc per duos, aut tres dias ante executionem iustitiæ esse ministrandum Eucharistiæ sacramentum tali condemnato ad mortem confesso ante cum sacerdote idoneo, & idem nouissimo anno, 1563. die. 15. Ianuarij Summus Pontifex Pius. V. rescripsit venerabili fratri Ioanni Baptistæ Archiepiscopo Rosan. suo, & Apostolicæ sedis in Hispaniarum regnis apud Regem nostrum Catholicum nũtio, vt cum eodem christianissimo nostro Rege Philippo. II. ageret, vt supplicium vltimum subituris, pridie quam illo afficiantur post confessionem sacerdoti factam Dominici corporis viaticum concedatur, & ijs annuens christianissimus noster Rex, cuius vita & salus per innumerabiles temporã, anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono Pragmatica Sanctione ordinauit, & iussit vt in omnibus suis terris, regnis, & dominijs condemnatis ijs, pridie quam paterentur, viaticum concedatur postquam confessi fuerunt peccata, & sic video obseruari, & fieri, & iuste sanctæque prouisum est, & iudices in hoc negligentes seueriter essent puniendi, & in secunda impressione huius regiæ recopilationis in. l. 9. tit. proximi supra inseritur.

IN LEGEM TERTIAM,

1 *Ab Ecclesia quos liceat extrahere vel minime.*

2 *Iudex secularis an possit extrahere ab Ecclesia illum, quem assecutus fuit ibi persequitur.*

3 *Fugiens de vno territorio in aliũm possit extrahi per iudicem eum insequentem.*

4 *Iudex non potest in alieno territorio executionem facere nisi cum requisitorijs literis.*

5 *Iudex an possit delinquenti armã in ecclesia capere, quem vsque ibi persecutus fuit.*

6 *Captus in alieno territorio, & ab eo extractus debet poni in priſtinam libertatem.*

Bannitus etiam non debet extrahi de alieno territorio, & ibi facinus Papæ Iulij mirandum.

8 *Raptor mulieris an gaudeat immunitate ecclesiastica. & ibi remissiue quid in ciuili delictore.*

9 *Alienosus an gaudeat hac immunitate numero. 9. & ibi quid in percutiẽte tantum.*

10 *Alienosi qui dicantur, num. 10. & 11. quis generaliter Alienosus dicatur.*

1 *Num, 9. Vides quid iuris in homicida, vel imperficiente ex proposito.*

12 *Incarceratus cum licentia iens ad rem diuinam audiendam an extrahi possit.*

13 *Iudex an teneatur seruare securitatem promissam reo propter hoc exeunti ab Ecclesia.*

14 *Iudex an teneatur seruare fidem promissam delinquenti si confitebatur.*

15 *Iudex non seruans fidem promissam peccat mortaliter.*

16 *Omnis gaudet immunitate Ecclesiastica nisi prohibitus expresse.*

17 *Clericus an gaudet immunitate Ecclesiæ.*

Nul-

18 *Nullus etiam pro grauissimo crimine non expresso a iure ab Ecclesia ex trahitur.*

19 *Delinquens non gaudens immunitate an possit a seculari extrahi sine requisitione ecclesiastici.*

20 *Iudex quis erit competens ad cognoscendum an gaudere debeat immunitate hac delinquens.*

21 *Iudex secularis sine pœna potest ecclesiæ remittere delinquẽtẽ gaudentem eius immunitate.*

22 *Alimenta non sunt deneganda confugientibus ad ecclesiam neque debẽt puniri alimentantes.*

23 *Sacerdotem percutiens ex industria an gaudeat hac immunitate.*

24 *Delinquens in ecclesia vel cœmeterio sine gaudendi eius immunitate an gaudeat ea.*

25 *An præsumatur quem diliquisse animo gaudendi hac immunitate.*

26 *Delictum in ecclesia commissum absq; tali spe an priuet immunitate hac*

27 *Delinquens semel in ecclesia, sexta eam post delinquat an gaudeat immunitate.*

28 *Existens in ecclesia, & exiens ab ea ad delictum committendum an gaudeat immunitate.*

29 *Existẽs in ecclesia si ab ea incepit euangare ensem, contra aliũ an gaudeat immunitate, & ibi an delinquens in ecclesia possit ab ecclesiastico puniri.*

31 *Extractum ab ecclesia an possit quis iuste, & sine pœna defendere.*

31 *Titulus de iis, qui ad ecclesias confugiunt in Francia non practicatur.*

SVMMARIVM.

Qui non gaudent immunitate Ecclesiastica declarat lex nostra, de paz in praxi.

Bonum ecclesia no defendere. Fo-
nuntur in hac limitationes ad titulum extra de immunitate Ecclesiarũ quæquidem, & ponuntur per text. in c. inter alia. cod. tit. & in l. 4. & 5. titu. 11. part. 1. profequitur que has, & alias limitationes Remigius de Gome. in suo tract. de immunitate Ecclesiarum, & Cassaneus in consuet. Burgun. rub. 1. *Des justices*. §. 5. num. 111. cum pluribus sequentib. & Rebuffus, in 12. tomo consilt. Francia, titu. de immunitate Ecclesiarum, & Clarus, in practi. crimi. lib. 5. §. fin. q. 30 per totam, & ex nostris dotissimi Gouarr. lib. 2. Variar. capit. 20. per totum, & Anto. Gom. tom. 3. capit. 12. per totum, & Nauarro, in Manuali, cap. 25. num. 80. & numer. 19. ponit aliquas personas de quibus dubium erat an immunitate hac gauderent. Sed vltra casus in lege nostra expressos, quærendum in nostri text. materia duxi, num delinquentem, quem
2 iudex † aspectu ad Ecclesiam vsque persequitur, possit ab ea extrahere, & videbatur dicẽdum quod sic, quia initium inspiciendum erat, prout retulerunt ex hoc aliqui relati per Couarr. vbi supra, num. 12. in princi, & tenuit Hippolyt. in prac. §. vltimus num. 1. ipse tamen contrarium tenendum testatur, & iure optimo, eo quod licet index eum insequatur, tamen quia liber, & non apprehensus ecclesiam ingressus est, eius debet immunitate gaudere, prout supra proxima lege diximus, & tenet Remigius, vbi supra fallen. 31. Et testatur eo mmuniorem Clarus vbi supra num. 19. nullaque congrua ratio, neque fundamentum adduci potest pro Hippolyt. opinione, & fundamentum eius quod initium inspiciatur contra se est, nam inspice initium, & repeties delinquentem libe

rum. Si ergo liber a principio, & liber, & non captus ecclesiam ingredi tur, initium, quod Hippol. inspiciendum dicit pro nostra, & contra eum est opinione: ex qua nostra opinione infertur fugientem de vno territo-
3 rio ꝫ ad aliud nõ posse capi per iudicem eum insequentem, neque ab alieno extrahi territorio, secundum Couar. d. num. 12. quam veriorem, & tenendam testatur opinionem, Anto. Gom. d. to. 4. c. 9. nu. 5. & Suarez in tit. *De los emplazamientos*, vers. quinto quæritur, num. 1. pag. 316. & ibi eius Additiones & Parif. de iyn dicatu, verbo captura. c. 4. num. 7. & communem testatur Clarus in d. §. fi. q. 29. nu. 10. nam sicut iudex vnius
4 loci ꝫ non potest facere executionẽ in bonis in alieno territorio sitis ni si cum literis requisitorijs, secũdum Suarez I. post rem. 8. a. incip. circa iudicem num. 1. pagin. 350. & Oroci um in l. cum quę dam puella. col. 595. ff. de iure. om. iudicia neque in personam alieno in territorio citari tem fine literis dictis, cum argumen tum de re ad personas, & contra validum sit in iure, secundum Everardum, in centuria locorum, loco. 38. neque obstabit, si quis dixerit, quod quemadmodum potest iudex delinquentem vsque ad Ecclesiam insequens ꝫ ei in Ecclesia arma capere,
5 7 quibuscum deliquit, ita & personam ad ipsam Ecclesiam vel ad alienum territorium confugientem, nã multum hæc differunt, non enim arma tali delinquenti capiuntur, eo quod aspectu vsque ad Ecclesiam eum iudex persecutus fuit, sed quia portatio, & vsus armorum prohibitorum tanẽ maxime in Ecclesia tertius est ideoque in ea ratia arma capiuntur, secundum Couarr. vbi supra. nume. fina. in fine, sed in alienum territorium, vel Ecclesiam fugere non est prohibitum, sed permissum, & sic absvno ad aliud argui non potest. Imo & de iure non licet delinquenti arma permissa per leges Regias asserre, in Ecclesia capere etiam si cum eis deliquerit, & statim delicto commisso eum vsque ad ecclesiam index insequatur, & ita voluit Couarr. vbi supra dum de probibitis tantum loquitur, & quia si in alieno territorio ingredienti non capiuntur arma, per iudicem eum insequentem, cur in Ecclesia capi possent, & sic tenen dum nullo modo extrahendum delinquentem in alienum territorium fugientem per iudicem eum insequentem, imo si de facto extrahatur
6 ante omnia relaxãdus est, & in pristinum statum, & libertatem ponendus, secundum Anto. Gom. d. c. 9. numero. 4. prout, & in alio casu probat tex. in l. 20. tit. 13. lib. 8. infra, ne que potest duci ligatus ad locum, a quo extractus fuit, secundum Hippolyt. in prac. §. attingam, numero. 25. vbi numero 26. inquit, quodnunc nõ dicerem, solu si tantum relaxarẽtur a vinculis, & in publico custodiretur, debet enim ita dimitti liber, vt eius persecutio difficilis sit, secundũ Remigium vbi supra quæst. 11. pagi. 214. in paruis, idque adeo procedit quod etiam si talis delinquens sit Bannitus ꝫ non debet extrahi ab alieno territorio, secundum Hippolyt. in practic. 5. aggredior, numero 35. vbi miratur de Papa Iulio, quem in suo tempore asserit, fecisse suspendi quindecim Bannitos à ciuitate Bononiensi, qui fuerunt capti in loco Mirandolæ alterius iurisdictionis, & ligati, & contra suam voluntatem fuerunt ducti Bononiam, & suspensi, de quo grauiter miratur ipse Hippolytus.

8 Sed an raptor mulieris ꝫ gaudeat immunitate hæc tradunt Hipp. relatus per

tus per Couar. d. capit. 20. nume. 8. & Anto. Gom. d. capit. 10. colum. 2. & communem testatur Henricus relatus per Couar. vbi supra. & per Clarum d. quæstio. 30. numero. 9. quod gaudebit immunitate Ecclesiæ.

Quid tamen erit dicendum in occidente aliquem proditorie, & aleuose, ꝫ & quotidie videmus simile mo
9 cissorem abstrahi ab Ecclesia, & hæc est communis opinio secundum Couar. dict. a. num. 7. & Antonius Gomez. d. cap. 10. nume. 3. versicu quinto limit. & ita seruari in regno asserit glos. pen. in l. 4. tit. 11. part. 1. & communẽ iam testatur Iulius Clarus in d. practi. crimi. §. homicidium versi. proditorium, & in versiculis ex proposito, & ex insidijs de *ex proposito* Idem in homicida ex proposito, vel ex insidijs testatur, quod in proditorio homicida.

Sed an erit idem si tantum percusserit proditorie, aleuose, vel ex proposito & insidijs, sicut si occideret, & Antoni. Gomez. vbi supra in distinguendo tenet quod sic, & aquiparatquantum ad hoc casum mortis & percussionis aleuose commissarum & perpetratarum, quasi proditio & aleuosia in tali casu tantum consideretur, & non mors.

Et quod sic in quocunque genere criminum in quo delictum proditorie & aleuose committatur non detur hæc immunitas, quæ fuit opinio Innoc. & Ioan. Andre. relatorum per glos. in, *Las mugeres*. l. 4. titu. 11. part. 1. pro qua opinione videtur tex. expressus in l. si. codẽ tit. & par. Vbi simpliciter dicitur proditoribus denegari immunitatem hanc, quam tamen opinionem Couarr. ubi sad. cap. 20. numero. 7. intelligit veram quoties percussio talis facta est animo occidendi, licet examinatis

secuta non fuerit, quam communem contra Panormi. asserit Nauarro. in d. capit. 5. nume. 21. & Remigius vbi sup. l. 4 fall. 13. numero 4. cum seq. quen. aliquibus, vbi num. 7.

Quod ex instrumento quocunquis percutit, præsumitur animus occidendi, vel non, prouꝫ & inquit Rojas, de hæreticis. 1. part. numer. 158. & 147. tradit qualiter animus hic probabitur, & late per eum, Couar. in Clemen. si furiosus. 1. part. §. 1. de homicidio. 1. & Clarum in dicto §. homicidium. nume. 9. versic. excepto posito, nam si claua, aut cuculna quis percutit, vt ipse Remigius dicit non præsumitur animus occidendi, neque obstat illa lex partim, nam vel secundum hanc com. diss. in dictionem, & in practica receptam debet intelligi, vel melius, quod loquatur in proditione facta contra Regem, cum loquatur per verbum, *traydores* quod verbum proprie ad regis personam refertur, aleuosia vero adpat ticulates personas secundum textu, in l. 1. in fine, titu. 2. part. 7.

Et in hoc eum ad solam Regiam per sonam referatur verbum illud, *traydores*, sola persuisio quantumuis animus occidendi deficiat, sufficietad priuandum hac immunitate, & ideo non sine mysterio lex illa, quando cum persona Regia loquitur pervbum generale, *traydores*, locuta est, in distincte, cum vero cum particularibus personis, solum locuta est in casu mortis, ibi, *Elos que maten a otro atuerto*, non vero loquitur, de percussione, & sic nihil facit contra com munem illam, neque excludit alios casus in quibus de iure immunitas hæc denegatur.

Et communis illa, vt tunc percussor aleuosus nõ gaudeat immunitate quotiens animo occidẽdi percutit, remanet in suo robore, & tenẽda est, si

vero animus isse deliciat, tunc quan
uis aleuose percusso facta sit, per-
cussor talis immunitate gaudeat, &
si ex l. 2. titu. 23. lib. 8. infra quam al-
legauit Anto. Gomez, tomo. 3. cap.
3. num. 3 in fine mortis pœnam per
cussor talis aleuosus incurrat, quan-
tunuis percussus non moriatur ex
percusione illa, sed lex illa ita de-
claran da est quoad nostram mate-
riam, prout & voluit Rebuf. in d. 2.
tomo consilt. Franc. tit. de immur.
Eccle. art. 1. glo. 1. num 16 In regno
tamen Portugaliæ, secundum Na-
uarro, vbi supra, aleuosus percussor
etiam deficiente animo occidendi,
non gaudet immunitate hac.

Ex qua communi conclusione, & distinctione inferri potest, quod ap parente animo hoc occidendi in per cussione aleuose facta, quamuis san guis ex percusione non exeat, non gaudebit percussor hac immunita- te, nam & percussio dicitur si cum palo siat, siue sanguis exeat, siue nõ, secundum tex. in l. 6. titu. 9 par. 7. & ibi glo. *sangre*, notat, & applicat ad leges de la hermandad, & tenet Feli- nus in c. 2. num 27. de rescript. nam ita palo sit vulnus, sicut & ense, secũ dum tex. in l. si fertus, ff. seruum, §. ru- pisse, ff. ad l. aquil. & pali, & pugni, iniuria est de atrocissimis secũdum tex. in l. 6. & 20. titul. 9. partit. 7. siue sanguinolenta sit, siue non, secun- dum Puteum de syndicatu, cap. qui pluries, num. 6. fol. 231. in paruis, & ita mortalere poreſt quis palo percu tere, sicut & ense, pura si grauiter in capite percutiatur quis cum pale, i ex quo magnus tumulus siat, vel ruꝑ patur caput, & testa, vel ita iacco are næ molliatur in corpore, vt mortꝰ appropinquet, & manifeste animus occidendi præindeatur, tunc enim & dicta distinctio communis locum habebit.

Quis tamen in propoſito dicetur occisor, vel percussor proditorius, vel aleuosus, dubitabile est, ad cu- 10 ius decisionem sciendum est in iure plures reperiri pro aleuosis declara tos, qui enumerantur in remissioni bus posſitis in fine, titul. 8. lit. 8. in fra & vltra ibi relatos, etiam aleuo sus iudicatur à iure, qui alium vene no occidit, secundum Couarruꝫ. in dicto cap. 20. num. 7. versic. tandem his prænotatis, & Anto. Gom. tomo 3 c. 3. num. 7. Item Medicus doloſe Regiam personam occidens secun dum tex. in l. 10. in fin. tit. 9. partꝰ. 2 quam in persona Regia literliges circa pœnas, impositionem ibi de claratam, ne sit in hoc contraria l. 6. tit. 8. par. 7. vel vnam per alam supplebis, ne contrarientur quarum cõ trarietatem consideranit Orofcius, l. illicitus 5. ficuti, col. 360. in princ. ff. de offi. preſi. Sed an præparans ve nenum dicatur aleuosus, dicendum est quod non, licet non debeat rema nere impunitus, secundum eundem Anto. Gom. ibidem num. 30. & opti mam l. 2. titu. 31. par. 7. imo & secun dum tex. ibi eadem debet puniri pœ na, ac si veneno occidisset ipſo, cum in atrocioribus affectus solus pũnia tur, secundum Auendaño, cap. 2. ꝑ. pret. num. 31. in fine. lib. 2. dequo vi de optimam decisionem Tho. Gram matici. in decisoribus Neapolita nis. Item & aleuosus dicitur ille, qui occidit vocatus à Rege, vel à suis consiliarijs ad Regis curam, secun dum tex. in l. 1. titu. 16. par. 2. in gene re ; francis ijs particularibus vbi ale uosus committitur discussis, ille, se cundum Anto. Gomez, tomo. 1. ca pite. 3. nume. 3. dicitur aleuosus, qui occidit, vel percutit amicum suum à tergo cum quo nulla rixa aut dis cordia erat, sed occidit, vel percutit illũ secure, cum nulla adesset præca

uendi causa, prout asserit etiam Co uar. vbi supra num. 7. versꝰ. tandem his, & Remigius vbi supra fallẽtia. 14. Et quo infert Anto. Gom. vbi supra ex Bart. relato, & per Couar. Hec est magis vera opinio secundũ. Burgos de Pazconsi. 21. nu. 15. & hoc atento iure regio concordando leges re gias d. omnes, quia satis est in txa quihabet inimicitias in principio ti tu. 8. lib. 8. hanc teneri eam opinionẽ & vide eundem Azeued. num 11. vbi supra quod occidens inimicum sũ etiam a tergo & secure nullo modo dicitur aleuosus homicida, nequepo test extrahi ab Ecclesia, quia occisus debebat præcauere, quod suus inimi cus illum occidere poterat, hoc ta men licet secundum librum Duelli, & multorum consuetudinem verum sit, & vtatur, & practicetur, tamen iu re nostro attento verum non esse credo, prout, & adeuruut Couar. & 14 Anto. Gomez vbi supra, attenta l. 10. titu. 8. lib. 8 inita disponenie, il lam dici mortem fecuram, quæ non est, cũ in quolibet cursu, aut bel lo, quasi illa dicatur secura mors, & sic aleuosa, qua inimicum meum a tergo, & in cautum occido, & sic veriorem in puncto iuris crede rem opinionẽ, cum Dominis Couar rubias, & Antonius Gomez vbi su pra, quod occisor talis ab Ecclesia extrahi posit.

Licet in practica difficulter obtine- bitur nam militarem consuetudinẽ seruari 2 dico. Vlterius quærendum in materia nostri text. num quid ho mo, vel mulier carcerari, quibus da ta ꝑ est licentia eundi ad Ecclesiam 15 ad audiendam rem diuinam, possint si nolint ab Ecclesia exire, & extrahi & in hoc Boer. decis. 100. nume ro. 18. inquit, quod si nulle detine- tur poterit, alias secus die quo. Vi dendus est Remigius, vbi supra

fall. 2. ꝑ. pagi. 76. & additio, capellæ Tolosanæ, q. 22. faciuntque dicta in lege supra proxima, de eo qui ducit per Ecclesiam.

12 Quid tamen si iudex ꝑ securiter amde derit delinquenti existenti in Eccle sia, vt exeat ab ea, an tenebitur talis iudex fidem fecuritatis fermare, & il lam remittere, tangit Ant. Gomez vbi supra, d. c. 2. num. 17. inquiens quod si dicitur, quod qui perpetra uerat, eat tale, quod non primabat eum imprimitare gaudere, remittẽ dus est Ecclesiæ, & fides seruanda, & hanc ibi dicit tenere Docto. & com munem testatur Couar. lib. 1. Vari. cap. 2. nume. 16 in fine secus si delic tum priuabat eum immunitate, quiatunc non tenebitur illum remit rere, quod & dependet ab illa quæſtione, tacta per glo. in auth. de man dat. Princip. 5. sed neque, verbo ne que custodias, num. 8. Silicet Iudex ꝑ teneatur fidem promissam seruare, quam dedit delinquenti eum non offendendi & consiceretur de- lictum, quod Thomas Grammaticus, in quæſtionibus quibusdam suis. quæst. 3. per totam, late agit, & in hoc glosa illa, negatiue respon det, non teneri talem in dicem ser uare fidem sic promissam, & in hoc eam sequitur Felinus. in capite. af ferre, extra de pœsumptioni. & Ar chidia. per tex. ibi in capite, vtilem simulationem. 22. quæstio. 2. & Cata lia. Cota, in memorabilibus suis in dictione, do lum bonum, & commu nem refiatur Hieronymus Cucha lon, in additio. ad Decium, in 1. ea est natura cauillationis, numero. 7. litera. b. ff. de regu. iur. vbi Dec. ibi refert sic tenuisse Alexandrum rerdium cum quodam Episcopo sinonisaco, per tex. in d. cap. vtilem, & tex. in l. 15. non fuit. ff. de dolo vbi licitum est, vti bono dolo, contrarium tamẽ

tenet Imol. consilio. 69. numero. 2. & alios referens Anton. Gomez, vbi supra, hanc dicens de iure veriorem, prout ante eum dixit Dec. in dict. leg. ea est natura numero. 7. & ibi Cucalon per textumin leg. 1. ff. de pact. & l. 1. ff. de constit. princip. & textus vbi Bartol. & Doctores in legconuentionum ff. de pactis, vbi etiam hosti seruandam fidem, & promissionem, probatur, ita quod res est dubia, & quantum ad condemnationem ex tali confessione faciendam, inquit Cucalon, vbi supra quod non licet ex ea condemnare in pœna ordinaria, circa quod duas communes contrarias refert Clarus in practica criminalis libr. 5. §. fina. quæstio. 55. versiculo circa secundum.

Tenendum tamen iudicarem, quod nullo modo pœna ordinaria condemnaretur ex tali confessione, nisi reus in ea ratificaretur, quam si velit potest reuocare, secundum Symancas de institut. cathol. titulo 13. numero. 12. & Rojas, de hæreticis. 2. parte. concla. 25. numero 284. vbi inquit talem confessionem nõ nocere, si nunc que reuocari possit: prout post hæc vid. in libro. 9. communium sententiarum verbo iudex permittens sic discussum, & assertum.

Ego tamen, si iudex essem similes promissiones non facerem, prout & consuluit non faciendas Clarus, vbi supra, versiculo, circa primum, & si casu ignoranter eas faceremus, non infringerem promissa, sed adimpleremus potius, in conscientia enim 1 fides illa & promisio adimplenda est secundum Cucalon, vbi supra, & Nauarrum in Manuali capit. 25. numero. 22. præsertim si relinquentem illum sub fide hæc, & promissione ab Ecclesia abduxissem, cuius immunitate gaudere debebat, negari enim non potest Ecclesiæ immunitatem verbis subdolis, & cautillosis violatam maxime si nimia ex parte iudicis adesset importunitas & suggestio, quę quidem importunitas, & persuasio metui æquiparatur secundum Boeri. decisione. 101. numero. 10. neque obstaret mihi illud in quo principaliter fundantur Doctores cõtrarium tenentes, scilicet quod fieret damnum reipublicæ promissio seruare tur, relinquendo impunitum delinquentem, quia hoc verum posset esse, si vltra confessionem probatum esset delictum, sed si deficit probatio, & reus ipse confessionem illam reuocat, quomodo posset dici damnum fieri reipublicæ, quæ non vult iura violari, & absque probatione reum condemnare ex confessione sub dolo extorta, & talsæpe qua præsumendum est ratione potius consequendæ indulgentiæ promissæ factam fuisse, quam quod ita se res haberet, & fortasis innocens condemnaretur, quod iura abhorrent, & potius volunt nocentem impunitum relinqui, quam innocentem puniri, præsertim ex confessione non sufficiente, vt dictum est, & tener Couarrubias dicto capite secundo numero decimo sexto, imo, & nulla, secundum Antonius Gomez, dicto capite decimo secundo, numero sexto, neque potest bonus dolus dici ille, ex quo potest quis ita iniquum iniussumue, sicut iustum & æquum perpetrare, & iubere, & ideo in tali dubio ad initiora, & reo fauorabiliora iudicia nostra conuertere debemus: cauendum tamen est a similibus promissionibus

sionibus, ne incidat in Scyllam cupiens vitare Carybdim.

Ex quibus omnibus capi potest regula generalis, quod omnis ille gau 16 det immunitate Ecclesiæ, qui expresse in iure non reperitur prohibitis, & hæc est communis Canonistarum sententia, teste Iulio Claro, in d. q. 30. num. 9. & 9.

Adeo vt & clericus quo ad suum Prę 17 latum gaudeat tali immunitate de iure, prout communem testatur, Bern. Diaz in practi. crimi. cano. capite. 115. relatus per Hispanum Villa Iobos, in suo erario mille communi opini. libro 2. num. 12.

Licet de consuetudine non seruetur secundum eum ibi, sed seruatur opinio Ancharra. & Imo. relatorum per Menchacam. de successionereati. §. 22. num. 54. dicentium clericum delinquentem non gaudere hac immunitate.

Et ex hac communi, & regula generali infertur quod pro nullo crimi 18 ne tetiam grauissimo debet quis ex trahi ab Ecclesia, nisi sit de expressis in iure, secundum Couar. d. capi. 20. libr. 2. Varia. numer. 6. versi. septimo deducitur, per l. 2. expressam ad hoc, titu. 11. part. 1. quicquid in contrarium, & male volueris Angel. de Malesi. & eius additio. in partequod fama publica, num. 16. & Auenda. capite. 12. præto. numer. 9. in princ. lib. 1.

In proposito tamen supradictorum quærendum est, an in casibus in quibus reus delinquens extrahi potest 19 de Ecclesia, possit per iudicem secularem extrahi, an vero requiratur quod per Ecclesiasticum extrahatur, vel de eius licentia, & consensu, & in hoc Salice. in. l. si quis ei num. 6. cod. de adul. & Bossius in practi. crimi. titulo de captura. numero 24. & Antonius Gomez d. tomo. 3. capite 10. numero. 2. in fine. Tenent quod iudex Ecclesiasticus debet illum extrahere, & tradere iudici seculari, contrarium tamen tenet Remigi. vbi supra. q. 1. circa finem, & Coua. noster in d. capit. 20. numero 8. versi. trigesimo quarto vbi libenter asserit se id asserere, nam cum talem Ecclesia non teneatur, non potest dici eius immunitas violata, nam quod a iure communi conceditur frusta precibus impetratur, ex regula, frusta, de regul. iuri in 6. & nemini facit iniuriam, qui vtitur iure suo. Et ita consuetudine receptum inquit Couarrubias vbi supra ex Guidone Papæ, decis. 181. in fine, & hanc testatur communem Clarus, in d. quæstio. 50. numero 20. debent tamen secundum eum ibi iudices sæculares in hoc modeste segerere, vt sine tumultu, & offensa Ecclesiasticarum personarum fiat, & pro hac communi opinione confidero tex tu in l. 6. libro ijso titulo. 4. vt ibi dem iuper verbo, *en caso* per me con sideratum reperies, nebis idem repe tamus, quam opinionem etiam tenuit Auendan. capite 2. præterum numero 9. libr. 1. qui nititur has con cordare opiniones, hoc videlicet modo, quod prima procedat, quoties quanuis delictum probarum sit, pendet tamen lis, an debeat extrahi ab Ecclesia, neene inter indices sæculares, & Ecclesiasticum, vel an sufficienter probetur delictum, vel qualitas illa, quæ immunitate Ecclesiæ, si probaretur, priuaretur delinquens, tunc enim lite hac pendente non debet per secularem extrahi, vsque dum lis finiatur, & declaret Ecclesiasticus extrahendum, argumentum notatorum per Couarrubias in practica capite 31. columna 1. & totius titulo vt lite pendente extra.

Secunda vero opinio procedat cũ probatum est delictum , neque vlla lis super extractione pendet, neque incepta est, tunc enim consilio secularis iudici, quod delictum est probatum, & tale quod immunitate priuat potest eum extrahere sine Ecclesiastici licentia, & requisitione, attenta dicta secunda & communi opinione, & iuridicam, & tenendam hanc concordiam iudico.

Quis tamen erit tunc iudex com-
2 petens ? ad cognoscendum , an debeat delinquens immunitate gaudere. Contentio antiqua est, de quaper Remigium late, in d.tract. de immunit.q.2. per totum, & in hac questione videmus quotidie iudicem Ecclesiasticum esse cognitorem, & censorem, nam cum secularis sit ille, qui de linquentem extrahit ab Ecclesia, vel nititur extrahere.

Delinquens ipse, & Fiscalis Ecclesiasticus recurrunt statim ad ecclesiasticum, vt immunitatem ecclesiæ non permittat frangi, & violari, sed defendat potius, & expediat censuras, & pœnas contra violatores, & tunc ecclesiasticus iudex secularem ipsum admonet per mandata sua & iubet in virtute sanctæ obedientiæ, & iub excommunicationis pœna, & quin gentorum ducatorum bullo contra infideles applicandorum quatenus delinquentem nõ extrahat ab ecclesia, & si extractum habet non innouet contra eum, sed potius restituat ecclesiæ, vel comparet statim ad allegandum de iure suo, &c.

Quo sic notificato secularis ipse iudex occurrit coram ecclesiastico, & in modum grauaminis libellum proponit nomine suo, & iurisdictionis regiæ petendo annullari, & renouca rimandatum, & allegando se potuisse illum extrahere, quia tale delictũ commissum est, pro quo non debet gaudere immunitate, & tamen desectum quod sic non fiat appellat in forma & protestatur expensas & dãna, & remedium, *Del auxilio de la fuer ça.*

Et hoc modo necessario iudex ipse ecclesiasticus cognoscit an delictum sit de iis, quæ priuant immunitate nec ne, & pronuntiat super hoc, & sic Ecclesiasticum in hoc casu esse iudicem testantur Couar. d.lib.2. Varia. d. cap. 20. nu. 17. in prin. & melius in practicis quæst.c 33. num. 1. & Remigius vbi supra, q. 2. & Didacus Perez in præsenti, col. 71. & hæc est communis secundum Iaf. in l. ex quacunque num. 15. ff. si quis ius de non obtem. & Oroscum, vbi nu. 14. col. 642. & Iulium Clarum in pract. crim. lib. 5. q. 36. num. 21. vbi inquit cum Couarrub. ita seruari in nostra Hispania.

Et quod interim quod discepretur de hoc reus ipse detineatur in carcere per secularem in qua detinebatur cum notificatio mandati iudicis ecclesiastici facta fuit, prout & dicit detinendum Couar. in dicto cap. 33. n. 4 & pro hac communi facit, quoniã cum de re ecclesiastica seu spirituali agitur, semper ecclesiasticus cognoscit vocato seculari, secundum Hieronimum in 33. parte sue summæ, tit. 9. cap. 2. § 4. & tic si ecclesiasticus pronuntiat delinquentem immunitate gaudere, & remittendum ecclesiæ restituendo ecclesiam ipsam condemnando in expensis iudicem secularem & in pœna aliqua, vt inquit additio capell. Tolosan. 422. iudex secularis iustitiam fouens, nam de hoc loquimur, affirmando se in appellationibus, & protestationibus appellat interim à tali sententia, & prosequitur in appellationis gradu, & vt absoluatur cum ordinaria prouisione adfert processum ad cancellaria

En el grado ordinario de fuerça.

Vesi immunitate videt debere de iure gaudere delinquẽtem, illum sta tim lata sententia, vel ante eo ipso quod constitit de iustitia remittit il lum, quod pauci faciunt, possunt ta
21 men ? de iure facere, imo & tenen tur, neque ex hoc dicetur non defen sam iurisdictionem regiam, Rex enim non vult immunitatem ecclesiasticam violari, vt in lege præceden ti probatur, & in l. 1. tit. 4. infra libro 1. & tenet in propositum Avnendaño in dict. cap. 22. Præterea num. 1. in fine cum sequen. lib. 1. & Clarus in dict. q. 30. num. 20.

Imo & tunc cum remittitur non 22
debet ignominiose remitti præsertim si remissus clericus est, secũdum Boer. dec. 103. num. 13. & Clarum vbi supra, q. 5. num. 48.

Alias videretur corporaliter remissum puniri, & excommunicationem si clericus remissus esset, iudex illum sic ignominiose remittens incurreret, secundum Avenda. in tractu. de iniurijs, num. 15.

Quibus de causis iudex secularis an tequam delinquentem ab ecclesia extrahat, cogitet & confideret an de lictum sit de priuantibus immunita te, & an probatum sit, & si dubius est faciat delinquentem in ecclesia custodiri, & compediri, ne interim fugiat, nam hoc de iure facere potest, secundum Remigium, quem vide, in d. q. 2. pagi. & eo relato tenet & sequitur Clarus, in d. q. 30. numer. 21.

Et hoc cum dubium esset an gaudere deberet immunitate delinquẽs imo, & tunc de consilio si periculũ non esset in mora consulerem iudicem seculare, vt hoc requisito ecclesiastico faceret, nam si clarum esset, quod nõ deberet gaudere immunitate nulla requisitio esset necessaria ad hoc, neque ad extrahendum illum, vt dixi, & si non esset dubium immunitate gaudere debere talem delinquentem, nullo licet modo seculari huic custodire, & compedire eum ecclesia illum, neque alimenta ei denegare, secundum Remigium d. q. 6. & 7. & Couar. dict. cap. 20. n. 17. licet aliqui iudices pessimè, & malam contrarium faciant, & puniunt eis alimenta præbentes, hoc tamen ignari iudices non vero doctiẽ, sapientes faciunt, & facientes deberent grauiter puniri, vt alij eorum exemplo retrit deinceps animaduerterent, & respicerent. Non enim sunt puniendi loquentes cum delinquentibus, & alimẽta eis ? præbentes, si banniti non sunt, nam etiã eis, qui ab ecclesia extrahendi sunt, alimenta præbentes non sunt puniẽ dis, secundum glo. in l. præsenti. C. de ijs qui ad eccle. confug. & Abb. in c. inter alia, num. 23. extra de immunitate eccle.

Et an sacerdotem ? percutiens ex 23
industria gaudeat immunitate eccle siæ, tradit Boerius dec. 109. num. 1. & sequen. & quid in blasphemo tra dit idem Boerius, decis. 110. num. 1. quem ad hoc corrupte allegat Remigius, vbi supra, Fal. 24. & Nauarrus in Manuali cap. 23. num. 20. licet inde ejsum ibi relinquar & qui in lude 20. vel excommunicato, tradit Clarus, vbi supra, d. q. 30. nume. 17. & 18. & Fab. in ſ. fed eo tempore, n. 3. insti. de ijs, qui sunt sui vel alie. iur. & quid in sacrilego, vide eundem Clarum, d. q. 30. num. 10.

O hirrendo cruella, Fruſtra enim is le gis auxilium implorat, qui contrale gem committit, & concessa sibi abutitur potestate, vt inquit text. in cap. fi. de immuni. Eccles. & tex. in l. 4. ti tu. 11. par. 1. ad hoc allegati per Couarr. d. lib. 2. Vari. cap. 20. numer. 15 & Anto. Gom. d. tom. 3. capit. 10.

num. 2. casu. 3. & Villalobas, in gra-
rio mille eom. opi. litera. 1. num. 18
& secundum Couar. vbi supra num.
18. ver. 15. & Anto. Gom. vbi supra.
Idem seculatis est competens ad co
gnoscendum de delicto per laicum
in ecclesia commisso nō v. ro eccle-
siasticus, quam communem testatur
Rolan. relatus & secutus per Clarū,
d. lib. 5. Practi. crimi. 5. fi. q. 38. nu
me. 18. licet si sacrilegium sit mixtum
mixtum posset & ecclesiasticus cog-
noscere, cum mistū fori fit, vt dictum
est in lege supra proxima, imo & tūc
vt ibidem diximus quanuispro sacri
legio posset laicus præueniens pu-
niri in pœnis temporalibus, pro ipi
ritualibus tamen posset adhuc tunc
ecclesiasticus procedere, & tradit
Couar. in d. n. 18. qui sic intelligen-
dus, & declarandus est.

Nunc autem declaranda est legis
nostræ conclusio, quod delinquens
in ecclesia nonguadet eius immuni
tate, vt non procedat quotiescunq;
24 spe gaudendi ꝫ immunitate ipsius
ecclesiæ delinquerat, quia tunc non
gaudet eius immunitate, prout pro
bant verba nostri tex. ibi, *Por pensar.*

Et hoc dum tamen dictum ipsum
graue sit, non vero si leue, nam si leue
esset etiam si data dicta spe & fi-
ducia delinquerent in ecclesia nō ex-
traheretur ab ea, prout communem
testatur Couar. vbi supra, dict. nu. 18
vers. 25. & Villalobos d. n. 18. quod
vltimum tamen ibidem ipse Villalo
bos nu. 19. subiungere videtur, nisi
ex propositō & veteri odio delictū
illud in ecclesia, vel cœmeterio per
petretur, quia tunc quantumuis le
ue esset non gauderet illud commit
tens dicta immunitate, sed est hoc
contra limitationem dictam, & sic
Villalobos hoc vult non placet, in
25 dubioque animus ꝫ gaudendi im-
munitate hac præsumitur in delin-

quente in ecclesia vel cœmeterio, se
cundum Couarrub. dict. cap. 20. nu
mero 15. in princip. & glos. *Esta-
rando.* l. 4. titulo. 11. part. 1. imo, & si
prope ecclesiam delinquerat, idem
animus præsumeretur, secundum
Couarrub. ibi versicu. 26. nisi probe
tur, secundum eos ibi delictum il
lud repentine successisse quantinus
Hostien. & Cardina. relati, & secuti
per Rebuf. d. 2. tomo. 1. tit. de immu-
nit. eccles. articulo. 1. glos. 1. nume-
ro 20. contra teneant, ex quibus nō
quam quieuit mihi animus circa o-
pinionem relatam per Diuum Co-
uarrub. in dicto numero 15. versicu
lo. 22.

Dum asserit cum aliquibus per
eum relatis, quod delictum in eccle
26 sia commissum ꝫ etiam sine spe, & fi
ducia immunitatis consequendæ,
putā quia repentine successit, prua
re eius immunitate, prout in patria
sua inquit vsitari Clarus dict. 5 fina.
dict. quæst. 30. numero 15. & in de
cisum reliquit, glo. Ios. in l. 1. ff. titul.
14. partita. 3. non enim video tex-
tum, neq; glossam, in quo fundetur,
quin textus in capit. fin. de immuni.
eccles.

Potius facit in contrarium, ibi,
crederent se defendi, ibi enim tan-
tum loquitur in delictis in ecclesiis,
& cœmeteriis commissis, & tamen
ipsem & fiduciam hanc in illis verbis considerat, vt gaudeat vel non delinquens immunitate hac, prout & in lege nostra, & in l. 4. tit. 11. par. 1. considerat, igitur non est verum dictum D. Couarr. præterim, quia est sua contra communem supradictam & nostrum tex. & iura similia, quæ contrarium asserunt, vt licet videre ex dictis, & ex Nauarro in Manua li. c. 25. num. 20. & comm. testatur hanc Abb. in eod. cap. fi. numero 8. & Clarus. d. num. 25. neque obstabit etiam

etiam regu. capite quia fusta, de v-
sur. vbi probatur indignum esse Ec-
clesiam tutari eum, qui intra ipsam
delinquens iniurium templis intu-
lit, nam delictum animus & propo
tum facit, sed si sine animo & recog
dationeꝫ in Ecclesia est, delinquat.
Prout in delicto repentino animus
hunc, & recordationem non damus
clarum est, quod iniur. amemplis in
ferre non vult, igitur contra Eccle
siam non deliquit, & per consequēs
regu. dict. capite quia fusta, non ha
bet locum in hoc casu, & est singula
ris limitatio ad regulam illius textu.
quæ optime, & singulariter deduci-
tur ex dicta communi opinione.

Et sic reuoco contra Couar. eamcom
munī limitatione, scilicet, quod in
Ecclesia delinquens gaudet eius im-
munitate deficiente spe gaudendi il-
la cum delictum committur, pu
ta, quia repentine successit, præser-
tim quia generalitas dictæ regulæ di
cti cap. quia fusta, non habet ob
stare specialī prouisioni dicti cap.
fina. de immu. Ecclesiæ & nostræ le-
gis, & similium communem illam ap
probantium.

Et tamen aduertendum quod datim
commisso delicto in Ecclesia, vel
prope eam, præsumptio est contra
committentem quod spe gaudendi
immunitate deliquit, & ideo illico
debet offerre, & dare informatio-
nem, quod repentinum fuit delictum 28
vt præsumptio hæc cesset, qua ces
sante immunitate non priuabitur ta
liter delinquens, & ita sæpe vidi pra
ctari, & recipi in practica, & cum
hæc sit communis opinio, & Eccle-
siis fauorabilis omnino sequendaest
in iudicando, & consulendo.

27 Sed an delinquens in Ecclesia de-
licto priuante gaudere eius immuni
tate, si postea alia delicta extra Eccle
siam committat gaudebit immuni-

tate hac, & Cassane. & alij relati per
Couarr. in d. c. 20. nu. 15. versi. 24. &
per Clarum in d. q. 30. num. 15. in fi-
ne dicunt non gaudere.

Contrarium tamen cum Boerio te
nuit Couar. dict. versic. 24. eo quod
non reperitur casus hic in iure pro-
hibitus gaudere dicta immunitate,
& ideo gaudere debet.

Placet tamen distinctio Remigij in
d. tract. in muni. Ecclesi. fall. 11 in
fine. si.

Quod si primum delictum est punī
tum, & purgatum, ita quod de eius
punitione nunc agendum non est
tunc gaudebit secundum delictum
extra Ecclesiam committens eius im
munitate, quia nimis rigorosum es-
set, quod delinques semel in Eccle-
sia perpetuo remaneret priuatus
eius immunitate, sed si primum deli
ctum non esset purgatum, & nunc ad
punitionem eius agitur, posset ab Ec
clesia abduci si pro eo non debebat
eius immunitate gaudere, prout in
tha mate quæstionis proposuimus, &
placet mihi concordia hęc inter has
opiniones, & si aliqui non placue-
rit teneat in hac quæstione secūdam
opinionem pro Ecclesia, cui in du-
bio fauendum est.

Vidi tamen in hac materia in facti
contingentia dubitari, num si quis
in Ecclesia fugitiuus propter deli-
ctum ex illens exea, ab ea, & commit
tat aliud delictum ꝫ an gaudebit Ec
clesiæ immunitate, etiam si de illtum
illud extra Ecclesiam commisso non
sit de priuandibus tali immunitate,
& videbatur dicendum quod non de-
bet gaudere, quia saltim præsumptiue
ne censendum est in Ecclesia incepis
se de dictum, arg. traditorum per Fe-
lin. in ca. 1. num. 13. de præsumpti, &
per Abb. in c. fi. num. 15. de immu. Ec
cle. & quia in delictis initium inspi-
citur, vt per Hippol. in practi. 5. ti-

tulo,

terius, & locus in quo delictum initiatur est considerandus secundum Baldum in l. 1. C. de Eunuchis, & istam opinionem in aliquibus codicibus, succinde folium arg. d. c. 5. i. tenuit Anton. Gom. tom. 3. Var. c. 10. num. 2.

Ego tamen & tunc plures adnocati tenuerunt contrarium, imo quod dicta immunitate gauderet delinquens hic, primo, quia omnis ille gaudet, qui non reperitur prohibitus, istum tamen non reperimus prohibitum, igitur: item quia magna est differentia, an quis delinquat in ecclesia, vel extra eam, quamuis ab ecclesia vbi confugiens erat, 'exeat ad delictum committendum, vt pote, quia in ecclesia delinquens, derelinquere videatur, & præsumitur se, & fiducia, gaudendi eius immunitate, nisi contrarium probetur, ideo minimum si priuetur immunitate, sed extra ecclesiam delinquens, & exiès ab ea ad delinquendum non censetur tali ipse delinquere cum ab ipsa exeat ecclesia, & delicto commisso in itinere dum ad ecclesiam redit capi potest per iustitiam, & eius famulam & sic cessat ratio & fundamentum ipsius Antonij Gomez.

Et per consequens immunitas prodest huic delinquenti. Item, & quia cogitatio illa, & animus deliquendi in ecclesia exondo ab ea ad delinquendum, non est delictum, neq; propter talem animum, & cogitationem quispiam iur, cum cogitationis pœnā nemo meretur, ex iuris Brocardico, imo & ex mādato solo quis non est puniendus, sed ex delictorum tute mandati commisso, neque antea oritur obligatio mandantis, secundum Bart. in l. non solū §. si mandato, num. 9. ff. de iniuriis, ad quem se remisit Abb. in dict. cap. fin. num. fin. de immunitate eccles. & Antoni. Gomez. tom. 3. c. 3. numer. 41. & probat. leg. 1. titule. 21 partit. 7.

Et sic propter mandatum in ecclesia factum de delicto extra eam committendo, non extrahetur mandans ab ecclesia, cum non ex mādato, sed ex delicto secuto teneatur, vt dictū est, & faciunt dicta per Guidonem, decisione Dalp. 104. & Angel. de Clauasio, in summa, verbo, immunitas, numero. 24. vbi ita videtur tenere, delictum autem illud præsupponimus non fuisse in ecclesia, sed extra perpetratum, ergo nō potest propter mandatum ab ea extrahi, propter quod mandatum, nisi delictum sequeretur, ad nihilum renebatur, quanuis Nauarro, cū Remigio per eum allegato in Manuali. capit. 21. num. 21.

Dicant etiam propter solum mandatum in ecclesia factum ab ea man dantem extrahi posse, non tamen tunc puniri ex delicto secuto, sed ex mandato tantum, non video tamen qua tunc poena puniri possit, nisi ad delictum secutum totus respectus habeatur, propter delictum tamen secutum ipsi fatentur in effectu non posse ab ecclesia extrahi, ergo neque propter mandatum nō punibile delicto non secuto, cumque in mandato hæc ita sint, cur propter cogitationem, quæ minus est mandato, quis immunitate hac esset priuandus, secuto delicto cogitato extra ecclesiā quantumuis constituet animo delinquendi ab ipsa exisse, cum effectus delicti in ipso loco vbi commissum est destinetur, & dirigatur, ergo ille deliquit, non vero in loco, vbi mandauit, vel cogitauit, vt optime inquit Feli. in ca. 1. num. 14. & 15. de præsumptio. vbi Bar. refert & sequitur, neque potest initium delicti cōsiderari, vbi cogitatum fuit, cum cogitatio delictum non sit, ex quo pot sit quis puniri, neque obstant dicta per Fe-

per Felin. vbi supra. num. 13. quenia si bene considerentur potius pro nobis, quam contra nos faciunt, nam ibi loquitur Feli. quoties delictum in Ecclesia inceptum fuit, pura si quis existens in ea vel in cœmeterio, ab inde mittit sagittam, cum qua percutit alium, vel occidit existentem extra Ecclesiam, nam tunc licet extra Ecclesiam perficiatur, tñ ipsa tamen facto inceptum delictum fuit, ideo nimirum si eius immunitate non gaudeat delinquens, prout & inquit Couarru in d. cap. 10. num. 15. versi. 17. & ideo tunc per iudicem virisque territorij, & loci poterit de linquens puniri, secundum Felin. vbi supra, sed in cognitione non de mus factum, neque initium eius, ergo quas obr es in aliquibus codicibus ipsius Antonij Gomez primæ eius re cognitionis imprefsis antean num. 165. in dicto tomo. 3. cap. 10. numer. 2. prout est in meo codice, hęc quæstio non solum determinata non reperitur, verum, neque tacta, & tunc etiam vidi codices alios ea non tangentes, qui forasis erant antiquioris impressiones, vel nouioris, quam meus, nam meus est secundare cognitione authoris anno 1562 & ibidem nihil de ijs dicitur, prout in meo codice dictum reperio, & tal na cius pace non credo verum doctrinam eius, vt pote, quia contra omnia supra dicta, licet nō difficeor.

Quod si existens ī in Ecclesia ab ea incepit euaginare ensem contra antiquum inimicum suum, & parum di stantiæ ab illa occidit, vel percussit illum, cum tunc & in Ecclesia facto delictum inceperit, animo que, & spe gaudendi eius immunitate indubio præsumitur deliquisse, nisi probetur repentine discordiam successisse, tunc vtique talis delinquens non gauderet hac immunitate, prout supra dictum est in Ecclesia conclusionibus contra Couar. & Remig.

Sed an poterit quis absque pœnade ferre iniuste extractum ab Ecclesia per secularem iudicem, & Anto. Gom. ez. dict. tomo. 3. cap. 3. num. 11. in fine inquit quod sic, & in dicit con tingentia afferit quendam in simili casu defendisse, imo & iniuste condemnatum posse clericos defendere & eripere a manibus iustitiæ, secundum Archidia. eleganter, in ca. cum homo. 23. q. 5. & Alber. in l. ad dictos. C. de epis. & Cleri. Bern. Diaz in practi. Cano. cap. 91. quos & alios ad hoc allegat nouissime Ponce de Leon Mexia, in apparatu. l. de Toledo, in 11. fundamento. 2. partis num. 24. cum pluribus sequent. vbi ante & post plura circa hoc dicit & allegat.

Quod tamen ego verum intelligeren quotiescunque constare, iniuste extrahi ab ecclesia, vel condemnatum fore, esset que periculum in mora, secus vero alias, tunc enim licet potestati iniuste eos resistere, quotiescumque manifestum est iniuste procedere, vel damnum est irreparabile, secundum Docto. maxime Oroscū, in l. vt vim. num. 16. colum. 21. ff. de Iust. & iur. nā alias, vel si in dubio est, non licet resistere, præsertim per Ecclesiasticos, quibus iam arma concessa ad hæc sunt, scilicet, excommunicationes, & censure, non vero enses, & gladij, vt habetur in sacro Concilio Tridentī, capit. 5. Sessionis. 25. & habetur in l. 6. tit. 4. infra isto lib. Et sic vidi in hac Placentiæ ciuitate, clericos punitos per Episcopum, eo quod violenter defendere voluerūt delinquentem quendam in Ecclesia existentem, quem Alguazelus quidam fatis iniuste ab Ecclesia ipsa diu hoc e diuinæ celebrarentur, extraxit, imo, & ad quetelā ipsius Alguazeli

iudex Pesquisidor missus fuit propu
nitione defendentium, & resistentia
ne delinquens ille ab Ecclesia extra
heretur, qui quidem iudex inconsi- 3 1
derate, & cõtra clericos incepit pro
cedere & vnum ex clericis facerdoti
bus, nescio qua facie, aut colore in-
carcerauit, & cõpeditauit, licet post
ad petitionem episcopi conqueren
tis se de hoc & assertenis se contra
clericos processisse, iussum fuit iu-
dici illi ne contra clericorum per-
sonas procederet, ideo que vnusquis
que præuideat quid faciat & facere
debeat, iam enim locus non est reli
ctus armis ecclesiam & immunitat
eius in his defendendi, sed censuris
& excommunicationibus. Exquo
& ex l. illa. 4. occasio est data iudici
bus seculariubus illiteratis, & prauæ
cõscientiæ & nullius timoris. de ijs
enim loquor, extrahendi ab ecclesia
quos volunt delinquentes, scientes
neminem armis eos defensurum,
quos tamen iudices, si iniuste hæc fe
cerint immunes non credo & a pec
cato, & ab excõmunicationis nexu,
& maledictione contra violatores
ecclesiarum per Deum similibus im
posita, Ezechie. c. 5. Viuo ego dicit
dominus Deus, nisi pro eo, quod fa
ctum meum violasti in omnibus of
fensionibus tuis, & in cũctis abomi
nationibus tuis, ego quoq; consti
gam, & non parcet oculus meus, &
non miserebor, & 2. Paralip. c. 17 &
3. Esdræ. 1. & Iudit. 9. cadat virtus eo
rum, in iracundia tua, quipromittit
se violare sancta tua, & polluere ta
bernaculum nominis tui, prout in
propositum refert hæc Rebuf. in dic
to. 2. tomo const. tit. de immunit. ec
clesi. art. 1. glo. 1. n. 33. vbi ipse inquit,
hodie quosdam iudices contra ec-
clesiã pugnare, quos si in parochia
decederent fua, inter hæreticos, & ca
nũ morticinia sepelirer, loquiturq;
ipse Rebuf. in Francia, vbi ipsemet
in primo tom. earundem const. Fri-
tit. de const. in procœmio glo. 5. n. 40
testatur titulum. † C. de his qui ad ec
clesi. confug. non seruari neq; præti
cati, fed in ecclesijs capiuntur delin
quentes, saluo iure si reintegrari de
beant, vereorq; ne aliquando, & in
Hispania, quod Deus auertat, & hæc
introducatur cõsuetudo, vel potius
corruptela, & abusus, & modus iniu
quus infringendi libertates ecclesia
sticas, & violandi ecclesias, & tẽpla
Dei, esset q; maximum malum si tale
permitteretur, deq; circa hæc indi
ces ecclesiastici vigilent, & aduertãt,
vt medeantur, & similia malanon in
troducantur, fortasis enim in Fran
cia, & propter similes abusus, & pra
uas consuetudines hæreses, & discor
dias videmus ortas. Deumque opti
mum maximum, & mediatorẽ omni
ũ hu militer supplicemus vt hæc
auertere dignetur, quæ pro huius le
gis exornatione & declaratione suf
ficiant, cætera per dictos Doct. vide
ri poterunt.

In legem quarram.

Ecclesia est omnium mater legitima, & refugium op pressorum.

2 *Principes ecclesiarum immunitates de fendere tenentur.*

3 *Princeps deneglans auxilium eccle- sia oppressa, deponi potest.*

4 *Pœna rapientium bona ecclesiarum, vel monasteriorum.*

SVMMARIVM.

Nullus frangat, neq; violet Ec clesias, neque audeat immuni tates, neque occupet eatũ red ditus, & bona, & cũ omni re uerentia tractentur Ecclesiæ.

LA

Ecclesia militante, De qua 2. q. 1. multi, de sent. excom mu. a nobis 2. de sum. Trini. firmiter. §. vna, in c. fun damenta, de electione in 6. & eius militia dicitur ecclesiis & diuina c ex antiquis. 54. dist. & appellatione ecclesiæ in dubio vendi ecclesia miti tias, non triumphans, c. nos, de spõsa libus, multis tamen modis fumitur ecclesia, qui not, ne Prælati vices suas c. fi. de ver. signi. cum clerici, & de ecclesia, & eius authoritate, vide optim. per Joan. Echium, in suo Enchirid. tit. de eccle si, & eius authori tate, & ecclesia varia habuisse princi pia inquit Selua, de beneficijs, part. 1. qu. 1nu. 2. cum pluribus sequent.

Como madre, Ea enim militantes ec clesia in terris est mater nostra pia, & refugium † oppressorum & miser rorũ, vt lege supra proxima diximus & probat tex. in c. pia, post princ. de excep. in 6. notat Archid. in c. si a fe de, de præben. in 6. ideo specialiter protegit pupillos minores, & viduas c. 1. 87. dist. e. super quibusdã, de ver bo. sig. c. ex parte. B. de foro cõp. me rito dicitur tutrix & curatrix iustitię c. 2. de alie. fend, fic fupremus princ ceps in terris, ideft, Papa, gl. in c. cor pora. de confec. d. 1. vicarius generalis fpõfi eccleſiæ ideſt Chriſti, inquit 3 in c. 1. de offi. l. in 6. officij noſtri de bitum remedijs iniuſtitiæ ſubditorũ, quia dum eorum exactiuimus onera, dum ſcãdala remoſſemus, nos in eo rum quietę quęſcimus, & ſruimur in pace. Et hęc militans eccleſiaſter triũ phans poſt triuerſalem reſurrectio nem, vt ait Doni. in c. fundamenta, numero 4. de electi. in 6. non tamen ceſſabit ordo, vel maioritas, quia in domo patris noſtri multæ manſiones ſunt Ioann. 14. c. & cap. iq domo de pœnit. diſtinct. 4. & ideo maxi mus honor eccleſiæ deferendus eſt c. Reum. 17. q. 4. nam decet domum ſanctitudo, vt in pſalm. 92. c. in de im mu. eccle. in 6. Domum que ſuã Deus domum orationis vocat ſecundum Didacum Perez hic colu. 96. in fine cum ſeq. infra adducendum.

De quebrantar, Quod multis modis contingere potefi, vt in l. 2. huius ti tu. diximus, principeſque † premuni me tenentur eccleſias tueri, & earũ immunitates pro poſſe defendere. & tutari, bonũ enim regis eſt eccleſiam poſſionaſque eccleſiaſticas tueri 99. diſt. dom principis. 23. q. 8. tributum cõpiecpis c. admiſtrato res 23. quæſt. 3. q. 1. Maximinianus l. 4. tit. 2. lib. 2. & c. 20. Concil. Triden. Seſſ. 25. nihil enim ſic debet eſſe regibus ſtudioſum, ſicut ſacerdo tum honeſtas, cum vtique, & pro il lis ſemper Deo ſupplicent, in authẽ ti, quom. oppr. epiſcopus in princip. coll. 1. & de deci hæreſes repellere. 23 q. 4. ſi autem eccleſia nihil enim eſt quod lumine clariore præfulgeat in principe, quam recta fides, in epiſto la, inter claras. C. de fumm. Trin. vn de imperator ſe vocat ſeruum Dei, l. 2. §. quo ergo C. de offi. præ. Afri, & eſt ſilius eccleſiæ c. conuenior, 23. q. 8. & dicit Panor. in c. veneras bilem de elect. quod principes poſſent deponi † ſi ſine cauſa legitima dene garent eccleſiæ oppreſſæ impertanti auxilio, prout & refert & tenet gl. *Guardando*, in l. 4. tit. 2. par. 2. vbi eſt tex. ibi, optimus pro is, & text. in l. 11. infra iſtori. & l. *A hazer vi trater cosos deshonestas*. De quo diximus in hi. huius tit. vbi remiſsiue allegauimus motũ proprii Pij V. tutpiaq; vi tãda ſunt in eccleſia. l. probũ. ff. de ver. ſign. l. ſtipuler. ff. de ver. oblic. ſi. de præd. & cachinnationes, ritus inordi nati vocatæ vitandæ ſunt in eccleſia c. nullus presbyter, de conſec. diſtin. 5. de quo late per glo. in prag. ſat. ti tu. de

BIBLIOTECA OHV

tit.de spectaculis in Ecclesia non faciendis.

Etagan justitia. Contra rapientes bona Ecclesiarum, vel monasteriorum poena ponitur, in l.11. infra isto tit. & lib.vbi Deo volente dicemus aliqua.

INLEGEM Quintam.

1 *Donationem factam Ecclesiæ a Constantino Imperator validã fuisse.*
2 *Ecclesia non habet priuilegium aliquod, nisi i nque satis iuste.*

SVMMARIVM.

Donata Ecclesijsper Reges, vel alias personas firma debent esse.

Alas que nos siruen. Imo & dignus est mercenarius mercede sua. capi. cum seq. de præben. ex quo Dida. Perez, in præsenti, col. 59. cum aliquibus sequen. prosecutus est materiam seruitiorum famulis præstandorum, quę cum locum habeat ordinarium, vbi tractetur, scilicet in l.5. tit.15. infra. li.4. ad ibi dicendam hic mitto, ne inordinatim procedamus.

Sean siempre guardados y firmes. Ex iis verbis, optime colligitur, text. esse probantem, donationem factam Ecclesiæ a Constantino Imperatore validam fuisse & efficacem, de quo per Bar. & eius additio. & alios, in proœmio. ff. veteris, & per Dida. Perez in præsenti, quam legit sub. l.4. titulo 2. lib. 1. ord. col. 54. & hanc tetatur communem Nauarro. in capite nouit. de iud. nota. 3. nu. 77. & vide Alber. in proœ. ff. vc. colli. refe-

rentem de verbo ad verbum tenerem dictæ donationis. Inbuit tamẽ Boet. decis. 67. vocem de cœlo tempore factę donationis huius fuisse auditam dicentem, hodie fuminatũ est venenum aspidem in Ecclesia Dei, allegans ad hoc Alberti. in numer. 2. dicentem se audiusse a fide dignis quod tempore Bonifacii. 8. quidam Cardin. de ordine Cistercienſi homo maximæ reputationis & scientiæ quadã dum sermonizare tur sesuitatre, dicebat, quod per cos dem passus, & gradus, perquos Ecclesia in temporalibus ascenderat, partter descenderet vsque ad extremam Sylueſtri paupertatem, aliudque ibidem non minus mirandem in num. 3. refert Boeri. scilicet, quod Bart. de Salignato. Itinerario terræ sanctę in 8. tomo. cap. 1. versi. natio secunda, dicebat, se a sancto viro audiusse quod sicut Ecclesia orientalis ob nimiam paupertatem lapsa, seu passa fuit multa incommoda, ita occidentalis Ecclesia ob nimias pompas & diuitias desolabitur, de quo ibi Boeri. dicit videndum Benedict. in cap. Raynutius. fol. 177. num. 123. & in addi. de testamen.

De cosas que deuen ser dadas de riche mente. Ecclesia enim non habet priuilegium + aliquod nisi in quantũs iuste, probatque l. 1. titu. 5. lib. 1. fori & l. 2. cod. titu. & lib. facit glos. in summa. 12. q. 2. ex quo potest saluari glo. in cad. summa. & in cap. fine exceptione, eadem causa, & quæstione dicit quod res Ecclesiæ alienari posſunt consensu capituli interuenientte etiam in casu a iure non concesso, in quo illæ glos. communiter reprobantur, secundum Couar. lib. 2. Var. cap. 17. num. 2. possent tamen saluari, vt procederent, & per legem nostram intelligerentur rebus Ecclesiæ non iuste quæsitis, quæ quidem non

non gaudent priuilegio aliorumbo norum Ecclesiæ iuste quæsitorum, il la enim iniuste quæsita in dominio Ecclesiæ non sunt, ideoque alienari possunt etiam in casu a iure non cõcesso, vtgu. notatorum, in c. hoc iuspotrectum, 10. q. 2. & dictorum per Docto. in c. per tuas de donatio. & ita in expresso tenet Rebuf. in compendio alienationis rerum eccles. n. 28. vbi, & declarat qualiter hoc verti ficari potest. Alio & secundo modo voluit illas glos. saluare Couarvbi supra, per ipsum videbis.

INLEGEM Sextam.

1 *Omnis ille, qui tenetur reddere rationem tenetur facere inuentarium.*
2 *Episcopus dicitur legitimus, & ordinarius administrator bonorum Ecclesiæ.*
3 *Prælati bona obligata sunt prodote suæ ecclesiæ male administrata.*
4 *Prælatus tenetur conseruare omnia, quæ fuerint de bonis ecclesiæ, vel fructibus, vel agris & c.*
5 *Omnia, quæ ad ecclesiam pertinẽt manifesta esse debent.*
6 *Episcopus tutori æquiparatur n. 6. & ideo nu. 7. ante inuentarium confectum non potest administrare.*
8 *Res emptæ per Prælatum ex pecunia ecclesiæ præsumuntur emptæ. Imo & sic emptæ præsumuntur emptæ post adeptionem eccle. a. 9.*
10 *Persona quæ tenetur facere inuentarium remissiue.*
11 *Contrarietas legis nostræ cum. 7. & 10. infra eo. & eius solutio. n. 11 & seq.*
12 *Res sacræ quæ dicantur.*
13 *Fiscus recuperans bona alienata per hæreticum tenetur soluere emptoribus pretium per sum in vtilitatem ipsius hæretici, vel bonorum, aut fisci.*
14 *Res ad altaris ministerium, & cultus diuini deputata quando vẽdi possint.*
15 *Res ecclesiæ quomodo & qualiter alienandæ sint.*
16 *Qualiter probabitur pecuniam in ecclesiæ vtilitatem versam.*
17 *Ement vem alienam scienter nõ potest agere de euictione nisi in tno casu.*
18 *Prælatus vel rector ecclesiæ vendens eius rem & non conuertens in ecclesiæ vtilitatem de suo tenetur emptori soluere pretium si res ab ecclesiæ euincatur. Vbi an emptor debet esse solicitus, vt in ecclesiæ vtilitatem pretium conuertatur.*
19 *Acquisita per Prælatum intuitu ecclesiæ ipsi ecclesiæ acquiruntur.*
20 *Publicatis bonis clerici hæretici nõ publicatur bona intuitu ecclesiæ quæsita, bene tamen publicantur fructus beneficiorum.*

SVMMARIVM.

Prælatus, Episcopus, Abbas, vel Prior electus bona Ecclesiarũ quarum gubernationem sunt consequuti inuentariare tenetur, succeſſoresque eorumred dere rerum ipsarum rationem nulloque modo bona Ecclesiarum alienare debent, & si aliqua ex bonis inuentariatis alienata reperiantur ab earũ emptoribus, vel detentoribus cũmcãtur pretio reddito, vel non reddito secundum formã & tenorem nostri tex.

Todos en vno hagan esc reuir poe inuentario. Ortũ fortaſſishabuit lex nostra in hoc a constitutione Innocen. III. in sua constitutione cora pastoralis, & ab extrauaganti benedicti. 12. relatis per gl. in pragmatica sanctio

ne in proœ nio.5 nãEcclesiæ .iura fo.136.in paruis,&ratio decisiua est, vel quia ônis ille, † qui tenetur reddere ratione tenetur iura, arg.i. orphanorrophos,9,& ibi Bal.7.nota.C.de Epis.&Cle.& Bor. decis.61.nu.6.eo q̃ tenentarió cessa put rationum,arg.l.1.§.officio. ff.de tutelis & rati.dif.vt ibi per Bor.& Bero. oprime in quæstione familiaritis.&ideo patet de bonis filij constituti in eius potestate inuentariũ face re nõtenetur,quia administrationis rationẽ reddere non necessitatur,li cet bonorũ descriptionẽ pati debeat, vt optime per Cumanũ,cõsi.89.nu. 2.& 5.nisi esset tutor filij, quia tunc secus esset,vt per Modernũ Baezam de decima tutorum.c.2.nu.153.omnis tamen administrator bonorum alterius regulariter rationem reddere tenetur,de bonis administratis ac de fructibꝰ redditibusque perceptis argu.c.licet Heli. de Simo.c. qualiter & quando.2. de accusatio. optime per Bero.q. familiari.15. per totã ergo & Epũscopus tenebitur facere inuentariũ & reddere rationẽ,quoniam bona Ecclesiæ administrat, & dicitur corũ legitimus † & ordinarius administrator,secundã Specu. ti. de actore ab vniuersitate,in prin. nu.2. per tex. in c.quia Epũscopus 5. q.3.facitq; text.ibi gl.inc.is cui de electione,& tex.c.1.7.q.1.& 16.q.1.& tẽporis,& xi.q.1.relatio, & tex.in l.4. tit.14.p.1.neq; liberam administrationem habent,fecundum glo.in c. finisi.2.q.1.imo & procuratores fecundũ illã dicunturaliquando, bonaq, ipsiusmet Prælati † & Epũscopi obligata sunt pro dote Eccle.si male administrauit,fecundũ Pa.Rub.in rub. c.66.nu.21.de dona.inter vir.& vxor.& gl.in dict.pragmãctione,in proœ nio.5.nã ecclesiarũ verbo depereunt,ex c.monemus.21.q.2.& c. exprætextum,cũ ibi nota.de pignor.& nota.in c.exiteris,de pignori,& sic inquit ibi posse agi cõtra tertium possessorẽ bonorum talis Prælati,sicut agit vxor pro dote sua,& ibi quotime loquitur gl.illa illius prag.quæ est Cosme Gumiel.de quo & per Nauar.de beneficiis.q.12.nu.34.& 35.si ergo administrator dicitur Epũscopus rationem reddere tenetur, quia hæc est regula generalis,q̃ quilibet administrator,qui vel propria authoritate,vel ex aliquo officio sibi inuncto bona alterius,siue cõmunia administrauit tenetur reddere rationẽ & reliqua soluere,vt volunt Iacob. de Aren.Bar.Bal.& alij in d.officio,& Berotius in d.q.5.5.nu.2.vbi id ad Papã administrantẽ extendit,q̃ si ratione reddere tenetur Epũscopus,igitur, & inuentariũ facere,quod caput est rationis,imo & debet Epũscopus esse paratus ad torũdem reddẽdam cuilibet petenti,secundũ Specu. in præsentiq; prin.& partis sui.§.nunc.7.& licet hoc quoad interrogationẽ fidei per quemcunq; fãctam intelligatur, omnia † tamen, quæ fuerint de bonis Ecclesiæ,vel fructibus, vel aaris,vel oblationibꝰ tenetur cõseruare.12.q.1.Epũscopi de reb⁹.& si ergo,ex quo inquit gl.in auth.idem est Nestorianis.C.de hæret.qui anathemas referẽdo sequitur Molin.de primog.Hisp.1.p.c.27.nu.4.quod tenetur Prælatus restaurare omne dãnum Ecclesiæ, vel successori in reb⁹ eius ex negligentia sua contingens,& ex hoc secundum eum ibi.nu.3.mortuo Prælato datur præceptum ordinario a Regio consilio ad petitionẽ successoris,vt æstimatores ponãtur pro æstimatione dãni,secundũ q̃ ibi dicit fieri,& hęc prima ratio decisiua nostri tex.vel secunda esse poterit,eo q̃ omnia,quæ ad Ecclesiã † pertinent manifesta esse debent,text. in c.manifestũ.12.q.1.vbi glo.tenet expresse,ob hoc Epũscopũ teneri facere inuentariũ de rebus Ecclesiæ,vel tertio, quia cum Epũscopus tutori æquiparetur,† secundum glo.reddit. in c.qualiter & quando 2. de accusatio,& glain c.quia Epũscopus.5.q.1. Alfi.dec1.129.num.5.Beorius q.27. nu.4.Baeça,de decima tutorum c.2. nu.13.merito sicut tutor de reb⁹ minoris in principio sui officij tenetur inuentariũ facere,imo si non faciat nõ potest administrare bona pupilli,nec,in iudicio petere,vt in. l.tutor qui repertorium,& ibi Bartoloptime.ff.de administ.tutorum,sic & Epũscopus cum absimiliter tutorii in primi.debet inuentarium facere rerum suæ Ecclesiæ,quarum protector & administrator esse debet,& hanc opinionem vltra glo.in d.cap. manifesta tenuerunt plures Doct.relati per Rebaf.in 1. tomo constit. Fran.titu.de senten.prouisio.artic. 3.glo.4.num.11.& per Couar.in cap. 1.num.9.de testa.qui tamen & alios contrarium tenentes allegant, prima tamen opinio pertex.nostrum approbatur,et iure optimo ex dictis & quia si de patrimonialibus vel aliis rebus propriis Epũscopi,& titulo alio,quam intuitu Ecclesiæ acquisitis,teneturEpũscopus facere inuentarium,ne præsumantur intuitu Ecclesiæ habitæ,& per consequens Ecclesiæ ipsius sint,merito si & ipsis Ecclesiis prouidere debeãt inuentarium bonorũ suorũ faciendo,cumq; Epũscopus inuentariũ sicut tutor facere teneatur,teneri de iure posset admistrationẽ rerũ Ecclesiæ suæ ei denegandam,† sicut tutori,donec inuentariũ faciat,quod si non fecerit,præsumptio cõtra eum erit q̃ res per eũ empte,& acquisitę † ex pecunia sui Ecclesiæ empto cẽsentur,& per cõsequẽs ipsi Ecclesiæ acquirãtur,vt per Couar.in cap.1.§.1.nu.2.& c.& probat tex.in l.1.& 6.ti.21.p.1.& Alex.optime in cõsi.115.vol.7.& in cõsi.101. col.2.num.7.quæ in clerico esse dicit,& optime per Bar.Se.cõsi.91.& 216.li.1.& Ro.cõsi.159.nu.4.& Cepo.optime inconsi ciuili.51.num.2. & 3.vbi inquit ad eo esse verum, q̃ etiam si heredes Prælati sint in possessione bonorum patrimonialiũ relictorũ per Prælatũ ipsum,in simul cum adquisitis intuitu Ecclesiæ,adhuc tẽ in dubio omnia bona præsumuntur in uitu Ecclesiæ acquisita, & sic ipsi Ecclesiæ restituenda,vt ibi per cũ nu.4.sed si patrimonialia de per se Epũscopus possedisset,& acquisita intuitu Ecclesiæ de per se tunc existẽtibus hæredibus Prælati inpossessione nõ esset præsumẽdum patrimonialia acquisita intuitu Ecclesiæ,in dubio,nisi probetur per Ecclesiam esse adquisita omnia intuitu eius,hæredibus tamen non possidentibus,in dubio omnia præsumuntur Ecclesiæ acquisita,& ei de iure applicanda,imo & † si cẽpta per Prælatum præsumentur quæsita post adeptionẽ Ecclesiæ,& sic ex bonis ipsius Ecclesiæ,secundũ Pal.Rub.in rubri.6.o.in cipi operatur aliam.nu. 16.fo.31.de don.int.& retigit Couar. vbi supra.nu.7 in fi.cũ seq.& probat tex.si bene inspiciatur in d.l.5. ti.tu. 21.p.i.q̃ optima est,& notandam materia,qui quidem Couar. vbi supra.nu.7 & Pal.Rub.vbi supra, nu.17.ponunt aliam effectũ ex hoc resultantem.

Alias itidẽ personas,quę inuẽtarium facere tenentur † numerat Boeri.de cisi.61.& Berotius.d.decisi.18.& Rebuf.1.tomo.cõsti.Fran.titu.de testamẽte.prouisi.arti.3.glo.3.per totũ,vbi & ponitvtilitates ex hoc resultantes,& an capitulũ sede vacãte,debonis Prælati mortui,vide Rubeũ.cõsi.31.

La pueda demandar. Nota ista verba nam ex eis probatur quod ipsemet Prælatus, vel œconomus indebite bona Ecclesiæ alienans possit petere nomine Ecclesiæ sic iniuste alienata, prout & clarius probat. l. fi. titulo. 14. par. 1.

Dando el precio al comprador. Videtur legem hanc contrariari legibus. 7. & 10. infra tit. & lib. † probatibus absque pretio aliquo res tales restituendas Ecclesiæ petenti eas, & sic quod lex nostra per illas tanquam nouiores corrigatur, quod dicebam non est, cum in tam paruo tempore momento non est credendum legislatori emolli se corrigere, præsertim in hac Regia Recopilatione in qua contraria, & superflua relegari intentionis fuit recopilatoris, ideo vel po test primo dici, quod leges illæ. 7. & 10. loquuntur in casu speciali, nostra vero generaliter, & sic eius generalitas limitetur per specialitatem dictarum legum, nam cum circa res sacras leges illæ. 7. & 10. loquantur, scilicet circa cruces, imagines, & calices Ecclesiarum quæ sacræ † res dicuntur, & itidem de reliquis per Reges, vel alios Ecclesijs donatis nimirum, si aliquid specialitatis ibidem constituatur, vt & patet ex t. 2. infine titulo. 14. part. 1. vt scilicet, si alienatares aliqua ex dictis reperiatur penes aliquem tertium ab illo cuinci possit, nullo pretio ei per Ecclesiam cuincentem restituto, casu, quo res talis alienata sit in casu non permisso, nam si in casu permisso specialiter, & expressim per ius declarato, vt pro redemptione captiuorum, pro fame pauperum reparanda, si alia bona non adsunt, quæ pro ijs alienari possint & vendi, prout infra dicetur, tunc cũ res illa ab emptore cuius ci non possit, eo q in casu permisso alienata, non est quid tractemus de pretio tunc restituendo necne, nam de alienatione non rite facta tam in ijs, quam in aljis rerum Ecclesiarum tractamus in hoc enim casu procedunt dictæ leges speciale quid cõsiderando in dictis rebus, secus tamen erit in aljis rebus, quam in dicta l. 7. & 10. declaratis, nam in aljs lex nostra procedet, scilicet, quod si alienentur per Episcopum vel œconomum, vel capitulum sede vacante, in casu non permisso, & non adhibitra solennitate requisita, tunc procedat nostra lex, vt si ab emptore a quo res talis cuinci procuratur per Ecclesiam, vel Prælatum eius nomine probetur pretium pro re illa datum & solutum in Ecclesiæ ipsius vtilitatem conuersum, tunc restitui debeat pretium illud emptori per Ecclesiam cuincentem, secus aliàs, & ratio differentiæ, & sic specialitatis dari potest nam cum res sacræ, de quibus in dictis legibus. 7. & 10. prohibite sint emi, vendi, vel alio titulo alienari, emptorque contra iura mercatur, & per consequens malam fidẽ habeat, ex iuris regula quod qui contra iura mercatur malam fidem præsumitur habere, nimirum si emat, perdat pretium inpœnam talis emptionis contra ius factæ, quantumcunque pretiũ illud probetur in Ecclesiæ ipsius vtilitatem versum, prout inquit textus in dicta. l. 10. ibi *Porque es defendido en derecho* in aljs vero rebus Ecclesiarum, quæ sacræ nõ sunt, cõeas alienari prohibitis non reperiamus, sed permissum potius debita solẽnitate adhibita, nimirum est quodsi per ẽptorem probetur pretium versũ in vtilitatem Ecclesiæ ipsius, Emptori restituendum sit per Ecclesiam cuincentem, & hic potest esse primus ha rũ legum intellectus, & concordia, nequedisplicebit legẽti, vel secundo dici potest, quod leges illæ. 7. & 10. declarentur per text. nostrum hoc, scilicet, modo, quod tunc pretium non debet per Ecclesiam cuicentem emptori rerum, ibidem contentarum reddi, quoties probatum per ipsum emptorem non fuerit, pretium, quod pro illis rebus dedit in Ecclesiæ ipsius vtilitatem versum fuisse, secus tamen si hoc per emptorem illum probaretur, quia tunc procedet nostra ex, nouum enim non est leges posteriores per priores, & econtra intelligi, neque displicebit intellectus hic, & declaratio ad has leges ne Ecclesia, quæ aljs in exemplum esse debet, cum aliena locupleteriat iactura, probato in pposito inquit Beroius, in quæst. 9. familiari. numero. 1. & 2. & quia sic videmus, quod fiscus qui secundum vetus proverbium, rapit ea, quæ non capit Christus, si bona per hæreticum † alienata recuperare voluerit ab emptoribus, & possessoribus eorum, tenetur pretium pro ijs bonis datum, & solutum, emptoribus illis, & possessoribus restituere, probantibus in vtilitatem ipsius hæretici, vel bonorum ipsorum vel ipsius fisci conuersum, secundum Simancas de inst. catholi. titu. 9. num. 30. cum pluribus seqẽn. vbi num. 39. declaratquomodo probatio hæc fiet, de quo infra dicemus, ergo, & sic idem decendum in nostro proposito, præsertim si eo nomine, vel Prælatus alienans non esset soluendo, quia tunc Ecclesia locupletata cũ pretio illo illud restituet, secundũ Bal. in auth. qui res. nu. 2. C. de sacrof. Eccl. & tenẽdo hunc intellectũ posset plus specialitatis constitui circa euictionẽ rerum in dictis legibus. 7. & 10. contentarũ, quam re rum aliarũ de quib⁹ l. nostram intel ligimus, scilicet, q⁹ quia res in d. l. 7. & 10. obtentę expresse prohibite sunt alienria de iure, nisi in casibus specialibus per l. 2. ti. 14. p. 1. expressis (quæ quidem hic non est censendum correctam per generalitatem dict. l. 7. & 10. in ijs talibus rebus permissis & cuiens per Ecclesiam, consentis, statim constito, quod erant Ecclesiæ penitus, antè rendæ tunc ab emptore nullo pretio ei pro tunc restituto, saluo remanente iure emptoris ipsi, quod si post probauerit pretium versum esse in vtilitatem Ecclesiæ cuincentis res, restituatur ei pretium illud per ipsam Ecclesiam, & ita posse verifica ri verba tex. in d. l. 7. ibi, *Entregue lue go.* & l. 10. ibi, *Sea luego restituydo por nado.* In aljs vero rebus, quam in d. l. 7. & 10. contentis & declaratis nõ statim res petita per Ecclesiam auferenda sit ab emptore, nullo pretioda to, sed tunc demum cum probare ẽptor non potuerit pretium esse in vti litatem ecclesiæ versum, ita q⁹ prius super hoc audiatur, & cognoscatur, & ita verificentur verba nostri text. ibi, *Tornarsle a la Yglesias, dando el precio, &c.* E hoc plus specialitatis constituatur in vnis rebus, quam in aljs cum & plus specialitatis reperiamus in sacris, quam in non sacris constitutum, prout ex dictis patet, & quia cum res sacræ subditis leg. 7. & 10. infra eo contentæ vendendæ sunt, quæ ad altaris ministerium † & cultus diuini celebrationem deputantur, vendi possunt ad hibitia iuris solennitate, & in casu a iure permisso, id verum est, quoties ex summa necessitate aljenantur, aliquæ res non ad sunt, quæ alienari possint, nã tunc sacræ res alienabuntur, secundum glo. fi. in d. l. ti. 14. p. 1. In dijs tamen rebus non illa suma necessitas requiritur, sed minor sufficit solennitate canonica adhibita, de qua per Cou. li. 2. Variã. c. 16. nu. 8. 9. Ino secundũ eti ibi, in dictis sacris rebꝰ etiam data suma illa necessitate x def. & tu alia su

prius est incipiendum a rebus bene dictis, quam a consecratis. Exquibus potest & tertius assignari intellectus inter nostram legem & dictas l. 7. & 10. scilicet, quod lex nostra & eiusdif positio procedat in rebus, quæ non sunt prohibitę de iure alienari, sed potius permissum est adhibita iuris solemnitate, in ijs enimsi solennitas deficiat, & emptor probauerit pretium, quod pro re illa dedit, in ipsius Ecclesię vtilitatem versum, tenebitur Ecclesia, secundum text. nostrum, si rem petierit alienatam, & cuicerit eam, pretium emptori restituere, leges vero illæ 7. & 10. procedant, & loquantur in rebus, quæ suntde iure prohibitæ alienari, in ijs enim, si alienatio earum fiat, quantunuis probetur pretium in Ecclesiæ vtilitatem versum, res auferatur ab emptore nullo pretio ei restituto, quoniacon tra iura mercauit, & sic quod saltim respectu Ecclesiæ in hoc vltimo casu emptor ille pretii perdat, vt probatur ex l. quem C. de Agric. & cę sit. lib. xi. & l. iubemus. 5. œconomus C. de sacrof. Eccle. & auth. qui res, eo. tit. & probatur ex dictis l. 7. & 10. & tunc Ecclesia retinere potest pretium, cum in pœnam legalem sit statutum, secundum Bal. in auth. qui re in fin. vbi ipse Bal. ita videtur tenere & idem Bald. in l. si prædium C. de præd. minorum, & tunc emptor ille ab œconomo vel administratore vt dente vel alienante pretium illud re cuperabit, nam ipse remansit adhoc obligatus, secundum Bal. in d. auth. qui res, & probat tex. hic, quiquidem administrator si soluendo non fuerit, tenebitur tunc ecclesia quatenus ex pretio illo facta est locupletior secundum Bald. in d. auth. qui res, & in d. l. iubemus. 5. sane, nu. 1. quæritipsemet Bal. an saltim de benignitate tenebitur Ecclesia pretii illud restituere etiam œconomo existęte solu endo. & de æquitate inquit glo. in d. 5. sane quod debet ecclesia pretiũ restituere, & eam sequitur Cardi. in Cle. 1. 25. q. in fine, de rebus ecc. non ali. & iste poterit esse tertius harum legum intellectus, & quasi similispri mo, quę si reuera non obstabit tex. in d. auth. qui res, vbi videtur probari, quod etiam in rebus permissis alienari fi citra solennitatem debitã alienentur, pretium non restituitur emptori, nam ifiam poteris intelligere, quoties emptor ille non probasset pretium illud in vtilitatem Ecclesiæ versum, ex tex. nostro, & sic nõ obstaret dicto intellectui, vel alio, & quarto modo, & non minus subtili ter possunt tam lex nostra, quamille. 3. & 10. intelligi hac scilicet forma, ex tex. in l. pen. tit. 14. par. 1. quod in ijs legibus si emptor rerum quarumcunq; alicuius Ecclesiæ bonam fidem habeat in emptione, putaquia putabat rem emptam fuisse propriã vendentis, & pro talaffirebatur per emptorem, vt inquit Bal. in d. auth. qui res, tunc si emptor ipse probet pretium rei in Ecclesiæ vtilitatem versum, ei per Ecclesiam ipsam restitutur, & ita procedat lex nostra, si vero nihil probetur de bona fide, & sic sit malæ fidei emptor, prout in dubio præsumendum est esse, si rem aliquã ex contentis in dictis l. 7. & 10. emerit, quia contra iura mercatur, tunc quantunuis probet pretiũ in ipsius Ecclesiæ vtilitatem versum, non recuperet illud ab Ecclesia prout & de iure sic erat statutũ data mala fide, ex cõmuniori opinione, de qua inglo. sequenti dicemus, & sic procedãt d. leg. 7. & 10. & tunc a venditore emptor pretiũ recuperabit, & nõ ab ecclesia in pœnam suę malæ fidei, scienti enim & cõsentienti nõ fit iniuria neq; dolus, sed quia intellectus hic quar tus nostri tex. generaliter restringebat, & quia vt in glo quędam dicemus etiã emtine rẽ aliã scienter a nõ Domino, siper Dominũ euincatur, debet ei restitui pretiũ cõuersũ in vtilitatẽ ipsius Ecclesiæ, prout & in simco euincẽtr bonã fidẽ tici supradictis est alij intellectus ad has leges videtur tenendi, vel ex omnibus illis nouus & quintus intellectus capi potest, scilicet, quod in omnibus rebus Ecclesiarum, & extra debitam solennitatẽ & casum a iure non permissam alienatis, possit Ecclesia, cuius res erant euincere illas ab emptore nullo pretio ei restituto, si emptor ipse non probauerit, pretium earum in ipsius Ecclesiæ euincentis vtilitatem conuersum, in superq. in emptione illius rei bonam fidem habuisse, & capitur hic intellectus, ad leg. 7. & 10. ex tex. nostro probationem huius vtilitatis requirente, & ad nostrum tex. & leges illas. ex 1. pen. tit. 14. par. 1. & ex communi opinione de qua in glos. sequenti dicemus, inter bonam & malam fidem distinguente, quantumad pretij huius restitutionem data tamen aliquadifferentia in hoc casu in terres permissas vel adi cum certa solemnitate, & prohibitas omnino vẽ di, nisi in casu aliquo speciali, quia in primis rebus bonam susficiet fidẽ allegare cum iuramento, cum in dubio regulariter mala nõ præsumatur nisi contra probetur, maxime exsistẽte titulo etiam inualido, secundum Couar. in cap. possessor. 2. part. §. 8. num. 1. versi. secundo probatur, debet tamen tunc allegari, quoniam & in casu in quo bona fides præsumitur debet allegari, secundum Cepo. de seruit. vrb. prædic. 30. nume. 3. & Menes. in 1. 1. nume. 34. C. de seruit. & aqua. In aliis vero rebus expresse & specialiter prohibitis alienari, cum mala fides præsumatur, quia contra iura mercaur, non sufficiet, hæc bona fidei allegatio, nisi & bona fides probetur, secundum quod dictũ est supra, & isse videtur bonus intellectus ex combinatione nostræ legis, & d. l. pen. tit. 14. p. 1. Et intelligendũ est, quod vocamus, res Ecclesię permissas alienari, illas in quib de iure specialiter, & expresse nõ reperiamus alienationem prohibitam, prout reperimus circa res contentas in d. l. 7. & 10. & si quę aliæ sunt, illas tamẽ res vocamus alienari permissas, quę eum debita solemnitate alienari permittuntur, quoniam res Ecclesię quã uis generaliter alienari veterunt, ex tiũ de rebus Eccle. non ali. quia tamen in alienabile ius nõ reddit eas adhibita solemnitate, sicut in specia liter dispositis, eas vocamus alienari permissas cum solemnitate requisita. Alius intellectus qui assignari poterat, scilicet quod leges illę 7. & 10. loquuntur non cum per œcono mum vel administratorem alienatio facta est, sed per alium tertium, inius te res dequibus ibi habentes, & tenentes, nostra vero lex quoties per administratorem, vt tunc fiat distinctio conueniũ sit nec ne in Ecclesiæ vtilitatẽ pretium, quæ tamen nonsit in primo casu, sed indistincte emptor perdat pretium quo ad Ecclesiam. Hic intellectus nõ cessare facit difficultates, & ex l. illa pen. tit. 13. par. 1. & ex dicta l. 10. ibi, *Ninguno sea osado* reprobatur, ideo ad priores intellectus est recurrendum, quorum lector melior em capiet vel alium ipse præbebit congruentem, interim tamen supra dicta notanda sunt, quia noua & singularia, & leges hæ lectorem perplexum reddent, nisi aliquo exditis declarentur modis.

Mostrare si el precio fue gastado en pro dela Iglesia. Imo & etiã videtur dem õ strandi esse, alienationem similẽ factam fuisse legitimẽ, & forma, & tolennitate a iure requisita, nam non

15 sufficit in casu † á iure concesso fuisse celebratam alienationem rei ecclesiasticæ, & sic cum vertitur ipsius ecclesiæ vtilitas, verum etiam debet seruari forma, & solennitas inaliena tione rali requisita de iure, secúdum Couarr. lib.2. Vari. cap. 17. numer. 2. contra glóssas per eum relatas, sed hęc vera sunt, & procedunt, quo' ad hoc, scilicet, vt talis alienatio valeat sed quo ad hoc, an pretium emptori restituatur necne, si res ipsa ab ecclesia, cuiuserat euincatur n. 5. tunt hæc necessaria, imo debet aliqua harum solennitatum deficere, vt ecclesia ipsa rem tuam euincere possit, aliás enim si nihil deficeret, putá quia inca su a iure concesso, & solennitate iuris seruata alienatio facta fuisset, quá tunuis ecclesia pretium redderet, in nitro emptore non posset rem illam euincere, nisi grauis læsio in alienatione intercederet, & tunc absq; dubio pretium restituet, nos vero loquimur, & sic lex nostra loquitur in casu, in quo alienatio non fuit legitime facta, & sic supradicta necessaria non sunt, neque de eis fit mentio in nostrò textu: sed etsi non fuerit ne pretium conuersum in vtilitatem eccle

16 siæ necne, † idque qualiter probabitur, in glos, sequenti dicemus. Exquibus præsertim verbis nostræ legis attentis, ad pretium restituendum emptori per ecclesiam petentem rem suam iniuste, & illegitime alienatam requirentis solum probationem vtilitatis videtur non esse iam necessariam quo ad pretij restitutionem distinctionem illá, sit ne bonæ vel malæ fidei emptor ille, sed in distincte vtilitate probata pretium per ecclesiam rem euincentem esse emptori restituendum, quanuis iure canonico communior esset opinio distinctionem illam adhibendá esse, prout testatur Barba. in cap. ad audientiam col. 5in. extra de rebus eccles. non alienq; per l. pen. ſepius allegatam tit. 14. par. 1. approbari videtur, vides tamen legem nostram hęc non requirentem, sed solum versum esse pretium in vtilitatem ecclesiæ, & sic tanquam notiorem seruandam, ne ecclesia cum aliena locupletetur ia ctura, & commodum cum damno alterius recipiat, videmusque itidem,

17 quod licet emens rem alienam † nó possit agere neque ad pretij restitutionem, si per Dominum veri euincatur, secundum text. in l. si fundum C. de euictio. & text. l. 19. tit. 5. part. 5. tradunt Anto. Gomez, tomo 2. ca. 2. nu. 8. & 42. & Couar. d. c. 17. nu. 1. & 2. & est tex. optimus in c. 1. de in usu tit. de reali facta, & ibi Bald. in vsi. fend. & in re ecclesiæ scienter empta communiorem testatur, idem Anto. Gom. in l. 5. i. Tauri nume. 61. ad fi. id tamen ex tex. nostro locum nó habebit, si probetur pretium in ipsius euincentis vtilitatem versum fuisse, nam tunc restituet pretium euincens, secundum tex. in l. emptor fundi rei vendi. communis secúdum Anto. Gomez, d. num. 43. limi. 2. & ideo contra venditorem, qui pretiú recepit, agi potest ad pretij restitutionem, quanuis de euictione non deberet teneri, ex tex. in l. emptorem. 5. pen. fi. de actio. empt. ad hoc allegatum per Rubeum consi. 9. nu. 2. ergo itidem, & a fortiori, idem dicendum est in ecclesiam, cum alijs debeat esse in exemplum, siue emptor bonam, siue malam fidem habuerit, ergo vel debet illa communior opinio, & lex illa Partitatú eam approbans correcta remanere, vel secundú supradicta, & sic noster text. intelligi, & declarari, imo & ampliari, hoc scilicet modo, vt neque bonæ fidei emptori pretium restituatur per ecclesiam euincentem, nisi emptor probet

probet in ipsius Ecclesiæ vtilitatem pretium versum esse, & itidem restituatur pretium per ipsam Ecclesiam malæ fidei emptori probanti in Ecclesiæ ipsius vtilitatem pretium conuersum, & in hoc vltimo casu corrigatur lex nostra, & dicta lex Partitarum communionem illam iuris canoci opinionem, & dictam legem, & communior opinio & lex illa Partit. declaretur dicto modo, vel vt quinto intellectui inglo. supra proxima assignato non contaueniamus, lex nostra declaretur per distinctionem illius communioris opinionis, & legis Partitarum, scilicet, vt non sufficiat probare in malæ fidei emptore pretium esse versum in vtilitatem Ecclesiæ, nisi & bona fides allegetur & colloretur per aliquam probationé, neque itidem sufficiat bonam fidem probare ad pretium recuperandum ab Ecclesia euincente, nisi & probetur pretium versum esse in vtilitatē ipsius Ecclesiæ, & sic vna lex alíamde claret, & alia aliam vt contrarietates euitemus, & correctiones, tu tamen contra veritatem non allegabis bonam fidem.

Si mostraren. Quod qualiter de monstretur declarat remissiue Couar. d. cap. 17. num. 1. ad finem. & Rebu. in comp. ali. rerum Eccle. nu. 73. & Siman. de institu. catholi. cap. 9. num. 39. & optime exemplificat Fredericus de Senis. consi. 110. nulli dubiú est si Prælatus, & an sufficiet confessio Prælati confitentis recepisse pretium, & in vtilitatem Ecclesiæ conuertisse, & quid si ad fit confessio capituli & Prælati, vide optime Barth. Soci. consi. 29. nume 10. cum pluribus seq. vol. 1. vbi facit optimum consilium pro annullanda rei Ecclesiasticæ alienatione, Et norandú quod quanuis glos. in pragmati. sancti. tomo 2. titu. de pignorantibus cultum

18 diuinum verbo, contrahentes, velit solum, quod ad contractum mutui cú Ecclesiæ administratore factum, pro beniorem hanc vtilitatis esse faciendam, idem tamen per tex. nostrum in omnibus aliis contractibus cum Ecclesia factis dicendum est, vt ex text. nostro probatur, sed est verum, quod si mutuum detur Prælato, aut Rectoribus, & Prælidi ciuitatis, non esse cesse probare dictam vtilitatem, secundum Couar. d. lib. 2. Var. d. cap. 17. num. 2. vers. cæterum cum, & tenet Ferra. in prac. in forma lib. in actí. Hypot. glo. 1. col. 2. vbi idem dicit si cum administratore habente speciale mandatum ad accipiendum pecuniam mutuo contrahertur, de quo vide Doct. maxime Alex. in cons. ciuitas. fi. il cer. per. & Dec. in l. creditores, co. ttu. Sed an contrahens cum Ecclesia debet, esse solicitus vt pecunia in Ecclesiæ vtilitatem conuertatur, vltra. d. Doct. & optime per Petrum Costalium, in d. ciuitas, vide D. Moli. de primo. Hisp. lib. 4. cap. 4. nume. 20. cum seq. & per ea, quæ in eum nostrum Doct. Gutierr. in allegat. & Bal. in auth. hoc ius porrectum. nu. 18 7. C. de sacrof. Eccles. tres casus pónentem.

Del que la cosa entagena. Prælatus enim † vel Rector Ecclesiæ vendens rem ipsius Ecclesiæ, & non contrariens in eius vtilitatem pretium rei, tenetur ad pretij restitutionem, si res illa, per Ecclesiam euincatur, ob aliquam causam, secundum tex. hic, & tex. in l. pen. & fi. titu. 14. par. 1. & Rebuin compen. alien. rerum Eccle. num. 79. & tradit Abb. in cap. si quis presbyter, numer. fi. de rebus eccles. non ali. & Florent. in 3 par. suæ summæ titu. 24. cap. 9. etiam si a principio ipse œconomus, vel Rector pro reflerur se nolle teneri ex mutuo Ecclesiæ facto, secundum Ia. in d. l. ci-

uitas,nu.16.imo,& tenebitur etiam si emptor ille sit malæ fidei secundū glo.in auth.qui res.C.de sac ros. Eccles.& ibi Cyn: & Bal,& glo. in cap. hoc ius,versi.qui vero 10.q.2.But.& Host.relati,per glo.mas.in d.l.pen. & hęc opin.per tex.ibi approbatur, & per tex.nostrum, qui si bene cōsideretur ita videtur probare,& hanc etiam tenet Anto.Gom.l.51. Tauri nu.61.quanuis contrariam teneant gl.in c.Vulteranæ.12.q.2.& aliæ allegatę per glo.mas.d.l.pen. ybi hāc vocat communem Canonistarum, & communiorem voluit esſ: Anto-Go. vbi supra,sed primam cum eiste nerem,eo quod legē dictām Partit. reperimus eam approbātem,& tam in foro ecclesiastico,quam seculari sequerer eam, quia de iure Canoni co nescio tex.in quo fecunda fundetur,& in tali casu ad Regium ius recurrendum esſt,& ideo cum casus euenerit in libello semper dirige intentionem tuam ad pretium petendum tam contra Ecclesiam cuincen a
tem,quam contra administratorem eius vel alium quenlibet nomine eius vendentem,contra ambos ; & quenlibet eorum in solidum,& illū eorum contra quem de iure aptius, & melius locus detur,cum protestatione,quod vnica solutione a quolibet eorum facta contētus eris,prout pro cautela tradit Ferrara,vbi supra cuius dictum fuit prius Innocen.re lati per Bald.in dicta auth. hoc ius, num.7.vbicius additio.inquit quod communiter dictū illud ignoratur, & iam secundum illud consulu fieri,& hoc quia in casu,quo Ecclesia ipsa non teneretur soluere pretium teneretur vtique si probaretur vēditorem non esse soluendo,prout tūc debet ecclesia soluere,quatenus facta est locupletior,secundū Bal.in dauth.qui res nu.2.C.de sacro. eccl.

& Ant.Rube.cons.152.n.3.& gl.pē in d.l.fi.ti.14.par.1.notandum itidē eā quod emens rem spectantem ecclesiæ a solo Prælato eam præscribere nō potest, secundum gl.non potest,in c.2. extra de ijs quæ fi.a Prela,quam sequitur Abb.in c.de quarta n.12.de præſ. & hoc nisi emptor errasset in facto credens iuste quod capitulum etiam consensisset,& ita procedet glo.in d.c.de quarta,quę contrarium vole bat,secundum Abb.ita eas cōcordā tem in c.dudum nu.14. de decimis.

Otro si no puede. Id q; ratione proce 19
dit,quia acquisita per episcopū,vel Prælatum intuitu fuę ecclesiæ ipsius ecclesiæ sunt,& ei acquirētur,secundum tex.in c.3.de peculio cleric.& in c.cum in officijs,de testam.quod & ad Papam,& Patriarchas,& alios extēdit Sanctissimus Papa Pius quin tus per motum proprium,de quo in l.10.infra eo.mentionem faciemus annuente Deo.Ex quo inquit Simā cas,de insti.catholi.tit.9.nu.89.pu blicatis bonis † clerici non publica 2
ri bona acquisita per clericum talem intuitu ecclesię, nisi secundum eum ibi n.90.sint fructus beneficiorum: nam alii bene publicantur,cum eorum plenum dominium clerici ipsi habeant,sicque ex eodem fonte deducit Pala.Rub.in rub.5.60.num.17. fol.35.quo Prælati de talibus bonis intuitu ecclesiæ acquisitis testari nō possunt,per Couar.in d.c.cum in officijs nu.6.de testame.adeo quod neque per contractum inter vivos potest Prælatus primogenium de bonis intuitu eccle się acquisitis constituere,vt per Molinam de Primogenijs.1.part.lib.2.cap.10.numero 27.Hodie tamen bona episcopotū intuitu ecclesię acquisita non acquirūtur ecclesię,sed ea mera Apostolica capit. ea,& sibi applicat.

IN LEGEM septimam.

1 *Num lex nostra, & similes corrigāt tex in l.2.tit.14.par.1.*
2 *Prohibitus venderi vel extrahere vi non censetur prohibitus causa necessitatis sua prouidendæ.*
3 *Leges generales non corrigunt species.*
4 *Res sacras an liceat vendere pro reparanda fame pauperum culpa deuenientium in paupertatem.*

SVMMARIVM.

Nullus emat,neq; in pignus accipiat res sacras,vel ad ornatū Ecclesiarum destinatas, alias restituet eas sine pretio, & ij, quibus vt emant deferuntur, tenentur sub nostri tex. pœna eas accipere, & manifestare.

Et compran. Similis tex.vide 1
tur in l.10.infra isto tit.& lib.& tex.in l.15.tit.5.par.5.Fit tamen dubium,num leges istæ corrigant † tex.in l.2.titu. 14.par.1.permittentem Crucer,Calicer,& res sacras vendi posse in casibus ibidem expressis de quibus, & per Couarr.lib.2.Variarum c.16.nu. 8.& videtur dicendum quod sic,nā in lege nostra prohibentur emi,in d.l.10.in d.l.15.prohibentur vendi, ergo geminatio hęc,cum multaope ratur in iure specialia, vt per Euerar dum,in loco a geminatione operabitur & in nostra materia correctio nem dictæ l.2.vt nullo casu liceatres has emere,neque vendere, contrarium tamen hoc non obstante tenē dum esſt,imo quod non corrigatur, dict.l.2.per nostram,& similes,neq; geminatio aliquid operatur ad inducendam ex ea correctionem, neque ex generalitate nostri text.& similium censendum esſt specialitatē dictæ l.2 correctam,cum idem ex c.1.de pignoribus,statutum reperimus adnotantibus ibi Doctores,sed ite nendum esſt legem nostram,& similes declarari per dict.l.12.& similes, vt scilicet prædictę res possint emi & vendi vrgente necessitate Ecclesiæ,cuius sunt,aliter enim dum ecclesiæ,per prouisionem nostri text. & similium cēseretur prouisum, potius damnum inferretur,& fortassis maximum,quid enim si sit necessitati aliter Ecclesia prouidere nō possit? maximumque detrimentum ; & ruina inesset, vsserque etiam contra iuris doctrinā,quæ habet,quodquan tis quis prohibeatur vendere, vel porrare rem aliquam, non censetur prohibitus eam vendere, vel porrare ; causa suæ necessitatis conseruandæ,argum.l.8.tit.18.lib.6. infra nostrant Bar.& Doct.in l.cętera.& sed & si quis,nu.4.delega.1. Item quia lex generaliter aliquid de nouo prouidens non censetur † corrigere legē antiquam specialem, & specialiter prouidentem,secundum glo.ab omnibus commendatam, & approbatā in leg.3.C de silentiar.lib.11. quam commendant plures allegati per Orosc̄ium,in l.1.column.207.ff.de constit.princ.& in l.fed & posterio res col.161.ff.de legibus, & per Asſlictis,in constitutio. Sicilię,libr.1. rub.47.nume.33.& 34.sed per dictā l.2.tit.14.part.1.casus speciales sunt prouisi,in quibus licet dictas res sacras vendere,& pignorare ergo per generalitatem nostri textus, & similium non censetur correcti casus illi,& ita tenendum esſt,quanuis vt supra dixi.ex Couarrub.lib.2. Variar. c.16.num.8.prius esſt tunc incipien dum a re

dum a rebus benedictis quam a con
4 secratis, & ibi nu.9.7 declarat an idē
sit ſi ob culpam in pauperrtatem, vel
famem homines deueniant quod &
tangit gloſ.in c.4.tit.11.part.6.&
Mesta,in pragmat.rattſſe panis con-
clusione,1.glo.in.8.fol.12.niſi cul-
pa illa ſecundum Couar.dict. nu.9.
& Mexiam,vbi ſup.num.9. eſſet ad
hunc finem ordinata, & procurata,
quoniam non prodeſſet pauperta,
ſed obeſſet potius,eo quod remedia
procurata obſunt,& non proſunt.

Sin alguncrecio. Pro intellectu ho-
rum verborum videnda ſunt dicta
in l.ſupra proxima in gloſ.*Dando el
precio.* Et vide tex.in c.1.de ſciimati.
& Docto.in c.ad audientiam, de re
bus eccleſ.non ali. & Florentinum
in 3.par.ſuæ ſummæ Theol.tit.24.
c.9.ex quibus Doct.nihil aliud bo-
num reperies,neque ex Doct.in dic.
auth.qui res,C.de ſacroſan. eccleſ.
quam quod in dict.glo.dando, dic. i
tæ legis ſupra proxima diximus.

De la ley ſegunda . Cuius quidem
legis ,1. pœna ſolum imponetur in
caſu noſtri tex.cum quo ad hunc no
ſtri tex.caſum approbetur per legem
noſtrā,extra vero caſum noſtri text.
ſi in alio lex illa, 2. poſſet verificari
eſſet neceſſarium viſum dictæ legis,
2.(cum fori ſit) probare, aliter enim
tunc non illius legis . 2 . pœna im-
ponetur,ſed aliarum legum pœnas
imponentium contra non manifeſ 2
tantes furta, quas leges refert Mon-
talin ea l.2. Et eſt notandum quod
ſivlra quod non manifeſtetur res ſa
cra per illum ad quem deferrtur vt eā
emat,ex parte ipſius adſit aliquod
factum aliud,pura quodrauorem ad
furandum rem illam dedit,vel in do
mo ſua occultabatur,vel receptabe-
tur fur,tunc punietur talis perſona
pœna 1.18.tit.14.par.7.de qua dixi
mus in l.2.ſupra iſto titulo.

INLEGEM
Octauam.

1 *Hoſpitia in eccleſijs,& domibus cle-*
ricorum præſtanda non ſunt.
2 *Iudex ex officio procedens an & par*
tem denuntiatoris ſibi applicare poſ
ſit.

SVMMARIVM.

In Eccleſia hoſpitia non ſunt aſ
ſignanda,neque conſtituēda
ſub pœna.

RAdemamos y mandamos, Cō
cordat tex.in c.1. de immu
nita. Eccleſ.l.2.ad fin.C.de
Epiſcopis,& cleri.li.tit. ii
par.i.l.51.ad finem tit.6.part.1. quæ
allegat Gloſſator Salmantinus, hic
col.86.in fine,in quibus iuribus pro
batur in eccleſijs hoſpitia non eſſe
conſtituenda,imo,& in domibus cle
ricorum idem ſtaturum reperimus
per l.7.infra tit.proximo , vbi hoc
vno modo intelligo & declaro,ideo
que ſolum ex lege noſtra vnum no-
tandum eſt,& aduertendum, ſcilicet
quod in quantum ex fine eius ſpec
ctat Didacus Perez,in preſenti,col.
87.in princ.colligit regulariter gene-
raliter,ſcilicet quod quando lex de-
nuntiatori pœnam applicat, ſi denū
tiator deſit, & iudex ex officio ad
punitionem delicti,& pœnæ exſecu
tionem procederit,ipſe iudex partem
pœnæ denuntiatori applicandam ha
bebit,hæc regula generalis vera nō
eſt,imo falſiſſima, & generalis regu
la eſt in contrarium,vt patet ex l.11.
tit.9.infra lib.3.ex qua quidem l.21.
cum ſit notior,correctio potius, ſi
aliqua eſſet inducenda,ad legem no
ſtram colligi poterat,quam ex lege
noſtra ad illam,quę quidem correc-
tio quo-

tio quoniam euitanda eſt, dicēdum
eſt regulam eſſe generalem , & verā
in contrarium,quæ delumitur ex d.
l.21.& nunc regula illa limitabitur,
vt non procedat in caſu noſtræ le-
gis,propter ſaiorem Eccleſiarū, &
vtudices alijciantur,ſpe etiam pœna
tis accuſatorij,& denuntiatorij appli
candæ,ad exſecutionem pœnę in le
gę noſtra contentę,in aliis vero caſi
bus nullo modo iudex procedens
ex officio poterit partem denuntia-
tori,ſi adeſſet,applicatam percipere
ex dicta l.21.quæ in hoc hanc regu-
lam generalem conſtituit,noſtra ve
ro lex ſpecialem caſum pro regulæ
illius limitatione contra Didacum
Perez in dict.col.86.aliud violentē
& colligentem ex tex.noſtro qui in
ſua diſpoſitione ſpecialē caſum con
ſtituit,non vero generalem , imo ge
neralis regula dictæ l.21. in ſpeciali
caſu noſtri tex.eſt limitanda,velquo
tues aliud lex expreſſe declarat,pro-
ut hic,& in l.prima tit. decimo no-
no lib.8.infra.

IN LEGEM
Nonam.

1 *In caſu in quo propter Regiam nece*
ſitatem bona Eccleſiarum vendi poſ
ſunt, debet in tali venditione conſen
ſus clericorum ipſius Eccleſiæ inter-
uenire.

SVMMARIVM.

Solum in caſu neceſsitatis,&nō
in,alio licet Regi argentum,
vel aurum,aut bona Eccleſia
rum capere , dum tamen ſic
accepta poſt Eccleſiæ reſti-
tuat.

Aplata y bienes. Circa eius
materiam vide tex.in c.au
rum habet.13.quæſtio.2.&
Doct.in c.nonnulli.de re-
bus Eccleſiæ non alien. & Abb.in c.
quod ſicut,ſi notab.de electione, & Bal.in preoptnio decretalium.

Que el Rey pueda tomar , Intellige
hoc dum tamen interueniat ſi con-
ſenſus clericorum ipſius Eccleſiæ nā
ſola neceſsitas,&ſic iuſta cauſa non
ſufficeret,niſi & authoritas,& cōſen
ſus epiſcopi,& ipſorum clericorum
talis Eccleſiæ adeſſet prout in alie-
natione rerum Eccl.ſię communis
eſt opinio,teſte Couar.lib.2. Varia.
c.17. nu.1.& 2.& in propoſitum hu
ius legis ita aſſerit Didacus Perez in
l.1.tit.de los cautiuos,glo.1.lib.1.Or
dina.col.312.in princ.per ea quę ha
bentur in c.non minus,de immuni-
ta.Eccleſ & per Gregorium Lupum
per tex.ibi in l.14.tit.22.part.1.

IN LEGEM
Decimam.

1 *Bullum ſuper ſpolijs,remiſſive.*
2 *Res inficitione creſcit,& pœna de*
mendatio & negatione.

SVMMARIVM.

Calices,Cruces,& alia ornamēta Eccleſijs perReges,vel alias particulares perſonas donata, vendi,pignorari,aut conſumi nō poſſunt ſub pœna, & in ar gentatis,vel deauratis imagi nibus idem eſſe ſeruandū dif ponit noſter tex.

Andamos . Idem probari videtur in l.6.& 7.ſupra if to tit.vbi pro intellectu,& declaratione harum legū plura

plura diximus notanda, probatque idem tex.in l.2.ti.14.par.1.vbi gloſ. fi.hoclimitar. Adeoque res hæ ſacræ debent Eccleſiæ cuius ſunt reſeruari quod extat Bulla † & motus proprius ſanctiſ. noſtri Papæ Pij quinti vita ia functi anno.1567.conditus & ſui Põtificatus anno.4. diſponẽs, quod omnia vaſa ornamenta, & alia id genus ad cultum diuinum deputata per Epiſcopos, & alias ibidem deſcriptas perſonas relicta tempore mortis eſſe applicanda Eccleſijs, quibus tales prælati & perſonæ præfuerunt, & vocatur Bulla ſuper ſpoliis, quæ cum inter motus proprios eiuſdem Papæ ſit inſcripta, ibidem videri poterit, nam præ manibus habetur.

Hic negare, quia res inficiatione, † creſcit ſecundum tex.in l.ſin.ff.de rei vendi. notat Didacus Perez, hic col.89.in fine, cum ſequenti. & notandum quod illa l. ſi, & eius pœna habet locum non ſolum in eo, qui negat poſſidere, verum, & in eo, qui dicit alieno nomine poſſidere cum ſuo nomine poſſideat, ſecundum Abba. in c.ſi.5.ſi.num.49. vt lite non contef. & Affidis, decciſione Neap. 88. neganſque in indicio illud, quod eſt cauſa fuæ intentionis beneficij, vel priuilegiperdit illud, ſecundum Anton. Gomez, tomo 2.c.13. nume. 14. limitatione 7. & pro declaratione etiam dictæ l.ſi. vide oprime Guidonem papæ conſi. 3. numer. 2. 3. & 4. vbi limitat eã, & nota, quodquando pars, quæ conuenitur ex contractu negauit contractum eſſe celebratum, ſi poſtea conuincatur de veritate contractus, in odium negantis præſumitur ſolennitas extrinſeca, quę alias non præſumeretur, ſecundum Iaſſ. in l ſciendum nu. 20. ff. de verborum oblig. mendatium tamen non punitur niſi in caſibus a iure expreſsis, vt dicemus in l.2. in regu. 25. tit. 1. infra lib. 2. & poſt hæc noviſſime, & plura de mendatio congeſta, Ioan. Gracia. in regulis ſuis, reg. 312.

IN LEGEM
Vndecimam.

1 *Magnates & Domini plusquam alij tenentur eccleſias defendere.*

2 *Bona eccleſiarum per alienum occupari non poſſunt.*

3 *Beneficia conferre laici non poſſunt niſi ex Papæ priuilegio.*

4 *Beneficia conferendi ius nullo tempore laici præſcribere poſſunt.*

5 *Quæ priuilegio, an & præſcriptione etiam acquiri poſſunt.*

6 *Capax etiam beneficij non poteſt præſcriptione titulum acquirere beneficij illius.*

7 *Legatum de re eccleſiæ factum an ſaluum quo ad æſtimationem valebit.*

8 *Clericorum bona quando gaudeant priuilegijs bonorum eccleſiæ.*

9 *Monaſteriorum, & hoſpitale in bonis ſuis an gaudeat priuilegio bonorum eccleſiarum.*

10 *Statuendi contra libertatem eccleſiaſticam nulli eſt tributa poteſtas.*

11 *Statutum prohibens bona in eccleſies alienari non valet.*

12 *Surripiens bona in eccleſia contra eius libertatem facit.*

SVMMARIVM.

Nullus occupet, impediat, vel vi capiat bona vel redditus Eccleſiarum, vel monaſteriorũ, Prælatorum, capitulorum, fabricæ, vel aliarum perſonarũ Eccleſiaſticarum, neque locari redditus eorum impediat, ſub pœna.

Duques

Vques Condes, ni Marqueſes. Qui ſint ij, vide text. in l.1.ti.1. partit.2. & iij dominis, & magnatibus

1 † pluſquam aliis particularibus perſonis, conuenit, & competit deffendere Eccleſias, & earum bona, vt in l.1.infra tit. proximo patet, & in l. ſupra eo. iterum diximus, & in c.10. ſeciõ.23. Concilij Tridentini probatur.

2 *Los bienes y rentas.* Nulli † enim hominum licet bona hæc occupare, impedire, aut perturbare, neque circa ea ſe aliquo modo intromittere, nam imperium veſtrum, inquit text. in c.imperium.10. diſt. ſuis reip. quo tidianis adminiſtrationibus, debet eſſe contentum, non vſurpare, quæ ſacerdotibus Domini ſolum conuenit, nunc ergo hæc bona Prælati, vel clerici mortui per aliquem poſſunt ſub excommunicationis pœna occupari, ſecundum tex. in c. quia ſæpe, de electione in 6. & in c. præſentiũ, de offi. ordin. in 6. neq; beneficia † con ferre laici poterunt, niſi ex priuilegio Papæ id habeant, nam eo dato poterunt, ſecundum gloſ. in d.c. Imperium, quam in hoc late exornat Felin. in c. cauſamque, nu. 6. de præſcripti. ex tex. ſic intelligendo in c. dilectus el 3. extra de præbend. & glo. in ſumma 16.q.7. ſequiturque Selua, in tract. de beneficio 2. part. q. 32. & 23. per tot. & Pala. Rub. de bene fi. vacan. in curia 5.7. & 5.9. & facit pro hoc tex. quem ſic intelligũt omnes in c. dilecto, de teſtibus, vbi Arretinus poſt Abb. nu. 1. & tex. in c. ſi. ſecundum Imo. ibi, de concef. præbend. ſicq; debent limitari tex. inc. fi. de rebus eccleſ. non alĳ, & tex. in c. nullus 16.q.7. & re in c. Maſſana, & c. ſacro ſancta, de elect. neque priuilegium hoc conferendi laicos beneficia præ 4 ſcriptione † etiam immemorialis acquiri poteſt, ſecundum Monachum & omnes in can. 2. de præben. in 6. Abbãs in cap. nouit. num. 22. de iudi. Silua dict. q. 23. nume. 5 & 6. idem Abb. in dict. cap. dilecto, num. 1. neque obſtat tex. in c. duo ſimul, extra de offi. ordi. probans quod quæ poſſunt acquiri priuilegio poſſunt † & præſcribi one, quo niam hoc verum eſt, & procedit, data capacitate in præſcribente, ſecus alias, laicus tamen incapax eſt conſerendi beneficia, vt eſt dictum, & probatur ex textu in capite quant 9. & ibi Barba. ex tra de conſuetudine: ergo licet papa priuilegio id laicus acquirere ualeat, non tamen præſcriptione, quia imo, & etiam ille, qui capax eſt † beneficij, non poteſt beneficium acquirere per præſcriptionem, ſecundum gloſ. vbi omnes per textus ibi in capite 1. de regul. iur. in 6. Saltim quo adhoc vt dicatur ex tali præſcriptione acquiſiſſe titulum bene ficij, licet quo ad aliquem tertium petentem beneficium bene poſſet per capacem præteribi 3 ſecundum gloſſam conſtitutam in capite conſtingit, de dolo, & contum. quam vltra Abba. Immol. & Doctores, ibi, commendat idem Abba. in capite cura, numero 7. de iure patronat. & Ripa lib. 1. Reiponſorum capite. 17. & regula cancellariæ 33. idem Abbdicẽs eam nõ alibi, in capitulo ſan cte crucis n. 7. de reſcrip. & communiter approbaram dicit idem Abb. in eod. de. contingit nu. 11. Secluſo tamẽ priuilegio laici nullo modo poſſunt in beneficijs, & rebus Eccleſiaſticis ſe intromittere. Ex quibus & dubitari poſſet, nũ legari on aliquẽ teſtatore in teſtamẽto † factũ, alicui de re Eccleſię, validũ ſit, ſaltim quo ad eſtimationẽ, inquo dubio ita dubiãtes redacta fuit, quod ſint qui aſſerũt omnẽ eſſe opinionem, q; neque quo

ad eſ-

ad æstimationem valebit,ex tex.in l. apud Iulianum.5.constat, de legat. 2. prout licet videre ex Couarr.in c. filius nostet nu.5.de testam. licet secundum eum ibi si probetur testatorem sciisse rem illam esse E clesiæ, quo ad æstimationem tantum valeret tale legatum,& ibi hanc communem, & tenendam profiretur opinionem,pro qua considero tex. expressum in l.10.tit.9.part.6.

Y otras personas eccleſiasticas, Qua si bona clericorum † gaudeant privilegio bonorū ecclesiæ, vt per Castaneum late,in consuetu.Burgun.tit. *Des ſucceſſiones des Baſtardes.*§ 3. fol. 288.& late Tiraquell. in l.si vnquam in prin.C.de reuo. don.& Didacum Perez,hic col.7.3. in fine cū seq.inquo magis communis opinio est,quod si solum in casibus à iure expressis,bona clericorū gaudent privilegio bonorum Ecclesiæ,secundū eos,ibi,quorum casuum vnus erit if te nostræ legis,& hæc est vna de pluribus regulis referendis,si auente Deo in l.2.tit.1.lib.2.infra,vbi non est locus nisi in casibus à iure expressis. Et an monasteria † in proprijs bonis,vel hospitalia in suis gaudeant etiam priuilegio bonorum Ecclesiæ videnda est glo.& Feli.in c.de quar ta,num.2.& 3.de præscrip,& quo ad nostri text. dispositionem quidem gaudent,ibi,*y otras eſpecies e monaſterios.*

Ni de los eſtudios, Alia studiorum priuilegia refert nic Didacus Perez, col.74.cum sequent. aliquibus.

Contra la libertad, Contra quam 10 statuendi † nulla est tributa potestas laicis,neque clericis quantuncunq; in maxima dignitate constitutis pro ut ex lege nostra patet,ibi, *Duques, Condes,y Marqueſes.*& ex tex.in c.si extra de rebus Ecclesiæ,vbi dicit text⁹ quod non valet alienatio ecclesiæ sine legitimo ecclesiasticarū per sonarum assensu, licet approbetur per constitutionem laicorum, subditque tex.ibi,cum laicis quanuis religiosis dispōnendi de rebus ecclesiæ nulla sit attributa potestas, quos obsequendi manet necessitas, non imperādi authoritas,de clericis pro bat tex.in c.2. de donatio.extra. inquantum dicit clericos in rebus ecclesiæ procuratores non vero domi nos esse.Sed procurator non potest causam agere in præiudicium domini,sed tantum in commodum suum, vt habetur in l.eleganter 5.1.ff. de dolo l.procurator cui generaliter . ff. procu.Cū ergo sint procuratores, & non domini,nimirum si talia statuta in præiudicium ecclesiarū,quarum procuratores sunt, facere non possint,quin imo talia statuta faciēs vltra pœnas hic contentas ipso facto excommunicationi subdātur, vt licet videre ex tex.in c.si de immuni.eccles.& per Feli.& Dec.i. Abb.& Docto.in c.ecclesia sanctæ Matiæ,de constit.& per Rebuf.optime , in. 3. tomo constit.Fran.titu. vt laici non conueni.glo.1.num.1.cum sequen. et sic non valebit statutum † prohibens alienationes bonorum in ecclesias fieri,secundum Barr.nu.12 & ibi late Iaſſ.nu.72.cum pluribus sequent.l.filius fami.5.fi.l.quæri. de lega.1.vbi nu.8.2.ipſe Taſſ.magis communem opinionem testatur tale statutum non valere,faciunque dicta per Doctrin.in authe. cassa & irrita C.de sacrosc.eccles.& per Ioann.Sai son.in consuetud.Turon.soli.287. artic.col.1.

*Contra la libertad Eccleſiaſtica.*Contra libertatem enim ecclesiasticam facit bona ecclesiæ furripiens,secundum Rebuf.in 3.to.consti.Fran. titvt laici non conueni glo.1.nu.6.& vide optimam allegationem Lapi. 9.de consti.ponentem quæ sint cō tra

tra lib.Ecclesiasticam.

*Sopena.*Sed num pœna hæc censebitur sublata per aliam pœnam impositam per l.9.tit.12.lib.8.infra vel illius pœnapernostram sublatam,vel ambæ simul imponi poterunt, decerpes ex dictis per nos in l.3.nu.14. & 15. tit.1.lib.2.infra.

INLEGEM Duodecimam.

1 Eccleſiæ an ſoluant ſtipendia officialibus curiæ & nu.2.intellectus quorūdam legum.

SVMMARIVM.

Monasteria reformata, & hospitalia non soluunt iura officialibus curiæ,& cancellariæ,vel aliorum populorum nisi in casibus hic distinctis.

1 DE *la orden de ſant Francisco?* Aliæ tamen Ecclesiæ † etiā pauperes soluunt iura, & stipendia laboris officiali bus curiæ,secundum Couarin practi.ca.7.nu.3.versi.quamobrem,& probari videtur ex tex.nostro per argumentum ab specialis,quod tamē ego intelligerem,dum tamen illæ aliæ Ecclesiæ quam in lege nostra declaratæ habeant,& possideant bona aliqua saltim in quantitate maioris valoris trium mille morapetinorum, nam si nulla haberent vel fuissent ita parui valoris,quod tres mille morapetinos non valerent,tunc vtique idem de eis iudicarem,quod de ecclesijs in legenostra primiegiatis;cum sit eadem ratio,& quia pauperes etiam laici ex cusantur abhorum iurium solutione secundum tex.in l.2.o.21.12 & 23.titi.infra isto lib.& l.8.tit.5.lib.2.infra,& non debent pauperes laici esse meliores conditionis,quam ecclesiæ pauperes.Notandum etiam est quod licet per l.illam.2.imponatur officialibus † pœna † pro numi aurei si contra eius dispositionem fecerint tamen per l.17.titu.1.lib.3.infra ma ior pœna talibus officialibus imponitur,quæ quidem debet in hoc casu obseruari, item & licet per.d.l.20. pro probanda pauperrate in hoc casu iuramentum partis pro informatione sufficeret,tamen per.l.13.tit.12. infra isto lib.aliud amplius requiritur. Item quamuis per legem illam 17.tit.2.lib.3.infralites pauperū per antiquitatem iubeatur determinadas,istaramen antiquitas debet confiderari secundum quod disponitur in l.27.titu.5.infra.lib.3.hoc tamen de antiquitate,cum ecclesijs non seruatur,sed earum lites debent determinari absque ordine antiquitatis,secundum Couarin.in practi.ca.7.nu.3: verificata accedit,quę notaquia alias leges illæ perplexum te reddent.

INLEGEM decimam tertiam.

1 *Debitores ciuiles capi poſſunt pro debito,& in carcerem mitti,& cedere compelli.*

2 *Debitores ad prodebito poſſint abſtrahi ab Eccleſia vbi confugerunt.*

3 *Furibus ſimplicibus conceditur immunitas Eccleſiaſtica.*

4 *Per delictum videtur quis pœnæ ſe ſubdere.*

5 *Debitor tributorum principis immunitate gaudet.*

6 *Mercator falſitus vulgo, Alcalde,non gaudet hac immunitate.*

7 *Mercator falſitus, delicato, dictus, publicolatro dicetur.*

6 *Debitor cedens bona adiudicatur ere ditoribus nõ gaudet immunitate quo ad creditores.*
9 *Mercatoris fallitivel frangẽtis pœna.*

SVMMARIVM.

Qualiter debitores fugientes ad Ecclesiam cum bonis suis possint ab ea extrahi, declarat lex.

Declaramus. Nam cum bona & personas obligauerint, hodieque iure nostro atten to capi possint debitores pro debito ciuili, & in carcere mitti, cedereque bonis tenẽtur lapsis sex mensibus post debiti liquidationem secundum tex. in l.si.tit. 21. infra. lib. 4. & ex l. 7. tit 15. lib. 5. infra. Et hoc ti obligatus erat in personam, nã aliàs capi non possit, secundum Rebuf. in tr. de non conſti. Fran. tit. de liter. obli. artic. 16. glo. 3. nu. 1. & 2. de quo dicemus in l. fi. ti. 31. infra li. 4. nimirum si ab Ecclesia extrahi ; possint tales debitores ciuiles, prout fuit opinio Oldradi consi. 14. quem & alios eum sequentes refert Remigius in tract. de immunita. Eccles. fallẽ. 27. & sequitur Tasin l. vnum nus. ff. si cer. pet. & Rebuff. in 2. to. consti. Fran. tit. de immuni. Eccles. art. 1. glo. 2. nu. 1. & seq. & Euerardus, in centuria locorum. loco 4. pagi. 314. in pariis, & Anto. Gom. l. 76. Tauri. numero. 5. & into. 2. Varia. capite 11. numero. 4. & Auendan. Reſponſo. 40. numero. 11. & alii relati per Boeri. decisio. 340. numero 8. & idem Auenda. in titul. *De las excepciones.* numero 22. in prin. vbi pro hoc allegant regnicolæ nostri legem nostram, & eam etiam ad hoc confirmant Couar. li. 2. Variã. c. 20. num. 14. verſi. sed profectò, & plures litteras per senatum Burdegalensem traditas adtales debitores extrahendos ab Ecclesijs, testatur Rebuf. vbi supra. Ipse tamen Couar. vbi supra, testatur cõtrarium tenendũ & verius, imo quod debitor ciuilis gaudet hac immunitate, & idẽ tenent plures relati per Dorias, in reg. 275. limi. fi. & Didacum. Perez. in. l. 4. tit. 2. lib. 1. Otal. col. 69. & Nauarrum, in Manuali. c. 25. nu. 19. & glo. 2. tit. 11. part. 1. vbi est tex. expressus pro hoc, quia si homicidis, & delinquentibus grauiter conceditur immunitas hæc, quare, & debitoribus ciuilibus non concedetur, & hãc meo videri testatur communem opinionem, Auised. in additio : ad decisio. 422. in fine, Capell. Tolosanæ, & communem, & verior me testatur Remigius. in dallen. 27. in fine, nam si subditus 1 simplicibus conceditur immunitas hæc, quamuis rem furtiuam in Ecclesia contrectent, secundum Couarr. vbi supra. nu. 15. verſi. fin. & Anto. Go. to. 3. c. 1. r. colu. 2. in medio, & Clarum, in practi. crim. lib. 5. fi. q. 30. n. 41. & ita vtitur, licet tunc restituatur, quare & ciuilem debitorẽ immunitas hæc non titubitur? Certe nõ est aliqua bona ratio dicendi contrarium, neque vidi, vnquam simplicem debitorem ab Ecclesia pro debitis abstractum, imo tutumabsq; neque argumentum illud de persona ad locum, quod faciunt doct. contrarium tenentes aliquid operatur, cum detur diuersa ratio, & maximum discrimen in hoc casu, vt ex Couar. vbi supra, liquet videre, quoq; celsio concessa fieri per legẽ Regiã debitoribus iis debet impedire immunitatẽ hanc, nam fide iniquentibus non denegatur pro tuta mine statũ personarum ad Ecclesiam confugientibus, cur & non idem debitoribus iis non cõcederur, ne extrahantur ab Ecclesia, & cogãtur celsionem bonorum facere, quæ grauissimã infert infamiã, & de libero seruũ cedentem efficit, item quia sicut obligatur quis contrahendo debita, ita & delinquendo, nam propter delictum 4 † quis pœne se subdit & citus debitor fit, secundũ tex. in l. Imperatores. ff. de iure fisci, & tex. in l. 1. ad fi. ti. 13. p. 2. & ibi glo. cf. in fino, notat Rubin. rub. 5. fo. 6. n. 25. & Auend. Ref. 23. in prin. & in c. 5. prætorium. 11. in medio. li. 3. & Mineha. de succeſſeredi tione, to. 1. fo. 410. n. 46. to. 2. fi. per delicti perpetrationẽm perdit homo ius quod habet ad membrorum vſũ, secundum Soto, de iust. & iure li. 1. q. 2. ar. 3. in fine, pag. 385. & licet hoc im proprie, & non vere sit, fecundũ Ang. & Paul. in l. si tibi. 5. decem. ff. de pactis, relatos per Mexiã, in pragm. tasis. 1. de pants, concluſi. 6. n. 67. adhuc tamen debitor pœnæ dicitur, quamuis secundum communem relatam per Baezam, de debitore inopẽ. c. 11. nu. 11. in fine. pag. 185

infra,lib.5.neque placet doctrina Navarri-in Manuali.c.25.num.19. asserentis,mercatorem fallitum dictum Alcado gaudere immunitate Ecclesiarum,& hunc intellectum ad nostram legem post hęc scripta reperi voluisse alsignare Couar.lib.2.Variarum.c.20.nu.14.versic. nec iasonis, & sic in facto defendi non semel debitores cruiles etiam mercatores solutos tamen, vulgo quebrados,vt dũ ab Ecclesiis per fęculares essent ob hoc extracti,Ecclesiis eos restituerẽt per sententias Ecclesiasticorum iuper hoc prolatas, & dum causæ hęc per viam de fuerça,per ipsos fęculares deferrentur ad Regiam Pincianam cancellariam declaratum fuit, vim non fieri, & sic restituti fuere Ecclesiis tales debitores. Imo & quod fortius est & magis ad sic tenendum vrget est id quod infacto vidi,scilicet, quod impetrata fuit per quemdam Regia provisio in supremo senatu Regis concessa ad hoc quod seruato legis nostrę tenore, in eadem prouisione ad litetam inserto,quidam debitor ad Ecclesia extraheretur,& cum Ecclesiastico iudici esset hęc prouisio Regia notificata,cum legem nostram videret, iussit eam adimpleri,& cum impleta fuisset,fecialtis extraxit ab Ecclesia debitorem illum,quo facto ex parte debitoris ego occurri ad Ecclesiasticum iudicem,& de iis certiorem feci,quibus intellectis reuocauit mandatum,& iussit Ecclesiam restitui,& in contradictorio iudicio sic iussit,& in Pinciana cancellaria declaratum fuit vim non fieri,& sic restitutus fuit,lito tamen hac pendente ex parte creditoris,qui prouisionem dictam in dicto Regio consilio nanscitcerat,fuit occentsum ad dictum Regium consilium querelando se de iudice Ecclesiastico & petendo secundam prouisionẽ vulgo,sobre carta,quæ ei fuit concessa, & inqua referebatur casus,& dicebatur quod cum prima prouisio in qua erat inserta,*La ley delos Alcades*.Quę erat nostra,hæc enim,& non alia inscripta erat, & vidi oculis propriis, nollebat obedire,quare mandabatur &c. Ponderaui tunc temporis multum verbum illum,*La ley delos Alcades*.Et collegi exinde vetam esse meã opinionem, quod lex nostra.*En mercaderes Alcados y noen otros habla*.Et sic non obstat dictæ communi opinioni, voluti hæc ita late recensere vt iudices fęculares, & Ecclesiastici ad hæc aduertant, & leges non ex cortice earum intelligant,sed ex medulla,& substantia verborum,& hæc pro lege hac, & toto titulo sufficiant vt ad alia deueniamus,& mercatoris falliti,vel fragenties † pœnã,videre poteris in d.ti.19.li.5.infra,& ex iuribus supra relatis inprogressu huius glosse.

5 ET quia supra titulo proximo dictum est de immunitate Ecclesiarum,& rebus earum,nunc subsequenter sequitur videre de ministris,& beneficijs,& per quas personas Regi & gubernari debeant, prout in simili continuauit glo.in rub.C.de Episcopis,& Clericis.

Titul.3.De los Prælados y Clericos,y sus beneficios,y libertades,y que calidades hã de tener para ser naturales destos Reynos,y tener beneficios en ellos.

INLEGEM PRImam & secundam.

1 *Initium sapientiæ timor Domini est.*
2 *Regibus & Principibus maxime conuenit Deum timere.*

3 *Statuũ an valeat quod memores suas vendat homini exemptę.*
4 *Inobedientes statutis Episcoporũ, & inquisitorum procedentium, & hæreticos qualiter puniantur, & ibi de fautoribus, & receptatoribus eorum remissiue.*
5 *Iudices non debent procurare vt tis litera Ecclesiasticorum leganter, neque impedire.*

SVMMARIVM.

Statuta pacta, vel conuentiones fieri non debent contra Prælatos,& ministros Ecclesiastici cæ iurisdictionis,vt literæ eorum impediantur legi,vel no tificari,vel vt earum effectus impediatur,sub pœna.

1 *Timor.* Nam initium † Sapiẽtiæ timor Domini est, Beatusque vir appellatur timẽs Deum, siue timore enim Deus amari non potest,vt inquit text. in l.3.tit.2.part.2.& ibi glos: alia similia iura allegat.

2 *Et præsertim de los Reyes.* Cum enim ipsi capita populorum, & Regni repetantur,vt probat tex.& ibi glos.1. in l.9.tit.9.part.2.si ipsi Deum timẽt meritò etiam, & sic subditos timere necesse est,alias enim capite dolente & infirmante,vt inquit tex.in cap.& merito.6.quæst.1.cetera membrado lere,& infirmari solemus dicere, & suo malo exemplo multi ad inferos deferuntur.40.dist.si Papa.Rex enim malus omnium malorum est causa, vt optime per Menchac. controuer. illustrium.c.45.num.6.in fi. cum sequent.Quas ob res magni Principes magis quam priuati debent recta ratione viuere,vt l.digna vox.C.de legibus & sic ex lege nostra maxime Regibus † & Principibus terratum per legem nostram onus imponitur vt Deum timeant, ficut & in proœmio dicti tituli.2.part.a etiam probatur, nam secundum.l.4.co.tit.2.part.2. qui plus à Deo acceperunt,plus ei tenentur seruire,vt secundum glos.ibi verbo,mas,habetur Lucæ.7. duo debitores. Et propter quæ Deus timendus est tradit optime Florentinus in 4.parte suæ summæ Theologicalis,de timore reuerentiali,& initiali,de quibus,& alio in loco dicemus.

3 *Hazer Estatutos.* De quo qualiter statuta contra libertatem Ecclesiasticam fieri,& constitui non debent,diximus in l.1.huius.pra-tit.proximo,traditurque per Doct.in cap.nouit. per texibi de iudi.& in cap.præterea, de sententexcommunin.& Caietan. in summa,verbo excommunicatio.ca.36.& Syluest. verbo,Immunitas.1. num.9.cum sequent.& immunitas.2. num.2. per totum. In quibus autẽ consistat libertas Ecclesiæ,& quæ statuta dicantur contra libertatem Ecclesiasticam,vide glo.in pragma.sanctio.in proœmio.5.cum itaque,glo. libertatis,fol.12.in partis,& Lapum allegatos,& Marantra.in disputatione.8.num.3.7.& 43.Et an valeat statutum quod † nemo res suas vendat homini exempto,traditur per Doct. allegatos per me in d.l.1i. & per Navarrum in Manuali.c.27.num.150.& Didacum Perez,hic,sub.l.2.tit.3.lib.1.Ordina.colu.118.in fine,vbi & alios allegat.

4 *De no obedecer.* Et qualiter non obediens † censuris Episcoporũ,& inquisitorum contra hæreticos procedentibus,aut receptatores,vel fautores eorũ puniantur,& excõmunicati sint, tradit Nauar. in manuali, dict.c.27.n 153.& n. 136. excõmunicatos dicit repræsaliis vtẽtes cõtra clericos per

debitis aliorum,& per Simancas,de Instit. Catholi.tit.16.& 15.

Ni consentir leer. Sed non per.l.16. tit.6.li.3.infra puniuntur iudices pro curantes eis notificari literas iu dicũ Ecclesiasticorum impedientes iurisdictionem Regiam,& farendum quidem est,esse tamen diuersum procurare quod legantur eis,& notificentur,vel non consentire notificari.Primumque per.l.16.prohibetur, fecit-cet,procurare quod legantur,& notificentur,secundum vero,scilicet, nõ impedire notificationem faciendam per legem nostram disponitur, ita quod si ex parte iudicis Ecclesiastici, nulla ad hoc per secularem,& expartẽ eius adhibita procuratione,& diligentia,literæ offerantur notificandę ipsi seculari iudici,tenetur ipse secularis tunc obedire non vero impedire notificationem,quantumuis iurisdictio Regia ex hoc impediatur, & ita loquitur lex nostra & sequens. Esse non est contraria dictæ l.16. cũ solum ibidem prohibeatur, ne id ex parte sua secularis iudex procuret. fieri:

INLEGEM Tertiam.

1 *Nullum tributum Domini temporales clericis vel Ecclesijs imponere possunt sub excommunicationis pœna.*

2 *Etiam facientes custodiri statuta ordinata contra libertatem Ecclesiasticam excommunicati sunt,& non vitandentes ea à libris*

SVMMARIVM.

Populi,& Domini eorum nullo modo statuere possunt vel clericis,& Ecclesiæ ad tributa

constringantur soluenda, vel ne ad eos oblationes deferantur,vel simile quid, prout in lege nostra sub pœna statuitur.

1 *Ve pechen.* Nullum enimtributum † neque vectigal litet Dominis temporalibus clericis vel ecclesijs imponere regularibus,prout & Artaxerxes Rex defcripsum reliquit, vt licet videre.i. Esdræ.7.& de Pharaone.Genes.47.& per Ioan.EKium,in Enchiridione locorum communium aduersum Lutherum,tit.de immunitate,& diuitijs ecclesiarum in principio,vbi ipse inquit quod hodie non nulli Principes Christiani,ciuitatumque rectores grauant,exactionibus,& exoriant Christi sacerdotes,pauperesque verbi Dei ministros,atque in extremam deijcere moliuntur seruitutem. Qua propter talia facientes,& statuentes super hoc excommunicatisunt † secundum Nauarrum,in Manuali.cap.27.nu.128. vbi nu.126.alia in propositum tradit, vbi & nu.118. inquit etiam esse excommunicatos facientes custodiri statuta contra libertatem ecclesiasticam, & ea à libris non radentes, vbi inscripta sunt.

En la ley. Quæ est.i.infra ito tit.vbi Deo volente dicemus plura.

Ni guarden sus ganados. Sed an ne animalia clericorum patiens publica statui potestrir, dicquod non, ex tex.hic,quod remissiue tangit Assisias,in præludijs constitu. Si ellas,quæ.6.in fine.& vide Lapũ,allegatione.92.nu. 2.& sequentibus

(2)

IN

De los Prelados y Clerigos.l.4 &.5. 71

INLEGEM Quartam.

SVMMARIVM.

Populi & eorum iudices occupare non debent Ecclesiasticam & monasteriorum iurisdictionem ciuilem vsu consuetudine vel priuilegio acquisitam, neque alia in lege nostra prohibita facere.

Or vso y costumbre. Nam & iurisdictio consuetudine acquiri potest vsuo loco Deo annuente dicemus, sedvideturesse in contrarium tex.in l.13.tit.1.libr.3.li.6.inquantum ibi in acquirenda iurisdictione per alguazelos Ecclesiasticos ad portandum virgam iustitiæ consuetudo damnatur, sedresponderi potest,prout ibi videbimus,ibidem non reprobari consuetudinem legitimo tempore,& in re,& cum scientia,& patientia Principum præscriptam,sed præterita tantum vsque tunc consuetudo damnatur,quæ non data tali scientia,& patientia introducta fuisset,& sicnõ est contraria lex illa nostræ.

INLEGEM Quintam.

1 *Iurisdictio Ecclesiastica mater est temporalis iurisdictionis.*

2 *Elodesilas,& sic temporalis iurisdictio matrem,& sic Ecclesiasticam suffocare vult.*

3 *Papa an & itidem in temporalibus superior Rege sit remissiue.*

4 *Iurisdictio secularis non derivatur ab spirituali sed ab illa dependet.*

5 *In spiritualibus neque Rex potestatem habet nec secularis iudex etiam inquirere.*

6 *Nullo vnquam tempore iurisdictio spiritualis penes Reges fuit,& priuilegium clericorum quo ad forum iuris diuini est.*

7 *Iudex secularis coram se clericos citare non potest.& nu.8.quid in Francia.*

SVMMARIVM.

Domini temporales,& populi iurisdictionem Ecclesiasticam non perturbent, neque clerici cos ordinis sacri coram se citare vel comparere faciant.

Veremos. Vt & probatur,in l.3.4.& 15.tit.1.li.4.infra,& vbi,& dicemus aliqua.

1 *La justicia Ecclesiastica.* Quam materem † iurisdictionis temporalis,& ei obligatam obedire,asserebat Baldi.relatus,& sequutus per Rebuffum,in Concordata Regni Francię.1.parte in proœmio in glo.filius pag.24.in mediocri impressione,vbi & ipse Rebuff. inquit hodie filiam

2 † velle suffocare matrem,quod quæ odibile sit,testatur glos.in pragmatica sanctione in proœmio,& cum itaque.glos.libertatis,& ibi eius additio,imo & contra rationem naturalem,quæ dicat clericum a laico iudicari non posse,vt & in l.6.in fine infra,eo.dicemus, & in l.11. in glosa.nuestra, tit.1.lib.4.infra.prout, & Basilius Imperator in fine Concilij octaui dicitquit singulari oratione relata per Ioan.Elium,in suo Enchiridione locorum communiũ,aduersum Lutherũ.tit.de Concilijs.pag.57. in paruis,& ineis,& melius,in tit.de

Ee immu-

immunita.& diuitij Ecclesiarum,pa gi.211.cum.2. sequentib. vbi refert Epistolam Ignacij,& in pag.214.re fert memorandum illud dictum Con stantini Imperatoris in Concilio Ni æno,qui quidem noluit accipere li bellos contra Episcopos,& dixit,vos Dij estis a vero Deo constituti,ite& inter vos causam disponite,quia dig num non est,vt nos iudicemus Deos & est singularis text.in c.tributum,& in c.secundum canonicas.23. quæst. 8.& refert tex.in illos,de Pharaone, qui cum esset malus facardotes tamē honorabat, prout inquit optimè.l. 50.ti.6.par.1. Quod adeo indubium verſum est,quod & non desunt, qui affirment,quod etiam in temporali bus saltim in habitu Papam esse supe riorem Regibus, prout refert Dida cus Perez.lib.3.in Ordinament. colu. 757.in fine,vbi refert duas communes contrarias,verum tamen de hoc est omnino videndus Nauarro.in c. nouit,notab.3.per totum de iudi.vbi singulariter loquitur in materia,& reprobat plura dicta doctorū in hoc Regiæ potestati derrahentium, per ipsum videbis.Inquit tamen Francis cus Vargas,id de iurisdictione Epis coporum,& Pontif.Max.autor.con firmatione.10.in princ.& ante eum glo.in las.in l.ut.it.1.par.2.& glof. magna,colu.9.l.5.ti.23.par.2.quod quatenus temporalia ad spiritualem finem consequendum ordinantur,sit Papa in temporalibus iusperiorRe gebus,hæc tamen alibi fortasiis latius ex plicabuntur,interim Nauarrum.vbi supra videbis,quo ad nostrum enim textsufficit scire iurisdictiones tem poralem,scilicet,& Ecclesiasticā dis xinctas esse,vt in capinquoniam.10. distinct.ne promiscuis actibus re rum turbentur officia,vt in l. repeti ta.C.de Episcopis,& clericis,ita vt secu laris non deriuetur ad spirituali,sed temporalis ab spirituali præcisa ra tione pendeat,quod si ab illa per re bellionem exorbitauerit possit coer ceri,ne diuinas,& Ecclesiasticas præ ua;leetur leges,vt inquit Soto,lib.4. de Iust.& iure.q.4.art.1.colu.4.in in princip.Nam sicut luna recipit cla ritatem a Sole,non Sol a Luna ita Regalis potestas autoritatem a sacer dotali non è contra recipiat,secun dum Hostien.in summa tit. qui fil. sint legi.§.qualiter a quo,colu.1. vbi alia dicit,de quo tamen & videndus est Nauarro, vbi supra. Sed an Papa essicere poterit vt clerici coram secu lari iudice conueniantur,tradun Di dacus Perez,dict.li.1.ordinamen. col.776.cum sequent.& Rebuffin Concordata,in rubrica de protectio ne concorda.glo.1.ipsius rubri.pag. 724.mediocris impressionis,& Co uarruui.in practicis.ca.31.num.3.in fine,cum seq.& Orosciis,in l.est re ceptum.num.12.colu.587.ff.de iur. om.iudi.

Ni emplazen ante ſu los Clerigos. Nam super spiritualibus neque ipse Rex potestatem habet,secundū Lu cam de Fena,in l.1.in princ.C.de ta btican.lib.10.& optimam.l.qui sint spirituali a referentem in l.56.ti.6. part.1.adeo vt neque incidenter su per spiritualibus iudex secularis se in tromittere possit,secundum text.& Doct.in cap.lator extra,qui filij sint legi.quem notat Abb.in cap.at si cle rici.num.19.de iudi.& Couar.in 4. part.2.c.8.§.12.numer.3.fol.150.ne que vllo vnquam tempore Penes Regem adhiti iurisdictio secularis su per clericos,& personas Ecclesiasti cas,prout optime probat Rebuffus, in dict.rubr.de protectione concor. in glo.1.per totam pagi.274.cum se quentib.aliquibus.Imo clericos an te omnem humanam constitutionē fore diuino esse exemptos a iurisdi ctione

ctione seculari,probat glo.in capisi Imperator.96.distinct.prout optime examinat doctissimus Couarruuias in dict.cap.31.num.1.cum pluribus sequentibus,& plures allegando hāc esse communem testatur Menchaca, de successio.creatio.5.22.num.58.& 59.& eos & alios ita tenentes alle gat conciuis noster Doctor Gutier rius canonicus Ciuitatensis,in sua re petitione.1.numo potest.n.107.cum 3.sequentibus,de legat.1.& probatur ex.c.6.sessio.25.Concilij Triden,de refor.quicquid in contrarium velit Ferrara,in practica in forma libelli, in act.confes.pro seruitijn glos.ple nam,inquiens a principio mūdi om nes etiam clericos subiectos esse im peratori,cuius verba falsa & mendo sa iure optimo testatur Rebuffus, vbi supra vocans ipsum ferraram biga mum,& quod ex indignatione ver ba illa protulit,cum Ecclesia noluis set eumueri, quia extra clericorum priuilegia erat,& quod magis miror est quod Boeri.decisio.31.num.3.& 4.querit a quotempore a iurisdictio ne Imperiali Ecclesiæ fuerunt exemp tæ,& Mexi.in pragm.tasse panis con clus.5.nu.55.fo.88.& Medina in suo C.de restit.q.15.& quasdam circa hoc Baldi opiniones,& doctrinas reprob bat Nauarro.in d.ca.nouit.3.notab. num.52.cum.8.sequent.de iudicijs, nam nullo vnquam tempore fub Im peratoris iurisdictione Ecclesiæ exti terunt,vt dictum est,sed potius laico rum,& clericorum causæ omnes ad Ecclesiasticos olim deferebantur,se cundum Abb.ec qualiter,nu.7.de iu dic.& Henricum plura iura allegan tem in c.verum,de foro compet.Et ita in primitiua fieri Ecclesia, decer nitur ex cap.per venerabilem,qui fi lij sint leg.quia in ea erant pauci fi deles inter quos non emergebant li tigia multa,ideo plane poterant re ferri omnes causæ fidelium ad Eccle siam,& hoc obtinuit quousque multi tudo fidelium excreuit,sed hodie non obtinet locum nisi in laicis,qui sunt de patrimonio Ecclesiæ, vt ait Præpo.in cap.relatum.25. quæstio. 1.relatus & fecutus per glos.in prag matica sanctione.in tomo.2.titu.de causis.5.statuit.1.glo.iudices,fol.7. in paruis,& sic hodie populus,etiam in laicorum cœtu consistens, subest iurisdictioni Ecclesiasticæ vt catholi cus,& Regibus vt ciuis iurisdictioni temporali,secundum glos.rege,retur in procœmio dictæ pragmaticæ sanctio.5.cum ita que folio.15. Priuile giumque fori quo ad clericos de iu re diuino esse asserit Abb.in capi.li cet.nume.1.de foro compe.& Ripa, Responso,90.sub tit.de iure gētium. nume.7.& furpa concluſumus hanc esse communem opinionem,quam late defendit quidam Cardi Britan ni.nomine Reginaldus Poli.in lib. quem composuit ad Henricum octa uum Britanniæ Regem,& intitula uit eum,pro Ecclesiasticæ vnitatis de fensione,lib.primo.Neque opinio niFerraræ quidquam addiuuat.l.6.ti. 1.par.2.vbi dicitur Regesetiam in spi rituali bus Dominos esse inter genti les,vel quia vt vniquitibi glos.Politi ca ex Sancti. Thoma per eam relato, Sacerdotium gentilium,& totus diui norum cultus erat propter tempora lia bona acquirenda,quæ omnia or dinantur ad multitudinis bonū com dinantur ad communem vtilitatem, cuius Regi cura incumbit,vnde conueniente r sacerdotes gentilii Regibus subdebantur.Sed quia in ve teri lege promittebantur bona tem rena,non à dæmonibus,sed à Deove ro religioso populo exhibenda, in de & in lege veteri legitur Sacerdo tes Regibus esse subditos,sed in nova lege est sacerdotium altius,per quod homines traducuntur ad bona cœ-

lestia, vnde in lege Christi Reges debent esse Sacerdotibus subiecti, vt latius prosequitur beatus Thomas per glossam illam ad hoc relatus, & per quendam fratrē Gaspatem Stephanū in tractatu, pro immunitatis ecclesiasticæ defensione, pag.1.109. cum sequenti, in paruis, & ita poterit illa lex partitarum procedere. Vel secundo potest intelligi, inter gentiles idolatria vtentes, prout ex ea patet, ibi. *Tyr hōra delos Dioses en que ellos creyan.* 3.an. In quo cum aduertere, grauissime etrantes idolatriā, nimirum sic & in spiritualibus etiam (si quæ exercebant spiritualia) etiā sese Dominos efficerent Reges ipsi idolatrarū, sicut & in temporalibus, ab illo tempore argumentum sumendum non est, & ab idolatris, & Tyrannis Regibus cōtra nostrum christianum institutum, & meram veritatem, neque est attendendum quod inique fit, sed q̄ fieri debet, & sic inquit Bald. in cap. 2. de maiori, & obedi. quod de facto aliud aliquando sactum regerimus, Regibus volentibus se in spiritualibus intromittere, vt & inquit Mencha. contouersi. illustrium. cap. 12. num. 8. li. 2. prout fecit Iulian. Apostata, Christo aduersarius, qui clericis subtraxit omnia priuilegia, & honores, q̄ piissimi Imperatores Catholici Constantinus, Theodosius, Marcianus, Valentinianus, & alij Religiosi animi Principes decreuerunt, & de hisce tēporibus, & vbi defacto tale quid fuit factum potest intelligi id quod in quit Boerius vbi supra, & Medina, & Mexia iam relati, neque itidem obstat lex. 50. tit. 6. part. 1. Nam quamuis lex illa dicat immunitates maximas concessas esse clericis ab Imperatoribus, & Regibus, non est intelligendum ab ipsis processisse immunitatem hanc fori, & ita aliquando clericos fuisse subiectos, sed quod Imperatores ipsi, & Reges in modo tractādi clericos, & honorandi eos plures immunitates & priuilegia concessit tent, sicut & Gentiles inquit tex. bi aliquando fecisse, & sic ex progellu illius legis, & literæ eius decerptur declaratio principij, nam ex sequentib. declarantur præcedentia, quemadmodum ex præcedentibus, & sequentibus declaratur intentio dia, neque itidem obstabit tex. in authen. vt Roma ecclesia centum annorum gaudeat præscrip. vbi aliud videbatur probari, secundum Boer. decisio. 69. nume. 1. quia secundum eum ibi, illud est verum, & procedit quo ad defensionem, & protectionem, non vero quoad iurisdictionem, & sic tenendum est nullo vnquā tempore clericos fuisse Regibus secularibus subiectos, & exemptionem eorum esse iure diuino institutam, & horum ratio nem assignat Navarro. in d. ca. nouit, notab. 6. nun. 6. de iudi. quia sunt insignis charactere clericali spiritualis, prout omnes fateri testatur ibi ipse Navarro. Et ideo, vt ad instituta de ueniamus, iudices seculares clericos coram se citare non possunt, iudices que seculares tale quid facientes nō eliunt in conscientia tuti, secundum Rebuff. in tracta. de exceptionibus. num. 5. imo si moniti non desisterēt excommunicati efficiuntur, secundum quod legibus supra proximis dictum est, & probat Bertachinus, in repertorio, verbo, iurisdictio. col. 2. ad finem, & itidem priuandi de iure essent officijs suis, & sic inquit Rebuff. in 1. tomo constitutio. Franc. titul. de constitutis, glosa. 5. numero. 33. Loquens quo ad Franciæ Regnum, (nam quoad nostrum Dei gratia non quadrat) licet non defuerint aliqui iudices, qui irreuerenter, persime, & impudenter aliud tentauerint iniuste, vtinam inquit ipse Rebuff. seruare-

remur, auth. statutimus. C. de episcop. & clericis, vbi iudices seculares iudicātes personas Ecclesiasticas, tam in ciuili, quam in criminali priuantur officio iudicandi, sed omnes sere iudices essent, in Francia, vbi loquitur, priuati, quia pæsum in periculum animarum suarum clericos decernere usurparunt, tanta (malum) est corruptela, de quo, & conqueritur glos. & eius addition. in pragmat. sanctio. in proœ. nio. 5. cum itaque, verbo liber tatis, vnde secundum eundem Rebuff. in dict. tracta. de exceptio. numer. 5. miratur Benedictus, hoc in Francia non seruari, & ego miror de Benedicto, cum in Francia omnes assentant, & 8 vt fauente Deo dicemus in l. 11. verbo, la nuestra, titus. 1. lib. 4. infra, clericos in realibus coram seculari conueniri, & male, & contra supradicta, inquit tamen ipse Rebuff. in dict. tracta. de exceptio. nume. 7. & in primo tomo constitu. Franc. titul. de liter, oblig. art. 2. glos. 1. nu. m. 14. & 224. & 1 115. quod in fructibus pendentibus, & in redditibus nondum receptis per monachum, aut clericum potest per seclarem fieri executio pœnæ, & multæ contra clericum, vel monachum impositæ, quasi cum tunc fructus tales nondum in monachorum, vel clericorum sint possessæ, temporalia propie tangi videantur non spiritualia, neque eis annexa, de quo in dict. l. 11. dicemus, ab ibi dicenda me remitto, caute enim hæc agenda sunt, & clericorum personas & bona per suos iudicanda iudices, neque est mittenda manus in messe malienam. De quo. in l. 11. numer. 5. infra isto tit.

1 *Clerici non tenentur sicut laici hospites recipere & num. 4. limitatur.*
2 *Clerici an possint vocari in ius sine venia.*
3 *Occidens patrem spiritualem parricida est sicut si occideret carnalem.*
5 *Hospites in Ecclesijs hospitari non debent etiam si in domibus clericorum essent hospitandi.*

SVMMARIVM.

Hospitia laicis non assignentur in domibus clericorum, & ministrorum Ecclesiarum nisi in aduentu Regum, vel Principum, & alijs hospitijs tunc non repertis.

RAs posadas. Non enim tenentur clerici & personæ Ecclesiasticæ hospites recipere in domibus suis, sicut laici, secundum glos. hospitalitatem, in cap. sicut nobis. de supplen. negligen. tex. cum glo. hospites. in l. 1. C. de Episcopis, & cler. Abb. in cap. 1. de immunit. Eccles. Decius. num. 5. in cap. de monachis, de præben. hoc enim est vnum de priuilegijs clericorum quorum priuilegia plura referuntur. l. 50. & 51. tit. 6. par. 1. & Didacus Perez in præsentia col. 89. vsque ad. 118. Adeoque clerici priuilegiantur, & reuerentia, & honor eis debetur, quod qui dicant, non esse vocandos † in ius sine venia, secundum Lassonin. 5. pœnales, numero, 73. insf. de actio. & Ioan. Oroscius. super. ff. veteri. col. 633. in prine. qui tamē asserit hoc nō esse necesse nequitis neque practicari, nisiquādo cōtenitur actione famosa, 9 adhuc tunc verum

BIBLIOTEKA OHYRA

INLEGEM
Septimam.

verum intelligerem, quoties talis clericus actione famosa conuentus est pater spiritualis conuenientis eum, cui maior est honor adhibendus, cũ & in eo reperiamus assertum per Fa. in §. alia. inst. de publi. iudi quod cõmittit patricidium occidens † patrẽ
3 spiritualem, sicut si carnalem occideret, quem refert glo. al §fin. in l. 2. ti. 8. par. 7. licet secundum glo. ibi diffi cultet, hoc in practica obtineretur in tali enim patre spirituali nimirũ quod si actione famosa perfilium fuã conueniantur, quod ab eo petenda sit venia, secus si alius conueniretur clericus, nunquam tamen vidi puni tum, licet petere eam nihil damnifi caret, stylus vero seruandus erit.

Saluo quando. Ram in hoc allegare vult glos. fin. in dict. l. 1. ti. 18. par. 1. & hoc verum est, & procedit quories alia conuenientia hospitij, quam domos clericorum reperiri non possent, prout probant verba copulatiua nostri tex. ibi. *Y no vniere otras conuenientes.* Quod tamen quanuis quoad domos clericorum verum sit, & procedat in ipsis tamen Ecclesijs nullo vnquam casu etiam dato Principum aduentu, neque aliis commodis hospitijs reperiis, licet hospitale constituere, per tex. in l. 8. tit. 20. par. 1. illo libi non enim domus mea, inquit Dominus est aliud, quandomus orationis quicquid aliud velit Deci. in cap. de monachis. num. 6. de præben. & Aulles in ca. 7. præterorum, verbo, dineros fol. 333. & Octauianus Cachera nus, in decisio. Pedemonta. 68. num. 28. ade in Ecclesijs in hoc casu, quod in domibus clericorum, volentes, & malentium in Ecclesijs nullo in casu licet hospitia constituere, per d. l. 8. expressim ad hoc, nisi causa pestis fugiant aliqui ad Ecclesiam eo quod non habeantur, quo declinarent, tunc enim & hospitari, & conuiuari in Ecclesia possent, secundum Ripam, in tract. de peste. 1. part. 2. partis. n. 146. id tamen cum maxima reuerentia de beret fieri, casu quo verũ esset, & prouideret, quod non credo quia lex ilta. 8. nimis generalis est, cogita.

INLEGEM Octauam.

1 *Appellationes impediri non debent per Ecclesiasticos ad Regiam curiã interpositas in locis vbi temporalia habent iurisdictionẽ, & num. 2.*

2 *Tabellliones, & secretarij inquisitorũ pranitatis hæreticæ laici sunt.*

SVMMARIVM.

Prælati, & personæ Ecclesiasticæ in locis, vbi temporalem exercent iurisdictionem in qualibet instantia, in officialcs habeant laicos, neque per cenſuras procedant, sed tanquã laici, & seculares iudices neque impediant appellationes ab eis ad curias Regias interpositas, tabellionesque eorum tunt Regij, & publici non vero notarij Apostolici.

Personas legas. Nam cum iurisdictio temporalis sit, per laicos non per Ecclesiasticos debet administrari, tem poralis enim ab ecclesiastica iurisdicto distingui debet, vt pater ex legibus supra proximis, neque vna cum alia est commiscenda, ex l. 10. & 11. ti. 3. infra, lib. 4. & in Francia ideo statutum videtur, vt licet videre ex Rebuffo, in 3. to. cons. 11. ti. 11. vbi cinon conueni. coram eccle. nu. 51.

Proce-

Procedan como juezes temporales. Et sic recusatio eorum proponenda est secundum terminos legum Regni, non vero secundum canones, & ita fit, vtitur, & practicatur, quicquid dixerit Abb. in cãcer. nu. 8. de foro cõper. & faciunt, Deo volente, dicenda in l. 5. num. 6. ti. 11. infra, lib. 4.

Nuestras chancillerias. Sed nonne expressum tex. habemus in contrarium in c. Romana. 5. debet, de appellatio. in 6. vbi probatur quod etiam in locis vbi episcopi iurisdictionem habent temporalem, debet ad eius superiores, id est Archiepiscopos appellari, & fatendum quidem est, prout re net per illum tex. Abb. inrepetitio. c. Ecclesia S. Mariæ. num. 25. de cõstit. Responderi tamen potest, vel quod tex. ille in nostra Hispania in hoc nõ est receptus, quemadmodum neque in Francia receptum glos. ibidem asserit, vel quod cum ex tex. nostri hoc specialiter constitutum habeamus non derogari per textum illum iubentem esse appellandum in tali casu ad Archiepiscopos quories consuetudine aut priuilegio, aut alio speciali iure appellandum sit ad alium, nam tunc consuetudo, priuilegium, vel speciale ius seruabitur. Hic tamen vi demus speciale ius constitutum, vide mus etiam sic de consuetudine receptum quod ad cancellarias appellatur in hoc casu, igitur tex. ille non est contrarius nostro, & ita videtur mihi tenendum, vel dicamus prout antea di xi alio in tempore tex. illum in 5. debet non esse, contrarium sed addere nostro, scilicet, quod possint partes appellare ad Archiepiscopos, secundum tex. illum, vel ad cancellarias secundum nostrum vbi voluerint, & appellando ad cancellarias non est impedienda appellatio, vel quod tex. il le in d. 5. debet dum loquitur de cau
3 sis, in quibus Episcopi temporalem exercent iurisdictionem intelligatur de iis, in quibus, non vt habentes temporalem iurisdictionem procedunt, sed quia causa est temporalis, in qua habent iurisdictionem, vt pura super concubinatu, ludo, aut executione testamentorum, vel super œconomo Ecclesiæ nominando, aut super similibus, in iis enim cum vt Ecclesiastici sup procedat temporalem iurisdictionem exercendo, quia causa est temporalis, & ab ea denominatio exercit) accipitur ad Archiepiscopos est appellandum secus vero si procedunt in locis vbi temporalem habent iurisdictionem, tunc enim text. noster seruabitur, placent tamen plus primi duo intelli ctus, nam ratione terræ, & iurisdictionis temporalis censentur esse de iurisdictione Regis, ex. ca. verum, de foro comp. ad hoc allegato per Matthæum Afflictis, in consti. Scil. lib. 1. rubri. 47. num. 18. fol. 189. ideo ad cancellarias appellatur. Notandum etiam est, quod Ecclesiastici ij tenentur appellationibus, ad cancellarias interpositis deferre, in casibus in quibus deferendum est, sed si esset denegandum quia appellationes friuolæ, & iniustæ sunt, & tales quæ secundum ius non sunt recipiẽdæ, neq; habent effectum suspensiũ tunc vtique quamuis eis non deferãt non facient contra tex. nostri, quoniam eius dispositio de habilitate referringenda est, & intelligenda, nõ vero contra ius ampliandæ, & extendẽdæ, & de iis vide Octauianũ, in decision. Pedemõt. 30. n. 9. cum sequent.

Pongan escrivanos leg es publicos. Alij enim non possunt in temporalibus officijumhoc exercere, vt patet ex l. 19. 20. & 21. tit. 3. infra, lib. 4. imo & in negotijs Inquisitionis hæreticæ prauitatis tabellliones, & secretarij † laici proponuntur, secundum Simancas, de Institutio. Catholi. ti. 42. nume.

num.7.quamuis secundum eum ibi esset conuenientiosuv tali in casu clerici in secretarios nominarentur, & an fiscalis hæreticæ prauitatis possit esse laicus.in l.3.o.infra,dicam.

Habiles y examinados. Alij enim certiam in territoriis dominorum particularium non possunt officia hæc exercere,vt in l.1.& 3.tit.23.lib.quarto.infra.

IN LEGEM Nonam.

1 *Arma quæcunque hora noctis possunt clerico capi.*

2 *Clericus de nocte ambulans per secu rem capi potest remissiue.*

3 *Pœna imposita cõtra portantes arma potest imponi contra clericos.*

4 *Clerici per seculare mepapi possunt si co pia Ecclesiastici deficiat , vbi intelligitur.*

SVMMARIVM.

Clerici religiosi,aut sacrificæ reperti de nocte de ambulantes ciuitatem possunt capi per seculares iudices,& eorum ministros, & portari ad iudices suos, requirentes eos ne permittant hæc clericos illos facere absque decente habitu, & lumine, quod si post iterum repererint,procedent cõtra eos secundum quod de iure dispositum reperitur.

Essiues de la campana de queda. Supplendum erit edictum, maxime,nam & ante sonitum huius campanæ si clerici † reperti fuerint de nocte ambulantes per ciuitatem absque habitu decente & honesto,& sine lumine,& cũ armis,idem crederem posse fieri , sicut si sonita esset campana, cum eadem militet ratio in vtroque casu.Et qualiter,& quomodo clericde nocte ambulans † capi potest , vitra Didacum Perez in præsenti fub.l. 15.tit.3.li.1. ordinament.col.138.vi dendus est Didacus Couarruuias in practicis quæstio.ca.33.nu.7.imo & pœna contra portantes arma statuta potest † exequi contra clericos, secũdum Couarru.ibidem , qui & in lib. secundo Variarum,cap.20.in fine,in quit quod absque metu excommunicationis possunt clerici per seculares iudices arma capi,prout & inquit Iulius Clarus,in practi. criminalib. quinto. §. fina.quæstio.38.verſi.vltrius,& Mexia,in pragmati. taſſæ panis conclusione.1.nu.8.fo.82.imo & ſi in fraganti delicto repetiantur per ipsum seculare m capi possunt , si tunc copia Ecclesiastici deficiat † dũtamen sic captum Ecclesiastico remittatur,secundum quod inquit Auenda. c.22.præto.n.1.verſi.item ſi in facto, lib.7.& in nu.17.remissiue tradit,quod licet capere clericos,& ad iudices suos remittere.

IN LEGEM Decimam.

1 *Clericus in negociis temporalibus se immiscere non potest.*

2 *Pœna clericorũ in negotiationibus, & re bus prophanis se immiscentium.*

3 *Clerici an in foro Ecclesiastico possint esse tabelliones.*

SVMMARIVM.

Clericus ordinis sacri,aut Religiosus non possunt esse iudices,aduocati, aut tabelliones publici in rebus , & negocijs temporalibus, vel tangentibus personas laicas.

De

Borden ſacro. Et sic a ſubdita conatu,& infra,vt dicemus l.15.tit.16 li.2.infra,per exibi. *Alcalde.* Vide quæ in propositum dicemus in d.l.15.tit.16. libro.2.infra,& vide l.4.8.tit.6.part.1.

1 *Ni abogado.* Clericum enim † negocijs temporalibus se immiſcere de iure prohibitum reperimus , vt per totum extra ne cleri.vel mon.nisi in casibus expreſsis in iure poſitis:per text. in d.l.15.tit.16. lib.2.infra , & per l. 48.tit.6.part.1.& per Rebuffi.in 1.to. conſtit.Fran.tit.de liter.obligat.nu. 2.glo.5.num.42.& 43.& an in aliquo casu licet clericis negotiare,vide de optime Roncalam , in opuſculis ſuis , ibi fecit rerum capitulum integrum circa hoc.Et dictorum iurium argumento idem videtur dicendum ſine aduocet coram ſeculari,ſine coram ecclesiastico iudice , cum vtroq; modo negocijs ſe immiſcere dicatur exceptionesque dictarum legũ regulam conſtituunt in cõtrarium,& hoc niſi licentiam conſequantur a ſummo Pontifice hæc coram Ecclesiastico iudice faciendi,& coram seculari,imo & tunc coram seculari vt facere poſſent, etiam a Rege deberent licentiam impetrare cum ex iure noſtro Regio ea id etiam prohibitum reperiamus.

Ni ſean nueſtros eſcriuanos. Similis eſt tex.in l.20.ti.15.infra.li.4.& tex. in c.ſicut,extrane cleri.vel mo.& ibi plene per Doct.de quo optime,& late per Caſſaneum in conſuetu.Burgu. tit.*Des juſticies.*rubri.15.&.n.30.contribus ſequentib. & generaliter decretum † ſe negotiationibus,& prophanis immiſcentium vide per l.49.ti.6 p.1.vbi Gregorius Lupus optima in eius propoſitum adducit.Et an in foro ſæcular Eccleſiaſtico † clerici poſſint eſſe tabelliones,& notarij, tradit optime Couar.in practi.q.c.19.nu.8.

2 3

fol.96.& Villalobos,in ſua Antinomia iuris ciuilis , & Regij,litera.N. nu.8.Et an inter laicos poſsint conſiſtere inſtrumẽta vide late per Bitrigos de Paz in l.43.Tauri.n.765. Dubium tamen eſt ex tex.noſtro hic , & ex.d. l.20. num per eas permittatur clericis tabellionatus officium exercere in foro Eccleſiaſtico,& videtur dicendum quod ſic cum limitatiue leges noſtræ loquantur , & ſic quo ad foru ſeculare,& hæc limitatio conſtituat regulam in contrarium vt ſyllicet in foro eccleſiaſtico id licere clericis. Sed contrarium eſt dicendum,ſcilicet.quod non ſolum in foro ſeculari non poſsit clericus in ſacris conſtitutus,vel in minoribus beneficium eccleſiaſticum habens tabellionatus officium exercere,vtprobatur in d.c.ſicut, & cum fallentijs proſequitur Iaſ. in l.5.huius ſtudij. nu.8.& 9.ſi. de inſt.& iure,verum neque in foro eccleſiaſtico etiam ſi beneficium non habeat talis clericus in ſacris conſtitutus , vel ſi in minoribus habeat tamen beneficium eccleſiaſticũ,prout tenet Couar.in d.c.29.n.8.per totũ & Ber.Diaz,in pra.cri.can.c.53.& ibi additio.nec; eſt intelligendum leges noſtras,quæ cum quod ecclesiaſticoſ forũ poſſit prouidere contrarium,ſed potius vel ius Canonicum idẽ q; leges noſtræ ſtatuens prorogare,& ampliare etiam in foro Cæſaris,& laicorũ ſubiectõ. Neque eſſumendum argumẽtum ab ſpeciali diſpoſitione in correctione iurium circa aliud tribunale idem diſponens , ſed vnũquoque ius in ſuo obſeruãdũ foro eſt. Eſt tamen verum q; in Concilio Prouinciali Prouincie Cæpoſtellanenſis an no.1565.celebrato Salmanticæ in actione.3.Decreto.25.inſine,ſuit ſtatũtũ vt in quolibet tribunali eccleſiaſti co huius prouinciæ vbi plures adſint notari

notarii vnum officium notarius con
ferri posset clerico in sacris constitu
to,& ita fuit actum in hoc ecclesiasti
co tribunali Placentiæ,clerico maio
rum ordinum non tamen beneficia
to qui quidem non deberet se in om
nibus passim intromittere negocijs
sed tantum in spiritualibus , vel eis
annexis,& parcissime , & idem in fi
calibus statuitur in eadem acti-3.dec
ret.12.

INLEGEM Vndecimam.

1 *Clericus primæ tonsuræ quãdo & quo modo à contributionibus liberetur.*
2 *Clerici tenentur contribuere in contingentibus publicum, & communem vtilitatem.*
3 *Tempore famis stent privilegiati ne vtilitatem operæ dedicent.*
4 *Clerici contribuere tenentur in propriam , & priuatam vtilitatem concernentibus.*
5 *Clerici an per secularem compelli possint ad contribuendum, vbi debet con tribuere.*
6 *Dispositio nostri text. an sit correcta per iura canonica, vbi & an adsam teneantur.*
7 *Clerici vbi collectandi sunt an sufficiat fructus beneficij habere vt collectentur.*
8 *Tributaria res in quẽcunque transeat transit cum onere tributi.*
9 *Tributa præterita, an nouus possessor teneatur soluere, vbi & quid in emẽte feudum.*
10 *Modus vt res laicorum cum tributis in Ecclesias transeant.*
11 *Statuere an liceat, vt nullus vendat patrimonia sua nisi contributoribus.*
12 *Pater tributarius donans filio suo Clerico bona , vt non contribuat nil agit.*
13 *Fundo tributatio cedendo quis an ex cusetur à tributo.*
14 *Frater Laicus habens rem communem cum fratre clerico an excusetur à tributis.*

SVMMARIVM.

Quibus in rebus Clerici tenean
tur,contribuere,& in quibus
non,declarat lex nostra, quæ
singularis est in materia.

1 *Nos Clerigos son libres de contribuyr.* Sic Eidræ.1.cap.7. statuit Artaxerxes Rex dicens. Vobis quoque notũ facimus de vniuersis sacerdotibus & leuitis , & cantoribus , & ianitibus, nathinæis , & ministris domus Dei huius,vt vectigal, & tributum,& annonas non habeatis potestatem imponendi super eos,& est text. in cap. 6 minus,& ibi gl.de immuni. Ecclesia.quanquam,de censi.in 6.Cle. præsenti.co.tit.cap.tributum.23.q.8.l. placet.C.de sacro.ecclesi.l.2.& auth. item nulla communitas.C.de Epis. & Cleri.l.51.tit.6.par.1.vbi glos.pechar.liqe & alia iura allegat,& ampliat,tam in bonis propriis clerico rum,vt lde hic,& ibi Salic.C.de Episco.& clericis,similiter,& ibi glos. 16.q.1.& latissime per illum fratrem Gasparem Stephanum,in suo tracta tu,in defensionem Ecclesiasticæ immunitatis,& libertatis,pagina.19.cũ pluribus sequentibus,quæ adeo ve rum erat quod etiam si esset Clericus 1 primæ tonsuræ, dum ta men contingatus non esset,excusabatur a contributionibus iis de iure canonico & itiden Regio,legibus aliquibus ordinamenti veteris attentis,quæ tamen leges cum in hocvolumine transcripta non reperiantur,abrogatæ censentur,vt patet ex proœmio huius recopila-

pilationis,imo,& ex.l.4.infra.tit.pro ximo habemus tam dispositum contrarium in clerico primæ tonsuræ nõ beneficiato realiter,& cum effectu, quanuis coniugatus non sit,in corre ctione communis opinionis contra riæ,vt ibidem dicemus Deo annuente,& sic lex nostra per illam inciere co insectis constituto,vel in minoribus,habente tamen realiter,& cum effectu beneficium Ecclesiasticũ,inte lligenda est,ij enim ab iis tributis ex cusantur eiam personalibus fortiori ratione,secundum glo.in dicta.l.51. & Duenas in regu.100.per totam.

2 *Para bien comunde todos.* In ijs enim † tenentur Clerici omnes contribue re si propria ciuitatis,vel populi deficiant,vt patet ibi. *Assallecimiento de proprios de Concejo.* Probat text.in l.in fra proxima,vt ibi eam considero,& tex.in l.20.ti.32.partita,& l.54.ti.6. p.1.& l.ad instructionem,C.de episc. & Cle.& hęc erat cõmunis tam Legis tam quãCanonistarum opinio secun dum Ripam in Responso.68.incipit. ex præmisso thematen.6.10.11.& tue rum in Respon.46.incip.capes,& in colæn.5.& secundũ Villalo.in ætra rio suo mille com opini. litera E.n. 3.vbi Ripam secundum meam impre ssionem corrupte allegat,& tenent alij,quos nouissime citat concluxis nosster doctor Gutierrez in allegatione.10.n.2.& tradit Beltran.cõsi.123. li.1.& sic est intelligenda,dicta.l.54. quę nulla differentiam in hoc facie bat adesset necne propria ciuitatis, vel populi,prout distinxit lex nostra & dicta.l.20.ti.32.p.3.de quo,& per Abb.consi.1.vol.1.& Auendano. c. 14.præt.n.19.li.2.& si clerici ad hæc ten ẽtura fortiori nobiles populi,vt probatur ex dicta.l.20.quæ licet circa nobiles faciat etiã eandẽ differentiam adsint ne propriapopuli,nec ne quo ad eos tamen nihil distinguit.l.19.ti.14.li.6.infra.nisi.eã per dictam l.20.ita declares,vt iura suribus con cordes,& correctionẽ euites,cũ non sit nouum leges posteriores per priores intelligi,& e contra.Ex quibus cũ ad hęc Clerici teneantur,similiter te nebuntur nittere rem suam,nauim, vel currum,ficut alij ad deferendum victualia,& necessaria Reipub.l.iube mus nullam,& ibi Bar.C.de Episco pis & Clericis,notat glo.in dicta.l. 54.Et quæ sint hæc quę publicã &cõ munem vtilitatem respiciunt, declarat lex nostra.*Vbi. Ansi como para repa ro.* Idemq; dicendum videtur pro annona in ciuitate,vel populo habenda,nam pro hac si ciuitas , vel populus non habet præbia,neque gratium sit collecta a qua nemo excusatur, quantũcunque priuilegiatus sit,quo minus secundum ratam patrimonij, q ibidem possidet,cõtribuere teneatur,interesset enim Reipublicæ ne pau peres fame morianturprout hæc in quit,& asserit.Rip.in tractatu de pe re.11.& de remed. præter.contra pesti 3 lẽ.num.18.cum sequentibus† nam que priuilegia,neq; loqui debent tẽpore famis,& necessitatis,ex vi cuius necessitatis summa iuris præcepta in fringi solent,& non humana solum, fed etiam diuina limitari , ex c.difficilis,de confecra.distin.1.& tex. in l.2.cod.de pa.qui fil.dist.& 38. effectus necessitatis congerit Roma.in l. si vero.6.de viro.fall.54.ff.foluma tria,& rationem,quare necessitas lege careat an nec,Bald.in l. diuus.ff.de peri.hære.relatus per Cagnolum , in l.si quis propter necessitatem.ff. de regul.iuris.Ex qua causa curandum est ne rustica opera suo tempore deficiant,& sic cultura,vt ibi per Ripã. nume.407. cum pluribus sequentibus , quibus & aliis anno præterito. 1570.ob defectum,& necessitatẽ tẽporalium,& panis penuriam obue-

nientem propter peccata nostra, cau
rum fuit Regia prouisione, vt ex hor
reis Clericorū caperentur, sicut & Lai
corum, imo & ex horreis, & depositis
publicis, triticum necessarium pro
cultura ruſticorum ad implenda, mu
nueruntque ipſis ruſticis vice ad col
lectionē nouū tritici, vt cultura ſuum
adimplere poſſent, cum ex hoc, & ip
ſorum Laicorum, & Clericorum cō
munis verſaretur vtilitas, & publica,
imo & potius ipſorum Clericorum
peculiare cōmodum verſabatur, vt
pote quia decimas ex tritico colligē
do habebant percipere, & ſi parū ſe
minaretur, paruas colligerent decī
mas, & ſi plurimum magnas & mul
tas. Sed ſitribuntur, & collecta hęc pri
uatam tātum vtilitatē † Clericorum
cōmunemtamen cū Laicis reſpicerent
pura pro cuſtodiēdis vineis, vel agris
pratis, vel pane Clericorū & Laico
rum ſimul, tunc nulla facta differen
tia adhīt ne propria populi nec ne,
tenebantur Clerici pro parte ſua, &
pro rata contribuere pro ſolutione
cuſtodum ſimiliū rerum, quamuis ad
cuſtodiam eorū ipſi perſonaliter cō
pelli non poſſent, vt in ſimili inquit
tex. in l. 57. tit. 6. p. 1. & textus in l. ſe
quente, & voluit Auēdaño, c. 14. Prę
torum. nu. 31. li. 2. & nouiſſime, & la
te Mexia, in pragmatica taſſe panis,
concluſione. 5. n. 43. vſque ad 71. imo
quod plus eſt, quod poſſet fīc iudex
ſecularis † cogere clericos ſoluere
partem ſuam, non adſtringendo per
ſonas ſed ex bonis Clericorum tribu
tum recipiendo, & ex fructibus eo
rum, quia eſt de ſua iurisdictione, tā
vniuerſali, quam particulari, & quod
ex hoc nullam incident excōmunica
tionē, ſecundum Baldi. ſingulariter,
in l. de his. C. de epiſcopis & Cleri
cis, & in authenti. ſed periculum. C.
ſine cenſu, vel rel. relatum & ſecuſū
per glo. *Per rezon* l. 31. ti. 16. p. 1. Ex In

nocen. in c. poſtulaſti, de foro cōpe
ten. & ex Ripa. & aliis relatis per O
ctauianum, in deciſione Pedamonta
na. 68. num. 16. & 30. quem poſſūnc
ſcripta tidi, & in ſequenti alia de iis
dicemus, ſi tamen ſecuritas ſi ſerua
retur tales ſeculares cōſilium. l. 5. ti
tul. 6. p. 1. & Plateæ in ſ. item lex Iu
lia. nu. 108. inſtitu. de public. iudici, &
Palacios Rubi. in repetitio. c. per ve
tras. ſ. ſed eſt pltra dubitatio. nu. 13.
fol. 80. colu. 4. verſi. ad hoc facit, & ad
ditio. Guidonis Papæ, deciſio. 78. nu.
1. litera. F, & Clari. in lib. 5. practi. cri
mina. 5. final. quæſtio. 36. verſicu. vl
timo quæro, ſcilicet, vt requirant ec
cleſiaſticum iudicem, vt compellat
breuiter Clericum ſoluere partē col
lectæ ei pertinentem, & diſtributam:
alias quod ipſe ſoluere faciet per bo
norum captionem, & adſtrictionem
prout optime deſendit Mexia, vbi ſu
pra concluſ. 1. nun. 60. & ar. & 62. cō
clu. 5. num. 61. & Benedict. in c. Ray
nutius, in verbo & vxorem nomine
deciſ. 1. nu. 470. fol. 131. deteſtamen.
ſicut & in ſolutione gabellæ, debitæ
per clericum negotiatorem, faciendo
mus itidem eſſet, & traditur etiam
per Caſtane. in conſue. Burg. rubri.
Deriſiones rub. 1. numer. 1. & oſt. 10. re
ſeram tamen in lege ſequenti, idquod
in contingentia facti ſeruati eſſe cer
tam notitiam habui in ſimili caſu, in
trat tamen nunc in noſtræ legis pro
poſitum dubium non contemnēdū,
num diſpoſitio noſtra, & ſimilium
legum ſit correcta † per text. in c. nō
minus, & cap. aduerſus, de immuni.
Eccleſ. extra, contrarium, vt videtur,
ex diametro diſponentes, & videtur
dicendum quod ſic, quia lex ciuilis,
& humana clericos, & eccleſiaſticas
perſonas cum prehendere nō poteſt,
neque eos ligare, & ſic ad hæc omera
ſolucnda non erunt compellendi, ſe
cundum gl. in c. generaliter, 5. nouarum

rum. 1. 6. q. 1. dicentes, ip illa lex ad in
ſtructionem correctā eſt de iure ca
nonico per dictū canon minus, & ca.
aduerſus, de immu. eccle. quā glo. in
hoc cōmendat Abbin eo. c. non mi
nus, pen. col. in fine, idē Abb. verio
rem eā dicens. in conſi. 3. n. 2. vol. 1.
faſ. in l. placet. 1. & 2. lect. Cid. ſe facto
eccle. Thomas Parpalia, quę ſuper il
la gl. relatum reperi in l. 2. n. 15. cum
ſeq. C. de ſacroſ. eccle. *& tenuit glo. in leg. in dict. l. 5. 4. ti. 6. p. 1. vbi tenent q. neq. in ijs, in quibus publica & cōmunis verſatur vtilitas clerici teneantur cōtri buere, & quod dicta lex ad inſtructiō nē, & ſimilia iura ciuilia, & Regia ſint correcta per dicta iura canonica.* Et di ctā regulam falſitatem vocat frater ille Gaſpar Stepha. in d. tract. in dece ſionem immunitatis eccleſiaſtice, pa gi. 108. vbi cū ſequentib. aliquib. ref pondet argumentis contrarijs latiſſi me & ſubtiliter, & hac de cauſa cle rici non poſſūt cōpelli adſoluēdam ſiſtam pro reparatione potiū aut ſon tuum, vel ſimiliū rerum impoſiti per cōmune ciuitatis, non præcedente li centia Papæ ad hoc, ſecundū Medinā in ſuo Codice de reſtitutione. q. 15. ſo. 54. & ſummam Aſcenſanam, li. 6. ti. 30. arti. 4. & Remigiū de Gom. in tra cta. de charitatiuo ſubſidio, & eſſe cō tra libertatē eccleſiaſticam talem ſiſi rebus clericorū imponere, tener Na uar. in Manuali, ca. 27. n. 120. propter generalitatem dict. c. non minus. & text. in c. quanquā de cēſibus, in 6. & quia ſic reperim⁹ diſpoſitū iure ciui li, ex tex. in auth. I. & nullacōmunitas C. de Epiſ. & cleri. & l. 1. ti. 6. p. 1. Cō trariantamen opinionē imo & dicta l. ad inſtructionē, & ſimilia iura, & no ſtrct tex. nō ſint correcta, per d. c. non minus & ſimilia iura canonica. & ſic q̄ in reſpicientibus cōmunē & publi cam vtilitatem Clerici teneantur cō tribuere tene ſecundum glo. ad reue

landas in d. c. non minus, & Guido Papæ deciſ. 78. & Carolum de Gra ſſalis, li. 1. Regal. Franiure. 6. pag. 46. in parūs & hæc vt diximus in primo huius gl. ex Regal. de Reſpō. 168. eſt cō munis Canoniſtarum & Legiſtarum opinio, & per eund. R ipam, in tract. de peſſe. tit. de remediis præſeruati uis contra peſſē. 5. a. n. 234. & per Re bur. ſ. tomo, conſitu. Fran. tit. de ſen ten. prouiſio. art. 3. glo. 6. nu. 21. cum 3. ſequēt. quam communem duobus interuenientibus dicit procedere, ſci licet, neceſſitate imminente rerum ſi milium, & quod clerici bona libera poſſidēt & prout in eſſe diu voluit pla ra dicendo, Mexia in pragmatic. del pā conclu ſio. 5. n. 61. vbi a nu. 33. vſque ad 71. profequitur hanc materiam, & Duen. in Reg. 100. limitatione. 16. & Bened. in c. Raynutius in verbo & vxorem nomine deciſ. 1. nu. 468. & bene, nam ſi clerici ibidem bona non haberent, & poſſiderent, colle ctari non poſſent, ſufficeret tamē fru ctus † ex beneficio aliquo ab eis per cipi, nam & ii fructus temporalia di cuntur, & ſic ſemel ſi bene memini vidi in hac Placentię ciuitate ſiſtam impoſitam pro aquę ductibus ducen dis, & omnes in ea contribuebant ſine diſtinctione, & iterum in Salman ticenſi Academia, idem vidi, prout & aſſerit tunc ſolutā fuiſſe Dida. Pe rez in l. 11. 3. li. 1. ordi. col. 55. in prin. quoquidē tēpore ibidē fui preſens, & ſenſi etiā ego partē illius ſiſtæ, nemo enim etiam ſcholaſtice abillius ſolu tione exceptus fuit, & id deſiſa etiā te ner Gepola de tenutarijs, ptgli. ca. 2. nu. 43. reprobando gl. dicti. 6. nouā rum, contra quā & tenet Hyppol. in practi. ſ. aggredior. n. 63. vbi & inquit propter hanc publicam, & communē vtilitatem imponi poſſe ſiſi hanc, eo q̄ ſecundum eū propter eam vtilitatem ſtatuta ligant clericos, facitque tex. in l. additos. C. de epiſco. & cle

ri,& hoc proprijs ciuitatis vel popu
li deficientibus, vt inquit & probat
tex.in ſiter,& dl.40.ti.32.p.3.imo &
itidem Laicis non valentibus ſuccur
rere nec eſsitati huic,vt voluit ille fra
ter Gaſpar Stephanus,vbi ſupra pag.
211.item,& quod clerici conſentirẽt,
ei enim contradicentibus ſuperioris
eorum aſſenſus eſſet neceſſarius,ſecũ
dum tex.& ibi glo.in dict.l.54.ti.6.p.
1.& Hippoly.in d.nu. 63.& Benedi
ctum,in dict.ca. Raynutius verbo &
vxorem,n.470.imo,& quod plus eſt
quod etiam clericis conſentientibus
non ſufficeret, niſi aſſenſus Papæ in
terueniret,prouꝫ & tenet Medina, in
d.col.de reſtitu.ti.& Gig.de penſio
q.90.n.fi.& frater ille Gaſpar Stepha
nus,vbi ſupra pag.63.& 113. in prin.
eo q dictum canonem minuſcule requi
rat,alias enim ipſi clerici incurrerent
pœnam,& cenſuram,præſertim illa
tam,per dict.ca.quanquam,& indu
bio vt omnis eſſaret ſcrupulus ſem
per requireremꝰ aſſenſum Papæ verũ
tamen eſt quod ſi tanta eſſet neceſsi
tas & periculum quod ſi ſpectaretur
aſſenſus Papæ ciuitas,& populus per
inimicos aſtantes inuaderetur, tunc
vtique licereꝫ conſenſus epiſcopi,
& Clericorum,ſecundum glo.in las,
in dict.l.54.& illum fratrem Gaſpa
rem Stephanum vbi ſupra pagi.44.
& 63.verſi.ad primam ipſius prime
viæ,& in tali neceſsitate,& ipſi clerici
eꝫ tenentur perſonaliter ſuecurrere
vigilando ciuitatem,& cuſtodiendo
eam,prout & tenet ſanctus in dicto.c.
non minus.& Abb.per tex.ibi in cap.
x.de immun.eccle.& eſt tex. ſingula
ris,vbi glo.in l.33.ti.6.par.6.& arg.
tex.in l.15.& 17.ti.18.& l.4.ti.19.
p.1.& tenet etiã Caſſane,in cõſuetu
di.Burgũ.ti.Des ſuffices.rubri.n.24.
fo.310.vbi inquit hauc eſſe verã opi
nionem,& q tunc principes ſeculã
res clericis & eccleſijs poſſunt certo
rari tributum ſoluere,& ab eis petere
p;o defenſione patriæ repentine inua
ſa,& tunc ex dictis per Mexiam,vbi
ſupra,ſententia latanon obſtante ap
pellatione aſſeqenda eſs,ne dum ex
ecutio differtur totagens,& ciuitas
pereat,& ne inſtans impediatur eſſe
ctus,vt inquit tex.in dicta.l.omnes.&
Rolandus Valle.conſi 90.nu.18.vol.
2.& idem tenent alij relati per Due
ñas,in dicta regu 100.limi.12.vbi ſic
declarat iura,quæ in contrarium fa
cere videbantur,& additio.deciſ.78.
Guido,Papæ,litera.F.& Rebuf.vbi ſu
pra.n.4.qui omnes tenẽt quod ſi pro
ornatu ciuitatis menia vrbis repara
rentur,tunc nullo modo tenẽtur con
tribuere clerici,ſed cum pro inſtante
neceſsitate,&tunc,vt exdictis repilo
gando colligitur,debent ſupradicta
intueruenire.Primo quod proprijspo
pulideficiant,ita q̃ clerici bona ibi
dem poſsideant,vel ſaltum beneficio
rum fructꝰ capiant,item quod cleri
& Papæ aſſenſus adſit,vel ſaltim clerꝰ
& epiſcopi ſiꝛgens neceſsitas immi
neat,ſecus vero ſi non ſit ita vrgens,
& ideo conſulit Grego. Lupus in di
ctal.54.ti.6.p.1.q. quia Prælati poſſunt
iu hoc aliquando renuere,& quia Ro
manus Pontifex eſset conſolendus,
tutumeſset,q̃ impetraretur a Roma
no Pontifice,vt prælato Præſidenti
in conſilio Regali cõmitteret hoc,vt
poſsit in hoc negligenti Prælatorũ
ſupplere,vel q̃ Rex a Papa indultum
obtineret,vt imminente bello,vel ne
ceſsitate alia vrgẽte,poſſet abbp̃ti
ficis ſũmi licẽtia & conſenſu ſubſidia
protuenda ciuitate,vel reparanda ne
ceſsitate imponere clericis & perſonis
eccleſiaſticis,prout Regi Franciꝰ
conceſsum eſse per Bonifacium Pa
pam,aſſerit Carolus a Graſſalis libr.
2.Regalium Franciæ,iure.44.vbi ver
ba ſuiſ referꝫ,& ſic omnis ceſsaret
ſcrupulus,& hæc ſũt quæ cõgeſta ha
bebant

bebant cum vidi Octauianum Cace
ranum,doctiſsimum quidem virum,
in deciſione Pedamontana 68.hæc
omnia ſingulariſsime declarantem,
& annectẽtem,ibi conſilium cuiuſdam
Micolai Balbiſuper hoc,& in nume
23.& ſequentib.tenet ipſe Octauia
nus,quod in caſu in quo immineret
vrgens neceſsitas reſpiciens dictam
communem & publ'eamcleſicorum
& laicorum vtilitatem ſi clerus & Epi
ſcopus requiſiti diſſentirent, perí
culumque eſset in mora autoritate ſu
periorꝭ laici potuerunt capere fru
ctus prædiorum,& alia bona tempo
ralia clericum prorata bonorum,&
onerum,ad quæ Eccleſia tenetur,&
ibi hoc ex plurib9 ſacꝛę ſcripturę lo
cis fundat, & ex dictis ſupra pro me
fundari poteſt, & ibi reſpondet ipſe
Octauian' argumetis contrarijs,ipſũ
videto,ne aliorũ ſcribamus dicta.

Heredad tributaria. Nam tunc eũ
rei ipſi impoſitum ſit onus, & ciuſ
8 onere tranſeat, & eius oſsibus tribu
tum affixum ſit,in quencumque tran
ſeat etiam clericum,tranſit cum one
re illo, & tenetur ad illud ſoluendũ
clericus ipſe illius rei poſſeſſor,& in
hoc lex noſtra ſingularis eſt, & funda
tur,nam bona obligata ad quemcum
que aut qualeſcumque manus ambu
lent,vel decurrant quocunque alie
nationis titulo inter vnos,aut vltima
voluntate ſemper tranſit, & diſcur
ritur cum ſua cauſa,ff.decontra.em
ti.alienatto.ff.de pig.actl.l.ſiconue
nerit-5.ſi fundus. l.ſi prædium. C. de
euict.10.quæ,& alia iura,ad hoc alle
gat ſic tenendo Ange.in conſi.54.&
206.& Abb.Siculus,conſi.5.& 6.&
& Afflictis,decii.97.& Guido Papæ
deciſ.176.& iterum in deciſ.79.&
Duenas dict.reg.100.limi.3.& hic qua
uis per mutationẽ perſonæ mutetur
qualitas rei propter perſonã inhærẽs
vt.l.licitatio-5.ſi.ff.de publica.& vec.
9 notat Suarez,in quæſtione maiora
tus.121.non tamen mutatur qualí
tas inhærens rei ratione ipſius,ſecun
dũ Didacũ Perez,in l.1.col.198.in me
dio ti.5.li.10.ordi.& ex gloſsis,& al
legationibus corroborantẽ,& ex lege
noſtra fundati poteſt,& ſic eſt in
telligenda & limitanda.l.14.ti.14.li.
6.infra diſponens,q̃ſi exẽptus emat
rem ex qua quidem venditor ſoluebat
tributa,exemptus ille deinceps ſol
uere non tenetur,quoniam hoc ve
rum eſt quoties tributũ illud ſoluebã
tur per venditorẽ ratione perſonæ
ſuæ,non vero ratione rei,nam ſi rei
ratione,puta quia tributaria res erat,
teneretur eviaque emptor quantũcun
que ex perſona ſua eſſet exemptus a
tributis ſoluendis,& in hoc caſu nõ
procedit dicta.l.14.ſed procedunt le
gꝭ.53.& 55.verſi.mas ſi.ti. 6.par.1.
prout ibi aduertit glo.clericos,& Di
dacus Perez.in l.1.ti.1.li.ordi.col.
9.in princ.& in l.2.ti.4.li.5.ordi.co.
14.10.in fine,cum ſequent.vbi ſe re
mittit ad dicta per eam in additio.ad
Segurã,in l.3.ſ.ſi.nu.19.verſi, quia
per legitimam.ff.de lib.& poſthu,& 9
tunc ſecundum Afflictis dict.deciſio.
95.etiam protibus præcitatis,tene
bitur emptor ralis rei,prout tractauit
gl.ſi.ſi.ti.20.p.1.petex.ibi proban
te,pro decimis præteritis teneri emp
torẽ rei,ex qua decimæ illæ debeban
tur,de quo & per Abb.in c.paſtoralis
nu.5.de decim.Ex quo inquit Aſſli
ctis,vbi ſupra n.4.q̃ ſi vaſſall us feu
dũ habens illud vendat eũ Regis aſſẽ
ſu,& tẽpore vẽditionis,tenebatur pro
ſeruitio tẽporis præteriti, tenebitur
& emptor talis fundi,& poterit cõue
niri pro ſeruitiis illo præterititempo
ris nondũ ſoluto,ſicut & in penſione
tradit Gig.de pẽſio,q.19.& 23.& Cac
cialup'in ee.tract.q.11.& per Doct.
in l.Imperatores,ff.de publica.& ve
ct.& per Bar.in l.ſi.C.de fide inſtru.

& jure haſ.fiſ.li.10.perquos de præ
tritis cenſibus videri poterit, quid ſit
de iure,ad noſtrum enim propoſitũ
ſufficit ſcire,q cenſus & retributum de
bitum ratione rei ſoluendum eſt per
quemcunq; adquę res illa tranſeat,&
decurrat. Ei ſi abſque dolo fierer effect
hic vnus modus quo mediante poſ-
10 ſent fieri omues † res,quas Eccleſiæ
& Eccleſiaſticæ perſonæ emerent tri
butariæ,ſi tales per legem vel ſtatutũ
fierent,ſecundum glo.Razon.in d.l.
51.titu 6.par.1.& Dinacuem Perez in
d.l.1.titu.3.libr.1 ordi.col.92. verſi-
ſi tamen,& Platum in l.ſi.colu.1.C.
de exactoris tribut.libr.10.& ceſſante
dolo & fraude non eſſet contra liber
tatem eccleſiaſticam, vt aduerrit Caſ
par Calderi.inter conſilia Calderini
partis ſui.cõſ.7.de conſtitutio.quod
tamen dolo noncareret ſi ſtatueretur
nulla exiſtente,neq; apparente iuſta
& conſiſtente cauſa,cum abſq; ea ſimi
lia onere non ſint imponenda,nisi per
niciemque eccleſiarũ reſultaret, quã 13
uis de eccleſijs nihiltunc ſpecifice de
claretur,& ſic eſſet contra libertatem
eccleſiaſticã,prout dixit Abb.in d.ca.
non minus nu.2 in prin.de immu.ec
cleſi.Inquit tamen Naua.in Manu.
11 c.27.nu.9.q ſtatuere quod nullus † 14
vendat patrimonia ſua niſi contribue
tibus in tributis communibus eſſet li
citum,quoniam non eſt directe con
tra libertatem eccleſiaſticã ſi ſine do
lo & cautela fieret,eo quod intelligã
dum eſt clericos comprehendere-
ſimili ſtatuum , de quo tamen ſta
tuto an valeat late tract.Caſ.in l.cum
filius fami.5.diui,lectura.1.a n.71.vſ
que ad 85.delega.1.aliqua per Sua-
rez in ti *De las dendas*,fol.44.per to-
tũ.& per Doctos.relatos per glo.ſca,
l.13.titu.6.p 1.& late per Aluarum Va
laſcum, indeiure emphyteotico. q.
27.nu.7.loquentes de remedio vt cleri
ci teneantur ad tributa. Quibus qui-
dem remedijs hoc ſolo intento vtcle
rici ad ea teneãtur nullo modo vten
dum cenſeo,neq; quærenda ſũt hæc
tanquã animæ periculoſa. Aliud eriã
nouandum pro huius legis cõplemẽ
to,ſcilicet quod ſi alienatio alicu ius
rei fiat in eccleſiam per perſonam ex
tali retributum debentem infraudẽ &
vt a tributi ſolutione excuſetur, puto
ſi pater tributarius donet † hæc fraus
de bona ſua,vel partem eorum filio
clerico,ſoluetur & tributum ſicut an
tea ſoluebatur ſecundum Didacũ Pe
rez.d.col.90.& Auenda.c.14. prætorum.nu.30.verſi.item alij lib.5.& gl.
in dict.l.51-ti.6.p.i.vbi & plus dicit,
ſcilicet,quod tũc iudex fecularis poſ
ſet compellere clericum illum dona
tarium tributum illud ſoluere, dona
tioque,vel alienatio talis nulla ſunt,
vt probat text.in l.1.titi.decimo. lib.
5.infra que ponit modum & formam
agendi,vt ibi Deo volente dicemus.
Et an quis cedendo fundo tributario
excuſetur a tributo † vide Alexan.in l.ſi
cũ quo,& ibi additio.ff.de aqua plu.
arcer.& Ia.in l.ii Emphyteuticarijs
nu.14.C.de iure emphyt-finaliter eſt
norandum quod ſi duo fratres rem
communem habent,vel patris hære-
ditatem indiuiſam,& vnus eorum ſit
clericus in ſacris † alter non,priuile-
giocleirici non gaudebit frater laicus
neque eius prærogatiua, ſecundum
Coua.in practi.ca.14.num.3.in fine,
quem ſequitur,& refert Didac Perez
in l.1.ti.1.lib.3.ard.col.748.in prin.

INLEGEM Duodecimam.

1 *Clerici tenẽtur pro rata cõtribuere pro cuſtodia vineaꝝ,& ſimilib rerum.*
2 *Clericorum animalia reperta in fundis damnum facientia poſſunt capi & pignorari.*

Summa-

SVMMARIVM.

Clerici tenentur contribuere in collectis,& tributis pro conſer
2 uatione vinearum,& panis,& fructuum communium,& in eorum cõmodum impoſitis.

An ſi clerigos como Legos. Quę enim ſentuntur modi ſen-
tire debent,& omnis,iuxta te-
gulam iuris,& ſic cum eom
modum,prouenient ex cuſtodiamẽt
ſum, vel vinearum, ſit principaliter
concernens,fauorem certarum per-
ſonarum habentium vineas, vel mes
ſes, ad illos pertinent expenſæ, quæ
fiunt in cuſtodibus, per ea,quę demẽ
ſoribus norantur,in l. 1. 5. fina.ff.ſi
menſ.fal.mo.diuiſ.& de reſtibus in l.
quoniam liberi. C.de reſtibus,& ſic
pro regula generali eſt tenendum,
quod cuſtodia meſſium † & conſer-
uatio fructuum debet fieri expenſis
eorum,quorumſunt fructus, vt notat
Bart.& ibi Alexan.in l.cum quęrere-
tur.5.fina.ff.delega.1.& Dec.in ca-
pite 2.num.107.de probation.quos
refert & ſequitur Auendaño in ca-
pite.14.prætorum.numer.25.libr.2.
& cum priuata vtilitas ipſorum cleri
corum vertatur in hoc nulla eſt adhi
bẽda diſtinctio adſiut ne proprtia po-
puli,necne,imo indiſtincte tenentur
clerici ad hęc pro rata diſtributionis
factæ, neque debet ſolui ex pecunia
publica,vt ibidem inquit Auendaño
numero.23.& 24.neque vlla intermi
nis noſtri tex.incurritur excommu-
nicatio, ob hanc tributi diſtributio-
nem,ſecundum Nauarr.in Manua-
li capit.27.num.115.Imo & tunc per
ipſos ſeculares iudices ex fructibus,
& bonis clericorum capi poteſt id q
clericis incumbit ſoluere prout inle
ge remanet dictum, & in aliis huius
tituli.& in gloſa.le.4.

Que las prendas ſe cobren. Hic habes
1 text.probantem quodanimalia cleri
corum reperta † in fundis alienis dã
num dantia capi poſſunt,& retineri,
& pro eis pignoris pœnatque pro iis
damnis ſecundum ſtatuta,& loci eon
ſuetudinem tenentur clerici ipſi ſolu
tere,ſecundum Lucam de Pena.l.2.
Cde naui. non excuſan.li.10.& Auẽ
daño.cap.9.a.prætorum.nu.90.verſi
item in propoſito.libr.& in c.1.3.o.
9.cod.lib.& tuncvt pœna excommu
nionis viteturinquit Auto.in c.gra
uem,& ibi Ioan.Andre.Card.& An
cha.quod non clerici,ſed ipſi paſto
res conueniantur prodamno,& ſic
tam ſeculari lis agitari poteri,teneñ
tur enim paſtores propter mercedem
& propter malam cuſtodiam,ſecun-
dum eos ibi,& Auendaño in dict.nu
me,30.verſi.item in propoſito,& fa-
cit tex.in l.24.titi.15.par.7.& ibi gl.
ita notat,& pro hoc eſt glo.in l.2.ſi
idem. Labeo ; verbo animalia.ff.ne
quid in loco publico. clerici tamen
ipſi per ſuum iudicem compellendi
ſunt adſoluendum ſecundum glo. el
gãna.d.l.24.& Caſtillo.l.70.Tau
ri.in nume.18.& Aulles cap. 17.prę-
torum glo.1.nume.12.fol.159. Id ta-
men verum crederem quoties dam-
num factum cum animalibus peten-
dum eſt a clerico ipſo tunc enim mi-
nimum ſi coram eccleſiaſtico petatur
quia ſuper eo debet auditi clericus,&
ilis agitari,ſed ſi pœna exigenda eſt ie
cundum ſtatuta,& loci conſuetudinẽ
vel id q eſt ſiciundi pro paſtura diſ-
tributi eſt per diſtributores cõmuniter ad hoc poſitos,tũc ex bonis cleric
ci,autiudicib' eorũ poteſt ſeculatis iu
bere pereipi,vel pignora capi,ſecun
dum quod pro cautela tradit Bald.in
authẽd.de periculum.C.ſine cenſu vel
reliq.relatus & ſecut' in hoc per Auẽ
daño.in d.c.14.prætorum.nu.13.lib.2.
& per glo.ſ.por razon.in l.51.titul.6.

par. 1. vbi inquit quod ex hoc nulla in curreturex communicatio, quia iuris autoritate facit & ex Innocen. & aliis ita diximus in lege. Et sic in contingetia facti vidi dumanimalia clericicapta essent pro pignore, quia reperta fuerunt in pascuis alienis, & pro pena debira per statuta populi fuerunt pignorata de mandato secularis iudici, & ad petitionem clerici ecclesiastici iudex procesit contra seculare, vt animalia solueret & restitueret, & petereturcoram ipso ecclesiastico. Et secularis iudex declinauit forum, & petijt ecclesiasticum se inhiuere, & ipsi seculari causam remitteret, & quod repoueret acta, alias appellabat in forma, & cum ecclesiasticus secundum suum iudicaret causa delata esse, Engrado de fuerça. ad Cancellariam Pinciana, vbi declaratum fuit vim fieri, & quod causa ad seculare remitteretur, & sic fuit actum & in Cancellaria Granatensi idem & simile actum, audiui a viro fide digno, qui fuit aduocatus causę illius.

INL GEMDECImam quartam & vigesimam quintam.

1 Exteros à Regno ad Regni beneficia non admittendos à iure diuino. Videtur derinari.

2 Et à iure canonico & ciuili, & regulis Cancellariæ. 6. numer. 3. & 4. ostenditur.

3 Quibus in locis exteri ad beneficia non admittuntur ecclesiastica.

4 Sixtus Papa Regibus Hispaniæ primile gium hoc concessit.

5 Originem non exprimens in rescripto non obtinebit.

6 Honestum & fructuosum est municipe que in sua patria beneficiari.

7 Idonei vbi in loco reperiuntur non debet præfici extraneus.

8 Statutum fundamentale nostræ Ecclesiæ cathedralis Placentinæ iustificatur.

9 Inassecutione beneficij ecclesiastici, illis iure præferendi, ex quorum bonis fundata fuit Ecclesia.

10 Conditio, vt consanguinei tantum ad ecclesiam admittantur valet.

11 Ecclesiæ huius regni ex patrimonio Regum & regnicolarum sunt fundatæ.

12 Beneficia omnia etiam minima regulariter requirunti residentiam.

13 Dispositio omnis ad residentiam inducens debet in dubio ampliari, & extendi.

14 Distributiones quotidianas ideo esse fauorabiles ecclesiæ, quia imitent ad interessentium diuinorum.

15 Facilius qui canet, iurat cũ cane, sua quam cũ homine diuersis idiomatis.

16 Regni & Regis interest ne arcana sui regni reuelentur. 19. Et ideo vt ibi testatur Rex electioni de extero faciæ se opponere.

17 Licet ex omnibus nationibus Cardinales eligantur non tamen ex Alemania ne arcana Ecclesiæ Imperatori reuelent.

18 Res & bona Ecclesiæ pauperum appellantur.

19 Pauper dimitti præferẽdus est in dubio.

20 Pauperes originarij & regnicolæ alio nigenis & exteris præferuntur.

21 Beneficium datur propter officium. Et ibi quod officia habentis beneficia ecclesiastica est docere populum.

22 Peccatum vsurę appellatur, & peccator vulneratus, & sacramenta medicina.

23 Originarius melius scire potest mores & consuetudines patriæ suæ quam alienigena.

24 Nemo est, cui patria sua non sit charissima & ideo nemo in patria sua debet esse iudex propter affectionem 28.

29 Gratia apostolica cum scandalo non exequenda.

30 Papa licet à nullo possit iudicari si tamen crimen est notorium, & Ecclesiæ scandalosum bene poterit.

31 Clericus orientalis in occidentali Ecclesia non eligitur propter scandalum.

32 Superioribus, etiam Papæ ob existendum scandalum pęsse non obtemperari quoties id rectitudo rationis dictat.

33 Præceptum iniustum Papæ non exequendum.

34 Contra miserot Prælatos non audentes reclamare.

35 Secunda iustio Papæ & Principis quæ do expectanda sit.

36 Præcepto primo vltra sic iniusto obedienti excusatum propter bonum obedientiæ.

37 Præceptis iniustis non est obediendũ velo leuato.

38 Papa sicut quilibet alius peccare iniuste instertio quæstium tollens.

39 Papa in dubio nemini vult præiudicare.

40 Rescripti verba superflua potius sunt censenda, quam quod tertio præiudicent.

41 Papam si in aliquo contingeret casu ius quæstium tertio tollere censetur per eit cunuentionem id fecisse.

42 Priuilegium in vim contractus, & remunerationis concessũ non reuocatur.

43 Damnum factum esse dicitur si contra ius radicatum fiat.

44 Rescripta ob importunitatem petentium concessa non sunt exequenda id que velle concedentem præsumitur.

45 Rescriptum quando præsumitur per importunitatem concessum.

46 Sanctio vel pragmatica aduersa iuri, vel publicæ vtilitati nil valet.

47 Inobedientia non dicitur ex iusta causa superfedens in mandato superioris

48 Iusta causa contradictionis suspendit effectum sententiæ.

49 Supplicare licet à præcepto, & literis papæ, & quomodo sit supplicãdũ.

50 Officia secularia, & quæ plura alia exteris prohibemur nominata

51 Literæ expectatiuæ ad beneficia sũt odiosæ, & restringendæ.

52 Exteri neque per præsentationẽ non possunt in regno obtinere beneficia.

53 Exteris neque in commendam beneficia ecclesiastica possunt prouideri.

54 Commenda licet sit titulus temporalis est tamẽ titulus canonicus, & prout ecclesiastica, & beneficialis.

55 Vnio Ecclesiæ nostri regni, alteri Ecclesiæ extra regnum factæ an valeat.

56 Cardinales etiam exteri sunt, nũ possunt in regno beneficia obtinere.

SVMMARIVM.

Exteri à Regno non sunt admittendi ad Regni beneficia, & reuocantur literæ naturalitatis in contrariũ concessiæ.

IN quarum legũ & huius conclusionis iustificationem aliqua adducemus, fortassis aliquando dum tempus adfuerit, & negotia locum præbuerint latius, & abundantius prosequemur, nunc autem nec tempus, nec locus datur.

Et pro iustificatione prius sciendum est à iure quo originem habuerit nostra conclusio. Et videtur primo 1
otigine habuisse à iure diuino † Deu teronomij enim. 28. ca. & Hieremiæ. 5. inter maledictiones numeratur illud, Adducant super vos gentem, cuius ignorabitis linguam, & cuius lingua a populo non intelligatur, inter maledictiones ergo reputatur habere hominem ex aliena gente, secundum Gomez. prædicta ad hoc allegantem in reg. 19. Cæcellariæ de idiomate, q. 1. col. 7. & Rebuff. in praxi benefici. in regu-quod quis intelligat

idioma.glo.1.pag.178.ex eo inferens quod priuilegia Regum Fráciæ, quibus cauetur, vt in regno suo nullus alius de veniens, ideſt, alienigena rectipiatur, habeant concurſum cum iure diuino, ideo ſecundum eum per Papam tolli non debent. Simile priuilegium habent reges Hiſpaniæ, vt ex infra dicendis apparebit, imo Deus poſuit benedictens. 28.c. Deuterio. dicebat Prophetam ſuſcitabo de medio fratrũ ſuorum quo ſit vt ſicut maledixio ſit habere hominem alienigenã ita benedictio habere prophetam regnicolam, prout & refert ipſe Rebuffin diſt. practi, tit. de reſcriptis miſtis. num. 8. pagi. 177.

Secundo, & hoc idē iure canonico ſtatuitur, † vt in exhortamur. 71. diſtibi, in eccleſijs a vobis ſunt aliqui de veniens presbyter non ſuſcipiatur tex. in c. nemine. 70. diſt. tex. c. bonæ. ad fin. de electi. ibi neque vellemus ei præficere. c. fi. de clerico percuſſo. c. quoniam. de offi ordi. & text. expreſſior ceteris in casibonæ. cel. 2. §. fin. de poſtul. præt. vbi dicit Papa, Non poteramus ſaltua conſcientia eidem Eccleſiæ in alia perſona, quam deregno Vngariæ originem duceret cõgrue prouidere, nec vellemus eidem præficere alienum, tex. etiam in cap. ſi de cleri. peregrin. text. cap. nullus, & ca. obitum. 61. diſt. ibi, Non aliterde alienis ordinari permittit Eccleſia, quam ſi de propria deficiant, quod euenire non credimus dicit text. Idem probat text. in extraug. execrabilis, de præben. Io. xxii. vbi ſingularis glo. verbo, diuerſorum hoc declarat, & ex c. 11. Concilij Triden. ſeſſi. 24. in fine libus verbis, ita datur intelligi.

Iure etiã ciuili † hoc etiã expreſſecaueretur, vt in l. in Eccleſijs. C. de Epiſc. & cleri. ibi, Clerici nõ ex aſſa poſſeſſione, vel vicio, ſed ex eo vbi Eccleſiã eſſe cõſtituti ordinẽtur, quæ tex. vltra: Doct. ibi cõmendat Lucas de Peſa ad hoc in terminis in l. quiſquis. C. de omni agro de ſect. li. 11. dicẽs pro hac concluſione totam diſtinctionẽ. 71. decreti facere.

Regula † de Cancellariæ hoc ſtatuit, vt patet in Regu. de idiomate, ſino. 8. & quod licet ioquatur in beneficijs curatis, habet tamẽ locũ, & in ſimplicib⁹, vt vltra Gome. & Rebuf. vbi ſupra. 37. 9. in prin. prohoc Caro. à Graſal. li. 2. Regaliũ Franciæ. 8. c. 2. idẽ probatur in reg. Cæcilla. Paulꝰ, 2. in ſubrub. de concurrentibus in data ſuper benefi. incipit. Item voluit. Vbidecla rat quando oriundus non oriundo, & diœceſanus non diœceſano præferantur, quæ & non iuriter alias tegulas, & motus proprios Pij. V.

Ex quibus apud Gallos † hoc obſeruatur in Regno Franciæ, & nullus alienigena habide beneficiũ habere poteſt. Et Regia conſtitutione Caroli. 7. Francorum Regis, priuilegia ſua in hoc cuſtodiri ſtatuitur, vt inquit glo. in pragmatiſanctione, in procemio, §. nunc Eccleſiarum, verbo extranea, & Rebuf. ibidẽ, in glo. cum peregrinis, fol. 15. & de pacifi. poſſeſſio. nu. 2. 7. in impreſſione antiqua, & in nova. 265. & latiſſime habetur in dicto li. 2. Regalium Franciæ, iure. 8. col. 1. & ſequenti. Et ide Rebuf. de nominatio. q. 22. nu. 16. & idem Carolus, ſi. 1. Regali. Franciæ, iure. 1. in princi. Idẽ habetur in Ducatu Britanię, ſecũdum Socin. conſil. 260. li. 2. Vbivolupt. col. penul. Nicolaum Papã hoc illis concediſſe. Ideo apud coſdẽ ſine cõſenſu Ducis nemo externus in toto Ducatu beneficium habere poteſt. Bononiæ idem obſeruari teſtatur Bartho. conſi. 23. col. 6. & conſi. 57. in principio vol. 1. & Boerius ſ. deciſio. 33. nu. 18. & 20. vbi numer. 19. dicit Burdegalenſi itidem obſeruari, licet ſecundum eum ibi nu. 20. in Toloſa non obſeruetur. Merito † ergo Sixtus Papa, hoc idem Regibus Hiſpaniæ conceſſit, vt in eorũ Regnis nemo externus, ſine illorum conſenſu habere poſſit beneficium eccleſiaſticum, vt inquit gloſſa antiqua dictæ regulæ Cancellariæ de Idiomate, & Benedi. in c. Raynutius, verbo & vxorẽ. in partede ſucceſſio. ab inteſta. n. 483. & 132. de teſtamen. & Caro. à Graſallis dicto li. 2. Regalium Franciæ, iure. 8. pagi. 3. in paruis, quicquid ibi ipſe velit in vſum non fuiſſe deductam ſimilẽ conceſſionem. Tallitur tamen vt appareat ex tex. noſtro. & gl. 1. 13. 15. 17. 21. Aſſeſſator de hac Hiſpaniæ conditione, & litera Papalem ſuper hoc aſſertẽ vidiſſe Hoſtiẽ. relatus per Barbã. conſi. 11. col. 1. li. 1. & habetur in præſenti mentio de ijs literis, maxime in l. 18. in fin. & eo. Quo ſit vt recte dicat gl. in c. ſi proponente, de reſcripti. in fine, quodnon exprimens † in reſcripto originem nõ obtinet, eo quod præſumitur reſcriptum ſubrep titium, quia de intentione Papa eſt, vt vnuſquiſque in ſua patria, in qua eſt originarius, beneficietur, vt per tex. in dicto c. hortamur, dicit glo. in d. c. ſi proponente, quam veriſimilẽ appellat. ibi Abb. & in c. ne pro defectu. de electio. & Corſet. ſingu. verbo ſurreptio, Barbã. conſi. 23. li. 1. Rebuf. de pacifi. poſſ. nu. 117. in antiquis, & in nouis. 265. & Couar. in practi. ca. 35. n. 5. & Gometi. in dicta, reg. Cancel. de Idiomate. q. 1. in prin. & 12. pagi. 2. in fine, & Dida. Perez. libr. 1. ordi. colum. 147. in medio, & eſt recepta communiter, vt habeturper Caſtrolum a Graſal. lib. 2. Regalii Franciæ, iure. 8. cul. 2. in fine. Et tradit optime licet inecindẽ, glo. in pragmati. ſanctio, in procemio. §. nam eccleſiarum verbo exterorum, & Franciſcus Marcus, in deciſio. Neapoli. 614. & Rebuf. de nominatio. q. 9. n. 55 & q. 22. nu. 16. & Dec. conſi. 695. num. 23. Ex quibus omnibus recte ſequitur multis iuribus nullibi gentiũ maxime in hoc Regno alienigenas poſſe obtine rebeneficia Eccleſiaſtica.

Quibus ſic prælabitis pro iuſtificatione noſtræ concluſionis plures rationes adducemus, quarũ aliquas noſtra lex in ejus contextura profequitur. Et ante, vt omnibus iuribus, quæ in contrarium adduci poſſent ſatisfacere ſcias, ſciendum eſt, atque ſatendum alienigenas † iure communi nõ eſſe inhabiles ad obtinenda beneficia in hoc Regno, ex plutibus iuribus, quę pro eis adduci poterant, & ex dictis per Abb. in cap. ad decorem, in fine, de inſtitutio. eſſe tamen, ſecundum eundem Abb. ibi valde honeſtum † & fructuoſum vt vnuſquiſque in ſua beneficietur patria, Vnde ſanctiſſimum eſſet, & Reipublicæ conſultiſſimũ, quod ſummus Eccleſiæ Pontifex, aut œcumenica ſynodus ſanciret, vt omnia cuiuſcunque diœceſis beneficia ſaltim curam animarum habentia, patrimonialia eſſicerent, atque non reciperentur niſi cines, vel qui inde ſunt oriundi, quod in Concilio Tridentino ſummo omnium conſenſu conſultatum fuiſſe teſtis eſt Soto, relatus per Couarruias in dicto cap. 35. practicarum. numero. 5. in fine, Et ſic, inquit ipſe Abb. indicto cap. ſi de cleri. peregrin. num. 16. de poſt. prælat. quod vbi in loco reperiuntur idonei nõ debet † præfici extraneus, & tenet Bal. & Albe. in l. diuus. ff. de tuto. & cura. datis ab his glo. & Doct. in l. plane. ff. quod cuiusque vni. nom. relati per Caro. à Graſal. d. lib. 1. Regal. Franc. iure. 14. pagi. 231. in paruis. Eſtenim qui honorandus eo in locovbi ſuam peregit ætatem, neque debet alius obripere ſtipiendia aliis debita, licet male ſeruati inquit Abb. & eius addi tio. in d. capite, honæ. 2. & ipſe Abb. allegat

allegar pro hoc text. in cap. nullus in
uitis Episcopis detur. 61. distin. quam
text. & alia in proposito allegat, &
considerat Rochus, in tracta. iuris pa
trona. verbo honorificum. num. 45.
cum 3. sequenti. & Carolus de Gras
salius plura allegans in dict. iure. 8.
& Barbatia. cõsi. 57. præclare scribitur
col. 1. & 2. lib. 1. & gl. de aquel. per tex
ibi in 1. 13. situl. 15. par. 1. vbi allegat di
dum Etiæ prophetæ. Ex quibus ini
tificatur statutum fundamentale. Al
11 me † huius ecclesiæ Placentinæ ca
thedralis disponens in collatione cet
tarum prebendarum, atque dignita
tum ibidem expressarum per capitu
lum & Episcopum, & per iolum Epi
copum prouidendarum præferêdos
esse de seruitoribus chori naturales
huius ciuitatis, vel de diœcesi si Idoi
nei sint extranei ab ea. Ita q quan
diu in ecclesia, vel ciuitate, vel diœce
si idoneus reperiri poterit, extraneus
non assumatur ad dictas prebendas,
& iure optimo. Idque Iuribus iuri
bus, & conciliis fundari potest relatis
per Guillel. Speculatorem tracta. de
modo generalis concilij celebrandi:
tit. 41. de beneficiis ecclesiæ, vnde pos
fet pauper, & sequentibus. V trũ nos
aliquot in specie legis nostræ addu
cemus rationes pro iustificatione dis
Dæ concilij, quod exteri non admitta
tur in Regno ad beneficia.

Primaque harum rationum erit, sci
licet, quia in affectione beneficij Ec
12 clesiastici † illi sunt omnibus præfe
rendi, ex quorum bonis ecclesiæ sunt
fundatæ, vt per tex. ibi, in Ecclesijs à
vobis fundatis in d. ca. hortamur. 71.
dist. licebat glo. in cap. 1. verbo, suæ
possessionis. 70. dist. quã adhoc com
mendat Rochus, in d. verbo, honori
ficum. q. 18. nu. 46. & Barb. consi. 23.
lib. 1. Et est aurea neque habet con
tradictorem, secundum Lamberti. de
iure patrona. 3. par. lib. 2. artic. 4. q.
c. num. 9. fo. 318. Vbi ex hoc late pro
bat valere conditionem † quæ inbe
neficijs a patronis fundatis ponitur,
nempe vt consanguinei tantum mo
do ad tale beneficium admittantur.
Imo & aliter prouisio facta nulla, &
irrita censeri debet ex decreto Con
cilij Tridentini, Sessionis. 25. de re
formatione, capitu. 9. incip. ratio pol
tulat. Vbi omnes qualitates in funda
tione appositas ad vnguem iubetur
seruandas esse, aliter facta prouisio
nulla. & subrepitia declaratur. Sed
cum Ecclesiæ † huius Regni fuerint
fundatæ, & dotatæ ac constructę ex
patrimonio Regum huius Regni, &
regnicolarũ, vt inquit textus noster,
in columna 2. in principio, ibi, *Mas
alundosfomente* Merito igitur idem regnico
læ omnibus alienigenis iunt præfere
di, vt in specie nostri casus dixit Ab.
in cap. bona. 2. num. 16. de postu.
præl. & Rebuff. in praxi beneficiorũ
brica de reseruatis missis. col. 377. nu
me. 8. dicens hoc ideo esse, quia ex
tranei, & parentes eorum aliquid nõ
dederunt pro fundandis constitution
dis, aut dotandis ecclesijs huius Reg
ni. Sed regnicolæ id fecerunt, ideo a
lienigenis iunt præferendi ex prince
pio iustissimo Papæ, quod in hac ra
tione fũdatur. Et idem dicit ipse met
Rebuff. de pacificis possess. num. 217.
in antiquis, & in nouis. 256.

Secunda ratio decisiua nostræ cõ
clusionis est, eo quod beneficia om
nia etiam minima regulariter † re
quirunt residentiam, ad quam vt com
mode fiat omnes clerici inuitantur,
& compelluntur, vt in cap. præter. 5.
præcipientes. 32. distinctione, & in. c.
Episcopus vilem. 42. dist. & in ca. per
uenit. 7. c. 1. & per totum, de cleri. nõ
resid. & in extraug. execrabilis, de
præben. vers. quæ aliàs, in commu ni
bus, tradit Felin. in c. quoniam frequẽ
ter. num. 21. vt late non cont. & Bern.

Diaz

Diaz in præd. crimi canoni. ca. 47.
Et in plurib⁹ locis sacri Cõcilij Tri
dentini iussum repermus, in Sessio.
6. de reformatione, per totam, & in
Sessione. 23. cap. 1. & Sessio. 24. ca.
12. & c. 17. & in motibus proprij Pij
16 quinti. Et ideo omne statutum † &
omnis dispositio in ducens ad residẽ
tiam debet ampliari, & extendi, quia
continent fauorem Ecclesiæ, vt in
quit Lapus, allegatio 43. & Abb. in
cap. licet, de præben. Anto. de Butrio
consi. 22. Decisi. consi. 280. col. 2. nu.
4. glo. in pragma. sanct. rubri. quo tẽ
pore quis debeat esse in choro, ver
bo distributiones. Rebu. in concor
data, rubrica. 1. de collationi. 5. 1. ver
bo distributionum. co. 36 Probus, in
additione ad Monachum, in ca. r. de
cleri. non resi. in 6. Parisius, cõsi. 32.
colum. 2. libr. 4. Qui omnes conclu
17 dunt distributiones † quotidianas
ideo esse fauorabiles ecclesiæ, quia in
tuitant ad interessentiam diuinorum
officiorum, & alij quam interessentes
eas non percipiant, secundum eos,
etiam si pro vtilitate ecclesiæ absit, se
cundum glo. in pragmatica. sanctio. 10
mo. 1. tit. de collatio. 6. 1. glos. nihil,
vbi eius additio. ampliat. Sed exteri
non ita residebunt in beneficijs sicut
regnicolæ, vt inquit textus noster,
col. 2. ibi. *Quieren mas estar en sus tier
ras que en la agena.* Ergo ij regnicolæ
propter vtilitatem ecclesiæ sunt præ 10
ferendi alienigenis, secundum Abb.
hoc expresse dicentem. in d. c. ad de
corem, in fi. de institutio. & probat
Selua, de beneficio. 2. par. q. 23. n. 34.
& Regalium Francię, li. 2. iure. 8. Go
mezius in regula de Idiomate. q. 1.
col. 3. allegans illud Augustini de ci
uitate Dei. lib. 19. Quod facilius quis
18 conuertatur cum cane † suo, quam
cum homine diuersi Idiomatis, ideo
alienigenæ non ita residenti in bene
ficijs suis sicut regnicolæ, ex quo se
cundo iustificatur nostra conclusio
cum principe Papæ.

Tertia & principalis ratio iustifi
catiua nostræ conclusionis est, quia
19 Regni & Regis interest † ne acuia
ciuidem Regni, vel Regis reuelentur
exteris, vt dixit textus singularis in l.
mercatores. C. de commer. & mercia
tor. ibi, Ne alieni Regni, quod non
conuenit scrutentur arcana. Ideo ex
teros non conuenit habere beneficia
ve Rebuf. vbi supra, & Benedictus, in
dicto cap. Raynutius, verbo, & vxo
rem nomine. num. 484. in parte, de
successio. ab intest. Iuxta illud Eccle
siast. Cum extero non facies consi
lium, necessis enim quid patiet, vt ha
betur in dicto lib. 2. Regalium Fran
iure. 8. in fine. Ideo iustetie opponit
Rex prouisioni, quæ fieret de incola
alterius Regni, secundum glo. in ex
trauagant. execrabilis, de præbe. Ioã.
XXII. vers. diuersorum Regnorũ,
ex dicto celebri Innocen. ibidem alle
gati, in cap. super his, de accusat. vbi
hoc notat Abbanu. 23. & Afflictis, in
præludijs ad constitutiones Siciliæ.
q. 1. num. 7. & glo. in pragma. san
ctio. in præc. 5. nam ecclesiarum, ver
bo exterorum. fo. 23. in paruis, & in
Regalibus Franciæ. iure. 8. Selua, de
benefi. 2. par. q. 6. num. 18. 19. & 34. &
Gometius, in regu. de idiomate. q. 1.
col. 2. & 3. ex eo dicens, quodlicet ex
omnibus nationibus † eligantur Ca
dinales, minime tamen sunt eligendi
de Alemania, ne secreta ecclesiæ Im
peratoribus pandant, licet ex cap. 1.
Concilij sacri Tridentini, Sessio. 24.
de reformatione. in fi. verbis. id non
distinguatur. Quo nomine Rex non
ter potest, & tenetur præcauere ne a
lienigenæ in hoc Regno beneficia
obtineant, quia si secus fiat alterum
sequitur, vel quod non residentes, vel
quod secreta Ecclesiæ, & Regni pan
dent, & sic potest Rex petere repelli

Epis-

Episcopū promouendum in Regno nō sibi fidelē, vt in l.1.ti.3.li.1. dicemus Deo sauente.

Quarta nunc cōclusionis nostræ iu stificatio, & ratio datur, scilicet, quia
21 res & bona ecclesiæ † pauperū appellantur, vt in c. de rebus ecclesiæ, vers. hoc ipsarum. in c.fi. in prin. & maxime in fine. 16.q.1. Et inde est q̄ diuitibus non sunt danda beneficia, vt in c. clericos. 1.q.2. & pauper diuiti præferen
22 dus est in dubio † vt per Host. in casua, vbi Anto. de Bu. idē notat. col.3. de ætate & quali. & Rochus de iure patro. verb. honorificum. q.15. n.42. & Liberti. de iure patro. fo.232. co.3. & facit gl. vbi Doct. notant in c. constitutis. a. de appellatio. Si ergo beneficia potius pauperibus quā diuitibus sunt conferenda iuxta præpicta, & iux ta tex. singulariē, in c. ad aures. de resti. licet male obseruentur, consequēs est, q̄ regnicolæ in assecutione benefici, exteris sunt præferendi, quia in eleemosynæ distributione hoc obtinet
23 natur, vt pauperes originarij, & regnicolæ alienigenis, & exteris † præferātur, vt dicit Bart. per text. ibi in l.1. C. de annon. ciuilibus. li. 10. fol. Andre. in additio ad Specula. ti. de instrumen. edit. §. ii vero aliqua. versi. sed an pauperes, Platea in l.1. C. de mendican. vali. li. 11. Barbati. cōsi. 33. col. 7. li. 1. Cardi. in Cle. 1. §. ideoque, de reliq. & ven. sanctorū. & Abb. vbi latius eius additio. loquēs in nostro propositō, in dict. c. bonæ. 2. n. 17. concludens non esse vile, vt exteri percipiant stipendia regnicolis debita, sed eis enim quasi sumere panem filiorū & dimittere canibus.

Quinta ratio principalis est, quia beneficiū datur † propter officiū, vt
24 in c. fi. de rescript. in 6. & in c. cōquerente. de cleri. non residen. & in cōsecūdum, de præben. Et hinc est quod excommunicato subtrahitur fructus beneficii, cui seruire non potest, de appellatione. & pastoralis. in fine, nisi in casibus positis per Federicum de Senis, consi. 246. Officiū autem habentis beneficium ecclesiasticum est vel bo docere populum pariter, & exemplo, vt in c. quoniam in plerisque. de officio ordina. Vbi ob id dici tex. se cundum diuersitatem rituum & linguarum debet dari, qui ministret ecclesiasticæ sacramenta, & facit. c. si re ctor. 43. dist. alienigenatamen nō potest ita docere verbo populum, licet possit exemplo, sicut regnicola, obid que dicit Gometius, in dicta regula. de Idiomate. q.1. col. 5. Apostolis data um esse donum linguarum, actuum c. 2. vt vnusquisque in suo Idiomate doceretur. Et vt dixi in principi. Hic remiæ. 4. c. Intermaledictiones cōsumeratur, dari Prophetam, cuius linguanon intelligatur a populo, & hāc rationem esse arcendi, & repellendi alienigenas stantibus regnicolis.

Sexta ratio, & principalis simi turex eo q̄ munus sacerdotis est agnoscere vultum pecoris, vt habeatur prouer biorum. 27. capit. Quo nomine residentia personalis probatur per Torrense in tract. de residentia, vel, vt alia litera habet, debet agnoscere vultus pecoris, secundum glossā in prag mati-sanctio. in proœmio. & nam ecclesiarum, verbo, vultus, Gometius, de Idiomate. fol. 13. pag. 1. in princi. Et ob id peccatum † vultus appellatur, & peccator vultuatus, & facies dos medicos, & facramēta medicinę, in cōmuni virtusque sexus. de pœnitēt. & remissio. text. gl. & Præpositi. in c. his ergo. in prin. 23. distin. & glos. pragma. sancti. dicto. 6. nam ecclesiarum, verbo, vultus, pagi. 33. in partus. Itaq; requiritur talis sacerdos, qui sciat distinguere inter lepram, & lepram, idest, peccatum & peccatum, vt capitu. per venerabilem, qui fil. sint

sint legiti. & qui vult, in princi. de pœnitēn. distin. 6. prout declarat Bernat. Diaz in practica cano. ca. 3. & 6. & in li. Auso de curas, vbi quid considerare debeat sacerdos, siue pastor, aut medicus dum vultū, aut vulnus pecoris vult considerare. Sed certum est, vulnera & peccata facilius regnicolam intelligere, attendere, & cog- 29 noscere posse, quam alienigenam, vt patet ex capi. quanto, de præsumptio & iuxta. li. vicius scientibus. C. de Naptijs. Vna quæque enim patria abundat suo sensu, vt in c. certificari, de sepultur. & in c. illa. 11. distinc. Præsumitur enim quod originarius melius scire † potest mores, & consuetudines patriæ sue quam alienigena. Ergo alij potius est commendanda cura agnoscendi vultus, aut vulnus pecoris, prout in proposito declarat Carolus a Grassalijs, in dicto libro. 1. Regalium Franciæ. 2. col. 4. & 5. & Gometi. in dicta regu. de Idiomate, quæst. 1. col. 4. subdēs vtra hoc, quod regnicola erit magis instructus, circa vitia regni & regnicolarum, quā alienigena, & quod regnicolæ ab eo facilius se corrigi, & emendari peccā tes permittent, quam ab extero, & alienigena, cui indignabuntur dicentes illud Genes. 19. Ingressus es, vt aduena, nunquid vt iudices? Tum etiam, quia vitra hoc q̄ regnicolis facilius peccata intelliguntur, & facilius ab eis de corrigentur, ad est 27 tertia vilitas, quia nemo est † cui patria sua non sit charissima, vt l. nimine. ff. de relig. & sump. funer. & l. si. §. & q. lo. C. de exper. vet. & l. qui ha bebat, de legat. 3. & in c. 1. iuncta glo. de conuer. in ti. Quam patriam nemo negat in dubio, secundum Angelum. cons. 194. Ideo nemo in patria † sua debet esse iudex propter affectionem, quam ad conciues habet ratione dictæ affectionis, vt dicit Gometius vbi supra ca. 6. & 10. quod diligentius populi salutem, & regni regnicolæ, quā alienigenæ desiderabit, & inquiret, at que peccata repellere, & vulnera sanare curabit, & cognoscet oues suas, vt vult denotare tex. Concilij Tridē. Sessio. 24. de reforma. c. 13. in fi. ibi.

Qui eas cognoscere valeat.

Septima ratio est, quia gratia † Apostolica cum scandalo non est esse quenda, vt inquit tex. in cap. cum teneamus, de præben. & ibi Abb. & Selva, de beneficijs. 3. parte. q. 8. nu. 2. & Roma. consi. 32. a. nu. 13. & est dictum celebre Innocen. in cap. nisi cum pridem. de renuntiatio. Vbi vult quod propter scandalum imminens non solum gratia non est exequenda, verum potest quis compelli cedere beneficio suo iam obtento. Pro quo facit, cap. cumde corem, de cleri. coniug. in fine, quod commendat Barbat. de præstantia Gardin. nu. 37. & declarat Rochus, de iure pat. verbo, honorificum. nu. 4. col. 3. & plures alios al legat nouissime Mexia, in apparatu ad l. de Toledo. in funda. 12. p. nu. 33. cum sequent. quem post hęc scripta vidi. Et nu. 47. hoc ad leges has nostras applicat, & facit dictum glo. in pragm. sanct. ti. de autho. gen. Cōcie. sacrofanct. §. cuilibet, verbo obe dire, quod ex causa propter schisma fe dandum possent contendentes de Papatu cogi illi renuntiare, si aliter se dari non posset, & dubiteturne quis coru sit vetus Papa. Et dicta etiā prosequitur Ab. in c. quęsitum, de rerum permut. & in d. c. cum teneamur, dicens habere locum etiā si Papa præci piat quod non obstante scādalo litteræ eius exequantur. Sequitur Felli. in c. si quādo. col. 2. & in c. nihil, de præscriptio & nimirum. Præcepta enim diuinum quale est correctio fraterna non est obligatoria ad illud exequēdam cum scandalo, vt dicit Archidi. in c.

in c. si peccauerit, colu. 3. 2. q. 1. quę sequitur Pala. Rubeis in repe. cap. per veritas. fo. 66. in magnis, col. 3. conclusion. 4. 5. 18. num. 16. imo & licet, alias sanctissimus Papa, summusque Pontifex, non possit absolui iudicari
30 † vt inquit Simacas, de institu. catholi. tit. 12. num. 41. cum sequent. pluribus, neque propter crimen accusari, vt ibi per eum, si tamen crimen sit notorium, & ex eo scandalum ecclesiæ oriatur bene potest accusari, & iudicari, secundum glo. celebrem incap. si Papa. 40. distin. quam commēdat Abb. in cap. significasti. nu. 4. de elect. & Decr. in ca. cum teneamur. nu. 6. de præben. & in consi. 31. vol. 1. & communi, approbatam, & magis cōmuniter tenetur additio Abb. in dicto cap. significasti. nu. 8. litera. E. & iterum in ca. cum venissent. nu. 7. litera. E. de iudi. & Abb. in c. si quis contra. nu. 2. de foro comp. & allegat ea totus mundus secundum eund. Abb. in c. 4. num. 18. de concess. præb. Et est opinio communis Canonistarum, licet Theologi contrarium teneant, qui in hoc casu audiendi non sunt ex di de moribus, & integritate vitæ articu lus sit, secundum Oroscium, in l. est receptum. ff. de iurisdicti. omni iudicol. 187. & colu. 184. alios ponit casus vbi Papa iudicari potest. Opinio nem tamen Theologorum singulariss ime defendit Caietanus in opuscu lis suis. tomo. 1. tit. de autoritate Papæ. c. 17. cum sequentibus aliquibus, & Cardinal. Turrecremata, insua summa ecclesiastica. lib. 2. c. 93. cum sequentib. pluribus, & lib. 3. cap. 50. quod extra casum hæresis a nullo etiam concilio vniuersali iudicari possit, & optime defenditur per eos, & placent mihi eorum fundamenta, & sensus quæ cum non sint nostræ materię mihi facio. Sufficit pro nostra rationis septimæ fundamento habere Canonistarum opinionem. Et triginta casus, vbi propter scandalū recedit ur a iure communi refert Felin. in dict. cap. nihil, de præcepto. quę & alios ad hoc refert Rebuffin. 1. tomo, consti. Fran. tit. de literis obligatoriis, art. 6. glo. 2. nu. 9. & 10. Et plura per Loazes, de matrimo. Regum Anglię, dubi. 3. nu. 81. cum sequentipluribus, & Felin. vbi supra, in primo casu refert ad nostrum propositum, quod propter scandalum non eligitur clericus † orientalis in occidentali Ecclesia. Sed ego habeo maximū fore scandalum regnicolis, si ipsis ex pulsis alienigenę recipiantur in derogationem iuris patronatus huius regni, prout inquit noster textus. ibi, *Especialmente del año de Setsenta y quatro a esta parte, que se començaron los mouimientos y turbaciones en nuestros reynos.* Et refert copiose Doctor Illescas, *en su historia Pontifical, Capitulo de la guerra final del Rey de Francia, para cobrar el ducado de Milan.* fo. 510. col. 221. Et ibi refert has cōmotiones hac de causa euenisse, quod contra nostram legem prouideretur ex teris officia, & beneficia. Et libro. 6. eiusdem historiæ. cap. 17. & 17. de Paulo. II. Pontifice. 228. fol. 338. refert tunc fuisse per ipsum Paulum rertium concessū, quod beneficia, pensiones, & alia ecclesiastica exteris non prouiderētur. Cum ergo res ita se habeat litere, per quas relictis regnicolis beneficia exteris prouidentur nō sunt statim exquendæ cum scandalo non pāsiuo, sed dato & actiuo, cum quo nihil agēdum est dicto cap. nihil, de præceptio. prout declarat Bellamera in capsi quis pecunia. 79. distinctio. & Ioā. Echius. Homili. 1. tomo homiliarum suarum in homilia sancti Michaelis, & Alphonsus a Castro, de Iusta hæreticorum punitione, lib. 1. c. 20. latius Couarru. in capit. peccatum. 1. parte in prin-

32 in princip. nu. 4. Vbi nume. 5. id tenet, scilicet superioribus † etā Papæ ob vitandum scandalum posse nō obtemperari, quoties rectitudo rationis dictat expedire potius, quod nō obtemperetur, quam q scandalū oriatur. Vbi a numero. 44. late tractat materiam scādali dati, & accepti, & actiui, & passiui, & de differentijs eius. Et ideo Joannes Andre. post Ioan. Mona. in capi. 2. de præbend. in 6. & ibi notat Perusi. dicunt † Papa nunquam intendit derogare iuripatronatus laicorum, vt ibi glossa perpendit & ex regula antiqua Cancellariæ posita inter regulas Pij Quinti. fo. 12. ita disponitur subduntque idesse, quia est maximum scandalum actiuum, & datum si contra fiat, cum priuetur iure suo. Igitur cum eorū scandalonon sint exequendæ, nam & vbi ex præcepto Papæ præsumitur statum eccle
33 siæ pegurbari, vel aliqua mala futura non est obediendum statim, secundū gloin pragmatica sanctio. titulo de auto. genera. Concil. ca. sacrosanctæ. § cuilibet, verbo, obedire, in fine, & Aymon & alios relatos per Menochium, in de recuperanda possessio. 1. remedio. num. 132. & 322. Si igitur hæc ita se habent, & iuridica sunt, nimirū quod lex nostra fundata in privilegio Sixti, & in consuetudine iubeat exteros non admittēdos in hoc Regno ad beneficia regnicolis omissis ob euitanda scandala ex contrario facto orta & orienda. Neque Summum Pontificem aliud velle creden dum est in dubio.

Octaua erit nunc ratio nostræ conclusionis, scilicet, quod præceptum
33 super ioris † iniustum nullo modo est exequendū, vt in capitulo, si quando, de rescriptus, vbi † pa. ad dicit patienter tolerandum, dum causa sibi re dditur, quare non exequatur, & tunc secunda iusio appeteret, per textum iuncta glo. in authen. de mādatis princip. nu. 5. si quis autem collatio. 3. ibi, Non autem aliquid agens ex ea antequam ad nos nuntiant secundam præceptionem suscipias. Ex quo colligit ibi glossa argumen. contra miseros † Prælatos, qui timent in tantum literas Papæ, vt non audeant reclamare, quo casu non debent timere, vt dicit glossa in l. puniri. C. si contra ius, vel vtilita. publi. cū Deo, & Papæ in hoc placeant. Et illā glo ad hoc allegat Bald. in dicto c. si quā do. de rescrip. & Feli, ibidem in prin. Rip. num. 1. & nu. 17. latius, & ibi Ab. allegat pro hoc text. in auth. vt nulli iudicum. 5. hoc vero collatio. 9. ibi Nuntiare vero nobis primum, vt secunda iussio nostra. Per quem text. ra declarat singularis glo. in c. pastoralis, verbo diffona, de fide instrumen. & notat Suarez, allegatione. 8. dis. 15. pag. 2. in princip. & tradit late de hac
35 materia, an & quando secunda † iussio Principis expectanda sit. & prima non exequenda interim vltra supradictos late Sylua Nuptialis, li. 6. col. 552. nu. 50. vbi copiose in hac re allegat, & est optimus tex. de iure regio in l. 29. & 130. tit. 18. par. 3. Principi enim vel Regno damnosa petitio nō debeni, tex. in Senec damnosa. C. de pre. imp. et sit. tex. in l. 4. in fine, tit. 24. p. 3. & quomodo tunc est Principi rescribēdū, vide Rebuf. in 2. to. consti. Fran. tit. de rescriptis. ar. 1. gl. 5. Licet qui statim exequitur primā præceptū
36 † propter bonū obediēnię excusetur vt dicit gl. in c. ad aures, de rēp. ordi. gl. iniquitas in c. quid culpatur. 23. q. 1. quas cōmēdat & declarat Rip. in c. si quādo. n. 17. & facit optima lex 5. ti. 31. l. 7. Quę secūdū q vbi supra inquit Rip. debet declarari, vel secūdū dicta per Rip. in pra. 5. nū videndū n. 41. & per gl. in ea. l. 5. & iterū in l. 8. ti. 1. p. 5. & in l. 4. ti. 14. ea. p. 5. Potest tamen si vult præceptū iniustum non mādare executioni statim, imo præ-

ceptis talibus nẽpe iniuſtis nõ eſt o-
37 bediẽdũ velo leuãto ꝛ, vt inquit Bal. in procemio Gregoria. n. 4. ſignificãs leuatovelo. ideſt, omni leuamine ſub
40 moto, vt exponit gl. in l. de ſubmerſis C. de naufra. li. 11. declarat Ioã. Mona. in c. cupientes, in prin. de electio. in 6. & Bar. in l. ne quid. n. 6. ff. de incend. rui. naufra. Feli. in c. 1. n. 50. de conſtituti. Ferraſa, in forma libelli in actione reali, verbo, ſũmarie. n. 14. ex quibus recte ſequitur. Si mandatum hoc Papæ eſſet iniuſtũ, eſt ſuperſedendũ in eius executione, vt ſupradiximus. Eſſe autẽ, nẽpe in dubio) iniuſtũ ex ſupradictis deprehenditur, eo maxime, q. eſt iniuſtitia ſine cauſatol lere ius ſertio quæritũ, quo caſu pec-
41 cat Papa ꝛ ſicut quilibet alius, ſe excuſdũ Andre. Y ferna, in c. 1. verbo ſũmina. n. 4. quę ſint Regalia in vlib. feu. late Pala. Rube. in tracta. de beneficia. vacan. in curia 5. a. cũ ſequẽtib. vbi hoc plene probat, & Rebuf. in præxi bene ſuã regula de nõ tollẽ. ius quæſitum glo. 6. n. 13. & 14. & denomination. q. 21. n. 62. cũ pluribus ſequentibus, Et, facilũ dicta per Soto, de Iuſtitia & iure. li. 3. q. 6. artic. 3. co. penul. pag. 241.
38 Quę iniuſtitia eſt data, ſed nõ intenta quia Papa in dubio ꝛ nemĩ vult præiudicare, neq; præiudicii facere, ſecũdũ Bald. in l. acceptã, in fine. C. de vſuris. per tex. expreſſũ in cõſi clitẽlus 5. ſi diuerſi, de alien. feudi. late Pala. Rube. in rub. 5. 7. col. 7. dicti tractat⁹, & Barba. cõſi. 47. co. 17. in fin. cũ ſequent. li. Etſie recipiendo Epiſco. nõ videtur derogari per reſcriptũ Papę ſecũdũ De. cõſi. 695. n. 25. & 26. & ſa ciũt dicta per Auen. c. 4. præto. nu. 6. in prin. li. 1. & eſt optima. li. 11. n. 18. p. 3. Vbi optime notat, & in caſu quotidiano gl. Gregoꝛ. qꝰ priuilegiũ ſuper portagio nẽ præſtãdo nõ extenditur ad portagia, quæ ab aliis ſeruantur & percipiuntur, & nõ a Rege. Nam in-

tellegitur tale priuilegium cõtra concedentem, & non cõtra alios, quibus erat ius quæſitum, quibus non intendit Rex præiudicare. Imo & potius ꝛ debent cenſeri verba ſuperſtua, quam q ex illis præiudicium tertio inferatur, ſecundũ additio. Suarez. i. quoniã q. 9. l. Regiꝝ. n. 7. pag. 120. Et debẽt illa verba potius interpretari, vt nihil operentur, quam q tertio præiudicetur, ſecundum Gome. in reg. Cancel. de iure quæſito non tollendo. q. 1. in prin. fo. 27. etiã ſi motu proprio cõceſſa ſint, ſecundum. in c. 1. n. 20. de iudi. & Gome. d. q. 1. litera. F. fo. 27. in partuis, & Decium. conſi. 530. etiamſi ex certa ſcientia concedatur, vt per eum ibi. Adeo quod ſi aliquo caſu cõtingeret Papam ius tollere, præſumitur hoc per circunuentionem ꝛ & importunitatem motus quam per voluntatem feciſſe, ſecundum Gome. ti. d. q. 1. in princi. & infra dicetur, & tradit Caſiadorus, in regu. de non tollen. ius quæſit. de eſſe. 30. n. 5. & Rebuf. 2. to mo, conſti. Franci. de reſcriptis. art. 2. glo. 3. Vbi enum erat ea, quæ per importunitatẽ cenſentur conceſſa, ſi vo & ſi per ſpecialẽ gratiam vni factam, & per reſcriptũ videretur Papã alicui præiudicaſſe, cenſetur nonfuiſſe bene Papam infoꝛmatum, ſecundũ cund. Gometi. dict. quæſt. 1. pag. 5. in prin. maxime ſi talis gratia, & reſcriptum nõ fecerint mentionẽ de priuilegio Regnum Hiſpaniæ, quia tũc tale reſcriptum ſubreptitium, & nullum eſt ſecundum Rebu. in præxi. beneficitũ. de differen. inter reſcriptiæ & iuſtitiã. nu. 16. pagina. 107. Nulla que dieni tudo verborum appoſitorum in reſcriptis tollit ius quæſitum tertio, niſi aliud appareat, ſecundũ Feli. in c. veniens. 2. n. 5. de teſtibus. Itẽ etiã quia priuilegium alicui per Regẽ conceſſũ propter ſeruitũ ꝛ vel pretiũ nõ poteſt per ipſum Regem, vel ſucceſſoꝛes

eius

eius reuocari, ſecundum Suarez, alle gatio. 9. pag. 4. & ſecundũ eum ibi fo. 140. pag. in prin. in impreſſione anti qua, Papa reuocans omnes cõceſſiones ab eo factas nõ cenſetur reuocaſſe factas per contractũ Hic tamẽ regi noſtro Hiſpaniæ fuit hoc priuilegiũ conceſſum, quia a fauctibus inimicorum ſanguine proprio terrã redemit a Mauris, & infidelibus occupatam, prout patet ex l. noſtra. 14. ibi, *Cõderra mamiento de ſangre*. Si ergo Principi, vel regno dãnoſa pẽti non debent, & ſi petantur, & cõcedantur, cenſentur per importunitatem conceſſa, & per circunuentionẽ, & ſurreptionẽ, tanquã prejudicialia, cum in derogatione nem tanti priuilegii ſint, & in dãnum regis & regni acquiſita, & quãis ex beneficio, & liberalitate Papæ dicantur quæſita adhuc damnoſi ſi cõtra ea fiat ſecundum gl. in l. prætor, ait. 5. ff. ne quid in loco publico fiat. Bar. in l. Clodius Claudia. ff. de acquirẽ. hæredi. l. ff. l. 3. Labeo. ff. de acquiren. poſſeſſio. & in l. eã quis. C. de iur. & facti. gn. & in l. quo min⁹. n. 48 & 49. ff. de ſtum ini. Pala. Rubi. in repetitio. e per veũtras. 5. 21. n. 5. fo. 94. de dona ti. inter. Et eũ ius iam ſit quæſi ti regi bus Hiſpaniæ, & radicatum, & ſecum dũ illud vſitatũ, vt ex legibus noſtris pater, ibi, *De derecho adquirido*. Et ſecundum illud aſſerit in facti contingentia Didacus Perez, in præſenti. col. 149. cum magiſtro Martino Vin centio, quem ego almanticge cogno ui, & ſi contra ius radicatum, & quæſitum fiat damnum ꝛ factum dicitur, ſe
43 cundum Gometium in dicta regu. de iure quæſi. non tollen. quæſtio 1. fol. 29. pagin. 2. in princi. merito ergodi cendum eſt reſcriptum priuilegium, vel gratiam in contrarium conceſſa damnoſa eſſe, & præiudicialẽ regno, & citra, & contra voluntatem cedentis impetrata, & per importunitatem, & circumentionem, & ſubreptionem, & per conſequens nõ eſſe ſtatim exequenda. ſed Papam ſanctiſſimum informandum de inconuenientis, vt ceſſent hęc damna, & per conſequens non beneficiertur in regno alieni gena excluſo regnicola. Et cum omni reuerentia, & obedientia eſt tunc executio differenda, & expectanda ſecunda iuſſio, vt in ſimili in quit Caietanus in primo tomotracta tus ſancti Tho. in ti. de Autoritate Papæ, & Concilii, in c. 17. verſi. ad ſecũdam rationem, & ibi loquitur optime in propoſitum. Quem, & alios ad hoc allegat ſic dicens, & tenet 4 Simã cas de inſtitutio. catho. tit. 45. n. 34. 35. & Victoria, in relectione, de poteſtate Papæ, & Concilii, in 22. propoſitione cum ſequentib.

Nona etiam erit ratio iuſtificatia noſtræ concluſionis, ſcilicet, quia reſcripta ob importunitatem ꝛ pentium conceſſa ſunt minime exequenda. idque velle concedentem præſumitur, vt dicit rem. in 1. i. C. de petitio. bon. ſub. lib. 10. & glo. in capiſti quando. de reſcriptis, vbi Felin. declarat, & latius in cap. quæ in eccle ſiarum ad fine, de conſtituti. & Fulgo. conſi. 20. & 21. & Pala. Rube. in rubr. de dona. inter vir. & vxor. ſ. 81. in prin. Sylua Nuptialis. li. 6. col. 592. nu. 53. Per quos qualiter per importunitatẽ petentis multa non cõcedẽda concedit Princeps, quæ non ſunt exequenda, quia eo caſu non præſumuntur ex iuſta cauſa conceſſa, vt dicit Deci⁹, cõſi. 479. & Ro. Socꝛ. & Iaſ. relati per Hippoly. ſingular. 6. Tunc autem præſumitur propter importunitatem reſcriptum, aut gratiam ꝛ impetrata, quoties per Curiales impetrantus, vel quando contra ius concedantur, aut iuſtitio aufertur, vt in quit Bald. in c. ſi adeo, de reſcriptis. Barto. in l. 1. C. de fund. limotroꝛ.

li. 1. Palacios Rube. optime in dicto § 31. col. 1. Fulgos. dicto consi. 20. & Sylua Nuptia. vbi supra n. 5. late Fel. relatus per Gometium in dicta regu. de iure quæsito non tollen. q. 1. pag. 3. in prin. & Rebuf. in 2. tomo, constituti. Fran. ti. de rescriptis, artic. 2. gl. 3. per totam. Cum igitur hæc rescripta, aut gratia quæliber curialibus, vt inpluri mum, vel id contra ius fasque petentib' in nullo casu fere motu proprio & contra iura Regi, & Regno quæsita concedantur, cõsequens est ob im portunitatem concessa fuisse, & ob id statim non exequenda, sed supplicandum, vt reuocetur.

Decimo, & principaliter pro ratio ne facit tex. in l. fi. C. si contra ius, vel vtili. publi. ibi, Nullum rescriptum, nullamque pragmatica sanctionem nullam annotationem valere, quæ generali iori, vel vtilitati publicæ aduersa esse videantur. † Idem probatur in l. neque damnosa, C. de preci. Imper. offer. & in l. Iubemus. C. de sacrosanct. Eccles. ibi, Si quæ autem contra nostram conclusionem fiunt contra publicam vtilitatem, vt ex dictis apparet, & ex lege nostra. 14. ibi, *Ala honra, y vtilidad destos Reynos.* colu. 4. in prin. ergo non sunt statim exequenda. Ex quo dicebat Angelus, in consil. 23. quod licet laicis nulla sit attributa potestas in beneficialibus, valet tamen statutum Florentinum, estque cõmendabile, quasi simile legi nostræ, quo cauetur, vt nulla gratia Apostolica seu literæ ad beneficia exequantur, nisi habita prius licentia a senatu, ne scandala, & dissensiones oriãtur in pernicié, & exitium rei publi. & sic contra publicam vtilitatẽ. Ideo in nostra. l. 23. ob eandem causã dicit litera, *Tratenia mas grãdes inconuenientes, y dellos podrian nascer escandalos.* Quæ verba a dicto consilio Angeli videtur habuisse ortum, q̃ Angeli consilium refert Capitius, de cessione. 132. n. 6. & 7. & allegat Abb. contrarium asserentem, qui quidẽ Abb. procedere posset cũ nulla iusta causa illud statuendi præsumi posset, quia is in dissimile sequatur Abb. Feli. in c. Ecclesia sanctæ Mariæ. n. 56. de cõstitu. Ex quibus cum vtile communiter sit alienigenam non beneficiari in regno iustificatur nostra conclusio, & dispositio.

Vndecima ratio est, quia super sedens † ex iusta causa in executione mandati superioris non dicitur inobediens, secundum Archidia. in c. qui resistit. n. 9. 3. quo nomine permittitur. I. si vindicari. C. de pœnis, superse dendum esse in executione sentẽtiæ Principis, quoties aliquid irregulare præcipitur, quã legẽ declarat tex. glo. & Doctor. in c. cum apud The sallenicam. 11. q. 3. & Doctor. in ca. quæsti. de offi. del. vbi Feli. & in c. si quando, de rescrip. Decia. in c. cum teneamus. de præben. & in cor. si. 544. col. 3. Cepol. cautel. 2. Pal. Rub. de benefi. vacan. in curia. 5. 7. in prin. & plus allegat gl. 1. 16. lit. 13. p. 2. & Suarez allegatio. 21. ad fin. & Benedictus in ex Raynuntius, verbo mortuo. itaque n. 208. Cassa. in consue. Burgũ. rubr. 1. 5. 1. n. 16. cum sequen. Hippo. in practi. 5. opportune, numero 11. Vbi numerantur plusquam viginti casus, vbi differtur executio, & late Abb. ad ditio. in capite veniens. el. 1. numero 13. litera. C. de accusatio. optime. l. 12. titulo. 18. part. 3. quam allegat Snatez. l. post. tem, casu. 12. pagina. 263. & Auendano. capite. 2. prætor. folio. 29. in princi. lib. 2. & Anto. Gomez. tomo. 3. cap. penul. nu. fin. Cum igitur in nostro casu præcipiatur quibusnam. & irregulare, nimirum si iuste supersedeatur in executione rescripti, nã iusta causa contradictionis † iustæ sit sufficiens effectum sententiæ secundum

cundum Cardinalem, in dicto. ca. si quãdo. & Palaci. Rube. vbi supra. col. 4 & 5. 12. colu. 1. vbi fubdit elegantes rationes, & causas contradicendi, & iustam causam recusandi asserit esse Selua, de benefici. p. 2. q. 25. nu. 12. li eligatur aliquis, qui nõ sit de regno.

Duodecimo, & vltimo facit, quia a præcepto & literis Papæ licet supplicare † per tex. in ca. cum ex literis, de in inte. resti. & c. pastoralis, de appel. & in auth. quæ supplicatio. C. de præci. imp. offer. imo & a mala informatione Papæ facta clericus potest supplicare fecundum Seluam, de benefici. 3. p. q. 8. nu. 10. versi. decimo nono, & tunc secundum ipsum, supplicatur ad ipsum bene informatum secundum gl. in pragma. sanctio. to. 2. in. de triuol. appel. verbo, soros. pagi. 42. in paruis, vbi & inquit peccare Papam si talem supplicationẽ non admitteret, & hæc supplicatio habet effectum, vt Papa melius informatus mutet sententiam in melius iuxta. c. veniam. 15. q. 6. & quoties rescriptum videtur præiudiciale potest probari Papam non fuisse bene informatum, secundũ Decium, consi. 407. colu. fi. & consil. 606. col. fi. quem reprobato Corneo sequitur Gometius in dicta regu. Cance. de iure quæsito nõ tollendo. q. 1. pagi. 5. in prin. in paruis. Et an talis supplicatio habeat effectũ suspensiuum vltra Hostien. in dicto c. pastoralis, & Abb. ibi 5. verum, tradit Pala. Rube. in dicto tractatu, de bene. vacan. in curia. 5. 12. in fine, vbi fal tim inquit non esse excõmunicatos eos, qui interposita hac supplicatione non exequũtur statim gratias Apostolicas, in fauorẽ exterorũ datas, de quo in terminis nostræ legis vide bis per Ioã. Diedonũ, deliberate christiana. li. 1. ar. 4. pagi. 181. quẽ ad hoc refert Goua. in practicis q. c. 35. nu. 4. versi. fic etiam in iis regnis, & ita

HATHITRUST DIGITAL LIBRARY

ciunt dicta per Suarez in allegatione 13. pagi. 2. & Dida. Perez in l. 1. tit. 12. li. 2. ordina. col. 117. & in fine, cum sequenti. & per Siman. de Institi. catholi. ti. 45. n. 34. & 35. alios allegantẽ. Per quos maxime per Pala. Rubi. Driedonũ, & Goua. vbi supra videre poteris, dum tamẽ hæc absq; fraude fiant, & sic non causa tantum modo impediendi executionem literarum vt inquit Bote. in tracta. de Synodo Episcopi. 3. p. n. 185. & 186. & faciunt dicenda l. 2. ad fi. ti. 6. infra c. lib. 6. solummodo causa supplicandi Summum Pontificẽ, & informandi eum de inconuenientijs & damnis, vt informatus melius medeatur, imo & tunc caute, & cum omni reuerentia procedendum est, ne sit scandalis occasio. & indicetur audacia impediendi executionem quarum liber fi mater Apostolicarum, Quibus qui dem omnibus rationibus satis tutatam habes nostri tex. conclusionem, quod in beneficijs regni non admittantur alienigenæ, quam conclusionem vltra allegata per relatos Doct. in d. reg. de idiomate, & per Carol. Grassal. d. li. 2. Regalium Fran. iure. 8. & in alijs pluribus loci, elegãs ly. io, & abundanti prosecutus est Sarnen. super eadẽ regula de idiomate, quem refert nouissime plura dicendo, Quintilianus Mãdosius, super eadem regul, de dimate. q. 1. idẽ Quintilianus, in regu. de concurrẽti, super bene. qual. q. 19. per totam, & Quintilianum vidi post hæc mea scripta. Ex quib' adnotãdum est hoc. q. Castellanus hic Principatus', & Regia obtinet respublica, ne detur beneficia cclesiastica exteris nõ tantũ procedente a cõcessione Romanorũ Pontificũ, præcipitione, & vsu immemorialis, sed & a maxima, & euidente regimintis spiritualis, & ecclesiastici vtilitate, ita quidẽ vt ex cõtrario vsu & pra

xi plures cõtingant ecclesiarum minis
ſterio ca lamitates, quarũ ſi certã habe
buerit ſummus Chriſti vicarius cog
nitionem dubio procul pro illius ſu
premæ dignitatis quã ſummus to⁊us
Eccleſiæ paſtor & rector obtinet, in
tegritate, inſtitia & diuini cultus zę
lo, tantis & tot malis medellã adhibe
bit, prout optime in propoſito in
quit Couas in d.c. 3. ti. 4. & 5. quibus
quidẽ etiam de cauſis tum pro publi
ca vtilitatis conſeruatione, tũ ob eui
tanda ſcandala, tũ etiam propter reg
nicolarum proprium cõmodum plu
5 ortima ⁊ iure noſtro Regio ſtatuta ſũt,
quæ exteris in Regno noſtro denegã
tur & prohibẽtur. Videmus etenim
ex l. 2. ti. 3. li. 7. infr. q officia etiam ſe
cularia exteris a Rego prouideri
prohibẽtur, prout notabat Auenda.
c. 19. Prætor. n. 17. & 19. li. 1. itidem &
in l. 1. ti. 4. co. li. 7. infra. ad omnia of
ficia publica hoc oſtẽditur & ſimila
tur, item per l. 6. & 7. ti. 18. li. 5. inf. ex
tat prouiſum quod exteri nõ ſint in
regno noſtro proxenetæ, vt dẽq; per.
l. 5. ti. 18. li. 6. inf. exteris prohibẽtum in
Indijs negotiari, & emere argentũ,
aurum, & alia ibidẽ cõtenta cõtrecta
re eodẽ etiam modo per l. 10. ti. 18.
li. 6. infra, mercatores exteri pottan
tes mercantias in noſtrum regnũ pro
hibentur ab eo aſportare argentum,
aurum, vel monetã, Itẽ & quod ſi na
ues regni colarũ exiterint in portu
maris nõ onerentur naues exterorũ
ibidem exiſtentes, ſecundũ ex in l. 8.
ti. 10. li. 7. infr. item & quod intra duo
decim leucas exteri iumenta nõ ha⁊
beant, l. 20. ti. 18. li. 6. infra vbi & in
l. 15. & 19. alia duo exteris prohiben
tur. Item & exteris ijs & alienigenis a
regno nulla donatio poteſt fieri per
regẽ ciuitatis, villæ, Caſtri, antiſulæ,
vel alterius rei ex cõtẽtis in l. 2. ti. 10.
li. 5. inf. & in Caſtro probat optima l.
1. ti. 18. p. 2. & ibi gl. Imonę, dominũ

villæ aut ciuitatis illius, ſecũdum l. 2.
cinſdẽ ti. 10. li. 5. & alia etiã à reper cin
tur. Et ſi hęc prohibentur fieri in pro
fanis ex iuſtiſſimis cauſis, vt vides,
quare, & a fortiori nõ idẽ ſeruãdum
eſt circa beneficiorũ eccleſiaſticorũ
prouiſionẽ, vbi vertitur animarũ ſa
lus, & periculũ, & ideo iuſtiſſima eſt
noſtri rex. cõcluſio, imo & ſanctiſſimã
eſſe, & reipub. cõſultiſſimũ vnuſquiſ
q; in ſua patria beneficiari etur, aſſerit
Couarr. in ſupra relatus in d.c. 35. nu.
5. ver. vnde, & ſic in Cõci. Tri. omnũ,
cõſenſu propoſitum fuiſſe teſtatur. ex
Soto per eum relato. Quæ cõcluſio
noſtra ſic iuſtificata, & fulcita proce
dit, & ampliatur nedum in gratiis &
literis expectatiuis ad beneficia, quæ
51 quidẽ literę ſunt odioſæ, & reſtrin
gendæ, iuxta. c. quãuis, de præben. in
6. De quibus omnibus literis expecta
tiuis, & earum formis tractãt Staphi
de literis gratiæ, & iuſtitia tract. de ex
pectatiuis, & earum nouis formis, &
Ioan. Nicolaus in Enchiridio de facer
dotiorum, ti. 4. per tot, & Ioã. Cor
taſi, in paraphraſi facerdotium 4.
p. c. 1. & Rebuffin praxi, benefi. 3. p.
col. 1. 93. cum ſeq. & que ad 119. verum
& habent locum nodũ leges Regiæ
in omni prouiſione etiam fauorabili
& ampliãda, prout ex noſtra iuſto, & ſe
ligitur ibi, *De proviſiones y fe de ſuerte*
en corte Romana. Quo fit, quod cum
multis modis prouideatur de benefi
cio eccleſiaſtico nullus ex ijs in fauo
rẽ alienigenæ eſt exequendus ſtatim
fed expectanda ſe conclauiuſto, & ſic
neque per preſentationẽ, ⁊ ſecundũ
Rebuf. de pacifi. poſſ. in antiquis, nu
me. 117. in nouis, 265. & 266. neque
per nominationem, ſecundum eund.
Rebuffum in tractat. nominationum
queſtio. 22. num. 16. pag. 262. Eridẽ
ſecundum eum ibi, quæſtio. 15. nume
ro. 55. pagin. 147. eſſet conſultum,
vt in impetratione nominationis ex

prima-

primatur dicecęſis illius, cui nomina
tio concernit, neque ſufficeret expri
mere ciuitatem, in qua habet domici
lium, vel beneficium, ſed oportet ex
primere dioeceſim originis. Neq; per
poſtulationem aut collationem propo
nidi poteſt exteros, qui ſunt omnes
modi prouidendi de beneficio eccle
ſiaſtico, vt dicit gl. in clementi. de ele
ctio. Quæ volutt prouiſionis no
minę omẽmodum conferendi ter
nę, qua vltra Doct. ibi declarat egre
gie Rota. in de præbend. in nonis, &
Felin. in cap. noſtræ, corollario. 21. de
rerip. Rebuf. in concord. rubri. de
collatione. 5. præſtatque ordinarii,
verbis præmiſſis, nem. 12. Selua, de
benef. 3. p. q. 11. n. 30. Rochas de iure
patro. 10 prin. n. 12. Lamberti. co. tra
to. 92 & 169. in antiquis, & Acęydius
de Pellamera in d. c. a. hottamur. 71.
dist. & Gometi. in d. reg. de idiomate
q. 4. inferens ex hoc licet predicta nõ
alleger, ꝙ ſunt quatuor modi vel ter
mini prouidendi, quibus Papa vtitur
nẽpe, prouidemus, mandamus proui
dere, prouiſum fuit, & concediſmus
prouideri, de quibus per tex. & glan
c. Abbas. de reſcrip. & in ca. pro illo
rum, de præben. verbo, prouidere, &
vtrobique late Imo. & Card. Subin
ferne vltetius ex dictis poſt eundem
Gometi an d. regul. de idiomate. q. 5.
& Rebuf ibidem q. 2. n. 2. & 3. pagi.
579. in praxi benefi. & prædicta proce
53 dunt etiam in comenda ⁊ vnec; hoc
modo poſſit alienigenæ de beneficio
in Regno prouideri, eſt enim cõ
menda titulus beneficialis licet tẽpo
54 ralis, ⁊ vt dicit Domi. in ca. nemo, de
electi. in 6. & allegati per Gometi, vbi
ſupra. & latius in regula, de tricenna.
poſſe. q. 1. & in reg. de inſtemis reſig
n. q. 11. & in reg. de publi. reſig. q. 4.
& latius in reg. de impertran. bene. va
can. perobiti fami. Car. qu. 6. Et ſub
eadẽ regu, Caſtadorus deciſio. 37. &

idem Caſtadorus, de verisimili noti
tia obitus, deciſio. 30. late Caſtr. con
ſil. 20. Et probatur ex text. in cap. 27.
Concilij Tridentini ſeſſione. 24. de
reformatione. Item neque penſionẽ
exteri in regno habebunt vt proba
tur in l. 18. infra co. neque Regnicolę
ipſi per ius habitum ab exteris, vt col
ligitur ex l. 25. infra. 2. co. Imo & ne
que vnio eccleſiæ ⁊ regni facta alteri
Eccleſiæ extra regnum valet, ſecun
dum Rebuf. de idiomate, in praxi be
neficiorum glo. 2. num. 9. pag. 480.
Vbi in glo. 11. in fine pag. 475. inquit,
quod etiam Cardinales ſi alienige
56 næ ⁊ ſunt non poterunt habere be
neficia in noſtro regno. Imo, cogno
ſci plus eſt quod ex iſta ſpeci concẽſſio
ne naturalitatis ⁊ non poterit obtineri
per exteros beneficium in regno,
niſi expreſſe dicatur, & legibus con
trarijs derogetur, ſecundum glo. magi
nam. de. ſtatu. 4. part. 4. Quibus ſic vi
ſis limitari poſſet legis poſitæ con
cluſio in vno caſu poſito per Rebuf.
in d. regula de idiomate. glo. 2. num.
9. & in aliis tribus caſibus poſitis per
Ducẽm in regula, 80. Omnibus omni
bus legis noſtræ concluſio, quod exte
ri a regno ſic eo non beneficiorum
tenẽantur fatis iuſtificata, & corro
borata. Alia quãm plura poſſent alle
gari, quæ per Doct. relatos allegan
tur, & dicuntur, per ipſos videri pote
runt. Hæc omnia, & alia quæcun
que mea dicta, & ſcripta correctioni
Sacroſanctæ matris eccleſiæ, & alteri
cuiuſcunque catholicæ ſentẽtiæ ſub
mitto. Paratus enim ſummõmodo ec
cleſiæ catholicæ diffinitionibꝰ obtẽpe
rare, fed etiã cauſis, melitora medo
centi, & verbora dicenti libenter acce
dere, ac eius admonitionem, & corre
ctionem ſum mi beneficij loco habe
re. Et ſi quid erroneũ aut quouis mo
do ſuſpectũ (ꝙ Deus auertat) dixerim
ſcripſerim ve pro nõ ſcripto haberi

volo. Me æque intentionis in præsenti non est aliud quam media proponere, quibus legis nostræ conclusio iustificari possit, non vero vt aliquid dicam proponam ve, vel defendam contra poteſtatem ſummi Vicarii Chriſti, vel contra eccleſiaſticam libertatem, quam & conditores hatu ſi legum (chriſtianiſſimi enim fuerunt,) credendū eſt ſemper voluiſſe in omnibus meri, & ſeruare, & intactam in tegramque relinquere, neque contra eam diſpoſuiſſe. Neque nos contra eam diſputamus, ſed illaſam potius relinquimus, & ſaluam.

INLEGEM DE CIMAM nonam.

1 *Naturalitas per decennij habitationē acquiritur.*

2 *Diſcurſurus de loco ad tempus determinatum non dicitur illius loci incola, quamuis vltra decennium ibidem moretur.*

3 *Filius natus in Francia ex patre tamē Hiſpano, & in Hiſpania viuente, ſi venit in Francia an naturalis talis filius dicetur viuens in Francia.*

4 *Filius patris Francigenæ in Hiſpania conſtrahentis naturalitatem an ſit Regni Hiſpani naturalis ſi poſt pater ille Franciam redierit ibi moritur.*

5 *Origini propriæ quando quis renuntiare poſſit. & nu. 6.*

7 *Filius Francigenæ vbinius Regni naturalis dicatur an requiritur quod naſcatur poſt natum pater eius natura litterem acquiſiuit in Regno.*

8 *Gerundium in ablatiuo qualificat verba quibus adijcitur.*

9 *Lex nunm diſponens, & alterum præſupponens vt habeat locum diſpoſitum debet verificari præſuppoſitum.*

10 *Conditio implenda ante tempus tacitum poſt illud poteſt impleri.*

11 *Conditio per æquipollens impleri poteſt ſi idem reſultat effectus ac ſi ſpecifice impleretur.*

12 *Indeus vel infidelis in hoc Regno baptizatus an naturalis dicatur.*

13 *Origo ani nihil quod Regni naturalitatem æquirendam operatur.*

14 *Tempus de iure communi non interpellatum intelligitur, & vbinam materna origo conſideretur.*

SVMMARIVM.

Quis dicatur Regni naturalis, vt in Regno poſsit obtinere beneficia eccleſiaſtica. Et eſt ſingularis, & noua diſpoſitio.

QVi fuere nacido Sed an ſufficiat quod contrahere it don i. illum inhoc Regno viuendo in eo per decennium, cū ex hoc naturalitas ſ acquiratur ſecundum tex. in l. 2. & 1 glo. C. de incol. lib. 10. tex. l. 2. tit. 21. part. 4. & tex. in l. 32. tit. 2. part. 3. Vbi dicit glo. quod etiam ſuper decennij in Regno quis non habitet, & viuat, tamen ſi ibidem ſe tranſtulit animo domicilium conſtituendi, pura Verdendo bona, quæ extra Regnum habebat, & emendo alia in eo, adhuc ei citur naturalitatem acquiri, prout & dicebat Abb. in c. ſuper. 2. de parochijs & Felin. in c. cum dilectus. 2. verſi. ad domicilium de reſcriptis.

Item & per alios modos naturalitas acquiritur per dictas leges partitarū. relatos & per Socinum Iuniorem, conſil. 7. nu. 6. lib. 2. Et videbatur ex dictis dicendum quod ſic. Nam quod naturalitas ex dicta habitatione decennij acquiratur ex dictis legibus dicebat Auenda. c. 3. nu. 5. verſi. naturalis autem, lib. 1.

Origo enim & domicilium æquiparantur, tex. in l. ſi quis officium. ff. de ritu nupti. quem ad hoc allegat Aſſi ctis, deciſ. 38. n. 13. ſed domicilium per habitationem decennij conſtituitur. l. 2. C. de incolis. lib. 10.

Ergo & origo ei aſſimilata. Nihilominus tamen quoad noſtrum propoſitum contrarium eſt tenendum, ex tex. noſtro, non habitationem, ſed natiuitatem conſiderantem, & ita an te noſtrum tex. tenebat glo. magner. in d. l. 2. titul. 24. p. 4. Neque obſtabat dict. l. ſi quis officio, vbi origo & domicilium æquiparantur, nam illud procedit ſecundum Aſſictis, vbi ſupra, quando inquiritur originis habet quis domicilium. Et hic ceſſant quo ad noſtram materiam quæ de domicilio conſiſtunt ēdictæ leges pro babant, ſicut & ceſſant legendo ſtra attenta dicta per Boeri. deciſio. 43. nu. 45. dum dicebat Regni colam dici, cuius pater aut auus in Regno natus eſt, cum ſecundum l. noſtram talis natiuitas in prætendente ſe naturalem Regni requiritur, non vero in alio. Ceſſant etiam quæ dicebat Burgos de Paz. in prima parte. l. 3. Tauri, concluſione. 1. nu. 373. cum ſequentib. aliquibus. Erantque inter Doctores di uerſæ opiniones, quis dicereturRegni naturalis, quæ per legem noſtram iam determinantur, ita quod nullus dubitandi locus videtur relictus. Ceſſat etiā in noſtro Regno illud quod inquit Rebuf. in 2. tomo. conſtit. Frā. tit. de literis naturalitatis glo. 1. nu. 3. vbi aſſerebat in propoſitum natuta len. Regni illum dici, qui natus eſt in Regno Francię ex matre illius Regni naturali licet pater ſit exterus. Nam ex lege noſtra non conſideratur ſola materna origo in filijs, neque attenditur ſola filij natiuitas in Regno, ni ſi in ſimul cum natiuitate filij concurrat ad minus natiuitas patris in Regno, vel ad minus pater in regno domicilium contraxerit, & in eo ci tiam per decennij vixerit. Et vt omnia hæc ceſſent, & diſſenſiones antiquę inter Doctores ſtatutum eſt per iuriſtiſsimum, & chriſtianiſſimum fidei zelatorem Philippum ſecundū Regem noſtrum, naturalem Regni quoad beneficia obtinenda in eo illum dici, qui in Regno natus eſt, & cuius pater & mater, vel ſaltim pater ſi filius legitimus, & naturalis, vel tan tum naturalis ſit, in Regno etiam natus eſt, vel ſaltim in eo domicilium contraxit, & inſuper per decennium in eo vixerit, & habitauerit. Quę qui dem concluſio clare ex verbis noſtri tex. deducitur, & collligitur. Et notandum quod requiritur quod filius talis, & ſic qui ſe Regni huius naturalem prætendit vt naturalis dicatur ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, quod ſit natus in Regno, quamuis in eius patre hoc nō requiratur, ſed ſufficiat quod in Regno domicilia con ſtituerit, & inſuper in eo vixerit per decennium. Et tunc domicilium dicetur conſtitutum, per matrimonij cōtractum in Regno, vel quia emit bona in eo, & vendit ea, que in alio extraneo habebat, vt inquit gloſ. in d. l. 32. Ex quo iam per legem noſtrā determinatur queſtio illa tactaper glo. in d. l. 2. tit. 24. p. 4. in glo. magna, quę rentem, Si naturalis huius Regni, cauſa mercantiarum transferat ſe in Regnum Franciæ non animo ibidem domicilium conſtituendi, ibique vixerit vltra decennium cum vxore ſua & ibidem procreet filium, an talis filius tanquam naturalis Regni noſtri poterit in eo beneficium obtinere ecclesiaſticum, in qua queſtione pro & contra allegat, & aſſerit ſe in facti eo tingentia vidiſſe, prout & vidiſſe etiā in facto aſſerit Burgos de Paz, vbi ſupra. Et forſaſsis fuit academiis, eodem enim tempore ambo ij autores floruerunt, difficultaſque huius queſtio

nis aderat, lege quadam Regis Henri
di attenta in materia nostra; ex qua,
vt naturalis quis dicatur, requiruba
tur quod esset in regno natus, prout
& nostra lex requirit. Quo attento di
cebãt plures Doctores relati per gl.
in d.l.2. Quod etiã si catu, & in transi
tu nascereture quis in alio Regno ad-
huc non posset hinus nostri Regni
naturalis dici, in quo non fuit natus,
quam opinionem plures Doctores
grauissimæ autoritatis secuti sunt, sicut
fuit Imol. Raphael. Aleæ, Paulus, &
alij plures. Contrariã tamen opinio-
nem, imo & talis naturalis diceretur
quia propter reddendi animum ex-
sumebatur nat' in hoc Regno, tenue
runt etiam plures Doctores maxime
Feli. dicens in sua persona fie cõgiur
fe, & in fauorem sui fusse pronuntia
tum, quos refert etiam Ripa in tract.
de pœne, ti. de priuilegijs cõtrã. nu.
1 1 2. & 183. tenens hanc esse commu-
nem opinionẽ. Et secundum eam est
natur gl. dicta. l. a. semel fuisse pro ti
tatum in Regia cancellaria Parcia-
na se videntes Et hæc opinio ex legeve
videtur nostra approbatur, tit. O de pasa
y sin cõtr. er domicilio fuere de los Reyes, quieren algun hijo sea natural dellos Ecce
ergo quomodo si natus sit extra Reg
rum naturalis Regni filium procteet
in vxore sua, y vel in concubina, cum
qua matrimonium absque dispensa-
tione contrahere poterat, filius eius
naturalis Regni reputatur, dum odo
pater nõ cõstituerit domicilium extra
Regnum. Quod in tantum verũ cre-
derem, y & si hoc casu talis pater vi-
ta decẽtum erã extra Regnum exti
terit, per qui decennij habitationem
domicilium reddituit, vt diximus, si
tãẽ ẽ ẽtit animo reddẽdi, puta quia
ẽ causa negotiationis, vel mercantia-
rum vel letigij aberat, nec; in Regno
ẽ tranco bona emebat immobilia,
sed poti' in hoc nostro vbi naturalis
2 erat, vel iuit ad certum tẽpus etiam
maius decẽnio, adhuc tunc filius in
alio illo Regno procreet legitimum
& naturalẽ, vel naturalẽ tãum filius
naturalis hui' Regni, dicetur. Quia
quãdo quis ad tẽpus determinatum
ẽ ẽt de loco discessurus, vel descedit
animo reddendi non dicitur incola
loci illius vbi re destinauit, & iuit e-
tiã si vltra decẽnium abfuerit, argu.
tex. in l. exfactoli. 2. versi. rei si autem
cum sequẽt. de her. infist. Imo & si
permisile annos ibidẽ detisset, secun
dum Bar. in l. 2. C. de incolis, li. 10. Et
quia originarius nõ dicitur quis loci
in quo natus ẽt nisi eundo, tex. in l.
ciues, in fine, C. de incolis, ibi, vnde
turius nõ fit discessurus si nihil anoe
ce, & ibi gl. Quẽ ad hoc allegat Bocr
decis. 13. n. 11. vbi, 2. quæri dicham
opinio ẽ cõmunẽ a suprarelata, quam
& ego ibidẽ cõmunẽ assumam. Pro-
batio tanẽ huj' animi reddẽndi sylva
tera decẽnium fuit ab ẽtra Regno cũ
vxore, & familia incebit ei, qui ẽ na-
turalẽ Regni præcedit. Et rit difficil-
lis, quoniã cum præsũp pio iuris fit,
q per decẽnium domicilium fuit cõ-
tractum, ei incubit probatio, qui di-
cit animo reddendi abfuisse secundũ
gl. magnã in fine, in d.l.2. Et rit absi
cilis, quia præsumptio est incontrarii.
Et verba nestri tex. ibi, sin cõtrarẽ do
micilio, cui sit nostralẽx naturalibꝰ
toti regne, & regnicolis, sic ualibet
cõtrahitur domicilij extra regnum
facta, intelligenda sunt. Potẽrit tamẽ
animus hic reddendi probari, si for-
te protestatus fuit in principio absẽ
tiæ hc hac animo absuille, aliaq; adef
sent præsumptiones protestationem
sortificantes, puta quia in regno bo-
na immobilia dimisit, in regnoque
extraneo vbi aderat nulla immobilia
emit, vel ex similibus coniecturis. Ex
quibus & determinatur quæstio alia,
scilicet, Num si filius sit in Frãcia na-

tus

tus ex patre tamen Hispano, & qui in
3 Hispania vixit, filius tamen vixit in
Frãcia ẽ an reputabitur naturalis
inius regni adhenefici ecclesiastici
in eo obtinendũ. Qua quæstionẽgan
git Bor. d. decis. 13. n. 3. & 5. cum se-
quent. pluribus, & n. 17. & 18. eã dcter
minat, scilicet, q nõ sit naturalis regi
ni ex quo extra illud fuit natus, & con
ceptus. In hac tamen quæstione lege
nostra, & supra proxime dicta attẽn
tis, dicendum mihi videtur, q si filius
ille sit natus in Frãcia dum pater eius
ibidẽ aderat in tranſitu, vt supradixi,
vel in ferritio regis nostri absq; do
micilij contractione, insuper quæ filius
ipse reuertus fuit in regnũ nos-
4 trum, vbi bona paterna, vel materna,
vel aliunde quæsita habebat, in Fran
ciaque animo ẽtent reddendi, dũ pa
ter ibidẽ adfuit, & ipse etiam cum eo
vixit, ita, q in Francia filius ipse domi
cilium nõ constituit expresse, neque
tacite, talis filius naturalis huius regi
ni dicetur, tum quia a patre Hispano
genitus, & animo reddendi extra reg
nũ absente, tum etiã, & qua ipse filius
domicilium ibidẽ non contraxit, sed
potius in nostro regnum, vbi bona
possidebat reuertit fuit. Si vero filius
talis, etiã si damnatus esset in Frãcia
pater eius esset ibidem in tranſitu, &
animo reddendi ipse tamen filius nõ
sed domicilium potius ibidem cons-
tituere expresse vel tacite, non erit
naturalis nostri regni. Obstat enim
natuitas in Francia, obitat etiam de-
claratio voluntatis filij huius volen
tis Francigenã esse, maxime si mino
quam fuit ingressus Hispaniam, vel si
ingressus est eam, fait animo reddẽ
di in Francia, prout reuersus fuit. Fũe
enim Francigena nõ vero Hispanus
est iudicandus, prout & ex lege noſ-
tra probatur. Nam si in parte, per le-
gem nostram dispositam est, q si vxo
lius eius natus in Frãcia regni, huius

naturalis dicatur, requiritur, q pater
in Francia domicilium non, consti-
tuerit, quanto magis in filio, dicendũ
est, domicilium extra regnum nostrũ
constituente vbi natus fuit, & conse-
quenter volente se ab hoc alienare
regno. Sicut, & si naturalis regni
huius deferat regnum, & transferat
se in regnum Francie ibidem domi-
cilium constituendo, non dicitur na
turalis huius regni, secundum glos.
magnã in l. 1. ti. 24. p. 4. Quanto ma
gis in illo, qui natus in Francia ibi ẽ
per vixit, & remansit, prout in nostræ
quæstionis themate assertm. Ex qui-
bus, & alia subortur quæstio. Quidã
pater alienigena puta Francigena ẽ
contrahat domicilium in hoc regno
transferens se in illud cum domo, &
familia sua, in quo per decennium ha
bitauit, & vixit, quo tempore medium
te procreatus, & natus filius sibi fuit
legitimus, & naturalis, vel naturalis tã
tum, lapso vero huiusmodi decennio
& contracto dicto huius regni domo
cilio, propter q ille suus filius in hoc
regno natus naturalis eius dicitur se
cundum legem nostram? pater ipse
cum familia reuersus est in regnum
Francię, vbi vixit per decem, & plures
annos, & tandem ibidem mortuus
est. Dubitatur. Nunquid filius ille si-
bi natus in hoc regno, erit eius natu
ralis quo ad Ecclesiasticũ in eo obti-
nẽdũ beneficiũ. Et in hac quæstione
videtur dicendũ, q si filius ille sẽper
vsque ad patris mortẽ sub eius potes-
tate remãsit, mortuoque patre in noſ
trũ regnũ reuersus est, vbi natus fuit,
naturalis eius dicetur. Si vero patre
mortuo remansit extra regnũ nostrũ
in regno illo extraneo, vbi origina
rius erat ibidem domicilium consti
tuendo tacite vel expresse, tunc natu
ralis huius regni quo ad nostram
materiam non dicetur, ex dictis in
quæstione supra proxima, & quia na

turali-

turalitari primæ videtur renuntiasse
argum.l.priuilegio. C. de decutio.li.
10. vbi Bart. & Plat. notant quod iu-
5 ri † & immunitati, quam quis ex ori
gine consequitur in suipræiudicium
renuntiare potest deserendo eam,
prout & inquit Bocosius.d. decisio.13.
num.44. & Afflictis, decisio. Neapo.
384. nu.10. Item & quia duo vincu-
la, scilicet, origo paterna, & domici-
lium paternum post reuersionem ad
Franciam, & insuper domicilium ip-
sius in Francia fortiora sunt vno, sci-
licet, natiuitate ipsius filij in nostro
Regno, argum. s. fi pater, instituta de
adoptio. Neque obstat quod origini
propriæ vel paternæ, non potest quis
renuntiare, quia illud verum cũ sunt
6 sub eodem Regno † secundum glos.
magnam. in d.l.1. tit.34.p.4. Vel nõ
potest quis renuntiare nisi in sui pre
iudicium, vt dictum est. Et pro clario
ri declaratione huius quæstionis, in-
cidit nunc & alia examinanda quæs-
tio. Num, scilicet, requiratur in secun
do nostri tex. casu, ibi, *O aya contra y-
do domicilio en ellos*. Quod filius natus
in hoc Regno ex patre alienigenado
micilium in eo constituente, & per
decennium viuente, vt filius talis na
turalis Regni dicatur, sit natus in eo
7 postquam pater domicilium † con-
traxit, & per decennium vixit in eo,
an vero sufficiat quod durante hoc
medio tẽpore filius nascatur, & post
impleatur illud. Et videtur requiri,
quod tempore natiuitatis filij pater
eius domicilium habuerit constitu-
tum, & impletum tempus decennij,
eo quod tex. hic per grammaticam vi
detur in ablatiuo positum loqui. *Aya
contra y do.* & ibi, *Aya Vinido*. Et si
per grendium loquitur, verbũ hoc
importat conditionem secundum
Bar. in l.si tu exparte. ff. de acqui. her.
& ibi additio. Gerũdumque in ablatiuo positum † qualificat verba, qui-
8 bus adijcitur, vt per Bertrachin. in re-
pertorio verbo gerundium. versi. si.
Quod si per gerundium diuersis text.
nostrum non loqui, loquitur tamen
per verbum præsenti perfecti, & fic
perfectionem actus denotat, qui qui-
dem actus debet esse impletus, & con
dito, & qualitas impleti. Item, quia
9 quando lex vnum disponit † & alte-
rum præsupponit vt habeat locũ dis-
positum debet verificari præsuppo-
situm, secundum glo. abominibus lau-
datam, & securam in l. mancipia. C.
de seruis fugitiuis. Et plures ad hoc
allegat Mexia, in 1.de Toledo in 4. fũ
damento, secundæ partis, nu.4. cum
sequentibus aliquibus, & communẽ
dicit Deci. consi. 101. num. 1. relatus,
& secutus per Menochium, de recu-
peranda possessione. 9. remedio, nu.
161. Lex tamen nostra filium disponit
naturalem Regni, cuius pater exteris
constituit domicilium, & in eo per
decennium habituauerit, & in eo per
decennium habituauerit, & filius in
Regno natus est. Ergo vt dispositio
locum habeat debet præsuppositum
verificari prius, & domicilij constitu
tio, & habitatio decennij. Nihilomi-
nus tamen in hac quæstione contra-
rium, & dicendum, & tenendum est,
imo quod si filius hic nascatur ante
constitutum domicilium, aut vel impletum decennium, dummodo post im
pleatur, & constituatur sufficiat, vt na
turalis dicatur Regni, licet si iam cõ-
stituto domicilio, & impleto decen-
nio nasceretur, dum tamen tempore
collationis beneficij omnia hæc per
fecte impleta sint. Et ad hoc tenendũ
mouetur gerundium nostri tex. lite
ram, & ordinem eius, dum prius nati
uitatem filij requirit, post vero ponit
implementum supradictorum. Quod
argumentum ab ordine literæ validũ
est in iure, vt per Euerardum, in cen
turia locorum, loco ab ordine literæ.
Item ponderando verba illa, *O aya*
contra-

contraydo, & ibi, *Aya Vinido*. Quæ si fe
cundum tempus collationis conside
rasprout consideranda sunt, & iam
tunc sunt perfectæ, tempus esse præte
ritum verificatur, & sic conditionem
& qualitatem nostri text. si quæ sunt,
ad impletas esse, & per consequens
filium naturalem Regni dici, fine nul
caturante contractum domicilium,
& lapsum decennium, siue ijs imple-
tis, dum tamen tempore collationis
omnia hæc sint perfecte adimpleta.
Verba enim cuiusc̃ quæ dispositio-
nis sunt amplianda, & restringenda,
secundum mentem disponentis, ex
reg. fi. de reg. iur. in 6. Et in vtroque
casu est eadem ratio, & dispositio le-
gis extenditur ad terminos rationis,
legis, secundum gl. fing. & Cardubii, ri
in clement. 1. verbo, eligatur, de elec-
tione, l. regula, verbo, intuitum ẽn-
titutionis demonstrat, ff. de regu. iur,
& ibi Bar. in l. cum pater. 5. dtl
cisimis. de legat. 2. l. pater filium. 5.
sundum, de legat. 3. Abb. &. sicut, de
testibus, & c. fi. de rescript. Euerardus
late a ratione legis larga & ampla.
Neque obstat quod pro cõtrario ad-
duximus, tum quia nullum verbum
gerundij in dictis verbis, *Aya cõtra y
do, y Aya Vinido*, reperiturfied potius
sunt prætexti subiunctiui modi. Tum
etiam quia quantumuis reperiretur
verbum aliquod cõditionem impor
tans, vel qualitatem, satis esset si per
æquipollens cum conditione, & qua
litate adimpleretur, vbi est eadem ratio, Et quia conditio & qualitas im-
plenda anie tempus tacitum post il- 12
lud † potest impleri, & si tẽpus non
est tacitum, neque expressum quãdo-
cumque impleri potest, secundũ Bal.
in l. si plures. col. pen. versic. quæritur
vlterius. C. de condi. insfer. Bart. in 1.
hæc conditio. la 2. ff. de condi, & de. 13
& in l. si quis in illa tur. 5. 1. in fine. ff.
de hæred. inst. præsertim in contracti-
bus. Hic tamen non est expressum, de
beat pẽne natiuitas esse ante vel
post tempus habitationis, & decen-
nij lapsum, ergo habemus intentum.
Item & quia quandocunque idem ef
fectus resultat, quod conditio specifi
ce impleatur, vel per æquipollens, nõ
est necesse impleri in specifica forma
secundum Euerardum, in loco ab æ-
quipollentibus. pag. 6. in princi, ver
si. vna est quod. Et satis dicitur verifi
cari præsuppositum, siue dispositum
in præsenti, & fic natiuitas, quod im-
pleatur ante vel post contractum do
micilium, & habitationem decennij
dum tamen tempore prætensionis be
neficij omnia hęc sint impleta, & ita
teneo. Sed an Iudæus † vel infidelis
baptizati in hoc Regno dicantur il- 14
lius naturales quo ad nostri texmate
riam. Et Rebuf. de pacifi. poss. num.
267. in nouis, inquit quod sic, cum
per baptismũ renatus videatur, quod
tamen ad legem nostram nõ quadrat
natiuitatem secundum naturam con
sideratem, & insuper quod pater
eius ad minus in regno natus fuerit,
vel domicilium in eo contraxerit, &
insuper vixerit in eo per decennium
item & quia cum per leges nostras
Regias Iudæi non possint esse in reg
no minus dubitationis habet quæstio
hæc. Ex quo infertur, quod ad nostrã
legem patris natiuitatem consideran
tẽ vel eius domicilium, & decennij
habitationem non sufficiet origo, &
naturali, aut, si pater est extraneus a
regno. Nam licet nepos dicatur ori-
ginis † aui, secundum tex. in 1 assum
ptio. 57. ff. ad municip. & ibi Bart. &
communiter Doct. quam & magis cõ
munem opinionẽ testatur glos. l. 32.
ti. 2. par. 3. tamen quo ad nostram le-
gem nihil operabitur aui origo † fili
pater fuit alienigena, nec & quia per
leges nostras Regias filius per con-
tractum matrimonij & velationem
exijt

exiit a patris potestate, secundum. l. 47. Taurin. subl. 8. ti. 1. li. 5. infra. positam. Et cum exeat, nepos non tenetur originem sui, secundum Bart. in d. l. assumptio, secutum per Villalobos, in Antinomia suris Ciuilis, & Regij litera. F. dum. 33. Cumque patrem præsupponamus vxoratum, filius eius etiam in Regno natus, non retinet ori ginem sui. Et quantumcunque retineret, nihil prodesset, cum diximus originē sui in hac materia nihil pro desse. Sed an sufficiet esse naturalem priuilegio, die quod non, secundum Pelaez, nouissime, de maioratus, i. p. quæst. 31. nu. 28. & 29. Et pro huius legis complemento notandum finaliter est, quod decennium habitationis in Regno debet esse continuum, 13 de iure enim † tempus debet esse cōtinuum non vero interpollatum, secundum Bertachi, in repertorio in verbo tempus, & volunt in proposito Felsi, in c. dilectus. 2. nu. 12. versi. limitā. dupliciter. fol. 15. o. de referip. Neque sufficiet materna origo circa filios naturales, & legitimos, quicquid circa hoc insudauerit Burgosde Paz in 3. Tauri. num. 375. cum pluribus sequent. Quia regulariter in Hispania materna origo non considerat, & probat tex. in l. filios. C. de nume. & ori. lib. 10. & Boerius, decisio. 83. nu. 5. cum sequent. Quod ad filios tamen spurios in hoc casu considerat, eo quod in eis mater est certa. l. quia semper. ff. de in ius vocan. l. 11. tit. 13. part. 6. & notat Boerius, d. decis. 83. nu. 10. Et ideo in filijs spurijs ex nostra considerandam matris ori ginem iubet. Et si certit maximi effectus otigo materna in hoc casu, sicut & alias quandoque considerat, vt patet ex dictis per Burgos de Paz. vbi supra. nu. 379. cum seq. In beneficialibusque nobilitas matēna benecōsideratur, prout in Rota asserit determinarum glo. antiqua regularum cancellariæ, in regulis Iuris. I. 1. regula. in pet. fol. 81. in paruis, & hæc pro ige hac sufficiant. Cætera vide per dictos Doctores, & legimus legem hāc 19. ante sequentes quoniam ad l. 14. proficua erat eius materia.

INLEGEM DECImam quintam.

SVMMARIVM.

Literæ naturalitatis denieeps dā dæ non sunt exteris á Regno ad beneficia, & datæ derogantur, & confirmatur lex Hērici.

IN cuius legis declaratione vltra dicta in legibus supra proximis duabus, si libet vi dere de iis literis naturalitatis ad beneficia, videbis per Rebuf. in 1. tomo, consil. Franc. tiru. de literis naturalitatis per totum tit. Habesque notare legem nostram per legem sequentem limitari. In casuque inquo exteri a Regno per literarum harum concessionē in Regno beneficia obtinere possent, tenentur in regno resi dere secundū tex. l. 20. infra tit. o. co. tit. in l. 16. an habeat locum in naturali ex priuilegio, vide Pelaez in rra. de maioratus. 1. p. q. 31. nu. 31.

INLEGEMDECImam octauam.

Exteri pensiones. Imo & neque naturales regni huius possunt habere pensiones, & beneficia ecclesiastica in regno per ius exterorū ab eo, & eorum iure mediante, secundum. l. 25. infra

infra isto ti. & libr. quæ huius nostræ ampliatiua est.

INLEGEMVIGEsimam primam.

IN huius legis declaratione vltra dicta, in l. 13. supra, co. videndus est de iis beneficijs patrimonialibus Couarr. in practicis quæstio. c. 36. nu. 3. versi. olim, in medio, & num 4. versi. similiter, & num 9. versi. eadem ratione & Nauarr. in Manuali. c. 28. in additione ad ca. 1. num. 118. fol. 67. & ex Decreto sacri Concilij Tridentini. Sessione. 25. de reformatione. c. 5. pagi. 280. in paruis, omnes qualitates seu onera beneficijs intuncta ex quacunque erectione, seu fundatione, seu aliis constitutionibus tuberur seruari in collatione, & prouisione talium beneficiorum, & capellaniarum, alias aliter collatio facta annullatur, & subrepticia per decretum illud declaratur. Ideo nimirum fuplicari possit Papæ de concessione talis beneficij contra eius institutum, & consuetudinem conferendi obtenta, ex dictis in l. 14. sup. eo: Et tradit in proposītum Couarru. in practicarum. 16. versicu. similiter si beneficia & Auenda. cap. 1. præter. nu. 32. versi. item, ex eadem libr. & sicut in dicti. l. 14. diximus, fuit omniū communi consensu propositum in Concilio Trident. vt omnia beneficia patrimonialia efficerentur. Erde iis beneficijs patrimonialibus meminit Carsiadorus, decisione. 18. de prębendis.

INLEGEMVIGEsimam secundam.

Ingenuas permutationes. Eam ob hoc allegat Cous. in pra ctī. dict. c. 36. nu. 9. versi. eadem ratione, eo quod sicut ablque parrororum laicorum consēsu factæ permutationes de beneficio sui patronatus non admittuntur, vt ibi per eū, versi. his denique præmissis. Sic neque horum beneficiorum patrimonialium, neque præbendarū magistris & doctoribus deputatarum in qualiber ecclesia cathedrali, & a Bullis in contrariū obtentis iuste supplicari potest per Capitula ipsarum Ecclesiarum, & superfederetur in earum executione, secundum text. in l. 24. infra, eod. quam ad hoc allegauit Couarr. vbi supra tridemque notandū est, quod ius alterius, quod etiam in spectantum est, debet exprimi in imperratione beneficij, secundum Domini, consi. 107. super primo dubio, Nam neque iure, quod in spe quis tantum habet, deber priuari, secundum text. l. in diem. 5. non aute. ff. de aqua plu, arcen. notabilsem ad hoc secundum Bald. consi. 431. col. 2. libr. Quem & alios sic applicant ad legem 1. olim & similes allegat nouissime, Pelaez, in tracta. maioratorum, in initio secun de partis. num. 48. cum pluribus sequentib. vbi satisfacit contrarijs obiectionibus, & vide probum, in additionibus ad Ioannem Mona. ca. si filio concesso, de prębend. in 6. nunc. 15. cum sequen.

INLEGEMVIGEsimam sextam.

DE coadiutorijs quotuplex sit coauditoria, & an de iure permissa, & plura aliadeea vide per Quintilianū Mandosium, in regulis cancellariæ. in regulam. 11. quæstio. 5. per totum, & vide cap. 7. Sessionis. 25. de reformatione in

HOY BIBLIOTECA OHY

ne in Concilio Tridenti. vbi tollun-
tur coadiutoriæ cum futura successio-
ne, & qu omodo permittuntur, & 1
quando in Ecclesijs parochialibus
sunt dandi coadiutores, vide c.6 Ses
sionis 21. eiusdem Concilij.

INLEGEM VI-
gesimam septimam.

1 *Clerici curam habentes animarum*
tenentur personaliter residere in pa-
rochijs.
2 *Clericus absens à beneficio fructus per*
cipere non potest.
3 *Clerici absentes possunt, & beneficio*
privari.
4 *Casus vbi permissa est parochis absen*
tia, & aliis clericis à beneficio.
5 *Distributiones quotidianas in nullo*
licet casu percipere.
6 *Privilegiatus de percipiendo fructus*
in absentia an distributiones perci-
piet quotidianas.
7 *Clericus non residens in beneficio al-*
qué causa mortaliter peccat.
8 *Consuetudine etiam inueterata nó po-*
test induci vt curatus seruiat per
substitutum.

SVMMARIVM.

Naturales Regni beneficia posi
dentes curata, tenentur in eis
sub pœna residere.

Beneficios curados. Dequibus
in tit. c. de multa, de præ-
bend. & ea. cum in illis in
principio eod. tit. in 6. & c.
licet canon. de electio. in 6. & quid
sit beneficium declaratur. in 1. tit.
16. part. 1. & Selua, de beneficio. 1. p.
q. 1. & q. 5. ponit quot sunt beneficio
rum genera.

Que residuan en ellos. Tenetur enim
clericus curam animarú habentes per
se ipsos † in ipsis beneficijs residere
vt peculium sibi de cleri non reliq. &
cgraue. 5. volentes, & c. exflirpanda.
5. j. 6. & ibi omnes ordinarij, de præben.
l. 1. tit. 16. part. 1. late Selua, de bene-
ficio. 4. p. q. 1. & Nauarro in Manua-
li. cap. 12. ob vbi ponit causas à re-
sidentia excusantes, & Duarenus, in
de sacris eccles. ministe. benefi. li. 8.
c. 5. Imo & inquit Oldrad. relatus &
secutus, per Abb. in c. nouit. num. 7.
extra de iij. quæ fiunt a prel. quod po-
test Prælatus solus requirere benefi-
ciatum: absentem ad faciendam resi-
dentiam, & spoliare eum si monitus
non venit, quia hoc casu non requi-
ritur iudicium, vnde non fit citatio,
sed requisito, neque seruat sententia
priuatiua, sed spoliatio, quæ dicitur
quædam iuris executio, cum non ali
de sit notorium. Et sic per edictum
possunt ad hoc citari, secundum. c. 1.
in fine. Sessio. 23. de refor. in Conci
lio Tridentino. Et de iijs residentijs
habemus plura decreta Concilij Tri-
den. videlicet. c. 1. & 2. de reformat o
ne, sessione. 6. & in sessione. 6. cap. 3.
& sessio. 23. cap. 1. & sessi. 24. c. 1. Et
habemus enã duos motus proprios
Pij. V. inter alios duos inseruos, qui
cum præmanibus habeantur, ibidem
videbuntur. Et est etiam tex. in ca. li-
cet canon de electio. in 6. vt quando
dicetur clericum residere in suo be-
neficio vide Felinum, in c. quoniam
frequenter. nume. 21. vi lite non con-
testata.

Que no ganen los fructos. Prout indi
cia iuribus glossa supra proxima al-
legatus disponitur. Et nimirú hoc est
Nã sicut mercenarius diuites ser
vede de sua, ita & indignus, qui abuti
tur officio ei iniuncto, & propter
cuius seruitium merces est ei so-
luta est
ex ca. si de rescriptis in 6. & cessante
cleri-

clerico ab ecclesia cessat præbenda,
glo. in. 8. illis, verbo adiuuantur, inf-
tit. de multi-tesi. Sic suspensus ab offi-
cio non consequitur beneficij, quod
datur propter officium. c. siquis sacer
dotum, & ibi gl. 1. & c. 10. c. 81. dist. gl.
in c. latores, verbo ab officio, & ibi
Hostiē. Ioā. And. Cardi. Ancha. Ant.
& Abb. de clerico. excom. gl. c. 1. ver
bo, officij, & ibi Ioan. Mona. & Ar-
chi. de re iud. in 6. prout hæc & alia si
milia nouissime congerit Baeza, a de
decima tu. 10. c. 11. n. 5. c. 11 sequent. a-
liquibus. Absens enim † fructus bene
ficij percipere non potest, vt habetur
in c. si dilectus, de cleri. non residēta
dis. Rebus in præsenti. hinc quare in
stituta sunt beneficia. n. 1. & Ang. in
summa, verbo clericus. 7. n. 4. & pro
batur in dictis iuribus & Decretis Co
cilij Triden. in gl. supra proxima al-
legatis. Imo in conscientia tenetur
eos restituere fabricæ ecclesiæ, vel
pauperibus secundū Simācas, de Inst
ti. Catholi. ti. 9. n. 208. & probat text.
in c. 3. de reformatione sessione. 22.
Conci. Triden. vel si aliud de cōsue-
tudine habetur, acquiratur interessen
tibus, vt eis acquiri probatur ex c. 3.
sessi. 21. de reformati. & in c. 12. sessi.
24. de reforma. in eodem Cōci. Tri.
Quæ duo capitula cumdict. c. 3. sessio
nis. 22. contraria videbantur quo ad
applicationē, nisi dicto modo ea in-
telligas, velut intelligit ea Nauar. in
c. 28. Manualis, in additione ad c. 25.
n. 133. fo. mihi. 69. Imo si a beneficijs
† se absentant sine superiori licentia
possunt beneficijs priuari procedēdo
contra eos secundum ordinemiu
ris transiūm puto in l. 15. eum seq. ti.
16. part. 1. Vbi in l. 5. illius met tituli
ponuntur casus † vbi licet absesse ab
ecclesia, quos late prosequitur Selua
de beneficio. 4. p. q. 6. & Naua. in ma-
nuali. c. 25. nu. 120. Quem Seluam, &
alios de residentiæ clericorū tractan
tes refert Dida. Perez in l. 19. ti. 3. gl.
estando. col. 15. li. 1. In illis tamē casi
bus, vbi licet absentes esse, quanuis
tunc fructus percipiant, non tamen
percipere poterunt distributiones
quotidianas, † quæ solum interessen
tibus dantur, secundum tex. in c. licet
de præben. & tex. in l. 5. ti. 16. p. 1. vbi
gl. si alia iura allegat. Et an priuile-
giatus de percipiēdo fructus † in ab-
sentia possit distributiones has quo-
tidianas petere, tradit Hostiensin c.
olim, de verbo. signi. & in c. cum om
nes, dist. 31. de constitutio. Et an con
suetudine effici possit, vt distributio-
nes, & fructus beneficiorum in absen
tia percipiantur, vide per Couā. li. 1.
variā. c. 13. per totum. Insuper quæ (vt
ad institutum redeamus) vltra fructui
restitutionem peccatmortaliter † cu
ratus non residens absque causa, secū
dum Ange. vbi supra §. 1. & probatur
ex c. 1. sessionis. 23. Conci. Triden. de
reformatione, versi. si quis autem: A
deo quæ hęc vera sint, quod nulla †
consuetudo quantūcunque inuetera
ta potest efficere, neque sufficiens est
vt curatus clericus per substitutumde
seruiat, secundum Abb. per tex. ibi in
c. exitpande. 5. quia vero in lectura-
nu. 8. de præben. & gl. in pragmatican-
tio. in procemio. 6. nam ecclesiarum
verbo, residēt, & Ioā. Botē. in tract.
de iynodo epūco. 3. part. nu. 146. vi
que ad 153. & Ripam li. 1. Respon. ca.
14. n. 33. Felin. in cap. cum omnes. 18. &
19. columnis de constituti. Selua, de
beneficio. 4. par. q. 1. Lapus, allegatio
36. & probatur ex Decreto. 1. in fine,
de reformatio. sessio. 23. Conci. Tri.
Nā sicut episco. insus Episcopatib. re
sidere tenētur, & eorū restitētiā iuraret
uino est indicta, sessiōi soto. li. 10.
de iust. & iur. q. 13. ar. 1. per totū, vbi in
co. pō. versi. quāuis de episcopo. pag.
833. inquit idē q. dixit, in episcopo,
esse dicendū de cūctis etā parœciali

bus pastoribus. Potest tamen Papa su per hoc dispensare ex causa, nã limitare ius diuinũ ex causa potest, secun dũ gl. 2. inc. a nobis, de dec imis. Feli. alios allegantem in c. quæ in ecclesia rum. n. 19. de constitutio. Et gl. illam cõmendant plures relati per Dida. Perez in l. 1. ti. 3. li. 1. ord. co. 199. & 206.

9 & idem si clericus ejusmodi rituus esset † iusto impedimẽto, tunc enim nõ per deret fructus, sicut & neque tunc per det beneficium, secundũ Ripã. in c. 1. nu. 18. de iudicijs extra. Et an si quis non recitet horas Canonicas perdet fructũ, vltra dicta, vide Minchã. de suc cess. crea. 5. a. 2. n. 56. & gl. tenẽantur, in pragma. sanctio. 1. ti. qualiter horæ Canonicæ sint dicendę in princi. de quo habemus propriũ motum sãctissimi nostri quondam Papæ Pii. Vocatus tenor cum in volumine aliorũ non passim reperiatur talis eſt.

EX PROXIMO Laterane. Cõcilio pia, & salubris sanctio emanauit, vt quicunq; habens beneficium Ecclesiasticum cũ cura, & sine cura, si post sex menses quã illud obtinuerit, diuinum officium legitimo cessante impedimento non dixerit, beneficiorũ suorum fructus pro rata omissionis officij & reporis, suos non faciat, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas ipsorum beneficiorum velpauperum eleemosynas erogare teneatur. Verum tamen multorum animi suspensione tenentur, cuiusmodi ratæ prædictæ ratio habenda sit, nos huic rei eũdentius atque expressius prouidere volentes, statuimus, vt qui horas omnes Canonicas vno, vel plu ribus diebus intermiserit, omnes beneficij seu beneficiorum suorum fructus, qui illiuel illis diebus responde rent, si quotidie diuideretur, quiverro matutinũ tũc, dimidia, qui cæteras omnes horas alã dimidia, qui harũ singulas seu partẽ fructuũ eiusdẽ diei amittat. Tamẽsi aliquis choro addi-

cti nõ recitans, omnibus horis Canonicis cũ aliis, præsẽs adsit fructuiq; & distributiones forte aliter assignatas sola, præsẽtia iuxta statuta, cõsuetudines, fundatione, vel alias sibi lucri fecisse pertendat, is etiã præter fructuum, & distributionũ amissionẽ, item ille, qui primis sex mensibus officiũ non dixerit, nisi legitimum impedimẽtum ipsum excusauerit, graue peccatũ intelligat admissile, declarantes præsumptionis, præsumptionales portiones, & qualiacunq; alia beneficia, etiã nullum omnino seruitiũ habẽtia obtinẽtes, cum prædictis pariter contineri. Atq; cuicunq; pensionem fructus aut alias res ecclesiasticas, vel clericus per cipit, eum modo prædicto ad dicendum officiũ parũm, & Mariæ virginis decernimus obligatum, & pensionum fructuum, retinuque ipsarum amissioni obnoxium, Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, declarationis, & Decreti infringere, seu ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorũ ei⁹ se nouerit incursurũ. Dat. Romæ apud sanctũ Petrũ anno Incarnationis Domnicæ. 1571. 12. Kal. octo. Pontificatus nostri anno sexto. Cæ. Glorierius. H. Cumin.

Et sic fuit publicatũ Rome in locis cõsuetis, ex quo vides determinatas opiniones an ad restitutionẽ fructuũ & distributionũ teneatur nõ recitans horas Canonicas, & aliquid pẽsionis teneatur. Vnũ etiã notãdũ probabilegis cõclusione scilicet q; cõsuetudine, aut statuto effici nõ potest, q; qui est in vna hora, habeat distributiones pro omnibus horis, secũdum Ocalam, optimein opusculis suis. ti. de quotidianis distributio, ad finem.

IN LEGEM Trigesimam.

De lege trigesima, an fiscalis episcopi debeat esse clericus, vel fiscalis Inquisitionis hereticæ pravitatis, vide per repertorium Inquisitorũ verbo fiscalis.

IN LEGEM TRIgesimam primam.

SVMMARIVM.

Prælati personis literatis, bonæ & honestæ vitæ prouideant, & conferãt beneficia præfertim curata.

1 *Porque de ser sufficientes en letras, y en vida.* Grauẽ enim reputat tex. in c. gra ue nimis, extra de præben. & absurdum, quod quidam ecclesiarum Prælati cum possint viros idoneos ad ecclesiastica beneficia promouere, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas neque literarum scientia suffragatur carnalitatis inquietus affectum, non iudicium rationis, seire debentes illi teratos non posse esse clericos, neque promouẽri ad ordines, secundũ Augustinũ auctoritq; opor. epist. 5. hoc de eo, minuque retinere beneficia, vt per Innoc. in c. cum nostris, de cõcess. præb. Bal. in margarita, verbo homicida, verſic. 1, & eis relatis Rolan. Valle, consi. 47. nu. 76. & 77. Et ideo secundum eum ibi literati, qui in ecclesia dicuntur stellæ ecclesiæ, ea. super specula, de magist. verbo, & facto ab ecclesia honorandi sunt, ipsi sicut nobiles exornendi sunt ad pluralitatem beneficiorum, vt per Innoc. in c. iam dudum, de præbẽ. & Abb. & Hipoly per Rolandum vbi supra allegatum & collator aliud faciens pœnis dict. c. graue nimis, puniturq; quas pœ

nas seruandas esse iubetur in Con c. Triden. sess. 10. 7. de reforma. c. 5. & in re Regio transfuſis pœnas illas text. in l. 4. ti. 6. p. 1. vbi l 2. ibi cõcordat cum nostro tex. & l. 37. ti. 5. part. 1. Et ideo promouendi ad beneficia cura ta prius examinandi sunt, vt prouide tur per tex. c. 13. sess. 10. & c. 18 sess. 24. Conc. il. Triden. de reformatione ecclesiaq; præ maxime indigẽt viris literatis non vero asinis ferratis, secũ dum Mona. relatum per Feli. in ca. si quando. n. 6. de rescriptis. nam ignorantia mater est omnium errorũ maxime in facerdotibus c. ignorantia, 38. dist. Et quis sufficiens dicatur, vide tex. in cap. & ibi gl. extra de ord bend. & de ijsvide etiam Albertũ Tot tium, de vero, & perfecto clerico. lib. 2. c. 13. per totum. & optime per Duarenum, de sacris ecclesiæ minist. ac benefi. lib. 4. ca. 8. 2.

Mayormente los curados. In eisenim maior quam in alijs requiritur idoneitas, secundum tex. in c. pen. de æ tate & qualit. tex. l. 2. ti. 16. part. 1. & l. 37. ti. 5. ca part. 1. Nam cum parochia nos contineri teneatur, & cire distinguere inter lepram, & lepram idest peccatum & peccatum, & euangelia Domini renunciare, & declarare mala tot in eis, quam in alijs scientia requiritur, vt patet etiã ex Naua. in manua li. c. 2. n. 2. ver. el saber, & iterũ in c. 5. cauea. n. 19. cũ sequẽt. de pœni. dist. 6. & tradit Staphilæus, de literis gratiæ & just. l. 1. p. 6. forma. n. 1. pag. 16. in parisi. Et ideo ad hoc prælati maxime aduertere debẽt ne idiotas, & insanos clericos in parochos cõstituant. Dolẽdũ est enim populi, & miserẽdũ vbi idiota parochi mun⁹ exercet. Et an posit salua cõscientia beneficia cõferri digno omisso digniori, vide per Naua. in manuali in cap. nouo, inadditione ad c. 23. n. 140. & vide latissime per Molidẽ de primogenijs, Hisp.

sparis.lib.2.c.3.nu.50.cum pluribus seq. & ex.16.decisio.24.versi. Peractes, Concord. Trident. idoneior est eligendus, & curiose vide Rebuf. tra dantem in concord. Fran. tit. de electi. decre. glo. idoneiorem, pag. 61. & Didacum Perez. lib. 1. ordinam. col. 253. in fi. cum duobus sequent. & vide etiam motum proprium sanctiss. Pij quinti, super collationeparochia ium ecclesiarum, sic declarantem, & Minchac. controuersi. illust. c. 43. n. 13. cum tribus sequent. vbi ad officia secularia amplian. & Couar. in c. peccatum. 2. p. 5. 7. per totū.

INLEGEM TRIgesimam tertiam.

SVMMARIVM.

Prælati prouideant ne laicis molestia fiat in recuperatione red dituum & fructuū ecclesiasticorumbeneficiorum, quorum laici ipsi conductores sunt.

Osa agena à sus officior. Et ideo xtrauagantiam ambitiosa, de rebus eccles. nō alienandis in communibus, cautum vi demus nc vltra triennium alienari ↄ posint quoquo modo fructus beneficiorum ecclesiasticorum, neque res ecclesiarum, de quo & vide Decretū. 11. sessionis. 25. Concilij Tridenti. de reformatione, & vide late Coua. lib. 2. variā. c. 16. num. 3. cum sequent. & Auenda. c. 4. præterum. nu. 34. lib. 1. maxime a nu. 37. vsque ad 47. & Rebuf. in compendio aliena. rerum ecclesi. nun. 26. cum sequent. tribus, & numer. 103. cum sequent. Et videmotum proprium Pij Quinti. folio minori. 173. inter motus suos proprios. Et nota, quod tam locatoris, quam conductori licet resilire a locatione vltra triennium facta vt paucis absoluam, referens alios inquit Molina, de primogenijs Hispaniæ libro 1. capite. 21. vbi 1. numer. 7. ampliat, quod etiam si lapso triennio remaneat cōductor in conductione, tandiu valebit quādiu non resilierit, & consenserit, & pro hoc titulo hæc sufficiant vt alios titulos aggrediamur.

ET quia hoc titulo superiori dictum est de clericis maiorum ordinum & eorum bonis, & prærogatiuis, nunc, & consequenter remanet tractare de clericis minorum ordinum, & eorum priuilegijs, & prærogatiuis, quibus casibus, & quomodo eis concedantur.

Tit. 4. De ios Clerigos de Corona solteros, ò casados.

INLEGEM Primam.

1 *Clericianne omnē humanā legē iuredi uino exempti sunt a iurisdictione seculari.*

2 *Papa potest exemptionem restringere clericorum.*

3 *Clericus factus post delictum commissum gaudeat fori priuilegio.*

4 *Clericus, & laicus simul delinquētes an priuilegio clericilaic gaudeat.*

5 *Beneficium ecclesiasticum quod dicatur, & ibi quid in pensione & nuue.*

7 *Quid in capellania.*

6 *Beneficia ad præsentationē fraternitatis alicuius pertinētia a sint ecclesiastica.*

8 *Quomodo cognoscatur beneficium ecclesiasticum.*

9 *Possidens patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus an dicetur beneficium ecclesiasticum habere.*

Summa

SVMMARIVM.

Quas qualitates debeat habere clerici primæ tonsuræ, vt fori priuilegio gaudeant, declarat lex nostra.

Sine tamen beneficij ecclesiastico. In hoc verborum declaratione, & totius legis, & tituli notādum est, quod quanuis clerici ↄ ante omnem humanam legem a iure diuino exempti sint a secularij iurisdictione, imo & Principium, & Regum & Dominorum secularium secundum Couar. in prāct. c. 31. nu. 1. cum aliquibus sequent. & cōmunem testatur eum referendo Iulius Clarus, in practica criminali. §. 5. fin. q. 16. in princi. vbi plura circa hæc dicit, & nunquam fuerunt de iurisdictione laicorum, & constitutiones de hoc loquentes potius sunt declaratoriæ, quam de nouo promulgatoriæ, secundum Villalobos, in æratio mille commu. opinio. litera. C. num. 101. cum pluribus sequent. Vbi ampliat & limitat vsque ad numerum. 126. supraque in 1. 5. titu. 3. supra hoc libro, late diximus, quia tamen secundum eundem Couarru. vbi supra, nu. 4. 5. & 6. potiut summus Pontifex iustis ex causis motus, prout censendum est, se mouere, restringere ↄ hanc exemptionem quo ad certoscle ricos, lites, & causas, prout & inquit Rebuf. in 2. parte Concordatæ, in rubrica de protectione concorda. glo. 1. pagi. 274. in antiquis. Potest enim Papa, prout in 1. 3. supra. ti. proximo diximus, & communem testatur Couar. 4. part. 2. c. 6. 5. 9. numc. 4. interpretati ex causa ius diuinum, prout ex Decreto Concilij Tridentini in lege nostra relati ad um est. ideo lex nostra vestigia ipsius sacri Concilij se quens transumptiue restrictionem hanc circa clericos primæ tonsuræ Hispanico sermone (de corona) in for mam legis reduxit, vt per omnes faciliter iciri posset, cuius forma adhibenda, & tenenda in obseruatione di cti Decreti latius ponitur. in l. 8. infra isto tit. & lib. Quibus attentis declaranda & intelligenda sunt, quę circa exemptionem hmorum clericorum primæ tonsuræ quo ad forum seculare ante tradita fuere tam per Doctores antiquos, quam modernos, relatos, per Couarru. in practi. ca. 31. 32. & 33. & per Aules informa secretæ fyndi. cap. 45. fo. 287. verbo, Bulla, & Auenda. cap. 12. præterum, nume. 11. cum sequent. li. 1. & Didacum Perez li. 1. Ordinam. col. 91. Vbi & de vestibus horum clericorum tractatur, de quibus etiam agebatur per Guidon. pap. decisio. 318. per totam. Et deha bitu clericorum, & pœna non deferentium eum, vide. c. 6. Sessio. 14. de reforma. in Concilio Tridentino. Et secundum aliquorum opinionem secularis iudex non potest se intromittere ad cognoscendum an habitus sit clericalis, sed debet iudici ecclesiastico remittere nisi notorię de hoc appareat, vt licet videre per Asfredi. de potestate secu. super ecclesiast. perso. regu. 4. fallen. 20. fo. 35. Et an clericus factus post ↄ delictū commissum gaudeat fori priuilegio, tradit optime Couar. dict. c. 32. nu. 5. & Anto. Gomez. tomo. 3. variā. c. 10. n. 5. & Auendaño c. 12. præter. n. 11. in princi. lib. 1. & Didac. Perez. lib. 3. ordi. col. 744. in fine, per quos maxime per Coua. expendū tur communes opiniones, & posthæc nouissime per Iul. Clar. in d. §. fin. q. versiculo numero. 6. in versi. sed in hoc declarat quando dicitur in fraudem fuum, & Oresei. declarantem duobus modis in l. 6. quēdā. n. 7. & 16. ff. de iurisdi. omni. iudi. 1. 0. 195. Et

an ſi clericus † & laicus ſimul delin-
quant laicus gaudebit priuilegio fo-
ri propter clericū, tradit ipſemet o-
uarru. vbi ſupra. c. 34. & Menesius, Re
gij militaris conſilij ordinis præfe-
ctus, § præſes in l. 1. num. 6. pag. 77. G.
de diuer. reſcrip. & Didac. Perez in
dict. l. 3. ordina. colu. 745. in fine, &
Clarus vbi ſupra, verſi. euenit plerun
que. Vbi ponunt facti, & iuris veritat
em ipſos referre ſufficit. Ex quibus vt
ad noſtram legem aptius redeamus
ceſſat ità ſolennitates antea requiſit.
vt clericus hic minorum ordinū fo-
ri priuilegio gauderet, per dictos Do
ctores poſitæ, & aliæ nouæ ad hūc ef-
fectum feruandæ appointum per tex.
noſtrum, & dictum, l. 8. infra. eo. ex ſa
cro concilio Tridentino aſſumptę,
& tranſcriptę. Quæ quidem maxime
aduertenda ſunt per aduocatos, vt
ſciant quæ debent in actuſis ſimilibus
allegare, articulare, & probare. Et
quis iudex de hoc cognoſcet, vide
per Gui. Papæ, deciſio. 138. & Couar.
dict. c. 33. n. 1. & per alios ſupra rela-
tos. Et q; dicetur beneficium eccleſia
ſticum † cum tex. noſter de eo facta
mentionem, tradit Rebuf. in praxi be
neſi. ti. cū ſequent. aliquibus, & Felit
in ca. in noſtra. nu. 9. de reſcriptis, fo.
160. Et appellatione beneficij omne
beneficium comprehenditur ſecun-
dum Ioan And in reg. 1. de regul. iur.
in 6. & Doctores relatos per Additio
Dyni, in ea regul. 1. in principio ſtre
ra C. & hoc large ſecundum additio
nem illam, ſecus propriæ & ſtrictę.
Sed an penſio dicetur beneficiū ec-
cleſiaſticum dicendum eſt quod non
vt in cap. quanuis in. 1. de prebend. in
6. probatur, & ibi omnes, & in eaud
audientiam 2. de reſcriptis, vbi Feli.
nu. 2. & in cap. poſtulaſti. eo. ti. & Gi
gas, de penſion. q. 1. & 4. & 3 § 8. me-
hius, & iterum queſt. 8 & 32. & Go-
meti, de expectatiuis nu. 92. de Go-
meti, in regu. de inſtrumis reſignan. q.
16. & in regu. de annali poſſe. quæſt
21. iuxta ea late traditis per Seluam, de
beneficio, r. p. q. 1. nu. 7. & q. 3. num. 11.
Rebuf. in tract. de nominatio. q. 9. n.
39. & Corraſius paraphraſ. ſacerdo-
ti. i. p. c. 4. nu. 1. cum ſequent. Staphi
læum, de literis gratiæ, & iuſti. tit. de
formis expectatiarum forma. 9. nu.
21. & Capitium, deciſio. Neapo. 200.
Ioan Nico in tract. de iure patro. lib.
1. num. 74. Qui omnes concludunt, ſi
ſionem proprie non eſſe beneficium
Eccleſiaſticum, quia in ſola tempora
litate conſiſtit, & ita deciditur ex De
creto. 2. concilij Triden. Seſſio. 21. de
reformatione. Et ſic laico concedipo
teſtas 16. q. 1. poſſeſsione. 2. q. 6. illud. Et
per penſionem quis non tenetur ad
reſidentiam, neq; titulatur, & literæ
impetratæ ſuper obtinendis benefi-
ciis non continent, neque cōprehen
dunt penſionem, cū quanuis, de pra-
bendis in 6. notat Capitl. vbi ſup. nu. 3.
Et ideo in impetratione beneficij nō
eſt de penſione mentio facienda, ſe
cundum dictos, & glos. antiquam, in
regula cancellariæ Innocen. Papæ.
VIII. Regul. 61. de quo optime per
Staphileum, d. n. 21. cū ſeq. & per Me
nochium, de arbitrariis iudi. li. 2. cen
turia 3. caſu. 101. n. 15. & capitium ibi ſu
pra. n. 4. & optimā deciſionē. 472. Ca
pellę Tolosa. & ibi additio. Et an ſe
cunda inpenſione impetrata ſi facię
da mētio de prima ſuper fructib⁹ eius
dā beneficij obtentā, vide optime per
Boeri. deci. 161. per tot. Et ſic penſio
nem habens non tenetur recitare
horas Canonicas, ſecundū Ioan. Ni
cola. vbi ſup. nu. 76. & Soto. li. 10. de
de iuſt. & iure. q. 5. ar. 3. pag. 87. & coh
adn prin. & ſupra. tit. proximo. 1. pen.
nume. 9. retulimus motumproprium
de hoc. Largo tamen ſumprovocabu
lo. vel quando Canō de quacunq; be
neficio ſoqretur appellatione cuiuſ
cunque

cunq; beneficij penſio comprehēde
retur, ſecundū Gygantem. in d. q. 19.
& Gometi. in regulis cancellariæ, re
gula de triennali poſſeſſore. q. 50. ol-
tera. C. Et ibi hoc verum dicit quan-
do materia hoc patiatur, cumq; in ſe
ge noſtra, & eius propoſitum debea-
mus verbum hoc, beneficio eccleſiaſ
tico, in potiori intelligere ſignifica-
to, & ne iuriſdictioni Regiæ præiu-
dicetur, habens penſionem non dice
tur beneficium obtinere eccleſiaſticū
vt ſoto, & priuilegio prime tonſuræ
gaudeat. Sicut & neque præſtimoniū
habens cum prehendere tur, cum præ
timonium q; in ſola temporalitate
conſiſtit, & nullum officium, neq; ſer-
uitium haberannexū in eccleſia non
dicatur beneficium eccleſiaſticū ve
niarj, ſecundū Ioan. And. in c. vnico
de termin per mut. quē ſic intellexit
Domini. conſi. 89. Et ſic præſtimoniū
ſicut & penſio laico conferri poteſt,
ſecundum Rebuf. de pacifi. poſſeſſor.
n. 150. & 151. niſi ſecundum q; infra
nu. 7. dicetur præſtimonium hoc, vel
penſio in titulum dari tentur. Nam tūc
dicerentur beneficia eccleſiaſtica, &
ſic clericus primę tonſuræ a poſſi-
dens gaudebit fori priuilegio, & in
eo noſter text. locū non habebit. Et
an beneficia pertinentia ad præſenta
tionem alicuius fraternitatis † fint
eccleſiaſtica, vide Couar. in pract. ca.
36. nu. 8. Quid tamen erit in poſſi-
dente capellaniā † an dicaturpoſsi-
dere beneficium eccleſiaſticum, & di
cendum eſt quod ſi altaria, & capella
nia conceſſa ſunt in titulum, & ſicper
petuo, & quod transferantur de per-
ſona in perſonam, dicuntur beneficia
eccleſiaſtica, ſecundum glo. 1. in cle-
mēt. ſi de deci. quā cōmendat Gome.
in dict. regul. de infirmis reſignan. q.
23. & Deci. conſi. 230. num. 4. & tradit
glos. in extraua. execrabilis, verbo,
quæ alias, de prębend. inter commu
nes. Quod intelliges quando per Pa-
pam, aut epiſcopū ſunt conceſſa in ti
tulū, ſecus ſi per minorem Epiſcopo
concedantur, quiatunc quantūuis in
titulum concederentur per aliū Epiſ
copo minorem non habētem adhoc
priuilegium a ſummo Pontifice vel
mandatum ab Epiſcopo in ſuo Epiſ-
copatu, non vtique dicerentur bene-
ficia eccleſiaſtica, † prout ſolūr glos.
quæ ita debet intelligi in dict. extra-
uagant. execrabilis, verſi. quę alias ad
medium. & volunt Imola. in c. in noſ-
tra col. 3. verſi. quomodo, de reſcrip.
Faciunique pro hac declaratiōn e di
ta per Auendac. 14. prętorum. nu.
32. ad finem li. 2. Idemque de præſti-
monijs cenſendumeſt, vt ſcilicet, ſi in
titulum dentur dicantur beneficia ec
cleſiaſtica, ſicut in altaris, & capella-
nijs dictum eſt, & tenet expreſſe Re-
buf. in tractat. de pacifi. poſſeſſor. 17.
ampliatione, num. 105. cumpluribus
ſequent. & Staphileus, de literis gra-
tię, & iuſ. tit. de quali, & ſtatu benefi-
num. 3. cum tribus ſequent. fol. 39. in-
parutis, & Menoch. de arbitrar. iudi.
li. 2. centuria. 3. caſu. 101. nu. 18. & de-
ciſio. Capellæ Tolosa. 472. & capiti-
dict. nu. 3. & Calderi. conſi. 6. de præ-
bend. imo & in penſione idem eſſe
teſtatur idem Rebuffus, in dict. tra-
ctat. de pacifi. poſſeſſor. 18. ampliа
tione, & in tractat. de nomina. queſ
tio. 9. numero. 39. & dicta deciſio
Capellæ Tolosanę 472. & Capitius,
dict. numero. 3. inquit tamen Rebuf-
fus. vbi ſupra, in dict. præxi. benefi.
titulo, quod ſit, & quot modis dica-
tur benefi. Eccleſ. numer. 8. In dubio
capellam fundatam ad ſeruiendum
Deo licet non appareat de approba
tione Epiſcopi præſumi beneficium
eccleſiaſticum. Vbi, & inquit iu-
re Canonico, obuentionum eccle-
ſiæ portio, quę pro ſeruitio datur
vocati etiam beneficium eccleſiaſti

H 4 cum

cum, nisi ad certum tempus detur, nã tunc secus esset, secundum Menochi, vbi supra. nu. 60. vbi idem dicit in sacrista, & quid in hospitalibus, & præceptoris, vide Corras. in paraphrasi sacerdotiorum. 1. part. ca. 3. Et

8 quomodo † cognoscatur beneficiũ ecclesiasticum, docet vltra dictos Bellamera in ca. in nostra quæstione, 3. nu. 10. de rescript. & Iustus Rebuf. de pacifiois possessor. limitatio. 10. nu. 34. in nouis, & Felin. in dict. cap. in nostra colu. 6. versi. restant multa. Et

9 an possidens patrimoniũ † ad cuius titulum est ordinatus dicatur possidere beneficium Ecclesiasticum dicendum est quod non secundum Cald. zi. consi. de præbend. & sic de eo non est faciendamentio in impetratione beneficij secundum eund. Cal. ibi. Et facit Decretum Concilij Tridentini. Sessionis, 21. ca. 2. in fine, de reformatione. Vbi probatur bona ad cuius titulum quis ordinari potest, posse alienari si beneficium ecclesiasticum congruum adipiscatur, & si alienari possunt, & extingui, & remitti donata ad ordinandum, igitur non est beneficium ecclesiasticum, quia bona talis beneficij amplius ad humanos vsus non redeunt. Est tamen verum, quod bona hæc interimquod nõ extinguntur propter adeptionem bene ficij ecclesiastici gaudent priuilegio bonorum ecclesiasticorum, vt dicemus Deo volente in li. 11. ti. 6. li. 5. in fra. glo. que se cuente. Item notandum, quod si quis esset ordinatus ad titulum ecclesiæ alicuius, tunc vtiq; diceretur beneficium ecclesiasticum possidere, eo quod de eo in impetratione alterius beneficij est facienda mentio, secundum Menochium vbi supra. nu. 49.

Tonsura y habito clerical. Et sic quo ad habitum nulla sit differentia tam inter clericum solutum, & coniugatum, prout antea erat, vt patet ex dictis per Couarruuias, in practi. c. 32. nu. 1. quem refert Iulius Clarus, dicti. li. quinto. pra. crimi. §. fi. q. 36. versi. hæc autem. Sed vterque iam, tã coniugatus, quam solutus non habentes in actu beneficium ecclesiasticũ, vel alicui ministerio aut studio addicti possunt per iudicem secularem puniri, si delinquant non habentes habitum clericalem. Sed si beneficium habeant clericus solutus, quamuis vt miles incedere non potest, per secularem iudicari, secundum Clarum vbi supra, per tex. hic in vtroque habitum clericalem requirentem, & per. 2. infra, co. Poteris, ex testamen in c. 6. Concilij Tridentini, sessio. 23. de reforma. Nõ ita exacte requiritur habit' clericalis in habẽte beneficiũ ecclesiasticũ alicui ecclesiæ, ministerio vel studio vel seminario clericorum de licentia episcopi deputato tuto tamen, sicut requiritur in coniugato quantunuis dicti ministerij de licẽtia episcopi deputatus sit. Ex c. 6. tãmen. sessio. 24. Concil. Trident. habitus decens in omnibus requiritur. Et an clericus enormitatibus se immiscens gaudeat fori priuilegio, vide Clarum vbi supra, versic. quæro quomodo.

Accessumbran à traer. Inhoc enim conuenit duo attendenda est, secundum Clarum, vbi supra, versi. dixi clericum. Et nota, quod cum clericus, per secularem remittitur iudici eccle siastico non debet remitti ignominiose, secundum Clarum. d. q. 36. ver fi. 9. & alibi supra hoc libro dictum est, & in versi. 8. quæritibi Clarus an tunc teneatur ecclesiasticus starepro cessu facto per secularem.

INLEGEM Secundam.

1 *Clerici minorum ordinum an hodie sicut olim excusentur à Regijs contributionibus & gabellis.*

2 *Coniugati clerici non sunt exempti à dicta contributione.*

SVMMARIVM.

Clerici minorum ordinum, qui secundum legeproxima dicta gaudent priuilegio fori quo ad casus criminales, nõ gaudent quo ad tributa & gabellas nisi in actu beneficium Ecclesiasticum habeant.

Ero en todo lo demas. Iis verbis quo adnostrum forum seculare explooitur communis illa opinio, quę de iure vigebat dicens, clericos primæ tonsuræ non coniugatos fed solutos

2 † non teneri soluere collectas, vel gabellam si negotiatores non erant, sicut neque clerici in sacris, secundum glo. in li. 10. ti. 6. part. 1. per tex. ibi, & Couar. in practicis. c. 31. n. 1. Licet secundum eum ibi in fine, aliquando sint dæ Regiæ literæ ad hoc, quod clericus primę tonsuræ de venditione rei suæ relecta omni negotiationis specie foluerit gabellam. Imo & etiamlege veteri ordinamenti in cor roborationem dictæ communis idẽ statuebatur. Quæ quidem lex cum in volumine huius Recopilationis nõ sit inserta, imo per legem nostram cõtrariam statuentem abrogatas, ex lege nostra dicendum est clericum in minoribus constitutum non habentem in actu beneficium ecclesiasticum teneri ad collectaram, & gabellarum solutionem etiam relecta omni negotiationis specie. Et sic declaratur tex. in l. 6. ti. 18. lib. 9. infra, eximens clericos a solutione gabellarum si negotiatores non essent, vt non procedat nisi in clericis sacrorum ordinum, vel minorum habentium actualiter beneficium ecclesiasticum, prout ex subscriptione marginali illius legis. 6. patet. Et ita nouissime post hæc tempora per Dominum Olanus, in concordia Antinomiarum literarum. c. nume. 21. de quo alio in loco fortassis dicemus, nunc enimlis sub iudice adest in hoc quoram ecclesiastico iudice Placentino, vbi dicemus, videtur resolutio.

No es asdes. Coniugati enim eriam iure communi † antiquo non gaudent priuilegio eximendi se a gabellarum solutione, secundum Duenas regul. 100. limi. 20. Imo neque fori priuilegio gaudet clericus coniugatus non abstinens se a negotiationibus & armis, prout communem testatur Clarus, in dict. lib. 5. practi. crimi. quæst. 36. versi. hæc vero omnia.

Beneficio ecclesiastico. Quod dicatur tale. dixi in lege supra proxima.

INLEGEM tertiam.

1 *Pœna reassumentis tonsuram an debeatur non secuta sententia super reassumptione, & nu. 2. cautela vt cesset pœna.*

3 *Ecclesiasticus index cum inhibet seculari non requirur partis citatio.*

4 *Verbum, no perdaes, est latæ sententiæ.*

5 *Sententia declaratoria requiritur, etiam vbi priuatio fit ipso iure.*

6 *An processus pendente super priuatione officij resignabilis habeat locum resignatio.*

7 *Quæ pœna puniatur malitiose renuntians foro seculari.*

8 *Pœna conductoris gabellarum, & eius fideiussoris, & recipientium reditus Regios reassumetium primam tonsuram.*

SVMMARIVM.

Clerici primæ tonsuræ, qui secundum concilij decretum, & leges supra proximas non debent gaudere priuilegio fori possunt officia publica obtinere, illi tamen qui fori gaudẽt priuilegio si primam reassumpserint tonsuram, & propter eam forum declinauerint seculare, non possunt dicta officia obtinere, neque dispensationes ad hoc eis dandæ sunt, & datæ nullæ iudicatur ex tex. nostro.

Vaque no obtenga sententia. Verba hæc noua sunt, apposite que fuere ad dirimendam opinionum varietatem, quæ antea aderat, num, scilicet, huius legis † pœna, contra reassumentes primam tonsuram posita, haberet locum etiam si super reassumptione petita nondum fuisset lata sententia, an vero requireretur prolatio sententiæ super ea, vt huic legis pœnæ locus esset. In quo Auenda. in c.19. præto. n.12. in fin. dicebat pœnam deberi petita reassumptione, licet nõ dum sententia confirmata esset. Contrarium tamen imo & sententia requiritur et defendebat Didacus Perez. hic col.143. cum duob. sequent. Quam & ante eum tenuit Couar. in practic. 33. nu. 6. in fine. & Mexia. in apparatu legis de Toledo in 6. fundamento. 1. partis. n. 13. Per legem, tamẽ nostram vides primam Auendæ, opinionem approbati, in distincte quicquid velit cauillare nostrum tex. Mexia idem in pragmatica del pan, conclusio. 5. n. 61. fol. 82. sed indistincte tenenda est opinio Aucndan. Quam vt effugias foleratadhiberi cautela † vt pœna legis nostræ euadatur, (consti tuta enim lege, & cautela solet statim constitui & imaginari) scilicet, quod ipse delinquens non petat se remitti ecclesiastico ratione primæ tonsuræ imo potius in publico asserat senõle declinare seculare forum: Secrete autem negotietur, q ex suo officio iudex ecclesiasticus sel aliperitiorem sui fiscalis iubeat delinquentem infortia iudicis secularis captum ad eum remitti, quia fori priuilegio gaudet propter tonsuram. Quia tunc cum de linquens ipse non petat excusabit pœnam nostræ legis, prout inquit Antonius Gomez tomo. 3. capit. 10. nume. 7. & Didacus Perez. l. 10. tit. 1. lib. 3. ordinamen. colu. 801. in fine, & fuit Baldi, vbi eius additio: plures al legat, in auth. statuimus. num. 3. C. de episcopis, & clericis: Et inquit ibi ad ditio, quod tunc cum ecclesiasticus † inhibet seculari non est necessaria partis citatio. De quo vide regulam & fallentias per Ioannem Craticanum in suis regul. & fallentijs, regul. 139. quem post hæc vidi. Caueat tamen delinquens ne cautela probetur, & constet de ea. Nam tunc nihil prodesset, & vltra pœnam nostræ legis posset alia arbitraria puniri tanquam cauillans ius, & eius dispositionem dolo & fraude, nemini enim dolus, & cautela debent patrocinari neque remedium procuratum prodest sed potius nocet. Et devalidatione huius legis dubitauit Antonius Gomez. vbi supra, & Didacus Perez dict. lib. 3. ordinam. col. 801. ad finem vbi examinant.

No puedan tener ni tengan. Et, cũ vera hæc executionem denotent, ipso iure priuationem inducunt talium officiorum, secundum Didacum Perez hic. colu. 146. asserens verbum illud

† lud † *No puedan*, esse late sententiæ, prout ante eum tradidit Tira. in l. si vaquam verbo reuertatur. nume. 60. C. de reuocan. dona. & in legibus cõ nubilialibus glo. 4. per totam. Habes tamen notare quod quamuis ipso iure priuatio hæc, & inhabilitatio fiat, adhuc tamen sententia declaratoria † requiritur in habilitationis & priuationis officij publici si de facto accipietur, & obtinetur. Nam etiã vbi pœna imponitur ipso iure adhuc iudicis requiritur declaratio, secundũ Dida. Perez. libr. 1. ordi. colu. 87. in principio, & Hippolyt. in practi. 5 post quam. num. 37. 38. & 42. & in 5. aggred ior. nume. 105. Nam vbi ipso iure propter quid præ existens deuenitur ad certum actum semper requiritur sententia declaratoria super præexistenti, secundum Bar. in l. eiur qui. ff. de iure fisci, & alios allegatos per eund. Didacum Perez. dict. co. 873. in principio. Sed an tunc pendente lite, & processu † super priuatione of 6 ficij, admittetur resignatio & renuntiatio illius officij in tertium aliquẽ, si officium resignabile erat, tradit Tellius Fernandez in l. 4. Tauri. nu. 64. in fine, cum sequentibus pluribus, & Domini. consil. 150. in principio. Alias duas quæstiones in propositum huius legis videre poteris per Bald. in authen. statuimus. num. 3 & 4. C. de episco. & cleri. Et quia pœna † priuiatur nalitiose renuntiãs foro secu lari, vide tex. in l. 1. tit. 5. infra. li. 4. & de pœnacoinductoris † redduntur re gitorum, aut eius fideiussoris, vel illius, qui colligit redditus Regios, si primam reassumpserint tonsuram, vi de per tex. in l. 14. tit. 16. infra li. 9. de qua lege videndus est Auenda. c. 19. Præterea. nu. 28. libri.

INLEGEM quartam.

SVMMARIVM.

Laceas, aut redditus, vel quid aliud vassallus habens á Rege perdit, si iurisdictionem seu cularem declinauerit, & primam reassumpserit tonsurã.

PRo cuius legis declaratione, vltra Didacum Perez, hic eam commentantem sub. l. 10. tit. 1. lib. 3. ordin. col. 801. in medio cum sequen. vide dus est Anto. Gomez eam allegãtem in tomo 3. Variarum. ca. 10. num. 7. & Couar. in practi. cap. 33. num. 6. imo & per l. 8. tit. 1. lib. 3. ordi. veter. Ibidem adnotante ipso Didaco Perez. col. 799. Idem in clericis habentibus priuilegia & stipendia a Re ge, vtsunt eus cappellani & similes dispõentibus, & habetur iam in l. 6. titu. 1. lib. 4. infra. & in l. 10. titu. 7. li. 9. infra ceu nuntiur enim clerici a seculari iudice siquid habeant debur sa regis, secundum Bartholo. Capuanum, super pragmati. & constitu. Sicilię. c. de sacramento præstando baiu lis pagi. 45. sicut & alicus administrãs rem ecclesiæ ceu nuntiur ratione administrationis coram ecclesiasti co, capite. iudicatum. 18. dist. Sic & si clericus conueniatur coram Regem super re illi clericu per regem ipsum donata potest coram ipso Rege conueniri, secundum text. in l. 17. num. 6 part. 2. vbi glos. plura allegat. dubitant tamen de ijs Didacus Perez. dicta columna. 801. & Antonius. Gomez. dicto. capite. 10. numero. 7.

Por esse vso fuio hecho. Et sic per solã petitionẽ, quãuis vlterius non procederetur. Sed an si lis non sit contestata licebit

licebit pœnitere ad pœnam cuadendam, decerpes ex dicendis pernos in simili in l.10.tit.1.lib.4.infra.

IN LEGEM Quintam.

SVMMARIVM:

Reassumentes primam tōsuram non possunt arma portare sub pœna.

Ast pierden. Et sic ab eis capi possūt, secundumquod inquit Couar. in practicis. c. 31.nume.7.vbi nostram legem allegat. Sed & tunc vt pœna hæc locum habeant requiritur sentētia super reassumptione tonsuræ, vel sufficiet sola declinatio, ex l. 3. supra eo. Crederem idem si sententia non sit secuta super reassumptione dicta, & ex tex. nostro dum solum acclamationem tonsuræ requirit, & nō aliud.

IN LEGEM Sextam.

1 *Brachium seculare quando impartiendum & num.2. quando fugientes ab ecclesia defendi possunt in ea si per seculares extrahantur.*

SVMMARIVM.

Impediendi non sunt seculares iudices extrahentes ab Ecclesia delinquentem, qui eius im munitate gaudere non debet & executio iustitiæ impediri, sub nostri text. pœna.

N lo justamente pedido. Hic videtur text. expressus probans, tunc esse impartiendum † Brachium seculare per ecclesiasticos petitum quoties iuste petitum est, prout latius Deo fauente dicemus, in l. fina. tit. 11. 4. infra. Vbi & an seculares possit non impartiri vsque dum videatur an iuste petatur.

En caso que no deuen gozar. Ergo si gaudere immunitate ecclesiastica deberent iuste defendi possent delinquentes in ecclesiam confugientes, neq; possent defensores tales ob hoc puniri, vt inquit Anto. Gomez, tomo 3. ca p. 2. num. 21. vbi inquit libe rasse quendam hac de causa a pœna. De quo vide quæ diximus in l. 3 in fi nezitit. 2. supra hoc li. Viterius ex iis verbis notandum est, & ex frequenti ibi. *En los casos que no deuen gozar.* hic esse text. expressum pro opinione illa, quam in d.l. 3. retulimus, scilicet, quod in casu in quo delinquens fugiens ad ecclesiam non debet eius immunitate gaudere potest per secula remidicem extrahi ecclesiastico nō requisito, neque petita ab eo licentia, & hęc pro hoc titulo.

Titulus sequens superioribus continuari potest hoc, scilicet, modo cum superioribus titulis actum sit de ecclesijs, & bonis earum, insuperque de clericis, & Prælatis, pro quorum sustentatione de eis fructuum rem poralium soluendas esse ipsis facer dotibus iubetur in recognitionem supremi dominij debitam, & ipsi Deo ideo & consequenter subiequitur noster titulus de decimis, in cuius tituli explanationem plura dici possent, nostri tamen instituti non est nisi solum modo declarare ex ualia. Ideo pro decimarum materia vitra Doctores in locis ordinarijs, & glossatorem Salman-

Salmantinum hic, videndus est Rebuf. in tractatu de decimis. & Couar. lib. 1. varia. c. 17. per totum.

Titulus quintus, De los Diezmos.

IN LEGEM Primam.

1 *Fructus decimarum, & sic temporalitas ipsa temporale quid est.*
2 *Ius decimandi laici possidere nō possunt. 3. & 10:*
3 *Commoditas decimæ cum sit quid temporale vendi & locari potest laicis.*
5 *Decimas iure diuino institutas esse.*
6 *Causa vna quare decimæ introductæ sunt.*
7 *Deum recognoscendi causa Deus ipse sibi decimas reseruauit, & principes tributum.*
8 *Titulum suæ possessionis nemo ostendere tenetur, & eius declaratio.*
9 *Pœnæ nō soluentium decimas & obla entes sacerdotibus.*
10 *Priuilegio quæ sibilia quando præscriptione acquiri possint.*
11 *Clericis victum habentibus aliunde an consuetudine possit excusari solutio decimæ certæ partis.*

SVMMARIVM.

Nullus debet occupare redditus & decimas Ecclesiastica, nisi in casibus lege hac expressis.

Emporales fructos. Pondera verbum illud, fructos, ad sciendum, fructus hic pro commoditate capi, cōmo
1 ditas enimpia † a decima proueniēs temporale quid est, & ideo per laicos capi, & percipi potest, & hic temporalis fructus vocatur.

Ius tamen decimas ipsas percipiendi non temporale † sed quid spirituali annexum. Nam cum intuitu diuini obsequij decimæ soluantur, secundum tex. in ca. ecclesias. 6. his ita. 13. q. 1. quæst. & cap. nouum. de decimis, Deoque ipsi referuentur, secundum rext. hic, merito si spiritualibus annexę dicantur, cum & solis sacerdotibus præstandæ sint, ca. decimas. 1. q. 1. tra dit Rebuf. in tracta. de decimis. q. 7. per totam. Et sic causa decimalis spiritualis dicitur, vt in ca. tua nobis, de decimis, & cap. parochianos, & sequen. eo. tit. optima. l. 5. 6. tit. 6. par. 1. Ideoq; laici ius illud decimas † percipiendi possidere non possunt, maxime post Lateranense concilium, secundum Rebuf. late vbi supra. q. 10. Fructus tamen ipsi, & sic commoditates, † temporalia enim sunt, laicis concedi possunt, ex causa ad tempus, vt in cap. 2. de locato, & sic ad tēpus eis vendi poterunt, secundum text. in cap. fi. ne Prælati vices suas. Com promittique licitum est super hac fructuum commoditate, secundum Rebuf. d. q. 10. num. 9. hinc que commoditates hæ, vt sit quotidie, locari possunt laicis, & iure conductionis concedi ad modicum tamen tempus, puta vnius ani vel triennij, secundum Rebu. vbi supra num. 34. & Didacum Perez hic col. 212. in prin. Aliud est enim ius decimæ, aliud fructus habere, vt l. vacuz. ff. de euiction. Et aliud est habere titulū, & aliud fructus nomine alterius recipere, vel forte in alimonium, secundum Rebuf. d. num. 34. Omnes tamen locationes anticipatis solutionibus factæ, in successorum præiudicium inualidantur per Decretum. 11. de reformati. Sessio. 25. Concilij Tridenti. Et vltra triennium

HAZI KÖNYVTÁRA OHYIKÖNYVTÁRA

nium ex extraneis, ambitiosæ, de rebus eccles. non alijs inter communes. Et sic quantum ad cognoscendū circa commoditatem hanc per laicos percipiendam, & recuperandam ab alijs laicis, iudex secularis cognoscere potest, & procedere, nō vero quo ad ius percipiendi eas, quo ad quod, neq; incidenter potest secularis cognoscere, prout in l. 6. infra dicam.

Referuo Dios. Vt Exod. 20. c. ibi, Decimas & primicias tuas non tardabis offerre, primogenitum filiorum tuorum dabis mihi, & Leuit. vltimo. cap. omnes decimę terræ sue de pomis arborum, siue de frugibus, Domini sūt, & illi sanctificantur, non eligetur bonum, nec malum, nec cum altero cōmutabitur. Decimæ ergo constituæ sunt a Deo per Moysen, vt persoluantur a populo sibi Leui, pro ministerio, in quo deseruiebant ei in tabernaculo. Et quia sacerdotes seruiunt Domino, ideo ipsis laici debent persoluere decimas. ca. ecclesias. 13. q. 1. Et decimas a populo Sacerdotibus ac Leuitis esse reddendas diuinæ legis sanxit authoritas. cap. decimas. ik. q. 1. Deus enim noster, qui dignatus est nobis totum dare, decimam a nobis dignatus est recipere, nonsibi, sed nobis, sine dubio profuturam cap. decimæ. 16. q. 1. Ex quibus esse iuredituo decimas † institutas, tradit late Rebuf. in tracta. de decimis. q. 1. num. 1. cum sequent. pluribus, & Couar. lib. 1. Vari. cap. 17. & Didacus Perez hic. q. 5. per totam. col. 191. cum. 4. seqūe. & habemus decretum Concilij Tridentini hanc approbans sententiam in Sessione. 25. de reformatione. capite. 12.

En señal de Vniuersal señorio. Idem probat tex. in ca. tua nobis. 2. de decimis, & tex. in l. 7. titu. 20. p. 1. Hæc quæ est principalis causa † introductionis decimarum soluendarum sacerdotibus Deo ipsi seruientibus. Inficiari enim sanæ mentis vir nō posset, vt inquit Rebuf. ubi supra. q. 2. n. 1. quin Deus omnium Dominus sit, & vniuersalis. Nam Domini est terra, & plenitudo eius, & vniuersi qui habitant in ea. Ebideo vt illum talem recognoscamus, ipse sibi † has retinuit decimas, tribus vero Princeps in signum specialis Dominij, ea cum non sit, eo tutu, & Rebuf. ubi supra allas ponit rationes, quarum & alias quas reperies in præcenio dictitli. 20. par. 1.

Muestren los titulos. Sed nonne titulum suę possessionis nemo † ostendere tenetur, vt l. cogi. C. depetit. hæred. Et ad tentum quidem est hanc esse regulam, falli tamen vbi præsumptio iuris, vt hic esset in contrarium, vel alias dicemus l. 2. tit. 18. lib. 4. infra.

Demas delas otras penas. Quę quidē pœnæ poterunt esse oblatio † sacramentorum, & excommunicatio. Et de excommunicatione habemus textum in cap. 12. Sessio. 25. Concilij Tridenti, & de ablatione sacramentorū laicis decimas subtrahentibus nō conferendorum, habetur in cap. causam quę, de præscriptio. Et hoc non tantum ob non solutionem decimarum verum, & ob non solutas oblationes iuxta glo. in cap. omnis Christianus, de consecra. dist. 1. apparebat per l. 9. tit. 19. par. 1. & commendatam per Abb. in cap. omnis animæ, de censsibus, eundem Abb. in rubrica de Parochijs, Felic. in cap. veniens. el. 1. col. 2. & ibi Abb. de testibus. Secundum quos glo. illa intelligenda est, vt vera sit, non quod ipsi sacerdotes idpropria authoritate facere possint, sed superioris authoritate interueniente processo prius contra parochianos per censuras, & nolentes nihilo secius offerre, tunc per superiorem iuberi potest quod eis subtrahantur sacramen-

sacramenta, prout dixit tex. in dict. l. 9. Qualiter lege attenta probari possunt hoc casu omittere horas canonicas, intelligi tamen debet supradicto intellectu attento, & secundum regulas interuenientes authoritate † prout communiter tenere Doctores, referri post hæc asseruisse Couar. lib. 1. Variarum. c. 17. nu. 3. Illud tamen de oblationibus intelligendum iterū venit, in casu secundo illius. l. 9. scilicet, vbi est consuetudo soluendi oblationes. Ibi enim si non soluantur debet excommunicatio impon i, qua non sufficiente, sic subtractio horarū canonicarum & sacramentorum superioris authoritate. Et idem si clerici aliunde non haberent vnde se sustentare possent, eo quia si nonesset consuetum soluere oblationes, possent tunc compelli soluere dictis modis, prout & probat. dict. l. 9. & Couar. vbi supra fundatur que ex l. 8. co. tit. 19. p. 1. pro habente non teneri parochianos oblationes offerre neque soluere, neque ad hoc cōpelli posse, nisi secundum legem illam. 9. post sequentem, aliter se habeat consuetudo, vel necessitas clericorum vrgeat, quia aliunde non habent alimenta, vel in testamēto defuncti sit iussim offerri clericis, secundum tex. in l. 7. co. tit. 19. & p. 1. Nam in quoliber horum casuum possent cōpelli parochiani secundum quod dictum remanet, & hoc nisi & ipsi parochiani pauperes sint, nā tunc eum charitas bene ordinata se ipso inciat, non possent compelli etiam in dictis casibus offerre, secundum glo. in d. l. 9. quæ notanda, quia singularia. Et cum hæc scripta haberem vidi singularem decisionem Pedemontanam Octauiani Cacherani. 90. in ordineita declarantem.

Que otras particulares personas lleuaren por legitimos titulos. Intelligę titulos legitimos, scilicet, priuilegium & concessione Romani Pontificis, nō vero titulum præscriptionis, nam lai ci decimas † titulo præscriptionis acquirere minime possunt, secundum tex. in c. cauſamq; de præscriptio. Neque in eis potest dari possessio, sine qua nullo tempore cerdit præscriptio, secundum glo. in pragma. Iudicati de pacifeis possessior. 4. ordinarij, verbo, inquirant, Ripam. in c. decernimus. n. 75. de iudi. Lamberti. de jure patro. 5. q. princ. partis. 2. lib. 1. nu. 13. Ideoque neq; immemorialis tempore laici possunt decimarum ius acquirere, cum sit ius spirituale. vt in c. Massana, de electione. Imo etiam si per mille millia decrum decimas laici leuauerint, non possunt eas præscribere, secundum Doctor. relatos per Dida. Perez, hic col. 218. sic tex. nostrum declarando: Neque obstat tex. in c. cum contingas, de foro cōpe. & in cap. duo simul, de offi. ordi. vbi probatur, q quasibilia † priuilegio possunt adquiri præscriptione, quia illud verum est data capacitate præscribentis, sed laicus est incapax. vt videspræscribendi decimas, maxime post Lateranense concilium, prout & tradit Rebu. in d. tra. de decimis q. 10. & Auenda. c. 4. Præterum. nu. 21. in medio. lib. 2. & Cou. lib. Maria. c. 17. Ergo, & ideo in decimarum iure per cipiendarum, nō alleges præscriptionē quia nihil sibi laico proderit, sed alleganon priuilegium, si quod habes, & pro ba immemorialem consuetudinē nō solu endi. Nam sic secundum Ripam vbi supra. & Auendaño, ca. 6. præter. nu. 6. conclu. 2. libr. 1. præsupponitur quod ante Lateranense Concilium decimas percipiebas, & possidebas, & in possessione illa, & inre percipiēdi decimas tnendijs eris. Hæc tamen aduertentia non vtaris si nunquam priuilegium habuisti, sed tunc demum

mum si habuisti,& scis esse perditum
Si enim numquam habuisti nunquã
illud alleges,melius est enim decimas
non percipere,quam animam perde
re.Etan solutionis excusatio possit
allegari,tradit Couar.tbi supra.5.ed
an cõsuetudine efficiã possis,vt ex cer
12 tis fructibus in toto vel in parte,t de-
cimã,non debeaturti aliunde clerici
alimenta sufficientia habeant ? vltra
Couar.dicto.ca.7.num.8.& Didacũ
Perez hic col.201.in fine,cum sequẽ-
videnda est glo.in In.tit.20.parti.&
Paul.Parisius cõs.47.vol.4.& Cæpe.
consi.3.crimi.& Armilla aurea,verbo,
decima.nu.3.& Guido Papæ,de-
cisio.Dalphi.184.& optime Rebuf.in
dicto tracta.de decim.q.13.num.46.
& Balb.de præcipiti.par.5.prin.q.7.
per totam,& Baeçam.de decima tu-
torum.cap.31.nu.7.Ex quo venit de-
claranda l.17.ti.20.par.5.probans de-
cimas personales esse soluendas non
obstante quacunque cõsuetudine in-
contrarium habita,nam intelligitur
in casu,in quo decimę hę personales
essent de iure naturali debitæ,vt quia
prædiales non sufficerent,seu alias
secundũ glo.in dicta.l.17.verbo que
no es.Alias enim decimarum perso
nalium excusatio optime consuetudi
ne acquiritur,prout in multis rebus
& partibus,ita de consuetudine im-
memoriali habetur quoad personas
les decimas.

IN LEGEM Secundam.

1 *Omnes homines de mundo tenentur solvere decimam,etiam Clerici,& episcopi.& c. & 13.*

3 *Decimæ cui Ecclesiæ præstandæ.& 4. quod consuetudo in solutione earum est adnexenda.*

5 *Decima prædij vineati conversi in casaneis,cui debebitur si eamdem decimã dimerint soluebatur.*

6 *Potest quis etiam curatos prohibere mutare culturam fundi.*

7 *Ecclesia decimæ ratione habet ius quoddam in fundo,& 8. quando est onus reale,*

9 *Per scribtens decimam prædij seminati frumenti si vbi avena seminetur,ei debitur.*

10 *Decima de omni re ex terra prodiente,& de persona soluenda.*

11 *Decimam an debeatur de capella.*

12 *Decimales terræ transeunt cum onere soluendi decimam.*

14 *Decima non debetur ex aceruo decimato & 15.& 16. quod in ista mensura tradenda.*

17 *Ecclesia ratione iuris quod habet in prædio pro decima potest facere,vt detur talibus colendum.*

SVMMARIVM.

Omnes tenẽtur soluere decimas & qualiter,& quando soluen dæ sint,& quomodo.

1 Nsenal. Vide quæ diximus, in l.1.super nouo.in glo. ense nal.& Rebuf.de decim.q.1. ponentem rationes quare decimæ instituntur.

1 Que todos los hombres de nuestro reyno Concor.tex.in c.16.q.7.& c.ita nos,& capite in aliquibus,de decimis,& optima l.11.ti.20.par.1.dicens quod omnes homines † de mundo tenẽtur soluere decimas.Quod adeo verum est,quod & si terra Hierusalẽ hodie a Saracenis recuperaretur per Christianos deberetur a nouis inquilinis decima,secundum Oldradum, relatum per Rebuf.in dicto tracta.de decimis.q.numero 42.Imo & tunc& præterita deberetur decima.vt voluit

Abb.

Abb.in c.de terris.nu.5.de decimis,
& in q.5.ispe Rebuf. late prosequit
tur,qui ad decimarum solutionem re
ne antur,& qualiter decimę sint solẽ
dæ ibidem in q.11.& examinat.Et
in quæst.finali optime prosequitur
mala vel bona prouenientia ex eo q
male,vel benedecimæ soluuntur.Et
an clerici † teneantur decimas solue
re tradit Soto,de Iustit.& iure.lib.9.
q.4.articulo.4.

2 *Sus diezmos.* Sed cui ecclesiæ † & respondẽdũ est,prædiales soluẽdas esse,vbi prædia sita sunt,secundũ tex. in c.fi.de paroch.& l.7.ti.20.p.1.nisi consuetudo sit in contrarium,et cum sint,& c.ad Apostolicæ,de decimis. Personales vero vbi homines audiũt diuina,& recipiunt sacramenta per totum anni circulum.ca.q.16.q.1.l.1.ti.20.p.1.seu frequentius per annum illum,prout,& inquit Rebu.de decimis,q.6.nu.1.cum sequen. Vbi ipse inquit nos.inuenisse inquadam Decretali Alex.III incipienti.Nota quæ ad honestatẽ,in integra,ideo dicit per anni circulum,quia si aliquoties in vna ecclesia,postea in alia quis diuina audierit,vel in hyeme in vna parochia,in æstate in alteri,tunc personalis æqualiter dividetur auto ritate superiorisi,si æqualefuerit tempus,alias pro tempore rata,sicut & in diuisione decimarum misarum tradit glo.magna.in l.5.ti.20.p.1.& Rebuf.de decimis.q.6.nume.15.cum pluribus sequent.Et hæc nisi cõsuetudo sit in contrarium,nam in solutio ne decimarum † præmaxime est aduertenda consuetudo.argu.tex.in c. inquibusdam,de decimis. Est tamen in proposito optima ,& singularis quæstio.Num si ex Prædio aliquo vinearo dabatur decima ecclesiæ sancti Petri,& labẽte repente fcindãtur vites & in earũ loco plãtẽtur castaneæ arbores,ex quibus castaneis regulariter decima debetur altari ecclesiæ,vel Episcopo,de cõsuetudine,vel præscriptione,cui altari ecclesiarũ debebitur tũc decima ex castaneis illis.Pro cuius quæstionis decisione fcidum est,q licite † poterit quis,cui curato,cui decima debetur,prohibere,mutare culturã fundi,vt percipiat alium fructum,quã solitum percipi,& dari, prout tenet Rebus.in dicto tracta.de decimis.q.6.n.35.& Couar.in præcit. c.37.n.5.in prin . Quo præsupposito quæstioni respõdẽdum est,quod licet de vinea fiat castanetum,vel alius fructus planterur aut nascatur, debetur decima illi ecclesiæ,cui antea debeba tur,dũ vinea esset,scilicet,iuris fundamentis ,q decima debet solui prout consuetum erat,secundum Rebuf.in de.tract. de decimis.q.6.n.34.Item ratione decimæ,† videtur,ecclesiã,cui solui tur,habere ius quodã in fundo illo,ex quo fructus decimãdi colligũtur,secundum Abb.in c.in aliqui bus.n.3.de decimis,& in prædicti huius iuris iam,q possit mutari agri cultura,non tamen debet esse cum iuris acquisiti prædicti,vt ius decimandi auferatur ecclesiæ,cui ar tecõ petebat. Nam hoc fieri posse nõ est dicendum,neque potest præiudicari iuri illi,ex late dictis per Gomezium de iure quæsito non tol.& ex l. si fil. de pact.& ex regula iuris,id quod no ffrum est a nobis auferri non potest. 7 Et & quia onus † hoc decimãdi præ dio ipsi adhæret,onusq; reale est ipsi prædijs inhærẽs,fructibusq; decima libus,atque eorum possessoribus,secundum Abb.in c.de terris,& in casu nos,super gl.in.extra de decimis, & Parisium,consi.6.nume.13.vol.4. optimam.l.6.& fin.titu.20.part.1. Cum ergo fit onus reale,ipsi rei,ex qua decima debetur,in hærenti,in fauorẽ ecclesiæ,cui antea decimabatur debet remanere impositum,quamuis

I fructus

fructus mutentur. Item, quia cũ hæc videatur quædã primordialis natura ipsius prædij, fructus subrogati loco anteriorum fructuum, debent sapere naturam illorum, quorũ in locũ subrogantur, argu. gl. singularis in l. certi condictio. ff. si certi pet. a. cõmuniter approbat, secundum Ias. ibi, nu. 29. & Oroscium in l. eum §. qui iniuriarum, co. 703. vbi Bar. n. 2. ff. si quis cautionibus. Naturaque hæc, vt itadi cam ipsius prædij inspicienda est, tan quã primordialis, non vero accidentalis illa, quod fructuũ antiquorum mutatio fiat. Alias enim, si contrarium diceretur, resultaret maximũ inconueniens, ex quo facillime decimę destituerentur ecclesiæ vnius, & alteris applicarentur, prout in alio proposito inquit Rebuf. de decimis. q. 14. nu. 14. Et sic priuilegiatæ personæ & quæ alias non debentur decimis, capelleretur fortasis soluere, secundum tex. in c. fuggestum, de decimis, & in ca. quid per nouale, de verbor. significa. l. 5. tit. 20. n. 1. Et ita hanc conclusionẽ, quod licet fructus prædii mutentur, decima soluenda sit illi ecclesiæ, cui ante mutationem solue bantur, & nõ illi, cui ex fructibus mutatis regulariter decima soluebatur, probat tex. in c. cõmissũ, extra, de decimis, ibi. Et sicut etiã depascuis olim decimę persoluebantur, ita tunc de eisdem ad frugum fertilitatẽ translatis decimas volumus absque diminutione persolui, ponderando distinctionem illam, sicut. Quasi diceret, eodẽ modo, de qua per Bald. n. 13. & Doct. in 1. edita. C. de edendo. Et ponderando etiam dictionem illam, olim, quę est antiquitatis inductiua, & commemoratiua, & dictionem illam, nunc, quę est præsentis temporis de nõstratiua, vt silicet, lecẽ &, & sicut antea decima soluebatur ex antiquis fructibꝰ, soluatur, & nũc illo eodẽmodo, & forma ex de nouo positis, & loco priorũ plantatis. Factiq; pro hoc cõmunis illa relata per D. Couar. in pra. c. 37. n. 5. in prin. scilicet, q; siquis præcripsit decimas in vno prædio † in quo sarũ fuit frumẽtum, sibi defenitur auena, vel milium habebit decimã auenæ, vel milij. Quam rẽ etiam asserit Rebuf. de decimis. q. 14. n. 18. cum. 4. sequent. Licet ipse ibi in q. 6. in fine, contra hanc cõmunẽ & male tenere vlueritSi ergo in illo, qui ius habet ex præscriptione cõmunis hæc statuta est, quanto magis idem responderi debet in quæstione nostra, vbi de iure præsupponimus ius decimandi cõpetere ex antiquis fructibꝰ. Et ita teperio in nostra quęstione per dictum c. cõmissum, tenuisse Sylueſt. in summa, verbo, Decima, nu. 14. vers. Septimo si cõsuetudo, & Rebu. vbi supra. q. 6. nu. 51. Et scribit dicta per Suarez, allegatione fi. dubio 2. Neq; obstat quod illa altera ecclesia, vel episcopus habuerint ius præscriptum decimas percipiendi ex casteneis, quia illud verè quoad agros & fundos vsque tũc præscriptos, vtex mutatione fructuũ deberet tur decima & soluebatur ipsi episcopo, vel illi alteri ecclesię, nõ vero quoad hortos, neq; inter mutatos, quoniam tanũ præscriptum possessum. Pro quo & videtur tex. expressius in eodem cõtingat, de decimis. Neque obstat tex. in eodẽ in tua, extra de decimis, quoniam attento eius cõmuni intellectu Doctorum tenet Abb. in cõsi. 71. n. 2. vol. 2. ibidẽ nullus alius existat in cõtraria possessione percipiẽdi decimam ex terra illa, & præscriptio in generali, & in vniuersum erat inducta. Ibidẽ enim probatur, quod præscribens decimam in certa terra, si percepriue omnibus fructibus inde prouenientibus decima præterquam decem fructibus ibi annuatim perceptis, de quibus nulli fuit decima persoluta, illorum fructuum, decima debetur non Ecclesiæ parochiali, ad quam aliasde iure communi pertineret illius terræ decima, sed illi Ecclesiæ, quæ præscripſit decimam in agro illo, reddens ibi tex. rationem: quia illa terra est illi decimalis, & vna & eadẽ res nõ debet diuersis iure censeri. Quasi dicat quod percipiẽdo decimã aliquorum fructuũ in vno agro nemine percipiẽte decimam aliorum fructuum ipsius agri, videtur ius decimandi in totiae quisitio ipsi præscribenti. Non enim videtur præscribenꝫ habuisse respectũ & animum acquirendi partẽ, sed totum propter vnitatem subiectã. Si ergo hæc ita se habẽt, & in nostro casu, & quæstione, vti præsupponimus aliam ecclesia esse in possessione percipiendi decimã agri illius aliud dicendum est, ita quod non sit aliudpręscriptum quã possessum. Secus vero si in generale, & in vniuersũ præscripto probaretur, & quod nullus alius existebat in possessione percipiendi illorum fructuum decimã quoniam tunc præscribenti, ex mutatis, debebitur, ex d. c. cum in tua, iuncto eius dicto communi intellectu, & ex dictis per Abb. in d. consi. 71. nu. 2. volu. 2. & Balbo, de præscrip. 2. par. q. 2. n. 17 cum sequen. maxime n. 23. sicut & prę scribens ius eligendi incerta Ecclesia censetur & præscripſisse ius postulandi, alio non existente in possessione iuris postulandi, secundum Abb. per tex. ibi in cap. bonæ. 2. nu. 4. de postprael. & in cap. 3. nu. 8. de causa post. & propri. Quia præscribendi ius eligendi habet respectum ad acquirendum ius in genere, & sic ius postulandi, secundum Abb. ibi allegando ad hoc tex. in dicti. cap. cum in tua. Et in hoc casu cessat regula illa, Tantum præscriptum quantum possessum, prout & tunc cessare talem regulam plures

reserendo asserit Molina, de primogenijs Hispa. lib. 2. ca. 6. nu. 13. & Bartho. Socin. consi. 7. n. 4. volu. 1. Et ex ijs in causa satis ardua certo scitui in gradu supplicationis mille, & quingentarum duplarum reuocatas duas sententias in vna ex Regijs cancellarijs latas in gradibus, de vita & reuisita, & fuit in causa decimali.

De pan y Vino. Imo generaliter de omni re, ex terra producta soluenda est decima, & citare de persona, vt li cet videre ex Rebuf. in d. tract. de decimis. q. 8. per totam, & Soto lib. 9. de Iust. & iure q. 4. ar. 2. & Didaco Perez hic col. 194. vers. nota dictionem, & latius col. 207. versũ, venit tamen, vbi cum seque. plura alia in proposium congerit, & examinat. Sed an ex dõtatione capellæ decima debebitur † puta, quidam laicus constituit capellã, & pro dote eius fundum fructiferũ constituit, num ex fructibus illius fundi percepтis debebitur decima Ecclesiæ parochiali sub cuius districtu fundus ille constitutus est: Et videbatur dicendum quod non, per tex. in l. 2. ti. 20. par. 1. ibi. *Fueras ende de aquellos casos*, & per tex. nostrum, hic, ibi. *Fuera son de sus ygleſias*. Ergo si Ecclesiæ fuę sunt, decimam non debetur. Nihilo minus contrarium tenendum est, Primo, quia nullus, ecclesia etiam, & epi 12 scopus † ex cuſantur a ſolutione decimæ de prędijs & rebus, quæ habet, & decimalia de iure, aut consuetudine sunt secundum tex. in l. 2. tit. 20. par. 1. & ex tex. nostro hic, & in ca. nuper & ibi Abb. extra de decimis. V bi n. 5. ipse Panormin. inquit quod tã religiosi, quam clerici seculares volẽtes præscribere decimas, tam actiue, quã passiue, debent habere titulum. Item & quia terræ, quæ alias † decimales erant, quando transeant in clericum, vel aliam ecclesiam decimandæ sunt in ecclesiam, vbi antea decimabantur

quia transeunt cum onere suo, tex. in q. pastoralis, & ibi glo. de decimis Decimarū enim ius reale est, & ita ipsam sequitur secundum Abb. in c. cum homines. nu. 6. de decimis. Et ex iis & aliis hanc opinionem tenuit Rebuffo in dicto tract. de decimis. q. n. 20. & Dida. Perez, hic col. 198. & 204. Vbi dicit, secus esse si aliud de consuetudine vtatur, quia illud seruabitur. Et hoc testatur, quod ex tali dote capellæ de eam debeatur. Testatur communem. Ab in c. 1. nu. 4. de censibus, & Bald. Nouellus, de dote. 1. p. in prin. nu. 8. vbi duas glossas pro ea allegat. Quam sic tenendo non obstant dictæ leges Regiæ in contrarium allegatæ, Quia duobus modis intelligi possunt, vel quod loquantur, quoties bona, quæ nunc clericis & possidet & obtinet ab ecclesia illa, cui alia ex eis decima debebatur, habuit & obtinuit. Nam tunc cū ipsamet ecclesia ea bona dederit ipsis clericis, nimirum si ipsi ecclesiæ illanti non soluatur decima ex prædio illo, velre per eam data, prout inquit Innoc. relatus per gl. hereditades in dicta. l. 2. ti. 20. p. 1. Secus tamen si ab alia ecclesia, cui ex tertia dotatio nis decima nō debebatur, darētur pro dote capellæ, quia tunc ex ea decima soluētur. Vel secundo dicipotest q di cta lex partitarum, & nostra procedūt quoties fructus illi clericis obueniūt ex acerno iam decimato, prout eadē gl. hereditades. in dicta. l. 2. intelligun.

4 Ex acerno enim iam decimato † non debetur alia decima secūdū glossa, in dicto capi. pastoralis, verbo deducen das, de decī. & in. l. si. infra. isto tit. & libro, volente Deo dicendus. Nostra vero cōmunis, quæ tenēda est, nō sic loquitur, & ideo nihil ei illa lex partitarū, & nostra obstabūt. Et sic declara bis dicta per Coua. li. 1. Variæ. c. 17. nu. 8. versū. secundo licet, vbi dicitam legem Partitarum allegat.

15 *De vendere decedanūtre.* Insto q enim mocio & mensuration. cuius & reddendæ sunt decimæ, etiam nullis deductis expensis. Nam licet insti mandis reddituibus prius expensæ deducē dæ sint, imo etiam si quis iubeatur in ferre fructus integros adhuc prius ex pensæ deducendæ sunt prout omnia hæc asserunt Bald. Salt. & alij relati per Baeçam, de decima tuto, ca. 29. nu. 3. cum. 3. sequen. tamen in nostra decimarum materia Ecclesijs & eccle siasticis personis soluendarum nullę sunt deducendæ expensæ, per text. in ca. tua nobis de decimis, & text. in l. 13. cum. 4. sequen. tit. 20. p. 1. optime per Rebuf. de decimis. q. 11. nu. 3. cū sequētibus. in hoc decimas perso nales a prædialibus differre dicit. Et tradit optime Tiraqne. de retr. du. Li nagiel. gl. 1. ſ. 11. nu. 10. vbi. 16. vbi de claratur. si id ē quod dictum, vel pia causa, & Baeça, vbi supra. nu. 1. & 2. alia dicit.

Para que Vengan los terreros. Iureh oc sieti potest, ne decima sua illæsa, cui de betur defraudari possit. Potest q quis suum ius tueri ne defraudetur eo. Nā ex tex. & ibi adnotantibus Doct. in l. 2. ibi, sub asp. ctu curialium. C. quando & quibus quarta pars deb. si inter me & colonum fundi mei fructus sint diu dēdi possū tempore messis mitte re famulū inspectorē, ne fraus fiat in fructibus, secūdū Alex. in Adiutorio. 5. fi. col. si. versū. Iuxta hoc vnū. ff. sol matri. Vbi Bal. inquit, q vxor poterit inhibere viro ne se inscia fraudē colli gat, nisi præstet homine, qui mittere vult, ne fra' fiat, prout nouissime eos referendo, tradit Baeça, de decima tu torum. c. 31. nu. 5. habetiq; decimam in territorio potest ibi tenere officia lis, seu familiam & custodes, secundum Alber. & alios relatos per Capitil. de cis. Neapo. 17. q. 13. & Aluarū Valasci cium, de iure emphyt. q. 30. nun. 17.

Ex

Ex quo inquit Specu. relatus per glos satorem Salmantinū, hic colu. 219. q potest eis, cui decima debetur petere vt interdicatur Dño Prædij ne fruct' nisi se, vel nuntio suo præsente colli gat. De quo vide optimā. decis. 283. Guidonis Papæ. Valeret tamen con suetudo in cōtrariū, secundum Coua li. 1. variar. c. 17. n. 8. versū. 8. ex his, in fine. Et ideo iuste lex nostra in sua dif positione procedit, vt vocarētur col lectores. Imo & inquit optime, & sin gulariter Abb. per tex. ibi in c. in ali quibus. nu. 3. de decimis, q potest ecclesia ratione iuris, quod habet in 17 prædio † compellere Dūm prædij, vt prædium det talibus exolendum.

Requiera el labrador. Sed quid si ea su aliquo, pluuia, aut vi hostium, aut simili fortuna, fructus disperdantur, tenebitur ne Rusticus soluere decimāeo quod non requisiuit ante collectorem decimæ. Et dicendum est q negligentia, aut mora potest ru stico imputari, puta, quia de cōsuetudine, autstatuto ipse terebatur inhor reum ecclesiæ inferre, & non fecit, eum posset, fed potius sua custodiuit decimā autem in finem ferēdam re seruauit, tunc vtiq; tenebitur, secun dum Host. in sūma. ti. de decim. §. & vtrum præcēbi. versū. 5. decimo quæ ritur. Si vero negligentia hæc vel cō tumacia rustico imputari non potest quia ausus non est fructus tangere, quoſq; veniret decimarius, quē requi siuit, quia sic de consuetudine, aut sta tuto, vt hic introducūtum erat, & inter violentia, vel tempestas euenit, tunc vtique excusaretur, præsertim, si & fructus suos perderet etiā ip se rusticus. Ita collegitur ex tex. quem sic declarandum puto, in l. 17. ti. 20. p. 1. iuncta glo. prima ibi.

IN LEGEM Tertiam.

1 *Decima absque fraude, & cautela sol uenda est.*

2 *Id quod venit in decimā nouem compu tatis commutari non potest.*

3 *Ceram & velas ex vna massa non con ficiens punitur.*

4 *Cerā falsificanti eſper iudicem ecclesia sticum puniri possunt.*

5 *Canes patridas vendens, vel mis cēdo cum bonis, & ponens poma meliora in prin. canistri falsi tatem cōmittit. Vbi de vēdere pannū de vno loco pro alio*

6 *Vēditor declarās mistionē an puniatur*

7 *Merces corruptas iudex defacto proij cere potest.*

SVMMARIVM.

Decima Deo, & eius ministris soluenda, & tertia pars eius Regi, sicca & limpida, & sine commixtione alıqua soluenda est, sub pœna.

1 NIsi *Bueluan con el pan que onie rē dedar paja, tamo, ni tierra.* Decimæ enim absque fraude † & cautela soluendæ sunt, nonobstante bonū, nec; malū fed id q̄ venit in decimā, vt Leuit. 27. Quid est enim fideliter dare, nisi vt nec minus nec peius aliquando offe ratur de grano, aut de vino, aut desru ctibus, aut de pecoribus, aut de vena tione sua. cq̄ueunq; in 1. 16. q. 7. tra dit Rebuf. in tract. de decimis. q. 11. n. 1. Et ideo secundum eum, ibi nu. 2. id quod venit de decimapnoue computatis

2 † commutati nō potest, sed omnino dandum est, & soluendum, Ideoque iuste ex lege nostra punitur inhoc ca su miscens triticū cum auena, palea, puluere, vel terra, vel simili superficie cōstito de malitia. Nā in hoc casu lex nostra intelligēda est, prout, & cā con siderauit Auenda. c. 19. Prætor. num.

I 3 30.

30. verſi. quero infertur. li. 1. & Mexia in pragmatica del pan, concluſio. 1. nu. 81. fol. 24. Vbi inquit ſemel vidiſſe legem noſtram in factopræſidenti. Et nimirum, nam ſi ceram, & cereas velas non conficiens † ex vna & eadē 3 maſſa punitur pœna l. 8. tit. 8. li. 7. in fra neque licitum eſt miſcere ceram corruptam, cū incorrupta. imo & falſitatem committit hæc faciens, vel ſi termentinam, vel aliudimmiſceat, vt citius deliqueatur, ſecundum Boniſacium, in tract. de malefi. titu. de falſis, co. 2. pagi. mihi. 358. in paruis. Et dolōſe facit ſimilis commiſtor, & dolū commiti ſecundumtex. in l. 8. tit. 16. p. 7. Quare non & fortius puniendus doloſe decimam præbentes ceramq; falſificantes † per iudicem eccleſiaſti 4 cam puniri poſſunt, ſecundum Martā in practi. 4. p. dub. 11. nu. 18. pagi. 220. in paruis, quod ex l. 10. titu. lib. 4. infra laicus contra aliū laicū coram Eccleſiaſtico ſine pœna petere non poſſet. Similiter & falſificatem cōmittit & dolum, vendens carnes putridas, vt bonas vel miſcens cas, vel vendens poma, & pyra meliora ponens in principio caniſtri, in fine vero peiora & mala, prout hæc & alia in propoſito refert Ripa, in tra. de peſte. tit. de remediis præſeruatiuis contra peſtem. Alias eſt in titu. de remediis ad conſeruandam vbertatem. n. 146. Eodemq; themate retento falſificatem cōmittit vendens panum de vna ciuitate pro alia ſecundum tex. in l. 6. ti. 11. li. 5. infra. Et hæcvera ſūt quā Bar. in l. 1. C. de cōdi. in pub. horreis. 10. & ibi ei' additio. dicat, q' licet miſcere ceram corruptā cū incorrupta, nō eſt contra iuſta placita, & ſic Bar. reprehēditur Caſſi. in l. 9. Tauri. co. 3. in fi. Ni diximus Bar. loqui, prout loquitur tex. in ea. l. 1. C. de cōdi. in pu. hor. li. 10. inſiſco, in quo eſt ſpeciale, q' poſſit tritici vetus, cū nouo, vel aliā ſimilē miſtionē facere, vt per Paridē de Puteo ; in tra. ſyndicatus, verbo, iudicis ſuprema poteſtas nu. 24. fo. mihi. 303. Vel poteſt Bar. ſaluari quoties vēditor declarauit tē pore vēditionis miſtionē † illameſſe factam, tunc enim nullā incurret pœnam. Nam ſcienti & conſentiēti non fit iniuria, neq; dolus, & pro hac declaratione eſt tex. expreſſus in d. l. 8. ibi, *Fezjendo creyente a los que lo cōpra que es puro.* Ergo ſi declaret non eſſe puri, ceſſat dolus, & ſic pœna, prout voluit gl. in l. 4. tit. 7. p. 7. & Ripa, vbi ſupra. n. 145. & 146. & idem erit ſi miſtura illa ſeceri, & videri poſſet, ſecundum Mexiam, vbi ſupra. n. 80. nic inteligen tem dictam. l. 8. tit. 16. par. 7. Et niſi aliquo ex dictis modis Bartol. vbi ſupra intelligatur, male locutus eſt, præſertim circa miſcentemcor ruptam ceram cum incorrupta. Hīc enim non excuſatē a pœna. d. l. 8. titu. 18. infra lib. 7. quaminutilis tempore venditionis miſtionem declarare teo quod hæc. l. 8. generaliter, & indiſtin cte loquitur. Inſuperque miſtor talis habens cereas has velas miſtas ad vē dendum facilitter obluiſci poteſt, & non certiorare emptorem, velvendit per ſamulos ſuos & miniſtros, qui miſtionis notitiam non habent, & datur occaſio facilitter ſe & emptores decipendi. Ideoque nullo modo excuſaretur a pœna, etiam ſi tempore venditionis miſtionem declararet. Excuſaretur tamen in hoc caſu puta, ſi antequam velæ hæ cereæ fiant conuenit quis cum co, vt miſceret ceram corruptam cum incorrupta, & ſibi tradere certo prætio, tunc enim nullam incurreret pœnā, quia ſic præceſſit conuentio de tali cera. Et hoc eſt quod dixit gloſ. ſi. in d. l. 4. titu. 7. part. 7. declarando hoc modo legem noſtram, & bene. Notandū etiam eſt q' poteſt iudex de facto mercēs corruptas † proiicere & cōcremare facere in publico, ſecundum Auendaño.

daño. c. ſo. præ. nu. 30. lib. 4. & probatur ex l. 11. ti. 16. lib. 3. infra, vbi & alia dicemus. Et ſi hæc quo ad homines procedunt, & quo ad Deum, cui decima debetur, quare, & fortius non procedent, vt puniatur decimā fraudulenter & doloſe præbentes miſtam cum palea, & puluere, & alia ſimili ſu perficie?

IN LEGEM quartam.

1 *Conſuetudo ſoluendi decimas plurimū operatur.*
2 *Decimæ ſublatæ conſuetudine in horrea clericorum deferendæ.*
3 *Conſuetudo loci particularis ſoluendi decimam ex vinetis.*

SVMMARIVM.

Decimæ ſoluendæ ſunt loco & tempore conſuetis.

1 *Onde ſiempre han acoſtumbrado.* Conſuetudo † enim circa tempus & ſolutionis lo cum plurimum in iure cōſideratur, vt & in hoc tractemanet dictum, & probatur ex tex. in cā. quiſquidam, de decimis, & ex aliis Didacus Perez, hic colu. 220. in fine, cum ſeq. Et iterum in col. 200. verſi. decima præterea, ſi inquit ſublata conſuetudine † decimas in horrea clerī 2 corum deferendas eſſe, nam debitor tenetur ire indomū creditoris, prout pro regula traditum eſt, & licet videre ex Duenas, regu. 161. per totū, maxime in. 14. limi. Clerici tamen non poſſunt compelli, ante tēpus, vel extra locū cōſueti decimas recipere, ſe cundū gl. in. ſtipulatio iſta habere li cere. 5. in re certā. ff. de verbo. obliga qui omnes, ibi ſequitur teſte Dão Meneſio in 3. ſi poſt mortem nuū. 7. & 18. C. de fideicom. vbi talia in propoſitum noſtrum dicit.

Es dicha coſtumbre ſea guardada. Vt a lida eſt enim de iure talis conſuetudo ſecundum Hoſt. in ſumma, tit. de decim. 5. fin. q. 16. & alios relatos per Rebuf. in d. tract. de decimis. q. 13. n. 49. & 50. Et ſic in hoc epiſcopatu pla centiæ ſeruatur in loco † de Malpartida, & in aliis pluribus locis audio ſeruari circa decimas frumenti.

IN LEGEM quintam.

SVMMARIVM.

Inquiſitio nulla fiat contra debē tes decimas an bene, vel male decimauerint, ſed contra collectarios eorum fieri poſſit

Contra los malos dezmeros. Vt pote quia nullus in memor animæ ſuæ præſumitur, neque quod exdebi tis Deo aliquid ſubtrahet, aut occultabit, vt inquit gloſſator Salmāticē hic, col. 222. Qui in fine eius hoc intelligit niſi creditor decimarū præbet ſubtractionem contra debitorē. Nam tunc poſſet optime fieri inquiſitio. Ego tamen non credo hanc eſſe decidendi rationem noſtri tex. Nā ſi hæc eſſet, idem eſſet, ſi diceretur quo ad collectarium, qui & immemor ſalutis non eſt præſumendus, ſed ratio noſtri text. eſt, quod, cum ex l. 2. ſupra co. decimæ debētes ſoluere nō poſſint tuū † colligere in abſētia collectarii, ipſeq; collectarij ibi ſæpe ſit ve l miniſtros ſuos poſſit intereſſe, mirū nō eſt q' decimas ſoluētis nō fiat inquiſitio contra decimatores, colle ctarius vero ipſe met colligit ſine te quiſitione alterius, ideo contra eum

inquisitio est, quæ quidem tempore collectionis non fuit facta, neque fieri potuit. Et hanc credo veram nostri text. decidendi rationem. Iustum tamen & necessarium credere, quod circa inquisitionem faciendam contra collectarium esset assignandum curetur pur, intra quod statim collectione facta, vel paulo post fieret hæc inquisitio, non vero longo tempore trallato, in quo decimantes nō possunt recordari de quantitate decimata, & sic plerumque vti vidi collectarij inquirunt re iniuste. Hodie tamen solent communiter concedi ex communicationis literæ dominis decimarum, quæ quidem publicantur contra perperam & male decimantes & subtrahentes decimas, & sic cōtra eos nulla est inquisitio necessaria.

IN LEGEM Sextam.

1 *Nouitas in decimarū perceptione permitti non debet.*

2 *Nouitas si fiat in perceptione decimarum interpretatur auxilium reale, de la fuerga.*

3 *Curia non potest cognoscere super decima noualium, nisi per viam querelæ, vbi nouitas in decimis percipiēdis quandofiere dicitur, & 4.*

SVMMARIVM.

Prouidendum iubet text. noster ne nouitas in decimarum perceptione hat, neque petatur dacima de rebus, de quibus nunquam soluta fuit.

Ve seha ga nouedad. Minime enim mutāda sunt, quæ interpretationem certam habuerunt, l. minime ff. de legibus Nouitates enim discordias, 1 parturnt. c. cū consuetudinis, de cōsuetu. & reprehendendus est nouitatum inductor. ca. si. diffidin. it. Et ideo nouitas in decimis petendis, & percipiendis permitti non debet, sed præteritam consuetudinem seruandam asserebat gl. in c. 1. de decimis, lib. 6. & probat Bal. & eius aposillis, in l. 3. C. de seruit. & aqua. probantque plures Doctor. allegati per Auenda. in nostri text. propositum in c. 1. prætorum. nun. 13. verſi. item ista iurisdictio. lib. 1. Ob idque inquit ipse ibidem quod si nouitas fiat in decimis iis percipiendis, potest tunc implorari iurisdictio Regia † contra ecclesiasticos in hoc procedentes, & super eo cognoscentes per viam querelæ, & defensionis ne nouitas talis fiat, dā 2
turque ex rex. nostro prouisione. Regiæ ordinariæ in supremo Regis senatu, cum insertione huius legis, & ipsis ecclesiasticis procedentibus super nouitate diriguntur, vt similia nō permittant nouitates, & processium causæ Regio ipsi senatui originaliter mittant, prout plures vidi fieri & remitti. Et ite est vnus casus particularis, de pluribus, quos posueram in meo repertorio de cognoscendo ante huius nostræ Regiæ recopilationis promulgationem ex licentia Regia typis mandaui. In quibus casibus Regia prouisio in dicto supremo senatu solet dari. Et quo ad hæc, & alia plura posset ille meus liber, & nunc prodesse. Et cum per processum causæ ad senatum missum appareat nouitatem fieri, fic declaratur, & ecclesiasticis ipsis iniungitur, & rescribitur ne nouitatem faciant, secundū quod consueuim est mandare, & declarare super hoc, prout per quendampræditum Monterroso videri poterit, & de hac defensione nouitatum circa decimas, meminit etiam Couarr. in prædi-

præli. cap. 35. nume. 2. versic. quarto ex i. & Rebuf. in tract. de decimis. q. 10. nume. 6. & 7. vbi refert casum Regis Martelli. Et multa considerauda circa hæc retuli, & in Francia quoti die inetas per senatum, ne nouitas fiat in decimis, concedi asserit Carolus a Grasal. lib. 2. Regalium Franciæ iure 7. pagi. 54. in parus. Et licet secundum Rebuf. d. q. 10. nu. 8. Curia non possit † cognoscere super decima noualium, istamen procedet nisi per viam querelæ curia adeatur, & in modum defensionis ne nouitas fiat secundum Cous. & Auen. vbi supra. Et hanc nostræ legis dispositionem iustissimam restaurCouar. vbi. 3 vari. c. 17. nu. 8. versic. nono & principali tex. & per glo. magnam in l. 1. tit. 20. par. 1. sit mentio de nostra lege, perquos proponitur ratio iustificatiua nostri text. Et de validitate consuetudinis huiusnon soluendi decimas, vltra prædictos, traditur per Balb. in tract. de præscriptio. 1. par. 5. p. prin. q. 7. & Rebuf. de decimis. q. 13. n. 40. cū sequent. & Sylueſt. in summa, verbo, decima, nu. 10. & optime per Oncalam, in opusculis suis. sub. c. de decimis. 1. propositio. & in 4. & 5. quæ refert Mexia in d. prag. del pan. concilu. 3. nu. 14. fol. 62. Vides tamen tu legem nostram simulem consuetudinem approbantem, vt aduertit glos. magna, ad fi. in d. l. 1. tit. 20. par. 1. Et quando dicetur nouitatem fieri † 4
Auenda. vbi supra. versi. nouitas, inquit quod nouitas in exigendis istis redecimis tunc fit, quoties petitur id quod nō est solitum exigi decem annis prætentis, & allegat ad hoc Cassiad. in decis. 1. de consuet. & Couarr. d. c. 17. nume. 3. Et nunc inquit tuebitur in possessione excusanr & probans decem annis prætetitis non solutam decimam petitam, id tamen ve rum non crederem, tum quia in hoc casu non ex vi possessionis, quis tuendus est, tum etiam, quia laicus nullam possessionem potest in hoc allegare sed ex vi consuetudinis excusantis in communi a solutione decimæ illius est reus defendendus, quia consuetudo propriæ dicitur quando ius aequitur in communi, & publico, præscriptio vero quando priuato aequitur, secundum Aubin. in c. cum eccle sia. nu. 25. de consti. & Rebuf. d. q. 13. nu. 4. Et sic de consuetudine in hoc casu est articulandum. Et tunc cōsuetudo talis non solueudi, per laicos allegata, decimam ex certis fructibus, immemorialis debet esse & non minor, secundum Couar. vbi. supra. d. 1. varia. c. 17. nu. 8. & Dida. Perez in d. libr. ordi. fol. 303. verſi. nō soluen di tamen, & Rebuf. in d. q. 13. nu. 53. Et sic minor consuetudo in hoc casu non admittitur in Regio senatu. Et ex hac generali, & communi cōsuetudine credo proueuisse excusationem decimarum personalium in pluribus generibus personarum, prout est in iudicibus, scabellionibus, & aduocatis & procuratoribus, & pluribꝰ aliis mechanicorum officiorum, qui cum de labore teneruntur soluere decimas, non soluunt. Et sic inquit Abb. in ca. cum homines, de decimis. Decimas personales non esse in vsu in aliquibus locis. Et, super aduocatorum decimis consului theologum quendam, & miratus est de interrogatione. Validaque est consuetudo non soluendi decimas personales, prout communiter canonistas cum theologis tenere affirmat Rebuf. in dicta. q. 13. num. 44. & per glos. magnam. in l. 1. tit. 20. par. 1. & per Oncalam vbi supra. Et sic in maiori parte Hispaniæ, inquit Nauarro in Manual. cap. 21. num. 31. decimas personales non solui, nisi in quantum ad decimam famulorum rusticorum, & in

soldaris,vt inquit illa glo. magna in pri.d.in d.l.1.ti.10.par.1.Et sic ex hac publica tolerantia, & consuetudine in conscientia excusari creduendum est nō soluentes personales decimas in locis,vbi sic consuetudine immemorialis est obtentum,dum tamē animo obstinato nō sint homines,non soluendi si per Papæ præceptum,vel curatorum indigentiam absipsis curatis petantur,vt optime inquit Oncala,vbi supra propositione.1.2.& 4. Ex quibus nimis scrupulose procedendo inquit Anto.de Butri.in cap. Parochianos,de decimis,in fine,quē refert Rebuf.d.nu.44. Nescioquod dicam,nisi quod omnes damnantur ō soluendo has personales decimas,& vult eum sequi Rebuf.dicto.nu. 44. iniquiens talem consuetudinem vale re quoties non in partes,sed in parte consistrudo hæc esset introducta, & quod ex hac causa esset homines,quod concilium,vel Papa statueret, quod certa solutio fieret pro personalibus,vt in quatuor festis anni aliquid daretur curato, & maxime illis, qui prædiales decimas non habet,vt sic eos tirī timorati videret, quid agant possent.Quia inhoc inquit ipse Rebuf.est opinionum conflictus. Et cognoto ego aduocatum quendam qui in pluribus diebus festiuis anni ex consuetudine obtinet causam exigendi unusquisque iuxdit, & confidebat quod conuenit conscientiæ suæ,& sic aliquos secum inquit Rebuf.vbi supra,qui nunquā restauratque Durant.in tracta. de modo generā. conci.celeb.tubri.11.de decimis personalibus propter conscientiam aliquorum esse super his per ecclesiam prouidendum.

IN LEGEM Septimam.

1 *Decima duplex de eadem rebus debet peti,& inuenerit de accrno decimato*

SVMMARIVM.

Decima de vna & eadem re bis peti non debet, & super hoc dantur Regiæ prouisiones.

NOse pidiesseni tornatise apedir ibus ni llenuer redeuzmo. Duplex enim Decima per vnum de vna & eadem re percipienda non est,prout tenetur glo. de decimis,& notani Doctores in cap. tua, & cum non sit.co.tit.Gigas,de pēnitē.c.9.numer.3.& 4.Ersi si decima iam a colono de toto accruo soluta sunt,antequam pensio ex accruo illo decimato soluenda redatur domino non tenetur dominus ex soluta sibi pensione ex accruo illo decimato,decimam aliam soluere,secundum Oncalam in opuscolis suis,tit. de decimis.2.p.6. propositione. col. 3.Neque huic opinioni obstat textin.ca.nobis,de decimis,ibi,A dantibus,& recipientibus,quasi ab vtrusque fit soluenda decima,& text.in.c. tua nobis,ibi,Et cum de canctis,secutis,Quia dicent intelligi quoties anrequam de hita pars domino a colono solueretur ex accruo,accruus ille totus non fuit decimatus,tunc enim a dantibus,& recipientibus soluenda est decima.Secus vero si ante solutionem per dictos dominū fuerit decimatus ille accruus decimatus,tunc enim dominus ex pensione sua solute de decimam non tenebitur,secundū glo.in d.c.pastoralis,& glo.in decima nobis,vt sic fit de dominus,vbi Abb.num.14.ita declarat,& additio. Bart.in l.interdum.5.quoties.ff.de publi.& vecti.& And.Hispa.in tract. de decimis,ver.decimo quarto.n.2. vor.15.diuersorū Doct.qr & late prosequitur Montal.in l.4.ti.5.li.1.fori verbo,todos,& Soto de iusti.& iur. li.9.q.4.ar.2.in fine,pagi.mihi.745. & gl.heredades.l.2.ti.20.par.1.vbi quo videtur tex.hic.& tex.in l.10.& 13.in fine.& 16.ti.20.p.1.Et hoc nisi aliter de cōsuetudine habeatur,quia tunc consuetudo illa seruanda est, prout in ista quæstione succinde dixit Dida.Perez in d.l.tit.ord.co.215. ver.dubitatur,& Montal.vbi supra, in fine.Notandū tamen est q̄si pensio ilia ex soluenda ex fundo cōsuetudinis non est soluenda in fructibus, sed in pecunia,quia tempore locationis sic fuit conuentū,tunc de tali pēsione nō est soluenda decima,quoniam intelligitur quod dñs vendidit fructus fundi illius salua decima,secūdū Abb.in d.n.14.& eund.Abb.& Innocē.in ccum non sit,de decimis,nisi aliud de consuetudine habeatur. Et hæc pro hoc tutio sufficiāt,cætera per dictos modernos videripossunt,ne aliorum scribamus scripta, prout faciunt alii qui nō allegantes eos, ego tamē eos allego,quia eorum allegatione quā plura dicta reperies & allegata, quæ obtunderent potius aures legentiū, si omnia eorum dicta repetercmus. Et modernī nostri non sunt minoris authoritatis & doctrinæ,quam exteri,ideo mirandū nō est,si eos passim allegauerimus,si vellemus etenim,& antiquos allegare sciremus & nos de nos tacere,sed alienus labor,& gloria non est nostris auferendæ.

CVm superioribus titulis dictū sit de beneficijs ecclesiasticis Prælatis clericis,& bonis eorū,ad beneficiaq, illa ipsis clericis prouidēda,ali quando præcedit præsentatio patronorum,eo q̄ beneficia de iure alicui patronatus sunt.Ideo & nūc subiicquitur titulus noster de iure patrona-Re gis & laicorum,qui præsentationem clericorum prouidendorū ad beneficium patronatus solent coram superiori ecclesiastico facere,vt eorū collatio & institutio per superiorem ipsum præstetur illi fiat talis beneficij. Quam continuationem colligo, ex Rocho de Curte.in tract.de iure patro.fo.1.col.1.ad fin.in paruis,qui in materia iuris patronatus optime loquitur.Et latissime Lamberti: & alij plures scribentes tractantes, de iure patronatus,& per glossator. Salmatin.hic,& Couarin practi.ca.36.vbi de differentia iuris patronatus laicorum & ecclesiastici eorum,& virtusque derogatione agit.

Titulus sextus, del Patronazgo Real, y de los otros Patrones,y de como el Rey es Comeddero de lo Abbadengo.

IN LEGEM Primam.

1 *Valida est cōsuendo prælis regib⁹,& patronatus.& .n.2. quod potest Rex opponere se electione cōtra capitula.*
2 *Ius patronatus a quotuor Regibus Hispaniæ competit.*
3 *Præscriptione aliquem ad ecclesiam non est quid spirituale.*
4 *Præscriptione ius patronatus acquiri potest.*
5 *Laici ex priuilegio etiam non patroni conferunt beneficia.*
6 *Priuilegia Romani Pontificis etiā iuxta leges cōferre possunt beneficia.*
7 *Ius præsentādi in Ecclesia aliqua regi cōpetit, an & per q̄ ritus possit per prælatū illius Ecclesiæ acquiri.*
8 *Absque Regis cōsensu translatio Episcoporum fieri non potest.*

Summa-

SVMMARIVM.

Rex est patronus omnium ecclesiarum cathedralium Regni.

Antiqua consuetudine. Quæquidem consuetudo induscens vt mortuo Prælato capitulum non prius procedat ad electionem, quam nuncietur Principi vel Regi mors Prælati, & ab eo petatur facultas & cõsensus eligendi, vt cum consensu suo procedatur ad electionem, & si fiat electio contra talem consuetudinem nulla sit & cassetur, valida est hæc talis con- 4
1 suetudo, † prout est tex. elegans in c. longe, 61. dist. & c. electis. & c. Adrianus, & cap. in synodo. iuncto, ca. cadem. 63. distin. singularis, secundum Cassa, in catalogo gloriæ mũdi. 5. p. consideratione. 24. nu. 294. Nec per hoc tollitur libertas eligendi, iuxta originale dictum Innocen. quem ibi omnes sequuntur in c. quod super his de electi. Quę omnes sequi testatur Selua, in tract. de beneficio. 2. par. q. 23. n. 26. vbi per totam illam quæstionem late hanc partem defendit, & Abb. in c. 1. nu. 9. de electione, & glossator Salmantinus, lib. 1. ordi. col. 451. & ante eum Suarez in allegatione. 8. pag. 5. versũ verum est, & glos. per tex. ibi in l. 18. tit. 5. part. 1. & Carolus a Grasal. li. 2. Regalium Franciæ iure. 3. per totum, & glo. antiqua Regularum cancellariæ Inno. 8. reg. 40. vbi communiter
2 † & si aliter fiat poterit Rex electionis opponere, & reclamare, & appellare, & allegare electum esse sibi suspectum, & sic remonendum. Interest enim regnum, nosse, qui maiores magnæ ecclesiæ administrent, quorum ipsi tutores sunt, & ne secreta sui regni pandantur si suspectus regno eligatur. Vnde in regno circa episcopatus, sine placet Regis, nihil fit, & factex. in c. de hoc. 5. fin. cum glos. de simo. & alia plura iura per dictos Doct. allegata. Et est ratio, nam cũ præsentare aliquem ad ecclesiam non sit quid spirituale, † licet spirituali dicta tura anexũ, vt probatur in c. quãto, de iudi. & l. 25. ti. 6. p. 1. neq; cõrahatur alip vinculũ expressecutatione tã interpresertũ, & ecclesiã. ca. pastoralis, de iure patro. nimirũ si cõsuetudine ius hoc patronatus acquiri posit vt dictum est, imo & q plus est quod & præscriptione acquiri poterit, prout communem tenetur illud. Padilla, in l. si aquani nu. 54. C. de seruit. & aqua. Et quod tempus ad præscriptionem hanc inducendam † requiratur, tradit optime. D. Couar. in c. possessor. 2. par. 5. 6. nu. 3. Et quando iis pie Dominus Padilla, vbi supra, dicat ipsum D. Couar. tenere quadragenariam tunc cũ titulo requiri præscriptionem, prout Abb. & Balb. per ipsum relati tenuerunt †, & prout & absque titulo immemorialem requiri tenuit Deci. consilio. 34. n. 3. hanc asserens veriorem & communẽ, hoc tamen asserit verum Coua. vbi supra quoties contra ecclesiam liberam Patronum non habentem, neque recognoscentem præcribitur. Secus si cõsen ecclesiam patronum habentem præscriberetur ius patronatus. Nam tunc quadragenaria etiam absq; titulo sufficeret præscriptio. Neque obstat de cretum. 9. concilij Tridentini, Sessione. 25. de reformatione, nam tex. ille procedit in primo casu, scilicet, quos tis præscribitur contra ecclesiam liberam patronum non habentem, vt patet ex tex. ibidin ferutitum quod a multis imprudenter fit redigantur. Non vero loquitur in secundo casu cum contra ecclesiam non liberam, & sic patronum habentem præscribitur. Nam tunc quanto tempore præscribatur opiniones. Doctorẽ manent in

in suo esse, & cõmunis seruãda est. Ex quo vt ad nostrum tex. reuertamur tenendũ est firmiter similẽ consuetudinẽ nostri text. validã esse, & per dict. Decretũ. 9. cõci. Tri. Regum patronatus cathedralis Ecclesiarũ illas si scruari iubentur. Et ex decreto alio eiusdẽ cõcilij in. 14. infra allegato annullatur prouisio aliter facta nõ seruatis qualitatibus, & formis requisitis. Hocquius patronatus quãuis gl. antiqua dict. regn. cance. Inno. VIII. 40. in ordine a sserat nulli alij quã Regi Hispaniarũ competere, prout expresse, quicquid in cõtrariũ asserat Carol. a Grasalli. 3. dicto iur. 3. in fine, dicens nulli alij quã Regi Franciæ cõpetere, quilibet enim Regẽ sub tutatur, & defendit, & iure optimo. Idem tamen in Normandia vti a 6
sserit Rebuffus prax. benef. in. 3. part. signaturæ. 5. nec nominre patronatus n. 34. pag. 170. & 166 nu. 5. & Libertade iure patro. 1. partis. 1. q. 10. prin. artic. 2. Imo cuilibet Regi in suo regno hoc ius cõperere asserit Marth. A fili. in præludiis ad consi. Sicil. q. 18. n. 2. cum seq. & f. ita asserit. Id tamen verum esset, si consuetudine vel Papæ priuilegio obtineatur, prout ex vtro que cõpetere dire Regi nostro Hispaniæ, ex lege nostra, & ex priuilegio Põtificum patet, imo & ex concilio Toletano de quo in dicto cõ longe. 63. di. & asserit Couar. in dc. possessor. 2. p. 5. 10. num. 5. & 6. Erse vidisse conces siones, & confirmationes Papales Regi Hispaniæ missas asserit Gre. Lopez in. d. l. 18. tit. 1. par. 1. relatus per Didacũ Perezzin. d. li. 1. or. cc. 251. Et hoc est quod inquit Ioa. And. relatus per Rebuf. in d. pa. 166. n. 5. se vidisse d. hoc bullam directam Prælatis Angliæ, & Hostil. relatus per Barba. consil. 13. co. 7 lib. 1. & Pala. Rube. in de beneficiis vaca. in curia. 5. ti. & q. in prag. fan ct. in procem. 5. cæterũ gl. onerantur f. 451. in paruis, vbi inquit quod præsentatio aliter facta nullatenus, quia nõ censetur Papa præsumere beneficia haxe in gratia facti facta. Et quatuor rationes iustificatiuas huiusc õclusionis addu cit Caro. a Grasa. in d. iure, 3. per quæ videri possunt. sufficit enim scire vale re tale cõsuetudinẽ, medíãte qua ius hoc patronatus acquiri potest. & ex Priuilegio id etiã haberi, quo meditate etiã laici nõ patroni conferre possunt beneficia, secũdũ Rebuffum prax. bene. ti. de collatio. n. 6. & p. 31. & Gigãte, de pensio. q. 25. nu. 1. & Augustẽ Beroi in q. familiari. 7. n. 46. & Boeri. optime, decisi 31. nu. 9. Vbi inquit primo Iegio Papæ hoc effici posse nõ esse dubitandũ, nã & ex priuilegio Romani Põtificis etiam mulieres † cõferre possunt beneficia. Licet ipse ibidẽ nu. 7 an iuste erret ad hoc maxime dubitet: de nostra tamen consuetudine nihil est dubitandum quin valeat. Nequedicis obstabunt reseruationes, quas fecerunt Pontifices per Regulas Cancellariæ faciunt, præsertim circa prouisiones cathedralium Ecclesiarum. quia non intelliguntur de illis, vbi Rex habet ius patronatus, secundum Lanbert. de int. patro. lib. 2. 3. part. 9. q. 1. a. 3. n. 3. Et quo nõ sit eorũ patronatus mẽte in reseruationibus illis, Ita gl. in d. re. 40. Inn. VIII. Nã Papa, secũdũ ea ibi, potest sibi ipsi imponere legẽ per clausulã derogatoriã si nonfacit mẽtionẽ de illa clausula, & hoc est q dicit Balin præludijs feudorũ. co. 13 quẽ gl. illa sic intelligit. Neq; obstat di ctũ Arc. in. c. electis. 63. dist. q. sequitur Bal. in pro. decret. co. 4. & in c. quãto de iud. quia ei respõdet gl. antiqua d. re. 40. Inn. VIII. Vel veri' die quod ibi Archid. nihil tenet contra nos, fed potius nostrum intentum profequitur sed licet. quod Reges patroni sunt in Episcopatibus, pro ut eum refert Baldus in dicto: capit. quanto nu. 51. Vbi ipse Bald. inquit hoc facere pro

pro Ducibus Alemanię, & similibus. Neq; obstat tex. in c. si quis de inceptis 10.q.7. nam non procedit stante dicto privilegio Regi nostro concesso per Papam, secundum Rebuf. in tractatu de mandato. q.21.n.58, in anti quis, & in nouis. 68. Neq; obstat Abba. dict. in dc. quod licet §. 1. n. 2. de electione, dicentis, de iure in electione Prælatorum non requiri Regium consensum etiamsi Rex sit patronus: nam Abbas in hoc reprobatur, vt videbis in lib. 5. infra eo. Neque obstat tex. in c. quia sancta. 5. verum 63. disquia loquitur de reuocatione priuilegij quod fuerat concessum Imperatoribus, de eligendo, seu ordinando Romano Pontifice, vt patet ex text. ibidem clare, & ex c. Adrianus & sequen. eadem dist. non autem de aliis priuilegijs Regi concessis circa electiones Prælatorum, & eorum inuestituras & approbationes. Et hic est verus & literalis illius tex. intellectus, alios duos assigna. Caro. a Grasa. d. lib. 2. Regal. Fran. iurc. 3. qui non placent, ideo omitto eos. Nec pariter obstat tex. in c. ego Ludouicus. 63. d. in quantum dicit priuilegio fuisse renuntiatum, nam procedit, & loquitur eodem modo circa electionẽ Romani Pontificis, non vero Prælatorũ inferiorum, & adhuc inquit Carolus Grasal. vbi supra esset magnum dubiũ an renuntiatio Regis sine consensu regnicolarum valeret, cum censeatur alienatio de quo fere mittit ad notata in ca. intellecto de iur. iur. & aliquid per Bal. in cap. 2. §. in generali, si de feud. iuc. cont. int. domi. & agn. verquaro virum Rex Fręciæ, & sic remanet satis iustificata dicta confuetudo & quo tempore competat Regibus
7 Hispaniæ ? ius hoc patronatus, tradit glossator Saluaninus, hic colu. 2. 5. cum seq. Et tex tempora circa Regnũ Franciæ in hac materia consideranda Rebuf. in concordata Regis Franciæ tit. de elect. deroga. glo. 1. pag. 55. in antiquis: Adeoque dicta vera sunt, quod absque Regis consensu non potest fieri translatio ? episcoporum, si cut neque in Francia fieri posse asserit Rebuf. in d. concord. tit. de nom. Reg. ad Prælaturas. §. 1. glo. vacabius pag. 84. cum seq. n. 21. Vbi per totum illum titulum plures decrinas & quæstiones annexas ibi materiæ nostræ conuenientes ipsum videbuntur, & late ipsum ius patro. Regis in ecclesijs defendit, & tutatur Guerrerius relatus per Mincha. contro. illustri. c. 22. numero. 15.

IN LEGEM secundam.

SVMMARIVM.

Rex Castellæ cognoscit inter Prælatos & laicos super Ecclesijs & beneficijs per viã quæ tur la, & violentia prohibendæ.

Verpas. Scitel iam decreuerunt nostriter, ex dispositione nullo fundamento firmatæ, vt pote, quia exdotibus allegandis in prosecutione firmatæ petiti posset. Verum, quia fundamenta diuisim sunt apposita, & est locus hic ordinarius vbi recurrendum est, breuitate, qua potero fundabo nostri tex. dispositionem, & eius iustificationem, tam ex sacris literis, quam ex canonicis, ciuilibus & Regijs, & ex publica omnium vtilitate & tolerantia summi Pontificis.

8. primo fundatur ex c. 12. Hiere. vbi Dñs loquens domui Regis Iudam quit iudicare manę iudicium, & eruite vi oppressum de manu calumniãtes & expressius, in c. 22. ibi, Audi verbũ Dñi Rex Iuda, qui sedes super solium

Dauid, facite iudicium, & iustitiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris, vbi Hieronymus in cõmentarius, ad illud. ca. 22. vt habetur in c. Regnum. 23. q. 15. Reguminquit officium est proprium facere iudicũ atque iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos.

Secundo, ex iure canonico fundatur ex text. in capetimus. 11. q. 1. & 3. & tex. optimus in c. quidam monachi, vbi pater quad querelam nedum laici, sed etiam clerici pulsi violẽtiam a Prælato suo Rectore prouinciæ aut defensor ciuitatis suum officium interponit, vt cõstito ei de violentia reducat spoliatos in possessionem. Imo vul text. in c. omnis. 7. q. 1. quod si quis negauerit oppressis debitum fauorum quod dammodo Christum necare videretur.

Tertio idem probatur ex c. filijs vel nepotibus 16. q. 7. Vbi constat episcopis & Archiepiscopis negligentibus punitionem eorum rectorum, quibonis ecclesiasticis abuntur, posse Regem adiri vt illo malo medeatur. Et quamuis Abb. in c. qualiter, de iudillius tex. verba interpretari velit, & dicat illum text. corrigi per iura noua, profecto, vt inquit Couar. in practi. c. 35. num. 3. versi. secundo probatur, & Mexia in apparatu legis de Toledo. 11. funda 2. partis. nu. 47. nulla exat iuris noui correctio adhunc effectum, vt Principes seculares oppressos violentia iudicum ecclesiasticorum inferiorum liberet, interim donec a summo Pontifice præsteturiure debitum auxilium.

Quarto idem Couar. vbi supra adducit tex in c. Principes. 23. q. 5. quo in loco restimonium Isidori a Gratiano adducitur, vt faciamus Principes scculi intra ecclesiam eam potestatem habere, vt superborum cervices comprimant, & quod fieri non potest per Ecclesiasticos iudices ab ipsis iuxta disciplinam Reip. vtilem exsecutionẽ mandetur. Ergo vbi præsto nõ est, qui liberet oppressos a iudicibus ecclesiasticis, potestate quidẽ ecclesiæ, ipse seculares Principes potent auxilium miseris ministrare.

Quinto accedat etiam text. in ca. Maximinianus, cum seq. 23. q. 5. & ca. christianus. 11. q. 1. & tex. optimus in c. ad ministratores. 23. q. 5. vbi texinquit, Administratores, plane secularium dignitatum, qui ad ecclesiarum tuitionem, rapaciumque restringationem constituti proculdubio esse debent, quoties ab episcopis & ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum querimonijs auditis, audiant, & secundum quod necessitas expedierit absq; negligentia examinent, & studio diligenti cortigant.

Sexto facit tex. in c. Romana. 5. fane, de cens. & in ca. Rom. de pœnis. in 6. vbi de notorijs criminibus, & abusibus, Archiepiscopus cognoscit in diœcesibus suffraganeorum suorũ & dicitur abusus notorius quotiescũ actu, qui gerit vsus nullus est. l. obque vitia. 5. idem Pomponius. ff. de ædili edictio. vel vbi contra naturam actus fit. l. 1. 6. fed sciendum. eod. titul. vel quando actus fit a non habente potestatem, quia non potest esse maior abusus, vel nullitas, quã defectus potestatis, secundũ Innoc. & Dod. in c. cum olim, de causa poss. & proprietati licet resistere propria authoritate. l. prohibitum. l. defensionis. C. de iure fisci. lib. 10. c. si quando, de rescrip. & a fortiori per potestatem Regiam ordine iudiciario. l. non est sin gulis. ff. de regul. iuris. Vnde si Papa, vel eius Comes Palatinus legitimare vellent bastardos in regno Francia, aut Hispaniæ quoad effectum succedendi, vel alias inhidificium Regiam caperet, Rex & eius officiarij talem

talem abusum omnino repellerent, & impetratem seu actum subsistentem nullciarent, tanquam interuetentem Regiam authoritatem, secundum Carolum a Grasallis, libr. 2. Regalium Francię, titre. 7. pagina. 3. in paruis, & Rebuffin dicto. 3. tomo cõstitutio. Franciæ. tit. de appellatio. 18 quam ab abusu. glo. 1. authoritatibus etiam Petri & Pauli conatur etiam hanc partem defendere Octauianus Cacheranus, in decimo. Pedemontana. 30. numer. 8. cum 2. sequent. in quibus cum late & prolixe procedat per ipsum hæc fundamenta videri poterunt.

Septimo ex iure ciuili fundatur iustificatio nostræ continendinus, videlicet ex l. fin. C. de summa trini. & fide catho. & in authen. quomodo, oportet Epis. col. 1. Vbi dicitur Regiam potestatem ad hoc inter cætera esse institutam, vt sanctorum patrum decretæ salubertima executioni demandari faciat, & inviolabiliter obseruari, & ob hoc Rex noster inuictissimus, potentissimusque protector est Decretorum sacri Concilij Tridentini. Et si quid contra eius Decreta attentatur, ad Regem ipsum, & eius supremum consilium, tanquam ad protectorem recurritur, vt & per viã querelæ, & protectionis negotium medeatur. Et in c. 20. Sessio. 25. dicti cõcilij ecclesiæ protectores vocantur Reges, & Religionis, & ecclesiæ defensores appellantur in c. principes. 23. q. 5. ac vt Esaias, c. 49. loquitur nutritij dicuntur, & facit illud Ioiadæ Regis 4. Reg. c. 11. qui iussit pecuniã oblatam ad tutelam templi erogari fabris ac cementarijs, quia Sacerdotes, quibus id cõmissum erat negligentes in erogatione hac extiterunt.

Octauo etiam, quia ordinarius iudex subditos defendere tenentur. l. 11 licitas, in prin. & in fi. ne potentiores & ibi Bald. ff. de offi. præs. Vbi notatur ad officium iudicis spectare prouidere ne alicui violentia fiat, & ne potentiores minus potentes opprimant. Vbi Bald. in fine, inquit quod iudex facit magnam elemosynam apud Deum, quando pauperes tuetur, ne opprimantur. Rex tamen ordinarius est in regno suo, quia omnes seculares iurisdictiones ab ipso fluunt, & ad ipsum reflunt, ficut flumina ad mare, prout diximus volumina te, dicemus, in l. 3. in glo. 1. tit. 5. infra lib. 3. Ergo ipse est, qui violentias habet excutere, & iniustione pauperum apud Deum elemosynam facere, & si apud Deum, a fortiori apud eius vicarium in terris. Sed quid acceptius quam elemosyna, & cui negandum vel prohibendum est elemosynam facere, certe nulli, igitur violentias Rex tollit.

Nono, clerici suo regi rebelles, vel qui nolunt deesse re a violentijs, quas inferunt vasallis, possunt iure originis a Regno expelli, & priuari, secundum tex. in l. quicumque, & ibi notat Paul. C. de episcop. & cleri. & in titu. 1. libr. 4. infra dicemus. Ergo & a fortiori potest Rex eis subere ne a lijs vim faciant, neque oppressiones eorum sint.

Decimo, iure nostro Regio idem statutum videmus ex tex. nostro, & ex l. 36. tit. 5. lib. 2. infra & ex l. 13. ti. 13. part. 2. & l. 19. titu. 9. part. 1. Iniuit in hoc Regium & commune inter etiã canonico, & ex authoritatibus diuinæ scripturæ fulcitum fruandum est.

Præterim cum & vndecimo ista cõsuetudo propter magnam eius vtilitatem, quæ Reip. accedit, seruãda est tollit enim plures infolentias & grauamina manifesta iudicum ecclesiasticorum secundum glo. in d. l. 13. & secundum Couar. in d. c. 35. nu. 3. versi. hinc autem, nisi remedium hoc, & concilium aduersus iudices ecclesiast icos adhiberetur, grauissima opprimerentur innocentes ab ijs ecclesiasticis iudicibus, qui procul a Romana curia, paruis iurisdictione & potestate ecclesiastica abutentes, nullusque iudex secularis, aut beneficiatus, laicis aut clericis securi esse posse, neque bona possidere pacifica, si ab vnoquoq; ecclesiasticorum iudicium grauamine appellãdum esset ad eorũ superiores. Immortales enim sut eorum lites, & cum hac gradus prærogatiua sit ijs iudices ecclesiastici re frenant, ne ita passim iniustitia eius patefiat, matutius causas deliberant, cum remedium hoc tollẽdæ violentiæ præ oculis habeant. Et sic inquit ipse Couã, in c. o. 1. versi. 5. quod si quis contendat a Principibus secularibus hanc tollere potestatem statim non quidem sero comperiet experimento manifestissimo quantum calamitatis reip. inuxerit.

Item duodecimo fundatur nostra consuetudo ex tolerãtia Papæ & præsumpta eius voluntate, qui scit & tolerat propter bonum cõmune, & quotidie sunt in ijs curia processus ecclesiastici, vt inquit glo. d. l. 13. qui ad Regalia consistoria venerunt, & venuntsempers, & consuetudo data iurisdictionem. c. cum contingat. de foro com. & tenacitor obseruata consuetudo habet vim iustitiæ, dat iurisdictionem, & mandatum. & indubium est, de voluntate Papæ, etiam cessante consuetudine, hos fieri posse, quia causas etiam spirituales laicos potest de legare, secundum glo. c. 1. 24. dist. Igitur & diu obseruata consuetudo hæc & tolerata per Papam in posterum obtenuanda est.

Decimo sertio fundatur, quia si licet clericis in auxilium imperiales leges assumere. c. sin aduersorium. 10. dist. cur non in idem licebit Imperatorem alium vt principem adire, cũ sic lex animata in terris, in auth. de consuli 8. omnibus & ibi glo.

Item & decimo quarto, & finaliter, inquit enim Corsetus, in tract. de potestate Regia. 4. p. n. 8. post Bal. & Alexan. per eum relatos, & concludit, principem interdicere posse, siue inhibere Episcopis, & corũ Vicarijs posse, ne quenquam excõmunicent, nisi prius excõmunicationis causa ostendatur probetur, vt in auth. de sanctis, episcopis. 5. omnibus. Quod etiam Concilio generali prohibitũ est, ne quis in aliquem excõmunicationis prosetur sententiam absque manifesta, & rationabili causa. c. iseros. 5. causa. 11. de sent. excom. cum eo Episcopus. 1. c. 11. Huc accedit qd scribit Bal. in l. 1. col. 1. C. de edicto D. Adri. tollen. in diremenda feculare pati non debere ipsum pala beneficia de facto occupari. Ergo a fortiori minus pati erit debere ecclesiasticas personas de facto grauari, atqueendo de re adperfonam, quod valdum est in iure, glo. 1. cum quid verbo, nouum. ff. si cert. pet. Et sic videmus consuetudinem etiam haberi in Gallia, & Italia, & in aliis mundi plaribus partibus, vt commemorat diligentissime Nauar. in c. cũ contingat de rescript. ten. edi. 1. causa. 16. pag. 146, & Carolus a Grasallis dicto. 2. Regal. Francix iure. 7. per totum, & Menochius, de retinenda possessione remedio. 3. nu. 336. cũ duobus sequẽt. Et defendunt ipsi hanc consuetudinẽ, & Couar. dict. c. 35. ti. 3. & affinctis decisi 24. & nouissime Octauianus in dict. de cisi. 30. Pedemẽ. & Mexia in apparatu. de Toledo. in d. 1. fundamento. 2. partis. nu. 47. & Gregorius Lopez. in d. l. 13. a quibus desumpsi fundamenta hæc & in vnum collegi, vt præmanibus, & in ctim heberentur, & tradit etiam Speculator, in tract. de modo generalis Concilij ce

leb. rubri. 40. de defectoribus ecclesiæ rū a princi-postula-Rebu. in d. 3. to. dict. ti. de appella. tanquam ab vsu, & Auen. c. 1. præto-n. 32. li. 1. & c. 6. nū. 12. li. 2. & Castil. 149. Taurn. n. 3. & Auiles. c. 1. prætor. verbo, mandamos. nu. 8. cū duobus sequen. Et Rebu. ubi supra, ponit casus vbi a cōmuniter accedentibus solet cognosci & casus vbi non habet locū per via hanc violentiæ deferri ad curiā, vel cancellariā, & vide duos casus in n. 37. & 40. ti. 5. li. 2. infra. Neq; huic cōsuetudini obstant cōtraria, quæ solent adduci. Nā omnia si inspexeris, & consideraueris procedunt quoties Rex per modū ordinariæ iurisdictionis, & cum causæ cognitione vt iudex vellet procedere contra clericum, & in ecclesiasticis causis, tunc enim non posset, quia diuisum Imperiū cū Ioue Cæsar habet. Et in hoc casu loquntur & procedit capitulum. 15. Bullæ Cœnę Domini Pij Papæ. V. in eius primo responso, vtre copater ibi, Causas ab auditoribus, & commissarijs nostris aliq; iudicibus ecclesiasticis, vt eorum verbis vtamur) auocant, & ibi, & se de illarum cognitione tanquā iudices intromittere, secus vero quando Rex procedit (prout nos loquimur) ad præstandam defensionē spoliato, & oppresso per aliumclericum & per sacdum notorium, & euidētiam rei, & citatis quorum interest. Tunc enim optime procedit nostra consuetudo. Regij enim consiliarij, vt in quit optime Couar. d. num. 3. versi, nec Regii, nō cognoscunt de iustitia appellationis adsummū Pontificē defferendā, sed tantū ad hoc vt tollatur vis illa, quæ a iudice ecclesiastico in iustissime fit appellāti, dū cū cēsuris iudex opprimit pro executione sētiæ, quæ nondū transierit in rem iudicatam pendēte appellatione adsummū Pontificē proposita, cui tenebatur iudex omnino deferre iuxta Canonicā sanctionum decreta, & quæ facilitertolli nō posset nisi via hæc violētiæ esset consueta. Neq; huic declarationi obstāt verba finalia illius c. 14. Bullæ Cœnæ Domini, in quantū ibi dicitur. Vel alias executionē literarū apostolicarū, vel executorialiumetiā sub prætextu violentię prohibendæ, vel q̄ ad nos insom ādos, vt ipsi auisū fuppliçauerint, aut fuppliçari fecerint. Quia verba illa solū modo procedunt prout loquuntur quoties executio literarum apostolicarū vel executorialiū vel iurisdictio ecclesiasticæ impeditur, & ad impediēdū id fit, hoc solo tantum animo, vt executio impediatur, non vero vt grauamē tol latur. Hoc enim neq; hic rum neque honestum est, & sub prætexu hoc fa cientes tantum, eius a bullę excōmunicationem incurrunt. Secus vero est quoties tantum ad tollendam vim & oppressionem per iudices ecclesiasticos factam etiā virtute executoriarum vel literarum apostolicarum, vt citur remediorum fri rex. Hoc enim neq; capitulū illud tollit, neque sumus ipse Pontifex vult quemquā oppressū & grauari. Imo potius contrariū ibi denotat dum supplicationes ad ipsū permittit interponendas per capitulum illud, vt ipse melius informatus de inconuenientijs suspendat effectū literarum suarum, & dignetur hęc damna mederi, & post vide Nauarrū in Manuali latino. ca. 27. nume. 69. & 70. & Cordoam, in sua summa, quæstio. 33. ita renentes, & intelligentes. Neque existimandum est, quicquam apud Regia Hispaniarū prætoria in hisce rebus & negotijs ecclesiasticis fieri, quod vel minimum deroget summi Pōtificis potestati. Absit enim hoc a catholicis Hispaniarum principibus, qui sacrosāctę Romanæ Ecclesiæ, eiusque summi, & totius christiani

christiani orbis Pontificis decretis, & mandatis maximo conatu se equantur, & venerantur. Et sic capitulum illud Bullæ Cœnæ Domini Pij V. non contrariatur nostræ dispositioni, neq; consuetudinem nostram tollit. Et falsa in ommibus ecclesiæ, & cius summi Vicarij authoritate, & voluntate sic videtur intelligendum illud capitulum. Neque itide obstant alia, quæ in partem lati adduci possent, & adduuntur per Octauianum, in dulcissimo nego. Eodem organo quia illis respōderi potest ex dictis & relatis supra per Matthæ. Afflictis, aliis contrariis, vel ut rejondet omnibus ipse Octauianus, vbi supra nu. 16. cum sequēt. quo contraria sibi proposita loquuntur quoad spiritualia & ratione peccati, in quibus clarum est, Imperatores absolque omnes esse postponendos fa cerdotibus, huic ipsique subditi esse, & ita inquit procedere, c. certum, ex duobus sequent. in d. tit. & id quod dicitur de Beato Ambrosio, quod Theodosium remedionostri rex. Hoc enim neq; capitulū illud tollit, neque sumus ipse Pontifex vult quemquā oppressū & grauari. Imo potius contrariū ibi denotat dum supplicationes ad ipsū permittit interponendas per capitulum illud, vt ipse melius informatus de inconuenientijs suspendat effectū literarum suarum, & dignetur hęc damna mederi, & post vide Nauarrū in Manuali latino. ca. 27. nume. 69. & 70. & Cordoam, in sua summa, quæstio. 33. ita renentes, & intelligentes. Neque existimandum est, quicquam apud Regia Hispaniarū prætoria in hisce rebus & negotijs ecclesiasticis fieri, quod vel minimum derogę summi Pōtificis potestati. Absit enim hoc a catholicis Hispaniarum principibus, qui sacrosāctę Romanæ Ecclesiæ, eiusque summi, & totius christiani orbis Pontificis decretis, & mandatis maximo conatu se equantur, & venerantur. Et sic capitulum illud Bullæ Cœnæ Domini Pij V. non contrariatur nostræ dispositioni, neq; consuetudinem nostram tollit. Et falsa in ommibus ecclesiæ, & eius summi Vicarij authoritate, & voluntate sic videtur intelligendum illud capitulum. Neque itide obstant alia, quæ in partem lati adduci possent, & adduuntur per Octauianum, in dulcissimo nego. Eodem organo quia illis respōderi potest ex dictis & relatis supra per Matthæ. Afflictis, aliis contrariis, vel ut rejondet omnibus ipse Octauianus, vbi supra nu. 16. cum sequēt. quo contraria sibi proposita loquuntur quoad spiritualia & ratione peccati, in quibus clarum est, Imperatores absolque omnes esse postponendos sacerdotibus, huic ipsique subditi esse, & ita inquit procedere, c. certum, ex duobus sequent. in d. tit. & id quod dicitur de Beato Ambrosio, quod Theodosium remedionostri rex. Et sic omnino ceſſant contraria, & cetantet nostra consuetudo defenſæ. Et notandum quod duobus modis processus feruntur in modum violentiæ ad cancellarias, qui deducuntur ex Cous. in dict. c. 35. nu. 3. & nouissime ex practico Monterroso, iuxta practicas tratado de las chancillerias in c. Siguese el tercero proesso que en ecclesiastico, que viene por via de fuerça to. 3. Vel de deuitur processus ad curiam & Regium consilium super literis, & Bullis apostolicis, quæ fiunt in derogationem Concilij Tridentini, vel patronatus Regij aut laicorum vel super canonicis cathedralium ecclesiarū magistralibus vel doctoralibus, vel super beneficiis patrimonialibus locorum aliquorū regni vel super nouitate decimarū, & super redecimis. Et hęc omnia & sūmi in ipso consilio regio tractantur & terminantur, & in aliter ibidē procedit, vt licet videre ex eodem Monterro. vbi supra, in c. Siguese el quarto processo, & ex sobre la renunciacion de Bullas to. 5. Et regulariter ex antiquis actis determinatur gradus hic videsse ille nō vetō ex nouis. Et sic breuiter & summatim expeditur, secundum Rebu. in d. 3 tomo cūli. Fratr. de causa benef. poster. art. 8. gli. 8. Auen. c. 1. n. 32. li. 1. citata tamen parte adueria, vr insequit ibi Auen. ver. & ideo, & Couarbi supra. & Monterro. in dicto c. Si el tercero processo. vbi inquit. Quod vtique dum cieturparts nihil determinatet. Et solent aliquando partem vnam in expensis condemnare, secundum gli. in d. 13. ti. 13. p. 2. & tex. optimū in materia modum procedendi vide declarantem in n. 136. tit. 5. li. 2. infra, quæ omnia nota quia non sic digesta reperies, vt inquit tamen Octauianus, in dict. decis. 130. in fine. Hæc scripta sint, salua semper determinatione sancte matris ecclesiæ, cui & in ijs & omnibus me subijcio semper, & vide. li. 8. ti. 1. o. li. 2. in primo. infra. vbi nō deferrur ad cancellarias negotium de quo ibi.

IN LEGEM quintam.

1 *Impetrationes beneficiorum absque regis consensu vbi patronus est nō exequuntur statim.*

2 *Promissa facta alteri, quam de patronum consensu nulla est.*

3 *Papa etiā motu proprio procedēs nō cē seruari patronatus regio præiudicare.*

4 *An ex consuetudine vel præscriptione sit in literis mentio facienda de iure vel hoc patronatus.*

5 *Quis debeat probare quod sit de iure patronatus laicorum.*

6 *Hodie iuri patronatus laicorum nō cēsetur derogatum nisi &c.*

SVMMARIVM.

Nullus absque Regia præsentatione impetret beneficium, ca pellaniam vel Ecclesiam quæcunque Regij patronatus, neque in eis pensionem constituat sub pœna.

Ea guardado. Prout, & intuitum seruatur ex Decreto sacri Concilij Tridentini, sessionis. 25. de reformatione, cap. 9.

De impetrat. Iuste statuitur ob euitandas plures faltas supplicationes solicitis nimium precibus, ne dicā ambitiosis expositas causis aduersus piā ipsam sanctorum Pontificum voluntatem, vt inquit Coua. in præl. c. 36. nu. 2. in fine, cum sequent. Ideo neq; permutationem, resignationē, † vel pensionem, nec per alium modum similes impetrationes effectum habere debent absque præuio Regis assensu, & præsentatione, prout ipsemet Coua. ibidem nu. 9. cum sequent. late tractat, & declarat, & Rebu. in Concordata, tit. de Regia adprælat. nomi. fact. in gl. etiam procisionem, Pagi. 80. Imo vt lex nostra in hoc exequi possit iudices supremi solent concedere, & concedunt literas, & prouisiones Regias, secundum Auendaño. capite. præto. numer. 32. versicu. item ex eadem iurisdictione libro. 1. dum ibi applicat dicta ad pragmaticas positas pos. c. 13. in curijs de Madridanno. 1551. Quarū vna est lex nostra, & tenet etiam Maxta, in apparatu ad. de Toledo in ti. fundamento secundæ partis nu. 67. Quię quid dixerit Abb. in ca. quod sicut. 3. nu. 2. de electio. dū dicit, in electione Prælatorum de iure non requiri prius regium consensum etiam si Rex sit patronus. In quo male dicit, nam si satetur cum Patronum, quomodo institutio, & electio fieri potest nisi ad præsentationem patroni, cum alias nulla sit ipso iure secundum tex. ca. decernimus. 16. q. 7. & l. 5. vbi glos. tit. 15. part. 1. Et sic contra Abb. tenent supra dicti Doct. & Didacus Perez in l. 2. 1. tit. 6. verbo, consientencia, col. 259. libr. 1. Ordi. Et expresse reprobat Abbatem Carolus de Grassalis, lib. 2. Regalium Franciæ iure. 3. pagi. 3. in princip. vbi & alia in propositum nostrum adducit per ipsū videnda. Imo & ipse Abin c. 1. num. 5. de electione sibi contrariatur. Quas ob res Rex & supremum eius consilium quotidie iubet quod nullæ literæ exequantur, quæ in derogationem huius iuris patronatus Regij vel laicalis prouenerint, & emanauerint Romana curia, vsque dum deferantur ad ipsum supremum Regis consilium, vtsumin is ipse Pontifex eas concedens consultur, & certioretur, quatenus sint in derogationem sui iuris patronatus, vel laicorum, suppliceturq; ei vt dignetur eas suspendere, & derogare, propter eminens damnum iurirregio resultans & prouenienc. Itaq; non est eius voluntati, & mandato cōtrarie, vel resistere, cum ipsius Papæ intentionis. 6 sit præiudicari iuri huic patronatus, nisi expresse dicatur. Imo potius censentur tales literæ per subreptionem obtentæ, ideoque non exequendæ vsque dum summus ipse Pontifex consultur, & secunda eius iussio expectetur. Aliter enim esset Reges nostros, & patronos laicos sua possessione priuare, fecus dum. Suarez allegatio. 13. pagin. 2. in princip. patron, & in l. 4. tit. 20. supra eo, diximus, & allegauim' circa beneficia exteris non prouidenda. Et tradunt allegati per Didacum Perezhic col. 2. 3. & ioptime per Couā. in præq. c. 36. n. 3. & 4. & per Villalo. in suo ærario mille cū. opi. litera. 1. n. 313. cum aliquibus sequen. & tradit late, & bene Pala. Rub. in tracta. de beneficiis vacan. in curia per totum. Imo & Prælatus electus, & confirmatus non potest administrare donec Regi se præsentauerit, prout in Fracis, & Hispania vti asserit Caro. Grasallis, & li. 2. Regali. Franciæ. 11. & tradit late Felli. in tract. quādo literæ apost. nocent. patro. Cuius dicta reassumit Liberti. in tract. de iure patron. li. 2. p. 3. q. 9. principali per totam, idq; iusta ratione, & consuetudine, & priuilegio, prout in 1. supra eo diximus, Regi nostro Hispaniarum competit, vt apparet ex gl. in c. Adrianus. 63. dist. & referunt relati Doct. præsertim Villalobos vbi supra, & iterum in Antinomia iuris Ciuilis, & regius ipsi reges Hispaniæ eam suo proprio sanguine a faucibus inimicorum redemerint; Itidemq; ne laici a benefaciendo ecclesijs retrahantur. Et ideo ius hoc patronatus illesum seruatur per. d. c. 9. sessio. 25. Concil. Triden. Quod in tantum verum est, q̄ aliter facta prouisio quam de Patronorum consensu † nulla est, & inualida, vt per Castradorum, decisi. 4. de probati. nu. 1. Et est in argumentum tex. in c. 5. Concilij Tridentini. sessio. 25. de reformatione, vbi omnes qualitates requisitas in fundatione iuris patronatus obseruari iubetur in prouisione, & collatione, alias subreptitia est prouisio & nulla. Imo & succedens in locum negligentis Patroni teneturprouide re illis personis, & seruare illas qualitates, & conditiones, quas & quibus negligens patronus tenebatur seruare, & prouidere, secundū Abb. in ca. possessiones derebus eccles. non ali. & Euerardum in centuria locorū. c. 93. 2. subrogatione, pag. 4. in paruis, & Rochū. de iure patron. verbo. honoti sieū. n. 8. vbi optima dicit in proposito, & Seluā. de beneficio. 3. p. q. 49. per totam, & Rebu. de nomination. q. 8. n. 16. in antiquis, & Fra. Marcus, in decisi. Dalphi. 404. p. 1. ex quo argu. dicti decreti. 5 Concilij Tridentini, inquit Nauar. in Manuali, in c. nouo. 28. in additio. 4. c. 25. sub nu. 118. q. peccat beneficium acceptans si nō haber qualitates in fundatione illius beneficij requisitas. Ex causa tamen pro vna vice tantum posset per Episcopum cū patroni consensu nō obseruari aliqua ex qualitatibus requisitis in fundatione, secundum Doctō. in c. cum accessissent, de constit. late Libertin. de iure patron. li. 3. q. 1. p. in cipali per totam fol. 21. & sequēt. Abi que causa tamen nullo modo, etiam si patronus consentiret posset id fieri secundū Rebu. in praxi. beneficiorū. tit. requisita in literis collationū. nu. 26. 27. & 28. pag. 46. in magnis, & Liberti, vbi supra. Imo & secundum vera opinionem meo iudicio non quilibet patronus sufficeret, quod cō sentiret, sed prius omnium, & sic fundator, prout alibi latius videbitur. Qua de causa vidi iam per cancellariā pincianam in gradu de fuerza, iusse fum annullari similem prouisionem de patroni consensu factam contra fundationis qualitates, & quod obseruarentur qualitates illius, & secundū earum formam iterum prouideretur Et iuste factum fuit. Et quid si episcopus consent beneficium alicui, cōtra fundationis formam, an tenebitur, qui prouidendus erat secundum tenorem fundationis, recurrere ad collatorem, an vero eo omisso potest ad superiorē recurrere, vide gl. in pragma. sanctio. 10. 1. tit. de collatio. 5. & si quis gl. eo ipso. fol. 206. in paruis. Sed quæ est maior qualitas, quā pa-

tronorum consensus, quem sem per expectandum testatores, & fundatores iuris patronatus iubent. Idq; intantum procedit quantus proprio motu Papa procederet † inter proui dendo non censetur iuri huic patronatus præiudicare velle secundū Cassiadorum, vbi supra, & Felt. vbi supra & Lamber. in dict. n. 2. q. 9. prin. 3. part. 3. n. 1. Imo quantumuis Papa velit præiudicare iuri patronatus laicorum, nō censetur velle præiudicare iuri patronatus Regis, secundū Pala. Rub. in dict. tract. de benef. vacan. in curia. 5. 11. & Rebuf. in praxi. beneficio in. 3. p. signaruæ verbo, nec non iure patronatus. n. 62. pag. 171. & gl. antiqua in regulis cancellariæ Innocen. V III. regul. 4. o. to. 16. in parui literum, & plus notandum est q; quauis beneficia hæc iuris patronatus regii vacent in curia perobitum non censentur reseruata. neq; videtur in dubio Papam iuri huic voluisse præiudicare, secundū Staphilæum, de liter. gra. & Iustit. ti. de modo, & forma imper. versi. sequitur videre de tertia qual. no. 8. cum tribus sequen. vbi. n. 14. optimam annectit quæstionē. Et idem tenet Rebu. in dict. verbo, nec nō iure patronatus. n. 90. & 6 4. pag. 168. & 173. & in tract. de nominatio. ca. 21. n. 60. & Pal. Rub. d. 5. 11. & Di. Pe. li. 1. ordi. co. 25. Quia per reseruationes generales non cōprehenduntur beneficia hæc patronatus Regij vel laicorum, secundum eos, & secundū Lambertinum, in d. ar. 3. n. 3. & gl. an tiquam, in d. regula. 4. o. cancellariæ Innocen. V II. Vel quia, vt inquit Pala. Rub. d. 5. 11. regula illa reseruationum Ecclesiarum Cathedralium non erat facta ante quā Regibus patronatus in cathedralibus cōperebat ecclesijs. Et an ex consuetudine † vel præscriptione, vel priuilegio sit in

3

4

prouisionibus seu expectatiuis hæritis merito faciēda iuris huius patronatus, tradit idem Cassiador. vbi supra. & iterum decisi. 4. de iure patro. Et quis debet probare quod stde iure patronatus laicorum, † tradit idē Cassiadorus, in decisio. 4. de probatio. nu. 10. & per totam. Et quid si ius patronatus sit clerici, & laici simul, vel ex præscriptione acquisitū, & plura alia singularia, vide per Cousrruias, in dicto. 2. rigesimo sexto, vbi. n. 10. quæritur an pensio possit super cō stitui in re patroni consensu.

IN LEGEM Nonam.

1 *Ius patronatus ecclesiasticum quomodo & quando diuidnum dicatur.*

2 *Hæredes plures vnius patroni nam tā tumdem habent, nisi vt ibi se coccordent. & nō, nam ad hanc concordiam renouandam authoritatem superiores requirere.*

4 *Exercitium iuris patronatus possunt hæredes interse diuidere.*

5 *Maritus an prouidebit ecclesiam vbi vxor patrona est.*

6 *Conditiones in fundatione appositas seruandas.*

7 *Conditio, quodin capellania quotidie missa celebretur an valeat.*

8 *Conditio quod Prælatus senon intromittat an valeat.*

SVMMARIVM.

Si patronus plures reliquerit hæredes, omnes ij vnam tantum vocem habent, nisi aliud in fundatione statuatur, nam illud seruabitur.

Que

Vela reparten entre si. Desum pta fuit lex hæc a clementina si plures, de iure patro. de qua traditur per Rochū de iure pat. verbo, ipse velis. Ex quib colligi potest ius patronat † eccle siasticū posse diuidi, & diuidū esse, cū inter hæredes patroni rex, nostet dū ponat esse diuidendam pensionem. Sed hoc intelligendum est esse verū prout text. noster loquitur, scilicet, quo ad commoditatem, & exercitiū, secusquo ad substantiam ipsius iuris quo ad quam indiuiduum ius est, secundum gl. in c. 1. de iure pat. & glo. in ca. licet, verbo, conuenit. 16. q. 3. Quas commendat Roma. singu. 559. & Boerius. decisio. 5. nu. 4 Iaſ. in l. ſi plurationes non diuiduntur. n. 13. & 29. ff. de verb. obliga. Corrasi. in l. viæ. nu. 11. ff. de seruitut. & Rochus, vbi supra, verbo, ius. nu. 9. & 11. Et notant relati per Mosinam, de ptinogenijs Hiſp. lib. 1. c. 24. nu. 27. in fine cum seq. Et sic hæredes vnius patroni quantumuis † plures sint vocem vnius dumtaxat habebunt secundum text. in d. clemen. plures, & text. in l. 12. tit. 15. p. 1. Et hanc vocem ex concordia præstare poterunt alternis vicibus. Imo & propterea tuitandam dictam concordiam inter eos, deberent ad hoc compelli, sicut & duo Episcopi cum pellerentur habentes parochiam ali quam communem, secundum gl. in dict. c. licet, allegatam ad hoc per Felin. in c. quæ in ecclesiarum. nu. 90. & 227. de constit. & Abb. in ca. si. nu. 5. de re iudi. Alexand. in l. 1. § ex his numero. 13. ff. de verbo. obliga. Suarez. l. quoniam in prioribus, limit. 11. numero. 9. pagi. 188. C. de inoffi. testa. & Iaſſon. vbi supra, & Rochum, vbi supra. 6. queſt. nu. 12. Sed an concordiam hanc de alternis vicibus præsentādo rectorem poterunt hæredes sua authoritate absque superioris consensu, & interuentu facere, & glo. libere, in dict. clement. si plures, inquit quod sic. Quasi hoc denotet verbum libere illius tex. quam glosquitur in hoc Roch, in dict. verbo Ipsevelis n. 28. & 29. infine. Et ita tenēdū est contra Innocen. in ca. querimonium, de iure patro. per tex. ibi contrarium tenentem. Qui quidem text. non obstat, nam verbum vicissitudines illius text. importat idem, quod verbum mutationes. Vel melius per mutationes, quequidem mutationes scilicet, quod vnus prouideat vno an no alio, non valent, quandoquidem hæredes eas facieres ex toto diuidere ius patronatus, secundum Abb. in eod. c. querimoniam. Vel melius verbum illud, vicissitudines, idem quod verbum permutationes ibidem importat, quas quidem permutationes ipsi hæredes facere non possunt absque superioris authoritate, & consensu Hedien, Ioan. And. & alios relatos per Rochum. in dict. num. 28. qui ipsum intelligūm ad dictum cap. querimoniam: alsi, nat, vnon obstet dictæ glos, quæ de permutationibus non loquitur, sed de concordia inter ipsos hæredes facienda de alternis vicibus præsentando, quam interse absque superioris authoritate facere poſſunt. Quia exercitium † ipsius iuris patronatus bene possunt ipsi hæredes inter se diuidere vt dictum est. Et an si in villa data † in dotem sde stalliquod ius patronatus prouidebit ne in eo maritus vel vxor. Vide Pal. Rub. in repetitione. c. perveſtras. 5. 43. fol. cedit alia quæstio. fol. 76. & nouissime Baezam, de decima tutorum. cap. 23. nu. 18. & 30.

Se guarde loque fuere ordenado. Nam voluntates fundatorū † obseruandæ sunt & conditiones in fundatione appositæ, neq; mutari debent, ex tex. in clementina quia contingit, de

religios, domi. de quo per Pala. Rub. in rubri. §. 47. nu. 10. in fi. de dē. ini. & vide. c. 5. sessio, 25. de reformatio. in Concilio Tridentii. Et an valeat con
7 ditio † quod quotidie ibidem per capellanū missa celebretur, traditur per Innocen. in c. significasti, de electio. & Boeri. in tractat. de authori. magni concilii nu. 33. & optime per Angel. de Clauasio, in summa, verbo, missa. n. 44. & vide tex. & ibi gl. in l. 6. infine tit. 16. p. 1. Et an valeat conditio, quæ
8 solet apponi † in fundatione capellaniæ quod nullus præsentatus in ea intromittatur, alias, quod reuocat eam, vide de nouissimo, & late vt adulteriora transeamus concinem nostrum Dominum Gutierrez in repetitione. l. nemo potest. num. 149. cum sequentibus aliquibus de lega. 1. Et an valeat conditio quod ordinario non reddatur ratio, vide Decretum. 9. Concilii Tridentini sessio. 22. de reformatione.

ET cum superiori titulo dictum sit de iure patronatus Regis, studiorumque Regni Rex ipse Patronus & protector sit, maximaque priuilegia ipsis studijs a regibus concessa sint ideo subsequitur titulus hic consecutiuus ad generalem titulum de iure patronatus Regis. Et quid sit studium generale & plures alias quæstiones de studijs ijs prosequitur glossator Salmantinus hic col. 28. cum pluribus sequēt. quæ per ipsum videri possunt. Et vide etiam titulum. 31. de los estudios part. 2. Et ad quem spectet erigere vniuersitatem generalem vide per glo. in pragmatica sanctione in procemio. §. quibus, verbo, studiorum, & in verbo, generalium tradit que dicantur generalia studia.

(:.)

Titt. 7. de los Estudios generales, Rector, y Maestrescuela Doctores, y Estudiantes.

IN LEGEM Primam.

1 *Doctores non debent esse partiales, & quid sit partialitas, & quid requiratur, vt probetur.*

2 *Partialitas appellatur casus fortuitus & ibi alia.*

SVMMARIVM.

Doctores, & scholares non debent esse partiales, neque alicui partialitati incumbere iubæ pœna.

1 *Arcialidad ni vando.* Partialis † enim vandero appellatur, ex l. 22. titu. 9. par. 2. & in l. 4. & fi. tit. 17. part. 3. Et sic qui stat ex altera parte dicitur partialis, vt colligitur ex doctrina Bal. in 1. cum quæritur in fi. ff. de statu hominū. Tunc autem figuram partialitatis dicere, quoties populus, vel negotia de quo agitur diuisa sunt interpartes vt colligitur ex Bald. in l. vnaim principi. C. de cadu. tollen. Et hoc debet probari vt partialitas, & partialis probetur quis. Nam sine subiecto nō datur qualitas. l. si seruum mihi. §. 1. ff. de emptio. & vend. Debetque partialitas specifice probari, & per casus singulares, & individuos, vt inquit Aufreri. dano, hæc & alia referens in c. 2. priorum nu. 20. & 21. fib. 1. & ibi Aufles super verbo. parcialidad. folio. 71. Et quanuis partialitas soleat appellari
2 † casus fortuitus, ex doctrina Bald. in l. si cum dotem. §. si maritus colu. versi, & hoc facit ad quæstionem, vbi Imol. ff. sol. mat. dicentis quod si maritus exuletur causa partialitatis, non dicitur exulari culpa sua, sed ex casu fortuito partialitatis causa. Verum tamen ne non solum dici possit partialitas fortuitus casus, sed & verius casus contectus. Vbi enim non diffentiones, non partialitates. Imo & homo ciuitatis vel populus non tam reputantur nisi qui partialis est, & vbi partialitas sustentatur, absque exsu perbie peccato defendit, vt alij aliis dominantur, & voluntatem suam adimplent. Ex quo inuidiæ oriuntur, scandala creantur, furta, rapinæ, homicidia falsa testimonia & periuria committuntur. Opus enim diabolicum partialitas est, vt inquit Sylua Nuptialis, in verbo, est nubendum num. 134. Vbi propter eam denotat magnas calamitates, & bella in Italia successisse. Et tandem nu. 136. inquit fuisse responsum Beatæ Beda oranti pro pace Italica, Beda Beda tace, quia Italia nunquam erit in pace, & in nu. 128. partialitatem, inquit, esse peccatum, & numeris, 160. 164. 177. & 178. ita plura de partialitate dicit. Ex quibus manifeste patet, vt pestem fugiendam esse partialitatem, & varias dicit similes populos & ciuitates regenti difficulter enim ab aliqua ex partialitatibus exonerare se poterit. Et si ipse ctam partialis efficitur, nihil peius, nec dicetque in pœnas capi. cum æterni, de re iudic. in 6. secundū Bald. in l. si. C. de pœna iudi. qui male iudi. Intelligenda tamen hæc sunt cum ad æmulationem aliorum partialitates hæc contrahantur, secus tamen est ex amicitia non prætiudicantes famæ, nec iuri oppositoris cathedræ. Quia tunc id non reprobatur

per rex nostrum, secundum Didacū Perez, lib. col. 289. in fine. Neque partialitas est appellanda si iudex se paribus benevolum præstet, & non diuitibus, secundum Auenda. 3. bi supra, nu. 21. vers. Neque est partialitas, neque si ratione scandali vitandi fauorabilem se populo præstet, vt ibi per ipsum Auendaño.

IN LEGEM quartam.

SVMMARIVM.

Mutuari, neque sub fideiusione vēdere aliquid licet scholari alicui, sine licentia patris, vel curatoris, aut tutoris sui.

Mandamos. Pro intellectu & declaratione huius legis, vltra dicta per nostrū conciuem Doctorem Gutierrium, interpetitione authen. sacramenta puberum. nume. 71. cum sequent. aliquibus, vide quæ Deo volente dicemus in l. 22. tit. 11. lib. 5. infra.

IN LEGEM quintam.

1 *Falsitatem cōmittit gerens se pro gradu eum non sit.*

2 *Pœna propter falsitatem per l. imposita, & nō applicata fisco applicada est*

3 *Pœna in dubio fisco, & cameræ Regiæ applicatur.*

4 *Regula quod contra fiscum interpretandum in dubio declaratur.*

5 *Pœna si parti adjudicatur iudicio cessante est. si fisco, criminale.*

SVMMARIVM.

Nullus gradum Baccalaureí, Licentiati, aut Doctoris, vel Magistri per rescriptum, aut Bullam apostolicam recipiat, sed in studijs generalibus subpœnis nostræ legis, quas etiam, & incurrent notarij, & tabelliones tali gradui prohibito adsistentes ad testimonium ferédū.

Orreſcripto. Gradus enim ij propter laborem, & sufficientiam præstandi sunt, & in studijs nancifcendi generalibus, & approbatis, non vero ex rescriptis & literis similibus, quæ plerumque indoctis solent concedi, ob quæ multa in commoda, & damna proueníre solent. Quale autem de hac esse examen, habetur in l.9.tit. 31.par.1. & in constitutione.18. Salmantin. rum constitutionum.

1 *Sopena de falſarios.* Falſitate † enim committit qui gerens se pro graduato cū non sit, argum. l. eos qui.5. qui se pro milite, ff. de falsis, & tex. optim. l.2. ti. 7.p.7.gl. entalle ibi, alia iura allegat. & alibi dicemus late. Sed an excusábi tur, si diu gessit se pro tali, vide Paul. in l.si solentibus. C. de fide instrumen.

De perdimiento de la mitad de ſus bienes. Sed cui applicabitur pœna hæc, & dicendum est quod cameræ Regiæ cum propter falſitatem imponatur.

2 Regulare † enim hoc est in falsi pœna, secundum glossatorem Salmantinum hic col. 29.i. & patet ex toto titu lo.17.lib.8.infra. Vbi pœna falsi cameræ huic & Regio fisco applicatur & quia regulariter in dubio pœna † 3 fisco applicari debet, secundum glo. quotidianam in l.agraria.ff. de termino moto, & gl. in 1 Iubemus.5. his studicibus. C. de sacrosan. ecclesiæ. per tex. in l.multi. ff. C. de modo multæ. & tex. in c.1. quæ sint Regalia vsi feu. Quæ allegat sic affirmans Iaſ. nu. 16. Gometi. 18. in 5. actio autem, inſt. de actio. Dec. in rub. lect. 2. n. 10. extra de iudi. idem Iaſ. in rubri. nu. 4. de iudi. C. Et ita venit declaranda. l. 7. titu. 18. lib. 4. infra, ponens pœnam quadruplí correctori ciuitatis non exequenti pœnam incurſam per Rectores ciuitatis non sententiantes intra illius legis tempus. Neque ibidem pœna hæc alicui applicatur, & in dubio fisco Regio eſt applicanda, prout ibidem dicemus annuente Deo. Neque obstat tex. in l. non puto. ff. de iure fisci, vbi probatur, quod in dubijs quæstionibus contra fiscum est interpretatio faciendæ, de qua per Couar. li. 1. Varia. c. 6. Nam respondendum est cum Decio, in dict. rub. lect. 2. a. num. 10. extra de iudicijs, quod illa lex nō habet locum † in pœna applicationis, sed tantum in confiscationebonorū. Nam quo ad pœnæ applicationem in dubio fisco dirigendam esse, debemus intelligere, secundum quod inquiunt glossæ illæ. Quæ tamen declarandæ sunt iterum, vt non procedat quotiescunque pœna per legem imposita respicit offensam, & iniuriam alicuius priuati. Nam tunc, si non applicetur per legem, iniuriato illi censetur applicata, si vero iniuriam fisci respiciat, ipſi fisco applicabitur. In alijs vero casibus, vniuersitatibus, & concilijs applicata censetur, secundum Gometi. relatum, & secutumper. Auendanum. capit. 2. præto. numer. 13. lib. 1. Quanuis in hoc puncto verioremi credo doctrinam Orosei in. li. quis id quod nume. 12. & 13. colu. 570. ff. de iur. om ni. iudi. Quæ & cū ſupra proxima doctrina Gometij multum concordat, sicliceet, quod si lex actionem inducat parti applicetur, si accusationem fisco, ſi neque actionem, neque accusationem in dubio fisco deberi. Nisi a prætoris edicto pœna imposita sit, quia tunc partis applicabitur, cum hæc sit natura talium pœnarum a prætore impositarum, & hanc ibidem ipse Orosius verissime concordans testatur inter dubitantes Doctores. Et ibi primo memorium est lex dat actionem, in. 25. distinctio. Gome. cum ob iniuriam, aut partem pœna imponitur, ipſi tamen nō decidunt casum dict. l. 7. tit. 18. lib. 4. infra. cum ibidem subeatur interesse parti sustentum, & iudex ipſi id non exequenti quadruplí pœnam ponit. Tunc enim fisco applicandam credere m, cumpartis non interessit ſolutendum latius tamen in ea. l. 7. dicemus. Et magni momenti hæc sunt secundum Orosei. vbi supra. Nam si patri 3 pœna applicatur † iudi cii ciuile est, si fisco criminale, ex glo. in l. 1. ff. de le palchro violato, de cuius do ctrina latius Deo volente sub lib. 4. infra dicemus.

IN LEGEM OC-tauam &nonam.

1 *Scientia hominem nobiliſimū facit.*
2 *Aduocatis militare dicuntur, & mili tibus æquiparantur.*
3 *Baccalaureus publice aduocans a tribuis de iure erat exemptus.*
4 *Exempti propter artem non gaudent exemptione ſi non exercent eam.*

SVMMARIVM.

Qui Magistri, Doctores, & Licētiati gaudeant exemptione non soluendi Regia tributa declarat lex nostra.

Los pechos y contribuciones. Notanda sunt verba hæc & attendendaest intelligamus leges a nostras has non solū quoad exemptionem tributorum dispoſitas fuisse, nouero quo ad exemptiones & priuilegia alia doctoribus magistris, & licentiatis de iure concessa. Proœmium enim causam inducit finalem, & sic dispoſitio eius respectu causæ finalis restringendaest. Etquod proœmium inducat causam finalem est tex. & ibi omnes in. l. ſi. ff. de hæreditatibus. Causa, inferta a lege præsumitur finalis, secundū gl. per tex. ibi in. l. rursum. C. de epiſcopis, & clericis notat. Tiraquel. ca. ſi quis uxorem. limi. n. 29. Et sic quo ad causam illam finalem debet referri, & per consequens quo ad tributorum exēptionē prout patet etiam referendam, exdiſpoſitione remissionum infertarum, in fine tit. 14. li. 6. infra, in verſi. ; & ex veris nostra. l. 8. clarissime patet, ibi *Queriendo como ſe requiere librar por razon deſto de los pechos y contribuciones* Ecce causam, & rationem. Et sic quan tiuis dispoſitio generalis sit, restringenda, & limitanda est ex vi rationis vt late per Tiraque. dict. tract. ceſſante causa, p. 1. nu. 33. cum pluribus ſequent. Et sic intelligit has leges Augdan. in capit. 14. prætorum. numero. 29. libro. 2. de gloſſabiduria. in fine. in l. 1. titu. 10. part. 2. & Barça. de debitore inope. cap. 16. num. 140. & est verus, & genuinus intellectus nostrarum legum.

Solamente gozen. Nisi legum harum dispoſitiones haberemus in his tributorum, & eorum exemptionum priuilegijs gauderent vtique omnes legum periti non ſolum doctores, & magistri, verum & inferioris gradus laurcati, prout ex nostra. l. & eius præstatione clare col ligi-

ligitur. Scientiam enim nobilissimũ quemque facere † asserit glo. nobilissimos, in l. pen. C. de postul. rex. in c. de multa, verbo literatos, de præben extra gl. in cle. 1. verbo necessitas, de baptismo, rex, singularis in l. 3. tit. 10. par. 2. & l. 8. tit. 31. p. 2. Quæ quidem literatos nobilibus sanguine æquiparat, & tradit late Tiraquel. de nobilitate. c. 9. nu. 1. cum pluribus sequent. Et ideo merito sicut nobiles sanguine non contribuunt in ijs tributis, ne que literati contribuere deberent, prout renebat Cyn. in d. l. pen. C. de postul. & Alex. optime aduocatorum partem defendens. in l. centurio. ff. de vulg. & Guido Papæ, decisio. 388. & Tiraquel. vbi supra. c. 29. num. 14. & glo. derectos in dict. l. 3. tit. 10. p. 2. & Auendan. dict. c. 14. nu. 30. etiam si actu non aduocarent, neque legerent, prout erat ante cõnunion opinio teste Alciato, in l. 2. n. 47. ff. solut. mat. & Baeça, de debitore inope. cap. 16. nu. 136. & Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. centuria. 4. casu 379. num. 3. Hacque de causa cum hodie multi scientia nobilitarentur ad effectum hunc fortasis, ne contribuerent restrinxit, ne Regia diminuerentur tributa, lex nostra ad graduatos gradu licentiæ & infra, in aliqua ex vniuersitatibus legibus ijs nostris declaratis. Imo & vt in ijs studijs laureati dictis gradibus gauderent, licentiatureque ad minus gradum assumere debent, nam Baccalaurei solum, non gaudẽt hac tributorum exemptione, ex text. in l. 2. tit. 14. libr. 6. infra. De quibus, & per Auendan. dict. ca. 14. nu. 29. & 30. vbi limitat nostras leges ex non procedant in Doctoribus actu legentibus, Ij enim quasinatis in studijs aliis quam in lege nostra desc ripti is laurea ti sint hac tributorum exemptione gaudebunt, ex tex. in l. 8. tit. 31. par. 2. cum actu scientiam, legendo exercean't, & idem Auenda. in dictionario suo, verbo, maestros de leyes, & Pala. Rub. in rub. 5. 37. infine. & 38. Quem adnodum & Baccalaurei itidem si aduocarent potirentur vtique etiam horum tributorum exemptione. Militant namque aduocati, † secundum tex. in l. aduocati, & in l. audabile. C. de aduo. iuer. iudi. & militibus armatæ militiæ æquiparantur vt est gl. communiter approbata, in l. miles. ff. de re iudi. & aggregia persona aduocatus nuncupatur prout in titulo. 16. li. 2. infra, videbis. Ideoque mirum non est, si ab hac etiam tributorum solutione excusentur, prout & probari videtur ex eaden. l. 2. titu. 14. lib. 6. infra ibi. *Excepto en los casos*, quasi casus exceptos nolluerit lex illa corrigere, quorum vnus iste mihi videtur, scilicet, quoties Baccalaureus officiũ † aduocationis exercet. Lexque illa. 2. in Baccalaureis tantum nõ mine loquitur, aduocationis officiũ non exercentibus, exemptio tributorum non ex eo quod Baccalaurei sint datur, sed quia officium aduocatorũ exercent. Ideoque si illo nõ vtuntur eius priuilegio gaudere nõ debent. Exempti enim propter artem † non gaudent exemptione, si nomine, tantum, & non re & cum effectu artem illam exerceant, secundum tex. in l. semper. 5. negotiatores, in versi. quãdiu eiusmodi acta sunt & 4. quibusdam, in versi. Nec omnibus, qui promiscue in his collegijs assumpti sunt immunitas datur, sed artificibus dumtaxat. ff. de iure immuni. Et facit. l. nequidam, in versi. his solis, qui in expeditionibus occupati sunt. C. de sacrosanct. eccles. quæ iura & alia ad hoc allegat Barbat. consi. 57. præclare scribitur, col. 3. in princ. volu. 1. & notat Auenda. d. c. 14. nu. 19. & Franciscus

ciscus Marcus in nostris terminis in decis. Dalphi. 637. Cumque Baccalaureus aduocat, & propter aduocationem in hoc priuilegiatus sit, merito, quod quanuis tantum Baccalaureus sit gaudeat dicta exemptione, prout specialiter per d. l. 8. tit. 31. p. 2. Determinatum habebamus, quam per dispositionem dictæ. l. 2. tit. 14. lib. 6. infra, ijs artentis non erat censendum corrigi, sed potius vnam per alia declarari, & limitari, prout tetigit glos. fabidurias in fine in l. 3. tit. 10. par. 2. & in ca. 18. n. 3. par. 2. & Dica. Perez in li. 4. ordi. col. 1441. versi. Sed est dubium. vbi & in fine illius versi. querit an idem erit in scholari tantũ de quo & per Auenda. in d. c. 14. nu. 30. versic.

Item alij volunt, & ita mihi tenendũ videtur iure ciuili attẽto & d. l. 8. Par. titatum, Lege tamen nostra attenta, quę nouissima est, in hoc tenendum est iam hodie Baccalaureos tantum, quantumuis aduocent non gaudere hac tributorum exemptione, de qua in præsenti, imo neque Licẽtiati, Doctores vel Magistri, alijs in vniuersitatibus graduati, quã in lege nostra declaratis, etiam si actu aduocent, vel legant.

Et ex graduatis in aliqua vniuersitatum in præsenti declaratarum illi tantum Licentiati, Doctores vel Magistri gaudent qui actu aduocant, vel leguat, non vero si nominetantũ. Nam cum leges nostræ hic quo ad hanc exemptionem de pechos gradum licentię, & infra, priuilegiauerit in vniuersitatibus signatis, & exemptio hęc non gradu fed principaliter propter scientiam acquirtur, & gradus ipse itidem propter eam, merito quod si non exerceatur nihil profit, vt dictũ est. Et ita leges nostras declarat, & intelligit glo. fabidauria in d. l. 3. tit. 10. par. 2. Sic dicens in Pinciana cancellaria determinatum, & Dida. Perez vbi supra. col. 1443. ad fi. Et in Granatensi cancellaria idem decisum assertibaeça, de debitore inope. c. 16. nu. 139. & voluit Auenda. in d. dictionario, verbo, maestro in fine, dum se referrad glo. fabiduria. d. l. 3. Et ita tenẽ dum iudico in iudicando, & consulendo. De quo & per Syluam. Num quę post hæc vidi, in cons. 84. vol. 2. Qui licet in actu tantum legentibus loquatur, idem tamen dicendum in aduocantibus, prout tenet glos. fabiduria. d. l. 3. & omnes supradicti. Imo si veteranus esset secundum glos. ibi, quia ob aliquam causam omisit exercitium aduocationis vel lectũ, etiã gauderet. Crederem tamen sufficere in qualibet parte aduocare, nam nõ loco sed scientiæ præeminentia datur, & in particularibus & abscondi tis locis aliquando in estsapientia cõ tra glossam illam. d. l. 3. differentiam in hoc constituentem, Quo ad alia tamen priuilegia quamtributorũ exemptionem, in qualibet sint vniuersitate Doctores, Magistri, aut Licentiati graduati, gaudebunt vtique sua prærogatiua etiamsi neque actu, neque habitu legant, vel aduocẽt, prout antea erat communior opinio, secundum Alci. in d. l. n. 47. ff. sol. matrelatum & secutũ per Baeçam, in d. c. 16. num. 136. de debito. inope. Et sic & Baccalaureus gaudebit alterum priuilegiorum exemptione & priuilegijs ipsis Baccalaureis a iure, statuto, vel consuetudine conceisis, Et an vxores vel filij gaudeant priuilegio Doctoris, matris, vel patris, vltra Doct. in l. ff. de senato, vide Fran. Marcũ, decisio. Dalph. 938. quæ ponitur pro 639. Hæc tamen omnia fe disputata intellige nisi alias talis Doctor Licentiatus aut Magister a sanguine esset nobilis, (prout nos amatoribus nostris, & scripto & auditu habuisse notum

fum habemus) tunc enim scientia & gradus non facecerit perdere primi legis nobilitati ex sanguine prouenientia,& hæc pro iis legibus.

IN LEGEM Decimam sextam.

1. *Simoniã quasi committunt vota, munieribus, & exennijs adquirentes.*
2. *Munus scholari præstito, vt interscholas vel extra pro aliquo, vsura committitur.*

SVMMA RIVM.

Subornationes fieri vel munera dari publice vel secreto aduocata scholarium in cathedris,& scholis adquirende non permittitlex nostra,neque impediri scholares libere præstare vota,sub pœna.

1 NIden dadiuas. Quod quidē fieri † quædam quasi simoniaest,vt notat glo. tutelā. in l.iff. de offi. præf. vrb. vbi Oroscius. num. 24. col. 370. referendo Angel. cum eo declarat & intelligit, si donetur scholari, vt votet pro aliquo , vel cum aliquo interet scholas. Secus vero si ob aliquam harum causarum alteruid mutuetur, propter q 2 Doctor ille mutuans effectus est famosus, tunc enim vsura † esset, prout Oroscius, ibi, inquit, Doctores Pontificiõs tenere, in ca. fi. de vsur. maxime Abb. & eius addition. num. 17. & idem Abb. & eius additio, in c. 1. nu. 2. de deposito. Et hanc dicit communem Sylnest. in summa verbo, vsura. 1. nu 7. quanuis nō desint, qui velint, contra tenere. Quam communē ampliatiam si ille Doctor mutuans suã portis, quam competitoris doctrinã profuturam scholasticis sciat, quia secundum Oroscium vbi supra, nume. 25. cæcus amor sui præcipites adeo agit, vt meliores, idque maxime indoctiores qui sunt) quicunque sis, & exiftiment, & existimari a cæteris velint. Quocirca & ineruditi isti non ratiõ vti Fabius scribit) vulgo ingeniosiores habentur, secundum Oroscī. d. n. 21. Quæ cum ita sint, inquit ipse ibi. Videritur obsecro, & caueant boni auditorij, & tutelatores hi mali (signi forte alicubi gentium sunt) ne & alios fallant, & ipsi quoque cum dispendio salutis æternę fallantur. Verecor tamen consilium ipsius Oroscii sanctum, & bonum prætenores ij, & scholastes ipsi spernant, quod maxime dolē dum esset.

IN LEGEM Decimam octauam.

SVMMA RIVM.

Concordia,& forma procedendi per cancellarium vniuersitatis Salmantinæ, & interquas personas, & in quibus causibus hic ponitur.

NOn huiusque legis declarationem duo verba notanda sunt solum modo. Primo inquantum inea solum permittitur cessionem fieri tantū de patre ad filium, id esse in conformo ex glo. & Doctor. in l. si ita quis. 5. ca lege. ff. de verborum obligatio. tradit Rebuffus, in repetitione. l. vnice. C. de sent. quæ pro eo quod int. profer. glo. 1. nume. 166. Vbi & inquit, quotunc est necesse iurare vetā esse cessionem, & non simulatam, prout, & ex lege nostra probatur, ibi, *Resciba iuramento, ansi del padre como del hyo, que la deuda es verdadera, y que no lo haze en fraude de sus acreedores, ni por fatigar.* &c: et latissime tractat ide Rebuf. in tracta. de proprietate scholar. priuilegio. 177. vbi plura ia propositum cum limitationibus annectit, & idem etiam Rebuf. late in secundo tomo constitu. Fran. tit. de cessio. act. art. 2. gl. 2. cum sequent. & vide quæ inquit Bal. consi. 4. vol. 1. Sed an & filius cessionem hanc facere potest patri scholastico, vide Dueñas, regul. 37. ampli. 7. relatum, & secutum per Cordoua de Larā. si quis a liberis. 5. parens. nu. 27. & 29. ff. de lib. agn. Secundo notquod tunc in filium permittitur, quotiēs filius est naturalis, secus vero si ciuilis, vt si est adoptiuus, secundum Rebuf. in primo tomo consti. Franc. tit. de senten. prouis. arti. 1. glo. 2. nume. 27. & 28.

IN LEGEM Vigesimam.

1. *Dieta quid sit, & quot modis dicatur.*
2. *Dieta a quo loco computetur.*
3. *De dietis cũ simpliciter interponitur de vulgaribus intelligendum est.*
4. *Valens per substitutum seruire debet ponere æque idoneum.*

SVMMA RIVM.

Cancellarius, & vicecãcellarius vniuersitatis Salmantinæ vltra duas Dietas non extendat iurisdictionem suam secundum quod in Bulla sanctiss. Papæ Iunocentij octaui conti netur, quam ipsi seruare debent, & tenentur.

1 DE dietis Restringit tex. in l. 18. § 2. supra, isto libr. qua tuor dietas concedentem, idque de itre erat vi quatuor darentur, secundum Rebuf. in tract. de priuilegijs scholarium. priui leg. 1. 61. Vbi legem nostram Hispaniæ allegat, quæ ad duas dietas restringit. Et dieta † quid sit & quot modis dicatur, vide Bertach. in repertorio suo , verbo Dieta, & ibi ponit g quantum hæc Dieta con tinet. Quod & nouissime tradat Villalobos , in 2 ærario mille com opinio. verbo. Dieta, num. 83. & inquit a quo loco computetur, & in quem, quod iam determinatum habemus ex l. 18. § 2. supra, eo. adueršus Rotæ decisionem aliter diffinientem. Quam ipsam decisionē ibidem ipse Villalobos allegat, & ante eum tradit optime, & breuiter Oroscius in l. 1. nume. 4. ff. si quis cautio. col. 627. in fine, cum sequenti. vbi inquit, quatuor dietas dari solere scholaribus Salmanticenſibus, idest quadraginta leucas , & quod a fine 2 diœcesis in qua citandus moratur † non vero a continentibus ędificijs computantur, prout ex dict. l. 18. § 2. supra, eo. probabatur, quod cum iam ad duas Dietas per tex. nostrum restrictum sit, viginti leucæ continebūtur in eis, & cōputabuntur a fine diœcesis, in qua citandus moratur vt dictum est, prout & ex dict. § 2. computari iubetur. Notandumque est quod cum simpliciter de Dietis dispōnitur 3 de vulgaribus † intelligendum est, secundum textum, & ibi glos. jornadas in 1. quarta. titul. 16. patt. secunda. & glos. in pragmati. sanctio. secundo to mo titul. de causis. § statuit. 1. verbo, Dietas. ibi Inocentio octauo, Cuius Bullæ tenor, vt omnibus pateat talis est.

EPISCOPVS Innocentius seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam

moriam. Regimini vniuerſalis eccleſiæ diuina diſpoſitione præſidi curã illam, vt teneamur diligẽter amplectẽtes, vt per noſtræ prouiſionis miniſterium ſecluſo iuſtitiæ vbilibet conſeruetur, & controuerſiis ac ſcandalis q̃æ ex varietate iudicium nonnũ quam oriuntur penitus tollatis, nulla vnicuique recto tramite minuitur. Sane ſicut dilectus filius Enecus Lopez de Mendoça Comes de Tendilla, chariſſimi in Chriſto filij noſtri Ferdinandi Regis & chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Eliſabeth Regum Caſtellæ Legionis ac Aragonũ Regnorum illuſtrium Orator ad nos deſtinatus nuper propoſuit corã nobis. Pro eo quia non nullis Archiepiſcopis Abbatibus aliiſque eccleſiarum Prælatis, & perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, nec nõ capitulis, conuentibus, eccleſijs, monaſteriis, multis hoſpitalibus, ac perſonis, & locis aliis Regnorum prædictorum, quam plures literæ conſeruatoriæ, & contra conſeruatorias etiam pręter, & contra formam per ſedem eandem concedi ſolitam, per eandẽ ſedem hactenus conceſſæ fuerũ, quæ tum præxtu quam plures perſonæ libus inuoluuntur, variæ diſſenſionum materiæ non ſine pluribus ſcandalis etiam interamagorę authoritatis perſonas exoræ fuerunt, maioraque ſcandala, lites, & controuerſiæ in futurum oriri formidantur, niſi per ſedis Apoſtolicæ prouidentiam opportuna ſuper his remedia adhibeantur. Quare pro parte Regis, & Reginæ prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum vt ne præmiſſa in deteriora prorumpant prouidere illis paterna diligentia curaremus. Nos igitur qui, & vnicuique iuſtitiam miniſtrari, & ſcandala a cõctis remoueri ſyncere deſideris affectamus, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, ſom nes. & ſingulas literas cõſeruatorias, quibus vis perſonis, Eccleſijs, monaſteriis, locis, ordinibus, & militibus di ũ orum Regnorum ſub quibus vis formis, & expreſſionibus verborum, & cum quibuſcumque clauſulis, & derogatoriarũ derogatoris hactenus concẽſas locum habere volumus, vt in vim earum vltra duas dietas ad iudicium nemo trahi poſsit. Et nihilomi nus ſtatuimus, & ordinamus, quod tã illarum, quam quę deinceps ab eadẽ ſede emanauerint conſeruatoriarum prætextu conſeruatores, in illis pro tempore deputati nullum in ſubcon ſeruatorem ad deciſionem cauſarum deputare poſsint, niſi fuerit in eccleſiaſtica dignitate conſtiturus, decernentes irritum, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quauis authoritate ſciente, vel ignoranter contigerit attentari. Et nihilominus veneralibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Hiſpalenſi, & Cordubenſi, & Pacen. Epiſcopis per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ipſi, vel duo aut vnus eorũ per ſe, vel per alium ſeu alios præſentes literas, atque omnia, & ſingula in eis contenta, vbi & quando neceſſarii, & expediens fuerit ſolenniter publicantes, vt illis, quibus opportunum fuerit efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes, nõ permittatis illos contra tenorem eatum dem literarum quomodolibet moleſtari, ſed illas faciatis ab omnibus inuiolabiliter obſeruari, contradictores quoſcumq; & rebelles cuiuſcun quidignitatis, ſtatus, gradus, ordinis mũiæ, vel conditionis fuerint auctoritate noſtra per cenſuram eccleſiaſticam, & alia iuris remedia appellatione poſtpoſita cõpescendo, inuocaro ad hoc ſi opus fuerit auxiliũ bra chij ſecularis. Non obſtantibus præmiſsis conſtitutionibus, & ordinatio nibus Apoſtolicis, nec non ſtatutis, cum

Cum conſuetudinibus, priuilegijs, ſtatutis, & conſuetudinibus, & naturis eccleſiarum, monaſteriorum, locorũ militia rum, & ordinum quorum cunque etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roborata, quæ aduerſus præſentes nunquã volumus in aliquo ſuffragari, contra rijs quibuſcunque aut ſi aliquibus cõ muniter, vel diuiſim ab eadem ſit ſede indultum, quod interdicti, ſuſpendi, vel excommunicari non poſsint per literas Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam ac de verbo ad verbũ de indulto huiuſmodi mentionem. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis, ſtatuti, ordinationis, conſtitutionis, & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ, 1540. Octogeſimo quin to Kalend. Februa. 15. Pontificatus noſtri anno tertio.

Et hic eſt tenor dictæ Bullæ, vt præmi nib⁹ habeatur ex qua quidẽ Bulla & ex tex. noſtro in ver. *E ſi no fuere detal calidad* vnũ notãdũ exiſtimo, ſcilicet, quod etiam ſubditarius cancellarij, & ſic vice cancellarius, qui virtute hatum conſeruatoriarum debet cognoſcere, eſt neceſſe, quod dignitatem in eccleſia, & habeat, & poſsideat, ſicut, & ipſe cancellarius habere debet alias ſententię per vicecancellarium latæ nullæ erunt ipſo iure, tanquam a non habente poteſtatem iudicandi prolatæ, prout in expreſſo tenuit glo ſator Saimantinus in l. 12. tit. 3. lib. 2. Ordinamen. col. 356. in princip. Regulariter enim, cum quis perſubſtituram ſeruire poteſt, debet ponere alium æque idoneum † prout probat rex, nobilis l. in . 1. C. de præſcript. in rebus lib. 12. ibi, conſide ratis eorum laboribus per ſubſtitutũ Chartularium eiuſdem ſcrinij, cui præfectus eſt ipſe, idoneum, & tam moribus optimis præditum, quã fieri tiam, pertiamque rerum habentem electione ſua, ſuarumque periculo ſa cuitatum, præſtarum munus eos impiere præcipimus, vbi Bar. no. 4. per illum textu. notat ſupradictam regulam. Pro quo, & conſidero textu. in l. 29. ti. 25. infra. lib. 4. ibi, *De los eſcrinanos de la audiencia*. Quem ad hoc notauit Aueudaño. capite. 15. prætorum. numero. 3. cum cribus ſequent. libr. 2.

IN LEGEM VIgeſimam ſecundam.

1 *Qui dicantur Chriſtiani noui ſecundum ius, & communem vſum loquendi &c.*

2 *Communi vſus loquendi propriæ ſignificationi vocabuli præfertur.*

3 *Macula generis per indicia, & famã probantur.*

4 *Statuta excludẽtia Chriſtianos nouos ab officijs an valeant.*

SVMMARIVM.

In Collegijs vniuerſitatum ſeruãda iubentur ſtatuta, & conſtitutiones, ne nouiter conuerſi admittantur in collegas.

Riſtianos nouos. Fundari poſſunt ſtatuta hæc collegiorũ neophytos excludẽta acollegio. Quoniã ſi ta dicẽ conſideremus, & ſic neophytũ, ideſt nouiter in chriſtiana religio-

ne plantatis, hûc ex authoritate Diui Pauli prima ad Timotheum.c.3. excludendum repereris. Inquit enim, nõ neophytum ne forte elatus in superbiam, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli, & ad Titum optime c.1.ad finem. Hucque pertinet quod scripsit Innocentius Papa primus Epistol.12.ad Aurelium. Miserum est, inquit eum fieri magistrum, qui nec dum didicit esse discipulus, prout ijs, & aliis hoc fundat Couarr. in clem. 1 tina si furiosus. prima part.§.2.num. 7.& Simancas, quos & alios ad fundandam hanc partem refert Pelaez. de maioratibus Hispa. prima p.quæstio.1.num.13. Quodsi radicem excludimus, & descendentiam eius excludere debemus. In honoribus enim ac dignitatibus in distributiua iustitia, & id genus alijs, plurimum refert nobilis quis sit, vel ignobilis, ciuis ampe regrinus, Iudæus an Græcus, neophytus an ex vetustissimis Christianis. Id enim ratione naturali apud omnes gentes constitutum, & apud omnes populos vsitatum, & iure gentium receptum est, vt inquit ipse Simancas, de institutione catholi.tit.47.num.83. Vbi ex dicta Pauli authoritate, multisque alijs, inquit ipse Simancas, ibi prohiberi quoque poterunt isti conuersi a veterum Christianorum collegijs, & prærogatiuis. Et qui sint isti 1 neophyti, Couarruuias, vbi supra. iuris dispositione attenta, inquit in nume. 7. conclusione. 1. Neophytus is proprie dicitur, qui ex Iudaica lege aut Mahometica, vel Ethnica nuper legem Christi professus fuerit, non is qui ex ipsa natiuitate iam Christi nomen acceperit, genus tamen a Iudæorum gente deducens. Et ibi hanc communem omnium diffinitionem ipse Couarruuias testatur, dicitur enim neophytus, a neo, quod est nouum, & phyton, quod est fides, quasi nouus in fide, secundum Lamberti. plura dicentem, de iure patronatus libro. 2. secundæ partis quæstione. 7. prin. artic. 14. per totum. Et secundum hanc diffinitionem iam pro uidentia diuina raro Christianum nouum in Hispaniarum regnis repe riri credo, qui non posset in collegium recipi, quanuis descendens esset genetis Iudæorum. Nam si neophytus dicitur, qui nouiter conuersus fuit & sic nouus christianus filius, & descendens ab eo dicinon posset, parum esset, quim omnes reciperentur in collegijs ijs, quemadmodum admittuntur ad officia secularia etiam publica, secundum Auendan. in dictionario, verbo, Iudio, & Ozalora, denobilitate. 2. part. 3. partis prin. c. 7. nu. 23. & probatur ex. l. 6. titu. 24. part. 7. quam ad hoc & alias ita tenendo allegat Alphonsus de Heredia, in libel lo suo, *Dechado de juezes*. in q. *Si el juez puede ser juez*. Vbi de ijs collegijs mentionem, & per modernum Olanum in concordia antinominarum littera. A. nu. 73. & 74. Veruntamenquia col legia hęc latius verbum hoc, christiãnos nouos interpręntur, & sic secundum communẽ vsum loquendi, qui proprię significationi vocabuli præferitur, secundum texin libero rum. 6. quod tamen Cassius, de lega. 3. & tex. in c. 2. de verbo. signifi. & gl. in c. proprerea. extra. de verbo. signifi. & in c. non nulli. extra. de rescript. & tex. in l. Labeo, vbi optime Bar. n. 4. de fpael. legat. late Fel. in præmio de Gregorianõ. n. 5. & melius qui alibi Enerardus, in suo centilouio loco. 7. & communem tenetur sententiam Ioseius, in 1. omnes populi. n. 16. § eo lo. 72. ff. de iust. & iure, vbi limitat ex duobus modis. Adeo vt quantumuis materia sit odiosa, & pœnalis adhuc tuneusus communis loquẽdi præterea turpropriæ significationi vocabuli, se cundum

cundum Iaſ. in l. stipulatio ista. ſ. hæc quoque nu. 8. fo. 63. ff. de verbo. obligã. Et plura referens Pelaez. in dicta. de maioratibus. 1. p. q. 69. nu. 10. fo. 127. Christianus nouus quo ad collegia, & ecclesias. vel confratrias ſimilia tur natus habentes (prout habet noſtra ſacti Michaelis ciuitatis huius Placentiæ, & nos confratres ſu mus) dicitur de genere Iudæorũ deſcendens, quamuis cum patriarcus eius fuerit ille qui nouiter cõuerſus fuit. Et ideo in ſimilibus cauſis ſemper ex communi vſu loquendi te defendes, & communem hunc loquendi vſum probabis, & articulabis, & videbis Bar. in dicta. l. Labeo formam probandi vium communem diſcribentem, & rũc ſecundum Auend. in dicti. dictionario, verbo, Iudio, macula hæc pote rit per indicia, & famam probari, & nimirum, quia in antiquis fama habe tur pro plena probatione, & teſtes de auditu, & aliter veritas propter antiquitatem probari non poteſt. fidefacient, ex l. ſi arbiter. ff. de probatio. & l. 1. ſ. 6. ff. & l. in ſumma. ſ. idem Labeo. ff. de aqua. plu. arcen. notat gl. in l. ſi. tio. p. q. 1. Imo & tunc quælibet ſuſpicio iudicis haberur pro ſufficiẽte probatione ſecundũ Bar. & communem in familia ſtipulatione. ff. de verbo. obligã. & ibi Iaſ. Eo quod in ſimilibus negotijs & factis antiquis habitu neque actu teſtes haberi nõ poſſunt. Et quod erit tunc tempus antiquum arbitrio iudicis relinquo, vt per Menochium, de arbitrar. iudi. li. 2. centuria. 1. caſu. 1. Et ſtatuta hæc collegiorum, & eccleſiarum, & confratriarum excludentia deſcendentes ex Chriſtianis nouis ſancta, & iuſta vocat Otalo ra, vbi ſup. nu. 20. inquiens, quod ſpectat in omnibus cathedralibus eccleſiis idẽ futurũ. Et iuſtiſſimas tutahæc vocat in noſtra materia Simã. in d. ti. 47. n. 8. Et quo ceſſãt dicta per Dida

4 cum Fer. z. l. 1. ff. de iust. & iur. di. col. 14. in medio. & iarus in l. 1. ff. li. 1. col. 4. fum. † dubitabat an ſimilia ſtatuta valerent. Imo & audiui, & vidi copiam cuiuſdam mandati Inquiſitorũ hæreticæ prauitatis ville de Valladolid, quo quidem iubebant vt inouinti bus vniuerſitatibus, collegijs, & conuentibus, & concionibus iſtorum regnorum publice vel ſecrete nullo modo per viam diſputationis, neque alia via, tractaretur de deſcendentes Iudæorum vel Mauorum non debeãt excludi a collegijs, congregationibꝰ religionibus, aut dignitatibus ſub pena excommunicationis maiotis latæ ſentẽtiæ, & quin gentorum ſlorũ catoru extraordinarijs ſumptibus ſanctũ offi cij applicatorum, & in 18. die menſis Nouembris ann. 1570. ſic audiui publicatum, & vidi tranſumpti huius mandati. Sed an Iudæus vel ex illis deſcendens effectus nobilis per priui legium portent admitti ad hæc collegia, dic quod non, ſecundum Pelaez in noſtris terminis in dict. tract. maioratum. 1. p. q. 51. nu. 30.

Tit. 8. De los Iuezes conſeruadores, y otros juezes Eccleſiaſticos.

Et cum ſuperiori titulo dictum ſit de ſtudijs generalibus, & ſcholis, & ſcholaribus, & de eorum ſpeciali iudice conſeruatore, nũ aute, & generaliter de iudicibus conſeruatoribus, & alijs eccleſiaſticis ſequitur generalis titulus.

In huiuſq; titulideclaratione parum immorandum eſt: imo, ſolũ remiſſionibus Doctorũ contentus ero, vbi de ijs cõſeruatoribus iudicib⁹, & qui ſint tractatur, de quibus vltra gloſſato rem Salmatinũ, hic col. 263. cũ ſeq.

lis, & suorem, & indulgentiam concedebius aninabus, prout patet ibi, Bullas de Cruzada, vltra quas quia, & alię Bullę, & gratię concedunturi, & concedi solent, ideo prius positi fuit verbum generale prędecens, de las Bullas.

Pro cuius tituli introductione, & harũ Bullarum notitia sciendum est, quod cõcedere has Bullas ✝ & indulgentias est actus iurisdictionis, quando quidẽ indulgentia ✝ est remissio temporalis pœna debitæ pro actuali peccato pœnitentis extra absolutionem sacramentalẽ facta a Prælato ecclesiæ ob rationabilem causam, eam de thesauro satisfactionum compensante, quæ diffinitio probatur, ex extrauaganti, vnigenitus, de pœni, & remiss. & ex. l. 3. ti. 32. p. 7. Et hanc diffinitionem docte, & distincte perstingua membra & verba declarat Nauar. vir & literis, & sanctimonia prædius in § in lentico. ii. signis aliquãdo, de pœnit. dist. 1. nota b. 20. melius quam summistæ, & Ioan. de Argomanias, in poleanta iuris, & in tract. de effectu indulgentiarum, censura. 1 Cum ergo sit actus iurisdictionis, prout ex dictis patet, solum explicari poterit a prælatis a summo Pontifice vsque ad episcopum, cum differentia tamẽ, vt probatur ex dicta extrauag. vnigenitus, & in c. quod autem, & in c. nostro de pœni, & remiss. & in c. acceden tes, de excessis prælą. & per Nauar. vbi supra nota b 21. plura ex hoc singularia deducentem. Et de vetustate & origine Bullæ etuciare, vide Sotũ in 4. dist. 21. q. 1. artic. 2. De alia vero parte rubricæ, scilicet, de subsidiis, quid sit subsidium & vnde deriuetur
4 ✝ vltra quendam tractatum, cuiusdam Bartholomei de Bellencinis, de charitatiuo subsidio, videndus est Guido Papæ, decisi. 371. n. 1. & 10. 104. & summistę, in verbo charitatiuum subsidiũ & nouissime Villalobes, in tractatio mille comm. opinionibus, C. nu. 1. cum 7. sequentibus. Et quibus ex causis imponatur tradit Boerius, decisi. 134. nu. 2. & an exigatur a religiosis exemptis, idem Boer. decisi. 133. n. 1. & 4. & nu. 2. & 3. tractat an & a pauperibus. Et quale subsidium possit episcopus imponere tradit idem Boeri. decisi. 134. nu. 1. 3. cum 5. sequent. Et an ab inferioribus ab episcopo impositi, vide per eund. Boeri. decisi. 133. n. 2 & 3. Et requisita vt imponatur, vide per Rebuf. in tract. de decimis, q. 3. nu. 3. cumpluribus sequent. Et vocat illud decimã decimæ. Et an sibi dari ipsemet Prælatus per censuras cogere, vide per eund. Boeri. decisio. 136. n. 1. & 2. Et an præscribi possit, idemin. decisio. 133. nu. 9. tractat. Et inquit in dict. decisio. 136. nu. 3. quod contra negantes charitatiuum subsidium non debet agi coram iudice secularis, sed recurrendum, ad iudicem deputatum pro dirimendis super eo quæstionibus, prout quotidie videmus. Et hæc pro rubri.

IN LEGEM Quartam.

IN correr Toros. Videtur hic esse text. probantem vsum & cursum taurorum permissum, prout ex eo notat. Anend. cap. 10. Prætorium. nu. 12. lib. 2. Tamen quia raro, secundum eum ibi sine peccato fit, prout & asserit glossa. 2. l. 57. titul. 5. par. 1. præterim si in diebus festiuis agitentur, secundum glos. in pragmaticã. 2. nomo. titu. de spectaculis in eccles. non facit. fo. 159. in parus. Ideo motu quodam proprio sanctissimus noster Papa Pius. V. prohibuit taurorum cursum, & agita-

& agitationem, prout inter suos motus proprios reperietur. Et per tempus aliquod cessauit in nostris partibus agitatio taurorum. Sãctissi. tamẽ Gregor. XIII. ad petitionem & supplicationem inuictissimi nostri Philippi Regis suo motu proprio concessit, vt tauri agitari & curri possint dum tamen non fit in diebus festiuis neque personæ religiosæ vel ecclesiasticæ cursui tali & agitationi adsistãt, & prouiso per eos ad quos spectabit, quod exinde alicuius mors quoad fieri poterit sequi non possit, prout ex dictis propriis motib⁹ quilibet inspicere poterit, præmanibus enim habentur impressi.

Aliud & pro complemento huius tituli, & totius libri primi notandum est ad l. fin. nostri tituli, in colu. penibi, *O aquien su poder oviere*, scilicet, quod verba hæc superflua videntur. Nã quis dubitat, nisi quod si ego possum absteneuperare decem, nõ possim, & per mediam personam manda tum meum habẽtem idem facere. Et quis potest a te decem quæ debes alicui recuperare, quin nõ teneatur mãdatum præbere sufficiens pro recuperatione illorum decem. Ergo verba hæc superflua sunt, sed tu die esse admodum necessaria. Nam cum res sit ille, cui per Papam sit gratia recipiẽdi eleemosynam dictarum Bullarum, ipse Rex erigit eligitque commissarium, vel ipse fauratum generalem, ipsque generalis thesaurarius in qualibet diœcesi particularem eligit thesaurarium, & post pro eleemosynæ recuperatione, & sic subdelegat mandatum suum. Et quoniam subdelegatus etiam Principis subdelegare non potest, nec in infinitum procedatur, etiam si ei esset data potestas subdelegandi, secundum Rebuf. quem allegare sufficit, in repeti. Iuniecp. C. de sententiæ quæ pro eo quod in. profit. notabi. num. 19. & 20. Et sic thesaurarius diœcesis nullo modo subdelegare potest, ideo in lege nostra optime disponitur quod quilibet receptor sit obligat ad sõlnendum, & tradendum receptã, & soluta ipsi thesaurario diœcesis, vel procuratori suo, vt sic vitatur obligationis compellatur soluere procurator subdelegati thesaurarij, neque possit opponere defectum illum mandati. Et sic in facto vidi conclusum, & notanda sunt verba hæc nostræ legis, nam si ea non considerasfaciliter posses respondere contrarium, & hæc pro libro primo.

De ordine habendo in prædicatione harum Bullarum habemus pragmaticam in secunda impressione Recopilationis hic appositam.

LIBER SECVNDVS
TITVLVS PRIMVS, DE LAS LEYES.

IN QVAMVIS de libro ad librum non sit ita necessaria continuatio sicut de titulo ad titulum, tamen quia opportime ad præcedentem librum continuari potest, dicendum est pro continuatione, quod cum superiori libro de Religione, eo quæ ad fidem, & ecclesiam pertinet dictum sit, nunc de ea, quæ ad leges sacras, vt. C. de legibus. lleges sacratissimæ. Vel sic. Supra libro proximo de diuinis sacris, & ecclesijs, & ecclesiasticis pertinentibus dictum est, nunc de humanis sacris (nam leges sacræ dicunt) vt d. leges sacratissimæ. Quam continuationẽ colligo ex rubrica. C. de legibus. Pro cuius rubricæ exornatione & titulidclaratione sciendum est, quod ius nostrum Regium † iuste & iuridice per Regem fieri potuit, & potest, quia uis contra ius ciuile sit, ex textu in l. posl liminium. ff. de capti- & post li. reuersis, & in fsina. C. de legibus. Et quamuis dicta iura in Imperatore ioquantur tamen idem dicendum est in Rege, cum in Regno suo vicem Imperatoris obtineat, præsertim nostro Hispanis rum Regno, cuius Rex nostet non subest Imperio. Et ideo constitutiones, & leges contra ius positiuum Romanorum facere potest, prout inquit optime Matthæ. de Afflis. in præfatione ad constitutionẽs Siciliæ, q. 2. per totam, vbi ponit quam plures Reges & dominos, qui non subsunt Imperio. Iusque tale Regium † commune ius appellatur vt in ca. cum a nobis. de testi. vbi Abb. nota. & cum ad hoc allegat Pala. Rube. in repeti. rubricæ in prefatione. versic. decretalis quanta. num. 8. & g. ex eo inferens, quod sicut antiquitus appellatione iuris in debito intelligebatur † de Romano, vt in. s. ius autẽ, insi. de iure na. gen. & ciuili. Sic & hodie appellatione iuris in dubio intelligitur, de iure Regio, quod commune vocatur, vt per Villalobos, in sua Antinomia iuris ciuilis, & Regii. c. 1. nume. 10. to. 2. Et ideo si Rex facit mentionem de iure intelligitur de suo iure regio, secundum Bald. relatum & secutum per Deci. in l. 1. nu. 2. C. quando non prem. par. & Palacii Rub. d. nume. 9. Imo & iccirco dum eund. Villalobos, vbi supra. nun. c. 9. leges Imperatorum non alleganur in nostra Hispania, ad decisionẽ causarum, nisi quatenus ratione † fundatur, prout & asserit glo. for. l. 2. l. 1. 4. p. 3. Et in Francia Marth. Affict. vbi supra. q. 20. num. 4. & 5. & Auedaño. capi. 16. prætorum, nu. 9. & 10. libro. 1. Qua de causa & in Hispania lata aliquando lex fuit, vt capite plecteretur, qui Romanorum leges in suis diuicis allegasset, secundum Oldrad. consi. 99 consuetudinibus dubitan. colu. 2. & glo in d. l. 6. & Probum, in additio ni ad glos. præmar. sanctio. in prin. procemij. verbo, Dei, el. 1, in fine, & a Gallis quoque id observatum videmus, vt iudicent non quod lex dicat, sed quia legis ratio sic vult, secundum But. & Bal. in l. nemo C. de sentẽn. relatos per Franciscum Vargas, in tra. de iurisdicti. Episcoporum, & maxi. Pontii, authoritate axiomatæ. 7. & Carolum a Grasallis, lib. 1. Regalii Franinte. 1. versi. hinc est sezto, & per Rebuf. in 1. tomo consti. Fran. tit. de cõstitutis in procemio, in glo. 5. nu. 20. Vbi & cum pluribus numeris sequẽt. quã plures leges ciuiles allegat, quæ neque quo ad earũ rationes in Francia seruantur. De quibus & per Carolum a Grasallis, dicto. lib. 1. regalium Fran. iure. 7. versi. & hinc est. & 2. cum pluribus sequent. Ideoque leges nostras Hispaniæ † iura communia ciuilia non cognoscere dicimus, iusque hoc commune appellamus prout & asserit Afflictis, vbi supra, q. 1. nume. 3. Sicut & consuetudines ius etiam commune vocari possunt, secundũ Pala. Rub. vbi supra. Cum & Decretũ a populo facta † ius ciuile dicantur secundum Abb. in consi. 109. nu. 4. vol. 1. & sic perpetuo durãt. In quo secundum ibi, nullus discrepat, prout & tenet Bart. in l. stipulationum, la. 2. in prin. nu. 3. & 4. ff. de verb. oblig. li certacta a Duce, Comite † vel Marchione ius prætorium dicantur, & annalia, non vero perpetua sint, si authoritate concilij non fiant secundum Abb. & Bar. vbi supra communiter approbatum tenet Isa. ibi. nu. 9. Claud. 19. eund. Isa. in 5. fed iste quidem nu. 27. & ibi Gom. nu. 21. insi. de actio. Vbi ponit plures huius doctrinæ vtilitates quos & sequitur Oroscius. in l. 1. col. 497. ff. de offi. eius cui man. est iur. Quod & tenet idẽ Abb. in ca. fina. nume. 8. de offi. leg. & per Bart. in l. 2. num. fin. ff. de bon. pos. & in l. fi. in fine. ff. de pœnis, communis secundum Soci. in d. l. stipulationum num. 134. Qui & in statutis ciuitatum ab Antianis earum † factis, vt prætoria, & sic annalia dicantur, idem dicant & asserunt, nisi ex speciali regis commissione ea fecerint, secundum eos. Hanc tamen Bart. & aliorum cõmunem opinionẽ intelligunt supra dicti Doctores, quoties tales Duces

Comites & Marchiones non essent perpetui, neque iurisdictionem iure proprio exercerent, secus tamẽ si per petui essent, iurisdictionem quæ iure haberent proprio. Tunc enim, & statuere possent, & statura habere ciuilia, & sic perpetua forent, secundum Bart. in l. omnes populi. nu. 8. ff. de Iustit. & iure, & ex mente eiusdem Bar. in l. 2. & de quare. nume. 3. ff. de postul. & Bal. in l. 1. receptitia. C. de consti. pecunia allegatorum per Isa. in dicta. l. stipulationum, la. 2. num. 10. ff. de verb. oblig. Nam tales domini † maxime iurisdictionem perpetuam habentes, idem possunt in terris suis, quod Imperator in toto orbe, secundum Curti. iuniorem, consil. 59. nume. 10. quod & alios allegando tenet Andr. Abexca, in libro pastor m. nu. 340. cum pluribus sequent. Vbi inquit, & ex hac causa domini illi etiam temporales possunt † manum regiam in terris suis exercere cum omnia in eis possint, quæ Imperator in Imperio. Et nu. 345. inquit, quod saltim de facto ita seruatur, & quod si vellemus potestatem istorum dominorum, temporalium etiam, in dubium reuocare esset renegare mundum. Et nume. 346. & 347. inquit iterum ipse Abexca, mundum esse ita cultuatũ, quod isti domini temporales omnia etiam principi reseruata gerunt, & præsupponunt de iure, vel de facto, & quod tenere contrariam esset percutere caput ad montem Morellum, Et ideo inquit Tiraquel. de minorandis pœnis, in præfatione. numero. 14. quod de consuetudine, aut de facto † pœnas remittere possunt in terris suis, de quo, & per Auendaño. ca. 7. prætorum. libr. 1. Et ideo dominos hos statuere posse in terris suis, refertur communem Oroscius in dicta. l. omnes populi col. 56. in fine. Et ideo secundum Bart. & sequaces statuta hæc

si a domino perpetuo facta sint, ciuilia, & sic perpetua erunt, nō vero annalia. Et sic poterunt facere statuta generalia derogatoria, & iuri communi contraria, secundum Rol. Vale, consi. 91. num. 17. & 18. libr. 1. de qua tamen communi opinione dubitauit Iaf. in §. sed illæ quidem. nu. 33. insti. de actio. Licet ipse ibi velit tenere posse, quod licet talis statuta a dominis iis facta prætoria dicerentur, perpetua tamen essent. Et expresse cōtra Bart. imo quod quamuis talia statuta sint facta a dominis perpetuis annalia dicantur, & sint, tenet Angel. in §. 1. in fine insti. de diuisi. stipul. & Gratiala, quem ad hoc in libris meis retatum reperi, in 1. centurio. col. 2. ff. de vulga. & pupil. & vidit Orofcius in d. l. omnes populi, col. 56. in fine, dum Bart. ibi, simpliciter nulla facta distinctione pro hoc allegat. Et pro hac opinione Ange. & sequacii cōtra Bartho. & communem considero text. in d. l. p. n. tit. 1. part. 2. vbi expresse probatur leges, vel statuta dominos in terris suis constituere non posse, quamuis perpetui dominisint, prout ibi intelligit glosiator nouus. Et sic se cundum glosiatorem illum si fecerint statuta erunt prætoria, & sic annalia, imo, & neque cum populi consensu poterunt haec statuta domini isti facere, secundum Aufres. c. 3. præ torum. num. 6. lib. 1. contra glosiatorem illum, in d. lpen. contra tenentem, & male, & iterum in l. 13. in glo. 1. nu. 1. part. 1. Nisi statuta talia cū populi consensu facta eius gubernatio nem concerneret, nam illa iure nostro Regio permissa sunt fieri, ex l. 14. tit. 6. libro 3. infra, & sic non tam ex poteſtate populi, quam Principis per missione Neque obstat quod supra diximus, dominos hos in terris suis posse, qua Imperator in Imperio, nam huic obiectioni responderi potest, id verum esse in ijs, quæ ex priui legio, vel antiqua obtinent consuetudine, dum tamen non sit legem, vel forum concedere, & contra leges regias statuere, secundum Aucndan. cap. 5. nume. 6. Quasi hæc de regalibus & suprema potestati competentibus sint, quæ ab ipso rege abdicari non possunt, neque per alium quam regem constitui, prout ex ipsamet lpenul. paret. & communem. & receptam sententiam testatur Rolan. Valle, consi. 4. num. 30. cum sequentibus quibus. libro. 3. Et sic obstat maxime dictis opinionibus communibus lx illa, & intelligere eam in Ducibus & dominibus temporalibus, non vero in perpetuis, vnon obstet dictæ communi est nimis a fuppletio ad illius legis generalitatem, nisi illam limites, vt non procedat in dominis perpetuis, & superiorem non recognoscētibus. Iuenim vere sunt Principes in terris suis, prout post hæc scripta videbimus, & confirmatum per Burgos de Paz, in prooemio legum Tauri. num. 14. & 142. & ante eum per Rolandum, in dicto consi. 91. num. 8. libr. 2. Alii enimdomini etiam perpetui superiorem tamen recognoscentes vicarij legis secundum legem illam, pendicatur. Et ideo mirum non est, quod facere non possint nisi tantum ea, quæ eis demandata sunt, vel permissa dū tacitus regum consensus durat. Principes enim absque illo dicuntur secundum Octauianum, in decisio. Pedamon. 139. num. 16. Legem tamen vel forum constituere non possunt, cum sit de iuspremis ex lalla per. Et sic contra communem Bartoli, & sequacii tenendum videtur, scilicet, quod quā uis domini ij perpetui sint si superiorem recognoscunt, statuere non possunt in terris suis, & si statuant de facto, talia statuta prætoria, & sic annalia erunt, nisi in concernentibus gubernationē populorum statuant, nā hæc de populi consilio possent, cum id ex legis permissione procedat. Idē que circa epitosos dicendum videtur, circa quos, licet iure ciuilistantes possent, sicut domini perpetui, & statuta illa ciuilia, & sic perpetua esse contra cōmune resterūt. Cōmunia in d. § sed illæ. n. 45. tamen non sic eum lex sed prætoria tenendum est. Et cōmuni ulera per Henri. Bore. de syndo epiſco. 1. p. art. 1. concl. na. n. 8. vbi ipse expresse ita tenet. Et sic hodie alios vltra Principē legem condere ciuilem & perpetuam nō posse dica mus, prout inquit Rebu. in 1. to. conſ. titu. Franciæ, tit. de conſtitut. in prooemio. n. 6. Sunt; hæc maximi momēti, vt licet videre ex Gome. vbi supra. cogitet vnuquisque q̄ sibi rectius videbitur. Cum igitur, vt adpropositum deuenimamus ius nostrum Regium cō mune dicatur, eius ignorantia † alle gari non poteſt, vt dicam in l. 2. infra eo. Et ab omnibus, etiam Ducibus & dominis in terris suis obseruandum est, neque contra illud statuere possunt vt l. 5. infra eo. dicemus. Adeoque supra dicta vera censenda sunt, quod si per legem aliquam Regiam in delicto aliquo diuersa pœna imponatur quam per leges ciuiles esset imponenda, illa, quæ per nostras leges Regias imponitur seruanda est, per l. 3. infra isto titu. vbi videbis late. Quinimo & quod fortius est potius debet recurri ad ius regium, quam ad ius canonicum etiam in terris subiectis ecclesiæ quæ tamen infra limites huius regni sitæ sunt in rebus & negotijs secularibus, & vbi temporalis iurisdictio exercetur. Et nimirum cum ex l. 9. infra eo. & etiam ex l. 3. a Prælatis & Epiſcopis in locis, vbi temporalem habeut iurisdictionem ad Regem, & eius Cancellariam appellandum sit, vt probatur in. l. 11. 1. infra. tit. 4. & l. 8. tit. 7. 1. infra quamuis Bar. in l. primi legij. & ibi Baldus. de tactoribus. eccles. aliud velint. Et hoc dimodo eau 12 sæ ciuiles, & profanæ non fuerint, si spirituales † vel in foro ecclesiastico tractentur quamuis temporales sint, nam tunc ad ius canonicum recurritur, & non ad Regia, quantemuis speculares iudices tunc ad regium debeant recurrere ius, prout communem testatur Curtius sun. conſi. 136. nu. 4. relatus per Villalo. in d. tratario mille, cōmu. opi. litera. C. n. 272. Nam se canonum Ripam in l. ita stipulatus. n. 26. fol. 182. ff. de verbo. obli. æquitas 16 canonica in foro Cæsaris non † seruatur, prout & volunt additio. Bar. in d. l. priuilegia. n. 3. literal. Quod verū intelligerem nisi in spiritualibus & eis annexis, vel in concernētibus materiam peccati. † In his enim etiā in foro Cæsaris in casu, in quo in eo cognoſci poteſt principaliter vel incidenter, vel in modum violentiæ pro hibendo ius canonicū non vero ius regium seruandum est, secundum gl. & ibi Aiecha. in ca. poſſeſſor. de reg. iur. in 6. & Alex-consi. 107. n. 5. & 6. vol. 2. & Socin. Iuni. con. 144. n. 47. vol. 4. & gl. in c. a. de arbi. in 6. glo. in c. fi. de præscriptio. & hæc eſt receptiſſima ſententia, ſecundū Oroſcin. Lomnes populi, col. 6. ff. de Iuſti. & iure. Et idem ſi cauſa reſpiciat miſerabile perſonā, nam tunc canon legi præfertur, ſecundum Rebu. in 1. tomo. ti. de ſenté. prouiſio. ar. 3. gl. fi. n. 30. & tradit de ijs idem Rebu. in prooemio di cti primi tomi. gl. 5. nu. 130. & 126 & 127. Deficiēte vero tunc iure canonico, licet antea recurrebatur ad † ciuile, ad inſtruendas, & decidēdas cauſas etiam in foro eccleſiaſtico, nunc vero ad Regium ius erit prius recurren dum, quam ad ciuile, prout quo ad ius ciuile aſſerebat Bar. additio in d. l. priuilegia, & Doctor. cōmuniter, in

cap.

cap.at si cleri ei,de indi,& Paul.Castr. consil.166.volu.1.& Abb.& Doct.in ca.Ecclesia.S.Mariæ,in lectura.nu.10.cum sequent.de constit.& in repe. nu.14.cum sequent. Sicut & ecótra deficiente iure Regio,etiam in foro

23 † seculari ad canonicum deuenien-dum est,prout optime considerat,& testatur Pala.Rub.vbi supra num.15. fo.2.relatus & secutus per Villalobos in d.Antinomia iuris & ciuilis & Regii.ca.1.nume.14.& Didacus Perez, in 3.q. proœmiali ad leges ordin.& seruabitur tunc secundum eos iura regium in foro canonico,dum tamen ius ipium Regium non sit præiudiciale ecclesiæ vel ecclesiasticis personis. Sic & ius ciuile supplere ius canonicum probatur per text. in ca.si in aduitorium.10.distin. Imo & distinguebatur per ius ciuile,secundum Bertachium,in repertorio suo,verbo iusciuile,versi.3.Et hodie ex iure regio,ad quod deficiente canonico diximus recurrendum ,suppletio hæc

29 & distinctio erit facienda † in vtroque foro. Ex quo inferri posset ad determinationem quæstionis,num,scilicet,si clericus sit in foro accusatus de adulterio ,& adultera ipsa in suo seculari,an si adultere remittatur adulterium censebitur, & remissum ipsi clerico adultero,cum secundum ius nostrum regium,vni ex adulteris remisso adulterio, & alteri,etiam remissum censetur,& circa remissionis huius vim nihil de iure canonicodil positum reperiamus,vt sic ex iure ipso Regio suppleatur ius ipsum canonicum. De cuius quæstionis determinatione remitto me ad dicenda,saue te Deo,in i.a.fi.2.q.vlt.& infra vbi est proprius locus. Et an in causa rum desicionibus † si ius ciuile, & sic nostrum regium præferendum dictis sanctorum patrum,tradit Didacus Perez in.q.11.proœmiali ad leges ordinamenti regii. Ex quibusomnibus infero singulariter,quod si inter Doctores canonistas & legistas † adsint hinc inde communes opiniones contrarie inmateria legali legistarum,in materia vero canonica, Canonistarū erit seruanda opinio,vt tenent omnes Doctores,& ibi Barbat.in rubri. extra de precario,& Bologninus plu ra adducens in Theodosina,verbo ab eisdem Philosophis,& in verbo iu brum,co.3.Et præter hos & ante eos idem professa ei glo.in cap.vt vetera rum.9.distin.que expressim asseuerat,in disputationibus maiorem fidē Augustino,in moralibus Gregorio in historijs & translationibus Hieronymo esse adhibendam. Facitque illud Philosophi,quod vnusquisque eorum,quorum causamnouit,bonus est iudex,quam glo.allegat Abb.in ca. 5.q.fi.de constit.Et hoc nisi in materia peccati, spirituali,vel ei annexa, nam tunc opinio Canonistarum in vtroque foro erit seruanda,ex supradictis.Quibus sic præmissis ad Rubricę nostræ verba deueniendo,pro definitione huius verbi,lex,& quid sit, vtra text.nostrum in l.i.infra 60.videnda est l.1.& ibi Doctor.ff.de legibus,& l.9.tit.1.part.1.& glossatorem Salmantinum,in præsenti,col.179.& in 14.q.proœmiali ad leges ordi.& Doctor.in l.1.Tauri,vbi & disputant quis possit condere leges,de quo & per Didacum Perez in 9.2. proœmia li,& text.& Doctor.in l.si Imperialis Castro tit.& latissime Alphonsum a Castro,de potestatibus pœnalis.lib.1. cap.1.& 2.vbi refutat aliorum distinctiones.Et anlex sit inforo † conscientiæ seruanda,ita quod contrauenien tes obliget ad mortale peccatū,vel ad restitutionem ablatorum contra eius dispositionem,vtra Doctō.ma ximeAnto.Gomez.l.1.Tauri.num.3. & Couar.in cap.cum esses.nume.4. de testā.

de testam.& iterum in regu.peccatū 2.part.5.8.num.3.& 4.& latius in 5. 5.n.2.cum sequent.in eadem 2.part. & Feli.in cap.1.de conditio.& Rebuf.in 1.tomo consti Fran.in proœmio, tituli,de constitu.glo.1.num.4.cum sequen.aliquibus,& Didac.Perez in 10.q.proœmiali ad leges ordinamē, videndus est late Nauarrus,in Manuali,cap.23.num.36.cum pluribus sequentibus,& nouissime Licenciatus Mexia,in pragmatica del panage cum sit materia ordinaria,& per ipsos late examinata,& per alios,quos allegant,ipsos referre sufficiet. Vnū pro declaratione dictorum pereos, notandum scilicet,quod nunquamle

23 gis pœna † debetur in foro conscien tiæ antequam eius condēnatio fiat, secundum glo.celebrem,& communiter receptam in capi-fraternitatis. 12.q.2.quam pluribus exornat Felin. & Deci.in cap.1.de consti.& Alphōsus a Castro,de potestate legis pœnalis.libro.1.cap.10.col.1 fo.174.& Couar.in 4.2.part.cap.6.§.8.nume.10. cum sequent.fol.70.& Bernar.Diaz, in reg.544.& Tiraquel.in l.si vnquā verbo,reuertatur.n.314.C. de reuocon.& Stephanus Costa,in tracta. de ludo,col.12.versi.& limitādo prę 31 dicta,& Fortunis Garsia,in tractā.de victimo fine,illatione.11.& Gometius in §.fic itaque dicentis,nu.16.& in 5.ex malesicijs.num.14.insti.de actio. Tho.in 2.2.q.65.num.3.& communiter approbatur,secundum Alciat.in l.4.§.Cato.numer.147.ff.de verbo oblig.& nouissime Illustris.Dominus Antoni.de Meneses, in l.si quis maior.nu.57.C.de transactio.Quod adeo verum est,quod quamuis pena

24 † ipso iure imponatur adhuc ante cō demnationem in conscientia nō debetur secundum Thomam,vbi supra q.63.arti.2.& Simancas,de institu.cathol.tit.9.nu.157.vsque.191.& nu 228.vsque ad.2.2.& Ant.in cap.audiuimus,de collusio.decęg.Syluester verbo,pena.q.1.Et hanc veriorem tenatur Bote.in tractat.de synodo epis cop.3.part.arti.2.num.106.& ei cōmunis,secundum Nauarrum,in Manualic.25.num.66.in prin.quem vi de de hac glossa.Quamuis inhoc vltimo casu cum pœna ipso iure impo natur,contrarium tenetur Abb.in cadilectinum.12.de arbitris.& Anto. Gomez,tomo.3.de delictis.c.2.nu. 5.quos communiter, & frequentius reprobari asserit Domi.Anto.Menvbi supra,num.58.imo & secundam Adrian-Caiera.& alios relatos,& secutos per Mexiam,in 4.pragmati.del pan,concluf.6.num.134.quantumuis condemnatio pœnæ facta sit,non tenetur condemnatus in conscientia ad solutionem pœnæ,quia nōa tene tur ipse contra se sententiam executioni mandare,nec sisco bona sua offerre,sed tantum sese patiente & morigerantem accommodare,& patiparatum.Hoc tamen non obstante qua que indubitabile,quamuis Adriani, & sequacium sententiam probabilissimam vocat D. Menesius,in d.nu. 58.in fine.Ampliatur etiam dicta glo vt condemnatus ad mortem † vel ad aliam pœnam propter aliquod delictum potest fugere a carcere salua cō scientia,& absque vllo peccato,& euitare dictampœnam,secundū Thom. 2.2.q.69.arti.4.in responsio,ad 2.at gumen.& Maior,in 4.distin.15.q.2.2c col.1.& Coua-lib.1. Variar.c.2.num. 10.versi.in secunda specie propositæ quæstionis,& Nauarro in Manuali. cap.17.num.101.& cap.25.num.38. & Soto,de Iustit.& iure,lib.5.q.6.art. 4.col.1.& 2.& Syluester,verbo fugere,q.1.sentit clare Bart.in l.1.ante finē. de bonis eorum qui ante sententper text.vbi reprobato Bart.eodem contrarium tenente in l.relegati.nu. 1.ff.

1.ff.de pœnis,& Feli.in cap. 1.num. 46.de constitu.& Abb.in cap.1.nu. 3.de testi.cogen. & Ias.in repetio.l. admonendi.num.175.de iureiuran. 23 eod Abb.in ca.in nostra.num.2.de constitu.Neque pro eis suffragatur aliquid glo.in c.ius gentium.1. dif. 26 tin.probans,forum † vel captiui fugientem a Domino suo,cum furtum sui ipsius faciat,teneri in conscientia quam gl.in hoc recuperantem approbatam dicit Couar.vbi supra.sequiturque eam Abb.in cap.sicut.2.num. 4.de iureiur,& Ias.in lex hoc iure,nu.24.ff.de Iustit.& iure. Vbi ampliat eam in quocunque genere Saracenorum,& sequitur eam etiam Oroscius in.liber homo.colu.248.ff.de statu homin.versi.10.quo niam glo.alia loquitur, & procedit in eo,qui seruus est.Quiquidem eum sit sub dominio 29 alterius,iuste fugere non potest,& si fugiat,furtum sui ipsius facit,quodest peccatum,& contra Decalogi præceptum.Ideo merito si fugiat quod peccet,sicut & in coquis dead prensi participandum venditi si fugiat peccat, quia furtum committit saltim nummorum,quorum particeps fuit,secundum Oroscii vbi supra.Sed existens homo liber sub iudice sub nullius dominio est,ergo merito,& si fugiat quod non peccet,quia sui ipsius fortè non facit,prout elegantèr declarat Couarvbi supra.Quod tamen ex dicta glos. & ex Couar.vbi supra intelligendum, cum iniuste talis condemnatus captus,& detentus est incarcere,a quo 30 fugit, secus tamen si iuste,quia tunc 27 peccauit si fugerit.Ex quibus & debitor † qui est sibonis,& adnudicatus est secundum leges Regias creditoribus ad seruiendum pro debitis,si interim fugiat peccat, nam sub dominio quodam,& seruitio ipsorum creditorum adeo, secundum Auendaño,in tit.de las excepciones.nu.57. versi.neque erit,& ideo idem de eo, q de seruo in hoc casu dicendum est. Limitanda tamen est glo.illa dicti ex fraternitatis,vt non procedat in pœna apposita ? a testatore,nam illa deberur in foro conscientiæ,secundum Abb.in ca.Raynaldus,numer. 25.de testamen. vel si deberur ex pactum conuentione secundum additio.Ab. in cap.suam.nu.3.litera.C. de pœnis Quod tamen intelligendum censeo, si pœna ex transactione debita,debe tur tanquam interesse partis, quoniã tunc,licet ex parte foluentis sit pœna ex parte tamen illius,cui soluenda est potest esse interesse, prout in actione legis Aquiliæ inquit glo.in l.10.titu.15.part.7.glo.fina. vel quando pro aliquo fideiubes,quod intra tres dies præsentabis in carcere sub pœna tali parti aduerse soluenda pro interesse.† Tunc enim,nimirum si in conscientia debeatur,etiam si non petatur,secundum Nauarro in Manuali. cap.23.nu.68.in medio.Et sic est intelligendus additio Abbatis,in d.casuam. Aliter enim peccaram,& male diceret,quoniam pœna mera,etiam ex transactione debita in conscientia non debetur, nisi petatur, secundum Cornetum & Rebuf.relatos & lectos per D. Menesum in d.l.fi quis maior.nume.59.& Felin.in ca.1.de constitu.num.46.limit.4.& 5.& Nauarvbi supra,& volunt Mexia.vbi supra.nu.132.

Secundo limitatur dicta glo.dicti ex fraternitatis,vt non procedat quories per legem † pœnalem iubetur pœnã eius tenetis contrauenientem soluere in conscientia,quoniam tunc debetur,etiam ante condemnationem, secundum Couarru. optime in 2. parte libri.4.cap.6.§.8.num.10.versi.tertio hinc,& Auendaño,cap.1.prætorum.nu.10.versi.& ex supradictis libro 1.& Mexiam,vbi supra.nume. 139.& 140.& Castro de lege pœnali, lib.1.cap.5.prout iubetur,in l.1.titu. 18.infra isto lib. Quamuis Simancas, de instit.catholi.titu.9.a nu.191.vsque ad.227.velit defendere id lege iuberi non posse, vel si non sit non deberi, & nume.150.respondet legibus nostris Regijs,vt eius opinionẽ non obstet, absque iusta tamen causa lex simpliciter facta non deberet. Et de pœna iudicij pœnas contra nostras Regias leges exigentium,vide Auendano.cap.18. prætorum num.4.in principio.& nec pro rubricæ exornatione.

IN LEGEM Primam.

1 *Mulieres in legibus condendis repellẽ de,neque de consilio esse possunt.*
2 *Mulierum † sus non inducit consuetudinem.*
3 *Semen Regis iniquam legem condentis non durat.*
4 *Lex Regina diuinarum atque humanarum rerum vocatur.*
5 *Ciuitas lege sua municipali vnam tantum partem ligare nequit.*
6 *Appellare licet ei,aduersus quem per ciuitatis ius singulare constituitur.*
7 *Nemo legem promulgata ligatur. & ibi legis requisita vt liget.*
8 *Lex nunquam recepta quamuis publicata non ligat.*
9 *Duo menses dati,vt legis ignorãtia allegari possit a quo die currant.*
10 *Legis notitia habitaliqua,etiã intra duos menses publicationis.*
11 *Ignorantia eorum,quæ publice fiunt neminem excusat.*
12 *Legis finis est bonum commune.*

SVMMARIVM.

Quas qualitates lex debeat habere, & quos operetur effectus lex nostra declarat.

Lex ama. Sumpta fuit lex nostra.a.1.l.2.& 2.l.legis virtus.ff.de legibus, & a text. optimo in cap. erit autem lex 4.dist.& a l.4.5.& 9.tit.1.part.1. De quo & vltra Doctor. in dictis locis,videndus est Cassaneus,in Catalogo gloriæ mundi,parte.12.considera tione.36.fol.44.Et notandum qu d in condendis legibus,omnia hec ijsce legibus considerata,pensanda sũt & consideranda,quod vtinam vt inquit Rebu.in 1.tome,consti.Fræciar, titu.de constitu.in proœmio.glos.1. num.16.considerauerint, dum legem conditores eius promulgare volunt, sed ipsi aliquando,secundum Rebu. ibi,leues appetitus, & metus probant, & lex hic parum pensata, & sensata sine pedibus ambulat,sine anima viuit,sine cante loquitur,sine ratione manet.Quod vreuitetur in legibus & constitutionibus condendis sempermulieres † repellẽdæ sũt,quia varium eatum iudicium reputatur, vt cap.forus,de verb.signi.per Decia.te in l.fœminæ,ff.de reg.iur. Neq; etiam possunt esse de consilio,secun dum rex.& Bar.l.1.ff.de legibus. Vbi Angel.dicit, quod vsus † mulierum non inducit consuetudinẽ, quia lex & consuetudo æquipollent, vt l.de quibus,ff.de legibus,& sicut condere leges non possunt,ita neque consuetudinem inducere,prout commu nem testatur opinionem Orosciu, in l.ff.de legibus,num.15.col.133. Et a num.11.prosequitur hoc qualiter mulieres condere legem nõ possunt, optimaque exempla ponit in proposium.Pro legibusque condendis dis maxime aduertendũ est illius dicti, & communitionis a Deo per Esaiam prophetam descriptæ. Væqui condunt leges iniquas,scribentes in iustitiam scripserunt, vt opprimerẽt in iudicio pauperes, & vim facerent

causæ

causæ humilium populi mei, vt essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent. Esaiæ. capit. 10. Et sic inquit Matthæus Affli. decis. 10. num. 8. quod iemen. Regis iniquam legē condentis non durat. Et per argumē- 3
tum a contratio credendum est, progeniem, & semen Regis nostri Philippi Secundi per maximum tempus duraturum, proid id omnes tenemur Deum optimum maximum humiliter, & genibus flexis supplicare, & 5, 6
orare.

Amas, y enseñas, y es fuente. Qua de re 4
iste optimo a Chrysippo Regina, diuinarum atque humanarum † rerum lex vocatur, vt in l. 1. ff. de legibus, prout ex titulo. C. de summa Trinita. & de sacrof. Ecclesi. & similibus patet, & ex aliis titulis humana negotia concernentibus, vt de emptio. & vendi. pactis, & de transactio.

Y su effecto es. Desumpta fuit a dicta 5
l. legis virtus, & a l. 1. titu. 1. par. 1. Legis enim virtus hæc est imperare, vetare, permittere, punire, punitionis enim metu humana coercetur audacia, vt in l. 2. infra eo. vbi verbo, sea refrenada, dicant. Sed nonne lex aliquando etiam consulit, diuidit, diffinit, regulam tradit, vt glos. & Angel. in d. legis virtus, notant, quin etiam lex omnis, aut tribuit, admit, punit, iubet, aut permittit, Et Bald. qui cæteri sequuntur, tesse Orosciō, in dicta. Legis virtus. nume. fin. inquit, cætera omnia ad quatuor illius legis, & iisdem nostræ, virtutes reduci posse, quem admodū, & inquit ibi ipse Orosc. ius, l. 1. ti. 1. par. 1. quam ipse corrupte allegat, in legendā, & sic refpondetur clare interrogationi. Et exempla verbi Imperare, & qualiter pu- 6
niatur non parens legis imperio, vel faciens contra legis vetitum, optime ipse Orosc. ius bi declarat, num. 2. cu sequen. col. 142. qui videndus est pro declaratione horum verborum.

Assi como. Sicl. cet vtilitate, vsu, & authoritate, vt est textus in. 1. iura nō in fingulos. ff. de legibus. & dicto capitulo. Et autem lex. 4. distin. Et sic legem municipali ciuitas vnam † partem populi ligare nequit. Ideoque quanuis legis iniquitate appellare nō liceat vt. si qua pœna. ff. de verbo. signifi. appellare tamen licebit et † aduersus quem ius singulare constituatur, secundum glo. si in l. 9. tit. 1. par. 1. Imo & appellari, & opponi exceptio doli potest, si legem quamlibet generaleam odio tamen priuati facta cum coniectu ris probari possit, secundum Orosciun. in l. 1. nu. 1. cum sex seq. ff. de legibus, vbi nun. 8. limitat hoc in col. 131. Nisi id iusta ex causa fieret, puta si secandi tumultus causa lex singularis fiat, vel ex alia simili. Et an statuta ad omnes trahantur tradit idē Orosciun, in dicta. l. iura non in singulos. col. 145. in principio.

Ser manifiesta. Per verbum hoc, manifiesta, potest intelligi quod sit clara, & verbis claris, & non obscuris posita, ne aliquis vitiose eam possit interpretari, & ne cui laqueus paretur, secundum glo. in dicto capit. erit autem. 4. distin. Nihil enim tam pro prius legi, quam claritas. vt. in. § qui bus, in 1. concili. C. de in dub. de ista. imperii. & 1. col. 8. tract. Rebuf. in. 1. tomo. consti. Franc. in proœmio titul. de consti. glo. nnu. 32. optime. l. 8. tit. 1. part. 1. Vel quod ideo dicatur, manifiesta quasi in scripturam redacta, per quam scripturam manifesta fiat omnibus, & pateat eius dispositio prout esse scripta communis est cōtra aliam communem relatam per Don. Ant. Menes. in l. constitutiones. nu. 18. C. de iur. & fac. igno. Vel tertio possunt intelligi verba hæc, manifiesta, scilicet, per promulgationem, & publicationem de ea facta, vt sic

omnes ea ligari possint, neque eius allegari ignorantiam, cum nemo le 7
ge non † publicata ligetur, prout est textus in auth. vt facta. nouæ constit. & in c. cognoscentes, vbi optime Felin. de constitutio. Adeo vt inquit Alphon. a Castro, de potestate legis pœnali. 1. c. 8. o. 10. impartis. & Deus ipse qui 9
est rerum summa potestas, † posuit legē positiua ab eo data 3. citra legis emidem publicationē ad illius obseruationē obligare. De quo, & per Min chae. contro. illustri. ca. 44. & 45. Ex quibus quotidie liberamus delinquentes cōtra leges & pragmaticas sāctiones, quarum publicatio in loco & populo iudici nondū est facta, vel si facta allegatur ignorantia, & q nondū sunt lapsi duo menses a die publicationis. Quiquidem habēdi sunt vtignorantiam allegantes nō excusentur vt probatur in dicta authen. vt facta nouæ constitu. & tradit Felin. in dicto ca. de constitutio. vbi hoc intelligit, & declarat aliquib' modis. Quarum declarationum vna est singularis, scilicet, nisi princeps velit, vt statim ligat lex, nam tunc non est necesse publicari quo ad retractationē actus contrarij, licet, quo ad pœnā sic, & tunc excusaretur contrauenies, secundum glo. antiquam regularum Cancella. Innoc. VIII. & aliorum Pontificū, in proœmio. fol. 14. in parte, vbi ad hoc allegat glo. ex nuc in Clemen. 2. de hæreti. & Abb. in d. ca. cognoscentes, de consti. & Bal. leges. C. de legib. Alias enim & quo ad retractationem actus contrarij debet lex publicari, inter principalia enim requisita legis, vt ex ea effectus producatur, promulgatio & publica tio est, secundū Cepo. cōsil. cinti. 13. Et aliud requisitū est secundum eum ibi q fiat a principe, & itiē q sit vsu te 8
cepta. Nam sīsu recepta nō sit † non ligat contrafacientes, secundū Cepo. ibi, & Felin. in. ca. 1. de tregua & pace. vers. Et quando dicimus lex vsu nō recepta, vel receptatradit vltra Cep. vbi supra optime Cons. li. 1. varia. 26. nu. 6. ad fin. & Dd. Perez. in titu. proœmiali ad leges ordin. Et notandū q. si duo mēses a die publicationis † curſit, etiam quo ad Papæ confirmationē respectu prouinciæ in qua publicatur, licet respectu publicationis Romæ facte tēpus ex arbitrantis. Durum est enim extendere tex. in authen. vt facta nouæ constitu. ad cōstitutionem Romæ facta & c. publicata, cū habeat distinguere omnes prouincias vniuersi, secundum Gometi. in proœmio regulatum Cāce. fol. 13. in partis, pag. 2. in fine. Vbi inquit publicationē Romæ factā ligare omnes prouincias, & ciuitates, licet, non sic in publicatione Imperatoris iuſta facta. Facitque quod iterum ipse Gometi. ibi pag. 340. & 8. dixit. Et notandum, quod tunc demum post duos menses tantum ligat lex publicata, & non intra eos, quotiescunque non probatur contrauenientē tali lege esse notitiā & scientiam habuisse. Nam si id probaretur † etiam intra duos menses ligaretur cius pœna, secūdum Abb. in d. c. cognoscentes, nu. 7. de constitu. & ibi Felin. & ibi Imol. nu. 3. vers. & aduerte, hanc communem testatur, quicquid contrarij voluerint aliqui relati per Mexiam, in d. pragmatica del pan, conclusione 7. nu. 9. Sicut & contra lapsis duobus ijs mēsibus, si probetur iusta legis ignorantia, nō iligatur eius pœna cōtrauenies, secundum glin d. c. cognoscentes, verbo antē, in fine. per text. in ca. propositū. in fine. 8. dist. & Duen. in regula. 29. ampli. 1. Vbi in limi. 3. hoc intelligit quādo est ignorantia iusta, secus si supina & crassa, nam hæc nō excusaret, vt plura dicendo inquit Tiraque. de retractu linagiel. 5. 33. gl. 4. nu. 28.

cũ. 8. sequent. Etin dubio lege publi
cata post duos menses publicationis
ignorantia præsumitur crassa, cũ talis
sit, nescire lege, quæ in publico & so-
lito loco publicata est, secundũ Feli-
11 in. d. cognoscentes, & tunc nõ † excu
sat, secundum Hippo. in præd. 5. aggre
dior. nu. 31. Imo & quãtumuis tunc
post illos duos menses prorabertur ig
norantia, adhuc non esset ex toto cõ
traueniens libr andus, sed deberet a-
liqua extraordinaria pœna, secundũ
Ducẽas, vbi tuprà. limi. 6. puniti, fal-
tim propter præsumptionem scientiæ
eorum, quæ publice fiunt, & ab omni
bus sciri præsumitur, secundum Me-
nesil. l. error. n. 52. C. de iur. & fac. ig.
& Villalobos in d. rrario mille com-
opi. litera. I. nu. 4. De quibus omnib.
publicationis leges post hæc scri
pta vidi singulariter, & docte scripta
per Menochium, de arbitrariis iudi.
li. 2. centuria. 2. casu. 181. per totum.

Honesta. Vel quia lex ipsa honesta
in verbis, & apparentia debet esse, vel
verius, quia honesta inberedebet. Lex
enim sit propter honestatem iuendã
c. portro. 35. q. 3. & notat Rebu. in di-
cto proœmio ad tit. de cõsti. gl. 1. num.
12. & 17.

Prouechosa. Nam propter vtilitatem
12 habendam etiam sit. cap. tali. 1. q. 7. le
gisque finis est bonum † commune,
d. c. erit. 4. dist. Bonũ autem cõmune
constat ex tribus, ex personis, ex tẽpo
re, & secundum negotia. Et leges iu
stæ gloriosum officium Regnũ secun
dum Rebu. vbi supra. n. 35. vbi a nu.
16. requisita alia legis prosequitur,
quę possem eo tacito transcribere, &
gloriamcorum mihi imputare, quod
tamen mei instituti nõ est per ipsum
videbuntur.

IN LEGEM Secundam.

1 Leges condere in suo Dominio illius
qui superiorẽ non recognoscit.

2 Lex non debet promulgari antequam
ab omnib' esset approbata parlamẽtis.
3 Legis mutationes homines agnoscunt.
4 Leges eo firmiores sũt, & sanctiores
quo cũ maiori deliberatione fiunt.
5 Damnificantes publice amore, vel ira
ne formidine exterminandi sunt.
6 Legem punire clarum est, & iudex le
gis pœnam exequitur.
7 Monitio requiritur, vt in pœnam inci
datur, & tunc debet esse in persona.
8 Ignorantia iuris nostri Regij nõ pro
dest, & 9. ad minores extenditur.
10 Minores ex contractu obligantur.
11 Minores ex ad lucrum omissum ref
tituantur, & 12 inferturad licita-
tionem vel sue eos restituisalius post
subhastationem plus offerat.
13 Locatio decoriarum vt proprium pos
li de consuetudine reputatur.
14 Nouæ licitationis est magna restitu-
tur minor.
15 Colones antiquos idem quod neui of-
ferentes præferendos esse.
16 Obseruens minorem summam præfer
tur famelius seruiet obligatio i.
17 Adlesionem vltra dimidium debet
attendi onus rei.
18 Licitatio prima per collusionem &
sordes facta per secundam iusti, fa-
ctam retractatur.
19 Minoribus 25. annis etiã in criminali-
bus iuris ignorantia, non prodest.
20 Mater minor nubens non petito prius
tutore filio primi matrimonij excu-
satur.
21 Minor 25. annis restituitur aduersus
pœnã incursam ex violatione exilij.
22 Minor 25. annis non excusatur in to
tum a delicto in facto cõmisso.
23 Minor hic sicut & lege ita & statu
to ligatur, & sic is tatur nõ restituitur
24 Dolus in minore nõ præsumitur, &
si præsumatur restituitur.
25 Minor an aduersus pœnam ex statu
to incursam restituatur.
26 Iuris error semper obest in excusan
do aliquem a delicto.

27 Statu-

27 Statutum res minorũ respiciens, ita
minores ligat, vt aduersus illud non
restituantur.
28 Mulieres maiores. 25 annis an inuen
tur ex iuris ignorantia.
29 Mulier tenetur ex re populum ad cõ
fulendum pertinere.
30 Vnum an duos peritos teneatur quis
consulere.
31 Eminens scientia quot testibus proba
ri possit.
32 Rusticiam propter iuris ignorantiam
excusentur.
33 Rusticus sæpe xquando nõ excusetur
etiã si consuleret non potuit peritiores.
34 Mulieri deponenti contraria non fu
buenitur, & vbi an rusticos.
35 Rusticus si ?uraui mcontractum fa
ciat an excusetur. & nu. 36. quomodo
puniatur in iis, quæ culpa commisit.
37 Regula plures in quibus non est locus,
nisi in casibus a iure expressis.

SVMMA RIVM.

Qua ratione leges constituẽtes fue
runt, & vt ignorantia earum
non allegetur in præsenti de-
claratur.

NOs mouio a hazer leyes. Sed
quem motus iste compre-
hendit. Et dicendum est, le
gis huius conditorem. Et
quis fuerit eius conditor ex ipsius met
legis subscriptione apparet, cũ sit lex
fori, qui quidem forus a nobili Rege
Castellę Alphõso statutus fuit, prout
ex proœmio ipsius fori patet, qui cũ
Rex Castellæ esset, superioremque ex
hac causa non recognoscens, secun-
dum gl. in c. Adrianus, & c. synodo.
63. distin. potuit optime leges illasco
dere, & statuere. Nam leges condere
1 † illius est in populo & dominio suo
qui superiorem non recognoscit, se-
cundum tex. in l. Imperialis. C. de le
gibus, & textus in l. 2. ti. 1. p. 1. & glos
sa in proœmio fori, verbo, leyes. & Di
dacus Perez in 1. quæstio. proœmiali
ad leges ordina. cuius dicta refer-un
tur a Rebuffo in primo tomo consti
tutio. Franciæ. titu. de constitutio. in
proœmio gl. 1. nu. 1. cum. 7. sequent.
Debet tamen Rex, & conditor legis
in condenda lege consilium obtine-
re, vt l. humanum. C. de legibus, ibi,
Bene enim cognoumus quod cum
vestro consilio fuerat ordinatum, ad
beatiudinẽ nostri Imperij, & ad nos
tram gloriam redundare. Et alibi di-
cit lex, dubium. C. de repudi. ibi, du-
bium non est, omnia omnino, quæ
consilio recte geruntur, iure meritoq
que effectũ, & firmitate niti, & tex. in
dicto proœmio fori, in fine, vbi Mon
talnus in glo, ouimos consejo, ita no
tat. Et hac de causa ibidem tractatur,
de consilio Regio. inscripti, & pro-
bat etiam text. in l. 9. ti. 1. p. 1. Idcoque
inquit Rebu, indicto primo tomo. ti-
de supplicatio-artic. 1. glo 32. nu. 37.
quod bonum esset, si numquam lex
promulgaretur, antequam ab omnib-
2 bus † esset approbata Parlamẽtis, vt
dicitur in vita Alexandri Seueri, teste
eodem Rebu. in dicto primo tomo,
& de tit. de constitutio. glo. 1. num. 11.
qui nunquam sacrauit legem, quin
prius constituisset viginti pectores, &
quinquaginta diertrissimos. Et ideo
leges eius firmæ fuerunt, obidque se-
cundum Rebuff. eundem in eod. nu-
mer. 11. bonum esset antequam leges
promulgarentur, vt consulerentur su
premæ Franciæ curiæ. Et ipsi voca-
rent magistros suæ iurisdictionis,
doctos, & experientes Doctores, &
aduocatos, & cum his leges firmę &
viles darentur, non tridunæ leges,
sicut solent in quibusdam Regionib-
bus esse, vbi dicunt quatridiana est,
iam fœtet, abijciamus eam, nam quæ

1M 2 momen-

momento constituuntur,eo momento perenat. Et ibidé in dicto nu.11. & 12.alia in propositum ipse Rebuf. tradit.Et vtinam sic seruaretur in legis constitutione,& præsertim Deus præ oculis,& bonum communehaberetur,vt inquit optima.l.11.tit.1.p.1. Tunc enim leges perpetuæ & firmæ fierent,& ordinarentur. Nam exmutatione legis homines ægre ferunt † & ex hoc assuescunt,vt non æquo animo eas ferant,sed molianturipsarum frequentem mutationē,vt in gli. dicti.1.2.habetur. Quamuis immutabiles omnino fieri non debent, iuste enim mutati possunt secundum Cour.c.alma,in initio.1.p.nu.2. Neq; debent esse immutabiles,prout Lycurg.fecit,quæ refert Rebu.in dpræcmio.tit.de constitu.gl.5.n.17. Illiū tamen in hoc reprehendit Castro,dicte præmali.li.1.c.2.fo.12.in paruis.Et ideo sicut magno consilio & deliberatione leges instituendæ sunt ita & mutandæ,nam eo firmiores † sunt & sanctiores, quo cū maiori deliberatione,& consilio constituuntur secundum tex.in l.17.tit.1.par.1. Vbi & ad emendationem legis faciendā lex illa iubet, Regem, consilium doctissimorū virorū debere habere,q & Rex noster christianissimus,& obseruat & facit,& obseruari iubet in l.5.infra tit.10.t.& l.1.Et id maxime in legibus fiemel constitutis desirrendis, & abiciendis,in quarum derogatione maior est deliberatio habenda,secundū tex.in l.18.ti.1.p.vbi *ista referenda*. Vt & si non virtutē amore,saltē formidine saltim pœnę homines reprenētur, secundum tex.in l.1.ff.de Iust.& iure & tex.in l.10.ti.1.p.1.& tex.in c.cum qui,de præben.in.6.& 42.dist.decem dus.Facit.sunt enim leges, vt cohibeant huiusmana coerceatur audacia,ita q, sit inter improbos sine cētia,& in ipsis improbis formidato supplicio nocendi facultas reficeretur.c.fa-

quibus vt indig,& exornat eam Alex. in l.ita stipulatus,la grāde,n.13.ff.de verbo.oblig.& in li mota.nu.12.ff. solut.matri.magnificat Felin.in cautē.col.2.n.4.de rescriptis.Et communiter approbatam iesitatur Rip. in ea.l.ita stipulatus.n.3.& Dec.con.357.n.5.& Ant.Gom.to.3.c.9.n.9. per totum.Imo & tunc in personam debet fieri monitio,si est dimus Tira. de retractu linagel.5 9.gl.2.nu.4.& Ant.Gom.c.6.præcon.9.gl.1.& Simancha.tit.cacho.n.11.6.5. Si vero affirmative ius dūponat,de secundū Ostiē.in hoc supra,nulla monitio requiritur ad pœnā eius incurrendam per cōrauscentiē.de ijs tamen nunquā vidi dubitari,sed potius legis publicatione facta & lapsis mentibus non probata iusta ignorātia punitur contrauentes legi, eius pena,sine affirmatiue,siue negatiue dūponat,necq vlla alia in persona requiritur monitio quam publicatio.

Porō diga quenō sabe. Hic habemus expressum tex.probantem,q sicut ne que antea iuris allegari ciuilis ignorātia poterat,secundum tex.& ibi late Io.And.in c.ignorātia,de reg.iur.in 6.& l.1.& l.iuris ignorātia.ff.de reg.iur.imo, & neq; legum parritatū secundum tex.in l.20.& 21.ti.1.p.1.& l.31.tit.14.par.1.& vtrobique glossator ita & neque iuris nostri Regij † maxime huius nostræ Recopilationis ignorantia alleganda est. Quam regulam,q iuris ignorantia allegari non possit,protequitur cum ampliationibus.& limitationibus Feli.in c.quonia,in 2.& Gloss.de Simo.Et an leges ignorare sit peccatū,vide Alphon.a Castr.de potestate legis penalis.li.1.c. 14.ver.cū ignorātia.Quod adeo veri est q etia minoribus viginti quinque annorū maioribus tamē † decē & dimidij si masculi sint,& fœminæ duodecim,si non cōmittitur,neque incurritur in eā,nisi præcedat monitio,secundū Inno.in c.extirpādę.co.5.de præben.& ibi Abb.nu.10.quam sequitur Bar.& Ias.n.9.in l.1.C.de ijs, quibus

ita tenentem,to.3.c.11.nu.57.& seq.& procat.ibidem tex.in l.pen.& 5.ti.1.p. Nam & ex cōtractu si minores ij cōtrahant facti tam puberes † obligā tur lege Regia & ciuili,si ei quæ nus ex cōtractu illo læsi fuerint restitutionis remedij eis competit,secundum glos.fin.in ea.l.1.Lesione enim probata optime aduersus contractū restitui possunt,vt per totum titulum ff.de minori.& l.fi.tit.19.p.6.probata tamen prius minori ætate & lesione, secūdum tura illa.& tex.in l.1. ti.13. p.3.& l.3.ti.25.p.3.& l.1.tit.19.p.6. Imo & quod plus est quod aduersus lapsum omissum † videtur tale mino rem restituendi,secundū text.in l.& si fine.ff.de minoribus,cū tunc quodammodo damnum,& lesionem minorem pati videatur propter lucrū omissum. Ex quo inferri potest,q sires minoris in publica subhastatione † licitetur pretio aliquo,& facta licitatione, & vltimo subhastatione,vulgo posset remare,apparet alius nouus licitator plus offerens, potest petere minor restitutionem aduersus primā licitationem admissam, & quod secunda maior obligatio admittatur & secūdo,plus offerēti detur,secundum text.in l.3.tit.19.part.6. Quod & in Republica itidem procedit, cum valeat argumentum de minoribus ad rempublicam,& econtra,secundum Euerardum, in loco deminore ad rempu.& probat text.in l.final.titulo.19.pari.6.prout quotidie videmus admitti minorem vel remp.in locationibus rerum suarum.& præmaxime in locatione vectarātum † vulgo, *Bastecimiento de carnitorias*. Nam cum locatio hæc per consuetudinem habeatur,tanquam proprium ciuitatis & populi,secundum Auendaño ca.12.Præro.nu.11.versi. & istud habetur.li.2. merito videtur rēp. admittendam,sicut & minorem,vt si alius nouus licitator appareat, facta

ultima subhastatione, admittatur, prout indistincte tenuit Auiles.c.31. Præto.verbo,pujar,n.11,fol.418. Quã opinionem an cõmuniter accidentibus admittunt indices, licet & alios vidi non admittere,prout non admittendam videtur tenuisse Afflictis,de cess.Neapo.340.& Alberi.relatus per gl.magnam,in l.5.tit.9.o.6. Quasi speciale sit in gabellis vt facta iam subhastatione intra certos dies admitta tur alius offerens licitationem del quarto,vt apparet ex l.5.cum seq.& tit.13.lib.9.infra. Ego tamen neque vnam admittebam opinionem, neq; aliam refpuebam, sed medium tenebam,scilicet,quod si noua hæc licitatio facto iam remare,vt ita loquar, patua esset non admittebam eam,cũ Albert.& Afflictis,si vero erat magna 14 admittebam ? eam , petita restitutione contra primam per minorem vel rempublicam prout colligitur ex.d.l.5.tit.10.par.6.lib.Ed l'uez del lugar si entendiere que es gran pro del menor. Et ita in effectu volunt concordare has opiniones Auendañ.d.ca.12.per num.12.lib.2. Et probatur etiam ind.si ex causa,& l.pen.ff. de minor.i.vbi speciali quadamratione grande damnum requiritur vt minores in integrum restituantur.Et quamuis ex gl. & Doct.in l.2. Cũ authenus vin. pig. etiam pro minimo damnuo restitutio minori concedatur,debet tamẽ hoc damnum considerari,non quod ex se minimum sit,sed quod respectu quãtitatis date non sit minimum,licet respectu maioris quantitatis minimum esset,prout optime considerat do.Ioannes Coua.li.1.va.i.c.3.n.11.& ibidem tut ex vulgari Brocardico,q de minimis nõ curat præ?or. Et sic nõ imputetur turori nõ petẽti debitũ minoris,si plus expẽderetur in exigẽdo,& ibidem tex.& ibi Bar.in l.medi terranea.C.de annonis,& tit.lib.11.& Iasin.&pactis curatoris.per tex.ibi.C.de pactis. Et sic pensata qualitate rei & quantitate & valore & pensata ité licitationis nouę estimatione rectus iudex consideratis an minor talis,vel resp.debeãt restitui.Et hæc procedũt,& sic loquimur quoties subhastatio vltima & ite de facta est,nullaq; conclusione, aut forde interuenente,secus aliàs,nam tunc nõ est necessaria restitutio,vt in qui gl.dict.l.5. Bene tamen verũ est, & sic pluries vidi determinatum q si primus licitator ? in quem res,de vltimo remate, subhastata fuit offerat idem pretium q nouus ille licitator post obtulit,debet præferri & remanere eumre illa secundũ Albe.vbi supra,& gl.d.l.5.tit.19.p.6.& Paul.Castrẽsis n.6.vol.1.& facit tex.in l.40. & ibi gl.ti.5.p.5. Nam & ciues præferuntur,& Dis fundi emptoribus fructuum ipsius fundi secundum. Coua. li.3. Variæ.c.14.n.6. Vbi & inquit,q in imperio frumenti ciues exteris præferuntur, antiquoſque colonos nouis præferendos esse, inquit exDecian, & aliis sic per Arretinũ Parisiẽ.deci sum fuisse Rebu.in compen. ali.tertiecclc.nũ.62.In casu tamen,quo antiqui id non velint,nouus licitator nõ minimã adrectionem offerens,admittitur in nostro casu,tunc que iubetur nouũ licitatorẽdebere capere res omnesad obligationẽ ex eariaru ædimpẽdã emptas per primũ licitatorẽ in cẽsdẽ precijs,& debet subire iacturas,& expẽsas tẽporis præteriti si quæ sint, argu.tex.in l.si in emptione.36.in fi. verbis ff.de minor.ib'. Est tamẽ aduertẽdũ,ꝙ tote illicitator nouus peto restitui antiquo licitatore reddatur ei illud si quę prouenerũt ex obligatione illa,& ita determinat.& iudiciũ Iſẽ notãdũ & cõsiderãdũ est per tex. dicẽs,& aduocatos partiũ q si ille vltimꝰ licitator esset talis,qui pesime & malecobligationẽ adimpleret puraqui pauper est,& malæ famæ, & reputationis,& ex aliis sic colligitur, & intelligitur,& totum contrariũ per experientiam,vel ex aliis constiterit prinam licitatorem fecisse,nunc primo ponius in minori pretio est ei relinquenda locatio,& obligatio vecaria rum,quam auferendo eam ab eo secundo licitatori in maiori pretio prębere.Nam præsumptio illa quod ma lę,& per peram vltimus licitator adimplebit obligationem et onus maximum,Onus autem pretium ? quod pars rei dicitur) minuit,secundũ tex. in l.fundi partem.ff. de contrahenda emptione,& probat text.& ibi glosa finalis in l.eum qui.9.fin.de in diem addictio,& dicta per Tiraque.de Priuilegiatur,q.17.opinione.3.Et sic inquit Abb.addit.to.in cap.in aliqui bus.numer.9.de decimis,quod tunc adest lesio vltra dimidiam ? iusti pretij, quoties res empta nullum onus habet. Nam si haberet esset probandum,quod eum onere illo adest lesio illa vltra dimidiam. Et ideo aduocati partiũ debent ad hæc aduertere. Do mus enim destructa tanto minus potest locari,quanto si non esset destructa locaretur, secundum Bartolin.in hanc sũpulationem.ff. de damno infec.& glo.pudiere,in dicta.l.36.titulo.5.p.5.& Pinelus,in l.2.C.de rescinden.vendi.3.p.n.24.cum aliis ante & post. Igitur mirum nõ est,quod bene seruienti, & mitius offerenti detur potius obligatio,quam male seruienti etiam plus offerenti. Quæ maxime aduertenda sunt in iis causis & negociis.In subhastatione tamẽ non rite & rectè facta,vel per sordes, aut collusionem ? nulla est restitutio necessaria,nulla est enim,& nullius momenti talis subhastatio,vt iamdictum est. Et non sunt hæc extra propositũ, quoniam licet iuris ignorantia non prosit minoribus, ex beneficio tamẽ restitutionis adiuuari possunt, ité & quia quamuis dicto beneficio restitutionis inuentur, non tamen ex iuris errore maxime nostri regi. Quod nõ solum quo ad cõtractus,& sic in ciuilibus procedit,verum etiam in crimi nalibus,in eis enim neque ignorantia iuris proderit ? nisi quatenus mi ferati ætatis patiatur. Nam & minores sint decem & sẽptem annotum nenciur omnino iudex nouæ pœnam legis minuere , sin vero sint maiores illi annum.17.annorum in potestate iudicis est minuere,vel non minuere pœnam,vt est textus vulcus & singularis in l.8.tit.13.p.7.quam ad hoc singularizat,Antoni.Gomez,tomo.1.c.1. num.93.Quod adeo verum esse decuetur ex illa.l.Pœnitarum quoderiam si minor.17.annotum hoc non petat tenetur iudex minuere pœnam,prout constat ibi Dicunt menores,quod est verbum necessitatis illud debent. Et tenet expresse Auendaño,ca,1.Pręto rum.num.20.versũ Si vero,libr.2. & iterum in ca.16.num.11.in prin.lib.2.& faciunt dicta per Tiraquel.de tẽperan.pœnis,causa.7.num.1.& 2. Et enim pœna ex causa aliqua minoratur non debet esse corporalis,secundum Hippoly.in practi.q.quoniam.num.96.& in l.1.num.61.cap.ad.l. Cor.de Sicar.& consil.24.num.37. & consi.30.num.20.& consi.39.nu me.59.& consi.47.nume.14.& consi.48.num.14.& Thom. Granumati, decisio.Neapoli.13.nu.13. quicquid voluerit Auendaño.capi.16.Prator. num.17.lib.3.Est tamen verum quod si delictum committatur aminore in ommittendo,minor hic in totũ excusatur petita restitutione ab eo,secundum tex.in l.1.& 3.C.si aduersus delictum, & tradit Angel.de Maleſi.in parte,ſciẽter,& dolose.n.12.& Saly.in l.final.C.de falsa mone.num.2. & ante eos Bart.in l. si quis in tantam.

num. 7. C. vnde vi. Paul. Cast. consil. 20. Tiraquel. de temperan. pœnis, cauſa 4. 4. glo. fin. n. 14. ſtatuſi. p. 6. Anto. Gomez dicto capi. 1. nu. 59. & 20 63. Ex quo exculatur mater minor † contrahens ſecundas nuptias nõ petito priuſtutore filijs primi matrimonij, qua in omittẽdo deliquit, prout in dicta. l. 2. C. ſi adulteris delict. probatur. Quã legem licet diſtincte Paul. in l. ſciendum. 5. poſſeſſor. n. 2. ff. qui ſat. cog. velit cũ diſtinctione, de qua ibi intelligere, in diſtincte tamen eſt intelligenda, prout communiorem opinionem teſtatur glo. pierden, in l. 1. ſi. tit. 16. par. 6. Iaſ. l. minoribus. colſi. C. de iis quibus, vt indig. vbi additio. Bar. nu. 2 litera. L. indiſtincte, d. l. 2 extendit, etiam ſi tatis mater, dum ſecundo nubit minor exiſtens viginti quinque annorum, poſt non petito tutore filijs primi matrimonij maior viginti quinque annorum efficiatur. Nam initium, & ſic etas cum ſecundo nubit eſt inſpiciendum arg. eius quod inquit glo. pen. in d. l. minoribus, communiter approbata, ſecundum Anto. Gomez, tomo. 3. ca. 1. nu. 53. & glo. pierden, ita tenentem in. l. 12. tit. 16. par. 6. & eundem Anton. Gom. eo. to. 3. c. 1. nu. 59. & Teſſium. in. l. 6. Tauri. nu. 29. Et ſic ſecundum dictos Doct. ſi filius hic matris minoris. 25. annorum ſecundo nubentis non petito eis tutore moriatur intra annũ, remanẽte, anni illius, ita brevi ſpatio, quod intra illuduitur peti nõ poterat, non priuabitur mater illa ſi lij talis ſucceſſione, ſecundum eundem Ant. Gomez. to. 2. capi. 11. nu. 31. in priu. & in l. 15. Tauri. num. penult. in prin. vbi hæc aliquibus necessarijs temperamentis limitat. Imõ quamuis moriatur proximus aliquis huius mulieris, & filio huius mortientis non petat tutorem intra nouem dies nouenarum excuſatur, neque ex hoc aliquam pœnam incurrit, ſecundum Suarez. l. poſt tem. 8. limi. in fine, pagi. 322. ff. de re iudi. Ex quibus 21 minor. 25. annorum reſtituitur † adueſus pœnam incurſam propter exilium impoſitum, & non impletum, cum in omittendo deliquerit, ſecundum Anto. Gomez. d. ca. 1. num. 59. Si tamen in faciendo delictum committeretur † per minorem hunc. 25. annorum non excuſaretur in totum, niſi quatenus miſeratio ętatis pateretur, vt dictum eſt. Et tunc ſi per doſi commiſit delictum nullo modo reſtituitur contra illud, ſed ſi per culpã ſic, ſecundum Clarum libro. 5. practi cæ crimi. 5. fina. quæſtio. 60. nume. 3. in fine, cum ſequent. ſecundum dicta debet intelligi, niſi delinquat faciendo contra id, quod naturali lege prohibitum eſt, prout furare, occidere & ſimilia, de quibus per Puteum, in tractat. ſyndicatus. verbo. pœna. cap. 8. num. 4. In iis enim ſecundũ eum ibi nemo excuſatur etiam ſi ſit miles, ſecundum glo. naturalmente, per textibi, in. l. fina. titulo. 1. part. 1. Poſſetta men & tunc ex aliqua ex cauſis in iure expreſis, de quib⁹ per Tiraquel. de tempore, pœnis, & Auendañ. cap. 16. Præto. nu. 11. cum ſequentibus. 2. & Puteum. d. verbo, pœna. capi. 6. & Lucam de pena. in l. ſi apparitor. C. de cohorta. libr. 12. & Baldi. in l. & ſi ſeuerior. C. de infamibus, pœna minorati, vel examinori ętate. 17. annorum, prout iudex bonus & rectus arbitrabitur. Sed & dubium, an ſicut lege ita & ſtatuto & conſuetudinario † iure vel municipali minor. 25. annis ligetur. Et ſecundum textu. in. l. ſi fine hærede. 5. Lucius. ff. de adminiſt. tuto. dicendum eſt ligari. Et itidem quoque aſſerendum quod ſi iure illo minor talis vtatur nunquam ſibi cõcedenda eſt reſtitutio in integrum, prout communem teſtatur opinionem

nem Oroſcius in l. omnes populi. nume. 94. col. 63. ff. de Iuſti. & iure. & in l. de quibus numer. 118. colu. 189 ff. de legibus. Neque obſtabit huic communi doctrinæ text. in l. 6. tit. 7. par. 5. & dicta per Anto. Gomez. tomo. 3. cap. 1. numer. 61. & Aules. capi. 12. Prætor. numero. 9. fol. 253. probantes minores. 25. annorum non ligari cõ ſuetudinibus, neque ſtatutis municipalibus, neque earum pœnis ſi contra ea fecerint, & deliquerint, ſed potius reſtituendos in integrum, vt libe rentur in totum, nam differunt a dicta communi doctrina. Hæc enim cõmunis loquitur & procedit cum minor ipſe vtitur iure illo conſuetudinario, vel municipali, nã cum eo vtatur, licuis dici non poteſt, & per conſequens nõ reſtituitur, dicta vero per Ant. Gom. & Aules, vbi ſupra, & illa. l. 6. procedunt ecntrario quoties minor vtutur potius & facit contra ius illud conſuetudinarium, vel municipale. Tunc enim, niſi probetur. quod doloſe & malitioſe contra illud fecerit, & deliquerit, cum in dubio dolus † in minore non præſumatur. ſecundum glo. & communem in l. vbi exigitur. ff. de edendo, imo & potius contra dolum præſumptum de præterito tamen reſtituitur, ſecundũ Bart. in l. minor etiam ſi. ff. de minoribus, & Iaſ. in d. l. vbi exigitur, vbi Oroſcius colu. 750. in fine, & Paul. in l. ſi quis. 5. prætor. ff. de edendo, minor ita reſtituetur ad ueſus pœnam ex iure illo conſuetudinario, vel municipali † propter eius contrauentionem imponendam, maxime eius ignorantia allegata, quod pluries, & allegaui & obtinui in fauorem minorum. Si tamen dolus in tali caſu allegaretur & probaretur contra talem minorẽ ſtatutis aut conſuetudinibus cõtraue nientem, tunc neque ab eorum pœnis excuſaretur, ſecundum dict. l. 6. & glo. fina. in dicta. l. fina. tit. 1. par. 1. & Meuam in pragmatica del pan, concluſione. 1. nume. 20. vbi & num. 19. id alio modo declaratquotidie cõtingibili. Et ſic venit declaranda cõmunis opinio, de qua per Illuſtriſſimum Menesi. in l. ſi emancipata. nu. 20. C. de iuris & fact. ignor. aſſerẽtem 26 quod in excuſando † aliquem a delicto ſemper illi obſtet iuris error non admiſſa diſtinctione, pouerit conſultare ter ſortiores, nec ne. Quia communis hæc in minore. 25. annorum proceder delinquente contra iure naturali prohibita, vel extra ea cum dolo & malitia deliquit, ſecus vero alias, quia tunc multum iuris error prodeſſet huic minori præſertim. 17. annorum tantum. Quęex dictis mea eſt, & nouadeclaratio ad dictam communem, & hæc pro minorum. 25. annorum excuſatione ſufficiant habẽtium tamen legitimam ætatem ad delinquendum. Nam de illis, quibus deficit hęc ætas nihil eſt dubitandũ, quia non delinquant, vt pœna legis, vel ſtatuti affici valeant, & puniri, non enim puniuntur, quicquid vbi ſupra, velit, & male Mexia, num. 18. de quibus, & per Rebuffum, in 2. tomo, conſti. Fran. tit. de celsio. actio. gl. ii. ar. 1. breuiſſime. Eſt tamen verum quod ille cet conſuetudo vel ſtatutum non affi ciant perſonas minorum ſicut maiorum, tes tamen minorum † quemadmodum & maiorum ligant, ſecundũ Tiraq. de retrac. lin. gliei. 5. 1. glo. 13. nu. 13. pagi. 225. Quid tamẽ erit in mulieribus maioribus. 25. annorum. Nã in minoribus ex dictis ſufficite inſtruere, num, ſcilicet, mulieres maiores † 25. annorum iuuabuntur ex capite iuris ignorantiæ ſi contra iuris fecerint diſpoſitiones. In quo articulo eodem modo dicendum videtur iuris ignorantia mulieres has nõ excuſari cum de lucro captando agunt

sue ponerint consulere peritiores sue non, secundum text. in l. si. tit. 1. part. 1. dum ibi solum mulier rudica & in ure vivens excusatur, ego non alia, quia limitata dispositio limitatum producit effectum. Quia tamen lex illa partitarum per argumentum supradictum non est censendum tollere velle casus speciales, in quibus de iure ciuili mulieribus ex dicto capite. iuris ignorantia, succurritur, cū leges partitarum, vt plurimum cum iure ciuili concordent. Ideo dicendum est, quod si mulier non potuit consulere peritiores excusetur ex iuris ignorantia, si vero potuit non excusetur, sue peritiores existerent in loco & domicilio mulieris sive extra in loco tamen propinquo. Nam teneatur mulier extra locū suum, & ciui tatem abire ad consulendum peritos † sicut quilibet alius, prout communem testatur opinionem Dominus Anton. Menefes in l. si emancipata. num. 18. & 21. C. de iur. & fac. ig-
29 res † norā. Et tene nonvnum sed duos † peritos consulere teneturi, si copia peri torum adsit, secundum Menesium, vbi supra num. 13. & Antonū Gomez, tomo. 3. Variar. cap. 3. numer. 28. & glo. fina. l. 1. titulo. 11. part. 5. Nisi Doctorvnus consultus sit eminentis scientiæ, quia tunc consulendum eundem Menes. vbi supra, nume. 15. vnum tantū sufficiet consulere. Debet tamē hinc, 32 secundum eum ibi quindecim testi-
31 bus probari eminens † alla scientia, cum in hoc casu de præiudicio alterius tertij agatur. Nam si pro liberando ipso petito a morte eminens hac scientia esset probanda, duobus tantum testibus sufficeret eam probari secundum Ant. Gomez. dicto tomo. 3. cap. 13. nume. 36. vers. tertius casus. Et quis dicatur Doctor perfectæ & optimæ & melioris scientiæ, & alia in propositum, vide per Cepolam. in l. si contra. nume. 10. fo. 458. C. de vsu capi. pro emptore & Menesius, vbi supra. nume. 46. cum sequ. limitat. & declarat. Neque. aduertius prædicta obstabit lex. 31. titulo. 14. part. 5. quæ mulierem excusat a iuris ignorantia nam illa in damno vitando procedit scilicet, cum per errorem iuris mulier soluit indebitum. Nam cum agat tunc de damno vitando nimirum si quis ignorantia excuseturi secundum glos. & Doctor. in l. iuris ignorātia. ff. de iur. & facti igno. Quod tamen ex supradictis intelligerem si consulere peritiores non potuit, prout in rusticis ex sequent. patet. Nunc autē quo
32 ad rusticos an & ij excusentur † propter iuris ignorantiam, dubium est, si rusticos teneri aditi peritiores, ficut ire ad nemus pro feindendis lignis, asserat Alexan. in l. iuste possidentis. nume. 30. ff. de acquiren. possessio. & Menesius, vbi supra. numer. 11. Circa quorum rusticorum personas consti tuo duas regulas, quas ex Orofcio, in l. si quis id quod. nu. 39. colu. 572. ff. de iur. omni. iudi. desumpsi. Quarum prima est, quod quoties agitur de lucro captando rusticus que consulere potuit peritiores excusatur, ex capite iuris ignorantia, prout in multi lieribus diximus, secundum aliquorum opinionem. Quod tamen ibi ipse Orosicus, intelligit verum, nisi rusticus hic sagax esset, † quem non excusari asserit ibi Orosci, omnes tenere, & facit. l. fina. titulo. 11. part. 1. ibi, *De los Alcaños que labran la tierra, o moran en los lugares dono ay pobladó.* Prout optime ibi glosa conficitur. Sagaces enim rustici non excusandi, neque fauendi sunt, ex sententia glo. in l. athletæ. 5. de rusticis. 5. ff. de excusati. tuto. quam plures sequuntur relati per Mexiam in apparatu. l. de Toledo, in responsione, ad. 6. & 8. fundamentum. 1. partis. nu. 36. Vbi fit di-

dam. l. si. Partita. declarat, ne cōmunem dictam, quam & ipse ibidem nu.
33 31. posuit, corrigat, & Menochius, quem post hæc vidi, de arbitrar. iudicum, li. 2. cēturia. 3. casu. 94. n. 3. Ne que itidem excusabitur si cīā aliquid faciat rusticus, vel si cōtra speccm honestatis, secundum Orosci, vbi supra vel cum aliquid facit, quod de numero prohibitorum est. Quis enim rustico adultero latroni † vel homicidę parcet. Neque itidem excusabitur in ijs, quæ ad iuris ignorantiam excusandam introducta sunt, vt infra in l. 2. titulo. 7. libr. 4. in glo. finc. car confiesso. Deo volente dicemus, & declarabimus latius ne quam hanc. Non excusari etiam rusticum, inquit Orosci us, vbi supra, si contraria diserit testimonia secundum Bald. in l. scripturę, col. 2. C. de fide instr. & Ioan. And. in cap. cum Ioannes, de fide instru. & Tiraquc. de pœnis temp. causa. 21. nu. 15. vbi pertotam illam causam agit de ijs, pro quo facit, quia facilius in sce nima admittitur iuris ignorātia, quā in malefitio, secundum Bart. in l. si. C. de iur. & fac. igno. & l. si adulterum. in prin. nu. 10. ff. de adulte. Sed mu
34 lieri deponenti † contraria minime subuenitur, secundum Menesium, in dicta. l. 8. n. 18. C. de iur. & fac. igno. ergo multo minus rustico contrariā ti se, & periuro subuenietur Contrarium tamen reprobando Bald. & Ioā. 35 Andre. tenet Thom. Ferratius, in cau tela. 17. num. 7. imo quod talis rusti- 36 cus nullo modo deperiurio sit punie 37 dus, sed potius ex capite iuris ignorantiæ subueniendus, quia rustici testimonium dolo caret, ideo de falso puniri non debet, prout, & tenet Auē daño. ca. 27. prætorum. nu. 28. libr. 2. plura enim propter rusticitatem introducta sunt, quæ videre licet per Rapam, in tracta. de peste, situ. de remedijs præseruati. contra pestem, num. 208. cum infinitis sequent. & Menochium, vbi supra. Pro quo facit. nam & Rusticus † vsurarium contractum faciens excusatur, secundum Ferrati. vbi supra & Couar. lib. 3. Variā. cap. 8. nu. 4. in fine, idem in muliere dicens, sic & a vera contumacia ad appellandum in causa rusticus excusatur, secundum glo. in l. 9. tit. 23. part. 3. Quid dicendum. Et Ripa, in d. nu. 234. vbi supra veriorem affert primā Bal. & Ioan. And. opinionem, & tandem iudicis arbitrio hoc relinquit, qui circunspecta persona talis rustici vel mulieris, & verborum de positione, & simplicitate eorum, & alia quæ circcrtus iudex debet considerare pu niet rusti. nu. talem, vel mulierem di Qa perpetrantes. Et post hæc sic repe ri etiam retulisse, & tenuisse Menochium in dicto casu. 194. num. 58. & 59. Inultos tamen non relinquet iudex rusticum, vel mulierem, quantum uis de falso non sint puniendi, attentis eorum qualitatibus, & circunstan tijs insiciendis. Nam etiam in ijs quæ culpa † tantum rusticus commi sit quamuis pœna ordinaria non veniat puniendus, extraordinaria tamē punietur, prout communem testatur Orosci us, vbi supra. nume. 41. Et hæc de regula affirmativa.

Secunda regula negativa est, quod rusticus, qui consulere peritiores po tuit, & non consuluit non excusatur, etiam si de damno tractetur nisi inca sibus a iure expressis ad mulieris exē plum, 3. c. l. fina. C. de iur. & fac. igno. Et hanc communē testatur Orosicius in dicta. l. si quis id quod. num. 42. ff. de iuri. omni. iudicum. & Ripa, vbi supra secundumquæ has regulas intelli geres dicta per Ripam, vbi supra num. 244. cum. 3. sequen. Etsi remanet regula vera, quod rusticus & mulier, vbi potuerunt consulere peritiores, & non consuluerunt, non excusantur ex iu-

ex iuris ignorantia, nisi in casibus a iure expressis, vbi tamen potuerunt consulere non excusabuntur.

Et hæc est vna de regulis pluribus, quas congestas habeo, in quibus nō datur de iure locus nisi in casibus a iure expressis, quæ quidem, quia hic melius, quam alibi inferi possunt referam eas, quia forsasis non erit alibi locus ita conueniens. Et inter legendum, & scribendum aliqua etiam extraordinaria per modum Epilogi dicere fas est pro delectatione, & curiositate legentium, & ideo in hanc regularum progressu siccinctè procedam, vt ad instituta reuertamur. Et hæc est prima regula dictarum.

4 Quarta regula est, Quod habens beneficium curatum tenetur ibi personaliter residere, neque potest seruire per subhituturum, nisi in casibus a iure expressis. Quorum quatuor ponit Floren in 3. parte, sue summæ tit. 15. ca. 1. §. 14. & Sylues. in summa, verbo residentia. q. 7. Et ex ponit Fede. de Senis. consil. 246. Et octo casus ponit Albertus Trocius, de vero & perfecto clerico. 2. par. cap. 45. & duodecim casus Ioan. Andr. in capi. exitipandæ. 5. quia vero. de prabend. & Cardina. in cap. Sanctorum. 7. de. distinct. & summa consil. lib. 1. tit. 7. q. 30. Et 25. casus ponit Selua de bene. 4. par. q. 6.

5 Quinta regula est, quod nemo potest habere plura beneficia nisi incasibus a iure expressis secundum glossam in d.c. Sanctorum, 70. distinct. cui est alia similis in summa. 12. q. 1. & alia in ca. duodum. 2. in fine. de electione, & in cap. gratia. de rescrip. in 6. & in clement. 1. de officio vicarij, probat Oldra. consil. 144. & summa Asthesa. 2. par. lib. 6. tit. 33. ar. 4. & Abb. post Hostien. in d. c. duodum. nu. 24. Qui tamen volunt disponsime in nullo. tex. iuris haberi, quod licet habere duo beneficia, licet enunciative in multis turibus, & capitulis id habeatur secundum eundem Abbin ca. cū non ignores. notabil. 2. & in ca. cum iam dudum. colu. 3. de præb. sequitur & probat glo. & Philip. Probin prag mat. sanctione. in. 1. tomo. tit. de collatione. 5. cui rei. verbo, pluralitate. nu. 5. Et casus, vbi licet plura habere, ponit vltra glo. in summa. 21. quæst. 1. rex. in. 14. tit. 16. par. 1. & Florent. 3. p. sue summæ. tit. 21. ca. 6. 8. cum tribus sequentibus.

Sexta

6 Sexta regula est. Irregularitas non contrahitur, nisi in casibus a iure expressis ca. in. qui. de sentent. excommunicat. lib. 6. tenet Abb. in ca. dilectis filijs. nu. 20. de appellat. Et dodo res ibidem illum tex. ad hoc singulariter dicunt, & multi, quos citat D. Couar. in clement. si furiosus. de homicid. in princip. nume. 5. Et vltra ipsos Innocen. in. c. si celebrat. de cleri. excommunic. minist. nu. 3. & Oldra. consil. 202. glo. sui sensus in clement. 2. de vita & honest. clericorū. Selua de bene. 3. par. q. 2. nu. 9. Naua. in Manuale. ca. 27. nu. 194. & 250. Idque in quacunque pœna regulare est, vt nō imponatur, nisi in casibus a iure expressis vt per Tiraquel. in l. si vnquā verb. reuertatur. nu. 248. cum pluribus sequentibus. C. de reuocā. donat.

7 - Septima est. Testamenti factionem omnes habere, qui non sunt expresse in iure prohibiti, secundum glo. in. l. si quæramus. ff. de testam. Vbi ponit personas aliquas, de quibus, & per Abb. in rub. de testam. ex tex. in l. 13. cum sequentibus aliquibus. de testi. par. 6. Et an excommunicatus, hæreticus, vel sodomiticus testari possint, vide Tellum in l. 4. Tauri. num. 27. & 28. & 35.

8 Octaua regula. Vocandi absentes non sunt, nisi in casibus a iure expressis secundum gl. verbo ipsorum. verf. speciale ergo, in c. præsentium. de test tib. li. 6. Quam sequitur Oldrad. consil. 259. col. si communis secundum Cornenm. consil. 181. col. 8. libr. 1. & Rip. lib. 2. responsorum. ca. 21. secundum vnam impressionem, & secundum aliam est responso. 19. in ordine, & secundum Abb. in ca. cum omnes. nu. 7. de constitu. Et allegat eam totus mundus secundum Abb. in ca. 2. nu. 10. de noui oper. nunciat. & Ia cobus Bartin. in enchiridione iudicū ecclesiasticorū. notab. 62. Et si Decius in d. cap. cum omnes. 2. lesitur. & ibi Abb. dicit, idem esse etiam quo ad negotia ardua, licet expressa in iure non sint, cum multa in eis specialia reperiantur, quę congerit Barba. consil. 1. col. 13. & consi. 4. 1. col. 8. libr. 1. communis tamen opinio illius glossę tenenda videtur, & si ardua negotia sint, sīn iure expressa nō sunt. Quam glo. & Decij opinionem tenent idem Abb. in c. cum ex iniuncto. colu. 2. de nouī operis nunciat. & in c. 1. nu. 15. de iis, quæ fiunt a maior. part capi. & Barbat. in d. c. cum omnes. Nam & in Papæ electione, quæ ardua res est, nō vocantur absentes Cardinales secundum dum probum in addit. ad gl. pragmat. 1. 10. ti. de aud. gen. con. ca. frequens. 5. ad quem. verbo, abbreuiatio nem. Quamuis & idem Abb. in hoc velit distinctionē, de qua per Bart. in l. cum omnes. num. 17. ff. de instit. & jur. Et si non ignorem Bar. distinctiones ibidem approbatas esse teste Oldecio in ead. l. omnes populi. nu. 13. co. 19. Et sic reiecta consuetudine non vocata banur absentes, nisi in casibus a iure expressis, quorum nonem casus ponit And. Abexea. in d. c. cum omnes. num. 105.

9 Nona est regula, Quod filius nō potest exhæredari nisi in casibus a iure expressis. Licet fialiquis casus sit maior expressis potest illo mediante exhæredari, pro vt omnia hæc communia testatur Ias. in auth. ex causa. n. 4. & 6. de liber. præt.

10 Decimo. Pœnæ priuationis, imo cuicunque pœnæ non est locus nisi in casibus a iure expressis, vt est text. in auth. de non eligend. secund. nu ben. 5. sin autem nō valuerit, verī. nec quælibet est lex. Quem ad hoc commendat Bald. in auth. ex testamento. col. penul. nu. 5. C. de secund. nupt. & Alex. in l. etiam. 5. i. col. 3. ff. solu. matrimo. glos. & ibi Abb. nu. 7. in fin. in cap.

ditio, litera. C. & secundum eundem Abb. in c. 1. de arbit. & in ca. cum spe citali. nu. 1. de appell. vbi est vnus casus. Et alios tres casus ponit Everard. in loco. 1. suæ centuriæ locorum pag. 90. in paruis. verb. item tertio. vbi dicit, quod a talium arbitrorum iuris sententia appellari potest, licet a sententia compromissarij non possit. Et hoc antea, hodie tamen ab vtriusque sententia appellatur, vt in l. 4. titu. *De las entregas y exfecuciones*, infra lib. 4. vbi dicemus.

82 Vigesimo secundo, Mulieri nõ prodest iuris ignorantia vltra quã masculis, nisi in casib' in iure expressis, vt in l. 6. & ibi doct. C. de iuris & fact. ignor. Paul. in l. 1. in prin. C. eod. tit. & 27 Abb. in c. 1. nu. fin. de conuers. coniugat. in c. per latum. nu. 1. qui filij sint leg. & in ca. & si necesse. nu. 7. in medio. de donat. inter vtum & vxorem. Cui regulæ est & similis alia regula, scilicet, quod mulier nullam habet Prærogatiuam vltra masculum nisi in casibus a iure expressis secundum De cium in 1. femina. nu. 9. ff. de regul. iuris. Vbi a num. 25. ponit casus vbi a iure expresse prærogatiua datur mulieri, quæ masculo non datur, de quo latius in primo casu & regula supra latis dictum remanet.

83 Vigesimo tertio. Excommunicatio & mors non æquiparantur nisi in casibus a iure expressis secundum Orosciu in l. & quia. col. 1. 64. in fine. cũ pluribus sequent. ff. de iurisdict. omnium iudi.

4 Vigesimoquarto. De spectantibus ad clericos id solũ licet iuxta, quod reperitur in iure expressum, vel concessum, secundum glo. in cõm. 24. q. 3 2. quam dicit singularem Abb. in ca. 2. nu. 19. de iud. & in c. quanto. nu. 12. de consuetud. & Ias. in repetit. l. admonendi. nu. 214. ff. de iure iuran.

25 Vigesimoquinto, Propter mendacium nemo est puniendus nisi in casibus a iure expressis secundum Orosciu super. 1. fe. veier. col. 68. d. in prin. & Didacum Perez in l. 10. ti. 2. lib. 1. ordi. col. 85. in fine cum prin. sequentis, & Menoch. de arbitrarijs iud. lib. 2. centu. 3. casu. 276. num. 8.

26 Vigesimo sexto, Inferiores ab episcopo non distinguunt nisi in casibus a iure expressis, secundum Abb. in c. 2. nu. 2. de eo, qui furt. ordin. suscep. & in cap. fin. nu. 10. in med. de postul. prælati, & in c. cum te. nu. 16. de reud. & in c. 1. nu. 7. de voto. & in cap. cum admonaste ium. nu. 19. de statu monacho. & vide, quæ dicemus infra regul. 39.

Vigesimo septimo. Valet argumẽtum de pœna legali ad contentionem in casibus in iure expressis, secũdum Rebuffum in rep. l. vnic. C. de sententijs in glo. præferuntur. nu. ne. 33. in fine.

28 Vigesimo octauo, Minor runquã fuppletnegligentiam maioris nisi in casibus a iure expressis secundũ Abb. in c. qualiter & quando. nu. 7. ad fin. de iud. & c. cum in cunctis. 6. clerici fame. nu. 5. de electione. Et vnus casus ponitur in cap. 2. de concess. præbe. secundum Abb. ibi. nu. 6. scilicet, quod capitulum fupplet negligentiam episcopi in collatione beneficiorũ. Alius casus ponitur in c. cum simus. 9. quæstione. 3. secundum Abb. d. numero. 6.

29 Vigesimo nono. Non licet transire per agrum alienum dominio inuito, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in ca. venerabilem. nu. 2. de electione.

Trigesimo, Fiscus semper vtitur iure priuati, nisi in casibus a iure expressis secundum glo. versi. pertinet, in l. 1. C. de petitio. hæred. & allegat eam Ias. in 5. in bonæ fidei. nu. 72. in fine de action. & probatur ex textu. in l. diuus.

dinus. in ff. de bonis damnator. Et priuilegia fisci ponit Fran. Vibanus tract. de priuilegijs. & tradit hos Ias. in stipulatio ifta. 5. alteri. num. 1. & 64. ff. de verb. oblig.

31 Trigesimoprimo, episcopus nõ potest alia iura episcopalia petere, quæ, quæ in iure expressa reperiuntur. text. in c. conquerente. & ibi Abb. n. 11. de offic. ordinar. de Abb. e. licet olim. nu. 3. de accusatio. facit text. in c. cum ad quorundam. de excessibus prælat. & sentit gl. z. in c. in quibusdam, depœnis. alias restituer duplũ. secundũ iura canonica per gl. illam ad hoc allegatam. Quod adeo procedit, q. neque in clericos potest episcopus alia exa 37 ctionem facere, quam ea, quæ in iure permissa reperitur, & scripta, secundum Abb. in c. 1. n. 1. de excessib. prælat. & ita inquit idem Abb. in c. cum sit nu. 1. de Simo. cõmunem esse opinionem nullo casu procrastionem prælatorum præstandam pro officio suo impẽdendo, nisi in iure aliud reperiatur scriptum. Et sic exigens procrationem, inquit ibi Ab. & ibi eius ad ditio, plura alias notans, quod debet allegare casum expressum procrationem illam, quam petit permittem tem petri per exigentem eam, & alia diximus supra in casu;

32 Trigesimo secundo. Inter legẽ diœcesanam & legem iurisdictionis differentia fieri non debet, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in c. dilectus. nu. 4. de officio ord. vbi Abb. ponit ea, quę sunt iurisdictionis ordinariæ, quarum differentiarũ vna ponitur per Marcum Anto. Cucho. in institut. Canonicis. tit. de officio ordinatij pag. 2. in medio.

33 Trigesimo tertio. Legatus aliusquam de latere non dispensat. nisi in casibus a iure expressis secũdum Speculat. relatum per Abb. in c. fi. num. 3. de transactio.

34 Trigesimo quarto. Arbiter potest procedere pœne absente per contumaciam, nisi in casibus a iure expressis, nec colligitur ex Abb. in capit. cum fratres, nu. 13. de arbitris.

Trigesimo quinto. Nullus dispensare potest contra Pœne constitutionem, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in cap fin. nu. 8. de arbit. alias est Abb. hoc dicens in capi contti git nu. 3. de arbit.

36 Trigesimo sexto, Arbitratores non differunt ab arbitris, nisi tantum in casibus a iure expressis secundum Abb. in d. c. fi. nu. 8. de arbit.

Trigesimo septimo. Causa iuramẽti decisa non retractatur præsertim per iuri, nisi in casibus a lege expressis, secũdum text. vbi ita summat Bal. in l. 1. C. de rebus credit.

38 Trigesimo octauo. Pœna dispositionis nõ imponitur nisi in casib' a iure expressis secundũ gl. in fum. 25. q. 8. & Abb. in c. alfi cleri, in princi. nu. 4. de iud. Ias. n. 31. & Rip. in l. quod te mihi. ff. si cert. petat. idem Ias. in l. 1. nu. 12. C. de transact. & Bald. in auth. ex testamento. C. de secund. nupt. quæ regula similis est illi, quam posuimus supra in decima regula.

39 Trigesimonono. Episcopus nondũ præsat, nisi in casibus a iure permissis secundũ gl. & ibi Abb. in c. dilectus. nu. 5. de temp. ordin. & gl. & ibi Abb. num. 4. in c. affi clerici. 5. de adulteriis. de iud. cum aliquibus sequentibus. & eundem Abb. in c. 2. n. 8. de clerico, non ordin. min. Vbi est vnus casus, vbi episcopus dispensat. alius est in c. 1. de clerico, per latum promot. secundũ Abb. ibi. n. 2. alius in c. 1. de eo qui furt. ordin. suscep. secundum Abb. ibi. nu. 3. Hanc etiam regulam ponit Specula. in titu. de dispensat. 5. nunc de episcoporũ. nu. 23. & ibi eius additio. Ethanc testatur regulã communem Feli. in d. 5. de adulteriis. in prin

cip. quã & ponit Abb. in cap. 1. de tornean. nu. 1. Et hic secundum Host. in summ. ti. de dispensã. 5. quis possit. n. 33. in crimine maiori adulterio cipi copi non dispensant nisi in casibus a iure expressis. Et hos casus ponit Specul. ti. de lapsis & dispensã. 5. nunc de Episcopo dispensatione, quos transcripsit Selua in tractatu de beneficio 4. p. q. 7. & Duen. reg. 247. & l. 4. titu. 5. p. 1. 64. ponit aliquos casus, vbi Episcopus dispensare non potest. In huius tamen regulæ propositum notandum est, quod vbi in iure dicitur, quod posit dispensari, intelligitur potestas dispensandi Episcopo concessa, vt verba aliqui operãtur, nam de Papa non est dubium. Ne ergo verba superflua sint, episcopo censetur potestas concessa dispensandi secundũ Abb. in ca. fi. nu. 10. de postul. præfatcundem Abb. in c. 2. nu. 6. de clericis pugnant. in duel. Vbi & alias in propositũ regulas duas constituit ex Inno. per eum allegato, scilicet, quod quasi semper potest episcopus circa beneficium dispensare, item quod vbi concederetur dispensatio, intelligitur concessa episcopo, & non inferiori prælato, nisi aliud exprimatur, quod optimum est ad casum, & regulam. 26. supra posita m. Ex quibus inquit, & vult Ab. in ca. fi. n. 10. de postulat. prælat. quod Episcopus dispensare potest super omnibus casibus a iure expressis, licet specialiter in per sonam episcoporum non sint collecti, sed generaliter, idē Ab. & ibi gl. dispẽsatũ in c. pastoralis. decleri. excomunica. & in cã quibusdã. n. 5. de
11 penis. Inferiores tamen ab episcopo solũ in casibus specifice eis permissis dispẽsare poterũt secũdũ Abb. ibi. Sicq; inferri ex his poterũ alia regula quam magis communem teſtatur gl. in d. 5. de adulteriis, scilicet, quod Episcopi dispensant, nisi vbi expresse prohibitum reperitur. Pro qua quidẽ doctrina videtur facere text. in d. l. 64. ti. p. 1. dum ibi ponuntur casus, vbi Episcopos non potest dispensare quasi exceptio illa firmet regulam in contrarium. Exquibus ego (salua correctione, & declaratione sanctæ matris ecclesiæ, cui & in his, & in omnibus aliis meis dictis, & factis me sempersubiecti, & nunc (subijcio) ex prædictis vtranq; regulam verã credo, hoc scilicet modo, q. Episcopi non possint dispensare nisi in casibus, vbi de iure permittitur, casu tamẽ isti sunt omnes in iure expressi, vbi dispensatio permittitur, & si dispensationis talis facultas episcopoinõ dirigatur specialiter. Et sic regulariter dispensant, nisi in casu, quo Papa sibi dispensatio reseruatur, vel vbi de iure expresse Episcopo prohibitum reperitur dispensare. Et sic supradictæ regulæ optime se compatiuntur, secundaq; regula ex hac derinatur, scilicet, q. regulariter est Episcopis dispensatio commissa, nisi vbi expresse prohibiti reperiuntur secundũ. d. l. 64. Si tamẽ penam ponitur ipso iure nõ licet Episcopo dispensare secundum Tira. in l. 6. vnquam. verbo. reuertatur. nu. 370. & C. de reuocand. donat.

40 Quadragesimo. Excommunicatus repellendus est a iudicio, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in ca. intelleximus. nu. 2. de iud. & in c. cum inter. in fi. de exceptio.

41 Quadragesimo optimo. Ad arbitros iuris super probanda recusatione nõ habemur recursus, nisi in casibus a iure expressis secundum Ioan. And. ibi rum per Abb. in repet. c. si quis contra. nu. 23. de foro comper. per eundem Abb. in c. cum speciali. in principio. nu. 3. de appellatio. vbi est vnus casus. Et huic regulæ conducit regula. 21. supra eod. vbi allego Euerard tres casus ponentem.

Quadra-

42 Quadragesimo secũdo. Pena decem librorum ex uno ad aliũ non debet imponi, nisi in casibus a iure expressis secundum Innocentium, vel Abbatem per. c. si quis contra. n. 40. in pen. & in fi. de foro comp. Et hic datur qualibet negligentia Episco. non succedit archiepiscopus nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in cap. nullus. nu. fi. de iure pat.

43 Quadragesimo tertio. Pena nõ habet locũ nisi in casibus a iure expressis, prout tenet Abb. in repet. declaratis contra. n. 40. in fi. de foro compẽtẽtiæ Did. Perez. in l. 10. tit. 2. li. 1. ordinac. col. 83. in fine, cum sequentib.

44 Quadragesimo quarto. Nõ potest aliquis pellari ante sententiã a iudice seculari, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in c. licet. n. 14. de for. compẽt. Et sic casus, de quibus, quod ponuntur in c. super eo. de appellat.

45 Quadragesimo quinto. Iure canoni quilibet potest eximere a certo genere iudicum & transferens in aliud iudicum genus nõ perditur per delictũ, nisi in casibus in iure expressis, quetiam de iure ciuili procedit. Quam regulam colligo ex Abb. in c. fi. nu. 11. in medio. de foro compet.

46 Quadragesimo sexto. Prestare potest clericus iuramentum ex causa absque superioris licentia, nisi expresse inca. 2 iure prohibito secundum Abb. in c. 1. nu. 8. de iuramen. calum.

47 Quadragesimo septimo. Administratores bonorum ecclesiæ non possunt facere eius oditionem deteriorẽ, vel alienare ipsius bona nisi in casibus a iure expressis secundũ Abb. in c. penult. nu. 4. de diuisio.

48 Quadragesimo octauo. Festũ cuiusliber sancti non est in præcepto feriandum, vt nõ possit ex eo iudicium agitari, & tantum illud a iure est speciale, quod non reperitur. Ita colligo ex Abb. in c. fi. n. 7. de feriis, vbi tex. ponit

49 ella hoc & Abb. in. 6. & alla refert.

Quadragesimo nono, Partes nõ possunt eorum pellitrenunciare feriis inhonorem hominum, nisi in casibus in iure expressis, ita colligo ex gl. verb. quibꝰ. in medio. in c. fi. de feriis, quæ quidem inquit vnum casum esse in cognitione tenti. deiud. & l. 1. 6. vltim. 50 & l. sequitur. ff. eodem titulo.

Quinquagesimo. Dilatio ad tẽpus ante tempus peti non potest, nisi in quibusdam casibus a iure concessis, ita colligo ex Ab. in c. finali. verbis. de 51 plus petitio. vbi duos casus ponit.

Quinquagesimo primo. Negãs te aliquid debere, & vincatur, potest adhuc alias exceptione vti, nisi in casib. a iure expressis secundum glos. prima m in medio in summa. 13. q. 2. vbi 52 ponit alios casus.

Quinquagesimo secundo. Per clausulam (appellatione remota) elidit facultas appellandi, nisi in casibus in iure expressis secundum Abb. in c. ex conquestione. num. 4. de testib. Specul. & in eadem cæteras. nu. 3. de reiud. gl. in c. ad Romanã. l. 1. 1. quæstio. 6. vbi tenet in medio. in cert debitus. le appellat. & ibi Ab. nu. 14.

Quinquagesimo tertio. Mors cessionis, & mors naturalis non æquiparantur, nisi in casibus in iure expressis secundum glosin cap. placuit. 81. 2. 16. quæstio. 1. vel vbi in vtraque est eadem ratio. Secundum communem in c. sufficiat de refeript. libr. 6. & secundum Abb. in c. si est de præbend. num. 11. & eundem Abb. quem omnes videsis. ca. cum sit. nu. 4. de conuert. coniugat. & Bartholin. auclit. de nupt. 3. nu. 1. & 2. & Suarez in allegat. 20. vers. omnes isti cap. huiusmodi. 13. Et ita in hac ea parte. in insulam. nu. 3. vsque ad finem. & de verbo. obligat. Rol. 164. ponit plures casus, vbi nobis civilis æquiparatur naturali, & in fine plures de illa

regula tractantes allegat, & alium casum propterea in.l. si quis sub conditione.ff. de testam. & ibi glos. fina. in principio, ita sensit.

54 Quinquagesimo quarto. Sinepecca to non potest contrahi cum excommunicato, vel aliquid ei promitti, vel solui nisi ineasibus a iure expressis secundū Hosti. relatū per Ab. in c. veri- 60
tatis.n.39. de dolo & cōsum. vbi allegat Innocen. aliquos casus ponētem

55 Quinquagesimo quinto. Citatioad domum regulariter non valet, nisi in casibus specialibus in iure expressis, secundum Ab. in c.si.nu.fi. de eo. qui mittit. in posse. & vnū casū habemus in l.fi.ff. de las entregas, infra. li.4.

56 Quinquagesimosexto. Exceptionis probationem semper a principio ante receptionem testium admittēdam nisi in casibus, vbi ius exprimit illam reseruandam in iempus publicationis, & disputationis, ita Ioan. And. & Vincent. relati per Abb. in c. capar te. nume. 8. post princip. versic. extra glos. de testibus. vbi de hoc late tradit, & ibi eius additio.

57 Quinquagesimo septimo. Probatio quę sit per famam, quod memoria hominum non exstat, solum habet locum, quando in iure exprimitur, secundum Innocent. relatum per Ab. in cap. veniens ad nos. nume. 8 post princip. de testib.

58 Quinquagesimo octauo. Non tenetur quis, qui testes descripti in aliquo instrumento per prius cognoscant contrahentes, sed sufficit tempore confectendi instrumentum, eos cognoscere, nisi in casibus in iure expressis secundum Ab. in c. cum causam. n. 16. in fine. de testib. & tradit. per glo. percebrinos in l. 54. n. 18. p. 3. & Bur. in l. 3. Tau. 1. p. n. 149. conclu. 3.

59 Quinquagesimo nono. Subscriptio testis in instrumēto non est necessaria nisi in casibus in iure expressis secundū Inno. relatum per Ab. in c. 1. col. 3. ad fin. de fide instrumē. & secundū eundē Ab. in c. n. 4. de his quę sunt a parte. V bi. n. 5. inquit, q in alienatione rei ecclesiasticæ requiritur subscriptio clericorū. Et alios casus, vbi subscriptio requiritur, ponit Auend. in c. 16. præterum. n. 2. per totū. lib. 2.

Sexagesimo, per Deum creatorem, non vero per creaturam iurādum est nisi in casibus in iure expressis, secundum gl. 4. & ibi Ab. notab. 1. & nu. 6. in c. & si christus de iure iuran.

61 Sexagesimo primo. Archiepiscopus dum visitat prouinciam non potest præterea debiti ferre sententiā in subditos sui suffraganei, nisi in casibus in iure expressis, de quibus, in c. pastoralis, de officio ord. secundum Ab. in c. cum ex officij. num. 11. in medio de præscript. Et sic alia desumi potest regula, scilicet, q Archiepiscopus, nisi in casibus in iure expressis non habet iurisdictionē in subditos sui suffraganei nec secundum Abb. in c. 3. nu. 10. de institutio. & si suffraganeorum subditi clerici sint, secundum eundem Ab. in c. cum dilectus, nu. 9. de cleri. non residen. Et vnum expressum casum ponit Ab. in c. ex frequentibus, nu. 4. de institutio. Alium casum, scilicet ratione notorietatis delicti ponit idem Abb. in d. c. 3. nu. 10. de institutio. & est optima l. 9. tit. 9. part. 1. pro co. & pro extentione. c. Romanus, notoria. de cōsti. li. 6. Et alij casū ponit idē Ab. in capen. n. de pœnitentijs, & remiss. vbi & allegat tractātes quam habeat potestatem Archiepiscopus in sui suffraganei subditis, & in tra eodem in casu. 92. alio modo ampliatur hæc secunda regula.

62 Sexagesimo secundo. Non potest quis habere duas Ecclesias, vel prębendas in eodem Episcopatu, vel in diuersis, nisi in casibus in iure expressis secundum Abb. in repet. ca. extra pandę. 5. qui vero. nu. 17. de præben. vbi hos casus refert.

63 Sexagesimo tertio. Nihil potest innouari sede vacante in præiudicium ipsius sedis, nisi iure expresse caueatur secūdū Ab. in rubr. ne sede vacante

64 Sexagesimo quarto, Capitulum non succedit in iure episcopi, nisi in casibus in iure expressis secundum Abb. in ca. 1. nu. ne sede vacante.

65 Sexagesimo quinto, In actu facto per Episcopum & capitulum vel per collegium, vel etiam per vniuersitatem non est necesse exprimere nomina singulorū, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in c. quanto. nu. 7. in fin. de his quę fiūt a prælat.

66 Sexagesimo sexto, Bona infeudata, quæ redeunt pleno iure ad ecclesiā propter finitum tempus concessionis, vel propter dilictum ea tenentis, si applicantur mense prelati, nō possunt amplius concedi in emphyteusim, neque infeudari, nisi in casibus a iure expressis secundum Abb. in c. vt super. nu. 10. de rebus ecclesiæ non alienandis.

67 Sexagesimo septimo, Possessiones spectantes ad mensam prælati, vel capituli prælatus alienare non potest, nisi in casibus in iure expressis secun dum Abb. in c. ante penul. nu. 2. de rebus ecclesiæ, & casus hos vide per eūdem Abb. in c. nulli. eodem tit.

68 Sexagesimo octauo. Vnus incęptus debet esse completus, nisi in casibus in iure expressis prouti voluit Ab. per glo. 2. ibi in capit. ad nostram. col. fi. ad finem, de regularibus.

69 Sexagesimo nono. Matrimonii cō tractum per verba de præsenti etiam carnali copula nondū consummatum non potest dissolui, nisi in casibus in iure expressis secundum Ab. in c. ex publico. n. fi. de conuersio. coniugat. & clarius idem Abb. per tex. ibi in c. ex parte. el. 2. n. 3. eodem tit. Et sic Papa non potest illud dissoluere, nisi ex causa in iure expressa, per ingressum religionis, vel ex causa fœuitiæ alterius coniugum ex tex. in c. literas de restitut. spoliat. secundum Ab. ibi. & notat Euerard. in centur. locorum loco. 3. pag. 43. in medio. vel ex alia simili causa in iure expressa, ex qua matrimonia dissolui possunt, & vide Coua. in 4. 2. part. c. 7. §. 14. nu. 13.

70 Septuagesimo. In casibus iure non expressis debet semper iudex inclinare in partem humaniorem, & præsumere ignitatem præoculis, & pœnam imponere habito respectu ad personas, causas, loca, & tempora secundū Abb. in c. fin. nu. 4. de translatio.

71 Septuagesimo primo. Dilatio concessa a lege absque indicis ministerio expresso vel tacito non potest a iudice immutari, nisi in casibus, inquibus reperitur expresse in iure cautum, quod iudex dilationem mere legalē possit immutare, ita colligo ex Ioannan. in l. 2. n. 2. 3. in medio. verū certa fuit opinio, fi de re iud. & latius ibidem in 4. opinione, & Didacu. Perez lib. 3. ordinam. col. 869. in medio.

72 Septuagesimo secundo. Omnes admittuntur ad matrimonii contrahendum, qui expresse a iure prohibitō sunt secundum gl. penul. per tex. ibi in c. cum apud, de sponsa lib.

73 Septuagesimo tertio. Quilibet actus potest per procuratorem exerceri, nisi ille, qui expresse in iure reperitur prohibitus, secundum Abb. in c. veniens, nu. 4. de cognat. spiritu.

74 Septuagesimo quarto. Non est recedendum a regula, nisi in casibus in iure expressis secundum Castillo in. l. 10. Tau. nu. 4. in prin.

Septuagesimo quinto, Mulier regularitter non tenetur comparere per sonaliter, nisi in casib' in iure expressis, secundum Mantuanum in suis obseruationibus legalibus, obseruatio-

ne.2.pagi.16.in medio,in paruis,alias hoc asserit non ipse Mantua. sed adducit Decij in l.fœmine.nu.81.litera.A.ff.de regul.iur.

75 Septuagesimo sexto. Actio cõtraria non habet locum nisi in casibus a iure expressis secundũ Mantuanũ huc & non supra procedit cui asserentem in suis obseruat.legal.obseruat.2.pagin.16.in medio in paruis.

77 Septuagesimo septimo, Motus proprius nihil operatur vltra casus in iure expressos secũdum Abb. in c.quia circa.n.7.de consangui.& affinitat. & Rebuffin concorda.in rub.formamand.apostol.gl.motuproprio pag.28.vbi ponit.41.effectus ejus.

78 Septuagesimo octauo. Mater non cogitur dotare filiam, nisi ex rationabili causa,& ex causis a iure expressis ita summatur text.in l.neque mater. C.de iure dotium.

79 Septuagesimonono.Propter homicidium generaliter commissum non priuatur quis specioniugij,nisi in casibus exceptis,& in iure expressis secũdum Abb.in c.1.nu.15.de diuortijs,vbi remissiue hos casus ponit.

80 Octogesimo , Delicta, quæ impediunt matrimonium contrahendum non impediunt tamcontractum,nisi in casibusin iure expressis secundum Abb.in c.1.nu.fin.de diuor.

81 Octogesimo primo, Clausula, seu quocunque modo vacet,quamuis sit vtilis,si apponatur in Bullis Papę, ni hilominus habet locum in casibus, in quibus a iure mentio specialis desideratur secundum additionem Ab. in cap.ex parte.num.13.de concess. prębend.

82 Octogesimo secundo , Vir rationabile duodecim filiorum est immunis inuita a cõtributionibus tantũ in iure expressis secundũ Dd. Per.in l.1.c.co.97. in medio.ti.3.li.1.ordinament.

83 Octogesimo tertio, Martius restituendo vxori constante matrimonio doté non liberatur : nisi ex causa expressa in iure soluat, ita colligo ex Paul. Castren.in l.1.n.6.in fi. ff. solut.matrim.& habes. ex.& ibi Doctores, in l.quamuis.ff.eod. titul.

84 Octogesimoquarto, Beneficio nunquã quis priuatur, nisi a iure expresse caueatur,secundum A[illegible].in l.etiã filios.5.licet.in doralibus.nu.7.ff.solut.matrimo.

85 Octogesimo quinto , Cum infami non dispensat Episcopus, nisi in casibus in iure expressis secundum Abb. in cde simoniaco.nu.6.ad finem.de simonia.

86 Octogesimo sexto,Testes excõmunicati indistincte repelluntur,nisi in casibus iniure expressis secundũ Abb. in c.licet.Helisanna.de simon.

87 Octogesimoseptimo. Adscripti nõ tenentur dominis vltra ea,quæ in iure expressa sunt secundum Ab.in c.2. in medio.de Iudæis.

88 Octogesimo octauo.Irregularitas, quecunq; per ingressũ religionis tantum in casibus in iure expressis tollitur secundũ Abb.in c.2.n.fi.de apostatis.& Coua.in clem.fi.furiosus.pa.§.2.n.6.in princi.& Suarez allegatione.25.fo.288.pagi.1.in fine.

89 Octogesimo nono,Homini quãticunque facinoroso in vita, & inmorte contrito non sunt denegãda sacramenta,nisi in casibus iniure expressis secũdum Ab.in ca.2.n.2.de furt.imo neque condemnatis ad mortem, vt alio in loco dictum remaner.

90 Nonagesimo.Expendentes scientermonetam falsam non debent puniri vt falsarij,nisi in casibus in iure expressis,secundum Abb.in c.ad falsariorum.n.5.de crimine falsi, vbi remissiue ponentes hos casus allegat.

91 Nonagesimoptimo.Clericus excõmunicatus nõ gaudet priuilegioclericali,nisi in casib' in iure expressis,secundum Abb in ca.postulastis.nu.1. de clerc excommunic.vltimũ.

92 Nonagesimo secundo. Metropolitanus,nihil authoritatis potest attentare in diœcesi sui suffraganei, nisi quatenus in iure reperitur expressũ secundũ Abb.in c.1.circuit vnire.n.4.de excess.prela.non solũ contentiosum, sed neq; voluntaria iurisdictione,secundum eundẽ Abb.in c.penult.n.3. de pœnitẽ.& remissio.& supra alio casu alia diximus in huius propositi scilicet.in 61.

100 Nonagesimo,tertio,singulares per 93 sone interdicto innodatæ nõ possunt in illa ciuitate, neque alicubi audiri diuina,neq; celebrare,nisi tantũ inca finibus a iure expressis secundũ tex.Ea quo ita colligo in c.si sententia.inver. finde sent.excommun.lib.6.quẽ in diffinctionis decisionẽ in hoc allegauit Bart.in l.1.n.13.C.de summ. Trini.

94 Nonagesimo quarto,Pleno iure nõ 102 oblati monasterio,aut alicui ordini, id efl,qui se & sua nõ dedicauerunt, non gaudẽt priuilegio illorũ,in quorum fraternitate sunt recepti, nisi in 103 casibus a iure expressis,secundũ Abb. in c.penult. de priuileg.

95 Nonagesimo quinto,Patroni, vel adiuncti nõ possunt plus iuris vẽdicare in ecclesiis,quã in iure expressũ reperitur,text.& ibi Abb.1. notabili. 104 in c.in quibusdam.de pœnis.vbi glo. 2 ponit permissa patronis.

Nonagesimo sexto.Ab excommu- 96 nicatione lata a canone nullus prelatus inferior ab Episcopo absoluit,nisi in casibus in iure expressis secundum Abb.in cap.2.nu.3.de sententia excommuni.

97 Nonagesimoseptimo.Abbas dispen- 105 sat cũ monacho irregulari manusvio lentas in monachũ fui ordinis ingrediente,in aliis tamẽ casibus nõ dispensabit, nisi quatenus in iure inuenitur expressum secundũ Ab.in c.cum

illorum.nu.4.de sententia excõm.vbi est optimum ad casus.26.supra eod.

Nonagesimo octauo,Seruus perpe- 59 tiens clericum violenter tenetur pro absolutione adire Papã, nisi in casibus in iure expressis, secundum text. casus ponentem in c.relatum.desen.excõm.& ibi Ab.num.1.fensit.

Nonagesimo nono,Patronus non 60 priuatur potestate præsentandi, nisi in casibus in iure expressis secũdum gl. Ab.in c.fi.de iure patro.

Centesimo.Non debet induci cor- 100 rectio iuris ciuilis per ius canonicũ nisi quatenus expressum reperiatur secundum Sal.in rub.nu.8.in medio. ff. de verbo.obliga.

Centesimo primo quo ad tẽporalia papa debet habere gladiũ in vagina,nisi in certis casibus a iure expressis secundum Dida. Perez. lib.1. ordin.colo.715.in prin.c.

Centesimo secundo, Ab extraiudi- 102 ciali actu nõappellatur,nisi in casibus a iure expressis secundũ Aot.de sant-Georg.in rubri.num.17.de appellat.

Centesimo tertio, Absentia inter 103 locutoria iure regio nõ licet appellare,nisi in casibus a iure expressis secundum text.vbi casus in l.3.ti.18.infra.lib.4.tradit Guido Pap. decis.10. in fin.& decis.75.

Centesimo quarto,Notarius faciẽs 104 contractum illicitum nõ punitur pœna falsi,nisi tãtum in casibus a iure expressis secundum Bar.vbi additio litera.A.in l.1.n.4.C.de petitio.bonorũ subtalati. toto.de Bart.in l.1.in fine C.de immunitatenimi.cõced.lib.10.

Centesimo quinto.Nemo munere 105 mere patrimoniali excusatur,nisi ille,qui in iure expresse excusatus reperitur secundum Bart.in l.1. numero 8.C.de muliebribus & in quo loco lib.decimo.

Centesimo sexto. Omnes etiam 106 peccatores admittuntur ab oblatio-

uem faciendam, nisi tantum illi, qui expresse in iure reperiuntur prohibiti, secundum Abb. in cap. quia in omnibus. nume. 5. de vsur. allegando gl. in cap. obligationes. 90. distinctio. interenentes, & eundem Abb. in cap. ex transmissa. nume. 1. & 5. de decim. Et hanc approbat, tex. in cap. in fin. 19. part. 1. secundum glos. grandes. ibidē. Et personas, a quibus non licet obligationes recipere refert. l. illa. 10. & Angel de Clauasin summa, verb. obligationes, & Tho. 2. 2. quæst. 86 artic. 6. Et inter has personas enumeratur mererix, a qua inquit glos. illa dict. cap. obligationes non esse recipiendā obligationem, licet ele eme synam sic. Et idē tenet glo. in dict. capi. ex transmissa. & glos. in capit. non est putanda. 1. quæstione. 1. quod intelligerem, siue talis meretrix sit in locopublico, siue non, dum tamen meretricii eius publicum sit per glos. dict. in dict. cap. obligationes, & in summa. 14. quæstio. 5. & tex. in dict. 1. 10. quamuis Paul. de Castad. de iure patron. 3. par. prima causa quæst. 24. num. 33. & Troilus Maluicius licet non ita clare in tractat. de obligationibus. 2. part. numer. 6. & 7. aliud velint, imo quod requireretur, quod esset in loco publico, & meretricio, & sic in scorto. Ex dicta tamen glo. & ex dict. l. 10. indistincte videtur tenendum a meretrice non recipiendas oblationes, quamuis in loco publico, & consueto non existat, cū tamen publice corpus sui quæstū faciat. Et hoc verum est, nisi facerdos ipse esset in maxima egestate, & necessitate constitutus, nam tunc a quocunque liceret, ex c. fiquis. de furt. prout voluit Innocent. in cap. cum voluntate. de sententia excommunicat. per tex. ibi in. 5. 1. & ibi glo. præsertim, sequitur Troilus supra num. 7. sic & abvsurario secundum supra dictas glossas non est recipienda oblatio, dum tamen vsurarius manifestus sit. secus si occultus, secundum tex. in dict. ca. quia in omnibus, & tex. iuncta glos. in dict. cap. ex transmissa. & Marian. Socin. in tractat. de oblationibus. q. 4. & Troil. vbi supra. 2. parte. in principe, & probatur in dict. l. 10. ad finē. Imo & sunt, qui dicant, quod neque eleemosyna a talibus de iniuste quæsitis recipienda est, & secundum glos. in summa. 14. quæst. 5. per tex. in cap. 1. eadem causa & quæst. & gl. in dict. ca. extranuissa, & in dict. cap. cum voluntate, & in ca. non est putanda. 1. q. 1. quamuis contrarium teneat Abb. in dict. cap. extranuissa. nume. 6. & Anchatra. consi. 429. Quorū tamen opinio posset procedere. in illicite adquisitis, in quibus de iure non competit repetitio. De eis enim licet eleemosynam facere, & recipere, secus de illis, quæ reperi possunt, secundum prædictas glossas. De quibus videri poterit per Doctores relatos per Didacum Perez in l. 1. tit. 5. lib. 1. ordine. col. 209. in fine. vbi & col. 208. quærit, an decimæ de illicite quæsitis fint recipiendæ indistincte. Item & secundo tunc oblationes a dictis personis recipiendæ non sunt, quoties ipsi peccatis persistunt secundum tex. in dict. l. 10. & de pœna clerici a talibus oblationes recipientis. Vide Bernardin. Diaz in pract. cano. cap. 83. vbi inquit de clarandum esse qui manifesti vsurarij dicere nequeant, vt clerici abstinere nt a receptione oblationum eorū.

107 Centesimo septimo, Clerici a collectis exempti dicuntur, prout de iure reperiuntur exempti secundum additionem Bart. in l. 1. nu. 42. C. de municip. & in quo loco. lib. 10.

108 Centesimo octauo, Solum in casibus in iure expressis bonadelinquentium eis auferuntur si rales delinquentes habent ascendentes, vel descendentes tunc temporis fe eundum tex. in l. 5. in fin. tit. 31. part. 7.

109 Centesimo nono, Periurus, qui est propter periurium aliquo iure priuatus, nō est ipso iure priuatus, nisi in casibus a iure expressis secundum Didacum Perez. li. 3. ordinam. col. 954. versi. dobitatur præterea.

110 Centesimo decimo, Solum in casibus in iure expressis, & approbatis in continens præsumitur huius, cuius pater incontinens fuit secundū Alciat. de præsumpt. regul. 1. præsumpt. 24. nu. 1.

111 Centesimo vndecimo, Tempus de momento ad momentum computatur, nisi in casibus vbi iure aliter cautum reperitur, secundum Bertach. in repert. verb. tempus. versi. 25.

112 Centesimo duodecimo, Quodlibet delictum siue publicum, siue priuatū per viginti annos præscribitur, nisi iure contrarium de cem reperiatur se cundum Anto. Gomez. to. 3. c. 1. nu. 5. & duos casus enum erat. l. 3. & 4. tit. 1. 17. part. 7. Et itidem est aliis in actu fatione iniurtarum, quæ per annū tantum durat per iura vulgaria. Tempusque hoc etiam ignoranti currit se cundum glo. veynte. tit. 7. par. 5. in l. 5. Vbi & inquit, quod aduersus eius lapsum nulla dabitur restitutio, & si delinquens moritur secundum Gomez. vbi supra. num. 8. per quinquenium præscribitur iuri accusandi.

113 Centesimo decimotertio, Non est deueniendum ad iudicium forris, nisi in casibus a iure expressis secundum Suarez in l. quoniā 11. ampliat. pagi. 91. nu. 16. & Anto. Gom. tom. 2. c. 10. nu. 10. in fin. Vbi tamen inquit, quod incasibus similibus expressis idē erit. Et habes notare, quod res dirimi forte non potest, nisi in casibus a iure expressis, quin peccatum sit secundum additionem Bonifacij in tract. de maleficijs. tit. de fortilegis. pagi. 389. in paruis. col. 2. in prin. Et ideo similes casus non admitterem, nisi tantum ex presso in iure. Et de fortib' vide plura per Tiraque. de primogenitura. q. 17. in. 1. opinione, per totam.

114 Centesimo decimo quarto, Solum in casibus in iure expressis appellatione probationis venit probatio cōfecturalis secundū Hippolyt. in rub. fol. 37. in paruis. versi. secunda ratio esse potest. C. de probatio.

115 Centesimo decimoquinto, Probationi factæ per præsumptiones solū modo stand um est, tanquam vera in casibus a iure expressis secundū text. in l. 4. col. 2. in medio. tit. 11. 4. part. 3. quem ad hoc allegat Aucnda. in cap. 4. pretor. nu. 26. versic. & in occultis. li. 1. Et vnus casus ponitur in l. si quando, C. vnde vi. & in l. 4. tit. 7. p. 5. cum ea concordans. & in capit. afferte. de præsumptio.

116 Centesimo decimo sexto, Priuilegium principis super Portagio imponendo, vel rollendo solum in casibus in iure expressis interpretandum est secundum Aucnda. c. 4. pretor. nu. 6. lib. 2. & in nu. 7. ponit hos casus.

117 Centesimo decimo septimo, Probatio per testem de auditu auditus regulariter nō probat, nisi in casibus a iure expressis secundum Feli. in c. licet ex quadam, nu. 1. de testibus.

118 Centesimo decimo octauo, Nullū delictum reddit aliquem intestabilē nisi in iure expressum reperiatur, secundum Tello Fernand. in l. 4. Tau. num. 42.

119 Centesimo decimo nono, Infamia cuiuscunque qualitatis fit, ita reddit intestabilem aliquem, etiam post dānationem, sihoc iure expressum alias non, secundum eundem Tello Fernād. dez dich. l. 4. Tau. nu. 42. in medio.

120 Centesimo vigesimo, Clericus in fa eris constitutus ordinibus, nō potest puniri per iudicem secularem absque degradatione, & traditione facta per

iudicem ecclesiasticum, nisi in casibus in iure expressis, et quæ ista communis resolutio ex.c.cum non ab homine de ind.& c.ad abolendam.de hæret.& c.ad falsam.eodem. de crimi. falsi.& ea.notiunus.de verb.signi. Et vnus casus est in Assasino.secundum tex.in c.1.de homicid.libr.6.de quo per Couar.lib.2.variar.c.20.num.10. Alios casus refert idem Couarru.in prædi.c.32.nu.12.per totum, & allegat tex.in c.vnico.de vita & honest. clericor.lib.6. Vbi traditur casus, vbi clericus in sacris absquevlla degradatione amittit priuilegium omnino & ipso iure, etiam quo ad forum iuxta illius communem intellectum secundum eundem Coua.ibidem.

121 Centesimo vigesimo primo. Appellationi regulariter est deferendum, nisi in casibus iniure expressis, secundum Auenda.ca.6.præto.nu.3.in fi. li.1.& nu.4.ponit casus, vbi non deferitur.& Marant.in practi.pagi.919. nu.164.cum pluribus sequentibus.& pag.610.num.137.cum aliquibus sequentibus.

122 Centesimo vigesimo secundo. Aplatione pendente nihil innouandū, nisi in casibus in iure expressis, vtper totum titulum, ff. nil nouari appellpend.& casus ponit Marant, in practi.pag.578.nume.163.cum pluribus sequent.

123 Centesimo vigesimo tertio. Hæres intra tempus conficiendi inuentarii conueniri non potest, nisi in casibus a iure expressis secundum Boerium decis.53.numer.1.2.4.& 8.vbi ponit casus hos.

124 Centesimo vigesimo quarto, Non est in statu damnationis penitens non restituens male ablata, quæ mala sunt quia prohibita a iure, vt negociatio in clericis, aduocatio iniqua, certæ personæ, aut pauperibus, quibus confessor iussit restituì, si non acceptat ifta pœnitentiam, nisi in casibus in iure expressis, vbi expressum est, cui restituto sit faciendā. Ita colligo ex Florent. secunda parte, suæ summæ: tit.2.cap.5.in principio, vbi ponit vnū casum, vt in simonia, in qua restitutio faciendaest Ecclesiæ, vbi beneficium simoniace adeptum seruitur, quod & refert Sylues.in suma verb. restitutio.4.nu.1.& 2.

125 Centesimo vigesimo quinto. Nunquam requiritur tractatus, nisi in casibus a iure expressis secundum Rebu.in compend.alienat.rerum eccle siast.nu.83.

126 Centesimo vigesimo sexto, Solum illa sacramenta, velres sacramentales quæ expresse vel tacite permittendo, per ius permissa sunt fieri in loco interdicto, quæ in iure expressa reperiuntur secundum Nauar.in Manua. c.27.num.178. vbi ponit sacramenta hæc permissa.

127 Centesimo vigesimo septimo, Solū in casibus in iure expressis debet cite solicitus ille, qui contrahit cum ecclesia, vt contractus in vtilitatem ecclesiæ veratur, secundū Bal.in authoc ius.nu.7.C.de sacrosanct.eccles. vbi ponit casus istos, quos & ponit Abb. & Innocent.in c.1.de depositio. per Doctores in l.ciuitas.ff.si certi.petat. & faciunt, quæ diximus supra, in lib. 1.nu.18.ti.2.supra.

128 Centesimo vigesimo octauo. Nobiles, & fidalgui solum in casibus in iure expressis torqueri possunt, non in aliis secundum Auenda.in dictionario suo, verb. Caualliero. verbe, dicta tamen lex.fol.178.vbi temasisue hos casus ponit.

129 Centesimo vigesimo nono. Renunciatio beneficij non inducit vim sit in casibus a iure expressis secundum Rebuffum.in praxi beneficiorum.tit.de ratione persone, & rei.num.20. pag. 505.in principio.

Centesi-

130 Centesimo trigesimo. Omnis possessor coloratus defenditur per regulam, de triennali possessore, nisi in casibus a iure expressis secundum Gometium in regula, de triennali possessore.q.49.vbi hos casus exprimit.

131 Centesimo trigesimo primo. Omnis ille auduocare potest, qui expresse prohibitus non reperitur secundum Didacum Perez lib.1.ordina.colum. 658.q.12.vbi allegat casus hos ponentem, de quibus & per l.1.a.3.titul. 6.part.3.

Centesimo trigesimo secundo. Cle
132 ricus in casibus aduocare non potest, nisi in casibus in iure expressis, vt dicam in l.1.ti.tit.16.libro isto infra.

133 Centesimo trigesimo tertio, omnes iudices esse possunt, qui expresse prohibiti in iure non reperuntur secundum text.in l.cum prætor.ff.de iud. & in l.7.tit.9.infra lib.3.huius recopilationis, vbi in glo.1.ita notabo, & hos casus ponam.

134 Centesimo trigesimo quarto, Ex so la negligentia quis nunquam amittit ius suum nisi vbi in iure reperitur expressum per tex.notabilem in l.in filijs.C.de decurio.libr.10.quem ad hoc commendat Balbus in tractat. præscriptio.1.par.tertiæ partis principalis quæstio.10.nu.48.folio.28.in paruis.

135 Centesimo trigesimo quinto, Alius casus ponitur in l.17.titu.9.par.1.& ibi gl.verbo,el derecho.ponit casus.

136 Centesima trigesima sexta regula, & finalis est, quod exceptis quibusdam casibus, de quibus per glo.in ca.2.de pœniten. & remissio.& Hostiens.in summa, eodem titulo.§.cui consiteudum, & per alios relatos per Francis cum Vargas.in tractat. de iur.episcop.& Maxi. Pontif. potest. confirma.11.ab omnibus aliis posse sacerdotes absoluere. Quas omnes regulas, & casus studio ordinario vsque

nunc collegi, & licet earum posset effici vnus integer tractatus, imo & huius eram propositi, tamen quia pro nunc satis impeditus sum, & eiusdem officio nec aduocationis, libuit succincte hæc ponere, qua a multo sic reperies, & tot alijs existente olio hæc, & aliæ constituentur regulæ. Nunc autem deueniamus ad declarationem aliarum legum nostri tituli, & sic ad declarationem legis tertiæ, quæ in ordine erat, antea prima legi Tauri, & in ea sicut in alijs breuiſſime procedemus.

IN LEGEM TERtiam, quæ fuit prima legum Tauri.

1 *Tempore copilationis legum Partitarum regus ab Æra nominabatur.*
2 *Rex Ioannes primus iussit tempus ab incarnatione Domini numerari.*
3 *Æra quid sit.*
4 *Leges fori ad sui validitatem vsum, & eius probationem requirunt.*
5 *Lege fori potest fideiussor ante excussionem conueniri.*
6 *Fideiussor obligatus, si principalis nō soluerit non conuenitur ante excussionem.& nume.7.*
8 *Legum fori, & ſtyli etiam in ſcriptis redactarum probandus eſt vſus.& 11.*
9 *Doctori de conſuetudine atteſtanti credendum eſt.*
10 *Probatio vſus legum fori cui incūbit*
12 *Legis fori per Regiam noſtram legem approbatæ an ſit probandus vſus.*
13 *Pœna alia ſi per legem Regiam imponatur, quam per legem ciuilem quæ imponetur.*
14 *Delictum pluribus punitum legibus an omnes vel quæ pœnæ ſint imponendæ.& c.15.*
16 *Leges interpretari, & pertinet, cui & con-*

& condere.

17 *Consuetudo contra leges nostras Regias allegari non potest.*

18 *Consuetudo futura an legibus Regijs derogabit.*

19 *Consuetudine reprobata præterita, & futura censetur reprobata.*

20 *Omnis consuetudo contra ius irrationabilis præsumitur.*

21 *Immemorialis consuetudo contra legē consuetudinem reprobatam quid operetur.*

22 *Cōsuetudo exigendi maiores sportulas quam per ius aut regium expluditur.*

23 *Lex Regia nunquam per populum recepta seruitē condonare eius & non contradicente vel officiali eius potest derogari.*

TITVLVS PRIMVS.

SVMMARIVM.

Ordinem legum obseruandum in litium determinatione declarat lex nostra. In huiusque legis explanationis plura possem referre, quæ super ea Regij nostri commentatores retulerunt, quæ tamen missa facia quoniam mei institutiō est, nisi solum modo necessaria pro textualium declaratione dicere, nonvero aliorum scripta transcribere.

1 *Era de mil* Sic scribebatur tempore † copilationis legum Partitarum quamcopilationem, secundum legem nostram per Regem Alphōsum fuit iussum fieri, & publicatæ fuerunt leges partitarum, & earum copilatio tempore legis ordinamenti, de qua in lege nostra, prout ex eius verbis patet, ibi, *Como quier que hasta aqui no se hallasse que fuessen publicadas.* Temporeque illarum legum partitarum numeraba tur tempus ab Acta Cæsaris vsque ad
2 tempus Regis Ioannis † primi, qui iussit numerari annos a natiuitate Domini nostri Iesu Christi prout & hodie fit, secundum glo. in l. 54. verbo, la era. tit. 18. part. 3. & Menchim. in l. si aqua. nu. 7. C. de serui. & aqua. alias est. C. de diuerf. reser. & Orofet. in l. si quis ex argentarijs. 5. limitatur num. 18. colu. 7 36. de edendo. ybi his verbis inquit. Aetatmque tic tem poris Augusti Cæsaris intelligebāt, a qua Hispani olim annos computabant, vsque ad Regis Ioannis eius no minis primi, tempus qui iussit apponi annos a natiuitate Domini nostri Iesu Christi, prout hodie apponuntur, in curia tamen Romana ab Incar nationis die Dñi nostri Iesu Christi
3 numerantur. Et que Aera † quod Alciatus, & multi longo sermone tractant, Theoni & Astrologis principium temporis dicta, ye quibusdam placet, ab ære quod soluebatur. Alij heram scribi malunt, quasi principatum, dominationem vel Alij Aeram pro nota numerali annorum accipi, nam & Aera in numismatis idem est. Alij scribi temporibus Augusti solere sic, A. cr. A. c. id est, annus erat Augusti Cæsaris, quam tamen notam Ibratij, aut Imperatores per abbreuiationem contraxerunt, vbi omnes cōcedunt curiosę videri possunt, ideo missas faciamus, de quibus & de annorum computatione plura videri possunt per Couarr. lib. 1. variarum. c. 12. per totum.

Vna ley. Quæ quidem in ordinatio num libro antiquo inseritur pro. l. 4. tit. 4. lib. 1. ordina. qui liber ordinationum cum iam in hac Regia Recopilatione insertus sit, in præsente illius legis tenor inscribitur.

El tenor de la quales este que se sigue. Cuius quidem legis tenor quantuius in le-

In lege nostra non inseretur adhuc legi nostræ eam referenti, & ferueri violenti esset standum, vt per Anto. Gomez. l. 1. Tauri. nu. 1. de quo & videndus est Tas. in lectura. Ladmonen di. nume. 28. & 29. & in repetitione. num. 27. ff. de iure iurando.

En aquellas cosas que se ygoran. Et hoc, quia leges fori ad vtilitatem † vsum requirunt, & quod probe tur earum vsus, & consuetudo prout optime inquit Suarez, in proœmiole gisto. 1. & Didacus Perez in. 7. quæstio. procemiali ad leges ordinamenti, & Doctores in dict. l. 1 Tauri. Hoc enim verbum, fuero, significat, inquo vsus & consuetudo continetur, vt in quit optima. l. 7. ti. 2. part. 1. Et sic intelliges. l. si. tit. 6. & l. 1. tit. 17. lib. 1. fori, contra Montalvum, in l. 10. ti. 11. part. 3. aliud volentem. Nam vsus, & consuetudo legibus fori dat esse, & vbi talis consuetudo eis vtendi fertur, seruari & in posterum deber, non vero in alijs practicabitur locis, in quibus non seruatur. Exquo nouis sime infertur ad l. 3. tit. 18. lib. 3. fori,
5 disponentem, quodhabens † pro alioquo debito sibi Petrum obligatum, & Ioannem, tanquam Petri fideiussorē, portest agere contra fideiussorem, & eius bona etiam nulla facta excussione contra principalem, in correctionem rex, in auth. presente. C. de fideiuss. prout adueriit Palar. Rub. in repetitione capi. per vestras, notab. 5. fol. 106. colum. 4. in fine, & Suarez. l. 2. ti. de los emplazamientos. 5. 6. num. 1. pag. 398. nam illa lex fori hæc probans procedit, & seruabitur in locis, vbi vsu, & consuetudine approbata est, in alijs vero non. Et sic in effectu voluit eam intelligere, & declarare Dueñas, in reg. 335. limi. 18. quem refert & sequitur Baeça de debitore inope. cap. 5. num. 11. in fine. In locis enim, vbi lex illa fori non seruatur nō poterit ante principalis excussionē fideiussior conueniri etiam si ipse fide iussor se obliget, quod si principalis † termino statuto † non soluerit, ipse soluet. Adhuc enim tunc excussio requiritur, prout optime aduertit Antonius Gomez tomo secundo variarum. cap. 13. num. 2. Quicquid in contrarium dicerit Ripa, in l. ita stipulatus num. 6. of. de verborum obligatio, dicens, quod si apponatur per fideiussorē dicta clausula, quod si reus non soluerit tertimo statuto ipse fideiussor soluet, nulla excussione facta potsit die lapso fideiussor conueniri. Et pro ista opinione. Ripæ con tra Anto. Gomez, videntur acere tex in l. 16. tit. 11. par. 5. ybi *El segundo caso es. Dum* ibi lex illa ad deuenien di in tali casu contra talem fideiussorē, solum conuentionem & citationem in iudicio factam contra principalē considerat, & non aliam excusionē, ita quod si principalis conuētus pro solutione in iudicio nolnerit soluere, posit statim creditor a fideiussorem redire, quodvidetur contra Antonium Gomez, ybi supra. Et videtur quod procedere non posit existente dispositione authe. præsente, quam quotidie practicamus. Nam li cet fideiussio dicta, si reus non soluat, conditionalis videatur, secundū Bart. & Doctores, in l. ita stipulatus nu. 20. ff. de verbo. obligatio. & Anto Gomez vbi supra, & fatis verificatavi deatur conditio interpellato principali, vel consistuto in mora, tamen non potest agi contra fideiussorem antequam a principali exigi nō possit, secundum dict. auth. præsente, contra Rip. vbi supra, qui in dicta fideiussione illam auth. limitabat, vt nō procedere, & male, eo quod dicta conditio, si principalis non soluerit, tacite inerat, & expresso eius non debet plus operari, quam operarctur sinon expri-

exprimeretur, cum non exprimatur aliter, quam ineſſi ex ta dicta in l. non recte. C. de fideiuſſ. & l. 3. de lega. 1. Maxime ne itura ciuilia corrigantur; vel reſtringantur ſine correctionis vel reſtrictionis ratione. Poſſet tamen ſaluari opinio illa Ripę, & antellig. non quod per ſolã interpellationem extrajudicialẽ vel conſtitutionem in mora per dictã interpellationem, & laptum eius, operetur conuentio illa conditionalis, ſi reus non ſoluerit quod fideiuſſor ſine excuſione conuentus, ſed tunc demum cum, exiſtente dicta conuentione conditionali expreſſa, principalis ipſe conueniatur in iudicio pro debito, & ibi ſuper conuentione illa, & petitione debiti contestatur ſe debitore principalis. Namtunc ſi ſtatim quod lis conſtatur debitor ipſe plin cipalis cauerum non ſoluerit, poſſe ſtrunc denuntiari fideiuſſorem expreſſe obligarum, ſi reus non ſoluerit, quia tunc purificata ſit conditio illa, prout in dict. l. 16. diſponitur. Secundum quam procedat dictom odo doctrina illa Ripæ, & limiteturdoctrina Antonij Gomez, & dicta auth. præſente limitatur, ſ vt non procedat in caſu, in quo fideiuſſor obligatur expreſſe ſolidarie, ſi reus die præſtituto ſolutioni non ſoluerit. Tunc enim, ſi a principali peratum iudicio & non ſoluerit ſolueresſed potius voluiſſe hac durante litem conteſtationẽ, ſtatim poſit peti contra fideiuſſor e nullis in poſterum exciſſione facta; quaſi tunc expreſſio illius conditionis, ſi reus non ſoluerit, hoc amplius operatur, ſecundum Ripam, vbi ſupra, quam ſi tacite ineſſet. Nam ſi tacite ineſſet ſecundum eundem Ripam, ibi tantum in locodicit in ſe caſum impotentiæ & ſic tunc neceſſaria eſt excuſio. Sed ſi expreſſe apponatur incidat; & caſum nolentaria alterna- tiue tamen, ita quod ſufficiat impotentia, vel voluntas non ſoluendi ma niſeſtata per litis conteſtationem, non vero per ſolum diei aduentum vel interpellationem extraiudicialem ex dicti. l. Partitarum. Et ſic eſſem declaranda venit communis illa Bar. opinio in d. tit. 20. in d. in. ſtipulatus, vbi Rip. & Paſ. in 1 eam communiter approbant, & notanda hæc tenui, quia ſubtilis, noua, vera, & ſingularia, nec per aliquem dicta, quem vidi tim. Ad propoſitum igitur, vnde digreſſi ſumus, redeundo, lex illa. 3. tit. 18. libr. 3. ſolitione procedit, cum eius vſus probatus eſt, non vero alias, in o & adhuc eius vtu, & conſuetudine probata non procederet in duobus caſibus relatis per Suarez, in l. de los emplazamientos. 5. 6. num. 7. cum ſequent. maxime num. 12. pagi. 197. Eo dem enim modo intelligeres l. 4. tit. 18 lib. 3. fori. quã corrupte allegauit glos. magna. l. 8. tit. 12. par. 3. Nã probedit in locis, vbi vtitur non in aliis, prout in ead. l. 8. anotat glo. illa Gregorij Lopez, contra Montaluum in ea l. 4. fori, aliud & male vosentem. In tantumque vſus legum fori probandus eſt, & attendendus, q quamuis alias conſuetudo inſerpta iuſſu Principis aut populi redacta probetur per ſolam libricmonſtrationem vbi de tripca eſt, vt in conſuetudinibus feudorum, quæ Imperatoris Federici iuſſu inſcriptis tradita ſunt, ra men leges fori, & ſtyli, quæ vſum etiam requiruntſ, vt infra dicetur, licet iuſſu Principis in ſcriptis ſint redacta, legis tamen poteſtatem non habent, niſi & vſus earum probetur, aut per aliquem Doctorem ſcribentem, deuſu eius atteſtetur, prout optime in quit Oroſcius. in I. de quibus nume. 96. & 97. colum. 80. ff. de legibus. Quamuis, vt ipſe ibidem inquit poſt numerum. 99. in credatur Doctori at teſtan-

9 teſtanti, de conſuetudine receptior opinio ſit quod non quo ad plenam probationem, quo ad præſumptionẽ tamen bene creditur. Secundũ quod inquit ibidem ipſe Oroſcius procedere aliam frequentiorem etiam opinionem Doctorum contrariam alie rentium. Doctori teſtanti de conſuetudine credendum, vt ſcilicet, procedat quo ad præſumptionem tantum, non vero quo ad plenam probationem, prout alia etiam opinio receptior aſſeretur. Et ex hoc infero, quod cum Gregorius Lopez in ſuis gloſsis ſuper Partitam, ipſo teſte in l. 42. verbo treynta. tit. 13. par. 5. ſolum allegat leges fori, quæ conſuetudine ap probatæ ſunt in hoc Regno, c. cedetur ei ſolum quo ad præſumptam probationem, non vero quo ad plenam. Et tunc etiam quo ad hanc præſumptio nem crederur in loco ſcilicet, inquo talis Doctor aut gloſſa loquuntur nõ vero in alio, quia conſuetudo eſt ſtricti iuris, & vbi feruatur, vbi tantum, non vero alio in loco debet ſeruari, ſecundum Suarez in proœmio legũ fori. fol. 4. pagi. 2. verſi. vnum tamen tene menti, & Palat. Rubios in repetitione. rubri. 5. 21. in princip. vbi in quit quod conſuetudo ſolum præiudicat conſentientibus. Et regulã hãc 10 & cui incumbat probatio ſuius legũ fori, refert a Suarez ibidem, optime limitat, & proſequitur, alios allegando gloſ. in l. 7. verbo, Paladino. ti. 2. par. 1. & Didacus Perez in ſeptima queſtio. proœmiali ad leges ordinamenti in ſuperque notandum eſt, quodnõ ſolum legum fori verum, & legum ſtyli ſ cum legum fori declaratorię ſint 11 vſus & conſuetudo probati deber, ſecundum Oroſcium, in dict. l. de quibus, numer. 39. col. 17. ff. de legibus. Nam tanta poteſt eſſe obligatio in termino referente, quãta eſt in eo ad quem ſit relatio, text. l. ſi prior matrimo. quam ad hoc al legat ſaſt in l. qui ſic ſtipulatur. ff. de verbo. obligat. Vlrerius & non minus ſingulariter notandum eſt & adnotandum quod videntur nõ neceſſaria verba legis noſtræ, *En aquellas coſas en que ſe vſaron*. Nam etiam ſinõ inſerentur in contexturæ noſtri text. adhuc tamen earum vſus eſſet probãdus dictarum, ſcilicet, legũ fori. Nã 12 licet lex ciuilis † aut Regia conſuetudinem, vel legem aliquam vſum ad eius validitatem requirentem, ſ referat adhuc tamen debet talis conſuetudo vel legis vſus probari, ac ſi in lege illa talis conſuetudo vel lex nõ eſſet ſit inſcripta, neque expreſſa, ſecundũ Antonium Gomez. tom. 1. vari. ca. 9. num. 21. verſi. neque obſtat infine, & in verſi. ex quibus infero, quaſi cõtinuans nihil de nouo addere videatur. Ex quo videtur inferendum in propoſitum noſtræ Regiæ Recopilationis, quod quamuis per aliquam ex le gibus eius lex fori, vel ſtyli referatur, & inſeratur in ea, prout ſunt leges retractus, & aliæ plures, adhuc tamen non cenſentur ita confirmatæ, & approbatæ, quin earum vſus probari nõ debeat cum caſus talis legis occurrerit in facto, cum confirmatio nihilde nouo tribuat, vt per Bart. & Doctores in l. & quamuis, quam legit ſub. l. more. ff. de iurif. omniũ. iudic. Vbi Iaſ. ponit regulam cum limitationibus, & ibi purpura. optime declarans a numc. 86. vſque ad. 91. & Felinus in ca. inter dilectos, de fide inſtrum. Idque videtur tenere Oroſcius vbi ſupra, in dict. l. de quibus, & Ant. Gomez. vbi ſupra. Et ſic videntur verba hæc noſtræ legis ſuperflua eſſe, & non neceſſaria. Nihilominus tamen, licet hæc apparentia videantur contrarium aſſerendum eſt in vtraque doctrina, ſci licet, quod verba noſtre legis. *En aquellas coſas en que ſe vſaron*. Neceſſaria ſunt

sunt, & fuerunt: & insuper quod ¶ ali-
qua lex fori in nostra Recopilatione
inserta, & inscripta reperiatur, ita vi-
deatur cõfirmata & approbata, quod
vsum eius, cum casus occurrerit, non
fit necesse probare. Eo quod quotiès-
cunque lex vel princeps confirman-
do potest dare, & dando confirmare,
simpleiter prouidendo videtur vtrũ
que facere, secundum glo. in c. 1. & gl.
2. in c. vt circa, 3 de electio. in 6. quas
& alias allegat in hoc Felin. & cæ-
ter dilectos, nume. 16. limi. 4. Sed per
principem & confirmem nostra le-
gis quis dubitat, quin lex fieri & con
di possit, cum principi legum condi-
tio conueniat, & tãdiu legem appro
bare, & dare de nouo fine cesse fuerit?
Si ergo hæc ita sunt, prout sunt, dum
lex nostra mentionem de legibus fo-
ri faceret, nonne videretur eas appro
bare, ita quod in posterum non esset
necessarium earum vsum probare. Et
quia hoc non erat intentionis legisla-
toris, addita sunt verba hæc in lege
nostra. *En aquellas cosas en que se ssa-*
ron. Et sic non superfluas, sed necessa-
rissima fuerunt. Si tamen aliqua le-
gum fori inserta reperitur in Recopi
latione hac, ex regula dictarum glos-
sarum, intelligendum est Regem ita
velle eam approbare, vt vsum eius nõ
fit necessarium iam probare, cũ eius
casus occurrerit, fed solum eam alle
gare sufficiat, prout in terminis con-
tra Anto. Gomez vbi supra, tenet gl.
Paladino, in dict. l. 7. ti. 2. par. 1. quam
post hæc vidi relatam per Burgos de
Paz. in l. 1. Tauri nu. 166. & tenet Di-
dacus Perez, l. 1. ti. 13. lib. 3. ordin. gl.
1. ad finem col. 121. in medio, maxi
me cum Regis expresso iussu Recopi
latio facta hæc sit, Quo casu leges fo-
ri in ea inseræ nõ iam leges fori, sed
Regiæ huius Recopilationis centẽ-
dæ sunt, sicut & in feudis frequentius
recipitur, quod leges Imperiales di-
cantur. In proœmioque huius Reco
pilationis omnes leges in eam non
seruari expresse inbeatur, nulla distin
ctione adhibita sint ne leges fori, or-
dinamenta aut pragmaticæ sanctiones
riarum. Neque iis obstabunt alia ver
ba ipsius proœmij, leges fori iubẽtia
seruari, quatenus vtuntur, nam in
telligenda sunt de legibus libri ipsius
fori in hac Regia Recopilatione nõ
transcriptis, non vero de specialibus,
& expresse in nostra Recopilatione
insertis, quod patet ex ipsiomet proœ
mio nostræ Recopilationis. Quod
quidem proœmium nisi sic intellexe
ris, eius verba in plurimum repugnã
tia, & contraria foret sibi ipsi. Et ita
tenendum est finaliter, quantumuis
Oroscius in l. imo magnæ, colu. 167.
cum sequent. ff. de legibus, ita hanc
punctum difficilem tetdiderit, quod
duas communes contrarias in eo cõ
stituerit, & nouã decisionem Imperato
ris egere asserat. Et tandem secun-
dum nostram opinionem videtur eõ
cludere, & sic videmus in practica re
ceptum, quod legum fori in nostra
Recopilatione insertarum nullus ef-
fus probatur, sed sola earum sufficit
allegatio.

Por las quales leyes mandamos, questri-
meramente. Hic considero tres ex. in
gularem, & optimum probatę, quod
si per legem nouam Regiam ¶ sit im
posita pœna diuersa, quam per legem
ciuilem imponebatur, quæ tamen fit
condigna delicto, & etiam si non fit di-
ctum quod corrigat alias pœnas, ad-
huc tunc illa solum pœna iure Regio
determinata imponetur, & non alia,
cum per talem l. Regiam, text. noster
asserat esse prius iudicandum, & sci
endum corrigere aliam legem ciuilẽ
antiquam minorem vel maiorem vel
dissimilem pœnam ponentem, nisi
in tali lege noua Regia dicatur vltra
pœnam aliam, vel aliàs, vel præter,

vel maxime, aut præsertim, aut per a-
liam dictionem adiectiuam, vel impli
cantam: les Regia loquatur, vel non
imponatur per legem talem Regiam
pœna condigna delicto. Quia tũc ad-
iectiue, non vero correctiue censetur
apposita, nisi aliud expresse dicatur:
cum prout optime in legis nostræ pro
positum aduertit Antonius Gomez,
tomo. 3. vari cap. 1. numero 9. in fi. ver
bi. & a num. 28. per conclusiones ibi
dem positas, quibus adeo pluraliter
partibus pœnis, & legibus ad beat
reus delinquens ex vna vel omnibus.
De qua etiam quæstione tradit Catal
dinus, in tractat. syndicatus quæst. 184
num. 17. 18. & Iac. Hippolytus in prac-
tica, 5. quæritur, per totum, & Bal. in l.
eum qui. C. de furtis. Et quid si statuũ
imponat duas pœnas alternatiue, quas
eligeat eurum vnã, tractat optime Cœ-
polain l. 6. fugitmi num. 22. cum plu-
ribus sequen. C. de seruis fugiti, & can
telam euadendi maiorem pœnam vi-
de per Cœpolam, in cautela. 5. nume.
2. vbi & assignat quandam Baldi cau-
telam eludelem, & pro qua, vt inquit
Bald. per eum relatus laqueo suspen-
dendus esset aduocatus, similem cau-
telam consulens. Et ad nostram mate
riam reuertendo tenendum est, pœ-
nam impositam pro delicto per ali-
quam ex legibus nostris Regis condi
gnam delicto & absque dictione adie
ctiua, vel implicatiua esse imponen-
dam & non illam aliam, quæ per legẽ
ciuilem super eodem delicto esset im
posita: nam legibus nostris Regijs in
dicandum est, secundum glossi, por las
in l. 6. titul. 4. part. 1. In casu tamen in
quo per duas aut plures leges Regias
¶ super vnomet delicto diuersæ impo
nerentur pœnæ, illa quæ imponitur à
Regia notiori lege seruanda est, &
non alia, prout ex tenore nostri text.
patet, & probatur. Sed si leges illæ e-
iusdem temporis sint, illa quæ benig-
nior est imponetur, prout crebriore
tenet autor opinionem Oroscius in l. fi-
gnitis quod, nume. 11. col. 570. ff. de
iure com. iud. & facit tex. in l. 21. tit. 9.
par. 7. & l. 8. tit. 31. ea. par. 7. Quæ ita
sunt intelligendæ, ne supradictis con
trariæ sint: & hoc dum tamen, vt dic-
tum est supra, benignior illa pœna sit
condigna delicto, vel leges illæ non
loquantur adiectiue. Et quando inter
minus iuris ciuilis ex noua ciuilis est
seatur corrigere legem ciuilem anti-
quam, curiosam ponit opinionem O-
roscius l. omnes populi, nume. 125. ff.
de iust. & iure, quę & ad leges nostras
Regias seruire poteſt, & tradit Didа-
cus Perez in 5. quæstio. proœmiali ad
leges ordinamenti.

Porque al Rey pertenece. Verba hæc
optime vltra tenentes hic, declarat
Minchaca, de successio. creatio. 5. 1.
num. 47. versi. vnde inferitur. Itaque
pertinet leges interpretari ? cui & cõ
dere, secundum omnes hic, & probat
l. 14. tit. 1. part. 1. & ibi glo. & late Didа
cus Perez in 2. 3. proœmiali 2d. ll. 9.
di. 8d & in 9. 3. tradit an Doctoribus
liceat eas interpretari, quæ quia non
fint magni momenti, per ipsos vide-
buntur. Et pro exornatione horũ ver
borum & sequentium. *De las interpre*
tar o declarar. Videndus est late trac-
tans Burgos Pacensis, in proœmio le
gum Tauri nu. 307. & sequen.

Aunque se diga y alegue que no son y ss
das. Hic est text. probans, consuetudi-
nem ¶ contra leges nostras Regias al
legari non posse præterita consuetu
dine, non quia nunquam precedẽs
consuetudo tollit legem subsequen-
tem, secundum Bart. communiter ap-
probatum in l. de quibus, in lectura.
num. 5. in fine, & de legibus, teste O-
roscio, ibi num. 8. & 9. Futuram quidẽ
itidem & minus, quia per legem con-
suetudinem damnantem etiam futura
consuetudo censetur sublata, prout in

quæstione parebit. Quæ talis est, Num consuetudo futura legitime præscrip
18 ta † ipsce legibus Regijs derogabit. Et videbatur dicendum quod sic, iuxta tex. in c.fi.de consuet. & iuxta insigniter adducta per Ioan. Andr. in regul. nemo potest, nu.3. de reg. iurisn. 6. & per Rauenam, in tract. de consuetu. se di.3.n.11.& Rochum de Curte, in c. fi. de consuet. & per Lucam de penna optime distinguentem in l. nouella. col. 2. C. de colla. dona. li.10. & per Castillo, in l.3. Tauri, verbo, siete testigos, verisimil quæro an consuetudo. Quibus tamen non obstantibus contrarium in hac quæstione tenendum credo, scilicet, quod neque etiam futura consuetudo cótra leges nostras Regias valebit, neque eis, vel alicuius rum per contrariam consuetudinem poterit derogari nisi de Regis consensu. Eo quod consuetudo, quæ per legem derogata est, nunquam operatur cótra legem illã, secundũ Bar. in d. l. de quibus, n. 5. ff. de legibus, quẽ omnes alij ibidem sequuntur teste Oroscio, ibi col. 174. ver. 20 . Item & quia per simplicem derogationem expressam tamẽ alicuius cõsuetudinis, prout hic, non solum prætexta consuetudo reprobata censetur, verum & futura,
19 † secundum glo. notabilem in clem. statutum de elect. verbo consuetudine, attenta litera affirmatiua, quæ in aliquibus codicibus habetur, scilicet tollere volait. Nam literaenegatiua attenta, quæ in alijs habetur, scilicet, tol 20 lere nolait, cẽtrariã opinio probatur. Et secundum primam literam affirmatiuam cõmuniter approbatur glo. illa, sed secundum literam negatiuam cõmuniter reprobatur. Ideo Doctores dicentes glo. illam communiter approbari non sunt contrarij Doctoribus dicentibus communiter reprobari. Nam dicentes eam communiterap probatam habuerunt literam affirmatiuam, dicentes vero communiter reprobatam negatiuam, & sic vtroq, modo nostra opinio approbatur. Et ita reperies quodglo. illã litera affirmatiua attenta contra fecisse literamne gatiuam cõmuniter approbaram testatur Decius in c.2.n.11. extra, de probati. & ibi Areti & Iaſius, cunctos populos col. 16. n. 73. Cæde sacrof. eccle. & Imol. in c. cum ab homine, nu. 3. extra de vita & hon. cler. idem Iaſius. l. si multi & tibi. 5. in legatis, col. 5. de lega. 2 & ibi Alex. col. penult. Et crebiori calcu lo attẽta litera negatiua illam glodam natam esse testatur Oroscius in d. l. de quibus n. 156. ff. de legibus reiecta distinc. Paul. de Castillo. ibid. n. 18. distinguẽtis, sit ne rationabilis consuetudo, vel nõ, quia etiam si rationabilis esset sublata cẽsetur. Etenim si irrationabilis esset, non esset necesse, quod expresse tolleremus, cũ ex se ipsa subiata sit, nam lex & cõsuetudo irrationabiles, neq; est lex, neq; cõsuetudo, nec seruandæ sunt, & quę cõsuetudo rationabilis cõtra legẽ aliquam, quę in ratione & veritate publica fundatur dari potest: certe nulla. Illa est enim irrationabilis consuetudo, quæ à lege reprobata reperitur secundum Marth. de Affic. in procemio consti. Sicilię. 5. præsentes igitur, n. 11. fo. 30. Vbra n. 1. quæstionem nostram examinat, & ibi eius additionator plura ex hoc infert. Omnisq; consuetudo contra ius irrationabilis est † & præsumitur, secundum Aymon & Rebuf. relatos per Auendño, in dictionario verbo, cõsuetudo 40 fine. Et sic dicta cõmunis, quod reprobata expresse per legem consuetu, dine, non solum prætexta, sed & futura reprobata censeturdiffinite tenenda est, & hanc probat glain d. Clem. litera affirmatiua attenta, quã & sequitur, vltra dictos Rebuf. in tom. consti. Fracia, tit. de consti. in procemio. glo. 1. num. 144. cum. 33 sequen. & Tiraq. de retra-

tractu, in præfatione, nu. 18. & 19. & Matanza, in disputatione. 2. nu. 12. & Villalobos in sua Antinomia iuris ciuilis, & Regii, cap. 1. num. 3. & communem relatam vltra dictos Azeued. Zarat. Præterea, num. 1. lib. 2. & Otalor. præcenti, & Couar. in lib. 3. cap. 1. num. 4. v. 11. secunda conclusio, qui per conclusionẽ hoc examinat. Et minor de ipso, qui eũ doctissimus & curiosissimus esset, ad dictas literas affirmatiuam, & negatiuam dictæ glo. dictæ Clement. statum, non aduertit: quibus quidem non obstat vltima cõstitutio, cap. de testamẽtis, vbi videtur probari, quot per legem consuetudinem reprobatam præterita, non vero futura consuetudo cõstetur reprobata, quia ibidẽ non expresse, sed tacite reprobatur cõsuetudo præterita. Quo casu nimirum si futura non cẽseatur reprobata, pro ut optime inquit Bar. in. l. fin. in prin. de lega. 2. & Iaſius. d. l. cunctos populos. nu. 55. & Oroseus in dicta l. de quibus num. 130. quasi expressa reprobatio consuetudinis plus quam tacita operetur, in hoc casu, prout in ex presla loquitur dicta communis, Quæ quidem in tantum est vera quod etiã si talis futura consuetudo sit in memoriali, 23 adhuc nihil operabitur cõtra legem cõsuetudinem reprobam tem expresse, secundum Felin. in cap. 14. cum causam. numer. 2. de iudi. & Auendano, cap. 6. Pretorum. num. 7. in fi. lib. 1. & glo. tributos. l. 6. in. 29. part. 5. & Duñas in regu. 44. & eundem Auendano. c. 14. Pratorum. n. 5. in prin. lib. 2. ex glo. in Clemen. finaverbo quanuis de rebus Eccles. & in Clem. 1. verbo quanticunque, de foro competẽquas & eas sequentes allegat Couar. in d. c. 13. n. 5. intelligens eas, quoties cõsuetudo talis, vt irrationabilis damnatur a lege, vel quandoper pensa mente legis derogantis consuetudini, eadem ratio vere obtinet etiã in casu processis a tempore immemorial. Et prima declaratio est subintitanda, quod in dubio quælibet cõtra legem consuetudo censetur irrationabilis, vt diximus, & sic nisi aliud ex legis dispositione, & ex verbis eius appareat tempore præfert cẽsendum legem reprobare contrariam consuetudinẽ tanquam irrationabilem. Nam simpliciter reprobando censetur sensim iudicare ioiquam esse, vt & ipsemet Couar. dixit inco. c. 13. num. 4. conc. 2. & neque immemorialis valebit. Et sic consuetudo † exigendi maiores 24 sportulas, quam per tasam Regiã taſatæ sunt non excusat ipsos tabelliones, cum per ipsamet taſſam ſic reprobata, quæ liber consi etudo contraria, vt vltra tit. 27. cap. 1. lib. 4. pater. & in tit. 10. lib. 3. infra. Et expresse ita testatur Auendano d. c. 2. Prætorum, num. 14. verſi. & licet consuetudo, li. 1. Quotiescunque enim consuetudini lex resistit, consuetudo in contrarium nihil operatur, tex. in l. eos. 5. ff. C. de vſur. tex. in auth. cassa. C. de sacrosan. eccles. licet & neque statutum cui lex resistit aduersus ipsam legẽ a lebit, iuxta dicta inra, & iuxta text. in auth. nauigia. C. de iur. & inauth. omnes peregrini. C. cõmunia de successio Bar. & omnes in omnes populi n. 26. ff. de inst. & inre. Cum ergo per tex. nostrum reprobata sit cõsuetudo, si quæ vigebat in contrarium ibi, *No embargante que contra las dichas leyes de ordenamientos, y prematicas, se diga y alegue que no son fundadas ni guardadas.* Merito ſiuitura cõsuetudo, etiã reprobetur & induci non possit contra leges nostras, & hoc ad oculũ quotidie videmus. Sed an cõtra alias leges Regias, quã cõtra eas, quæ similiẽ clausulã cõsuetudinis derogatoriã habent, possit induci consuetudo cõtraria, vltra Couar. in d. li. 3. Varia. c. 13. n. 4. vide

Orosciun.in.d.l.de quibus.nu.157 ff.de legibus. Et an inferiora Principe possit facere statutum, vel introducere consuetudinem ad litem decidendam contra ius canonicum Regium, vel ciuile, vide Matth. Afflict. in preludijs ad constitutionem Sicij liæ.q.12. Est tamẽ aduertendũ quod si lex Regia, vel alia quæ filum è cius fulam consuetudinis derogatoriam haberet, nũquam fuit recepta perpo
3 pulum contra eam ante, & a principio, & post facientem, scietę eius cõditore, & non contradicente, non ligabit talis, quasi tunc ipsius conditoris consensus, & scientia & patiẽtia, consuetudinem illi legi contrariam approbet, & confirmet. Ante enim repẽlli expresse, neque tacite lex potest, et ter. in cap. fin. de consuet. post vero sic, prout expresserer et glo. el. in·l. 6·tit. 1. pa. 1. & Villalobosin dicta Antinomia iuris ciuilis, & Regi. ca. 1. nu. 8. Et quando dicetur legem non esse receptam, vltra glo. in d.l. 16. vide per D. Couarru. lib. 1. Varia. cap. 16. nu. 6. & Cæpolam criminali consil. 13. & Didacum Perez, in 12. quæstio, procemi. adl. ordina. Et sic consuetudo contra legem Regiã non excusabit a pœna in totum, nisi probetur legemillam nunquam fuisse receptam, sed explosam potius, & non admissa, publice scientę, & non contradicente conditore eius. Imo & tunc satis est si vel magistratuũ, ac prætorum eius loci scientia, & patiẽtia adsit. vt per. D. Menesium, in. lis quas actiones. nu. 56. de seruit. & aqua. Possẽ tamen cõpelli a principio legẽ recipere rationabilem, primique contrauenientes peccant contra legem taleẽ faciendo, successiõres eorũ non, si legitime est abrogata, vt per Burgos de Paz, in proœmio legũ Taur. n. 29. Et an in iudicenda consuetudine scientia Principis requiratur, videbis in. l. 14. glo. 2. tit. 1. li. 1. infra. Et plures de consuetudine conclusiones ponit Auendaño, in dictionario verbo, costumbre.

Renocamos lo dicho leyes de Madrid.

Quæ postea erat in pragmatica delos abogados 3 procuradores. ca. 37. in ordine, quod caput ut hodie in hac Regia recopilationenon inseritur, tã quam reuocatum, & derogatum. De quo quidem capite pro honoranda autoritate Bart. meritonem faciebat Iac. in 1. quidam cum filium. nu. 38. f. 184. ff. de verbo. oblí. Bar. ibidem cõtra quorundã opinionem multũ honorans & gloriscans, quem etiã commendauit Marcus mantuanus, in iu is obseruationibus legalibus. li. 8. c. 2. obseruatione. 7. 2. Sed quia neque ipsæ leges ciuiles a Iustiniano copilatæ apud nos iura iam dicti possunt, nec seruãtur, nisi quatenus ratione fundatur, vt in rub. huius tituli diximus, ideo & merito quod nec, ipsius Bar. opiniones, qui errare potuit in multis, sequendæ sint intrepide, nisi quatenus ratione, & iure fundantur. Et de dicto cap. 37. fa ciebat etiam mentionẽ Thomas Grãmaticus, decisio. Neapo. 65. nu. 13. & de nostra lege abrogãte caput illud. 37. meminit additionator Iac. vbi su-

IN LEGEM quartam.

1 *Officium iustitiæ nemo, etiam si locũtenẽs correctoris sit, potest exercere nisi si prius perlegerit ius nostrũ Regium.*
2 *Qualitas admittens aliquem vel excludens ad aliquod officium debet a desse tempore promissionis.*

Eligen-

3 *Eligendus in Prælatum debet esse. 25. annorum, neque sufficit præfacta collatione impleet hos annos.*
4 *Discopatus an sint optiones Iurisdic. & an Theologi, renitsint.*

SVMMARIVM.

Officium iudicandi prætendentes habere prius debent perlegisse ius nostrum Regium.

1 *Tro qualquier officio*. Et sic nesque locum tenens corre ctoris ? poterit esse quis, ? nõ perlegisset ius Regium, prout tenet Auendaño oc. 3. Præto. 6. 5. pers. item correctores, cum sequen. lib. 1. Vbi hunc & alios casus refert, vbi quis esse non potest locũ tenens iustitiæ. Et probatur hoc assumptum clarius in l. 2. tit. 9. lib. 3. infra in qua tum ibi iudicibus ordinatis & correctoribus populorum iniũgitur quod nullum in iudicem habeãt, qui prius per decennium in ea iure nõ studuerit.

Sin que primeramente. Hoc est num de principalioribus requisitis in iudice necessariis, cum officium & onus iudicandi assumitur, cumque hęc sit qualitas a lege requisita, vt quis officium iudicandi exercere possit, de bet hanc qualitatem obtinere tempore, quo officium tale ei conferitur, & illud acceptat, quia qualitas admittens 2 aliquem vel excludens ad aliquod officium obtinendum debetad esse tempore electionis, & acceptationis officij illius, secundum Bartolum, imputeberem. ff. de falsis quem ad hoc refert Auendaño capite. 12. prætorum numero 13. in medio libro. 2. & in capite 23. numero 17. eo libro & Suarez, allegatione 12. folio. 147. pagina 2. in medio, adeo vt non sufficeret, quod adesse posset talis qualitas post acceptum officium. Nam cum acceptatione officij facta statim officium illud sit exercendũ, non sufficit si durante tempore ipsius officij possit adesse, & superuenire qualitas illa secũdum Felin. in c. cum reum. 18 de rescriptis, prout sufficeret si in futurum, & nõ statim esset officiũ illud exercendum. Si postquã enim quali tatẽ illius officij obtentam habet, est exercendum, posset ante officium illud adipiscere secundũ glo. constitutus in c. 1. de ætate & qualita. q. 1. & 2. & tenet Abb. in c. cum in cunctis. 5 inferiora n. 10. & 11. de electio, & in simili videndus est Romæ consi. 508. col. 4. & tenet Bar. in fortioribus ter minis in l. 2. in prin. inci. excusantur n. 10. ff. de excusatu. in Prælato, qui debet eligi in vigesimo quinto suæ ætatis anno, quod non sufficit, vt valeat electio ? de eo ad prælaturam fa 3 ciasi pẽdente lite super electione im plear vigesimumquintum annũ, sed tempore electionis debet impletos habere. Cui quidem doctrinæ non obstat text. in l. milites, ibidem per Bartolo pro contrario allegatus, & nõ respõsus, nam ego illi textus satisfacio, & respondeo quod ideo ibi non conficatur prædium a militem ptum, quoniam antequam militia impleta esset, quo mediante implemento confiscatio cessabat miles ille non fuit accusatus, & sic nimirum si iam non potuit accusari, cũ deuentum esset ad casum a quo non potest iam accusatio reintegra proponi, & inchoari. Secus vero si militia durante accusaretur, nãtunc quãuis accusatio ne durante militiam impleret, nõ sufficeret vt pœnam euitare. Et sic text. ille non obstat illi doctrinæ Bart. ergo ad nostrũ propositũ, licet qui acceptit officium iudicandi ante impletũ huiusmodi requisitũ perficeret illud a 4 ceptatione id officij si tamihilo feci-

excusatur si de hoc ante perfectionē requisiti accusetur, quia legi contrauenit. Iudexque peritus esse debet iuris ciuilis & Regi, vt sciat iudicare, se cundum Minchacam, de successio. creati. 5. 30. nume. 337. Vbi cum numeris præcedentibus & sequent. ex hoc late prosequitur Episcoparui aptiores esse Iuristas, quam Theologos cum Episcoparui onus iudicandi sit tuinctum, & ideo Iuristas, Theologis in Episcopatibus præferendos esse fendit, quod & diligentissime prosequitur Simancas, de institu. catholi. cap. 25. de Episcopis num. 23. cum sequent. Imo non est immunis à peccato iudex acceptans officium antequā qualitates a lege requisitas habeat, secundum Burgos de Paz in l. 2. Tauri num. 91. & 92. & cauente Deo dicemus latius, in l. 2. tit. 9. li. 3. infra. Hæ tamen si obseruarentur, maximi christianæ rei pub. esset momenti. Sed dolendum est, quod videmus iuris ignaros officio iudicandi præfectos à communi erario indebita, idq; contra rectores ciuitatum in causa maxime sunt, qui cum vice correctorem, & sic locum tenentem habere debeant, & ei præbere salarium, vt expensam salarij excusent ignaros vicesgerentes eligunt, & qui nondum labijs iuraet ullis, nec minus Regia teligerunt. Et sic prout dictar voluntas indicantis, anarittæ & ambitioni inhærentes, & ipsi & eligentes eos, vt inquit Burgos, vbi supra, num. 86. non sunt in conscientia ut in neque securi. Et ad horum remedium, vtile esset, vt vel saltim cum omnibus populis seruarent dispositio l. 1. tit. 9. lib. 3. infra, quod dicit Rex prouider officia correctorum, sic & ipsorum locum tenentium prouideret cum competentella rio, esset que ut locum tenentes ex aduocatis populorum diuitibus, & non pauperibus, & in litteris versatis, & tales qui inuiti ad officia cogerentur, non vero petentibus prouideretur, ipsis (vt ita dicam) inuitis & reluctantibus. Vel seruaretur dispositio l. 11. tit. 5. li. 1. infra in distinctē in omnibus populis, & itidē seruete inſtitā in residentia, & durante officio cum eis exequerentur si perperam, & male in officio deliquissent. Et in qualibet ciuitate vnus ad minus scrutator secreto esse habendus per consilium Regium, qui inquireret vitas iudicū & informaret de iniustitijs ab eis factis. Nulla est enim pestis pestilentior & nocitior, quam capita populorū corrupta esse, & qui aliis debent esse in exemplum, ipsi perniciosiores, & indoctiores sint. Et an valeat sententiare, qui studio ordinario Regiasnō viderit leges, vide per Burgos de Paz in d. l. 2. Tauri. n. 91. vbi cū plur. bus sequē. materiā nostræ legis declarat.

IN LEGEM quintam.

1 *Leges Regiæ ab omnibus in nostro regno sine distinctione sunt obseruandæ*
2 *Extranei a regno sine eo deliquerint, vel contraxerint secundum leges regias debent iudicari.*
3 *Leges regnum Indiarum etiam regno obseruandæ sunt.*
4 *Domini temporales aduersus nostras leges regias nihil statuere possunt.*
5 *Domini non possunt in commissionibus vt clausula simpliciter &c. de iure.*
6 *Leges regiæ etiam in terris Ecclesiæ, vbi temporalis iurisdictio exerceatur sunt seruandæ.*
7 *Clericus pro debito intercurari non potest.*
8 *Casus vbi domini temporales non capiunt condemnationes factas in suo territorio.*

SVMMARIVM.

In dis-

In distincte etiam in terris Ecclesiarum, vbi temporalis exercetur iurisdictio, & in terris dominorum temporalium leges nostræ Regiæ seruandæ sunt, & domini iura homicidij, & calumniæ in terris suis percipere ex legis nostræ dispositione possunt.

1 *Nouestros reynos y señories.* Ab omnibus † enim sine distinctione obseruandæ sunt leges nostræ, prout & probat optime l. 15. & 16. tit. 1. part. l. 1. Imo & plus probat l. illa, 15. quod etiam si, qui extranei sunt † ab hoc Regno debent has obseruare leges, si in Regno isto deliquerint, vel contraxerint, prout in proposium ordinationum Regni Franciæ inquit Rebuffin primo tomo constitutio. Frāciæ, titulo de constituto, in procemio, glos. 1. numero 49. cum aliquibus sequent. & late Mexia, in pragmatica tassæ panis, conclusione 5. num. 7. cum pluribus sequent. Vbi num. 85. & sequent. inquit quod ex capite ignorantiæ posset talis forensis restitui aduersus statuti municipalis posnam. Imo & in Indiarum Regno † debent obseruari leges nostræ, & secundum eas iudicari, etiam in Indijs auctis, & expugnatis nostris temporibus per Cortes, vel alios expugnatores Indiarum, secundum Aulles in proœmio, capitulo Prætorum verbo, Islas, per totum folio. 9. & tradit etiam Oroscius super ff. veteri, colu. 138. numero 7. Dominique temporalis aduersus leges nostras Regias nihil statuere † possunt, vt est textu. in cap. cum inferior, de maior. & obedi. allegatus ad hoc per Auendaño capite 5. Prætorum numero 6. in principio libro primo, vbi & legem nostram ad hoc allegat, & iam diximus in hoc titulo, & ideo domini † temporales non possunt in terris suis causas committere, vt procedatur in eis simpliciter, & de plano, quia hoc esset in effectu concedere, vt nostras leges ponentes formam, & modum procedendi in litibus, & iudicijs non tenerentur seruare, neque seruarent. Item quia hoc soli Principi competit concedere secundum Bald. in l. rescriptas, numero 11. Cde preci Imper. offer, & refugit Auendaño, vbi supra numero 7. quicquid ipse Auendaño, ibidem tenere voluerit, l. 10. titulo 17. libro 4. infra attenta. Nam illa lex nihil pro sua facit opinione, eo quod non permittit lex illa 10. quod simpliciter, & de plano in causis procedatur, sed potius ordine in ns seruato procedendum est, & proceditur. Sed tantum disponit, quod licet libellus, & petitio actoris in alia qua ioris solennitate deficiat, vel deficiat subsistat, ab in iudicij auditis partibus index causam determinet ex veritate probata & partibus petentibus omnia substantialia seruanda iubet lex illa. Ergo nihil pro Auendaño facit, neque per illam est corrigenda communior opinio, quæ habet dominos temporales similes cōmissiones cum dicta clausula simpli citer, & de plano concedere nō posse prout tener glo. figuram, infine, in cap. fina. de hære. in 6. Quam veriere & receptiorem testatur opinionem Oroscius in l. inequicquam. 5. de plano col. 433. ff. de offi. proconf. & ibi tex. expressus, pro hac opinione inl. 2. tit. 12. infra lib. 4. vbi in glo. fino libren, latius dicemus Deo volente.

Las tierras de la yglesia. Intelligesillas terras † in quibus Ecclesia habet temporalem iurisdictionem. In iisenim iura nostra Regia seruan-

da sunt:cum in similibus populus, & locus à Prælatis ipsis ad Regem, & curiam eius appellandum sit, tenenturque ipsi præfati illi annuere appellationi secundum text. in l.8.tit.3.lib.1 supra, vbi Didacus Perez col.1 §5. in fine, & Auendaño, cap.5. præterum nu.2.lib.1.qui & nu.3.in fine, eo.lib.1. nostram legem allegat. Vel intelligi possunt hæc verba etiam in terris Ecclesiæ & vbi ecclesiastica exercetur iurisdictio deficiente iurisdictionico, nam tunc ad Regium recurrendum est, vt diximus in rubrica litius tituli, & tenet in iis terminis Gometius Leon, in sua Centuria informationem iuris cap.14.in fine. Et sic lex Toleti, de las executiones, sæpe citata in foro ecclesiastico seruanda est, secundum Cotar. & alios relatos per Villalobos, in sua Antinomia iuris ciuilis, & Regii capite. 1. numero 14. & late Rebuf. in primo, tomo, conflit. Franin proœmio titulj, de conflit. glo.1.nu.55. cum seqüen. In calu tamen in quo clericus in iudicio ecclesiastico executator nõ 8
7 carceratur, & cum non teneatur, nisi inquantum facere potest. Omnisque ille qui non tenetur, nisi in quantum facere potest, in carcerandus non est pro debito ciuili, secundum Suarez, in tit. de los gouernores pag.4.17.n.6. versi. quinto quæritur, & Rebuf. in d.1. tom. conflit. Fran. tit. de literis obligator, art.2. glo.1.n.10. & modernus ille Gometius Leon, in dicta centuria informationum iuris, cap.14. Vbi & plus inquit, quod neque tunc excom municari possunt personæ tales, quæ vltra quam possunt non sunt conuenienti. Et esset bonum, si in practica reciperetur, vereor tamen ne recipiatur. Et decreto tamen Concilij Tridentini Sessio.25. de reformatio.ca. 3. capiuntur etiam, & incarcerantur clerici pro debitis ciuilibus, imo & 9 etia in excommunicantur quotidie, cum deberent supra modo & proposse excõmunicationes euitare. Et obid conceditur ibidem captura clericorum per decretum illud, sed cum ibidem iudicũ arbitrio relinquatur hæc ipsi dilatantes habenas omnia simul iniungunt contra intentionem decreti illius, & iurium aliorum canonicorum.

Ayã para si. Eam in hoc allegat Auendaño cap.7. Præterum num.1. li. 3. & in eod. lib. cap. 18. n. 1. in fine, vbi nu.2. ponit casus in quibus Domini temporales non percipiũt condẽnationes in territorio suo factas.

IN LEGEM sextam.

1 *Lex nunquam præterita, sed futura respicit negotia.*

2 *Statuta municipalia semper præteriro tantum respiciunt, etiamsi aliud dissonant.*

3 *Dispositio loquens per verba præsentis temporis non extenditur ad futura.*

4 *Procurator promittens de domino defendendo intelligitur in præsenti nõ in futuro.*

SVMMARIVM.

Leges Tauri locum habẽt in omnibus negotijs post earũ promulgationem inceptis etiam si negotia illa ante talem promulgationem succeserint.

Yan acee fcido. y passado ante quelas dichas leyes se hazien sen y ordenaſen. Notanda est specialitas, hæc legum Tauri, regulariter enim lex nunquã censetur præterita, sed futura tantũ negotia

negotia prospicere, prout est text. & materia, in ca. cognoscentes de constit. vbi Abb. & Doct., & melius Felin. in cap. fina. de constitut. & Oroscius in l. omnes populi, n.134. cum seqüent. Iustinianæ. C. de Iustit. & iure. Mutin. Affric. in proœmio constitutionum Siciliæ præsentes igitur ni 10. fo. 31. vbi ponit optimam quæstionem in proposito nostro. Et sic statuta facta per hos debitores, & canes curiarum à Doctoribus vocatos, qui Rectores regulariter nuncupantur, nunquam præterita 7 respiciunt neque lites pendentes, etiam si in eis aliud exprimatur, secundum Iaſ. in l. non dubium, n.15. C. de legibus, & optime Oroscius tractat, in d.l. omnes populi nu.131. cum pluribus sequent. sicut sidi positio 1 loqueretur per verbum præsentis temporis adfu 1 tura non extenditur secundum Iaſſ. plura bona dicentem l. cum stipulamur ff. de verb. oblig. & Oroscium, vbi supra, n.137. & regulam & fallen rias, vide per Dueñas in regula.205. Ex quo si procurator promisit de do mino 4 defendendo intelligitur in ite præsente non vero in futura, secũ dum Suarez l. postre. 6. c. incip. quia supra visum est, nu.9. in fine pag.341 & Hypolytum late, in practica criminali in 5. aggredior. nu.45. cum pluribus sequen. Et ideo propter lites, & negotia sinenda per nostram legem statutum est, vt leges Tauri, quæ casus dubios determinauerunt, in negociis ante earum promulgationem accisis, vel tunc pẽdentibus, vel post promulgationem illarum inceptis, locum habeant. De quo circa has leges Tauri dubitauit Minchaca de succeſſ. creatione 5. 18. n. 281. & 282. & a num. 272. incip. quod intellige nisi per aliquam ex ipsis legibus Tauri aliud disponatur, prout disponitur per l.9. tit.1. lib.5. infra, quæ Tauri lex est, quia tunc illud seruandum est & seruetur. Quemadmodum in quæstionibus fiscalibus. q.6.

IN LEGEM septimam.

SVMMARIVM.

Regij auditores de remedijs certiorentur quibuscum lites abbreuientur.

Para acortar los pleytos. Expedit enim toti Reip. lites abbreuiari, & ne immortales fiant, tex. in l. propterandum (de iudi. cet finem litibus, de dolo & contum. a. Sicut & alia † pura interfunt, quæ videre licebit, per Rebuf. in repertitione, l. vnicæ. C. de sen. quæ pro quod int. prof. in præfatione nu.72. cum.44. seqüent. pagi. 35. Vltra quẽ & interest pacem inter continentias personas conseruari, secundum Cœpolam, consi. criminal. 33. n. 1. Interest etiam Reip. ne executio pœnarũ differatur, tex. in l. si quis forte ff. de pœnis, notab., secundum Iaſ. l. seruus, in prin. n. 2. de legat. 1. Dicac Perez lib. 3. ordin. pag. 47. col. 1 Item publicam concernit vtilitatem Ecclesiam ob enormem lesionem restitui, secundum Beroium q.40. familiari, nu.3. Et sic vbi de diuinis agitur veritur publica vtilitas, & impartiur iudex officium suum nõ petitum secundum eund. Rebuf. in præfatione, tit. de senten. prouisio nu. 24. tomi. 1. consti. Fran. & in nu.39. inquit ibi ipse Rebuf., non minus interesse Reip. mortuos humari, quam viuos conseruari. Cumque in abbreuiatione litium publica vertatur vtilitas, cu jus fauore quã plura statuta sunt in iu re ipso

re specialia, vt licet videre per Hyply. in practi. 5. aggred. or num. 58. cũ pluribus sequent. tenentur domini curiæ Regiæ maximam curam adhibere, & solicite perquirere modos, & media, quibus cum lites abbrementur. Et inter alia vnum medium excogitabam, si licet meum proferre iudicium, vt delicet, quod in punctis deiure dubijs noua decisione determinatio adhiberetur, maximè in illis, in quibus communes opiniones sunt ad inuicem contrariæ, vel nouam Imperatoris requiri decisionem Doct. affirmant. Prour est in casu relatoper Ioan. Dilect. † de arre restandi, tit. 3. cautel. 17. & in alio relato per Orosc. ium, in 3. mo magnæ, col. 189. vers. 20. ff. de legibus, & in relato per eum dem Orosc. in 1. emancipatum ff. de senator. col. 347. in prin. & in 1. fina. col. 528. fol. 30 ff. de iur. omni. iudalium casum refert, alium etiam Anto. Gomez tomo 1. Varia. c. 5. nu. 36. & Aules c. 17. Practorum fo. 150. pag. 2. in primalium retulit. Et Clarus lib. 5. senten. verbo, testamentum, q. 56. n. 8. alium & in 1. 3. tit. 3. infra lib. 4. referemus fauente diuina gratia alium, & in 15, & similibus, si quis sunt & in contrarietate & varietate opinionum versantur, si decisio interueniret Regia plures lites euitarentur, & principalius remedium esset, quod in omnibus causis ingrauis saltim appellationis decisis pars victa cõdemnaretur in expensis, prout fit in Romana curia, alias cautam apparentem habuisset litigandi, siue non. Ob hãc enim timorem plures a litibus abstraherentur, & cum videant tanto in expensis victos condemnari, nullus est qui timeat litigare iuste, vel iniuste, & quanuis hæc ex toto non sufficerent, saltim maximum litium parterem crederem exenarias, quæ tamen omnia ipsorum dominorum iudicio sapio-

ri remittuntur. quos in ijs clariori, & meliori modo procedere credo, & quæ vniuersæ Reip. conueniunt inquirere & excogitare.

IN LEGEM finalem.

SVMMARIVM.

In condenda lege aliqua, vel derogãda, quæ vota debẽt cõcurrere, declarat lex nostra.

IN cuius legis propositum solum, nõ andum est, eius dispositionẽ procedere de voluntate Regis, & de consilio, non vero ex necessitate. Nam Rex ipse solus, & legem condere, & reuocare potest absque procerum, & doctorum consilio. Ex humanitate tamen, solus non reuocat neque legem condit, prout loquitur, & procedit tex. in 1. humanum C. de legibus secundum Bart. in 1. omnes populi. n. 13. & 15. ff. de legibus, & in d. 1. humanum, & Burgos de Paz. in proœmio legum Tauri. num. 257. cum sequen. & melius & latius in eo. proœmi. n. 442. vsque ad finem proœmij, & cõmunem tenatur Barbat. consil. 1. col. 37. lib. 1. & Decius in prima lectura, rub. de consti. n. 9. Et sic est intelligẽda illa l. 9. tit. 1. part. 1. Tunc que Senatus & Magistri Parlamentorũ poſſunt condere leges, quoties adest cõsensus & mandatum Regis, secundum Boerium relatum & secutum per Carolum a Grafallis, lib. 1. Regalis Francie 12. vers. & quia hic ad finẽ recitat hæc (ex Regis humanitate) habenda sunt consilia in condenda, vel derogãda lege, forma nostri tex. est obseruanda.

En vn

En vn voto. Sed nonne id quod maior pars facit est attendẽdum, vt per totum ff. extra de iijs, quæ fiunt a maiore parte. cap. & in 1. quod maior. ff. ad muni. & in pluribus aliis locis, in tantum, quod non valet constituto vtin actibus gerendis fietur minori parti, secundum Imolam cap. inderis quæ fi. a maio. parte cap. & facit texin cap. si tranſitus 79. distinct. & quod facit maior pars cardinalium reputatur secundum glo. in cap. cum olim, de re iudic. & sic semper in consilio sententiæ ferunt cum cõsensu maioris partis, secundum tex. in 1. 7. tit. 4. in co. lib. Aſſiciis, decisi. Neapo. 1. nu. 4. Quomodo ergo lex nostra nõ contentatur maiori parte, & dicendum est quod cum condere vel derogare legem tes sit maximi ponderis & momenti multorum vota requiruntur in concordia profatorũ. Et sic in hoc titulo diximus quod in condenda lege vel abroganda cõnia parlamenta essent consulenda, vel quia sic legislator voluit hic prouidere, cum a sua mera voluntate pẽ deat doctorum consilium perquirere in ijsce rebus. Sed quis primo votabit declarat l. 6. tit. 4. infra isto lib. & Aſſiciis, d. decisio. 1. & hæc pro hoc titulo.

Titulus secũdus, De como deuen los Reyes oyr, y librar los pleytos.

Superiore titulo de legibus a dictũ est, quarum ordinatio & pro mulgatio Regi pertinet, vt in latituli præcedentis, & cum leges litibus diffinien dis sint ordinatæ, & institutæ, quasca pit omnium, vt in exemplum aliqsde eet obseruare. Ideo & merito subsequitur titulus noster disponens qua liter se in litibus disponendis, & exercendis legibus ipse Rex se deberat habere.

IN LEGEM Primam.

1 *Regis definitio describitur.*
2 *Reges etiam infideles ab ipso Deo habent principatus & Regna.*
3 *Boni Principis qualitates.*
4 *Regem non iniquum, sed correctorẽ iniquorum esse debere.*
5 *Regem acceptionem nulla res, sicut liberalitas in audiendo, facit.*
6 *Reges in Regno & maiorem potestatẽ habent, quam imperator in imperio.*
7 *Donatione alicuius loci, alege facta in ea venient etiam res propri. Regis*

SVMMARIVM.

Quibus & quot diebus Rex inse ptimana debet litibus audiendis & expediẽdis adesse in præsenti declaratur.

1

IN cuius quidem legis declaratiõnem glosatores Salmantinus, hic Regis diffinitionem exordiũt, quam equidem diffinitionẽm texti nostri declarat, inquiens, quod Rex dicitur † qualitegesse & alios, cuius officium est iudicium, & iustitiam facere. Nam cum a Deo potestatem habeat iuxta illud, per me Reges regnant, &c. secundum tex. in l. 7. titu. 1. part. 2. & titu. 15 ea par. & text. hic, & tradit. D. Conar. in practi. cap. 1. nu. 6. in fine, & Burgos de Paz. in proœmio legum Tauri. n. 28. cum sequẽ. & ideo secundum Carol. de Grafallis, lib. 1. Regalis Franciæ, 9. Reges vtuntur clausula, Dei gratia, de qua vti an possint alij, tradit ipse Burgos vbi supra num. 31. cum sequẽt. alii qui

quibus, I no & non solum principes
2 christiani, verum & infideles ab ipso Deo habet principatus, & Regna secundum Sot. de Iustit. & iure. l. 4. q. 4. art. 1. colu. 6. pag. 179. merito q iudicium, & iustitia facere teneatur Reges ipsi, & principes, qui ab ipso Deo omnia, secta via iustitiæ, iudicij, & potestatem acceperunt. Sic enim & tranquillitas, & pax conseruabitur, & per omnes obseruabitur populos & respublicas. Quas ob res Reges creari necessarium fuit. Cui enim homines per se absque aliorum adiumento ne, nihil habere possent, vnde sustentarentur secundum. d. l. 7. adiuuante que hoc absque iustitia, iustitia q, per alios quam maiores exerceri nō possit, maiores q; ipsi plures esse ne quā vnus facilius dicō dari dent quoniam voluntates hominum partim æ sunt, & in varios sensus diuisæ necesse est enim reip. pernum consul. secundū glo. in pragmati. sanctio. in proœmio 5. in qua quidem, verbo, primogeni to) ideo tantum vnū Regē adesse cōueniēs fuit, qui omnium esset caput, ex quo omnes alij tanquam eius membra gubernarentur. Cumque omniū caput & gubernaculum esse debeat, plurima tenetur obseruare in eo requisita, tam quo ad exteriores, quam quo ad interiores animi motus, quæ in principis titulis. a. partita, describuntur. Debetque secundū Philosophū Rex & bonus princips cunctis esse benignus, nemini blandus, paucis familiaris, omnibus æquus, ad iracundiam tardus, ad clementiam pronus in aduersis fortis, & in prosperis cautus, inomnibus prodesse debet, & nulli nocere. Est enim Princeps pater communis omnium, authe. neq; vt quod ex do. circa finem. Debēt quo que studere, vt nō exactores, sed Rectores Dei nominentur, non in subditos crudeliter sæuire, sed illos legaliter amplecti, vt sint forma ipsorum nō dominationes eorū. c. quicoqno nimus. 10. q. 3. Nam secundum Arist. similis est operatio Regis ad subiectos patris ad filios, pastoris ad oues, paterno enim more, & pie debet Rege populum & clementer. ea. con queretes, deseritur, ipsa. notat Lucas de Penn. in 1. 10. c. 4. C. de super indicto. Nam boni pastoris est tōdere pecus, nō aut deglubere, idest pilos, vel lanam euellere, vt tradit Sue to. in a. Oros. 7. ad Augustin. in cuius propositum optima refert Ioan. Molonius, in propinatio iuris, verbo princeps, in glo. qui violenter sub litera. V. Tunc enim, vt inquit singula ris lex 14. tit. 3. par. 1. Regnū & camera Regis diuitijs abundant, cum vasallieius sunt diuites, & terra & populus abundans. Rexque secundum Cyprianū, non iniquus, sed iniquorum corrector esse debet, & oportet, de bergus. secundum eundem Cyprianum, libr. de duodecim abusionibus in 9. genere, furta cohibere, adulteria punire, impios deterra perdere parricidas, & periuros non finere viuere. Sicque ostendit Homerus, Reges sumi Iouis esse discipulos, a quo iustitiam in primis addiscant, quam deinde inter mortales obseruant, & eā omni studio tuētur. Quoniam in iustitia Regis exaltabitur solium eius Et sic fermē à Traiano Imperatore in fide. i, qui bon' iustitiæ obseruator erat, & orāte Be. Greg. ab inferno fuit liberat, secūdū Car. Gra. l. 1. Regalīū Præcias, iure. 3. p. 58. Et quæ sit Regis iustitia late etiā prosequitur Paris de Puteo in tr. syndicatus. c. 1. de Regū principum, & Ducum excessibus nunc. 4. 5. & Burgos de Paz, in proœmio legum Tauri. numero. 38. cum sequentibus aliquibus. Qui, & tractat, qu omodo Rex debeat inhiare curæ publicæ, & ministerio iustitiæ, non

non omnem curam, & diligentiam in delicijs, & venationibus ponendo, propter quod Resp. perit, & opus iustitiæ diminuitur, & qui Rex erat, nunc venator fultreus effectus est, vt ibi per Paris. de Puteo. n. 39. Ethinc edocemur eos qui potentiorum blādiuntur emolumentis, non iuris consultos fore, sed iniquitatis ministros non boni & æquiantem exercere, sed perditissimi nominis, non Sacerdotes, sed apostatas, non philosophantes, sed hypocritas improbissimos, vt refert Mart. Salam. in repet. l. 1. 1. verbo veram ni fallor, fi de Iusti. & iur. Et in materia Regnorum, & vnde habuerint originem, & exordium, videndæ est omnino Pet. de Anchar. consi. 3. incip. pro maiori diligentia, cū fi. 3. incip. pro maiori diligentia, cū quæ hæc tria se habeant, & ea conside- 2
rans lex nostra statuit dies & terminum, in quibus pro sua humanitate, & clementia aditum Rex ipse facile subditis præbet, vt possint coram eo iustitiam petere, in quo maxime Regis liberalitas consistit. Nam nulla
5 res † acceptiorem populo regem facit, quam liberalitas in audiendo subditos, vt de Agesilao & alijs glossator Salmantinus in præsenti verbo. 1
oyr. col. 323. narrat. Et de Regis potestate, vltra Cursum in tractatu quē de hoc fecit, habemus tex. in l. 8. tit. 1
6 par. 2. probantem eandem † habere Reges in suo Regno, quam habent Imperatores in imperio prout & pro bare etiā videtur tex. in l. 7. tit. 1. par. 2. in finalibus verbis, & prosequitur la Saarez in q. maioratus a nu. 36. vs
que ad. 51. & glo. in. d. l. 8. & Auenda ño c. 4. Præto. n. 1. in prin. lib. 1. Etin Hispania Regem Imperatorem voca 3
tradit Villalobos in Antinomia iuris ciuilis & Regij c. 1. per totū: & Burgos de Paz, vbi supra nu. 143. & dicemus alia fauente diuina gratia in 1. 3. tit. 5. lib. 3. infra & in l. 1. tit. 1. li. 4. infra. Et quo Auēdaño, vbi supra inquit, in donatione alicuius loci a Rege facta res proprias ipsius Regis venire.

INLEGEM sextam.

1 *Tassa in rebus propter caresti am excusandam imponi posse, & num 2. quod ob hanc causam possunt ciues compelli ponere Oliueta & Vineas, & emi certa bona.*

2 *Rem suam potest quis compelli vendere ob euitandam caresti am, & sterilitatem, & cala in domibus vicinorum.*

SVMMARIVM.

Rex consentire nō debet, neque permittere eius officiales, & milites curię magnam habere familiam, negotiaque in curia breuiter expedienda sunt.

Aresti a quæ se deue escusar. Ob quam caretiam exci sandam tassa in rebus † im poni potest, secūdū quod late tradit Couar. lib. 2. Vari. c. 3. n. 5 & Auendaño. c. 19. Prætorum. n. 31. 1, Et iterum n. 33. & iterum in ca. 10. n. 23. lib. 2. inquit quod ob hanc causam † possunt ciues compelli ponere & plantare olieta & vineas, & Regatarij, quod vsque ad certam horam nihil emant a forensibus ad merca ta venientibus, prout in pluribus locis statutum videmus, & tradit Aulex. c. 17. Prætorum. 80. 169. n. 26. & Orosčius, & alij in l. 1. 5. cura carnis ff. de offi. præf. vrb. & Didacus Perez, lib. 1. ord. col. 212. cum 2. leq. vbi alia similia in proposita adducit. Ex quo inquit, posse quem † compelli vendere

dere rem suam, prout, & pluries vide mus, quod propter carcellarii, & defectũ tritici sit cara & cala in domibus vicinorum, vt si forte plus frumenti quam ad sustentationem familiæ sit necessarium habuerint pro anno vno, illud plus mutuetur, aut vendatur rusticis pro cultura perficienda in illo anno, & pro populorum, prouisione, prout videbimus in titulo, & pragmaticis del pã. De quibus extant videndus est Matthæus Afflictis, in præludijs ad constitu. Sicil. quæst. 3. nu. 3. cum sequen.

Titulus tertius, De lo q̃ el Reyno ha de hazer muerto el Rey en la guarda de sus hijos, y quales officios va ca por su muerte.

IN titulo præcedente dictum est, qualiter Rex in vita debet se cum subditis habere, & in istibus audiendis, & querelis præsentandis, nunc vero subsequẽter sequitur titulus noster disponens qualiter ipsi subditi mortuo Rege se debent habere cum filij Regis mortui, & quæ officiaper regis obitum vacare dicantur.

IN LEGEM primam.

1 *Rex potest petere repelli Episcopum pronouendum non sibi fidelem.*
2 *Filius pars viscerum patris iudicatur & vna & eadem persona.*
3 *Regis filius vocari potest Rex & Comes: Comes in vita patris.*
4 *Electa persona electa per filium potest seruiri, licet per subditum non.*
5 *Filius an in fides commissi succedat patrem reprasentet.*
6 *Filia in Hispania succedit in regnum filij defectum etiam pupilla.*

SVMMARIVM.

Mortuo Rege omnes subditi filio eius primogenito tenentur obedire, & homagium præstare &c.

GArdar lealtad. Simulis est contrafaciendi pœnam imponens lex. 1. tit. 15. part. 2. & l. 20. tit. 13. par. 2. Adeoque fidelitas Regi, & eius filijs seruãda est, quod potest Rexpetere repelli † Episcopum promendum non sibi fidelem, secundum Abb. in c. ex parte nu. 6. de testib. & Afflictis in consti. Sicil. in præludijs q. 18. nu. 7. & 8. vbi alios allegat, & glo. in pragm. sanctio. in procemio. 5. nam Ecclesiarũ, glo. exteriorum & idem Abb. in c. nihil. n. 9. de electio, quod notanter dicit per Principes, & Aufredius, in Clem. 1. de offi. ord. tit. de potest. seculper eccles. person. reg. 2. fall. 41 fol. 37. Id tamen per regem opponi debet absque fraude, & malitia alias excedere, & in spiritualibus se intromittere dici posset, secundum Paride de Puteo in tractatu jndicatus, tit. de excessibus Principum inferiorum, n. 1. In Hispania tamen hoc locum nõ habebit, nam ipse rex nominat & præsintat eligendos & promouendos in episcopos, nisi post nominationem legitima, & iusta discooperiretur causa hoc faciendi, & opponendi.

Assi son tenudos de le guardar a sus
2 *jo.* Nam filius patrem repræsentat † & pars viscerum patris iudicatur, & commune bonum coniugatorum, & in eo seruatur pater, & paternũ nominis diuturnitas, vt super ijs verbis inquit

inquit glossator Salmantinus hic. sub l. 1. tit. 1. lib. 2. ordin. col. 334. Vnaque persona filius, & pater reputantur, vt in l. vltima, in fine. C. de Impube. & ali. & 3 1. quæstio 5. & hæc autoritate & sed vero optima l. tit. 15. parti. 2. quæ similis est nostræ, & l. 1. in fine. tit. 20. eadem part. 2. lit ideo vasallus dominum contra filium adiuuare nõ teneretur secundum Felinum, in cap. af ferte, n. 2. de præsumptis, vbi alia ex hoc infert. Et quasi naturaliter, & ex iuris dispositione pater & filius eadem persona reputantur, secundum Antonij Gomez, tomo. 1. cap. 9. nu. 7. in fin. & iterum cod. tomo. cap. 1. n. 4. cum 2. sequen. Et ideo æstimum patris, æstimum filij reputatur, secundum Suarez tit. de los emplazamientos 5. 1. num. 30. pag. 372. & late Segũda, & eius ad dition. in l. si ex legati causa, n. 49. cũ pluribus sequentibus, & Auiles cap. 1 Prætorum, verbo, na hijos, per totum fol. 64. Ex quo infert glossator Salmã tinus, vbi supra, col. 33 4 quod filius † 3 Regis rex vocari potest, & debet, quia uis regnum nonhabeat. Et in col. 335 inquit idem in filio Comitis, Ducis, vel alterius domini, vt scilicet, in vita patris, etiam illustris & dominatiuo cari potest, sicut pater, & idem tenet glo. 1. legis. 1. tit. 15. part. 2. & glossin pragmatica sanctio. in procemio 5. in qua quidem, verbo primogenito, fol. 17. in paruis, & Carolus de Grasalijs, libr. Regalium Franc. iure. 2. in fine, & Anto. Gomez tom. 1. cap. 1. nu. 5. Vbi hanc testatur communem opinionem, & eam intelligit, & declarat vera esse, quoad nomen & dignitatem ut possit nuncupari, vel decorari tanquam Rex vel Dominus, non vero quoad iurisdictionem administrationem, vel alia similia, quæ respiciunt dominium, & plenum ius ipsius dignitatis. Imo & quo ad nomen, & dignitatem impropric, & abusiue in vita patris vocatur Rex, Comes, aut domina tio filius eius, secundum Molinam, de primogenijs Hispaniæ. lib. 3. ca. 6. nu 35. cum 3. sequent. Sed an inter Regis dici potest Regna tradit idem Carolus de Grasalijs. lib. 1. Regal. Franiure. 18. versic. ad propositum ergo, vbi quid de vxore. Et in tantum hæc procedunt, quod potest pater filium loco sui substituere, secundum Didacũ Perez, vbi supra, qui allegat ad hoc Romã & eius additio in fin. 66. incip. Ille, cuius industria, ita tenentem, & limitantem vno modo etiam si patris persona & industria esset electa. Quo casu secundum rex in hinter artifices ff. de solutio. per substitutum seruiri non potest, quantumcunque substituendus sit hæres substituentis, secundum Iaso. in l. si fic, nu. 18. fol. 186. ff. de verb. oblig, & iterum in 1. contestimis, n. 15. ff. eo. tit. & Auto. Gomez to mo. 2. cap. 11. n. 11. in medio, in 2. am pli. Et hoc nisi promissor ad interesse teneretur: nam tunc ratione interesse hæredes eius possunt adimplere, si æque sint idonei cum defuncto, secundum Iaso. in dict. l. si fic, nu. 19. Hæc tamen in filio non procedunt: nam per filij personam † potest etiã in hoc casu, vbi patris industria electa est seruiri. Quæ est maxima, & singularis limitatio ad dictam. l. inter artifices, quam tenet Oroscius, in l. 2. col. 501. versic. 4. ff. de offic. eius, cui man. est iur. & Tiraq. in tract. de Primogenitura. q. 88. nu. 2. & Felinus in cap. afferte. n. 2. de præsumpt. Quod tamen ego intelligerẽ verum esse, dum tamen filius sit æque idoneus, sicut pater ad implendum illud, quod pater implere tenebatur, & sit approbatus in eodẽ officio, sicut pater prout optime inquit Paulus Cast, in l. continuus 5. ff. ab eo ff. de verb. oblig. tunc enim eædem operæ censẽtur. Facitque doctrina illa Bar. & communis, per te. ibi in l. 1. C. de præ

de præp.agen.in rebus lib.12. dicen tis,q.od volens seruire per subditum ſi semper debet seruire per nominem ipſius eandem virtutis & conditionis. Quæ doctrinam, & alia referendo reſtes, & ſequitur Didacus Perez in l.4.titul.11. 4.ordin.in glo.2.col.1349.in fine cū 6 req. Quam tamen æquitatis temperarem, & limitarem, quotieſcunqueſa ctum explicandum eſt affirmationum, ſecus ſi negationum, quia tunc quanvis ſubſtitutus & ſubſtituens ſint eiuſdem peritiæ non ſufficiet, ſecundum Ias.in l.cum filius ſamis.5.1.nu.2. fol. 80.ff. de verbo.obligatio. Et quando conſeatur electa induſtria perſonæ vi tra Doctores, in dict.l. inter artifices tradunt Bart. & Doctores, in l.nemo ff. de duobus reis. Et anobigatus face re opus publicum poſsit illud adimplere per ſubſtitutum, vide Auendano in cap.15. Pæterorum.n.4. lib.2. Et iterum i.s cap.5.5. verſ. mitti tamen lib.1. ſignat caſus,in quibus per ſubditum non ſeruiti non poteſt. Viterius, ſi pro themat is ampliationenotandum eſt ita ſiliū patrem repreſentare,quod ſunt qui dicant,quod in fideicommiſſi ſucceſſione † Patrem filius repræſentat, ſecundum Iaſ.conſi.179.vol.4. & Oldrad.conſi.34. quantumuis regulare ſit, in omnibus diſpoſitionibus aſſis, quam maioratus filius non repreſentare, neq; intrare locum patris, niſi vbi aliud iure ſtatutum reperiretur, vt nouiſſime poſt hæc tractat Pelaez, in tract.maioratuum.2.part.qu.5.9. nu.21. niſi familia vel propinqui vocentur,ſecundum Molinam de primogenitis,lib.1.c.6.n.44.& 45. In hac tamen ampliatione communis eſt opinio in contrarium,imo quod in implici fideicommiſſo patrem filius nō repreſentat, neque intrat locum eius, ſecundum Deci.conſi.1.nu.3. ex Cumano per eum corrupte allegato in conſi.107. Cuius ratio eſt:nam cum in fideicommiſſo teſtatori,& nō vltimo poſſeſſori ſuccedatur l.cohæredi 5.ff filiæ ff. de vulga.& per conſequens nō deſinit tale fideicommiſſum iure hæreditario. Id namque dicitur iure hæreditario deferri,quod non,niſi hæreditate tali hæreditario defertur. Illud autem contrario dicitur non iure hereditario deferri,ſed iure ſanguinis,in quo is,qui hæres non eſt,vel etiam qui hæres eſt,ex ſola agnatione, ſeu cognatione,vel ſpeciali vocatione ſuccedit,ſecundum Bart.l.vt iuris-iurandi.5.ſi liberi.ff. de op.libertatis, & ſecutum per Molinam in dict.lib.1 cap.5.nu.6. Manifeſte patet filium in fideicommiſſo non intrare locum patris,vt poteſt,quia communior eſt opinio,in 13.quæ non iure hereditario deferuntur filium locum patris nō intrare,ſecundum Deci.dict.conſi.1.nu. 5. & iterum conſi.299.& 458.& 412. & 417.vbi firmat ab hinc non eſſe diſcedendum, & tradit Molina vbi ſupra lib.3 cap.6.n.40.& Couarr.in prac. cap.18.§.4.per totum.Et ratio rationis eſt ſecundum eund.Deci.cō.1.79 n.1.quoniam,vbi ſucceditur iure hæreditario conſideratur diſpoſitio iuris quę eſt quod filius intret locumpatris,ſed cū ſuccedatur iure ſanguinis, vel ſpecialis vocationis, conſideratur affectio teſtatoris,quam habere videtur ad proximiorem in gradu,& ſecuſ ius non intrat partis locum in tali fideicommiſſo,ſed proximior admitti tur. In maioratu tamen ſecundum dictos filius optime locumpatris intrat & repræſentat eum, prout communē teſtantur,plures,& Didacus Perez,in præſenti col.335.inſi.cum primo lequent.& Pelaez in d.tract.maiorat.2. part.q.9.nu.21.Et quando pater & filius dicantur vnum corpus,& vna causa vide per laſ.in l.ſciendum,in prin. ff. qui ſat.cog.& Hyppol.ſing.160.& Gometius in 5.actiones autem de peculio

dnio.col.3.inſti de actio.& Feli d.c. afferte non omnino Tiraq.in l.ſi vn quam.in.15.inpræfatione.C.de debo to.l.ibi,*Hinc* habemus tex.expreſum problemam,filiam in Hiſpa nia ſuccedere † in regno indecētia lis,prout & probat tex.& ibi glo.& Ias in l.2.tit.15.par.2.Et ibi glo.& Ias nat rationem quare in francia filia non ſuccedit in regno, quamuis fratrem non habeat,ſit error text.ſimilis noſtro in l.2.tit.15.lib.1. infra. & tradit optime Tiraq.de primogenitura.q.1.n.1.cum ſequen.vbi quam plura & ſingularia exempla ponit in propoſitu,& Burgos de paz,in promio legum Tauri,verſi. Reyna.num. 37.cum ſequen.& Rojas,in epitome ſucceſsio.ab inteſta.ca.3.num.35. Et ſicut regnis Aragonum,Hiſpaniæ, Aragoniæ,Nauarræ,& Angliæ,& aliis,vti teſtatur Carolus a Grafallis,li bro.1.Regalium Francig,iure.17.in in prīnc. Et adminiſtratio † regni de iure reginæ proprie pertinet,non ma trio eius,ſecundum dictos,& pro indubitato habitum fuiſſe teſtatur gloſ ſa,llamar.l.9.tit.1.para.6.& in l.3.verſ. perdieſſe tit.15.eadem parti.2. Et ſic certamine iudiciali ſententia pronū tiatum eſſe inter catholicos Reges Ferdinandum,& Elizabeth eius vxorem aſſerti Doctor Illeſcas,in libr.6. de la hiſtoria Pontifical.1.part. cap. de don Fernando Quinto,y Doña Iſabel reyes de Caſtilla.fol.125.col.4. & Molina de Primogenijs Hiſpaniæ, lib.3.ca.4.num.5.Quod adeo verum eſt quod quanuis filia hæc pupilla ſit adhuc deficiente fratre maſculo ſuccedit in regno,ſecundum Auiles,in proœmio capitu.Prætorum.5.2.nu. mero.2.3.4.7.& 8.folio.8. Et quod 8 ſiclendum † cum filius,aut filia regni ſucceſſores remanent in infantili ætate pupilli,& orphani mortuis patentibus,declarat optima,& ſingula ris lex 3.& 16.ti.1.part.2. De qua meminit Oldrad conſi.53.ide quo per Barin l.quidam conſilebant, colum.fin. & ide re iudicper Iaſon,& Benedictum,relatos per gloſ. de veyntę, in dict.l.3.& diſponitio dictæ.l.propter,ſi credit,ſiſti Regina prægnās remaneat ſecundum Oroſcī.in l.pen.col.252.a to fine.ff.de ſtatu,homi. Inquit tamē Carol.Molineus,relatus per gloſ.de veyntę,in d.l.3.quod licet probabilior videatur iſta opinio diſpoſitio dictæ.l.quodvſque ad 20.annum dū ret tutela Regis pueri,& inter varias opiniones hæc videatur eligenda,ta men conſultius ſibi videri, quod ſiniatur pubertas,vel ſi ſit pubes tempore mortis patris non ſit de regimine ei curator,dum tamen non ſolus ſed mi ſtret de per ſe,ſed cum conſilio delectorum & fidelium,& prudentiuuorum,vbique refert Carolum Quin rum Francorum Regem anno *Dñi.* 1377.ſtatuiſſe conuenire primogeni tum regni adminiſtrationem recipe re debere cum.14.ætatis annum, ne per longiorem tutelam occaſio ſuaderet malequis res nouas excitandi, & idem refert glo.in pragmatica ſan ctione,in proœmio.5. inſcrutabilis, glo.ſuſceptione,ſo.8.vbi additio ſub ſigno.4.inquit hanc eſſe Pauli ſenē tiam in c.4.ad Galath.& de Salomo ne inquit ibi glo.illa fuit inuſtus in 12.ann.7.d.5.hoc regulare,& quod beatus Ludouicus Rex Francorū,& ſimiliter rex modernus Carolus.8.in unctus fuit & coronatus ante.14. an. Et apud nos Carolus V. Cęſar primus huius nominis Hiſpaniarum Rex.17 ætatis ſuæ anno regnare cœpit, vt in quit Modernus Baeça,de decima tu torum.c.16.n.30. Vbi inquit in hoc eſſe cōſuetudine abolitā & abrogatā dictam l.3. Partitarum ætatem 20.an norū requirētem,ſic & ceſſat opinio Anto.Go.Oldradi,& aliorum ab eo

relatorum tenentium contrarium, & est Anto. Go. to. 3. c. 1. n. 56. Et quid in Dominis inferioribus † Rege vi-
6 de nouissime per Pelaez, in tract, maioratuum 4. par. q. 38. per tot. Et per quem debeat dari talis tutor, vide per Anto. Go. in d. n. 56. ad finem. Et an possit cognoscere filia hæc Regina de causis seu ferre sententias vide Abbain c. dilecti, de arbit. & Doct. in l. fi. C. eo. ti. & late Corsetum in tract. de potestate, & excellen. Reg. q. 97.

IN LEGEM secundam.

SVMMARIVM.

Quæ officia morte Regis ea concedentis durent, & quæ finiantur declarat lex nostra.

Vel los officios de la casa del Rey y corte y chancilleria, y otros los officios de los ciudades. Quantis enim manda tum † morte mandantis expirent. Imo datum. C. mandat. l. mandatum, 2. ff. eo. ti. l. 23. tit. 5. par. 3. tradunt Doctores, maxime Felinus, in cap. Relatum 1. de offici. del. & Socinus, Regu. 314 Iasson, & Doctores in l. & quia ff. de iurisdictio. omnis iudic. glo. in prag ma. sanctio. tit. de collati. 8. item voluit, verbo manda um, & ibi additio. inquit quod per intimationem Prælato factam de mandato ei directo efficitur, res non integra, & per mortem mandantis post factam non expirat ius ab eo tit, sicut regulariter expirat te existente integra. Quod quando dicetur vltra dictos Doctores, vide glo. in d. l. mandatum, & glo. in Clementi, finaversi. pro ecclesia, de procura. & glo. integra in l. ita demum. C. de procu-
ra. & Angelus. in. 5. recte insti. mand. & Oroscl. in dict. l. & quia, n. um. 23. col. 562. Et an finiatur rescripti, au-
2 riente illo † contra quem fuit impetratum, videnda est decisi. 265. capellæ Tolos. & ibi additic. Revocatio-que supradicta, quæ fit per mortem mandantis, vel concedentis, operatur effectum suum, etiam si mandatario non sit intimata, secundum Abb. in c. mandato. nu. 6. de procura. & ibi additio. Et ideo cum delegatio rein tegramorte mandantis extinguatur, acta facta post mortem delegantis reintegra, etiam delegato ignorante mortem delegantis nullius sunt effectus, nam ipso iure expirauit iurisdictio, prout plures tenere asserit Oroscius vbi supra. n. 51. & 52. & additio. capellæ Tolosa. deci. 364. vbi ita Bononiæ in contingentia facti asserit fuisse determinatum. Nam neque eo sensus partium secundum eum ibi suf ficeret: quod omnes tenere asserit Oroscius vbi supra. n. 13. Sic & eodem modo priuilegium † morte concedentis expirat, & nouatius confirmatio a successore requiritur, vt potest videri per Assict. decis. Neapo. 120. Imo & si quis iudex posuerit aliquem ad confinia, donec ipse voluerit, mortuo iudice illo, expirat voluntas, vt poteris videre ex Bart. & Doctoribus, maxime Iasone in l. centesimis. ff. de verborum obligatio. ex l. a. ff. locati, quod per mortem quisdicitur nolle. Et an expirabit mandatum per mortem mandantis in mandato satisdatis pro mandatario, vide decis. 263. Capellæ Tolo. Quæuis itaq; omnia hæc sic se habeat, & procedere possint: ex lege tñ nostra minime procedit quoad officia de quibus in eaquæ quidē officia durāt etiā mortuo Rege ea cōcedēte. Nā sicut sedes Apostolica non moritur, ita & neq; sedes regia: officia q; a rege habita † perpetua sunt ad vi-

tam recipientis ea, secundum Benedictum relatum, & secutu niper Rebuf. in tracta. de nominatio. q. 12. n. 35. cum. 3. sequen. & Boeri. optime, de cis. 149. n. 11. 12. 14. 19. & 20. vbi ipse inquit, ita perpetua esse quod propatrimonio habeantur officia hæc. Imo & in Hispania id in videmus esse: vt & nouissime post hæc vbi asserum, & in satis cōtingentia allegatum per Burgos de paz in consi. 1. per totum lib. 1. & per Cassaneū in consuet. Burgun. tit. de iustices. §. 6. numer. 81. & 82. fo. 67. Vbi & num. 81. inquit quærendo, num commissio iudicis data nuntio † duret mortuo iudice cōcedente, neque post fit necessaria confirmatio per successorem. De quo & per Felinin c. Ecclesia sanctæ Matiæ. nu. 34. de constit. & Greg. Lopez, in l. 2. tit. 15. par. 2. in verbo, fino el ijo. col. 5. ver. & nota quod successor in Regno, vel maioria non potest reuocare officia alias perpetua vel luti decorationum, vel tabellionatus, seu similia officia prædecessore concessa. Non tamen potest inquit glosi. illa dominimaioricatum concedere Castellanias perpetuas, vel annos redditus, vel similia in præiudicium successoris, ut & declarabis. l. 20. tit. 13. par. 2. quæ aliter videbatur dispondere, quæ ibi ea declarat Gregorius Lopez. Et nouissime ita post hæc vide, Alvarado de consectaratamente testa. lib. 2. cap. 1. f. num. 9. Et
6 hoc idem esse in officijs concessis † ab alijs qui fuit de sanguine Regio, asserit Rebuff. vbi supra. num. 37. quicquid dubitauerit Bald. in consil. 270. Rex Romanorum col. 3. vol. 3. Imo & idem esse in officijs provisis a Dubus Comitibus, & Marchionibus † & dominis temporalibus, optime fundat Burgos de Paz, in dict. consil. 21. per totum. Et hic audiri dominos
7 hos cauet, solere prouidere officia hæreditaria, & tabellionatus, & sibi ipsi, & licet, ad tempus determinatum, & nunc tempus illud debet transire, quæ ante fine causa sunt auferenda officia, secundum Greg. in dict. l. 20. Sic ea tabellionatus tamen officia plurimū deberent auferre dominus, impassim eos remouerent. Et hoc imo maximum inconuenientis remouere eos quotidie propter instrumenta coram eis confecta, perduntur enim & absconduntur facilime pereagrossum noui officialis, & ideo tranfacto illo tempore deberent cōfirmari si ei causa vergens non adesset in contrarium, & an recte in officialibus † promissis ab Ecclesiæ traditi Boer. vbi supra. n. 23. & quamvis ipse ibidem n. 24. asserat per Curtum Burdegalesem contrarii fuisse propositum in officialibus episcoporum, & licet, vt ide ef set in eis, quod in officialibus Regis, tamen in hac Placētiæ ciuitate remotis tabellionibus ex decreto quodam cōcilij prouincialis Salmanticæ celebrati & ex vsu & prouisione iam per episcopos facta, quod ad nutū episcopi & successoris sint eis prouisa officia, & quod ab eis possint quandocū que remoueri. Id tamen sine causa facere non debent, & hæc pro hoc situ lo sufficiant.

Titulus quartus, Del consejo del Rey:

Superioribus titulis dictum est de legibus & Regis benignitate in audiendis partium petitionibus, & quere lis insuperque quid agendum Rege mortuo cum filio eius, & quæ officia per Regis mortem vacent, & quia tā in legibus cōdēdis, qua audiēdis petitionib. & partiū querelis, & in gube

tione Regni Rege mortuo, & in Regi superstiti obediendo, consilii Regium ex ipsius Regis benignitate se intromittit, & circa alia regimen Regni concernentia, ideo subsequitur titulus noster de Regio consi. tract.

In cuius tituli declaratione non parū immorabimur: videbuntur enim aliquæ per glossatorem Salmantinum, sub hoc titulo. Et quæ debent in consiliariis Regis concurrere declarat optime tex. in l. 5. tit. 9. part. 2. vbi gl. optima de consilio à doctis capiendo, & sumendo tracta. Et de hoc manu Regio consilio, & eius præeminentia vide plura per Carebā Gratial. lib. 1. Regal. Franc. iure. 12. vbi ex Iason. l. in prouincialibus. 5. fed in publico. ff. de nouiop. nūtiat. quæritur an minor possit esse de consilio Principis. Quid tamen sit consilium † & qualiter in eo sit debent habere consiliarij, & quando sit consilium faciēdum examinat Matth. de Afflictis in constitutio. Siciliæ, lib. 1. rubr. 45. num. 47. cum sequen. vbi & eius additio. ponit, quis consiliatiorum debet incipere advotandum, de quo in. l. 6. infra isto ti. & in prœmio legum fori, in princ. in glossa, del consejo del Rey. Montaluus fecit de Regio cōsilio integrum tractatum, & de huius consilij authoritate Boerius, ad finem suarum decisionum inferuit quendam tractatum, de authoritate magni consilij. Notādumque est sententiam Regis † cum consilio Regio latam ius facere vniuersale in regno, vt l. fina. C. de legibus, ad hoc allegata per Afflictis, in decisione Neapolitana. 190. in fine. & priuilegia † summæ curiæ ponit Rebuffus in concordata Francię, in præmio, in glo. 6. in 15. pag. 6. in medio ci. impressione. Et ibi specialiter in quinto. 15. priuilegio curā supremam cognoscere † ne bono & æquo, & de cunctā conscientiā. Inquitq; Auenda

nō. Respon. 1. n. 11. quod sicut Deus, cognoscunt supremi consilij Domini, de quo tamen alibi dictū reperies vbi me remitto. Et depœna offendentium † hos dominos de consilio. traduntrelati per Didacum Perez, hic col. 341. in princ. & de curia magna vide etiam Matth. de Afflictis, vbi supra in dictis constitut. Sicil. lib. 1. rubr. 39. per totam, & late Carolum de Grassalis in dicto iure. 12. per totum.

IN LEGEM primam.

SVMMARIVM.

Qui & quot debent in consilio Regio adesse declarat lex nostra.

1 *Or esto conuiene a los Reyes tener cerca de si compañia delle consejo.* Consilii enim quærere debent Reges, secundum tex. vbi glo. plura allegat in l. 1. & 6 tit. 9. part. 2.

Que residiesse en consejo en prelado. Hic videtur tex. expressus quod Episcopus, & per consequens sacerdotes † possunt esse de consilio Regio Præsidentes, vel consiliarij, prout late examinat Menchaca, ita tenens in lib. 3. de successionum creatione. 5. 30. n. 312. Vbi audacia verba, & quæ cum pon decebat dicere inquit, insania esse affirmare cōtrarium, cum sciamus valentissimos Doct. cōtrarij tenuisse iuridicis & validissimis iuribus & rationibus, & quibus responderi non pōt, vt scribit dicere ex Luca de Penam. 1. milites. 3. in 2. col. penul. & sūt. Cde remilit. lib. 11. & Carolus à Grassal. in. Regalium Franciæ iure. 15. Vbi inuehit contra similes prælatos, inquiens

nonnū

nonnunquam compertum esse inter Francos plus damni in Rempublicā, dum sacerdotis consilio res Francia agitur, quam cum prudentes aliqui ex seculi nobilitate reibus gerēdis præficitur. Ille enim quadam insatiabili ambitione omnia sibi vendicat: hic scilicet, prudens seculatis populi ministerius, & communitatis doctrinæ cum fuit esse ratus, Reip. bene vt posset. fulit. Ille fastum & pompam ex dignitate metiens, eo audacius diuitias congerit, quo minus vltionem timet. Ecclesiastica profectus libertate. Hæc ille Carolus. Deficiuntque in tali Episcopo Apostoli requisita, de quib per Florentinum, in 3. par. sue summæ. tit. 13. ca. 3. & tit. 19. ca. 11. & in alio sacerdote inferiori deficiūt tradita per Florentinum eundem, in. d. tit. 13. cap. 1. & 2. & tradita in concilio Trident. Sess. 24. de reformatione cap. 1. & Sess. 25. cap. 1. de reformatione. Et quam plura alia ex diuina scriptura, & ex diuis sanctorum patrum & ex iuribus & glosiis afferri possent quæ alio in loco forsasis latius saddu cemus, pro vtraque parte quæstionē examinando: quod nunc non facio, quia tempus instat, & ad alia transire necesse est. Verum est tamen quodex causa publica, & ex summi Pontificis licentia hæc exercere possunt, vt inquit Molina, lib. 2. de Primogenijs, cap. 10. n. 61. vel si ratione dignitatis habeat hæc temporalia exercere in suo Episcopatu, puta quia Comes est secundum eundem Molinam, ibidē, lib. 1. cap. 13. num. 97. Alias enim temporalibus negocijs implicare se non debet ille, qui orationi lectioni, & prædicationi, & summodo vacare debet, vt probatur in cap. omnes psalle tes. 38. d. c. Episc. nullam. 88. d. & nō in palatijs Principū, sed in Ecclesijs certare tenentur Epis. c. conuenior. 23. q. 8. Sed insanirenos dicent de ijs agentes alio in loco, dum sani fuerunt, & quos habuerimus insanianam forsasis defendemus, si insaniā vocare licuit alicui.

IN LEGEM sextam.

1 RO hinus legis exornatione videri potest Rebuffus de Afflictis, decisio. Neap. 1. & idem in consti. Sicil. libro. 1. tit. 45. n. 47. & ibi additionatus, & curia Firana. lib. 1. cap. 4.

IN LEGEM septimam.

1 *De la mayor parte.* Hoc est enim regulare inconcilijs & congregationibus, & electionibus † & vbi plurium vota assumenda sunt, vt maior pars præsentiū prævaleat, vt in ca. 1. & per totū, de iis quæ fiā maiori par. ca. 1. quod maior. ff. ad municipales, & ibi Doct. & in singulis, & explane. ff. quod cuiusq; vniuersi. nomine debet esse ma ior pars consilij: neque sufficit maior pars respectu minoris, ex tex. in c. Ecclesia vestra, ei. 1. de elect. & inc. quia propter eo tit. notat Sylu. in summa verb. elect. 2. nume. 11. & probatur cla re, ex text. notro, nisi in casu l. finatitulo. 1. supra eo, vbi omnium concursus requiritur neque sufficit maior pars.

Ad lib. 10. videbis eam allegantem Doctorem Molina, de primogenijs Hispaniæ. libro. 2. capitulo. 7. numero. 59.

IN LEGEM Vigesimam.

SVMMARIVM.

In Regio cõsilio in gradu appellationis de negotijs, & rebus in præsenti cõtentis cognoscitur, & mutata curia fit remissio ad cancellari ari, si vltra viginti leucas curia abesse debeat.

To das las appellaciones. Intelligo dum tamen sint maioris summæ decem mille maraptetinorum causæ illæ condemnationes, vel absolutiones, à quibus appellationes interponuntur. Nam si decem mile tantum essent vel minoris summæ, neque per casum curiæ † neque per appellationem ad curiam vel cancellariam deferri possint, secundum tex. vbi dicemus fauente Deo in l.7.tit.28.lib.4. infra.

Auſ ordinarios. Etiam si sit in terris dominorum particularium, vel Episcoporum, & Prælatorum in locis, vbi temporalem habent Prælati iurisdictionem secundum tex. in l.8.tit.6.li.1. supra, & in l.1.tit.1.lib.4. infra. Et intellige, vbi de iure locum habet appellatio, secus vero alias, quia tunc licebit eam denegare absque pœna, prout in dicta l.8, diximus illâ sic declarando, & nostram.

Salvo las appellaciones. In quibus neque in gradu appellationis cognoscitur in cancellarijs, secundum text. in l.12. infra tit. proximo, quæ similis est nostræ.

IN LEGEM VIgesimam secundam.

SVMMARIVM.

In supremo Regio consilio cognosci poterit de causis & litibus, de quibus dominis ipsius consilij visum fuerit Regis seruitio conuenire, & partium cõmodo. Et à secunda sententia ipsorum dominorum nullum remedium intẽtari poterit, nisi mille & quingẽtarum duplarum.

No pueda auer ninguno. Etiam si allegetur nullitas notoria, vel incompetentiæ iurisdictionis, secundum mixtas, vbi Deo annuente dicemus in l.4. tit.17.lib.4.infra.

La ley hecha. Quæ ponitur in l.1. cũ sequen. aliquibus, tit.20.lib.4. vbi videbis.

IN LEGEM VIgesimamnonam.

SVMMARIVM.

Regias prouisiones, & literas cõsilij earum Prælati, & magnates Regni tenẽtur obedire sub nostri rex. pœna.

Los prelados. Idem in citatio nibus, & vocationibus à Rege factis sub grauj pœna dispositum est, ex textu in l.13 titulo.3.libro.4 infra, & in l.1.titulo 6.infra libro sequenti, idem iniungitur iustitijs Regni. Nam auditores Regij sunt obtemperandi † ac si Rex præcepisset, secundum Auendanoin dictionario, verbo, Oydores, & in dictis legibus alia dicemus.

IN LEGEM TRIgesimam secundam.

Incitatiua. De quibus vide per Auendaño, cap.5. Prætorum. num.12. versi. negligentia autem lib.1. nam ad † nocatio † causarum inp larmuntur tanda est, ex dictis per Auendaño, ibi dem, & iterum in eo.libro.cap.19. numero.1. & 3. & per Conarruu. in practi. cap. quam licet adnocatione Rex ad libitum facere possit, vt libi per eos non tamen id vult, nisi in casibus expressis, vt per eundem Auendaño dicto.libro.rubr.1. num. 3. versiculo, nam licet Rex, & Paris de syndicatu, cap. de excessibus varonum, num.125. Et ideo lex nostra in plurimum hasin citatiuas, quæ ad aduocationem causarum solent dari prohiber, ne dentur, nisi cum maxima deliberatione.

IN LEGEM QVA dragesimam primã.

SVMMARIVM.

Iudices syndicatus in quantũ poterunt onera, & capitula secretæ syndicationis determinent, & sententia diffiniant, capitula que contra iudices syndicatos prolata & presentata pro posse examinari faciunt sub pœna.

Aunque sobre alguno dello oseſte puesta demanda publica. Pro eius declaratione in his verbis & frequentibus, videnda sunt quæ Deo volente dicemus in l. 3. tit. infra libro sequenti.

IN LEGEM QVAdragesimamquartam

Pro eius declaratione videnda sunt quæ Deo volente dicemus in l.1.tit.7. infra libro sequenti.

IN LEGEM QVINquagesimamprimam.

De qua lege videnda sunt dicenda in l.1.tit.3. infra libro.4:

IN LEGEM QVINquagesimã secundam.

No aya lugar suplicacio. Qua quidem sublata, & nullitas etiam notoria, & ratione incompetentiæ, & aliaquæ cunque sublata censentur secundum † ex in l.10. in princ. tit. 17. libro. 4. vbi vide dicenda.

Titulus Quintus, de los Presidentes y Oydores de las audiencias y chancillerias de Valladolid, y Granada.

Et cum de Regio supremoque Regis consilio dictũ sit in quo quidem negotiaom nia & lites expediri nõ possunt, vt in † 11. huius tituli probatur, ideo immediate sequitur videre de Regis cancellarijs, & audientijs nostri Regni, vbi in gradu appellationis regulariter fines omnes expendantur secundum gradus, & locorum prærogatiuas & districtus.

In cuius tituli declarationem Didacus Perez super eo sub tit.4. lib.2. ordi. quã plures glossas proposuit, quæ per ipsum videri possunt: ideo breuiter me ab eo expediam, vt ad alia deueniamus. Et notandum est quod ple

BIBLIOTECA JURIDICA UNAM

1 nitudo † potestatis cancellariæ est adeo lata, quod æqualis cum ipso Rege videtur, secundum Auendaño, in dictionario, verbo canciller, & cancellaria quare dicatur, & cancellarius quis sit: vide D. Coua. cap. 4. practicarum quæstio. num. fina.

IN LEGEM vndecimam.

SVMMARIVM.

In quibus causis Domini de cancellaria cognoscãt in prima instantia declarat lex nostra.

SObre casos de corte. Et qui sint ij de clarat. l. 8. o. 10. & 11. tit. 3. infra lib. 4. vbi annuente Deo dicemus late.

IN LEGEM duodecimam

SVMMARIVM.

Appellationes interpondæ sunt a sententijs inferiorum ad cancellariam.

1

TOdas las appelaciones. Dum tamen sint maioris inimicitiæ decem mille maræpetinorum. Nam si huius decem mille, vel minoris valoris essent non ad cancellariam, sed ad consistorium ciuitatis, vel oppidi, ad quod de consuetudine ocurri solet in eis est recurrendum, vel ad iudices maiores in locis, de señorio qui vocantur Alcaldes maiores, & in Realenguis, Alcaldes de las Alçadas, vbi causæ finium & huius finiuntur, secundum tex. in l. 7. ti. 27. infra lib. 4. vbi dicemus. Imo & causæ similes etiam per casum decorsenõ possunt ad cancellarias deferri, secundum tex. in l. 11. titul. 3. infra, lib. 4. Et not. quod cum iudices ij de cancellaria regulariter non possint aditi nisi in causibus à iure expressis, nullo modo adiri poterunt per viam querelæ vel nullitatis principaliter intentatæ si aliud non est de iure cautum, ex dictis per Auenda. c. 6. prætorum, num. 2. & 3. lib 1.

1

IN LEGEM DECIMAM quintam.

SVMMARIVM.

Auditores cuiuslibet cancellariæ in lege nostra contenta expedire non possunt.

Artes de esperar. Quas moratorias literas, annales, vel quinquennales vocamus, de quibus plura in l. 2. verbo, perjuyzio, tit. 19. lib. 4. infra dicemus.

Ni elecen desfiesro. Hoc enim sola Regi † competit, secundum tex. in l. relegati. ff. de pœnis tradit Anto. Gomez, tomo 3. c. 8. n. 45. & melius Afflictis, de cif. Neapo. 4. pertotam, & Rebuf. in 2. tom. cons. Franc. tit. 1. art. 7. glos. 1. nu. 1. & glo. 3. in l. penul. ti. 31. par. 7. Probatque etiam optimus tex. in cit. primis. 2. 9. 1. & text. in auth. item nulla cum Varijs C. de facrof. eccles. & Auend. c. 67. prætorum. n. 9. cum seque. plurib. vbi inquit quod ex hoc Domini vasallorum non possunt exilio remittere, vt per Rolan. Valle, in con. si. 4. n. 5. 1. cum seque. aliquibus lib. 3 nisi Dominum & superiorem non recognoscant, vel hoc habeant de consuetudine, prout habere dicit Andre. Abexes, de pactis, num. 340. cum seq. quod

quod potius dici potest de facto, vtin quit Tiraquel. de minorandis pœnis, in præfatione, nu. 12. Et sic falluntur credentes, iudices præcisum imponentes exilium posse illud remittere nam equidem non possunt, sed ipse tantum Rex. Qui quidem, & nisi esta causa & non existente parte id facere non solet Credere tamen, quod si exulatus esset pauper, & causa leuis † & parte satisfactã, posset iudex, si alter ipse exulatus commode subsistentia non posset, quam in patria illa, exilium remittere. Nam si propter paupertatem pœnam pecuniariam etiã fisco applicatam potest iudex remittere, cur non & exilium cum pœna sit, prout expresse tenet Aniles. c. 1. prætorum verbo, derechamente, nu. 7. fol. 35. & Tiraq. de pœnis temper. causa. 32. & optime Bernar. Diaz, in pract. crim. cano. c. 126. idem ex qua cunque causa asserens fieri posse.

2

IN LEGEM DECIMAM nonã.

SVMMARIVM.

Lites tractandæ non sunt in camera & aula, in qua litigãs est filius vel genier auditorum: vel coram secretario cõsanguineo si alij adsint secretarij.

NTE escriuano alguno que sea hermano. Similis est tex. vbi dicemus Deo volente in l. 7. tit. 15. lib. 4. infra.

IN LEGEM VIgesimam septimam.

SVMMARIVM.

Quo ordine, & prærogatiua lites in cancellaria determinandæ sunt declarat lex nostra.

On la antigvedad. Hoc tamen cum stilibus Ecclesiarum seruandum non est. Nã earum lites, & causæ absq; antiquitatis ordine examinantur, & determinantur, secundum Couar. in pract. c. 7. n. 7. versi. his accedit, & facit in argu. tex. in l. 17. tit. 2. lib. 3. infra & supra libro primo remanet dictum.

IN LEGEM TRIgesimam sextã.

SVMMARIVM.

Ordo habendus ad tollendãvim iudicum Ecclesiasticorum declaratur in præsenti.

POrende. Optima est eius dispositio ad declarationem. l. 2. tit. 6. li. 1. supra, vbi de violentijs tollendis dixmus.

Tit. 10. De la recusacion del Consejo, y Presidentes, y Oydores de las chancillerias.

ET quia aliquando Domini de consilio, & cancellarijs in stubus recusantur, ideo post titulos præcedentes vsq; vbi de iis Dominis dictum est sequitur noster de recusationibus eorum.

In cuius tituli declarationem solũ modo notandum est. l. 16. huius tituli determinari quæstionem satis à Doctoribus nostris altercatam, scili-

cer,a D Couar.in pract.c.26.num.4 & Orosio,super,ff.vet.col.604. in princip.& Didaco Perez lib.3.ordin. col.913.in fine,num,scilicet, minores.2 3.annorum non recusantes Regium † consilium, vel consiliarium intra terminum ab is legibus præfitutum,eo elapso admittantur ad recusandum per viam restitutionis.Et in hoc dubio texto,nos ster determinat, quod non,& sic iam non est locus dubitationi. Et hoc dummodo habita fit notitia recusationis ante : alias enim recusario admittetur absque restitutione ex.l.1 5.nostri tituli & ex nostra,& ex dictis per Couar.vbi supra n.2.Et in materia huius nostri tituli, & pro eius declaratione habemus iam pragmaticam nouam factam post nostræ Recopilationis promulgationem in curia de Madrid,quæ vbique habetur præmanibus & videri potest,videbis eam. Et iam inserta tur in hoc titulo in secunda,& nouaimpressione,& recognitione huius Regiæ Recopilationis.

Tit.11. De los Alcaldes de los hijos dalgo.

SVperioribus titulis cœptum,& completumest dicere de Regijs consilijs,& cæ cellarijs,nunc & in nostro & de alijs iudicibus Regij,& cancellariam etiam constitutibus dicitur.

IN LEGEM SEPTImam & octauam.

SVMMARIVM.

Pro summario earum sufficit, quod in ijs duabus legibus poniturordo, & forma probandi nobilitatem.

EQuarum legum materia, quam plura dixit Otalora de nobilitate tam in theo rica,quam in practica vtilia,& aliqua tractauit Auenda.ca.14. prætorum libr.12. & plura nobilitatis priuilegia ponit Tiraquell. in suo tractat. de nobilitate. quæ.20.per totum.

De.l.8.Ibi.*Todas tres personas*.Itaque continuato earum requiritur se cundum Auenda.c.14.præt.num.24 post princ.lib.2.& iterum ad fi.de ea tractat,& Couar.in præl.c.2.1.nu.7. per totum eam allegantes.

IN LEGEM nonam.

SVMMARIVM.

Qualiter excusantur a Popularium cõtributionibus nobiles, & fidalgui notorij , & vxores eorum viduæ, & casu viuentes, in præsenti declarantur.

Or se escusar de pechar. Quo casu illum committit asserés se nobilem,cum non sit,secundum textus in l.2.tit.10.7.partit. 7.& tenẽr in ijs terminis Auendaño, capitulo.14 prætorum numero.23. lib.2.

De solar conocido.† Qui sint isti,tractat Otalora,de nobilitate secunda parte capite.4.numero 7. & Didacus Perez,his quam legit sub.l.6.titulo.2.libro 4.ordinam.colum.1373 in princ. in princip.& practicus Monterroso, in sua practi.ciui,& crimi.late de ijs agit.

Las mugeres que fueren casadas con hijos dalgo.Mulier enim tadijs viri cõstituitur † etiam dum vidua permanet, vt in l.fœminæ,si de senatorib.mulieres.Cuius dignitat.lib.12.De quoplura in prouisorum tradit Didac.Perez hic in glos.Otro si col.1375.vbi Tiraquel,allegat latissime hanc differentem,& Carol.de Grafallis,li.1.Fratrum.18.quod adeo vtrac eum verum credi,quod etiam si tatione seruitij, † laboris vel officij,quod quis gerit aliquo priuilegio fruatur,etiam eodem priuilegio vxor eius gaudebit, prout probat tex.in l.18.tit.14.lib.6. infra,& probat tex.in l.eos qui.C.de fabricensibus lib.11.singu.secundum Matta,Soci, in rubric.extra,de foro comp.col.1.Quem ad hoc ita tenendo allegat Mexia,in pragma.del pã, concha.n.63.fol.40.& Auenda.respon.20.n.7.in prin.& Dominus Padilla in.l.voluntas n.5.C.de fideicõ, & Didacus Perez,hic in d.col.1373. in fine,& iuxta quæ in hoc titulo.l.8.& 9.tit.2.libr.4.ordinam.& Pelaez de maioratibus.1.p. q.1.n.34.per totum,vbi ad hoc alle gat.l.18.tit.14.lib.6.infra,& alias leges partitarum.Et facit dicendaan nuente Deo,in l.1.tit.17.infra lib.5.e quenti,quicquid contrarium voluerit,& male Auiles.in proœmio capitulorum prætorum,n.18.fol.3. Imo & plus inquiunt Bonus de Curtis,& Deci.relati per Cassanzium,in cõsuet. Burgun.rub.9.5.7.*La femme de minori ere*.n.3.fol.306.quod mulier naturalis tantum,si nupta sit viro legitimo, & naturali efficitur legitima . Quod est singulare secundum Cassan.ibi,si verum esset,vereor tamen pro nunc ne non sit,notandum tamen est pro fœminis illegitimis. Eodem etiã themate tetento Regis vxor mortuoma rito Reginavocati poteſt,secundum Burgos de Paz,in proœmio legum Tauri.nu.10.& 11.late per Cosetum in tract.de potestate,& excellen.regi,quæ.8.19.& an tenẽatur Rex vocare vxorem suam Reginam,per eum ibi tractatos.c.6. Benedict,in c.Raynutius verbo.in eodem.de test.

Mantuuieren desfues esclidad.Nam si luxuriose viuat plura perdere asseremus in l.4.tit.1.infra,lib.5.Deo volente . Imo & quod plus est quod si nubat alij perdit priuilegia † primi maritij,cum per secundas nuptias sanamam primi mariti contiñtari asserat tex.in aut.de non eligendo secundo nubentes.5.per ipeximus,& auth. de nuptijs.5.quæ vero in 2.& cum hiçe efficiat secundum illa iura antiqua, non vero secundum Christiana,per matrimonij secũdi contractum nimirum si & peradat priuilegia viri,cui iniuriam vxor eius fecit,sicut & peridit vxor legatum ex parte mariti relictum si cesse viserit,per reconciliationem nuptiarum adeptionem & contractionem secundum. Couar.in 1.2.par. c.3.5.fi.n.fi.fol.4.de sponsalibus.Et itidem,quia cum per secundum matrimonium effecta fit vna caro cum viro secundo cui adhęsit,iuxta illud Geneſis c.2.Caro de carne meo,& os de ossibus meis metaño siveſtigia carnis,cui adhæsit sequatur omissis reliquijs prioris mariti.Et per consequẽs vxor viri nobilis,eo mortuo,si nubit viro plebeio † non gaudet nobilitate sua prioris mariti,& contribuet in cõtribuionibus plebeiorum, ex texnostro.Qui plus & fortius probat,scilicet,quod si mulier nobilis † nubit viro plebeio non gaudet nobilitate sua,nam offuscatur durante matrimonio cum viro illo plebeio , prout in proposito aliqua inferendo tradit di ctus glosſator Salmantinus vbi supra colu,1378.in glospeche mientra. Et probat

probat tex. in l. 5. tit. 21. part. 2. ibi: *Ola fidalga con el villano.* Quam ad hoc licet corrupte allegauit, & considerauit Dominus Padilla, in d. l. vol. 5. tit. 2. n. 5. C. de fideicom. vbi ad hoc allegat Pala. Rub. & Auiles, vbi supra. n. 17. Hæc tamen, & sic dictam, l. Partitarum limitatem, vt vera essent, quo ad eā, quæ commodum mulieri ipsi nobili afferrent, quoad ea enim, prout est exemptio tributorum, mulier nobilis nubens plebeio perdit nobiliatem. Non vero sunt intelligenda quo ad ea, quæ in cōmodum mulieri huic afferre possunt: prout est, desponsari, vel tormentis subijci, & similia. Quoad hæc enim non perdit nobiliatem mulier hæc nobilis plebeio nubens, ex Bart. in l. 1. C. de dignit. libr. 12. & in l. vna de infamis: dicente quod si ex dispositione legis, vel dato tuti aliquis perdat nobiliatem, intelligitur illam perdere, quo ad suum cōmodum, non quo ad suum damnum & vituperium. De quo late per Felin. C. dilectus e. 1. col. 4. de rescrip. retatum & secutum per Castellum in l. 57. Tauri n. 44. & per Ange. de malef. verbo, Casum Sempronij, n. 14. & ad ditio Bart. in l. non tamen. 5. fi. emācipatus nu. 4. ff. de contra tab. & optime per Tiraq. de nobilit. c. 6. n. 32. cum seqq. Et hoc est quod dicit Bald. in l. cum quædam puella, ff. de iur. omni. iudi. relatus per Cassaneum, in consue. Burg. rubri. 9. §. 7. n. 4. fo. 306 quod mulier nobilis nubens ignobili nō extorto perdit nobiliatem. Ne que huic limitationi obstabit text. in d. l. 3. tit. 21. part. 2. Nam ibi non probatur, quod in totum nobilis mulier nubendo ignobili nobiliatem amittet, sed tantum, quod diminutionem patitur in nobiliate. Quæ diminutio cessilit in ils, quæ commodum suum tangere possunt, non vero in afferentibus vituperium & damnum. Neque itidem obstabit text. in l. fi. C. de incol. lib. 10. & aliæ similes, quibus probari videbatur, nobilem mulierem in totum nobiliatem amittere si ignobili virum puceret. Nam illæ leges prose dunt, & intelligi possunt, quotiescun que mulier talis nō a se nobiliatem habebat, sed ex radicis, & consecratione prioris viri nobilis. Tunc enim, si ignobili viro nubat secundo, in totū illam amittit nobilitatem ex radijs prioris viri quæritam, secus vero, quo ad illam, quæ ex semetipsa mulier talis habebat, nam tunc non in totum amittit eam fed patitur in ea diminutionem si viro ignobili nubat. Iuta enim sanguinis tolli non possunt, licet diminui se, prout expresse voluit sic intelligere Palat. Rubi. in rubri. §. 31. nume. 9. fol. 17. & iterum in ea tu bri. §. 32. n. 1. don. inter. Neque itidem obstabit text. in l. interdictum, alias incipit, edictum. C. de municipalibus, lib. 10. nam ibi mulier illa prius monita fuit, ne nuberet ignobili, deco nimirum si monitione non obsta te nubat, in totum natiuam libertate amittat. Notandum tamen est, quod ne mulier talis nobiliatem amittat, solent imperarii a Rege litteras denumlier talis nobiliatē sua præmitur, secūdum Did. Perez hic, col. 1279. in pri. Ex quibus inferri potest, & ad quæstionem, scilicet, quid si vir nobilis † ducat mulierem ignobilem, num bona illius mulieris, pro quibus antecō tributebar, nunc & tributaria erunt? Et videbatur quod sic, ex dictis, & ex dicta l. partitarum, eo quod offuscat vir ille notabilitatem suam ignobilis ducendo. Contrarium tamen tenendum est: nam vir sicut radijs nobilis mulieris non coruscat, secundū Syllam. Nup tialem, lib. 2. n. 28. & Pala. Rub. in ru. §. 31. n. 6. in. o. vi dictū est, mulier ipsa nobiliatem perdit saltim in commodosis, ita & neque iustum

est, quod vir nobilis propter vxorem suam ignobilem, nobiliatem perdat nam contrarium eadem debet esse disciplina. Et sic, cum in hoc casu mulier ipsa ignobilis radijs viri coruscet, etiam mortuo marito, vidicatum est nimirum si pro bonis ipsius mulieris vir eius nobilis contribuere non teneatur, prout ita expresso tenuit Auiles, vbi supra. n. 19. fol. 1. & ante eum Pala. Rubias. d. §. 31. nu. 8. & iterum in d. §. 32. n. 4. ad finem. In casu tamen quo vxor esset quædam regina vel Comitissa, vel similis domina, vir eius ignobilis radijs eius coruscare, secundum Tiraq. de nobilit. c. 18. n. 29. cum duobus sequen. & per Burgos de Paz, in præmiolo gum Tauri. n. 1. vsque ad. 20. & Carrolus de Grasalis li. 1. Regal. Fráciæ iure. 18. verbe, hic est etiam pag. 262. vel in locis vbi aliud concessum est, prout Salmanticæ inquit esse Didacus Perez in præsenti col. 1379. *Ex los descendientes de Antona Garcia.*

Circa gabellarum immunitatem.

Ysi la muger. Vide dicta in gl. supra proxima.

Pero si muriere el marido. Intellige ig nobilis cum quo mulier ipsa nobilis nupta erat. Nam tunc cessat ignobilitas, & nobilitatis offuscatio, & redit res ad primæuum statum, & naturam 9 & sic mulier ipsa nobiliatē sua † tgau debit, interim quod alij ignobili nō nubit. Et ita tenendum ex tex. nostro quanuis contrarium decisum in Parlamento Daphinali, telletur Guido papæ decisio. 349. & 380. relata, & secutaper Tiraquel. de nobilitate. cap. 18. num. 36.

No embargante que trayan plevtos. Nā cum nullus à contributionibus ij, & tributis Regijs excuferur, nisi, qui expresse in iure exemptus reperitur, si statim de tali exemptione non constiterit, contribuere interim † quod constat teneatur. Et ita in practica ser uari asserit, & nos videmus quotidie, Pala. Rub. relatus per Didac m. Perez hic col. 1380. super his verbis. Vbi optime quæsit, num idem sit quo ad officia honores, & munera, de quo allegat doctissimum Coua, eam optime declarantem quæstione. De qua & agit Dominus Padilla, in l. 2. dibus. n. 6. C. de feriis, & aqua.

Su padre y agüelo. Dispositio hæc fu datur optime ex opinione illa iure communi habita & relata per Auendia. c. 14. præter. n. 23. in fine cum seqq. Vbi & inquit, quod per istam legem potest iudex inferior reddere pignora capta nobili, quem pro intelle gu videbis, cum pu. 24. sequenti.

Pero es nuestra merced, que si alguna. Pro horum verborum intellectu, videndus est ipse Auenda. in co. c. 14. n. 24. lib. 1. prætorum.

IN LEGEM DE-cimam septimā.

Maley. Quæ est l. 1. tit. 6. in-fra libr. 5. vbi late dicemus de hac materia publicatio num testium, quoniam ibi est locus ordinarius.

De lege 20. in fine, vide omnino de cenda Deo volente in l. 1. Tauri. o fira pro. l. 10. tit. 8. libr. infra.

In hoc titulo in secunda impressione, & recognitione huius Regiæ Re copilationis habemus legem nouā inseritam ex curijs de Madrid anni, 1572. desumptam.

Ad titulum 12. adde videndam. l. 32. titul. præcedentis, tollentem exercicium notariorum, & eorum locum tenentium, quæ vt nouior lex seruanda est, vt apparet in marginali subscri ptione secundæ impressionis huius Recopilationis.

Titul.

Tit.13.De los Procuradores Fiscales del consejo,y audiencias,y delatores.

SVMMARIVM.

In curia duo procuratores fiscales esse debent, qui per se, & non per substitutum officiode seruiant.

ET cum superioribus titulis actum sit de regio consilio, & cancellariis, & aliis eorum officialibus, in quibus & regius fiscalis, & regis procurator maxime desideratur, & in quam plurib⁹ tribus adiuncti, ideo conueniente de eo in hoc titulo tractatur.

Et an procurator Cesaris & fisci differat tradit † prime Oroicius super ff. veteri col. 177. versi. 20. & Asfictis in consilt. Sicilie lib. 1. tit. 8. n. 18 in continuatione eius col. 3. fol. 210. Enquire procurator Cesaris instrutus sit, ibidem ipse Oroicius col. 476. declarat n. 11. & 12. & in col. 479. n. 4. alia de procuratore fiscali in medium addu-
1 cit. Et à quo primum fuerint instituti
2 † procuratores fiscales, & de principiis eorũ tractat optime Per. Rebuf. in concord. Regis Fran. tit. de elect. de roga. in glo. Regium adnocatum pag. 65. cum pluribus sequen. in antiqua impressione, & à quo cõstituitur Regius procurator vide per Mat th. de Afflict. decis. 365. vbi & an à iudicibus delegatis constituti possit. Et quis sit procurator fiscalis, vide Cassanenum in consuet. Burg. tit. de consficatione in rubr. in princ. cum tribus sequen. fol. 86. in fine. Et notan-
3 dum est quod quilibet habens merum & mistum Imperium potest hos promotores, seu fiscales creare, secundum Bart. in l. diuus. ff. de cuit. reor. Ananias in c. sicut olim nu. 2. de accusatio quos refert Additionar. Bern. Diaz in prac. crim. cano. cr.

IN LEGEM primam.

NO *queden ni fin quen castigo.* Delicta enim † impunita remanere non debent, & hac de causa fiscales in delictis per iudices, parte desistente ab accusatione, officiosus præsumitur, non est creandus fiscalis, secundum Anto. Gomez, tom. 3. cri. n. 101. & Dominus Padilla in l. transigere n. 47. C. de transactio. In Francia tamen etiam si pars accuset † absit, & accusat etiam Regius fiscalis, secundum Boerium decisio. 215. n. 24. & in aliis pluribus locis idem vsitatur, secundum Clarum lib. 5. sentet. 6. fin. q. 3. n. 6. Et aliquando in nostro Regno indices perquisitores, etiam existente parte hos Regios creant fiscales præsertim in grauibus delictis. Et ne seio qua lege auur ratione (si de collusione partis accusantis non timeretur) et per legem non est applicata pars aliqua fisco propter delictum illud) fiscales ij perte accusante creatur, cum sit contra legem nostram, tũc Regius fiscalem causæ adesse permittentem, quoties deficit accusator. Ibi. *Defero de accusador.* Alter enim pars diuersis aduersarijs molestatur super eodem negotio, & conquiescit omne iudicis officium parte interessente accusante. Subsidiarium enim est † officiũ iudicis, & tunc datur quoties pars cessat. Et sic vocatur remedium extraordinarium, secundum Bal. in l. 1. C. de lib. & eorum lib. l. cum filius, & ibi Alex. ff. si cert. pet. & communem testa-
mur Clarus. lib. 5. pract. crimi. q. 3. n. 30
vbi

vbi ex hoc ibidem ipse Clarus, in n. 4. inquit Doctores omnes fateri, quod pars volens accusare erit præferenda iudici inquirenti, & sic dicitur communiter quod iudex succedit in locũ accusatoris secundum Bar. l. 2. 5. fin. vbi verf. quæro vtrum. ff. de adult. & in l. 1. ff. de susp. tuto. & Inst. pol. col. fil. 43. nu. 19. Igitur non est creandus fiscalis dum pars accusat, quia fiscalis succedit loco officij iudicis secũdum Bern. Diaz in prac. canonic. c. 5. nisi vbi ex consuetudine generali aliud habetur, secundum Clarum ind. q. 3. n. 6. & 7. Et ea in Regno nostro præsertim apud inferiores iudices cõ fuetudo dicta non seruetur non erit creandus fiscalis is parte accusante, vt inquit ipse Clarus in eadem quæst. 5. n. 6. Existente tamen tali consuetudine in aliquo tribunali seruanda est. Vbi vero pars desistit ab accusatio ne ne delicta impunita remaneant creatur fiscalis. Omne enim illud, ꝙ
4 continet in se malum †, & iniquum exemplum in rep. potest & debet per iudicem puniri, secundũ Anto. Gomez. tom. 3. num. 31. in fine, & casusvbi iudex hos Regios fiscales creat, vi de per Nauarr. in cap. 1. ter verba. 11 quæst. 3. n. 66. Et an parte desistente
5 ab accusatione testes † perean & ad eius petitionem examinati fidem faciant pro fiscali litem eandem prosequente, vide Guido Pap. decis. 342. & Anto. Gomez, dict. tom. 3. cri. nu. 37. & glo. de nueue. l. 2. tit. 1. par. 7. *Grandes prouechos.* Expedit enim Rei pubne delicta remaneant impunita, rum propter iniurias factam Reip. ex delicto perpetrato in ea, tum etiã vt alij terreantur à similibus delictis committendis.

IN LEGEM secundam.

SVMMARIVM.

Quæ Regij fiscales in litibus pro sequendis obseruare tenetur, declarat lex nostra.

NO *se entremetan en otros negocios.* Pro priuatis enimsiscales postulare, † permissum non est text. in l. pen. in-
1 nicta gloss. & Bald. C. ne fiscus vel Resp. & Paul. l. 1. C. eod. tit. Satis nã que superque faciens si Regia negotia eis incumbentia prosequatur, priuatis non intendendo, prout & in glo. ſi. dicemus.

Residan continuamente en ellos. Nam extra ciuitatem vagare non debent, vt per Rebuf. in concordata Francix tit. de electio. derogat. pag. 68. in antiquis, versi. duodecimum, asserendo l. 2. C. de aduoc. diuer. iud. habere etiam locum in Regio procuratore, qui in negocijs regijs, secundum eundem Rebu. ibi, vacare debet, ne defectio negotiorum, & gaudiorum secta tio luctum afferat.

Saluo por nos. Quia pro alio patrocinari non possunt, vt in glo. 1. diximus & tradit Rebuf. vbi supra, in priuilegio. 9. pag. 67. in princip.

IN LEGEM tertiam.

SVMMARIVM.

Fiscalis non potest accusare, neque ciuiliter petere nomine Regis vel populi, vel alicuius particularis personæ non præcedente delatore nisi in negocijs vel factis notorijs, vel vbi expresse a Rege iubeat.

Delator

Elator de las acusaciones. Nã regulariter de iure ciuili per inquisitionem contra aliquem procedi non potest, nemo enim sine accusatore punitur, & ff. vt dicit glo. fine. l. 2. §. fi publico. ff. de adulter. communiter approbata secundum Angel. ibi. nu. 2. & Clarum lib. 5 fenten. §. fi quæst. 5. nu. 2. nisi in casibus de quibus per eund. Clarum ibi n. 3. 4. & 5. Qui cũ aliis. 5. quæstionibus sequen. vsq; ad quæstionem. 10. inclusiue pro sequitur mod. 95. & casus aparentes viam inquisitionis: cum aſcripto, vt dicum est, procedere non posse iudex ad inquirendum, & per consequens neque fiscalis ad accusandum, cum in loco officii nullus fiscalis succedat, secundum Præpositum relatum, & securè per Bernar. Diaz, in prac. crim. can. c. 5. Qui & in ca. 6. facit mentionem de hac lege nostra ex ea inferens & bene, quod cum regius fiscalibus per tex. nostrum iniungatur ne accusent nisi præcedat delator, quod hoc maiori cum ratione tenentur iudices ecclesiastici, & eorum fiscales obseruare. Et ibidem prosequitur per conclusiones materiam hanc delatorũ. Quę tamen cum obseruanda forent, tam per regios seculares fiscales, quã per ecclesiasticos raro vel nunquam obseruantur, siquidem per ecclesiasticos fiscales, sed potius accusant, & denuntiant non solum nullo precedẽte delatore, verum & multoties nulla præcedente informatione, & aliquando de delictis ita occultis, vel vt melius dicã, oblitis quæ probari vix possunt quæ quidem per Episcopos & ecclesiasticos iudices nederi deberent, & officialibus suis iniungere, & præcipere, vt in ijs caute & iuris forma fiet nata procederent. Neque eos excusabit dicere iustitiæ zelo moueri, nam vt inquit Abb. in c. cum in iuuentute de purgati. Canonica, non debet aliquid fieri ex solo zelo iustitiæ, nisi ſit ſit iudicium rationis, quod inquirẽtia cere contra religiosos Prælatos habẽtes tantum zelum in puniendis delictis, quod prætermittunt ordinem in diciarium, inquisitiones quandoq; de criminibus occultis, prout refert, & sequitur glo. magna col. fi. in princ. l. 4. tit. 19. par. 7.

Herbot notorios. Prosequitur hunc casum Clarus, lib. 5. fele ctarum sent. 5. fi. quæst. 9. vbi declarat quod dicatur delictum notorium.

IN LEGEM quintam.

SVMMARIVM.

Delatores non probantes delationes suas debent in expensis iure statutis condemnari, & in expensis litis, nisi iusta causa eos excuſet.

Econdenen. Omnis enim † inſtigator, & ſolicitator cauſæ criminalis siue ſit publica, siue priuata, quomodocunque procedat, tenetur decisa ſinita, tex. in l. 1. §. fin. & ibi. gof. & Bart. ff. ad Turpill. late Paulus Grillandus de hæreticis, lib. 5. tit. de rela xatione, cæterarum, tut. de calumniatoribus per totam fol. 226. in parui. & Iulius Clarus. lib. 5. fententiarũ §. fi. q. 62. num. 4. ad fi. cum ſequent. Vbi n. 6. inquit, quod eo ipſo, quod non probatur delatio præſumitur ca lumniari, & n. 8. & 9. alia dicit in proposito ipſe met Clarus, & alia in eod. li. §. quæſt. 7. num. 12. quæ per ipſum videbuntur, nam præmanibus habetur. Hęc tamen in ſiscali non † procedunt, qui quidem quanuis accuſationem, vel denuntiationem non probet nunquam condemnatur in pœna calũniæ, neque in expensis licet ſuccumbat, nec pars ipſe, ſecundum text. in l. fi. C. de fruct. & liti. expens. quia ex debito officii profequitur, ideo ex cuſatur ſecundum tex. in l. 2. C. de delatoribus libri 12. qué ad hoc allegat Rebuf. in concordata, in glo. de Regũ aduocatum, tit. de electione de 12. §. 1. principleg. pag. 58. in antiquis, & idem Rebuf. in 3. tomo conſti. Franciæ, tit. de expensis dam. & inter. 21. 1. glo. vna. n. 19. & 20. ne timore expẽtarum ius Regium in defensum dimittat. Et ita conſuetudine obtentũ inquit Clarus in dict. §. fi. quæſt. 7. n. fi. & iterum in d. q. 62. n. 4. Ipſe tamen Rebuf. in d. 1. principleg. intelligit hoc eſſe verum, niſi quis receperit † ſiscalem illum tãquã priuatum, tunc enim quia abuitur officio ſuo accipiendo eum in partem ſormalem, poterit in expẽſis condemnari talis ſiscalis, ſecundũ Guido, decisio. 299. & Henri. Boueri, ſing. incipi. expenſę, quæſtio. 23. quos vbi ſupra, allegauit Rebuf. Et idẽ cre derem quoties ſiscalis tuis † non ad petitionem delatoris alicuius, nullaque præcedente fama iniuſte contra aliquem accuſationem, vel denuntiationem præſentauit; tunc enim ſi accuſatus abſoluatur, potent ipſe ſiscalis in expensis condemnari, ſecundum Ioan. Fab. in l. non eſt C. de admi. tut. & in ſiscali Epiſcopi, ita concluditur in capella Tolosana, deci. 6. vbi & ad ditio. ita tenet, & Grillandus, vbi ſupra, nnm. 11. Fr. Clarum lib. 5. ſententi. §. fi. quæſtio. 10. nu. 5. Quemadmodum & iudex † male inquirens ab interesſe, & expensis partis inquiſitæ nõ excuſatur, ſecundum Puteum, de ſyndicatu verbo captura c. 2. n. 5. Vbi ſi mitat, niſi tunc ad denuntiãdum officialis procedat quia excuſabitur, ſecundum Bar. in l. 2. §. fi publi. n. 7. ff. de adulter. & Hippol. in prac. §. conſiliater. n. 84. cum quatuor ſequen. Veluti ſi fama præcedente iudex inquirat, † quia & tunc excuſabitur, ſecundum dictos Doctores. Nam præſumpta calumnia quomodolibet excuſatur, ſecundum Rebuf. in d. concordata ti. de conſti. glo. cogeretur, pag. 40. in parui, & Hippol. vbi ſupra, nu. 93. & addition. Capellæ Tolosę. d. deciſio. 6. & ſingulariter Capol. conſi. 74. fi. & Bar. in l. athletas §. calumniatus, ff. de inſam. glo. in c. 1. in fi. de electione in 6. latius per Felin. in ca. 2. de calumni. quos allegat additio margina lis, dictæ deciſio. 6. Capellæ Tolosę. Approbata tamen calumnia non excuſaretur, ſecundum additio. d. 6. deciſio Capellæ illius, imo & delatoris ſe, & pars accuſans ex cauſa puraquia habet aliqua euidentia indicia, puta famam vel auditum à fide dignis, excuſantur ab expensis propter hoc, ſe cundum Afflictis, in conſtitut. Siciliæ, lib. 1. rubri. 23. num. 8. & 10. & cõmunem reſtatur Clarus, in dict. quæſt. 62. num. 8. & 9. quæritur an calumniator poſsit in eodem iudicio condemnari, an vero ſit opus nouo proceſſu. Sed quid ſi inſtigator contra inquiſitum proteſtetur ſe nolle intromittere, & poſt ſecretę † informat, & iudicem inſtigat, ſi inquiſitus abſoluatur, an poſsit inſtigator ille in expensis condemnari non obſtante protestatione. Vide Hippolytus in dicto §. ſuper eſt numero quarto, dicens tem quod ſic, dum tamen inſtigator ipſe fuerit particeps crimꝰ, quæ in proceſſu geſta ſunt, ſecus vero ſi quis tantum à principio inſtiguair, vt eo mitteretur inquiſitio. Tãdem ipſe Hippolytus concludit, quod ſi fuit calumniosus, quia non probauit, neque deſtitit ab inſtigatione

debet in expensis condemnari, ac si fuisset particeps processus. Et alia de infligatore, tradit Clarus, vbi supra, in dict. quæst. 10.

En todas aquellas penas. De quibus per Guidonem Papæ, consi. 29.

Tit. 15. del sello Real

DE hoc vtulo, de Regio sigillo, sufficit videre tit. 20. P. 3. & quotuplex sit sigillum tradit Rebuf. in 1. rom. cõstit. Fran. art. 11. glo. 6. & 7. tit. de liter. obligatorij, & vide etiam text. in l. 11. in fine tit. 15. par. 3. probantẽ quæ liter sigillum Regium in exemplo alicuius priuilegij appositum, illudau thonticum constituit. De quo & aliis optime tradit Carolus de Grassalis, lib. 1. Regalium Franciæ iure 13. & vi de vnum bonum dictum Pauli de Castro, in l. pacta nouissima num. fi. C. de pactis, & ibi Ias. num. fi.

Tit. 16. De los Abogados de corte y chancillerias, y ante las justicias del Reyno.

VNque superioribus titulis non solum de ipsis supremis iudicibus, verum & de Regijs audientijs, & cancellarijs dictum sit, & insuper de aliquibus earum officialibus, in quibus quidem maxime aduocatorum pars versatur, qui de iure, & de facto in litibus, & causis allegant coram dictis Domẽis ideo nunc sequitur titulus noster de aduocatis.

Pro cuius tituli introductione sciendum est, quod aduocatus dicitur, qui litis fauet, vel aliene merita in iudicio agendo, vel defendendo proponit, secundum tex. in l. 1. §. postulare ff. de postulan. & tex. in l. 1. tit. 6. par. 3. Et glos. 1. ibidem inquit non esse intelligendum, quod quicunque adfuit defensioni causæ, seu in causis allegant dicuntur aduocati, sed illi tantum, qui sunt literati, & studuerunt saltim per quinquennium, vt l. nemini C. de aduoc. dio. nud. Vnde procuratores, & alij solicitatores causæ adsistentes non dicuntur aduocati. Et qui possint & esse aduocati, in l. 2. & 3. dicti tit. 6. par. 3. declaratur. Et cuius ætatis debet esse aduocatus, & quo insignitus gradu, tractat glossator Salmantinus l. 1. glos. 1. tit. 4. libr. 3. ordina. col. 883. & multa de aduocatis tradit Lucas de Penna in 1. 1. C. de lucris aduocat. li. 12. & Cassaneus, in Catalogo gloriæ mundi, consideratione. 28. Et duodecim personas colligit, quæ aduocatum decent, & munire in officio aduocationis contingentia enumerat Albericus, in l. vnica. C. de suffragio. A cuius quidẽ officij exercitio & vsu quis potuerint abstinere, abstinerant innumerabilia enim cius pericula esse reputo, & periculosum vocat Didacus Perez lib. 8. ordinam. pagi. 162. col. 1. Ex solo que dicto Bal. in l. ab Anastasio num. 4. mand. & Ias. in. 5. sed illæ quidem numero 10. instituto, de actio. ab aduocatione esset fugiendum, ne no men pessimi hominis consequaris. Inquit enim Baldus ibidem aduocatos præsumi parum conscientiatos & iniquam causam faciunt videri bonã secundum glo. in l. quod si nolit. 5. si plures ff. de æduli. edicto, quã sequitur relata per Dida. Perez Salmantinũ glos. vbi sup. col. 882. in prince. Et de eis inquit Columella relatus per Tiraque. de nob. litare c. 29. n. 7. sinecau fidicis olim satis fœlices fuerunt, futuræq; sunt vrbes. & paulo post hæc desero iudiciali pronũciat. Sed nec ninãquidẽ, sicut dixere veteres, studiũ

præ-

prestantius locupletissimũ quemcunque ad latrũdi, & contra innocentes, ac pro nocentibus negletum amalo ribus, & nobis antẽ titum concessum in tramontana & in ipsis fores fatorcs disputaliaque improperia contra aduocatos ibi dem ipse Tiraq. n. 7. & 8. 9. & 10. refert. Et nimirum: non enim rapinæ potius quam causarum defensiones, & patrocinio inuidiosiores ouines sine distinctione delen iuntur non est ipsa veritatem amplectatur: pecunias volunt, & causas vt alienas pertractant fallacijs, & cautelis capiosis tuntur. vt adueisarios fallant. Imo & partes suas aliquando sictionibus, & inuentionibus imaginarijs curantur. Et quod dolendum est quod in malitiis suis gloriantur, & qui plus nammorũ pro minimo verbo extorquere à partibus, & eas exoriar, plus honoris, & commodi consecutur adquisse, & meruisse. Et quod admiratione, est dignum, quod illi. Scilicet, pessimi aduocati (de iis enim loquimur) sibi inquam, vt inquit Aristius in consiliis. Sicilise lib. 1. rub. 1. in. 5. ab idiotis laudatur, & damus eorum plenas fi clientulis, a quibus vero vituperamur & sugillamur a rostoles in hac forum. Vbi pluri mum virtutis ibi parua fortune. Quare Boetius, de consolatione Philosophiæ lib. 1. metro. 5. lamentando de canis, At pereeri scimdent eos mores tolio, Sanctaquecal cant, iusta vice colla nocentes, latet obscuris condita virtus, clara tenebris. Iniusque tulit crimen iniqui. Et de illis inquit etiam B. Bernardus de consideratione lib. 1. miror quãdmodum aures diuinæ audire possint hæsum modi disputationes aduocatorũ, & pugnas verborũ. Corrige Deus praauum morem, procide linguas valoquas, & labia dolosa claude. Hi sunt, qui docuerũ linguas suas loqui mendacium, discreti aduersus iustitia erudiri procurare, sapientes sunt, vt faciant malum, astuti sunt, vt impugnẽt veritatem, iuniores sunt, vt impugnẽt veritatem, iuniores sunt, qui instruunt a qui bus fuerant instructi. Alij nunt non reperta, sed suas fruunt calumnias innocentiæ; destruunt veritatis simplicitatem, & obtrunt iudicij vias. Et ideo no sine causa diximus abstinendum ab iis officijs, qui poterint, qui vero non, tradita exercent arcticula, vt in oculis hominum laudabiles sint, Deũ autẽ omnia præ oculis habeãs, veritatem sequentes, fugendas a iustis & a lege præsinitis sese continentes a pauperibus gratis adiuuantes, & pro posse iustitia, & causas non alienas sed suas existimantes. Sic enim meliorem vitã faciens, quam ferare Francisc anus secundum iasin l. 1. in princ. n. 8. ff. de iust. & iure, modestius loquitur Hoſt. relatus pro Alamad. 3. in l. 3. tit. 15. par. 3. glo. 1. n. 4. in medio, & laudabile, & vere honorum ne cessatio officij exercebum, secundum tex. 1. laudabile C. de aduocatis. indicad hoc allegatam per Tiraq. vbi sup. d. c. 29. num. 1. vbi nos nobiles aduocatos ocare. Et hæc pro nobilitate terminabilis vi debimus. Et vide dict. Solor. Iustaminal. 1. de gloria col. 30. pagi. 111. patuit, quomodo illi propositus ad deferendam adhibendam.

IN LEGEM primam.

1 *Aduocatus sua officia ita humano & vide nti genere suis simplicibus patriam tutaretur.*

2 *Aduocati nobiles sunt, & vocari & possunt & debent, sicut ad exercitum mittuntur pedites suos.*

3 *Aduocati in exercitu non possunt, neque tenentur vltra potentiam.*

4 *Aduocati ludere esto no possunt neque officio iniquissimo punisi.*

5 *Aduocati quatuor se debent in officio habere vt conscientiæ consulant.*

7. Aduocatus non describitur in matricula non gaudet matriculatorum privilegijs.

SVMMARIVM.

Nullus in consilio vel in audientijs, & cancellarijs Regijs aduocationis officium exerceat, nisi examinatus sit, & con. l. 13. tit. 6. part. 3.

1 *Si muy necessario.* Nonenim minus † aduocati prouident humano generi, quã si praelijs atque valneribus patriam parentesque seruarent, vt in quit text. in l. aduocati. C. de aduoc. diu. iudi. & l. 3. col. 2. in fine titul. 10. part. 2. & tex. in prin. tit. 6. par. 3. Ob eam enim causam inuentum est officium aduocationis, vt iis succurratur qui ius suum tueri, & causam dicere ignorant. Quod de aduocatis bonis fidelibus, & conscientiatis intelligendum est: alij enim cauos tabidi, & populi deuoratores, & male cõscientia tj nuncupantur, vt in rub. huius tituli dictum remanet, & tradit nouissime Bacca, de debitore inopr. c. 16. n. 148. & 149. Et ideo tales aduocati, secundum tex. in d. l. 3. col. 2. in fine habet 2 generis nobilitatem Tyndebeq; sint, & vocantur, vt in Practi. Regni. in de nobilitate c. 29. n. 11. & 12. Et de hac causa, secundum glo. de rechosis in d. l. 3. immunes sunt a collectis, vt & tradit Auend. c. 14. part. n. 32. in. & que do dum est in l. 8. tit. 7. lib. 8. sup. Et an pri uilegia cõcessa militibus trahatur ad Doct. & aduocatos, videndus est Antex. in rep. Ceturio in prin. fide vulgari, & Did. Perez li. 4. ord. col. 1334. in prin. Ex quo cum nobiles aduoca- 3 ti desciantur torquari † nõpossint, secundum eos ibidẽ, & Bar. additio. in l. 1. n. 2. C. de dignitatibus lib. 12. & probat. l. 4. 11. 2. lib. 6. infra, & Tiraq. vbi sup. n. 10. V bi & plus inquis quod debet ad eos mitti tãquam ad egregias personas etiam post depositum officium aduocationis, secundum Paul. Grillã dum in d. trade hæreticis, tit. de quæstione, & tortura, q. 6. n. 5. & Suarez in tr. de legouiernoris. 8. fin. n. 12. pag. 18. in antiquis, & nouissime Menochium de arbitrarijs iudi. li. 2. centuria 1. casu 70. n. 10. vbi enonciatper sonas egregias. Imo & in tantum ad uocati torqueri non possunt, vt procedat etiam si confuetudo sit in contrarium, secundum additio. Bart. vbi sup. litera. b. & Platem in l. medicos C. de profes. & medi. lib. 10. & Hippoly. in practi. 5. expedita. n. 29. & glo. in d. l. 3. ti. 10. par. 2. quæ hoc intelligere vult in aduocatis vrbium, secus vero si municipiorum. Quod tamen pro nunc non placet, vt diximus in. d. l. 8. tit. 7. li. 8. sup. Aduocatio enim, & fidẽ tia non vero prerogatiua populi nobilem facit, & nobilitatem tributis, liet honorabilitores erũt principalio rũ populorũ, & sic cũ cõsuetudo dicta nõ valeat, neq; ena verũ erit dictũ moderni Olani in cõcordia antinomiarũ litera. A. n. 79. dicẽtisnõ obseruari hoc, q. aduocatus nõ torqueatur & lex partitarũ, quãpro sua intentione allegat, nõ est excluſiua aliarũ personarũ ibidẽ nõ expreſſarũ, de iure cõmuni hoc priuilegio gaudẽtiũ. Et ideo nõ coadiuuat eius doctrinam, imo ratio illius legis partitarũ omnes, quos nobilitat scientia excusat a tormẽto, eadẽ catos autem, vt vides scientia nobilitat igitur lex illa partitarum pro nobis & cõtra Olanum est. Et sic quod aduocatus neq; incarceratur pro ciuili debitore; neq; torqueatur pro criminali mortis† receptũ, & Granatẽsis prætorio iudicarũ asserit, Baccæ de debitore in ope. c. 16. n. 151. Et sic quod incarcera ri† nõ possint pro ciuili, vide vltra Baecã ibi: col-

gula tradita per Suarez, vbi sup. pag. 417. n. 6. verũ sequitur, & probat. l. 4. tit. 11. li. 4. infra. Viterius & ex hoc, quod aduocati nobiles sunt infertur etiam quod Iudæi aduocati esse non possunt † secundũ Tiraq. vbi supra. n. 13. neque puniti per hæreticæ prauitatis Inquisitores propter delictũ, secundum tex. in l. 3. tit. 3. libr. 8. infra. Nam infamibus, secundum Tirad. n. 13. ex iuris regula, porte dignitatũ patere nõ debent. Ideoque cõsuluit ipse ibidẽ n. 14. cum seq. aliquibus, quod cũ officiũ notariorũ & procuratorũ sit officium abiectũ, & vile, aduocati illiad non exerceant. Aliaque ibidẽ aduocatis differti ipse Tiraq. De quo tam exercitio, & qualiter in officioad uocationis se debent habere † vt con sequitur & animæ cõsulant, vide Florent. in summa Theologia 3. par. tit. 6. per totum. Et de nobilitate eorum tradit etiam curiose Doct. Heredia in suo libro nucupato, Dechado de jue zes. fol. 60. in parvis cum seq. vbi numera. plures Imperatores aduocantes & Matic. in dial. Relatoris. 1. p. c. 7. vbi c. 8. & 9. alia deadnocatis tradit

7 *En la matricula.* Nãsi in matricula † nõ reperiũtur descripti inhabiles præsumuntur, secundum glo. escriptos. in l. 13. ti. 6. par. 3. Quæ cõcordat cũ hac lege nostra, & Mart de Afflictis, intõ stit. Siciliæ li. 1. rub. 80. Et aduocatus non describitus in numero aliorum eorum priuilegijs nõ gaudet, secundum Rebuf. in tract. de uomina. q. 11. n. 20. in antiquis & in nouis n. 25. cũ seq. Et sic cessant quoad cancellarias Regias, in quibus matricula hæc obseruatur, de inre ciuili disputa, secũ dum quæ sufficiebat aduocatum esse approbatum ab aliquo Doctore, vt posset aduocare l. nemine. C. de aduoc. diu. iudi. notat Olanus, in d. cõcordia antinomiarum, litera. A. nu. 71. Et an pro matricula præsumatur, tractat in notarijs, las. in l. Barbarius n. 56. ff. de offi. prætor. & Abb. & ibi eius add. super verbo in matricula in rub. extra, de fide instrumento.

IN LEGEM secundã.

1 *Aduocationis officium ab subuentione veritatis non ad iustitiæ lucidationẽ exercetur.*

2 *Aduocat iustam & non desperatam causam adiuuare tenentur.*

3 *Aduocantes in causa quã sciunt, vel scire debent iniustã ad quid tenẽntur*

4 *Inhabiles ad aduocãdũ ad quid astimere debẽt alias tenẽtur secundũ quod dicetur*

5 *Aduocatus & procurator teneturpar ti consulere vt salua fi debet sub infamia pœna.*

6 *Aduocati cõsulentes parcibus salsum vel sponde re ad quid teneantur.*

7 *Aduocati causas iniustas defendẽtes ad quid teneantur, & quod morimtur sine lingua.*

8 *Aduocatus iurare tenetur quod iustã causã fouet, & vsque quo dubis defendet causam.*

SVMMARIVM.

Aduocati antequam ingrediantur officium aduocationis tenentur iurare se seruaturos cõtenta in lege nostra.

SEan obligados de jurer. Quæquidem iuramenta nunquam vidi fieri per aduocatos tescorum inferioribus iudicibus neque audiui, & forsassis in melius, multa enim aliter periuria in curretcurtur, propter quod inquit Albert. relatus per Matt. Afflictis, in cõstit. Siciliæ. lib. 1. rub. 81. in prin. Gregorium Decimum noluisse inferere in Decretalibus, neque in 6. lib. Decretalium. l. properandum, de postulando, quæ de ijs iuramentis loquebatur, de quibus, & loquitur tex. in l. rem non nouam. §. patroni. C. de iudi. & sic inquit in propositum Bal. relatus per glo. in l. 13. tit. 6. par. 3. lege cauetur, fed cõsuetudine nõ habetur.

Bien y fielmente. Pro declaratione horum verborum videndus est Afflictis, in dict. lib. 1. constit. Sicil. rub. 81. nu. 4. 10. & 11.

No oyenden en causas desperadas. Idẽ Bisponti tex. in l. rem non nouam. §. patroni. C. de iudi. Et hoc est vnum principale documentum, quod aduocati tenentur obseruare, & præ oculis habere, vt & effugiant dictum illud Lucæ de Penna, relatum per glo. in proœmio tit. 6. par. 3. Hodie (quod doleõdum est) aduocationis officium † plus ad subuertionem veritatis quã ad iustitiæ luculationem exercetur. Et ideo dum in hoc aduocationis periculoso officio exercetis, modis omnibus nitaris, ne causam iniustam, & desperatam, sed iustam, & iustidicam † foueas & tuearis, vt probatur in c. non sane. 12. quæstio. 3. & in d. 9. Paratroni, vbi Iust. nu. 1 & 2. Ira consulit, & Augustin. Beroi. & relati ab eo, in titu. 91. de appellatio. & Soto, de iustitia, & iure lib. 5. quæst. 8. artic. 3. pagina, 440. & glo. in l. 13. tit. 6. part. 3. & Matth. Afflict. in d. tub. 81. num. 9. vbi num. 10. quærit, Quid si aduocatus dixit clientulo, quod ipsi non faciet ius, & clientulus rogat eum, vt audiuet, neque deferat causam, quia spectat a iudice obtinere sententiam, & deinde iudex profert pro eo sententiam, an aduocatus, qui non defecuit causam secundum eos scientiam meus desperaram, & locutus fuit contra eos scientiam, & obtinuit peccauit mortaliter? Dicit quod non, quia præsumitur, quod postquam fuit lata sententia pro eo, quod iudex meliori conscientia motus fuerit, secundum Bald. in dict. rem nouam, versi. item notasin verbo causæ. Nisi secundũ eundem Afflict. ibi habuisset aduocatus scientiam ex confessione sui clientuli, vel aliter quod iudex odio aduersarii vel amoris, prece, precio vel seruitijs fuit corruptus. Quam sententiam vt pote legi nostræ, & aliis adoctam reperio quod reprobat nouissime Burgos de Paz in proœmio legũ Tauri nu. 272. cum sequenti. Et tanc quam eum viderem sic & ego reprobabam hanc Matt. Afflictis sententiã imo quod peccabis talis aduocatus. Et sic etiam contra Afflictis videtur tenere Nauarro, in Manuali. c. 25. nu. 28. Vbi inquit, quod peccant † aduocati obligationẽ restituendi aduocãtes & patrocinantes in causa, quam sciebant, vel scire debebat iniustã esse. Et tũc vitra peccatũ nõ solũ tenebuntur ad restitutionẽ dãni & expensarũ ob hoc aduersæ parti illatarum, verũ etiã ad expẽsas fiscæ partis sibi illam non certiorauit de iniusta causa, & nihilominus pars ipsa voluit, vt in ea procederetur. Quæ adeo vera esse credo, vt non solum procedat si malitiosè aduocatus causam iniustam defendat, verũ etiã si bona fide errauit, eo quod diligentiã nõ adhibuisset inperquirenda iustitia, & intelligẽda, secũdum cund. Nauarr. in d. Manua. c. 17. n. 132. & Burgos de Paz. in dict. proœmio legum Tauri. n. 269. & 272. cũ 3. sequen. Et sic intelliges, & declara bis dict. per Dida. Perez. in l. 19. tit. 11. ordin. col. 663. in fine, & Soto vbi supra, scilicet, quod si aduocatus ignoranter fouet iniustam causam non tenetur de damno, si postquam sciuit re liquit eam. Et videtur tex. noster pro hoc nam debet intelligi, dummodo diligenter, vel saltim moderata, & nõ edomita cura, vt inquit Burgos de Paz, vbi supra. n. 216. tasis aduocatus ex ita parte nixus sit naturali ci iustitiæ vel iniustitiam causæ studendo, & libros reuoluendo. Insuper sq; sufficien tem se esse intelligat ad officium aduocãdi: alias enim illud derelinquere debet, & non aduocare sub peccati † mortalis pœna, secundum eund. Nauar. in dict. cap. 25. n. 28. Imo & runc, si studendo nescit perquirere vere ritatem, & se inhabilem cognoscit, non reddere meum immunem etiam ad damni propter hoc illati restitutionem: cum illo, qui inhabilis est ali quod officium potius illud refutare debet, & relinquere, quam acceptare & exercere, alias peccat, & punitur, secundum Suare allegat. 12. pa. 9. in fi. per 1. a. C. si ferus: aut ibi ad decur. aspic. li. 10. & Auenda. c. 14. prætorum. n. 23. libr. 2. Et hoc dũmodo pars consulens hunc talem aduocatum ejus ignoret inscitiam, & ignorantiã. Nam si sciret ignarum esse, & nihilominus causam suam illi committeret, tunc pars ipsa sibi imputet, quia iunc nem, & ignarum aduocatum consuluit: nã scienti, & consentienti nõ fit iniuria, neque dolus, prout in specie

tenet glo. in l. 1. ti. 6. p. 3. & Didac. Perez. l. 1. gl. 1. col. 882. in medio. & li. 3. ordin. & Nauar. vbi sup. c. 25. n. 19. Neq; tunc teneretur parti cõsulẽtiali quid satisfacere, licet parti aduersæ credere teneri, & peccati teum iudicarem, si causam iniustã tueretus fuit. Quas ob res debẽt aduocati multum aduertere in patrocinio & defensione causarum diligenter ira, & veritatem cautæ inuestigando Deo, & cõscientiæ suæ satisfacere cupiẽdo, par tesque in primis interrogando suas, an veritatem fauet nec ne. Tenentur enim aduocatus, & procurator † rei sub pena maledictionis æternæ dicere debitori, vt soluat, si cit se debere secundũ Rebuf. in 2. to. Consti. Frãti. de mercat. immi. venden. art. 2. glo. fi. n. 5. Neque debent cõsulere partes, vt negent, alias quod causam perdet, secundum glo. in c. 1. glo. 2. de confes. in 6. & Afflictis, in const. Sicil. li. 1. rubri. 81. nu. 4. & 8. Quid enim prodest homini, si vniuersum mundum lucre tur, animæ vero sue detrimentum patiatur. Aduocati namque consulẽtes partibus suis falsum reipõdere † tenẽ tur & partibus suis & aduersis restituere dãnum ex hoc illatum secundũ glo. in d. c. 1. de confes. in 6. quam ibi sequuntur omnes & Bath. in c. Impe ratorum, col. iii. in princ. de iuram. calu. & Thom. 2. a. quæst. 71. art. 3. & Florentinus, in 2. parte sũmæ Theolo. vbi. i. c. 19. §. 8. & glo. que los l. 3. tit. 13. par. 3. Falsumque committit aduocatus cõsulẽs partis suæ, vt falsa instrumenta præsentet, secundum tex. in l. falsi. ff. de falsis, & iure Regio pœna mortis punitur, vt l. fi. tit. 6. pa. 3. notat Olanus, in dict. concordia antinomi arum litera. A. numero. 68. Ideoque ab ijs maxime abstinendum puto, partibusque non loquendum censeo, vsque dum ab eis in criminalibus confessio per iudicem extor-

quæatur: saltim si aduocatus non est satisfactus, quod non potest contra reum resultare semiplena probatio ex processu, solent enim partes præsertim incarcerati vijs exquisitis aduocatos interrogare. quid confiteburtur, & si fateantur qualiter puniẽtur, & an grauiter, vel leuiter. Vt hac via si directe non possunt exquirere ab aduocatis quid respondebunt, saltim indirecte percipiant, melius esse negare veritatẽ. Et ob has causas cautẽ debent se citca hæc aduocati habere. Non enim est consulendum mentiri sed veritatem profiteri, nisi in casu in quo aliud de iure permissum reperiatur, vt reus accultatus in crimina libus liberetur. Non tamen debent aduocati sese à partium informatione abstinere, sed tenentur omnino partem sua in interrogare, vt percipiant facti veritatẽ ex facto enim ius oritur. Et si causa iusta sit defendatea fin minus abstineat. Solent enim aduocati causas iniustas defendentes † tempore mortis Deo permittẽte iin guam, & vocem amittere, vt in eo puniantur, in quo deliquerunt, secundũ glo. amittunt in §. item furdus, instituti non est permissus. testam. Si tamen aduocatus iustam causam defendat potest vti cautelis dummodo cautellæ illæ mendaciis & falsis legibus, opinionibus non fulcianturs, secundum glo. 1. in cap. Dominus 23. q. 2. quã allegat & cequitur Alcia. de præsumptio. reg. 2. præsumpti. 31. n. 9. & glo. malignantium in fine, in c. cupiet. 5. quod si per viginti, de elect. in 6. quas late declarat Couar. lib. 1. Variarum. c. 2. n. 1. cum sequen. & Didacus Perez. l. 2. tit. 19. g. lo. 1. versic. sed dubitatur col. 660. lib. 2. ordin. Inde que idem est in criminalibus. Nam licet aduocatus habeat conscientiam, quod Titius hominem interfecit, at vero ex processu constet no occidisse dictum hominem potest iuste iuste defendere, & patrocinari proeo: præsertim si de necessitate idfacere tenetur, vt quia est pauperum aduocatus, prout nos sumus, & iste reus pauper est. Adhuc tamen tunc nõ debet mẽdacijs, & falsis allegationibus illum defendere, prout vtrumque refiatur Burgos de paz, in procemio legum Tauri n. 261. 270. Sed an dubiã causam possit aduocatus cum bona consciẽtia defendere, & in ea patrocinari, vide late Burgos de Paz. vbisupra. n. 397. cum pluribus seq. & Sotil. 5. de iust. & iure. q. 8. ar. 3. pa. 4. 10 col. 2. & Naua. d. c. 25. n. 25. Et casus unus, vbi licet iniustam defendere causam, vide per Gometium, in reg. cand. de vt. signat. comp. folio. 148. in princip.

Les auisaran dello. Incontexturaan tiqua addebatur immediate post hæc alia verba, scilicet, y les diran que se concierten, & post sequebantur alia verba nostri tex. ibi, *Y les diran que se dexen de los tales pleytos.* In contextu ra tamen nostra, illa media verba, *y les diran que se concierten*, explanatur & tubatum, tanquam ad gehennam æ diffcantia: diuitijs enim repugnabant præcepti. Et absurdum iniquũque erat, & ab omni ratione, & iure alienũ, vt concordia fieret eius quod nullo modo vni ex partibus pertinebat de iure. Et esse iniustum cõsilium expressim dicit Caier. in summa verbo aduocatus, & Alberic. in l. 1. C. de suffrag. col. penu. dicens, Tertium est cum aduocatus adducit adtransactiõnem partem suam, quam scit iniustã fouere causam, consulit enim tunc vt alienum accipiat, & ad restitutionẽ tenetur. Et ideo iuste verba illa omissa fuerunt in translatione recopilationis huius. Et ita ad legem rationẽ supradictos Doctores, & alios allegando consideranit optime Burgos de Paz, in d. procemio legum Tauri, n. 255. qui in n. 256. & 257. dicta ver ba de

ba declarabat vt procedere possent. Sed quia eius declaratio difficulter, & fortassis absque labe peccati fieri non poterat rectius iudicauit legislator, vt non apponeretur in translatione hac. Est tamen verum, quod si res esset dubia, ita quod ab vna, & ea parte sint rationes, & fundamenta vrgẽtia, vel opiniones Doctorum, tunc vtique posset consuli cõcordia, & arbitrari super ea, non vero alias, vt singulariter inquit Paul. Castrensis in 1. transactio nullo. de transactionibus.

Que el abogado de la otra parte jure. Corrigitur ex iis verbis, quædam cõmunis opinio, quæ habebat, quod aduocatus non tenebatur iurare foueire iustam causam: nam iuramentũ hoc aboleuit ab vso, secundum Iaf. in l. rẽ nouam, 24. C. de iudic. hanc dicentem communem opinionem, tamen per tex. nostrum vides iam corrigi, & sic quod iurare aduocatus teneturad petitionem partis aduersæ, an iustam † foueat causam: prout ita consideranda allegat Villalobos, in sua antinomia iuris ciuilis & Regij litera. A. nũ 47. Sed vt optime aduertit Olanus in concordia antinomiarum litera. A. nũ. 99. & 70. Iaf. ibi nihil de hoc iura mento dicit, sed tantum de illo iuramento, scilicet quod nõ defendat causas iniustas, & hoc iuramentum, per tex. nostrum etiam fieri iubetur, sicet vt diximus, non soleat fieri per apud iudices inferiores aduocantes, & sic male Villalobos vbi supra, considerata ut antinomiam, de qua per eum.

IN LEGEM tertiam.

1 *Aduocatus negligentia vel imperitia causam perdens in vtroque foro tenetur.*

2 *Aduocatus literis & experientiadote re ese pradictus.*

3 *Aduocatus sine scientia, & experiẽ tia peccat aduocando.*

4 *Aduocatus consulens partifalsos tes tes producere vel instrumenta falsa falsi tenetur.*

SVMMARIVM.

Aduocati tenentur processus originales per se videre, & relationes eorum concordare cum processu originali, alter enim eas subscribere non debent, & in litibus ipsis fideliter, & legaliter allegare tenentur, & omni diligentia, & studio, & alia in lege nostra contenta obseruando causas defendere.

Studiando el derecho. Istud est aliud, & principaliusad nocatorum documentũ, vt ab studio continuo nõ cessant: plura sunt enim negotia, quam vocabula, & nouiora quotidie cõtingũt. Ideo studium ordinarium requiritur, nam si propter imperitiam † vel negligentiam malum consilium quis dederit vel causam amiserit, etiam in foro contentioso tenetur, & conuenri potest, vt probatur in l. 6. intra, eo. & in l. 10. in fine tit. 8. part. 3. Et licet medicus obseruat tempora, ita & iuris peritus, secundum Bal. post Cyn. in l. vnica. in prim. col. 2. n. 8. C. de ca du. tolen. & itidem in foro conscientiæ ad damni restitutionem, & restationem, secundum Aug. Beroi. in rubri. n. 91. extra de appell, & Nauar. in manuali. ca. 1. n. 29. & Iaf. in. 15. omnes autem nu. 4. ind. de actio. Ex quibus, autem nu. 4. ind. de actio. Ex quibus, & ex tex. nostro deducitur aduocati 2 † oportere esse literarum, nam illiteratus

ratus quantumnis experientiam cau
sarum habeat aduocatus esse non po
terit, secundum Bart. in l. 1. §. postu
lare contra glos. ibi. ff. de postul. qui
glo. ibi Paul. n. 17. firmat, & Iaſ.
in l. certi iuris nu. 4 C. de iud. & Mo
ralium, in repertorio suo legum par
tiarum, verbo aduocati, §. Nauarro,
vbi ſupra nu. 28. Licet enim illiterati
us index esse possit, vt firmat glos. &
ibi late Felin. 8. in ecclesiastica, de rescr
cript. & glos. & Iaſon. d. l. certi iuris,
quia potest consulere aduocatum li
teratum, & tenetur id facere, aduoca
tus tamen non debet ab alio consiliu
petere, cum ipſe positus ad consulen
dum existat, & ideo literatus esse de
bet. Aliter enim qui aduocationis of
ficio vteretur † abſque iuris scientia,
3 & negotiorum experientia non esset
immunis a peccato mortali, ſecun
dum quod in lege supra proxima di
ximus, & tradit Soto, de iuſti. & iur.
lib. 5. q. 8. art. 2. in fine, pag. 440. col.
1. & Nauarro, vbi ſupra. Nisi ſecun
dum Nauar. ibi, eſſemus in loco, in
quo literati deficiunt quia in defec
tum eorum posset illiteratus aduoca
re in eo quod per ius noſtrum Regiū
& partis confuetudine fieri potest,
& in hoc casu posset intelligi glo. in
d. 8. postulari, & text. l. 1. tit. 6. part. 3
prout ex ordine ipſius literæ decerpi
potest. Et ſi ita lex illa non intellige
retur omnino dicendum eſſet, per
tex. noſtrum, & per l. 1. ſupra, cod. le
gem illam 1. correctam. Quod cum
hodie vix contingere poſsit, vbique
enim aduocati habentur nulla eſt du
bitationis ansa relicta.

Nō alleguen cosas maliciosas. Quod &
ex dict. 1. rem non nouam. 5. patroni
ibi & ex mendacibus allegationibus
compoſitis. C. de iud. prohibetur. Ca
lumnijs enim & malitijs vtendū non
eſt, neque falſis, & cōpoſitis allegatio
nibus, neque cōſulere debēt aduocati
vt allegentur, ſecundum Aſſict. in cō
ſilt. Sicili. li. 1. rub. 81. nu. 6. & 7. Aduo
catus enim cōſulens parti, vtaſſa in
4 ſtrumenta † vel teſtes falſos producat
falſi punitur, vt in l. 1. in falſi. ff. de falſis
Specul. tit. de aduocato. 6. fi. & l. ſi. tit.
6. par. 3. poena mortis punitur, vt ibi
notat gloſſ. verbo, eſſa miſtia pena.
Vbi & quæſtionem in propoſito po
nit per ipſam videndam, & tenet Na
uarro. d. c. 25. nu. 29. & alibi diximus.
Quod tamen glo. d. l. ſi. tentat intelli
gere niſi de eſſet vti talibus inſtrumē
tis vel teſtibus falſis ante ſententiam,
quia tunc non punietur aduocatus,
ſicut neque pars producens punire
tur. Pro qua declaratione faciunt dicta per Iaſ. in l. quanuis nu. 9. ff. de in
ius vocando. Et ſic etiam debet intel
ligi lex noſtra prohibens inſtrumen
ta falſa præſentari per aduocatos.

Per dilatar. Quod ſi quis aduocatus
hæc facere repertus fuerit nihil eipſo
ſalario taſſandum eſset ſecundum Re
buf. in 2. tom. conſtit. Fran. tit. de fa
molorum falar. glo. 8. in fine.

Qualquier que lo contrario hiziere. Quam tamen pœnam incurrent aduocatus contrafaciens, tūc demum ſi in
rauerit in principio officij, vel durā
te ejusdem tempore, & exercitio, ſecundū
renorem legis præcedentis, ſecus ve
ro alias prout in propoſito ſimiliſcō
ſiluronius aſſerit Matt. Aſſlict. in d.
rub. 81. num. 18. & videtur probari ex
text. noſtro, ibi, *Que la prometan y ju
ren anſi cada.* Ergo ſi juramentum de
ſit non incurretur legis noſtræ pœna
quāuis aliquid omittatur cōtentorū
in ea. Tunc tamē incurret talis aduo
catus pœnas ab aliis legibus impoſi
tas ſimilia facienti. Vterius & ſecun
do lex noſtra intelligitur, vt tunc de
mum aduocatus iuratus incurrat noſ
tri textus pœnam, ſi contra ea fecerit,
quoties ſeienter, & malitioſe inducit
partem, vt vtatur malitijs, & falſis in-

ſtrumentis, & probationibus. Aliàs
enim, ſi ignoranter neſciens inſtru
menta eſſe falſa, non incurrer noſtri
tex. pœnam, neque aliam Et hoc eſt
quod inquit tex. noſter, ibi, a ſabien
das: quod verbum, & ad omnia præ
cedentia & ſequentia referēdum cre
do, & verum mihi videtur, & tenen
dum. Licet ſi falſitas patenter inſpice
retur ex inſtrumento ipſo, nec vllq;
excuſatem aduocatum conſulentem
produci in iudicio talia inſtrumēn- 1
ta, quantumuis ignorantiam allega
ret, cum in ſupra, & craſſa ignoran
tia deprehendatur, tur pe que ſit nobi
li, & patritio viro iuris, in quo verſa
tur ignorare.

IN LEGEM quartam.

1 *Aduocato prolixo & verboſo ſilentiū impoſit poteſt per iudicem.*
2 *Aduocatus non debet ita eſſe brevis, vt ſubſtantialia allegare omittat.*
3 *Aduocatus prolixitas ſua ſuo loco, & tempore debet iuxta allegare.*
4 *Bona ratio ita debet motere iudicem ſicut lex.*
5 *Factus eſt, qui iura, & rationes ad propoſitum non adducit.*
6 *Aduocatus leges falſas, vel corruptas allegans falſi punitur.*

SVMMARIVM.

Aduocati non debent eſſe verbo
ſi, & prolixi, neque contra le
gis noſtræ diſpoſitionem alle
gare vel aliquid facere, ſed e
ius diſpoſitionem, & tenorem
obſeruare tenentur.

S*Aliud replicar.* Quod de iure ex. l.
amplioremꝰ 5. in reſtatorijs. C. de
appellatio. ante prohibitum repen
tur, prolixitaſque verborum inimica
eſt ſapientibus, vt per Aretinum. cō
ſil. 11. in prin. & Rolandum, conſi. 6.
nu. 2. vol. 1. Eandem enim rem pluri
bus reperire verboſitati, & cupidita
ti componendi plures libellos, & nō
ſcientiæ adcribendum cēſeo, & alie
num ab iſsce temporibus, quibus bre
uitate gaudent moderni, verboſuſs
aduocatus odibilis reputatur. Eſt deo
tali verboſo aduocato ſilētium † im
poni poſſe per indicem aſſerit gloſ.
in l. ex ea ff. de poſtulan. quam adhoc
vltra relatos per Rebuf. l. vnic. C. de
ſent. quæ pro eo quod int. prof. no
tab. 2. n. 3. allegat Oroſcius in l. 1. ver
bo, poſtulationibus. ff. de of. aſſeſſor.
& in l. 1. col. 89. verſi. ff. de iuſt. & iu
re, & Aſſictis in conſtit. Sicil. libr. 1.
rub. 31. n. 9. Malique præſumuntur ad
uocati verboſitate vtentes, ſecūdum
Rebuf. in 3. to. conſti. Fran. tit. de re
proba. teſti. n. 7. n. 2. Prolixitas enim
per maxime eſt inimica ſapientibus,
& contra verboſos inutilia allegātes
inuehit glo. malos in c. pen. extra de
ætate, & quali. Meliùs eſt enim ſecun
dum eam pauca idonee effundere,
quam multis inutilibus homines præ
grauare. Et contra verboſos aduoca
tos, & inutilia allegantes adduci po
teſt illud Euangelij dicentis. Dilatāt
enim filacteria ſua, & magnificant
fimbrias. In quo excedere dicipotest
ſicut & in multis alijs aduocati ij ex
cedunt, quæ refert Purcus, de ſyndica
tu, tit. de exceſsibus aduocatorum ca
1. incip. Aduocati cauſarum per totū
fol. mihi. 125. Debent tamen ſupradi
cta moderate intelligi, ſcilicet, dum
tamen verba ſua, & allegationes coarctando, neceſsaria, allegare non o
mittant, quia neque hoc licet, prout
aliquādo vidi factum per aliquos ad
nocatos, qui dum breues eſſe labora
bant obſcuri fiebant, & defenſionem
allegare

allegare omittebant, necessaria enim omittenda non sunt.l.2.C.de sentē. ex breui. recitan , & in proposítum notat Rebuffus, vbi supra, num.7. & Sylua Nuptialis lib.1. verbo non est nubendum, num.25, & 26. & a nu.18 de aduocato verboso incepit dicere. Nam vt inquit singularis lex, 3.tit.4. part. secunda *Segun dixeron los sabios antiguos, como quier que el ome deue fablar en pocas palabras por esso no lo deue hazer de manera , que nomuestre bien e abiertamente lo que dixere.* Media enim via tenenda est, ita quod necessaria non omittantur, neque prolixitas causetur, & ideo si dum pars tua plura iura, media, & rationes habet, a1 persona in, vel se defendēdum omnia haec allegando cumulaueris, verbosus dici non poteris, quia non ea dem repetis, sed diuersa iura & defen tiones proponis. Nam si non vnome dio alio forsan vinces, & si non vna ratio mouet iudicem, alia mouebit, & vti pluribus remediis actionibus, 5 vel defensionibus iure non reprobatur, sed permittitur potius, ex regula nemo pluribus, de regu. iur. in 6. can dem tamen rem plures repetere hoc est, quod lex nostra reprobat.

Allegande leyes. Non prohibetur in praesenti causam iuribus defendere. 3 Imo potius pro corroborā ione † causæ iura sunt allegāda, vt optime per Rebuf. in concordata Regni Frā in proœmio, verbo iura citare, pagina 10 in antiquis, debent tamen huo loco & tempore allegari, non vero in libellis neque in actibus causæ. Vbi non disputationi, sed allegationi tantum locus datur, & vbi lex deficit ratio naturalis debet sufficere, secundū Rebuf. vbi supra, qui ex hoc inuehit contra proceres, & ignaros iudices nolentes audire aduocatos non iura sed rationem allegantes cum bonara 4 tio ita debet † mouere iudicem, sicut lex expressa, cum & ipsa lex, lex non sit, nisi quatenus ratione fundatur, vt per Tiraq. in de cessante causa, parte 1. num. 133. cum pluribus seq. Imo & secundum Rebuf. vbi supra, sufficit aliquando glos. vel doctorem allegare, si aliud non reperiamus.

Por palabra o por escrito. Possunt enim aduocati iustitiā fuæ partis verbo vel scriptis allegare, & de ea informare, & aliquando, & verbo & scriptis iudices per aduocatos informantur. Et qualiter tunc sunt leges & iura alleganda, tradit idem Rebuf. vbi supra, in dict. concordata, in dict. verbo iura citare. Et quomodo tunc sedebent habere vide propria, in dicti tio. ad glo. pragmaticæ sanctionis, titulo quomo. diui. offi. sint celebran. in glo. præ. cipiti.

Que le mas cumple. Et sic consentaneæ leges conuenientes, & iura rei de qua agitur conuenientia allegan da sunt, alioqui fatuus indicatur, qui iura, vel rationes † ad propositū non adducit, cap. vno. 5. li vero, de clericis non resid. tradit Rebuf. in dict. concordata, in proœmio, super verbo, consentaneas, licet secundum eum ibi, non sit inconuenientes aliquando miscere rationes parum ad rem † dentes: ni aciocitas iudices ignari plus mouē tur rationibus, & iuribus debilibus, quam fortibus cum harum non sint capaces, prout & consulit ficti Matr. Affisi. in consti. Sicil. libr. sub. 82. nu. 3. Non debent tamen tunc allega ri, falsæ leges, neque ijs vti pro defensione causæ iniustæ, secundum quod in legibus superioribus dictum est, & tradit Pareus, de syndicatu, cap. 1. de excessibus aduocatorum num. 11. & optima. l. 1. tit. 7. par. 7. Neque leges 6 corrector † allegandæ sunt, sub fallsp na fecundum tex. in l. 1. 5. hunc igitur C. de iusti. codice confir. de quo per Castellum, in l. 1. Tauri glos. pen. & melius

melius per Rebuffum, hæc tribus modis limitantem, in dicto proœmio, concordatæ, in glabro catquet, per totam, pag. 11. in antiquis. & 17. modis limitat Marcus Antonius prin. institutæ, de testam. de quo & tradit Abb. in proœ mio ex pacificus. n. 7. & idem Abb. & eius additio litera. K. & litera. C. in cap. nouit. de iudi. Bar. n. 68 & Orosicus, col. 71. versi. 208. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure, Affisius, in constituti. Siciliæ in proœmio. 5. præsentes igitur n. 14 & 15. col. 31.

IN LEGEM sextam.

1 *Aduocationis officij peritum se esse affirmet qui publice illud exercet.*
2 *Culpa est, quæ quis ignorat assumere se scire.*
3 *Omnis in officio sua alium ledens culpa vel imperitiæ tenetur ad damnum.*
4 *Consilium non fraudulentum iudicatur.*
5 *Ignorantia pro sua nulla valet iuris.*
6 *Aduocatus in affectum concernentis delinquens non restituitur ætatis beneficio.*
7 *Doctor legum peritus restitutionem dolorem non errorem iuris allegat.*

SVMMARIVM.

Aduocati tenentur partibus solere id quod propter malitiā, vel imperitiam suam partibus succelsit damni.

Esperar y prouar. Cum enim ille, qui publice aduocat peritum in dubio † se esse asserat vt in l. si quis fundū Celsus, verbo, si quis vitulos, & ibi Bart. ff. locati. Et itidem etiam videtur se asserere, nō solū peritū, verū & diligentē ea peritia, & diligētia, quas actus ille & officium requirit, secundum Bart. in eum qui. 5. li 1 pistula, ff. de furtis, & facit tex. in l. 27. tit. 15. par. 7. Culpaque sit † quæ quis ignorat assecurare se scire secundum texin l. Iulianus, in prin. ff. de actio. empti, & 2 illicitas 5, sicut. ff. de offi. præ. ad instar imperiti assessoris, vt l. 2. & ibi glos. ff. quod quisque iur. meritō, quod si pars victa sit, propter imperitiam, vel negligentiam aduocati, teneatur ipse aduocatus, cum in culpa sit, & quasi delinquat, arguatur tex in prin. inf. de obligati, quæ ex quasi delinquasi, dannū relatione ex hoc partem suæ illati, prouti, & probatur incapcalumniam, de pœnis, & in l. 10, in fi nestit. to. libr. 1. sforti, & tenent relati per Didac. Perez. l. 12. tit. 19. lib. 2. or din. colu. 673. Nam & eodem modo videmus in medio, qui quidem tenetur de negligentia, vel imperitia circa infirmitatem curandam adhibita, secundum tex. in d. si sicut, tradit, 3 Ripa, in tracta. de pestc. tit. de remedijs ad curan. pestem, n. 64. cum. seq. que, & est tex. in l. qua actione 5. Proculus ff. ad l. aquil. vbi Florian. de medicorum imperitia optime dicit is, & tractat, & Innoce. & moder. in cap. tua nos, de æt. & qualit. Medi corum tamen negligentiam aduocatorum error nocuus est secundum Burgos de Paz, in l. 1. Tauri, n. 25. & 27. Nam aduocatus dolose partem iuam nocens non est procurator, & aleuosus, sicut est medicus dolose & malitiose infirmum occidens, qui vt aleuosus punitur, secundum tex. in l. 10. tit. 9. par. 2. Secundum quam & intel ligitur l. 6. tit. 8. par. 7. quæ tantū pœnam mortis imponeat, prout eas intelligit Orosicus in l. illicitas, ff. sicuti col. 460. ff. de offi. præfid. de quo & traditur per Clarum, in lib. 5. sententiarum sele ctarum. §. homicidium. n. 17. vbi

17. vbi narrat, de aliquorum medicorum negligentia, & punitione. Item & regulariter, omnis officialis peritiam vel negligentiam in officio
3 suo, aliquem idem tenetur ad damnum ex hoc secutum, secundum text. in l. 6. & 10. titulo. 8. part. & rectius in l. 9. tit. 15. par. 7. Oroscī. & Doctor. in d. 5. sicut Ant. Gom. to. 3. cap. 5. n. 15. in fine. Silueti in summa, verbo ignorantia, nu. 13. Burgos de Paz in proœmio legum Tauri. n. 213. Et quā uis inter medicos, & aduocatos quo ad seculū beatiores medicos reputemus, quorum errores cooperit terra, quoad Deum tamen ipsi elices vtrosque iudicio, qui damna talia refaecerint partibus, vel infirmis. Crederem tamen, quod si aduocatus non in causa, sed in cōsilio errauerit aliquo, puta quando, dato patecer, licet post appareat consilium non fuisse iuridi
4 cum, dum tamen fraudulentum + nō sit, crederem ipsum consulentem nō teneri, secundum Bart. in l. 2. fi. mandat. quem refert Burgos de Paz, in d. proœmio legum Tauri. nu. 214. vbi declarat & limitat dum tamen diligētiam fecerit in perquirenda veritate, & se falso non allegarit peritum, & faciunt dicta per Nauarro, in Manuali ca. 17. n. 132. Et etiam debet declarari, quod inquit Castro de Bar. relatus per eund. Burgos de Paz in eodē proœmio nu. 187. & 188. de quo quid in conscientia, & quid in foro consciosus sit quoties aduocatus peritus in re aliqua, vel negligentiam præbet malum consilium, vide Felcin. cap. peruenit. 6. quia vero n. 21. & 22. de officio del. & Burgos de Paz, vbi supra. n. 211. cum sequen. aliquibus. Vtrumque in actione tenetur aduocatus, si per imperitiam, vel negligentiam causam perdiderit, quod quominus fit
5 minor. 25. annis + tenebitur, neque poterit petere restitutionem contra integrum aduersus talem imperitiam, vel negligentiā, & damnum propter eā adhibitum. Nam turpe esset nobili, & patritio viro, vt in quo vestitur ignorare, cum professio, & desiderium hoc casu inter se discrepent. Et idco sine in causa sua, sine in aliena errauerit, non restituetur, secundum glo. in Leprosiēsi. Gide professor. & medicus to. quum ibi commendant scribentes, & Bonerardus alios allegans, in centuria 10. corum in loco amittere aurum meliter ad multi. celsi. in fine. Doctor enim legumpet. ne restituto nem + potius ibi scribi dolo seu iuri 2. quam errorem allegare secundū gl. in l. profesiēsi. C. de mun. patrim. lib. 10. singulariter secundum Angel. in l. eam quam. n. 7. C. de fideicom. vbi Ias. num. 13. secund. Ange. in l. 1. §. pue titia num. 4. de pestulan. Montalnum. de reprobati. senten. Pilat. 5. at ti. num. 69. & est similis glo. in l. C. qui & aduersus quos, quam allegat Aules c. 23. Peacorum fol. 250. gl. & est communis, secundum Boer. de cisi. 350. num. 4. & Didacum Perez in l. 2. tit. 5. li. 3. ordi. col. 720. in prin. & in l. 2. tit. 19. col. 661. in prin. eo li. 3. ordi. & Dominus Padilla in l. 2. nu me. 10. C. de iure. & fact. ignor. & notissime Dominus Franciscus Sarmiento, lib. 3. selectarum interpretationū capit. 12. pertotum, qui tamen tenet contra dictam communem. Sed ista posset procedere opinio in rebus, quas communiter Doctores ignorare solent, vt sunt emptiones prædiorum aut officia ita non languint consilium vero in pertinentibus officijs eorum.
6 Et quam cutam & diligentiam iudices & aduocati in causis in negotijs adhibere, vide per Burgos de Paz vbi supra, numero. 216. & a numero 206. vsque ad 218. plura de iudicibus, & aduocatis disseri.

IN LEGEM septimam.

SVMMARIVM.

In principio litis possunt aduocati se cum partibus concordare non veropost, visa iam partis illius iustitia, & factis petitionibus.

Ve no puedan. Con. tex. in c. infames 3. præterea. 3. q. 7. quem ad hoc allegat. Navarro, in Manuali. c. 25. n. 30. & Ripa, in tract. de peste, tit. de remedi. ad euitandam pestem, num. 86. & Platea in l. Archiatri. C. de professor. & medi. lib. 10. & optime Rebuffin 2. tom. consult. Francīæ tit. de rescisio. contractus, in præfatione. nu. 29. vbi & inquit rescindi contractum in contrarium factum, & est similis text. nostro in l. iotitio. 6. part. 3. Ratioque ad dispositionem hanc desumitur ex tex nostro, ibi, *Porque ya estarian prendadas.* Lite enim iam cœpta partes alium aduocatum quærere, nisi dupli catis expensis non possent, & ne hac de causa aduocatus, qui litem incepit, vellet a partibus immoderatum salarium recipere & petere, quæ qui dem partes, ne litem deserenter aduocatus ille, forsatis ei immoderatæpræstarent salaria. Ideo iure optimo text. noster statuit in prin. litis conuentione fieri, non vero post, & hāc etiam rationem assignat glo. in d. §. præterea. Sic & medico durante ægritudine non licet de salario pacisci secundum Plateam, in d. l. Archiatri. & Bart. per tex. ibi in l. ff. de var. & extraor. cognitio. & Baecam, de decimatorum cap. 1. n. 24. & Ripa, vbi supra contrarium tamen fuit per se-

natum Neapolitanum decisum, secū dum Affli. tit. & decis. 133. sed vide dicē da in l. 10. infra eo. habes tamen notare quod non sufficit aduocatum vti disse in strumenta partis, vt prohibitioni nostri tex. locus detur. Sed & requiritur, quod & in ceperit petitiones facere & ordinario, vt in iudicio præsentarentur, ponderando ad hoc copulatiuam, y començando a hazer peticiones. Vtrumque requiritur verificari, scilicet, quod viderit scripturas, & insuper petitiones fecerit. Neque vnum absq; alio sufficeret ad impediendam concordiam partis cum aduocato pro salario. In concordia tamen, si pars congruum offerat aduocato salarium, tenetur aduocatus partem adiuuare, secundum illam l. 10. tit. 6. par. 3. Sed si nullum offerret salarium posset partem contrariam adiuuare, si nullam pro prima parte fecerat petitionem. Sed an aduocatus post nudata secreta causæ tenebitur expectare an pars sibi velit soluere, vel non, faceritur in hoc opiniones, vt licet videre ex glo. in d. l. 10. verbo su salario. Et simile statuitur in constitutione quadam Siciliæ, vt licet vide re ex Affli. tit. in consti. Siciliæ lib. 1 Rubr. 81. n. 12.

IN LEGEM octauam.

1 *Aduocatus non potest concordiam, de quota litis danda cum parte sua facere, neque vt ex summa, vel repetita certa aliqua quantitas, vel pars præfletur.* 2.

3 *Aduocatus ratione victoriæ Palmarum, vel strenuarum nihil potest pacisci sibi dari.*

4 *Aduocatio mercedem in stum pro labore percipere licet.*

5 *Mutuum adhibendum factum quando possit*

posſit per mutuantem peti.
6 *Medico non eſt licitum ſanitatem in-firmo promittere ſicut neque aduocato victoriam.*

SVMMARIVM.

Aduocati ratione victoriæ aliquid petere nõ poſſunt, neque victoriam promittere, vel ſuis impenſis litem proſequi ſub pœna.

Or razon de la Victoria Hoc enim de iure reprobatum eſt, ſicut & illud ne detur † quota pars litis aduocato, ſecundum Bald. per tex. ibi in l. ſi qui aduocatorum C. de poſtulan. Oshec enim. & quodlibet eorum multa falſa aduocatus forſatsis & allegaret & probaret, & conſuleret fieri. Obiedo, euitandum, in nullo caſu pro victoria, vel pro quota litis licet aduocato paciſci cum parte, ſecundum com munem in l. litem C. de procurator, & in l. ſumptus. ff. de pactis, optime per Aſſiſtis, in conſtit. Siciliæ, libr. 1 Rubric. 81. num. 14. & 15. Vbi & alias in propoſitum : quæſtiones proponit. Et probat itidem tex. in 5. arcean tur. 3. q.7. & l. ſalarium ff. mandati, & l. 14. tit. 6. parti. 3. vbi & pœna etiam ponitur aduocato contra factienti. Alter enim ad delinquendum intitarentur contra l. conuenire. ff. de pactis, & l. 2. C. de in iuſ. vidui. tollend. Imo, & ſi tale pactum fieret reſcindendum eſt, ſi peratur, ſecundum Reſtaurat. in 2. tomo conſtitutio. Fran. tiſu Io de reſciſ. cont. in præfatione, numero 29. & Guidonem papæ, deciſio. 102. Et ſic non valeret pactum † quod certa aliqua quantitas ex ſumma petita, vel certa pars rei petitæ, ſi vincereturin cauſa præſtaretur, pro ut Accurſius in d.l. ſumptus dixit, & frequentiores maxime Alexan. in di. l. litem aſſerunt teſte Oroſcio, in di. l. ſumptus. col. 937. in fine. Neque id dem promiſſum cauſa victoriæ præmij, vel ſtrennarum, † & quæ nos vocamus albricias, Vlpianus, palmatia ſoluere promiſſor: ec mpelleretur, ſecundum Oroſcius, in d.l. ſumptus in verbo pars ff. de pactis, & in l. qui trã figit, num. 11. cum ſequent. columna 960. in fine cum ſequen. ff. de tranſactio. & Soto de iuſtitia & iure, lib. 6. quæſtio. 10. articul. 5. pagina 442. & probatur etiam in l. 29. infra eo. Mer cedem tamen iuſtam † pro labore ſuo aduocatum recipere tam licitum & permiſſum videmus, venderequę ſuum conſilium & patrocinium, vtin capit. non licet in. quæſtio. 3. fi. vnica C. de ſuffragiis: quamuis alio in tempore ipſum ſtatum erat, prout patet ex Tiraquell. de nobilitate. capit. 25. num. 11. cum ſequen. pluribus, & ocitato ex Bæcja, de decima tutorum, capit. 2. numero 23 Hodie tamen ſic eſt, vt videmus. Nam mercedis præmio aduocati patrocinantur, cuinſpe homines ſtudijs attrahuntur. Nam ſi nihil præmij eſſet ex patrocinio ſperandum, pauci eſſent aduocati, iuſtitiaque deſereretur forſatsis, nã & metu inopiæ deſereretur iuſtitia. ca. ſi quis 1. q. 1. capit. habebat, 12. q. 1. Ideo & de mercede & de ſalario præſtando pro lite licet aduocatis paſciſci dum tamen ſecundum iuris metam, & diſpoſitionem paciſcantur de ſalario. ſciliceſt, lite nondum cœpta ſecundum t. 7. ſupra eo. & ſalario iuſto ſecundã l. 10. & 18. infra eo. Promittaturque, ſimpliciter, non vero ſi victoria ſit. vel de quota litis, vt in tex. noſtro. His enim & ſimilibus interuenie tibus, mercedem & ſalarium, licitum eſt, aduocatos petere & recipere pro ut & tradit. Nauarr. in Manuali, c. 23. numero

nu. 30. in fine, & Tiraq. vbi ſupra. nu. 36. cum pluribus ſeque. Ioan. & quod plus eſt, quod licet, ſecundum Nauar ro, vbi ſupra paciſci, quod vltra ſalarium pro victoria præſtabitur aliquid 3 aduocato, ſecundum Alex. d.l. litem. dummodo illud, quod vltra ſalarium promittitur ſit paucum, & patui valoris & æſtimationis ſecundum Salice. fidem, quaſi tunc ratione illius pau ci præmij promiſſi non ſit credendum aduocatum aliquid iniuſtum ſa ctum contra conſcientiam. Tu tamen vltra ſalarium pro victoria nihil paciſcaris, etiam minimum. Nam quantumuis daremus licere in conſcientia, quod non affirmo, quia lex noſtra nihil diſtinguit de minimo ad maius, ſcandalum proximorum euitandum eſt, quod forſatsis ex ſimilibus pactis oriretur. Vnum tamennotandum eſt, quod ſi aduocatus victoria ſit conſecuta, pars petatur cũ parte ſua, vt pro adepta victoria, ſibi quod daret, valeret vtique tale pactum ſecundum gl. in l. cum conſtet, in gloſ. 2. §. 1. ff. mandati, ſingularem ſecundum Caſtaneum, in conſue. Burgun. fol. 134. col. 2. & Pala. Rubẽ. in rub. §. 66. n. 24. de donat. inter virum & vxor. quos ad hoc reperi relatos. Nunquam tamen in libris meis repereo poruistu forſatsis reperies aliquã do. Facitque pro doctrinahac illud, quod de ludo ſingulariter dicit ſuſciliceſt, quod licet mutuatum ad 5 ludendum † repeti non poſſit, ſi in ludo amittatur per illum, cui mutuatum fuit, ſecundum Alexand. l. ſi cum dotem, num. 5. ff. ſoluto matri. & Nauarro, cap. 9. Prædo. num. fina. libr. 2. tamen ſi poſt mutuum factum luſori, & perdito mutuo fiat noua conuentio per luſorem ipſum cum mutuante in qua luſor ipſe ſe obliget ſcripturæ, vel teſtibus præſentibus, quod mutuatum ſibi ad ludendum ſoluet ipſi mutuanti, tunc optime repeti poſſet, ſecundum Ioan. And. relatum, & ſecutum per Auſiedi in addi. ad deci. 102. Capell. Tolos. & Aufiles. c. 89. Prædotum gloſſ. ni tableros, in fine, & facit id quod de aduocato dixit gloſſ. illa d. 5. l. & latius dicemus Deo volente in 1. 10. gloſ. 1. tit. 16. lib. 3. infra. Ergo & ſic in noſtro propoſito, ſi lite iam finita fiat conuentio de ſalario præbẽdo pro adepta victoria, valebit, quo niam tunc nulla ſpes malum perpetrandi remanet, & ſic rationes noſtri tex. ceſſant, & per conſequens euidẽ poſitio. Sed in caſu in quo licet pro victoria paciſci, deberetur promiſſi ſi in parte vincereretur & in parte non vel ſi tranſactione lis alia finiretur vendus eſt Alex. & eius additio. in l. ſi extraneus. num. 7. ff. de condi. cauſa data, & de tranſactione, vide tex. in l. 9. infra eodem.

Y que no eſſeguren ſus partes. Sicut etiam medico † non eſt licitum ſanitatem infirmo pollicere, quia nihil ad hoc eſſet, quam gratiam, quæ in Deo eſt promittere, vt in capitro 5. hinc etiam ver, fed nunquid medici reſuſcitabunt mortuos, de pœnit. d. 1. Ideo Neque ſemper laborem ſequitur eſſe ctus. cap. niſi cum pridem. 5. quippe, de renuntio. & ideo medico nihil debetur pro ſanitate, ſed pro honore ſecundum gloſſ. in cap. qui ſtudet. 1. q. 1. pro qua eſt text. in capit. non ſane, ibi nec medico reddere voluntho no rem ſuum. 14. q. 5. Sic & prophera in ſignum honoris munera recipit: capit. iudices. 1. quæſtio. 1. Deuſque ipſe in ſignũ honoris munera recipit & decimas in ſignũ vniuerſalis dominij

cap. decimas. 15. ubi hac de causa, quæ Doctoribus debeantur honoraria dicuntur, non merces dat. 14. 3. proinde & 5. in honorarijs. ff. de var. & extraor. crimi. Et ideo aduocati nonde bent victoria promittere, imo si promitterent, vel exigerent ad interesse, & non vincerent, in causa, secundum text. in l. 5. in fine. vol. 6. part. 3. Alia videri poterunt per Bonifacium in peregrina lege in Partitarum verba aduocatus. 8. q. in glos. salarium in medio.

De seguir, y fenecer los pleytos a sus proprias costas por cierta summa. Hic est ex, quibus dergnum, si aliquis thonem a persona, vel vrbe, valeret pactum de quota litis, & aduocatus pro meritis suis propensumptibus distinare causa minus expensa, in l. 1. ea ratione. ff. de l. Rhodia. ff. mandati, & contrario sensu colligebatur, quod pactum de quota litis, vel alias in diuinis rebus, ita & aliter, & contra in tanea & vetitas determinatione Matthæ. Affictis in addit. ad constitut. Siciliæ rubric. 8. in nouem tois. Et hoc per text. nostrum determinatur expresse. Neque ab illa glo. in d. C. 6. Maurois. est simendum argumentum a contrario sensu, quando lex dicit cõtrarium, nihil distinguendo, promitteretur sic pactus neene. Ex l. tamen nostra expresse id disponente nullus est dubitandi locus.

IN LEGEM Nonam.

Aduocatus qualiter, & quomodo percipiet salarium a parte et promissum, quoties lis per transactionem finitur.

Sæpe contingit. Hæc fuit quæstio inter Doctores, an si partes concordia finierint negotium esset pigitandæ salarium aduocatis. De quo per Host. est capit. veniens de iure, iurando. Cynicus. l. 2. de fundario glosa. 1. fin. C. mandati. Ioannes Andre. ibi. go, consultus. in Specu. de salario §. primo, versic. sed pone, vbi alias quæstiones de salario aduocatorum proponit. Et nos alios ad hanc quæstionem allegas. Affictis in dic. 10. libro primo, rubrica 82. quæstione sexta numero septimo, & tractat. Alexandrus, & ibi cius addito. in l. si extraneus numero septimo ff. de cõdit. causa data, & per ea nos rum Videsiam determinatum.

Aut comorbitur. Hic est textus singularis ad intentionem l. 13. infra eodem, qui probatur aduocatum non posse ess, quod quisquis in eadem causa, nam limitatur, vt non procedat si tanquam arbiter ex concordia partium iudicet, & ei singularis limitatio, & nona & notanda. Item & limitatur l. 17. infra eodem, dicens quod non potest aduocatus pro contraria parte patrocinari in eadem causa, nam potest, optime, si tanquam arbiter procedat, & ex partium consensu pronuntiat in fauorem partis aduersæ mediante iussum, cui sam vt arbiter electus a partibus determinando. Habem vsque hic textus quod aduocatus potest esse arbiterin causa † in qua fuit aduocatus, ad limitationem l. si in fi. C. de assessor, & dictorum per Menoch. de arbit. libr. 1. quæstio. 73. num. 4.

IN LEGEM DECImam, vndecimam, & duodecimam

Summa-

Summari leges hæc cũ in lõgum procedant, nõ possunt ideo summaria earum omitto. Vnum scire satis est, apud inferiora tribunalia nunquã me vidisse, neque audiisse seruari, imo neque apud superiora, in quibus loquuntur teste Olano, in concordia Antonio marum, litera. Auno. 78. & iure optimo. Alter enim qui iudices, quæ que tribunalia sufficerent pro horum salariorum taxatione? & præsertim hodie necesse est quod seruentur. Ita enim exigua sunt salaria, quod tam fationem non indigent, & sic securi sint aduocati, cum iusta salaria recipiunt: leges enim solummodo dolosos & fraudulẽtos aduocatos & procuratores respiciunt, non vero iustos, & moderata recipientes salaria, vt patet.

Por cuadir, & ibi, y hazer fraude yen zaño, y por encubrir la cantidad delos salarios, y llenar de mas delo que por estas ordenanças les es permitido. Ergo si deficerent fraus, & dolus, quantumcunque leges hæ vsitantur non procederent deficiente dolo, & justo percepto salario. Nam si immoderata esset salaria quantumuis leges nostræ non vsiretur, neque fraus & dolus deberet, percipi non possunt per aduocatos, sicut neque per medicos liceret ea re cipere immoderata. † Alter enim cõ pelli possunt, & in iustitia, & in conscientia superfluum, & indebitum red dere, secundum Rip. in tracta. de peste, tit. de remedijs aduersa, pestem. nu. 84. vbi nu. 86. inquit promissionem ab infirmo, medico factam nullam esse, prout & tenet Hater. 2, per tex. ibi in l. Archiatri. C. de professor, & medlibro. 10. quem & alios refert Baeça de decima iurorum. capite. 2. numero. 24. & nouissime post hæc conciuis meus Gutierrez, in tracta. de iuramento confirma. 1. par. capit. 57. numero. 28. cum sequen. & defendit eam opinionẽ Arias Pinelus, in l. 2. C. de rescin. vend. par. 2. capite. 2. num. 32. & 33. Vbi veriorem, & receptiorem tenatur opinionem, illam. l. Archiatri, in omnibus intelligi medicis & sic pro hac opinione esse text. expressum. Quam & tenuit Rebuf. in. 2. tomo. consitu. Franciæ, titu. de rescisi. contractus, in prefatione, nume ro. 29. Vbi nume. 30. intelligit decisionem quandam Matth. Affidi. 123. tenentis cum senatu, valere talem promissionem cuminfirmo factam, in eo scilicet, quod iuste pro infirmitate illa medicus meretur, non vero pro tota promissione si immoderata esset, quia tunc reducenda est ad formam iuris, secundum Innocen. & Cardi. in cap. 1. nume. 7. de postulan. Et hæc est vita concordia & declaratio. Et tunc iustum salarium arbitrio boni viri inspecta infirmitate taxabitur. Ethonus vir erit tunc alius medicus, vel chirurgus, secundum eundem Rebuf. in dicto. 1. tomo, titu. de senten. prosisi. artic. 1. glo. 4. numero. 8. Et quum is secundum aliquos medicus nõ sit maioris valoris, quam obstetrix † secundum glo. relatam per Pelin. in ca pite. tua nos, infine, de homicidio. Et dit tamen eum Rip. 2, quem vide vbi supra, nu. 106. cum sequentib. aliquibus.

Lo essen y moderen, iunctis verbis, *La calidad y cantidad delos pleytos.* Nã quæ ob causam fiunt a modo ipsius causæ formam & determinationem recipiunt. Recte etenim respondit arcuisimi ingenij vir Papinianus, in l. Seio, in princi. ff. de annuis legat. legatum factũ amico, si pro negocijs trium filiorum testatoris interuenit minus, si duo exillis decesserint. Quo nia, inquit ille, tam labor, quam pecuniæ † diuisionem recipiunt. Quo responso addutus eo loci Bart. docuit, minuẽdum esse salarium seruito-

ris, qui tribus scholasticis seruire pro missi, & deinde eorum vnus recessit. Et tunc arbitrio iudicis diminuetur, secundum Bart. ibi, prouc vtrumque plura similia adducens refert Menochius, de arbitrariis iudicum libr. 2. centuria 3. casu. 213. quæ ob causam sunt, per totum. Sed quid si aduocatus promisit aduocare pro Titio per
4 † vnum annum sub falsa relatione quod tunc quatuor mensibus, ille Titi⁹ nullas causas in illo anno habuit, an aduocatus licite petet salarium, videtur quod sic, quia non stetit per eum, vt l. fi. C. de cond. causa data, & ff. locati. l. qui operas. 5. fi. & ita tenet Bart. in l. 1. §. Diuus Vespasianus. ff. de vsufr. quemadmodum cau. cog. Et hanc dicit veriorem Alciatus, in consil. Siculæ. lib. 2. rub. 82.
5 q. 5. Sed nunquid secundo anno † debeat pro eo postulare pro eodem salario, si in anno præcedenti non stetit per aduocatum, & Bal. relatus per Afflictis, vbi supra. q. 4. inquit quod si tempus fuit limitatum respectu principij, & finis, & sit de forma cōtractus, & sic tempus datur se rei, non potest poni tempus pro tempore, arg. l. pe. C. de cond. ob causam. Et hoc quando tradatur de altero obligādo ex diuersitate enim temporis diuersificatur obligatio, secundum Bart. in l. si vno §. item cum quidam in fi. ff. locati, & hoc verum putat Afflictis, vbi supra, si interest aduocati. Alias si nihil interest, putat quod debeat sequēti anno pro eo postulare. Et pro hac distinctione dicit facere Bart. in d. §. item cum quidam. & in quæst. 5. ipse Afflictis, quærit anū aduocatus est in firmus, & pars alium quęsuit aduocatum an teneatur reliquere salarium dei quod non, quia per eum non steti, vide eum ibi, quia optimaliter in proposito, vt alia declarentur, ad eum te remitto.

IN LEGEM DE cimam tertiam.

1 *Aduocatus esse non potest in secunda instantia, qui in prima iudex fuit, licet possit defendere sententiam suam gratis. 2.*
3 *Iudici permittitur defendere aduocādo iurisdictionem suam gratis. 3. & 4.*
4 *Aduocatus qui fuit in vna causa nō potest esse iudex in illa.*

SVMMARIVM.

Aduocatus vnius instantiæ non potest in alia instantia contrariam partem adiuuare, neque qui fuit iudex potest impugnando sententiam suam aduocare, defendere tamen eam posset cum aduocatis dum tamen gratis faciat, sub pœna.

VE NINGVN ABOgado. Aliter enim præuaricationem committeret, de qua dicemus, Deo annuente in leg. decima septima infra eodem. Et ex ijs verbis determinantur dicta per Florentinum, in tertia parte suæ summæ Theologorum titulo sexto, capite secundo 5. primo in fine, vbi dubitabat an aduocatus in prima instantia, posset in eadem causa in appellationis instantia partem aliam adiuuare.

Ni en la tercera instancia. Imo neque in alia quacunque, si dari potest, nam ideo texus noster vltrius non procesit, quia regulariter, & ā communiter accidentibus, alia instantia vltra tertiam, nisi per modum specialis prouisionis, & remedij dari non potest: quia non licet tertio prouocare. Si tamen aliaquam tertia daretur instantia, idem dicendum est, quod in secunda, & tertia tex tus noster disponit exemplificatiue procedendo: & exempla non ardant regulam, præsertim, vbi cad. militat ratio.

Que ningun alcalde. Ex his verbis tandum est iudicem primæ instantiæ
1 † non posse esse in secunda aduocatum pro ea parte, contra quam protu lit sententiam, neque itidem aduocatus vnius partis in prima instantia, poterit in secunda coutra eam aduocare partem. Quorum ratio est, eo quod aliquod ex dictis præstando patrocinijs, resultat præsumptio contra ipsum iudicem, vel aduocatum, quod sa vorabiles fuerunt ei, pro quo ex ad uerso nunc postea contra nunt. secundum Paul. in l. quisquis. C. de postulando. Item quia adiuuicem tales indes, vel aduocatus sibi ipsis contrariantur, dum id quod prius in sententia, vel ad uocatione fuit enunciauerunt, & verum affuerunt, nunc aduersantur, & falsum dijudicant in contrarium adiuuā tes: secretaque prioris partis, nunc secundæ parti contrariq; manifestabunt vel secundam partē leuiter defensabunt, & sic vinci præsumendum est, quod permittent. Quæ & alia inconuenientia, vt euitentur, iuste lex nostra similem prohibitionem fecit, quā & ijs, & aliis tutatur Auendaño. capite. Prætorum. 2. numero. 23. verficu. Et hanc decisionem, libro. 1. & num. 25. ad finem, tenent contra glo. in l. fina. ff. de postulando asserentem aduocatum primæ instantiæ posse partem contrariam in secunda instantia adiuuare, quam Doctores, ibi tefte ibi dem. Paulo Castren. nu. 5. reprobant iure optimo, & teste Vitalovin arario mille com. opi. litera. A. num. 100. Et ex lege nostra fatta illa gl. creditur, & dij

claius. 22. l. 17. infra eodem. Poterit tamen iudex, qui prolulit in primain stantia sententiam interdum in secunda defendere † sententiam suam, prout ex. l. nostra probatur, ibi, defendiendo. &c. Prout & de iure ciuili statutum, & permissum erat, vt licet videre exdi is per decisionem. 275. Capellæ Tolosanæ, & additio, ibidem. Et hoc dummodo gratis, prout ex textu, no stro probatur, ibi, *Con tanto que no fue da.* &c. Et ita fertbat Auendaño. d. capite. 2. Prætorum, numero. 23. verficpenul. & num. 26. libro. 1. Pro quo & confidero aliam legem. 3. in fine titul. 6. lib. 3. infra, vbi iudici permittitur defendere iurisdictionem suam † aduocando, dum tamen gratis faciat. Vltcrius notandum est, quod sicut iu dex in vna causa non potest in eadem aduocare, nisi defendendo gratis sententiam suam, ex textu nostro, sic & ad
4 † uocatus in vna causa non potest esse iudex in illa, secundum quod probatur ex textu. in. l. fina. in fine. C. de assessor. & sn l. si. ff. de testi. ad hoc allegatis per Menochium, de arbitrariis. lib. 1. q. 73. numero. 4. & Auendaño. d. capite. 2. num. 23. in fine, & nu. 24. lib. 1. Nam vltra hoc quod secundum eum ibi dele lictum committeret, sententia talis esset nulla secundum ipsum Auendaño. capite. 23. Prætor. num. 10. in fine, lib. 1. Poterit tamē esse arbiter ex consensu partiū in causa quia fuit in ea aduocatus vnius partis secundum tex. in. l. 9. supra eo. Imo & aduocatus vnius partis non potest esse, pro alia parte contraria ineadem causa aduocatus, etiam si mutetur iudicium, vt probatur ex text. in l. 17. infra eo. & notabat Auendaño relatus per Vitalouin, in arario mille com. opin. litera. A. numero. 100. Corrupte tamen cum allegat, nam est Auendaño in. c. capite. 2. numer. 23. verfic. si ergo nouus, cum sequen. li-

br.1.Ideo adnertãt aduocati ad hęc. Et ideo aduocatus in vna causa non potest eogi esse iudex in illa,secundũ Cassanæum in consuet.Burgun.rub. 1.§.6.mesnier,num.87.

IN LEGEM DE cimam quartam.

SVMMARIVM.

Aduocati in litis principio relationem negocij assumere debent inscriptis manu suæ partis subscriptam, & subsignatam.

Tro simandamos. Quanuis legis huius dispositionem nõ dum seruari viderim, congruum tamen & bonum est, & aduocatis salubre,quod seruaretur per eos, vt inquit Florentinus in 3.parte suæ summæ theol.tit.6.ca. 2.§.1.in prin.vt victa parte ostentatione demonstrarent, non ex culpa sua causam perditam, & victam. Aliter enim potius aduocato quam parti culpandum est,nisi aliud expresse aparcat.Et nostrũ text.& eius dispositionem allegat & notat Villalobos,in sua iuris ciuilis,& Regij Anthonmia,littera.A.num.99.

IN LEGEM DE cimam quintam

1 *Clerici secularibus negotijs se immiscere non debent,non solum in ciuilibus verum neque in criminalibus, etiam defendendo reum, numero 1. & 3.& numero 2. eum ordinis esse debeat.*

4 *Aduocare prohibitus, vel procurare non censetur prohibitus pro se, & suis.*

5 *Clerici deputati seruitijs maiorum Prælatorum pro eorum defensione possunt aduocare.*

SVMMARIVM.

Clerici constituti in ordine sacro aduocare non possunt, ni si in casibus lege nostra descriptis.

Ingunes religiosus, ni clerigos. Absurdum enim esset clericis si peritos se velint ostendere dicceptationum esse forensium prout inquit texus, in l.repetita C.de Episcopis, & clericis.& textus in l.consulta. C. de testamentis.textus in capite.a.de postulando, extra. Quod per conclusiones optime declarat Matthæus de Afflictis,in constitutio Siciliæ libro primo rubrica 81.numero.19.in fine,cum 2.sequenti. & probat textus in leg.10.titulo tertio libro primo, supra vbi,& alia diximus. Clerici enim secularibus negocijs se immiscere non debent, vt per totum titulum, extra, ne clerici, vel monaxime in capite primo illius titulo, & textus in capite ie quidem. 31. quæstio prima. Quæ omnia iuta licet in ciuilibus negotijs, & causis ioqui videantur,secundum Abb. in capite secundo numero primo extra ne clericus vel mon.Idem tamen & multo fortius dicendum est in criminalibus 2 non solum,ne in secularibus se immisceant,verum etiam, ne si in criminalibus patrocinarentur irregulares fierent.Et hoc nõ tantũ si pro actoratore adiuuarẽt,vel & pro reoac cusato. Posset enim reus accusatus propter negligentiam vel imperitiã ipsius aduocati clerici,vel propter 5 miam diligẽtiam deuenire ad casum vbi condemnandus esset reus pœna sanguinis:ex qua irregularitas possit incurri,si rite & recte non defenderetur.Exquo sicut si aduocat pro accusatore posset effici irregularis:ita & si pro reo accusato, secundum Archid.per tex.ibi in cap. aliquantos 51. d. Quanuis Host. relatus per Montal.in 1.5.tit.9.lib.1.fori, in gl. fi.& Abb.in c.t.n.1. de postul.velint quod pro reo accusato possint clerici patrocinari,cum protestatione, & quod meritorium eis. Ipse tamen in dubio securius iudico sequi Archid. opinionem,num qui periculũ amat, in ipso peribit,prout & tenet Didacus Perez l.2.tit.19.li.2.ord.col.663 in prin. Sacrilegiumque committit clericus profanis se immiscẽs,ex tex. in l.3. de crimi,facril.quem adhoc allegat glo.in d.l.repetita.C.de Epis co, & cleri.Ex quibus inuchitur Boerius,in tractatu magni consilij,in additio contra Prætatos Ecclesiæ eos tarxando,quia faciunt se constituti magistros rationales,de quibus in tit.4.supra hoc libro diximus in transitu ali qua,alibi fortasis latius dicturos,pro mittendo.Limitanda tamen supradicta,& tex.noster sunt. vt non procedant in casibus a lege nostra declaratis,in quibus licet clericos aduocare quibus & in cap.a.ne cleri, vel mo, & 88.dist.ca.1.cum aliis sequen. puta pro se,& suis,& bonorum suorum 4 defensione. Hoc est enim regulare, quod prohibitus aduocare † vel accusare non censetur prohibitus pro se & suis patrocinari secundum text. in l.a.§.& 4.tit.6.par.3. Vbi glo. fi. d.l.2.hoc amplius,vt si pro minore pupillo,quę sub sua potestate habet,possit clericus patrocinari,& probari vt detur clare ex d.l.3.tit.6.par3. Et posset etiã teneri quod clerici deputati † pro seruitijs, & obsequijs maiorum Prælatorum possunt patrocinari, & aduocare pro dominorũ defensione, ex dictis per Abb.in c.cum cõtingat, n.1.de foro com.& idem si vt fiscales tribunalis Ecclesiastici denuntient,& profequãturmaleficia. Hoc enim etiã licitum est,imo & legibus nostrisiuſ sum Prælatis,vt in audientijs suis Ecclesiasticis habeant fiscales clericos, secundum tex.inl.3.tit.3.li.2.supra. Laicos enim,clericos accusare in festum,& prohibitum videmus,excap. de cæteto,de testi,& in c.repellatur, de accus.Ex quibus defumitur reg. q clericus in sacris non pot esse aduocatus,nisi in casibus a iure expressis, ad dendo ad alias positas in titu.1.supra isto lib.2. Item & pro pauspere possunt patrocinari c.si. de postul.l.2.tit.9.lib.1.fori.

De orden sacro. De cõstitutis in subdiaconatu, & infra intelligenda sunt hæc verba,prout ex sequent. patet,ibi *O que sean ordenados de Epistola*, cum verba legis in potentia,& principaliter significato sint intelligẽda.Secundũ q ordo sacer,de maioribus ordinibus intelligitur,nõ vero de minoribus,secũdũ Did. Perezhic col.135.in princ. Cumq; de iis maioribus verba hæc intelligerentur,ne cenſeretur subdiaconũ excludi,ideo sequẽtia verba apposita fuere ad maiorem declarationem,*O que sean ordenados de Epistola.* Qui subdiaconi dicũtur subdiaconi enim,& infra nõ licet † ex text. nostro quãus ecclesiasticũ beneficiũ nõ habeãt officiũ aduocationis exercere,& a prima rõsura,vsq; ad subdiaconatũ exclusiue bene licet,dũ tñ beneficio Ecclesiastico taliter ordinati careãt. Hi eñ minores ordines saltim proprio sũpto vocabulo apellatione sacrorũ ordinũ nõ veniũt,secũdũ Di

dacum Perez, vbi supra, & Marcum Anto. Cuchoin suis instit. catholic. c.3. de ordinibus clericorum in princ. Si tamen beneficium Ecclesiasticum habeant etiam ij minoribus constituti ordinibus, idem de eis, quod de ot dinatis in sacris quoad nostram materiam iudicandum est, vt colligitur ex tex. nostro in præsenti. Et in argumentum facit tex. in l. 1. tit. 4. lib. 1 supra vtro sque æquiparans ordinatos. Et secundum hæc credo intelligendam l. 10. tit. 25. infra lib. 4. prohibentem clericis officium tabellionatus exercere inter laicos, vt scilicet, verbum, clericos, secundum dispositionem nostri tex. intelligatur.

O beneficiados de yglesias. Approbatur hic opinio Bernar. Diaz, reg. 657 ita asserentis, & ante eum asserit Florentinus, in 3. parte suæ summæ tit. 13. c. 8. 2. facitque tex. in c. pen. & fi. de vita & honest. clericor. & l. 2. titulo. 19. part. 3.

Saluo, De iis dictum est in glo. ii huius legis in fine.

O de la yglesia. Quid si habet plures ecclesias, an pro vna contra aliam pro tocinari potest, habetur in ea cum sacerdotis, de postulan. vbi est tex. im ponens pœnam clerico contra Ecclesiam suam aduocanti Sed an si testificetur contra eam incurret illam pœnam, dicendum est quod non, cum Abb. in cap. veniens, n. 17. de testibus.

IN LEGEM DE cimam sextam.

1 *Aduocatus gratis pro paupere patrocinari tenetur.*
2 *Aduocatus non potest a paupere mercedem petere, & de quo paupere.*
3 *Aduocatus nolens pro paupere patrocinari potest interdici officio.*
4 *Aduocatus pauperum quæ salaria & prinilegia habere debeat.*

SVMMARIVM.

Aduocati pauperes adiuuent, & pro eis gratis patrocinentur, si aduocati pro pauperibus salariati deficiant in populo, & cõtra legis dispositionem causas non defendant, nequetuetur.

Nlas causas de los pobres de gracia. Tenetur enim aduocatus gratis 1 pro pauperepatrocinari, ex l. prouidendum. 8. 15. C. de postul. quem ad hoc allegant plures relati per Menochium de arbitr. iudic. cum lib. 2. Centuria 4. casu 369. vbi & ponit pœnam aduocati contrarium facientis, & notat Bald. in l. si furiosi C. de nuptiis, arg. tex. ibidem in verbo gratis. Quod dicit esse pium dictum, & omnino tenendum quando casus occurrent. Ia so. in 5. tripli. num. 54. institiæ actio. & glo. fina. in l. 15. titul. 9. par. 2. & de quuntur alij relati per Tiraq. in tract. de nobilitate. c. 29. nu. 19. cum pluribus sequentibus, vbi idem in medico & alijs testatur & Baeca, de decima tutorum. cap. 10. num. 11. & latius idem Baeçaa, de debitore inope. cap. 12. n. 14. & 15. vbi dicit peccare aduocatum aliter facientem, & tenet Afflictis, in constit. Sicil. lib. 1. rubri. 82. alias est Cassaneus in consuet. Burgundiæ. 6. 5. 6. n. 14. & Menochius, de arbitrar. iudicum, lib. 2. Centuria. 4. casu 369. Et secundum Abulensem super Exod. tom. 1. fol. 164. col. 2. litera. B. & C. non potest 2 aduocatus a pauperepetere mercedem, quod & tenent plures relati per Didacum Perez. in l. 1. quæst. 6. n. 19. lib. 2. ord. col. 656. cum sequenti. Vbi hoc intelligit, cum talis pauper est in tali necessitate, quod nõ apparet in promptu, quomodo aliter possit subueniri, & tenet Nauarro in Manuali. c. 25. n. 19. & Soto li. 5. de iust. & iure. q. 8. ar. 1. col. 2. pagin. 438. & Couar. in pract. c. 6. n. 4. Tu tamen, vt post hæc vidi assertum per Dõ Bernardino de Sandoual, en el tratado de los presos pobres c. 14. non ita stricte beneficium pauperi impedas, neque necessitatem, ita extremam requiras, si forte pauperum aduocatus de publico salariatus existis, prout nos nunc existimus, imo & quantumuis secundum eum ibi, ad aduocatus salariatus existat in populo pro pauperibus aduiuandis, quia omnibus subuenire nõ potest, patrocinium tuum impende, & coadiutorium præbe, vtã carcere liberentur, quanuis de necessitate ad id non teneatis, secundum tex. nostrum ibi. *En los lugares que no ouiere letrados salariados para pobres.* Prout, & intelligebat Couar. in d. c. 6. n. 4. V bi & inquit quod si aduocatus in casu, in quotenetur nolitpro 3 paupere patrocinari, potest interdici officio ad tempus, id emque ibi de tabellione: cessatur, prout & nouissime inquit Cerdan de Tablada, en su visita de Carcel. c. 7. Limitari etiam debent supradicta, nisi ex parte aduocati pauperum adesset aliquod impedimentum, propter quod patrocinari non posset pro paupere. Tunc enim & pro eo patrocinari tenetur alius aduocatus, & cõpelli ad hoc potest, quemadmodum & compelleretur, si in loco illo non esset salariatus aduocatus pauperum, prout probatur, ex tex. nostro ibi, *Saluo si los tales no lospudieran ayudar por algun impedimento le gitimo.* Item limitandum tamẽ si pauper veraciter: nam si de præsenti, vel in futurum habere posset, tunc cum obligatione soluendi eum adiuuabit aduocatus, prout in sacro Palatio cũ notatijs seruari probat decisio Rotæ antiqua. 2. de constit. Et credo ita vti in nostro Regno, licet non affirmo quia non vbique vidi. Vsum tamen non approbo, sed reprobo: nã si præsens status rei consideradus est, & tractus futuri temporis non spectat ad iudicem ex iuris regula, quare cõpellendi sunt in futurum soluere, si forte vnde soluant habuerint. Alia in propositum videre poteris, per dictos Doctores. Et quæ salaria 4 debeat habere aduocatus pauperum & eius prinilegia vide per Rebuf. in concord. Regum Franciæ, tit. de electio. derogati. in glo. Regium aduocatum. col. 2. pag. 66. in antiquis.

IN LEGEM DE cimam septimam.

1 *Aduocatis omni iure prohibitum est secreta suæ partis alteri pandere.*
2 *Prænaricatio quando proprie commit tatur.*
3 *Aduocati perfidi dicẽtur, & falsum committunt partem plena fide non adiuuantes.*
4 *Aduocatus colludens cum aduersario vel participans de dolo tenetur.*
5 *Aduocatus potest partem contrariam adiuuare si prior pars non præbet iustum salarium, & ibi quomodo intelligatur & consilium autoris.*
6 *Aduocatus doloso per partem salaria tus, vt partem aliam nõ diuuet potest nihilominus adiuuare & ibi, consilii authoris.*

SVMMARIVM.

Nullus aduocatus secreta & iura suæ partis contrariæ parti, vel alteri in contrariæ partis, tauo rem reuelet neque in eodem negotio vtrasque partes adiu-

uet, neque tutetur sub nostri
text.pœna.

Escubrieren. Secreta enim
vnius partis alteri reuelare,
etiam non aduocatis,
prohibitum est,ex præcep
to Decalogi. Aduocatis tamen non
1 solum † ex illo decalogi præcepto,
verum etiam ex iure nostro speciali-
ter inhibitum. Aliter enim prætuaricatio
nis crimẽ incurret aduocatus hæc
faciens,à quo maxime crimine fugiẽ
dum est . Fertur enim doctissimum
quendam virum,præ tristitia cuiusdã
præuaricationis mortem obisse, &
ideo caute in ijs agendum etiam co
ram iudicibus , & in cancellarijs,
parte contrarta , vel aduocato e-
ius præsente exi stente . Præuarica-
2 tioque hæc † propriæ commititur,
cum aduocatus secreta vnius partis,
ei tanquam aduocato reuelata alteri
parti pandit,& manifestat, vtprobat
text. in.l.1.ff.de præuaricator.quod
quidem maximum delictum est.Plena
enim fide tenentur aduocati clientu
3 los † suos defendere,& audire , alias
perfidi dicuntur,secundum glo.non
omni in cap.irreligiosum. 87. distin
ctio.quam vltra Doctores ibi commẽ
dat gloss.Gregoriana. 2.in procemio
titul.6.part.3. Vnde hoc casu si aliter
fiat,poterit aduocatus de præuarica-
tione accusari,secundum glossam or
dinariam,& ibi Ias.nu.2.in rub.C.de
procuratoribus , & per totum.ff.de
præuar.& est optima l.10.tit.6.par.3
grauissimeque secũdum legem illam
punit.Imo & aduocatus colludens
4 cum aduersario,† aut participans de
dolo,vltra hoc quod grauissime pu
nitur pœnis,de quibus per Auenda-
ño.c.2.Præterum num.24.& 25.lib.2
& fusecuncte Didacum perez,d.lib.2.
ord.col.601.& nouissime Menoch.
li.2. de arbitrarijs iudi. Centu.4.casu
32.per totum,tenetur clientulo ad
damna,expensas , & interesse ex hoc
secuta,secundum glo. Bar.& moder-
nos,maxime Iason.nu.15.in l. si pro
curator. C. de procurator . eundem
Ias.in rub.n.2.C.eo.tit. Insuperque,
& aduocatus ostendens iura clientu
li sui parti aduersæ falsum committit,
secundum Bart.per tex.ibi in l.iquis
aliquid 2.§.instrumenta,ff. de pœnis
Iaso.in l.non dubium,n.13.C. de le-
gibus,optima l.1.col.2.ver.7. parti. 7.
Aduocatusque prætuaricans insamis
est,vt l.athletas.§.penul.ff.de infami
bus,glo.3.l.1.C.de aduocadiu. iud.
Notandum tamen est,quod prætuari-
catio non committitur, si pars vna
ostendat aduocato iura sua, aduoca-
tusque illi parti patrocinium pronit
5 tat, & quia postea pars hæc non præ-
tat iustum salarium † aduocatus ipse
aduocat partem contrariam ei occur
rentem pro patrocinio in causa illa.
Tunc enim iuridice fieri potest,secũ
dum Auenda.d.c.2.n.25.verſ. non
tamen lib.1. Etiam in facto voti pro
curatorem quendam ob hoc accusa-
tum liberum pronuntiari hac de cau
sa,ex dictis per Auendaño,vbi supra
& per Amanel.de Claris,singul.233.

Et hoc late nondum accepta & adi
bus nondum factis per aduocatum ip
sum,vel procuratorem,verum esse,suc
cus vero alias,postquam loquitur Auena
daño,vbi supra,& pro eo est gl.in l.
fi. ff. de postulat.ibi, non offerens di
gnum salarium. Idemque dicendum
6 est si pars vna † retraret aduocatum vn
sa illa pro contraria parte aduocare
non posset,hoc enim non obstante
potest contrariam adiuuare partem:
quia dolus istius partis non debet ei
patrocinari,secundum Montalbum
l.3.tit.9.lib.1.fori,& Florentin. in 3.
part.sue summæ,tit.6. cap.2.§.1.ad fi.
Quod tamen intelligerem,si per in-

dicẽ cõpelleretur aduocatus illecon
sisto de fraude & dolo , vt colligitur
ex l.10.tit.6.par.3. Absque con pul-
sione tamen iudicis , nõ admi terem
dictam doctrinam,quia debet,de do
lo,& fraude constare , neque iudem
contrariam partem aduuare ob non
solutum salarium per primam, nisi de
licentia iudicis,vt omnis scrupulus,
& murmuratio cessaret. Non enim
ea,quæ licenter facta sunt,ed & quæ
decentia sunt, vt inquit Decius, in. l.
nemo potest,n.7.ff. de reg.iur. & vi-
de limitationem ad l.nostram positã
in l.9.supra eodem.

IN LEGEM DE-cimam octauam.

1 *Aduocati non debent à clientulis im moderata petere,& recipere salaria.*
2 *Aduocatus si à duobus partibus inuic cẽt contrarianti bus sit salariatus,quã adimubit.*
3 *Vasallus duorum Dominorum inuicẽ debellantium,quem defendet.*

SVMMARIVM.

Salarium aduocatis pro patrocinio præstandum tassat lex nos tra.

Et nota quod lex ista loqui
tur in ciuilibus causis l.20.
infra eodem in criminalib-
bus:.

Honestos y templados salarios. Non
enim debent a clientulis extorquere
1 plus † debito salarioz aliter enim de-
prædatores,& canes rabidi curiarum
vocari possunt,secundum Tiraquel.
de Nobilita.cap.19.nu.47.probatur
que in l.1.§.in honorarijs ff. de var.
& extraor.cogni.& in l.21 infra ti-
to tit.vbi,& alia dicentur. Aduerten
dumque est,hanc statum non esse con-
trariam l.10.supra eodẽ licet prima
facie aliud videatur.Quia tex.in d.l.
10.loquitur,& procedit quoties sala
rium datur,& constituitur aduocato
per partem pro tempore aliquo sig-
nato,puta pro vno anno,vel duobus
quoniam tunc,vt iustum sit, & dice-
tur toleranbile tassandum est secundũ
quod in illa lege disponitur. Nostra
vero lex procedit cum salarium pro
præsentis litis patrocinio præstatur,
puta,promitto tibi hanc summã pro
præstando patrocinio in tali causa.
Tunc enim,vt iustum dicatur non de
bet excedere nostri tex.tassam,& me
tam,& hæc nostra lex quotidie serua
tur,Et hic est versus & literalis harum
legum inrelle ctus.Est tamẽ dubium,
quid si a duabus partibus † aduocatus
2 aliquis accipit quolibet annopro
patrocinio in causis suis præstando
aliquod salarium , & illæ duæ partes
in lite vna fuit inuicem contrariæ,
quam earum tenebitur in hoc casu
aduocatus adiuuare.Et Ripa in l.fin.
n.50.ff.de prin.cred.torum , inquit,
quod illum,qui prius salarium huic
aduocato constituit,quasi prior tem
pore potior sit in iure,licet & videmus
3 vasallum duorum Dominorum
† inuicem debellãtium ex d.metro,
teneri adiuuare dominum illum, cui
prius homagium præstitit, secũdum
Capiti decisione Neapolit.160.n.19.
& Speculator. plura referentem,imo
co relato per Tiraq.de Primogenitu
ra,q.11.7.in prin.n.14.cum sequent.ali
quibus. Quanuis , & ipsemet Capi-
tius decis.145.n.2. tunc inquit domi-
num originarium adiuuandum .Pla-
cet tamen opinio ipsius Tiraq.vt se-
ciuis pactis,& conuentionibus ad-
uocati partium,& vasalli dominorũ
vnam & primam partem teneatur ad
iuuare,& pro alia adiuuanda præbe-
re subsstitutum.Imputet enimsibi,qui
hæc

hæc non præuidit, & tenet Rolandus Valle, consili. 44. numer. 23. cum sequenti, libr. 1. Et vt hæc euitarem semper quod memineram cum partibus concordiam faciebam, vt priori partifalarium præbenti, si forte cum secunda litigaret, adiuuarem, & non secundam, & sic nouiorem.

Que no pueden llenar. Imo & pacta facta contra taſſam huius legis non debent seruari, neque secundum illa soli nisi ad secundum notes rex taſſam, & mo derationem, vt inquit Aſſiſtis, in conſtitutio. Sicil. libro. 1. rubric. 82. numer. 7. & tenent plures alij in hac materia ioquentes.

LEX Decima nona, eſt huius. 18. declaratoria, & ideo non eſt neceſſe eam commentare. Solum vnum verbum ad eam eſt notandum, dum dicit ſu ſalario enterro, quod ſi plus, vel minus meruerit iudex taſſabit, ſicut in criminalibus fieri poſſe, inquit. l. 10. ſequens, in fin. verbis, & hoc petente parte, vt teſtatur glo. cien. l. 14. titu. 6. part. 3.

IN LEGEM Vigeſimam.

1 *Aduocatus Epiſcoporum & dominorum non poteſt ab eis maius extorquere ſalarium.*
2 *Aduocatus obligatus defendere causam vſque ad diffinitiuam tenebitur.*
3 *Aduocatus ſalariatus non tenetur pro parte exire prouinciam.*
4 *Aduocatus ſalarium promiſſum an ad hæredes tranſmittat, & quomodo petatur per eos.*
5 *Aduocato mortuo ante litem, coram an hæredes petent ſalarium.*
6 *Labor & pecunia diuiſione recipiuntur.*

SVMMARIVM.

In cauſis criminalibus, & quæ nõ recipiunt aſſitiationem qualiter ſalaria ſoluenda ſunt, & quibus terminis, lex noſtra declarat.

Riminales. Vbi de vita, & ſalute hominis tractatur. Quę quidem cauſæ criminales, cuminæſtimabiles eſſent, ne que ſalariumeſſet in eis aduocatis taſſatum de iuris cauſis, ſecundum Bart. in l. ſi pater. 5. 1. ff. de donatio. relatũ, per glo. cien. in l. 14. tit. 6. p. 3. licebat antea aduocato, & procuratori paſſici de exceſſino ſalario, ſecundũ Bald. in l. ſalariũ, ff. mandati, & deprocuratore eſt glo. iuncta Baldi declaratione, in l. aduerſus. C. eo. titu. Vbi etiã dicit ipſe Bal. nu. 6. ideo illos, quiſſut aduocati Epiſcoporum, vel Abbatum † pro ſtatu dignitatis, etiam maximũ ſalarium recipere poſſe, & Auenda. c. 2. Prætorum nu. 14. verſi. nam licet lib. 1. & in. l. ſequenti, alios idem tenẽtes allego, quod ne exceſsiuũ irm ſit per tex. noſtrũ taſſatur & moderatur.

1 *En grado de apelacion de* iure ciuili communis erat opinio ſecundũ Baſin. ita demum, nu. 8. C. de procurator, quod aduocates obligauis defendere † cauſam, non teneantur defendere in appellatione à definitiua, ſed tantum ab interlocutoria niſi appellatio ab interlocutoria eſſet ventilanda in loco remoto, ſecundum eũdem Baſ. in l. inuitus. nu. 4. C. de procura. & tradunt per Boer. tideciſi. 285. nu. 31. & additio. Capellæ Toloſanæ, deciſion. 155. & in iſpamet deciſione tractatur, ter noſtram tamen legem in preſenti hæc iam decita ſunt, ſcilicet, quod ſiappellatio ab interlocutoria, vel diffinitiua ſit tractãda in eodẽ loco, vbi fuit factum pactum de ſalario pro lite illa præſtando in omnibus inſtantijs debet ibidem partem adiuuare vſque quo cauſa finitatur, ſecus vero aliàs. Ita per tex. noſtrum adducunt Vallalobos in Antinomia ſua litera. A. n. 45. & in grario, cad. litera. A. n. 101. & Olanus, in concordia Antiochi ſatis litera. A. n. 67. Et in procuratore quid eſſet declarat Queſada in quæſtionibus ſuis, cap. 31. n. 14. vbi latiſſime conſtituatur cum ſequentibus.

Quando en los lugares donde ſe hizieron los tales conciertos. Nam exiſte promptiam non teneuit ſecundum glo. in l. ſi qui deſideria. C. de ſuffrag. Sed ſupro uinciam exeritſumptibus clientuli ſui exibis, & non pedeſtris, ſed equeſtris, ſecundum qualitatem ſuæ perſonæ: iux ta notata in l. idemque. 5. idem Labeo ſi. mandati, & per Bald. in d. ſi qui deſideria col. fin. & habetur per Hoſt. & alios in c. veniens, de iure iur.

La quarta parte de todo lo q̃ouiere de auer luego. De iure ciuili ſi aliud non pacteebatur in fine cauſæ erat ſoluendũ ſalarium, prout communem teſtabatur Baſ. in l. diem functo. n. 11. ff. de offi. aſſeſſorum, ex lege tamen noſtra, forma datur, & hoc quoties per ſententiam negotium diffinitur, ſed ſi per tranſactionẽ ſeruatur diſpoſitio l. 9. ſupra eo circa taſſationem & ſolutionem ſalarii. Et an ſalarium promiſſum adhæredes tranſmittatur † aduocati, communem teſtatur, quod ſic Curtius Iunior, in dicta l. diem functo. n. 53. & probat l. 9. titu. 8. par. 3. Et qualiter hęredes hoc petent ſalarium, dicendum eſt cum Oroſcio, in ea l. diem functo. n. 11. quod ſi ſalarium annuum ſit, ſiue pro lite ali quã, ſi annus vel lis incepit currere, & in iudicio proponi pro toto anno, vel lite debetur, & per poteſſi, ſicut, & in iudice ſtatuum eſt cum veriori, & recepti ori, & iure noſtro approbata opinione, vt per Oroſcium, vbi ſupra, n. 5. 6. & 7. quanuis alij aliqui velint dicere pro rata temporis deberi. Quorũ opinionem quoad aduocates videmus à nobis approbari per dictam l. 9. ſi ſecundum eam ibi hæc desaduocati aliter æque idoneum præberent aduocatũ qui iterum illam peficeret, & finiret. Ithoc cumpro lite ſalarii eſſet præmiſſum procedit, ſed ſi pro anno ſit opiniones iuris Doctorum manent in ſuo eſſe, neque per dictam d. 9 alterã tur. Quid tamen ſi ante † ingreſſum officij, vel ante inceptum annum ad uocationis vel ante litem cepit gubernatur iudex, vel aduocates, & tunc non debeturi, niſi tempore cepiſſet, ſecundum communem aſſertã per Oroſcium, vbi ſupra, quam opinionem, d. l. 9. approbatam dicit. Quam quidẽ legem licet ſolum in Regijs officialibus, & domus Regiæ, velit, procedere Villalobos in diſputatione ſua de communi opinio, verbo ſalarium. n. 2. communis tamen eſt ſecundum eum ibi, & glo. d. l. 9. quod in omnibus poteſtatibus & aduocatis intelligitur, prout communem, & in eis etiam teſtatur Oroſcius, vbi ſupra, Epirora d. l. 9. conſiderat cum nulla cõgrua differentiæ ratio dari poſſit, quare aliud in vnis, quam in aliis, dicendum ſit, cum omnes Regi ſeruiant, & lex Partitarum ſemper in dubio cum iure ciuili cõcordat, neque corrigere illud vult. Et poſt hæc ſic vidi nonniſi me aſſertum cum dicã glo. l. 9. per Olanum, in concordia Antiochi ſatis litera. S. n. 1. & 2.

Que luego que el pleyto fuere començado. Vm aduocatus ipſi patrocinium præſtat, iam quod nontotum, patrem tamen ſalarij debet percipere, vt C. de iudi. l. propetandum. 5. illud. Nam ſi finem litis expectaremus, magis cheſtulo, quam aduocato laboranti faueretur dareturque clientulo occaſio ſubtrahẽdi ſalarium aduocate, quod eſſet inconuenriens. Labor enim, & pecunia

6 pecunia † diuisionem recipiunt. l. Sejo. ff. de annuis lega.

Pero si en fin del pleyto. Exijs declarátur etiam finaliaverba. l. 18 supra. eo totum salariũ iubentis solui, vt scilicet, si plus, vel minus iudex videritdeberi, id tantum iubeat solui, si parspartis, vt diximus in ca. l. 18. in fine, nam licet nostra in criminalibus loquatur, ad ciuilia etiam debet extendi, cũnulla differentiæ ratio dari possit, & fortiora sint criminaliaquam ciuilia, & propter vnum quodque tale & tãlud magis, in auth. multo magis. C. de sacro. eccles.

IN LEGEM VIgesimam primam.

1 *Aduocatis alio tempore exigua mercesofferebatur.*

2 *Quis fuerit primus, qui aduocatismercedem constituit, remissiue.*

3 *Aduocatus plus iusto recipiẽs tenetur in conscientia restituere.*

4 *Aduocat' pẽfata qualitate negotij, & litigãtis po- est vltra taxam recipere.*

5 *Aduocatus etiã à sponte offerẽte vltra iustum recipere cũ declaratione.*

6 *Aduocatus an pro consilio possit petere mercedem si libros non reuoluit.*

7 *Aduocatus in propria causa aduocãs an possit expensas petere.*

SVMMARIVM.

Taſſantur per legem hãc ſalaria per aduocatos percipiẽda pro libellis, & petitionibus litis, cum de ſalario pro lite præſtando non eſt conuentum, & iubetur quod aduocatorum famuli nihil pro ſcribendis petitionibus recipiãt, neque pro tranſcribendis.

Odos los dichos abogados yca da vno dellos. Notãda eſt dictio illa vniuerſalis todos, quaſi nullꝰ excludatur. Quienim toſi dicit: nihil excludit. c. Iſrom. 19. diſt. maxime attẽta illa alia dictione, dichos, que ad leges præcedẽtes refertur, & ad rubricã noſtram. In quibꝰ de omnibus Regni aduocatistã cutiæ cãcellariarũ, quam etiã inferioꝝ tribunalũ dictum eſt, vt ſic aduertãt curiales aduocati, nullũ firmius neq; magis priuilegiũ percipiẽdis honorarijs mercedibus habere, quã habẽt inferioꝝ populoꝝ aduocati, ſed omnes indiſtincte eadẽ linea & lãge meriẽdos eſſe, & ex lege noſtra metiuntur. Et ſic ignoro, quoiure, quaue ratione curiales, ita immodica proquolibet negotio nec nõ dicã minima petitione facti etiã, ſalatia petunt, & recipiũt, vt audio, vt dictũ videatur incredibile. Neq; audiẽda ſunt eoꝝ conuenticula, vt ſingulatiter inquit So. li. 5. de Iuſti, & iur. q. 8. ar. 2. col. pen. ad ſi pagi. 442. Aiunt enim non poſſe aliter ſuũ ſtatũ ſuſtentare, cum tamen ſtatus eorum, & conditio, non ipſorum iudicio ſint æſtimanda, qui illas ſita vſurpant fauſtas pompas. Si enim ſcribæ victũ & veſtitum nobilitatẽ præſeferte contendant & aduocati il luſtrium ſtatum, non debẽt illos ſplẽdores miſrorum ſumptibus ſuſtinere, ideoque aduerrent aduocati, nedũ ſtatum augẽt & diuitias cumulant, animas damnent. Parum enim diuitiæ profunt, ſi anima detrimentum patitur.

Dos reales. A Nerone olim factum fuit & ſtatutum, vt cauſarum patroni ſine mercede, aut muneribus cauſis adeſſent, quem admodum ſcriptum reliquit Alexand. ab Alexand. libro 2 3. dierum genialium. capite. 5. prout refert Tiraquel. de Nobilitate. capite. 29. numero. 31. & Menochius. de arbi-

de arbitr. iud. li. 2. centur. 4. caſu 369. Et alio itidem tempore ſecundum Tiraq. ibid. n. 3. ita exigua merces cauſidicis dabatur, vt ne ipſis quidem attũſicibus vix aderant dantes offerẽtes. Idque Romæ tempore Iquenalis ſatum aſſeruit ipſe Tiraq. Hodie tamen ſalatium & honorarium aduocatis præſtari tam de antiquitate conſuetudine, quam de iure, excepta pauperum cauſa, conſtitutum habemus, & ex lege noſtra determinatur qualitas præſtanda pro quolibet libello & petitione nullũ aliud qualitas cauſæ & negotij dubitetur regulariter, nihil aliud quam taſſa noſtri tex. percipi poteſt, & de iure ciuili ex. l. 1. 5. licita. ff. de extr. & extraord. cogn. approbata per d. l. 14 centum aureos licebat pro lite recipere. Et cui menſuræ adæquentur iſti centum aurei, ſtatibeant Alcia lib. 3. diſpunctio. c. 6. & latius Budæus, libr. de aſſe, & partibus eius & glo. citen. in di. l. 14. Et quis fuerit, qui prius aduocatis ſalarium conſtitui tradit Tiraq. in d. c. 29. n. 36. cum aliquibus ſequentibus, & n. 56. cũ ſequent. Et an ſicitum ſit pro patrocinio mercedem recipere tractat, & tandat quod ſic. Floren. in 3. pa. iuſtum mæ. tit. 6. cap. 2. 5. & 8. & Soto de Iuſtit. & iure, lib. 5. q. 8. ar. 1. & ex lege noſtra approbatur, dum tamen iuſtum ſit quod percipitur. Aliter enim † in conſcientia tenebitur ex iuſtum reſtituere, ſecundum Soto, vbi ſup. d. art. 4. & Tiraq. d. n. 36. & prædones, & cæ nes rabidi nuncupari poſſent, ſecundum eum ibi, n. 7. & 8. & Cerdan de Tablada en la viſtra de carcel. c. 27. n. 2. & tradit Dida. Perez in 12. tit. 19. lib. 2. ord. col. 663. q. 24. Quanuis ſecundum Sotum, vbi ſupra, & Tiraq. & Thol. relatos per Dida. Perez ibi ſupra. col. 664. verſi. Aduocatus præcepit, & Auend. d. c. 2. Præto. n. 14. verſi. nam licet cum ſeq. lib. 1. & Nauar. in Manual. c. 25. n. 30. Poſſit aduocãtus penſata qualitate negotij †, & litiganum poſsib. Itate petere quodiuſtum videbitur pro libello, arbitrio boni viri moderandum, † prout diximus in ex tex. noſtro in probari. Ebonus, vir erit tunc iudex: nam ſi penſet aduocatus in cauſa ſua male poſſe arbitrari, licet quoniã de arbitrium, propter magnã inconuenias reſultans, ſi pro cuiuſlibet libelli ſimilis taſſatione eſſet iudex adeundus. Conſulo tamen, quod ſemper aduocatus contẽta ſe portiat, quam contra partem arbitretur, † cum reſtituto immoderatæ ſummæ, vt vides incumbat ei, vt tanti parsipſa † ſponte offerat. Tum, quia 5 hoc etiã recipi modo expreſſe lex noſtra probibet, tum etiam, quia parti offerenti iuſtum videbitur, quod reuera iniuſtũ eſt, & quia in parte nulla libera voluntas ſed potius coacta dari põt, vt inquit Soto vbi ſupra, & facit bonus tex. in l. 3. C. de ſtratorial. 12. & ibi Platea, probans quod cuinõ licet vltra taxatam quantitatem petere, non licet etiam ab ſponte dantibus recipere, Quem tex. & alios ad hoc allegat glo. mandate, l. 8. tit. 9. p. 2. & ita reneo, quãuis cõtrariã teneãt relati per Tiraq. d. cap. 29. numer. 38. ſequent. cum num. 56. & Didacus Perez vbi ſupra. col. 665. in princip. vbi tex. noſtrum pro opinione ipſius Domini. de Soto, confidetar. Et pro hac etiam opinione ex tex. in l. 8. tit. 6. lib. 1. infra vbi & in glo. aunque, tenemus ipſum. Et ita tenendum eſt, ni ſi dicremus cauſam in quo ipſe ſpõte ſ ferẽs eſſet: poteſt homo, qui quantitatẽ illam donare poſſet, & libera & ſpõtanea volũtas in eo datur, & colligitur

pura

pura ſi poſsquam obtulit ſponte quã tiratem illam, aduocatus renuit illã recipere, & nihilominus ipſe litigator coegit aduocatum, vt illam reciperet etiam ſi ſciebat excęſsiuũ quid præſtari. Ita quod conceptum fuit liberam adeſſe voluntatem donãdi exceſſum illum, & libera etiam erat ipſius aduocati voluntas non recipiendi, niſi coactus per partẽ fuiſſet, Tũc enim tolerandũ videtur recipiposſe: quia ſcienti & conſentienti non fit iniuria, neque dolus. Super quo conſcientiam ſuam conſuſquisque pręuideat, & attendat quomodo liberam partis voluntatem conieceturatur, & confideret. Non tamen ita vilia, & turpia ſalaria peti debent, vt vilipẽda tur aduocatorum officium, ſecundũ quod inquit Tiraquellus, vbi ſupra, n. 6. quod intelligerem quoties vitra hæc ſalaria petuntur via, & modo acquiredi hæc fama plura negotia, non vero ſi vt animæ conſulatur, vel paupertati litigantium. Nam tunc nõcre derem vile aliquid committi, ſed potius nobiliſsime, & chriſtianiſsime fieri, prout poſt hæc reperi voluiſſe Aluarum Pelagium, de Planõ Eccleſiæ ſiz. li. 2. art. 35. Sed an ſi fine reuolutione librorum † conſilium aduocatus præbeat poterit peti ſalarium per aduocatum, & dicendum eſt quod ſic, ſecundum Tiraq. vbi ſupra. n. 32. contra glo. contrarium tenentem in cap. non licet. 11. q. 1. Et Dida. Perez, d. col. 665. eam rem probatam dicit, & Iaſo. in 5. ſed iſtæ quidem. n. 113. Inſtit. de actio. Non enim debent eſſe peiotis conditionis docti, quam indocti. Poſſet tamen illa glo. in duobus caſibus procedere, de quibus per Tiraq. vbi ſup. n. 34. & 35. Vnum tamen notandum eſt, quod & iam alibi ſi bene memini diximus, ſcilicet, quod abhomine principali, vt Principe, Duce, Comite, vel Marchione, etiam vltra ſalarium licet aliquid recipere, ſecũdom Tiraq. vbi ſup. n. 37. & Baeçam, de decima tuto. 6. 9. n. 7. Sed an ſi ad nocatus in propria cauſa aduocat licet ſibi petere † expenſas aduocati, quas ex parte ſua feciſſet, ſi aduocatus non fuiſſet, & debeantur ei, tradit Baeça de decima tutor. c. 15. n. 14. & Rebuf. in 3. tom. conſt. ti. de expẽ. & inter alt. 5. gl. 1. n. 27. & optime per Menochium, de arbitrijs iudicũ, libr. 2. centuria. 2. caſu. 154. Vbi & quid ſi in re communi cum alio aduocet, & nouiſſime, & optime per Ioſephum Lud ouci. dec. Perufina. 111.

Que lo contrario hiziere. Damnatur hic cupiditas augẽdi ſalarium, cupiditas enim in acquirendo conſiſtit, vt dicit glo. l. 4. ſ. fi. ff. de ædili. edicto, & ex ea oritur poſtea auaritia, quæ facit humanos vſus peruertere. 11. q. 3. cap. quatuor, de quo per Alber. de Roſatis in l. ſi quis in ſuo. C. de inof. teſtamen.

IN LEGEM VI-
ſimamſecũdam.

1 *Aduocati cogi poſſunt patrocinia præſtare & vbi quod non poſſunt deferre cauſam.*

2 *Medicum infirmum à ſe medicinari eorpum derelinquere nõ poteſt.*

3 *Infirmitatis, vel abſtitia cauſa poteſt indici alium aduocatum ſubrogare.*

4 *Aduocatus ſi pars ſine cauſa remouet, debet pręterea ſalarium conuentum.*

5 *Aduocatus quando poſſit cauſam derelinquere nulle perdito ſalario.*

SVMMARIVM.

Aduocatus litem ſemel a ſe in
ceptam derelinquere non po
teſt ſub pœna.

Deſinen

Eſtues que comencarem. Simi lis ex. l. 1. ff. de lib. noſtri. Imo & ad incipiendũ eam † poſſunt cogi ad petitionem partis, ex l. 2. C. de poſtr. recuſſerint. li. 10. & ex l. 3. prouidendum. C. de poſt. notar. lat. in 1. minutus. n. 2. C. de procu. Abb. in rub. de officiud. & ibi Feli. & Caſa. in conſue. Burgu. rub. 1. 5. n. 88. & probatur etiã ex l. 28. infra eo. Imo & ad conſequendum iudicis per ipſummet iuſticem, cõpel li poſſunt ſecũdum glaũ. d. l. 2. C. de proxi. ſacr. ſcri. li. 12. quam ad hoc al legat Rebuf. in 1. tom. conſtit. Fran. ti. de ſenten. executor. art. 16. gl. 13. pa gi. 421. niſi ſecundũ Bar. in cau. l. 2. Ad nocatus quis ſit in cauſa aliqua. Nam tunc cogi non poteſt in eadem cauſa conſulere. Et tunc ſi aduocati voluntas ipſi vel compulſi per iudicẽ cauſam in cęperint defendere, tenẽtur vſque ad finẽ perſequi: neque derelinquere ea poſſunt ſecundum ſuos tes. noſtrum, & l. 1. ff. nõ noua. ſ. patroni. & ibi Paul. nu. 7. C. de iu. Imo. & deducuntur eſſe, vbi aduocatus ſemel ijtem a ſe incepta dere linqueret. Alterenim præiumptio e ſſet cõtra eum, & contra partem ſuam vel quod iniuſtã cauſam ſouebat, vel cupiditate tentus. vt plus ei erogaretur pecuniæ cauſam vellet deſerere.

2 Eodemq. modo videmus in medico † qui infirmũ derelinquere nõ poteſt, ſecundum te. in d. qua actione. 5. Pro cuius cõd. l. ſequen. ff. ad l. Aquil. Imo & in veterinario ſtaturum reperimus per l. 9. tit. 15. par. 7. qui nõ poteſt curam a ſe inceptam deſerere. Et ſi injs ita deciſum reperimus quanto maiori cum ratione lex noſtra procedit. Et hoc niſi ſecundum legem noſtram aliquam cauſam, & impedimentum daremus in aduocato, quo minus litem illam proſequi non valeret: puta quia apparet de cauſæ iniuſtitia. Nã tunc derelinquere poteſt eam, vt habetur in cap. Ebreni. de iureiuran. & in. l. 1. ſupra. 6. Neque tunc tenebitur aduocatus reddere parti ſalarium vſque tunc receptum, ſed ſic aliam cauſam puta abſentiæ, vel infirmitatis cauſam defendere nõ poſsint, tunc aut debent reddere ſalarium, aut dare alium aduocatum, qui eam infinẽ vſque defendat. Et ita procedit textus noſter in ſecunda parte, ibi, *Si caſo fuere que dexaren las dichas cauſas.* Nã cauſa † infirmitatis, vel abſentiæ poteſt iudex alium aduocatum ſubroga re, ſecundum Didacum Perez. l. 1. ti. 19. libr. 3. ordin. c. 658. in prin. Deficiente vero alqua dictarum cau ſarum, vel ſimilium tenetur omnino aduocatus cauſam perficere. Alias vi tra quod perdit ſalarium, tenetur par ti ad damni reſtitutionem. ob hoc cõ tingentis, ſecundum. leg. 10. tit. 10. libr. 1. for. Imo, & ex leg. noſtra ſolu et damnum cum duplo, & priuabi tur aduocationis officio per ſex men ſes. Sic & ſtipendarius conductus, ſi recedit ante tempus, nihil habet, & in ędificatore promittente facere do mum certæ formæ ſi recedit abopera nihil petere poteſt, & facit quod no tatur in. lege item ſi vno. 5. item cum quidam, digeſtis locati, & quæ no tantur de famulo ante tempus ſemi tij impletum recedente, per Baldum in lege aduerſus. C. de locato & cun dem Bald. in. lege. eidem. c. Iumn. 4. C. locati. Sicut & e contrario, ſi pars abſque cauſa remouet, & deſerit † aduocatum nihilominus debet ei ſol uere ſalarium, ſecundum textu. in. l. ſecunda. titulo. decimo. libro. primo fori, & lege ſi operas, diggeſtis, locati. Vlterius, & textus noſter in quantum probat aduocatum deſerentem litem ſine cauſa legitima teneri redere ſalarium, intelligitur, quoties pro illa lite ſalarium erat, vel pro tempore, quo is illa du

rent: tunc enim si deferat eam tenea
tur reddere salarium receptum, secus
tamen si nõ dabatur salarium, sed labor
soluebatur statim, ita quod pro petitione, & libello soluebatur merces
taxata per legem. Tunc enim quãuis
causam defereret sine causa non te-
5 nebitur † reddere pro labore recep-
tum, quia vt dicit est ex l. Seio. ff. de
annuis lega. labor & pecunia diuisio
nẽ recipiunt. Ad quod dicendum iti
dem moueor, quia lex nostra loqui-
tur quoties cõstituitur salarium pro li-
te vel pro tempore: ita quod aduoca
tus suscipit in se defensionem litis, vt
parer ex copulatiua nostri tex. ibi, *Aguadaren en las causas y las tomaren a su cargo*. Ponderando copulatiuam illã y tomaren, quasi non sufficiat in cau
sa patrocinari, nisi & in simul eiusde
fensionem aduocatus in se recipiat,
quod sit si expresse dicatur, vel pro li
te illa salarium cõstituatur. Et hic est
meum ad illũ text. nouus intellectus
sub santori consilio, meo videri tenẽ
dus, præsertim quia nostra lex est pœ
nalis, & sic restringenda.

Las tomaren a su cargo. Non intelligas, quod promittant victoriã in cau
sa, vel in se pro quota litis suscipiant
periculum: quia hæc fieri non pos-
sunt, secundum text. in l. 8. supra co.
sed quod tantum promittunt pro ta
li salario in lite illa patrocinari.

IN LEGE MVIgesimam tertiam.

SVMMARIVM.

Iudices diligentes esse debẽt, vt aduocati obseruent contenta in legibus supra proximis ; & ordinem iudiciorum secundũ nostri tex. dispositionem.

RO exortatione huius legis norandum est, quod iudices & officiales Regij negligentes in executione legum per nostram legem declarata rũ poterunt puniri de contempu, puta si admittunt aduocatos in causis cõtra leges nostri tituli aduocantes & iura percipientes. Nam dicuntur cõtemnere eas, & quo nos ut subijci or dinationi nostrũ tex. facientes contra eum, vt inquit Archi. in c. quicunq; 8. l. d. & vide Feli. in c. cum quidam, de iureiur. in 5. declaratione, quos alle gando in simili constitutione notat Afflic. in const. Sici. li. 1. rub. 8. n. 25.

IN LEGEM VIgesimam quartam.

SVMMARIVM.

Aduocati tenentur procuratorũ mandata signare, & declarare esse sufficientia: neque possunt articulos primæ instantiæ, in secunda proponere. Et tenentur itidem interrogatoria sub scribere, & in receptoris signi inferenda interrogatoria ipsa, nullumque admittendum interrogatorium quod non sit ab aduocatis subscriptum sub pœna nostri tex.

Etalen. Et si te erit vnus causus vbi subscriptio requiritur, addendus ad alios plures similes sub scriptionem requirentes, relatos per Auend. c. 16. Petrum, 2. per totum lib. 2.

La ley por nos hecha. Quæ est. 4. & 5. tit. 8. lib. 4. vbi late dicemus fauente diuina gratia.

IN LEGEM VIgesimam quintam.

Antiqui

1 *Antiquitati in ordine sedendi deferendum est.*
2 *Seniores primo loco sedere debent. n. 2 vbi remissue plures de senioribus.*
3 *Quæ ecclesiarum sunt nullius inbonis existunt, & quomodo intelligatur.*
4 *Aduocatus non describitus in matricula non gaudet prærogatiua scriptorum in ea.*

SVMMARIVM.

Aduocati in audientijs, & locis2 iudiciorum per antiquitatem sedere debent, & quando loqui possint, & quomodo infæ cõ veritatem dicere & narrare tenentur, & quòd petitiones suo nomine signẽt sub pœ nis disponi lex nostra.

1 *Or su orden de antiguedad*. In ordine enim † iudendi antiquitati deferendum est, sicut & in multis al. † ejus-
dem referunt relati per Boe. in tract. de author. magni consilij n. 13. & 132. Et hoc nullo habito respectu siit ne aduocatus antiquior iunior, vel senior. Licet enim seniores † primo loco sedere debent, secundum tex. in l. 2. C. de præsc. præte. libr. 10. & alia ura allegata per Tiraq. de primogenitura in præfatione n. 115. vbi 2 n. 79. de senioribus præferendis plura dicit, & licet iidem aduocati seniores sint, quandoque minoris scientiæ, quam iuniores, præferendi sunt propter lõgam practicam, & experientiam, secundum Alberi. relatum per Rebuf. in 3. tom. const. Fran. titul. de mater. possessor. art. 13. glo. 1. n. 12. & 13. Tamen quo ad nostrum propositum, quantunuis iuniores sint, præferuntur propter antiquitatẽ in sedilibus tribunalium & oris, & ter- roster ita probat. Quam ob rem & in sedibus & sedilibus, sessionibus, & processibus ecclesiasticis, non aliter, deferetur ire ecclesiã, ciliicet si prius ibidem ea nonicus receptus fuit, vel in aliam dignitatem, vel præbendam, prout in nostra vtitur cathedrali Ecclesia, & in omnibus aliis, & ischolis, & vniuersitatibus vti credo. Imo & in ipsis Ecclesijs antiquitas sedendi in aliquo ea rum loco aliegari põt. Nã quamuis, quæ ecclesiarum sunt, in nullius † bonis sint, verum est quoad proprietatẽ quoad vsum vero bene esse possunt, vt quis & sui ibidem sepeliantur, & deant, vel præcedant primo in sedilibus & processionibus, prout tenet expresse Oroscius in l. in tantum. n. 14 ff. de rerum diuisio. & Sylues. in ver. sepultura n. 3. imo & secundum text. nostrum quoad tribunalium sedilia non solum non attenditur senectus, sed antiquitas, verum neque gradus prærogatiua, & sic Baccalaureus Doctori eam in gradu antiquiori in se gamen antiquior præfertur: prout ter, nostet consideratur voluit solum de antiquitate mentionem faciendo & omnes Baccalaureos nominando. Et sic in hoc non habet locum gradus, prærogatiua, licet in aliis habeat vt inqui: Rebu. in tra. de nominat. 21. n. 3 cum seq. aliquibus, qui ita debẽt declarari. Sed an si antiquior aduocatus propter culpam amisit locũ quem alius intrauit, & post restitutus est, an intret eundem locum, vide dicta per Menochium, quem referre sufficiet, in de recup. possef. remed. 10. n. 101. cum pluribus seq. uen.

Si es a sientenen los estrados. Cum enim examinati tanti aduocati sedere debeant, quibus de fieri qualitas illa examinis, non licet vti hac cedis præ rogatiua: cũ aduocatus nõ describitur † in numero aliorũ non debet ali ora

prerogatiua gaudere, prout in l 1 in fine supra isto tit. diximus. Et quia vbi certum quid requiritur cũ aliqua qualitate non est satisfactum iuri si intercurrat illud requisitum absque qualitate illa, ex iuribus allegatis per A ar. Gomez tom. 3. variat. c. 1. n. 44. facit que tex. inc. Pisanis, de restit. spoliat. & c. statutum, iuncto c. licet canon, de elect. in 6. Iacob. Aret Cyn. & Bal. in l. 2. C. de postul. Bart. in l. denuntiasse, 5. quid tamen. ff. de adult. & in consil. 10. incl. accusatio fuit instituta & in l. quid ergo, 5. poenagra uior. ff. de iis, qui not. infra. Hic tamẽ requiritur quod sit aduocatus, & q̃ sit examinatus, vt sedere possit in fede aduocatorum examinatorum. Et go fidelicit qualitas illa examinis ibi dem sedere non deber, nam debet sẽ se ornatus vestimentis, & qualitatis sedi ipsi conuenientibus, secundum Boeri, vbi supra n. 42. ne dicatur illi. Amice cur huc intrasti non habens vestem nuptialem. Insuper notandũ est ex tex. nostro, quod quanuis de iure ciuili aduocatus non sedebat, sed stabat coram iudice. l. quisquis, & ibi Doct. C. de postul. l. 7. tit. 6. part. 3. ex lege tamen nostra sedere potest, secũ dũ quod notat Olanus, in cõcordia antinomiarum littera A. num. 75.

Y enel hecho no digan ni aleguen cosa no verdadera Nam nec invoce debet aduocatus allegare pro clientulosuo contra conscientiam suam, quia Dominus noster Iesus Christus docuit Christianos, vt non loquantur in ore, nisi secundum quod cor, & conscientia dictat, vt expresse dicitur, in c. & si Christus, de iure iur. Vbi etiam dicit Pal. quod fal conscientiæ semper fuit in mente rationis humanæ. Et dixit maximus propheta Isaias, 5. tit. 6. quod vermis conscientiæ non morietur, tamen conscientia legis vincit conscientiam hominis, vt dicit Bald. in c. clerici, d. e vita & honest. cleri. & refert in propositum Affric. in const. Sic. li. 1. rub. 81. nu. 8. not. ab. 5.

IN LEGEM VI gesimã octauã.

SVMMARIVM.

Reo dandus est terminus quærẽ di aduocatum, iudex que com pellere potest aduocatum, vt partem petentem adiuuet sub pœna nostri textus.

Tercero dia. Similis l. 1. tit. 9. lib. 1. Ord. Et iure ciuili arbitrarium erat tempus, vt l. ab hostibus 5. sed quod simpliciter & in l. ait prætor. 5. fi. ff. ex quib. caus. maior. Et notãdũ quod medio tempore ex causa dandæ sunt inducĩæ propter absentiam aduocati iusta de causa absentis, vel alterim peditis, sed si malitiose petantur non sunt dandæ inducĩæ hæ, vt in ca. 1. vbi late non cont. gl. si aliquis, & ibi Doct. in fine & si per prætorem. ff. ex qui causis maio. & notan. l. 1. C. dere pu. bon. pos. & in l. velamento C. de postul. vbi & probatur maxime in d. c. 1. quod expectandus est aduocatus quod est verum si de proximo est recursurus, secus aliàs, quoniam tunc alius querẽdus est aduocatus, secũdũ Bar. in fine si vnius. 5. quod aut. ff. de muir. & in l. prætor. ff. de vaca. munc. Neque retrah. sententia, etsi ibi propter eius dicat quis, quod nõ habuit aduocatũ, secundũ tex. in d. l. velamento, nor. gl. in d. c. 1. vbi limitatur hoc vltimum in fisco, & ecclesia.

El juez apremie. Similis in l. 13. ti. 9. in fra li. seq. vbi Deo volẽte dicemus aliqua.

In l. 29. ibi. *Ni albricias.* Vt diximus in l. 8. glo. 6. supra eo. & hæc pro hoc titulo.

Tit.18.de los Secretarios que libran con el Rey.

Vmque superioribus titulis de aduocatis & relatoribus dictum sit, nunc de secretariis Regis dicendũ restat, qui & officiales Regii consilij & cancellariarum dicuntur.

In cuius rubrica declaratione sollimnodo notandum est, quod istiusce creatij latine, quæstores dicuntur, sunt que illustris dignitatis, prout supra, in tit. de los questores lib. 1. dictum est. Sed verius dic non esse idem nam quæstor est idem quod hodie cancellarius, vt ibi dixi, secretarius vero est differens officium, vt patet ex l. 7. tit. 9. par. 2. & ibi glo.

IN LEGEM primam

SVMMARIVM.

Quæ sint obseruanda ab ijs secretarijs cameræ declarat lex nostra.

Las pagar in foro conscientiæ Caute verba hæc adiecta fuerunt: nam alias etiam si ipso iure pœna legalis per legem imponatur, non debetur per contrafacientem, ipso iure in foro conscientiæ, nisi prius facta declaratione, prout in rubrica tit. 1. huius li. 2. diximus, debebitur tamen quoties lex ad id conscientia obligat prout ibidem diximus. Et ijs ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei cuiusque beatissimæ matris & omnium Sanctorũ finitur liber hic secundus.

LIBER TERTIVS.

Tit.4.dè los Adelantados, y Merinos.

T quæuis de libro, adl brum non sit itanecessaria conti nuatio, si cut de rubrica ad rubricam potest tamen liber ad præcedentem continuari hoc, videlicet, modo, q̃ cum superiori libro de legibus, & Regio consilio cancellarijsque Regis, & eorum officialibus dictum sit, nũc continuatiue, & immediate sequitur liber noster, vbi de alijs audientijs Regijs, ministris, & officialibus earum, aliorumque populorum particularium, & residẽtijs officialium earum tractabitur. Et quoniam in primis titulis huius libri tertij quam plures leges apponuntur similes legibus tit. 4. supra, libr. 2. vbi diximus aliqua, quæ hic reperi possent, ne bis eadem repetemus ibidem videbuntur, præsertim quod primi tituli huius libri locales videntur, & non egent commẽtatione. Ideo transeto me ad titulum 4. a quo vsque in finem libri huius nullum quasi titulum incommentatum relinquemus Deo fauente.

Et quamvis titulus iste, & eius materia, & dispositio localis videatur, tamen ex quo Imperator inuictissimus Carolus Quintus, & mater, ejus iudicibus, de adelantamientos de Castilla de Burgos, &c. rescripserunt, omnib' iudicibus in locis suis, & iurisdictionibus, vbi lex & casus cõtingens quadrare videtur, & diuersa ratiõs tatuen di dari non potest, idem iussum censetur & statutũ, argumento doctrinæ Bar. in l. relegatorum, §. ill. ff. de inter. & releg. nu. 3. dicentis, quod si Imperator † rescribit vni præsidi, ex hoc vi detur rescripsisse omnibus. Imo & Epistola missa per Principem † vel aliũ habentem potestatem legis condendæ ad vnu locum facit ius quo ad alios in simili casu, secundum Angel. relatum & securum per Iasian. l. cuitas. nu. 7. ff. si cert. pet. & Feli. in c. 1. col. 4. versus in tex. ibi de probat. Bar. Socinus. consi. 44. nu. 5. li. 1. Et ideo videmus, & audimus quotidie a vulgaribus dici: *Que dada vna prouision Real a vn pueblos vista darse para todos donde semejante caso sea necessario prouerse.* Et sic quo ad notitiam istius iudem dicendum est, vt & si localis titulus videatur, tamen ad omnes populos censetur missus & datus, vbi sex aliqua eius quadrare videatur, ex dictis. Et quia quotiescunque propter frequentiam actus aliquid † dispo-
3 nitur in vno loco, in alio etiam loco censetur dispositũ, in quo est idem casus, & eadem ratio, secundum Rebuf. in tract. nomin. quæst. 5. nu. 31. & Villalobos. in ærario com. opinitera. l. nunc. 115. & 116. & quod vni personæ conceditur aliis censetur concessum, vi. 4. distinctio. denique & 5. dist. casi. vbi gl. & vni, id intelligit verũ quoiesde iure cõmuni aliquid conceditur, secus vero si ex privilegio, vt 25. q. 1. hinc est, & cũius cõmune in nostro titulo concedatur & detur, ideo & in aliis populis vbi similis casus occurrerit legibus huius tituli vtendum est. Et in statuto alios allegans idem tenet Socinus, consil. 8. nu. 11. volumine. 2. & sic leges. 25, & 32. & aliæ, quas commentauimus generales dispositiones sunt ad omnes populos extendendæ, & sic de similibus.

IN LEGEM TRIgesimam secundam.

1 *Parte executa debitum offerẽte executori, faciendi executionem: si nolit executor illud recipere, fed executioni prosequi nihil pro decima percipere potest.*

2 *Soluere obligatus debet realiter debitum offerre.*

3 *Creditore recusante recipere debitam pecuniam nulla configuratione oblatio requiritur.*

4 *Oblato implemento facti promissi si per creditorem refutetur satisfecisse missor.*

5 *Partis realiter oblatæ an decimam exigat executor.*

6 *Creditore dicente se nolle recipere debitum oblatum per debitore & ob hoc deprecatum se apparetas posse non esse in deposito integrum debitum an satisfecerit debitor, & vltim decima non debeatur ex executione facta, & prosecute.*

SVMMARIVM.

Si pars, contra quampetita est executio soluenti debitum dicendo executio est in fieri, nulla soluenda est decima executionis sed iura tamen in lege nostra declarata sub eius † tema.

Nolle-

Nolleuen en los semejantes casos derechos de execution. Nã cum pars ipsa executata tẽpore executionis, & ãũ est in fieri soluit, & offert realiter debitum, iniustum est iura illa capi, quæ deberentur si ineffectiv & realiter effecta fuisset executio, ob non soluti debitum. Et cum hæc ratio, & dispositio nostræ legis etiam in aliis militet locis indistincte, vbique seruari debet, prout hic Placentæ plures seruari vidi: & sic lege generali dispositũ est in l. pen. ti. 2. rubr. li. 4. Sequedecla ratur dictum, Nũñez de Auend. in c. 17. pra. ordin. 9. li. 1. dicentis, q. ita tum facta executione debuerit decima executoris, & ex quit Dida. Perez in l. 2. tit. 14. lib. 2. ord. glo. 1. quoniam illum verum est, nisi dum executio est 1 in fieri † pars executanda realiter debitum offerat. Nam tunc si executor nolit illud recipere, sed hac non obstante oblatione fecerit executionem decima non debetur ex ea, ex vt notatio hic, & ex dict. l. pen. quod & asserit obseruandum Rebuff. in. 1. tomo consilt. Fran. situ de liter. obligat. art. 3. glo. 3. nu. 2. & Auiles in c. 10. prætorum glos. 2. & tunc debet pecunia realiter offerri, nam soluere obligat 2 debet realiter † offerre, secundũ Neubusanti, de Fano, in tract. de pignori. 2. part. 3. membri. 5. partis prin. numer. 1. folio. 134. in patruis, & Rolandus. Valle consilio. 53. numero 34. cum sequent. libr. 1. Neque sufficit illam quantitatem deponere, quia debpositum non est soluto, secundum Roland, vbi supra. numer. 42. sed est debitum realiter offerendum, & sitne executor nolit recipere debet deponi & consignari, si ad diem certum est debitor executatus obligatus soluere, & debitum est liquidum, prout inquit & asserit Baldus, in. l. acceptam. numer. 6. in fine, cum sequent. C. de vsuris. Tunc enim si creditor vel executor 3 sit recipere debitum debet petiti, vt deponatur, & configuretur secundum Boeri, decisio. 124. num. 17. 29. Si vero debitor non sit obligatus ad diem certum, si offert & recuset creditor vel executor recipere, non tenetur tunc debitor configurare pecuniam, imo neque tunc † requisitus oblatio realis, si creditor vel executor dicant expresse se nolle recipere pecuniam, neque debitum oblatũ, secundum Tiraquel. de retract. conuention. glos. 6. §. 4. nume. 21. vbi allegat Catali. Cora, hoc intelligẽtem isto modo. Quam limitationem communem asserendo recẽt Nebusantius vbi supra. num. 7. fol. 131. & Roland. vbi supra num. 26. scilicet, vt dictum est quoties debitum recusat, & non vult creditor recipere, imo expresse refutat solutionem. Quod & for 4 tius procedit, vide licet, quod si facti promissum sit, cuius offertur facti implementum per promissorem † & creditor contra dicat facti implementum nihil ad plus tenetur promissor fecisse facere, secundum Alex. in l. si insulam. numer. 6. fol. 58. de verb. oblig. ar. Quod est optimum, quoties fidei iubet pro aliqno facto, vel quanstitare dandus est. Nam cum tunc realiter offerri debeat secundum Alexandrũ mora. numer. 6. & 7. ff. fol. matrisi verbaliter offeratur, creditor que ipse dicat se nolle fideiussorem recipere, vel quod factum impleatur, nihil amplius tenetur promissor facere, & satis dicitur satisfecisse ex parte sua. Imo quanuis in tẽpore habili ad moram purgandam nõ offeratur fideiussor realiter prout debet, offeratur tamen verbaliter & non acceptetur per creditorem, satisfactum est per debitore ex dicta communi opinione. Neque huic doctrinæ est contrarium id quod inquit Boerius in d. decisio.

124. n. fi. in quantum dicit quod debet tunc in continenti post talis fidei iussor offerri, nam in iis verbis nō loquitur in nostro casu, quando creditor expresse recusat recipere, sed loquitur in tenenta opinione Ioan. Imole ibidē relati tenentis contra Alex. dum dicebat, imo, quod cum fideiussor dandus erat, sufficiebat illum verbaliter offerri. Nam hoc si verum esset & tenendum, debet declarari secundum Boeri. ibi cum facta verbali oblatione in continenti post realiter offertur, nos vero loquimur quoties facta quacunque oblatione creditor recusat recipere fideiussorem, & expresse asserit se illum non recepturū. Tūc enim nil necesse est statim post, neque ex interuallo illum fideiussorem realiter offerre, sed satisfactum est promissioni de dando fideiussorem. Imo & tunc inquit Bald. in l. pe. C. de cond. in fer. & in l. acceptam. q. 6. C. de vsur, quod si semel creditor recusat recipere non potest amplius pignitere. Si ergo vt ad nostrum institutum deueniamus creditor vel executornolit recipere pecuniam debitam oblatam, sed potius recusat, & contradicit, quamuis tunc tantum deponatur, & non consignetur, nullas debet debitor executionis soluere expēsas. Imo & plus affirmari potest, quod quamuis tantum certa pars debiti of feratur creditori: vel executori perde bitorem executatum, illius portiōnis oblatæ non debetur decima, si dum est executio in fieri offeratur, prout expresse probari videtur in l. 6. tit. 14. li. 6. infra quæ expresse ita disponitur. Sed in contrarium plura vrgentissima fundamenta asserri possunt, scilicet, quod creditor particularem solutionem non cogitur recipere, quia multa adfert incommoda, neque est compellendus creditor recipere nisi totum debitum, neque pro solutione partis censetur debitum solutum, vt late dicemus, Deo volente, in lo. gl. 2. tit. 6. infra illo lib. 3. Et ex ibi dictis asserto hanc opinionem in punctoris non esse veram: sed potius quodli debitor non offerat totum debitum tempore faciendę executionis, sed partem illius, quam creditor vel executor recipere non vult eo, quod totum integrum debitum non soluitur, quod illius partis oblatæ debet etiam solui decima executori, sicut de parte non oblata, tanquam de re non soluta. Neque obstat tex. in d. l. 6. tit. 14. lib. infra. Nam specialis casus est, scilicet in solutione vectigalium, & tributorum, & patrimonij Cæsaris, in quibus etiam si pars tantum tributi soluatur, illius partis, quæ offertur nō debet capi decima, vt pote quia Rex ipse, qui creditor est talis tributi, ita vult fieri, & volente creditore recipere partem debiti illius tantum partis soluto facta dicitur. Et sic pro illa nō proceditur vlterius sed pro residuo. Et in patrimonio hoc Cæsaris tenetur eius collector partē tributi oblatam recipere, & pro illa parte non debet fieri executio, secundum Fano, in tract. de pignori. in 2. parte. tertij membri. 5. partis princ. n. 22. fol. 137. in paruis. Vbi idem in emphyteota prædiorum Cæsaris dixit, secus tamē est in debitore alterius creditoris priuati, cui creditori inuito, non licet partem debiti offerre, nisi totum offeratur. Et si debitum. 1. pen. tit. 11. lib. 4. in fra quæ similis est nostræ, & in debitore priuati alicuius loquitur, debitum offerri, & solui iubet, vt decima nōde beatur, neque cum parte debiti oblata partem satisfactam lex illa nequa nostra disponit. Igitur remanet indispositione iuris communis vt totū debitum offeratur, & non pars solū, nisi in casibus specialibus, vbi aliter prouisum est, prout in Cæsaris tributo lex illa. 6. prouisit. Volente tamen creditore, vel executore recipere partem debiti oblatam, tunc quia volenti non fit iniuria, decima non debetur illius partis decimæ, neq; pro parte illa viterius executio procedet, & sic de iure videbatur tenendum. In practica tamē receptum videmus plures, quod etiam respectu creditoris priuati oblata parte debiti, si pars vel executor eam non vult recipere deposita tur lassu iudicis, & pro illa parte nō solet iuberi decimam solui, sed de residuo tantum. Et hoc potius ex æquitate introducta licet non scripta, sed non de iure, & rigore eius. In casu tamen, quo teneremus soluendam decimam, ex parte debiti oblata priuato creditori vel executori, dum est executio in fieri, posset vnum affirmari & dici scilicet, quod si debitor compareret coram executore, velcre ditore dum executio est in fieri, & diceret, quod totum debitum volebat soluere, & quillud afferebat in marsupio, quod reciperent illud, & creditor vel executor contradiceret dicendo se nolle recipere, sed quod vlterius procederet executio, quas ob res petit debitor pecuniam deponi, & post apparet non fuisse integram pecuniam depositam, nulla tunc decima soluenda est, argumento dictæ communis doctrinæ Tiraq. & Nebu sancti, vbi supra. Eo quod iam constitit de volantate ipsius creditoris, vel executoris nolentis recipere debitū oblatum. Neque ipse creditor vel executor dixerunt se velle illud recipere si totum offerebatur, sed indistincte refutauerunt oblationem, & per consequens communis illa doctrina locum habet & procedit, & hæc illatio vera tunc erit. Nihilominus tamen eū casus occurrerit latius cogitabis. Pro conclusione tamen notandum est, quod habemus iam quoddam capitulum de las cortes de Madrid anni. 1573. & cll. 32. in ordine, nouissime dispōnens quod si debitor soluat debitum intra 24. horas, & sic intra dictum vnum naturalem numerandum ab hora facīt executionis, quam signandam per tabellionem disponitea pitulum illud: tunc nulla decima soluenda est, & sic augetur tenpus offe rendi per illud cap. De quo latius diremus in d. l. pen. tit. 23. infra lib. 4. fauente diuina gratia.

IN LEGEM QVA dragesimā primā.

SVMMARIVM.

Si tertius se alicui opponit executioni pro interesse suo, vt mulier pro dote, via ordinaria procedendum est, & terminus ordinarius assignandus ad probandum etiam nulla præfixa summaria in formatione: neque sunt testes tunc compellendi personaliter comparare sub pœna.

Or via ordinaria. Et sic quoad tertios oppositores cessat executiua, & sic in omnibus seruari tribunalibus vi demus, & iuris est, vt licet videre ex Auend. c. 16. prætorum n. 6. in princ. li. 1. & Monterrosso, in practica informa executionum fol. 38. pag. 2. immedio, quos & tex. nostrum ad hoc allebat concinuis noster Doct. Gutierrez canonicus Doctoralis Ciuitatensis in repet. inemo potest n. 191. de legat. pag. 219. Debet tamen tūc tertius iste oppositor tempore oppositionis summarię saltim de iure suo docere, & iustificare oppositionem. Aliter

enim præstita cautione per creditorem executio & vltima eius subhastatio fieri; prout ibidem ipse met Doctor Gutierrez num. 190. aduertit, & ante eum Anto. Gomez. 2. var. nu. 39. colu. 7. illius numeri in fine. Ex lege tamen nostra in practica, etiam inhoc recepta nulla iam summaria petitur informatio, sed cumsola oppositoris petitione datur terminus ordinarius ad probandum. Et sic fieri video saltim in hac Placentiæ ciuitate.

IN LEGEM QVA drageſimam quintam.

1 *Litere incitatiue inquantũ fieri potest etiã per Dominos de consilio vicendæ sunt.*

2 *Aduocatio causarum maxime odiosa est, & prohibita de iure.*

3 *Iudex maior Dominorum inferiorum non potest causas coram locorũ ordinarijs cœptas ad se aduocare, vel inceptas coram se eis remittere nisi vt.*

4 *Iudices ordinarij villarum, & oppidorum non possunt per Dominos impediri in iuris dictione.*

5 *Iudex maior populorum de consuetudine acquisita potest in prima instantia cognoscere. & nunc cumulativè prioritate vtrumq; &c.*

6 *Iudex maior de causis ad minorẽ spectantibus non potest se intromittere.*

7 *Duæ limitationes vbi iudex maior vilarumhabet iurisdictionem in ordinarios earum.*

8 *Propter accusationem de falso contra clericum in foro suo pendentem non impeditur lis cœpta coram seculari super principali negotio.*

9 *Clerici falsa cõtra seculari committentes ad forũ suum remittendus est.*

SVMMARIVM.

Iudices ij de adelantamientos, nulles dent incitatiuas, vt causa aduocentur, si incitatiuæ non impleantur: neque partes ad probandum recipiant cũ prorogatione nouem dierum in alios nouem dies, sed in principio litis terminum competentem partibus assignent.

1 INcitatiuas. Quæ quidẽ † in plurimũ fieri potest euitãdæ sunt entẽ a Dominis Regij cõsilij prout cauetur. l. 32. titulo. 4. libro. 2. supra. vbi diximus.

Adungue no si, si causas. Aduocatio enim causarum † maxime in iure odiosa est & prohibita fieri, vt pote quia præiudicialis ordinariæ iurisdictioni iudicũ ordinariorũ, prout inquiunt Couar. in practi. quæst. c. 9. & Auend. c. 5. prætorum nu. 12. & c. 1. 9. nu. 2. li. 1. Ex quo iam in facto consultus dixisquod iudex maior, vulgo. Alcalde mayor vocatus, † posiũ per Dominos rẽporales in locis & villis suis non potest causas inceptas coram iudicibus ordinarijs dictarum villarũ ad se aduocare, vel coram ipsis magistribus iudicibus pẽdentes ipsis ordinarijs remittere, compellendo eos præceptis, & mandatis pœnalibus, vt cas diffiniant, & determinent. Nam iudices ij ordinari, vulgo Alcaldes ordinarios, dictarum villarum, adeo firmam † iurisdictionem habent, quod etiam si ad partis electionem constituantur, & per Dominum ipsorũ oppidorum confirmentur, nihilominus liberum non est Domino potestelectionem, & confirmationem eorum iurisdictionem impedire, aut tollere, secundum Couarr. d. cap. 9. nume. 4. Et quanuis habeant Dominus & eius Alcalde mayor, cognitionem in prima † instantia ex consuetudine, vel priuilegio, prout possuntha bere secundum Auen. d. c. 5. prætorum. nu. 3. & 8. & Coua. in practi. ca. 4. nu. 1. in fine, (nã alias consuetudine, vel priuilegio remotis cognitionẽde iure in prima instantia non habẽt secundum eum ibi) tamẽ si ex aliqua harumduarum causarum, videlicet, ex eo suetudine, vel priuilegio cognoscant in prima instantia Dominus villæ & eius. Alcalde mayor, cognoscent tãm accumulatiue, † non vero priuatiue: ita q; inter eos & iudices ordinarios erit locus præuentionis, secundũ Auen. vbi supra, nu. 15. Et sic iudices ij in iurisdictione pares erunt. Imo & fortior erit de iure iurisdictio iudicũ ordinariorum, qua dicti iudicismaioris, qui quasi accidentaliter, vt tradicẽ acquisiuit iurisdictionẽ. Et quanuis tunc eos dicamus pares & æqualesin iurisdictione, merito, cũ pares in iurisdictionẽ non habeat, ex iuribus vulgaribus, quod negotiũ cœpti per iudicem maiorẽ, non possit ipse iudex maior dictis ordinarijs remittere, cõpellendo eos illud diffinire, vel limitari, nolim, vel negotium cœptum cũ ipsis ordinarijs ad se aduocare, cũ iudex maior de causis † ar minorem iudicẽ spectãtibus intromittere se nõ possit, de offi. ordi. c. cum ab Ecclesiarum, & c. conquerente, & c. pastoralis. 5. 1. co. 11. & notat Inno. c. diletus. n. 3. de offi. archidi. & de offi. delegato. c. 3. licquiavr loci tenens possit delegare causam inter requisita est vnum principale, scilicet, q ille in quẽ subdelegat sit eius subditus: spteq; locum tenẽs subdelegãs in casu permisso habeat potestatem superillo, cui subdelegat, secundum tex. l. 17. & 18. tit. 4. p. 3. & optimam. l. 3. ti. 9. infra isto li. 3. vbi vide dicẽda iuper verbo. tiene iurisdiccion. Si ergo cum subdelegatio fiãt ex requisitur, quanto magis requirentur cum per via mandati, & præcepti. Hictamen vt vides iudex ipse maior de iure non habet iurisdictionẽ in iudices ipsos ordinarios, ergo neq; ab eis potest causã aduocare, nec quẽ eam coram se pendentem existere mittere, & cõpellere, vt diffinian. Id tamen duos † limito modis, nisi, primo, vt dictũ est, expriuilegio aut consuetudine iudex ipse maior id facere posset, prout in aliquibus villis domi norum rẽporalium video fieri, vel secundo, nisi ipsius iudicis ordinarij iurisdictio originẽ ab ipso Domino vilæ haberet. Nã tunc posset ipse Dominus, & eius Alcalde mayor locũ ipsius Domini tenens aduocare causas & compellere iudices ordinarios, vt cœptas coram se diffinianr, vt † otat Hoſde offi. de leg. volentes & Archidia. 11. q. 1. ca. de persona, & optime l. 18. confi. 144. vol. 2. Vnde si certe, † contra laicum produxit coram iudice seculari falso testes in causa alia qua, & petitde accusatur de falso coram Episcopo, Episcopus propter pẽdentiam litis falli non potest inhibere iudici seculari, ne fungatur patrib' suis in lite, principali, quanquam accusatio falsi sit principalis, & maior quod accidit, † propter diuersitatẽ magistratuum, quoũ quilibet habet iurisdictionem principalem, & diuersi fori. Et si Episcopus ob hoc excõmunicaret iudicem seculare, excommunicatio esset nulla, cum in capitata præcepto inualido, de quib' per Bal. in l. nõ sem per. col. fi. C. quo. & quando iud. que referendo ita tenet Bonifacius in sua peregrina legũ parritarũ verbo iudex. q. 5. ingl. officium, & hæc tenet Couar. in practi. c. 15. in fine. Vbi & inquit quod ad effectũ definiendi de causam principalem, potest seculatis ipse de falso cognoscere, & ita omnes tenere fatetur, & eo relato Clarus libr. 5. receptarum sententiarum, q. fi. quæst. 38. versi. sed hic. Et dixi coram Episcopo, nã quo ad punitionẽ falsi

fali coram Episcopo vel vicario eius sit talis clericus falsum committens continendus? prout probatur ex l.fi.ff.de ijs, qui ad eccl.fug. hãc testatur communem opinionem, & Clarus, vbi supra, vbi in verſi. quæro nũc, decidit quid erit in laico falsum coram ecclesiastico committẽte? Et tandem præuentioni tunc erit locus secundum eum ibi, inter seculares, & ecclesiasticum iudices.

Iul. 72. ad eam notandum est de iure fecundum veriorem opinionẽ, eius dispositionem seruatam quoad hoc, vt enim elapsis decem diebus oppositionis iuret actor de calumnia: vt in tit.21.infra, li.4. videbimus, & ita practicatur.

Tit.5. De los Asſiſtẽtes, y Corregidores.

Et cum titulis superioribus de iudicibus Regijs, concilij & cancellariarum, & aliorum locorum dictũ sit, nunc, & consequenter tractatur, de correctoribus, & iudicibus ciuitatũ villarum, & populorum particularium quis dicatur corrector, tradit Auenda. c.1. præterum n.33. in fine lib.1.

IN LEGEM primam.

1 *Cupiditas radix omnium malorum est.*
2 *Honores peti non debent sed offerri.*
3 *Ambitio honoris inordinatus appetitus est.*
4 *Bigamus dicitur duos Episcopatus vel Episcopatum cum Abbatia habẽs.*
5 *Ambitio, vt peccatum mortale fugienda est.*
6 *Episcopus ordinandus non debet seos-*
fere, quis noveretur de ambitu.
7 *Beatus Ambrosius, ne in ambitiem eligerentur mulieres in cameram clim debat.*
8 *Priuilegium per ambitionem petentiũ obientium non est seruandum.*
9 *Rex correctores in ciuitates non mittit sine inuitatibus secundibus.*
10 *Duplicato officio an duplex debeatur salarium.*
11 *Dominus populis non petentibus pos sunt mittere correctores.*
12 *Agricultores vbi copia sapientium ad est non sunt in iudices eligendi.*

SVMMARIVM.

Qualiter populus sit de correctore prouidendum declarat lex nostra.

1 *Obdicia.* Quam radicem † omnium malorum testatur Paulus habetur transſumptũe, in c. nam concupiscentia, de consſitu. optimal.4.& ibi glos. tit.3. par.2. de qua plura per Mantuanum libr.2. obseruationum legalium c.15. de Auaritia.

De alguños ambiciosos. Quæ ambitio in petendis officijs publicis consſistit: honores † enim peti non debent, sed offerri, text. l.1.§.1. ff. de var. & extraor. cogni. l.fi. C. de crimi. sacril. l.eos, in princ. ff. de decurio. debent enim probitate officia, non pretio dari, vt † in c. de perfectissima dignitate, lib.12. & ibi per Plar. & Lucam de Penna, bonus text. al. fi. C. ad l.Iul. repet. Omnes enim amantes, & deliderantes primos recubitus in synagoga, vt dicit Dominus noſter, Matth.23. Luca. Marci.12. potius reijci, quam admitti deberent, honoris enim augmentum non ambitione sed labore ad vnumquemque vt bene conueniens est, deuenire debet, secundum tex. in l. contra remp. C. de re milit. quem ad hoc plura exempla de Dominis & Regibus ambitiosse ferendo allegat Mantuanus, vbi supra, lib.7.c.62. de ambitione, qua de causa, inquit, quod cum hæc libido multa mala pariat, necessarium, & vtile fait legem ferre, vt pareat in toto tit. ff. ad l. Iuli. de ambitu. Idque per maxime deberet obseruari in officijs rum publicorum prouisionibus iustitiæ administration em concernentibus, vt non petentibus, sed nolentibus & recusantibus accipere, & petere daretur. petentes enim, & desiderantes nanciscũ officia hæc magis vo luntare & desiderio imperandi diuitiarũ æquirendi, quam iustitiæ mi nistrandæ causa appetunt, & adipisci conantur. Et tales sunt, de quibus loquitur Imperator in l. ad splendidioris priuilegia, C. de diuers. offi. li. 12. quem tex ad hoc alia in simili consideranes allegat Boer. in tract. de authori. magni consil. n. 19. Et cum officia hæc ambitionis officio adepti sunt, excæcatis cupiditate oculis, dũ meliora prouidisse putant, in peiora incidunt. Ambitio enim cum sit ho
3 noris inordinatus † appetitus, teste Tho. relato per Hieron in 3. par. sũæ summæ tit. 1. c. 5. §. 1. in princ., ipsius honoris consequendæ causa maiora & suis viribus non competentia habere procurant, nulla prætia delibe ratione, sint ne ipsis officijs gubernandis satis idonei & sufficientes. Hæc est enim ambitionis natura, vt ad omnia ambitiosus habilẽ se iudicet. Qui si interrogetur, num possit officium sibi iniungẽdum, & per eum satisfapetitum gubernare, & exercere, statim inquit possum, sicut Zebedæi filij Christi respondentes interrogati eos, num possent calicem, quem ipse bibiturus erat, bibere. Respondent, possumus, nulla facta considerationẽ, & interrogatione, quis esset calix illeſtatim enim tunc fuerunt ambitiosi in corpore, per mediam matris pectionem, dextram, & sinistram Regni Dei petentes, propter quod & reprehensi ab ipso Domino fuere. Nescitis quid petatis: calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram, & sinistram non est meum dare vobis. A qua quidem responsione, & in prouisione officiorum publicorũ maxime iustitiæ administrationem concernentium, Reges, & Principes hęc prouidentes officia, Iudicinani & exemplum sumere deberent, vt personibus, & officia hæc procurantibus illi mitem repositionem facerent, quod pereuitibus ea conferre, & dare non esset fauori initis, & recusantibus petere, quod quam aliter fiat, aliorsi fit iudicium. Et ideo & iustitia peritatur & regimen populorum, & auaritia, & ambitio regine sunt, & pax annihilatur. Ambitiosus enim prodesse cupit: & nõ præelle, secundum Bal. in l.si quanquam C. de Episcopis & clero. Qua de causa, inquit Boerius vbi supra non solum non esse conferenda officia similibus ambitiosis, verum in perpetuum deneganda, & pęnis facti legiorum tales puniendos esse, quia locum maioris cisindebitum vsurpant. Ambitio enim excæcat oculos, secundum tex. in c. quæsitum & in c. auaritiæ, de electio. & in clemen. de regular. vbi glossatores. Et ideo ambitiosus cum excusſis, ni hil boni facere potest: tum quia paucidus est, timet enim, ne quid dicat, vel faciat, quod in oculis hominum displiceat. Tum etiam, quia ambitio sus honestatem mentitur, humilitatẽ simulat, cum superbiam habeat, cunctis adulatur, cunctis inclinat, omnium est seruus, & tributarius, grauę pugnam habet in se, dum iniquitas pulsat animum, & ambitio continet ipsum.

cundum tex. in l. contra remp. C. de re milit. quem ad hoc plura exempla de Dominis & Regibus ambitiosse ferendo allegat Mantuanus, vbi supra, lib.7.c.62. de ambitione, qua de causa, inquit, quod cum hæc libido multa mala pariat, necessarium, & vtile fait legem ferre, vt pareat in toto tit. ff. ad l. Iuli. de ambitu. Idque per maxime deberet obseruari in officijs rum publicorum prouisionibus iustitiæ administration em concernentibus, vt non petentibus, sed nolentibus & recusantibus accipere, & petere daretur. petentes enim, & desiderantes nanciscũ officia hæc magis vo luntare & desiderio imperandi diuitiarũ æquirendi, quam iustitiæ mi nistrandæ causa appetunt, & adipisci conantur. Et tales sunt, de quibus loquitur Imperator in l. ad splendidioris priuilegia, C. de diuers. offi. li. 12. quem tex ad hoc alia in simili consideranes allegat Boer. in tract. de authori. magni consil. n. 19. Et cum officia hæc ambitionis officio adepti sunt, excæcatis cupiditate oculis, dũ meliora prouidisse putant, in peiora incidunt. Ambitio enim cum sit ho
3 noris inordinatus † appetitus, teste Tho. relato per Hieron in 3. par. sũæ summæ tit. 1. c. 5. §. 1. in princ., ipsius honoris consequendæ causa maiora & suis viribus non competentia habere procurant, nulla prætia delibe ratione, sint ne ipsis officijs gubernandis satis idonei & sufficientes. Hæc est enim ambitionis natura, vt ad omnia ambitiosus habilẽ se iudicet. Qui si interrogetur, num possit officium sibi iniungẽdum, & per eum satisfapetitum gubernare, & exercere, statim inquit possum, sicut Zebedæi filij Christi respondentes interrogati eos, num possent calicem, quem ipse bibiturus erat, bibere. Respondent, possumus, nulla facta considerationẽ, & interrogatione, quis esset calix illeſtatim enim tunc fuerunt ambitiosi in corpore, per mediam matris pectionem, dextram, & sinistram Regni Dei petentes, propter quod & reprehensi ab ipso Domino fuere. Nescitis quid petatis: calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram, & sinistram non est meum dare vobis. A qua quidem responsione, & in prouisione officiorum publicorũ maxime iustitiæ administrationem concernentium, Reges, & Principes hęc prouidentes officia, Iudicinani & exemplum sumere deberent, vt personibus, & officia hæc procurantibus illi mitem repositionem facerent, quod pereuitibus ea conferre, & dare non esset fauori initis, & recusantibus petere, quod quam aliter fiat, aliorsi fit iudicium. Et ideo & iustitia peritatur & regimen populorum, & auaritia, & ambitio regine sunt, & pax annihilatur. Ambitiosus enim prodesse cupit: & nõ præelle, secundum Bal. in l.si quanquam C. de Episcopis & clero. Qua de causa, inquit Boerius vbi supra non solum non esse conferenda officia similibus ambitiosis, verum in perpetuum deneganda, & pęnis facti legiorum tales puniendos esse, quia locum maioris cisindebitum vsurpant. Ambitio enim excæcat oculos, secundum tex. in c. quæsitum & in c. auaritiæ, de electio. & in clemen. de regular. vbi glossatores. Et ideo ambitiosus cum excusſis, ni hil boni facere potest: tum quia paucidus est, timet enim, ne quid dicat, vel faciat, quod in oculis hominum displiceat. Tum etiam, quia ambitio sus honestatem mentitur, humilitatẽ simulat, cum superbiam habeat, cunctis adulatur, cunctis inclinat, omnium est seruus, & tributarius, grauę pugnam habet in se, dum iniquitas pulsat animum, & ambitio continet ipsum.

HAY COPIA OBRA EN LA BIBLIOTECA

ipſum. Ambitioſus nulli parcit: vtre
gneri, dominium enim ſocium nō pa
titur. Et ob hoc Alexander ille ma
gnus vocatus dicere ſolebat, audiui
mundum duobus dominis eſſe par
tum. Et propter hanc ambitionē Ro
mulus fratri ſuo Remo non pepercit
neque Abſalon patri ſuo, prout hæc
& alia optime tradit Florentinus, in
d. c. 5. 1. 2. Qui per omnes ibi. 55. d
primo vſque ad vltimum videndus
eſt, & Matienzo in dialogo Relatoris, 1. p. tit. c. 9. Vitiumque ambitionis
per maximē tanquam peſtis fugien
dum. Beatus enim vocatur, qui non
abiit in conſilio impiorum, &c in via
peccatorum non ſtetit in cathedra
peſtilentiæ non ſedit. Et ideo inquit
B. Bernardus, relatus per gl. verb. am
bitio. in extraug. 1. deprædben. Ioan.
XXII. O ambitio ambientium crux,
id eſt pœna, quomodo omnes tor
quens omnibus places. Quod, prout
ex ipſa patet extraugranti, recēden
du n ab ambitione præſertim in Epiſ
copatorum, & beneficiorū adeptione
docet. In quibus quidem tantū, vt
inquit Rebu. in praxi benefi. ti. de diſ
pen. de non reſidendo, n. 78. pa. 465
in prin. in magnis, ambitio adeſt, vt
quis non contentus viuat vno. Epiſ
copatu, ſed ne quidem centum, quin
ſi cūctos haberet Epiſcopatus, & Ab
batias totius Regni, nihilominus ad
huc eſtarter. Quod patere in multis
ibidem teſtatur, qui deuorant Epiſco
patus, conſumuntque Abbatias Reg
ni, nec non aliorum, quos Deus Op
timus Maximus dignetur ſua gratia
illuminare, & ambitionem eorum có
peſcere, de quibus dicitur per male
dictionem Eſa. c. 5. ſecūdum Rebuf.
in concordata ti. de Regia ad Præſen
tā. facien. 5. 1. verb. vnum in ſu. p. 2.
91. in antiquis. Ve vobis, qui coniun
gitis domum ad domum, & agrum
agro copulatis vſque ad terminū lo-
ci. Nūquid habitabitis vos ſoli in me
dio terra. Quod ſi quis, ſecundū Re
buf. ibi & iterū in praxi beneficiorū
ti. de cōmē. n. 23. duos epiſcopatus
vel epiſcopatū & Abbatia habeat,
biganius dicitur, quia carnē ſua diui
ſit in plures. Et ſic aſſerit, Paulum ſe
cundum Pōtificem Maximū cuidam
ſuppliciter pro filio Regis, vt ad duos
epiſcopatus ſecū diſpenſaretur, dixiſ
ſe, Abſit inquit, quod in Eccleſia Dei
ponam bigamū. Quo ergo animaduersus pluralis in beneficijs, & ambitioſi
de dictis patet, & quia, vt peccatūmor
tale ambitionem fugiendā eſſe aſſe
rit cardi. in clem. 1. 3. & 4. nota. de re
gulari, & ſic ij dūtaxat in extremohia
tu, optāt qi od pauperiores ſtatus ec
cleſiaſti fuiſſent, vt inquit prebus. in
addi. ad gl. prag. ſanct. in procemio. &
nā eccleſiarum gl. quærum. tit. 26. in
paruis. Ex quibus Bald. dicebat in lſi
quemquam n. 1. C. de Epiſc. & cleri.
quod Epiſc. ordinandus nō debet ſe
offerre, i quia notaretur de ambitu &
habetur in c. in ſcripturis 8. q. 1. & ſi
fet expellendus, vt inquit tex. in l. 3.
in fi. ti. 17. par. 2. ſed debet quodāmo
do inuitus meritis ſuffragātibus pro
moueri. Epiſcopatus enim in inuitū
conſentur, ſecundum eundem Bal. in
l. ſi ad ſcribatum. C. de appell. Habe
muſque de Beato Ambroſio, & aliis
ſecundum Dominic. Soto. libr. 4. de
iuſt. & iure, queſt. 3. art. 3. pag. 271. co
lu. in princ. quod ne eligeretur in Epiſcopū, feminas in cubiculum ſuū
incluſit, vt per illam infamiam eripe
ret ſe, ne in antiſtitem eligeretur ſed
quem Ambroſium fœminas ob hanc
cauſam includentem in cubiculum
reperiem, hodie manifeſtet qui ſcie
rit. Et an epiſcopatum licitum ſit ap
petere, & deſiderare, tradit Florenti,
vbi ſupra 5. 3 per totum, & Soto, vbi
ſupra lib. 10. quæſtio. 1. articulo 1. co
lu. 6. Et an ambitioſus in epiſcopum
eligi poſſit, tradit Bertachi. in tract.
de Epiſc. lib. 2. & ex quibus præſuma
tur ambitio, tradit Abb. in cap. licet
n. de translat. Prælatorum. Primiciegiumque per ambitionem ꝑ tē
tationem obtentum ſe reputandum non eſſe
teſtatur, Guido Papæ, dec. 93. n. 3. &
facit tex. in c. ſi de reſcrip. in 6. Cum
que ita odio ambitio habeatur ſumeri
to noſter tex. iubet, correctores non
niſi populis petentibus dandos, cum
que dari deberent, eligendos eſſe bo
nos & probos viros, habita prius de
probitate informatione, quod quam
iuſtum, & ſanctum eſſet ſeruari, om
nibus patere poteſt. Ad quæ tam ex
parte eligentium quam electorum eſſet maxime aduertendum.

Saluo pidiendole todos los trezinos. Quā
uis enim alius quam Rex correctores
nos prouidere non poſſit in populis, vt in l. 1. tit. 9. infra cod. lib. ipſe tamen Rex ꝑ niſi petitione populorum inſtante, vel legitima cauſa vr
gente non debet ſalariatos correcto
res in ciuitates, & villas dirigere, ſecundum tex. noſtrum, quem ad hoc
allegat Auenda. c. 1. prætorum nu. 7.
in fine, lib. 1. & gl. 1. in fine, in l. 2. tit.
6. par. 3. Vbi inquit, quod ſi Rex ipſe
abſque populorum petitione correctores ſalariatos ipſis populis mittat
Rex ipſe ſoluet eis ſalarium, non ve
ro populi ipſi. Et ideo ad ipſorū populorum petitionem, & ſuppliciatio
nem mittuntur, ſecundum text. noſtrum. Quod quidem quanuis ſecundum Auenda. vbi ſupra, per cap. 11.
de las cortes de Madrid anni 1528.
immutatum videatur, tamen ſi bene
capitulum illud inſpiciatur nihil im
mutabit, neque minus hodie immutabit, cum in hoc noſtræ Recopilationis volumine tranſcitpitum illud
non reperiamus, & ideo nihil de eo
curandum & ſeruanda noſtra lexeſt.
Et quia ſecundum l. 4. infra eo. corre

ctores non conſentur prout ſi niſi ſo
lum per tempus anni vnius, annoque
illo elapſo, ſi Rex aliū prouider cor
rectorem cenſetur ad populi petitio
nem prouidiſſe, maxime cum ex cau
ſa prouiſus cenſeatur, vt patet ex d. l.
4. item & quia ex l. 5. infra, eo. ſalaria
horum correctorum de propriis po
pulorum, ſtatutum eſt iam ſoluendā,
aut ex bonis eorum, quorum occa
ſione iudices dantur, prout, & inquit
ipſemet Auend. c. 10. prætorum n. 3.
per totum libr. & melius in c. 3. n. 7.
in fine lib. 1. Vbi & inquit, quod deſi
cientibus propriis populorum colle
cta per capita imponetur. Ibiquenu.
8. alias deſcribit perſonas, quibus da
tur ſalarium, de quibus, & in d. c. 10.
n. 1. cum ſequen. tractat, Vbi n. 3. exa
minat materiam d. l. 5. infra. eo. cuius
diſpoſitionem, vt ibidem dicam, iuſtam, & ſanctam teſtatur Couar. ibidē
allegandus. Et an duplicato officio
duplex ꝑ debeatur ſalarium, vide per
eund. Auend. c. 4. prætorum n. 46. in
medio cum ſeq. libr. 1. Et an domini
populorum poſsint ꝑ populis iuis
non petētibus, & inuitis mittere cor
rectores & iudices de prima inſtantia cognoſcentes vide per Couarr. in
pract. quæſt. c. 4. n. 5. ad finem.

*Mandaremos auer informacion prime
ramente.* Quæ quidem informatio, &
facienda etiam eſſet perſonæ ipſius
ad ſimile officium prouidēdæ ex tex.
in 5. fed cum ſit neceſſarium C. de no
uo cōd., compon, ſecundum quem,
nobilitas, prudentia, & fidelitas, &bo
na eligendorum conſcientia conſi
derāda ſunt cum moribus integritare
& experientia rērum, vt optime in
quit Auend. c. 10. prætorum n. 7. & vet
ſi ſeptimo debet, & n. 18. in princ. &
probant l. 1. & 2. tit. 9. infra hoc lib.
Neqdebent eligi agricultores, ꝑ vbi
copia ſapientium ad eſt, ſecūdum Re
buf. in l. vni. C. de ſenten. quæ pro eo
quod

quod int. præfer. in continuatione tu-
bricæ n. 74. neque pauperes infimi,
aut viles perso æ vt l. relcrip. 5. l. ff.
de mun. & hono. & ISi quis decurio
C. de curio. lib. 10. notat Auend. dit.
cap. 19. n. 17. in fine, neque sunt me-
chanici eligendi ad regimen civita-
tis, secundum Pala. Rub. in rub. 5. 5.
nu. 9. de donat. int. nisi propter bono
rum defectum, secundum Gomez. in
reg. le trien. poss. q. 28. in 116. casu
negligentiæ, fol. 400. Et qui dicantur viles, vltra Auend. in dictionario
verbo, viles, vide Alciat. de præsum-
tio reg. 1. præsump. 14. 8. n. 6. cum se-
quen. vbi n. 10. quid si tabernarium
exercente etiam per alium pag. 129.
in paruis, & vide optimam l. n. 11. 14.
par. 4. & ibi glo. Interest enim resp.
secundum Rebuf. vbi supra, munera
perditiores, & multo magis per sapi-
tiores regi. prout in lege decima. in-
fra eo. probatur.

IN LEGEM secundam.

1 *Iuramenta correctorum ponuntur remissive & ibi de pœna se peruntis*
2 *Non solum electi oribus, verum & officialibus eorum non licet promittere aliquid vt eligantur.*
3 *Simonia committitur etiam si familiaribus præfatorum aliquid donetur.*

SVMMARIVM.

Corrector prouisus solénitatem
nostræ legis adimplere debet.

1 NO *dioni prometio.* Con. tex. optimus in auth. vt iudices sinequoquo suf. & sic, igitur. Aliaque iuramenta, † quæ correctores tenentur facere in principio, & ingressu officij vide per Andend. cap. 2. præto. n. 3. cum pluribus seq. & n. 7. & nu. 14. cum aliis lib. 1. vbi in 3. versi. iuramentum autem, ponit pœnam iudicis in aliquo eorum iuramentorum se peiurantis. Et in tantum debent 3 donis, & promissionibus correctores ij abstinere quod procedit non solum a dandis, & promittendis ipsis correctoribus, verum & eorum officialibus, & familiaribus † prout ex verbo generali nostri tex. ibi. *A personis aliquibus* colligitur. Sic & videtur in consuetudinibus, † etiam signatum detur familiaribus, & minis ipsorum præfatorum, secundum Rebuf. in concordata. tit. de electi. de roga. verbo rei pag. 62. in antiquis.

2

3

IN LEGEM tertiam.

1 *Potestas creandorum magistratuum in ve communi Romanorũ Regi pertinet.*
2 *Iurisdictiones omnes principaliter sunt apud Principem.*
3 *Rexin omni genere iurisdictionis actiuè habet intentionem fundatam.*
4 *Reges Hispaniæ integrum habent dominium in suo regno, & dominis ipsius terræ vocantur.*
5 *Iudex regius missus in terris domino rum pro iustitia exequenda non tenetur prius cum missionem manifestare.*
6 *Ius eligendi officiales iustitiæ foro, priuilegio, & consuetudine acquiritur.*
7 *Iurisdictionem ordinariam dat lex, potestas vniuersitas, vel consuetudo.*
8 *Rege negligente mittere iudices in populos sequi inter eos prouidentes.*
9 *Consuetudo eligendi iudices quanto tempore introducatur.*
10 *Titulum habens a principe super iurisdictione exercendo illam quo ad hæredes pertinet quo ad omnes.*
11 *Iurisdictio concessa ad beneplacitum an ex*

an expiret per mortem concedentis.
12 *Declaratio voluntatis non transit ad successorem.*

SVMMARIVM.

Obseruandus, & custodiẽdus est populis vsus, forus, aut priuilegium eligendi officiales iustitiæ, nisi in casu in quo adsit defectus iustitiæ petatur ve foris: nam túc Rex ipse prouidet de iudice idoneo & regni naturali.

1 2 5

VE los han por fuero: o por costumbre se priuilegios. Licet principi iure cõmuni Romanorum † potestas creandorum magistratum pertinet, & itidẽ iure nostro Regio, vt in auth. de defensoribus ciuitatũ. 6. nos igitur, coll. 3. tex. 1. tit. 9. infra lib. 3. & alia iura, quæ ad hoc allegat Auenda. c. 1. prætorum nu. 1. lib. 1. & Aules, 60. cap. 1 glo. 1. & Couar. in præl. c. 4. nu. 3. & iurisdictiones principaliter sint apud 2 Principem tamquam apud fontem, a quo fluunt, & refluunt, sicut flumina ad mare, ita quod a principe per cõcessiones, & confirmationes fluunt, & ad ipsum refluunt per nullitates & appellationes, & querellas, de quibus cum princeps cognoscit, cæteris impositum est silentium, prout optime inquit Thom. Gram. decisi. Neapo. 46. n. 1. & singulariter Cassaneus in Catalogogloriæ mũdi. 5. p. considera ti. 24. versic. 35. & in Papa idem tenet tur ex communi sententia Franciscus Vargas, de Episcoporum iurisdictione & pontifex Maxim. author, confirmatio 7. ad finem, ita quod in omni genere iurisdictionis actiuæ Rex tha 3 betsundatam suam intentionem de iure communi Castellano, & Romanorum, secundum Auenda. vbi supra num. 7. verie. idem probatur, & in c. 4. præt. num. 1. lib. 1. Reges enim Hispaniæ integrum † habent dominium in suo regno & domini ipsius terræ vocantur, secundum tex. in l. 1. tit. 11. par. 2. Et ideo non subsistet Imperator hodierno die, probat glos. cap. Adrianus 63. dist. & reprobat Gallum quendam aliud asserentem Joan. Par ladorius in libro suo rerum quotidia norũm c. 3. in princi. num. 7. & quicquid & male voluerit aliud dicere Carolus Grasallius, lib. 1. Regal. Fran. in princi. pag. 6. cum ex ipso pateat Regem Franciæ superioritatem remisse Regi Hispaniæ. Imo & a Rege Hispaniæ Carolo Quinto Imperatore fuisse Regem Fráciæ in bello captũ pa tet omnibus, & ex chronica ipsius Caroli. Ex quibus inquit Boerius, decisio. 8. nu. 5. quod iudex Regius missus pro iustitia exequẽda in terris Dominorum, non tenetur prius Baronẽ vel eius iudicem requirere, quamexequi. Si igitur iurisdictio Regni Castellæ Regis est, id quod sum est absque facto eius ab eo auferri non potest, per hid quod nostrum ff. de regulis iuris. Ex quo iure partitarum, inquit Auenda. vbi supra, num. 7. quod non poterat merum Imperum præscriptione acquiri, licet iam iure nostro, vt l. 1. tit. de las prescripciones li bro. 4. infra bene possit præscribi. Ni hilominus, tamen quantumuis hæc omnia ita se habeant foro, priuilegio, aut consuetudine acquiri, permittit tex. noster, iuseligendi iudices 6 † & officiales iustitiæ, & defensores, in quorum defensorum locum, secundum Auendaño, vbi supra nume. vi. versicul. & de iure communi in dicto cap. 1. prætor correctores populorum succesferunt, Foro, vt in Regno Aragonis. cõsuetudine vt in locis plus ribus huius regni habetur, priuilegio vero, cum priuilegio particulari per

Principem concesso id licet. Nam alias nõ liceret, secundum tex. hic per argumentum ab speciali, & per supra dicta inhuius glosse principio, & per tex. optimũ in l.17.tit.4.p.3. & l.1.tit.9.infra ho cli 3. & alia iura per Auenda. in dict.n.7. allegata, in ver. & hac potissimum ratione, vbi cũ nu.8. hoc optime prosequitur. Et nisi consuetudo, vt vides, daretur, aut priuilegium aut forus, alij non licet iudices eligere quam Principi, iurisdictionẽ enim ordinariam † dare, populus, vniuersitas, consuetudo, secundum gl.in.l. & quia. ff. de iurisdi. omniũ iudi. Vbi Oroscius. nu.10.col.60. istud de cõsuetudine intelligit, si ab eo populo inducta fit, qui statuendo iurisdictionem concedere posset, quæ declaratio nimis coarctat verba nostri tex. Cumque populi in Regem, omnẽ iurisdictionem intransmiserint, vt optime per Couarru. in practi. cap. 4. n. 3. Dicitur daretur populus, in quo limitatio hæc & declaratio locum habere posset. Et verba nostri tex. generalia eam non patiuntur: sed in quolibet populo similem consuetudinem habente, & introducente locum habebit nostrer tex. Et qualiter iurisdictio consuetudine, præscriptione, aut priuilegio acquiratur tradit glo. in pragmatica. 1. tomo. tit. decausis. §. statuit primo, verbo, consuetudine, & verbo præscripta, & verbo priuilegio, & ibi additio. & Paja. Rub. in repetitione, c. per vestras. §. sed est pulchra dubitatio. n. 27. & sequent. fol. 82. & suo in loco dicemus. Idemque dicẽdum est si Rex negligeret aut omitteret † iudices & magistratus in ciuitates, aut populos mittere, & destinare, Tũcsane donec Rex iudices ordinariosmittat, populus ipse, eiusq; nomine Decurionum collegium iudices potestatis suo populo constituere, & creare, secundum Coua. in dict. cap. 4. num. 3. puta quando Corrector populi mori tur inter im dum rex certior atur, & a lium mitti, populus ipse, & eius nomine Decurionum collegium prouident de iudice, prout pluries factum videmus. Er quæ consuetudo requiratur, & quanti temporis. † crederem, quod eadem, quæ in præscriptione temporis requiruntur, requirentur, & in cõsuetudine hac introducẽda, prout ex.l.1.ti.15.infra li.4. deduci videtur, quæ generaliter in qualibet iurisdictione acquirenda loquitur. Sed iudices eligere nonne iurisdictionis est? Et negari non potest, igitur sub illa.l.1. comprehendetur: & sic quod tempus illius legis ad nostram consuetudinem introducendam requiratur, prout tenere videtur Auenda. dict. ca. 1. nu. 21. versũ, tertio deducitur. Et an scientia Principis in introducendahac consuetudine requiratur, dicemus Deo volente, in l. fina. titul. 1. infra lib. 4. Habes tamen notare, quod quando quis habet a Principe titulũ † super iurisdictione, tunc exercendo illam, contra vnum, vel duos, tenetur eam contra omnes alios in eadem iurisdictionis specie. Secundum Auenda. dict. capite. 1. numer. 25. libro. 1. & Boeri decisio. 227. numero. 4. Sed an si priuilegio aliquo per Principem concedatur alicui iurisdictio† ad beneplacitum ipsius Principis, mortuo Principe concedente expirabit concessio, & iurisdictio illa, vel ius iudicem eligendi in populo aliquo ? Et inquit Capitius decisio. Neapolytana. 16. numero. 3. quod non expirat vique ad successoris aduentum. De cuius dicto dubitandum videtur, eo quod quotiescunque voluntas ponitur ad durationem, & perseuerantiam alicuius actus semper illa voluntas cessat, & finitur morte, text. in l. ff. locati, & in l. certe. ff. de precario, declaratoque voluntatis non transit ad successorem, † prout ex dictis iuribus communem refertur, Antonius Gonzetro. 2. c. ii. num. 4. licet ipse ibidem, & in tomo 3. cap. 8. num. 5. contra velit tenere. Nisi dicamus, quod eo quod in Principis voluntate ponitur, firi dem ac si in voluntate personæ publice poneretur, quo casu non expirat morte, secundum Antonium Gomez dict. num. 5. in resolutione 2da. quæ tamen pro contraria parte adducta, & qua visque ad successoris aduentum non videtur præd ecessor desinere esse vsque tunc prædecessoris voluntas durabit, alia in huius legispro positum, diximus in l.1. titul. 3. lib. 2. supra.

IN LEGEM quartam.

1 *In reformatione, & reelectione officialis alicuius omnes eligere debentes in terefficientes reelectioni debent consentire, neque sufficit maior pars.*

SVMMARIVM.

Quoto tempore prouidendi sunt assistentes, & correctores declaratur.

1 *Portiempo de vn año.* Notandum quod officia secularia debent esse annalia. Facit tex. in authen. de defensori. ciuit. in fine. Et quo licet extra propositum videatur, quia tamen singulare est, notandum exillimo, quod vbi officia aliqua prouidentur, & eligantur per populum & decurionum collegium, scilicet, quod quanuis facium a maiori parte regulariter † firmum sit, & valeat, vt in l. quod maior ff. ad municipa. fallit tamen, vbi tractaretur de reformatione, & reelectione alicuius officialis. Tunc enim non est sufficiens maior pars, sed nemine dicere pante interessentium debet reeligi, ex textus in authe, de defensoribus ciuit. § fina. quem ad hoc singulariter Coriensing. 386. verbo, vniuersitas, & Iaff. in l. & suum 6. ii. numero 8. limitat. 5. ff. de pact. & Roma. consilio 132. columna. 2. & in singul. incip. electio. & itetum in singul. incipi iudex fuit interrogatus, Felinus: in cap. cum omnes numero. 18. versiculo quarto fallit, de constitutio. & in cap. fina. num. 5. de iudi. Bart. in l. omnes populi nu. 16. in fi. ff. de iust. & iure vbi Oroscius col. 59. in princ. & col. 8. 4. vers. 20. communẽ hanc tẽ statur opinionem.

Mas de por otro año. Etiam si populus aliud petat, & supplicet, secundũ tex. in l.i. tit. 7. infra isto libro.

IN LEGEM quintam.

1 *Collecta communis fit pro solutione salarij correctoris, & officialium, vbi desunt pro principali.*
2 *Expensis iudicis negligentes punire de lista mittitur index pesquisidor.*

SVMMARIVM.

Salarium correctorum, & aliorũ officialium cuius expensis soluantur.

Spaguen de los propios. Idque moribus receptum dicit Couarr. in pract. cap. 4. num. 1. post medium, sanctissimus, hoc fieri asserit propter cõmune bonum, & Oroscius in l. fi. ff. de offi. assessorum, num. 9. & 10. col. 521.

Vbi ipse inquit, quod si propria populi deficiant pro solutione huius salarij fiet collecta † communis inter eos, qui tributa cõferre solent, collectamq; hanc per singulorum capita faciendam, ibidẽ inquit ipse Orosci. & Auend.c.2.pr.tertorum n.5.fi.li. 1. Et ponderanda sunt illa verba nostri tex.ibi *Que los paguen los que suelen pagar en todas las cosas que sõ en pro del concejo o del lugar.* Quod ex ijs verbis, vt notat Orosci. vbi supra, in hac colecta nõ tenebuntur aliàs à collectis exempti, & sic clerici & nobiles. Et ni si tex. nostrum haberemus sic decidetem, quilibet responderet cõtrarium. Nã cum correctorum prouisio resultet in cõmodum rã exemptorũ, quam non exẽptorum cũ per corũ prouisiõ nẽ omnes in tranquillitate viuant, & custodiantur, etiã exemptos cotribuere debere videbatur dicendũ, argumẽto tex. & ibi per me dict. in l.1.ti.13.l.1. supra. Tũ quia collecta hæc respicit vniuersos nõ vt singulos, sed vt vniuersos, & rãquam collecta, cũcejal, vr Hispa. loquamur, ideo ad eã soluẽdã illi solũmodo iubet tex. nostr, q cõtribuãt qui in similibus solent contribuere.

A los que ansi hallaren culpados. Deli ctum enim particularium delinquentium, contra quos ob culpam cotum mittitur iudex pesquisidornon debet redundare in damnum populi, vt populi ipsius expensis mittatur, sed illorum, qui deliquerunt vt probatur in l.7.& ibi gloss.1.ti.17.par.3. Vel supple iudicis illius, propter cuius negli
2 gentiam † iudex ipse pesquisitor mittitur a Rege, secundum tex.in l.2. ti. 1 i lib.8.infra. Nam nisi propter iudicis ordinarij negligentiam, vel delictũ enormitatem, vel ob aliam vrgentem causam nõ debet talis iudex promoueri, secundum tex. in l.1o.tit.10.9. infra lib.to tit.& in tit. de los pesquisidores par.7.& infra lib.8.tit.1.

IN LEGEM sextam.

1 *Correctores pro tempore tantum, quo in officio residẽt posunt salaria percipere.*
2 *Beneficium datur propter officium.*
3 *Industria correctoris promissi censetur electa maxime adiecta clausula, con fiando de vos del lugar.* Quod ex ijs verbis, vt notat Orosci. vbi supra, in hac colecta nõ tenebuntur aliàs à collectis exempti, & sic clerici & nobiles. Et ni si tex. nostrum haberemus sic decidetem, quilibet responderet cõtrarium. Nã cum correctorum prouisio resultet in cõmodum rã exemptorũ, quam non exẽptorum cũ per corũ prouisiõ nẽ omnes in tranquillitate viuant, & custodiantur, etiã exemptos cotribuere debere videbatur dicendũ, argumẽto tex. & ibi per me dict. in l.1.ti.13.l.1. supra. Tũ quia collecta hæc respicit vniuersos nõ vt singulos, sed vt vniuersos, & rãquam collecta, cũcejal, vr Hispa. loquamur, ideo ad eã soluẽdã illi solũmodo iubet tex. nostr, q cõtribuãt qui in similibus solent contribuere.
4 *Industria personæ electa nõ potest per substitutum seruiri, & ibi ampliatur & limi.*
5 *Inquisitores hæreticæ pranitatis per se non vero per substitutum seruire possunt.*
6 *Assessor vel corrector quanuis infirmus tur non recedat sine licentia.*
6 *Salarium non denegatur officiali infirmo.*
7 *Infirmitas propriè, quæ ſt. 8. & 9. quod appellatione infirmitatis de propria intelligitur.*
10 *Sene ctus an sit iusta causa se absentandi ab officio.*
11 *Infirmitatis nonaginta priuilegia re misiue.*
12 *Ex causa iusta non solum cognitio, verum, & punitio & executio cum man dari possint.*

SVMMARIVM.

Nullus corrector potest esse absens ab officio, & populo, vbi præsidet neque delcturie per substitutum sine licẽtia expressa, nisi in casibus nostra in lege declaratis, & sub eius pœnis.

Sæpe fuit tex. in l.11 lud ff. de offi. præſi. dictũ, qui prouinciam regit, fines eius non excedat, ne auxilij latio cum opus fuerit ciuibus desit vt inquit Rebuf. in concordatis, tit. de collatio. 5.l. n. vbi resideãtiæ ver. quæ to an theologus, pa. 27. partis secũdæ

Vbi

Vbi inquit sic in more fuisse Hiesuitarum, quod summũ gereret Imperiũ, nisi excedere non posset, nec tribunopolis, dũ integrum ab vrbe ab esse licebat, teste Alex. li. 1. genialium. c. 3. Vigente tamen peste inquit ibi Rebuf. 9 pomerant discedere etiam facultate nõ petita, nec obẽta a Principe, a cuia ramen inquit ibi quod eam bene debent, de quo infra.

Nopueden llenar salario salvo por el tiempo que siruierẽ. Pro tẽpore enimte si dentur ; tanti correctores salaria percipere possunt, vt per Aulies alia dicentẽ in c. in præterea, verbo. salario nu.15. Beneficium enim datur propter officium, secundũ tex. in c. si de rescript. in.6. & ideo priuatus officio censetur priuatus beneficio, cum sit eius sequela, secundum gl. in d.c.fi. verbo, datur, & gl. officio, in c. si de eo fi. de elin. 6. & in c. ne leiudin. 6. & in c. postulatis. 5. fi. de appellã. & in c. fi. de offi. vica. & in c. fi. de cleric. 2. & in c. præter. 31. diſt. & in clemẽ. cu pientes. in gl. magna ad fi. de pœnis, Archi. & Præpositi in c. presbyter. 28. diſt. contra glibi, & tenet Abbas in c. latores, de cleri. excom. vbi etiam bona glo. & Feli. in c. cum illorum, de sentẽn. excom. Tira. de cẽssante causa, verbo beneficij nu. 47. Cumq; salarium detur propter officium, & ei gubernationẽ, & administrationem, si corrector non deseruit officio, debet carere salario ipsi officio constituto, prout in proposito, inquit Rebuf. in 3.to. consti. Fran. rit. de salar. taxa. prouidendo processus gl. i. arr. 1. nu. 10. Nam licet qui ad onus eligitur pelli non debet a mercede, secundum tex. in c. cum secundum. Apostolum. de præben. ita & qui capere vult mercedẽ ipsam, onus ad quod eligitur, & propter quod mercees cõstituta sibi ipsi placere tenetur, & ei deseruire, l. 1. eapũ, cõmoda qui sentit, sungas onus emolumẽtis, prout inquit optime glo. in d.c. cum secundũ. Nã ex bonis sententiã sentire debemus, & contra, quisentit, de regulis iuris in 6. Non enim licet seruus, qui lucrum amplectitur onus eius tem subire recusat, secundum tex. in l. iuxta 5. pro secundo, C. de cadueis tollen. li. 1o. quem honoro grauare possum, vt l. ab eo. C. de fideicom. Item & quia, vt inquit glossator Salmantinus in d.l.1o. ti. 16. lib. 2. ordin. col. 631. cessetur electa industria per suam ipsius correctoris ad administrationem ipsius officij, ideo nimium si ab eo recedi ac nõ posit absque iusta causa, vel Principis licentia, secundum tex. d. c. fi. de offi. del. c. 15. cui consituit. 6. maxime in prouisione admittat verba, que solent quotidie appoini. Confiando de vos que soys talper sona, vt in gl. sequenti dicemus.

Por substituta. Nam cum vt proxima glosa diximus ex eã sit industria personæ † præsertim si apposita sunt verba illa, confiando de vos per quæ sosa electam, industriam esse demonstratur, secundum Auend. d. c. 3. præt. nu. 9. versi. corrector. & c. 61. nu. 25. in fine cum principio sequentis, libr. 1. Ideo nimirum si per substitutum seruiret nõ posiit corrector talis, prout nostro tex. probatur & d. 4. tit. 9. infra isto libro. Nam per electionem industriæ adimitur potestas † seruandi per substitutũ, secũdũ tex. & ibi Doctores in l. inter artifices. ff. de solutio adeo, vt neq; tũc desũdi facti perhæredẽ eius impleri posit, secũdũ Lapi. in l. si fic. n. 18. fol. 18 6. ff. de voto. obligatio. & Anto. Gomez tom. 2. c. 11. nu. 13. in medio in 2. amplia. Ed an tunc per filiũ de seruiri possit, videdi est in. l. 1. glosa. 2. tit. 9. libro. 2. supra. per nos. Et quando per substitutũ aliquid fieri non posit, alios allegãdo tradit Auenda. c. 4. pratio. nume. 431 libr. 1. Et iis de causis neque locum tenentẽ possũt cõtrahere nominate

nec ponere, nisi data ea, & concessa sit licentia nominandi in prouisionibus Regijs, prout quotidie dari videmus, secundum Auen. d. c. 3. prætorum. 1. ad finem, & probari videtur in l. 10. infra tit. proximo, ibi, *Y mandamos que quando.* Quæ quidem lex. 10. non corrigitur per l. 4. eiusdem tituli proxime sequentis, prout in ea l. 4. dicemus, quicquid voluerit Auiles ca. 4. prætorum verbo, I. ultimo. 1. & iterum in verbo, escoja. Eodemque modo & inquisitores hæreticæ † prauitatis persequitionis, non vero per substitutos deserturi debent, secundum Simancas, de institutio. Catho. tit. 41. n. 35.

Con justa causa, y licencia de los officiales de concejo pondero copulatiuam il lam, y quasi iusta causa absque licentia non sufficiat, neque licentia sine iusta causa, sed ambæ & iusta causa & licentia in simul debent concurrere, vt corrector absens falarium percipere possit, & pænæ nostri text. excusen tur. Et sic inquit optime Paris de Puteo, de syndicatu, verbo, falarium. ca. 6. incipi. si officialis decedat, n. 2. fol. 400. quod assessor licentiam fimeret, & 6 velit † ad domum propriam causa seu medicinandi accedere, sic cautus, vt cum licentia recedat alias perdet falarium. Et sic debent, alia verba nostri tex. limitari & intelligi, dum dicit. Occupado continuamante por enfermedad, scilicet, vt tunc infirmitas illa sufficiat, cum à loco ipso corrector talis cum licentia infirmus recedit. Tunc enim talis infirmitas sufficiet, vt absse possit etiam vltra nonaginta dies à seruitio ipsius officij, vt & voluit Puteus, vbi supra cap. 3. numer. 1. Neque censenda est hæc maxima suppletio ad textus nostrum licentiam requirentem, cum per nonaginta dies debet absesse corrector, & excipit casum infirmitatis, in qua licentiam requirere non videtur: nam nulla suppletio, vis neque violentia sit nostri tex. verbis, sed potius vna per alia verba declaratur. Si etenim dispositi supra textu ster, quod & cum iusta adest causa, licentia concilij requiratur, ergo & cum infirmitas adest continua, si talarium vult percipere corrector talis infirmus, debet absesse cum licentia. Neque verba illa, ni tan poco quando essuniere, sunt exceptiua, sed potius copulatiua, & implicatiua præceden tium verborum, nam dictio, nec, copulatiua est, & implicat, vt alio in loco dicemus. Item, quia lex præsupponit in principio adesse debere licentiam cum iusta causa, igitur quantum uis post dicat esse idem in infirmitate continua, debet intelligi cum præsupposito illo, quod licentia adsit. Nec, dicendum est supersisse text. nostrum prouidisse, eo quod infirmitas erit iusta causa, igitur non erat necesse exprimere eam, cum de iusta antea dixerit causa. Nam quia in infirmitate continua erat maius dubium an corrector absens percipere et salarium, quia inutile videbatur eius ministerium si continua infirmitate laborabat, ideo textus noster expressit eam, neque superstue procesisit.

Nouenta dies. Quod si per maius ab fuerit tempus etiam cum concilij licentia perdet salarium, & insuper solet pœnam duplæ, de qua in nostra lege, quamuis ipse corrector a cœtilio licentiam talem dante, reperere possit, id quod perdidit, & soluit, secundum Auiles, capi. 11. prætorum verbo, salario nume. 14. & 15. & Auendaño, in Dictionario, verbo, licentia. Nam licentia inualida non excusat a pœna, secundum Felinum, in capite cum causa, numero 7. de offic. del. & alios allegatos per Mexiam, in pragmatic. del pan, conclusione prima numero 25. Imo & tunc si persisteriet in absentia correctores secundum legē sequē tem amplius officijs illis vti non possunt, neque vt iudices sunt habendi, nisi in casibus hic exceptis, & cum licentia.

Por enfermedad. Officiali enim infir 7 mo † non denegatur salarium, secundum Puteum, de syndicatu, verbo, salarium cap. 3. num. 3. & ante eum per Bar. in l. hi qui. 5. tādiu. ff. ex qui. caumaio. & Iason. l. diem functo. nu. 48. ff. de offi. assessorum. Videtur secundū Bart. vbi supra, si Ambassiator infirmatur in ambassata debet ei solui salarium quod redeat. Quod tamen Paris Puteus, vbi supra, si vera est eius limitatio, limitat, nisi culpa ipsius correctoris prouenerit infirmitas, quasi tunc ei non prosit, quod tamen non credo ita indistincte verum. Nam & pauperibus culpa sua in pauperta tem obuenientibus vel carceratis subueniendum est, prout est communis opinio, ieste Couarruu in lib. secundo Variarum cap. 16. num. 9. Nisi intel ligamus ipsum Paridē de Puteo, quo ties culpa illa fuit ordinata ad casum, puta quia infirmitas hæc correctoris fu it ordinata, vt absese posset ab officio. Tunc enim tanquam remedium procuratum nihil prodest sed nocet potius, ex l. non omne. ff. de statu lib. & in l. penul. ff. de iure dotium, & notat Couarruu vbi supra versi. secundo illud ad notandum, & nisi sic limi 10 † & videtur dicendum, quodsic, quia tationem Purei, intelligas, falsam iudica. Item & secūdo, verbanostri tex. intelligenda sunt de vera infirmitate & duratura. Nam verba in proprio, & potiori significato sunt accipienda, & intelligenda, neque ab ipsis recedere licet in dubio, secundum text. in l. 1. 5. si is qui nauem vetit. in re igitur. ff. de exercitor. l. non aliter de legat. tertio & cum effectu sunt intelligenda l. 1. 5. secundo. ff. quodquisque iur. Vera tamen, & propria infirmitas 8 est illa, † quæ ex humoū excessu cau

satur, ex quibus succedit febris, vt tra dunt moderni Auinionenses, in tractatu legali, de peste in princi. Et propriede ille infirmo, qui in lecto iacet & febre corripitur debent intelligi, argumento eorum, quæ dicit Bart. in l. 1. 5. hoc interdictum per tex. ibi. ff. de fonte, & Rebuffum in condata Frācis rubric. de collati. §. 1. verbo, impedimento in principio, pag. 3. & Felinum in reperto. suo, verbo, infirmitas est sufficiens causa fol. 60. Et sic in quit tex. noster, continuamēte. Nam si continuo grauis est infirmitas, & appellatione insirmitatis † de grauiest intelligendum, secundum Gometium, in regula cancellariæ, de infirmis resignan. quæstio. 28. Et ita in simili declarat Oroscius in l. 1. nume. 11. col. 4. 506. de eo scic. cuius casu mest iur. & facit tex. & ibi tradunt Bart. & Doctores, in quorsum finde re in dica. Tertio noster text. limitatur in casu in quo loquitur, scilicet, quoties absesse ab officio, & ciuitate vellet corrector, secus si in ciuitate etiam infirmus permanerent, nunc enim posset sustinere interim durante infirmitate, & percipere salarium officij. Et an in firmitas suorum sufficeret, vt absesse posset, tradit Oroscius vbi supra. Sed quid erit in senectute, an erit iusta causa senectus absentandi se officio, videtur dicendum, quodsic, quia ipsa senectus morbus est, vt inquit textus in capit. magnæ, extra de voto vbi Abbas, infert ad statutum disponens, aliquid causa infirmitatis, y vt habeat locum in causa senectutis: prout refert Alciat. de præsumptio. regula, prima præsumpti. 53. & notissime Baeça de debitore inope capitulo septimo numero 11. & sequen. Quo ad nostrum tamen propositum contrarium tenendum est: imo quod senectus non sufficiat: nam senectus propriè loquendo, non est infir-

miras, sed debilitas corporis, secundum Felinum in cap. quo nia frequenter col. penul. vt lite non cont. & Alciat. vbi sup. & facit tex. in cap. 1. & in 11 cap. nisi 5. propter debilitatem, de renuntia. notant moderni, in cap. sipropter debilitatem de offi. del. & incap. si qui testium, de testibus, quæ iura allegat Gometius, in dict. regula de infirm. resig. q. 7. pag. 7. in paruis, verss. sed prædictis non obstantibus, vbi ita in proposito voluit tenere, & probat tex. in l. cui dens, ff. de ædil. edicto, vbi tex. dicit, quod carẽs dentibus non est infirmus, alias nullus senex esset sanus. Et quanuis senes proximiores morti dicantur quam iuuenes, nõ aurem sunt ita proximi, quin non ipse vite quinquennalis ex iuris presumptione eis polliceatur, vt inquit Alexan. in l. hæreditatum ff. ad legem falci, vel saltim sperent per annum viuere, vt inquit Roma. consi. 365. petit à me. col. 1. & ante ipsum Diuus Hieron. a. par. Epistolarum suarum tit. 3. epith. 4 & tradit Gomez. vbi supra; & in 5. item si quis in fraudem, n. 15. instit. de actiõ. & imputet sibi senex, qui dum esset tã his officium iudicandi acceptauit, & de se, & non de alio cõqueratur, Imo & potius officium simile iudicandi, & gubernandi senes, & prouesti habere debent, & exercere, quam iuuenes, vt pote in senibus maior experientia, & presumptio rectæ iustitiæ dari poterit, tanquam morti proximiores. & quia cum tex. noster de propria in firmitate sit inteligendus, vt dictum est, non poterit intelligi de senectute, vt pote, quia secundum Alciat. vbi supra, ex l. 1. 5. sed sciendum, ff. de ædil. edicto, infirmitas dicitur esse actus recusunque corporis contra naturam, senectus tamen contra naturam non est, igitur de ea non est inteligendus noster tex. Quanuis si vltra senectutẽ adesset infirmitas esset iustior causa dandi licentiam absentandi, quam daretur iuueni infirmo. Et hic ex dictis habes vnum infirmitatis priuilegiũ. alia quã plura infirmitatis priuilegia vide per Gometium, in d. reg. Cãcel. de infirmis resignan. q. 9. per totam, & quomodo probetur infirmitas, tradit Henricus Bote. in tract. de synodo episcopi 1. par. n. 59.

O estuuiere en nuestra corte. Cum licentia tamen Regis, vt infra dicitur, ibi. *Y con nuestra licencia.* Et an ex causa absentiæ non solum cognitio, sed & punitio † & executio mandari possit, vide Orosc. ium, superff. ver. co. 497 in fine cum seq. super l. 1. ff. de offic. ejus, cui man. est iur.

Y mandamos que demas. Verba hæc determinant antecedentia, & dubitatio nem Francisci Aulles, in cap. 1. Pœtio. verbo, salario, n. 12. in prin. dubitantis, num in casu, in quo esset absenti corrector imponendapœna amissionis salarij pro tempore absentiæ, imponenda itidẽ esset pœna duplæ proquolibet absentiæ de contra nostri tex. dispositionem factæ, & ex ijs verbis probatur clarissimè quod sic.

IN LEGEM septimam.

1 *Priuetur officio censetur etiam priuatus beneficio.*

2 *Officiales iustitiæ non potest cum salario, vel sine eo curiam adire pro negocijs ciuitatis vel populi, vbi præsit.*

3 *Corrector quantumuis propropriis negocijs existat in curia non potest salarium pro negocijs ciuitatis, quibus incumbit percipere.*

SVMMARIVM.

Angmentatur pœna correctoris ab officio sine licentia, & causa iusta absentis, & quod non posit corrector, vel eius officiales curiam, vel cãcellariam aliquã adire pro negocijs suæ ciuitatis ex pediendis cum salario, vel sine illo.

No ssen de los dichos officios. Hic est tex. unde versi. *Niles acudan con salario alguno* Prouans, quod priuatus officio † censetur priuatus beneficio. Et sic mercede pro officio constituta cum sit officij sequela, (nam beneficium datur propter officium, vt lege supra proxima dictum est,) neque expressio hæc, Ni les acudan con salario alguno, alsiquid plus debet operari, quam operaretur, si tacite inesset, cum non apponatur aliter quam insit, ne dicamus propter expresionẽ hanc esse tex. hic contrariam regulã probantem.

E tengan por nuestro corregidor. Iuncto verũ. *No ssen de los dichos officios.* Ex ijs verbis notandum est legem supra proximam, & eius pœnã ampliari, per tex. noster, quia ex eius summario patet, scilicet, quod si vltra terminum ibidem determinatum iudex absuerit à ciuitate sine licentia, & iusta causa vltra amissionem salarij illius temporis, quo abfuerit, amittat etiam in totum officium iustitiæ illius populi.

Ni les acudan con salario alguno. Intelligo ex quo priuatus est officioper tex. nostrum, & sic lapsis nonaginta diebus, de quibus in lege supra proxima.

Que ssen el dicho officio con los officiales que el dicho Corregidor tuuiere por sustos. Nisi verba hæc apponerentur in lege nostra, cum vacat officium Correctoriæ, etiam horum officialium officia vacãt; & tunc interim quod Rex prouidebat de Correctore & officialibus, concilium ciuitatis eos omnes eligerer, & nominaret, prout in alijs vacationibus diximus in hoc titulo fieri.

Con salario. Ex ijs verbis notat Auenda. c. 2. Præmo. nu. 9. in fi. lib. 1. quodsi Corrector, vel eius locum tenens adirent Regis curiam exposituri negotia ciuitatis, quam regunt, & administrant non debent habere salariũ pro negotiatione hac & pro tẽpore quo in ea extiterint. Et quanuis Avenda. ibi dicat, quod fuit per tex. nostrũ proximum, anno. 1544. fallitur, nam non fuit, nisi in anno. 1555. Impressa tamẽ fuit lex nostra, in dicto anno. 1544. prout ipse ibi dicit. In eo tamẽ quod Auendaño, ibidem sentit, quod absq; salario adire possent Correctores, & Iudices curiam Regis, vel cancellariam pro negocijs suæ ciuitatis, estcõtra tex. nostrum, nullomodo permittentem hoc fieri, ibi. *Con salario ni sin el.* Et sic potius sumenda est conclusio, scilicet, quod Corrector ciuitatis, neque alius † eius officialis non possunt adire curiam, vel cancellariam Regis pro negotijs suæ ciuitatis expediendis cũ salario, vel sine illo, quod adeo verum crederem, quod quãuis prosuismet negotijs expediendis cũ licentia Regis adeat ipse Corrector, vel eius officialis curiam vel cancellariam cum licentia Regis, vel consilij ciuitatis per tempus à lege supra proxima permissum, & Decriones ciuitatis pro expeditione negotiorum ipsius ciuitatis salarium ipsi Correctori, vel officiali iustitiæ constituerint, id quod pro salario tali eis soluetur, de suo Decriones ipsi condemnandi sunt, vt soluant, non vero de propris ciuitatis, vel populi. Et insuper Corrector ipse, vel officialis tale percipiens salarium in pœnis nostræ legis condẽnari debent, gratuis tamen

bene posset Corrector intromittere se in expeditione negotiorum suę ciuitatis, dum est in curia vel cancellaria residens in expeditione propria, & hoc textus noster non prohibet.

IN LEGEM octauam.

SVMMARIVM.

Correctores in locis, ad quos prouisi sunt instrumenta, & processus tenentur conficere & ordinare coram tabellionibus numeri loci illius, & non coram aliis.

Scriuano. Alios tamen officiales iustitiæ secum portare poterunt prout sunt Alguazeli, secundum Auendaño, eam sic ponderantem in cap.1 Prætorum n.11.versi.item ex dispositione.lib.1.Dum tamen non sit locus tenens suum, hunc enim absque præuia Regis licentia ponere nō potest, secundum quod dixi in l.6.supra eo: Si tamen licentiam ad hoc habeat, prout iam hodie, vt ibi diximus, in prouisionibus datur, & conceditur, nunc etiam locum tenentem secum portare poterit, & eligere, dum tamen naturalem populi illius nō eligat. Imo neque aliquem suorum officialium poterit naturalem nominare. Ex quibus est inferendum, quod neque ad formandam residentiam & capiendā poterit nominare alium tabellionem quam de numero ciuitatis, nisi aliud in prouisione permittatur, vt ex text. nostro probatur, & ex l 26. titulo infra proximo, vbi limitatur hoc tno modo.

IN LEGEM nonam.

1 *Quando prouidendis processibus, & pro assessoris iura capi possint.*
2 *Casus. Vbi Iudex priuatur officio.*
3 *Pœnæ priuationis non est locus, nisi in casibus iure expressis.*

SVMMARIVM.

Correctores, & officiales salariati assessorias pro videndis processibus capere non possunt, etiamsi per commissionem speciale Regis procedant, & literati non sint. Sed si literati sunt, quanuis nullū percipiant salarium nullas possunt capere assessorias nisi tantum iura a legibus permissa, sub pœnis nostri textu.

Assessorias ni visas de processibus. Gratis enim iudices iustitiam ministrare tenentur, c.cum ab omni, de vita & honesta.clerico.1.Iusta,ff.ad l.iuli.repet. tradit Iare † in propositum Auendāño c.10. Prætorum n.6.lib.2.& latius Aniles c.9. Prætorum gloss.1. & glo.Por commission,& glo.ley. Idē que seruādum iuberur per iudices galellarum, quanuis salariati non sint, secundum rex. in l.12.ti.7.lib.9.infra, & est similis tex. nostro in l.9.infra ti. proxim. quæ secūdum nostram est intelligenda, vt ibi dico. Et vide optime glo.in prag. sanctio. tit. de electio. & sicut ,notarius, verbo scripserint, vbi id ampliat etiam si fuerint iuris ignarisi tamen ad seiendum obligati sūt, & cauendum est a dicto Auend. in d. c.10.n,6.dum ibi allegat l.si.ti.21.p.

3.ad

3.ad probandum, quod iudices non salariati possunt ab vtraque parte recipere salarium assessoriarum nomine, prout & voluit glo. deuen in l.pe. tit.21.par.3. Nam lex illa hoc nō probat, sed tantum loquitur quoad assessorias prędandas consultoribus iudicum ipsorum. Has enim, si iudices ipsi non sunt literati neque salariatiapat tes soluere tenentur, sed vt ibi ipsis iudices capiant nullo modo. Nā aut iudices hō salariati iutium ignari ex suo capite volunt processus determinare, & non possunt assessorias, quæ pro consilio quærendo dantur percipere, aut consultorem & assessorem volunt assumere, & non sibi, sed assessori soluendæ sunt. Et quo ad iudices ipsos lex nostra omnino seruanda est secundum glo. in dal. pen. verbo, deuen. & sic aut Auend. & Greg. vbi supra, male loquuntur. Aut intelligendi sunt, vt loquantur in assessoriis soluendis consultoribus iudicum illiteratorum, & non habentium salarium, ităndemque caute legenda sunt dicta per Patrem fratrem Antonii de Cordoua, in summa & tractatu de casos de conciencia q.110. Nam quanuis localiter loquatur in illa quæstione, altius esset informatio consuetudinis de qua ibi quærenda quam ibidem asseritur. Consuetudo enim de qua ibi fortassis est inducta impressione, & oppressione dominorum prout regulariter est credendum, ex dictis per Guidonem Papæ consi.1. & quia contra nostras leges Regias, contra quas nulla est dominis in terris suis, & dominijs attributa potestas statuendi, vel excludendi eas, vt in ti. supra li. 2 dictum est Iate. Et ideo caute vnusquisque iudicum se habeat circa doctrinam illius summi patris, etiā in terris & locis, in quibus ipse loquitur, ex nostra lege, & ex aliis, quę adduci possent, & quæ breuitatis causa omit

1 to, videat ille, cuius res agitur. Alibi fortassis latius consideranda.

Pierda el officio. Hic est vnus casus, vbi iudex officio priuatur, alios refert Aniles † in d. verbo, ley. Et habes notare, quod pœnę priuationis non est locus, nisi in casibus & iure expressis, † prout dictum est in l.2. glo.10.in 10.regū.& casu, tit.1.li.1. supra. Sunt tamen, & alij casus in iure expressi, vbi est locus priuationi, de quibus per Iaſ. in l. fina, C. de fideicom. & in l.17 infra eo, alius est casus, & in l.23. tit. 23. infra li 4. alios plures referemus.

2

3

IN LEGEM decimam & vndecimā.

1 *Locum tenentes Correctorum iurisdictionem habent ordinariam.*
2 *Iure nostro Regio, sicut canonico locū tenentes exercent quæ sunt meri, & mixti imperij.*
3 *Vice vel loco electus ab eo, qui rectorē eligit a quibus est ipse rectori.*
4 *Alicum tenente non est Correctorum eius, sed ad Regem appellatur.*
5 *Iuris dictio correctoris, & locum tenentis per est, vbi & an aucori cause ab eo possint per Correctorem alicum tenente, & an ei inhibere.*
7 *Resistentiæ facta locum tenenti punitur, sicut facta Correctori.*
8 *Iudex potest cognoscere de iniuria ei facta quoties pœna est in iure determinata.*
9 *De ordinaria iurisdictione non opportet idem facere sicut delegata.*

SVMMARIVM.

Qualitates Correctorum, & eorum locum tenentium, & salaria ipsorū in præsenti lege declarantur, & moderantur, & in

quibus

quibus locis locum tenentes Correctorũ antequam ingrediantur officium sunt in Regio consilio præstandi, & hoc pro summario harum legum sufficiat.

Esto sufficientes. Quotũ qualitates, vt dixi, in l.1. in glo. fina supra. eo. in eorum electionibus inspiciendæ sũt.

Tenientes lernadas. Non esset hoc parui momenti, si ita fieret, ceterũ ita men ne tales nominentur per Correctores, & obtẽ a Rege esset nomina di, prout ex text. in l.12. tit. 9. p.2. notat ibi glo. les deue. De quibus locũ tenentibus facit vnum capitulum Auenda.c.3. Prætorum. lib.1. Vbi nu.1. inquit hos locum tenentes † iurisdictionem habere ordinariam, prout prius tenuit Marantas, in sua practica 4. p. dist. 5. nu. 18. pagi. 122. in paruis. Et sic quanuis iureciuili ea, quæ sunt meri Imperij locum tenentes ij exercere non possent: aliis enim quam a Rege electis sententias dicere non poterat ure ciuili, & etiam. l. 18. tit. 4. pag. iure tamẽ nostro Regio inhoc concordante cum iure † canonico possunt optime. Nam vt inquit Maranta, vbi supra, & ex text. nostro probatur, in versi. y mandamos, prout. l. 6. supra eo. dixi a Rege ipso censeũt electi, cum in prouisionibus Correctorum, ets inniungatur, vt locum tenentes habeant sufficientes, & litera tos, sed si permittur Rex nominari, si omnia nostra facta mus (inquit Rex) quibus authoritatem nostram impartimur, merito si locũ tenentes iurisdictionem habeant ordinariam, & si talem, quod omnia meri, & mixti Imperij exercere possint, sprout quotidie videmus, quod exercent, & tenebat Bath. relatus & secutus per Cassaneum, in consuet. Burgund. rubr. des iustices. rubri. 3. nu. 11. fo. 15. & consulsine Oldrus. in concordia Antinoviarum. in tracta. cottectionum legum Partitarum in 3. Partitar. nu. 4. in correctione diõæ. l. 18. Pro quo, & facit, nam vice rectoris qualis est corrector, si quoties eligitur ab eo a quo Corrector ipse secundũ quod notat Bart. in l. 1. §. 2. de lega. 3. & Gui do Papa, decis. 224. & ibi additio. Quod ad hoc allegat Carolus Grassi lis. libr. 1. Regalium Franciæ iure. 11. pagi. penaul. in fine, cum sequent. & Boerius de authori magni cõsilij nu. 67. & iterum decis. 151. nu. 4. Et tunc cum a rege fit iste locum tenens deputatus & æqualis Correctori potest ea exercere, quæ sunt meri & mixti Imperij, sicut ipse Corrector potest, secundum Cassaneum, vbi supra. nu. 33. ita declarantem, & sic declarabis etiam. l. 4. tit. 9. infra isto lib. vbi in. l. 1. illius titulli alia de ijs dicentur. Ex quibus deducitur, & infertur, nõ posse a sententia horum locum tenentium appellari † ad correctorem, sed ad iudicem esse appellandum, secundum Auenda. dicto num. 2. & Marantas, vbi supra num. 7. pagi. 125. Infertur & secundo cum Auenda. vbi supra. nu. 3. versi. sexto deducitur, quod est par iuris dictio Correctoris † & locumtenentis eius, & inter eos est locus præuentionis. Quanuis secundum eundẽ Auendam ibidem possit Corrector quandocunque voluerit se intromittere, & cognoscere de eadem causa, de qua ipse locum tenens cognouit, quia vicarius & locum tenens est iudex subalternus, & sic potest Corrector iubere suo locum tenenti, ne de causa cognoscat, reseruando cum sibi. Imo & aduocare potest causas ab eo, secundum Aniles. ca. 1. Prætorum verbo, fiel. r. 45 fol. 11. & eo tamen maxime cubito. Nam si patis iurisdictionis

ctionis locum tenens est cum Corrector suo, vt dictum est, quemodopotest par in partem. Imperium habere contra iuris regulam. Nisi dicamus, prout inquit Aniles, vbi supra, quod potest Corrector hoc facere, quia sibi in prouisione officij datur & conceditur licentia remouendi locum tenentem, & reuocandi. Et sic in totum hoc facere potest, secundum Aniles, vbi supra, & Auendaño d. c. 1. n. 2. a fortiori poterit in parte, & sic poterit inhibere, & aduocare causas ab eo, quod minus est. Quod tamen intelligerem, iusta existente causa inhibendi, vel aduocandi non vero alias. Nisi secus absque causa non posset locum tenentem semel positum, Corrector ipse reuocare, nam verba prouisionis quantumcunque generalia de habilitate sunt restringenda, & declaranda, secundum text. in l. vt gradatim. 5. 1. ff. de mun. & honoribus, sic neque si ne causa poterit † ei inhibere Corrector, vel ab eo causas aduocare. Nam verba etiam ad arbitrium, & voluntatem posita arbitrio boni viri sunt regulanda, vt l. 1. deleg. 2. l. si libertus ita ff. de oper. lib. Et ita sine causa, teneo Correctorem non posse locum tenẽ tem fuum reuocare, neque ei in causis inhibere, vel ab eo causas aduocare, cum pares sint in iurisdictione, & vterque ordinarij a Principe habeat vt supra diximus. Sic enim, & videmus, quod Vicarius Episcopi constitutus a Papa, non potest per Episcopum remoueri, secundum Ripam in cap. 1. nu. 44. de iudi. beneficiumque Principis decet esse manſurum, vt c. decet, de reg. iur. in 6. & facit glos. in Clemen. dudum 5. & si idem de sepultu. & ibi Card. q. 6. Ex quibus & tertio infertur secundum Aneud. d. c. 3. nu. 4. illatio. 10. quod idem honor debetur locum tenenti sicut eius Correctori. Nam vice rector honorarur

cui rector quando vtrique, ab eodem sunt constituti, vt supra dictum remaneat, & ideo resistentia, † quæ sit locũ tenenti, punitur, sicut illa, quæ sit Correctori, secundum dicta nu. 1. 5. tit. 12. li. 8. infra. Imo & secundum eundem Auenda. vbi supra per quandam legem ordi. quam ibi allegat, & tam est l. 7. tit. 1. lib. 7. infra ipsemet iudex, cui facta est resistentia potest esse iudex in causa ipsius resistentiæ, prout quotidie fit, & a fortiori in facta suis officia libus. Et quanuis illa lex non inueniatur hoc assumptum probet, prout ipse Auendaño opinatur, de iure tamen, cum in d. l. 5. tit. 22. lib. 8. infra sit pœna contra resistentes determinata, iure potest ipse iudex, cui resistitur, in ipsamet resistentia ei facta iudicare & cognoscere. Nam cumpro delicto notorio † iudici facto pœna est in iure determinata, bene potest ipse iudex in eadem causa iudicare, per Bald. & Doct. in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oportet. & Felin. in c. cum venissent. nu. 4. & ibi Abbentra de indic. & tenet Ancha. in c. 1. depœnis. in 6. Vbi inquit Ancha. quod tũc si iniuria est occulta, & pœna arbitraria capiat delinquẽtem habita prius informatione, & remittat superiori, quod & alios referendo tenet Auendaño. ca. 5. Prætorum. n. 8. lib. 1. Hoc tamen quod iudex propriæ iniuriæ iudex esse possit, si pœnatunc in iure determinata reperiatur intelligo verum, quoties ille alias esset cõpetens iudex ad cognoscendum in prima instantia. Quia si non esset puta, quia tãtum in gradu appellationis cognosce res, vt in iudicibus dominorum temporalium, qui de iure non cognoscũt nisi in secunda instantia, & sic in appellationis gradu, secundum Auend. ca. 6. Prætorum nu. 2. & 3. libr. 1. tunc non poterit ille talis iudex de resistẽtia, vel iniuria ei facta cognoscere, quia

quia de prima instantia iudex nó est, sed debet conqueri de hoc coram eius superiore, secundum Auendaño, d.c.5. Prætorum, nu.8. lib.1. in quantum ibi considerat, quod in casu, quo dominus vel eius iudex habeant primam instantiam cognoscunt de iniuria sibi facta, quasi ipsa cu si nó cognoscunt, vel nisi de consuetudine haberent cognoscédi de propria iniuria. Quod & clarius tenuit & voluit ipse met Auend. cap.11. Prætorum, nu.5. lib.1. Et in casu quo iudex talis non haberet de hoc cognoscere consulere, vti formationem de iniuria, vel resistentia faceret, & facta caperet deliquentem, & sic captum cum informatione, & processu superiori remitteret & ibi conquereretur de eo. Túc enim non potest dici se in primamin tromittere instantiam, quandoquidé remittit causam superiori, quilibet q; etiam priuatus potest in fraganti delicto capere delinquentem, q; iudex suo præsentare intra 24. horas, vt.l.capite. 5. ff. de adulte. Et quia si forte sic non fecisset aufugisset reus, esset que dedecus ipsi iudici maioti enquerí se coram inferioribus eius, & sic coram illis, qui de prima instantia in loco illo haberent cognoscere, & a quibus ad ipsum appellatur. Cogita tamé quia noua, & singularia, & iuridica censeo. Viterius infero quod quauis iudici delegato non credatur, nisi de commissione eius cóstet, vt per Guidonem Papæ, decis. 322. cum tamen ij locum tenentes ordinarij habeant iurisdictionem eis, quanuis commissionem non demonstrent, creditur. Et videmus quotidie credi etiam extra territorium, nam de ordinaria † iurisdictione non oportet fidem facere, sicut de delegata secundum Bald. & eius addit. in l. ea quidem nu.14. C. de accusat. Alia de iis locum tenentibus vltra Auenda. d.c.3. li.1. tradit Aulles c.4. Prætorum, verbo, tierra, & verbo que les diere, & verbo, justicia, quæ per ipsum videri possunt. Inbius; tradit qualiter debent esse literati, & bonis moribus præditi, & qui esse non possunt locum tenétes ibidem declarat, de quo & per Auend. d.cap.3. in tribus finalibus col. & vltnam cú omnibus populis seruaretur les reales. 15. fortassis enim populi aliter gubernarentur, & negotia expedirentur, & aliquando exitium faciendum, saltem Deo, non enim aliud negotia patiuntur.

Y mandamos que quando fuere. Non corrigitur vetus, hic per l.4. infra in titu li proximi prout ibidem dicemus vo lente Deo.

IN LEGEM duodecimã.

1 *Nemo debet in officio reformari, nisi prius fuerit syndicatus.*
2 *Suspensus ab officio o non potest tendere appellatione ad non eligi honorem.*
3 *In spiritualibus suspensus ab officio per sententiam per appellationem non suspendit suspensionem, vt in sententia excommunicationis & interdicti.*
4 *Sententia propriæ illa dicitur, quæ tãtũ sit in rem iudicatam.*

SVMMARIVM.

Prius videnda est, & Regi consulenda exequendaque residétia capta, quam syndicatus iudex nouum possit assumere officiũ idque in iudicibus de quibus in præsenti procedit.

Esta tãto que su residẽcia sea vista, cõsultada, y executada reos enim criminis postulatos nouos honores appetere nõdebe re antequampurgauerint innocentiã suam, probat tex. optimus in l. vnica.

1 C. de re. ſ. poſtular. li. 10. Nemo † enim debet in officio reſtimari, niſi prius fuerit ſyndicatus ſecundũ Bart. per tex. ibi in l. neminẽ C. de ſuſcep. præpoſit. & arca. li. 10. tradit Aſſiſtis li. 1. conſtitu. S. cil. rub. 92. nu. 12. & Aviles. c. 7. iudicũ ſyndicatus verbo ſuſpenda in fine, fo. 271. Vbi dictam l. vnicam allegat do inquit, q; qui ſuſpenditur ab officio † non potest pendere appellationẽ vocari ad nouum honorẽ, vt & tenet Maranta, in practi. c. p. ti. de appellati. nu. 193. pagi. 593. in parua. Quod intelligo prout ipſe loquitur, ſcilicet quotieſcũque in ſyndicatu quis ſuſpenditur propter delictum in eo cõmiſſum, ſecus ſi extra ſyndicatus inſtantiam condemnaretur quis in ſuſpenſione habiti of ficij. Nam tunc in temporalibus ſuſpenditur per appellationẽ ſuſpenſio ab officio illo impoſita, ſecũdum Auendañ. c. 19. Prætorum, nu. 15. fo. 114. li. 1. vt Deo volente dicemus in l. 1. 2. tit. 7. & l. 14. cod. tit. 7. infra eo in gl. 2. Fundantque ex l. non tantum. ff. de appellatio. In ſpiritualibus vero ſuſpenſus ab officio † non ſuſpendit ſententiam ſuſpenſionis per appella

2 tionem interpoſitam ab illa ſententia, niſi ſententia ipſam præcedat appellatio, ſicut in ſententia excommunicationis, & interdicti diſpoſitũ eſt, ex tex. optimo in c. iis cui, de ſenten. excõmu. in 6. tradit Sylueſt. in ſũma, verbo, ſuſpenſio, nu. 3. Et hoc niſi ſuſpẽſio inuimpenę imponeretur. Quia tunc etiam in ſpiritualibus talis ſuſpenſio in rim pœnæ impoſita ſuſpenderetur per appellationem poſtinter poſitam, prout attẽtari poſſe, inquit Abb. in c. ſæpe nu. 16. de appellatio. quem ibidem ſequitur præpoſit. n. 38. fo. 48. & idem Præpoſitus, in c. verũ nu. 15. fol. 59. de appellati. extra, In-

quit, quod non eſſet ſacrilegium tenere eum illo dicto Abbatis. Verum tamen, quoniã tex. in d. ci. cui, gener aliter loquitur, aliæque quam plures rationes, quam medicina animæ, quare appellatio poſt interpoſita nõ ſuſpendit ſuſpenſionis ſententiam in ſpiritualibus, dantur per Abb. & Præpoſitum. 11. cum pluribus ſequent. in d. caverum, quæ & in doctrina Abb. milita re poſſum, & in concernentibus animã, quod certius eſt tenere debemus. Non conſulerem, etiam vbi ſuſpenſio officij imponitur in pœnã. officium in ſpiritualibus exercere poſſe propter ſolum dictum Abb. niſi præcedente licentia iudicis a quovel ad quẽ, qui facilitet fortaſsis concedent propter Abbatis dictum, maxime exiſtente iuſtitia pro appellante. Quo ad noſtrum tamen propoſitum, ſi pœna ſuſpenſionis in ſyndicatu etiam in temporalibus apponatur non ſuſpenditur per appellationem ab ea interpoſita, licet extra ſyndicatus inſtantia in in temporalibus, vbi dictum eſt ſuſpendere rem, ſecundũ Auend vbi ſupra. Etſic lata ſententia ſuſpenſionis in ſyndicatu non debet ſuſpenſus officio veteré honorem exercere, neq; ad nouum aſpirare vſque dum reuocetur ſententia per ſuperiorem, & ſententia ſyndicatus ſit conſultata, & executata, ſecũdum text. noſtrum. Et ſi interim patereturſe ad nouum eligi officium putniti poſſet poenis ſtatutis contra aſſumentes officia, ad quæ de iu. e inhabiles ſunt, de quibus per 'Auendaño. capi. 19. præter. nume. 22. libr. 1. & Suarez allegatione. 22. in antiquis. folio. 148. pagin. 1. in fine, optimeper Abb. in capite. ſciſcitatus. nun. 14. de reſcriptis, vbi eius additio. literis. G. & H. alia de iis pœnis dicit. Supradictam ramen intelligo concluſionem quoties finito iam officio ſyndicantur indices, ſecus ſi durante officio

syndicarentur, quo finito syndicatu in eodem officio remanere debebit. Tunc enim, si per sententiam suspenderentur ab officij exercitio interpo- 4
sita appellatione a tali sententia optime posset officiū exerceri, ex ijs, quæ faciente Deo, dicemus in l.2 maxime in l.14. in glo.7. ttu.7. infra isto libro.

Adeoque vltenius non debet promoueri ad nouum officium non syndicatus de veteri, quod lapso tempore duorum annorum in quibus quis officium exercuit etiam peteute populo non potest ibidem ad illudmet officium promoueri, vsque dum illorū duorum annorum residētiam faciat, secundum tex. in l.1. tit.7. infra isto libro.

Que los tenientes de Merinos. Imo & ij locum tenentes Merinorum & Aiguazeli maiores, quanuis residentia cum vifa fuerit, & sententia terminata, adhuc non poterunt ad illud officium promoueri, donec post transierint tres anni, secundum tex. in l. 26. tit.23.lib.4. infra quæ iuncta cum hac lege nostra, ita probat, & per illam nostra, in hoc declarabitur, & amplia bitur dicto modo.

Sean vistas. Non videbuntur tamen in Regio cōsilio, nisi prius doceatur aliam residentiam, fi quæ ante illam capta fuerat, fuisse iam visam & executatam, secundum quod in prin, huius l. nostræ dictum est in Regis alijs iudicibus, quam istis Merinis, & eorum locum tenentibus. Quod quos fuisse ciet probare primam residentiam visam fuisse, & pronusum circa eā, quod iudicibus fuperinis visum fuerat pro uidendum ex tex. in l.39. tit.4. lib.2. supra.

Estos sentenciadas. Sed an sufficiet, quod in prima syndicatus instantia sententiarū sint, pendeat tamen earū appellatio, & quātumtis quibusdam videretur quod sic, non est verum, ne que hoc sufficiet: sed requiriturexam quod in gradu appellationis sint reuisæ, & determinatæ, & in rem lapsę iudicatum eā proprie illa † dicatur sententia, quæ in rem transiuit iudicata, & qua vltenius appellari non potest: ex tuncenim pro veritate accipitur, secundum tex. in l.res iudicata ff. de re iudi. Quam ita intelligit Sylueſt. in summa, verbo, sententia nu.1.o. & ita tenendum est, quanuis aliud, & male fieri audio in locis dominorum.

IN LEGEM DECIMAM tertiam.

1 *De fideiussoribus iudicum, remissiue.*
2 *Fideiussores iudicum in eo quod iudices non soluere possint cēseturi de iubere, & ideo excusio requiritur etiā si eius beneficio renunciauerint, & 3.*
4 *Debitore notorie existente non soluendo nulla requiritur excussio.*
5 *Fideiussoribus quatuor pro iudice obligatis vnusquisque pro parte tenetur.*
6 *Iudex an possit esse fideiussor alterius.*
7 *Fideiussores iudicum an possint ante syndicatum se liberare a fideiussione.*
8 *Timens pro altero grauari potest de re medio iudicem implorare.*

SVMMARIVM.

Assistentes, & Correctores intra triginta dies postquam ad officia recepti fuerint tenentur fideiussores prastare legales, & sufficientes, non vero prohibitos fide iubere sub pœna.

1 *Dar fianças.* De ijs iudicum fideiusionibus, quomodo, & qualiter sint præstandæ † tradit Amædeus de Castello intract. syndica.nu.1.o.& 2 aits, de syndica. verbo, fideiussor, officialiūso.106. l.6.ti.4.p.3.& e nostris Auenda. c.1. Præterum.n.13.cum.3.sequen.lib.12 Vbi inquit, q late debet capi fideiussio hæc, & quomodo, & Anilcs. c.3. syndicatus.n.19. cum sequēs. glo.de. 26. Inquorum fideiussē rō proposito vnū perpetuo notandū est, scilicet q̄ cum fideiussores ij nisi aliud appareat ex fideiussione, id quā attendendum dicit Auendaño, vbi supra fide ius pro magistratu cēsentur in eo quod de eritire eius † facultatibus, se cundū tex. in l.3.5.6. ibi, postquā res ab eo ſſ. de adnūri. rerū ad ciui. perti quę ad hoc famosum dicit Suarez in tit. de los emplazamiētos.5. quæritur vlterius.nu.11.pagi.mihi.398. Et sic nullo modo potest cōuenīri, secū dum eund. Suarez, ibi, nu.8.& Auiles.c.10.iudicū syndicatus glo.1.nu. 4.fo.274.ante excusionem facta in bonis talis † Magistratus, proquo fideiusserunt, etiam si ab eis renuntiatum sit beneficio excusionis: cū renuntiatio hæc non possit tollere fide iusionis naturam, secundū Suarez, vbi supra.nu.8. Et natura fideiusionis indemnitatis, vel quantominus a debitore consequi possit, hæc est, vt conuenīri fideiussor non possit, nisi prius facta excusione in bonis principalis, secundū Suarez, vbi supra.n. 7.pagi.307.& Anto.Go. tomo.2.c. 13.nu.3.vbi corrupte allegat Suarez & Iaſ. in.1. decē.n.7.& 9.ff.de verb. oblig.& in.1.si ita stipulatus fuero, re fiſti.5.1.n.fi.fo.13.ff.de verbo.obligfisti.5.1.n.fi.fo.13.ff.de verbo.obligBar.ante eos.in.1.n.2.C.de cōueni.fisci debi.lib.10.& ibi addtio litera A. Et propriæ tunc talis fideiussor expromissor dicetur, secundum Anto.Gomez.vbi supra,& Afflictis decis.Neap.313.Et quia hoc cadere tio.requiritur pro cōplemento cōditionis illius, si a debitore exigi nō potest, neque recuperari, non vero cadet officio fideiussoribus concesso, secū dum tex.vbi gl.& Doctores in l.fina. ff. de iurisdict. Et hanc cōmunem testatur Anto.Gom.vbi supra,& Duefias,regu.335.ampliat.& etiam si talis fideiussio in iuratis cognitum. Iaſon. d.l.pen.num.4.ff.iudicat.peta. Imo & Duefias.d.num.4.eo ſin plici etiam fideiussione plures allegat idemmet, quia iuramentum non alterat naturam contractus, vel obligationis, sed fortificat eam. Et sic renuntiatio ex pressa beneficij excussionis nihil hoc casu operatur, quanto minus operabitur tacita, quæ per iuramentum inducta posset. De quo tamen vide nouissime cōcionem secundū Doctor. Gutierrez in suo pernili tracta. de iuracōfirm.1.p.c.23.nu.26. Limitari tamen debet hæc communis opinio, 4 primo, nisi notorium † esset iudicem talem non esse solūendo, quia tunc nul la requiritur excussio, secundū Affli. vbi supra. Et quia in hoc casu regula re ess, vt licet alias requiratur tunc nimę, secundū gl.in.l.14.in.14.limit.13.par.5. & Anto.Gom.d.c.13.nu. 14.& Villalo.in tratio nulle.com.o-pi.litera.F.nu.un.puta quia publicata sunt omnia bona Magistratus. Tūc enim nulla excussio requiritur secū dū Duefias, vbi supra, limi.15. Item & secundo limitatur dicta cōmunis, ni si fideiussio talis esset amplę, & late capta, secundū Auen. vbi supra, & dicam Deo volēte in l.23.gl.pen.ti.17. infra isto li. Vbi, & in gl. pręcs, dice mus non sufficiet iuratoria cautio si fideiussores tales corre ctor nō reperiat. Vlterius notandū est, q in ijs fideiussoribus officialium iudiciæ, inquit Castillo in l.16. Tau.n.5.fo.261, 5 quod quatuor † fideiussorib' syndicatus obligatis etiā in solidū, vnusquisq; eorū tantū tenetur propartę quartā, & nō pro alijs, Et ita dicit vidisse

Pronuntiatum in regio cõsilio. Quod est optimum si verum est: quia licet si deiussores in solidum obligati iureci uili haberent beneficium diuisionis, iure tamen Regio non, secundum Vi Halobos, in Antin. iuris ciuilis, & Regij litera. F.n.13.& dicemus annuente Deo in l.1.ti.16.lib.5.infra, quopto hac opinione facere videbatur. Et esset iuris Regij hæc maxima limitatio in practica obtineretur pro ea. Sed an ipsemet index potest & esse fideiussor alterius, pura in terminis legis de Toledo, vel de iudicio sisti, & iudicatio soluendo, tradit Auiles c.3.syndicatus n 23.fo.266. Dubium tamen optimum est in proposito, num si a in dice dum est syndicatus † fideiussores eius petant, vt index syndicandus præbeat alios fideiussores, vt possit liberentur a fideiussione illa, alias corenuente dare alios, capiatur & incarceretur admittetur talis petitio? & videtur decendum quod sic. Nam isti sunt obligati per instrumentum guaretigium, & sic condemnati censentur. Ergo statim agere possunt, vt liberentur a fideiussione, arg. dictorum per Ant. Gomez, dict. ca.13.n.10.& per glossa torem 5 ad mantinum, in l.fina. in fine tit.8.lib.3.ord.col.1112. versic. quæro de quæstione, & quia timens † pro debito alterius grauari potest iudicis officium implorari 3 vt inhibeat ne id fiat, secundum Suarez, alleg.4.col.pe nul. in medio, per tex. in l.3.C.qui bõ. ced. pos.& per dict. per Guido. decis. 317.n.2. Nihilominus tamen in nostro casu contrarium determinat Auiles.d.n.22. imo quod hæc petitio dictorum fideiusforum audienda nõsit, prout pluries non audiri vidi. Tum quia doctrina illa relata per glossatores Samanti, vbi supra, non vsque quaque vera & tuta est, sec undum Ant. Gom. vbi supra. Item & quia fideiussores ij, vsque dum syndicatus instantia finia tur, non sunt obligati, igitur antequã obligari sint non possunt petere se eximi ab obligatione 5 & fideiussione ex dictis per Anto. Gom. d.n.10.& ex gl. in l. Græc. ff. de fideiuss. quam cõmendat Auen. c.2. Præt.n. 16. in principi. Ex qua gl. desumitur regula, scilicet, quod non liberatur persona, quæ se aliquo tempore debet in aliquo operare exercere, nisi per omne illud tempus se exerceat, ex causa tamen perpotest, vt datæ renouarentur cautiones, secundum Rebuf. i. tom. consti. Fra. tit. de sententexecutor. ar. i. glos. 16.n.28. cum aliquibus seq.

IN LEGEM DE cimâ quartam.

1 *Cõmendatarij sancti Ioannis vere religiosi sunt, & num.2.*

3 *Commendatarij S. Iacobi, Calatraua, & Alcantaræ militiarum laicis magis, quam clericis assimilantur, & ideo possunt officia secularia exercere, quod tamen commendatarij sancti Ioannis non possunt, vt ibi.*

4 *Milites sancti Iacobi, Calatraua, & Alcantaræ, an gaudeant priuilegio fori.*

5 *Milites sancti Ioannis sunt veri milites, & priuilegio militarius gaudẽt.*

SVMMARIVM.

Milites solũ sancti Iacobi de Spata, Calatrauæ, vel Alcantaræ ordinum possunt officia iustitiæ exercere, & administrare.

Taxere habito de la orden. Religiosis enim prohibitum est negotia secularia tractare, prout dixim us inl.15.tit. 16.libro.2.supra.

De

De sancto Ioan o otro algun religioso. Ex ijs verbis clare colligitur & infertur commendatarios 1 hos sancti Ioannis esse vere religiosos, ponderando dictionem illam, o otro algũ religioso. Quæ quidem dictio, otro, est repetitiua similium secundum Bal. in l. 2ũ quenti ualm. C. de epis. & cler. & cum verbum religioso, sequatur, manifeste patet hos sancti Ioannis commendatarios, de quibus præfatum est, religiosos esse, & vt tales non possunt esse vxorati, imo funt ex constitutione sui ordinis vere professi, & religiosi vouo adstricti, & possunt dici fratres: licet causa militiæ contra Turcas & Sarracenos armanon deposuerint, secũdum Cass. & alios relatos per Auen. c.16 Præt.n.11.lib.1.& Duen. reg.55. limit.4 Qui & in reg.103.lim.6.quæstio, an succedant in feudis, & in reg. 20.ampl.5. quæstio an sint immunes a collectis & contributionibus. 2 ienim sancti Ioannis religiosi omnia tria vota sicut aliarum ordinum religiosi profitentur, commendatores tamẽ sancti Iacobi de Spata Calatrauæ & Alcantaren sis militiarum, quãuis votum etiam castitatis faciãt, ex pressi sione vero Pauli III Pontificis maximi, votum castitatis, redu ctum est ad castitatem coniugalẽ. Quantumuis enim vxorati sint, in castitate tamen vi uere dicũtur, 3 tex. in c. hæc scripsimus 30.d.c. Nicenæ. 31. dic. Et sic nõ exto to religiosi sunt, sed potius laicis magis, quam clericis & religiosis assimilantur, secundum Auen. vbi supra, n. 11. & Montal. ibi per eum allegatum, & Soto, relatum per Couar. in 4. para. 2. c. 3. §. 1. n. 18. fol. 28. & glmagnam in l. 11. 7. par. 1. & nouissime Doctor Molina, de primogenijs Hisp. li. 1. c. 13. n. 98. vbi ex hoc inquit in maioratu etiã iurisdictionẽ annexa habente succedere posse hos tribus posteriorum ordinũ supra relatorum cõmendatores, qualibus religiosi exclusi sint per fundatore, nisi expresse religiosi militiæ ordinum excludatur, vt ibi per eũ. Sic, laicis magis assimilentur, nimirũ si ex nostri tex. permissione pos sint hæc officia secularia exercere. Quã uis Did. Perez. l. 10. ti. 11. lib. 8. ord. col. 1530. alind velit. Cuius opinio posset procere in 15. qui sunt intra claustra monasterij seruitio illius deputati in habitu clericorũ, ordinibus q; saltim subdiaconatus initiati, vnum tamen inquit Did. Perez, hic fol. l. 12. ti. 16. li. 2. or. col. 631. in prin. scilicet, quod Princeps exp ressepræcepse derogando nostre legi posset facere & permittere, quod prohibiti officia hæc secularia exercere, prout sunt illi S. Ioan. commendatarij, possent illa obtinere & accepta re. Non enim tenetur Princeps legẽ sibi imponere a qua recedere non liceat. Si quis in prin. deleg. 3. Et tunc dicit cessare contra ralem dispensationem vtilem obreptionis, & subreptionis, & dicit etiam facere rationem l. fi. C. de crim. sacril. Quod tamẽ apud me dubium est circa hos S. Ioan. religiosos 5 co quod vere religiosi sunt, neque secularibus negocijs sedebent immisceri, vltra quã instituti regula permittit. Et ita voluit Mincede succ. cre 2.5.26.n.76. hãc rationem textino stro assignare. Nõ enim, secũdũ eũ di cẽdũ est, eos, qui hoc seculũ, orbẽ, hominũ, comercia, vt ad diuini numinis cultũ se cõferrẽ, derelinquãt, rursum ad res humanas aspirare, varios incõstãtesq; reuolare, & prout ãsteri repetit ipse Mincin. 5. 30.n. 134. Cũ q; ita sit, Principis licentia, quoadhos S. Ioann, cõmendatores nõ sufficere arbitror, prout Dida. Perez, arbitraba tur, nisi & superioris eorum licẽtia & sanctissimi põtificis interueniret, quę quidem maxima nõ interuenięte causa minime daretur, neque concedide beret. Sed an & milites ij sancti Iaco-

bi,Calatraue,& Alcantare militiarũ
4 salutm ¶ in crimẽ alibus priuilegioſi gaudebunt,vel ſuæ ordinis tangit late glo.magna in d.l.1.ti.7.par.1. & in duobus militibus Alcantarenſis,vel delicet,& Calatraue militiarum criminaliter accuſatos vidi & audiui a iuriſdictione ſeculari exemptos, & pro puniſſione remiſſos ad ſuperiores ſuæ ordinis,& in militibus ſancti Iacobi,concordia ſic eſſe deciſum in quit glo.illa,in d.l.1. Notandum etiã eſt,quod i) commendatores Rhodi, qui nunc ſancti Ioannis vocantur,& qui pro chriſtiana republica contra Turcas & infideles pugnant,& quoti die ſunt in habitu & potentia pugnã
5 di,ſunt veri ¶ milites,& qu priuilegijs militaribus gaudent, ſecundum Dnd.Perez,in 1.1.col.1339.vſq. 1.lib.4 ordi.& in col.1326.allegat Alber.in 1.licet C.locati.colu.2.melius quam alium tractantem,qui ſint milites,& qui priuilegijs militaribus gaudere debeant,quorum requiſita ibidem ipſe Did.Perez,col.1338. poſuit.

IN LEGEM DE-cimam ſextam.

1 *Limites & cõfinia per lapides erectos probantur.*

2 *Limites in inſtrumento ſignati probãt dominium inter partes enuntiantes & illis ſtatur.*

3 *Limitum diuerſitas,an faciat præſumi rem eſſe diuerſam.*

4 *Limites debet perſonaliter Corrector viſitare & lapſos erigere, & punire mutantes eos.*

5 *Vbi agitur de publica vtilitate nõ debet recedi a perſona nominata.*

6 *Procu/ſat eſt generalis viſitator & circuitor totius prouintiæ.*

7 *Limitum & terminorum quis fuit primus inuentor, & an eorum amotor gaudeat priuilegio eccleſiæ.*

8 *Singuli de vniuerſitate an poſſim eſſe teſtes in cauſa limitatum & terminorum.*

9 *Sententia terminorum lata cum aliquo ex vaſſallis an profit, vel nocet domino.*

SVMMARIVM.

Correctores tenentur ponere & reparare limites,& ſigna inter hoc Regnum & extraneum, vel cum alijs territorijs Regni confinantia.

1 *Quoniam hiros 3 ſeculos.* Hic eſt vnus modus¶ probandi limites & confinia locorum ſcilicet per lapides erectos ſecundum tex.in l.1.ſ.9.qui in medio.ff. de falſis l.qui tabulas,in prin.ff.de ſuꝛtis & ad cognoſcẽdos fines fundoꝝ dicit ponẽdos eſſe limites,tex.l.ſi.ti. 15.par.6.quã allegauit ad hoc Auen. c.4.Prætor.n.19.& 20.lib.1.vbi alios probandi modos refert,de quibus & per Auiles.c.6.Præt.verb.terminos, & verb.ley de Toledo nu.14.cõ aliquibus ſeq.& quaſi per totum illud capitulũ plura de limitibus ijs refert,quæ licet in ordinarium poſſit videãtur,vtilia tamen ſunt. Habemusque ſimilem tex.noſtre in l.2.tit.6.infra ſito lib.ſa citque tex.in l.ſi irruptione ſ.ad officium.ff.ſinium regũ. Vbi dicitur, quod ad officiũ iudicis pertinet de finibus cognoſcere,& menſoꝛe mittere,& q̃ alle debet eſſe præſens ſi oꝑtuerit, monendo partes ad intereſſendum ſinium cõſtitutioni & erectioni ſecundum eund. Auiles,vbi ſupra.gl.n.4. Et quid ſit ſimesvulgo mojõ,habem⁹ optimã l.ſi.tit.14.par.7.& notãdũ q̃ cõfinia in inſtrumẽto poſita ¶ præſertim in facto antiquo, probant dominium inter partes enuntiantes,& illis ſtatur,

ſtatur,quia quil behꝛa ſumitur ſcire cõſines re ſue,ſecundũ Marth Affli. in deciſ.83.n.2.Et an confinũ diuersitas faciat præſumere ¶ rẽ eſſe diuerſam,videtur ſi idem Affli.in.deci.43.n. 3 1. Et de practica procedẽdi in cauſa confiniũ vide per Feli.vitra ſupradictos in.c.q.ita indicare circa finem, c.61.ver.ad.7.q̃ de præſcripti.& per Firmanũ,in repertorio,in verbo.cõfines.Ex quibus cũ iudex cõſinare regni viſitare teneatur,teneatur & qualiter Corrector in hoc territorio perſo
4 naliter¶ viſitare cõfinia,& teſcere,& erigere ea, ſi lapſa ſint,ſet immutata & putare nu ãtes ea,ſecundũ Auendaꝝ.Præto.n.43.lit.fundãte ſe ex eo, q̃ in perſona viſitatio villarũ & poꝑtorũ territorij ſui pertinet Correctoꝛi,ſecundũ text.in l.6. tit.6. infra eo.li.Quoniã quando agitur de publica vtilitate vi eſt deviſitatione temi
5 noꝝ,nõ debet recedi a perſona ¶ nominata ſecundũ Bal.q̃ ipſe Auen. ibidẽ refert.in d.n.43.verſi. nimirũ. Et ideo neq; per ſuũ locum tenentẽ poſſet Corrector terminos territorij ſui viſitare.Quod tamen non placet, neq; verum credo,tam ex tex.noſtro, ibi *y juezes*/ſed locũ tenens iudex eſt, & par ipſi Corrector,vt.l.10.Huius tituli, diximus. quam ex.d.l.6. ibi,*o por ſus tenientes*,quæ clara eſt ad hoc & ita tenebat Auiles.c.6.Præt.gl.on perſona,& ita tenendũ credo: ipſe ta men Corrector,ſi potuerit,cũ ei hoc principaliter iniungatur, per ſe & per ſonã viſitet terminos,niſi iuſta cauſa deſiaceatur.Nam tunc perlocũ tenẽtẽ ſuũ officio propoſitũ ordinarie poꝛte
6 rit optime viſitare: nã procõſul eſt generalis viſitator & circuitor totius prouinciæ,& debet viſitare locapubli ca,ſecũdũ Bal.in l.ſi in aliqua,de tex. ibi.ſi de offi.procõ.& lega. Eiquiſque rit prim⁹ inuẽtor terminoꝝ & cõſiniũ,& qualiter terminoꝝ amotoꝛnõ gaudet priuilegio eccle.l.Regia par-

COPIA OHV

titarũ. Et quæ actiones intẽtari poſſint cõtra terminoꝝ motoꝛes,vide ſupradictes brenner & ſpecialiter,& ne finis omnũ tendit Oroſius,hoc nociu re verbo,agris ſterilis poſiti.n.16.cũ
8 7.ſeq.col.34.ff.de luſ.& iur.Et an ſinguli de vniuerſitate poſſint ¶ eſſe teſtes in cauſa vniuerſitatis,puta ſi determinis agatur,vel de paſtu,tradit Cona.in pra.c.18.n.4. & gl.l.18.ti.16. p.2.& Villa.in ærario mille com.opi.l. tera. T.n.107.cũ ſequẽ. aliquibus,
9 Et an ſententia terminoꝝm ¶ latæcũ aliquo ex vaſſallis nocear,vel profit domino ſuo,tradit optime Auenda.c.Præt.n.9.& 1.libꝛi.

IN LEGEM DE-cimam octauam.

SVMMARIVM.

Pœnæ per Correctores,aut iudices alios applicatæ operibus publicis conſumendæ ſunt cũ interuentu,& conſilio concilij ciuitatis.

Neruinjendo en ello el regimiento. Allegat eam Auen. c.10.Præto.nume.15.in fine,& in c.14.in fi.l.2.Et ſecundum hanc noſtra declarãda,& intelligẽda eſt.35.tituli ſequẽtis, quæ antiquior lege noſtra eſt,in quãtum ibi diſponebatur,condẽnationes pecunarias operi publico,vel pio applicatas pertabellionẽ & cõcilij eſſe ex pẽdẽdas,in opus illud,ad q̃ applicabantur. Nã lex illa debet ſecundũ noſtrã intelligi,ſcilicet,interueniẽte cõcilio ciuitatis, Aliter enimlex illa.35. per noſtram corrigẽtur,niſi ſic declares eã, & ſupplicas ex noſtra,cũ nõ nouũ leges poſteriores per priores & ecõtra intelligi ,ſuppleri, & de-

clarari: præsertim, vt eatretur iurium correctio. Et ita voluit sentire, & declarare copilator huius Regiæ recopilationis, dum in margi nali additione super l. nostra illius l. 35. corrupte eam allegando meminit.

IN LEGEM DE-cimam tertiam.

SVMMARIVM.

Electus & receptus in populi cor rectorem & Iudicem ingressus officium statim iubeat præconizari, vt omnes pondera & mensuras intra terminum con uenientem mesurentur: & corrigant: aliter enim hoc non fa cto, nullas pœnas falsi ponderis autmensuræ percipere poterit.

Quæantes de lo auerbecho. Notanda sunt verba hæc ad intellectum & declarationem l. 1. & sequentium, ti. 13. lib. 5. infra pœnas falsi ponderis falsæque mensuræ describentium. Et debentiu dices ad hæc præmaxime aduertere, expedit enim Reip. ne falsis ponderibus, & mensuris merces vendantur, & ne impuniti remaneant falsum cõmittẽtes. Nummularij enim, vel mercatores falsi aliquid agentes in professione sua, vel technas summouere a iudice ad tempus, aut in perpetuum possunt, & pœnis affici legalibus l. moris ff. de pœnis. tex. l. 1. 5. præterea curare ff. de offic. præs. vrb. Et aliamul ta, quæ iudex potest corrigere deseri bit Auendaño cap. 19. Præto. nume. 30. lib. 1.

Por las leyes de nuestros reynos. Non ergo poterunt puniri pœnis legũ d. titu. 13. infra lib. 5. falsis ponderibus vel mensuris vtentes, si præconiũ, de quo in tex. nostro non fuerit datum. Et in hoc casu non erunt correctę pœnæ impositę de iure antiquo cõtra tales falsa pondera & mensuras habentes; & eis vtẽtes. Vel saltim & melius poterit in tali casu procedi ad fractionẽ talium ponderum & mensurarum fal sarum, quibus cum mercibus venditæ sunt, & ad restitutionem damnorum proximis illatorum ex talibus mensu ris & falsis ponderibus & mensuris.

IN LEGEM VIGE simã secundam.

1 *Eligendi sunt ad officia tales, qui valeant, & possint ea exercere.*
2 *Negligentia pro maxime delicto reputatur.*
3 *Propter negligentiam dominorum potest Rex iurisdictionem eis auferre.*
4 *Negligentia qualiter probetur, remissiue.*
5 *Propter iudicum negligentiam solent delicta incitatiue.*
6 *Propter potentiam licet multa fermittantur, quod administrationem vero iustitiæ potentia odiohabetur.*

SVMMARIVM.

Iustitiæ officia potentioribus, & aliis hic declaratis danda non sunt, nisi secundum quod in lege nostra disponitur.

Caualleros hombres poderosos ni priuados. Ad officia enim illi præficiẽdi † & eligendi sunt, qui ea administrare, & exercere possint, & valeant, scientiaque, & expetitẽtia habeant. Eleuati enim potẽtes potẽtia, & superbia sua & de sua confidentes potestate, maxime negligentes erunt in administratione iustitiæ, & ex magna potentiapro rumpunt in illicita, vt inquit glossa, nobiles, in l. 2. tit. 9. part. 2. Quæ quidẽ negligentia, & in iudicibus, & inprælato abhorretur à iure, & eam ipsi fugere tenentur, secundum Card. in Clem. 1. 5. 1. de sepul. Et in iudice negligentia maximum † delictum reputatur, secundum Paream, de syndicatu, verbo, negligentia, 5. & ob negligentiã ministrandæ iustitiæ, licitum est partibus sibi dicere Nullus G. de Iudęis prout hęc, & alia de negligentia refert Auenda. cap. 1. prætorum, nu. 32. versũ. decima causa li. 1. Imo & propter dominorum negligentiam † potest Rex iurisdictionem ab eis auferre, secundum eundem Auendaño, li. 1. Prætor. cap. 5. num. 4. in prin. & nume. 12. versũ. & eodem, cum sequent. & glo. por in l. 2. tit. 1. par. 2. Et quali ter probetur negligentia † in d. ca. 1. n. 31. refert ipsemet Auenda. & Aniles c. 1. prætor. glo. fiel, nume. 37. & Lanfran. de Oriano, in c. quoniam cõtra, verbo, restium depositio. nu. fi. & Barto. consi. 102. charissime Domine isti nostri. Et ob hanc negligentiam, secundum Auenda. in d. nu. 31. vers. quę negligentia, dantur mandata † quęvocantur literæ incitatiuæ contra dominos vassallorum, vt administrent ipsi tiam, quibus negligentibus administratio reuoluitur ad superiorem. Et cum negligentiam hanc in potentibus damus, & ad oculum videmus, non sunt eis ministranda officia iustitiæ. Et si licet propter potẽtiã † multa in iure permittantur, quæ alias nõ permitterentur, secundum Auend. c. 4. prætor. nu. 14. versũ. cum igitur, lib. 1. tamen quoad administrationem iustitiæ potentes odio habentur. Et sic ab iis officiis per rex. nostrum excluduntur, quem ad hoc allegauit Auenda. c. 19. Præto. nu. 19. versũ. nobilitas igitur, lib. 1. Vbi declarat quis potens dicatur, & ad hoc allegat quandã ordinamenti legem, quæ est l. 8. tit. 10. li bro 9. infra, & idem Auendaño c. 12. prætor. nu. 13. in medio libr. 2. Et quo ad nostram legem priuatus Regis potens dicitur, qui in d. l. 6. non erat pro tali habitus. Idemque prouideturper tex. in l. 5. ti. 4. supra isto li. en los adelantamientos de Leon, &c. Non tamẽ omnes numerati in d. l. 9. quo ad nostrum propositum potentes iudicarem, sed illos tantum, qui milites & nobiles, & de titulo dicũtur, & in vulgi opinione pro talibus reputantur. Tempore tamen nostri inuictissimi Philippi Regis christianissimi solus ipse & non alius potens vocari potest. Et sic potentes, qui vocabantur in administratione iustitiæ æquales sunt impotentibus, & æqualance omnes iustitia metiuntur.

Delege 23. vide quasi similem leg. 5 tit. 6. infra eo libo, vbi videbis aliqua.

Delege 14. Vide etiam tex. similem in l. 7. in fine, infra tit. proximo, & hęc pro hoc titu.

Sequitur tit. 6. De la instruction y leyes, de lo quehan de hazer los Alsistentes, Gouerna dores, Corregidores, y Iuezes de residencia del Reyno.

Vm superioribus titulis pertim in supra proximo di ctum sit, de iudicibus pluribus Regni, & de Alsistentibus & Corrector ibus populorũ & eorũ officiis qui nisi haberẽt leges & instructiones, quib' gubernaretur facilter errare posset, ideo subsequitur nos ster titulus instructionẽ eis prębẽs, do cẽsq; qualiter in officijs, & iudicijs y dicatib' se debeãt habere, & in huius

titruli declarationẽ, ſicue & aliorũ auctoris perlectis doctor. ſuecinct e eos referendo procedemus.

IN LEGEM Primam.

1 *Iurisdictionem ſibi propria aſſumẽtes authoritate, qua pœna punientur.*

2 *Officij de ſeruitione circa læſamaieſtatis committitur, & ibi declaratio.*

3 *Gerens ſe pro aduocato, vel comite. Vel aſſumens nomen alterius falſitatẽ commettit.4.*

5 *Adminiſtratio non conceditur ante ingreſſum officij, & quando officium ingrediatur.*

6 *Iurisdictio an teſtibus, vel ſcriptura probari poſſit.*

7 *Mandatum ſeruãdum eſt, vt ſonat, & ampliatiues, & reſtrictiues. 8. & 9.*

10 *Mandata Regia adimplenda, niſi falſitr cauſa & tunc ſecunda inſtio expectatur.*

11 *Mandatum ſuperioris non implentes qualitercunque puniuntur.*

12 *Iuramenta facienda per Correctores remittitur.*

13 *Ignorans non punitur, & ſic receptas delinquentem vel præſtans ferramẽta.*

14 *Ignorantia facti, quod quis indagare teneatur non præſumitur.*

15 *Correctores teneatur ſe informare de vita ſuorum officialium, & pro eis tenetur.*

16 *Opera malorum hominum vtens culpæ reus eſt.*

17 *Iudices puris manibus eſſe debent, per quæ præter ſalaria recipere: etiam ſi ſit poculentum, vel ſculentum in modica quantitate.18.*

19 *Iudex neque vt ſuſtam ſententiã ferat licet ei vltra ſalarium accipere.*

20 *Iudicem indemnem ſeruare ab iniuste fouenti iuſtam cauſam, & an iniuſte repetere datum pro iuſta ſententia dictum.19 dicitur.*

21 *Aliqua relinon poſſunt aliquid a tarcerati recipere, niſi vt tibi.*

22 *Donatio cauſa remunerationis an poſſit iudici fieri.*

23 *Iudici non licet quid promitti. Velaccepturab eo,minus officio recipiendũ.*

24 *Baraterium tantum, & non perfidiæ an punitur.*

25 *Iudex reſtituens male acceptum an euitabit pœnam infamiæ.*

26 *Baratevie crimen atrociſſimum, & ſimile crimini læ maieſtatis.*

27 *Libell' baraterię qualiter formetur.*

28 *Iudex teneturob dona tradita familiæ ſuæ ſi ad eius peruenerunt manus.*

29 *Dona relicta in pariete tacite indicẽ, & recipiente punitur ac ſi manu caperet.*

SVMMARIVM.

Iudices ad officium iuſtitiæ adminiſtrandæ admiſſi contenta in lege noſtra obſeruare tenentur, & adimplere.

POr nueſtros Aſſiſtentes. Super iis verbis Aulles inpræſẽti in capitulis 2. Prætorum, gloſa.d.folio.19. exordiatur materiam qualiter poteſtas eligendi officiales in Regno pertineat Regi, de quo ſupra in l.3. tituli præcedentis diximus, & itidem in.l. 1. titulo.1. libro.4. infra quaque pœnapuniantur aſſumentes ſibi propria authoritate iuriſdictionem, tradunt plures relati per Auendaño. capite.1. Prætorum. numero.33. ad finem libro.1. & Aulles, in gloſa.1. numero.6. Vbi inquit, quod crimen læſæ maieſtatis committitur ſi dolo malo & ſciẽnter id fecerint, quod tamen intelligi poteſt, quotieſcunque exercitium huius aſſumptæ propria authoritate iuriſdictionis

ctionis, per aliquod durauit tempus, ex quoprædicium magnum ſumpſerat, tecus vero ſi per paruum tẽpus, paruumque, aut nullum damnum ex hoc reſultauit. Tunc enim non ita grauiſsime pœna dicẽtæ læſæ maieſtatis deberent puniri, Videmus etenim quod quanuis per deſertionem officij, ex qua deſertione † crimen læſæ maieſtatis committitur, non commit titur ſi paruum fuit illatum ex deſertione prædicta, im, ſecundum gloſam dexa, in l. 2. titu. 2. part. 7. Igitur, & eodem modo dicendum eſt, cum per exercitium: licet acriter, & tunc deberet puniri. Imo & falſitarem cõmittit gerens ſe pro iudice qui non eſt, † ſecundum gloſa, ex talle. per tex tu. ibi in l. 2. titu. 7. part. 7. itidemque ſumens nomen alterius † vel etiam abradens nomen alienum ſuum apponendo ſecundum Alexand. post Batto. in d. a Titio. ff. ad muni. per. l. 2. qui in rationibus, & ibi Alexand. ff. de falſis, velſcribens inſtrumentum nomine alterius abſque eius conſenſu, & licentia l. qui veluti. C. de falſis. Nam & alienam ſignum ſumens falſum committit, ſecundum Auendaño. capite. 19. Prætorum. numer. 32. in prin. lib. 1. & Gometium Leon, in Centuria inſtrum. iuris. capite. 65. Falſariſque etiam iudicatur aſſerens ſe nobilem cum non ſit, vel procurans, vt non apponatur in libro del padron, ſecundum Auendaño. cap. 14. Prætorum. num. 13. lib. 2.

Las cartas de poder que lleuã Aulles hic in verbo, cartas, fol. 22. profequitur qualiter literas commiſsionis de bet iudex oſtendere in concilio ciuitatis, ad quam adminiſtrandã electus eſt. Et ante earum præſentationẽ nullam iuriſdictionem habet, neque exercitium eius, quia adminiſtratio non conceditur ante † ingreſſum officij. l. obſeruare. ſ. finali. ff. de offi. proconſul. Paul. l. abſenti. numer. 2. ff. de donatio. Ingreditur autem officium cum literæ præſentantur, & iuramenta, de qua hic & alibi facta ſunt non ante. In ſuperque ipſe Aulleshic numero. 4. inquit, quod mandatum hoc, & ſic iuriſdictionis commiſsio ex tex. noſtro ſcriptura, & non teſtibus † probandum eſt. Quod tamen eſt intelligendum ſecundum. Auendaño, dicto cap. 1. numero. 30. libro. 1. quotieſcumque agitur de probando priuilegio ad conferendum alteri iuriſdictionem: nam tale priuilegium ſcriptura debet probari. Temporalis tamen iuriſdictio ordinaria etiam teſtibus probari poteſt, ſecundum Auendaño, dicto numero. 30. & ibi tex. num. 100. Nam & delegata iuriſdictio, ſecundum eundem Auendaño ibidem ſolo verbo datur Regis iure noſtro Regio. Et nimirum Nam ſi conſteret dicte acquiri poteſt iuriſdictio, vt probatur. l. 5. ſupra tit. proxmo, imo & tolerantia eſt cauſa attribuendę iuriſdictionis ſecundum Auenda. vbi ſupra. ergo ſcriptura pro iuriſdictionis temporalis probatione non requiritur nam ſi requireretur ſupradicta videbantur non ſufficere ad iuriſdictionem acquirendam & exereendam. Hęc tamen difficulta te non carent: nam & ipſe Auendan. contrarium videtur tenere in ritu. de las excepciones, num. 3. in prin. & late & optime Caro. de Graſa. libr. 1. regal. Fran. iure. 8. pagi. 124. in paruis.

Mandado. Hic exordiur Aulles materiam mandati, num vi ſonat obſeruandum ſit? Et reſpondendum eſt affirmatiue † pro regula quod ſic. ex tex. in. quicunque C. de exact. tribut. libro. 12. cap. cum dilectus. de reſcript. lib. 6. diligenter. ff. mandati. tradit Abb. in. cap. quo ad conſultationem, de re iudic. num. 24. Hippoly. conſi. 21. numer. 59. cum ſeq. Aciar. l. 5. ſi ſtipu-

lanti,nu.6.ff.de verbo.obli. Iaſ.l.qui quartam,n.4.delega.1.Soci.reg.252. & optime per Iaſ.in l. ſi procurator, C.de procur. Vbi teſtert quatuor caſus in quibus licet mandati fines excedere. Et Segura,& eius additio.in l.ſi legati cauſa n.235.ff.de verb. oblig. Quod adeo verum eſt,quod etiam ſi
8 in mellus † & in Domini vtilitatem excedatur non valet quod actum eſt, & punitur procurator,ſecúdum Auiles vbi ſupra,n.8. & Hyppol.in practi.5.ſucceſsiue,nu.5.cum 41 ſequen. Quia omne factum præterformá mandati eſt nullumipſo iure ſecundú tex. in l.item eorum.5.ſed ſi ita ff.quodcu ius que vni.nomi. Contra quod tamẽ videtur id quod inquit Iaſ.in d.l. qui quartam n.4.ſcilicet,quodſi pinguius adimpletur mandatum non vitia tur actum. Niſi dicamus quod dicũt Hippo.& Auiles procedat, cum ſubſtantialiter ſit digreſſionemandati ſecus vero ſi ſuperficialiter ſecundum Suarez l.poſt rem. q.6. incip .quia ſupra viſum eſt,n.12. Nam ſi ſuperficialiter ſecundum eum,nõ vitiatur actus, putas ſi tu procurator,cui mandaui,vtvẽdas rem meam, vendis vt tuam propriam& promittis de euictione:quia tunc non excedis fines mandati,&ſi quid præſtas nomine euictionis poteris recuperare a me,ſecundum Iaſ. in l.ſi ita quis.5.Scia.nu.5.fol.190.ff. de verb.obli. Satis enim dicitur man
9 datum ſeruari † quando mãdatarius, vel iudex facíunt actuum propinquũ ſeu vicinum mandato,ſecundũ Abb. in c.cauſa,col.2.verſi.oppo. contra tex.& ibi Felin.verſi.actus contiguus de re iudi.vbi ipſe Felin.n.5.declarat quis dicetur actus cõtiguus. Idem Felin.in c.cum dilecta,verſi.limita. ſecundo,de reſcrip.vel ſi mandans,idẽ dixiſſet,ſecundum Suarez, vbi ſupra, 10 fans etiam dicuntur ſeruari fines mãdati ſi obſeruantur per æquipollens, ſecundum Iaſ.in d.§.ſi ſtipulanti.n.9 & Auend.c.2.Prætor,n.14.verſi.ſufficit tamen lib.1.& Auiles hic glo. 11 dado n.9.fo.54.pro quo eſt tex. in l. cum controuerſia 5.mandati ff. man da,quem ad hoc dixit ſingularem Iaſ. in l.2.nu.16.ff.de liberis & poſth.& Deci.in l.2.5.creditum n.16.ff.ſi certum pera.Notandum itidẽ eſt,quod ſi quid mandatur alicui per modũma gis periculoſum,cenſetur & mandatum per minus periculoſum,ſecundũ Suarez d.l.poſt rem d.q.6.n.12. pag. 342.vbi ex nu.15.exempla huius dicti colliges Et an mãdatarius, qui habuit mandatum ad recipiendam pecuniam,prout ſibi videbitur & place bit ad intereſſe,teneatur probare,vel nominare perſonas,quibus ipſe ſoluit ad effectum,vt mandans illas poſſit repetere,vide bonam deciſionem 91.Matth.Afflict. Et vnam optimam limitationem ad dicta,quod fineſmãdati non debent excedi,ponit ſi vera eſt,Iaſ.in l.1.5.ſi procurator n.3.fol. 92.ff.ſi quis ius dicen.non obtempe.

Officio. An quis duo officia poſſit obtinere tractat Auiles,in preſenti,quia extra materiam omittam,ſufficit ſcire quod duo officia incompatibilia habere quis non poteſt,compatibilia tamen poſſet.

Tſel. De iudicis fidelitate plura tradit hic Auiles,& omitto ea. Notoriũ eſt enim omnibus iudicibus, in tales ideo eſſe electos,quia de eorum fide litate Rex confidit. Quam ſi non ſeruauerint,inuehitur contra eosextus in c.cum æterni tribunal. de re iudi. in 6. Quam plures tamen fidelitatem hanc franguntˀ,& in fideles ſunt iuſtitiæ & iuris,& tamen non puniuntur, fortaſsis quia Regias non tangit aures infidelitas eorum.

Mandamientos. Mandata Regia † ad implenda eſſe,vltra Auiles,hic proſequitur Auend.c.2.Prætor.n.14.verſi. item

item iurant,cum aliquibus ſequentibus fol.29.lib.1.& videnda eſt l.11.& ibi gl.tit.13.par.2. Ex iuſta tamen cauſa poterunt non exequi,vt ibi per Auend.cauſam inferentem. Ex quo Auiles hic inuehitur in n.5.o.43.contra miſeros Prælatos,& Rectores ciui tatũ,in conſiderate adimplentes mãdata,quæ aliquando non tenenturad implere,ſed expectare ſecundam iuſſionem prout in 14.tit.3.lib.1. ſupra diximus. Pura ſi ſunt contra ius,& in præiudicium iuris quæſiti tertio alicui,vt conſtat ex l.ii.& ſequentib. tit. de las prouiſiones, infra lib ſequenti vbi videbimus,& tenet Matth. Afflic. in conſtit.Sici.li.i.tit.93.n.17. Vbi & inquit quod ad hoc vt officialis di 13 catur circa mandata commiſſiſſe defectum,requiritur,quod defectus illeſit perperam,& fraudulenter cõmiſſus. ii Et qualiter puniatur non implens † ſuperioris mandatum,vide Tho:Grãmati.deciſ.Neapol.4.o.n.20 .cũ ſequ. & alios relatos per Auend.vbi ſupra, verſi.hic adde,& d.li.i.& 16.tit.3.par. 2.maxime l.illam 16.ponentem pœnam non obedientibus Regum mandatis:& pœnam non obedientiũ prouiſiones ſenatus,ponit tex.in l.29.tit. 4.lib.2.ſupra.Et ſi emanant ab aliqua ex cancellariis vide pœnam impoſitam non obedienti,per l.7.tit.5.lib. 2.ſupra.Et pœnam perſonarumEccleſiaſticarum non venientium ad Regis iuſſum,& vocationem , vide per tex.in l.1.tit.3.lib.4.infra.

Aunque eſten ſuſentes. Nouiter eſt l. 64.tit.4 lib.1.ſupra,& quanuis l.21. infra iſto tit.& libro contrarium diſponat,tamen lex noſtra,& illa 44.tan 14 quam nouiores ſeruandæ ſunt,vtin il la.21.dicemus.

Iuramento. Quæ tenentur correctores iurare,vide per Auenda-ca.2.præ 15 to.n.1.& 3.lib.1.vbi & de pœna contrauenientis iuramento.

Nilleuaran,ni conſemiran lleuar was derechos. Verba hęc declarat late Auiles hic,& quę iura eſſent ſtatuta iure communi & Regio pro ſportulis,vide late per Auend.c.2.Præto.n.14.verſi.in eo,vero cum aliquibus ſeq.fo.27 lib.1.Quæ iura quo ad tabelliones au cta ſunt per aranzel nueuo.

Pueſtos,& in verbo,ſetenas,vltra Auiles,hic hæc verba declarantem de ſeptenis videnda ſunt dicenda,in l.7 infra eo.

No lo ſupieren. Plura de ignorantia referti poſſent,vltra Auiles hic plura referentem:paucis tamen nos expediemus. Notandumque eſtquod licet ignorantia facti regulariter nõ punia tur † & ſic ignoranter receptãs ſures, & deijnquentes,non punitur,ſecundum Bart.in l.in l.omnes,nu.2.C.de agricol.& cenſi.lib.11. Imo & receptans illum,qui communiter non reputabatur delinquens non tenetur,ſecundum Hippol,in pra.5.aggregator, n.34.cum ſeq.pluribus.Item & præſtanti ferramenta ignoranter alicui, quibus cum deliquit,parcitur,ſecundum Bal.in l.quicunque,n.22 . & 23. C.de ſeruis fugit.tradit optime gloO los encubrierẽ,in lu8.tit.14.par. 7.& Anto. Gom.de delictis c.3. nu. 50. per totum.Quia ex animo delinquens punitur,non vero carens eo, ignorantiaque in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur, per regulam, & glo. & Doct.in l.error.C.de iu. & fac.ig.optime per Iaſ.ſi res n.35.cũ ſeq.de lega.i.hęc tamen liceret ita ſeha beant,Correctˀ tamen tenetur dede lictis ſuorum officialium,etiam ſi ignorãs ſit.In facto enim† alieno quod quis indagare tenetur non præſumitur ignorantia,ſecundum Abb. in c. innotuit,n.9.de elect.Iaſ.in d.l.ſi res 15 n.40.Correctˀ vero tenetur indagare,& ſe informare de vita †ſuorumofficialium,& moribus eorum, tenetur

que

que pro iis qnę in officio male gesserunt, secundum Puteum, de syndicatu, verbo iudices ad syndicatum qui sint.c.2.incip.an si potestas condemnauit.num.20.fol.313 & in verbo,familiaris,seu familia potestatis.c.3,an ex eo quod,numero.2.3.9.10.& 15.cum.5.sequent.foli.150. & Catalanus,de syndicatu.numer.20.& 22.& Amædeus,in eo.tracta,de syndicatu.nu.108 & 196.cum sequent. pluribus eos ramen exhibendo satisfacit, secundum Cataldi,vbi supra.nu.16.& tex.in l.4.insine,infra isto ti.& li.vbi & dicemus alia circa hoc.Intelligetamen quod tenetur Corrector pro eis,quos secum duxit,prouisis tamen ab eo,secus si a Rege,prouideantur, secundum Bal.in addit.ad Specu.tit. de accusatore,col.pen. Item tenetur pro eis de commissis in officio, non vero si extra.Item tenetur pro eis cõdemnationem soluere,quoties illide familia condemnati sunt legitime,ita quod sententia valeat: secus vero si nulla sit sententia illa:quonam tunc non tenebitur index pro eis,secundũ Deci.cons.7.nu.9.Item tenetur pro pecuniaria condemnatione, non vero pro corporali,vtin d.l.4.infra codicemus.Si ergo tenetur Corrector pro male gestis officialium suorum in officio delinquentium,nimirum, quod ignorantia eum non excuset.
16 Culpę namque reus est vtens opera malorum hominum secundum tex. in §.fi.inst.de obli.quæ ex quasidelic. naſ.l.fi.seruus fetuum.§.Proculus.ff. ad.l.Aquil.& ff.nautæ caup.stab.l.1.inprin.optima.l.7.ti.14.p.7.Et illius quem quis præfecit ad aliquod officium conditiones & qualitates scire præsumitur,argu.l.fi patronatus,in fine,ff de confir.tuto.&ibi notat Jacob.de Aren.& Bal.in margarita,verbo,Electio,versi.14.quos allegat Roshus,de iure patronatus,verbo, homicidium.nu.17.Et in ſa ſis dem est ticorum familiarium,& consanguineorum scientia præsumitur secundum Bart.in d.l.quicunque.num.31 & in culpa fuit qui eligendo, prout in proposito tenet Rebuf.in.Momodo constituit.Franciæ.tit.de seruiceexcut. glo.15.ari.7.nu.fi.pagi.82.& Additio.Capellæ Tolo.in.164.& melius.195 & Theo Gram.de offi.3.nu 11. & ſex casus ibi ignorantia excipiatur,mitte vide per Bald.in l.fi.mulier petitus,C. de petitionibus.

Dodius. Similis text.in l.8.infra eo
17 & l.5.tit.9.infra il.o libro.dem in situ dice delegato probare.Judices enim ciuiles administrationes habentes absq; nominatione alieni, & puris manibus debent esse,solum sſi pẽdijs ſuis contenti.Texus est in authen.vt iudi.sine quo ſus.fe.5.cogitatio. & in authen.de mandatis principum § 1.tex.in e.non licet.in.q.3.quod late prosequitur hic Andreas, & Auend. de.2.2.Praetorum,num.4.5.& 6.lib.1. & late etiam Matth.de Afflictis,in cõsti.Sicilię,libro.1.rubri.42.nu.1.27. cum pluribus sequen.& Rebuf.in.3. tomo consti.Fran.tit.de salar.tasatio.prouisi.proces.art.1.glo.1.nica, per totam,vbi optima in proposito dicit,quæ si mei esset in statuti, transplantare hic possem,& tacere authorem,prout aliqui faciunt.Itidem quæ facta ſcripturæ hæc iudicibus probibentur,vt inquiet vere ex Simancas de institutione cathoſi.tit. 34. num. 42.cum sequent.& Florentino, in.2. par.ſuæ summæ.tit.9.cap.1.§.2. Sufficit tamen scire receptiſsimũ esse nequid præter iura taxata licere accipere.Iubemur,& Iancimus.C.ad.l.Iuliam,repe.& probato crimine, efficio,quamuis nondum finito priuari poteſs,secundum texcum in.1.iudices. C.de dignit,lib.12.Imo ſi finito officio fugiat iuramento partis hæc probari bati possunt gl.in d.authi. vt iudi.sine quo,ſuffra.5. necessitate, de qua in l.6.tit.9.infra eod.dicetur. 19 Grauiter enim culpandi & puniendi sunt indices,qui ob administrandam iuſtitiam aliquid muneris recipiunt, ex.l.5.2.tit.14.par.5.quibus pœna imponitur per l.5.tit.9.infra isto libro, & per Auend.tradituri in dict.cap.12. nu.6.& Puteum,de syndicatu,verbo, Barateria,& Couarrian ca.peccatum 2.par.§.3.nu.1.vbi quid in conscientia.Et nouiſsime de pœna iudicis Barateriam committentis,vide per Olanum,in concordia Antinomiarum litera B.nu.36.vſque ad 44.Hæcque adeo vera sunt,quod neque eſculenta aut poculenta recipere possunt modo ſalarium ſufficiat,secundum texin dict.auth.vt iudi.sine quo ſuff.§ licet per l.pleb.scito.ff.de offi.præſi.aliud permitterentur:quod tamen hodie non permittitur etiam in minima quantitate ex tex.nostro,& in dict.l. 5.tit.9.infra eo.& melius & ſanctius, vt inquit Simancas,vbi ſupra,nu.44. & Auen.2.ca.n.44.explosa quadam lege ordinamenti veteris, quæ aliud permittebat,in delictis enim,& ſic in criminalibus minima considerantur,12 secundum Abb.& eius addi.in c.cum te nu.6.de re iudi.Et hoc vt dixi ſine delegati, ſiue ordinarij tales iudices ſint,proutpatet ex d.l.5.ti.6.infra eo. & quanuis iure Pontificio,ex c.ſtatuturn 5.inſuper,de referip.in 6.in modica quantitate licet delegato eſculẽta,vel poculenta recipere, cõſultius 22 tamen facit,ſi nihil recipiat,ſecundũ glos.pragm.ſanctio.1.tom.tit.de electi.cap.ſicut.5.& vt omnia,verbo,recipere,iure nostro non licere videmus.Itidemque Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis id prohibitum reperimus,vt licet videre ex Arelatenſi,de hæret.q.3.nu.8.& 9.Procedunt vtiterius hæc vt à promiſsione cuiuslibet donis,& muneris abſtinere debent,vt in glo.ſequente videmus,& nequevt iuſtam ſententiam ferat,ſecundum Puteum,de syndicatu,verbo,corruptio,cap.1.nu.10.& Catalandum,de syndicatu.nu.52.fol.11.& iterum fol.16.q.37.& q.98.hoc amplius etiam, vt neque cauſa breuiter litem expediendi licet aliquid recipere,neque ei dari,secundum Boeri,deci.153.nu.2.Quę uis tunc pecuniam dans non videtur iudicem corrumpere voluiſſe,ideoque repetere poterit,& ita frequentius eſſe asserit Couar.relatus per Clarum lib.5.practi.crim.§.fi.q.73.col.2. Et an ſoluens pecuniam iudici,vt iuſtam ferant ſententiam poſsit illam repetere,vide Cataldinum.d.q.98.vbi in quæſt.99.n.52.an ſit licitum ſoue 20 id iuſtam cauſam ? iudicem indemnẽ ferrare de quo & per Oroſcum,in l. ſolent.ff.de offi.proconſul.nu.8.col. 419.in prin.& Minchacam,controuerſi.vſufrequent.lib.2.c.17.n.24. & 25:& Altamirano,in tract.de visitatione,in verbo etiam qualitercunq; nu.29.fol.179. in partis,& ſecuente glo.dicam.Vlterius & hæc vera sunt quod neque Alguazelis licet a carce ratis aliquid † eſculent, aut poculenti recipere ſecundum tex.in l.9.ti.23 lib.4.infra licet ab aliis perſonis rescomeſtibiles in modica quantitate bene licet Alguazelis recipere ſecundum tex.in l.22.ti.23.infra lib.4.& in cuſtodibus carceru n,vide l.5.ti.24 infra lib.4.Et an ex cauſa rem uneracionis poſsit indici donari † celebrem opinionem teſtatur Oroſci.in d. l.ſolent num.7.col.418.quodſic.Imo & tentantes corrumpere iudicem donis & muneribus puniuntur, ſecundum tex.in l.26 ti.22.part.3.falſitate quę committunt,ſecundum tex.in l. 1.in fin.ti.7.part.7.& Puteum de syndicatu,verbo,corruptio.

Premeſſa. Similis est tex.in l.6.ti.4. part.3.

per.3.& Auiles plura de promissione dicit. Quo ad hic nostrum tamen propositum scire sufficit, paciscinon posse cum iudice, † neque ei promitti, quod post finitum officium certum quid ei dabitur, ac donabitur, neque similes promissiones recipere possunt: sed potius similis pactio & promissio nullæ sunt, secundum glossin. iuris gētium 3. prætor ait, verbo plebiscito, ff. de pactis, cui Odof. & omnes conueniunt, teste Oroscio, in l. plebiscito cod. 4.3. versi. 4. & 5. ff. de offi. presidis, & tenet Matt. Afflict. in constit. Sicil. lib. 1. rub. 41. nu. 15. cum seq. Extēsiue enim verba merito quis appellare debet, quibus iustinianus, in l. 5. sed si addita. ff. ad Tertu. iubet & monet æquissime iudicem, parasma nus vt habeant, vt & ad promissiones hæc extendamus, & recipientes eas, & acceptantes puniantur pœnis, de quibus in l. 5. tit. 9. infra eod. Imo & noxiorem iudicarem similem promissionem, quam dationem statim facta. in hac enim cum iam donans pœnitere non possit, liberius iudex tenetur ferre, & iustitiam facere, in illaue ro promisione, cum animus & volūtas iudicis ab ea pendeat & a promitentis voluntate, timidius proceder, ne quid dicat aut faciat, quod promitenti displiceat, & sic a promissione pœniteat. Potest tamen iudex secundum Auiles hic num. 10. & in glo. super proxima num. 20. in transitu dixi licite capere conseruationem indemnitatis pro exequendo officio suo in causa aliqua secundum Catal. de syndicatu, quæst. 59. fol. 12. vbi in q. 96. & 97. quærit an videatur corruptus qui a conueratore gratis pecuniam accepit, de quo & per Auiles hic, ver bo donacion. nu 15. & Amædeum de syndicatu n. 168. dicentem quod corruptus dici potest. Quod vero credo si propter pecuniam illam gratis a seneratore acceptam iudex ille pro mu tuante sententiam ferat, præsertim at tentis verbis nostratum legum. Et ideo neque a litigante pecuniam mutuo accipere, neque conseruationē illam indemnitatis. An autem officia listentans † baraterium, & non perficiens puniatur, tradit Amædeus, de syndicatu, nu. 167. Et an si iudex ante condemnationem cōtra eum pro barateria ab ipso commissa facta, pœnitent, † & restituat acceptum excusabitur ab infamia, videbatur dicendū, quod non excusaretur, nam in barateria non habet locum pœnitentia, secundum Catal. de syndicatu, n. 67. fo. 14. & Puteum de syndicatu, verbo, Barateria. ca. 1. num. 14. Contrarium tamen imo quod tunc exculetur, tenent Bar. in l. infamem. n. 12. ff. de pub. iudi. Ang. in 5. fi. instit. & perp. & tem. ad. & ibi Faber, & Iaſo. in l. usufurandi & ad pecunias 8. fi. ff. de iure iura. Soci. in reg. infamis, Coepol. cautela 12. Boeti. dec. 106. n. 2. Abb. in c. cum te. n. 5. de reiudi. & ibi optime Felin. n. 4. cum. seq. hoc limitans quatuor modis, Auiles hic verbo, dona. n. 25. Et fundantur supra d. Doct. ex text. in l. si reus paratus ff. de procuratori. & text. in d. 5. fin. instit. de perpet. & temp. ac ti. & tunc licet secundum Bart. & cōmu. Doctores, teste Iaſ. vbi sup. sentē tia ferenda debeat cessabsolutoria ab seruatione iudicij, obtinet tamen in hoc casu vim diffinitiuæ, quia imponit finem controuersiæ, prout testatur Bart. relatus pro Angel. vbi supra. Et hanc dicit veritatem Alex. in d. l. iusiurandum, & ad pecunias. 5. cum res, quod est optimum ad l. 5. tit. 9. infra eod. lib. ponentem pœnam contra iudices barateriam committentes. A pœna tamen propter barateriam incursa non excusaretur, secundum Baldus in l. ea quæ C. de cond. ind. quem sequitur Ang. vbi supra. & Bald. ibi in quit quod boni assessoris esset in eo rnoribus seuere vindicare simile de lictum per iudicem commissum, etsi sante condemnationem restituat, quod & sequitur Alex. consil. 206. n. 33. & 14. vol. 2. & Boeri. decisus 31. n. 2. & Roma & additio. in sing. 332. Iudex capiens eo quod animus delinquendi iam apparuit, & quod fortasse sis non restituere, nisi accusaretur, & ne sit incentivum aliis delinquendi remissio pœnæ, nullo modo debet talis iudex impunitus relinqui, cum de lictum committerit & non steterit per eum. Et quantumuis propter restitutionem ante condemnationem facta vellemus hunc aliquantulum excusare iudicem, non tamen & tota sed a quota pœna ellet excusandus. Et cum a pœna ordinaria propter hanc causam excusetur nimirum si ab infamia in totum excusatus censeatur, exregu la text. in l. & fi seuerior, cum similibus C. de ijs, qui not. infam. Et si quæ iura in contrarium adduci poterant ad probandum in totum a pœna excusari, sunt intelligenda a pœna ordinatia non tamen ab extraordinaria imponenda, attenta qualitate negotij & personarum & alijs confideratis circunstantijs, ita quecumque iuris excusemus eum ab infamia, non tamen ab extraordinaria pœna. Notandumque est quod crimen baraterie 2 est de atrocissimis † secundum Auēda. d. c. 2. præterea n. 8. lib. 1. & Catald. de syndi. n. 11. in fine, fol. 73. Et iure antiquo, si tanta malitia reperie batur in iudice barataræ flagellari poterat, secundum text. in l. quibbet. C. de decurio. lib. 10. & ibi gl. & Bart. & text. in l. 2. C. de delator. libr. 10. & Auendan. vbi supra. nu. 3. Et dicitur causa barateriæ capitalis, secundum Bald. de synd. n. 6. & est simile delicto læsæ maiestatis secundum Puteumde syndicatu, verbo corruptiocap. 1. nu.

1. so. 220. & de Barateria tractaturper Castaldi, vbi supra. q. 30. & 31. & Amēdeum, vbi supra fol. 3. in paruis cum 27 seq. Et quomodo in ea formetur † libellus, tractat Auiles hic n. 39. & Puteus, vbi supra verbo, libellus, ca. 2. n. 3. & 11. & Amædeus vbi sup. n. 19. fo. 5. 9. vbi optime illum formar.

Mageres ni bi is. Nam vt hac in lege dictum remanet pro familia sua tenetur, Et tamen intelligendum iudicem teneri pro datis vxori vel familiæ suæ quotiescunque dona illa resultarent † in commodum ipsorum iudicum, & in eorum manus peruenirent non alias, pro vt ex text. nostro patet ibi.

Aya de benir a el y a su provecho. Nā fi ad iudicum manus peruenerint ipsimet tenebuntur, cum tunc fraus dicatur facta de manu ad manum, & sic de persona ad personam. Quę quidē fraus nemini debet patrocinari. Et ideo secundum Auiles, hic verbo, *de su ya mano* nu. 9. quannis dona a iudicibus non recipiantur in propriama nu, si relinquantur in pariete † vel sub 19 lecto vel alio in loco, si iudex capit ea, & tacet, punitur ac si propria cape ret manu. Fraus enim fit multis modis, secundum Auiles hic, verbo, *de su ya mano*, vbi allegat in n. 11. Lucamde Penna, 3. ponentem plures modos, qui bus fraus præsumitur.

Mas de su salario. Receptis simum enim est nequid preter salarium, & iura debita accipi possit. I. iubemus & I. sancimus C. ad. l. Iul. rep. dicitur enim Ioa. 3. neminem concutiatis, ne que calumniam faciatis estote contē ti stipendijs vestris 3. 3. 4. 3. paratus, in fine, & c. militare, in fine, & cinon satis 76. dist. Consuetæ enim salaria accipienda sunt, vt per Auenda. d. ca. 2. præterea n. 7. lib. 1. vbi in versi. plures alij d. 8. inquit, quod si vltra salarium aliquid recipiatur non solum

iureſq

iura: fori, sed & iure polidebet restitui Cætera materiam nostri tex. concernentia per glossatores hic videri possunt, & per Matienço. in dialogo Relatoris. 3. part. c. 24. 25. c. 26. 32. & 33.

IN LEGEM Secundam.

1 *Coadunatio gentis non est punibilis nisi si delosæ & appensate facta sit.*

2 *Congregatio gentium in dubio casualiter facta censetur, & ideo tunc Tyrus quisque tenebitur tantum pro eo, quod fecit, non vero pro toto.*

4 *Coadunati an possint a coadunatore dánum ex bocilli secutum repetere.*

5 *Coadunatio gentis statim fieri potest pro recuperanda ve ablata.*

6 *Omnis confœderatio sine superioris authoritate facta in dubio ad malum facta censetur etiã si sub colore sanctissimæ alicuius fiat.*

7 *Fraternitas fustigatorum, qui ad bonum finem fecit a permissa publice est nu. 8. an laicalis vel Ecclesiastica iurisdicabitur & c. adhuc is immunis.*

6 *Conuenire iudices in suo territorio an possint num. 9.*

11 *Iudices perpetui vel originarij cõtra here potentes, & itidem pascuis publicis vti. 11.*

SVMMARIVM.

Iudices partiales esse, domos vel rura emere, vel ædificare immunitione iudicione sua, vel pecora in pascuis eius publicis habere, ex lege nostra, & sub eius pœna prohibentur.

1 Vnteran. Aulles hic prosequitur materiam coaduna tionis gentium contra ciuitatẽ. Quæ quia non est principalis eius materia ipsũ referre sufficiet, sequẽtibus verbis, scilicet, q; de facientibus coadunationem gentium cum armis, videnda est l. 2. ti. 10. p. 7. & ibi glo. alias leges allegans. Et notandum quod coadunatio gentis nõ est punibilis † nisi fuerit facta dolose & appensate ad malum, non vero si casualiter facta fuit. l. 2. 5. homines. ff. de vi bon rapt. Quia coadunatio gitis dolosa punitur non vero alias, secundũ Bar. in l. prætor. l. 2. 15. ff. quis aduentu. ff. de vi bonorum rap. in dubio tamen casualiter † congregatio facta censetur & homines congrega tos fuisse, secundum Anto. Gom. to. 3. c. 3. nu. 49. & gl. magnam in fine. l. 15. ti. 15. p. 7. & Hippoly. in præc. 5. cõstante nu. 61. & in l. 1. nu. 87. C. de raptu virginum. Imo & neq; præsumitur q; quis communiauerit delictum alicuius, nisi si tibi intimus & fidelissimus amicus, secũdũ Hippoly. consilio. 74. numero. 15. volumi. 1. vel in dicta aliqua alia adfinitinji cabit. Et hæc vera sunt & procedunt, vtquis tamquam de coadunatione punitus sed vt participans de delicto commisso non est probatio, quod appensate fuit commissum delictum. Nam licet casualiter tantum committatur punietur de eo, quod probatum fuerit vt nunquam libet fecisse, secundũ glos. d. l. 15. & Hippolyt. in d. c. constante. num. 46. Imo & tunc qui est inter coadunatos tantum de eo, quod fecit respondebit, secundum Barth. & eius additiones in d. l. 2. 5. si quis non homines. ff. de vi. bon. rap. licet secũ dũ ei ibi a coadunatore † tormenta ti poterit, vt & per Doct. in l. quoniã multa. C. ad. l. Iuliã de vi. Ex quibus iure

iure optimo iudices in ingressu officij proclamare faciunt ne homines vltra tres de nocte conducant per ciuitatem ambulent, vulgo in quadrilla, secundum Aulles hic nu. 1. propter scandala vitanda, & multi vocantur quatuor, secundum tex. in l. 4. 6. ti. 18. p. 3. & turba decem & supra, secundum Boer. decis. 173. nu. 8. & ad ditto. Bar. in l. prætor. in princip. ff. de vi. bonorũ rap. vbi & quot homines faciant gentem & parochiam, posset tamen coadunatio gentium † fieri statim reablata pro ea recuperanda, secundum Bar. in l. hostes. 4. col. versũ, hoc præmisso. ff. de capt. & Balin. l. licet in fine. C. de exceptio Mariani, in d. l. 1. nu. 27. & 39. Faciunt dicta per Doctores in l. vt vim. ff. de iust. & iure si tamen iudicis copia habiberi potest simile m euitacoadunatio nem propter scandala inde proueni re solita.

Confœderacion. Omissis dictis per Aulles hic, notandum est, quod omnis confœderatio seu colligatio † est illicita, quæ non sit authoritate superioris vt per totum titulum. ff. de collegiallicit. vbi Bart. & alij, & Innocen. in c. dilecta de excessi. Prælat. & per totum tit. 14. lib. 8. infra. Quod adeo verum est, quod secundum l. 3. d. tit. 14. lib. 8. inf. etiam si in adnocationem confœderationis assumatur nomen alicuius sancti, vel sanctæ non possunt fieri similes congregationes, & hominum confœderationes absque Principis, vel prælubis licentia: prout latius, diuino fauente auxilio, latius dicemus in tit. 13. q. 1. infra isto lib. Et ro hæc quidem confœderatio tunc demum per Principem vel prælatum probabitur, quoties ad pios vius congregatur, & sit. Et hac ratione fraternitas fustigatorum † Hispane, de los diciplinantes nuncupata, cum adpiscautam, & in memoriam & recorda tionem pãssionis Domini nostri Iesu Christi facta sit, cõmuniter, & publice toleratur in omnibus fere Hispaniæ locis, quam pluraque priuilegia & indulgentiæ per Summos pontifices illi concessa sunt. Sed sit quæstionis, num tales fraternitates fustigatorum, & similes de iure permissæ dicantur laicales ? an vero Ecclesiasticæ, & corã quo iudice conueniẽtur, late videbimus in l. 10. ti. 1. glo. 1. in fin. lib. 4. Et an bona harum fraternitũ sint immunia a collectis vide per Auend. cap. 21. prætorum. n. 34. libr. 2. *Partidalidad.* De qua vltra Aullesbic & Auend. cap. 21. prætor. nu. 20. & 22. lib. 1. diximus in l. 1. ti. 7. li. 1. supra.

Ningun o, Et ibi. *personas* & ibi. *tales pueblos*, & ibi. *ygualmente*, & ibi. *en iusticias, & ni edificquen.* Declarabis verba hęc, vt per Aulles hic super eisdẽ vet bis, ipsum referre sufficiet.

Trato de mercaderia. Iudicibus enim cõtractus † prohibẽtur, secundũ Oroscium per tex. ibi, in l. solent. n. 6. col. 428. ff. de offi. proconsul. Quod profequitur hic Aulles, & Affluctis, in cõsilit. Sicil. lib. 1. tit. 87. per totam, vbi quærit an in locum tenentibus idem fiis, & an acquirere etiam per vltimã voluntatem prohibeantur iudices & in hoc Doct. maxime Isa. in 1. principalibus, ffi si cer. pet. dicunt, quod hęredes institui poterũ, licet negotiate non possint, neque cõtrahere, prout & in Frãcia statutũ est, vt licet videre ex Rebuff. in 2. tom. consti. Fran. titde mercatoribus glo. 14. pag. 105. vbi & gl. 15. pa. 106. inquit, quod neq; per se † neque per aliũ negotiare poterunt, neque adiungere se mercaturæ alicui etiã in minima qualitate, & de hac materia tradit ur etiam per Antend. d. c. 21. prætorum. n. 23. lib. 2. vbi hoc inquit intelligendum in iudicib' tẽporalib', nõ vero in perpetuis Quia perpetui † negotiare poterunt

sicut & domos emere & ædificare, & alia patrimonialia acquirere. Ex quo ipse infert, q; in iudicibus ordinariis puta en alcaides de aldeas, vel populorū aliorū, vbi de consuetudine ciues in iudices originarios eligūtur, nō procedit nostri tex. dispositio, & ibi hanc ex Ia. testatur cōmunē opinionē, etiā si reperiatur sim, secundū Rolan. Valle. cōsi. 83. nu. 9. vol. 2. Et gl. in l. 5. verbo iuez. ti. 5. p. 5. magis cōmunem & practicā testatur opinionē, q; neque in iudicibus perpetuis lex nostra procedat. Et sic talis iudex ori-12 ginarius vel perpetu' in pascuis, vel bruis potest animalia, & pecora sua pascere, secūdū Aui. hic, verbo, gana dos. n. 4. fo. 82. & ideo in Francia nō practicatur. l. 1. C. de cōsti. in d. l. quisquis. ff. si cer. pet. l. 1. C. si rector prouinciæ, & similes, quia sunt perpetui officiales, & sic contrahere possunt & in ius vocari, nō obstāte l. 2. ff. de in ius voc. secundum Fab. in dictis iuribus, & Guid. dec. 139. & Carol. Grassalius li. 1. Regalii Franciæ tit. 7. versi. pen. Quanus Villalobos 3 inducens correctionē prout sæpissime facit, in ærario milleeom. opinionē verbo, iudex nu. 154. vsq; 157. per. d. l. 5. patitari, cōminem illam corrigi opinionē. Sed fallitur ueo iudicio, nam leges patri tarum in plurimū concordant cum iure communi, & cum per ius communē declarari possunt, declarandæ sunt, vt correctio euitetur. Nequeper generalē dispositionem dicte l. 5. patritari cōsendum est eius especiales corrigi, sed potius per specie gen' declarari, extitit regula. Sed nūc aliios cōtractus prohibentur iudices facere & glo. comprat. in cad. l. 5. ti. 5. perinsquit, q; sic & quod iuramento fales cōtractus non cōsti mabuntur, secundum eandem gl. ibi, in verbo, para, & hoc dum tamen secundū Auen. d. c. 2. nu. 22. in fine. li. 1. per viam mercātiæ cōtrahāt, prout ex tex. nostro probari videtur, ibi, de mercaderia. Tunc enim & prohibētur alios cōtractus etiam facere, qui cōtentos in d. l. 5. Sed si causa mercātiæ hæc nō agant, poterunt cōtrahere, dū tamen domos vel hæreditates nō emant, secundū. d. l. 5. Eo q; eius limitata dispositio loquēs in emptione domorū & prædiorū, & nostra etiam per viam mercantiæ tractans tantum, limitatos producant effectus, & sic q; domos & prædia prohibeantur emere per illā. l. 5. & per nostra quoslibet contractus facere per viā mercantiæ & negotiationis tantū. Et videtur hic literalis & indocus intellectus ad ista ira. Sed quia limitatio posita in dicta l. 5. partitarū, ibi, fueras ende las cosas q̄ no podia cīcular, fi mat regulā in contrariū ideo ab omnibus contractus specie absti ne dū iudex fueris, nisi vbi urget necessitas. Et sic cōstituor regula, scilicet quod nullum contractū iudices 3 in iurisdictione sua, neque mercantiam facere & exercere possunt, neq; emere alia quam ad victum & vestitū necessaria, quam regulam desumo ex dicta d. partitarum & ex nostra. Et amplia ea etiā si pal cō bona fide faciant imo & quamuis cū alterius iudicis de crero & authoritate, secundū gl. compar, in d. l. 5. ti. 5. p. 5. imo & quātunuis iuramentum interueniret, secundū gl. para. in d. l. non tamen procedet regula hæc in officialibus perpetuis, vel originarijs, secundum quod supra dictum est in hac glos. Neque procedit extra viam mercantiæ contractus fiant, dum tamen non emantur domus vel prædia. Et hæc limitatio est secundum meam considerationē supradictam, quā & videtur sensisse Auend. d. nu. 22. in fine, quantus contractam. l. part. videatur & contra dicta per glos. ibi in verbo, comprar, ad omnes contractus eam extendentem, nulla mercantiæ facta declaratione, vel suppletione: non procedet vl terius dicta regula, contra vendentē rem aliquam in tali iurisdictione (antequam ingressum officij quoquomodo acquisitam.) Nam illam durante officio vendere poterit, secundum dictam l. 5. vbi glo. si, notandum dicit, nequitur e communi alibi reperitur ita dispositum, neque procedet quo ad capiēdum legatum, vel hæreditatem in testamento relictam, secundum Doct. maxime Ias. in d. l. principalibus, & glopara. in d. l. 5. Aliās limitationes videre poteris per Socī in regul. 341. officiali & Aulles hic, verbo de mercaderia per totam glo. fol. 79. & per Ias. & Doct. in d. l. principalibus. Cætera materiam nostri tex. concernentia videre poteris per Aulles hic, & per Matiencio, in dialogo relatoris, 3. p. c. 27. 28. 29. 30. & 31. vbi plura cō similia adducit.

IN LEGEM Tertiam.

SVMMARIVM.

Aduocati procuratores, iudices & eorum officiales esse nō possunt in territorio suo, neque aliquam partium in lite adiuuare, nisi iurisdictionem suam defendendo, vel bonum publicum, & tunc gratis id facere debent.

Bogados. De hac lege videre iuuabit per Aulles. cap. 3. præto. & per Auenda. c. 2. præto. n. 23. lib. 1. vbi annectit materiam preuaricationis de qua ijs in loco dictum remanet.

No llenando por elle dinero. Iuxta tex. sup. in 1. tit. 1. 6. lib. 2. consideraui pro doctrina Auenda. in c. 2. prætor. num. 13. versi. fi. & num. 26. lib. 1. dicētis quod licet iudex possit in secunda aduocare instantia pro sententia sua defendenda, illud tamen verum si gratis faciat, non vero alias. Pro quo optime faciunt quæ in d. l. 13. diximus, vbi est tex. expressus pro doctrina illa.

IN LEGEM quartam.

1 *Corrector locum tenentem eligere nō potest, nisi id in Regia prouisione permittatur.*

2 *Omnia consentur apposita in instrumento, quæ de consuetudine solent apponi.*

3 *Vicinus quis dicatur, remissiue.*

4 *Ortus in prouincia non potest officium iustitiæ ibi exercere, nisi ad modicum tempus, num. 5.*

6 *Index debet esse moribus, virtutesque & nobilitate splendidus.*

7 *Computatio gradum, quomodo & secundum quod ius fieri debeat.*

8 *In incestu & incestis nuptijs attendatur in gradum computatione ius canonicum.*

9 *Corrector non exhibens officiales antentum ad pœnas ciuiles tenetur.*

10 *Negligentia in iudicibus dolus est criminaliter propter eā puniri potest.*

SVMMARIVM.

Correctoribus, quos in officiales, suos habere & recipere, prohibitum sit, declarat lex nostra.

Nl tinientes. De quorum loco tenētium iurisdictione, & prærogatiua dictum remanet in l. 10. suprattitu-

proximo. Et notandũ est q quanuis Aules.c.4.prætorum verbo, escoja, & verbo, iustitia.nu.1. velit per text. nostrũ permittentem correctores habere locum tenentes, quem ad hoc etiam notauit Auen.c.3.prætorũ lib. cortigi legem.10. dicdam, nompmittit tentem absque regis licentia correctores ponere substitutos, & sicquod per tex. nostrum permissum iam sibi cum tenentes suum nominare correctorem absq; dicta licentia, in veritate tamẽ nulla correctio inducipotest neque est in ducenda ex nostra.l. ad illa.10.in hoc. Imo tex. noster intelligitur secundũ illa.l.10.cum non sit nouum leges posteriores per priores & econtra intelligi, scilicet, q tunc permittitur locũ tenentes habere & nominari posse ꝑ per correctores in iurisdictione sua.quoniescumq; id in Regia prouisione officii permittitur & iubetur, prout semper permittendũ & inscribendum iubetur lex illa.10. Et sub illo præsupposito, quod appo ni & in scribi debet, legem nostrã loquit intelligendam est, & personequens nullam ex ea ad illa.10. iudici correctionẽ Imo & quod plus est tari posse, quoq quanuis in prouisione regia officii prouisi correctori ali cuius districtus non esset data licẽtia ipsi correctori nominandi & eligẽdi locũ tenentẽ, posset vtiq; nominare, & confirmare ad hoc licentia concessa, quoniamsic consuetũ fieri. Et inscriptoris semper ꝑ confirmatio apposita, quæ de consuetudine apponi soleat, secundum text. in.l. fi. sin autem duo rũ. C. de iure emphyt. Et quia Brocardicum hoc non est vsque quaq; firmũ consulerem vtique, vt in casu in quo non esset in prouisione concessa licẽtia nominandi locum tenentem, obtinere ecclam, ne in conflictu opinionum esset si aliud faceres.

3 *Vicinos.* Quis dicatur vicinus ꝑ tradit in propositum Auen. c.3. prætorũ nu.5.vers.dicitur autem, li.1. & late Burgos de Paz in.l.3. Tauri, verbo, vicinos, vbi lausimede vicinitatibus agit, & nos iam eamus in quadã causa, & iuris allegatione, quæ cum longa sint & varia materiam nimis facio.

Ni naturales. Qui enim ortus est in prouincia ꝑ non potest ibi officium iustitiæ exercere, secundum tex. & ibi gl. in l. hi qui. ff. ex qui. causis maior. tradit Aules, in præsenti verbo tierra.fo.99 & Auenda.c.3. prætorum vers. item si iudex, lib.1. Vbi in versi. dicitur autem, declarat quis dicatur naturalis, & legem quandam partita rum, ad hoc allegat, omitit tamen allegare aliam similem, scilicet, l.32. & 2.p.3, & tradit idem Aules.c.27. prætorũ in prin. col.1. fol.159. & tradit etiam Burgos de Paz, vbi supra. & Capiti. decis. Neap. 162. num. 16. & 17. & Affidcis, decisio, 184. per totam, & ibi eius additio. & Thom. Gram. decis. Neapolit. 103. nu. iii. Et leges hasquod naturalis non sit sui iudex loci sanctissimas appellat Gometi. in reg. cancellariæ de idiomate, quæstio. 1. pag. 4. Et idem apud Francos statum, & in plerisque Italiæ locis seruatum asseris, & quod si Regina Valentiæ Hispaniarum seruarent hoc, non tot dissidiæ procrearentur, Et de iis plura dixit Affidcis, in constitut. Sici. lib. 1. rubric. 49. per totam, & Carolus de Grataliis. libro. 2. Regalium Francisi, iure. 8. pagina. ante penultima. in pagnis. Imo & sacrilegium committit naturalis ꝑrætendens officium aliquod habere in patria sua, secundum textum in l. 1. tit. 18. par. 1. Per medicum tamen tempus ꝑ secundum Auendaño, & Aules, vbi supra bene permittitur naturalem iudicem habere, & sic videmus fieri & permitti quotidie. Et ita potest intelligi, & declarari. dicit l. 11. 13. partì. 1. vtpro cedat si ad longum non vero si admodicũ tempus quis in patria sua iudex fuit, prout eam reperio declarasse Oroscũ fi.n.l. si eadem prouincia.n.7. & 8. col. 912. ff. de offi. assessorũ. Vtetnus ex tex. nostro in isverbis licetno tare cauũ, vbi quis locũ tenens essenõ potest, scilicet, cũ est vicinus, vel naturalis loci illius, quæ & aliospossimiles casus prosequitur Auen. vbi supra. & per tex. nostrum ꝑ bene inspiciatur, probantur.

Para los cargos que les dierẽ. Iudex enim, & prælex debet esse moribus, & virtute, & nobilitate splẽdius prouehite prosequitur Aules. & alio in locodi ctum memini & dicetur infra in tituli. 9.

Parientes. Quorũ gradũ computatio fiet secundum ius ciuile, secundũ tio fiet secundum ius ciuile, secundũ Auen. 3. prætor. nu. 1. vers. sit cõsangui nei li. 1. Et hoc quia segundũ nostrũ in Cuen. in 4. c. 6. n. 8. & o. 67. de ꝑdali. 7 in hæreditatibus & successionibus vtroq; foro legalẽ cõputationem esse adueretendam iuris est, in alijs autem contractibus, actibusq; ceteris, quæli bet computatio in suo foro est seruãda, quanuis quo ad matrimonium secundum eum ibi, in vtroque foro est secundum jus canonicum fiet computatio. Et ideo secundum gl. in l. 1. tit. 18. p. 7. in incestu fiet computatio, & in ignoscilis nuptijs, secundum ius ca 3 nonicum secundum Coua, vbi sup. 5. 3. nu. 18. & Decì. cons. 58. 8. volu. 1. & Alcia. n. c. cum cõtingat. 9. 16. de iure iur, quos & alios allegat hanc cõmunem dicentes. Item, & quia vbi lex est fauorabilis potius debet lex ampliari quam restringi. Et secundũ ius ciuile ampliatur, secundum vero ius canonicum restringitur gradus cõputatio ergo nimirũ si attento iure ciuili in nostro proposito cõputatio fiat, quia lex nostra fauorabilis est, & publicũ bonum concernens.

La premática. Quæ est l. 2. titul. 9. in fra. lito lib. Et iste est tertius casus in quo quis non potest esse loci tenens quem notat Auenda. dict. capit. 3. nu meros. 5. vers. cui. penul. libr. 1. & Aules, hic folio. 101. qui de dicta. l. 2. memineruntr, & Didacus Perez. lib. 2. or din. colum. 699. cum seqnenti, & idẽ Aules, in proœmio capit. prætorum verbo, qualesquier, numero. 7. folio. 11. Et Deo annuente in dict. l. 2. aliqua dicemus, quæ vtinam ad literam seruarentur. Dolendũ est enim, quod contra legem istam. 2. eliguntur in locum tenentes per correctores, quoel li & inscꝛi homines & qui vix primas institutiones perlegerunt.

Satisfazer. Corrector enim tenetur pro officialibus quos secum duxit & ipse nominauit in tales, prout in l. 1. huius tituli dictum est, & in glos. no lo supieron. Quanuis si secundũ textum nostrum, eos exhibeant, satis faciunt Correctores ipsi, prout ibidẽ dixi, ex Cataldino, & alijs, & optime Additio Capellæ Tolosan. 154. hæc declarans, & tenet gloss. in l. obseruãdum. 5. profitetur. ff. de offic. prorcon suo potima. l. titul. 14. part. 3. Bart. & Bald. in l. familia. ff. de publi. & vectiPaul. in.l. i. 5. quid non ibi me. ff. eod. titul. Fel. in capit. cum Petrus num. 8. cum seqnentibus de homic. per Berotum, in quæstione familia. 59. numero. 3. Vbi idvno & optimo modo declarat, de quo infra dicemus. Et gloss. in pragmat. sancti. 1. tomo titul. de collatio. 5. frustra verbo familiæ fol. 188. Qui duo posteriores ZAPATA res, id optime intelligunt in habetibus officii publicum, proutintelligit addition. Capellæ Tolos. decis. 164. & 195. Habentes namque officiũ priuatum, puta hospitium, tenentur vtique pro famulo, & posset tunc optime coram contra Dominum vel famu eagi contra Dominum vel famu-

lum. Et sic officium habens publicum exhibendo officiales liberatur secundum dicta,& Auend.cap.3. Prætor. num.1.lib.1. Nam & fideiussor iudicialis principalem præsentans,etiam post moram liberatur a pœna,vt per Thomam Grammaticum,optime de cisione Neapo.95. Item & secundo intellige dicta,nisi Corrector ipse de iudum sui officialis in officio cognitum ratificauerit,vel etiam pecunia corrupte & male accepta ad manus eius peruenerit,tunc enim non liberatur exhibendo eum,sed ipse tenetur,secundum Puteum, de syndicatu verbo,familiaris,siue famil,potestatis,cap.5.n.1.fol.254.& Berous vbi sup.n.4. Si vero eos non exhibeat indistincte tenetur pro eis in ijs in quibus in officio deliquerunt non vero extra officium, secundum Puteum vbi supra. in verbo potestas cap.1.n.3.& Bal.in rub.n.16. Cde pœnaiudi.qui male iudi.& eund.Puteum vbi sup.in verbo iudices ad syndicatum qui sint,cap.2.n.20.& Amædeus de syndicatu,n.196.& 197.ponitcan telam,vt pro officiali suo in officio delinquente corrector non teneatur quanuis eum non exhibeat. Et tunc sufficit quandocunque eos exhibere dumodo ante condemnationis executionem,vt dictum est,& tenet Auend.in d.c.3.in fine.Item intellige teneri si eos non exhibeant pro commissis per eos in officijs quoad pecu
2 niaria. pœnas † nō vero quoad corporales,secundum Auend.d.n.5.ver. si.corrector autem.

Hinjerem. Idē si negligenter,cuiane
10 ligentia in iudicibus † dolus est,secundum Auen.d.c.3.n.6.l.1.Imo & cum maliter ad pœnam corporalem puniri potest iudex negligens,secundā 3 Addit.Bart.in Authen.sine C.de susceptori.n.10.Puntrique,et tenetur culpa,acsi in faciendo esset commissa secundum Auend.d.cap.3.n.6 lib.1.& Cald.de syndicatu q.265.Quanuis Auiles cap.1.prætor.glo.fiel.n. 28.fol.29.velit, tantum ad interesse negligentem iudicem condemnandum Fallitur tamen,nam tanta potest esse negligentia quod criminaliter puniretur.imo & propter negligētiam potest in dex ab officio remoueri,secundum Auend.vbisup.& Caldinum,de syndicatu.q.21.quæst.256. & Puteum,eo tract.de fynd,verbone gligentia.c.fin.nun.8.fol.mihi.334. Nunquam tamen alicui negligentia imputatur,nisi vbi diligentia profice ret secundum text.in l.pen.§.fi ea.ff. ad l.Rhodi de iactu,quem ad hoc al legat decisio capelle Tolos.256.in fi.Et sic hodie officiales non syndicā tur,de negligētia leui, vel leuissima, nisi tantum de lata & percoul.quens de dolo proxima,secundum Clarum li.5.sele.cent.in prac.crimi.§.fin. quæst.73.versic.item sudex.

Saluo en caso. Nam tunc nō tenetur, vt in hac lege dictum remanet & declaratum.

IN LEGEM quintam.

SVMMARIVM.

Correctores & iudices non permittant alios quam ipsos & eorū officiales vti officijs,ad quæ ipsi electi sunt.

Vt otro los tengan ni vse dellos

Hic est text. probans quod per ingressum & assecutionem officiorum per officiales nouos receptorum suspendantur veteres officiales officia illa anterexercentes,in quorum locum noui officiales inducti sunt,prout Auilesnic in glo.1.loquit semper in ipsis prouisionibus officialium,& horum inseri & iuberi,facitque tex.in l.23.dup. in proximo.

materiæ nostræ.Et de illa lege.7.tract.eam etiam Auend.cap.4.Prætor. num.9.Recte facta autem cum pluribus sequent.libr.1.

No se embaraçe en negocios ciuiles. Vide de hoc Auend.c.4.Prætor. num. 4.1.versi.item Corrector lib.1.in octauo.capitulo.27.de las cortes de Madrid, anni 1.570.statutum est, quod Correctores non visitent territoria,& districtus in mensibus Junii,Julij,& Augusti in quibus Rusticī intenti sunt colligendo panem,& quidē in Regiecō filio circa hoc dentur prouisiones necessariæ,& iuste & sancte fiat statutum.

O por sus vissentes. Hæc dictio,o in aliquibus libris antea ponebatur copulatiue,& sic per dictionē,e,& corrupte,nam distinctiue apponenda erat,prout nunc apponitur.Et per consequens hac litera attenta,locum tenens Correctoris potest optime vicos & loca suæ iurisdictionis solusvisitare,prout asserebat Auend.cap.4. Prætor.num.44.versi.quę supradicta sunt,lib.1.& in hoc ijs supra proximi diximus.

IN LEGEM septimam.

1 *Consueta salaria capienda sunt per officiales iustitiæ, & rabelliones dum tamen non sint maiora quam tasse Regiæ.*

2 *Casus,vbi de iure imponitur pœna suspensionis remissiue*

3 *Insuper solo vel quadruplo qualiter beatur considerato ad excessum.*

4 *Iudices neque lucra possunt cumabellionibus diuidere.*

SVMMARIVM.

In auditorio, & publico loco iudices affixi faciant tabulam iurium officialium suorũ, neque iura duplicata capere permittant.

1 *On las tasas antiguas.* Constituta ↄ enim salaria recipienda esse asserit Auend. c.2. Præt. n.7. li.1. Dum minora sint, quam a legibus Regijs taxata. Nam quoad minora valida erit hæc consuetudo, nõ vero quoad maiora salaria, secũdum Auend. vbi supr. n.14. versi. & præmaxime, vbi & inversi. in eo vero, alia proponit in nostri tex. declarationem.

Con las setenas. De quibus septenis videndus est Auend. c.2. Præt. n. 10. lib.1. vbi in versi. hodie, declarat qua liter hęc pœna diuidẽda sit, & quod hoc casu velo leuato proceditur. Et
2 n.11. enumerat casus vbi, ↄ de iure pœna septupli imponitur. Et nu.12. versic. Aduertendum declarat, qualiter in septuplo, vel quadruplo ↄ habeatur consideratio ad excessum, scilicet eius, quod capi poterat iuste, non vero totius quantitatis.

Escriuanos. Idem in simili disponit. l. 24. sup. tit. proximo, & allegat nostrã legem in hoc Auend. c.2. Præt. nu. 14. versi. item olim cum sequent. fol. 2
28. lib.1.

Nihagan partido. Adeo vt neque lucra possint diuidere cum tabellionibus secundum Bocti. decis. 258. n. 1. e.

IN LEGEM octauam.

1 *Iudices donata etiam acciuitatibus, & populis recipere non possunt.*

2 *Medici ab infirmo, neque iudex a parte etiam sponte offerente aliquid non recipiant.*

3 *Iudices officialium suspensorum salaria non percipiant.*

4 *Corrector primata hospitia gratis recipere non potest.*

5 *Asinus rusticus potest pro exequenda iustitia capi, soluta tamen iusta mercede.*

SVMMARIVM.

Dona etiã ab ipsis ciuitatibus iudices non capiant, & iustã mercedem pro hospitijs & suppellectilibus soluant, quacunque consuetudine contraria nõ obstante, sub quadruplicpena.

Adines. De quibus in l. 1. verbo, dadiua, & promessa, diximus plura. Et lege nostra lex illa ampliatur, scilicet, quod dona hæc non solumte cipienda non sunt a particularibus personis, verum, nec ab ipsis populis ↑ ciuitatibus & cõcilijs eorum ijs omnibus quantumuis consentientibus, & consuetudine qualibet contraria non obstante.

Aunque se loquieran dar. Facit tex. in l. 1. C. de salgamo hosp. non præst. & tex. in l. dcuorum C. de mcta & epedi met. lib. ix. Facit etiam, nã neque medici ↑ salarium debent aliquod recipere ab infirmo, etiam si vitro infirmi donent vt notatur in l. Archiatri. C. de profes. & med. lib. 10. tenet Feli. in c. tua nos, ad finem, de homi. sed Ange. & Platea, in d. l. Archiatri, contra tenent in medicis. Nisi intelligas Felini opinionem quando in conuentione cum medico facta scripta fuit, quod nihil amplius accipere posset, secus si nihil tale sit scriptum, quoniam tunc procedet opinio Ang. & Plat. secundum quod inquit Rip. de peste, tit. de remedijs ad curan. pestẽ.

nume-

n.113. fol.28. & Deci. in l. inuitus. 5. fin. 7. ff. de reg. iur. Quoad nostrum tamen propositum corrector & iudex quilibet salariatus de publico etiam ab sponte dantibus nihil recipere poterit, sicut & neque aduocatus vltra salarium, secundum quod inquit tex. vbi dixi in l. 21. titul. 16. lib. 2. sup. Postquam tamẽ infirmus sanauit bene licet medico ab eo sponte donata recipere, secundum Rip. vbi supr. n.114. cum seq. aliquibus.

Que pues estan suspendidos. Quid velit tex. noster in ijs verbis disponere decernes ex Auend. c.4. Prætinu.47. lib.1. scilicet, quod cum correctores plerumque locum tenentem, vel aliũ ex officialibus non habentes salarij eorum sibimet ipsis correctores applicare & percipere volebant, nesub hac occasione ijs officialibus destitua sint officia & ciuitates, dum suspensa & improuisa hæc haberent correctores ad effectum eorum percipiẽdi salaria. Ideo iubet tex. noster, vt talium officialium suspensorum salaria correctores ipsi non percipiant, ↑ prout optime inquit & declarat Auẽda. vbi sup. cum secundum l. 5. supra eodem. Omnia officia antiqua per ingressum & aduentum nouorum officialium suspensa sint, & ne in hacdu rent suspẽsione prouidet noster tex. quod si suspensa exiterint, salaria eo rum correctores non percipiant.

Saluo por sus dineros. Correctorenim ptiuata ↑ hospitia, vel domos occupare non debet, quia grauantur subditi huiusmodi hospitijs contra nota per Plateam, relatum per Auend. c.4. Præto. n.45. in prin. lib.1. & quia si militibus salgamum præstari gratis non debet, vt per totum de salga. hoppi. non præs. lib. 10. Quanto minus iudicibus priuata hospitia gratis nõ sunt præstanda, prout optime & sanctedisponit tex. noster. Nam, etsi asinus rusticus capiatur ↑ pro iustitia exequenda, pro vt capi potest, secũdum Bar. in l. 1. C. ne operæ a colla. exig. lib. 10. & Maranta in pract. 6. par. 3. actu, de executi. sent. n. 26. pag. 616. in parnis debet tamen pretium pro ipso asino & eius detentione solis, secũdum Catal. de sig. 269. fol. 451. & Ant. Gom. c. 14. de delictis, nu. 72. fol. 104. & Amædeum, de iyndica. n. 243. fol. 102. in parnis, & Suarez, allegati. 11. in princ. vbi in alio casu hoc ampliat, & Rebuf. optime in 1. tomo consti. Fran. art. 6. glo. 2. n. 22. sub tit. de literis obligato, & cum hæc en iustitia exequenda, inexecutione cuius vertitur publicus fauor, ita fe habẽt, a fortiori idem est asserendum, vt pretium pro hospitijs & domibus correctores & indices soluant, prout & asserebat Bal. in l. obseruare in pretio. ff. de offic. proconsul. & prosequitur Aulles hic verbo dineros.

IN LEGEM nonam.

1 *Iudices salariati assessorias proprosessu recipere non possunt.*

2 *Assessoriam, quæ partium soluere tenentur, vbi soluenda & danda est.*

3 *Commissione data iudici ordinario an alterata videatur eius iurisdictio.*

4 *Compromittis an liceat in ordinarium iudicem, & quemodo & nu. 5. eorum delegatum.*

SVMMARIVM.

Correctores nullo permittãt modo officiales suos assessorias capere pro videndis processibus & super ijs iurare faciant eos, neque compromissa acceptẽt, nec recipiant.

Sessoriæ. Similis est textus vbi remissiue diximus in l. 3. supra tit. proxime, secundum quem debet nostet in telligi, scilicet, quoties tales iudices, & officiales salariati sunt, & vel literati faltim si salariũ non percipiunt. Sed si salarium congruum non esset, tunc pro laboris compensatione possent aliquid honestum recipere, dum tamen prius taxaretur, pront optime in quit Rebuff. in 3 tom. consil. Fran. tit. de salar. taxa sprouid. procef. gl. vna, ar. 1. n. 3. cum seq. Cuius opinionem latenus placet. Nam si salariatus cõpetemer non est officium nonacceptet, & si acceptat sibi imputet, quiacõgruum salarium non petijs, vel in totum, omittat salarium, vt iusse assessorias recipiat, ne incidamus in opinionem patris Antonij de Cordoua de qua in d. l. 9. mentionem fecimus. Nisi ex necessitate & compulsius con pellatur officium accepture. Tunc enim si salarium non sufficit, possunt assessorias capere, prout in alcaldes ordinarios de lugares de señorio, o de aldeas, qui compulsi eliguntur. Et licet habeant salarium est ita parũ, quod non debet haberi in consideratione, & est ac si nullum haberent salarium. Tunc enim tanquam non salariati assessorias petunt, & hoc si ex antiquissima consuetudine id habeant. nõ vero alias. Et a qua partium in casu in quo assessoria † debetur proprocessu, præsiandi sit, tradit optime Otoscius in l. si. num. 6. & 7. col. 520. ff. de offi. assessorum.

Per comission. Hæc bene prosequitur verba Aniles, in præcenti, fol. 136. vbi num. 2. eius rationem assignat, scilicet, quia quando vnam causam, vel vniuersitatem causarum certarũ per legem Rex, vel Imperator commisit præsidi alicui habenti iurisdictionem ordinariam eum facere non vero de legatum censeri, secundum glo. Inf. diuine Cinc. Il. posenti. De quo tamẽ vltra per eum allegatos, quando per commissionem causæ alicuius † iudici alias ordinario missam, cessante iurisdictioni ordinariæ derogatum, videndus est Alexan. 1. 245. si quis simpliciter numer. 10. ff. de verb. obli. & Paul. in l. Iuis ciuile, ff. de iur. & iur. & Boeri. decis. 351. num. 5. & 6. Vbi dicunt, quod cum additur, del derahitur aliquid iurisdictioni ordinariæ delegata iurisdictio data censetur & sic ordinariæ derogatum alias secus, de quo est optimum decis. consiliũm relatum pe Benuenutum, intrada de mercatura, tin. quomo. proce. in causis mercan. 46. fol. 428. Cibi, ipse ita etiam declarat.

Compræmissos. Vltra dicta per Aniles hic, notandum est, quod debire cano nico † licebat in ordinario iudicẽ compromitti, de turevere ciuili, nõ per tex. in l. fed & si in verbum, si tu dero, ff. de arbi. quæ ad hoc adnotauit Bar. & ibi gl. eò verbum, in auth. hodie, iud. in prin. & probat tex. in l. 2. ad fi. titu. 4. par. 3. vbi gl. ita notat. Et hanc differentiã inter tus canonicũ, & ciuile constituit Abb. in c. cum tẽpore n. 5. extra de arbi. vbi circa hoc tres referebat opiniones. Veratamen & communis erat opinio iure ciuili, quod compromitti in ordinariũ tanquam in arbitrum nõ poterat, tãquã in arbitratorem vero sic. Et ita cõmune restatus est opinione Villalob. in q. rario mille com. opi. verb. cõpromitti n. 172. Vbi & itidẽ cõmune restatur quod de iure canonico poteſt iniudicem compromitti. Inquit tamen ipse ibidem illam cõmunem opinionẽ iuris ciuilis & lege illa. 24. partitarũ approbatam, in quantum dispone bant tanquam in arbitratorem compromitti posse, esse correctã per generalitatem nostri text. & sic quod neq; vt in arbitratorem licet iam in ordinarium cõpromitti. Et allegat ad hoc Petrum de Auend. & ipsum sequitur nouissime Olanus, in concordia Antinomiarum verbo index n. 64. Ego tamen salua eorum pace, crederem de ctam partitarum & communem illã iuris ciuilis in vtile esse correctam per tex. nostrum, arg. celebris doctrinæ glo. in l. 1. C. de silentiarijs lib. 10 dicentis, quod quoties lex antiqua prouidet in casu quodam specialinõ censetur derogata per legem nouam generalem contrariam. Imo lex noua debet intelligi & limitari per antiquam, dicta autem lex partitarũ prouidet, cum communi iuris ciuilis opinione, quod in ordinariumtanquã in arbitratorem possit compromitti. Ergo per nostram generaliter prohibentem compromissa fieri in ordinarium non est censendum casum illum specialem correctum, sed potius legis nostræ dispositio est limitanda, & declarãda dispositione illius l. 24. partitarum. Neque obstant dicta in contrarium per doctores correctionem inducentes. Nam verbum hoc, compromissos, si prometitimento de auenencia signif. ca, verbum auenẽcia, & verbũ auenidores, proprie non arbitratorem & amicabilem compositorem comprehendunt, sed tantum arbitrum. iuris, secundum tex. in prin. eius in l. 23. tit. 4. p. 3. l. 1 ti ita est, proto est, & firmat ipse Auend. in dicto natio verbo. alucinadores, in prin. ergo tex. noster in hoc verbo, compromissos, arbitrum, non vero arbitratorem comprehendit: & verba in potiori & pro priori significatio sunt capienda præsertim ad euitandam ruinam correctionem & rationem differentiæ percipere † o eris ex glo. assin d. l. 24. tit. 4. p. 3. Q. 2. hanc vide tur tenere opinionẽ, prout & voluit eam asserere. Couar. lib. 2. variar. cap. 4. in prin. Et hæc mihi vera videtur. Neque obstat, si quis dicat legem nostram esse superfluam, quandoquidẽ idem per legem illam. 24. partitarum videbatur dispositum. Nam argumentum superfluitatis faciliter tollitur, quo 1 : s per legem aliquid aliud addi tur vel disponitur, provt hic. Item & quia in hoc titulo tractatur de institutione danda iudicibus, quæ quidem perfecte dari debet, si vt nihil omittatur. Et ideo lex nostra circa hoc proposuit, & consequenter nulla superflua est in ea datur. Et an in delegatum, † possit compromitti, vide additio. Bob. in c. cum tempore n. 5. de arbitris, & glo. ante pl. 2. 4. tit. 4. par. 3.

IN LEGEM Decimam.

1 *Examinatur opinio de Auendaño circa decimum executionis, & num. sequent.*

2 *Solutum vel perfectum non dicitur id quod in parte fit.*

3 *Executor testis, & facta executione an bona debitoris habeat aliquid ius pro decimas ua.*

4 *Executor vespectu decimæ sua creditor dicitur, & executetus eius debitore.*

5 *Creditur propriæ quis dicatur.*

6 *Executor statim executione facta potest pignora capere pro decima sua.*

7 *Executor tranſactione de bonis suis decimæ completus ex executione, & ibi ampli.*

8 *Non est in potestate contrahentium tollere ius quæsitum tertio ex contractu.*

9 *Emptor tenetur vendentem vendere ei necessitate cum ipsum.*

10 *Quantitas, pro qua præstantia debenda est ad decimam consequenda.*

11 *Hæres occultus bona hæreditaria potest dis-*

bene-

dit beneficium inuenterij.

12 *Heres conuentus se cum creditore hereditario perdit beneficium inuentarij.*

13 *Alguazelus vel executor si non facit executionem ei mandatam punitus potest.*

SVMMARIVM.

Qualiter, & quando, & quoties iura executionis per executorem capienda sunt, declarat lex nostra.

Asta que el deudo deuda sea pagado. Per text. hic, & per similem in l.7.tit.21. in f. lib.4. reprobatur quæda opinio Petri Nun. de Auenda. in. d. c.17. Præterea nu. ic. versi. vnum tamen lib.1. asserentis, quod si debitor non habeat tantum in bonis, quod possit solutio fieri tam debiti principalis ipsi creditori, quam decimæ executori, iuxta id. † quod solitum est creditori debet executor habere decimã & iura.eius ei compentia, eo quod secundum eum ibi non dicitur esse in bonis debitoris, nisi quod superest deductis expensis. Contra quem considero tex. nostrum expressum, & dictam.l. 7. ei similem. Quia si decima & iura executori soluendanon sunt, ni si tunc cum debitum solutum est, si ex repertis bonis debitoris debito soluendo non sufficientibus, debita decima executori esset soluenda, ante debitum solutum executor decimam caperet, quod tamen est contra text. nostrum, & similes, igitur habemus intentum. Non enim dicitur solutũ, quod in totum solutũ non est, † nequedicitur perfectũ, quod est in parte factum, prout ad sensum rationis clarissime patet, & probatur ex text. in.l.2.ff.de origine iur. ib' qui ipsi æquinimaduertunt aliquid deesse. Et perfectum dicitur cui nihil addi potest, secundũ Bal. in tract. fchismatis. col. fi. Et solutio non perfecte facta habetur pro non facta.l. Mænius. § infundo. & ibi Bar. de leg.1. Nihil enim vi detur factum, cum aliquid restat faciendum l. pen. in fine. C. de iis, quibus vtn dig. cap.12. de baptismo. Et sic nihil vi detur soluisse, qui totum non soluit. ff. fami. hærcisc. l. hæredes. § in illa, ne que videtur edidisse, qui totum non edidit. ff. de interrog. & ff. defensor. ff. iudi. solui. ex clausula. Quos tex. ad hoc allegat. Speculã. 2. p. tit. de instr. editio. 5. dicto de impugnatione nume. 6. Et ideo non liberatur debitor qui debet centum si quinquaginta offerat in iudicio, prout est tex. in l. qui decem. ff. de solutio. tex. l. acceptam, & ibi Bal. nu. 11. & 16. 7. oppo. C. de vsuris Bart. in l. sed si alia. ff. de constit. pecu. Et oblatio debiti debet esse integra & realis, secundum Nebus. in tra. de pig. a. p. 3. membri. 5. p. prin. nume. 17. fol. 137. in partibus. Cum aliquibus sequent, hoc limitat, & Tiraq. de retract. conuentione. glo. 6. p. 35. num. 24. cum sequent. aliquibus pag. 735. Neque mora purgatur secundũ in præsidio, nisi ita qui debet centum vitra centum offerat, & soluat, prout regnent Bart. & Doctrin. l. interdum. 17. ff. verb. obligatio. & oblatio, vt liberet debet heri cum inter esse, secundũ eosdem, & Alex. in l. 5. insulam nunc. 9. ff. de verbo. obli. Soci. con. 199. in causa tactaeual. 2. Si ergo prout est in præsidiis patet, solutio in dicto casu non dicitur perfecta neque facta, quo modo potest executor caperedecimã ex bonis illis captis per creditorem in solutionem partis debiti, contra nostri tex. dispositionem, & contra omnia dicta, imo & contra id, quod ipse met Auendaño, in. cod. c. 17. nu. 8. in fi.

8. in fi. versi. & exigit fateor, dum inquit executor non capere decimã & executionis iura nõ posse, antequam creditori soluatur, cuiquidẽ nõ soluitur interim, q̃ de omni debito nõ est satisfactus, igitur. Aut non suo mer gladio se iugulat. Et quantcis statim petita fuerit executione quærat iura executori pro decima, nõ ita censetur quæsitum, quoad præiudicium ipsius creditoris exequẽtis, q̃ exhonis ei ad iudicatis pro solutione debiti, debeat capere decimam executor ipse, aliter enim creditor nõ dicetur satisfactus. Itẽ & pro hac opinea contra Auen, opinionem vltra dicta confidero optimũ, & singulatem tex. in l. 8. tit. 21. li. 4. in fi. in quantũ ibidẽ disponitur, vt nulle debeantur expensæ executori, nisi prius creditores satisfacto debito & expensis. Si ergo de expensis etiam prius creditor est satisfaciendus, quã executor iura executionis capiat, a fortiori & de toto debito, neq; quid extrahendum est pro decimadebonis creditoris datis in solutionẽ partis de bitis, vel in totus debiti satisfactionẽ & non plus. Et ita absque dubio tenet con tra Auen. imo quod nihilsit extrahendũ pro decimæ solutione exbonis a creditore captis pro debito suo, & etiam pro expensis ei debitis. Aliter enim esset prius soluere de scimam quã creditor esset satisfactus. Et sic contra Auendaño inducendo & consulendo est intrepide tenendum, & sic quotidie practicatur. Neque obstat fundamentum ipsius Auenda. ibi scilicet, quod nihil dicitur esse in bonis nisi deductis expensis. Quia respondeo, q̃ hæc regula procedit quoties expensæ illæ debentur ratione rei, & propter rẽ, ex quadebiti solutionis, puta si res illa vendereturvtex nummis vẽditionis solueretur debitũ, tunc expensæ factæ in venditione rei illius, puta in proxenetis & præconijs & tabellis soluendæ sunt antequã debitũ creditori, & quod superest expensis deductis, dicitur bonade bitoris esse. In nostro vero casu expẽsæ, & sic decima nõ debetur executori ratione rei ipsius, & propter rem, sed propter laborem, & diligentiam, & vt debitor restẽdo expensas um affecti satisfactiant creditoribus. Et labor hic & debitoris tædium, & molestia, respectu rei creditori pro debito adiudicatæ, non venit nomine expẽ sarum ipsius rei, sed ratione executionis petitæ. Igiturfundamentũ Auendañi nihil pro eius opinione neq; cõtra nostrã facit. Itẽ & quatumuis vellemus fateri, eius fundamentum etiã nostro proposito appliceri posse, habemus leges contrarium disponentes, igitur in nostra quæstione & casu esset omnino regula illa excludenda. Notandum etiam est quod executio ne facta statim executor acquiritius pro decima sua. † Quod manifestissime probatur sequentibus eo quod executor respectu decimæ † creditordi citur prout inquit Auend. c. 17. Prætorum. nu. 9. & Didacus Perez. 1. 21. glo. 1. tit. 4. lib. 2. ordi. Is enim proprie dicitur creditor, † cui aliquid ditatione intercueniente soluendum est, secundum Cæpolam. in l. creditores ff. de verbo. signifi. per tex. in l. iff. si cer-pet. quasi hoc significet verbũ credere, quod est confidere de debitore solutionẽ, Ille vero, cui statim soluẽdũ est, non est creditor, quia nihil debitore confidit, neq; credit. Igitur executor verus creditor est, & si talis statim petita executione acquirit ius pro decima sua. Item statim petita & facta executione † potest pro decima executor ipse pignora extrahere adebitore, secundum text. in l. 7. tit. 21. infra li. 4. Ergo statim acquirit ius & creditor dicitur. alii enim qui creditoris & habenti ius pignora dari non solent, neque

neque alios ea tradere illi quam debitor: item & creditorem illum appellamus, qui ab aliquo habet aliquidque tere, vel recipere, vel rem aliquam re cuperare ratione alicuius iuris, & debitorem illum vocamus, qui obligatus est soluere debitum, vel rem aliquam fecundum tex. in l. 10. titu. 33. par. 7. Executor tamẽ talis est, habet enim recuperare decimam a debitore. & bonis eius & debitor tenetur eã ei soluere. Ergo respectu executa: executor creditor est, & executatus eius debitor, & executione facta ius ac quiritur executoripro decima. Adeo 8 vt ius istud percipiendi decimam ex executione facta executor ipse ad hæ 6 redes suos transmittat, † secundum Auenda. dict. cap. 17. num. 9. sicut cætera bona hæreditaria. Et sic quantumuis alius succedat executor hęres primi executoris, qui executionem fecit totam decimam executionis illius percipiet, neque tenetur eã communicare cumfuccessore executore, quia is, fecundus hic executor perficiat, & finiat executionem, arg. tex. in l. vltimo §. si ferue. comm. ff. pro socio, ibi. Neque oportet id communicari quod quis non propter focietatem, fed propter fuam partem acquisiuit, tex. in l. quæcũque actiones ff. de act. 9 & obligat. & in l. is qui in Puteum. §. qui postea. ff. quod vi aut clam. Quæ iuta quafi in iis terminis allegata, in l. more maiorum. ff. de iur. omni. iud. & hanc dicit cõmunem opinionem Auend. dict. cap. 17. Prætorum num. 10. poft prin. vbi a num: 9. incipit lib. 1. licet in aliquibus partibus de conſuetudine diuidatur decima per medium inter ſucceſſorem & hæredes primi executoris. Si ergo, vt ad propoſitũ reuertamur, executor hic creditor dicitur facta executione, ſtatim pro iuribus ſuis & decima ius illi acquiritur. Ex quo infertur, quod iuri huic ſũ perfecte quæſito per patium concordiam, executantem, ſcilicet, & executatum, prædicti non poteſt, arg. tex. in l. vero procuratori ff. de ſoluto. ibi. Quia certam condi tionem habuit ſtipulatio, aqua mutare non potuit ſtipulator, & arg. tex. ſingularis in l. fin. ff. de pactis, ibi. Sed verius eſt ſemel acquiſitam fideiuſſori exceptionem vltetius eo inuito ex torqueri nõ poſſe, & facit etiam text. in l. habere licere. ff. de euictio. & ex regula, id quod noſtrum eſt. & c. Item & ex alio videlicet, quia quando ex contractu inito † cum tertio reſultat effectus reſpectu alterius tertij, non eſt in poteſtate contrahentium tolle re illud ius, ſecundum Auend. vbi ſupra dict. nu. 8. Nam & donatio facta alicui ea conditione, vt poſt certum tempus acquiratur alteri tertio non poteſt reuocari donatio illa, vel grauamen illud reſtitutionis in præiudi cium tertij illius, etiam ex conſenſu, & voluntate donatarij & donatoris, ſecundum communem opinionem contra Bar. de qua alibi latius, ſicut in Emphyteota vbidente rem Emphyteoticarium abſque domini conſenſu, propter quod reſulta incidit in cõmiſſum. Nam licet emphyteota rem illam † reemat, non tamen tutat commiſſum, pro quo iure tum dominio eratac quiſitum, prout communem tenetur, Iaſo. in l. fin. num. 135. C. de iure emphyteoti. Et ſic itidem quoad executorem, dicendum eſt, vt ei ſemel iure perfecte, & irreuocabiliter quæſito pro decima non poſſit præiudicari per partium concordiam. Et in tranſitu notandum, quoad conſequendã decimam quantitas pro † qua fit executio attendi debet, ſecundum Bart. in l. cum quidam. §. quoties ff. de iur. omn. iud. optimam l. 196. ſtili, quam ad hoc allegauit Didacus Perez in l. 21. tit. 14. lib. 2. Ordin. gloſſ. 1. Et hoc quoties

quoties tota dicta quæritas petita debita erat, ſecus vero alias, quia tunc tantum ex vere debito ſoluenda eſt decima per debitorem, ſecũdum text. in l. 9. tit. 21. lib. 4. infra. Adeoque vltertius ſupradicta vera ſunt, quod etiã hæredes debitoris executati tenentur ad ſolutionem decimæ huius executoris, ſecundum tex. in l. 4. tit. 20. lib. 3 fori, notat Bæcza. de debitore inoper. cap. 6. n. 7. Actiones enim ab hæredi bus & contra hæredes incipiunt, vt per totum C. de hæred. acti. Et tenebũntur hæredes talis debitoris executari in totum, & vltra vires hæreditarias, ſi probatum fuerit † bona hære 11 ditaria occultaſſe, ſecundum tex. in l. 9. & 10. tit. 6. par. 6. quas mitor non allegaſſe Baeçam, de debito. inop. ca pit. 6. num. 18. Vel ſi hæres ipſe debitoris fecit pactum & concordiam cũ hærede executoris, vel cum ipſo exe cutore, quoniam & tunc perdit bene ficium inuentarij, quoniam non cõuenitur ex vi aditæ hereditatis, ſed ex vi concordiæ, & pacti initi, quoca ſu non gaudet beneficio † ille, ſecun 12 dum Augelum relatum, & ſecundum glo. in l. 7. tit. 6. p. & de pro hac doctri na ſolebam pluta ira conſiderare: ſed quia nimis prolongauimus mate riam miſſa hæc iura facia. Sufficit ſcire doctrinam Angeli veram eſſe.

Se diere por contento. Quia, ſiue vere ſiue fidè hæc ſolutio iudicatur ex l. ſolutionis verbo. ff. de verb. ſign. cum ſimilibus, & notat Auend. d. c. 17. n. 7. lib. 1. Prætor. intelligetamen tunc de cimam deberi, quando partes executione facta & decima vendicata ſe cõcordant, vel creditor ſe aſſerit contẽtum, vel dilationem concedit, vt hic probatur, quoties executio rite & re cte facta fuit, ita quod ſi ſententia ſuper ea pronunciaretur vltima ſubhaſtatio & ſic remateſaciendaerat. Aliter enim ſi pro nulla erat, viſo proceſſu iudicanda executione, nulla decima tunc debitur neque pen poteſt. Tum quia verba noſtri text. quantumlibet generalia de habilitate iuniretringẽda, ſcilicet, rite & recte facta executione, tum etiam quia lex noſtra diſponit ſuper præſuppoſito vero, quode xecutio locũ habeat, & rite & recte facta ſit. Quoniam ex l. ſi tit. 21. lib. 4. infr. ob hoc iubetur ibidem iudices debere inſpicere contractus tempore petitæ executionis an ſint exequibiles nec ne. vt nulla executio fiat niſi de inre locum habeat. Item, & quia ex executione nulla, nulla iura debẽtur ſecundum quod alibi dicemus latẽ & de iure clarum eſt, & id quod nullum eſt effectum producere non poteſt, & partium ſic concordantium animus non eſt vllidare executionẽ, ſed a lite diſcedere, & vltra eorum intentionem, non eſt actus intelligendus, neque quod voluerint id quod nullum eſt valere, præſertim vbi non eſt in poteſtate eorum, & ſic hicintel iectus iuri conſonus mihi videtur, præſertim ad emptandam cupidita tem horum executorum, & feãdam ſisimi rumoremm. Notandum finali ter eſt, quod Alguazilesiuniciplens ſa cere executionem, contra aliquem debitorem, vel habens mandatum ad faciendam eam, ſi non facit puniipo teſt ſecundum Auenda. cap 22. Prætor.

Por vna deuda. Declara eam per l. 7 tit. 21. lib. 4. infr. & per me ibidem di cenda.

Et de materia huius l. pluraviderpet Auil. in præfenti, & per Auend. c. 17. Prætor. libr. & in tit. de fas entregas, y executiones, infr. lib. 4. plura diecmus ideo breuiter hic procedimus.

IN LEGEM
Vndecimam.

Cuſtos

Cuius pretorum & defensorum an possit pœnas absque sententia capere.

2. *Iudex appellatione pendente à condemnatione an possit se cum parte eâdem nata concordare.*

3. *Pœnas camerę Regię an possit iudex capere etiam sententia lapsa in rem iud.*

4. *Iudices an ex septenarum condemnationem aliquid capere possunt, & ibi pœna.*

Intellectus l.14.tit.23.lib.4.infra.

6. *Resolutio circa nostri tex. materiam, & aliarum legum Regiarum.*

SVMMARIVM.

Correctores & iustitiæ administratores percipere pœnas aliquas ab aliquibus incursas nul la prædendente super eis sententia non possunt, neque super eis compositionem vel cocordiam facere, sub pœna, septenaque semper camerę Regię applicandæ sunt, & ex eis nullam partem iustitiarij capere possunt sub quadrupli pœna:

Ne olleuen penas. Scilicet correctores & iustitiæ administratores,quibus cum titulus noster loquitur, & de hac lege videndi sunt Auen.c.18. Præt.maxime nu.4.verſi.& facta lib. 1.& in c.24.in fi.lib.2.& Anil.c.11. & 12.& 49.l.vlt. Sed an in criminibus pratorum & defensarum text. noster procedat,vt,l. pœnas propterpassum comestum incursas † percipere ante sententiam non possit, tradit idem Auen.c.1. Præt.nu.1.& lib.1.vbi,& de materia legis nostræ tractauit. Et an in terris dominorum idem seruandum sit,vide per eund. Auendas.c.7. Præt.nu.6.verſi.1.& c.18.nu.3.in fi. lib.1.& faciunt dicta supra in l.3.tit. 1.lib.1.vbi satis probauimus leges nostras Regias in terris dominorũ seruandas.

Por sentencia passada en cosa juzgada. Supple,vel præcepto præcedente,secund. Auend.d.c. 8 Præt.nu.3. vers. item quod lib.1 ex quibus habes hic tex.& tex.in l.1.& 2.tit.fi.libt.8.infr. Quos text. licet corrupte copilator nostræ Regiæ Recopilationis hic in additione marginali allegauit,contra Auen.in eo nu.3.in prin.asserentem posse iudicem super parte † ex condemnatione ei prouenière cum condemnato se concordare etiam si appellatum sit. Nam si appellatũ est nonne sententia manet in suspenso, neque in rem iudicatam transire dici potest. Et si ita est,prout est,quomodo potest iudex partem suam, etiam per concordiam ex tali condemnatione recipere. Neque obstat, quod ibidem ipse Auen.in eo nu.3.versquod fallit,vbi queritur,quod procedet hoc,quadam præm. Reg. attenta & transcripta sub.l.14.tit.23.inf.li.4 quotiescunque concordiæ fiere fierent per iudices super septenis. Super eis enim etiam iata sententia non licebat concordiam facere. Nam licet intellectus hic in se verus sit, & ex l. illa.14.& ex nostra itidem probetur conclusionem tamen eius,scilicet, quod super aliis pœnis,& calumnijs possit iudex concordiam facere cum partibus super parte indici ipsi expœnis illis prouenientibus ex sententia licet appellatione suspensa falsam reputo,ex tex.nostro loquente in quibuslibet pœnis & calumnijs & in eis probante nullo modo licere iudici super parte ex illis prouenientes se cũ condemnato concordare,etiamsi latasententia non dum ramen lapsa in rẽ iudicatã. Nã super septuplasũ pœna secundum tex.nostrũ & l.14.ti. 23.inf.li.4.nulla concordia neque missio fieri potest,etiam lapsa cõdemnatione in rem iudicatam. Neq; par tem aliquam earũ licet iudici capere. Et ita contra Auen.d.nu.3.in prin. contrarium tenentẽ in aliis pœnis quam septenarum tenendum est. Ni si ipsum intelligis eo modo secundum quem dictum suũ cõtineret veritatẽ, scilicet, q; sententia lata & appellatione suspensa, licet iudex pro parte sua dictam cõcordiam facere, dum tamẽ id,q; pro parte sua capiẽdam dum cõcordauit, nõ recipiat ipse neq; alius pro eo,sed in potestate ipsius condẽnati,& dominio remaneat,sicut antea. Vt si sententia illa condemnatoria illius pœnæ cõfirmata fuerit,& in rem iudicatam trã fierit,detur ipsi officiali,id q; pro sua parte pactum & concordatũ fuit si vero reuocata fuerit cõdemnatio nihil detur,partique ipsi salsũ hoc modo remanet ius suũ appellationem prosequendi. Alias enim nullo modo licet iudicivel officiale supra dicta cõcordiam facere, & essetcontra nostrum textum,& eius dispositionem,& crederem tũc si aliud fieret nostri tex. pœnã incurri,& cauẽdum esse ab illa contraria doctrina Auendañ. quæ fortasis stribuit ansi iudicibus iniustas sententias ferendi,& rigurosas,vt partes odio litiũ stare appellatione se cõponerẽt cũ parte, neq; verba sequẽtia nostri tx. ibi. *Antes de la sentẽcia*, debẽt acõtrario sẽsu capi,vt post sententiã idiceret, etiã interpolita appellatione. Resultat enim iniquitas & occasio perpẽtrãdi iudicij & crudelitãdi partes, & sic effectus argu. cõtrariũ. I. ē, verba de dar sentencia de vltima, & sic delapsa inrem iudicatam, sunt intelligenda, ranquam potiorris significati.

Sinque. Imo & quantumuis inrem iudicatam transierint,non possunt Correctores nec iudices alij eas capere pœnas,quæ camerę Regię applicantur,vel partem earum sub pœna septupli secundum text. lib.5.infra.Ita tñ,neque operibus publicis applicaras expendere nisi secundũ formam illius mer.l.35.

Antes de dar la sentencia. Imo & vltra dicitur quod neque post sententiam secundum tex.in l.14.ti.23.li.4. infra,Sed non est hoc dicendum,quonia lex illa.14. in septenarum pœnis loquitur,in quibus neque post sententiã licet aliquid iudicem recipere. Nos vero loquimur in calumnijs aljis & pœnis,quarum iudici dcire aut statuto vel consuetudine parts aliqua applicatur. In ijs enim late sẽtentia & in rem iudicatam lapsa,licet iudici partem suam recipere. Et sic nostet tex. in quantum de septenis loquitur. to. 2. eius parte, ibi, y q̃ las setenas, vtiq; infine declarãdum est.

Sopena que lo pagen con las setenas. Quã quidem pœnam adquenibet casum & dispositionem nostri tex. credo referendam, ex duobus illis casibus præcedentibus in prima parte nostri text. propositis. Quius prima pars est vtique ibi. *Y que las setenas.* & ab inde incipit secuda pars. Itaque si iudex partem ante cõdemnationem perceperit, vel compositionem & concordiam fecerit cum septenis reddas,sed si ex septenis par te aliquam ceperit reddat cum quadruplo prout in.2.parte nostri tex. dispositur.

Con el quatro tanto. Idẽ dispositur quoad iudices. Curiæ in.1.to.ti.6.li. 2.supra.ita quod nulli iudices † ex septenis possunt aliquid capere sub pœna quadrupli secundum textum nostrũ in prin.& tex.l.35.infra.co.

in alijs vero pœnis est septupli , ex dictis legibus, quas ita declarat Auẽ da.c.2.n. Prætor, in fine li.2. & videtur ad has leges verus intellectus: Sed oppono ex tex.in l.4.tit.33.li.4.infra,vbi etiãm in septenis imponitur pœna septupli iudici contrail lius legis dispositionem facienti, & nisi attente & caute legem illam, & nostram legeris & verba earũ scrutabetis contrarijssime videntur, si tamen pendentem consideraueritis ea earum nullam habent difficultatem. Nam lex nostra pœnam quadrupli imponens intelligitur imponere eam † iudici aliquam partem ex septenis capienti, ibi, *Y no llevare lo mas*
5 *sin officiales*, lex vero illa 14. loquitur & procedit in Alguazelis quorunçumque iudicum, vel ipsis iudicibus *super* septenis condemnatis, vel condemnandis concordiam, & compositionem facientibus in casibus in quibus ex non solutione ipsarum septenarum pœna corporalis est imponẽda. Tunc enim in septuplũ condemnantur eius, quod pro concordia ceperunt, & concordiæ ipsonullæ sunt. Ex quibus omnibus resolutione habes † quod si iudex pœnas
6 quas libet per legem, vel per ipsum iudicem cameræ Regię applicatas, vel alteri operi pio, sibi percepertit antequã partes audiatur, & sententia *super* eis lata transierit in rẽ iudicatam, vel super eisdẽ pœnis ante sententiam vel post eam appellatione ſi ſuſpectam, ſecundum meam opinionem compositionẽ aliquam fecerit etiam *super* parte pœnis iudici applicatam, in septuplo cõdẽnandus est iudex talis, secundum tex. nostrũ inprima cius parte, vsq; ad verſy las ſetenas, & idem ſi iudex nic pœnas camerę regiæ vel publico aut pio operi applicatas cõsumpſerit dicendũ eſt, ex l.35.inf.iſto ti.& li.ibi, ſed ſi iudex etiam ſi ſit cum ex ſeptenis alicuipro pœna impoſitis, quibus nõ ſit lutis nõ erat pœna corporalis imponenda a liquid perceperit pœna quadruplũ nitur ſecundum tex. noſtrũ in 2. par. & tex. d. l. 10. ti. 6. li. 2. ſupraliveroſep tenus nõ ſolutis pœna corporalis eſt in ponenda cõdẽmnato, tunc cõpoſitione aliqua ſuper eis facta per alguazelum aut quamlabet aliam perſonam, ſeptuplum eius quod pro cõcordia capium eſt reddet camerę, & cõcordiæ nullæ ſunt, ſecund. tex. in d. l. 4. ti. 23. li. 4. infr. & ita ſupradictæ leges & pœnæ ſunt intelligẽdæ & cõcludandæ, nec cõtrarietatem inducãt, Ercas ſic voluit declarare Auen. c.18 Prætor. nu. 4. verſi. quæ autem lib. 1.
Pero que los dichos juezes y alguaziles puedan llevar para ſi las penas o parte de llas. Ne intelligatur penes per verba prædecentia Alguazelis & indeibus omnino prohiberi recipere partem pœnarum eis a iurcapplicatarum, verba hæc ſunt apposita, dumtamen in rerceptionem earumnõ contrauenian legis noſtræ diſpoſitioni.

IN LEGEM Duodecimam.

1 *Pœna ſeptenarum ſemper camerę Regię applicanda eſt.*
2 *Materia iuris homicidij vulgo de omezillos, remiſſiue.*
3 *An Pœnę & calumniæ homicidijdo minis cõpetant de iure interris ſuis.*
4 *Epiſcopi piſcum habent, applicatum eius piſcem pios vſus debet cõuerti.*
5 *Omnes habentes merum & miſtũ imperium habent ius calumnias percipiendi.*
7 *An pœnæ hæ & calumniæ per Dominos remitti poſſint.*
8 *Dominus an in percipiendis ijs calũ niijs pingius ius, quam pars, habeat.*
9 *Ius homicidij percipi propter noxam non poteſt.*
10 *Ius homicidij quando percipi poſſit.*

De la inſtruction de los Aſsiſtentes. 339

SVMMARIVM.

Correctores tenentur gabellarum leges obſeruare, & gratis exequi eas, & præbere cõductoribus earum ſchedulam dictam, recudimiento, ſubi, & na, ſub qua neque homicidij iura capere poſſint niſi in caſu mortis, vel vbi inculpatus mortis pœnam meretur.

Andamos que guarden. De materia huius legis videndus eſt Aviles c.13.c.14. c.15. Prætorum.

Con las ſetenas. Sed cui applicabuntur, ſic quod camerę Regiæ, vt in lege ſupra proxima probatur, regali generalem ponente, ſcilicet, quod pœna ſeptenarum † ſemper regiæ camerę; applicãtur ſi aliud per legem permiſſum non reperitur, & ita aduertit Auenda. in propoſit. noſt. tex. in c.2. Prætor. nu.13. in principio.

Derechos de homezillos. De quorum lutium materia late † tradit Aviles, hic verbo homezillos folio.152. Et verbo muerte, poſit eaius vbi pœna mortis incurritur. Et de iis etiam in ribus, vide per Auend. c.18. Prætorum. 5. verſiatem ad vnum, lib. 1. vbi de expoſitione noſtræ legis, & dura rum ſequentium tractat. Et an pœnæ hæ & calumniæ competant dominis Vaſſallorum, vide per eundem Auen. c.7. Prætor. lib.1. Vbi nu. 1. idem in epiſcopis dicit, quod in dominis temporalibus. Nam ſecundũ eundibi n.13. & P.al. Rubin rub.5.39.n.7 cameram & fiſcum habent. † Quan tis ipſe Pa-Rub. ibi aſſeratho c. in epiſcopis non procedere. Nam fiſci, neque cameram habent, neque poſſunt tali quid camerę ſuæ applicare & ſi applicauerint in pauperũ vſus tenentur applicata erogare, ſi alias cõmode poſsint viuere. Et hoc tutius eſt, & honeſtius pro euitãda ſuſpicione cupiditatis, ſecundum Hier. Bo. hic in c. ſtreſagabilis, ſ. in fi. de offi. ord. vbi 10 hoc cõtra præſatos aliud facit tes allegabat & Bort. in tract. de ſyno do. Epiſc. 3. par. ti. 11. in 25. & in 4. cum 4. ſeq. Et ſic cõcilio prouinciali Cõpoſtellan, Salmã. celebrato, anno. 1565. actio. 3. c. 7. prouiſum eſt, quo in vſu piũ cõuertitur ſi quid ſitco Epiſc. applica tur. Omnes tamen alij habentes merũ & miſtũ imperiũ † exprimilegio, vel cõceſſione ſuperioris percipiunt has cõdẽnationes, ſecundũ Auen. d. n. 13. & Aut. de Fano. de pigno. 1. memb. 27 part. prin. n. 14. fo. 48. in parti. & pœnæ hę remitti an poſsint † per dominos particulares, tradit idem Auend. d. c. 7. de qua remiſſione vidẽda ſunt tradita per Aud. de Iſernia relatũ per eund. Auend. d. c. 18. n. 3. verſi. remitte re li. 1. vbi in ver. & nota, inquit, quod in percipiendis ijs calumnijs ſit pinguius ius haber dominus, quam pars in debito percipiẽdo. Quod an vermiſit nẽ nõ examino, quia alibi latius dicẽſis eſt. Auct. in cauſa in quibus dominus particularis non percipiat has cõdemnationes & calumnias, in huo territorio faciasvide per Auend. d. c. 18. n. 2. & in d. c. 7. n. 1. in fine, cum. 2. ſequen. ponit alios duos.

De hombre en muger. Quaſi ſecus ſit ſi animalis alicuius mortui, nam propter noxam † non datur ius hoc homicidij, ſecundum Auend. d. cap. 18. n. 6. per tex. quem voluit allegare, in l. fi. tit. 7. lib. 7. infra. Et notãdum quod ius hoc homicidij in caſibus, vbi per cipi potẽt intelligitur procedendo † contra abſentes, delinquentes, & contumaces, vt per Auenda, ibidem, dictum. 6. dum tamen ſeruata ſit in procedendo forma l. 3. tit. 10. infra lib. 4 Ea tamen non ſeruata nulla iura debentur, vt ibidem videbimus.

IN LEGEM DE-cimam tertiam.

1 *Corrector ponit carcerum custodes:*

SVMMARVM.

Correctores, & administratores iustitiæ officia subeorum iurisdictione prouidenda locare non possunt sub nostri tex.pœna.

NO arrienden. Vide hic Aniles, sub cap.16. prætor. fol.152. inuehentem contra Correctores, & iudices, posse dispositionem nostræ legis seruantes, propter commoda, & exactiones pecuniarium ex similibus locationibus obuenientia, in maximam Reip.perniciem, iustaq; & sancta est, per tex.in l.4.ti.25.infra lib.4.ad officia tabellionum ampliata, & extensa, & in cap.44.curiarum de Madrid, anni 1573. ad tabellionatus del numero extenditur in effectu.

Ni carcel. Hic videtur, probari, q̃ corector ponit carcerum custodes, vt auderit. Auendaño, cap.1. prætorum, n.ii. versi. sivero creantur libi. nisi in populis vbi ex particulari Regis mandato & prouisione aliud habetur, pront hic Placentiæ.

Ni plazos. Quid si hoc, vide eundẽ. Auendañe. 18. Prætorum, num. 3. versi. & pœnæ lib.ii.

IN LEGEM DE cimam quartam.

1 *Bona non vera mala statuta permittenda sunt.*

2 *Populi possunt statuta municipalia in sua iurisdictione condere.*

3 *Populi non possunt contra ius Regis statuere, sicut neque consuetudinem introducere.*

4 *Populus iurisdictionem habens solus ipse potest statuere.*

5 *Populus habens limitatam iurisdictionem quærens limitatio petitur statuit.*

6 *Populus omni carens iurisdictione quod quæ statuat, & 8.*

7 *Quæ res dicantur bonam Reip. administrationem concernere.*

9 *Populus iurisdictione carens pœnam imponere non potest.*

10 *Confirmatio Regia, an ad observantiam statutorum requiratur.*

11 *Reformatio antiquorum statutorum, vel nova eorum cõditio iudicis arbitrio commissa est cum consilio Rectorum.*

12 *Collegio decurionum, & Correctori, vel Episcopo, & capitulo si aliquid committatur votandum, quæ tunc erit maior pars, & 13.*

14 *Condemnato concilio & Correctore in quantitate aliqua pro medietate tenentur.*

15 *Princeps an possit reuocare concessionem de statutis condendis populo factam.*

16 *Taxa in reipu. ciuitatis imponenda cumulative ad Correctorem intelligitur.*

17 *Taxam impositam tenetur quilibet in foro conscientiæ etiam seruare.*

18 *Contra tendentes merces vltra taxam potest procedi, vt contra pacis violatores.*

SVMMARIVM.

Quæ circa obseruantiam, & reformationem statutorum, & populi gubernationem Correctores tenentur obseruare declarat lex nostra.

in cuius

IN cuius legis declaratione Aniles hic sub c.17. Prætorũ plura tractat, quæ ab ea materia extranea & aliena videtur, quæ peripsum videri possit. Tractat etiãde eius materia Auendaño, cap.19. Prætorum, lib.ii. & a nu.1. ad quartũ, vique destatutis populorum efferri, & ab inde cum ipsorũ sequetibus numeris de electione officialium, qualiter & qui sint eligendi, & de eius requisitis, & anuncio, cui sequẽtes quæ tenentur, & posunt Correcto quæ tenentur, & possunt Correcto res facere, in eorum modum & gubernatione ciuitatis, & beni cõ unis, qualiter quæ merces corruptas prohici, & contemari possunt per iudices, & iuramẽ in rebus imponi, & puniti occupates vias publicas, de qui bus, & per Doctor. in l.1. 5. cura carnis. ff. de offi. pr. vribus *Bunes.* Aliter enim permitti nõ deberi, neque fieri, sicut neque lex mala permitteretur, secũdum Hieron. de Bons, in tracta. de synodo Episcop. 3. parte. ti. 1. conclusio. 7. vbi ineuit aibirio iudicis relinqui quæ dicantur bona statuta.

Las hagan de nuevo con acuerdo del regimiento. In proposium horũ verborum & eorũ declarationem nunc quærendum, & examinandũ existimo: num scilicet populi statuta facere possint, & an facilis addere queat, vel anvti eis licear fine prauis. Regis confirmatione. Et quoad primum puctum, nõ populi statuere possint per conclusiones procedemus.

Prima fraigitur conclusio. I. Populi possunt municipalia statuta in suis oppidis, & iurisdictione condere, prout omnes Doctores tenentin le. omnes populi. ff. de iustis, & iure, & Auendaño, cap.19. Prætorum. num. 5. libr. 1. & Assistẽs in præludijs ad consist. Sicil. q. 3. cum. 3. sequent. & magis communem testatur. glosaio

tiam facta sint, secundum glo. in d. l. 12. tit. 1. par. 1. & Auend. d. cap. 19. Prætor. nu. 5. versi. apud nos tamen lib. 1. & Afflictis, in const. Sicilianæ Iudijs q. 3. n. 7. fol. 14. lib. 1. & Burgos de Paz in d. l. 1. Tauri, num. 350. & ese communis & vera conclusio, vt patet ex Oroscio, vbi supra qd per tex. nostrum fundant.

Dubium tamen apud supradictos exisſtit, quæ res dicentur concernere 7 administrationem † & bonam Reip. gubernationem? Et in hoc gl. d. l. 12. inquit quod solum modo res in nostra lege expressæ, & non aliæ. Eius tamen falsa pace contra supradictam conclusionem, vt in eis solum dicatur inclusa bona administratio, & gubernatio populorum, & non in aliis. Nam & in aliis similibus idem erit iudicandum, & sic in tassa ponēda officialibus, ne carius instoperiis res vendant, neque opera faciantistē ne regatarij emant victualia ad reuēdendū, vsque ad talē horā, & vt empta per eos intra triduū post emptionē præconizari faciant publice, vt si quis ex vicinis pro tāto eas vel earū partem voluerint, possint petere, & qd plura alia similia, quæ ex Auens. vbi supra decerpi possunt. Quæ quidem quanuis in lege nostra expressa non sint, bonā tamen Rei. gubernationem, & administrationem respiciūt. Ita quod & in eis sicut in declaratis hic locum habebit nostra quarta conclusio, prout & exēplificati, & tenet Afflict. in d. q. 3. n. 7. & 8. Quinimmo & hæc omnia in effectu in lege nostra sunt cōprehensa sub verbo al bien comun. Neq; exemplar nostri tex. debent dicti regulā, & conclusionem ita arctāre, quod & in similibus locis non habeant, sed potius habebūt locum in similibus. Exempla enim, solemus dicere regulam non arctare prout & voluit Auend. in d. cap. 19. n. 30. versi. septimo infertur, cum 2. sequent. versiculis & numeris.

8 Quinta conclusio. Populus † iurisdictione carēs pōt euā abiçs superioris authoritate statuere circa eaquæ cauſarū cōditione respiciunt, ei hoc permissionis magis, quā iurisdictionis dicatur, secūdū quæ per leguinā in prioribus. 10. am pl. n. 17. de in offensis am. prout frequēter cernere tā pōtificios cōtra Bar. & alios eū sequentes tenere testatur. Or. vbi sup. n. 14. & 16. contra gl. in d. l. 12. Dū tū pœna præd. casu nō imponatur. Populus enim iurisdictione carens † eam imponere nō pōt ijs qui statuta supradicta casu facta violauerint, impositio enim pœnæ tantum pertinet ad eū, qui iurisdictionē habet, secūdū gl. d. l. 12. vbi alios refert idē tenentes, & Afflict. vbi sup. q. 6. & Burgos de Paz in d. l. 1. Tauri, n. 351. Et sic quod in quit Auend. c. 19. practo. n. 5. versi. quinimo dico, li. scilicet, quod possint ij adijcere pœnam, intelligēdum est, vel in populo iurisdictionē habente, vel eū populus iurisdictionem nō habēs, haberet de consuetudine pœnas adijcere cōtra statutorū violatores, prout ipse Auen. ibidē dicit, & de consuetudine habeti ās in omnibus populis etiā iurisdictione carentibus, licet de iure id fieri nō posset per supradicta, secundum Bellug. ibi, per eū allegatū, vel quoties populus iurisdictione carēs haber possessate sta tuēdi ab illo, qui iurisdictionē habet. Nā rūc pœnā adijcere poterit, prout ex lege nostra iam omnibus populis cōcessum videtur ab eius conditore & sic rege, vt statuere possint. Et sic videmus pœnas populos iurisdictiō ne carēres cōtra violatores statutorū adijcere. Vel, si nihil aliud, ex hoc ad obseruāda statuta erūt, prout pōt fieri tū gl. firmiter ens, in eā cum in aliquibus de resi. in 6. se obligauerit, prout asse-

asserunt Orosc. in d. l. omnes populi n. 9 & glo. in d. l. 12. Nē procedit vero nāc nostra conclusio cū princeps illo in loco præsens est, secundum Oroscī. vbi supra. nu. 17. & gl. d. l. 12. versi. refuli in specie. Notandum tū dem est quod statuta ciuitatis in territorio eius obseruanda sunt, secundum Barbat. consil. 44. col. 7. vol. 1. & plures idem tenentes refert Menochius, de Arbitrarijs iudicū. q. 99. lib. 1. n. 25. cum seq. Nam & ciuium appellatione veniunt non solū de ciuitate, sed & de territorio, secundūm ex in l. qui ex vico. ff. ad munici. ad hoc allegatum per Abb. in c. Rodulphus nuncio, & ibi additio. de rescrip. Adeo vt si conditis statutis aliquis populus ab eius iurisdictione libertetur, etiam in illo talia statuta obseruanda sunt, secundum Deci. consi. 429. n. 6. vol. 3. fol. 78. Et an priuilegium ciuitatis cōcessum censeatur etiam cōcessum loci ciuitati illi subiectis, vide Iass. in 5. rursus, n. 40. & ibi Gomez. n. 19. in fin. de actio. & Balbum optime intra dicta, præscrip. 3. par. 5. princip. q. 2. n. 2. Et vide Menochium, ibi supra, de ijs differentem.

Quoad secundum punctū, num scilicet cōfirmatio Regia ad obseruantiā † prædictorum statutorum requiratur, videbatur dicendum quod sic, per tex. nostrum, vbi. *Y embie a nos el traslado delles para que nos las mandemos ver, y proueer sobre ello*, Ergō Regia requiritur confirmatio, prout ex tex. nostro asserebat Canules, hic verbo prouer, fo. 172. & Volui glo. d. l. 12. & nouissime Menchaca, controuersiarum illustrium, li. 1. cap. 102. n. 10. & noster doctor Gutierrez Ciuita tensis canonicus, in tract. de inrā. cōfirm. p. c. 38. n. 1. & 2 Pro quo & videtur melior tex. in l. 8. ti. 1. lib. 7. infrà vbi ijsdem statutis à populis factis, sic regui videtur confirmationem. Et quia, ex quo ciuitates, & castra regni non habent iurisdictionē, nā omnem in regni transtulerunt, vt l. iij. de origine iur. non valent statuta a populis facta, nisi Regia adsit cōfirmatio, qua tenus concernunt magis præiudicij aliorum quam ipsorum, de vtuerfitate, secundū Afflictis, vbi supra. q. 3. n. 7. nihilominus tamen, imo quod confirmatio non requiratur, tenuit Auend. dicis. 1. tex. to. n. 5. in prin. & in versi. quod nos, & versi. supradict. cō clu. per tex. nostrum in præsent. ibi. *Y las guardaran y haran guardar*. Et in hāc videtur se inclinare partem Orosc. in d. l. omnes populi n. 19. in fi. vbi inuehit contra 405. qui alias nimium prorupte & quinimo regale licentiam, & confirmationē in hoc casu exigit. Et hāc secundam opinionem veriorem teneratur, Bēuenut. in tract. de mercat. tit. quomodo in causis mer. proceditur i. p. q. 1. n. 9. & 50. & hanc iccundā tenendo opinionem, scilicet, quod in terim quod nō infirmatur obseruāda sint talia statuta respōderi potest ad tex. nostrū in finalibus verbis: quem pro prima opinione pōderauī, scilicet, quod non ex eo quod in tex. nostro dispōnitur, vt statuta facta regimi ttantur est intelligendū Regiā confirmationē requiri, vt obtineari possint & absq; ea nō obseruāda. Seruabitur etenim interim quod nō infirmatur. Regi tamen mittitur, vt ea videat, an sint honestia, rationabilia, & Reip. cōuenientia, & anin eis statuatur aliquid in detrimentū ejp. Regis vel regni. Interim tū quod rex aliud non declarat obseruanda sunt: neq; hoc tex. no ster prohibet, sed permittit potius in illis verbis, las guardaran, y haragueardar. Aliter enim si statuta essent max me conuenientia Reip. & ex eorū obseruantia cōmodum & bonum cōsequareturr, & ex contrario detrimētum imminens pateretur quare esset dis-

ferenda executio, & observatio interim quod Rex confirmat. Ité lex nostra solum vult, quod statuta sint honesta, & rationabilia, vt eis vti possit. Igitur neq; nos aliud require debemus, item lex nostra statuta iam facta honesta & rationabiliasser unda iuber, neq; eorum confirmationem requirit, ergo neq; aliorum de nouo statutorum si rationabilia sint & honesta, licet requirat quod Regi mittatur. Neq; obstat etiã tex. in d.l.8. pro prima opinione allegata. Nam loquitur & procedit quoties talia statuta licet populi gubernationem respiciant, facta tamẽ sint respectu certarum personarum, quę quidẽ personæ pro interesse suo contradixerunt ea, & appellauerunt ab eis. Tunc enim, quia ambitiosa vide ri possent, ipsique personis præiudicialia, prius debet informari Rex, & cum contradictione ad eum mitti statuta hæc. Secundum quod in d. l.8. dicitur, interim quę non debent obseruari vsque dum Regis auditus, & voluntas declaretur. Nos vero lo quimur quoties statuta nõ sunt ambitiosa, neque ab eis aliquis appellauit, neque contradixit ea. Tunc enim, licet mittantur, interim tamen quod per eum non infirmantur seruanda sunt: maxime vt inquit Aued. vbi supra d.n.5. versi. secundo li mitatur. Si statuta hæc populi faceremt, & ordinarẽt, pro rebus suis pro prijs conseruandis, & vtis & commodo communi & publico, nisi secun dum eundem Auend. ibidem, n. 6. in populo, vbi talia statuta sunt, regulariter residet Regis curia. Namtunc cũ illa facere non possint, quia Rex ibi dem existit, vt supra dixi, nimirum si fecerint de facto, quod eis vti nõ possint ante Regiam confirmationem. Taliter enim victualium in curia, secundum Auend. ibidem, fit per Regios præfores, & non ex ordinatione vel statuto populi, vbi residet curia & ideo tunc Regia confirmatio prius requiritur. Vel secundo requiritur, quoties tale statutum superioris tangeret authoritatem, secũdum eund. Auend. d.n.5. versi. apud nos tamẽ. Nisi talia statuta vsu essent approbata, & vsitata in curia illa, tunc enim nulla requireretur confirmatio arg. dict. in l.1. Tauri per tex. ibi & per nostrum Guterrium, in d. tra. de iuram. confir. 1. par. cap. 38. n. 8. & Minchacam vbi supra. Et hæc notanda sunt, quamuis merito hæc de confirmatione confidenda, & cogitanda sunt, quoniam difficilia. Et lex illa. 8. multum vrget pro prima opinione, & consuetudo, & vsus in populis circa hæc obseruata plurimum operarentur pro eligenda vna earum opinione.

Lacharan de nuevo con acuerdo: Ex ijs verbis maxime ex fine legis nostræ Auendañohic sub d.c. 19. nu. 55. versi. tertio limitatur, colligit quod reformatio antiquorum statutorum, vel conditio eorum de nouo nõ pe det ex potestate Rectorum, populi, sed iudicis, vel corrector is ipsius vniuersitatis & concilij. Eius enim arbitrio hæc communitur in curia consilio Rectorum ipsius populi, iudex que tunc arbitratur, vt bonus vir, an expediat reformare antiqua statuta, vel alia de nouo facere, ita quod propositio faciendorum statutorũ, secundum Auend. ibidem n. 8. vt de formandorum a iudice debet fieri, ipsa tamen statuta reformari, vel fieri de nouo debent per iudicem consilio Rectorum adhibito, & iudex cum eis, & ipsi cum iudice, & differentibus Rectoribus cũ iudice, Rex aditi debet, secundum eund. Auend. d.nu. 6. in fine, & nu. 7. inquit quod in dubio votum maioris partis præ-

ualebit, & ibi hoc optime prosequitur. Dubitat tamen ibi ipse Auen. in versi. maiorauté pars, væ in tali casu maior pars dicetur. Cumque ibidẽ ipse dicat, respectu Rectorum maiorem partem conferendam, intelligo 14
12 voluisse tenere, quod maior † pars dicetur, si in simul cum iudice addit maiorum Rectorum pars, vel ex contrario. Licet enim, secundum eũ ibi, illud collectiuum, con acuerdo del regimiento, provna persona in dimidia parte repuetur, & verbum Correctori directum alteram personam in dimidia parte repræsentet secundum Angel. per eum ibi allegatum, & per Ripam ins. reconuenti. cl. num. 104. deleg. 1. fo. 7. Quod vtiamdum tamen non dicererur maiorem partem concurrere, si vnus ex rectoribꝰ voto ipsius Correctoris adhæreat, sed vt maior pars dicatur, rectorũm a ior pars debet cum voto ipsius correctoris, vel per contrarium concurre re. Secundum quod notant doctor. maxime Oroscius in l. quod maior, ff. quod cuiusque vni. nomi. Si enim 13 capitulo † & Episcopo cõmittatur electio aliqua, non sufficit cum voto Episcopi vota fuorũ capitulicon currere, vt maior illa pars dicatur, sed debet concurrere cum Episcopo maior capituli pars, tunc interessẽ is secundum ins. in l. & stium. 5. hodie nu. 9. cum sequent. fol. 164. ff. de pactis. & Abb. in cap. pastoralis, nu. 8. de rescrip. & in cap postulasti, de concessi. præben. & eundem 2 fo. in l. si pater la. 1. numero 6. ff. de vulgari. & Roman. in cõs. 119. & Abb. con. 57. vol. 1. & consi. 37. vol. 2. Si tamen, de hẽeficio. 2. par. q. 17. Domini optime in cap. 2 collationenum. 4. de appell. in 6. qui omnes tenent contra Holtiẽsem communiter reprobatum dicũt. Contra quem, & communiter reprobari asserens tenet etiam Rochus, de iurepatrouer b. ipse vel is, nu. 7. Quod alia tamẽ pura fi Corrector & concilium ciui tatis condemnatur † in aliqua quan titate, vel summa tantam partem repræsentabit Corrector, quantam cõcilium, quantum mis concilij plures sint, & adsint rectores, secundum do ctrinam Angel. quam supradicti. Doctores sequuntur. Exquo in facto di xi, quod cum quidam particulares & populi conciliũ cõdemnati essent in certa summa pecuniæ a icui præstanda, dixi dimidium pœnæ incumbere soluere concilio 7 & dimidium aliud particularibus conciliꝰ, ex dicta Ange. doctrina per dictos Doctores relata, & ex Bald. ita tenente, in l. quoniam iudices. C. de appella. & in authen. causa quæ. nu. 1. C. de Episco. & cleri, quod secus quo ad vota reddenda, vt dictum est. Sed an Principes possit reuocare concessionem de condendis dissartis, si ceui populo factam, vide Assisti. decisio. Neapolit. 302. num. 1. 3.

Sin parcialidad. De ijs verbis tradit Auend. d. cap. 19. num. 15. lib. 1.

Y otros officiales. De ijs tradit Auẽda. in eo. cap. 19. nu. 28. versi. præcedo vlterius libri, & Aulles hic verbo menestrales, fo. 161.

Bien bastecida de carnes y pescada, Hoc enim publicæ conuenit vtilitati, & ideo solet concilium vecarias, & piscaria locare, & obligationes ali cui obligãti se ad bastimenta hęc cõstituere secundum Mexiam, in pragma. del pan, concluſ. 4. num. 19. vbi per totam illam conclusionem plura dicit de vtilitate publica, & de ijs tract. per Dod. in l. 1. 5. cura carnis. ff. de offi. præf. vrbi & Auend. dict. ca. 19. nu. 33. cum sequent.

A razonables precios. Circa hęc ver baqualiter talia rebus imponi possit vide Auendaño. d. ca. 16. n. 35. cum

sequ.pluribus,& nu.37.inquit quod tassa hæc intelligitur cumulatiue ad
16 Corre ctorem,† quæ quidem poterit tassam hanc sicut rectores facere, tradit; alia in proposito m Aules, hic super iis verbis,fol.167. per ipsum vi dēda.Et tassam hāc in foro conscien
17 tiæ † tenētur,illi quibus imposita est sertare,secundum Dida.Perez l.c.i.i.lib.2.ord:col.332.cum sequ.& col.
712.cum sequenti,vbi & declarat qua liter tassa in reos imponi potest. Et
18 contra vendentes † carius alimenta quam tassatum est debet iudex procedere tanquam contra pacis violatores,secundum Albertū,etiam per Auend.d.c.19.prætorum nu.36.in fine

Quelas calles,de iis verbis tradit Auenda.d.cap.19.n.38.lib.1.& Aules, hic verbo,esten limpias,fol.170. per quem alia circa nostritex.declaratiōem videri possunt.

IN LEGEM DE-cimam quintã.

1 *Prætoria, & domos publicas publico vsui vendicandas esse.*
2 *In domibus, & prætorijs publicis non in privatis iudicandum est.*
3 *Domus publicæ cuius expensis fieri debeant, & 8.*
4 *Vecaria & pesæderia cuius expensis fiant.*
5 *Possessio alicuius populi cum capitur sufficit ingredi domum cuiusdam.*
6 *Onera publica expensis communibus extruuntur.*
7 *Actus parui præiudicij extra domum publicam fiant.*
9 *Carcer iure nostro Regio fieri cæpit 69 etiam ad pœnam inuentus est.*
10 *Carcer & custodia nobilium, & ignobilium diuersum,vel pauperum viro rum,vel mulierum differre debent.*
11 *Nobilis blasphemans in domo sua pa-*

test carcerari attende nr.13.
12 *Nobilis semel fugiens a carcere, vel confessus delictum in ea detinendus est.*
13 *Carcer dicitur Palatium vbi quis custoditur & carceratus, qui ad libitū exire non potest.*
14 *Blasphemus non sufficit quod sit incarcere,nisi & vincula habeat,neq; quod vincula habeat,nisi sit in carcere.*
15 *Instrumenta recondita in arca publica,quam si dem facciunt.*

SVMMARIVM.

Iudices, si in loco, vbi præfecti sunt,domos concilij & carceris,cathenas & ligamina facta non repererint,heri facient, in simul & arcam,vbi protocolla & instrumenta populi colloce tur,cuius tres sint claues perlonis hic numeratis tradendæ, a qua quidem arca,si aliquod ex trahendum fuerit instrumentum,forma legis nostræ seruetur.

Asa de concej. Prætoria cēnim & domos publicas oportet publico iuri † & vsui esse dicatas, secundum
1 tex.in l. Prætoria.C.de oper.public. Quæ quidem Prætoria quattuor vis iudices deferete vellent non possent neque in domibus † priuatis iudicare,secundum tex.in l.nulli.C.de offi
2 recto.quos tex.ad hoc allegat Aue. in cap.20. Præto.num.1.cum sequē. lib.1.& Aules,cap.18.& 19.Pra.10. de materia huius legis tractantes.Cuiusque expensi debeant † hæc opera
3 fieri cum publica fini,& publico vsui conueniētia,videndus est idem Auenda.cap.13.Prætorum in prince.

lib.2.

lib.2.& in d.ca.20.n.1. in fine cum seq. Vbi inquit quod iure nostro Regio absque dubio reddituus populorum fieri & construi debent,& ad hoc allegat corrupte quandam legē Partitarum,nam debuit,& voluit legare l.20.tit.32.par.3. quam ipsemet allegauit in ca.10.Præto.n.6.in fine,lib.2.vbi nu.7. Idem inquit de vecariis & de domo pro piscibus vēdendis consuetudina quæ vocantur, carnicerias,y pescaderias,vt expensis cōmunibus construēda fint. Pa-
4 tetque & probatur ex l.1.tit.1.lib.7. infra dum ibidem iubetur ipsis Ciuitatibus & Villis,vt faciant, & extruant domos de ayuntamiento. Ergo expensis ipsarum fieri debent: nam quando aliquid alicui iniungitur faciendum expensis suis regulariterid facere tenetur,ité & quia domus hec concilij capitu populi dicitur, & sic quoties possessio populi accipitur
5 alicuius † sufficit si in domo illa cōcilij capiatur,secundum Auendad.ca.20.n.1. Cum ergo caput populi dicatur,& consequenter publicū opus,opera publica † expensis com
6 munibus extruuntur secundum tex. in l.24.infra isto tit.& lib.& probatur in l.nominationem.C.de facto. eccles.& per totum ff.de oper.publ. tradit Auend.d.c.13.col.1.lib.2.Ergo & domus hæc concilij expensis publicis fiet,cum domus publica,& opus publicum dicatur. Est tamē no tandum,secundum Auend.d.ca.20. nu.3.lib.1.quod domus del ayuntamiento,nō adeo est necessaria,quod si actus extra eam fiant,non valeant.
7 Valent etenim † prout quotidie videmus. Quod tamen intelligo in actu qui debet fieri statim non expecta ta concilij congregatione, & sic in actu modici præiudicij,puta in relegenda quadam epistola cōcilio missa,vel pre eligendo iudice aliquocx rectoribus in locum absentis electi in causis,in quibus concilium cognoscere potest:veluti per viam recognitionis in criminalibus causis, vel appellationis in causis ciuilibus decem millemoraperinorum. Alij vero actus præiudiciales fieri non posse sunt extra domos publicas,de ayuntamiento.Nam congregatio concilij non potest haberi,nisi in locopu blico,& consueto,text.l.2.C.de decurio.li.10.& ibi Bar.& Plata,quos refert Curia Pisana in 1.par.cap.5. vbi inquit,quod antiquitus Senatus consultum non poterat congregari,neque concilium fieri,nisi in loco per augures constituto,quod ēplum appellatur.Sed si bona non ad esse communia,ex quibus domus
8 hæ † construeruntur,habitatores Ciuitatis & populi tenentur cōtribue re,secundum text.in d.l.20.Et tunc solum modo commorantes in loco debent colle&ari,secundum Auen. ca.14.prætor.nu.2.lib.2. nisi & exteri illo eodem ædificio egerētquo niam tunc,& populi conuicini tenerentur contribuere,secundū eundem Auend.cap.2.prætorum,nu.8. & 9.lib.2.

Carcer. Aules,ca.18.prætorum,super his verbis declarare conatur,nil ad custodiam,vel ad pœnam carcer sit factus.In quo sufficit iure ei nihil ad custodiam solum, iure vero canonico,& ad custodiam,& ad pœnam esse carcerem introductum,& hodie iure Regio,tam ad custodiam
9 quam ad pœnam † prout ex canonico determinatur era,imponi carcerem vt optime inquit Villalobos, in Antinomia iuris ciuilis & Regij, verbo,carcer,C.quidque in sentē tijs videmus,quod carcer imponitur in partem pœnæ,& sic apud Persas,apud Syracusas,apud Messenios & apud Romanos obseruatum ali-

quan

quando fuit, vt loco capitalis pœnæ in terrimum carcerem conjecte-tur reus: prout scriptum reliquit Alexan. ab Alexand. lib. 3. dierum genia. cap. 5. relatus per Menochium de arbit. iudicum. libr. 1. q. 89. Alia de carceris custodijs profequitur hic Auiles, quæ suis declarabuntur in locis. Et cuius expensis carceritat & custodia carceraterum, tradit Auedaño. cap. 20. Prætorum. nu. 4. lib. 1 & cap. 10. nu. 6 in fine li. 2. cuius dicta in hoc de carcere cõfirmendo nõ ex toto mihi applaudunt. Et sic potest hæc reperi, ipsum Auendaño referendo, se vidisse super hoc in facto dubitari, & in multis seruari locis contra opinionem de Auendaño, tuliũ Clarum in prad. crimi. libr. 5. §. fin. q. 40. nu. 3. Et quis primus inuenerit carceres, & vincula ad clericos coercendos, vide Duarenum de sacris ecclesiæ minist. lib. 1. c. 4. Et Tabladain sua visita de carcel. cap. 1.

Qual conuenga In propositum horũ verborum aliqua dixit Auiles. cap. 18. Prætorum, verbo, qual conuẽga, fol. 180. Et verba hæc debent intelligi respectu personarũ in carcere custodiendarum, vt alius sit carcer vitorum, aliusmulierum, & horum alius nobilibus, alius ignobilibus vel paupertibus deputatus. In custodiendis enim ijs personis magna debet adesse differentia† vt inquit tex. in l. 4. titu. 29. par. 7. quam ad hoc allegat Anto. Gomez, tom. 2. cap. 9. nu. 6. & Suarez, de fidei iussore in causa criminis, versi. sed ad vnum prodent. fo. 104. in antiquis pagi. 1. in medio, & pagi. 2. versi. plus probat, & est tex. in l. 1. titu. 2. li. 6. infra. Et deo inquit Auend. capo. Prætor. nu. 22. in medio. lib. 2. ne bil. m. blasphemantem non esse in carcere tandum indomo publica, sed in domo sua posse trentanarium implere. Pro quo faciunt dicta per Thomam Grammaticum. decis. 14. num. 4. & tenet Auiles. cap. 15. Prætorum. glos. fin. tu n. 5. fol. 205. idem in literatis dicẽs, quia nobiles iudicantur, vt alibi diximus. Imo, & in diuitibus idem dicendum videtur, quam uis nobiles non sint, attentis ver. is. d. l. 4. li. 29. par. 7. Diuitæ enim nobilitant homines, & per eas honorantur, & honorãdi sunt, vt per plura tradit Pala. Rube. relatus per Auen. c. 19. prætor. nu. 17. lib. 1. & Pala. Rube. in tu. § 9. dun. 13. & 17. de dona. inter. etiamen talis dines non ignominiose tractet. Et tamen verum, quod si nobilis fuit iam semel in carcere atus qualitate sua attentus, vel fuit confessus crimen, & assugit a carcere: vel timet de fuga actus est in carcerandus & archiori detinendus carcere, vt probatur ex. l. 1. titu. 29. part. 7. & faciunt dicta per Hippol. in prac. & examinanda. nu. 18. & 5. fol. quæst. nu. 33. & 6. antiqua. nu. 4. & Suarez, vbi supra. 5. 2. pcs. prin. fol. 104. cc. 2. in fine. Et an diuitiæ nobilitent, late tradit Tiraq. lib. de nobilitate. ca. 3. per totum. Quo ad hoc tamen de blasphemia in contrarium vrget tex. in l. 20. infra. tit. 9. ibi.

Sin accesçion de personas. Et quia nobiles blasphemantes graviùs puniri deberent quam ignobiles. Nisi dicamus, quod lex nullarum disponitio per ea de quas se refert dicta l. 20. satis impleta dicantur, si eorum sua ipsis nobilibus pro carcere assignetur, se contrahit supradicta, cum & palatius in quo quis† cusi de diur carcer dicatur, & carcer ut sequi ad libitum exarer non potest, secundum Boer. decis. 215. num. 15. & Auend. ca. 9. prætorum. num. 12. in medio li. 2. Tu tamen in carcere publico nõ tibus deputa-

deputato nõ vero in domo sua pro blasphemia, vel delicto alio graui detine nobilem, ne pro ipso pœnam trentanarij luas, & cum carhenis & ligaminibus. Sic & mulieribus carcer diuisus a viris deputandus est, ob adulteria, fornicia & alia vitandas fœcundam supradictos.

Y prisiones. Quis eas inuenerit tradit Auiles dic. 18. Prætorum, fol. 183 in fine. Et notandum quod cum in plurali verbum, prisiones ponatur, item & prius de carcere lex nostra loquatur, de vinculis, verbum prisiones, & de ligaminibus & carhenis intelligendum est, secundum Auend. c. 20. n. 8. versic. addit quoque ibi. Si enim in singulari loqueretur, nõ præpositio verbo, carcer, pro carcerĩpso intelligẽdũ esset, prout intelligitur in l. 6. tit. 29. par. 7. secundum eund. Auend. vbi supra, n. 9. & iterum in cap. 5. n. 2. ibi. Et quoin d. n. 9. inferr ipse Auen. 3. ad pragmatici & leges de los blasphemos, disponentes quod blasphemans flet in carcere detentus per triginta dies, & cum cathenis, vt patet in l. 5. tit. 21. li. 8. infra, ibi, *Sea preso y este en prision*

14 *nes*, quod non sufficit, quod in tali carcere, nisi & vincula habeat, & nõ sufficit vincula habere, nisi & sit in carcere, copula enim vtrumque copulatum requirit verificati. Imo & cum in plurali per verbũ prisiones, lex loquatur duo vincula & ligami na debet habere, & sic videmus quod blasphemadis in carcere detinetur, & duobus vinculis ligatus, neque vnum vinculum sufficere, y alias de negligentia iudex punietur, secundum quod in l. 20. infra isto titu. dicitur.

Arca. Quod dicitur Cartophylatium, seu armarium, secundum Auiles cap. 19. Prætorum glo. i. & quam

15 fidem faciant instrumenta reperta in arca publica vltra Auiles d. capi. 19 glo. fol. 18. tradit Auenda. ca. 2 Præto. n. 11. lib. 1.

Vas de los Regidores. Apud seniorem fuit cer in officio, secundum Auiles hic. d. c. 9. super 15 viribus, fol. 187. & Auend. d. ca. Præto. n. 11. lib. 1. vbi Ripam allegat optime tractantes, & secundum meam impressionẽ corruptre eum allegat nam est in fo. 22. n. 188. Antiquior enim consiliarius, vel canonicus, qui primo receptus est, dicitur quanuis sit minor ætate, secundum Rebuf. in concordata Regni Fran. in tract. de nominationibus ibidem inserto q. 21. n. 5. in anti quis, & in nouis, n. 6. & 7. inter tractatus suos. & sic & seniori filio patet clauum & annulum custodiæ causa tradere deber, secundum Tiraq. plures allegantem, de primogenitura, in præfatio ne n. 17. vbi a nu. 73. cũ pluribus sequentibus plura desencadute priuilegia enumerat. Et hoc in fallo de consuetudine, vel particulari prærogatiua habeatur, vt clauis detur insigni alicui personæ concilij quanuis non sit in consilio prius receptus, prout hic Placentiæ factũ fuisse vidimus.

Ley 3 eyute 3 tres. Alias est 25. vbi videbimus.

IN LEGEM DE-cimam sextam.

1 *Iudices seculares & ecclesiastici tenentur se adinuicem iuuare.*

2 *Ecclesiastici non debent mittere manum in messem alienam.*

3 *Iudex secularis absque metu pœnæ potest iudici ecclesiastico remittere delinquentem immunitate Ecclesiæ gaudentem.*

SVMMARIVM.

Iudices omni posse tenentur Re

giam iu-

giam iurisdictionem defendere, & hoc pro summario sufficiat.

Dicas quales resolte. Pondera dum sunt verba hæc, quasi dixerit contrario legislator, quod si ex literis iudicum ecclesiasticorum impedimentum aliquod Regiæ iurisdictioni non resultauerit, non debent impedire neq; nonsecuntur literæ iudicis Regij tales, quanuis, vt notificentur procuratore non debent. Imo si procurauerint punientur, secundum text. vbi diximus in l. 1. tit. 3. lib. 1. supra. Et statutū, si quod fieret in contrarium essetnullum, & facientes illud, & fieri consulentes punirentur pœnis, de quibus in l. 1. cod. titulo. & lib. & insuper essent excommunicati, vt ibidem diximus. et sic intelligere & declarare voluit Alulos, in ca. 20. Prætorum, glo. 1. fol. 189. et in talibus literis non solum non debent seculares iudices impedire, ne eis noti sentur, verum & tenentur impartiri brachium suum ad petitionem iudicis ecclesiastici debēt enim se finiuem iuuare, non autem contendere, neque perturbare. capi. 3. Imperator. 96. dist. prout profequitur hic Aulles. d. c. 20. nu. 2. cum aliquibus sequent. glo. 2. & probatur in l. 5. tit. 1. infra lib. 4.

Y que no les pertenece. Non enim debent mittere manum in messem alienam, † prout probatur in l. 4. tit. 1. infra libro. 4. vbi dicemus. Sed si negotij cognitio iudici ecclesiastico pertineret, non debet per seculares impedire ecclesiasticus, quo minus de eo cognoscat, prout ex textu nostro ia ijs verbis a contrario sumpto argumento probatur + ex quo semel iam consideraui tex. prodicto Felini relari per Auend. cap. 22. Prætor. n. 2. lib. 1. dicentis, quod vbi ex processu cōstat captum a seculari iudice † esse remittendum ecclesiastico, vel ecclesiæ qua per seculārem iniuste extractus fuit, non tenetur secularis sepectare, vt excommunicentur. imo fatim potest, & debet illum remittere prout, & tenet Nauar. in Manuali. c. 25. n. 24. Et sic vidi pluries per iudices seculares fieri & scribi. Non enim Rex vult iniustis tribus iurisdictionem sui tueri, non est enim hoc defendere eam, sed perdere esse videtur inexpensis condemnatum in dicem quendam secularem per Regiam cancellariam, in gradu de fuerça cognoscentem super quodam ecclesiastico processu eo quod iudici ecclesiastico nō remisit clericū qui dam quem apparetem habebat: cū per processum appareret cum omnino ecclesiastico remittendum. Licet iamen apparente iusta tenetur iudex secularis defendere si amiuiscitio nem Regiam, aliter enim grauefaciunus perperaret, & puniretur grauiter, vt per Aue. c. 22. n. 1. supra. lib. 1.

Nos lohagan saber. Quod iudex facere negiexcit negligentia hæc do lo, comparatus, vt in capab eo, & bilgio, de appellatione. Negligentia enim in iudicium deliētum est, & notatur in † mancipia. C. de seruis fugit. & in hac os 5. fina. de appel. Paris de Puteo, de syndicatu, verbo, negligentia, de qua, & in l. 4. glo. fina. tit. isto supra alia diximus.

Que no consienten. Idque si index alter fecerit dissimulatione quadam hæc omittendo in grauem culpam incideret, sicut in aliis custodibus se peritur expresse tum per Ioan. de Platea in l. 1. C. de fund. & fal. rei domi. lib. 11. & in l. fruentes. C. de susceptori. & anar. lib. 11. & in l. placet. C. de excus. mun. lib. 10.

IN

IN LEGEM DECIMAM septimā.

SVMMARIVM.

Correctores & Iudices quoadiuuare fitiam attinet rogitus, epistolas petitionesque cuiuslibet personæ acceptare non debet, imo his non obstantibus iustitiam administrare tenentur, & mittere Regi literas ipsas, vel epistolas.

No acepten rurgoni carta. Libera enim debet esse iustitiæ administratio, nulla acceptatione personarum fa ta, nullo rogitu procerum & dominorum potentium, vel aliorum atte to, neque amicorum importunitate. Quorum quidem aliquando respectu, & dum amicis placere contendimus, iudicium pernerti videmus: prout inquit Florentin 3. parte suæ summæ, tit. 9. c. 15. 2. Ideo maxime ad hæc iudices aduertere debent, ne forte aliquando conquerantur, sicut alium conquestum reperimus, quod medici abituerint sibi corpus amici vero animam, prout refert Lodol phus relatus per Nauarrum, in tractatu de beneficijs, quæst. 3. corollario 5. in princ. fo. 15. in parui. & de materia huius tex. vitra Aulles in præsenti, videndus est Auenda. cap. 1. Prætorum lib. 2.

IN LEGEM DECIMAM octauā.

1 *Aedificia antiqua domorum fortium an reparari possint absque Regis licentia.*

2 *Domus aliquæ an ad æmulationem nostri præsumantur.*

3 *Fortalitia vel domos fortes in distincte ædificari prohibentur per ius nostrum.*

4 *Resinteresse ne vrbs ruinis deformetur.*

5 *Pons cuius expensis fiat.*

6 *Pontes an liceat supra flumina ædificare, & ligaream solo alienam.*

7 *Pontium & pontium reparatio, cuius expensis fiat.*

8 *Vicinus si sui pontium, vel pontium remunerari, an nihilominus teneatur contribuere.*

SVMMARIVM.

Domos fortes, fortalitia quæ absque regis licentia iudices licenti non permittant, & si ex nouiter factis damnum aliquod resultet, aut pax populi turbatur, regem certiorentur morosque & vias publicas, & alia in præsenti contenta reparari faciant, vbi opus fuerit.

Sehagan sinnuestra licencia torres. Similis est tex. in l. 8. tit. 9. lib. 6 infra, sed nō † & antiqua reparari † & refici absque Regia licentia potest: Et in hoc iure ciuili distinguendum erat, quod aut illud reparādum erat funditus destructum, & tunc non licebat, quia erat idem ac si de nouo fieret, tuncque nuntiatio noui operis locum habebat, secundum Boer. decisi. 44. n. 5. & Burgos Tacensis, in quæstionibus suis, q. 7. n. 18. & 22. Si vero non erat funditus destructum, sed reparationē, ne destrueretur, indigebat, tunc si reficiens & reparans illa esset tyrannus, vel notorie iniustpot

tas possessor non poterat hoc face-
re, secundum Abb. per rex. ibi in ca-
Pisanis in fine, de restitut. spolia. vel
& si reparans hic tyrannus non esset
neque iniustus possessor, faciebat ta
men ad æmulationem alterius, secũ
dum Abb. ibi, tunc enim neque repa
rare licebat, vt probatur in l. 1. §. deni
que fi. de aqua pluuia arcenda notat
gloss. in cap. Vulnerãa de elect. Et
an præfumeretur † ad æmulationem
fieri, tradit illustris. Menesius in 3. al
tius n. 22. C. de seruit. & aqua, si vero
non esset tyrannus, aut iniustus pos-
sessor, neque ad æmulationem face-
ret alterius, sed ad domus & honoris
vel patrimonij cõseruationem, tunc
licebat reficere, & quia prohibitus ædi
ficare non censebatur prohibitus re
fieere, secundum Auend. cap. 1. Præ-
torum nu. 5. lib. 2. & Boer. vbi supr. n.
4. & Matth. Afflictis, in constit. Sici-
liæ lib. 3. rub. 29. de nouis ædificijs,
n. 5. Hodie tamen per text. nostrum,
& l. 6. tit. 7. lib. 3 infra, quæ erat. 4. 6
Tauri & l. 8. tit. 5 lib. 6. infra & l. 32.
tit. 18. par. 2. & ibi glos. 3. indistinctè
omnes prohibentur ædificare † fortalitia, vel domos fortes, siue fiat ad
iniuriam, & æmulationem, siue non; 5
siue de nouo fiant, quia destructa, siue
reparentur, quia reparatione in-
digent, nullo modo absque Regia li
centia fieri possunt, neque reparati,
prout quasi leges nostras videret di
xit in simili statuto Matthæus Afflict 6
decis. 392. nu. 14. & Villalobos, in ani
nimonia iuris ciuilis, & Regij literæ
En. tu. 8. eadem Afflictis in cons. 8. ci
liæ lib. 3. rub. 29. nu. 4. & Otanes, in
concordia Antoniana, num. 3. literæ. E
n. 4. Quanuis si fortalitium antiquũ,
aut turris aut forte domus minatur
tur ruinam, ita quod statim repara-
tione egeret, ne corrueret, reparari
posset interim quod Regia afferebatur licentia, ex dictis per Felin. in c. 7
l. nu. 50. de constitu. & per Mexiam
in pragmat. tasse panis concius. 1. in
glo. nu. 62. fol. 21. & nu. 63 quod est
optimum, & l. 25. infra eod. Et sic
posset procedere quod inquit Ant.
Gomez l. 46. Tauri num. 16. vbi nu.
15. tractauit de intellectu illius l. Tau
ri, vt non obstaret eius doctrina. Et
de materia nostri tex. vltra Auiles, c.
22. Prætorum, videndus est Auenda.
dict. cap. Prætorum, lib. 2. & in cap. 4.
num. 1. 2. 3. & 4. li. 1. & tex. in l. opus
& ibi glo. & Bar. fi. de oper. publ. cum
similibus, allegatis per Sasan. ex hoc
inte, col. 1. ad finem, cum seq. versi. li
mita, secundum Bar. ff. de Iust. & iure,
& omnes Doctores l. 46. Tauri,
& Didacum perez, in l. 7. & 18. tit. 7.
lib. 4. ordina.

Que vean como estan reparadas. Inte-
resi enim Reip. ne vrbs ruinis defor
metur † vt per Rebuf. in l. 1. C. de fe
quæ pro eo quod int. in præfatione,
nu. 72. fol. 353. & pro declaratione
horum & sequentium verborum no
stri tex. vltra Auiles c. 23. Prætorũ
videndus est Auend. c. 31. Prætorum,
lib. 2. & quid sit tenere & reparare,
vide per Boer. dec. 50. 44. in princ.

Vlas puentes. Et cuius expensis † fiat
pons, vide per Auend. d. c. 31. Prætor.
n. 8. lib. 2. & an fontes liceat supra
flumina ædificare, & ligare eos in so
lo alieno ex vtraque parte, vide per
eund. Auend. c. 12. Prætor. n. 13. in
medio lib. 1. & de reparatione † via
rum & fontium cuius fiat expensiui
de per Auen. in d. n. 8. dict. c. 3. Præ-
to. lib. 2. versi. ad fabricam, & in c. 19
n. 35. lib. 1. & an si aliqui vicini loco,
vbi pons fieri debet vtilebus retuen-
tiens, teneantur in cõtributione eius
contribuere secus si ab, eui non renun
tiant † vide per eund. Auend. ibid. &
optime Cæpola, de seruitutibus ur-
banorum c. 47. n. 4. & pag. 1. 43. in par-
tis, vbi & de fonte dicit, & cuius ex-
pensis

pensis fiat. De quo & traditur per eũ
dem Auend. d. c. 31. nu. 9. *Item* cap.
num. 21. eo. lib. 2. Et an in murorũ
pontium, & omnium reparatione cle
rici contribuere teneantur supra, li
bro. 1. titul. 3. 11. diximus.

IN LEGEM DE-
cimam nonam.

DE cuius quidẽ legis materia, cũ
satisvltra Auiles in præsenti sub
cap. 24. Prætorum, fol. 200. cum ali
quibus sequent. egerit Auend. cap. 4
Prætor. lib. 2. ipsos refeire sufficiet.

INLEGEM VI-
gesimam

CVius quidem legis materiam sat
erit videre declaratam per Au
iles, cap. 16. & 27. Prætorum, & Auen
da. cap. 5. & 7. Prætorum. lib. 2. & de
blasfemijs suo loco dicemus, ne ma
teriasiegum a terminis suis abstraha
mus.

IN LEGEM VI-
gesimam primam.

SVMMARIVM.

Iudices hospitia, & domos hosp-
pitandi vsitent, & perspiciant,
ita vt in eis abundet omnium
necessariorum prouisio, prohi
beantque ludos vetitos, & cõ-
tra ludentes pœnas legum exe
quantur.

Hospitationes 7 ventas. Ad cu
ram enim Regis, & suorũ
iudicum pertinet, vt publi
ca erigantur & construan

tur officia in populis, secundũ text.
in l. 1. tit. 11. par. 2. Interesſque Reip.
vt forenses mansiones inueniãt. Co
gitur que similia hospitia habens ad
uenas hospitari, simul atque officiũ
hospitandi acceptauerit, secundum
tex. in l. 1. in fin. ff. tit. aduersus nau
tas, tradit Auiles hic. c. 28. verbo, a-
cogidos, & Auenda. c. 8. Prætor. lib.
2. lib. 2. Imo & tenentur de rebus, in
tali thospitio furatis domini ipsius
hospitij, vt per Auend. ibi, nu. 4. & c.
qui pro declaratione nostrarẽ legis vi
endus est, ibi enim in illo c. 8. & in
c. 5. sequenti, lib. 2. eam declarat, &
Auiles cap. 28. & 29. Prætor. Et quia
secunda legis nostræ pars, in qua de
ludentibus, & eorum pœnis locum
habet hordinarium ad ibi dicenda
Deo volente te remitto.

IN LEGEM VI-
gesimam secun
dam.

1 *Regi pertinet videre qualiter bona pũ
plorum expendantur.*

2 *qualiter reddendæ exigendæ aque sunt
rationes per administratores.*

3 *Ratio semel reddita an exequi possit.
4. & 5.*

4 *Error calculi non admittitur rationi-
bus apparentibus approbatis, vel per
sententiam.*

5 *Sententia lata per calculatores non
transit in rem iudicatam, nisi.*

6 *Respublica intra viginti annos potest
contra officialem in patria sua de er-
rare calculi agere.*

7 *Inrationibus reddendis computantur
promissa data vt emptores alliceantur
ad maius pretium offerendum, nam
Rectores promissa dare possunt.*

Z Quatuor

8 *Quatuor quæ debet continere liber rationum.*

9 *Sententia qua quis condemnatur, vt reddat computum cen fetur condemnatus, vt reliquum soluat.*

10 *Computatus finalis signatus per dominum an exequi possit.*

11 *Officiales syndicatus rationem bonorum sui temporis publicorum tenetur reddere.*

12 *Officiales sibi appropriantes aliquid ex bonis communibus ad quid tenetur.*

SVMMARIVM.

Rationes bonorum ciuitatis iudices sumere debent, & totius territorij vbi præsunt secundū quod in lege nostra disponitur, & forma datur, neque per mittere bona cōmunia in iudibris consumi, neque in potū & esu, gallinas, perdices, & similia diuidere inter se, & ciuitatis rectores non debent sub pœna nostri textus.

1 Espan si son tomadas, y seneci das las cuentas de las rentas de los proprios. Ad Regē & onum pertinet videre qualiter bona populorum cōsumuntur, & erogantur, secundum text. in l. 9. tit. 19. p. 3. ad hoc allegatum, per Auēda. cap. 9. Prætor. nu. 1. lib. 1. Cum. Rex ipse hæc facere non possit, suis officialibus & ministris eius personā repræsentātibus iniungit, hoc enim modo & ipse Rex facere videtur. Et pro declaratione huius legis vide si sunt Auiles cap. 30. Prætor. & melī & clarius Auen. c. 10. Prætor. lib. 1. vbi optime decarat & distinguit bona cōmunia ciuitatum & villarum dupli cis esse generis, qualiter eroganda, & expendenda, ut iorum; omnium quomodo sit exigenda ratio a num. 30. cum sequen. Et generaliter de exigendis rationibus, & qualiter per 2 administratores † reddendæ sunt. Ita te tractat Castillo, in l. 27. Tauri, nu. 17. cum seqhe. & Baeça, in de decima tutorum c. 2. nu. 152. vsque ad. 186. plura de ratione reddenda tractat & cumular. Et an ratio semel reddita, 3 exequi possit, tradit Castillo, vbi supra, in finalibus verbis, & inquit quōd ratione administrationis, & per iudicem approbata postquam partibus notificata est, statim pro residuo exequi potest, neq; tunc admittitur appellatio ad effectum impediendæ executionis secundum Auiles. c. 30. Prætorum glo. 1. nu. 3. & Auenda. d. cap. 21. nu. 30. Cū enim per partes cōputatores, & calculatores positi, sint quædam concordia, & transactio facta videtur, factaque computatione & in concordia computatorum & sententia iudicis approbata, statim manda bitur executioni. Adeo, vt secundum Castill. vbi supra, nu. 17. in. 18. p. non admittetur tunc error calculi, cum rationes † reddidæ & factæ approbatæ sint per partium cōpromissum corā tabellione facto, vel per iudicis sententiā, aliter enim si aliquod horum deficiat, vel compromissum vel sententia iudicis in rem iudicatam lapsa, tunc quoties erratum fuit, & de errore allegatum, reuidēdæ sunt rationes. Et ibi ipse Castil. hāc refert communem opinionē. Nā 5 sententia lata † per calculatores rei quam transit in rem iudicatam, secū dum Oroscium, super. ff. ver. col. 667 nu. 4. nisi iudicis sententia, & partium consensu sint approbatæ rationes, & tūc nullo modo licet amplius abeis resilire. Pro quo cōsidero tex

tum

tum optimum in hoc puncto ff. fami. hercis. tunc̄o cōmuni eius intellectu, vbi probatur quod diuisio hereticis, etiam cum hæreditate patris non facta non retractatur præterquam erroris, & hoc ideo est, quia sententia iudicis fuit diuisio illa approbata, prout communem hunc illius text. intellexim testatum Menesius, in l. si post diuisionem nu. 4. C. de iur. & fac. ignor. Vbi tamen hoc limitat nisi aliqua ex partibus esset minor, & remedio restitutionis peteret rationes reuideri, quia errorem contineant. Si ergo in casu illius tex. sententia iudicis hoc operatur, nimirū, si in nostro tex. rationes redditæ sententia iudicis approbatæ exequātur, quantumq; ab illis sit per partem, contra quam executantur appellatū data cautione legis de Toledo, si sententia & calculatio renouata fuerit, Et ideo facilis calculationibus calculatores præsentant ea coram iudice, & iurant, quod recte facta sunt, & tunc iudex iubet, a partibus nouis certum, vt videatis si velint allegare grauamina contra ea, & si in termino quinq; dierum non allegant, iudex approbat eas, & assignat terminum ad solvendum reliquum, vulgo, el alcāce. Et termino illo elapso non soluitur, tunc optime exequi potest directe. Aliter enim si terminus non sit assignatus per calculatores, vel iudices, tunc directe, exequi non possunt rationes, sed iubetur, vt intra certū terminum soluat residuum pars, cui incumbit sub executionis cōminatione, & si non soluit, accusata cōtumacia per partem sit executio, non obstante quacunq; appellatione, vel gravamine tunc allegato. Et hoc est practica, quæ in iis haberi solet. Contra officialem tamen iustitiæ potest Respublica in patria sua intra viginti annos de errore calculationum age

re secundum Auend. cap. 9. Prætor. nu. 1. lib. 1. Et an in talibus rationib. 9 reddendis bonorū ciuitatis debeant † pro exoneratione admitti promissa data, vt locatores, vel emptores al licerentur ad manus premum offerendum, dicendum est, quod sic, quia Rectores ciuitatis promissa hoc dare, & concedere possunt, secundum Auend. cap. 12. Prætorum. nu. 12. versicut ca quod, lib. 2. Quatuorque continere debet rationum ederdarum liber. & conditio, secundum Bald. in l. cū testamen. col. 2. C. de testamē. manquem sequitur hæc, de decima tuto. cap. 2. nu. 176. & Benuentus, in tracta. de mercatura. p. 2. nu. 66. cum sequent. pluribus, scilicet rodices eadi, calculum ponis, reliqua solui, cappam purgari. Vltimus notandum est quod per sententiam, in qua quis cōdēnatur, vt reddat rationes, censetur etiam condemnatus, quod solvat reliquum, vulgo, el alcance, absque alia condemnatione, secundum Matthæum de Afflictis, decis. 157. Eran computus finalis, hoc est si finiquito, per dominum signatus possit exequi, videnda est optima decisi Böer. 295. quam allegat, & sequitur Rebuf. 1. tomo, constitu. Fran ci. tit. de lit. obligat. articu. 6. glos. 3. nu. 17 semelque reddita ratione, & apochi de finiquito amplius reddi non debet, secundum tex. in l. semel. C. de apochis publi. lib. 10. In locoque publico ratione reddita est, secundum Auenda. cap. 9. Prætorum. nu. 4. lib. 1. & in d. c. 10. n. 30. & fin. lib. 2.

Las tomen. Quas quidem rationes officiales syndicandus reddere tenetur vt optime inquit Paris de syndic. verbo redditi ratione. c. 1. & 2. fol. 398 & Auen. d. c. 30. n. 35. cū seque. lib. 2. Nec, successor in officio tenetur 12 debitis prædecessoris, secūdū tex. in l. 2. in fin. C. de fund. rei priua. lib. 12

Solamente. Non excludit alios casus in quibus tanta vel maior infit ratio secundum Auendan dicto cap. 10. Prætorum nu. 20. vers. & ista. lib. 2.

Tno en interesses. Qualiter aute pu-
10niantur Rectores, vel alij officiales ciuitatis, aliquid ex bonis communibus ciuitatis vel villæ, aut populi sibi appropriates, vel nummos communes in suos vsus conuertentes, vide tra hoc, quod in conficienda te nentur, secundum Auenda. cap. 24. Prætorum. nu. 3. in medio lib. 1. quia aliena sibi capiunt, & fructum exercitio recipiunt, insimul q; periuri sunt secundum Capol. cons. crim. 39. nu. 61. & 62. & nouissime Mexia, in pragmatica, de la tassa del pan. conclusi. 1. glo. 1. num. 67. & 68. alijs penis affici possunt temporalibus, quibus puniuntur falsoeprores publici, pecunias publicas & vsui publico deputatas in suos vsus conuertentes, de qui bus per Capolam, vbi supra. Et habe nius optimum tex. in l. fin. C. de con di. in publi. hor. lib. 10. Vbi probatur q; si horreatius species quis contigerit vsurpare, deportacionis pœna ne sibie eius totius substatiæ subeat iacturam. Si tamen ex pecuniis deputatis ad frumenta cóparanda pro boni communis sustentatione, ecsmo ex in las Alhondigas, y Alholies de los pueblos y de politos delpã, sibi aliquis vsurpauerit summã, vel quantitatem aliquã, vel in suos vsus conuerterit, punitur pœna, l. fin. C. de fru ment. vrb. confit. lib. 10. De quo optime per Ripam, in tract. de pestet. tit. de remediis ad conseruã. vrbanu. 14. cum. 2. sequent. Vbi inquiteste notandum contra officiales, qui de pecunia cõmunitatis & de frumẽto faciunt mercantias. Nã contra tales durissime inquit ibi Rip. nu. 16. agũt inra, & acriter sunt castigandi, vt. l. 2. C. de iijs, qui ex publ. col. lib. 10. Et vl tra criminales pœnas etiã Reipubli, tenetur in quadruplũ, vel saltim in duplũ, secundũ iura, ibi per cũ allegata. De quo habemus nos tex. in. l. 14. & ibi glo. & in. l. 18. & ibi glos. mic tra, cum sequen. tit. 14 parte. 7. quas allegauit ad hoc Auend. dicto capit. 20. num. 34. lib. 2. Fradit qi Puteus, de sy ndicatu, verbo iudices, cap. 3. fol. mihi. 119. Et an lucrum per tales thesaurarios, & œconomos ex publica pecunia acquisiti debeat ab alijs auferri, & communitati applicari, tradit optime Ripa, vbi supra, nu. 17. Et de ijs habemus optimum consilium Decij sexturn, qui in numero finali, ponit tres casus, quibus tota materia elucidatur Ideoque ad hæc maxime thesaurarij, & œconomi ciuitatum & depositorum frumẽti communis aduertere debent, & iudices ab eis rationes sumẽtes. Quod quã male per vnos & alios fiat alijs tribi iudicium.

Y que no consienten. De ijs verbis videndus est Aviles. cap. 31. Prætorum & Auend. cap. 21. Prætorum, lib. 2. & notandum, quod pœna septupli huius versiculi finalis ad ipsum versiculum referenda est, & non ad precedentia, tunc quia circa precedentia remanet iam tanta pœna sub verbis illis dum dicit, *Paguen de sus bienes*. Tum etiam, quia ab illo versiculo, y que no consientan, vsq; in fine legis, erat capitulum. 31. de corregidores, separatim in antiquis positũ. Et ideo ad illud tantum pœna hæc referenda est, nisi vero ad omnia alia præcedentia. Item & ex dictis per Abb. in capitulo causam, q. num. 5. de rescriptione, & ibi Aditio plura allegat quando clausula in fin. posita ad precedentia referatur. De quo & per doctores, maxime Dec. in c. 2. requiritis de appellation. & doctor. maxime Iaso ponentem regulam & fallentias, in l. 1. C. de libertate, præter Rebuffum,

buffum in repetitione. l. vnicæ. C. de sentent. quæ pro eo quod interprosequitur glo. & non ex quibusdam aliis. 453.

IN LEGEM VIgesimam tertiam.

SVMMARIVM.

Quid iudices agere & aduerte re teneantur in locãdis proprijs Ciuitatũ, & Villarũ, quibus præsunt, declarat lex nostra.

En cuius materia videndus est Aviles. c. 32. Prætorũ, & Auenda. c. 12. Prætorũ lib. 2. de quibus suo loco in l. 4. tit. 5. lib. 7. infra dicemus Deo volente, & quibus personis prohibitum sit locare bona hęc publica ciuitatum, & bonorum communium populi, disponit, & declarat. l. 3. tit. 5. lib. 7. infra. Redditus tamen, & gabellæ Regis, quibus locanda nõ sint vide per tex. in l. 1. & 2. 9. tit. 10. lib. 8 infra vbi declaratur quæ persona potens dicatur.

INLEGEM VIgesimam quartam.

SVMMARIVM.

Quid circa fabricationem operum publicorum expensis ciuitatis, aut ex parte faciendo- & construendorũ aduertere debent iudices hic declaratur.

Ro istius. l. materia & declarationę, vide di sunt Aviles. c. 32. Prætor. & Auenda. c. 13. Prætor. lib. 2. vbi tractat quibus expensis sint cõstruẽda opera publica, de qua in. l. 15. tit. pra eo diximus. Et an opus publici possit per alium, quam per illũ, qui se ad illud construendum obligauit, perfici, ibidem tractat ipse Auenda. nu. 4. vbi & declarat, quando, & quo modo de vitio operis teneatur obligatus cõstruere. Officialibus iis operapublica suscipientibus ad cõstruẽdum ea, non competit remedium. l. 2. C. de rescinden. ven. secundũ texin l. 3. tit. 1. lib. 5. infra, & notandum quod Rectores ciuitatum non possunt percipere salaria ob hoc quod operibus publicis constituendis, vel reficiendis adsistant, quoties intra, vel prope ciuitatem opera talia publica construuntur, secus si extra & longe secundum Mexi. in pragmatica tassæ panis. conclusi. glo. 1. num. 69. & 70.

IN LEGEM VIgesimam quintam.

1 *Ius collectandi cui competat. &c.*
2 *Ius collectandi quatter fuerẽ casus impoui possit.*
3 *Collectam populo impositam, tenetur nemo soluere.*
4 *Ecclesiæ forenses ibi bona possidentes.*
5 *Ius collectandi an saltim immemorialis consuetudine acquiri possit.*
6 *Dãs solus familiæ debet poni in æstima, nõ eius filij vt vna tanta collectã soluat.*
7 *Collectas remissas pauperi vel exempto an alij soluere teneantur.*
8 *Collectã per ordinem inuestãdã esse vnusquisque tur & alter exonereture.*

SVMMARIVM.

Collectas indicere cuiuscunq; ciuitates, vel populi non possunt, nisi secundum quod per leges regias statutum, & concessum est, non obstante allegatione cuiuscunque contrariæ consuetudinis, & tunc imponenda est, & diuidenda secundum quod hic dicitur.

Nihagan derramas Desumpta fuit eius disputatio ab auth. de collatori-5. ciuitat. tum, versi. fed neque secundum Auen. c.9. Prætor. n.3. in fi. lib. 1 1. Et quis habeat ius collectandi † tradit idem Auend. vbi de materia huius legis 1. hæc tractat in cap.14. Præt. hbo. 2. Aules. c.3.4. Prætorum, vers. ho, fin nuestra. fol. 121. & fecundum Auend. c.14.n.20. collectandi inside regalibus † est. Ideo alij quam Regi nõ permittitur & iis, quibus ipse per 2 miserit. Qualiterque ius hoc collectæ † sen tallæ fieri bus imponi possit, vide Boer. dec.160.n.11. & Aud. dec.14.n.20. in prin. & Felic. & eius additionatin quoniam, de cõsi. ord. Et vide in propositum Responsum.16. ipsius Auend. Et an collectæ possint imponi tam teneatur soluere 4 † Ecclesia forensis bona ibidem possidens, tradit Card. in Clem. 1. ad fi. de immun. eccles. Et an collectas & fisas ecclesiasticæ personæ soluere teneantur, diximus in l.1. tit.3. li.1. sup. Et an consuetudine fatim immemoriali possit acquiri † ius hoc collectandi dicemus Deo volente in l.1. tit.15. lic. 4. infra. Limitatur tamẽ nostertex. & eius expositio, vt non procedat in collenda imposita pro solucõis custodibus defensarum & montium publicorum, nam illa optime imponi potest, & permittitur impo 6 ne ex l.15. tit.11.7. lib.7. infra. Item & secundo eodem modo limitatur, vt non procedat in collecta inter vicinos imposita pro suis particularibus cõmodis, vt procuslo diendis vineis, pro reficiẽdo puteo, vel fonte, secundum Guidonem, decis. 444. quem vide & aliquid per Capol. de seruit. vrb. tutu. de puteo, & de fonte. Item & tertio non procedit in collecta imposita pro necessitatibus ciuitatum, & populorum, dum tamen non excedat summam trium millium morapetinorum, secundũ text. in l.11. tit.6. lib.7. infra. Prout ibi disponitur, in Francia tamen nulla collecta ciuibus imponi potest absq; cõsensu Regis, cui pro necessitatibus populorum, secundum Rebuf. in 1. tomo consti. Franc. in de liter. obligator. ar.2.glo.1.nu.80.& 81.& Carol. de Crasal. lib. 1. regal. Franc. in fin. vers. ius inde cit dubitadia. pag. 300 in partis. & hæc vera sunt, nisi maxima vrgeret immunes necessitas, ita quod non posset expectari Regia licentia, nam tunc absq; ea fieri posset & post adipisci confirmatio, secundum Mexianum in pragm. de celebr. & cõclusi. glos.1. num.63. fol.34. quod est optimum ad.l.3. supra illo tit. & ad d.l.1. tit.6. lib.7. infra.

Que esten en cotrouerſia. Etiam immemorialis, nam reprobata consuetudine etiã immemorialis reprobata est seiur, secundum quod diximus in l. 3. tit. 16. lib. 2. supra.

Saluo donde la tierra. Declarat hoc vt pot Aue. c.14. Prator. nu. 10. lib. 2

5 *Por su parte.* Quid si vici soluunt duas partes, & ciuitas vnam ex statu ti formam an procedente tẽpore possint vici petere, ne hoc modo diuisio fiat? Vide glo. pot lo. in l. 20. tit. fi. par. 3. Et nota quod solũmodo dominus familiæ debet poni in æstimo † vt vnã collecta soluat, & sic pater, non filij, soluet, secũdum Aules in forma formasy iudicatus c.8. verbo, ley. fo. 273. pag. 2. vbi hoc declarat. & ca. 7 17. iyndicatus. fo. 277. col. 1. Et an illud quod pauperi, vel alijs priuilegiatæ remittitur de collectis, alij teneantur soluere, tradit Bal. in l. 2. C. de Apoc. pub. lib. 10. & ibi eius additionator remittit se ad Bart. in l. 4. 5. actor. ff. de re iud. Et dicit quod cum Bart. ibi transeant alij excepto domino suo & tradit Laso. in ea. l. 4 in prin. nu. 21. col. 4. & optime Gerardus, singular. 93. & Anto. Gomez tomo. 1. cap. 18. num. 44. Vbi inquit verum esse, & communem opinionem, & tenendã, quod tenentur omnes alij totum illud onus & tributũ soluere, pro quo est tex. in l. 1. C. de omni agro deser. li. 11. quem ad hoc allegat Bart. in. d. l. 5. fi. n. 16. & ibi optima sunt addi. 3. titu. 14. lib. 6. in fr. Et quid si aliquis est de ciuitate in æstimo cõmuni, & velit alienare prædia, an debeat extrahi de æstimo: Vide de Gerardum de Petra in d. n. 102 *Ni consienten que cargen.* Collecta e 8 nim per ordinem † imponenda est, ita quod vnus non teneatur & alius onereatur, secundum Lucam de Pẽna relatum per Auendaño, alias per Aules dec. 34. verbo, relieuen. fo. 223. & verba hæc declarantur per Auenda. d.c.14. Præt. nu. 10. vers. in secunda parte. libr. 2. vbi optime loquitur, vsque in finem capituli, & distinguit inter onera realia & personalia, qualitet diuidenda sunt. Et notandum quod non potest imponi collecta ciuibus, per potestates terrarum, nisi prius referant ad prores ciuitatis, & tunc confirmant si videre inconfirmandam, secundum Platea. per tex. ibi in l. placet. C. de exces. mun. lib. 10. in diuisione tamẽ Regalium tributorũ, vide texin. l. 3. & 4. tit. 14. li. 6. infra.

En las leyes. l. 1. & 6. lib. 7. infra & l. 16 tit. 8. n. 30. & 81. dicemus aliqua.

IN LEGEM VIgesimam sextam.

1 *Accusationum remissionis inferendo, & inquisitiones fieri posse coram Rege tabellionis, etiam tempore post tabellionibus defunctis remittuntur.*

Breue fit summe, tam ciuiles quam criminales tabellionum penes se tenentes, & custodiunt.

SVMMARIVM.

Coram quibus tabellionibus acta iudicialia, ciuilia, vel criminalia tenentur iudices facere, declarat lex nostra, & vt inueniere, deponatur arca, in qua ciui minales processus custodiantur, & liber, vbi memoria eorum inscribatur.

Vbi hagan tedos. Coram quibus tabellionibus debeant iudicia, & fieri acta iudicialiatrantur enam, in l. 8. tit. 5. supra illo lib. & in l. 1. & 2. tit. 25 infra. lib. 4. vbi & Deo annuente dicemus aliqua.

Se vemita. Si & præcedentibus vel 2 bis attentis semel inscta contingentia cõsultus respondet, vt emendentibus in loco tabellionibus publicis, non tenet ordinem, possent informationes quæ tam & accusationum crimi nalium coram Regio tabellione fieri vel coram tabellione conciliabulum ta me † tali informatione facta procedi remittatur alicui tabellioni del numero, vel ad illũ tabelionẽ coram quæ telæ & accusationes criminales

proponendæ sunt. Dum tamẽ Regius hic tabellio, quem vocamus, Escriuano Real, factas habuerit dili gentias, per l.22.tit.25.infra lib.4. requisitas, vt officio tali possit vti, & fuerit approbatus, & examinatus in Regio consilio, secundum q̃ disponitur in l.2.eo.tit.25. & li.4. infra.

Este vn arca en que se guardẽ los dichos processos. Processit dictum hoc ex dictis per Ioan. And. & modernos, in c. quoniã contra, de probatio. referente ibidem Areti. in col. 2. in. 12. notab. Dicebant etenim, q̃ in curijs episcoporum, item & magistratuum regentium ciuitates notarij cutiæ non retinent originaliapenes, sed relinquunt in archiuo publico. Et pro hac consuetudine allegat Areti. ibi. tex. in c. ad audientiã, de præscriptio. Sibi tamen placere inquit Ioan. And. quod originalia duplicentur, & sit vnum penes notarium, aliud in arca illa. Et vides tex. hic approbantem. Ioan. And. & modernidicta quoad processus criminales, nunquam tamen vidi in tribunalibus secularibus, quæ vsque nũc vidi, hæc seruari, sed penes tabelliones tam ciuiles, quã criminales pro
2 cessus originaliter retinẽtur, † quod processisse credo ex text. in l.16.tit. 25. infra lib.4. disponente, quod tabelliones sint diligentes in custodiẽdis processibus coram eis agitatis. Aliter enim magna esset confusio si omnes criminales processus essent in vna arca custodiendi, præsertim in locis magnis, & vbi quotidie plures creantur similes processus & faciliter furari possent & abscondi.

IN LEGEM VIgesimam septimam.

1 *Diuisio tex. in quatuor partes fit.*

2 *Petitio aliqualis requiritur pro fundamento processus in causis maioris summæ 400 morapetinorum.*

3 *Pœna extraordinaria, vbi ex causa est imponenda an erit corporalis vel pecuniaria.*

SVMMARIVM.

Quia longa est lex hæc breuiter summari non potest. Pro sũmario tamen sufficit, quod punitur forma faciendi, inscribendique processus, & acta iudicialia per iudices, & tabelliones, & aduocatos, & quod iudices in sententijs nõ dispensent contra ius.

DE huius legis materia videndus est Auiles. cap. 36. Prætorum, per totum, & Auend. c. 16. Præto. li. 2. vbi diuidit eius materiam, & cõtexturam in quatuor partes. † Primam
1 constituit in prin. vbi instruuntur iudices, & tabelliones circa processũ formam & constructionem, & hanc partem prosequitur ipse Auen. a nu. 1. ad secundum vsque, & a nu. 2. prosequitur secundam partem, in qua iudices instruuntur in subscribẽdis sententijs cum tabellionibus ipsis vsque ad numerum. 3. Et ab inde vsque ad 23. inclusiue prosequitur ipse Auendaño, tertiam nostri textus partẽ in qua iudicibus præcipitur, ne a forma legum Regni discedant, neque dispensent contra eam, nisi in casibus a iure permissis, quos ipse Auẽ daño, ibidem prosequitur referendo causas, ex quibus pœna ordinaria minui potest, de quibus & per Puteum, de syndi. verbo, pena. cap. 2. fol. 355. & Lucam de Pena. in l. si apparitor. C. de cohortali. lib. 11. &

Tiraquel.

Tiraquel. de minorandis pœnis, per totum, & Iulium Clarum. lib. 5. sele ctarum sent. n. § fi. q. 60. per totam, in num. finali. Prosequitur ipse Auẽ daño quartam & finalem nostri tex. partem, in qua iubetur, quod acta iudicialia inscribantur, & in scriptis fiant, & vt in causis summarijs legitimæ exceptiones & probationes admittantur & fiant, quod vtinam de scribendis actibus iudicialibus optime ipse Auenda. ibi inquit esse limitatum per capi. 60. curiarum anni. 1534. situatum prolege. 19. ti. 9. infra isto lib. vt non procedat in causis breuibus & summarijs morapetinorum quatuorcentum, quæ non tangunt municipalia statuta. In illis enim nõ requiritur quod acta in scriptis fiãt, secundum l. illam. 19. quod an in criminalibus procedat ibidẽ dico. In alijs autem causis maioris valoris quatuorcentum illorũ mo-
2 rapetinorum aliqualis † petitio requiritur, secundum Auiles in præsẽti verbo, summarias, num. 1. fo. 227. & Didacum Perez, lib. 3. ordin. col. 752. in prin. Sufficiet tamen petitionem tunc per modũ actus in processu apponi, neque requiritur per modum libelli præsentari, nisi aliud iudex velit prout dispositum est hodieper, l. fi. tit. 17. infra lib. 4. vbi fauẽte Deo dicemus late. Sed in supradictorum & nostri tex. propositum est dubium, an in casibus, in quibus de iure licet pœnam ordinariam corporalem minuere aliqua de causis per dictos Doct. relatis, pœna extraordinariæ imponenda erit corporalis minor † an vero pecuniaria. Et
3 in hoc Abb. in. ca. 2. nu. 4. de delict. puerorum, & Hippoly. in pract. §. quoniam nu. 96. dicunt quod quoties pœna ordinaria corporalis ex aliqua causa minuitur, extraordinaria pœna, tunc imponenda non debet esse corporalis, sed pecuniaria. Videturque pro hac opinione facere tex. in l. 22. tit. 1. p. 7. Vbi probatur secundum intellectum communem Doctorum, quod si accusator desistat ab accusatione & remittat iniuriam, & delictum delinquenti, non debet tunc accusato imponi pœna corporalis, ergo sic & quoties ex aliqua alia causa receditur a pœna ordinaria delicti, non imponetur corporalis minor, sed pecuniaria, vt itidem tenet idem Hippoly. consi. 24. nu. 36. & consi. 25. nu. 55. & consi. 30. nu. 19. & consi. 29 n. 38. & consi. 47. n. 13. Et ita vti video quamuis Auenda. c. 16. nu. 17. lib. 2. & crudeles iudices eum sequentes aliquando dicant quod & tunc cum ex causa minuitur ordinaria pœna, debeat imponi aliam minorem corporalem tamen. Et Bal. quem Auenda. prosequitur allegat, aut ego illum corruptũ habeo, aut defectiuum, aut male prosequitur illum considerat, cum potius faciat contra ipsum & pro Abbatis & Hippoly. opinione, quã & tenuit Tho. Gram. in decis. Neapol. 23. nu. 13. Neque itidem obstat text. l. 9. tit. 1. par. 7. quæ pro Auend. facere videbatur. Ibi enim dicitur, quod cum minori venit imponenda pœna corporalis, non debet esse in corpore ita grauis, sicut cum maiori imponitur, ergo debet esse minor, corporalis tamen. Nam ex lege illa non est sumendum argumentum hoc acontrario, vbi resultaret inconueniens destruendi doctrinam Abb. & sequacium. Imo & dictæ l. 12. titu. 1. p. 7. item lex illa 9. licet disponitue procedere videatur, non tamen prohibitiue, vt, scilicet, non liceat pecuniariam pœnam imponere, sed corporalem minorem. Nam si bene inspiciatur etiam de pecuniaria loquitur pœna, ita quod secundum delicti qua-

cti qualitatem liceat vnamex eis eligere pœnam. Nam si delictum sit ex atrocissimis, prout in parricidio, & assassinio exemplificat glos. magna in d.l.28. tunc quanuis ex causa pœna minoretur, imponi poterit minor corporalis pœna. Si vero delictum non sit de atrocibus, tunc omnino imponenda sit pecuniaria, nõ vero corporalis. Et sic vidi pluries practicari, præsertim apud æquos & misericordiæ amicos iudices prout omnes esse debent. Nulla enim de virtutibus generosior misericordia vel admirabilior clementia, nec per aliud propius Deo accedere potes, quam vt salutem conferat hominibus, vel dando si eguerint, vel parcẽdo si dereliquerint, vel indulgendo si supplicauerint, vt habetur Prouerbiorum. 20. cap. Et sic paganus Demosthenes ad Alexandrum dixit, nõ habes Rex, vel fortunã tua maius quã vt possis, vel natura tua melius quam vt velis seruare plurimos, prout refert in propositum Grammaticus. d. decisione. 23. nu. 16 & 17. Et sic dicitur iudiciũ sine misericordia fiet illi, qui misericordiam nõ fecit.

No dispensen. Quod si fecerint: qualiter puniantur, vide late Tiraquel. de minorandis pœnis in proœmio. Et nota, quod vbi pœna imponitur ipso iure non licet eam minuere, secũdum Repertorium Inquisitorum verbo pœna, versi. nota, quod vbi pœna. Quod tamen si subsit causa minuendi legitima non placet, ita generaliter & indistincte. Et sic etiam si ipso iure pœna imponatur possit minui ex causa tenuit alios allegando. Tiraquel. in d. præfatione, de minorandis pœnis nu. 24.

IN LEGEM VI gesimam octauam.

1 *Examinatio testium in ciuilibus arduis, & in criminalibus an committatur.*

2 *In causis nobilitatum vocantur testes, neque committitur examinatio.*

3 *Testes in alieno degentes territorio an cogentur venire, vel committetur examinatio.*

4 *Consuetudo vel stylus potens est vt testium examinatio committatur.*

5 *Examinatio testium in matrimonialibus non committitur, nisi de consensu partium.*

6 *Examinatio testium si committatur vbi non debet committi an erit nulla.*

SVMMARIVM.

In causis ciuilibus arduis, & in causis criminalibus, tenentur iudices per se testes examinare, neque possunt examinationem tabellionibus commiteres sub pœnis, de quibus hic.

IN los processos criminales. Similis videtur te. in l. apud eloquentissimum. C. de fi de instrumen. & text. in l. 3. §. diuus. ff. de testi. & in pluribus alijs iuribusidem probatur, & de hoc facit regulam & fallentias Ber. Diaz regula 748. & 457. & Felin. in ca. cum causam, de testi. & optime Matth. Afflictis, in constituti. Siciliæ. li. 2. rub. 29. pertoram fol. 61. & nouissime & bene Menochius de recuperanda possess. remedi. 15. nu. 344. vsque ad 363. & de iure ciuili, in causis ciuilibus communis † erat opinio, 1 quod poterat committi testium examinatio in criminalibus vero non, secundum Lanfrancum. in. cap. quoniam contra de testibus depos. nu. 19. extra de probatio. Vbi hanc communem testatur quem refert Villalobos, in æratio. co. opin. litera. T. num.

nu. 194. probat l. 27. tit. 16. par. 3. Cuius ratio poterat esse, quia in ciuilibus cum testis præstito iuramento fuerit se aliter dixisse testimonium, quam scriptum sit a tabellione tabellioni potius, quam testi credendum est. In criminalibus vero ex iurata asseueratione testis, vacillat tabellionis fides, secundum Socin. in regul. 421. & Couarr. li. 2. vari. c. 13. nu. 10. Ideo nimirum si in ciuilibus posset committi testium examinatio, in criminalibus vero non. Et quoniam ciuiles arduæ causæ criminalibus æquiparantur: vt si super patrimonio alicuius, vel graui aut opulenta hæreditate lis agitetur, cum patrimoniũ & pecuniam, alterum esse & secundus sanguis, dicantur. Et ita pro defendendis rebus, sicut pro defendenda persona vim vi repellere licet secundum tex. & Doct. in l. vt vim, ff. de iust. & iure. Ideo in nostro tex.) sponitur, vt idem sit in causis ciuilibus arduis, sicut in criminalibus.

2 Qua de causa in causis nobilitatũ, † & apud suprema Regia tribunalianõ dantur receptores, qui faciant probationes, sed testes vocantur, secundum Couar. vbi sup. & de iure licerat dispositum secundum glos. 1. in. 27. tit. 16. par. 3. Testium tamen repetitio bene committitur in causis ijs, in quibus eorum examinatio committi non potest, secundum Clarum in l. 5. selectarum pract. crimi. §. fi. q. 45. n. 13. Quod tamen ego intelligerem, si examinatio talium testium reperendorum primo facta coãipso iudice facta fuit. Tuncenim repetitio committi potest, secus vero alias, quoniam tunc faciliter & semper legis nostræ dispositio elideretur. Sed quid si testes degunt & habitant in alieno territorio an cogẽtur venire. Et dicendum est quod non, sed mittendæ † sunt literæ requisitoriæ iudici illius alieni territorij, vt eos faciat examinari, examinationesque & dicta eorum ipsi iudici requirenti remittantur, secundum glo. in d. auth. apud eloquentissimũ C. de fi de inst. tex. in c. cum causam, de testi l. 4. §. fi. ff. de test. l. si quis ex litigatoribus. ff. quemad. test. aper. ex necessitate enim sit licitum quod alias illicitum erat, vt c. si quis propter, de furtis l. 1. §. 1. ff. de offi. eius cui mand. est iur. late per Decĩ. capellæ Tolo. 256. & Tiraq. de ret. linagiel. §. 26. glo. 1. n. 16. cum seq. pluribus, vbi plura de necessitate referunt. Et licet iudex possit testes in longinquo existentes ad se aduocare secundum iuris formam, & ea seruata, & melius hoc esset, secundum Lanfrancũ, vbi supra remissionem tamen hanc tenetur facere si petatur, secundũ Decĩ. in c. quoniam n. 4. de testibus, hanc communem opinionem asserentẽ, quam & tenẽt Cyn. & alij relati per Auen. c. 17. Prator. n. 2. li. 2. & Auiles c. 37. Præt. glo. 1. n. 7. fol. 232. vbi Bal. allegat asserentem ita de cõsuetudine seruari. Et ita scribentes asserere testatur Clarus, in lib. 5. senten. pract. crim. §. fi. q. 26. n. 3. & asserit etiam Feli. in d. c. cum causam n. 25. Nam & consuetudo, vel stylus valet 4 vt in criminalibus † examinatio testium alicui committatur, secundum Rebuff. 3. tom. const. Fran. ti. de consuetud. art. 2. glo. 13. n. 48 quicquid contrarium dicat Auen. d. c. 17. n. 2. in medio, & Afflict. in constit. Sicil. lib. 2. rub. 29. n. 15. fol. 61. ex gl. quã corrupte allegam. in c. testes. 3. q. 9. Videmus tamen consuetudinem dictam obseruari indistincte adsit ne ad hoc magna causa necne, quiquid causam talem requireret Alcia. consi. 462. n. 1. relatus per Clarum vbi supra. nu. 4. Qui in ducatu suo inquit nullum iudicem inferiorem has literas cõ

HAVIGOLENIERA OHVSTIMOPA

ras concedere nisi iusu senatus, qui etiam hoc raro & nisi ex magna causa permittit. Apud nos tamen videmus quotidie indistincte per inferiores dari literas has, nisi esset vna magna & grauis causa. Quam opinionem tenendo non obstat tex. noster & tex. in, l. 27. titul. 16. part. 3. contrarium disponentes. Et est illa lex partitæ expressa pro contraria opinione, vt ibi cõsiderat glossator, in glos. penultie ius argumen. hanc tenens opinionem. Nam dicendum est, vel quod lex illa partitarum, & itidem nostra procedant cum talis commissio examinandorum testiũ extra territorium existentium fieret iudici iurisdictionem non habenti, secus vero aliàs, prout dicebat glo. in d. auth. apud eloquentissimum, quam ibi sequitur Bart. idem Bar. in auth. de testibus. § & quoniam nu. 11. Vbi hoc limitat, nisi de consensu partiũ detur commissio non habenti iurisdictionem, quia dari tunc potest, secundum Auend. d. c. 17. nu. 7. Et sic
5 videmus quod in causis † matrimonialibus, vbi non cõmittitur testium examinatio, secundum Abb. communem hanc asserentem, in cap. si quis testium, de testi. quotidie voluntate partium & consensu cõmittitur. Iste tamen intellectus ad d. l. partitarum mihi non satisfacit. Nam lex illa in principio clare disponit in casu, in quo commissio in ciuilibus fit iudici alicuius territorij. Ergo præsupponit habere iurisdictionẽ, & in hoc casu inquit commissionem fieri posse, sed fallere in criminalibus, exceptio tamẽ debet esse regula, igitur intellectus hic est contra legem illam & diminutiuus. Ideo verius esse credo, si dixeris quod lex illa partitarũ procedat in criminalibus grauibus, prout ex ea colligitur, ibi, *De perdimiento de miembro, o de muerte.* Sed in non grauibus lex illa non procedat, sed cõsuetudo dicta obseruetur, & ita voluit glos. in ea. l. 27. Et hic videtur verus & tenendus intellectus & sic esse limitandam dictam cõsuetudinem. Sed & adhuc insto, nã hoc de nihilo deseruiret. Nam in criminalibus, leuibus etiam testiũ præsentium fit quotidie commissio tabellioni causæ, ergo dicta cõcordia non tenenda. Item & fortius, quia causæ syndicatus præsertim si criminales sunt, graues reputantur, & nihilominus in eis ex l. 12. tit. 7. inf. isto lib. si testes in tali causa examinandi, & cum quibus verificatio barateriæ fieri debet, non sint præsentes in territorio iudicij, sed in alieno, inquit tex. ibi, quod mittatur iudici, vbi testes habitant cum literis requisitorijs ad eos examinandos, & dicta eorum remittantur ipsi iudici requirenti. Ergo si generaliter tex. ibi ita disponit in causis syndicatus, in quibus cause graues, & grauissimæ occurrunt, & occurrere possunt, idẽ erit dicendum in causis alijs criminalibus grauibus, ergo est ibi textus pro dicta communi opinione Decij dicta consuetudine roborata, cumq; sit tex. nouior seruari debet eius dispositio. Et sic inquit hanc opinionẽ practicari Auend. d. c. 17. nu. 2. libr. 2. Licet qui voluerit tenere cum dicta. l. partitarũ, huic considerationi facilime respondebit, quod ne correctio inducatur, euitandum est argumentum a simili, & extendi leges non debent, & consequenter quod in causis syndicatus sit hoc speciale per dictam. l. 12. vel quod hæc lex. 12. declaretur per d. l. 27. Sed quia dicta communis Decij videtur etiam approbata per generalẽ dispositionẽ tex. in l. 10. tit. 6. lib. 4. infra. Et practica communi, hæc consuetudo seruanda videtur, nisi esset delictum atrocissimum

atrocissimum, vt parricidium & assassinium: tunc enim si iudex essem testes tales ad me auocarem, neq; concederem requisitorias dictas, vt inquit glo. in d. l. 27. gl. fin. & Imol. l. si quis exargentarijs. ff. quemad. test. ap. relatus per Capitium, decisio. 90 n. 5. & 6. Sed an si contra nostri tex. tenorem fiat examinatio testiũ erit
6 nulla † talis probatio? credere quod non: tum quia lex nostra pœnalis est & pœna sese contentatur finem etiam quia verba iudici & tabellioni dirigit, non vero partibus, ergo factum & negligentia iudicis vel tabellionis non debet partibus nocere. Et ita tenet Auiles. c. 37. Prætorum glo. i. n. 7. Quanuis gl. d. l. Partitarũ, 27. & Anend. d. c. 17. n. 2. in medio contra teneant. Alias limitationes ad nostrum tex. vide per Auiles d. c. 37. & Auend. d. c. 17. nu. 3. cum seq: & per Doct. in prin. huius legis per me allegatos:

IN LEGEM VIgesimam nonã.

SVMMARIVM.

Processus in gradu appellationis, & informationis, vel testimonia aliqua qualiter, & qua forma sint mittenda ad supremos iudices declarat lex nostra.

ET quasi similem tex. huic reperies in l. 16. ti. 25. inf. li. 4. & in nostri tex. materiam Auiles. hic exorditur declarando, quomodo ad Principẽ appellari potest: quod quia non est præsentis speculationis omitto.

Con el quatroranto. Quæ quidem pœna tunc imponetur, quoties cunque prout noster tex. in princ. loquitur, aliquid per tabellionẽ recipitur pro iuribus talis processus ad iudices su premos missi, forma legis nostrænõ seruata. Si tamen gratis talis tabellio processum expediat non seruata legis nostræ forma, non imponetur pœna quadrupli, sed extraordinarie punietur: cum tunc nihil sit, quod quadrupletur, secũdum quod voluit Auend. cap. 18. Prætor. lib. 2.

IN LEGEM TRIgesimam.

1 *Nemo militare suis stipendijs cogitur & dignus est quis mercede sua.*
2 *Tabellio mercedem habere debet pro scripturis, & alijs officij negotijs.*
3 *Tabelliones ab Ecclesia pro instrumentis eius mercedem petere non possunt.*
4 *Patriæ sicut patri obediendũ*
5 *Patriæ obligamur in qua nascimur, alimur, & docemur, & patria præstat ciuibus præsidium.*

SVMMARIVM.

Tabelliones nulla iura percipere possunt á conciliis, & populis, vbi degunt pro scripturis, vel negotijs ipsorum populorũ conficiendis.

Leuen derechos. De ista lege vide Auenda. cap. 19. Prætorum libro. 6. & ratio dubitandi ad tex. hunc manifeste patet. Nam cum nemo suis stipendijs † militare cogatur, dignusque sit mercenarius mercede sua, vt in cap. cum iam nunc. 28. q. 1. tabellioque mercedem habere debet de suis rogitibus † & scripturis, secũdũ tex. & ibi glo. in l. prætor. ff. de eden

do

BIBLIOTECA OHM U.I. MECHACOBA

do,& l.1 C.de tabular.lib.10.& intro tit.de aranzel de esclauanos,infr. lib.4.videbatur tex.noſtrum, & eius diſpoſitionē procedere minime poſſe.Tamen quia ab Eccleſia,quæ omnium eſt mater legitima, mercedem
3 capere † nō poſſunt tabelliones pro inſtrumentis ſuis,ſecundum Angel. relatum per Auiles.cap.39.Prætor. glo 1.n.5.vbi quandam pragmaticā pro eo allegat,quæ iam eſt l.12.tit.2 lib.1.ſup.valeatque argumentum de republica ad Eccleſiam,& æquiparata videntur,ſecundum tex.in.l.9. tit. fi.par.6.meritò ſi æquiparatorum eadem debeat eſſe iuris diſpoſitio,vt ſicut ab Eccleſia iura per tabelliones non recipiuntur,ſic neque a Repub. Vel melius,quia hæc decidēdi ratio non ex toto ſatisfacit,quia lex illa,n2 non in omnibus procedit eccleſis,vt ibi dixi,& tenet Couar.in pract.c.7. n.3.in princ.dici poteſt,ideo hic tabellionibus prohiberi iurium petitionem à populis vbi habitant, & commorantur,eò quod benefacientibus benefacere antidoria obligatione tenemur. Patriæ tamen ſicut † patri obediendum eſt:tuendamque patriā aſſerit,l.vt parentibus.ff.de iuſt. & iure,& pro patria pugnandum inquit Cato,& C.de abolitioni.l.fallaciter,& l.4.ti.24.p.4.& l.1.ti.20.p.
2.& dulcis vocatur amor patriæ l. qui habebat,de leg.3.vnde Virgilius. Nos patriæ fines & dulcia linquimus arua.Et propria vnicuiq; videtur maior præſtantiorq; alia,l.fi.& ibi glo.C. ſi ſer.expor.vē.& ciuitati obligamur
5 † in qua naſcimur,alimur,& docemur & ciuitas præſtat ciuibus præſidium ſecundum Mar. Aſſlic.in præfatione ad deciſio.Neap.n.1: Ex quibus Pelaez.de maio.par.1.q.57.n.3. cum ſeq.aliqua infert & Tiraq.in l.7 connubiali gl.1.p.7.n.65.& 66. Ideo nimirum,cum patriam ſicut Patrem honorare debeamus,pro ipſaque pugnandum moneamur,obligati ei ſimus,vt nulla iura ab ea capere tabelliones permittantur ex text. noſtro: quis enim filius a patre capere iura poſſet.Quis a benefaciente petere.& vbi obligatus eſt quis,ſe creditorem vocetur,certe nemo.Ergo hæc & alia legislatorem mouerunt,vt diſpoſitionem noſtri tex.conderet,& conditam ſeruandam iuberet. Vel itidē potuit ſe legislator ex voluntate ſua mouere,ibi,*Porque nosqueremos*.Quę voluntas in principe iuſta cauſa reputatur,& alium caſum,vbi tabelliones inta non percipiunt vide in l.5. in medio tit.10.p.6.

IN LEGEM TRIgeſimam primam.

Iudex ordinarius loci,vbi iudices Regij cōmiſſarij mittūtur prodelicto alijs o puniendo an poſsint contra ipſos cōmiſſarios excedētes procedere,& n.3

2 *Iudicum ordinariorum proprium eſt comitatiuos ſuos ab iniuſtis exactionibus liberare.*

4 *Quis poſsit dare iudices hos commiſſarios vulgo peſquiſidores.*

6 *Ordo iudicij attendendus eſt vbi litigatur,ſiue ad literas requiſitorias,ſiue ordinarie ſiue executiue procedatur.6.*

7 *Quoad eſſe contractus,locus vbi contractus eſt celebratus inſpiciēduseſt.*

SVMMARIVM.

Iudices tenētur omnino prohibere,ne iura vltra taſſam per cōmiſſarios iudices percipiantur vel eis per prouiſiones regiasſentur,neque tabelliones eorū recipiant ſub pœna noſtri tex.

No con

No conſentan.Similem tex. habes in l.11 ti.21.infr. li. 4.vbi & ponitur pœna cōtra reincidentes: habeſq; hic tex.ſingularem probātem,quod
1 iudex ordinarius † alicuius loci poteſt procedere contra Regios commiſſarios vulgo peſquiſidores,in officio delinquentes,& vltra permiſſa percipientes iura.Iudicum enim ordinariorum eſt proprium † comitatiuos ſuos ab iniuſtis ex actionibus liberare,vt in l.3.C.de lucris aduo. lib.12.quem ad hoc & noſtrum tex. allegando allegat Auen.in.c.2.Prætorum.n.12.li.1.Dequo quando or
3 dinarius † poſsit hos Regios commiſſarios iudices punire,& caſtigare,& quando conueniri coram ordinario loci poſsint,vltra Auen.vbi ſup.videndus eſt Boer.deciſ.9. & Feli.in c.legebatur,nu.3.de maiori,& obedien.Montalu.in l.4.ti.7.gl.fi. li.1.fori.& Abb.& eius addition.in c.fi.in fine de reſcrip.& ibi gl.fi. Cynus in auth.qua in prouincia,in fi. verſic.vltimo iuxta.C.vbi de crimi.agi oportet.& ibi Bal.n.10.verſi.vltim. iſtud principium,& ibi eius additi. deciſi.Capellæ Toloſ.& ibi,gl.423. & Auiles c.1.Prætor.verbo,mandado.n.32.cum ſeq.& Auen.c.11.Prætorum nu.9.lib.1.Qui aſſerunt quod de commiſsis in officio poteſt iudex ordinarius loci procedere contra hos iudices commiſſarios regios in loco ſuo & territorio exiſtentes, & eos punire.Si vero extra officiū delinquant non procedant contra eos durante officio,ſed demum eo finito.In terris tamen Dominorum admonet Auend.d.c.11.n.9.iudicibus eorum,quod in nullo caſu procedāt contra tales Regios iudices,ſed capta informatione eorum perſonas capiant,Regemque certiorētur, prout & inquit Boeri.d.deci.9. in princi. de quo & per Maran. in diſpu.1.per totam.Certius tamen facies tuiudex ordinarius,ſiue ſis Regis,ſiue domi norum particularium,ſiue extra,ſiue in officio commiſſariushic iudex delinquat,vt non capias,neque punire eum procures,ſed informationem ſecrete facias de inſolentijs,& iniuſtitijs eius,& Regem certioreris de ijs,vt medeatur & caſtiget commiſſarium illum iudicem.Nam vtinquiunt Bar.& Bal.in l.fi.ff.de rerum diuiſi.diuiſa iuriſdictionis adminiſtratione vnus iudex alterum punire non poteſt de delictis commiſsis,& hanc communem teſtatur Feli in.c. prudentiā.n.4.de offi.del.quicquid aliter ſentiat Rota Noue.153.num. quid ſi duo,& Aufred.& Boeri. vbi ſup.& confert Calderi.dict.in c.1.de raptor dicētis quod Archiepiſcopus delinquens in Epiſcopi diœceſinon efficitur Epiſcopi ſubditus, vt ab eo puniri poſsit,prout refert Nicolaus Antonius in addit. ad Octauianum Veſtrium,in pract.cancellar. apoſtolicæ lib.3.c.9.n.19.fo.67.in paruis. Sic & ſi duo ſint domini alicuius loci,& vnus eorum delinquat,alternō poteſt cognoſcere contra eum,ſecūdum Bar.in l.eſt receptum.ff.de iur. om.iud.& ibi Paul.& Iaſ.& crebrio rem teſtatur Oroſcius,in d.l.fi. ff. de rerum diuiſi.col.338.in princ.& col lega non cognoſcit contra collegā, ſecundum Paul.& Iaſ.in d.l,eſt receptum,vbi ipſe Iaſ.communem teſtatur,quanuis Soci.ibi n.5.contrariā communem dicat Niſi concordaueris eos,vt Paul.& Iaſſonis procedat opinio quoties propter delictum cō dominus, vel collega non perdunt adminiſtrationem ipſo iure, vel adminiſtratio non interdicitur propter tale delictū,Socini, vero opinio procedat cum ex contrario perditur adminiſtratio ipſo iure vel adeſt interdi-

ИСТОРИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА ОНУ им. А.ЛЕВИЦКОГО

terdicto, secundum Bart. in d.l.fi. ff. de rerum diui. & ibi Oroscium. Vides igitur tot cõtrarietates & cõmunes opiniones, ergo consilium meũ est seruandum, vt Regem certior eris, & non procedas tu, & quia ex visis in facti contingentia, & prouisis aliquando ita conuenit fieri, Hæc tamen licet sciam, quod non est necesse aduertere, quia desunt iã iudices ij ordinarij, qui audeant se in ijs intromittere, dixi, vt si forte fortuna aliquis bono zelo moueatur ad medẽdum insolentias iudicum, de comissiones, præsertim istorum iudicũ de cañadas, mesta, y de montazgo, sciat qua forma, & remedio possit iuste, & absq; scandalo remedium procure. Contra quos iudices cõmissarios aliquãdo super hac lege maxime cõtradictos plura allegabam, iamnunc sufficit referre inuehentem contra eos Lucam de Penna relatum per Auenda. c. 20. Prætorum lib. 2. circa alia autem, an tales commissarij iudices cõueniri possint coram ordinario loci, ex dictis doctoribus decerpi potest.

Assessorias. Regulare enim hoc est iudicibus salariatis, vt assessorias capere non possint, vt in l. 9. tit. 5. sup. isto libro diximus verbo, assessorias.

4 Et quis possit dare † hos iudices pesquisidorores, vide per Auiles. ca. 40. Prætorum, verbo cõmissarios, & cuius expensis mittuntur, vide. l. 5. tit. 5. sup. isto lib. & quãdo mitti debeãt vide titulum. 1. infr. lib. 8. & titul. de los pesquisidores par. 7.

Donde se hiziere. Ordo enim & modus

5 † procedendi in literis semper obseruãdus est, qui in iudicio, vbi lis ventilatur, obseruatur tex. cum glos. in. l. cum clericis. C. de epicopis, & cleri. tradit Auiles, in præsenti. c. 40 Prætor. glo. donde, fol. 236. & in. ca. 10. verbo la costũbre, fol. 148. quod adeo verum est, quod non solum debet seruari ordo loci, in quo executio petitur in actis ibidem factis & faciendis, verum in & extra locum factis per literas requisitorias iudicis

6 loci iudicij, & siue ordinarie, † sine executiue agatur, secundum Suarez optime in. l. post. rem. 8. q. incip. circa iudicẽ, nu. 22. pag. 355. Quidquid Auiles hic verbo adõde, nu. 2. aliud velit, & hæc quod ad ordinem iudicij intelligenda sunt, quoad esse tamen contractus, & eius decisionem

7 †locus, vbi contractus est celebratus inspiciendus est secundum Suarez, vbi supra, & tradit glo. magna in. l. 24. tit. 11. p. 4. & Couar. in. 4. p. 2. c. 7. in princ. nu. 6. cum. 3. sequet. cætera de materia nostræ legis videri poterunt, per Auiles. cap. 40. & 41. Præt.

IN LEGEM TRIgesimam secundam.

1 *Alguazelorũ iura foras euntium pro executione facienda.*

2 *Alguazelus, vel executor salariati, vel tabellio nihil vltra salarium capere possunt.*

3 *Plures personæ executandæ si sub vno mandato contineantur an plura debeantur iura, & num. 4. declaratur.*

5 *Iura tabellionum foris euntium pro vno quoque die quæ sint.*

6 *Casus vbi tabellio priuatur officio remissiue.*

7 *Officio si quis propter falsitatẽ veniat priuandus interim vti poterit quod non priuatur.*

SVMMARIVM.

Iudices quæ iura permittere debeant capere alguazelos executores, vel tabelliones foras euntes, & quomodo sint diuidenda

denda declarat lex nostra, & pœnam imponit iudicibus circa hoc negligentibus.

De la ida y tornada. In alguazelis hoc alteratũ est per. l. 1. versi. 3. tit. 31. infr. lib. 4. imo quod alguazeli

1 † foras euntes pro executione faciẽda, cũ itineris capiunt iura, quia minora sunt quam iura executionis ex itinere & reuersione capiunt ea, pro vnaquaq; leuca dimidium aureũ nummum, secundum quod ibi disponitur, & si iura executionis maiora fuerunt quam iura itineris, iura itineris non capient, secundum tex. ibidem, secundum quem in alguazelis noster text. correctus videtur, prout ex subscriptione marginali nostri texti apparet. Idemque in alguazelis curiæ vltra quinque leucas a curia exeuntibus disponit tex. in tit. 29. cap. 10. inf. lib. 4.

Mas que por vn año. Intelligendũ est hoc secundum legem præcedẽtẽ, nisi ipse alguazelus executor, vel tabellio salariatus † sit. Nã tunc vltra

2 salarium nihil aliud percipere potest, prout supra lege proxima, quæ erat. cap. 40. Prętorum tenet Auiles verbo, no lleuando, & idẽ in præsenti sub. c. 43. Prætorum. glo. 1. nu. 1. facitque tex. in. l. 9. titu. 5. sup. isto. lib. Iudices enim, seu alij officiales ciuiles administrationes habentes, puris debent vti manibus, & contenti cum ijs, quæ a fisco eis dantur, vt in authen. vt iudi. fine quo. suf. §. cogitatio. Si vero salariati non sint, debent iura capere, & petere pro vno tantũ itinere, & sic non de itu, & redditu sed de vno tãtum & tunc neq; prandium neque quid aliud vltra debent perci pere, prout optime inquit Auiles d. cap. 43. Prætor. glos. 1.

Muchas. Etiam vltra duas, cũ sit hoc verbum infinitum, & infinita æquipollet vniuersali, vt per Couar. lib. 1. variarum. c. 13. & secundum. l. 1. ver sic. 3. lib. 4. infr. in duobus, & in pluribus alijs verificatur, prout ex Verbo diuino decerpitur, dum sanguinẽ suum Christus dominus nr ster, loquens Apostolis dixit, effundere pro eis & pro multis, Quod verbum pro multis non pro duobus, sed pro mille millium in infinitum capitur, cũ secundum. S. Ioannis visionem, erat alia multitudo agnum sequens, quã dinumerare nemo poterat, & sic verbum muchas, nostri rex, nõ pro duabus tantum, sed & pro miliaribus capitur, quidquid Auiles. d. c. 43. glos. 1. in fine, ad duas tantum velit restringere, & male.

Que aquel lleuen y repartan por rata delas executiones. Hinc considero textum expressum contra determinationem Antonij Gomez. tomo. 2. variarum. c. 11. nu 16. versi. sextus effectus dicentem quod ex eo, quod tot sunt stipulationes, quot contractus, quod

3 si sub vno mandato & †subscriptione plures contineantur personæ & plura debita, eo quod ad instantiam creditoris alicuius sit petita executio contra plures debitores diuersorum debitorum pro qualibet personã debetur integum salariũ, qua censentur plurçs executiones. Contra quam determinationem videtur textus hic expressus, vbi tantum pro vno itinere iura soluenda probat, & melior tex. in. l. i. §. 3. in fin. tit. 31. inf. li. 4. Nam licet sint plures ibidẽ contentæ personæ sub illo vnico mandato, nihil tamen amplius est, quam vnũ iter. Ideo iusũ non est, quod pro vno tantum itinere tot iura capiantur, & est similis tex. in. l. 6. tit. 14. li. 6. inf. Potest tamen Ant. Gom. saluari

4 vt loquatur † prout credo voluisse

PROBA BIBLIOTEKA OHYAA.COM

loqui, quantum ad decimas, & iura capienda ex dictis executionibus factis cõtra diuersas personas pro pluribus diuersis debitis. Quia tunc, cũ tot sint executiones, quot debita, & personæ executatæ, nimirũ si tot iura & decimæ debeantur, quanuis sub vnico tantum mandato comprehẽ dantur, & hoc si debita illa diuersa sint, non vero vnum tantum debitũ tex. autem noster procedit, & similia iura quantum ad salarium ex itinere debitum. Tunc enim quia & si plures personæ exequẽdi sint, iter tamẽ vnum solum est, nimirum si iura tantum vnius itineris capere possit alguazelus, executor, vel tabellio, nõ autem plurium itineru. Quæ concordia clare, & subtiliter decerpitur ex dicto. §. 3. legis 1. tit. 31. inf. libr. 4. dum ibidem cũ iura executionis capienda sunt, quia minora iuribus itineris, nihil de diuisione numorum inter personas executandas text. ille disponit, cum vero iura itineris disponit capienda, tãquam minora iuribus executionis, tunc diuidẽda esse itineris iura inter personas illas, quia tunc vnum est iter, & non plura. Eodem etiam modo põderari potest pro hac concordia, tex. in. l. 1. ti. 27. eod. lib. 4. infr. sub cap. de lo que hã de llevar en la judicial, versic. si el escriuano fuere. Faciunt etiam, quæ Deo volente dicemus in. l. 1. § 3. tit. 30. infra isto libro, & vera mihi hæc videntur.

Eſto miſmo guarden los eſcriuanos. Quibus iura constituuntur in dict. l. 5. de los derechos de la orden judicial. tit. 27. infr. lib. 4. Pro vnoquoq; die quatuor aurei numi † ibidem cõstituuntur cum actus iudiciales foras faciendi sunt per tabelliones. Nam si extra iudiciales ducentos morapetinos pro die capient, secundũ text. in ca. l. 1. col. 3. in fin. tit. 27. infr. lib. 4. & tunc iura hæc inter omnes personas diuidant, secundum tex. nostri dispositionem.

Con el quatro tanto Quod alguazelos pænã hanc agmentatã, credo etiam pro primavice in septuplũ ex tex. noui. in. d. l. 1. in. fi. § 3. ti. 1. lib. 4. infr. quæ quidẽ pæna septupli ex. l. 11. supra isto ti. cameræ regiæ aplicatur. Pro. 2. vero, & 3. vicibus pœna nostri tex. pro ijs vicibus imposita, imponetur, dũ tamen pœna quadrupli semper sit septupli in alguazelis ijs, in quibus. d. §. 3. loquitur. Eodẽq; modo. l. nostra, quoad tabellionũ pœnã videtur alterata ex ca. l. 1. tit. 27. §. de los derechos que han de llevar los escriuanos en las causas criminales, vers. y mandamos que los dichos escriuanos. inf. lib. 4. quæ noui. l. est quã nostra, imo & per Philipp. ũ Regẽ nostrũ anno. 1566. confirmata, vbi videtur tabelliones aliter intra capientes quã ibidem descriptũ sit, & iussum pro primavice in quadruplũ & in suspẽsione officij per anni vni? spatium, & pro secunda vltra quadruplum in priuatione officij condemnandos esse.

6 *Pierda el officio.* Istum & alios casus † vbi tabellio priuatur officio videbimus in. l. 23. tit. 25. inf. lib. 4. Interim tamen, quod non priuatur, potest officiũ exercere, imo & resignare prout alio in loco dicemus. Et quia si quis propter falsitatem † veniat officio priuandus, interea q̃ non priuatur potest illud exercere, secundũ Hippolyt. in pract. §. aggredior nu. 108. & infr. suo loco dicemus.

IN LEGEM TRIGESIMAM TERTIAM.

1 *Virgam iuſtitiæ nulli licet portare niſi illi, cui à iure permiſſum reperitur*

2 *Iuriſdictio per virgæ delationem probatur.*

Index

3 *Iudex permittentes virgam iuſtitiæ in ſuo territorio portari per aliquem puniturr.*

4 *Pœna portantis virgam iuſtitiæ abſque Regis licentia.*

5 *Iudex vnius territorij non poteſt in alium ſine pœna iuriſdictionẽ exercere*

6 *Caſus vbi ſpeciale requiritur mãdatũ.*

7 *Ratihabitio ſufficit etiam vbi ſpeciale requiritur mandatum.*

8 *Procurator meus ſi excedit mandatũ & video & taceo cenſeor exceſſum probare.*

SVMMARIVM.

Iudices perſonis aliis, quam hic expreſsis virgam iuſtitiæ portare non permittant.

Aluo Ex hac lege desumi potest regula generalis scilicet quod nemini licet virgam † iustitiæ portare, nisi ille, cui a iudice expresse permissum reperitur. Pro qua regula tex. noster nõ nonisi me cõsidero, & eius ratio manifeste paret. Nam deferre virgã iustitiæ, eius administrationem concernit, & est signum habentis iurisdictionem, & vnus est modus † quo mediante iurisdictio probatur, & eius exercitium, secũdum Bart. in, de syndicatu verbo iurisdictio, & qui publice illam gestare præsumeretur iudex secundum Auen. c. 21. præto. nu. 2. li. 2. Administrationem autem iustitiæ imo potest habere, nisi ille, cui rex concedit, a quo tanquã a fonte omnes iurisdictiones manant, vt in. l. 3. ti. 5. sup. eo. diximus. Igitur merito quod nullus alius virgã iustitiæ portare possit, nisi ille, cui permissum est extra esse per legem, vel regem, & quod iudex regius † similem virgæ portationem in su territorio permittens puniatur pœna, de qua per Auend. vbi supra nu. 4. versũ pœna autem vbi a nu. 1. plures casus refert, vbi signũ aliquid operatur. Est enim signum plenũque declaratio voluntatis, vt. l. ad testium. ff. de testament. tradit idem Auend. c. 1. prætor. nu. 3. lib. 2. Ex quibus solent iudices alicuius ciuitatis vel populi, cum videt aliquem hominem virgam iustitiæ portantem eccliam in suo territorio inquirere & interrogare an ex regia licentia portet. Quã si nec hoc, & exhibeat licentiam, quam si non exhibet, capitur, & punitur, si exhibet dimittitur. Volentq; cauti iudices, ne in syndicatu possint conueniri, vnum trãsumptum capere licentiæ, illius manu tabellionis signatum, & seruate si forte in syndicatu conueniantur, & inculpentur de hoc, dem ostrare illud, & se excusare. Pœnam † autẽ portantis virgam iustitiæ absque regia licentia, & permissu vltra Auend. vbi supra ponit, & Aules. c. 1. prætor. glos. 1. num. 6. fol. 20. vbi inquit, crimen læsæ maiestatis cõmitti, secundum Angel. in. l. lex. 12. absentium. ff. ad lu. Mai. De quo plures doctores allegat Auend. c. 1. prætor. nume. 33. in fin. lib. 5. Insuperque falsitas committitur secundum eos ibi, sicut & committit gerens se pro doctore, vel comite Palatino vel nobili, cum non sit, secundum rex. & ibi glos. ental le, in. l. 2. tit. 7. p. 7. Imo & quanuis iurisdictione † quis habeat in vno territorio nõ potest illam in alieno exercere sub capitis pœna, secundum Aules in dict. c. 1. glo. 1. nu. 6. fol. 20. & ideo citare in alieno non poterit territorio, secundũ Marantam, in practic. pag. 361. in paruis. nu. 4. cum sequent. & optimam. l. 7. tit. 4. part. 3. versi. E aun dezimos. Possent tamen supra dicta limitari, saltim vt pœna ordinaria locus non esset, quotiescũ

HAVRODAN BIBLIOTEKA OHY in I. MEHIKOSKI

que talis virgæ portatio, & sic iurisdictio ea mediante demonstrata duraret per aliquod tempus in præiudicium reipu. vel alicuius particularis personæ, secus tamen si per paucum tempus, nullumque præiudicium esset alicui causatum ex tali portatione & iustitiæ exercitio. Quoniã tunc non vtique pœna ordinaria puniretur, sed extra ordinaria arbitrio iudicis, pensatis qualitate personę & alijs inspiciendis, & considerandis, ex dictis per glos. dexa. in l. 1. tit. 2. p. 7. de quo alibi diximus. Pœnam autem alguazeli ecclesiastici virgam iustitiæ portantis contra formam tex. in l. 10 tit. 23. infr. lib. 4. ibi declarabo.

Especialmente poder Hic est vnus casus, vbi speciale requiritur mandatũ
6 alios casus idem † requirentes, refert Rebuf. in concordata regis Franciæ tit. de elect. derog. verb. speciale, fol. 71. in antiquis. Vbi in fine inquit, ꝙ dicetur speciale mandatum, & quod quanuis generale mandatum cũ libera æquipolleat speciali, non tamẽ æquipollet in cæteris casibus relatis per laso. in l. iusiurandũ quod ex cõuentione, col. 1. & 2. ff. de iure iura. & voluit Felin. in cap. nonnulli. §. sunt & alij. nu. 39. de rescrip. quem vide. In quantum tamen Rebuf. vbi supra in fine illius glo. concludit, ꝙ non sufficit ratihabitio cum speciale † requiritur mandatum, loquitur cõ-
7 tra tex. in cap. fi. de iure iuran. 6. probantem cõtrarium, quem ad hoc allegauit Couar. lib. 3. vari. c. 16. nu. 5. Imo & si quis habet a me mandatum ad aliquam causam vel negotium, si excedit fines mandati, & scio, & patior, videor excessum illum ratificare, secundum Alex. hanc dicentem communem opinionẽ in l. sæpe. nume. 87. ad fi. ff. de re iud. Cætera pro nostri tex. materia vide per Auiles. c. 24. præt. & Auen. cap. 21. præt. lib. 2

IN LEGEM TRIgesimam quartam.

1 *Quod principaliter agitur, non vero quod secundario consideratur.*
2 *Negotium in concilium tractandum, si præsidem tangat potest absque eo cõgregari concilium.*
3 *Amicitia magna consanguinitati æquiparatur.*
4 *Scythæ arbitrati sunt eum ditissimũ qui plures haberet amicos.*
5 *Amicorum potentia facit hominem excellentem.*
6 *Amicus pro amico agit sicut coniunctus sine manduto.*
7 *Amicitia etiam mediocris venit in consideratione.*
8 *Amicitia pari religionis vocatur nõ facile sul mouenda, quia sic solem à mundo tolleremus.*

SVMMARIVM.

In cõcilio ciuitatis nullo modo iudices assistere permittant illos quos negotiũ tãgit ibidẽ tractandum, vsque dum negotium illud determinetur, & finiatur sub pena nostri tex.

HVIVS dispositionis ratio manifeste patet. Nam si dũ tale negotium tractatur, quos tangit, interessent, libere per alios tractari non posset, & interessentes ipsi per fas & nefas sibi prodesse procurarent, nullus est enim bonus in propria causa iudex. Et de materia huius tex. vltra Auiles c. 44. pretor. vide per Auend. cap. 23

Pretor-

Præt. lib. 2. vbi ampliat illum, vt neq; votare possit in negotio interesse ex eo prætendens, cum eadem sit, & maior ratio in voto, sicut & interessentia. Sed an pater filio votare poterit, vel poterunt decuriones ad officia aliqua vnum vel duos, aut plures ex se ipsis eligere, vide per curiã Pisanam, lib. 2. c. 10. cum duobus sequent. & doctores in. c. cum in iure peritus, maxime Henricum de elect. & per plures allegatos per Molinam de primogeniis Hispa. lib. 2. c. 4. nu. 61. & Lambertinum de iure patronatus. 1. p. lib. 2. q. 8. princ. artic. 6. & sequent. fol. 74. & Orosc. l. si consul. ff. de adoption. num. 13. Soncin. consil. 11. num. 6. vol. 1. & l. 7. tit. 15 par. 1.

Particularmente. Quasi secus si secũ
1 datio, quia tunc non expelletur, ꝙ quod enim principaliter † tangit consideratur, non vero quod secundario, & inquandam consequentiã, prout optime in nostri text. propositum considerat Auenda. cap. 23. Prætorũ numer. 6. in princip. lib. 2. Faciuntq; latissime tradita per Tiraquel. in tracta. res inter alios acta, colum. secunda, versi. sed hæc, cum pluribus sequẽtibus, vbi plura de hac regula dicit & allegat. Quam tamen quo ad nostri tex. propositum limitarem, & declararem, nisi causa iusta suspicionis daretur. Nam tunc quãtunuis in consequentiam tangeret aliquem negotiũ illud in concilio tractandum, idẽ esse iudicandum, ac si principaliter tãgeret, puta, quia ab ipso auditum est quod per fas, & nefas sic faciendum erat, prout ipse volebat, siue esset in damnum reipubl. siue nõ, vel quod subordinabat correctorem, & rectores alios, vt suo voto aggregarentur & redundabat voluntas eius in reip. vel alicuius particularis damnum, vel ex alia simili causa suspicio in eo demonstratur etur

Toque. Verba hæc præsentis temporis sunt, & tempus quo negotiũ tractandum est, respiciunt, ita quod necesse videtur, tempore illo, quo negotium tractatur rectori, vel personæ ipsius concilij negotium illud tãgere, quasi secus si tangere posset in futurum, vel aliquando ante tetigit. Tunc enim persona illa expelli non posset a cõcilio. Qualitas enim quæ admittit aliquem, vel excludit ab aliquo actu debet adesse tempore illius actus exercendi secundum Bart. in l. impuberem. ff. de fals. quem sequitur Auend. cap. 12. prætor. num. 13. versi. octauum est libr. 2. & tenet Xuarez allegatio. 12. fol. 147. pag. 2. in medio secundum antiquam impressionem.
2 Qualitas quæ adiuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi, id est, debet adesse tempore, quo verbũ illud deducitur ad effectum, vt in lege in delictis. §. si extraneus. ff. de noxalibus. l. Titius. ff. de testament. milit. l. 2. ff. de auro & argento legat. facitque optima glos. verbo cõstitutus in clement. 2. de ætate & qualit. q. 1. Cum enim actus ille statim debet exerceri non sufficit si in futurum possit tangere, sed statim cum exercetur, secundum Felin. in. c. eam. te. nume. 18. de rescript. Abb. in cap. inferiora num. 10. & 11. de elect. Et in argumentum est optima Bart. doctrina. in l. excusantur. in princ. num. 10. ff. de excusat. tuto. loquentis in prælato eligendo in vigesimo quinto ætatis suæ anno, quod non sufficit si pendente lite super elect. impleat vigesimum quintum annum, sed cũ eligitur, debet iã illum. 5. annũ impleuisse. Neq; obstat text. in l. milites. ff. de re iudi. cui Bart. ibidem non respõdit, nã illi respondendum est, prout supra. l. 4. tit. 1 lib. 2. responsum extat per nos, & ita expresse tex. nostrum intellexit Auenda. capite 23. prętorum, nume. 6. ver

HEYROS BIBLIOTECA OHYTE.U. MEDELLIN

ſiculo & ponderanda eſt lib.

A otras perſonas que ende eſtuuieren. His verbis tex. noſter clariſsime preſidem voluit demoſtrare, & de eo etiam intelligere, nã ſi nullus alius, quam rectores iudex loci in concilium ingredi poſſunt, imo & punire tur aliud permittens ſecundum tex. in l.2.&.3.tit.1.lib.7. infra, merito vero hæc ad præſidem etiã referenda ſunt. Et ſic licet vniuerſitas, & concilium abſque præſide cõgregari nõ poſſit, ſecundum curiam Piſanam .1. p.c.8. poterit tamen tunc, ſi negotiũ tractandum preſidem ipſum tangit, neque iudicis conſilium, & iuſſus erit neceſſarius, argumentum traditorum per Felin. in c. edoceri. verſi. omittitur ſuſpectum conſilium de reſcriptione, & per Abb. & doct. in. ca. nouit de ijs, quæ fiunt a prælat. relatos per curiã Piſanã d.1.par.c.9. vbi & cautelam ponit, ne tũc puniri poſſint rectores concilium abſque præſi 5 de congregantes, ſcilicet, vt nullum aliud negotium tractent, quam illud præſidem ipſum tange ns

Tal deudo. Etiam tantum ſit in affinitate ſecundum Auenda.c.23. prætorum nu.7.verſ. item non ſolũ libro.2, & ibidem dicit, ſi per ſpiritualem cognitionem ſit affinis. 6

O tal amiſtad. Magna enim amititia conſanguinitati æquiparat, arg. tex. in l. in teſtamento. ff. de fideicõmiſ: liberat, quem ad hoc allegat Auend. d.c.23.n.6 verſi. item non ſolum in medio. lib.2. & Auiles.c.44. præto. verbo amiſtad. Amicus enim, teſte Cicerone de amitia, eſt alter ego; ſo ciiſq; & amicis idem velle, idem que nolle eſſe debet, iuxta illud poetæ.

Flet, ſi lacrymas conſpexit amici
& iterum, ſi dixerit æſtuo, ſudat.

Arbitratique ſunt ſcytę cum diuitiſsimum eſſet † qui optimos haberet amicos, quidquid Moſes ſanctus etiã 4 & amicus Dei. Exodi.c.23. ſanxit ne quid amicis colorare tur, ex quo vetus illud adagium, αχαριτα γνωμαι ne ſcilicet, quid inter amicus fictum, ſucatum, rectum, verum nuda, ſimpliciaque ſint omnia prout refert Tira quel. in lege.4. conub. gloſſ. primæ quarta parte, num.26. nihilque dulcius ſecundum Ciceronem, quã habere amicum, cum quo omnia tui animi ſecreta loqui audeas. Amicus Ionathas, & Dauid, quorum animæ ſimul colligatæ erant, vt. 1. Regum c.18. Amicus Saul, & Armiger, qui gladio cum eo mortus eſt. 1. Regum Amicus denique Chriſtus Ieſus Lazaro, in cuius ſuſcitatione lyebe, & facto ſe talem oſtendit ci, Ioan. 11. dicens vbi poſuiſtis eum, & ſtatim lacrymatus eſt, exemplum nobis relinquens, vt tales noſtris ſimus, qualis ipſe fuit Lazaro & quales noſtros in nos eſſe ſemper deſideramus. Denique amicorum potentia † facit etiam hominem excellentem ſecundũ Baldum in cap. ſuper eo. extra de teſtibus. Ex quo, & amicus † pro amico 6 agit, ſicut coniunctus pro cõiuncto etiam ſine mandato. l. atqui natura §. cum me abſente ff. de negoti. geſt. firmat Bald. in lege. ſed hæc. 1. lect. in princ. ff. de procurat. Qui dicit etiam alibi, quod quando contra abſentes proceditur, affines, & amici vocandi ſunt. l fin. & ibi notatur. ff. vbi pupill. educ. deb. *Et ſic videmus* cum delinquens abſens vocatur per præconium dicitur, Sepã todos los parientes y amigos, & alibi in rubr. qui amitti. ce l.4. inquit idem Bald. quod ſi hæreditas delata eſt infanti tutore carenti poſſunt amici coram iudice facere, vt ſi dem bonorum poſſeſſio diſcernatur, & idem ſi delata eſſet abſenti vaganti per mundũ ſine vllo mandato, vt ibidem, & habetur in c. nonulli. §. ſunt & alij extra de reſcrip.

reſcrip. & alibi in. l.15. fin. ff. de coqui perpetuo. Quod conductor receſſurus ne ad penſionem teneatur, debet notificare domino; & ſi dominus nõ eſt in patria, tenetur id facere, & notificare cõiunctis domini, ſiue amicis, & tunc non tenebitur de penſione.

7 Imo quod etiam mediocris † amicitia eſt in conſideratione, quę ex aſsidua conuerſatione oritur, & orta augetur, dicturque vna anima, teſte philoſopho, in duobus corporibus, taliter vt amicus amico omne bonum euenire deſideret, & ſibi defenſo amici non ſecus ac fratris permiſſa eſt, in caſu. l. vt vim. ff. de iuſt. & iure, vt ibi teſtatur Bal. col.2. dicẽs etiã in. l. ſi vnus §. ſi cum teo. ff. de pact. mea intereſſe amicum non grauari, dulciſsimũque eſſe amicis auxiliari, quodq; per eos regna conſeruantur, inquit philoſophus, & vt aiunt, pars religioni eſt amicitia, non facile ſubmouenda,

8 quia ſic ſolem e mundo etiam tolleremus † bonum ſuæ naturę gratia maxime expetendum vtilitatem quandã perſe ferens. Quam pluraque de amicitia refert Tiraquel. de minor. pœnis cauſ.22. & Alciat. de præſumpt. regul.1. præſump.28. per totã. Ex quibus & iuſte in noſtro tex. ſtatuitur cauſam amici non tractandam penes amicũ iudicem & cõſulem, ſed potius expellendos rectores amicos in tali caſu interim dum de cauſa ſui amici diſceptatur. Quod tñ ego intelligerẽ de magno & intimo amico, & de quo loquitur. l.5. tit.3.p.7. & tunc debet de tali amicitia vel cõiunctione, vel affinitate notorie conſtare, & ſi non conſtet notorie debet adhiberi quædã ſummaria informatio, vt poſsit expeli rector amicus a concilio, dũ negotium amici tractatur, neq; antequam de cauſa expellendi, & ſic de amicitia, coniunctitione, vel affinitate cõſtet, debet expelli ſecundũ Auen. d.c. 23.nu.8.libro.2.

Recuſado. Cauſasq; recuſationis ponit Auen. d.c.23.nu.7. in fine. Exquo anſam ipſe ibidem aſſumpſit inſerendi rationis cauſas, cum iudex recuſatur de quibus & per Couar. in pract. c.26. per tot. Quæ quia tamen materiam noſtram non attinent, miſſa faciam, quia ſuo loco reſeruo dicẽdas

IN LEGEM TRIgeſimam quintam.

SVMMARIVM.

Qualiter & quomodo pœnæ fiſcales & cameræ regiæ, vel pio, aut publico operi applicatæ, & perquem expendenę ſint, & rationis earum reddendæ forma in præſenti declaratur lege.

DE cuius legis materia ſufficiat referre Auil. c.45. præt. & Auc. c.44. prætor. lib.2. vbi & tractat qualiter fiſcales pœnæ de patrimonio Regis dicãtur & quomodo receptor earum nõ poteſt mutuum ex eis præſtare, neq; in aliam quam ad eam in quã deputatæ ſunt cauſam cõuertere, perquos ſatis eſt videre de his & ſimilibus legis noſtræ materiam cõcernentibus, & quæ diximus in. l.18. tit.5. ſupra ſito lib. & in l.11. iſtius tit. & lib. ſupra, vbi noſtram legem declarauimus, & intelleximus, & l.19. ſupr. iſto ti. & li. quæ huic noſtræ cõtraria videbatur.

Para que pueda embiar Iſtud videtur corrigi per. c. penult. pragmaticæ de lo que han de hazer los alcaldes de nueſtra caſa y corte poſitæ ſub tit.14 lib 2. ſupra in quantũ ibi iubet, quod hecho el alcance al receptor dentro en quinze dias le embie la juſticia al receptor general, ſo cierta pena

HAZKOA LIBURUTEGIA OHY.EUS - MUSEUM

de qua ibi,& sic iam residuum, & sic el alcance debent mittere iudices & correctores intra illos quindecim dies receptori generali,non vero rationes ipsas tantum prout nostra. l. cauebatur. Vel potest dici ne correctionem inducamus in totum , quod in simul cum exemplo ipsarum rationum mittatur residuum receptorige nerali intra quindecim illos dies dictæ pragmaticæ,& sic lex nostra non corrigitur,& hoc melius.

IN LEGEM TRIgesimam sextam.

SVMMARIVM.

Delicta publica, ludos, blasfemias,fallos testes, & vsurarios, & similes personas puniendi maxime iniungitur cura, & diligentia iudicibus per textum nostrum.

CVius quidem ratio manifeste patet,scilicet,quia expedit rempublicã multis hominibus perniciosis,& mali exempti purgari,& ne delicta remanẽãt impunita,presertim illa,quæ in perniciem &detrimentum eius redundare possent prout sunt ludi illiciti,concubinatus&vsuræ,&blasphemię,& similia, quæ ideo publica dicũtur,quia publice obsunt. De cuius quidem.l.materia tradunt Auiles c. 47.48,& 53.præt. Auenda. c. 26. 27. &32.præto.lib.2.qui plura inculcãt in materia cõcubinatus,ludi,& blasphemiæ,de quibus in suis titulis *Deo volente* dicemus,scilicet de lusoribus,in titulo de los juegos infra lib. 8.& in titulo de las vsuras, & in titulo de los blasphemos,& in titulo de los amancebados,eodem libro octauo,& de testibus falsis in lege quarta,tit.17.eod.libro vbi sunt propria loca,ne inordinate procedamus.

IN LEGEM TRIgesimam septimam.

SVMMARIVM.

Iudices non debent consentire in suo territorio publicari,bullas,aut indulgencias aliquas, nisi prius examinatæ fuerint indulgentiæ, & bullæ illæ secũdum tenorem bullæ Apostolicæ super hoc Regi missæ,& cõcessæ, & seruata forma.l.1.tit. 10.lib.1.supra.

PRO cuius. l. declaratione plura verba hic inseruit Auil.c.31.præto, & Auend. c.30.præto.lib.2. vbi de examinatione bullarum, ac literarum sedis Apostolicæ tractant, & de ijs, qui falsis priuilegijs vtuntur,ac de eorum punitione,solumtamen liberin huius.l.explicationem inserere tenorem bullæ Regi concessæ secundum eius formam,& modum in tex. nostro iubetur indulgentias,& bullas Apostolicas esse examinãdas antequã publicentur,de qua bulla fit mentio in nostro textu ibi. *En la forma y manera contenida en la bulą Apostolica, que nos fue concedida*, Cuius quidem tenor talis est.

ALexander Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuã rei memoriã. Inter curas multiplices,quæ nobis ex apostolicatus officio incũbere dignoscuntur,illã libenter amplectimur,perquã animarũ periculis & scandalis valeat obiare prout in dño cõspicimus salubriter expedire.

Cum

Cum itaq; sicut carissimus in Christo filius noster Ferdinandus Rex,& charissimus in Christo filia nostra Elisabeth Regina Castellæ,& Legionis,ac Aragonũ illustres nobis, nuper per dilectum filium nobilem virum Diacum Lupi de Haro militem regni Galiciæ gubernatorẽ per eos ad nos pro præstanda nobis obedientia oratorem destinatum exponi fecerunt, quod in prædictis ac aliis eorum regnias.atq.aliis dominis diuersæ personæ plures & variis indulgencias, facultatis quæstus faciendi,ac questores hinc inde destinandi asserunt, in se continentes continue publicent, & prædicent,ac quæstores, & nũcios prædictos ad illas prædicandum, & publicandum, ac eleemosynas quærendum per regna, & dominia prædicta hinc inde discurrentes mittant & spe nummorum multa prædicentur, & publicentur, quæ in rei veritate in literis indulgentiarũ , & facultatum huiusmodi non sunt cõtenta. Et etiamaliqui eorum,quod abominabilius est,literas ficticias, & simulatas ostendere non verentur, animas Christi fidelium multipliciter decipientes,& illudentes,vt sub falsis illusionibus huiusmodi a Christi fidelibus pecunias valeant extorquere in animarum suarum periculum, pernicioſum quoq, exemplũ,& scandalum plurimorum. Nos attendentes præmissa esse,mali exempli fomẽta,acvolentes,prout tenemur,huiusmodi scandalis , & periculis obiare authoritate apostolica tenore presentium,omnes,& singulas indulgẽtias facultates quæstus huiusmodi faciendi in se continentes pernos,vel sedem apostolicam concessas,& cõcedendas in posterũ authoritate apostolica tenore præsentium suspendimus , & suspensas esse decernimus , donec per loci ordinarium,in cuius ciuitate & diocœsi pro tẽpore publicabuntur prius,&deinde per nostrũ & sedis prædictæ nuntium in partibus illis tunc existentẽ,ac capellanũ matorẽ eorundẽ Regis,&Reginæcõ filio existentes per eos ad id deputãdos bene & diligenter,an sint vere literæ apostolicæ visæ,& inspectæ fuerint. Quod si compertum fuerit per eos literas ipsas omni prorsus falsitatis carere suspicione,ac veras literas apostolicas esse,tunc libere per illos ad quos iuxta earundẽ literarũ tenorẽ spectat,possint publicari. Districtius inhibentes Nuncio, Archiepiſ. & Episcopis ordinarijs prædictis,ne præmissorum accusatione quicquã etiam a sponte offerentibus exigere & recipere presumant,non obstantibus cõstitutionibus,& ordinationibus apostolicis,cæterisq; contrariis quibuscunque. Nulli ergo hominũ liceat hanc paginam nostræ suspensionis,cõstitutionis,& inhibitionis infringere, & ei casu temerario contraire,si quis autẽ hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotẽtis Dei,ac beatorũ Petri,& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datis Romę apud sanctũ Petrũ anno incarnationis dominicæ mille simo quadrigentesimo tertio , sexto Kalendas Augusti. Pontificatus nostri anno primo,gratis, de mandato. E.D.N.PP. Ioin illis,in Rub.in Re. apud me L. Podacatharium.

IN LEGEM TRIgesimam octauam.

8 *Intellectus inter.l.nostrã & .l.1.& 4 & .38.tit.18 lib.6.infr. cum sequẽ. aliquibus numeris potitur nu.1. & resolutiue,nu.8.*

2 *Dictio, ad minus, inclusiua & implicatiua est.*

3 *Infamia contra aliquos præcedente,*

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

licet contra eos inquisitionem de delictis circa extra actionem rerũ vetitarum cõmissis generaliter inquirere.

4 *Semel malus semper præsumitur talis, & sola hæc præsumtio sufficit ad inquirendum.*

5 *In calumnijs prius fisco, quam partifa uendum est*

6 *Creditoribus ex delicto anteponi debet fiscus.*

7 *In omnibus actibus, & dispositionibus intelligitur clausula rebus in eodem statu permanentibus*

8 *Resolutio circa intellectum nostræ l. & aliarum huius recopilationis ponitur vt nu 1 supra in ijs Summarijs dictum est.*

SVMMARIVM.

Iudices maxima cura, & diligentia custodire tenentur portus sui territorij, ne res vetitæ, & prohibitæ extrahi, per illos portus extrahantur, & hac de causa diligentias nostri tex. facere tenetur, punireque extrahentes secundum quod de iure dispositum reperiretur.

DE cuius legis materia, videndus est Auiles. ca. 52. prætor. vbi late tradit de rebus prohibitis extrahi a regno. Quam quidem materiã, quia locum ordinarium habet, scilicet in tit.18.lib.7.infra ibi reseruo dicẽdam Deo volente, solum quæ textualia nostri tex. respiciunt hic examinabo. *De hazer pesquisa.* Ex his verbis confunditur opinio Ponce de Leon Mexiæ in pragmat. de la tassa del pan. cõclus.1.nu.35.fol.17. asserentis, vt pæna nostræ l. & similium contra extrahentes res prohibitas a Regno locũ habeat, requiri apprehensionem, fallitur enim ex tex. nostro.

Dos vezes en cada vn año Huic legi videtur contraria l.1.ad finem. tit. 18. lib.6. infra solum semel tantum in anno permitentem fieri hanc inquisitionem generalem, & hæc l. primæ videtur etiam cõtraria l.38. eiusdem tituli.18.lib.6. supra permittens pluries fieri dictam generalem inquisitionem, & quoties iudici visum fuerit in anno. Et prima facie ita inuicẽ videbantur contrariæ, quod quemlibet lectorem dubium redderent. Et eas tamen inspiciendo, pro vt inspici debent, non sunt contrariæ, neque aliquid contrarietatis in se continẽt quoniam potest dici, quod vnaquæque lex in suo casu intelligatur. Hoc, scilicet modo, quod lex nostra † loquitur, & proceditin correctoribus, & iudicibus alicuius villę, ciuitatis, & loci, sub cuius territorio continẽtur aliqui portus. Hoc enim casu ipsi correctori permittitur, quod possit bis in anno generalẽ hanc inquisitionem facere in suo territorio inquirendo, & perquirendo, quæ personæ sui territorij, vel extrãse ũtibus per illud extraxerint res vetitas, & prohibitas extrahi, per portus sui territorij, & si quas reperierint, punire e iuslicer, & castigare. Illa vero lex primi.8. procedere, & loquivideturin iudicibus de sacas. Qui tamen intellectus, quia nimis restringit verba generalia illius.l.1.ibi *Mandemos a las dichas justicias.* Verius dicẽdum est, illam.l.1. semel tantum iubentem inquisitionem hanc generalem fieri non esse contrariam legi nostræ, prout ex ipsius verbis apparet, ad minus iubet semel in anno dictam inquisitionem fieri, & sic non excludit, quin amplius, quam semel fieri non posset. Nam equidem poterit, ponderando dictionem illam, ad minus, quæ non excludit vi

ces

ces alias, imo permittit. Et ne fortassis ex hoc quis intelligeret, licere supradictam inquisitionẽ in anno pluries fieri posse, etiam vltra duas vices intelligitur, & restringitur ex tex. nostro permisso illa, dict.l.1. vt non excedat vltra duas vices, & sic bis in anno licebit, dictam inquisitionem generalẽ fieri siue per correctores quo ad portus sui territorij, siue per iudices commissarios de Sacas. Nam dictio illa, alomenos, inclusiua † & implicatiua est, & sic includit, quod per alias leges prouisum est, non vero excludit, cum hæc sit natura dictionis implicatiuæ secundum Orosciũ super ff. verel. col.766. in princi. Dicta vero lex.38. dict. tit.18.lib.6. infra, in quantum permittit contra dict.l.1. & contra l. nostram fieri inquisitionem hanc generalem posse in anno, quotiescunque iudici videbiturprocedit & loquitur, quoties contra aliquas personas infamatas de extractione rerum vetitarum & prohibitarũ extrahi proceditur, eo, quod infamia de hoc adest, insuperque solitę sunt hæc perpetrare. Tunc enim quotiescunque iudici videbitur, potest prædictam inquisitionem semel, bis, & pluries in anno facere. Et hoc nõ est prohibitum per leges nostras, quia tunc proprie non potest dici generalis inquisitio, de qua noster tex. loquitur, & dicta.l.1. Et hoc, quod in dicta.l.38. permittitur non solum iudicibus de Sacas, verum & correctoribus, & iudibus in suis iurisdictionibus permissũ censetur cum præcedente infamia † contra aliquos licitum sit contra eos generalem etiam inquisitionẽ facere de delictis cõmissis per eos, quotiescunq; infamia præcesserit, iure canonico & hodierno tempore attẽto in quolibet foro, secundum Gandin. de maleficijs ti. quomod. de malef. cognosca. per inquisitionem n.5. & 6. & Hippol. in pra. §. constanten. 12. inter

3

ueniẽtibus ijs, de quibus ibi per eos. Et ita verum crederem. Et his modis intelligendo non sunt dictæ legescõtrariæ, sed dissimiles, & vna per aliã declaratur resolutiue hoc modo, scilicet, quod lex nostra, quæ in correctoribus & iudicibus ordinarijs quo ad suum territorium loquitur, declarat dict.l. primam ti.18.li.6. infra quę in iudicibus de Sacas loquitur, scilicet quod in quantũ ibi permissum videbatur amplius, quã semel propter dictionem illam implicatiuam, & inclusiuam, alomenos, inquiri, non extendatur implicatio illa vltra duasvices in anno secundum tex. nostrum. Et hoc quotiescunque debet fieri generalis inquisitio cõtra omnes transeuntes in illo anno per portus illos quanuis nõ adsit infamia, qui fuerint illi, qui deliquerint. Sed si infamia aliqua adesset de personis aliquibus, & extraxerint res vetitas per portus istũc nõ solum bis in anno, sed quotiescũq; iudici videbitur, & infamia hæc aderit, poterit fieri inquisitio per iudices de Sacas, & itidẽ per correctores & iudices ordinarios in suo territorio secundũ meum intellectum contra personas illas de hoc infamatas, Et ita loquitur d.l.38. & sunt verisimi, & literales intellectus ad leges illas. Et ratio differentiæ inter hos casus patet ad manus, nã in casu nostri text. & d.l.1. inquisitio est generalis, quæ de iure nõ permittitur, fieri, nisi in casibus specialibus, & a iure expressis secundum tex. in l.3.ti.1.l.8. infra in casu d.l.38. non est proprie inquisitio generalis, sed particularis cõtra certas, vel incertas personas, de quibus iã infamia precessit, quod illoanno exitactæ fuerint res vetitæ per plures, vel aliquas personas, & sic de maleficio, & delicto infamia adest, licet non particulariter de personis illud committentibus. Quo casu inquisitio permissa est, maxime hodierno

tempo

tempore secundum Gandin. vbi supra: secundum quem de omni malefitio inquiri potest. Nã semel † malus semper præsumitur talis: solaque
4 presumptio hæc sufficit ad inquirendum secundum Doct. in c. qualiter, el 2. de accusat. Ideo & merito licet tunc, ex d. l. 38. quotiescunque iudici videbitur inquisitionem illam facere, nulla tamen præcedente infamia non licet, nisi tantum vbi reperiretur permissum.

En las leyes. Quę sunt positæ in l. 1 & sequent. tit. 18. infr. lib. 6:

Se de la quarta parte. Idē videbatur disponi per d. l. 1. ti. 18: infra, li. 6. dū ibi medietatem pœna applicat camerę, aliam vero medietatem inter denunciatorem, & iudicem diuidendā lex illa iubet. Et sic in effectu quartã partem pœnæ denunciatori datur, sicut in l. nostra disponitur clarius. Quæ tamē pœnæ applicatio, quo ad partem denunciatoris alterata videtur per tex. in l. 4. eiusd. ti. 18. lib. 6. infra, vbi iuberi videtur tertiam partē huius pœnæ denunciatori applicandam aliis duabus partibus remanentibus. Nisi intelligamus quod inter cameram, & iudicem diuidatur, sicut per l. illam primam, & nostram sua quæque pars camerę, & iudici dabatur, scilicet, quod capta tertia parte per denunciatorem aliæ duæ partes per medium diuidantur inter cameram, & iudicem. Et hic poterat esse vnus illius l. 4. intellectus. Vel verius & melius dic, quod secundum illam l. 4. applicatio pœnarū erit, quod medietas earū cameræ Regiæ applicabitur, ex alia vero medietate remanente capiet denunciator tertiã partem reliqua vero iudex sententiãs. Quia non est credendum legem illã. 4. secundum primum intellectum velle, quod prius partem suam deducat denũciator, quam camera, imo potius in perceptione harum pœnarum Regię cameræ, & fisco fauendū est, quã denunciatori. Nã in calumnijs prius
5 fisco quam parti debemus † fauerese cundū tex. in l. 105. styli & tenet Auend. c. 7. n. 7. vers. quod limit. lib. 1. & iterum inc. 18. n. 3. vers. & nota, eodem lib. 1. Et creditoribus ex delicto
6 anteponi debet fiscus, † & sic prius fisco, quam eis soluendum est, secundum Couar. li. 1. varia. c. 16 n. 8. Absurdum enim est, dicere, quod prius debeat suam tertiam partē denunciator extrahere ex pœnis, quam fiscus suã maxime, cũ ex l. illa. 1. ti. 18. cod. li. 6. prius fiscum partem suam extrahere debere, probetur. Et licet ex l. illa. 4. alteratur pars denunciatoris, nõ est intelligendum alterasse prærogatiuam illam ex illa l. 1. fisco, datam vt prius medietatem suam deduceret. Licet contrahunt secundum intellectum multum vigere videantur alia verba illius l. 4. ibi. *La tercia parte de las penas, en q̃l tal delinquente fuere cõdenado* Ergo, nisi prius deducat tertiã hanc denũciator, nõ videtur tertiam partē pœnarum capere, nisi dicamus satis videri tertiam partem capere, si ev remanenti, fisco satisfacto ex parte sua prius, denunciator ipse tertiam partem capiat, & quod verba illa, la tercia parte de las penas, intelligantur, remanentium, fisco prius satisfacto de sua parte, cum id prius per illã legem primam iussum videamus. Neque est intelligendum illud alterasse licet partem denunciatoris alterauerit. Intelligendum est enim alterasse, alijs in suo statu remanentibus argu. text. in l. quod Seruius. ff. de condit. caus. dat. quæ in omnibus actibus, & dispositionibus † intelligitur secũdũ
7 Tiraq. in præfatio. l. si vnquam. n. 166 cum sequen. fol. 78. Et sic securior, & iuri cõsonantior videtur hic secũdus intellectus inter has leges. Neq; obstat. l.

stat l. 5. tit. 11. lib. isto infra, qua iubetur medietatem pœnarum fisco, aliã vero medietatem iudici de sacas applicandam, & sic cum ibidem non assignetur pars denunciatori, eo quod videatur assignata ex dictis legibus, videbatur dicendum, prius denũciatorem satisfaciendum de parte sua, secundum primum intellectum, & resi dium pœnarum per dimidiam diuidendum inter fiscum, & iudicem; nã respondeo, quod in lege illa. 5. nulla pars denunciatori datur, nequedebet applicari, quia nullus denunciator adest. Procedit enim, & loquitur, cum iudex vel custos per eum positus cepit delinquentem in fragãti delicto. Tunc enim, cum denunciator nõ sit necessarius, tota pœna per æquales partes dividenda est inter cameram, & iudicem, quandoquidem lex ipsa in secundo casu, quem constituit, disponit, quod si aliquis, qui non sit ex custodibus positis per ipsum iudicem ceperit extrahentem aliquem res vetitas, & prohibitas extrahi, tertia hũc pars pœnæ sit ipsius capientis, & aliæ duæ partes sunt camerę. Et sic diuersi casus ibidem ponuntur, quam in di. l. 1. & l. 4. erant positi, Ex quibus ipsoluuue † vt hæc intelligas, collige re
8 solutionem, scilicet, quod cum denũciator adest secundum illam l. 1. ti. 18 li. 6. dimidium pœnarum cameræ applicatur, aliud verò dimidium inter denunciatorem, & iudicem. Per dict. tamen l. 4. iam pars denunciatoris alterata est, vt patet ex subscriptione marginis illius l. 1. scilicet, vt tertia pars denunciatori applicetur, & secũdum primum intellectum hanc prius deducet denunciator. Sed secundum secundum intellectum, & veriorem, meo iudicio, prius medietatem suam capiet camera: & ex alia medietate remanenti capiet tertiam partem denũciator, & reliquum iudex. Et hoc cũ delinquens non capitur in fraganti delicto. Si tamen capitur in fraganti delicto, tunc si capitur per iudicẽ ipsum, vel per custodes ab eo positos, dimidia pars totius pœnæ cameræ applicatur, & alia dimidia iudici. Si tamen non capiatur per iudicem, neq; eius custodes, sed per alium, tunc dimidium pœnarũ capit camera, aliud vero dimidium inter ipsum denũciatorem, & iudicem æqualiter dimidetur. Et secundum hoc poterat intelligi, licet cum violentia d. l. 1. vt nõ esset cõtraria dict. l. quartæ. In qua quidẽ l. 4. licet alteretur pœnæ pars quo ad denunciatorem, non tamen alteratur ordo diuidẽdi pœnas inter cameram, denunciatorem, & judicẽ, ideo relicta est nobis ansa disputandi de ordine applicandi pœnas has. Cogita cum casus venerit latius, nam dubium te reddent, deberentque regia declaratione mederi, ne ansa disputationi, & contrarietati relinqueretur. Interim tamen secundum intellectum supradictum teneram.

IN LEGEM TRIgesimam nonam.

SVMMARIVM.

Ordo habendus in concilijs, & consistorijs cum mittitur nuncius ex eorum parte ad Regis curiam, vel ad ipsum Regẽ in præsenti lege disponitur, ittidẽque quid agendum sit ex parte ipsius procuratoris, vt salarium consequi possit.

PRO cuius legis declaratione sufficiat referre Anules cap. 52. prætorum

IN LE

HARVARD LIBRARY OF LAW IN THE MEDIEVAL WORLD

IN LEGEM QVA drageſimam

Orrectores & iudices dili gentias,& mandata noſtri tex faciant&obſeruent.De cuius,l.1.p videbis Auiles c.46.præt.quę quidem noſtræ legis prima pars ad vnguem ſeruatur ſecũ dum Auend.c.25.præt.lib.2.cũ præ manibus capitula hæc & leges regiæ iã habeantur Secunda vero pars no ſtri tex.vbi iubetur,quod legantur ca pitula correctorum in principio of ficij in concilio, & conſiſtorio ipſo non ſeruatur iam, neq; eſt neceſſe ſer uari,cum præmanibus habeantur ca pitula hæc maxime ſtante iam reco pilatione hac regia,prout & ante e ius promulgationem aſſerebat Auiles.c.55.præt.gl.1.Tertiavero pars, quod debet corrector iurare,& pro mittere ſeruare certa capitula, & le ges regias,ita advnguem practicatur & ſeruatur quotidi,& quæ iuramen ta debent eſſe hæc &ſuper quibus fie ri, tradit Auend.c 2.præto.lib.1.qua ſi per totum& ex legibus iſtis patet. Cætera per Auiles.c.46.&55.&56. videripoſſunt ne aliorũ ſcripta tranſ cribamus & hæc pro lege hac ſuffi ciant, & pro toto hoc tit.6.vt ad a lios deueniamus.

Poſt hanc apponitur in ſecunda impreſsione huius recopilationis.l. illa.41.in ordine,para que los juezes en ſus juriſdiciones no viſiten en los meſes de Iunio,Iulio,y Agoſto. Et bene ob fauorem ruſticorum,qui in iis,& in aliis ſunt ſubleuãdi&fauẽdi.

Et cum ſuperioti titulo dictũ ſit de inſtructione correctorum & iudicũ de reſidentia,nunc autem immedia te ſequitur videre in iſto tit.de ſyndi catibus ipſis, & quí ſint, qui poſsint eos aſſumere,& ſyndicari.

Titulus ſeptimus de las reſidencias, y juezes que las han de yr a tomar.

RO cuius rubricæ introdu ctione aliqua notãda bre uiter & ſuccinte ſunt, per modum queſtionum.Et 1 quæro quid eſt ſyndicatus, ſiue vt a lij dicũt ſyndicatus.Veriores enim reddunt ſermones, cum vniuerſalj bus prius cogniis ad particularia deſcendimus,vt.1.phyſicorũ inquit Ariſto.iuris conſultomultis in locis ſunt imitati,vt in.l.1.ff.de iuſt.& iu re,& in aliis pluribus locis.

Eſt enim ſyndicatus † ſiue ſyndica tus experimentum totius iuſtitiæ, & de querelis ſingulorum ſermo, prout atteſtatur Paris de Puteo in tra ctatu de ſyndic.in euidentialibus nu. 2.& in verbo officialis.c.3.incipien ti,dicitur autem ſyndicatus.nu.1.fol. mihi.139.in paruis. Vocaturq; etiã ratiotinator,quia rationẽ geſtæ ad miniſtrationis cognoſcit.l.2 C. vbi de ratioci.agi oportet.Quam diſtinc tionẽ poſuit etiam & ſequutus eſt A uil.c.1.ſynd.gl.n.5.fol.263.& me lius Auguſt.Dulcetus in ſingulari bus ſuis de ſyndic.q.1. Et ſic licet ſyn dicus† ab vniuerſitate proprie conſ tituatur ad inſtar procuratoris a pri uato conſtituti ad agendum & defen dendum ſecundum Bal.in.l.1.5.fin. ff.quod cuiuſque vniu.nomin.&an te eum Speculatif de ſyndi.in prin. tamen in propoſitonoſtro ſyndicus dicitur,quia iudicat & cognoſcit de cauſis officialium & quaſi ſingulo rum cauſas dicens ſecundum Bald. in lege.2.C vbi de ratiocinatione a gi oportet & tenet glo.vel.in.5.ſi. inſtit.de curatione,& gloſſa ſyndicũ in lege prima .5.quibus. ff. quod cuiuſ-

cuiuſq; vniuerſ.nom.tradit,& Catal dinus de ſyndic.n. 35.fol.mihi.58.

Secunda erit quæſtio,quo iure fue rit inuenta ſyndicatio:in quo iure di 3 uino † dicendum eſt inuentã fuiſſe, quia diuinum præceptum eſt, quod vnuſquiſque rationem ſuæ villicatio nis reddat:& legitur,in c.qualiter& quando in 2.de accuſ & per illud Sa muel.1.Reg.c.12.vbi Samuel aiſt,lo quimini coram Domino, & coram Chriſto eius, Vtrum bouem cuiuſ quam tulerim,aut aſinum, ſi quem piam calumniatus ſum,ſi oppreſsi a liquem,ſi de manu cuiuſquã munus accepi,& contemnam illud hodiere ſtituam q; vobis.Et Eccleſiaſtes.c.46 quæ omnia refert Paris,in dictis cui dentialibus adtract.ſyndic.c.1.num. 4.vbi ita tenet & Anguſt.Dulcet.v bi ſupra.q.2 Et ſic ipſemet Dominus noſter Ieſus Chriſtus antequam ex hoc mundo ad patrem tranſiret, in congregatione Iudæorũ dixit.Quis ex vobis arguet me de peccato. Qui poſsint vero ſyndicari in l.2.huius ti tuli dicemus Deo volente. Coram quibus autem iudicibus debet quis ſyndicari tradit Auguſt.Dulcet. vbi ſupra,n.13.& Angel.de ſyndic.n.2. Et in noſtro regno debent ſyndicari 4 corã iudicibus miſsis per Regẽ † ad hunc effectum,& coram alio in reg no,& Regijs terris ſyndicatus fieri non poteſt cum ſoli Regi competat ius creandi iudices, & iuriſdictionẽ concedendi,vt ſupra dictum eſt,in l. 3.tit.5.ſupra eodem libro.Hiautem 5 ſyndicatores iuriſdictionem habẽt † quia officiales ſyndicatos condemnant,vel abſoluunt,ergo aliusquam princeps eos mittere non põt prore 6 ſidentijs capiendis, vel domini † in territorio ſuo,cum Regis locum ob tineant,& vicarij eius dicantur ſecũ dum tex.in l.12.tit.1.par.2.Quam ad h oc allegat Auenda. cap.9.Præto. n.1.lib.2.& cap.12.n.24.in prin.lib. 1.& cap.5.n.5.lib.1.Et Comes in co mitatu ſuo Principi aſsimilatur ſecũ dum Suarez allega.6.pag.penult. in prin.Cumque Regi in regno com perat ius ſyndicãdi,ergo & dominis in ſuis locis,& dominijs competet ius hoc ſyndicandi,& non alijs,cum in Regis locum ſucceſſerint hi domi ni in terris ſuis.Et ideo iudices ordi narij villarum, & locorum domino rum particularium nõ poterunt præ deceſſores ſuos ſyndicare,ſed ius ſyn dicandi dominis ipſis,& quibus ipſi commiſerint,competet,prout ex iſ tis & alijs concludit Auend.d.c.9. & latius,& melius in Reſp.16. Eteo dem modo reuiſio rationum domi no loci competit,& cui ipſe commi ſerit ſecundum,eundem Auend.ibi dem.Et ſicſemel iam ad diui in Gra natenſi prętorio pronunciatum ad petitionem procuratoris illi ſtriſsi mi noſtri præſulis Petri Põce de Leõ in fauorem ipſius domini contra vi cinos,& concilium villæ de Xaraice jo cameræ prædicti Epiſcopi, quod reuiſio rationum ipſi domino epiſ copo,& cui ipſe commiſerit,compe teret.Et ita practicatur,& ſit,officia liſq; domini Epiſc.in dict. villa reui ſionis rationem habet,& videt, ca pitque reſidentiam officialibus ſyn dicandis.

IN LEGEM, primam.

1 Per biennium iudices in officio exiſte repoſunt.

2 Rex poteſt contra legis diſpoſitionem diſpenſare,ex cauſa tamen.

SVMMARIVM.

Iudices omnes debent ſyndica ri lapſis duobus annis a ſuſcep tione

HAYKOBA BIBLIOTEKA OHY in U.I. MEDICINE

tione officij, vel ante si Regivi sum fuerit, non debet tamen etiam petente populo vltra bi ennium syndicatio protrahinę que officium.

De los dos años. Per quod tẽpus in l. 4. tit. 5. supra isto lib. iubetur, Iudices in officio ad quod † electi sunt & nõ amplius adesse, & existere posse. 1

Y que no puedan. Quod intelligo, ni si ex principis indulgentia, & priuilegio, quia nemo sibi ipsi legem imponere potest, à qua non liceat discedere, provt in l. 14. ti. 5 supra isto lib. dictum est. Cum ergo lex hæc nostra à Principe statuta sit, nimirum si ab ea Rex discedere possit, & cõtra eius dispositionem dispensare. † Neque in tali dispensatione vitium alicuius subreptionis, & obreptionis præsumi potest, secundum quod in d. l. 14. dixi. Rex tamen similem dispensationem, nisi exurgenti, & iustissima causa non præbebit: sicut nostris temporibus vidimus iam dispẽsatum cum Correctore ciuitatis Toleti & itidem cum alio ciuitatis Granatæ. Quibus ex iustis causis, & vrgentibus tempus biennij fuit protractum, etiam vltra triennium, vt audio zelum enim iustitiæ, & efficaciæ, & desiderio in eis inuentum fuit. 2

Supliqueu. Faciunt, quæ diximus, in l. 10. tit. 5. supra isto libro.

IN LEGEM Secundam.

1 *Omnis gerens officiũ aliquod syndicandus est, & de eo rationẽ reddere debet.*

2 *Imperator & Rex tenentur reddere rationem minam quanto quis est maior, tãto plus offendere potest, &* 3.

4 *Officium, & si quis gratia exerceat, syndicari adhuc debet.*

5 *Rex, vel priores non possunt aliquem à syndicatu liberare.*

6 *Inquisitores etiam apostolici visitãtur etiam & syndicantur.*

7 *Prohibitum ad tempus, post tempus cẽsetur permissum.*

8 *Tutor, vel curator de suspecto accusati debent interim suspendi, & alius dari.*

9 *Accusatus de delicta, quo probato priuandus venit officio, an illo officio interim vti possit.*

10 *Appellatione interposita a sententia priuationis officy an appellatione pẽdente possit priuatus vt illo officio.*

11 *Pendente lite super dissolutione matrimonij non prohibetur vxoratis carnalis copula.*

12 *Voranti, si vitium aliquod opponatur, propter quod vocare non debet, lite interim super hoc pendenti nõ debet impediri votum tunc præstare.*

13 *Appellatione pendente super infamia non est quis infamis.*

14 *Appellatione pendente nõ debet quis adquisitis priuari.*

15 *Pœna priuationis vbi venit imponenda nunquam incurritur, nisi sententia declaretur. Imo interim poterit officium resignari, cuius priuatio præẽditur, vt num. 16.*

17 *Delictum, propter quod quis priuari debet, si notorium sit, non debet lite pendente illud exercere. Et secundũ hoc declaratur quædam Bart. doctrina num. 18.*

19 *Sententia priuatiua officij in appellationis gradu confirmata an valeant interim gesta in officio illo.*

20 *Tabellio potest instrumentum confectum lite pendente super priuatione officij perficere, & publicare etiam sententia priuationis lapsa in remin dicatam.*

Sententia

21 *Sententia priuationis si ignoretur. an ignorantia durante valebunt gesta per tabellionem priuatum.*

22 *Suspensus an repellatur à testificãdo* 3

SVMMARIVM.

Iudices & prouinciales fraternitatis, hoc est, de la hermandad & alij iudices, & prouinciales de la Mesta y cañadas, tenentur, stare syndicatui tempore, quo iudices alij, & correctores ciuitatum, vbi præsint, syndicantur, & tempore syndicatus durante debent esse suspensi ab officio, iniungiturque iudicibus Regij consilij de la Mesta, vt se informent, qualiter iudices, executores de cañadas, se gerant in officio.

Los prouinciales de la hermãdad. Omnis enim, & quælibet persona, † quæ gerit, seu gessit officium publicum, seu priuatum debet syndicatui subiacere. Tenentur enim omnes administratores singulis annis, vel tempore administrationis finito, reddere rationem secundũ Castil. in l. 27. Tauri. nu, 39. & nouissime Baeça alios allegando in tract. decim. tuto. præstand. c. 2. num. 157. & ita pro regula traditum est, secundum Beroiũ in q. 32. familiari. nu. 1. & Bartholi. Socin. in consil. 46. num. 1. lib. 1. vbi ponit plures personas, quæ ad rationem reddendam tenentur, Et probatur. Nam si Imperator, qui est summus Princeps, & præexcellens, vt inquit tex. in capit. solitæ de maior. & obedient, & Rex in suo Regno, in quo est maior Imperatore, tenetur saltim reddere rationem pro subditorum iustitia † vt in §. scriptũ exemplar in auth. vt iudices, sine quo suffragi. quoniam quanto quis † maior est aliis, plus potest offendere, vt in c. homo christianos. 40. dist. & sic si delinquat maior erit in pœnis, vt in c. præcipue. 11. q. 3. & c. nulli fas. 25. q. 1 & qui alios vult iudicando corrumpere sua debet prius malefacta emendare, vt in l. iustas. C. de iure fisci. li. 10. vt tradit optime Paris de Put. in tract. syndicat. verbo euidentialia. c. 2. incipienti. qui alios fol. mihi. 107. quanta cum maiori ratione iudices, & officia publica administrantes, & qui ab ipso imperatore, & Rege creãtur, quicunque ij sint, tenebuntur dictam rationem administrationis præbere & syndicatui stare finito tempore administrationis. Prout optime considerat August. Dulcetus de syndicar. q. 3. ponderãdo ad hoc plures tex. & maxime titulum. C. vt omnes iudic. tam ciuil. quam crimi. Idq, nouna l. desumpta ex curiis de Madrid, anni. 73. pro finali nostri tituli apposita in secunda impræssione nostræ recopilationis ad thesauros gabellarum, & depositarios generales populorũ extensum est. Quod adeo verum est, quod etiam si gratis † exerceant officium, adhuc debent syndicari tales officiales secundum Amædum Iustin. de syndicat. nu. 36. fol. 59. quem sequitur Auiles. c. 1. syndicatus nu. 6. vbi nu. 7. hoc ampliat, q̃ in tantum debet syndicari, q̃ etsi rex vel priores † decreuerint, quod non debeat officialis syndicari, adhuc tamen syndicandus est. Neque priores habentes arbitrium possunt quẽ a syndicatu liberare nisi Princeps dicat nõ obstãte tali lege, secũdũ Bald. in l. mãcip. col. fin. C. de seru. fugit. Quibus de causis † Inquisitor. Apost. visitãtur quãdoq; secũdũ Simanc. de

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. І. МЕЧНИКОВА

de instituti. cathol. tit. 14 n. 28. & 29.

Durante el tiempo de la residencia. Data tñ & accepta residentia & syndicatione, cessabit suspensio, quia prohibitum ad tẽpus, post tẽpus censetur† permissũ secundũ tex. in. l. Imperat. ff. de postul. de quo optime per Oroscium super. ff. vter. col. 930. num. 8. & 937. in princ. quia cũ temporalis prohibitio est, ipso iure fit restitutio

Esten suspendidos los dichos prouincia les de sus officios. Simile & videmus in tutore, vel curatore alicuius minoris, quorum quilibet, si suspectus est & de hoc accusatur, interim q̃ accusarut remoueri debet, & alius tutor† dari in locum eius, vsque dum lis finiatur, secundum tex. in. l. 3. tit. 18. p. 6. Sic & inquisitione syndicatus pẽdente contra los officiales nõ debẽt in eodem officio interim persistere, alias enim quis esset, qui eos accusare auderet, neque testimonium dicere contra eos. Quam itidem iustitiã interim ipsi facere auderent libere, & absque metu, prout fieri, & exerceri debet. Est tamen in proposito optima & singularis quæstio, nunquid tamen idem erit, cum quis propter delictum, quod cõmisit, venit priuandus officio publico, quod habet, & exercet, an interim dum lis extra syndicatus instantiam super hoc tractatur, debeat suspendi ab exercitio officij illius, puta si iudex, aut tabellio fiat, & cõmittat in officio delictum aliquod, per cuius perpetrationem debet officio priuari, an lite super eo pendente suspendetur† ab exercitio talis officij. Et videbatur dicendum quod sic, argumento supra dictorum, item & argumento tex. in l. reus delatus. ff. de muneribus & honor. per quẽ tex. inquit Boerius, decis. 150. num. 15. quod accusatus de falso interim non debet durare in officio, item & argumento textus in. l. qui de libertate. ff. de liber. c. us. vbi litigans de libertate, si se lite pendente militem faciat, debet exatorari, d est, militia remotus a castris eijci, cuius quidẽ tex. decisio difficultate augetur ex tex. in l. quoties in fine. ff. si lib. in genu. esse dic. Vbi probatur, q̃ quoties cõtenditur, an quis libertus sit, semper qui se patronum dicit, sustinet actoris partes, & sic pro libertate præsumitur, cum de iure naturali gentium primæuo omnes homines liberi nascebantur, secundum tex. in l. manumissiones. ff. de iust. & iure. Si ergo libertas præsumebatur, interim quod non patebat, an seruus esset liber reputabatur. si ergo liber fieri miles poterat & nihilominus in d. l. qui de libert. prohibetur effici militem, quia interim cum cæteris seruis numeratur, dum lis pender, ergo etsi tabellio, aut iudex delictum cõmittat, interim lite pendente ab exercitio suspendi erunt. Nihilominus tamen contrarium est tenẽdum imo quod licet iudex, aut tabellio, veniant priuandi propter delictũ ab eis cõmissum, possunt lite pendente officium illud exercere, neq; suspẽdi ab eo debent cũ effectu. Quam opinionem tenet Bart. in l. barbarius. n. 17. ff. de officio prætor. & ibi Oros. nu. 20. col. 394. & Abb. in. c. sepe, nu. 16 & ibi præposit. de appelat. & tenent plures relati per Hippol. in pract. 8. aggredior. nu. 108. & tenet Tiraqu. in. l. si vnquam, verbo reuertatur. n. 412. C. de reuocand. dona. fundatur q̃ ex tex. in l. moris. ff. de pœn. & in l. furt. §. 1. ff. de his qui notantur infa. & ex aliis iuribus per dictos doctor. allegatis, & ex doctrina Innoc. relati per Hippol. cons. 52. nu. 18. dicentis, quod notarius crimi nosus non est propterea remotus ab officio, sed sententia requiritur. Quod adeo verum est, quod etsi per sententiã condemnati sint, & suspensi ab officio, si a tali sententia appelletur, pendente appellatione possunt officia illa exercere† & procedere in eorum exercitio, sicut in damnato ad mortem, qui interim, quod appellatum est a prima sententia, si testamentum facit tale testamentum interim factum valet secundum Couar. in pract. q. cap. 22. nu. 2. in princip. per tex. in l. eius §. fina. & in. l. qui a latronibus. ff. de testament. & tex. in. l. 15. tit. 1. p. 6. & diximus in l. 22. glo. 1. tit. 5. supra isto libro, & in l. 14. glo. 2. infra isto titu. De ovolente, dicemus. Sic, & pendente lite super matrimonio, puta, quia contrahentes consanguinei sunt, nõ prohibuerunt† litigantibus carnalis copula, secundum Couar. in. 4. 2. par. cap. 8. §. 1. nu. 4. vbi cum sequenti. numeris alia in propositum ipse Dominus Couar. prosequitur, & infert notanda. Sic & si cui, dum votum in electione præstaret, opponatur sibi aliquod vitium, propter quod eligere non potest, neq; votum in electione præbere, non debet impediri votare† lite pendente, cum tamen in qua si possessione eligendi, secundũ Baldũ in. l. alienat. ff. famil. herciscund. relatum, & sequutum per Aued. c. 19. prætor. nu. 22. in fi. lib. 1. & iterum in nu. 25. ad fin. Idem dicit pendẽte appellatione a sententia, in qua quis fuit officio priuatus extra syndicatus instãtiã, secus si syndicatu priuetur, secundum eum ibi de quo Deo volente dicemus, inl. 14. infra isto tit. & lib. Et hoc de voto intelligit Rip. in tract. de peste. 3. p. nu. 193. fol. 22. nisi notorius esset defectus, quia tũc votare non posset, etiam lite pendẽte super hoc. Quod intelligem, vt infra dicam, si crimen propter quod reditur defectus votandi notorius, ipso iure priuaret potestate votandi, secus alias, quia & tunc votare posset interim. Nã & pẽdẽte appellatione super infamia† non est quis infamis & ideo exercere potest officiũ, quod alias infamis exercere non posset, secundum glo. el infamamiento. in. l. 6. tit. 6. parte. 7. integer enim est status illius pendente appellatione, vt l. 1. §. si quis Decurio. ff. nil. nouar. appel. penult. in acquisitis † quæ etiam durante appellatione non priuatur quis secundum Abb. num. 3. Feli. nu. 1. in. c. omnipotens de accusat. & sic hanc opinionem ex dictis licet succincte scilicet, quod & appellatione pendente a sententia officij priuatiua possit interim officium illud exercere, tenet Couar. lib. 1. varia. cap. 16. nu. 1. versi. quinto eandem, & hanc testatur communem Abb. in d. cap. sæpe num. 14. in fin. & tenent doctores in d. cap. omnipotens, de accusa. Et ibi Aret. inquit hoc esse regulare in quolibet infamato de facto, vt nõ cẽseatur suspensus ab administratione dignitatis iam susceptæ, neq; debeat remoueri, vel suspẽdi, & inquit esse de hoc glo. ordinariam, & quod ibi notatur in c. cũ nõ liceat de præscrip. Et si ita est, lata iã sententia priuationis, appellatione tñ suspensa, a fortiori idẽ dicendũ est, si nondũ est lata sententia, sed pẽdet lis super priuatione officij, nã cũ interim quod prouatũ delictum nõ est, & sentẽtia super eo in rẽ iudicatã lapsa, nõ possit cum effectu dici istum esse officio priuatum, merito quod lite pendente, vel appellatione proposita nõ debeat taliter accusatus prohiberi officium illud exercere quanuis accusetur de delicto, quo probato ab officio illo veniret priuandus, nã vbi pæna priuationis venit imponenda, nũ quã incurritur, nisi sententia† declaretur, & priuetur quis secundum dictos doctor. maxime Hipp. in d. §. aggredior. nu. 105. cum plurib⁹ sequẽt.

HAVROBEN PUHUJENKA OHJ UN. DE THIRON

Imo & quod plus est interim pote-
16 rit resignari officium illud, si resignabile est, dum eo cum effectu nō priuatur secundum Boerium decis. 205 nu. 7. & Tello Fernan. in l. 4. Tauri nu. 64. versi. vltimo, pro complemēto, & Rebuf. in praxi beneficiorū in 3. par. tit. de modis amittendi beneficia nu. 51. p. 472. & iterum in tract. de pacificis possess. in impresione antiqua nu. 263. Et tenendo hanc secundam opinionem, quę tenēda est non obstant fundamenta pro contraria parte supra per nos adducta, nam procedunt non cum in officio quod antequam accusaretur exercebat, vult nunc se exercere, sed cū denuo aliquod officiū acquirere vult. Nam tunc accusatio talis contra eū proposita impedit eum, aliud de nouo officiū obtinere, & exercere. Rei enim postulati criminis ad nouos honores aspirare non debent, vt in l. reos. C. de reis postulatio lib. 10. & in dicta. l. si reus paratus, & in dic. l. qui de libertate, quæ iura ad hoc allegat Couan. lib. 1. Variar. c. 16. nu. 11. in principio, & Auend. c. 9. Prætor. nu. 25. in fin. & ante eos Bart. in d. l. barbarius. num. 17. & ibi Oroscum. 20. col. 395. & Aretin. & doctor. in d. ca. omnipotens, & facit pro hoc tex. in l. 7. tit. 6 par. 7. vbi glossa deuelos perder, supradictam opinionem tenet, & sic Boerius decis. 150. num. 15. perperam proprima opinione supra dicta iura allegauit. Neque itidem obstat d. l. 3. titul. 18. par. 6. in in tutore suspecto loquens, quia speciale est in eo, vt durante lite suspicionis amoueatur a tutella, vel curā sicut & in teste, vt remoueatur a testimonio ferendo, secundū Oroscium in d. l. barbar. nu. 20. col. 394. in fin. cū sequent. & sic est de casibus, vbi pœna priuationis incurritur ipso iure, & in quo sic reperimus expresse decisum, & ab eo ad alios casus non est inferendū cum tantū in casibus a iure expressis priuatio incurratur, præsertim ipso iure & fauore minoris, & bonorū eius speciale hoc in tutore, vel curatore de suspecto accusatis statuitur, vel melius dic, quod eo q̄ tutor suidenditur durante lite super suspicione non debet officium exercere, prout est regulare inomni alio suspenso propter delictū, prout in l. 15. infra isto tit. & lib. dicā. Neq; itidē obstat noster tex. in præsenti, tum quia sic in eo reperimus decisum; tū etiam, quia specialitas dari potest in eo scilicet, quod interim dū syndicatur officiales. Et si post syndicatū debeat eorū officium durare, nō est iustum, quod officia hæc exerceantur, per eos, ne forte partes conqueri de eis vereantur, & timeant, testesq; cōtra eos deponere sese abstineāt, prout voluit Abb. in. d. c. sæpe. nu. 16. de apel. & Paris de syndicat. verbo accusatus nu. 4. fol. 157. Et sic suspēsio, de qua hic, non imponitur in pœnā, sed vt libere contra officialem possint partes petere, & testes deponere, & quia indecēs quodāmodo videtur, & honori iustitiæ incongruū, quod quis syndicaretur, & officium iustitiæ exerceret, dum syndicabatur. Non obstat etiam argum. d. l. qui de libertate, nam potius facit pro nostra secunda opinione, quā contra. Eo quod ibi cū de libertate agatur, & sic in seruitute agentem esse proponamus, & in possessione seruitutis existere, nimirum si ei libertas fauorabilis sit, tūc interim super ea lite pendente nō debeat pro libero reputari, quia esset dominum possessione sua priuari, sicut & in nostro casu si lite pendente super priuatio ne officij quis possessione eius, & sic exercitio priuaretur, & sic non est contraria secundæ opinioni, sed eius adminiculatiua,

quæ

quæ quidem secunda opinio, & omnia in eius prosequutione dicta tenenendā sunt, vt vera, quā opinionē sic tenendo limitanda est, vt nō procedat, quoties delictū talis iudicis, vel tabellionis esset notarium. † Tūc enim exercitio eius, lite pēdente super priuatione illius officij propter
17 delictum notorij priuationē merēs priuari debet, secundum glo. in. d. l. 7. tit. 6. p. 7. verbo debelas, vt explicari potest in casu. l. 6. tit. 25. lib. 4. infra quam ad hoc voluit allegare Auend. c. 2. prætor. nu. 10. in fine, libro. 1. & iterum nu. 14. versi. & casu illius met. c. 2. & libro. 1. & fundatur ex dictis per Rip. vbi supra circa votum, & hoc dum tamen vltra notorietatem priuatio ipsius officij si a lege ipso iure, prout tenet Tiraquel. in. d. l. si vnquā verbo reuertatur. nu. 412. & voluit optime Paul. de Cast. quem corrupte allegauit glos. d. l. 7. nā est in consi. 168. super primo dubio dicendum est nu. 4. volu. 1. Qui in hac materia optime distinguit, & distinctio, sua possunt doctores reduci ad cōcordiā. Et principale mēb. distinctionis est hæc limitatio singularis, quæquidē ex alio eius mēbro limitatur, vt non procedat in priuatione a sententia hominis facta, nā tunc nō distinguitur sit delictum notorium, vel non, imo indistincte non valent acta interim facta. Quod tamen exdictis intelligerem, si talis sentētia est iam lapsa in rem iudicatā non aliās ex supradictis, sicut & intelligendū puto illud, quod inquit Bart. relatus per Tiraq. de temperand. pœn. caus. 58. nu. 8. scilicet, quod tabellio condemnatus de delicto in officio commisso non potest amplius illud officium exercere. Nā id verum intelligo, si condēnatio trāsierit in rē iudicatā, & condēnatio hæc publica, & infamatoria est, & ob infamiā priuatina officij nō vero aliās vt voluit Couar. in prac. c. 19. nu. 5. cōclus. 5. post medium, & ex hac secunda limitatione intelligi potest, & declarari doctrina Bart. in. l. libertus. §. in quæstionibus ff. ad municipal. dicētis, quod si iudex, aut tabellio in officio delinquant, propter quod cōtra eos proceditur, licet priuari interim non debeant, debent tamen ab administratione † officij remoueri, & eis interdici. Nam hoc intelligerē verum, cū
18 delictum illud esset notorium, priuatioq; officij ipso iure a lege induceretur, aliās esset illa Bart. doctrina contra supradicta, contra quā simpliciter eā intelligendo, tenuerunt relati per Paul. Castr. in. l. quanuis. § fin. ff. de solutio. Et nisi sic eam intelligas, eam non crederent veram, nā est contra omnia supradicta. Est tamen verum, quod per decretū. 10. sessio. 22. de reformat. in concilio Trident. aliud statutum fuit, in notario ec clesiastico priuato per Episcopū ab officio propter delictum in eo cōmissum, vel suspenso, nam appellatione durante a tali sententia nōpotest ille notarius officium illud exercere. Et ratio videtur quia tunc Episcopus tā quam sedis Apostolicæ delegatus procedit, vt ibi loquitur text. ille, & quia sic statutum reperimus. Etidem esset, si officialis ab inferioribus iudicibus electus propter delictum in officio commissum syndicatus ab ipsis met indicibus inferiorib⁹ puniretur in suspēsione, tunc enim nō poterit vti officio, etiāsi appellet, secundum textum in lege nulli. C. quorum appella. nono recip. quem ad hoc allegat Auiles capit. 10. iudi. syndicat. in glossa appele. Et hunc illius textus dicit communem intellectum esse Paris de Pute. in tractatu syndicat⁹ verbo appellatio. capite. 1. numero 16. &, 17. folio. 162. & voluit Oroscius in lege Senatus consult. numero. 4. pagina. 471. ff. de officio præs. Sed

HARVARD LAW SCHOOL LIBRARY

num si prima sententia priuatiua officij fuerit confirmata in appellationis iudicio, & sic vltima & posterior sententia, acta interim facta per talē iudicem, vel tabellionem erunt valida. Et tale iudicium est, quod sic ratione pulici officij, † quia in vanum dicta in supra proxima quæstione asserentur per doctores, nisi facta valida forent. Et ita tenet Præpos. in d. c. sepe, num. 39 de appellat. & argumento traditorum per Bar. & omnes in d. l. Barbarius, imo & plus Orosch. in dicta l. Barbarius, num. 20. & in. l. si quis ex argentariis. §. 1. num. 4. colu. 731. ff. de edend. inquit. scilicet, q̄ instrumenta illa medio tempore cōfecta † poterit postea ipse tabellio etiam iam sententia priuationis in rē iudicatam transacta publicare, & perficere quasi talis sententia contra talem tabellionē lata aliis nocere nō debeat, prout tenet Paul. in dict. cōsil. 168. num. 4. licet secundum Bart. d. nu. 17. & Orosc. num. 20. in. d. l. barbarius, & Paul. dic nu. 4. tunc minuatur fides ipsius tabellionis. Ideo optime faceret tabellio, si interim dū lis agebatur, abstineret se a tali instrumētorum confectione, licet si non abstineat, poterit supradicta efficere & valebunt, vt dixi. Imo & quod plus videtur, scilicet quod & post quam talis tabellio est remotus ab officio, si hoc ignorabat, & instrumenta confeciebat, (nam pro publico habebatur notario) valebunt gesta ab eo interim, quod ignorabatur, † secūdū Paul. in. l. quanuis. §. fin. ff. de solut. qui tamen ex Bart. singulariter hoc intellexit, quoties esset remotus a lege, vel statuto, secus, si per sententiā hominis. Nam tunc nihil valent gesta per eum, quantuncunq; de priuatione ignorantia adesset, prout & ipsemet Paul. dixit in d. cons. 168. nu. 4. Aliud etiam circa hæc habes notare, scilicet quod tabellione, vel iudice priuatis officiis suis propter delictū circa officium cōmissum, nō solum illud, sed neq; aliud simile habere poterunt secundū tex. in lege. 7. infra isto tit. vbi Deo volente dicemus. Sed an suspensus, a testificādo repellatur † Franc. Areti. relatus per Vrllalobos suo ærario mille cōmunium opinionum, littera. S. nu. 249. cōmunem & veriorem dicit opinionem, quod non, & eum vide.

19 20 21 22

IN LEGEM tertiam.

SVMMARIVM.

Etiam de negotiis, & causis, de quibus iudices, & correctores populorum tanquam regij cōmissarij cognoscunt, rationem reddere teneneur, ipsimet iudices, & pro illis, sicut pro aliis omnibus syndicatui stare.

PRorcomission. Superfluam esse dispositionem huius l. decerpi posse videtur ex dictis per nos in lege. 9. titul. 3. supra isto lib. scilicet, quod si iudici ordinario populi alicuius negotium aliquod committatur, & eius delegatum commissio per principem, non censetur ordinaria iurisdictio derogata, sed tanquam ordinarius cognoscit, & ideo neque assessorias petere potest, vt ibidem probatur. Si ergo, vt ordinarius cognoscit, nonne clarū existebat quod syndicatui tenebatur stare pro gestis in officio? Igitur necesse erō videbatur in tex. nostro addere, q̄ de iis, quæ per

per commissionem cognouit, etiam teneretur statim syndicatui, pro vt noster tex. disponit, quid igitur dubitationis in eo adfuit? Et dicendū est magnam dubitationem adesse. Ideo eius ratio decidēdi faciliter datur ex dictis in. d. l. 9. verbo cōmissiō scilicet quod quia si princeps per cōmissionē addit, detrahit, aut minuit ordinariæ iurisdictioni, censetur de legata committere iurisdictionem & derogasse ordinariæ, dici posset tali casu iudicem hunc non deberi syndicari de gestis virtute illius cōmissionis delegatæ, quia iura nostra de gestis per iurisdictionem ordinariā loqui videbantur. Ideo & merito. l. nostra cautum est, vt de gestis virtute talis commissionis etiam iudices reddere rationem & stare syndicatui pro eis tenerentur, sicut pro aliis, in quibus tanquā ordinarij iudices cognouerunt.

1

IN LEGEM quartam.

1 *Prouisionibus, & literis regiis tenentur prælati obedire, & aliæ ecclesiasticæ personæ.*

2 *Rogitus maiorum & monitorias aliquando præceptis habetur.*

3 *Ecclesiasticæ personæ, quasi signum ad sagittam positæ sunt.*

SVMMARIVM.

Scribēdum iubetur Prælatis, vti in officijs iurisdictionē ecclesiasticam concernentibus personas idoneas habeant, personæque illæ, & officiales eorū syndicetur, & rationem administrationis reddant. In temporali vero iurisdictione, quam in aliquibus locis tales prælati habent, eodem etiāmodo eius officiales syndicari debent & leges regias ibidem seruandas sciant.

2

REXq; ista prout duas partes continet, ita & duo dicta, prima pars & primum dict. a prin. vsque ad versiculum, y en quanto circa iurisdictionem ecclesiasticam prælatorum, secunda vero pars abinde, yen quanto vsque in finem, & secundum dictum de temporali iurisdictione, quam hi prælati in aliquibus locis, & populis habent versatur.

Que se escriua a los prelados. Sed an tenebantur obedire † est textus quod sic, in. l. 29. tit. 4. libro. 2. supra, & l. 1 in fine. tit. 1. lib. 4. infr. nam rogitus maiorum, & monitiones aliquando † & pro præceptis habentur secundū glos. rogabat in capit. Beatus Petrus 6. q. 1. & in cap. rogo. 11. q. 3. Maxime cum licita, & honesta rogant, & monent, prout hæc de syndicandis officialibus ecclesiasticis per eorum prælatos, & superiores, sunt. Nī si principes seculares officiales suos syndicandos iubent, prout syndicantur, maiori cum ratione ecclesiastici debent syndicari officiales, & eorū prælati tenentur hęc facere, & iubere, cū & ipsi alijs exemplo esse debeant. Quod quam male obseruent ecclesiastici, aliorum sit iudicium. Raro enim syndicantur officiales ecclesiastici; & si syndicantur, quasi in abscondito fit, & non seruato ordine, & rigore secularium officialium syndicandorum. Sed syndicatum alium timidiorem expectant, vbi horum, & aliorum strictam rationem reddent prælati pro se & suis & aliis, quæ gerere debuerunt, noluerunt tamen, vel neglexerūt.

HEMEROTECA BIBLIOTEKA OHY IMPRESSIONIRODA

Tomarles cuenta. Omnis enim administrator rationem reddere tenetur, prout in l. 1. huius tituli remanet dictum, etsi secularis administrator cōpellitur reddere, a fortiori debet compelli, & tenetur Ecclesiasticus, 3 cum quasi signum † ad sagittam positus sit, vt inquit tex. in cap. qualiter, quando el 2. de accusa.

Yguarden. Hoc intelligo, etiā si ius canonicum esset in contrariū, quia in temporalibus iurisdictionibus nō seruatur æquitas canonica, sed ius Regium ei contrariū, dummodo nō tractetur de materia peccati, vel de spiritualibus, vt dict. est rub. tit. 1. lib. 2. supra. Nam cum temporalem iurisdictionem plerunque Prælati ab ipso Rege habeant in locis, & populis ab ipso Rege eis donatis, vel venditis, ideoque titulum suæ iurisdictionis tunc tenentur ostendere secundum tex. vbi dicemus, Deo volente, in l. 2. & 3. tit. 1. infra lib. 4. merito si ipsius Regis donantis, vel vendētis tunc seruare leges teneantur. Hacq; de causa per l. 8. tit. 3. lib. 1. supra statutum est, quod Prælati, & personæ ecclesiasticæ in locis vbi temporalem exercent iurisdictionem, siue in prima, siue in secunda instantia, teneantur officiales laicos ibidem præficere, & habere, & non ecclesiasticos: iudicesque & officiales tales nō per censuras procedant, sed vt iudices temporales solent procedere. Imo tabelliones ibidem habendi laici, & publici, & Regij esse debent, non vero notarij apostolici, vt in d. l. 8. probatur, & in Regio consilio approbati, & examinati secundum tex. in l. 2. tit. 25. supra lib. 4. Appellationesque â sententijs talium iudicum interponendæ ad Regiam cancellariam trahi & impediri per ipsos ecclesiasticos iudices non possunt, secundum tex. in d. l. 8. Quæ omnia maxime coadiuuant nostræ secūdam legis partem.

IN LEGEM Quintam.

1 *Vtilitas maxima omnium versatur in plantatione, & conseruatione mō tium.*

2 *Arbores tantum sicci & steriles pro lignis abscindi permittuntur.*

3 *Montes pro vsu glandis legendæ, vel alterius fructus limitati non subiacent agriculturæ.*

4 *Populi pro montium obseruatione pœnas imponere possunt.*

5 *Rustici dicentes per tempus immemoriale vsos fuisse nemore, vel montem in hoc defendendi sint, & quando expirabit vsus hic.*

6 *Ius scindendi ligna, vel pascendi in alieno territorio si consuetudine acquiratur, lignaque, vel pastus non sufficiant pro omnibus, præfertur dominus eius præscribenti.*

7 *Prædia, quæ, arenales vocamus, bona populi dicuntur.*

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores inquirant, num iudices syndicatui existē tes fuerint, exequut ipragmati cā conseruationis montiū, & plātationis eorū, quos in his, si negligētes repererint, Regiū cōsilium expensis talis iudicis negligentis mittet personam, quæ hæc exequatur, & faciat.

Montes. Non intelligas verba hæc, de mōtibus, quidi cūtur loc' altus, & quimo ueri nō possūt, de quib' loquitur Cepol. de seruit. rust. præd. c. 12. de montibus, nam isti dici possunt, tierras baldias, de quibus Auenda. c. 4. præt. nu. 9. in principio. & in versic.

versic. alia pars. lib. 1. & cap. 12. num. 19. & prius nu. 6. & 7. lib. 1. sed debet intelligi noster tex. de montibus, arbores habentibus, vbi glandes, castaneæ, & alij similes fructus colliguntur. Hi enim cōseruādi maxime sunt Imo & similes arbores plantandæ sunt in locis congruentibus, & vbi terræ temperies apta fuerit; maxime enim omnium † utilitas in conseruatione, & plantatione horum arborū versatur vt inquit tex. in l. 15. col. penult. titu. 7. infra libro. 7. Neq; permittendum est scindi similes arbores fructū dantes, quanuis cōmunes omnium vicinorū popæli sint. Imo etiam & pro lignis faciendis, scindi non est permissum, nā si fere totus terminus esset in vsu montium. Et ideo arbores siccæ † infructiferæ, & steriles pro lignis ascindi permittuntur, alias scindentes maximis pœnis puniri solent, ex statutis & ordinationibus populorum. Et ideo certa pars montium solet limitari in vsum glandis legendę, & vtilitatem ouium, & pastus. Et montes hi limitati nō sunt in vsu † agriculturæ, vel ad scindenda ligna ad voluntatem vicinorum, secundum Auenda. d. c. 4. præt. nu. 9. versi. & dupliciter, lib. 1. sed solet certa pars limitari ad scindenda ligna, quæ dici potest sylua cædua, de qua per Cepo. de seruitute rust. c. 21. de montib. nu. 6. vbi cum numeris sequentibus quæstiones plures circa cæduam sylvam prosequitur, vel vt proxime diximus statutis ciuitatum arbores inutiles pro lignis tātū scindi permittuntur, non vero nocæ, & fructiferæ, vel fructificare potentes, & aptæ & in locum scissorum aliæ de nouo plantari iubentur ex tex. nostro, vt vides, & clarius ex l. 15. titu. 7. lib. 7. infra. Ex qua quidem lege. 15. 4 pro conseruatione † horum montiū permittitur populis vt imponant pœnas, quas voluerint, & eas exequi cōtra inobedientes, & eorum bona, & an si rustici aliqui dicant, & allegent fuisse vsos nemore, vel mōte aliquo per tempus † cuius memoria nō exteret in contrarium, iuuabuntur dicto vsu & consuetudine, & quando expirabit vsus hic. tradit Cæpol. d. c. 22. nu. penult. & fin. Et notādum, quod si ius scindendi ligna, pascendive in alieno territorio, sit inductum consuetudine, quæ est pactum ciuium, si ligna, vel pascua, non sufficiant pro omnibus, præferendus est dominus territorij † & exterus non est admittendus ad consuetudinem scindēdi & pascendi secundum Aued. cap. 4. prætor. nu. 21. versi. imo plus libr. 1. Nam secundum eundem ibi nu. 27. ius pastus in alieno territorio datū & concessum intelligitur si supera- 6 bundet & tenet illust. don Antonio de Menes. in l. præses. num. 13. C. de seruit. & aqua

Enplantio de las riberas. Vel quia in ripis fluminis plātatæ sunt prout hic Plancentiæ habemus in ripis fluminis de Xerete vocati, arbores ita magnas & frondosas, vt amœnitatē quā dam maxime æstus, & veris tempore præbeant dictu incredibilē, Et de similibus arboribus l. nostrā loqui nō crederē, vt pote quæ nō pro vsu, sed pro visu, & delectatione plātæ, & natæ sint, nulliq; sub graui pœna liceat aliquam earum incidere, & scindens puniri grauiter debere sicut & punie bantur olim rumpētes aggeres Nili per tex. cū glo. in. l. facul. §. fin. ff. de var. & extraor. crim. quē ad hoc allega. Cæp. de rust. c. 37. de agger. lib. 7 Sed credo tex. nostrū loqui vel de arborib. in ripis mon. plātatis & natis, vulgo valles nuncupātur, vel de præ diis quę nō ripas, sed arenales appel 7 lamus, quæ bona populi † dicuntur vt in. l. 9. ti. 28. p. 3. Et lic arbores ibina

HARVARD LIBRARY

tæ,quas vulgus appellat Sotos, sunt populorum in cuius territorio sunt dicti arenales , de quibus loquitur Auend.d.c.12.n.13.ad fi.libr.1. qui debent etiam,sicut & alij montes ciuitatis conseruari.Licet primus intellectus de ripis montium , penes quos flumen aliquod currit , & per transit,melior mihi videatur,cum ripa sit,quæ flumen continet, naturalem rigorem cursus sui tenens,vt in l.1.§.ripa.ff de fluminibus,tradit Cepo.de seruit.rustic.c.36.de ripa vbi tradit quid sit ripa,& per Auend.d.c.11.nu.14.libr.1.vbi licet corrupte pro hoc allegauit quandam legem, Part.voluit enim allegare.l.4.tit.28 par.3.

IN LEGEM Sextam.

SVMMARIVM.

Nullus iudex commissarius missus contra iudicem, & Correctorem populi alicuius possit ad officium illud talis populi promoueri , etsi per populum ipsum petatur, nisi prius vno anno elapso.

Hazen muchas e infinitas mudanças de verdad Ambitio enim , & cupiditas officiũ illud adipiscendi erit causa mutationis veritatis,& iustitiæ nõ implendæ,pro qua implenda talis iudex commissarius missus est.Omnium est radix malorum auaritia,& ambitio,& nullum est malum,quod ab ea procedere non possit,secundum glin c.quia radix.de pœnitentia dist.1 prout supra in l.1.tit.1.supra isto li. diximus.Auaritia namque secundũ Grego.relatum per Floren.in 2.part. suæ summæ.c.1.§.1. est quidam inordinatus appetitus non solum pecuniæ,sed etiam scientiæ,& altitudinis, & cuiuscunque boni temporalis, vt cum supra modum ambitur potestas. Et ne hac ambitione, & auaritia tenti hi iudices commissa rij si statim finita commissione,& temporeofficij correctoris illius,pro cuius punitione missi sunt,vel iusticiam nimis rigide,& vltra dispositionem iuris,velnimis blande,& negligenter exerceant in tali cõmissione,disponitur in tex. nostro non esse promouendos ad officium correctoris,vel iudicis illius loci,vbi commissio eorum dirigitur nisi lapso anno.

Por espacio de vn año. Sed a quo tempore annus iste curret? Et crederem currere,etsi tex.noster expresse nõde claret,ab implemento officij iudicis vel correctoris illius loci,contraquẽ commissio directa est,& contra quẽ eius virtute fuit processum,quod desumo ex tex.nostro.Nam si in tex.nostro iubetur,quod post finitum tempus correctoris illius,iudex hic commissarius promoueri non possit,vel ad minus per anni vnius spatium , si annum illum à fine impleti officij illius correctoris non dinumeremus, daretur occasio,scilicet,quod si annus deberet numerari à fine commissionis ipsius commissarij , & abinde in vnum annum corrector ille, contra quem commissio fuit directa,officium suum nõ impleret: sed totus vnus annus transiret,& in eius fine tẽpus suum corrector impleret,si tunc posset prouideri cõmissarius ille ad illud officium prouideretur immediate post correctorem illum,quodesset cõtra nostrum tex.ibi. *Empos de aquel contra quiẽ se hiziere la pesquisa.* Ergo necessariointelligendum est,à finetẽporis ipsius correctoris annum istũ annumerandum esse.Item & quia si immediate post correctorem illum non potest commissarius prouideri nisi alio correctore,vel iudice intermedio,vel saltim lapso anno,modificario illa,vel saltim,debetintelligi secundum orationem præcedentẽ, secundum quam alius correctorpro uideri debebat post primum,contra quem directa fuit commissio,vt cõmissarius posset prouideri ad illud officium. Et sic tempus primi correctoris necessario debebat esse impletum. Ergo itidem in modificatione dicendum est: vt etsi annus tantum sufficiat debeat tamen numerari ab impleto & finito officiocorrectoris contra quem fuit processum. Et hæc est veritas meo iudicio.

IN LEGEM Septimam.

1 *Iudices recti & in officio se bene gerentes collaudandi sunt,& arma depingere possunt in palatio & n 2. & dantur eis in signum honoris per communitates vexilla,vt ibi.*

3 *Iudicas in officio se male gerentes vituperandi , & si quæ arma depinxerunt delenda sunt.*

4 *Iudex semel condemnatus in syndicatu non debet vlterius in officiale me lici.*

5 *Tabellio propter delictum priuatus officio non debet vlterius ad illud promoueri.*

6 *Priuatus officio in residentia, vel officio durante infamis efficitur.*

7 *Remotus ab officio propter culpã non debet habere salarium.*

SVMMARIVM.

Boni iudices remunerandi, mali vero,& qui se perperam in officio gesserunt puniẽdi sunt neque ad aliud officium promouendi.

Seles diga. Iustissimos enim & vigilantissimos iudices publicis acclamationibus collaudandi damus omnibus potestatem inquit text.in l.iustissimos C.de officio rect.proum.&in Pia.32.Rectos decetcollaudatio.Et talis commendatio,& laudatio solet fieri per sententiam proferendã in syndicatuipsorum iudicũ secundum Parid.de Put. de syndic. verb.euidentialia c.1.n.3.fol. 106. prout quotidie fieri videmus . Nam in sententia syndicatus per syndicatores iudices declaratur dicendo, y declaro por bueno y recto juez al dicho fulano,y de quien su Magestad se puede seruir eneste y otros officios de mayor calidad. Ad quã quidẽ declarationem faciendam,maxime iudices syndicantes aduertere debent,an iuste vel iniuste faciant & declarent prout in nostra l.iubetur.Nam si iniuste fecerint,& declarauerint contra legem nostram declarant,& faciunt,& dum deberent eos punire,collaudant inmaximam perniciem,& detrimẽtum ipsorum conscientiæ,& forrasis populorum regni.Si vero iuste,hæc & aliaplura in laudem talis iudicis proferenda forent.Iudicienim bono,secundum Parid.vbi supra arma depingere in palacio permittendum est , imo in signum honoris,& commendationis dantur per communitates & dominus terrarum vexilla cũ insignijs & armis ipsorum,& alia munera in signum,quod bene,& laudabiliter se gesserint,& vide optimam l.23. tit.22.part.3.

Que no se les de otro officio. Sicut enim boni remunerãdi sunt,vt supra pro-

BIBLIOTECA OHY in LIMEHIROD

proxima glo.diximus ita & mali, & qui perperam se in officio gesserunt, vituperandi,& puniendi secundum tex.in d.l.iustissimos.Quinimo secũ dum Pari.vbi supra in proxima glo.
3 relatum,arma si qua in palatio † de pinxerunt delentur cum vituperio, argumento l.eorum cum ibi notatis per Bar.ff.de pœn.vbi dicit quod arma proditoris,vbicunq; reperta fuerint,deleantur,sed malus iudex,quid est aliud,quam proditor iustumiudicium vendens,patriam,ad cuius cõseruationem mittitur,destruens?qua de causa,vt eius memoria nõ habeatur,neque vlterius lædere possit,arma eius delenda sunt,nequead aliud debet promoueri officium secũdum tex.nostrũ,vt in eo,in quo deliquit, puniatur.Deliquit enim quia officiũ habebat,puniatur in priuatione alterius,& hoc est,quod inquit Bald.sequutus per Paul.in l.mãcipia.C. de seruit.fugie.quod iudex semel con-
4 demnatus in syndicatu,† nonpotest vlterius eligi in iudicem, vel officia lem per notata in auth.de arm.in fi. & ex tex.in l.1.C.si quacunq; præd. potesta.& in l.iudices.C.de dign.li.12 & per Alex.in apost.ad Bal. in d. l.mancip.Quæ iura adhoc allegauit Aug.Dulce.in tract.synd.nu.fi.sicut & in tabellione condemnato de falso,vel in officio delinquente,& priuato propter hoc.Et sic propter delictum,vt inquit Deci.in c.vtnostrũ nu.4.extra,de appell.dispositum reperimus,vt ad aliud officiumpromoueri vlterius non possit, secundum tex.in l.si aliquid C.de suscep.& arca lib.10.& glo.in auth.de armis in prin.ad hoc allegata per Oros.in l. Barbarius n.18.col.354. ff. de offici. præt.vbi ad iudices,& ad alia quoq; officia.Ange.& cæteros extẽdere affirmat.Et n.19.ipse Oros.ibi allegat Felin. & Deci.hoc multis in casibus moderantes.Et quod delinquens in officio amplius ad illud non redeat, tradit Cas.in cõsue.Burg.ti.des iusti ces,rub.1.§.6.n.45.& 46.& Præpos. in c.vt nostrum,n.4.de appel.Adeo vt etiã ex Principis rescripto amplius officiũ illud exercere, nõ possit secũ dũ tex.in l.si aliquid.C.de suscep.li. in.notar Tiraq.de tẽp.pœn. caus.58 n.7.& idẽ,quod Cassa.tenet,& Paris de Pute.de syndic.verb.delinquens, in officio,vbi ad alia loca se ibidem remittit,& Feli.plura adducens simi lia in c.ex literis,n.11.de cõstit.& ite rum n.18.cum aliquibus seq.Sicut& approbatus ad vnum officium, ad si mile,vel par censetur approbatus,se cundum tex.& ibi doctores maxime Aret.in c.nulli,extra de accusat. Et faciunt tradita per Hippol. in pract. §.diligenter,n.99.cum pluribus seq. Et idẽ in remoto ab officio inquit Paris dePut.d.tract.synd.verb.remotus ab offi.tenet Bar.in l.2.C.de Diuer.offi.li.12.& est tex.pro hoc in l. quicunque eiusdem tit.& lib.Et tradit etiam Did.Perez in tabellione asserens,in l.fi.ti.13.li.2.ord.col.536. in fi.cum princ.sequen.& idẽ in l.7. ti.14.cod.li.col.548.in fi.cum princ. seq.Cum enim priuatus officio inre sidentia,vel durante †officio illo,sit 6 infamis,arg.l.infamẽ.ff.de pub.iud. cum publico iudicio sit damnatus, merito si aliud officiũ haberenõ possit.Et quia qui semel se male in officio habuit præsumptio adest,q̃ sic se sẽperhabebit vlterius,ideo in nostro tex.prohibeturaliud simile officiũha bere.Et dico simile,propterdictionẽ illã,otro,latine alius, alia, aliud,q̃ est verbũ reperitiuũ similium,secun dum Bal.in l.cõuenticulam.C.de Epis.& cle.Licet si sententia illa infamatoria esset,prout regulariter est in similis syndicatus materia, neq, aliud etiã nõ simile officiũ honorishabere posset.

posset.Nam infamibus portæ dignitatis non patent ex iuris regula,adofficium tamen onus habens promoueri posset,& compelli illud accepta re ex dictis per Tiraq.de nobilit.c.24 nu.7. Imo & vltradicta notandum est,quod remotus ab officiopropter
7 culpam nõ debet † habere salarium secundum Catald.de synd.fo.22.n. 53.& nu.44.fol.60. Amædæus etiã dixit idem,& Paris,de syndic.verb. salarium c.6.incipit,si officialis decedat,nu.8.fol.401.

IN LEGEM Octauam

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores adimpleãt, & obseruent ea omnia, quæ correctores obseruare tenentur,& adimplere, & quæ per Regias prouisiones eis iubentur quod seruẽt,&adimpleãt.

DE istius l.materia, & declaratione videnda sunt,quæ diximus in l.1.sup. tit.proximo & quæ per doctores ibidem allegatos reperies dicta. Eadem enim quasi res est,& materia.Sicut enim correctores in suis officijs tenentur seruare,quæ eis prouisionibus Regijs mandantur,& diligenter, & fideliter officium suum exercere, vt per l.illam primam disponitur:ita etiam & iudices syndicatores tenentur eadem facere,& obseruare, cum ex lege nostra leges,quas Correctores ipsi debent obseruare, & custodire,& ipsi syndicatores itidem tenentur. Alia prosequitur hic Aui.super c.1.& 2.syndic.quæ necessaria vsque adeo non sunt ad nostri tex. materiã

ideo ea missa facio. Per ipsum videri poterunt.

IN LEGEM Nonam

1 *Partem prius esse satisfaciendam de damno suo,& interesse, quam fiscum de pœnis,ostenditur,nume.4.vbi & declaratur.*

2 *Etiam si iudex ex officio procedens cõdemnet delinquentem, puta furẽ ad damni restitutionem,prout potest,adhuc tunc pars illa damnificata pro dãni sui satisfactione fisco pro pœnisei applicatis præfertur.*

3 *Pro furto agi potest criminaliter ad pœnam,& incidenter ad damni restitutionem,& satisfactionem.*

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores plus iuris non recipiant,quam per leges tituli supra proximi licet, & permittitur recipere, & petere,& alia,ibidem & hic prohibita,& vetita nequefaciant,neque recipiant.

DErechos doblados. Faciunt, quæ diximus in l.1. supra tit.proximo, & quæ dicit Auiles c.1.Prætor.glo. ni lleuaran& gl.ni consentiran,& glo. fueren puestos & in ca.7.Prætor.ite rum idem Aviles,repetit.

Assessorias. Dequibus dictum est in l.9.tit.5.supra isto libro.

De execucion. Nisi secundum quod in l.10.tit.supra proximi dictum est & dispositum ibi reperitur.

Que no lleuen setenas. Idem disponitur in l.11.supra tit.proximo, vbi diximus de his.Lexque nostra deseruit

pro

HISTORICKÁ KNIHOVNA PRÁVNICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY

pro declaratione illius legis, maxime inquantum lex nostra disponit prius de furto, & interesse partem esse satisfaciendam, quã fiscum de septenis, itaq, etsi septenæ iam cameræ regiæ secundum.d.l.11. applicandæ sint prius partem satisfaciendam de damno & interesse, tenendum est ex textu nostro. Neque septenæ etiã cameræ regiæ soluendæ sunt, vsq; dum sententia per quam cõdemnatio earum fit, transeat in rem iudicatã, prout tex. hic & d.l.11. dicunt, & hoc, nisi in casibus in quibus de iure statim a partibus extrahi possunt, & exequi sententia septenarum, etiam ea non dũ lapsa in rem iudicatam. Quia tũc non est expectandum quod transeat in rem iudicatam, sed statim lapsa sẽtentia peti possunt, prout inquit tex. in l.3.col 4.§.5.tit.14.lib.2. supta.

Y la parte pagada. Etiam si ex officio iudex processerit cõtra talem furem, si iudex ex damni restitutionem condemnet, prout potest, & debet, nam in locum partis succedit. Adhuc enim tunc debet† prius satisfieri parti
2 de damno, & interesse, quam fisco de septenis cum sit eadem ratio in hoc casu sicut quando ipsamet pars accusat, possitque iudex tunc, imo & credo, tenetur, etsi ex officio tantũ procedat condemnare inquisitos ad restitutionem damni damnum passo secundum Bal. in l.ea quidem nu.52. C. de accusat. & melius in.l.2. num. fin. C. de edend. & Auiles.c.16 synd. verbo pagada. fol.276. Nam in furto potest agi criminaliter ad pœnã
3 †& incidenter ad damni restitutionem & rei furtiuæ consequutionem secundum Antoni. Gomez. tomo.3 cap.6. num.10. in prin. per l.2.§. qui furtum. ff. de furt.

Del hurto. Et sic sem per ex tex. nostro colligi potest, partẽ pro interesse suo præferendã† esse fisco pro pœ
4 nis et pro delicto impositis, & applicatis prout & tradit Couar. lib.1. variar. cap.16. num.1. cum sequen. aliquibus. Nam si in furto hoc est, cur non & in aliis vbi damnum parti imminet? Intelligendum tamẽ est hoc, cum re vera interesse, & damnũ parti iubetur solui, secus vero si insimul cum damni applicatione, aliud etiã in vim & modum pœnæ applicetur. Nam quoad illud in modum pœnæ parti applicatũ fiscus præfertur pro pœnis suis eidem applicatis, puta in furto vbi parti damnum, & interesse solui iubetur, & insuper dũplum eius & fisco septenæ. Licet tunc pars pro interesse & damno fisco præferatur, pro duplo tamẽ illo, quia in vim mere pœnæ datur, & applicatur parti, nõ præfertur fisco pro septenis eius, sed potius prius fisco de septenis satisfiet de bonis condemnati, quam parti de duplo, cum in pœnis percipiendis fiscus priuato præferatur secundum Couar. vbi supra num.8. & Aued. c.7. præt. nu.7. vers. quod limita. lib.1. per. l.105. Styli. & facit tex tus noster in præsenti, dum tantũ pro furto, & sic pro interesse partem fisco præferendam asserit, & disponit.

IN LEGEM decimam.

1 *Testamentarij quibus iussum est per testatorem vnum hospitale constitui, possunt duo cõstruere, si bona sufficiãt.*

2 *Interesse tutantes, vbicunque inceti sunt possunt per præconem, & proclama generale citari.*

3 *Edicta, & præconia in lingua magis vsitata publicari debent.*

4 *terminus in vnapuaq; citatione assignandus est.*

5 *Sententia declaratoria requiritur, vt lapso termino præconij nullas audiatur contra iuditem syndicatum.*

6 *Præconium syndicatus qualiter dandum sit, vt nullus in posterum contra iudicem audiatur.*

7 *Cautela scolaris, vel debitoris alterius volẽtiũ recedere à loco, vbi timẽt creditores habere ne possint post desinere.*

8 *Iudex syndicatus pro debitis extra officium contractis potest in patria conueniri, nisi vt ibi.*

9 *Libellus an in causa syndicatus debeat in scriptis offerri contra officialem & 10.*

10 *In instantia syndicatus de apicibus iuris non curatur, sed veritate attenta proceditur.*

11 *Inquisitio scrupulosa non est facienda contra iudices syndicandos.*

12 *Libellus qualiter contra iudicẽ syndicatum pro iniqua sententia debet concludere.*

13 *Libellus negligentiæ contra iudicem syndicatũ qualiter debet concludere.*

14 *Cautela auaris ad euitandum iudicũ cautelam ne pro iniusta incarceratione excusentur.*

15 *Iudicis remedium absque causa pœnã legis minorantis.*

16 *Tabelliones non possunt recipere querelas, neque acta facere, nisi iudice præsente, nisi in casu nostri tex.*

17 *Tabelliones tenentur scribere acta, quæ a partibus petuntur, vel eis à iudice mandantur.*

18 *Informatio contra iudices syndicatos non a maleuolis, sed ab omni exceptione maioribus capienda.*

19 *Testes qui non possunt esse contra officiales syndicatos.*

20 *Mediatores iniuste receptorum per iuces syndicatos possunt esse testes pro receptis illis & contra iudices tales si ciuiliter agitur, non si criminaliter.*

21 *In causa syndicatus non defertur iuramentum suppletorium parti, quia legitima, & plena requiritur probatio.*

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores mittere debent vnum, vel duos tabelliones per prouinciam, & iurisdictionem, qui præconizare faciant syndicatum assumedum officialibus præteritis, vt si que relæ aliquę contra tales officiales adfuerint, propenantur, quorum informationem ipsi tabelliones faciant, & se informent, si quæ alia officiales in officio male gesserint, & alia hic contenta tabelliones ipsi perficiant, & adimpleant.

Nõ, o dos. Non excluditur his verbis iudex syndicator quin si necesse fuerit, plures quam duos, & tres mittere tabelliones non possit, nam equidem poterit, vnum, duos, vel tres vel plures tabelliones mittere per territorium, si necessarij fuerint, pro publicando syndicatu. Nam tex. noster non procedit in hoc limitatiue, & si procederet, cum fauor publicus vertatur in punitione delictorum; maxime per officiales iustitiæ commissorum debebat potius ampliari, quam restringi eius dispositio ex dictis per Euerar. in cent. loquio. cap. à ratione legis larga, & amplia & ex adductis in simili per Doct. per text. ibi in l. vnum ex familia. §. sed si fundum maxime per Seguram nu.156. ff. de legat.2. & don Anto. de Menes. ibidem, sub.§. si duos de familia nu.4 &.5. ex hoc inferentes ad dubium ante l.19. Tauri existens, num pater, ui permittebatur filium vnum meliora ex lege fori, possit duos, vel plures meliorare in quantitate permissa, vbi o

НУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

bi doctores ij concludunt, quod sic, & per d.l.19. Tauri positam sub.l.3 tit.6.lib.5.intra iam approbatur sic, & executore testamentarij,quibus iussum est,vnum construere hospitale,
1 † poterunt & duo hospitalia cõstruere,si bona officiant secundum Suarez in l.quoniam in prioribus q.5. legis regiæ,pag.201.nume.1.C. de in officio.testam.Si ergo hæc ita se habent,nimirum si & in nostro casu,& lege idem dicendum sit, vt potens nominare tabellionẽ vnũ, aut duos mittendos per iurisdictionem,& territorium præconizanda,& publicanda residentia,& querelis, & informationibus earum capiendis,& alijs in tex.nostro iussis fieri,faciẽdis & exequendis,possit & tres,& plures, & quotquot necessarij fuerint cõstituere tabelliones pro ijs adimplendis, & in hoc nulli dubium.

Pregonar. Sed num specialiter citãdi sunt quorum interest?an & præconium sufficiat?Et videtur,quod non sufficiat per præconium,sed specialiter nesciit citare eos ex text.& eius materia in.l.de vnoquoque.ff.de re.iudi.sicut & legatarij nominatim per hæredem citandi sunt.Et quando nõ defenditur pupillus,citandus est tutor nominatim,sicut hæc,& plura alia similia congerit Rebuf.in concordata Regis Fran.in rub.de const.verbo,Gallicos prælatos cum duabus glosis sequentibus,pag.mihi.44. quia tamen incerti sunt illi,quorum interest,& vbicunque ex informatione secretæ syndicationis aliquis apparetet damnificatus resarciendum est illi damnum ex hoc proueniens, & condemnandum iudicem damnificantem.Et per partem non petatur non citantur specialiter,sed per præ
5 conium sufficit,vt si aliquis sua putauerit interesse cõpareat intra illos triginta dies.Et quia præconium illud generale,nõ speciale est,neq; specifice in eo aliquid declaratur specialiter personam aliquam tãgentẽ, ideo nihil est,cur citatio specialis requiratur,sed generalis,& per præconium sufficiat,vt voluit Angel.relatus per Clarũ in pract. crim.li.5.§.fin.q.50. n.5 quicquid ipse ibi velit. Nã hoc regulare est,vt vbicunq; incerti sũt†
2 interesse putantes,per edicta,& per proclama citentur secundum Rebu. vbi supra per totam illam gl. cũ seq. vbi optime loquitur,quando citatio hæc per edimum,& pro clama locum habeat,& latius per Maranta,in pract.6.par.tit.de citatio. in princi. n. 82.cum pluribus sequen. pagi.mihi.
3 372.in paruis.Quæ quidẽ edicta,† & præconia publicari debent in lingua magis communiter ibidem,vbi publicantur,versata,& vsitata secundũ Anto.Gom.tom.2.cap.9.n.4.in fi. vbi & aliqua de similibus edictis tradit, de quibus & per Doct.in c.fin.de elect.in 6.Et de præconio isto in syndi.sãtia dãdo meminit Ang.in tra. paruo syndi.n.8.& Auil.cap.3. iudicum syndi.verb.pregonar vbi in eius propositũ aliqua adducit per ipsum videndã,ponitque qualiter, & quibus verbis præconium hoc formandum sit,ne iudices syndicati lapso termino cõueniri possint vlterius etiam in patria & in l.23.istius tit.dicemus.Inquit; ipse ibidem terminum triginta dierum in præconio illo esse assignandũ,quod in vnaquaque citatio
4 ne regulare est,† vt terminus assignetur secundum tex.in l.aut qualiter §. 1.ff.quod vi aut clam,quem adhocal legauit Rebuf.in dict.rub.de consti. in concordata gl.terminum,pag.mihi 51.Sed nũ sentẽtiæ declaratoria † requiretur vt lapso illo termino triginta dierum nullus audiatur contra iudicem?Et teneo quod sic,secundũ Innocen.in cap.fin.qui matrim. accusat.

cusat.poss.quem ad hoc allegauit Rebuf.in dicta rubri.de constitutio. in glo.dicta incipienti Gallicos prælatos col.penul.pag.47.& Anto. Gomez.tom.3.c.1.num.25.& glo.per tex.ibi in.l.penul.tit.2.p.3.& Auiles d.c.3.syndicat.glos.1.nu.11. Sufficiet tamen si comminatio in ipso præconio apponatur,† puta quod sua interesse putantes cõpareant intra illos triginta dies pro omni termino peremptorio assignatos,aliasquod eis elapsis nullus de cætero audiretur& ex nunc pro non parte declaratur. Nam tunc absque alia declaratione, lapso termino illo, nullus amplius audiri debet secundũ supradictos doctores maxime Anto.Gomez.vbi supra,& Auiles dicta glo.1.nu.7.&.8. & glossatorem in.d.l.penul.tit.2.p.3 & voluit Rebuf.d.col.penul.in principi.&.Paris de syndicat.verbo officialis.ca.5.incipienti.Deinde vero nu.6.fol.142.&in c.6.incipienti,& modo nu.1.&.faciunt dicta per Couar.lib.1.variar.c.18.nu.2.Ideoque secundũ Rebuf.d.col.penul.in principi.cum maxima cautela debet formari bannum hoc,&præconium sci
6 licet quod præconizetur; qualiter † illi triginta dies syndicatui assignari pro omni termino perẽptorio assignatur,&quod eis elapsis nullus in posterum audietur aliquo modo,& ex nunc pro nõ parte declaratur. In superq; in loco publico; & consueto præconizetur secundum Innocent. in ca.ex tuæ nu.5.de clerici non resident.& Felin.in.c.2.nu.9.de constitut. ne forte posset quis dicere quod nõ audiuit,& fuit ignorans illius præconij,&per inintegrum restitutionem audiatur,vel per literarum Regiarũ impetrationẽ prout dicebat Rebuf. in d.glo.Galicos.col.penul.aliquãdo fieri,& Auiles.vbi supra num.9. Nam si in loco publico præconizetur, nullus potest dari iusta ignorantia,cũ quæ in publico loco fiunt, ad omnium notitiam peruenisse,præsumantur,ideo & tunc nullus supradictis seruatis etiam minor illo termino elapso audietur etiam per restitutionem,cum contra iuris dispositionẽ minor non restituatur neque iuris ignorantiam allegare possit, omnesq; tam minores, quã maioris iuris dispositione ligentur. His enim nisi in casibus a iure expressis nulla iuris ignorantia prodest.Ideo tu iudex syndicandus antequã præconiũ hoc detur cerciorem facias debis iudicem syndicatorem,sic & scholaris volens recedere ab studio, secundũ
7 Rebuf.vbi supra, vel debitor statim recessurus† vel alij in suis studiis existẽtes possunt proclamata facere,scilicet quod quicunq;voluerit aliquid ab eis petere cõpareat intra certum terminũ,nã ipsi recedere ab eo loco volunt,alias ꝙ termino elapso vlterius non audietur. Nam si terminus ille labatur, nullus postea audietur cõtra tales etiam pro debitis secundum Rebuf.vbi supra, & additionẽ magnam Abb.in cap.cum olim nu. 8.litera.A.de testibus, & Antoni. Gomez.tom.3.cap.1.nu.23. idẽ tradit Angel.in rub.col.17.versi.secundo fallit,secũdum glo.fo.318.institut. de excep.& idem Rebuf.id in schol. pro speciali declarans in tract.de priuileg.scholar.priuileg.17.Est tñ notandum, quod per præconiũ hoc a iudicibus syndicatoribus iussum dari,etiã cũ dicta cautellã nõ excusabitur iudex syndicat° quin† etiam lapso
8 termino illo triginta diereũ nõ possit cõueniri pro debiti contractis extra officiũ,puta pro mutatis reb°,vel cõmodatis,nã equidẽ poterit secũdũ Auil.vbi supra.nu.12.in fine, nisi & ipse iudex syn.aliud etiã præconiũ publicari faciat,& petat, scilicet, ꝙ si aliqui

HARVARD LAW LIBRARY

si aliqui puttauerint eum esse suũ debitorẽ ex contractu aliquo extra officium facto, & celebrato compareãt ad petendum intra talem terminum peremptorium, alias, quod eo lapso non audietur aliquis vlterius. Tunc enim si terminus assignatus labatur, non poterit audiri, qui in termino illo non cõparuit, sicut in scholari, & alio priuato debitore dictum est, & vidi iam per iudicem quendã syndicatum sic factum. Intelligerem tamen hæc de rigore iuris, & in foro seculari. Nã in cosscientiæ foro, imo & iniustitiæ si euidenter de tali debito extra officium contracto appareret per instrumẽtum liquidum, vel per ipsius iudicis confessionem non obstante lapsu illius termini, compellerem eum si iudex essem ad soluendũ quod ex particulari contractu extra officium facto, obligatus esset talis iudex syndicatus soluere, imo & de debito propter officium contracto, si per confessionẽ ipsius iudicis syndicati constaret etiam lapsis illis triginta diebus præconij cum cõminatione dati condemnaretur ad satisfactionem iudex ille. Nam & peremptã instantia si pars confessa sit, iudex sententiam ferre potest, secundũ Baldũ. in. l. properandum. C. de iud. & Abb. & alios relatos per Ponce de Mexia, in prag. de la tassa del pan, cõclus. 1. nu. 146. & fol. 33. & in. l. 23. nu. 14. infra isto titul. posui alios casus, vbi & post syndicatum conueniri potest.

Quexas. Ex his verbis colligit Auil. dicto cap. 3. iud. synd. verbo, quexas, fol. 267. in causa syndicatus contra officialem † deberi offerri libellum 9
in scriptis, q & examinauit Paris. de syndicatu, verbo libellus, capit. 2. nu. 1. & Bal. de syndicat. nu. 7. & Amæd. de syndic. nu. 217. Nam secundũ Auil. vbi supra hoc regulare est in causis magnis, & grauis præiudicij, vt in scriptis libellus offerendus sit. Ego tamen crederem, & in actis causæ coram tabellione posse petitionẽ fieri, etiam in syndicatus instantia, cum & in ea secundum veritatem procedendum sit. Neque de apicibus † iuris curatur secundum *Amædæum* vbi supra. num. 216. & secundum Parid. vbi supra dicto cap. 2. nu. 10. causaq; syndicatus summaria dicatur, cumque summaria sit, & secundum veritatem procedatur in actis coram tabellione syndicatus, sufficit petitionem offerri, neque requiritur, quod in scriptis detur maxime attenta l. fina. titu. de las sentencias infra lib. 4. vbi dicemus, Deo volente, non esse iã necessarium libellum in scriptis offerri, nisi per partem aduersam aliud petatur, a iudiceque in scriptis offerri iubebatur prout si causa esset grauis præiudicij esset iubendũ, prout quotidie per iudices iubetur. Notandũ tamen est, non omnes querelas contra iudices non esse admittendas, nam scrupulosa † inquisitio non est 11
facienda contra iudices secundum Dulcetum de syndicat. nu. 17. neque de minimis debent syndicari, & qualiter libellus in causa syndicatus contra iudicem productus concludere debeat, cum iudex talis sententiam † iniquam tulit, videndus est Amæd. 12
de syndica. num. 19. in fin. vbi inquit quod si sententiam esse latam per dolum allegetur, perendum est, condẽnationem faciendam contra talem iudicem in certa quantitate, vel summa, si per errorem, vel imperitiam inquamtum iudici syndicatori videbitur. Et sic est intelligendum, quod inquit Paris de syndicatu dicto cap. 2. numer. 16. in verbo libellus, & in verbo iudices ad syndicatũ, qui sint cap. 2. numer. 11. fol. 131. Et si libellus
† negligentiæ contra iudicem syn- 13
dicatum

dicatũ proponatur, qualiter debeat concludere, & in. l. Iulia repetundarum tradit Auiles dicto verbo, quexas, & de aliis multis querelis cõtra iudicem syndicatum proponendis, & earum conclusione tradit Amædæ. vbi supra num. 15. cum pluribus sequentibus, vbi & de libello pro incarceratione iniusta tradit, de quo & per Didacum Perez lib. 2. ordinã. colu. 549. cum sequenti traditur, & per eundem Amædæum nu. 19. vbi inquit in libello pro carceratione iniusta esse concludendum ad æstimationem iniuriæ cũ iuramento potius voluisse perdere tantum ex bonis suis salua ipsius iudicis taxatione, quam iniuriam ex iniusta incarceratione illaram passum fuisse, sicq; iuramento affirmet ipse incceratus protali iniusta incarceratione agens. Imo & tunc ad expensas propter iniustam incarcerationem incidẽter agi posset, & vel si voluerit ad inte esse talis iniustæ incarcerationis agere poterit. Nã iniuste aliquẽ 16
incarcerari faciens ad interesse tenetur secundum Amædæum de syndicatu num. 109 & Cathald. de syndic. num. 3. vbi ipsi ponunt cautelam, ne iudex teneatur pro iniusta incarceratione, quam & posuit itẽm idem 17
Amæd. num. 258. vbi cum pluribus sequẽtibus alias plures cautelas ponit ad defensionem officialium syndicandorũ a querelis contra eos proponendis. Vt tamen incarceratus iniuste euitaret cautelam illam dictorum doctorum, & posset non obstãte illa cautella † agere contra iudicẽ 14
eum iniuste incarcerari facientem; 18
semper cum aduocatus eram, & sum aliquotus incarcerati dum petosub fideiussoribus relaxari a carcere & fidessores hos offero, oblationẽ hanc facio cum protestatione, quod per eam non sim visus iustificare iniustã incarcerationẽ, hac enim protestatione adhibita cessat cautela dictorum doctorum. Item & remedium iudicis absq; causa pœnam † legis minoratis ponit Auend. c. 16. præt. nu. 19. in medio. lib. 2. Et vt syndicatũ euites, aliã cautelã decerpes ex codẽ Auend. c. 2. prætor. nu. fi. lib. 1. Et de his cautelis, & alijs iudicum syndicãdorũ videndus est etiam Tho. Ferr. cautela. 14. & Hip. in pract. 5. quoniã nu. 48. Tu tamen ad malum cautelis his non vtaris, ne dũ res tuas, vel personam etiam defendere vis, animam perdas. Et qualiter libellus de imperitia debeat contra iudicem concludere infra. l. 4. tit. 2. lib. 4. remisiue iterum dicemus Deo volente, & ex supra dictis patet.

Ante el dicho escriuano. Specialis casus est, vbi corã tabellione proponi querelæ possunt. Regulariter enim prout super isto verbo aduertit Auil. in. d. c. 3. syndic. fol. 267. non possunt ipsi tabelliones querelam recipere neque acta facere, nisi coram iudice ipso proponantur, & ab eo recipiantur, & licet secundum tex. in. l. 24. ti. 8. lib. 2. supra ad petitionẽ partis, vel ex iudicis mandato teneantur tabelliones † scribere acta, quæ a partibus peruntur, vel quæ a iudicibus scribi mandantur, querelas tamen recipere nõ possunt, sed coram iudice proponendæ sunt, nisi in casu nostri tex. vbi licet ex legis nostræ permissione querelas corã ipsis tabelionibus proponere, & ab eis recipi.

Informacion. Non a maleuolis, & inimicis, & suspectis testibus sumendo eam, sed ab illis † qui omni exceptione maiores sint, vt in. l. fina. C. de prob. prout in proposito inquit August. Dul. alios referẽs de syn. n. 24. & 25. & Auil. c. 4. synd. gl. 1. n. 4. fol. 269. Cũ enim vt ipse Dul. inquit, n. 26. iudices, maxime malefactorũ quotidi-

cium est inquirere, punire, & castigare incurrant in odium, & inimicitiã deliquentium & omnium suorum affinium, & amicorum, neque omnibus complacere possint, nam etsi iustitiam ad ministrent, non potest nõ esse, quin inimicos habeãt, vt inquit optima lex. 11. tit. 1. par. 7. & ideo nimirum si ab his testimonia capienda non sint contra talem iudicẽ, quẽ inimicum, & odio habent, prout & probat optima l. 6. ad finem. tit. 4. p. 3. Et ideo inquisitus & carceratus per iudicem durante officio non est legitimus testis cõtra eum secundum Auiles, vbi supra alios allegantem, & August. Dulcet. vbi supr. n. 29. vbi ipsi numerant, quipossunt esse testes
19 † contra officiales syndicandos, vbi & tradunt mediatores, qui dixerunt portasse iudici pecuniam, non posse esse testes contra eum, secundum prædictos doctores, & Pari. de syndi. verb. probatio. c. 2. n. 2. fol. 381. si criminaliter in tali casu agatur secũ-
20 dum eos ibi. Nam si ciuiliter † agitur, bene tunc tales mediatores poterunt esse testes secundum supradictos, & Auiles, cap. 5. syndicatus, verbo satisfactio. fol. 272. & Parid. syndic. verbo testis, cap. 2. nu. 3. fol. 434 & Dulcet. vbi supra num. 31. de proxeneta, an sit idoneus testis, vide optime Sonc. Iuni. consil. 12. nu. 17. & 18. volum. 2. vbi inquit communiorem, & veriorem esse opinionẽ, quod mediatores, & proxenetæ non sunt idonei testes etiam volentes, ni si vtraq; parte consentiente. Sed hoc verum est, vt plene nõ probetur per proxenetam, vel mediatorem, nisi vtraque pars consentiat, sed vt semiplene probet, quemadmodum alius testis, probaret vtiq; secundum eundem Soncin. Iunio. eodem volum. 2. consi. 29. nu. 16. & cons. 31. nu. 18. & 19. Hæc tamẽ de teste inimico propter carcerationem, vt legitimus nõ sit contra iudicem cum incarceratorẽ, intelligerem, nisi carceratio hæc procurata sit. Nam si procuraretur ad hunc effectum, vt testis esse non posset in syndicatu contra eum nihil proficeret, cum remedium procuratum nihil prosit de iure, sed potius damnificet. Et ideo iudices syndacandi antequam informatio secreta per syndicatorem incipiatur, solent memoriale quoddam iudici syndicatori tradere testium inimicorum, & suspectorum, vt ab eis dicta non recipiat, quod habuisse ortum credo a dictis per Bartol. in tractatu de consiliis habendis per officialem & assessor. in princ. vbi tamen inquit posse limitari numerum suspectorũ, (ne plures dentur) per iudicem, dictaque non capiantur a suspectis talibus, sed a personis non suspectis, & omni exceptione maioribus, prout in syndicatu requiritur, & plena etiã & legitima probatio necessaria est. Et hac de causa in instantia syndicatus iuramentum suppletorium in defectum † integræ probationis non
21 defertur parti aliquid etiam ciuiliter a iudice petenti, nam liquidissima probatio requiritur, prout expræ se tenet Paris de syndicatu verb. probatio, capite. 2. numero. 2. & verbo testis. cap. 2. numer. 3. & Iaso. in repetition. l. admonendi. num. 282. ff. de iure iurand. & hæc pro lege hac sufficiant.

IN LEGM vndecimam.

1 *Terminus legalis quando prolongari, vel abreuiari possit.*

2 *Sententia super syndicatu, an post triginta dies ei assignatos ferri possit.*

Dictio-

3 *Dictiones, statum, & continenti quã doque ponuntur quatenus durat mandatum, vel arbitrio boni viri.*

4 *Tribus modis cognosci potest de maleficio.*

5 *Inquisitio specialis quæ sit, & diffinitio inquisitionis syndicatus.*

6 *Testis non interrogatus de ratione dicti sui fidem facit nu. 7. nisi in criminalibus, vt nu. 8. vbi & ad torturam imponendam testis debet.*

9 *Testis productus, etiam publicatis attestationibus patest reproduci, vt reddat rationem dicti sui.*

10 *Testis si in causa ciuili non interrogatus de ratione reddat eam, an faciet fidem & nu 11.*

11 *Testis vltra interrogata respõdes nullam fidem facit, & eius declaratio.*

12 *Testes deponentes de pertinentibus ad negotium, de quo agitur, dicuntur deponere de ipso negotio ad quod adducuntur.*

13 *Testis productus ad totum negotiũ, de quo agitur, vel simpliciter ad causam tenetur deponere quidquid mouerit de ipsa causa, vel negotio.*

13 *Iudex non faciens testi deponenti interrogationes, & petens rationem dicti, an teneatur ad interesse.*

15 *Partialitas debet in specie, & per casus indiuiduos probari*

16 *Testis si pro vna parte interrogatus respondeat, & pro alia nollit respondere, præsumitur contra eum.*

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores testes in syndicatu generaliter deponentes interrogent quibus in causis, & rebus illud factum fuit, ita quod specialiter, & particulariter appareat de dictis, & testimoniis dictorum testium se-
2 cundum quod in lege nostra disponitur.

Vandorecibiren. Quæ quidem receptio intra terminum syndicationis fit, & eodem modo tẽtari posset, quod specificatio generalium verborum & dictorum ipsorum testium facienda sit, ita quod lapsis illis triginta diebus nullo licet modo supra dictam specificationem, & liquidationem facere, sicut neque aliorũ testiũ dicta recipere, & capere liceret. Alias enim esset prolongare dictũ terminum triginta dierum syndicatus, quod iudex facere nullo modo potest, cum sit terminus legalis, quẽ
1 quidem † neque abreuiari, neq; prolongari licitum est secundum Parid. de syndicatu, verbo officialis. c. 6. incip. & modo nu. 2. folio. 142. vbi in nostris terminis ita tenet, & Bonifacius in peregrina, verb. iudex, quæs. 5. verbo probata. vers. sed pone. Cũ enim iste sit terminus legalis inductus absque hominum ministerio nullo modo extendi, neque abbreuiari per iudicem poterit, prout hanc cõmuniorem & veriorem testatur opinionem Didac. Perez in l. 1. tit. 4. libro. 3. ordinat. verbo, de la ley. col. 901. ad finem cum tribus sequentib' & in col. 869. vers. quid autem idem repetijt. Idemque in nostro proposito asseruit Bald. de synd. nu. 3. Si tamen terminus legalis cum ministerio iudicis, & fic hominis detur, tũc secundũ Didac. Perez. col. 70. vers. huic sententiæ. l. 1. tit. 3. lib. 3. ord. poterit talis terminus per iudicẽ abbreuiari, vel prolongari. Hæc tamen informatione secreta syndicatus faciẽda intelligenda sunt, secus in sen-
sententia. Nam sententia † super
2

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

ea ferri potest etiã post triginta dies & idẽ in petitionibus, & libellis propositis in termino triginta dierũ cõtra iudicem & in probationibus super talibus petitionibus, & libellis adhibendis. Hæc enim post triginta dies fieri possunt & determinari, prout quotidie videmus fieri, & practicari, licet aliqui iudices ignorent, an & intra illos triginta dies debeat proferri sententia super resultantibus ex informatione secreta, putantes post illos dies proferri non posse. Sed falluntur, nam & post eos fieri hæc possunt. Dies enim illi triginta solum pro informatione secreta cõtra iudicem syndicandum capienda dantur, & pro petitionibus contra eum allegandis & præsentandis, non vero vt necessario intra illos debeat super petitis, vel extali informatione secreta resultantibus sententiari, & sententia proferri: nam & eis lapsis potest determinari diffinitiue. Neque obstat l. 20 infra eod. quæ contraria ijs videtur ibi. *Que luego passados los dias de la residencia.* Nam verbum illud, acabados, intelligitur tunc demum lata sententia, & executa super syndicatu, vt in l. 20. latius dicã, & tunc verbum, luego, latine incontinenti, & statim quandoque ponitur pro quatenus durat mandatum † l. iurisgentium. §. si eum. ff. de pact. quãdoque arbitrio boni viri. l. si ita quis. §. si iactum. ff. de verb. obliga. Abbas in. c. potuit. de locat. Bertach. in repertorio suo, verbo incontinr. & verb. statim. Alcita. optime in. l. 1. §. qui. præsens nu. 25. cum aliquibus sequẽt. ff. verbor. oblig. Iudici tamen syndicatori terminus iste pro sententia ferẽda super resultantibus ex formatione capienda, & causa terminãda nõ datur, sed potius in prouisionibus regiis ad syndicatum aliorum officialium captum determinandum nullus terminus assignari solet saltim ita strictus. Ergo intelligendũ est, quod eatenus durat mandatum, quatenus causa decisa non sit, neq; sententia determinata. Et arbitrio boni viri ita intelligendum est verbum illud, incontinenti. d. l. 20. vt sententia prius præcedere debeat super residentia illa secretæ informationis, quam regio cõsilio mittatur. Et sic declando, prout declarati debet, & practica ordinaria declaratum videmus verbũ illud, luego, dictæ. l. 20. intelligendum est prout in d. l. 20. Deo volẽte dicem'.

3

Pesquisa. Auil. c. 4. synd. in glo. pesquisa prosequitur aliqua de informatione hac secretæ syndicationis facienda, & inquit formã informationẽ hanc faciendi non a iure cõmuni sed ab statutis & cõmuni obseruãtia inuenita fuisse. Et in hac secreta informatione proceditur per iudicem syndicantem interrogando testes, examinandos partim ex aduocatis publicis, partim ex decurionibus ciuitatis, partim vero ex tabellionibus, & procuratoribus, aliisq; officialibus audiẽtiæ, partim autẽ ex bonis populi hominibus, inter quos solent examinari duodecim testes, plures, aut pauciores per totum interrogatorii residentiæ vltra testes, examinandos & recipiendos pro liquidãdis, & specificandis dictis dictorum testũ informationis secretæ, ad quos ipsi se remiserunt, que se llaman testigos de verificationes. Nam si vnus testis ad alium se remittit, statim ille, ad quẽ se remisit, debet examinari pro verificatione illa, & sic fit, & practicatur. Et cum ex lege nostra forma secretæ syndicationis imposita sit, iã a iure cõmuni dici potest fuisse approbatam, & iussam fieri, cum nos nõ habeamus aliud ius commune, quam ius Regium, prout suo loco dictum remanet. Vlterius & notandum est, quod

4 quod tribus modis † cognosci potest de maleficio aliquo, vel per accusationem, vt in toto tit. C. & ff. de accusat. quod in hac syndicatus instantia verificari potest, cum quispro suo interesse officialem accusat. Vel procedi potest per denunciationem alicuius officialis, vel syndici, de quo plene per Cyn. & Bald in l. ea quidẽ C. de accusat. & hæc etiam in nostra materia habere locum potest, quoties alicuius publicus procurator, vel popularis aliquis officialẽ in syndicatu existentem accusat, & denunciat de aliquo maleficio, & delicto tanquam vnus de populo. Vel alio, & tertio modo proceditur per inquisitionem, & hæc inquisitio diuiditur in specialem, & generalem. Specialis † est quoddam ius procedẽdi per officium ad puniendos delinquentes nominatim inquisitos de certis delictis diffamatos, vt colligitur ex Bart. in. l. 2. §. si publico de adult. ff. Et quomodo tunc procedatur tradit Ant. Gom. tom. 3. c. 1. nu. 50. Generalis vero inquisitio in alias quatuor diuiditur, prout hæc, & alia videre licet optime ex Amædæo in. d. tract. syndi. nu. 21. cum quatuor sequentibus. Et quo ad nostram materiam inquisitio hæc syndicatus est, ex quarto genere inquisitionis generalis per illum Amæd. ibidem num. 24. formata, scilicet, quia est specialis quo ad personas potestatis officialium, & familiæ, generalis vero quo ad omnia delicta per eos commissa. Et hæc secundum eundem ibi nu. 25. diffinitur, quod est quoddam ius † procedendi per officium ad puniendum, & condemnandum facinorosos homines de territorio inquirentis de aliquo crimine non a maleuolis diffamatos, de quibus & traditur per Parid. de syndicatu. verbo accusatio, & verbo inquisitio. & prout alias iã in

5

6

7

8

hoc titulo memini dicti, nõ est facile da contra officiales hos scrupulosa inquisitio, neq; de minimis syndicãdi sunt, nisi essent tot minima quibus adiunctis magna quantitas efficeretur, & accumularetur, nam tunc syndicandi essent & de illis.

Pregunte a los testigos. Hic considero esse text. quod licet dicti sui testis rationẽ non assigner, si de ea † nõ interrogetur, fidẽ tamen facit, & probationem, nam nisi interrogetur, rationem reddere, nõ tenetur dicti sui secundum tex. in. l. solã. C. de test. si tamẽ interrogetur de causa & quomodo scit, reddere tenetur, aliãs nullam faciet fidem secundum Auil. d. c. 4. synd. verb. haga, & Socin. vbi, & multas fallentias ponit in reg. 401. & Anto. Gome. tom. 3. c. 12. nu. 9. & 10. & glo. nõ deue. per tex. ibi. in. l. 26. ti. 16 p. 3. & latissime omnium Felin. in. c. cum causam de test. a nu. 2. cũ pluribus sequen. Et ibi eius additio vltra enim limitat, vt non procedat in causis criminalibus † in quibus testis etiã non interrogatus tenetur reddere rationem dicti sui, alias non probat, vbi hanc testatur communem opinionem. Quod adeo ibi additio illa verum credit, quod etiam si tunc pœna corporalis non veniat imponenda ex tali crimine, quia ciuiliter de eo agitur, adhuc tunc debet reddi ratio per testem, etsi non interrogetur imo & ad faciendũ iudicium ad torturã debet reddi ratio per testẽ, etsi de ea nõ interrogetur secundũ Hip. in pract. §. diligenter nu. 31. Licet ex delicto ad pœnã pecuniariam ciuiliter agatur, & delictum leue sit, tunc idem quod ciuilibus crederem, vt etsi ratio non reddatur per testem de ea non interrogatum, fides adhibeatur. Et sic procedat opinio Rom. relati per additionem illam Felini, qui contra tenebat, cum ciuiliter

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA ... OHYIS

pro delicto agebatur. Vnum tamen singulare notandum est in practica, scilicet quod si testis nō fuerit interrogatus de causa, neque reddit eam vbi reddere eam tenebatur, pars illū producens poterit iterum produce
9 re etiam publicatis † attestationibus, vt reddat rationem sui dicti per tex. in.c.per tuas de testib.quem ad hoc ita tenendo allegat Anton.Gom. d.
10 onu.10. Sed num si † testis non interrogatus in causa ciuili reddit rationem dicti sui, faciet fidem. Et videtur quod non, quia vltra interrogata respondit, & testis vltra interrogata respondens † nullam fidem facit secun
11 dum tex. in c. de testibus, cum similibus de test. Contrarium tamē in nostro proposito de tali teste dicēdum est, imo quod faciat fidem. Nam textus ille in d.c.de testibus, & eius materia, & brocarticum procederet, quādo testis deponeret omnino diuersa ab ipso articulo, super quo interrogatur. Si tamen deponeret de cōcernentibus ipsum articulum, & negotium de quo agitur, & interrogatur, & ad dictum suum fortificandum, & verificandum per assignationem rationis non detrahitur eius fidei, sed potius augmentum præstatur, prout notant Abb. & doctores communiter, in d.c.de testibus. Confirmatur q; ex singulari doctrina Angeli in l. ā dubitari. ff. d hærd. instit. quem refert, & sequitur Alex. in l.1. ff. si certū petat. vbi Ias. nu.44. Optime inquit enim Ang. quod testes † deponentes
12 de pertinentibus ad negotiū de quo agitur, dicūtur deponere de ipso negotio, ad quod adducuntur, præsertim si tales testes. iurauerunt dicere veritatē super tota causa, & illud q vltra articulum dicerent, cansam illā attingeret, & concerneret. nā tunc etsi vltra interrogata respondeant, fidē facient. Neq; ex hoc fides eorū vacillat, secundū Bart. in l. si duo patroni. 5. idē Iulianus nu. 8. ff. de iure iuran. eundē Bart. & doct. cōmuniter in l. momētaneæ. C. qui legi. perso. Spel. de test. §. 1. versi. item quod de posset super alio, & versi. sequent. refert & sequitur Hippoly. in l. 1. §. diuus Antin in. nu. 2. ff. de quæst. fol. 28 in paruis. Facit etiam doctrina Abb. quem alij sequuntur in d.c. de testibus. nu. 6. dicentis, q testis productus ad totum negotiū, vel simpliciter † ad causam, de qua agitur, tenetur deponere quidquid nouit de ipsa causa, & negotio, prout notat glo. in c.
13 quia circa cum concordantiis ibi allegatis de priuileg. glos. & cōmuniter doct. in c. fraternitatis de testi. Ergo etsi nūc vltra interrogata talis deponat testis, nō ex hoc eius fides minuetur.

Ybagaque declaren. Iudici enim incumbit veritatem elucidari, & declarari per testes, ei⁹ quod sciuerint, cū causam ipsam iudex ipse determinare debeat, & punire delinquentes, & reos. Quærit tamē hic optime Auil. d.c.4. lynd. verb. haga, n.2. fol. 270. Nunquidsi iudex non fecerit dictā
14 interrogationem † testibus, teneatur ad interesse, si de causa & ratione eos non interrogauerit. Tandēq; ponit vnam distinctionē post allegatas doctorum opiniones, cum quidem distinctio ex toto mihi nō aplauder, nā si iudex testes examinat prout debet examinare in syndi. illi actui tenetur totus addesse, neq; ad extranea diuertere debet, alias cur ei parcēdū esset, si ad alia intentū haberet, dū testis examinatur. sed potius culpandū, si alirer fecerit. Ideo placet mihi in hoc doctrina Abb. in d.c. cū causam. n.7 de test. dicentis q si per dolū, vel nimiā negligētiā iudex ipse omisit facere d. interrogationē, & quærere a teste de causa & ratione dicti, in casu vbi

su vbi ratio a teste debet reddi, vt fidem faciat, vt in criminalibus, tunc iudex tam in foro fori, quam in foro poli tenetur ad interesse partis propter hoc illatū. Sed quia iudex de dolo & negligentia argūi non potest, nisi per partem requisitis sit, merito in hoc casu a parte nō requisitus nō teneatur saltim in iustitia, licet dictā 15
interrogationē omiserit facere, prout optime in proposito aduertit Felinus in eodem. c. cum causam nu. 3 versi, & testis adde Ioan. And. requiri enim iudex debet, cum interrogationes has ex officio faciat secundū Patid. de synd. verbo officium iudicis nu. 1. Quod quidem officium, nisi peratur, regulariter impertirinō tenetur, vt infra l. 23. glos. 2. dicemus, Deo volente. Si tamen requisitus iudex fuerit, in hoc nulla negotiorum aliorū occupatio, & interiectio eū excusaret, nam actui, quem facit, totus intentus esse debet, dum illum facit, & exercet, & alia omittere interim expedire, vel dum alia breuiter expediendade terminat, cessare faciat in actu illo, & actu interiecto expedito, ad priorem totus reuertatur, non enim debet actui, quem facit, tā quam statua præsens esse, & ibidem corpus, animum vero in remotis habere, prout quidam, & male faciunt. Id quod tamen de dolo diximus, intelligerem, nisi expresse dolus ipse ex parte talis iudicis prouaretur, puta quia ipse dixit, quod propter odiū vel inimicitiam, quam cum parte habebat noluit dictam interrogationem testi per partem illam præsentato facere. Tunc enim etsi requisitus non fuisset, teneretur ex dolo ad interesse, & ex delicto illo, quod tale in iudice reputarem, sed si hæc nō probarentur, & sic dolus expresse, tunc requiri deberet iudex expresse & aperte, vt ad interesse teneretur, 16
si dictam interrogationem omisisset testificare in casu, in quo vt testis probaret, debebat reddere rationem etiam non interrogatus. Iudex tamē cum fueris a teste rationem dicti nō omitas inquirere, maxime in causa criminali, vel ciuili graui.

Particularmente. Et sic in specie † per casus speciales, & indiuiduos debet probari partialitas, prout tex. hic clare probat & sentit, quem ad hoc allegat Auend. c.2. prætor. nu.21. libro.1. & nu.20. in fin. inquit quod vt partialitas probetur, debet prius probari ciuitatem illam esse vandericā, & per partes diuisam. Et sic de omnibus circustantiis, vt dictum testis clarescat, & veritas patefiat, debet testis interrogari, vt sciatur, in quo fuit iudex partialis, vel negligens, & vt ipse officialis possit se de illis defendere. Nam in indagatione, & inuestigatione hac ipsiusmet iudicis syndicati defensio versatur, de qua & ipse iudex syndicator debet, & tenetur se informare, & inquirere, sicut & de culpa, vt inquit tex. in l.3. tit.10. infra libro.4. & in l. si non defendantur. ff. de pœnis, notat Auend. in responsione.15. correctione.8. Imo & si testis pro vna † parte interrogatus respon
17 deat, & pro alia nolli t respondere, præsumendum est contra eum, quod dolo supprimat veritatem, neq; tūc ei credendum est secundum Auiles. c. 4. syndic. verbo lo malo. folio. 270.

IN LEGM DVO decimam.

1 *Pœna infamiæ corporali pœnæ æquiparatur.*

2 *Vpus casus, vbi iudex officium suum etiam non petitum ad priuatam vtilitatem impartitur.*

3 *Iudex potest in furto ad partis satisfactio-*

HAVROBALLIOTEKA OHY

factionem condemnare, etiam si pars non petat.

4 *In causa syndicatus criminali potest pœna corporalis imponi, & insuper officio iudicis peti damna, & interesse possunt.*

SVMMARIVM.

Iudex syndicator omnibus modis inquirat veritatem culpæ generalis aduersus iudicē syndicatum ex secreta informatione resultantis: & in probatiscō demnet non solum in pœnis leuibus: sed & in partis læsæ satisfactionem, & in arbitraria pœna imponenda, si dubius extiterit, remittat eius impositionem Regio consilio. In quacunque itidem condemnatione cuiuslibet pœnæ semper reseruet arbitrium dicti consilij, vt ipsum Regale consilium minorare, vel augere pœnam possit.

Ara que le embien. Hic videtur tex. expressus, quod etiam in criminalibus conceduntur, & dantur literæ requisitoriæ notificandæ iudici, vbi testes examinandi habitant, & viuūt, vt ipsi testes ibidem examinentur per ipsum iudicem requisitum, & dicta, & declarationes dictorum testiū requirenti iudici mittantur, prout supra in l.28. tituli supra proximi dictum est, & consideratum. Neque obstat, si quis diceret textus nostrum loqui, vt pro illa doctrina non ponderetur quoties pœna corporalis non venit imponenda, sed pecuniaria. Nam intellectus hic ad tex. nostrum diuinatorius est, & nimis restringit eius generalia verba in omnibus, & circa omnia intelligenda, & quia causa syndicatus, de qua nos agimus si pro male gestis, & baraterijs imputur, non desinit infamare, & infamia pœnæ corporali æquiparatur † secūdum Auenda. capit. 36. Prætor. numero, 18. lib. 2. Si ergo & in hac pœna barateriæ, vbi pœna est regulariter pecuniaria, & infamat, hoc ex text. nostro permittitur, posse mitti protestibus examinandis, cur & non idem & in quacunque alia causa criminali? De quo latius diximus in d. l.28. ad ibidem dicta me remitto.

1

2

3

En la satisfacion. Intellige si per testes probatum est, secundum Auiles hic super isto ret verbo, satisfacion, & Bald. in l. ea quidem, numer. 52. C. de accusat. Et habemus hic vnum casum, vbi iudex impartitur officium † suum non petitum, etiam ad priuatam vtilitatem, licet regulariter sit secus secundum Doctor. maxime Ripam hoc optime examinantem † in l. 4. §. ait prætor. ff. de dam. infect. Sicut & in furto potest iudex condemnare † ad partis satisfactionem, etiam si pars non petat, secundum Bald. in l. 2. in fine. C. de edendo, & Auil. capit. 16. syndicat, fol. 276. glos. pagada. Vbi intelligit, hoc esse verum, quoties constat de delicto per confessionem inquisiti, secus si per testes, prout & tenet Castillo in l. 48. taur. numero 15. & 16. Id tamen sublimitarem, cum testes illi essent partes interessentes, secus alias, secundum eundem Auiles capitulo quinto syndicat. in glossa. fina. folio. 272.

Ymas en la pena. Considero textum hunc ad hoc quod in causa syndicatus criminali potest peti pœnam corporalem imponi, & insuper officio iudicis possunt peti damna, & interesse secundum Amædæum de synd: numer.

nu. 216. & Marant. in pract. pag. 87. nu. 20. Et hoc quia damnum, & interesse non sunt pœna, vt tradunt doctores & glos. in l. cum alleges. C. de vsur. Nam si esset pœna, etsi ciuilis esset non posset peti etiam incidenter officio iudicis, postquam petitum esset, pœnam corporalē imponi. Quia aut debet agi ad pœnā corporalē criminaliter, aut criminaliter ad pœnā ciuilē, sed ambæ principaliter pœnæ criminalis, & & ciuilis petiti, & intentati nō possunt, si etiāid, ꝙ ciuiliter petebatur, in vim pœnæ veniret soluēdum secundum Marant. vbi supra, & text. in l. 21. tit. 9. par 7. nisi id, quod ciuiliter petitur vltra pœnam corporaliter principaliter petitam petatur in resartionem damni, & interesse incidenter ex iudicis officio. Nam tunc, cum saltim respectu petētis nō possit dici peti pœnā ciuilem, sed satisfactionem damni, & interesse, iure optimo peti potest incidenter ex officio iudicis post petitas principaliter in libello pœnas corporales, & legales contra similes delinquentes de iure impositas, imponi. Puta si pro homicidio agatur, potest peti principaliter homicidā puniri pœnis grauioribus contra cū in iure repertas & statutas, & incidēter ex officio ad satisfactionem damni ex hoc illati agi. Vel puta, pro vt iam in tentaui in facto, si quis vendit censum super re non libera, quam tamen in ipsis census impositione declarauit liberam esse, potest agi principaliter, vt puniatur ad pœnam ordinariam doli & falsitatis commissæ declarando rem liberam esse, quænō erat, & incidenter peti contractū rescindi, & quod nummi census totius restituantur, vel saltim, quod dentur & assignentur pro illius census assecuratione bona libera, & sufficiētia. Quia hoc est interesse ipsius domini census, & damnum patietur, si aliter fiat, quia census non est securus super re prius obligata alteri maiori summæ, quæ quasi totam ipsam rem obligatam obsorbet. Et sic eodē modo contra iudicem agendum est, in syndicatu, cum necesse fuerit.

IN LEGEM DE cimam tertiā.

1 *Nomina testium in fine cuius libet capituli ex secreta informatione resultantis inferēda sunt, & ponenda. nu. 2. etiam in delicto nefando id procedit.*

3 *Casus certi vbi nominum testium non est danda copia.*

4 *Indiciorum copia danda est reoincarcerato, nisi vt n. 5 declaratur.*

6 *Accusatore superueniente inquisitio cessat.*

7 *Accusatorem repellere potest iudex syndicator. si timet de collusione.*

8 *Capitulorum contra iudicem syndicatum per aliquem tanquam vnum de populo præsentatorum an statim sit dāda copia, antequam eorum informatio fiat.*

9 *Defensio etiam diabolo si foret in iudicio non est deneganda.*

10 *Defensioni renunciare nemo est permittendus vbi pœna corporalis, vel infamatoria esse potest. n. 10. etiam si renunciatio iuraretur vt num. 12.*

11 *Terminum assignare pro defensione competentem idem est, ac si nullus assignaretur.*

13 *Termino competente assignato ad defensionem si reus sinat illum labi nulla defensione facta, sibi præiudicat.*

14 *Familiares iudicum syndicatorum, officiales an possint pro eis esse testes in syndicatu.*

15 *Testes inhabiles admittuntur pro innocentia rei probanda.*

16 *Sententia in syndicatu lata contra iudi-*

HERCBERGIN LAKIKIRJASTO

iudicem ſyndicatum, an poſsit exequi & quando non obſtante appellatione per iudicem ipſum ab ea interpoſita.

SVMMARIVM.

Tenetur ſyndicator ſtatim incipere ſecretam informationem ſyndicatus ſecũdum quod ſibi in prouiſione Regia committitur, & mandatur. Qua quidem informatione capta culpæ ex ea reſultantes, & iudici ſyndicato factæ ipſi notificandæ ſunt, vt ab eis ſe exonerare valeat, & veritate inquiſita, ſententia per ſyndicatorem ſuper illis culpis ferenda eſt, vel determinatio Regio conſilio remittenda, ſecundum quod in lege noſtra diſponitur. Aliaque in ea contenta iudex ipſe ſyndicator obſeruet, & adimpleat.

Notifique las cosas. Recepta igitur, & facta inquiſitione ſecretæ ſyndicationis, factiſque liquidationibus teſtium in ea examinatorum generaliter, vel remiſsiue deponentiũ capitula, quæ contra iudices ſyndicatos & alios officiales reſultant, (quæ in noſtra Hiſpania cargos vocantur) ipſi iudici & eius officialibus, quibus incumbunt notificare, faciat iudex talis ſyndicator aſsignando eis terminum congruum & copiam ipſius informationis ſecretæ, vt ſe ab illis capitulis exonerare valeant, & poſsint, in fine cuiuslibet capituli ponenda, & declarãda ſunt nomina teſtium ex quorum dictis, & depoſitionibus capitulum tale reſultauit, & probatum eſt, vt & contra ipſorũ teſtium perſonas, ſicut & contra corũ dicta tales officiales ſyndicati tueri ſe poſsit, perſonas ipſorum teſtium, & dicta reprobando, ſi cauſas reprobationes ſufficientes habuerint ſecũdum textum in c. qualiter, & quãdo, cle. 2. de accuſatio. quem ad hoc alios allegando, & alia in propoſitũ dicendo notat, & allegat Aules in c. 4. ſynd. glo. 1. num. 9. cum ſequentibus, vbi expreſſe tenet id de nominibus teſtium in fine cuiuslibet capituli contra tales officiales facti ponẽdis, & inferendis, prout tenet & notat Abb. in c. 2. col. 4. de teſtibus, Socin. regula. 406. Nomina enim teſtium nulli deneganda ſunt, neq; eorum copia regulariter, pro quo eſt tex. in l. 3. tit. 1. infra libr. 8. & in l. 1. eiusdem tituli, & libri, & text. in l. 2. tit. 12. cod. lib. 8. cum & in delicto nefando copia nominum† teſtium reo danda ſit ſecundum tex. in l. 1. tit. 21. libr. 8. infra, & notat Siman. de inſtitutione cathol. titul. 64. de teſt. num. 29. & 30. Et poſt hæc ſcripta reperi, retuliſſe cõciuẽ meũ doctorẽ Gutierrez curioſe, & docte in allegatio. 1. per totam, & ita tenent omnes ſecũdum Clarum in pract. crim. lib. 5. §. fi. q. 49. num. 2. Regulareque hoc eſt, niſi in certis cauſis. Pura primo, in cauſa †hæreſis, in qua neque nominum teſtium, licet dictorũ ſic, reo copia datur, & iure optimo ſecundum tex. in l. 11. tit. 17. p. 3. & ibi Gregor. Lopez, & Simanc. vbi ſupra num. 27. & Rojas de hæret. 2. p. num. 96. cũ pluribus ſequentibus. Vel ſecundo, niſi timeatur de teſt. ſubornatione ſecundum Bald. in l. fin. C. de edend. & ſuper ſtatutis. §. ſtatuere. num. 26. & Deci. in c. de probat. num. 35. fol. 196. Vel tertio, niſi cauſa eſſet multũ grauis, quæ potentem, vel magnatẽ aliquem tangeret. Tunc enim non ſolent dari nomina teſtium etiam in publicatione, arg. tex. in c. fin. de hæret. in 6. Quiquidem tex. eſi in hæreſi loquatur, idem tamen eſt vbi eadem ratio timoris datur ſecundũ Deci. in c. 2. num. 25. de teſtib. & Abb. c. præterea el. 2. nu. 4. deſponſa. & repertorium inquiſit. verb. nomina in fin. Nam & propter potentiam aduerſarij omitti poteſt citatio ſecundum tex. in illo c. fi. quem ad hoc allegauit Abb. in c. cum non ab homine. n. 30. de iud. & Hippol. Conſ. 8. n. 25. cum ſequen. lib. 1. Ex quibus iudices aliqui ſeculares, pro vt ſunt delegati peſquiſitores in cauſis grauibus denegant nomina teſtium reis propter eorum potentiam, quia timor ſubornationis adeſt ex hac cauſa. Iudicesque eccleſiaſtici ex his excuſari poſſunt, qui nũquam ex ſummaria informatione copiam reopræbent, & ſi aliquando permittunt fieri nomina teſtium non ſinunt dari, ſed dicta tantum eo quod cauſæ eorum graues à communiter accidentibus ſunt, quia famam, & honorem tangunt, timorque ſubornationis datur. Deberent tamen hæc cum commoderatione fieri, & vbi aliqua exdictis cauſis ſufficientis adeſſet, non vero prout faciunt communiter, & ſemper †nominibus cauſis, ſiue timor hic detur, ſiue non, ſiue cauſa grauis ſit, ſiue non ſit, potentem, aut impotentem tangat. Et ideo neque illud approbo, neq; reprobo medium enim tenendum eſt. Licet tamen hæc ita ſe habeant, in ſyndicatu tamen nunquam debent nomina teſtium denegari, ſed potius in fine cuiuslibet capituli contra officiales reſultantis, quod cargo vocamus, hæc nomina teſtium capitulum illud probãtium inferenda ſunt, ſecundum Aul. ca. 4. ſyndi. glo. 1. n. 9. & Soci. reg. 406. & Auend. in prin. ſui operis in c. Præ

tor. in additi. marginis poſita ad c. 6. ſyndic. Nã tunc, cum capitula hæc officialibus dantur, fiat publicatio ipſius inquiſitionis ſecretæ, & totius proceſſus ſecundum Aul. vbi ſup. n. 10. ampliuſque teſtes illi examinandi non ſunt, neque ipſi officiales audiendi ſuper exoneratione capitulorum illorum, merito ſi tunc, & nomina num, & dictorum ipſorum teſtium copia danda, & præbenda ſit: ſicut & in cauſis grauibus, nominum teſtiũ, & dictorum copia datur, facta eorũ publicatione, cum tunc plenarie examinati ſunt, timorque ſubornationis ceſſet, indiciaque reo contra eũ reſultantia demonſtranda ſint, & eorum copia danda † vt ſe poſsit defendere ſecundum Anto. Gom. tom. 3. c. 13. n. 21. & Hyppol. plura allegando con. 8. n. 24. & Cæpol. con. 64. n. fi. eundem Hippo. conſi. 53. n. 11. & 1. Gandin. de maleſi. tit. de quæſtio. n. 23. defenſionis enim facultas tollenda non eſt, ſecundum tex. in l. defenſionis. C. de iure fiſci lib. 10. Imo & reo non petente debet ei hæc copia dari ſecundum Hippoly. in pract. §. nunc videndum, n. 3. cum plurib. ſequen. alias non dicetur iuſte condẽnatus, faciuntque adducta per Matt. Affict. deci. 391. n. 7. & 8. Neque valeret confeſsio facta vi torturæ adhibitæ nulla data indiciorum copia, & termino competente ad ſe ab indicijs illis purgandum ſecundum Sylvam Nuptialem plures referendo in lib. 1. verb. non eſt nubendũ in prin. 6. 93. in caſu. 20. licet ad hoc ipſe ibi partis petitionem requirat cõtra id, quod inquit Hyppol. & melius id d. §. nunc videndum. n. 3. Et intelligedicta, etiam ſi ratificetur confeſsio talis in tortura illegitime, & iniuſte facta ſecundum Anto. Gom. vbi ſup. n. 25. Si indicia non præceſſerunt legitima ante torturam, & copia indiciorum

BIBLIOTEKA OHY IN LAW HELSINKI

rum reo præstita nõ sit, pro vt præsta
ri debet. Imo & in causa hæresis de
bet dari copia hæc, & exemplum tes-
tium, quorum facta est publicatio, il-
lis duntaxat circunstantijs amissis, ex
quibus reus facile intelligere possit,
qui sint illi, qui contra eum perhibue
runt testimonium, secundum Siman.
vbi supra nume. 26. in princip. Cum-
q; hæc ita se habeant, nimirum, si &
in syndicatus causa, cum factis capitu
lis, nulla alia publicatio, neque testiũ
ratificatio expectetur, quod & ipsorũ
testium nominum tunc præbenda co
pia sit. Nam & vt inquit optime Si-
man. vbi sup. nu. 30. possiti sunt iudi
ces tamquam signum ad sagittam, ne
que possunt omnibus placere, cun
ex officio teneantur liti gantes pluri
mos quotidie increpare, in carcerẽ,
& exilium mittere, mulctare, conde
nare, ac nonnunquam pœna mortis
punire. Vnde fit, vt sæpissime in mul
torum odium incurrant, & insidias
patiantur. Ideoque ibidem ex Cice-
rone, miseram iudicum cõditionem
vocat. Quas ob res nomina testium
secũdum eum ibi, in fine dicti nume
ri. 30. sunt omnibus etiam magistra-
tibus aperienda. Duo tamen notanda
in propositum dictorum sũt, scilicet,
quodquando proceditur ex mero iu-
dicis officio, † vel per modum no o
rij, vel ex fama publica potest iudex
indiciorum copiam omittere secun
dum Parid. de Put. de synd. verb. tor-
tus. c. 4. nu. 24. in medio. fol. 475. &
Grammat. in decis. Neapol. 36. nu. 54
cum pluribus sequentibus. Vel cum
proceditur per modum visitationis,
secundum Simanc. vbi supra n. 30. in
fine. Quæ quidem notanda sunt, non
enim sic alibi reperies.

Solet tamen per iudices syndicato-
res fieri cum ex secreta syndicatus in
quisitione aliquæ resultant culpæ cõ
tra iudices, vel officiales in sententia
super ipsius syndicatus inquisitione
proferẽda, culpas illas remittere ad
publicam, vel particularem petitio
nem super illismet culpis, per partẽ
cui tangebat, vel per alium tãquam
vnum de populo contra ipsum iudi
cem, vel officialem præsentatã, qua
si accusatore superueniente † inqui 6
sitio cessare debeat tanquam reme-
dium extraordinarium, secundum
Auil. vbi supra nu. 11. & 12. De quo
est videndus Alberi. in l. siue §. 1. ff.
de liber. agnoscend. Et ideo inquit
ipse Auil. d. n. 11. quod iudex syndi-
catus cum viderit aliquas culpas ex
dicta inquisitione secreta contra cũ
resultare, vel posse, faciat per amicos
porrigi super eis petitiones publi-
cas, vt cum sententia biturinquisitio
secreta ad petitiones illas remittan
tur culpæ illæ. Quod quidem co nsi
lium tunc demum experiendum cõ
sulo, cu m certo tu iudex scis culpas
illas cõtra te factas ex dictis testium
falsorum resultasse, & malitiose tibi
iniunctas: si tamen hoc non sciscau
telis his non vtaris. Melius est enim
culpas illas in syndicatu hoc purga
re, quam ad extremum vitæ syndica
tum reseruare, animæ enim potius,
quam diuitijs consulendum asserо.
Et quia si de remedio hoc procura-
to constare posset, nihil tibi prode-
rit, remedia enim procurata nullide
iure prosunt, posseque iudex syndi
cator, si de collusione, vel præuarica
tione illa timet, accusatorẽ † illum 7
repellere secundum Bart. & Ioann.
And. relatos per eundem Auil. vbi
supra n. 5. in fine. Nam etiam stante
accusatione potest fieri causæ inqui
sitio, si timetur de collusione accusa
toris secundum Angel. in l. 3. §. fi. ff.
de adulter. & Alberi. 3. par. statuto-
rum q. 57. quos refert Auend. in di.
prin. c. præt. super c. 6. syndicat. in
addit. ad marginem. Et quia quam-
uis

uis posset venire accusator, nõ ideo
iudex debet desistere ab inquisitio-
ne secundum eundem Bald. l. si quis
in hoc genus. C. de Epi. & Cle. pos-
setque in hoc casu iudex syndicator
accumulare probationes in secreta
inquisitione factas cum processu pu
blicæ illius petitionis secundum A-
uil. vbi supra n. 12. versi. & ex hoc di
cto Bald. & super illis pronunciare
in sentẽtia secretæ syndicationis pro
ferenda maxime cum hodie iam ex
l. 41. tit. 4. lib. 2. supra, sic fieri iubea-
tur.

Mandamos que de aqui adelante los 8
juezes de residencia sentencien los car-
gos de la secreta, aunque sobre algunode
llos se aya puesto demanda publica. Et
facit optima l. penul. versi. y en otra
manera tit. 16. par. 7. Et hoc vt euite-
tur dicta cautela in glo. præcedente
declarata. Et quia etiam iudex syndi
cator ex officio in sententia ipsa syn
dicatus potest parti, & populo satis-
facere de damno, & de vindicta pu-
blica. Et sic cautela illa nihil posset
tibi prodesse, & hoc cum petitio
contra te facta consistit super ali-
qua iniqua, vel iniusta sententia ali
cuius causæ, vel super alia re, super
qua cum syndicatio secreta senten-
tianda est, constare potest de defen-
sione ipsius iudicis syndicati, contra
quem petitio illa directa fuit. Tũc e
nim poteris tu iudex super illa pro
nũciare tã ad dãni satisfactionẽ par
ti soluendam, quam ad punitionem
culpæ ex tali sententia iniqua resul-
tantis. Sed si cum in syndicatu infor
mationis secretæ sententia proferen
da est, nondumliquet de defensione
syndicati officialis circa petitionem
illam, tunc quo ad damni satisfactio
nem poteris te remittere ad petitio
nem illam præsentatam per partem
vel aliquem de populo. Quoad cul-
pam tamen hac de causa ex secreta
inquisitione resultantem super inpe
titione illa contentis poteris ipsum
officialẽ syndicatum punire, & casti
gare, prout quotidie fieri videmus &
sic illa lex. 41. declaranda est meo iu
dicio.

Ex qua quidem l. 41. & argumen-
tum sumi potest, in quantumibidem
iubetur iudicibus syndicatoribus, vt
quo ad posse verificari faciant capi-
tula per aliquem de populo contra
officialem aliquem syndicatum præ
sentata, quod videtur ille tex. proba
re, capitulorum talium non esse præ
bendam † copiam officiali illi, con
tra quem præsentantur, ante quam
eorum verificatio facta sit, sed tunc
demum verificatione facta. Quodpa
ter, cum ibidem iudici iniungatur,
informationem facere de contentis
in illis præsentatis capitulis, neque
de illorum copia danda ibidem ali-
quid dicatur. Et vidi multoties dehis
dubitari, & videbaturille tex. prohac
parte facere. Iudices tamen syndica
tores, cum vt plurimum syndicatis
faueant (ipsi enim etiam suo tempo
re syndicandi sunt) semper præsenta
tis his capitulis, antequam super eis
informationem faciant præbent eo-
rum copiam officiali illi, quem tan-
gunt. Ego tamen in his distinctione
procederem, scilicet quod capitulo
rum criminalem causam concernen
tium, & ex quibus iudex ille grauem
mereretur pœnam, & si probarẽtur,
incarcerari posset, nullam copiãpræ
bere ante captã taliũ capitulorũ in
formationẽ. Aliorum iñ causam ci-
uilẽ respicientium statim capitulis
talibus præsentatis copiam darem &
post facerem informationẽ. Et ratio
differentiæ ad oculum patet. Nã pe
titionum criminalia cõcernentium
nulla est præbenda nec; dãda copia
nisi demũ informatione capta, ne si
forte accusatus, & reus inculpatus ap
pareat

HARGOS-BIBLIOTEKA OHY im. H. MEHERA

pareat.fugiat.ciuilia tamen concernentium statim danda; est copia Et hæc verissima,& tenenda videntur, & seruanda,& si iudex essem,quod, Deus auertat,sic obseruarem.

Dē ſus deſcargos Defensio enim etiã diabolo,si foret in iudicio,non esset
9 † deneganda secundum Speculat. titulo,de inquisitio.quasi ad finem, inquisitio enim defensio reseruatur secundum tex.in cap.qualiter,el secundo.vers.debet igitur,de accusat. Adeo vt neque Papa,vel Imperator posset eam tollere secundum tex.in clemen.pastoralis,de re iud.l.defensionis facultas.C.de iure fis.lib.decimo.tradit Hippoyt.consil.8.numero. 29.cum tribus sequentibus.Est enim defensio de iure naturali,cum & animalibus etiam detur,pro vt ad oculum patet.Cornua enim tauris ad defensionem dantur,equis pedes,& dẽtes,aljs vero vnguens,& similia.naturaliaque immutari non possunt, vtin.§.sed naturalia.instit.de iur.natu.gent.& ciuil.Nam contra inauditam partem nihil possumus difinire, secundum tex.in cap.cum ecclesia, Sutrina. de caus.pos.& proprie. Nam si vt videmus Genes.cap.3.Adam,& Euam super prætensa ab eis defesione âDeo exauditos esse,nolui sseque *D*eum optimum maximum, cui cuncta patentia erant,& sunt,eos inauditos condemnare,quare & homini permissum credendum est,vt. inauditum aliquem,& indefensum condemnet,cum perfectissima hominis scientia stultitia sit apud Deum; Vlterius,& in tantum defensio non est ideo deneganda,quod etsi in crimi
10 nalibus,vbi posset imponi pœna corporalis,vel infamatoria(nã & mors famæ elicitur,vbi perditur,& morti naturali æquiparatur secundum tex. in.l.4.ti.13.part.2.) vellet ipse reus defensionibus renuntiare,† adhuc permitti non debet,vt renuntiat,sed potius non obstante eius renunciatione terminus pro defensione est ei assignandus secundum Antonium Gomez.tom.3. cap.13.nume.33.in medio.& Simanc.de institutio. catholic.titulo.64.numero 25.Imo & terminus debet esse pro defensione
11 competens. Nam si terminus † competens non est assignatus,est ac si terminus non daretur, quo casu non potest iudex ad aliquam condemnationem procedere secundum Hippolyt.in practica §.examinanda,numero.33.Quod est notandum contra miseros, & inscios iudices inanem gloriam quærere putantes, qui reis, ita breuem terminum pro defensione assignant,vt neque testem vnum pro sua defensione examinare possunt.Est enim idem, ac si nullum terminum pro defensione præberent.Et ideo multoties hac decausa,dum lites abbreuiare procurant, differunt,& dilatant. Rei enim ipsi post,restitutionem petunt sententia lata, eo quod defensioni renunciarunt, vel terminus competens non fuit assignatus,& sic protrahitur, & extenditur lis.Et si restitutione denegata ad sententiæ talis executionem procedunt,grauiter in residentia condemnandi sunt, pro vt iam aliquando vidi condemnatum iudicem quendam. Non enim defensioni renunciare reum, est permittendum,vt dixi,& si renunciet,nihil valet renuntiatio, secundum Antonium Gomez,vbi supra,& Hippolytus in practic.§.examinanda per totum,etiam si talis renunciatio † in-
12 rata foret,secundum eundem Antonium Gomez,tomo.3.capitul.1.numero.66.& Hippolyt.in practica.§ vltimo quæstio.numero.23.& Auiles capi.3.syndic. verb. el descargo, numero.4.in medio, & Simancas, de inst

de institutionibus catholicis, capite decimo septimo, numero quinquagesimo tertio cum duobus sequentibus, & clarum in practica criminali.§.finali, quæstione quadragesima nona, numero decimo sexto. Vnum tamen est notandum, quod si daretur reo terminus † compe-
13 tens ad se defendendum, & reus ipse sineret labi terminum, illum nulla facta probatione, potest optime condemnari, si culpatus in processu appareat, cum sibi de termino competenti fuerit semel prouisum, cui tacite per lapsum eius renunciare potuit, & sibi præiudicare, secundum glossam singularem & optimam in lege pactum inter hæredem, digestis de pactis, quam ad hoc allegat Baldus, in capite personas, de appellatione, & ibi Præpositus,numero decimo tertio, & doctores in prædicta lege pactum inter hæredem. Sed est quæstio num pro exonerationibus iudicum syndicatorum a culpis eius impositis poterunt esse testes familiares, & officiales † talium iu-
14 dicum, & illi de sua familia, in quo Auiles capite sexto syndicatus glossa tertia, numero primo,folio. 273. inquit, quod in subsidium admittentur. Ego tamen indistincte credo admittendos fore, dum tamen tales officiales super eo, super quo testificari iubentur, & præsentantur inculpati non existant. Nam si existerent, nullo modo essent admitendi, neque eis fides ad hibenda si de facto admiterentur, cum etiam eorum res agatur, & suum in teresse vertatur Hæc tamen si cessarent, indistincte eos admittendos, crederem, cum communis sit opinio, quod in fauore rei, & ad probandam
15 eius innocentiam † testes inhabiles, & minus idonei admittantur secundum Antonium Gomez. tomo tertio,capite duodecimo, numero vigesimo tertio, & Hippolyt.in practica.§.oportune,numer. 15. Et licet tunc secundum eundem Antonium Gomez. ibidem, non ex toto fides adhibenda sit, tamen vt probatio contraria elidatur, neque possit imponi pœna ordinaria, sed tantum extra ordinaria leuis iudicis arbitrio, supradicti testes sufficient, ũ bene in fauorem iudicum testificentur.

Execute. Intellige, si iudex condemnatus non appellat, † vel si appellat, condemnatio est trium millẽ tantum dipondiorum. Sed si amplioris summæ, non est imposita propter furta, vel barateriam, depositari debet talis condemnatio pecuniaria secundum textum in lege decima septima infra isto titulo, libro. Cuius quidem dispositio, vt euitari possit, datur quotidie prouisio regia, quæ vocatur, carta acordada, vt appellatio concedatur, neque condemnatio executioni tradatur, etsi trium tantum mille dipondiorum sit, si non pro furri, vel barateriis imposita sit secundum Auiles capite decimo syndicatus, glossa prima, vbi ponit talis prouisionis tenorem. Deberet que difficulter concedi prouisio talis. Nam maxima incommoda ex ea partibus exercere solent. Nam propter summam ita minimam trium mille marapetinorum non possunt propter pauperiem prosequi appellationem iudicum, vel nollvut, ne plus expendant, quam condemnatum est, & sic aliquando, quod debetur notorie insolutum remanet. Neque propter

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

euitandas iudicum vexationes debe ret simílis prouisio concedi, vt inquit Auiles vbi supra. Non enim ipsi dum officium administrant, partes molestent, & non molestabuntur, neque vexabuntur in syndicatu. Aliquandoque, vt voluntates suas ad libitum adimplēt, partes culpātur & cōdēnantur prout volūt freti, fortasis remedio illius prouisionis in syndicatu habendæ. Quamobrē nulli esset condenda, nisi vbi notorium esset, iudicem, cui conceditur, ita exercuisse officium, vt manifeste appareat quod petitur, vel falsum esse, vel indebitum, & malitiose causa vexandi. Alias enim potius est incentiuum delinquendi concessio similis prouisionis quam remedium ipsorum iudicum, qui quidem multa satisfacerēt in syndicatu, si se illius prouisionis remedio destitutos viderēt, quæ tamen non satisfaciunt in maximum animarum suarum incommodum & fortasis concedentium sine causa euidenti, & iusta, similem prouisionem. De quibus omnes, si male fecerint, suo tempore rationem reddent vltimam.

O si tal fuere la culpa. Puta quia propter eam pœna mortis, vel alia corporalis, vel infamatoria imponenda esset, quia condemnationem talis culpæ, Regi pertinet facere, & imponere secundum textum in lege sexta. titul. 4. parte tertia in fine. Et sic non est sine magna causa iudicum syndicatorum culpa regio consilio remittenda secundum textum in lege. 41. libro secundo supra.

IN LEGEM DECIMAM QUARTAM.

1. *Suspensio censetur perpetua in dubio.*
2. *Suspensionis tempore completo statim fit restitutio officij suspensi.*
3. *Suspensio toto tempore durat quoto inter loquentis iudicis iurisdictio.*
4. *Suspensio etiam in spiritualibus in vim pœnæ imposita suspenditur per appellationem secundum dictum nouū Abbatis.*

SVMMARIVM

Syndicatores inquirāt etiam in ipsa syndicatus secreta informatione qualiter rectores, procuratores, & alij officiales concilij circa officia sua se gesserint, & quem eorum inculpatum reppererint ab officio suspendant, & culpæ veritatem inquirant vt eum absoluere, vel condemnare possint.

Tros officiales. Omnis enim persona, quæ publicum gerit officium syndicanda est, prout in lege secunda huius tituli diximus. Et per capitulum vigesimum tertium de las cortes de Madrid anni. 1573. nouissime iubetur, quod etiam syndicentur depositorum generalium populorū regni emptores, inuperque thesaurarij gabellarum in regno venditarum.

Le suspenda del officio. Sed num suspensio hæc temporalis an perpetua erit? Et videtur, quod cum simpliciter nullo temporis spatio assignato imponi iubeatur per textum nostrū perpetua erit, saltim tamē vsquequo super culpis illis, ratione quarum suspensio fit, vltima sententia sit negotium determinatum in regio consilio. Tempus enim † cum non determinatur, perpetua censetur simplex suspensio ab officio facta argumen. l. fi.

l. fi. in principio. ff. de pœnis. Nihilominus tamen in propositum contrarium asserendum censeo in casu nostro, scilicet quod temporalis, non vero perpetua erit huiusmodi suspensio, durabitque interim tātum quod iudex syndicator pronunciat absoluendo, vel condemnando suspensum ipsum culpatum repertum ex officialibus concilij de quibus in textu nostro prout ex eius verbis clarissime deducitur, & colligitur. Quasi facta tunc absolutione, vel condemnatione cesset suspensio, cum iam tunc sit quo ad ipsum iudicem syndicantem instantia syndicatus lapsa, statimque censeatur restitutio officij facta † ex glossa in capite, in primis. 12. quæstione prima, quam in hoc commendat Ioannes Oroſci. in lege de inofficioso. col. 937. in principio. ff. de pactis, secundum quam ibidem inquit intelligendam. l. 10. titulo. 31. parte. 7. & probat Couarruuias in. 4. secunda parte, capite sexto in principio numero. 16. Item & quia suspensio hæc nostri textus sit ante sententiam diffinitiuam, & per consequens suspensionis huius sententia interlocutoria est quādoquidem restat sententia diffinita absolutionis vel condemnationis proferēda in eodemmet negotio in qua potest reparari grauamen, si quod per suspensionem facta fuit. Et sic sententia hæc suspensionis interlocutoriæ vim habet, vt patet ex lege secunda, titul. 22. part. 3. & lege quod iusit. ff. de re iudicata. Quoto autem tempore durat iudicis ipsius interloquentis iurisdictio, toto † durat ipsa suspēsio ex textu expresso in lege. 12. tit. 6. parte. 3. Iurisdictio autem syndicatoris temporalis est, igitur & suspensio temporalis erit, & durabit quousq; iudex hic officium syndicatus exercuerit, & condemnauerit, vel absoluerit officialem hunc suspēsum. Hæc suspensio, de qua hic facta est, vt libere informatio super apparente culpa prosequi possit, & testes dicta sua proferre audeant, & tamen si officiū exercerent inculpati, non auderent fortasis testes testificari, neque libere dicta proferre, vt inquit in proposito Pureus de syndicatu, verbo accusatus cap. 1. numer. 2. Hæc tamen cessant prolata iam sentētia diffinitiua super culpis illis, igitur & cessabit suspensio ex tunc. Imo & in tantum cessare crederem, quod quantunuis in sententia diffinitiua iudex syndicator condemnauerit officialem propter culpam probatam in suspensione officij per tempus aliquod, si ab hac appellauerit sententia suspensus poterit interim officium exercere, nam prima suspensio, vt diximus, spirauit secunda vero per appellationē fuit suspensa, argumen. tex. in. l. 1. §. si decurio & per totum titulum. ff. nil nouare app. pend. igitur officium exercere poterit. Præsertim cum secundū Abb. in cap. sæpe num. 16. de appellatione tentari potest, quod etiam in spiritualibus suspensio in afflicta ali cui in pœnam † suspendatur per appellationem ab ea interpositam, & tenete istud dictum Abbatis non esse sacrilegium, vt inquit Præpositus in cap. pastoralis. §. verum. num. 16. fol. 59. extra de appellationibus. Sed quoniam tutior est eligenda via, secundum eum Abb. in dict. §. verum num. 12. facitque contra istud nouū dictum Abbatis generalitas text. in c. is cui de senten. excōmunic. in. 6. caute procedēdū est cū Abbatis dicto. Vrget tñ multū pro hac nostra opinione, & ampliatione, & faciūt dicta in. l. 12. gl. 1. ti. 5. supra isto lib. & in. l. 2. gl. 1. supra isto tit. V bi videtur tex. pro iis cōsiderationi. quas iuridicas credō, aliter. n. esset talem

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. І. МЕЧНИКОВА

officialem pendente sua appellatione a possessione sui officij, vel quasi priuate quantunuis Auenda. capite 19 prætorum num. 25. in fine lib. primo velit aliud dicere fundanse solũ dispositione nostri textus, qui, vt diximus nihil facit, cum suspensio eius ad sententiam vsque diffinitum duret & statim ea lata restitutio officij facta censeatur, & suspensio noua per appellationem suspendatur, nisi ipsum Auend. intelligamus locutum, quoties officio finito syndicatus assumitur ipsius finiti officij: secus vero cum completo syndicatu est idẽ officium duraturum. Nam tunc nostra cõtra illã Auen: opinionem tenendam iudico, quam voluit meo videri tenere Aules, hic sub cap. 17. syndicatus, verbo suspenda. Ex quo in ijs notandum est, quod quanuis aliás accusatus de crimine non debeat pendente cognitione suspendi ab officio. l. reo. & l. quanuis. ff. de solutio. suspenditur tamen, qui accusatur de crimine in officio commisso, ex l. quod si forte, ad fi. & ibi Bartol. ff. de solutione, & §. si quis in fi. de suspec. tut. notat. Tiraquel. de pœnis temperan. causa. 58. num. 5. Imo & tunc non pro qualibet culpa esset suspendendus, sed pro graui, vt inquit additio. decisionis. 370. Capellæ Tolosanæ, idẽque in alioquo libet in officio suspecto regulare est vt in tutore secundum Bartolum in lege libertus. §. in quæstionibus. ff. ad municip. & optime per Franciscum Marcum decisione Neap. 654. Et de tutore suspecto, vide. l. 3. titul. 18. par. 6. &. 14. Opiniones circa tutorem referebat Cassaneus in consi. 60. prout se ipsum refert in consuetudine Burg. rubri. 6. §. 1. verbo & legitime administratur. De. l. 15. diximus aliqua in lege. 25. supra titulo proximo, & legem pœnam imponentem videbis in lege prima titulo sexto libro septimo infra ad quã lex nostra ibi, las penas de la ley, se refert

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM.

1 *Subditi Regis vel domini temporalis an eorum mandato compelli possint bellum adire.*

2 *aduocati speciali Regis mandato compelluntur bellum adire.*

SVMMARIVM.

Syndicatores tenentur inquirere de iniurijs, baratarijs, & aliis delictis factis, & perpetratis per extrahentes, & portantes onera mutuorum, gentem, vinum, panem, & alia victualia pro expeditione belli aduersus infideles, inquisitionem que, & informationem super ijs factam regio consilio mittere &c.

De sacra gente. Sed an gens inuita extrahi possit ad bellandum, possuntque subditi † compelli Regis mandato, vel domini alterius temporalis bellum addire, & in dominis particularibus circa subditos Aules in hoc capite. 9. iudicum syndicatus in glo. 1. vnam magnam distinctionem proponit, quam per ipsum videre sufficiet, circa Regem vero, aut quærimus de vasallis habentibus in eo quitationem, terrã, aut pictantiam aliquã, & de ijs videndus est totus tit. 4. lib. 6. iustra aut de non habentibus & ij si extra regnũ ad bellandũ contra Turcas gens fieret, ad excludendum Turcas ipsos a suis terris, & dominijs non compellerẽtur, præsertim nobiles & aliæ similes personæ, nisi & hoc Regno maxime importaret, vt patet ex lege. 1. & sequenti titul. 23. part. 2. Si tamen in nostro Regno rebellarentur aliqui contra Regem nostrum, vel inimici extranei Regnum nostrum inuaderent, & deprædarentur, omnes compelli possent contra rebelles arma capere, qui habiles & sufficientes ad ea exercenda extiterint; vt probant optimæ leges 3. & 4. titul. 19. part. 2. quæ singulares sunt in materia, & sic cũ anno. 1568. in fine eius, die natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, conuersi Regni Granatensis ex Maurorum progenie descendentes bella mouerent, & rebellati essent tam contra Regẽ nostrum, & Regnum, quam contra Ecclesiam fidem catholicam deserẽtes & Mahometicam sectam publicã templa violando, & destruendo, & Christianos occidendo; per schedulas regias omnibus populorum correctoribus missas publico præconio bis moniti fuerunt nobiles regni vt cum vocarentur promptiessent adire Granatæ regnum pro expellẽda illa pessima gente, & occidenda. Et ciuitates omnes milites expensis suis pro tempore certo misserunt, aliáque facta fuerunt & ordinata, quæ suo tempore per historiographos in lucem exibunt. Dubium tamen tunc temporis mihi euenit, num. l. 7. titu. 4. libr. 6 infra, attenta eximente aduocatos ab onere bellum adeundi, & arma capiendi excusarentur ipsi aduocati, vt non tenerentur contra rebelles illos arma capere, & regnum illud ad hoc adire virtute dictorum præconiorum publice datorum ad Regis nostri mandatum? Et respondi quod non excusabantur, sed tenebantur potius † per textum in dicta lege. 3. titulo. 19. part. 2. solum illos qui bellare non possunt in hoc casu eximentem, & exceptio illa firmat regulam in contratium. Aduocati enim iuuenes nonne arma mouere possent. igitur compellendi forent, & adire rebellionem tenebantur, eorum etenim res etiam vertebatur, & ideo non esse excusandos asseruit glossa de grandes, in eadem lege. 3. Neque hoc negat dicta lex. 7. sed solum iubet & prouidet, quod in vocationibus factis ad bellandum, & regnum defendendum, vel aliquam eius partem, non censeantur aduocati, & alij ibidem contenti vocati, cũ & ipsi in officio suo militent, sed iussus particularis Regis necessarius sit. Qui siquidem particularis iussus notificat ipsis aduocatis fuerit, in ipsorumque aduocatorum notitiam peruenerit, tenentur omnino obedire, & arma capere, sicut aliæ particulares personæ, secundum dictã legem 3. & dictam legem. 7. quarum vna per aliam venit declaranda, cum ex dict. lege. 7. aduocatus excusetur bellum adire, tunc tantum cum alij vocantur, etiam si nobiles vocati sint. Adhuc enim tunc non censentur vocati, non quia nobiles non sunt, sunt etenim, sed quia vt nobiliores lex illa. 7. voluit honorare, vt specialis iussus esset eis mittendus, vt bellum tenerẽtur. Misso tñ eis iussu tali tenentur omnino, neque excusare se possunt, nisi infirmi, vel senes essent, quia tunc excusantur, vt tales per dictas leges. Est tamen, verum quod si Rex regnum, vel patria esset in conflictu, vel periculo non expectato dicto iussu tenerentur omnino occurrere tali necessitati, facto enim vocantur, sicut & verbo vocari possent vt inquit optima. l. 4. tit. 19. p. 2. & facit. l. 15. &. 17. ti. 18. p. 2. & an nobiles sãguine sub pœnis cõpellantur ad bellum

lum ire, an vero inuitandi sint, vide Otaloram, secunda part. cap. 6. numero. 5. Omnia tamen hæc diuino auxilio sedata, & placata fuerunt, & sic nec fuit necesse nobiles vocati arma mouere, nec aduocati vocari.

IN LEGEM DECIMAM SEPTIMAM.

1 *Iudices syndicati an & quando appellare possint a condemnatione facta contra eos:*
2 *Intellectus l. nulli. C. quorum appellatio non recipit.*
3 *Appellatio à condemnatione in syndicatu facta an habeat & quando suspensiuum effectum, & nu 4.*
4 *Officialis syndicatus appellans qualiter & quando se debet cum processu præsentare.*

SVMMARIVM.

Sententiæ prolatæ per iudices syndicatores contra iudices, & officiales syndicatos exequendæ sunt, secundum tenorem, & formam nostri tex.

Pele. Hic habes iam textum expressum probantem, q̃ a sententia lata in syndicatu† officialis condemnatus potest appellare indistincte in omni crimine & delicto etiam in officio commisso, siue condemnatio sit ciuilis, siue criminalis. De quo antea dubium erat, vt patet ex dictis per Auiles capite nono iudicum syndicatus verbo apel. folio. 274. Et quanuis etiam de iure ciuili idem tenendum erat tanquam verius, extabat tamen inter doctores dissensio, quæ per textum nostrum diffinitur, & dubitationi nullus iam relinquitur locus. Neque supradictis ostat l. nulli. † C. quorum appella. non recipi, quæ in contrarium, imo quod appellari non posset, facere videbatur. Nam ille textus procedit, & loquitur cum iudex cognoscit de delictis suorum officialium inferiorum commissis in officio, quod gerunt, prout potest cognoscere, secundum Auiles. dict. cap. 9. prætorum verbo dicto capite nono prætorum uerbo Jos castigue. fol. 134. & Auendaño cap. 3. prætorum nu. 4. lib. 1. Maranta, in practica pagina. 137. in paruis nu. 160. & Puteum de syndicatu verbo potestas. cap. 2. non vero procedit text. ille in iudice syndicato per alium iudicem quam eum, sub cuius potestate officium exercuit, quia tũc appellare potest, quem textum ita intelligunt doctores ibi & Auiles dicto capite. 9, syndicat. verbo apele. folio. 274. ex quo colliges differentiæ rationem & idem asseruit Oresius, in l. senatus consulto. nu. 4. fol. 471. ff. de offi. prætor. & Socinus in regula appellatio. fallent. 18. Et hunc illius tex. communem intellectum asserit Puteus vbi sup. verb. appellatione. 1. n. 16. & 17. fol. 162. quidquid Auend. c. 2. præto. nu. 10. in fine, & num. 14. versi. & casu. fol. 28. lib. 1. tenere voluerit, dũ generaliter loquitur asserens per tex. illũ in d. l. nulli, esse statutũ de iure cõmuni, non licere iudici syndicato appellare per quẽcunq; iudicẽ esset syndicat⁹. Fallitur enim, & hallucinatur in illius tex. intellectu, & in doctorũ prosua opinione allegatione, nã cotæ, quas pro se allegat, illũ cõdẽnãt, si bene inspiciãtur, tenent enim supradictũ intelectũ ad. d. l. nulli, nisi ipsum Auen. intelligamus, sic etiã locutũ esse & hoc idẽ voluisse cũsecũdũ cotas, quas doctor allegat intelligendus sit, & secundũ materiam, de qua loquitur. Est tamẽ notãdum quod quanuis appellare liceat ex text. nostro hæc tamen appellatio † non habet effectum suspensiuum, sed tantum deuolutiuum. Et sic appellatione nõ obstante exequẽda sententia condemnatoria secundum legis nostræ tenorem & formã & executione facta poterit ipse appellans prosequi appellationem, & hoc nisi habeat Regiam prouisionẽ de qua supra in lege. 13. huius tituli mentionem fecimus. Et alios casus, vbi apdellare non licet, saltim ad effectum suspensiuum executionis sententiæ, vltra Socin. vbi supra ponit Auenda. cap. 6. prætorum. nu. 4. libro. 1. & Couar. remissiue in pract. cap. 23. nu. 4. & 5. cum sequent. aliquibus, & in versi. secunda conclus. inquit, quod si causa iusta exprimatur in appellatione, etiam in illis † casibus admitteretur appellatio, vel quãdo grauamen esset notorium, secundum Hippoly. in practica. 5. secundo, numero, 27. & in. 5. sequen. numero. 43. & dictos etiam casus vbi appellatio non suspendit executionem sententiæ vide per. l. 13. & 16. ti. 23. par. 3. & Anto. Gome. de delict. cap. 13. num. 31 vers. quod tamen limita vsq; in finem, & num. 32. proponit quæstionem quandam in propositum eorum, & Didacus Perez, lib. 4 ordina. col. 1280. in princi. & 1293. in princ. refert. alios doctores de ijs casibus tractãtes. Ex quibus apparet ius nouum esse in lege nostra statutum circa executionem condemnationum in syndicatu impositarum, non obstante appellatione. Executione tamen facta licitum est appellationem prosequi, qualiterque tũc † debet se officialis se appellans præsentare cũ processu declarat lex nostra, traditque Matth. de affict. decis. 79. & est similis textus in l. 20. infra isto tit. & termini præsentationis. l. 2 tit. 18. in lib. 4. infra apponuntur. & in dicta lege. 20.

Nombrar. Dum tamẽ non sit fabellio causæ, penes eum enim depositũ aliquod apponere nõ licet secundũ tex. l. 13. titul. 9. infra isto libro.

IN LEGEM DECIMAM OCTAVAM.

SVMMARIVM.

Syndicatores se se informare debent de cõtentis in nostro tex. num iudices syndicotui subiacentes, vel eorũ officiales peccauerint, vel delinquerint in eis, & inculpatum pœnis nostri tex. condemnare debent.

Opa, o posada sin lapagar. Similis tex, vbi diximus in. l. 3. supra. tit. proximo.

De alcaldias mayores. Cõtra textum in. l. 13. tit. supra proxi. idẽ prohibentem.

De mas de su salario. Similes in. l. 1. & 8. supra tit. proximo vbi diximus.

Parte alguna de las sentencas. Contra prohibitionem tex. in. l. 11. tit. supra proxim. vbi diximus.

Si han visitado los treerminos. Prout iubetur visitari per tex. in. l. 6. supra tit. proximo vbi diximus.

IN LEGEM decimam nonã.

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores rationem capere pœnarum Regiæ cameræ aplicatarum, super eisque diligentias nostri textus obseruare tenentur.

Tome las cuentas. De hoc vide da est l.22.&. 35. supra titul.proximo, & ibi dicta & quæ per Auil.c.10.syndicatus,in huius text. explanationē dicuntur.

La quenta y razon. Nam officialis destinatus alicui ciuitati tenetur cōponere & ordinare intra annum rationes officij sui,& eis collectis reddire ad iudicem,qui misit eum, ostēdens ei quod exigit,& quod residuū est,secundum Puteum,de syndicatu verbo redditio rationum cap.1. fol. 392.in paruis.

IN LEGEM vigesimam.

1 *Iudices syndicati ante lapsum dierū syndicatus recedere non possunt.*
2 *Processus syndicatus, cuius expensis sit mittendus ad Regium consilium*
3 *Iudex syndicator, an possit mittere processum syndicatus originalem Regio consilio.*

SVMMARIVM.

Quid tenetur iudex termino residentiæ finito facere, quæque iura tabellio syndicatus capere possit, & pars appellans intra quantum tempus se præsentare tenetur, declarat lex nostra.

Ve luego acabados. Ponderandum est verbum, luego quod est idem quod incontinenti, vel statim, prout in l.11. huius tituli,& libri ponderatum fuit in gloss. recibieren, ad hoc quod lapsis triginta diebus per l.23. infra isto tit. assignatis syndicatui, nullo modo amplius examinari possunt testes aliqui,etiam si essent testes relationi, & qui pro verificatione dicti alterius testis examinandi essent.Vlterius notabis,quod quāuis tex. hic dicat quod statim lapsis diebus residentiæ mittendus est processus secretæ syndicationis Regio consilio cum sententiis &aliis in.l. nostra cōtentis,nō est tamen ita acerbe intelligendum verbum luego,cum acceleratione tali,quod nullus alius terminus sit expectandus, & quod omnino infra triginta dies sint ferendæ sententiæ syndicatus secretæ informationis.Nam & eis elapsis ferri poterunt,& pronuntiari sententiæ tales illi enim triginta dies assignantur, vt subiaceant intra eos officiales syndicatui,neque eis durantibus egredi possint a populo. Illis tamē elapsis poterunt optime,si aliud non obstiterit,se absentare † & sic quantū ad ipsos syndicandos officiales triginta illi dies assignantur quantum ad iudicem vero syndicatorem non censetur terminus hic assignatus, ita q̄ intra & non extra eum culpas determinet.Poterit enim optime triginta ijs diebus elapsis culpas ex secreta syndicatus informatione resultātes determinare&sententiare.Quoad syndicatorē namque iudicem non censetur syndicatus impletus perlapsum horum triginta dierum, sed per sententiarum pronuntiationem super syndicatu prolatarum,& earum executione facta. Et hoc vocat noster tex..acabados los dias de la residencia, ante enim finita dici nō potest. Aliter namq; quomodo in tam breui tempore omnia nostri tex. māda ta compleri possent,dictioneq; statim & in continenti cum moderamine intelligendæ sunt,& arbitrio iudicis relinquitur quādo dicetur statim secundum Abb.in.c.1. de mut.peti. & inc.

& in.c.veniens el.2. de testibus,& in cap.potuit,de locato.specul.in ti. de appellatio.§.6. post princip.Bas. in.l.2.C.de edict.diui Adri. tollen. Alex.in.l.3.§.cum igitur.ff.de vi, & vi arma. Et ita in proposito voluit Auiles.c.20.syndicatus,glos.1.& voluit Bart.per tex.ibi in.l.1. C.vt omnes iudi.Et sic videmus quotidie q̄ etiam lapsis triginta diebus syndicatui assignatis pronuntiatur sentēcia per iudices syndicatores,& executatur secundum tenorē legis supra proximæ, neque mittitur statim Regio consilio,sed plures trāseunt dies. Et aliquando prouisione Regia cōpellitur iudex syndicator mittere processum syndicatus secretæ informationis ad petitionem iudicis, & officialis syndicati, & ita in effectu lex nostra est intelligenda, neq; eius pœnam incurrere credo iudicem syndicatorem, nisi prius iussu Regij consilij ei iubeatur, vt mittat syndicatus processum,vel a parte requiratur,nā vbicunque venit aliqua pæna imponenda propter non administratam iustitiam intra certum terminū, tūc demum incurritur,si a parte intra illum terminum fuerit index requisitus,vt Deo volente dicemus in.l.1. glo.fin. tit.17.libro.4.infra.

Embie la pesquisa. Et ibi. *Asu costa.* Quomodo verba hæc sint intelligenda Auiles in præsenti dicto capite. 20.syndicatus verbo, asu costa,declarat scilicet quod non est intelligendum vt ipse iudex syndicator suis expensis teneatur syndicarum trāsumptare,sed tantum eius missio expensis suis sit facienda, transumptio autem,& eius exemplum expēsis publicis debet solui,& quod ita vtitur, & practicatur. Nam quanuis tabellionibus huius residentiæ iura aliqua soluēda non sint,neque potest ea recipere,alias redderet ea cum quadruplo, iura tamen & expensæ debitæ prō trāsmittendo syndicatu soluenda sunt, solentque solui de gastos de iusticia & condemnationibus extra ordinariis delinquentibus aliquibus impositis. Vel intelligi possunt verba hæc & fortasis verius, quod in quantum noster tex. cum acceleratione,&brevitate maxima iubet statim finitis diebus residentiæ processum ipsius mitti Regio consilio,quod mittēdus sit originaliter,non vero transumptiue.Nam lex nostra si aliud vellet,expressisset,& sicut quotidie datur Regia prouisio vt originaliter mittatur ita &iudex ipse syndicator posit illum originaliter mittere, etiāsi nulla ad hoc notificetur prouisio, neq; est inculpandus iudex hoc faciens, sed potius intentioni nostre legis eū satisfacere credo,neque obstant verba finalia nostri tex.ibi,Contodo lo que cerca dello ante el passare. Nā hæc sicut & processus originaliter mittenda sunt,neque hoc negat noster textus.

Sea tenudo de presentarse. Similis l.27.supra eo.tradit Auiles capit.21. syndico.verbo presente.

De la ley. Quæ.t. 2.u.18.lib.4.infra.

IN LEGEM VIgesimam primam.

SVMMARIVM.

Syndicandi etiam sunt syndicatores, iudicesque omnes tenentur iuramenta prestare, & facere, quæ per leges sunt declarata, in Regioque consilio promittere debent seruaturos capitula tituli præcedentis, si in curia tunc temporis præsentes fuerint, sed si absentes ab

HYVÖBA KIRJASTOA OHJ IM.H. VIRKKA

ea in locis quibus mittuntur hæc iurabunt,& permitent.

1 *Lo han de hazer ellos.* Nam& ipsi syndicatores †sydican di sunt, secundum Amædæum Iustinum, de syndicatu num.3, quem voluit allegare Auiles capite.22.syndicatus glo.1. dicens ex illius dicto tex.nostrum processisse.

Promessa y obligacion. Hæc secundum Auiles cap.23.syndicatus, hodie nõ seruantur, sed tantum iurãt illa, quæ describuntur in l.1.tituli. supra proximi, vbi diximus.

Si estuuieren presentes. Contrariũ disponitur per legem primam supra titul. proxmo. Imo quod iuramenta hæc,& promissiones iudices præstare teneantur in Regio consilio, quãtunuis a curia tunc temporis abfuerint, quod& probatur per l.44.tit.4 lib.2.supra, quæ est nouior nostra. Ideo illa,& non nostra seruanda est cum contrię sint, & ita denotat copilator nostrę recopilationis in quadam additione marginali legis nostræ, dum dicit videndam legem.1. supra tit.proximo, super qua.l.1. & eius margine, licet corrupte dicitur videndam dictam.l.44. quasi tãquam nouior sit in viridi obseruãtia, quanuis Auiles in procemio capitulorum prætorum in glo. y hagays juramento in principio & in fine, velit legis nostræ dispositionem seruari, fallitur tamen, quia l. illa.44. tanquam nouior seruanda est,& lex illa.1. ei similis, nisi aliud ex permissu,& licentia Regis iubeatur.

IN LEGMVIgesimam tertiam.

1 *Officialis iustitiæ an pro male gestis posit conueniri durante officio & nu mer sequet.*

2 *Iudex potest durante officio contra officialem suum cognoscere,& eum bannire, quanuis tunc & per syndicatorem syndicari posit, vel in propria patria conueniri num.14.*

3 *Iudices temporales an durante officio possint alios conuenire.*

4 *Iudex syndicatus delinquens, finito syndicatu an coram ordinario loci possit conuenire, vel coram syndicatore.*

5 *Iudex si officium suum non petitum impartiatur an tenebitur in syndicatu*

6 *Iudex syndicatus an teneatur, si potuit appellare pars & non appellauit:*

7 *Iudex petenti denegans officium, iniuriam ei facit,& appellari potest.*

8 *Causa syndicatus an possit per procuratorem prosequi.*

9 *Iudex syndicandus fugiens habetur pro conuicto & confesso in petitis, per capturam tamen purgatur.*

10 *Officealis syndicatus si timore syndicationis fugiat an potestas teneatur eum exhibere.*

11 *Cautioniiuratoriæ iudicis syndicati an standum sit, & sufficiat eam dari.*

12 *Iudex residentiæ præstandæ neque per 30.annos iure ciuili præscribi potest.*

13 *Iudices iam tantum per.30.dies tenentur syndicatui subiacere, & stare.*

14 *Casus vbi lato & impleto syndicatu adhuc licet iudicem syndicatum conuire.*

15 *Fideiussori de iudicato soluendo, etiam competit beneficium excussionis*

16 *Fide iussor iudicis, nisi aliud dicatur non tenetur pro tempore prorogato iudici.*

SVMMARIVM.

Iudices syndicandi per.30. dies tenẽ

tenentur stare syndicatui illic, vbi gesserunt officium,& id in assumptione officij ita tenentur iurare, præstareque fideiussiones de soluendis condemnationibus in syndicatu faciendis contra eos, quas quidem si non dederint, nullum eis soluendum est salarium.

Segun derecho. Etiamdiuino prout supra in rubr. huius tituli dictum est, & probatur ius hoc, in l.6.tit.4.p.3.& in tit.C. vt omnes iudices.

Desde que dexan y salen. Sed an & durante officio poterunt puniri de maleficijs gestis in eo? Et regula est quod non,† prout probat tex.in l.pars literarum ff.de iudi.& in l.nec magistratibus.ff.de iniur.& ibi Docto: & tradit Puteus de syndicatu verbo, durante officio cap.1.& 2.fol.240. Quæ quidem regula pluribus modis limitatur per Soci.in regul.206.magistratus,& per Ias.in l.2.ff.de iniusvoc.n.1.& Abb.in cap.legebatur,n.3.de maioti.& obed.& per l.11.tit.1. partit.7. Et in summa dicendum est, quod si officiales iustitiæ sint de minoribus, quamuis tẽporales fuerint, & non perpetui possunt conueniri durante officio de male gestis in eo secundum tex.in d.l.nec magistratibus. Et sic iudex huius minoris officialis, qui eum in officio illo præposuit, poterit cognoscere contra hũc suum officialem † in officio delinquentem,& eum punire, secundum Auend.c.13.Prætor.n.4.in fi.lib.1.& Puteum de syndicatu, verb. potestas c.2.& Auiles, cap.9.Præto.verb.los castigue, per tex.ibi fol.134. & Maranta, in practi.pag.337.in paruis n.160. pro quo est tex.in l.9.tit.6.sup. isto lib. Imo & quia iudices tenentur pro delictis officialium, quos secum duxerunt, si eos non exhibuerint, vt suo loco dictum remaneat, antequam fugiant tales officiales, solent eoscapere,& punire,& si antequam capiãtur fugiunt, procedunt cõtra eos per banna,& edicta, secũdum Amædeũ de syndica.nu.197.& 260.& Cataldinum de syud.q.33.fol.16 & Bal. de syndic.n.1. Si autem tales officiales iustitiæ essent de maioribus temporalibus tamen, non possent conueniri durante officio pro malegestis in eo, secundum dicta iura, nisi fuerint barateriam, aut aliam committerent extorsionem secundum tex.& ibi Ange.in l.dantur.ff.ad l.Iul.repet.tradit Catald.de syndicat.q.30. Imo & remoueri tunc possent secundũ Amædæum, vbi supra.num.43. vbi numero 42. optime hæc examinat,& declarat, vel nisi esset actio temporepe ritura, secundum supradictos Docto. & Hippol.in pract.§.1.n.8. Perpetui tamen officiales conueniri poterunt durante officio, secundum Paul. in l.qui seruum,n.4.fol.30.ff.de verborum oblig. vel si ad beneplacitũ sint prouisi, secundum Puteum, vbi supra d.verb.durante officio.c.2.n.1.& ibi additio. Audiui tamen Regia schedula prouisum, vel saltim si bene memini in Regio determinatum consilio posse iudices quoslibet etiam durante officio conueniri de male gestis in eo. Nondum vidi tamen similem schedulam, neque mandatum. Est tamen quæstionis, num econtrario iudices ipsi temporales † durante officio poterunt alios conuenire? Et dicẽndum est quod non, secũdum tex.in d.l.pars literarum, & ibi Doctor.ff.de iudi. Poterunt tamen tunc iura sua cedere alicui, secundum Puteum, vbi supra d.c.1.n.2.fol.239. in paruis. Nam nisi iura cedant, neque execu-

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. МЕЧНИКОВА

executionem instrumenti petere poterunt secundum Suarez. l. post rem versi. circa iudicem n.29. pag.356. de re iud. Et an si potestas conueniatur respectu sui debiti, conueniri poterit coram syndicatoribus tradit Puteus, vbi supra verb. iudices ad syndicatum qui sint, c.2.n.20.fol.133. vbi & n.8.fol.37. quærit an si finito tempore syndicatus officialis syndicatus
4 delinquat pro illo delicto † conueniatur coram syndicatoribus. an vero coram ordinario iudice. Quæquidem duæ quæstiones posteriores in nostro Regno locum non habent, nam, qui est syndicator est, & iudex ordinarius loci. Et quanuis in anno 1566. inceptum fuit, mitti ad populos iudices syndicatores, & in simul alios in iudices ordinarios, tamen quia apparuit esse potius populis damnosum quam vtile omissum fuit, & sic in posterum syndicator est itidem ordinarius.

5 *Dubios.* Sed an si officium suum non petitum † iudex non impartiatur tenebitur in syndicatu, & Auiles cap. 1. Prætorum, glo. fiel. n.35. fol.31. inquit quod in ciuilibus non tenetur, etiam si lædat, quasi secus esse velitin criminalibus. Quæ quidem distinctio mihi non placet, vt pote congrua ratio differentiæ dari non possit, causaque magnæ quantitatis criminali, æquiparatur. Ideo placet potius distinctio Francis. de Ripa, in l.4.5. hoc autem iudicium nu.4. ff. de damn. infe. scilicet, quod in casibus in quibus iudex tenetur impartiri officium suum etiam non petitum, si non impartierit tenebitur in syndicatu; alitervero nō tenebitur si nō petatur, etiā si nō
6 partierit. Quid tamen erit si pars potuit appellare, & non appellauit † à sententia condemnatoria, vel adenegato, vel non impartito officio in casibus vbi impartiendum erat, an excusabitur iudex in syndicatu, vel poterit conueniri ad damni resartionē ex hoc euenientis, tangit Abb. in c. sæpe n.17. de appellat. & Auiles, ca. 1. Prætor. verbo alas partes, n.9. fol.42. & melius, & clarius Auend. resp. 11. per totum, vbi & quid si expresse renuntietur appellationi, & quæ vtantur in Francia circa hoc videndus est Rebuf. in 3. tom. cōstit. Fran. ti. de appella. in præfatio. nu.24. Et habes notare quod si officium petitum iudex
7 denegat impartiri † iniuriam facit petenti, & appellari potest, secundum Ripam, vbi sup. n.87. & Rebuf. intracta. de nomina. q.7. n.9.

8 *Y dexauan procurador.* Sed nonne & hodie licet causā syndicatus per procuratorem prosequi † & agere, & licet secundum tex. in l.12. tit.5. par.3 & l.135. styli, etiam si officialis syndicatus sit præsens in loco debet se defendere per seipsum, & non per procuratorem. Hoc tamen procederein telligerem in causis criminalibus. In quibus etiam si aduocitum Regis abfuerit, adhuc tenetur personaliter cōparere, secundū Matth. Afflict. in cōs. Sicil. lib.1. rubri.92. nu.12. Nā in ciuilibus non constituerem peioris cōditionis quam alium quemlibet particularem in lite sua ciuili, sed potius per procuratorem defendi posse crederem, cum & per leges nostræ recopilationis generaliter cuilibet permittitur in ciuilibus audiri per procuratorem, vt patet ex l.1.2. & 3. titulo 2. libro. 4. infra. Quanuis & tunc non licet tali iudici syndicato aloco recedere, nisi lapsis triginta diebus syndicatui assignatis, secundum text. hic, prout & voluit Auiles cap.3. sindicatus glo.1. num.18. Et sic intelliges l.3. in fin. tit.9. infra eo lib. dicentem per procuratorem audiri syndicatum, & sit casus appositi per glo. ellos in l.6. tit.4. par.3. vbi audiebatur

batur per procuratorem iudex syndicatus in syndicatu ipso non tunc sunt necessarij, in casu tamen quo essent notandi sunt casus illi, & insuper quod si admitteretur talis iudicis procurator, & non contradiceretur non esset processus nullus, ex text. in l. fin. titul. 17. infra libr. 4. vbi etiam si substantialia omittantur parte non contradicente non daturnullitas in actis.

Si fuessen. Qui quidem iudices, vel officiales eorum aut aliquis ex eis si fugerent tēpore quo syndicatui subiacebant non solum possunt contra tales fugientes querela, & furta & barateriæ probari per iuramenta proponentium ea, verum & habentur in
9 omnibus contra eos petitis pro cōuictis & confessis, † vt est tex. & ibi Bartolus in. l. consilia. C. de assessor. & domes. & in lege cornelia. ff. ad Syllania. Quę iura ad hoc allegat Auiles c.1. prętorum, verbo dadiuas nu. 17. cum pluribus sequentib. vbi & hoc limitat, & Put. de syndicotu, in verbo fuga officialis. c.1. & 2. & alij allegati per Didacum Perez in lege 6. tit. 16. lib. 2. ordi. col. 625. cum sequentibus in propositū bene distinguit ipsum allegare sufficiet, Sed si 11
post fugam iudex, vel officialis syndicatus fugiēs tedeat, nulla probatio ex fuga inducitur, etiam si inuitus, & nō sponte reducatur, secundum Auiles vbi supra num.23. Et an si officialis
10 syndicatus fugiat timore † iudicis syndicantis pluries dicentis, quod cum volebat suspēdere, seu verberare prō barateriis & furtis, teneatur potestas eum exhibere, vide eundem Auiles cap.4. prætorum, verbo entregar numero.17. fol.111.

Presos. Ex tex. hic cessat iam quæstio illa per docto. tacta maxime per Bald. in tractatu syndicatus num. 6. & Puteum de syndicatu verbo fideiussor officialium. cap.1. num.1. fol.256 & Amædæ. de syndicatu num. 206. & Catald. de synd. q.292. qui quærebant an staretur iudicis iuratoriæ cautioni, si fideiussores non poterat reperire, & dicebant quod sic. Per nostram tamē legem si fideiussores hos non præstabat de strando syndicatui per terminum iuris incarcerabatur, & hoc tempore illo, in quo fideiussores ij præstabantur finito iam officio, & sic in principio assumendi syndicatus. Hodie tamen cum per legē 13. tit. 5. supra isto libro fideiussores ij præstandi sint statim recepto officio, & admisso eo ad illud exercendum sub pœna amissionis salarij, cessat dicta quæstio, & per consequens captura de qua in præsenti. Posset tamen & adhuc nunc verificari quæstionis dictæ propositio, quotiescunque in causa contra iudicem in syndicatu agitata, ex aliqua noua, & iusta ratione fideiusiones præstandæ essent. Dubitari enim tunc posset an si fideiusiones has iudex non præstiterit incarcerari possit, vel standum esset suæ iuratoriæ cautioni, & in hoc iure omni dicendum crederem quod si pro graui crimine accusaretur, & pro quo † veniret corporalis pœna imponenda, & tamsi tunc daremus casum in quo propter aliquā causam esset sub fide iussore relaxandus, non staretur suæ iuratoriæ cautioni. secundum Auiles cap.3. iudicū syndicatus, verbo pregonar. num.1. folio.266. Si tamen ciuilis, & sic pecuniaria pœna veniret imponenda. tunc cum non teneatur, nisi in quantum facere potest secūdum Puteum, de syndicatu verbo iudices ad syndicatum qui sint cap.2. nu.19. fol.133. non incarcerabitur, etiam si fideiussiones non præstet, sed eius iuratoriæ cautioni stabitur. Nam secundū §. sed hodie, insti. de satisdatione, &

BIBLIOTECA OHY IMENIKOVA

aut.generaliter. C.de Epis.& cle,& c.41.tit.2.part.3.quæ ad hoc allegat Suarez in tit.de los emplazamiẽtos in euidenrialibus nume.6.& 7. & in vers.sed attende nu.7.8.&9.pag.400 iuratoriæ cautioni standumesti, cum fideiussor reperiri non potest, & tenet Augusti.Dulcetus,de syndicatu nume.20 Ethæc in iudice vel in alijs personis, qui non tenentur. nisi in quantum facere possunt,in alijs vero obligatis de iure aut ex pacto præstare fideiussores in causa aliqua, puta quia immobilia non possident, si non præstiterint eos incarcerabuntur,secundum l Tauri.& glo.in d.l. 41.Quo ad vero attinet ad fideiussiones præstandas de standoo syndicatui omnino ex tex.nostro,& ex dictis iuribus præstandæ sunt. neque iuratoria sufficiet cautio ex dictis per Rebuf.in.1.tom.constit.Fran.tit.de sent.execut.art.1.glo.16.num.28.cũ sequen.aliquibus,& ex dicendis in l. fin.tit.21.li.4.infra in gloss.scapreso.

A los lugares. In loco enim peracti officij,administrationis ratio reddẽda eũ,& si ibidem non repetitur ibi, debet remitti,secundum textu.& ibi Bald.& Doctor.in l.1. C. vbi de ratiociniis agi oportet.

Dentro de vn año. Ipsum tamen iusdandi syndicatum,neque per 40.annos præscribi potest, secundum glo. ellos in d.l.6.tit.4.par.& Auiles, c. 3.syndicatus,num.10.de iure ciuili. Neque per hæc verba censeo hoc tẽpus ad annum restrictum; cum relatiua tantum sint: non vero dispositiua de quo tamen necesse non est disputare,quoniam antequam à loco iudices recedant syndicantur.

Treynta dias. Ex l.1.C.vt omnes iudi.& l.6.tit.4.p.3.quinquaginta dies syndicatui assignabantur,prout&docebat Bal.de syndica.nu.3.& Auiles cap.3.syndicatus,nu.13.fol.265.Hodie tamen triginta dies † per tex. nostrum assignantur.Et hęc est communis practica in toto nostro Regno, tempusq; istud nullomodo licet syndicatoribus prolongare, neque minuere,vt diximus in l.11.glo.1. sup. isto tit. Sic & Athenis magistratus Logisthæ magistratu functi intra dies triginta,quod magistratu decessissẽt administrationis rationem reddebant,secundum Simancas, de institcathol.tit.de ministris,& eorum officijs num.27.

Y no mas. Adeo,vt illis,30.diebus elapsis neque in propria patria iudex& officiales syndicati cõueniri possint pro gestis in officio illo,dum tamen in præconio talis syndicatus præsiãdi seruata fuerit cautela illa, de qua diximus in l.10.verbo,pregonar,supra isto tit. Vel quia in sententia super syndicatu lata tradeclaratum sit, quia tunc neque in propria poterũt conueniri patria,secundum Abb.di centem,ita fuisse obtentum in capit. penult.num.13.de iudi. & Auenda.respons.3.conclu.5.& Auiles,cap.3 syndicatus glo.1.num.8.& 10.& Puteum de syndicatu,verbo. iudices ad syndicatum qui sint,cap.2. num.132 fo.132.& iterum in verbo,officialis, el 2.cap.1.num.1.& ibi eius additio. litera.A.fol.137.&18.& Bal. de syndic.q.4.fol.3.& Cataldi.de syndi. n. 14.q.290.& voluit Cæpola,cautela.214.Et sic debet intelligi, quod ipsemet Catald.dixit,vbi sup.nu.41.q. 69.& Amædæus de syndic.n.178.& Didac.Perez,ind.l.6.tit.16.lib.2.ordi.allegando Bart. tenentem, quod etiam post syndicatum poterant in propriapatria cõueniri iudices semel syndic.Nam illud procedere posset, quotiescunq, nullũ proclama factũ est cum cõminatione,& cautela, de qua in d.l.10.diximus:secus vero alias.Quia tũc data dicta cautela neq; in patria conuentiri possent, syndicati iudices pro male gestis in officio, quanuis pro debito † extra officij ad ministrationem contracto, optime poterunt in patria conueniri lapso syndicatu, quantuncunque præconium cum dicta cautela esset datum, secundum Amædæum,vbi supra nu. 69.Misi vt diximus in d.l.10. in glo pregonar,etiam pro debitis extra officium contractis esset præconium, & proclama datum cum communicatione illa.Item & secundo poterit iudex syndicatus in patria sua conueniri etiam dicto præconio dato,pro delicto extra officium commisso durante tamen iure actionem, vel accusationem intentandi, & nondum præscripto,secundum Puteum, de syndicatu verb.officialis.2.cap.1.nũ 1.fol.137. cum tantum pro delictis in officio non vero extra commissis syndicentur. Tertio poterit semel syndicatus officialis conueniri, imo & resyndicari,quoties a iudice, qui eũ in officio præposuit,syndicatus est. Nam tunc in patria conueniri ille officialis poterit,etiam pro male gestis in officio,si per syndicatorem generalem missum ad eum,& alios syndicandos officiales nõ resyndicatus sit,secundum Suarez.l.post rem,ver. circa iudicem nu.31.pag.356. & Puteum de syndicatu, verbo bannum. nu.1.Et an mortuo correctore ciuitatis,possit inquisitio formari contra eius hæredes,videndus est Auendaño Responso.3.per totum.

Legas llanas y abonadas. Et sic nõ sufficiet iuratoria cautio, secundum quod dicemus,in l.fi.in glos.sca preso.ti.de las entregas,infra lib.4.& iã supra diximus.

De fazer residencia, y pagar lo juzgado y sentenciado. Similis est tex.in l 2 ti.9.infra isto lib.& in ijs verbis habes notare formam,& modum capiẽ

di fideiussiones a correctoribus & iudicibus in ingressu officij præstãdas, quod est optimum ad l.13.& ibi dicta per nos tit.5.supra isto lib.Dubitari tamẽ potest num fideiussionis huius forma hac attenta poterunt secundũ eam se obligantes fideiussores conueniri etiam nulla præuia excussione in bonis ipsorum iudicum.Et dicendum videtur quod excusio etiã hoc in casu requiratur.Nam & fideiussori de iudicato soluendo † competit excussionis beneficium, sicut & cui libet alij,secundum Suarez in tit. de los emplazamientos,versi. quæritur vlterius n.13.pag.398.etiam si omni legum auxilio renunciet talis fideiussor,secundum Decium in.l.fin. n. 8.& 9.ff.si cert.petatur.Imo & quantumuis in hac nostra materia renuntiaret fideiussor hic beneficio excussionis adhuc non tenetur,nisi excussione facta;nam taliscensetur fideiussor indemnilatis, qui etsi renunciet excussionis remedio non potest ante excussionem factam conueniri,vt diximus in d.l.13. etiam si iurata esset talis fideiussio,quoniam iuramentũ non alterat naturam contractus, super quo interponitur, prout tenet Iaf.in l.si ego.n.2.ff.si cert pet. & in d.l.13.diximus.Et ideo nullum sufficiens remedium præberi posse videtur,vt fideiussor talis conueniatur ante iudicem,& bona eius excussa. Et de rigore iuris ita esse tenendum videtur. Ex lege tamen nostra in ijs verbis aliud video practicari, scilicet,q; condemnantur fideiussores hi iudicum obligati de iudicato soluendo in syndicatu contra iudices pro quibus fideiusserunt,si in scriptura fideiussionis renunciauerunt beneficio excussionis,& fideiussorum,& alijs quæ quotidie fideiussores contractus renunciare solent. Tunc enim nulla iam requiritur excussio, quia vere

HARVARD LAW SCHOOL OHY IM. LIBRARY

vere nõ sunt fideiussores in demnitatis,sed de iudicio soluendo, & hoc præsertim procedit,omni alterilegũ auxilio renunciauerint, vt inquitno uissime concluis noster doctor Gutertius in suo perutili tractatu de iuramento confirmatio.1.par.cap.23. numero.24.&.25.inquit ita vidisse iudicati.Et ipsi etiãvidi,si bene memini,&quotidie videmus,maxime si iudices sunt absentes, & sic fiedeiussiones hæc ample, & late formandæ sunt.Insuperque non solum pro tẽpore assignato inprouisione officiorum,verum etiam pro alio quolibet tempore prorogato. Nam si sic non fieret,non tenerẽturfideiussorespro termino prorogato,secundum Auẽda.cap.2.prætor.num.16. in principio lib.1.

IN LEGMVIgesimam quintam.

SVMMARIVM.

Iudices syndicatores inquirere tenentur ,num ex negotiationibus ciuitatis, vel oppidi rectorum negotiationes exercẽtium inconuenientia aliqua resultent, vt Regium consilium de illis certioretur

Ratantes. Et sic fidãda Reip: non obueniant poterunt rectores ciuitatum, & oppidorum negotiare,dũ tamen non sint regatarij,& reuenditores rerum comestibilium,& sustentationum.Hæc enim sub pœna priuationis officijexercere non possunt, secundũ tex.in.l.20.ti.3.lib.7.infra. alia vero negotiationum genera nõ videmus eis specifice prohibita, sed tantum iussum per tex.hic, & dict.l. 20.vt inquirant iudices,quæ damna &inconuenientia resultent ex ijs rectorum negotiationibus, vt regium cosilium certioretur & remediũ adhibeat.Hanc tamen inquisitionem, vsque hodie nondumvidi,neque audiui factam;& ideo lege cauendũ esset expresse ne rectores ciuitatum essent negotiatores aliquo modo, nã damna & inconuenientia ex contrariovsu resultantia patent ad oculum nam si negotiationem vel mercantiam boum,arietum,caprarum, vel porcorum,vel quid simile exercerẽt quæ prata,quas defensas, & montes publicos non deuastabunt.Quis custos eorum denuntiare audebit?mortiferosque boues,&oues,arietes,&similia animalia, in vecaris publicis vendere procurabunt,ne res sua minuatur,aut perdatur in totum, & de damnis non curabunt ab alienis animalibusfactis,&perpetratis,ne&suorumanimalium dãnapatẽfiant.Ideo que rectores ab omni negotiatione liberi,&immunes esse deberent,&lege expressa sic caueri.Multi enim,nifallor,has emunt rectorias,vt publicis vti possint,secure, & ad libitum, & rebus ciuitatis in vtilitatem suam conuersis,lucra exinde capere.Et ideo non sine causa per.l.4.&.9.titu. 10.libr.9.infra prohibentur, ne rectores conductores sint redditũRegis,&per.l.3.titul.5.lib.7.ad redditus ciuitatum extensum est, vbi rectores sunt.

IN LEGEM VIgesimam sextam.

SVMMARIVM.

In locis exemptis a iurisdictione ciuitatis, &oppidi alicuius si aliud per priuilegium exemptio-

ptionis non declaratur Rex mittit iudices syndicatores, qui syndicent ordinarios iudices illius loci exempti.

De otra jurisdicion. Et sic lex nostra intelligenda est in in locis & vicis exemptis a iurisdictione ciuitatis, cui subdita erant,nonvero loquitur cum populus aliquis emptus fuit, vel donatus a Rege domino alicui particulari , & eius iurisdictioni. quia tunc ipse dominus loci mittit iudices hos,syndicatores prout supra in hoc titulo diximus. Et sic in villa de la Serradilla,quæ erat subiecta huic Placentiæ ciuitati, & vicini villæ illius se exemerunt,& liberarunt a subiectione hac,per priuilegiũ emptionis.Fuit cõcessũ huic ciuitati,vt omni anno iudex eius per certos dies posset adire villam illam ad syndicandos eiusdem villæ officiales,quod secus factum est in alijs vicis venditis particularibus personis.Et hæc pro hoc titulo sufficiant vt alia peragamus.

Titulus nonus. De los Alcaldes ordinarios y delegados.

1 *Verbo ordinarios comprehenditur iudex inferior certo loco præfectus.*
2 *Territorium non requiritur adesse iurisdictionis,& num.3.quot sint iudicum genera.*
4 *Ordinarius an delegare possit, cum sequen.aliquibus & num.5. limitatur.*
6 *Magistratus tantum dicitur iudex ordinarius non vero delegatus.*
7 *Delegati iudices qui dicantur.*
8 *Delegatus solum vsum iurisdictionis habet.& num. sequenti.*
9 *In ordinario radix,proprietasque iurisdictionis adest.*
10 *Differentiæ inter ordinarium & delegatum iudicem.*
11 *Delegatus an subdelegare poterit, cum sequentib.aliquibus.*
12 *Subdelegatus delegati à principe solum nondum testium examen subdelegat.*
13 *Delegatus Principis an subdelegabit cum clausula simpliciter: & de plano.*
14 *Delegatus ad vniuersitatem causarum an subdelegare poterit.*
15 *Delegatus legati à latere an delegare poterit & sequen.*
16 *Delegatus a lege subdelegare potest.*
17 *Delegata an ordinaria concessa sit iurisdictio quomodo cognoscetur.*
18 *Ordinario si detur iurisdictio incausa an sit ordinaria vel delegata.*
19 *Delegatus inferioris à Principe an subdelegare possit.*
20 *Delegatus à Principe an possit causas criminales subdelegare.*
21 *Iurisdictio ordinarij, vel delegatiã Principe quæ firmior sit.*
22 *Iurisdictionis appellatione an veniat ordinaria.*
23 *Delegatus Principis, vel ad vniuersitatem causarum an iterum iudicabunt si nulliter sententient.*

SVMMARIVM.

Cum superioribus titulis dictũ sit de instructione iudicum, & correctorum ciuitatum,& populorum & eorum syndicatoribus, nunc vero immediate sequitur noster titu. ad declarãdũ qui possint esse iudices ordinarij,&quis eos eli-

PROPIEDAD DE LA BIBLIOTECA

gat & creet, & alia eis incumbentia declarat titulus noster.

Ordinarios. Et qui sint ij, infra in l.1. in gl. porque, huius tituli dicemus. Notandum est vltra ibidem dicenda per hoc verbum, ordinarios nec dum includi habentem iurisdictionem cum territorio, † sed etiam inferiorem præfectum certo loco, vel personis, secundum tex. in. ca. post cessionem de probati. vbi hoc notat Feli. in primis verbis allegando ad hoc etiam tex. cum glo. 2. in cap. ordinarij, de offi. ordin. in 6. vbi inquit, Doctores notare, in materia adaptabili verbum, ordinario, comprehendere inferiorem Episcopo neque mirum esse hoc, quoniam adesse iurisdictionis non requiritur omnino territorium † secundum Bald. in l. 1. §. cum vrbem circa medium. ff. de offi. præfecti vrb. iurisdictio enim sine territorio esse potest, secundum Boeri. dec. 227. num. 2. fol. 12 part. 2. Probaturque hoc ex rubrica nostra, & eius legibus, quæ quidem cum de iudicibus inferioribus etiam loquantur populis quibuslibet præfectis, eos ordinarios, vocant. potestque iudex inferior vni tantum villæ territorio carenti prouideri, & nihil dominus ordinarius vocatur, licet & alij sint, qui ordinarij vocantur, de quibus traditur in l. 1. titul. 4. par. 3. quasi per hos ordinarios demonstrẽtur, secundum illam. l. 1. homines positi ordinarie ad exercenda officia in eos, quos iudicare debẽt, vnusquisque eorum in foro & iurisdictione sibi commissa. Et quot sint iudicum genera † tradit Bonifacius, in suapegrina legum Partitarum, verbo iudex. q. 2. fol. mihi. 260. & ibi glo. & Alcia. in rub. de officio. ordin. Et an ordinarius delegare † possit causam aliquan? Pro regula traditũ est, posse delegare causam ad suam iurisdictionem pertinentem, secũdum tex. in l. 3. infra isto titu. & lib. text. & ibi notat Iaſ. nu. 2. in l. a iudice. C. de iudi. l. 17. tit. 4. part. 3. Quæquidem regula intelligenda est, secundum gl. in. l. 1. ff. de off. eius cui man. est iur. quam ibi omnes sequuntur teste Oroscio, ibi verbo, transferuntur col. 495. Nisi sit causa meri & misti imperij, quia illa delegari non potest per ordinarium, prout regiã, l. 18. titu. 4. par. 3. probatur. Idque communiter verum esse ait Oros. vbi supra, siue specialiter, siue generaliter iurisdictio mandata sit, quasi in ijs casibus videatur electa industria personæ. Et hoc verum, & procedit, nisi in casibus propositis per eundem Oroscium, vbi supra, & tex. in d. l. 18. vbi etiam causæ meri & misti Imperij de legari possunt. Notãdum etiam est, quod Magistratus † tantũ dicitur iudex ordinarius, non vero delegatus, secundum Alexan. in. l. eum qui. ni. l. ff. de iur. omni. iudi. ex tex. ibi & ex l. mor. ff. de iur. om. iud. hoc notatẽ.

Delegados. Et ij tales dicuntur † qui bus a Principe, vel ab ordinario, vel ab ipsius Principis delegato causacõ mittitur aliqua, vicem gerentes delegantis & propriũ nihil habentes. l. 1 §. qui mandatam. ff. de offi. eius, cui mã. est iur. quem ad hoc allegat Maranta, in pract. 4. par. d. 5. n. 4. pagi. 218. in patuis. Quam diffinitionem declara, & prosequere, vt per Alex. in rub. ff. de offi. eius cui man. est iur. quẽ allegat Alcia. in prin. rubr. extra de offic. ord. nu. 6. Delegatus enim, secundum Maran. ibi solum vsum iurisdictionis delegantis habet, & nihil proprium quoad iurisdictionẽ. Nam secundũ Ange. in. l. more. ff. de iurisdi-

iurisdictio. omnium iudicum, quem ibi recentiores sequuntur teste Iaſo. & Decio col. 2. ibidem in ordinario radix † proprietasque iurisdictionis adest quam abdicare a se non potest l. penul. ff. de offi. præsi. In delegato vero eius vsum tantum & exercitium ac proinde neq; vsuarium ab vsuario vt in. l. 2. §. 1. ff. de vsu & habit, sic neq; subdelegatus a delegato constitui potest. Imo & sic Angelus vbi supra delegatum vsurario æquiparat, sic & alij cõmodatario, aut cessionario delegatum assimilant, imo & procuratori, prout hæc optime considerauit Oroscius in d. l. more maior. in glo. fin. ff. de iurisd. omn. iudic. per tex. in l. & quia, eiusdem tituli. Pluresq; differentiæ † inter ordinarium, & delegatum referuntur per Maran. in pract. 4. par, dist. 5. nu. 4. cum sequent. aliquibus. Sed an sicut ordinarius delegat, vt in glo. supra proxima. diximus sic & delegatus † sub delegare poterit. Et dicendum est veram, & cõmunem esse distinctionẽ, scilicet, quod delegatus est a principe optime subdelegare potest, secundum tex. in l. a iudice. C. de iudi. tex. in. l. 19. tit. 4. p. 3. idque verum dicetem quoties princeps committit causam per verbũ, mãdamus, secus si per verbum, iubemus vel præcipimus, secundum glo. in. l. sæpe. ff. de. offi. procu. Cæsar. quãnõ esse alibi alia allegando inquit Ias. in l. 2. nu. 1. C. cõmunia de legat. Quod tamen nisi latino sermone princeps vtatur difficulter verificari poterit. Subdelegatus tamen sub delegati a principe alium sub delegare non poterit, vt sit delegationibus finis l. fin. C. de sacrosan. eccles. l. vnica. C. de sen. quæ pro eo quod iut. profer. vbi Rebuf. 1. notabili. nu. 22. pag. 357. ita notat, & est communis secundũ Zasi. in l. & quia, nu. 30. Claudi. co. 7 Caccialup. num. 13. ff. de iur. omniũ iudic. tener glo. in capite. super quæstionis. 5. porro, extra de offi. delegat. quamuis contrarium voluerit Fulgosius in dicta lege, & quia, & Iaso. in d. l. a iudice. Nisi dicamus opinionem Fulgosij & Iaſ. procedere posse cum sola nuda examinatio. testium † sub delegatur. tũc enim optime fieri poterit, secundum Rebuf. vbi supra nu. 23. & Oroſci. super. ff. vet. col. 561. & Auenda. cap. 1. prætorum. nume. 25. versi. sed quid si a principe. libro. 1. & additio. capellæ Tolos. decisi. 12. licet contrarium velit Felin. in capi. cum causam. nu. 20. de test. ex quadã Rotæ decisione per eũ allegata, imo & inquit Præpositi. in cap. cum causam nu. 19. de appellatio. etiam illũ cui nuda commissio datur posse sub delegare, & sic videmus, q̃ isti iudices rurales, quibus per iudices ciuitatũ, quibus subiecti sunt, datur aliqua commissio ad testes aliquos recipiẽdos, & examinandos in aliqua causa, vel articulo nudam illorum testium examinationem tabellioni cõmittunt & subdelegant. Et hæc conclusio quod delegatus a principe subdelegare possit aliis ampliat, & limitat modis Socinus in. l. more maiorum ff. de iur. omnium iudic. & Iaſ. in d. l. a iudice, & glo. phedẽ, in dict. l. 19 titulo. 4. parte tertia. vbi, & vno modo ampliant dictam conclusionem. Sed an principis delegatus sub delegare † poterit cum clausula, simpliciter, & de plano, tradit Oroscius super. ff. vet. columna. 433. numero 6. &. 7. Sed num delegatus ad vniuersitatẽ causarum † subdelegare poterit. Et dicendum est quod siue vniuersaliter, siue generaliter causæ delegentur alicui poterit talis delegatus sub delegare, secundum tex. in. l. 1. §. fin. ff. iquis & a quo glos. fin. in c. 18 qui de proc. cõmũ. secũdũ Dec. n. 13. Soc. 36. Iaſ. 22. Zasi. 17. & 18. in

d.l.more. Nam ordinario talis delegatus æquiparatur, secundum Auenda.cap.23.num.10.lib.2.& Orosc. super.ff.veteri.col.535.num.7.& 8. quicquid in contrarium tentet dicere Deci-in l.solet.ff.de iurisd. omni. iudi. Quæ ramen intelliges, secundũ eos, vt tunc talis delegatus vnã, aut aliquas causas, non vero totas subdelegare possit, secundum glo. in cap. super quæstionum. §. si vero. de offi. del. Idque iure optimo si quidem ordinarius etiam delegare totas non potest causas, cum totam iurisdictionem, nisi Principe in consulto, a se ordinarius abdicare non possit. l. legatus ff. de offi. Præsid. Et qui dicantur delegati ad vniuersitatem causarum, tradit idem Oroscius, vbi supr. col. 438. num. 20. & col. 589. in fine Delegatus tamen ad vnam speciem subdelegare non potest. l. a iudice. C. de iudi. nisi hoc a iudice delegante permissum sit. l. non distinguemus. §. quæsitum. ff. de arbitris, quod omnes fatentur teste Socino in. d. more. num. 45. & ibi Alexan. Vel nisi vnum aut alterum articulum illius speciei subdeleget, secundum Clementinam vnicam, de offi. del. Bartolo. authore in d.l. & quia. ff. de iurisd. omni. iudic. & in l. solet. ff. eo ti. & in l. more, co. ti. Communem tamen testatur Decius, col. fi. in d.l. solet. num. penul. contra Bart. & ideo ipsemet Bart. in l. legatus. ff. de offi. proconsul. contrarium tenuit, imo quod neque vnum articulum possit delegare delegatus ad vnã causam. Quæ sententia vt vides ex Decio cõmunis est, & fundatur ex tex. in c. super quæstionũ. in prin. vers. nos autem, de offi. del. & magis approbatam patet, esse ex Alex. numer. 26. Soci. 44. Claud. col. 7. Zasi. 34. Caccialu. 18. Purp. 99. in d.l. more. Iaſ. in l. a iudice. n. 10. C. de iudi. Qui tñ omnes repugnantiam hanc Bar. cõcordant hoc modo vt articulus iurisdictionales delegari nõ possit, non iurisdictionalis vero possit, vt puta nudam testium examinationẽ, prout dict. est: & cõmunem testatur Felin. relatus per Couar. lib. 3. Varia. c. 20 in fi. Sed an delegatus legati a latere subdelegare poterit? † Et Bart. in l. legatus. ff. de offi. proconsu. inquit quod sic. eo quod in Ecclesiasticis sol ficijs in proconsulum loco tales legati succesſere. tex. in ca. 2. de offi. lega. in. 6. quem ad hoc allegat Oros. in rub. num. 17. ff. de offi. proconsul dicens confirmasse. text. illum Bart. Bald. & aliorum plurium opinionẽ ita tenentium. Si ergo procõsulum loco succesſere legati a latere, procõsulis delegatus, subdelegare potest, vt di. l. legatus, & in. l. cum prætor. §. 1. ff. de iud. siue, quia delegatus a lege est, secundum Bar. in dict. l. a iudice, quem constat omnium consensu subdelegare † posse, secundum Socinu. in dict. l. more. nu. 52. siue, quia delegatus est ad vniuersitatem causarum, qui delegat vt supra dixi. Ergo & eodem modo legati de latere delegatus subdelegare poterit, æquiparatorum enim idem debet esse ius & eadem dispositio. Et hoc fundamento, hanc Bartoli opinionem cõmunem testatur Felin. in cap. super quæstionum. §. fina. col. penul. de offi. deleg. Deci. tamen in ca. si pro debilitate. col. 2. de offi. del. cõtrariam dicit communem, quam & communẽ, & frequen. receptam, & veriorẽ contra Bar. testatur opinionem Couarr. lib. 3. Varia. c. 20. n. 11. Oros. tamen magis placet Bart. opinio, & sic prima supra relata. Et est Oros. in. d. l. legatus. n. 5. cum 3. sequ. col. 538. Vides tamen Couar. contrariam receptiorem & veriorẽ dicentẽ, ideo hæc videtur tenenda, sed quomodo cognos

17 cognoscemus ordinaria † an delegata sit concessa iurisdictio? Et dicendum est cognosci, si apposita sit in literis illis clausula illa. Authoritate nostra cognoscas, quia tunc delegatam magis, quam ordinariam dicemus iurisdictionem concessam. tex. in c. 1. de cleri. ægrot. in. 6. c. cum alias de rescrip. in. 6. Et quanquam ei, qui ordinarius alioquin est, sit delegata iurisdictione, delegatio ea, nõ 18 vero excitatio iurisdictionis † dicenda est, secundum Matheſi. notab. 90. Iaſo. in l. ius autem. n. 7. ff. de Iust. & iure. Idẽ si addatur iurisdictioni clausula, quæ non spectat ad iurisdictionem ordinariam, quia tunc non ordinaria, sed delegata est, vt puta appellatione remota, secundum Abb. in. c. licet. col. 2. de offi. ord. de qua late, & oprime per Alciatus. in l. 1. §. si quis simpliciter. nu. 65. cum sequen. ff. de verb. obli. & per Feli. & Doct. in. c. licet. de offi. ord. Idemque itidẽ dicendum est, si detract. dict. clausula vnum negotium, aut plura (dũmodo non in vniuersum) commissa sint delegata magis quam ordinaria censetur data iurisdictio. Sed si vniuersitas negotiorum committatur ordinaria data censetur, quæ Bart. & aliorum in dict. l. more, traditiones sunt secundum Socin. ibi. num. 18. & tradit Maranta, in pract. 4. par. 5. dist. in prin. n. 4. pag. 119. & Abb. in. c. relatum. nu. 5. de offi. del. & ibi addit. Si 19 tamen talis delegatus † delegatur ab inferiore a Principe nullo modo subdelegare potest etiam si impeditus sit secundum Barto. in dict. l. legatus ad fin. ff. de offi. proconsul. arg. authen. vt defunctorum, seu funera eorum. § si post causam. ff. de vaca. mun. nisi ordinarius subdelegandi licentiam illi concesserit, secundum glo. magnam, in cap. 15 cui, de offi. deleg. in. 6. & Barr. in dict. l. legatus. colu. 1. In quo non est, qui dissentiat, secundum Alexand. consi. 157. num. 12. vo lu. 2. & Iaſ. in dict. l. a iudice. num. 8. & Soci. l. more. nume. 45. Zasi. 30. ff. de iur. omni. iud. & communem dixit Alexan. in d.l. more. nume. 27. & Præposi. in cap. cum causam, nu. 15. de appellat. Vel nisi solum testium nudam examinationem committat, prout dictum est: vel nisi esset ordinarius ad vniuersitatem causarum. Nam & iste delegare potest, sicut & in delegato ad vniuersitatem causarum supra diximus. Vel nisi lite iam contestata, nam contestatione facta bene delegabit & subdelegabit, delegatus inferioris a Principe, secundũ gloſſ. l. fina. C. vbi, & apud quos. glo. in dict. l. & quia. Et harum gloſſ. opinio iam iure Regio approbata est. l. 19. tit. 4. par. 3. Quanuis contrarium tenuerit glo. in cap. cum causam, de appell. & in cap. cum Bertoldus, de reſcrip. & in cap. 1. de procurat. in 6. quas frequentiores sequebantur cõtra glo. iuris ciuilis, teste Iaſ. in dict. l. a iudice. num. 5. C. de iudi. & Deci. in dict. cap. cum causam. num. 8. & in l. more. num. 38. ff. de iurisd. omniũ iud. & ibi Zasi. num. 36. Opinio tamẽ gloſſarum canonistarum seruabitur in foro canonico, in foro vero seculari ius nostrum Regium cum dicta gloſſa iuris ciuilis. Et procedet non solum in ciuilibus verum & criminalibus causis, cum lex illa Partitarum generaliter loquatur, secundũ Auenda. c. 1. Præto. num. 25. vers. i. tamẽ ho die. li. 1. Imo & ex generalitate illius legis Partitarum videtur etiã approbata communior illa opinio asserta per Oroſc. in l. quæcunque. num. 17. & 18. col. 496. in fin. ff. de offic. eius cui man. est iur, scilicet, quod delegatus a Principe † possit etiam causas 20 criminales subdelegare, quanuis cõtrariã etiã cõmuniorem dixerit Boc-

BIBLIOTECA OHY

ri decis. 6. num. 9. Exquibus colligitur vnus effectus, an sit ordinaria, vel 21
delegata concessa iurisdictio a principe. Nam si ordinario delegatus ordinarij ante litem contestatam nō delegat, si delegata vero, delegat delegatus a principe ante litem contestatam secundum supradicta, & Marā 22
tam in pract. 4. p. 5. dist. nume. 25. & 26. pag. 125. Nisi talis delegatus secūdum Auen. vbi supra sit datus a Rege eligendo eius industriā, prout in iudicibus pesquisidores dicit verificari quorum industria cēsetur electa per 23
illa verba, cōfiando de vos, prout repetit idem Auend. c. 3. prætor. nu. 5 versi. corrector ergo. lib. 1. Verba enim confidentiæ industriam eligunt personæ, cui diriguntur, secundum Menoch. de arbitrar. iud. lib. 1. q. 68 nu. 11. vbi enumerat alia plura, quibus industria eligitur. Et ideo subdelegare tunc non poterit, & quia ad vnum rantū negotium delegatur. Quo casu vt supra dixi, nō habet locum delegatio, nisi non iurisdictionalis, aut nuda testium examinatio committantur in causis non grauibus. Alij effectus ex hoc resultātes possunt colligi ex differentiis inter ordinarium & delegatum positis per Marantam, vbi supra a nu. 23. cum pluribus seq. & ex Oroscio in. l. cui iurisdictio. colu. 535. ff. de iurisdictio. omnium iudic. & in. l. qui mandatam. nu. 2. col. 499. ff. de offi. eius cui manda. est iur. Quarum differētiarum principalior est ista quoad delegationem iurisdictionis faciendā, quam libuit in præsente rubrica, apponere, vt sciatur quantum vna iurisdictio ab alia quo ad ipsam delegationem differat. Ex quibus patet copulla illam, Y, nostræ rubricæ positam inter verbum, ordinarios y delegados, poni propriecum eius sit natura, inter diuersa poni secundum doctores in. l. si quis ita stipulatus ff. de verborum oblig.

Et an iurisdictio † delegati a principe, vel ordinarij firmior sit, vide Oroscium in rubrica num. 10. col. 493 in princip. ff. de officio eius cui mā. est iur. & Boerius decis. 6. nu. 2. Et an iurisdictionis appellatione ordinaria † an delegata comprehēdatur, tradit idem Oros. in rubrica num. 5. col. 523. ff. de iurisdictio. omnium iudic. & quando delegata & ordinaria potestas concurrant, vide Boeri. decis. 151. nu. 8. Et an si delegatus a principe, vel ad vniuersitatem causarum † nullam ferant sententiā ex defectu aliquo denuo iudicare possint, vide eundem Boerium decis. 6. numero. 1. cum sex sequenti. & melius Rip. in l. quod iussit. nu. 63. cum pluribus sequentibus. ff. de re iudic. vbi ponit regulam & fallentias, & quibus possit fieri i delegatio, vide per eundem Oros. in l. fin. per totā ff. de offic. eius cui manda. est iur. & hæc pro rubrica.

IN LEGEM primam.

1 *Iudex ordinarius quis dicatur.*
2 *Ordinarius iudex censetur quis creatus per vniuersitatem negotiorū ei commissam, nisi &c.*
3 *Ordinarius venditur, sed delegatus cui committuntur vna causa vel decem.*
4 *Ordinarius non dicitur cui committuntur causæ vertentes inter Titium & Seium.*
5 *Delegatus cum limitatione personarū an dicatur delegatus ad generalitatē vel vniuersitatem.*
6 *Ordinarius iudex dicitur qui est delegatus ad vniuersitatem causarum.*
7 *Vicarij Episcoporum ordinarij dicuntur &c. an possint substituere.*
9 *Vicarius vel locum tenens correctoris an ordinarius dicatur.*
10 *Locum tenens correctoris, an possit alium substituere si impeditus est.*
11 *Delegatus reuocari non potest, vt alij detur commissio.*
12 *Corrector ciuitatis potens nominare vnum locum tenentem an possit duos.*
13 *Corrector si moriatur durante officio an eius locum tenens possit illud exercere.*
14 *Ordinarij an sint auditores Rotæ, & Inquisitores hæreticæ prauitatis.*
15 *Rectores ciuitatis in causis vbi cognoscunt an ordinarij dicantur.*
16 *Rectores ciuitatis impediti, an possint substituere.*
17 *Assessores iudicum ordinariorum an aliquam iurisdictionem habeant.*
18 *Iudex iniuste vituperans litigantes, quia appellant, tenetur actione iniuriarum.*
19 *Iudex non debet pati se contemni.*
20 *Iudicis contempti officium si expirauit successor debet contemptorem punire.*
21 *Iudex tenetur libellos querimoniarū a partibus productos recipere, alias facit litem suam.*
22 *Timor Domini initium sapientiæ, vbi & quotuplex sit timor.*

SVMMARIVM.

Iudices creandi potestas Regi competit, vel illi, cui ipse specialiter commisit, & concessit, vel temporis cursu acquisiuit. Talesque in iudices creādi debent esse fideles, bonæ famæ, non auari, prudentes, mites, affabiles, & Deum maxime & eum, qui in officio ilo cos sublimauit, timere.

POrque aquellos. Is enim, qui a Principe, vel iure suo iurisdictionem vniuersaliter exercere, † ordinarius dicitur, prout ex textu nostro clare probatur ex verbis ijs, & sequent. ibi. *Que son llamados juezes, o alcaldes ordinarios para librar los pleytos.* Ecce ergo quomodo illi, qui sunt positi vniuersaliter ad lites dicendas, qui a Rege, vel ab illo, cui ipse concessit vel temporis cursu acquisiuit, electi sunt, ordinarij dicuntur, & vocantur. Et probatur idem in l. more maiorum cum l. sequenti. ff. de iurisdictio. omni. iudic. & l. 1. titu. 4. parti. 3. & tenet Cassaneus, in consuetud. Burgun. titul. des iustices. rubric. 1. num. 102. fo. 20. Eo enim ipso, quod alicui committitur vniuersitas negotiorum per habentem † potestatem concedendi, censetur creatus ordinarius iudex, nisi expresse dicatur in commissione quod delegantur sibi causæ, vel quod facit eum delegatum quia tunc esset delegatus ad vniuersitatem causarum secundum Alexan. relatum & secutum per Maranta, in pract. 4. par. dist. 5. de ordinam. & de leg. numer. 2. pagin. 118. in paruis, vel ex verbis alijs ipsius commissionis constaret eum delegatum creare. Et ideo diximus vniuersaliter. Nā si vnam causam, vel decem committat Rex † Princeps, vel Episcopus, & qui potestatem habet iudices creandi, non committitur vniuersitas terræ, vel prouinciæ & negotiorum. Ideo delegatus non vero ordinarius est censendus talis iudex, secundum Hostiensi. in summa, titul. de potestat. iudic. del. §. quis delegare colum. 2. qua ratione si committantur alicui omnes causæ, † quæ possunt verti inter Titium & Seium, quia hæc commissio

HARVOBLIOTEKA OHY IM. M. HRUŠEVSKOHO

missio generalis est quoad illas causas, non vniuersalis quoniam solum territorium facit eam vniuersalem, talis non dicetur ordinarius iudex, secundum Baldum subtiliter, in l. à iudice. num. 4. C. de iudi. & ibi Salicet. & per Hostien. vbi supra, secus, secundum Baldum si committantur causæ omnes castri dirupti. Et hanc communem testatur opinionem Alexand. in l. solet nume. 9. ff. de iurisdictio. omnium iudic. faciuntque dicta supra in rubrica huius tituli, in gloss. 2. in quæstione illa quomodo ordinaria an delegata videatur concessa iurisdictio. Et in hoc casu secundum Baldum, vbi supra est notandū, quod differunt generale, & vniuersale mandatum. Nam controuersa est opinio, num delegatus cum limitatione personarum dicatur † delegatus ad vniuersitatem, vel an ad generalitatem causarum Bartol. enim in l. legatus. ff. de offi. proconsul. ad vniuersitatem causarum delegatum cū vocat. Alij autem, scilicet. Socinus in l. more, numero. 41. ff. de iurisdiction. omnium iudic. & Felinus. in capitul. super quæstionum. 6. si vero, column. 1. de offi. dele. ad generalitatem causarum delegatum vocauere, quasi, secundum Baldū, vbi supra sit differentia in hoc casu inter generale, & vniuersale. Oroscius tamen, in dicta l. legatus, numero. 10. & 11. colum. 438. probabiliorem sibi videri, inquit Bartoli opinionem, quasi nihil interfit tempora quantitates, loca an personæ limitentur. l. qui fuere. ff. de statu homi. l. vinum. ff. si certum pet. Sed ij quibus cum limitatione temporis vel loci, vel quantitatis causæ committuntur, delegati ad vniuersitatem causarum dicuntur, secundum Oroscī. vbi supra. Ergo & ij, qui cum limitatione personarum cum a persona ad tempus, & econtra, & a persona ad locum, & econtra argumenta procedant, secundum Euerardum, in locis a persona ad tēpus, & a persona ad locum, & econtra. Nisi dicamus, quod quia magis in vniuersum committuntur negotia cum limitatione tēporis, vel loci vel quantitatis. Nā licet tēpus vel locus, vel quātitas limitētur plura possunt esse negocia, quæ tūc succedere possunt, & omnia in illo tēpore occurentia, vel loco, vel in illa quātitate, vel tempore vniuersaliter cōmittuntur, & datur prouincia, vel territorium in vniuersum, licet cum temporis limitatione: ideo potest tunc dici ad vniuersitatem causarum delegatus. Sed cum committuntur limitatione personarum non potest dici vniuersitatem concedi, quia limitatæ sunt personæ, cum quibus agendum est: neque tunc territorium, aut prouincia, aut castrum committitur. Ideo tunc potius dicendum committi generalitatem causarum, & sic causas generaliter inter ipsas personas limitatas occurrentes, non vero vniuersaliter, & ea ratione ad generalitatem causarum delegatum dici, prout videtur considerasse Præpositus in cap. cum causam, num. 1. extra de appellat. & sic differre generale, & vniuersale. Hæcque multum deseruire possunt ad quæstionem illam num, scilicet, delegatus, † ad vniuersitatem causarum ordinarius dicatur & propter differentias inter ordinarium, & delegatum per Doctores proposita erit vtilis quæstio. In qua glossa, in capitulo statutum §. insuper. verbo, moderatas de rescriptis, in 6. & gloss. 1. in l. fina. C. de iudic. dicunt quod dicitur ordinarius. glossa tamen dicto cap. cum causam, de appellationib. contrarium affirmat, scilicet, quod non est ordinarius, sed ordinario similis, & ei æquiparatur, instar

instarque ordinarij habetur, quā sequitur Alexand. in l. more, num. 26. ff. de iurisdictione omnium iudi. ū, & Auend. cap. 23. præt. nume. 10. libro. 2. & reperio relatum in libris meis Claudium Canticulam. in cap. 2. nu. 9. de offi. ordi. hanc magis cōmunem asserentem. Nondum tamen vidi cum, quia nondum reperi librū hūc. Et operabitur hoc scire, ad hoc quod sicut ordinarius non potest in totum a se abdicare iurisdictionem, vt in rubrica huius tit. diximus, ita & neque iste delegatus ad vniuersitatem causarum, cum ei æquiparetur, secundum Præpos. in c. cum causam num. penult. in fine de appel. infertur etiam ex supra dictis, quod cum 7 vicarij † Episcoporū sint electi ab ipsis Episcopis, & insimul ad vniuersitatem causarum ordinarij dicuntur, secundum Alex. in l. more. nu. pen. ff. de iurisd. omnium. iudi. & Couarru. lib. 3. variar. c. 20. nu. 4. & Maran. in pract. par. dist. 5. nu. 9. &. 13. pagin. 120. vbi nu. 14. cum. 2. sequen. hoc limitat duobus modis, quanuis Alcia. in rubric. extra, de offi. ord. nu. 23. & 24. verius esse dicat contrarium. Et an vicarij tales possint alium vicarū 8 † substituere, vide per Marantam. vbi supra. numer. 22. pag. 124. vbi inquit quod non ex tex. in. c. cleros. de. offic. vic. not. glos. in. c. 1. verbo. ipsius de offi. vica. in. 6. & Auend. c. 5. præ. 10. nu. 5. vers. 1. & 2. libr. 1. Nisi causa infirmitatis vel absentiæ ad modicū tempus secundum Maran. vbi supra, vel quia habet mandatum substituendi, & an sicut honor exhibetur Episcopo, ita & eius vicario, vide Alcia. vbi supra nu. 26. & 27. Sed an vicari' vel locum tenens correctoris alicuius loci dicetur ordinarius, vel delegatus, & in hoc. Alex. in. rubri. ff. de offi. eius. cui mād. est iur. inquitq; est delegatus & eum refert Marian. vbi supra. nu. 17. pag. 122. Ipse. tū. Maria. ibidē optime distinguit, scilicet q; si hic locū tenens, & correctoris secularis vicarius per ipsum correctorē substituatur in casu a iure permisso, puta absentiæ vel infirmitatis causa, quo casu licet cum substituere, vt. l. 4 infra eo. & l. 6. ti. 5. supra isto lib. tūc ordinarius dicitur talis locūtenens. & idem dicēdū est quoties princeps dedit potestatem substituendi, & nominandi locum tenentē hunc. Quia cum tūc omnia nostra faciamus, inquit Rex, quibus autoritatē nostram impartimur vt. l. 2. C. de ver. iur. enucle. c. si apostolicæ de præben. in. 6. tūc substitutus ab illo correctore, & sic locū eius tenens ordinarius dicetur secundū eund. Maran. vbi supra. nū. 18. & Aued. c. 3. præt. nu. 2. lib. 1. Et cūiam per tex. in. l. 10. tit. 5. supra isto li. correctoribus & Præsidibus prouinciarū, & territoriorum iubetur prouisiones eis datas, vt habere possint & habeant locūtenentes & vicarios in locis & ciuitatibus vbi præsunt, & sic potestatē habēt substituendi ab ipso Rege. Merito quod iā indistincte in regno nostro locum tenētes, & vicarij correctorum ordinarij dicātur & vt tales procedunt in causis omnibus, & negociis contingentibus, & ab eorum sententiis non ad ipsum correctorem, sed ad Regem, & eius curiā & cancellarias appellatur prout & tenet Couar. lib. 3. vari. cap. 20. nu. 4. quanuis glo. 1. in. l. 2. tit. 4. pa. 3. aliud indistincte teneat. Vnde iā prout alio in loco diximus æquales sunt ipsi correctori & ab eo nō possunt absq; causa remoueri, & inter eos est locus præuētioni quanuis possit corrector se in eadē causa intromittere, nō tū cā amouere prout hæc & alia inquit Auen. vbi supra nu. 2. & 3. & secūdū eū ibi habēt ij locū tenētes merū & mistūm perū & iurisdictio

BIBLIOTECA OHY IN LIBRUM

risdictionem ordinariam, prout & tenet Maranta, vbi supra num. 20. & 21 licet secundum eum ibi, num. 22. vltimum suplicium imponere nō possunt. Cuius tamen contrarium vti, & practicari videmus. Nam & ipsi soli locum tenentes condemnāt in vltimi supplicij pœnam, prout in lege. 10. tit. 5. supra isto libro nume. 1. &. 2. diximus. Non tamen posset ipse locum tenens alium loco sui susli
10 tuere† quanuis impeditus, vel infirmus esset, quandoquidem correctori ipsi facultas datur ponendi loco sui hunc tenentem, & quia esset alias procedere in infinitum secundū Auend. vbi supra num. 5. Quod tamen intelligo, nisi & ipse corrector locū tenenti concesserit facultatem substituendi, vel articulum non iurisdictionalem committeret, puta nudam testium examinationem, prout supra in rubrica huius tituli diximus, vel vnam causam, aut duas, prout quotidie fit, non vero totas. Tradit que Auenda. vbi supra, num. 1. vel ob modicum tēpus. Imo & articulum etiā iurisdictionalem aliquando committunt ij locum tenentes, puta dum cō mittunt receptionem, & examinationem testium quotidie ruralibus iudicibus, & hoc quia sic consuetum est quia ordinarij dicuntur. Si vero correctori non esset potestas commissa ponendi locum tenentem, & nominaret eum in casu a iure prohibito diceretur talis locumtenens delegatus non vero ordinarius secundum Marantam in dicto numero. 17. Sed an corrector, cui a lege, vel Rege potestas datur nominandi, & ponendi locum tenentem, poterit ponere & nominare duos† siue insimul eos nomi
11 ner, siue vnus hodie, alium post quatuor, aut plus dies absque primi reuocatione, & videbatur dicendum, quod non, saltim in secundo casu cum primo iam nominato, alius deinde, & non insimul nominatur per correctorem ipsum, cum ex secunda nominatione fiat præiudicium primi locum tenenti, & quædam irrogatur iniuria. Hoc tamen non obstante teneo contrarium, imo quod poterit duos locumtenentes insimul ponere, & nominare, vel vno nominato, alium post nominare licebit, & hoc argumento textus in dicta lege. 10. quæ in plurali loquitur. ibi. *Tengan sus tenientes*. Et quia, qui potest eligere vnum, potest & duos eligere, secundum textum in. l. vr. um ex familia. §. si duos, delegan. 2. & ibi. Menesius. Et hoc dum modo sit necesse secundum eligere. Alias enim absque necessitate & sic absque causa nō esset licitum primo iam electo locum tenente, alium postea eligere, si ille primo electus esset sufficiens populo & idoneus. Aliter enim esset iniuste iuribus suis primum locumtenentem per secundi appositionem grauare, & preiudicium ei inferre, forta sisque primus locum tenens officiū illud non acceptasset, si alium eligēdum locumtenentem sciret. Nam si absque causa reuocari locumtenens non potest, per eius correctorem, neque in parte ei præiudicari. Nam & sic videmus, quod delegatus reuocari non potest, vt alij† detur commissio secundum Oroſci. in. l. & quia si. de iurisdiction. omnium iudicum col. 561. numero. 18. cum. 2. sequēt. Et hæc vera mihi videtur, sed qui maius otium habuerit latius videbit: sed
13 an si corrector moriatur † durāte officio poterit eius locumtenens illud exercere, dicendum est quod non, nisi per populum eligatur secundū Couarruu. in pract. cap. 4. nu. 3. in fine cum sequent. Et notandum quod quanuis vicem alterius gerens proprie ille dicatur, qui in locū de mortui

tui, vel impediti substituitur prout communem testatur opinionem Oroſc. in rubrica nume. 7. col. 492. ff. de offi. eius cui mand. est iur. tamen & positus & electus per correctorem in principio sui officij locum & vicē eius gerens communiter nominatur
14 & vocatur. Sed an autores rotæ, † & inquisitores hæreticæ prauitatis ordinarij dicantur, vide Alexan, & doctores in l. more. num. 18. & 44. ff. de iurisd. omnium iudicum, & Sima. de institutio. catholi. tit. 34. nu. 14. &
15 & Alciat. in rubrica extra de offici. ordinar. num. 19. vbi num. 20. declarat quid in auditoribus curiæ. Est tamen in propositum nona & singularis quæstio, num decuriones & rectores ciuitatum in causis† vbi cognoscere de iure possunt, puta cum iudex ordinarius recusatur in causis criminalibus, pro vt l. 1. titu. 16. lib. 4 infra disponitur, vel cum per viam appellationis cognoscunt in causis decem mille maraperinorum, prout in l. 9. titu. 18. infra lib. 4. vel casu l. 1. titul. 13. lib. 4. an erunt ordinarij & tales dicendi sint, an vero delegati, & in hoc dico quod in casibus in quibus rectores & decuriones ij adiunguntur ipsi ordinario, ordinarij dicuntur cum a lege prout in dictis casibus ipsi adiungatur ordina
16 rio secundum Paul. & doctores in authen. si vero. C. de iudic. & Auenda. cap. 23. præt. num. 14. versi. vel aliter lib. 2. & curiam Pisanam lib. 2. capi. 18. versi. item si in causa criminali, & addito. Abb. in cap. 1 num. 5. litera C. in medio de noui oper. nuntia. Cum autem ipsi rectores non adiunguntur ordinario, sed datur eis potestas procedendi in aliqua causa prout in casu dictæ l. 1. tit. 13. libr. 4. infra de legati non vero ordinarij erūt, ad vniuersitatem tamen causarum, cum eis latissima commissio fiat, vel in genere subalterno cum limitatione temporis, loci, vel quantitatis, ex dictis per Oroscium in d. lege legatus num. 10. colum. 438. ff. de offic. proconſ. Item & quia hoc in casu nullam a se iurisdictionem habent, sed a lege, & sic delegati sunt dicendi, quia delegati nullam a se propriam iurisdictionem habent secundum Marā. vbi supra num. 4. Item & iudex datus a lege æquiparandus est iudici dato a principe, nam princeps est lex animata exequens legem inanimatam, & ab eo leges potestatem habent, secundum glo. 1. in cap ab arbitris de offi. delegat. in sexto. In iudice tamē dato a principe cum limitatione dicta absque territorij concessione id est dictum in hac glos. dati delegatā non vero ordinariam iurisdictionē, ergo & idem dicendū in tali iudice dato a lege, & sic a sententia decuriones ipsius ciuitatis ad Regem appellandū est, quia cum secūdum formā iuris datis sint, & sic dict. l. 1. titul. 13. libro. 4. infra ad ipsum iudicem a quo potestatem habent recurrendum est secūdum glossam. 1. in dicto. capi. ab arbitris. Sed ad decuriones, & rectores isti si impediti ex aliqua iusta causa fuerint, delegare iurisdictionem poterunt & dicendum videtur, quod sic † si iuste impediti fuerint, prout in terminis nostris videtur tenere Didacus Perez in. l. 1. tit. 5. libr 3. ordinament. col. 974. in principio. Nunquam tamen vidi, sed potius contrarium, non enim ipsi substituunt, sed si impediti sunt, ita vt iudicature assistere nō possint. Decurionum collegia loco impeditorum nominant alios ad partium petitionem sic petentium. Decuriones enim tenētur perse seruire officio decurionatuum neque substituere possunt, secundū Auend. c. 3. prætorum, num. 5. versi. mul-

multi in sunt libro.1.& sic ipsi recto
res impediti non substituunt, neque
nominant in suum locum alios, sed
totum collegium vt dictum est, pro-
ut & repeto in lege.4.num.3.infra
eo, sed an totum ipsum rectorum col
legium poterit aliquem loco sui sub
stituere, dicemus Deo volente in l.4
infra eo. Sed an assessores iudicū or-
17 dinariorum habeant aliquam †iurisdictionem, vide doctores maxime O
roscium, in rubric. ff. de offi. assesso rū:

Nolos puede poner otro. Omnis enim
iurisdictio plenaria radicata est in
principe, vt probatur in .l.1.ff.de cō
stitution. princip. & diximus latius
in lege.3.tit.5.supra isto libr. & vltra
ibi allegatos, est etiam de hoc viden
dus Maranta, in practi.4.pa.disti.5,
num.3.pag.118.in paruis, & Hostiē.
in summa tit.de offi. ordina. §. quis
possit constituere, & Didacus Perez
l.1.tit.1.glo.1.col.755.lib.3. ordin.
& Auend.cap.1.prætorum nume.7.
cum.3.sequent.lib. & idem Didacus 18
Perez.in l.8.tit.14.lib.3. ordin.col.
1268.in fin.cum sequen.vbi allegat
plures doctores, ponentes quæ Re-
giæ Maiestati competant

O a quien ellos. Solus enim Rex Ca
stellæ potest priuilegium in suo Reg
no cōcedere, vt alquis particularis,
seu vniuersitas habeat potestatē eli-
gendorum iudicum, vt est text. in.l.
2 tit.4.p.3.& tex.in l.3.titu.5.supra
isto lib. tradit Auenda.capit.1.Præ ti
num.9.versi.secundum.lib.1. Et tunc
isti electi ab eis, quibus princeps cō-
cessit ab ipso Rege censentur ele
cti, secundum Afflict.in consti. Si-
cil.libro.1.rubri.48.num.8.9.&.10.

En el titulo de las prescriptiones. Qui
est tit.15.lib.4.infra sub l.prima, vbi
fauente Deo late dicemus, & aliqua
in lege.3.tit.5.supra isto libro.

Leales. Vt lex.10.titul.5.supra isto
lib. etiam dispositum est vbi & aliqua 19 Non enim debet iudex† pati se cō-
diximus, & est similis textus in lege temp.
3.tit.4.par.3.

Sin codicia. Quæ vt supra alias dixi-
mus radix est omnium malorum, &
non solum in iudicibus verum & in
Regibus secundum tex.in.l.4.titu.3.
parte secunda. vbi glo.in proposito
plura de auaritia adducit.

Que ayan sabiduria. Pro vt l.sequē-
te disponitur, vbi dicemus & con.l.
3.titul.4.par.3.& lege.18.tit.9.p.2.
& an illiteratus possit esse iudex.l.7
tit.18.infra lib.4. videbis.

Mensos. Nam, vt inquit Poeta chri
stianus Michael Verinus,

*Qui temere & præceps rabidas exar
sit in iras.
exercet semper limina iustitiæ.*

Iudex enim mansuete, & nō super-
be & aspere, audire & tractare debet
litigantes, ne deterreantur a petenda
iustitia, vt in.l. obseruandū. ff. de offi
ci. præsi. cui consonat. l.8.tit.4.p.3,
& .l.18.ti.9.p.2. ex quo infertur quod
iudex iniuste vituperans litigantes †
tenetur actione iniuriarū. l. nec ma-
gistratibus. ff. de iniur. l.16. tit. 9. p.7
vbi Greg. in.l.fi. Secundo infertur, q
iudex non potest incarcerare appel-
lantē a sententia sua, eo quod appel-
let, vt in.l. & in maioribus. C. de ap-
pel. & in.l. iudici. vbi lgo. ff. de iniur.
Vnde & nec potest propter hoc, par-
tē verbis male tractare, neq; iniuriare
vt in.l.22.& 26.tit.23. parte.3., nisi
appellans per verba injuriosa, & im
pura appellet, quia tunc posset ex-
traordinarie puniri ab arbitrio iu-
dicis, vt in lege, illud. ff. de appellation.
& ibi Bartolus, capite vt debi-
tus extra de appellation. & glossa pri
ma in dicta lege vigesima sexta, & sic
debet esse iudex mansuetus dum ta-
men ex hac mansuetudine non con
temnatur eius autoritas, secundum
dicta jura maxime dicta. leg. 8.

tem ni. Imo in quantum iudices pos
sunt tenentur obseruare honorem,
& dignitatem sui officii, vt in dict. l.
obseruandum. ff. de offi. præsid. & in
l.1. in principio. ff. de postulan. neq;
sedens in iudicio debet permittere
ad aurem loqui, neque litigante ad
inuicem rationes præpedire, secun
dum textum optimum in dicta lege
8 titulo quarto. p.3. Et ideo ex causa
possunt se se iudices partibus terribi
les ostēdere, secundum textum in. l. 22
1.C. ne rusti. advllum obsequi. deuo
centur libro.11. quem ad hoc nota-
uit Putens de syndicatu, verbo iudi-
ces, cap.7. incid. syndicantur etiam
officiales si concussionem. num.18.
fol.151.& iterum verbo compositio.
cap.6. hum.2. fol.230. Vbi & inquit
quod potest delinquēti dicere quod
soluat pœnam, vel se componat, &
contemnentem se debet iudex puni
re, quia offendit eum & Rem p. Et of
ficium iudicis contempti si finiatur
20 & expiret† debet successor in offi-
cio contemnentem punire, & si non
punit, tenebitur ad similem pœnam
secundum Cynum in.l.1. quæst.7. ff. si
quis ius dic. nō obtem. quem ad hoc
allegat Bonifacius in sua peregrina
legum partitarum, verbo iudex.

De buena palabra a los que vinieren.
Similis est tex. in l.3. titul. quarto. p.
3. Debent enim esse patientes secun
dum textum in.l.18. titul.9. p.2. &
faci.l.9.tit.3.p.2. ne forte litigantes a
petenda iustitia arceant & expellant
sed omnes benigne, & æqua lāce au
dire. Est enim puniendus iudex im-
patiens nolens audire part.2. Bald.
in rubrica. C. de pœna iud. qui male
21 iudic. nu.8. Teneturq; libellos † que
rimoniarum a partibus corā se pro-
ductos recipere, alias enim faciet li-
tem suam. Ex quo inquit Baldus in
l. mancipia, num.1. C. de seruis fugit.
quod vdit condemnari iudicē quē
dam, qui portauerat accusationem
sibi productam, & coram eo præsen
tatam ad cameram suam, nolluique
super ea procedere, & idem credere,
si querimoniam iudex recepit, tes-
testamen nolluit super ea produc-
tos examinare, & sic audientiam nō
debet iudex partibus interdicere.

Que teman a Dios. Initium enim sa-
pientiæ timor Domini est, & beatus
vocabitur vir, qui timet Dominum.
Absque timore enim nihil perfectū †
fit secundum textum in.l.8.tit.12.p.
2 Custos enim amoris timor dicitur
& absque timore nullus amor dari
potest, secundum textum in.l.15.tit.
13.p.2.& tex.in.l.3.tit.2.par.2.& ibi
glossa, & ideo in primis Reges filios
suos docere debent, vt Deum cogno
scant, ament, & timeant secundum
tex.in lege.9.titu.7.p.2. Plura nam
que bona ex Dei timore nascuntur,
quæ enumerat textus in.l.9.titul.12.
par.2. Timorque duo signa principa
lia habet, scilicet, quod primo de-
uiat a malo, timor enim Domini ex
pellit peccatum. Ecclesiast.1.& iterū
& secundo inclinat ad bonum, Dici
tur enim fac bonum, quia qui Deum
timet facit bona, nam timor Domi
ni quasi paradisus, secundum Floren
tinū in quarta parte suæ summæ theo
log.titu.14.c.1.vbi optima dicit de ti
more Dei.

Timorisque huius triplex est mo
dus. Quidam enim est timor filialis,
quo homo offensam Dei, quem dili
git, timet, & timet ab eo separari, vt
23. quæstione, 6. ex his prope finem,
& iste semper bonus, & sanctus est
iuxta illud Psalmi. Timor Domini
sanctus permanet. Alius vero est ti-
mor seruilis, qui causatur ex amore
sui, vnde quia pœna est detrimen-
tum proprij boni, homines eam ti-
ment dicto.5. ex his, & iste aliquan-
do est cum charitate, sicut cumquis

simul

BIBLIOTECA OHY IMPRIMERIA

simul timet,& propter pœnam,& propter culpam.& iste est timor initialis,quia est principium conuertendi de pœnitentia, distinction.2.sicut secta,de quo Florentinus,in dicta.4. parte,dicto titu.14.capitulo.5.& 6. Aliquando est absque charitate: & tunc semper est malus, non in se,sed quia a mala procedit radice, scilicet ab inordinato amore sui. Alius vero est timor mundanus,de quo per Florentinum, vbi supra, cap.2.quo homo disiungitur a Deo propeter mundana,quibus innititur tanquam fini. 16.quæstione.2.cap.1.post medium & iste timor semper est peccatum mortale. Si tamen in mundanis non constituerit finem,ideſt,non esset paratus facere contra Dei præcepeta; esset peccatum veniale: sicut cum retrahitur a bono,quod est de perfectione. Vel potest esse nullum peccatum,quando quis rationabilem causam timendi habet, secundum Alexãdrum,secunda secundæ.titu.de timore,prout hæc tradit Angel.de Clauasio in summa,verbo,timor,& Alphonsus a Castro.libro.4.Aduersus omnes hæreses, verbo,Christus,hæresi.9.folio.123.in magna&noua impressione,& iterũ in lib.14.verbo, timor Dei. Lex tamen nostra de primo timore intelligẽda est,cum in potiori & principaliori sensu semper lex loquatur. Et qui timorem illum habet abstinet a malo, & declinat in bonũ,vt dictum est,& probat dicta.l. 3.titu.4.par.3. Ideo quæ iuste lex nostra præcipit iudicibus,vt Deũ timeãt insuper etiam illos timeant, qui eos officio illo præposuerũt. Vereor tamen ne in iudicibus deturpetur hodie timor mundana amittendi quam Deũ timendi: & ideo plerũq; &ea,quæ timuerũt,euenisse,cuia mũdana amittũt, & animã cum illis aliquando. Nam cũ Deum præ oculis non habeãt,& ipsum offendere non timeant nihil boni faciunt,neque recte prout debent officia administrãt & hac de causa onerant conscientias, & operam & oleum perdunt. Nam vt Esaias.cap.10.inquit. Principes tui infideles.socij furum, omnes diligũt munera, sequuntur retributiones. pupillo nõ iudicãt,& causa viduæ non ingreditur ad illos. Alia quæ posset adduci in propositum nostri text. & iudicum qualitates, vide per Burgos de Paz, in.l.2.Tauri, num.24.vsque ad.90.& per Doctorem Heredia,in suo libello,vocato, Dechado de juezes, quos post hæc scripta vidi.

IN LEGEM Secundam

1 *Quoto tempore studuisse,& cuius ætatis debet esse iudex.*
2 *Lex nostra sancta & iusta ideo in conscientia seruanda.*
3 *Leges iustæ in foro conscientiæ obligant vt seruentur.*
4 *quilibet artis,quam profitetur sciens & prudens esse tenetur.*
5 *Iudex vt bene iudicet debet habere bonum practice intellectum æstimacionem,& rectam voluntatem ad bonam electionem personarum.*
5 *Iudex iudicaturæ insufficiẽs peccat illud acceptando officium.*
7 *Doctoratus indigne, peccat peccato præsumptionis.*
8 *Iudex vadens ad loca parcialitatum non potest salua conscientia euadere.*
9 *Corrector potest esse illiteratus,si literatum locum tenentem habet.*
10 *Inquisitor hæreticæ prauitatis cuius ætatis esse debet.*

SVMMARIVM.

Nullus

Nullus ad iudicandi officium est præficiendus, ni prius per decenium studuerit in iure canonico,vel ciuili, qualitatemque,& ætatem in præsenti institutas habuerit,sub pœna.

De Derecho canonico y ciuil. Supple,& insimul regias relegerit leges,vt probatur in lege.4.titul.1.lib.2. supra vbi diximus.principale in iudice requisitum est literarum cognitio, vt probatur in authentica de iudic. vbi glos. & doctores collatio.6.& in capite.1.vbi glo.de consanguinitate.& glo.impediment.in cap.scisciatus de rescrip.vbi Felinus late,verbo,illiteratus de rescript.l.3.titul.4. parte.3.& per Matienç.in dialogo relatoris.3.p.ca. 7. possunt aliqua videri,licet illiteratus possit esse corrector,vt infra numer.9. dicemus si locum tenentem literatum habet. & supra titulo. 5.in l.14. istius libri.3. diximus.

Por espacio de diez años y que ayan edad. Iure digestorum sufficiebat solum per quinquenium studuisse in iure ciuili,vel canonico, secundum textum in proœmio digestorum. §. &primo quidem anno cum sequen. Et ætatis secundum Azon, & Rofredum,ordinarius iudex debebat esse, ita quod attigisset vigesimum quintum annum;sed secundum Speculatorem sufficiebat puberem esse per.l. quidam consulebant.ff. de re iudicata vbi Bart. & Angel. intelligebant, quod maior decem & octo annis poterat esse iudex ordinarius secũdum glossam Gregorianam,quam & non aliam semper allego,in.l.5.tit.4.p.3 per quam legem,& per.l. infra proximam solum requirebatur in iudicibus ætas viginti annorum. Hodie tamen per textum nostrum omnia hæc decisa extant, scilicet quod is, qui iudicis officium exercere debet, siue sit delegatus,siue ordinarius,cũ nullum officium iudicandi lex nostra excludat, & in vtrisque ijs iudicibus titulus noster loquitur, prius debet studuisse in aliqua ex vniuersitatibus approbatis per decenium,& esse ætatis viginti & sex annorum. Et lex nostra tanquam nouior obseruanda est & eam hoc allegat glo.d.l.5.& Auẽda.in cap.3.Prætorum num.5.versi. item,quod per decenium lib.1.& Auiles.c.4.pretorum,verbo pragmatica,nume.1.fol.101. & prius in proœmio,verbo qualesquier, nu.7.folio 11.& Anto.Gom.l.2.Tauri, & Did. Perez.in.l.4.tit.15.lib.2.ord.& glo. 1.& in.l.3.tit.22.in l.2.ord.col.700 per totam,vbi & inquit quod etiam debet relegisse leges nostras regias vt in glo. 1. huius nostræ legis diximus,& sic esse obseruandam nostrã legem,testatur etiam ille doctor Heredia in suo libello,dechado de juezes.fol.58.cum sequẽ. aliquibus. Et decisi nostri rex.& rex.l.4.tit.1. lib. 2.supra si seruaretur nimis Regno salubre esset secundum Auiles,& Auẽda, vbi supra,sed plerunque videmus quod legum ignari, & insipientes officium iudicandi assumunt, per pecuniam,amorem, vel preces, & dona potius,quam per tramites iustitiæ,& iuris iudicantes,& voluntates suas sequentes omnia arbitraria esse dicentes. De quo iure optimo dolet per maxime Hippoly.vt in rubrica: nu. 383.ff.de fideiussor. remedioque opus esset,non est enim satis Regẽ supremos iudices in cancellariis habere,qui ius,& iustitiæ merita, & penetrant & exercent,sed & in ipsis popularis particularibus iudices eligẽdi essent,qui præuio examine demonstrationem sui facerẽt,& in scientia,moribus,&

ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

ribus, & vitae essent approbati, & in practica in aduocationis officijs essent versati, vt inquit Iurisconsultus, in authent. de iudic. in princip. colla. 6. & inuitis & non petentibus officia prouiderentur, & cōpellerētur
2 si esset opus. Mitorque quod cum † lex nostra &. d. l. 4. sint sanctæ, iustæ & honestæ, & communi publicæque vtilitati vniuersæ Reip. conuenientes & ideo in foro conscientiæ seruandæ secundum Minchacam. tom. 1. de successio. creatione. §. nu. 13. in fine, leges enim ciuiles iustæ, & honestæ †
3 quæ neque a iure canonico, neq; ab Ecclesia reprobantur in conscientia obligant secundum Couarru. in cap. cum esses num. 6. de testament. & in regula peccatum. 2. par. §. 3. col. fina. & Anton. Gom. l. 1. Tauri. num. 3. & Didac. Perez. in. 10. q. proœmiali ad leges ordinamenti, & nouissime Burgos de Paz in. l. 3. Taurinu. 142. cum seq. ita inuenies nouellivt ita dicam officium iudicandi assumunt, & acceptant, nullo requisito nostratū legum bene peracto, sicut si vniuersum ius ciuile & regium studissent, non considerantes detrimentum cōscientiæ suæ paratum, cū scire debeāt contra conscientiam ædificare, qui habilem, & sufficientem se reputat, & asserit ad officium, ad quod ius, ipsum inhabilem, & insufficientem reddit. Ideoque vnusquisq; se ipsum probet, vt officium assumat, & accepter, ad quod exercendum de iure, & de facto sufficiens & idoneus sit. Aliter enim conscientiam suam onerat, vt
4 remissiue tradit Nauarro in manuali. cap. 25. num. 12 Quilibet enim † artis, quam profitetur sciens, & prudēs esse tenetur, alias enim erit in culpa l. 2. §. Seruius Sulpitius. ff. de origine iuris. l. idem. iuris. §. 1. ibi, neque videtur iniquū si infirmitas culpæ annumeretur, cum affectare quis nō debeat id in quo, vel intelligit, vel intelligere debet infirmitatē suam alicuius periculosam futuram. ff. ad l. Aquiliā vbi notat, & inquit Baldus non debere equum ascendere, qui nescit equitare, ad quod optime alludit illa pulchra decisio textus in cap. 1. de re iudicata in. 6. & tex. in. l. 6. tit. 4. par. 3. alludit etiam id quod tradit Abulensis Deuteronomij. fol. 51. col. 2. litera. C. & litera. D. dicens, quod duo sunt necessaria ad iustum iudicē, scilicet agnitio iustarum legum, & bonitati conscientia. Et hoc est, quod inquiunt Bart. & Baldus in. l. 2. C. de sent. ex breui. recit. quod bonus iudex debet habere in mente duos sales videlicet scientiæ legum, & secure cō
5 scientiæ. Vnde & iudex vt bene iudicet † debet habere verum intellectū quantum ad practicam æstimationē & rectam voluntatem ad bonam electionem personarum, pront etiam inquit optima lex. 18. tit. 9. par. 2. Debet insuper habere quandam animi constantiam, & vim, vt ipse iudex sit fortis animi, non formidans iudicare, & executionem mandare sententiā propter aliquam personam, & cogat omnes in virga ferrea secundum eundem Abulensem, qui dictis verbis vtitur, super Exod. 1. tomo. fol. 97. colū. 3. literis. C. & D. quod passim deficit in iudicibus secundum eum ibi quibus dicitur Ecclesiast. 7. Noli effici iudex, nisi virtute valeas vitia co
6 rigere. Ex quo infertur, quod iudex † se cognoscens formidolosum, & nō potentem vitia corrigere, si procuret, & velit effici iudex, aut si libēter suscipiat iudicaturam oblatam peccat, quia illud suscipit ad quod inhabilē cognoscit, & hæc est maga culpa vt diximus, & notat Abulensis. d. col. 3. litera. D. & probatur in. l. 5. tit. fin. par. 7, in huiusque illationis fauorē facit glo. cōmuniter recepta in clement.

ment. 2. de magist. verbo honorē, di 9
cē. q. persens † seu recipiens gradum
7 doctoratus, sciens se esse illo indignū peccat peccato presumptionis, quāsequuntur ibi cōmuniter doct. & Abb. in c. cum in cunctis in princ. nu. 4. de elect. & Syluest. in sum. verb. doct. q. 4 & Caieta. in verbo doctor in fine, asserentes esse peccatum mortale & sequntur etiam eam Arch. & Præpositi. in. c. 1. 48. distinct. Ergo & in similiter peccauit iudex præsumptionis peccato, si indigne aceptat officium secundum Florent. & Nauar. per Burgos de Paz. l. 2. Tauri num. 90. 91. 92 sed quis hæc considerabit, & laudabimus eum? Ideoq; hæc maxime attendenda, & consideranda sunt. Præsertim cum iudices eliguntur ad gubernandas ciuitates, & loca, vbi partialitates adsunt, in quibus quidem idoneitas maior in iudicib⁹ requiritur. Et adhuc tunc, vt inquit Bal. in. l. fi. C. de pœ. iudi. qui male iudi. pote
8 states, qui vadunt † ad loca partialitatum, nō possunt salua conscientia pertrāsire. Ex quibus clare patet qualiter quis, neque in iustitia neque in conscientia potest officium iudicandi acceptare, ni prius ætatem, & alia a nostro text. requisita adimpleuerit ante officij acceptationem. Nā qualitas aliquem admittens, vel excludens ad alicuius officij administrationem debet adesse tempore acceptationis officij secundum tex. c. post cessionem, & probatio. & ibi Abb. num. 10. & Deci. 5. & eundem Abb. in. c. cum incuntis. §. inferiora, num 10. & 11. de election. Felin. in. c. cā te, nu. 18. de rescrip. Bar. in. l. vsus fructus nu. ff. stipu. seruorum & alibi diximus. Et ideo iudicandi officium sumens diligentia nostri tex. non perfecta tenetur ad damni restitutionē propter hoc ab eo illati, secundum Burg. de Paz in proœmio legum Tau
ri num. 180. Est † tamen notandum quod inquit glo. in dicta. l. 5. titu. 4. par. 3. quod lex nostra procedit, quoties acceptans officium tale, debet ip se processus expedire, & determinare, secus vero si debet habere locum tenentem aut assessorem aliquem literatum pro causis decidendis, prout habēt correctores ciuitatum, qui plerumque sunt milites illiterati, in eis enim nulla iuris scientia requiritur, sed in locum eius tenente sic. Ad huc tamen tunc in correctore requiritur animi constantia, & fortitudo, ad reprimendum superbos, & castigandum delinquētes, quilibet ij sint. Et si se inbecillem, & impotentē ad vitia oprimenda repererit corrector talis desistere ab officij procuratione in scientia tenetur.

De veynte y seys años. Et sic declarabis verba legis proximesequentis ibi

Mayor de veynte años. & l. 5. titul. 4. part. 3. vt maioritatem hanc viginti annorum ad viginti & sex extendas annos impletos. Et hoc est quod voluit lex sequens dum maiorem viginti annorum iudicem requisiuit. Aliter enim esset nostræ cōtraria, & per consequens per nostram tanquam pernouiorem corrigeretur, quod dicendum non est, sed declaranda potius, vt diximus. Neq; sufficit dicere legem nostram in ordinario iudice loqui, illam in delegato, nam lex nostra generaliter loquitur. Et itidem lex sequens ordinarium, & delegatum parificat quantum ad ætatem illam maiorem viginti annorum. Ergo necessario declaratio dictadebet fieri tam quoad delegatum, quam quoad ordinarium. Nam quoties lex noua corrigit, vel declarat aliquē ex casibus æquiparatis per legē antiquam censetur, & alium casum æquiparatum itidem corrigere, vel declarare, prout dicemus Deo volē-

HAYKOBA БИБЛИОТЕКА ОНУ ІМ. І. МЕЧНИКОВА

te in l. 5. Tauri, vbi doct. quæ est l. 4. tit. 4. lib. 5. infra. Item & quia lex nostra non solum generaliter, verum & geminatiue loquitur, ibi, *Officio, ni cargo de justicia*. Ergo in omni iudice est intelligenda, præsertim attẽta rubrica, sub qua situatur, quæ in ordinario, & in delegato loquitur, & tũc verum est hoc in delegato ab inferiori a principe, nam in delegato a principe minor ætas viginti & sex annorũ sufficit prout in lege sequenti clarissime probatur ibi, *Por comission nuestra*. Dũ tamen princeps hoc faciat, vt patet ex sequent. verbis ibi,

Sabiendo no ser de aquella edad, quasi tunc dispensare censetur, & de iure ciuili, quæ ætas in iudice requirebatur vltra alios tradit Cassaneus in cõsuetud. Burgund. tit. de iustices, rubr. 1. §. 6. nu. 12. fol. 63. & reperi post Olan. in concor. Antinc. in correctione legum partitarum ad finem concor. posita nu. 22. sic declarantem.

Por lo menos. Per verba hæc intelligendum est, viginti & sex illos annos completos esse debere tempore acceptationis officij. Inquisitor tamen hæreticæ prauitatis † cuius ætatis debet esse, vide per Simanc. de institut. cathol. tit. 34. numer. 12. & 13.

IN LEGEM tertiam.

1 *Delegatio facienda est in delegantis sub iectum.*

2 *Minor etiam. 18. annorum, maior tamen. 14. potest in delegatũ per principem, vel per partes eligi.*

3 *Minor. 14. annorum etiam ex partium consensu non potest in iudicem eligi.*

4 *Præsentans, vel nominans aliquem ad aliquod officium præsumitur eius qualitates scire.*

5 *Iudicatum per iudicem ante quam iuramenta facienda faciat nullum est.*

6 *Hodie iure nostro sufficit semel præconizari syndicatum.*

SVMMARIVM.

Quæ iuramenta ordinarij & delegati iudices facere, & quas fideiussiones de stando syndicatui præstare teneantur, & cuius sint eligendæ ætatis declarat lex nostra.

Veynte años. Declara, vt l. supra proxima glo. veynte y seys años.

Que es puesto por mano del ordinario. Hic est tex. clare probans, q̃ iudex ordinarius potest delegare causam aliquam ex contingentibus, & vertentibus coram eo, prout in glo. rubricæ huius nostri tituli diximus, & tunc talis delegatus per ordinariũ & sic per inferiorẽ a principe debet esse maior viginti annorum, secundum tex. hic, & secundum legem præcedentem, maioritas illa constituitur ad viginti & sex annorum adminus, prout ibidem dixim.

Puede le apremiar. Similis tex. in l. 5 tit. 4. par. 3. vbi glo. super ijs verbis, & in l. 2. eiusdem tituli, & partitæ in glo. 2. dicebat cortigi his attentis dictum Abbatis contrarium dicentis in cap. cum vtcissimum extra de officio delegati.

Tiene jurisdicion. Hic est text. probans quod, vt delegatio fieri possit per iudicem † aliquem debet delegari in hominem deleganti subiectum, & de suo territorio, vt possit cogi acceptare delegationem, vt notat glo. in l. 1. C. qui pro suo iur. & in l. eum qui ff. de iurisd. omnium iudicum, & in l. 17. & 18. tiulo. 4. parte. 3. Valeret tamen cõmissio quãuis nõ sit subditus, si ille accepter, vt inquit Bal. relatus, & secutus per glo. c aun. in l. 2. tit. 4. par. 3. & Abb. per text. ibi in cap. pastoralis in princip. nu. 5. de offi. ordina. Et tunc secundum Bal. si acceptet potest coiudicare, sed si esset minor viginti annorum non posset cogi acceptare, etiam si esset suæ iurisdictionis, vt est tex. hic, ibi, *Però si fuesse menor*.

Pero si fuesse menor de veinte años. Similis in dicta l. 15. tit. 4. parte. 3. Hæc tamen sicut & superiora prima verba legis nostræ debent intelligi, & declarari, secundum quod in lege supra proxima diximus in glo. veynte años, vt referantur ad viginti, & sex annorum implementum. Nã cũ delegat⁹ ab inferiore a principe quis esse non possit, nisi & viginti sex annos habeat impletos ex lege supra proxima, merito quod vt verificentur verba nostri text. sint intelligẽda de minore viginti sex annorum, qui quidẽ nisi subditus sit delegantis, cõpelli non potest acceptare delegationem, ita quod quantuuis esset maior viginti annorum, si tamẽ esset minor viginti & sex compelli non posse acceptare iurisdictionem delegatam ab inferiore a principe, etiam si subditus esset delegantis, vt sic minoritas viginti annorũ, quoad hoc in nostro textu requisita debeat extẽdi, & ampliari, vsque ad viginti sex annorum minoritatem ex tex. in l. supra proxima, per quam hæc nostra declarãda est, vt sæpe dictum habemus

Comoquier que si el de su grado lo quisiesse hazer lo pueda hazer. Verficulus iste refertur ad legatum ordinarij inferioris a principe, & est limitatiuus præcedentiũ verborum, & legis supra proximæ, & ibidẽ & id circa hoc per nos dictorũ, scilicet q̃ quanuis esset tum habeamus delegatum inferioris a principe, etiãsi sit delegantis subditus, si minor est talis delegatus iuvigti annorũ secundũ l. nostram & secũdum l. supra proximam extendẽdẽ nostrã sit minor viginti & sex annorum cõpelli non possit delegationẽ acceptare, & eius iurisdictionẽ exercere, hoctamen est intelligendũ procedere, & verum esse quoties inuitus est cõpellendus, volens vero posset optime acceptare talẽ delegationẽ minor viginti & sex annorum, maior tamẽ decem & octo absq; vllius pœnæ incursu, & minor de Greg. Lopez in d. l. 5. ti. 4. pa. 3. legi nostræ simili, ad hæc non aduertisse, neque declarationem hãc considerasse, fortassis, quia sufficiebat legis nostræ mentionem fecisse.

No vale el uyzio que diere. Ponderãda sunt verba hæc, vt & delegans ad ea plurimum aduertant, ne inanes lites faciant.

Saluo si fuesse puesto. Quoniam tunc quantumuis sit minor decem & octo annorum admittetur ad delegationes per principem, vel partium consensum, sibi commissæ exercitium, & administrationem. Et hoc plus delegatus principis priuilegij, & prærogatiuæ habebit, quam delegatus ab inferiori prout considerabat, & asserebat glo. in l. quidam consulebant. ff. de re iudicata vbi Alex. nu. 2. eam doct. cõmuniter sequi affirmat, & Cassa. vbi supra n. 12. & pro ea habemus iam tex. nostrum. Id tamen intelligẽdum est, dũmodo princeps delegans notitiam habeat illius minoris ætatis vt probant verba nostri tex. ibi, *Sabiẽdo no ser de aquella edad*. Et insuper, dũ talis a principe delegatus minor decem & octo annorum maior sit quatuordecim annorum, nam si minor quatuordecim esset non posset † etiam ex partium consensu iudicare secundum tex. nostrum & Suarez allegatio. 12. fol. 145. in antiquis pag. 2. per totum, & ex tex. nostro col

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

ligitur hoc modo, scilicet ex versi. præcedenti ibi, *Aunque fuesse mayor de catorze años.* Nam cum ibidem assertum sit minorem. 18. annorum etiamsi maior si quatuordecim annorum non posse creari delegatum per inferiorem a principe, versiculus noster, saluo si qui est limitatus præcedentis, & exceptio debet esse de regula, est intelligendus iuxta verba, & sensum regulæ, vt scilicet quantumuis princeps possit cõstituere in delegatum, vel partes consentientes, minorem decem & octo annorum, debet tamen esse maior quatuordecim, vt exceptio sit de regula, & sic consideratus est tex. hic pro illa doctrina Suarez, & Pauli d. l. quidam cõsulebant, & ibi Alex. nu. 5. 5

Sabiendo no ser. In dubiũ tamẽ præsumendum videtur principem scire talem per eam electum & nominatũ in iudicẽ delegatum minoris esse ætatis, decem & octo annorũ, iã præsumitur †eius scire qualitatem & indigni 4
tatem, secundum Abb. in c. innotuit, nu. 9. & 21. de elect. & Rochum de iure patronat. verb. honorificũ. nu. 17. Nam in facto etiam alieno, quod quis indagare tenetur non præsumitur ignorantia, secundũ Abb. vbi supra, & Ias. in l. si res obligata nu. 35. delega. 1. Præsentans tamen, vel eligens aliquem ad dignitatem, vel officio tenetur indagare de vita & moribus, & ætate eligendi, vt apparet vltra alia per c. 18. sessio. 24. cõcil. Trident. de reformatione, ergo præsumitur scire, & per cor. sequens cum eo dispensare, ex dictis per Alex. in d. l. quidam consulebant, num. 6. & 7. ff. de re iudicata. Tamen quia lex nostra scientiam in principe requirit, oportet, quod de ea in prouisione mentio fiat, vel saltem constet ex prouisione quod princeps sciuerit ex dictis per Alexan. vbi supra nume. 10. & sequentibus aliquibus, & ex dictis per Suarez vbi supra.

Han de hazer juramento. Similis est textus infra scripta iuramenta ponẽs in l. 6. tit. 4. part. 3. vbi glossa alia iuramenta faciẽda per iudices descripsit, & auenda. capite. 2. prætorum numer. 3. cum pluribus sequentibus, libro. 1. vbi nu. 1. vers. & in tantum, inquit ipsemet Auenda. quod si anteaquã iuramẽta hæc præstiterit aliquid iudicauerint, totum quod iudicatum fuerit erit nullũ, † pro quo est textus in presenti ibi, *Y antes que Y sin.* Iisver bis eos inhabiles reddens ad iudicandum, & officium exercendũ ante iuramentorum horum præstationem. De quo & probat Baldus in l. priuatorum. C. de iurisdictio. omnium iudic. & Hostiensis in. capit. mandata, distinct. 2. de præsumptione.

Por sus personeros. Dum tamen iudices ipsi adsistant in loco vbi syndicatur per totos illos triginta dies syndicatui assignatos, vt probat text. & ibi diximus in l. 23. titul. 7. supra isto lib. & dummodo causa non sit criminalis grauis. Quia tunc nisi iudicis licentia per procuratorem nõ audiuntur tales iudices syndicati, prout ibidem in glossa, y dexaua procurador, diximus.

Vn pregon cada dia. Idem disponit textus in lege sexta, titulo quarto, parte tertia. Quod tamen non vtitur sed solummodo in principio residentiæ in loco publico datur vnum præconum, † & non aliud. Per illud enim ita publicum sit iudices syndicari intra triginta dies post illud sequentes, sicut si omni hora diei cuiuslibet publicaretur, & præconizaretur, præsertim cũ in quolibet iurisdictionis loco preconiũ etiã detur, & mittũtur tabell. per territoriũ ad publicandum 6

candum & recipiendum partiũ que relas vt in. l. 1. tit. 7. supra isto lib. disponitur, & iubetur fieri, & ita vtitur & praticatur, & affirmat Auil. in c. syndicatus, verbo pregonar col. 2. in princ. & glo. in d. l. 6. titul. 4. par. 3.

IN LEGEM quartam.

1 *Iudex substituere non potest, nisi in casu à iure permisso.*
2 *Delegare, vel substitutum ponere differunt.*
3 *Rector ciuitatis impeditus an possit committere alicui vocem suam.*
4 *Rectorum collegium an possit loco sui aliquem substituere.*
5 *Infirmitas multa habent priuilegia.*
6 *Iudex tenetur iudicare in loco maiorum nu. 9. 10. & 11. quid in aliis iudicibus.*
7 *Locus consuetus censetur in citatione expressus.*
8 *Ordinarius iudex potest citare absq; loci expressione, si consuetũ locum habeat.*
10 *Locus consuetus de consensu partiũ potest alibi trasferri.*
11 *Litigans an teneatur iudicem alibi quærere quam in loco iudicij.*
12 *Iudices seculares non ita, sicut ecclesiastici horam terminatam iudicãdi habent.*
13 *Substitutus debet esse eiusdem conditionis cum substituente.*

SVMMARIVM.

Iudicandi potestatem nemo habet, nisi cui princeps, vel populus habens ad id priuilegium vel forũ concesserit, vel ex partium conuentione, & compromisso, iudex que electus non 2
potest per substitutum deseruire, nisi in casibus hic expressis, & tunc substitutus debet esse idoneus, horaque, & loco hic declaratis lites dirimendæ sunt, & iudicia proferenda.

Ningun hombre. Concordat tex. l. 18. tit. 4. p. 3. & tex. in l. 1. supra eodẽ. Imo si quis absq; principis, vel illius, qui concedere possit iussu, & licẽtia iudicaret, crimen lasæ Maiestatis cõmitteret, prout alio in loco dictũ remanet. Locum tamen tenentes correctorum id facere possunt, prout in l. 10. ti. 5. supra isto lib. dixim⁹, & per nostrum tex. & melius dixisset per d. l. 10. id videtur concessum in correctionem. d. l. 18. vt nouissime inquit Olanus in concor. Antino. in correctione legum partitarum numero 24.

Otros substitutos. Similis est text. in l. 6. tit. 5. supra isto lib. vbi dixi in gl. 1. & in l. 10. eo. tit. & lib. alia etiã in proposito diximus. Omni enim iuri prohibitum est iudicem †loco sui substituere alium, nisi a iure reperiatur permissum, vt in authent. de collatoribus. §. ad hoc prohibemus, & in aliis ruribus allegatis per Maran. in practica. 4. parte, distinctione. 5. num. 19. pag. 123. in paruis. Sed nõne subdelegare ordinarius potest? Et posse in rubrica huius tituli dictum est, si ergo subdelegare potest, substituit contra nostri tex. dispositionem quid dicendum est? Et difficultati huic faciliter responderi potest, si cõsideremus multum differre, delegare vel substitutum ponere, †nam delegatione facta remanet nihilominus iurisdictio circa alia negotia non delegata penes ipsum delegãtẽ ordinariũ & de eis cognoscit, & põt cognoscere. Substitutione vero facta solum 1

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І. МЕЧНИКОВА

substitutus cognoscit & lites dirimit, quia in totum substituitur, & quia in totum iur isdictionem dare substitutum ponendo non licet regulariter & ex tex. nostro. Ideo in præsenti substitutio prohibetur nisi ex causa fiat expressarum in iure. Velmelius dici potest delegatum multum differre ab eo, qui vicem alterius gerit, & sic in substitutum nominatur, & ponitur. Hic enim scilicet vicem gerens, & substitutus in locũ de mortui aut impediti substituitur, ordinariamq; iurisdictionem habet, quæ quidẽ desunt in delegato, quia non impeditus, vel vinus delegat. Delegatus ille iurisdictionem habet delegatam & ideo quanuis delegatio fiat, dici ex hoc non potest substitutionẽ factã esse. Et sic cessat difficultas ijs modis, quibus ita dissoluit eam doctor Oroscius Pinciæ olim auditor in rubrica nu. 7. col. 492. ff. de officio eius, cui manda. est. iur. Est tamen notandum, quod sunt aliquæ personæ, quas enumerat Auend. c. 3 Prætorũ num. 5. versi. multi tamen sunt lib. 1. Quæ etiam ex aliqua de causis in nostra tex. expressis substituere nõ possunt prout est in rectore aliquo ciuitatis, vel populi, qui licet posset dũ impeditus, vel absens esset, si citaretur, committere aliqui vocem suã † & votum quasi per citationem legitimetur persona eius, prout inquit Rebuf. in concordat. Regis Franciæ, in rubr. de constit. glo. interesse ver sic. notandum est, pag. 49. & in proposito tradit curia Pisana lib. 2. c. 6. non tamẽ, etsi impeditus, vel absens esset vel infirmus, posset in locũ suũ alium ponere & sic substituere, secundum Auenda. vbi supra, quanuis Didacus Perez, per me relatus in. l. 1. num. 16. supra isto lib. & tit. aliud velit, sed collegium rectorum nominat tunc ad petitionem partis alium loco impediti vel absentis, vt in d. nu. 16. diximus. Et an collegium † totum decurionum ciuitatis possit loco sui alium ponere, & nominare, tradit remissiue Alex. in. l. more nu. 45. ff. de iur. omnium iudic.

Sino fueren dolientes. Infirmitas †enim priuilegia multa habet, prout in. l. 6. verbo enfermedad, tit. 5. supra isto lib. remissiue, dictũ est. Et istud nostri tex. est vnum priuilegium, secundum Auenda. tex. nostrum allegantem in cap. 3. prætorum nu. 5. ver sic. tertio limita. lib. 1. & tradit Marã. in dicto num. 19. quod tamen de gratui infirmitate intelligendum est, vt diximus in d. l. 6. & patet ex tex. hic, ibi, de guisa que no pueda juzgar.

En lugar señalado. Et erit in loco vbi sui maiores† iudicare consueuerunt secundum tex. in l. pen. ff. de iust titia & iur. vbi Bart. & Bal. & con. l. 7. tit. 4. pa. 3. Et sic licet secudum Felin. in cap. cum. M. num. 6. de constit. locus certus in citatione nõ exprimatur, censetur tamen secundũ eum ibi expressus locus consuetus. † Nam & in citatione loci expresio facienda est, secũdum tex. in l. sicut proponis la. 2. C. quo. & quando iud. Vbi Bart. nu. 1. inquit quod iudices ordinarij, sicut Episcopus, possunt quenlibet locum suæ iurisdictionis ad sententiã saltim proferẽdam signare, etiam in camera sua, de quo per Præpositũ late in cap. cum patati nu. 12. de appellat. & quanuis Maranta, vbi supra. 6. parte tit. de citatione num. 64. pag. 367. in paruis dicat quod ordinarius iudex †, possit citare absque loci expresione, id tamen verum est, si locum designatum antea habebat. Nã de loco solitæ residentiæ intelligitur secundum Maran. ibidem. Sed si locum signatum non haberet, neq, cõsuetum teneturin citatione locum exprimere. Imo & inquit Præpos. vbi supra

supra nu. 12. quod debet parti locus signatus intimari, neque Felin. in. d. c. cum. M. nu. 6. corrupte allegatus per additio. Præpositi, in d. c. cum patati, nu. 12. dicit, quod possit Episcopus sine præfinitione diei vel loci citare, nam hoc sic generaliter dictum non est verum. Sed loquitur Felin. cum Episcopus habet locum, & idem consuetos ad audiendum litigantes Tunc enim quanuis dies neque locus apponantur in citatione valet citatio, & censetur citatus loco, & die consueti secundum Felin. & Mar. vbi supra, & Bald. per tex. ibi in l. cũ sententiam. C. de senten. & inter omn. iudic. & ibi glo. Nam si neq; locũ, neque diem haberet consuetos ab anti quo tenetur in citatione Episcopus, & eius vicarius locum & diem inserere, & parti notificari deberet, prout in citationibus iudicum ecclesiasticorum inseri videmus, licet in laicorum iudicum citationibus locus non inseratur, nam a cõmuniter accidentibus, & vbiq; habent iam locũ publicum deputatum ad audiendos litigantes. Et ideo hac de causa ibidẽ iudicare tenentur secundum tex. nostrum, & hoc regulare est in ordinario iudice, † delegatus vero iudex in quocunq; in quo voluerit potest de causa sibi cõmissa iudicare, infra tamen iurisdictionem delegantis, nam in non non subditum delegatio fieri non potest, vt probat. l. 17. titul. 4. p. 3. & dixi supra eo. l. 3. glo. 3. & cum in subditum delegari debeat, merito si intra delegantis iurisdictionem debeat eius delegatus cognoscere, & tunc quenlibet locum delegantis potest signare, nisi aliud in cõmissione dicatur, vel de consuetudine antiqua habeatur locus certus, & designatus ad iudicandum per delegatos iudices. Est tamen verum, quod & ordinarius iudex ex partiũ consensu, potest alibi quã in loco consueto iudicare, nam de partium consensu potest locus consuetus ad aliũ transferri †locũ, secundum Bal. in d. l. cum sententiã oppositione. 1. vel ad pronidẽdum de negotio summario, vel breui, prout quotidie fit, dum tñ sit intra suum territorium, nã extra nõ licet ei iudicare. Sed an ex partiũ cõsensu, & concordia, vt in alieno territorio iudicetur inter ipsas partes, fieri poterit, vide Bart. in l. ius publicũ. ff. de iust. & iure, Cyn. in. l. si quis ex consensu. C. de episcop. audi. Inno. & Hostien. in cap. nouit, de offi. deleg. faciuntque dicta per nos in. l. 3. in gl. fuera tit. 3. infra lib. 4. Potest tamen delegatus iudex cognoscere contra me, vbicunque meus ordinarius posset, secundum Hostien. in. c. dilecti, in fine, de foro comp. si tamẽ nusquã in populo fuit locus pro iustitia reddenda designatus ipsimet iudices etiam ordinarij poterunt sibi locum ad hoc designare, dum tamẽ sit honestus, & publicus, & ibi litigãtes cum reperire possint, & non sit locus suspectus secundum text. in. l. 7. tit. 4. part. 3. vbi glo. do non, quærit an litigans† teneatur iudicem alibi quærere quam in loco publico iudicij, & semel electo loco publico, & honesto non debet amplius illũ immutare sine causa, imo tenetur ibidẽ iudicare de inceps, prout supra in l. 15. ti. 6. verb. casa supra isto lib. dictũ est, quanuis iure ciuili ex. l. si vt proponis. C. quom. & quando iud. liceret illum suo arbitrio immutare, & hæc de ordinario & delegato iudicibus. Alij vero iudices singulares habẽtes iurisdictionẽ ex præscriptione in certas personas, siper cõsuetudinẽ locũ designatũ habẽt, nõ possũt eum immutare, aliter enim arbitris æquiparãtur & vbi voluerint poterũt iudicare secũd In. in. c. cũcõtin. de for. cõpet. At

HISPANICA BIBLIOTECA OHY IM. J.J. MEDRANO

per. Arbitri autē iuris, qui succedunt in iurisdictione iudicis ordinarij recusati non tenentur iudicare in loco, & tribunali vbi ordinarius ille recusatus iudicabat, sed possunt sibi locum habilem, & idoneum eligere, sicut possunt arbitri simplices non habentes prætorium, de quibus videre poteris notata in. l. cum sentētiā. C. de sententia & inter om. iud. vbi glo. inquit quod iudices Bononiæ, & alij particulares iudices non habentes certam & particularem sedem possunt in domibus suis, vel aliis publicis, & honestis locis ferre sententiā. Et de prædictis videndus est etiā Baldus in. c. Imperialem. 5. præterea. 3. de prohibi. feudi alie.

Desde principio de Abril. Similis videtur tex. in. l. 7. tit. 4. parte. 3. & foro legum libro. 1. tit. 7. l. 2. quod legitur in foro iudiciali lib. 2. tit. 1. l. 18. in fine. Et iuste quidem hora iudicādi isce legibus determinatur, vt sciāt partes quota hora debent ad iudicium venire quod maxime in audiētiis ecclesiasticis seruatur secundum Præposit. dict. capi. cum parti num. 14. & Marant. vbi supra num. 66. Horam enim certam & determinatā habent, scilicet ad horam tertiam, licet seculares † non ita determinate
12 procedant, sed vna quandoque, vel alia hora ius partibus reddunt & male, deberēt enim eadem id facere hora. Quia tamē solent antequam pro iudicandis, & audiendis litibus forum publicum ingrediantur, voce præcōis proclamari facere, vt ad notitiam omnitū deueniat, ideo non habent horam determinatam. In supremis tamen tribunalibus loca & horas signata habent procedendo iura partibus.

Dexe hombre. Hoc enim regulare quod vbi licet per substitutum deser
13 uire, † debet esse substitutus eiusdem condtionis & capacitatis, cum substituente, vt est tex. & ibi Bart. in l. 1. C. de præposi. agen. in rebus. lib. 12. & idem Bart. in l. nemo est, qui nesciat ff. de duobus reis. Et ardus in centuria locorum, cap. 93. de subrogatione col. 3. in paruis.

IN LEGEM quintam.

1 *Auaritia radix omnium malorum iudicatur.*
2 *Iudices etiam delegati iure nostro, sicut & canonico munera recipere nō possunt.*
3 *Iudicis appellatione in materia pœnali ordinarius venit.*
4 *Iudices an ab illis, qui coram eis ad iudicium venire non credunt munera capere possint.*
5 *Iudex furta & scelera in officio cō mittens debet officio priuari, neque ad illud amplius promoueri.*

SVMMARIVM.

Iudicibus munera aliqua, neque poculenta, vel esculenta a litigantibus accipere licet, subcerta pœna.

1 *Obdicia.* Quam iam radicē † omnium malorum esse diximus, vt. 47. distinctio. bonorum, & in ca. nam concupiscentiam, de constitutio. optima. l. 4. tit. 3. par. 2. ibi glo. & l. 13. & 14. titu. 5. par. 2. & beatus Cyprianus in sermone. 1. de eleemosyna. pag. 5. in medio, & sic inquit singulariter tex. in authen. vt iudic. sine quo. suf. 5. an certe, esse quoque hoc sacrorū & eloquiorum mirabile, & verum, ꝙ auaritia omnium sit mater malorū, maxi

maxime quando non priuatorū, sed iudicum inhæret animabus. Quis enim inquit ille tex. sine periculo nō fūretur, quis non latrocinabitur sine reatu ad administratorem respiciēs? Illum namq; videns omnia auro vēdentē, & præsumens, quia quidquid egerit illicitum, hoc pecuntas dando redimet. Hinc homicidium, & adulterium, & inuasiones, & vulnera, & raptus virginum & commerciorum confusio, & contēptus legum, & iudicū, omnibus hæc venalia esse proposita putantibus, tanquam aliquod optimorum mancipiorum. Et sic fere omnes Reip. discordiæ eorum fiagitio, & improbitate, qui se principes in rep. dici cupiunt, & eius administratorum officium exercent, sunt
2 concitatæ. Quanuis enim nihil sit amentius, neque magis furiosum, atq; turbulentum, quam corruptæ multitudinis studium, illa tamen ipsa vitia quæ multitudo concipit, summis viribus adscribenda sunt. Nam cū omnes administratorum publicorum i-
3 mitatores existant, nunquam plebs tantis flagitiis se ipsam inquinasset, nisi fuisset ad nimiam luxuriam, & infinitam cupiditatem exemplo personarum publicarum concitata. Ita fit, vt ciuium libidines, quas amplissimi viri, vel solo exemplo continentiæ frangere debuissent, vitæ turpitudine augeant, atque vehementer incendant. Vbi vero plebis animi flagitiis atque nefariis cupiditatibus infecti fuerint, nullis legibus nullius autoritate, nullo suplicij metu, a furore, & audacia continebuntur, neque vlla ratione prohiberi poterunt, ne erūpant, aliquando in totius reip. perniciem. Omne itaque malum videtur a summis viris tanquam a fonte defluere, in quorum potestate situ erat, nascentem populi cupiditatem, & virtutis exemplo, & legum seueritate refrænare. Ideo adertant Reges, principes magnates, aduertant denique capita populorum, nobiles, literati, & præsertim ecclesiastici viri, & publicæ personæ, Regis enim ad exemplum totus cōponitur orbis, ex quibus considerationibus dicebat poeta Christianus, Verinus nomine,

Cū reus est dines prætorē nactus auarū
Quid non sperabit posse licere sibi.

Adeoque odio habetur auaritia, ꝙ & ipsum iudicem auarum tentās corrumpere punitur ex l. 26. tit. 22. p. 3. & diximus in. l. 1. tit. 6. supra isto lib. Et de auaritia optima traduntur per Mātuanā in libro. 2. obseruationum cap. 15. de auaritia.

Delegados. Nam & ipsis delegatis † munera recipere per tex. nostrū prohibetur, prout & pontificios etiā tenere asserit Oroscius in l. plebis citonum. 2. col. 473. ff. de offi. præsid. & quia iudicis appellatione in materia pœnali ordinarius iudex comprehēditur † secundum tex. in l. 1. C. de contrac. iudic. voluit Bald. in l. 1. col. 2. ff. de iur. omnium iud. & Ioan. a Gra tallis de substantialibus procuratorij verbo, tam ordinario quam delegato num. 1. ne dubitationi locus relinqueretur, an tex. noster in delegatis procederet. De eis etiam expressit, vt neque ipsis liceat munera a litigātibus capere, imo neque inquisitoribus hæreticæ prauitatis, secundum Simanc. de institutione cathol. titu. 34 nu. 42. cum sequent.

Dones. Con. l. 1. & 8. tit. 6. supra isto lib. & l. 6. tit. 4. p. 3. & ibi glo. no reciban, & lib. 1. Regum dicitur, acceperunt munera & peruerterunt iudicium, & Ecclesiastes, xenia & dona excecant oculos iudicū, & quasi mutusin ore auertit correptiones corū prout hæc & alia refert Simancas. de institut. cathol. titulo. 34. nu. 42. & 43. & poeta Verinus.

HAVKOBA BIBLIOTEKA OHY IM. ...

Quid non argento, quid non corrumpitur auro.
Qui maiora dabit munera victor erit.
Munera quid possint testatur ferrea turris.
Quã victor fluuo Iuppiter imbre subit.
Et sic consulit his versibus.
Munera ne capias: uncus latet hamus in esca.
Nulla carent visco munera, virus habent. Nam.
Quid tibi si gemmas omnes cumularis, & aurum.
Et tua tartareis mẽs crucietur æquis.
Pone modũ rebus nimiũ cõfise secundis
Quæ dedit hæc eadẽ sors, tibi tollet opes
Et iterum.
Quid cumulas aurum solum conceditur usus.
Tempora labuntur dum cumulantur opes.
Quod lætare miser: nescis post gaudia vitæ.
Perpetuos luctus mortis adesse tibi.
Quid Pius Æneas, quid diues Tullus & Ancus,
Puluis & umbra sumus.

Dicas quæso (ait B. Bernar.) vbi sunt amatores huius mũdi, qui ante pauca tẽpora nobiscum fuerunt. Considera, quod fuerunt sicut tu, comederunt, biberunt, riserunt, vixerũt in bonis dies suos, & in punctoad inferos descenderũt. Quid profuit breuis lætitia, inanis gloria, mundi potentia carnis voluptas, falsæ diuitiæ, magna familia, mala cõcupiscentia. Vbi risus, vbi iocus, vbi iactantia, vbi arrogantia? De tanta lætitia, quantatristitia, post tantam voluptatem quanta miseria, nihil eis accidit, quod tibi accidere non possit, quia homo es, homo de homine, & limus de limo. Et in hoc propositum, vide Ludouic. Granaten. in tom. 2. concionum suarumconcio. 2. feria. 4. Cinerum, & cap. 5. Eccles. & Augu. in 9. tomo operum suorum, in c. speculũ peccatoris col. antepen. in fi. cum seq. Ideo iudices ad hæc aduertant, & semper postrema & vltima præ oculis habeant, sic enim & a muneribus abstinebunt, & recto tramite iustitiam facient.

Que sea de los que ante ellos. Ergo si nõ sint de ijs, qui coram eis ad iudicium venire possunt, † poterunt ab 4
eis munera recipere, quicquid incõtrarium voluit Auen. c. 2. Præt. n. 4 lib. 1. versi. & ex hoc, nisi illum intelligas locutum fuisse, prout credo in illis, qui licet nõ litigẽt pro tunc possunt tamen in posterum litigare: nã neque ab ijs possunt aliquid recipere, nos vero loquimur in illis, qui neque litigãt, neque speratur, quod litigabunt. Tu tamẽ ab omnibus abstine munera recipere, de quibus sperari potest quod aliquando coram te aliquid petent, etiam si spes hęc sit remota & incredibile videatur num coram te comparebũt in iudicio in lite aliqua, est tamen vel esse potest spes licet minima de hoc.

Agora sean los dones. Ex ijs verbis quælibet munera siue esculenta, siue poculenta magna, vel modica prohibẽtur accipi, prout & optime probat Auend. dict. cap. 2. præt. n. 4. lib. 1. Imo neque promissionẽ muneris licet acceptare secundum tex. vbi dixi. in l. 1. & 8. tit. 6. supra. co. li. l. 1.

Por el mismo hecho. Iudex enim furta, & scelera in officio committens debet officio priuari, neq; ad illud amplius admittendus est, vt per Rolandus. Valle, consi. 66. n. 49. lib. 1. Sed an pœnam saltim infamiæ cuitabit iudex restituens ante condemnationem in l. 1. verb. promessa tit. 6. sup. cod. lib. diximus.

IN LEGEM Sextam.

1 *Quæ sunt difficilis probationis per quamlibet informationem probantur & ibi cum n. 2. quæ sint hæc.*

Laicus

3 *Laicus contra clericum admittitur in criminalibus ob defectum probationis.*
4 *Fama sola facit semiplenam probationem ob defectum probationis.*
5 *Testes minus idonei propter personas si sunt plus quam duo plene probant.*
6 *Testes inimici etiam in causa graui repelli possunt.*
7 *Mediator Barateriæ an possit in testem adduci.*
8 *Iudice fugiente Barateria iuramento partis probatur.*
9 *Testes singulares quibus in casibus plene probent. uu. 10. quando singulares dicantur.* 2
11 *Testes in ciuilibus in dubio nõ præsumuntur singulares.*
12 *Quando locus & tempus non sunt de substantia actus diuersitas loci, & temporis non vitiat eorum dicta.*
13 *Testis non iuratus nullam fidem facit.*
14 *Maioritas testium contra iudicem pro Barateria probanda productorũ probanda est.*
15 *Semel malus semper præsumitur talis nisi probetur per triennium emendatum fuisse.*
16 *Testes omnes fide digni & maiores omni exceptione præsumũtur nisi prohibiti reperiantur.*
17 *Quando de plena & optima testium opinione probandum & articulandũ sit. nu. 18.*
19 *Testes quãdo de iure communi deponentes de proprio facto admittebantur contra aliquem illud erat cũ protestatione quod nihil inde percipere volebant.*
20 *Quæ sunt pro Barateria probanda contra iudicem articulanda.*

SVMMARIVM.

Quæ probatio sufficiat contra iudicem in munerum receptorum & Barateriæ liquidationem, declarat lex nostra.

Orque. Hæc est ratio decisiua nostri tex. & eius dispositionis. Nam cum testes singulares non faciant fidem, delictumque hoc munerum per iudicem receptorum secrete, & clam perpetrari soleat, ne hac de causa, & ob defectum probationis impunitum remaneret, tex. in nostro statuitur, & disponitur casus specialis, in quo testes singulares plene probant, & admittendi sunt, quod & ratione, & iure fũdari potest. Eo quod in ijs, quæ sunt difficilis probationis
† prout hæc munerum receptio, quæ 2
clam & in secreto fieri solet, & communiter accidentibus alijs testes, quã corrumpens, & corruptus non interfunt, quælibet informatio iudicis habetur pro plena probatione, secundum Bart. in l. in illa stipulatione la 1. ff. de verb. oblig. in fi. verbis, quem ibi sequitur Ias. num. 18. & 19. & Hippoly. in rub. fol. 37. in paruis, versic. rursus dico quod prædictæglo. C. de probatio. Idem Hippoly. consi. 127 nu. 7. cum. 4. sequen. & iterum n. 25. cum sequen. & Alex. consi. 24. nu. 6 cum seq. vol. 2. Imo & secundũcund. Hippol. consi. 5. n. 23. solo iuramento ipsius partis tunc posset probari, quod tamen non affirmo. Neque solum iuramentum crederem sufficere, sed probationem aliquam cũ eo, ex qua iudex se informare posset. Imo & tunc procedet illa Bartoli opinio in dict. l. in illa, quoties habitu neque actu super tali re testes alijnc que alia probatio haberi potest, prout est in re, quæ solet clam & occulte fieri, ita intelligit Bernar. Diaz in regula. 759. & Anto. Gomez. tom. 3. cap. 12. n. 21. & Auenda. cap. 2. Prætorum. n. 16. libr. 1. & sic non sufficit quod non adessent alij testes, sed & quod adesse non potuissent, secundum But. in cap. tertio loco de probatio. Et hanc testatur communẽ de

clara

ИЗ КОЛЛЕКЦИИ РЕПИНСКОГО

clarationem, Deci. in consi. 342. nu. 8. relatus per Iulium Clarum in practica crim. lib. 5. q. 24. num. 19. qui tamen aliud vult, imo quod sufficiat, quod alij testes non adfuissent, licet adesse potuissent. Communis tamē tenenda est, & sic est probandum, & & articulandum alios testes non adfuisse, neque adesse potuisse, secundum Hippolytum, consil. 80. nu. 62. de quo, & per additionem Capellæ Tolos. decis. 4. & Socin. consi. 17. num. 5. volu. 1. & quę sint ea, quæ difficilis probationis reputantur declarat glos. sing. in l. si cum exceptione. §. in hac actione. ff. quod metus causa, quam commendant Angel. & doct. ibi, & Alex. consi. 24. animaduersis ijs colu. 1. volu. 2. & plures eam commendantes allegat Hippol. in l. 1. in princip. nu. 63 ff. de quæstionibus, & in consi. 5. num. 20. & 21. vbi & alia enumerat, quæ sunt difficilis probatio
2 nis. Et quia delicta iudicum † difficilis probationis sunt, & dicuntur secū dum Auend. c. 2 prætor. nu. 17. libr. 1. ideo & merito in lege nostra singularibus testibus, & sic probatione alias irregulari probari posse statuitur. Hoc enim difficilis probatio effi cit, sicut & efficit, vt laicus cōtra cle
3 ricum †, etiam in causa criminali criminaliter intentata admittatur in testem secundum Abb. & doct. in cap. de cætero de testibus. Cunt regulariter secundum tex. ibi in tali causa criminali criminaliter intentata nō deberet contra clericum laicus testis admitti secundum text. & ibi omnes in cap. quoniam, de testi. licet si ciuiliter agatur possunt optime laici, etiā fœminæ contra clericos admitti, vt ibidem probatur, & glo. non fœmina in cap. forus, ne verbo signific. Licet tunc secundum Abb. in eod. cap. forus, nō adhibeatur tanta fides laicis illis sic & propter difficultatem pro
4 bationis fama sola † facit plenam probationem secundum Decium in ca. dilecti el. 1. num. 17 de appellation. vbi a nu. 12. cum sequent. aliquibus ponit casus vbi fama plene probat. & idem quod Deci. tenet Alex. consil. 24. nu. 20. volu. 2. & Deci. consil. 595. nu. 6. & in cōsi. 575. nu. 7. hanc communem vocat Regulam. Et ita quandoq; vidisse iudicari asserit Clarus lib. 5. practicæ criminal. §. fi. q. 21. col. 3. in princip. & in facti contingē tia plura alias alegaui, quæ nūc miss sa facio, quia nostræ materiæ nō sunt. Sufficit enim scire hæc & alia, difficultatem probandi cōtinentia, efficere.

A los juzgadores. Idem si aliis cōcialibus, vt vota, vel iustitiā prębeāt vel non secundum tex. in l. 7. titu. 2. lib. 7. infra, quam ad hoc allegat Auend. cap. 2. prætor. num. 18. lib. 1. & in alguazelis idem etiā disponitur, in ti. 27. §. ante p. fo. 276. col. 2. infra.

Que si fueren testigos. Licet enim regulariter in omni causa duo testes sufficiant si concordes sunt secundū tex. in l. vbi numerus. ff. de testibus tamen quia in nostro tex. disponitur vt quantunuis contestes non sint, & concordes adhibeatur eius plena fides, ideo amplius quam duos testes l. nostra requirit, quasi numerus maior duorum testium suppleat defectum concordiæ eorum cum regula fit, quod si testes minus idonei propter personas † suas sunt tres, vel plures numerus eorum supplet defectu
5 qualitatis secundum Alex. consi. 5. col. pen. lib. 1. & Bern. Diaz reg. 746. fallen. 19. & sic plene probant. Et per cōsequēs in nostro casu tres requirū tur, quia alias est defectiua probatio testiū singularium, ita in propositū inquit Auen. c. 2. prætor. nu. 19. vers. 2. deducitur lib. 1. imo & tunc cum talibus tribus singularibus testibus aliæ debent concurrere persumptiones

ex quibus

ex quibus iudex syndicator certus de ijs reddatur delictis, prout text. hic inquit ibi. *Y otro si auiendo*. & quod testes illi singulares sint omni exceptione maiores, vt inquit text. noster ibi, *Seyendo las personas tales, que entienda el cōha de librar que son decreer* Et de hac etiam barateriæ & nūmorum receptorum probatione, tradit Auend. d. c. 2. n. 16. cum plurib. seq. li. 1. & similem probationem in causa vsurarum requirit, & ea contenta tur. tex. in. l. 4. tit. 6. li. 8. infra, de qua & per eund. Auend. c. 29. Præt. nu. 1. cū 3. seq. li. 2. Vbi nu. 3. inquit quod
6 testes † ij sint inimici repelli poterunt, & hoc quia etiam in causa læsæ maiestatis diuinæ, vel humanæ repelluntur testes inimici, secundum Anto. Go. to. 3. c. 12. n. 14. & Auen. c. 5. n. 6. in medio. li. 2. Si tamen testes ij essent contestes duo sufficerēt, & tunc nullo modo repelli possent ex alia causa, quam inimicitiæ, secundum Auend. d. c. 2. Præt. n. 19. versi. tertio deducitur. lib. 1. & in. d. c. 29. n. 2. lib. 2. Nequetunc qualitatem, & bonam testium famam erit necesse probare cum contestes sunt, quia le nones, & alij ibidem conuersantes examinari poterunt secundum Puteum, de synd. verb. testis. c. 1. n. 3. fo.
7 431. Et an mediator barateriæ † potest in testem adduci, tradit Puteus, vbi supr. c. 2. n. 3. fol. 434. & Auiles, c. 9. syndicatus, verbo satisfacion, fol. 272. & August. Dulcet. de synd. n. 32.
8 Si tamen iudex fugerit † per iuramentum probatur barateria secundum Auend. d. c. 2. n. 19. in princ. & tenet glo. ostenditur, in auth. vt iudices sine quoquo suf. §. necessitatē, quam singularizat Bal. in margarita, verbo officiales, & Hippoly. singul. 112. & Ias. in. l. 1. n. 4. Cl. vt omnes iudi. & Oros. in. l. plebiscito. col. 473. in princ. littera. B. ff. de offi. præsi. & est similis

gl. ex acto. in l. admonendi. ff. de iure iur. Et quæ de iure ciuili requirebatur probatio in crimine barateriæ, vide nouissime per Olanum, in concordia Antinomia litera. B. num. 48 vsque ad. 53.

Magner que cada vno diga. Hic est vnus casus vbi testes † singulares probant, & fidem faciunt, alius est inusuris, vt in. l. 4. tit. 6. li. 8. infra, & alios casus remissiue refert Dueñas, in regul. 84. in fi. latissime per Feli. in. ca. licet ex quadam, de testibus, aliquid per Anton. Gom. tom. 3. c. 12. n. 12. Hippoly. consi. 1. n. 44. cum seq. Ias. in repeti. l. admonendi. n. 256. ff. de iure. iur. Et notandum, quod testes non dicuntur singulares respectu actus, sed respectu † finis, secundum Hippoly. vbi sup. n. 57. & ideo si testes dicunt quod Titius occidit Scium cum gladio, vel clava, licet alternatine deponant, & loquanturprobant, secundum eund. Hipp. cōsil. 37. n. 8.
10 In dubio tñ est notādū, quod testes
11 in ciuilibus † non præsumuntur singulares, secūdum Bal. in. c. bonæ, de elect. & Euerard. in suo centiloquio loco. 86. in fi. pag. 528. in paruis, & Matth. Afflict. decis. 375. nu. 8. Item & notandum, quod quoniam locus & tempus non sunt de substantia actus † de quo agitur diuersitas loci, &
12 temporis non nocet, neque vitiatdicta testium, secundum Guidonem Papę, decisio. Dalphi. 544. Ex quoip se ibidem inquit, quod electio sepulturæ potest singularibus testibus probari, sicut & in probanda iurisdictione, vt & per Gandinum de maleficijs pag. 33. in paruis. col. 1. & communē testatur Feli. relatus per Rojas, de hæreticis. 1. par. n. 600. Item & in probanda possessione, vel consanguinitate, vel iure decimandi & in similibus actibus, quæ momento temporis non expediuntur singulares testes pro

tes probant,secundum Anchar.cõsil.276.in fine,& Octauianum indecisione Pedemontana.99.num.24.cum.4.sequent.

Sobre juramento. Nam testis †noniu
13 ratus nullam fidem facit, secundum tex.in.l.iurisiurandi. C. de testibus, & in.c.tuis,extra eo.tit.tradit Soci. in reg.424.Couar.lib.2.Vari.c.13. n.2.cum seq.Menoch.de arbit.iud. lib.1.q.26.& Octauianus Vestius,in pract.cancellariæ Apostolicæ.lib.6. c.pen.n.6.& ibi additio.n.34.& optime & succincte Rebuffus,tertio tomo constit.Franciæ tit. de inquisit. seu commissar.gl.vna art.12.gl.1.& ibi in glo.2.optime declarat qualiter partes sunt citandæ ad videndũ iurare testes,& de ijs late per additi. Octauiani Vestij,in practi. cancell. apost.lib.6.cap.pe.num.34. cum sequent.pluribus.

Seyendo las tales personas. Sed an ma
16 ioritas exceptionis harũ personarũ
14 †& sic testium erit articulãda,& probanda, an vero quanuis non articuletur,neque probetur, præsumenda erit,si contrarium in processu non apparuerit? Et videtur dicendũ præsumi debere,nam quilibet præsumitur bonus & idoneus,omnique exceptione maior,nisi contrarium probetur. Nã ad hoc,vt quis malus præsumatur probari debet,semel fuisse malum,secundum textum in.capit. semel de regul.iur.in.6.& l.33.tit.fi. par.7.nisi econtrario probetur per triennium emendatum fuisse.† Nam
15 per hoc excludetur præsumptio dictæ regulæ,semel malus,vt probatur ex tex.in auth.de monachis.§.si vero is quidem collatione prima, quẽ in hoc commendat Roman. singul. 236.& Salicet.in.l.si minore. C. de in integ.resti. Angel.in.l.si fideiuss. §.fina. ff.qui sat.cog. Ias.in.l.si prius col.14.nu.43.ff.de noui.op.nunti. Boerius.deci.23.nu.86. Alcia.de præsumptio.reg.2.præsumpr.7.num.3. Afflict.decis.36.in.fi. Si ergo vtquis malus præsumatur, & non idoneus testis debet allegari & probari,& de iure terminus ad testium reprobationem statutus est,& obiectiones debent esse claræ & distinctæ,vt probatur in l.2.tit.8.lib.4.infra, igitur hoc non constito præsumentur testes fide digni. Omnes enim præsumuntur fide digni † & omni exceptione maiores,qui nulla exceptione legitima repelli possunt,& lege non reperiũ tur prohibiti,secundum text.in.l.1. ff.de testibus,notat Anto.Gom. to. 3.c.12.nu.12.in fine,& Rojas, de hęretic.2.par.n.88.cum sequent.pluribus,& Soci.Iunior.cons.32.num.8 vol.2.Et ideo testibus non credendum allegans,debet causam manifestare,quare non credatur. Pro contraria vero parte, imo quod in nostri tex.materia debeat probari maioritas horum testiũ, & si non probetur non præsumatur neque fidem faciãt, deducitur clarissime ex verbis nostri tex.ibi.*Seyendo*. Quę quidẽ sunt verba gerundij,insuperque in ablatiuo posita,verbaque gerundij præsertim si in ablatiuo ponantur,qualificant orationem,& sermonem quibus adijciuntur,significando modũ vel formam rei,declarando actũ verbi secundum Cornеum,consil.105. incip.visis nu.11.vol.2.& con.144. & in.224.incip. consideratis,litera. T.vol.4.& Tira.cessante causa limi. 1.nu.79.cum.2.sequen.& Octauia. Cacherano in deci.Pedemon. 113. 9.Gerundiaque in,do,iuncta verbo futuri temporis,prout hic,conditionem denotant.l.si.tu exparte,iuncta glo.ff.de acq.hęr.notat Rebuf.in.1. tom.const.Fran.tit.de senten.prouisi.art.3.gl.6.Gomet.in rub.instit. de actio. Si ergo verba hæc, seyendo, qualificant dispositionem & modum & conditionem inducunt, ante omnia probari debet,& demonstrati cõditionem & qualitatem esse verificatas ex dictis per Anton.Gomez. tomo.3.c.1.num.44.& iterum in cap. 9.col.1.in fine. Et quia quotiescunque lex requirit aliquam qualitatem in teste, debet semper in talis testis
17 persona concurrere qualitas illa,factaque non præsumuntur, nisi probentur, vt in.l.in bello.§.facta de pœnis,igitur in præsenti nostra lege maioritas testium probari debet,& si nõ probetur,non est eis credendum, vt est doctrina sing.Angeli in.l.2.§.idẽ ff.quemad.test.aperi.quem refert, & sequitur Auenda.responsio.14.nu. 2.versi.quarta principalis, & idẽ Auenda.ita in terminis nostris tenens in d.c.2.prætorum.num.19.versi.4. ex eisdem.lib.1.& iterum.c.29.nu.2 versi.secundo infertur lib.2. Et communem opinionem cum Angl. testatur Couarruui.in cap.relatum.1.numer.6.de testament.& Angel sequitur etiam Deci.in capit.dilecti el.1. num.2.cap.de appellat.& consil.37. num.8.&.Barbat.cons.54.col.4.& 5.vol.1.& Soncinus.Iunior, consi. 22.num.11. volumi.1.& nouissime
18 Molina.de primoge.Hisp.lib.2.& 6 num.29.&.30.& Pelaez in eod.tractu maioratuum,4.parte.q.20.nummer.29.cum sequen. aliquibus,sic inferens ad legem Tauri de maioratu per testes probãdo,disponẽte. Quanuis contra Ang.velit insurgere, Couar.vbi supra,& Rojas vbi supra nu. 91.Procedit enim sine dubio doctrina Angeli in nostro casu. Nam secũdum Couar.vbi supra Angeli doctrina absque dubio procedit quotiescũque ratione illius qualitatis, quã lex exprimit in testibus,testes tales admittuntur, vt plene probent, quia alias deficiente illa qualitate, plene non probarent,tũc enim tales testes pro seproducẽs tenetur legitimare, & maioritatẽ eorũ probare,aliter enim fidem non facient,prout & tenent dicti docto. Angelum sequentes,nam secundum Hippolyt.in pract.§.quoniam num.55.& Cæpolam,col.crimi.57.num.7. quotiescunq; optima opinio testium † est causa inductiua plenæ probationis, quæ alias plena non esset,tunc de plena & optima opinione ipsorum testium est articulãdum & probandum. Sed nos habemus quod testes singulares quanuis mille essent nihil probant, vt in cap. licet ex quadam,& ibi docto.de testibus,hic tamen admittuntur,& probant si tales fuerint, quibus credendum sit. Igitur nisi qualitas hæc & optima testium horũ opinio nonprobetur non est præsumenda,neque fidem facient,& hoc est, quod proposito dixit Matthæus Afflictis,in cõstitu.Siciliæ,lib.2.rubri.46.vers. corruptelæ num.3.in fine fol.99.dicens quod in probatione irregulari essne cesse probare bonam testium famam in regulari vero non,& ibi additio. Afflictis literis.B.&.C. alios doctores allegat de ijs tractantes. Item & quia quoties lex verbis geminatis,† aliquid in positiuo etiã gradu requirit in teste requiritur probatio bonę famæ ipsius testis secundum Auẽda.cap.6.prætorum num.7.libro.1. hic tamen verbis geminatis ibi, *Siendo tales personas*. Et ibi *Que se han de creer*. tex.vti videtur,& verbis qualificationis modum,formam,& conditionem induentibus,ergo maioritas horum testium probanda est. Et quia a lege, vel statuto requiruntur tres optimæ opinionis, est probanda maioritas hæc in teste secundum glo.de buena,in.l.15.titulo.9. patte.4.sic declarantem Angeli doctriam, ideo ad hæc aduertant aduocati,&

IN KOBA BIBLIOTEKA OHY im. [illegible]

cati, & articulent in ijs negotiis, & cauſis ſimilibus bonam teſtium opinionem & famam alias nihil agent.

Nocobre. Quia quando teſtes (de iure cõmuni) deponentes de proprio facto admittebantur contra aliquẽ vt fidem facerent erat cum proteſtatione, quod nihil inde volebant percipere, aliâs non probabant ſecundũ Bal, & eius Apoſtillam, in. l. dictantibus. C. de teſtament. quem ſequitur Benedictus, in. c. Raynutius, in verb. extremis, numer. 21. de teſtam. relati per Auend. dicto. c. 2. nu. 19. verſi. 5. deducitur lib. 1. & Menochi. de arbitrariis iudicum, libr. 2. centuria. 3. caſu. 235. nu. 23. & Hippolyt. conſ. 2 nu. 56. Hic tamen præſupponitur teſtes hos ſingulares de proprio facto deponere, ergo valebunt, & probabunt eorum dicta, dum tamen ex eis nihil commodi, aut intereſſe percipiant, & ſic teſtes ipſos proteſtari in actis, vel dictis ſuis facies, quod nihil inde percipere commodi, vel intereſſe volunt, neque quod eis applicetur, prout in ſimili caſu poteſt hæc vidi conſultum per Menochium, vbi ſupra nu. 25. & .26. Quanuis crederem ſufficere ſyndicatorem iudicẽ declarare in ſententia, quod nihil ex condemnatione detur, vel ſoluatur teſtibus ijs ſingularibus, quorum ſolummodo dictis cũ aliis adminiculis barateria hæc & dona iudicum probantur, & non cũ teſtibus cõcordantibus & conteſtibus, præſertim ſi teſtes ipſi in generalibus articulis reſponderint ſe nullum intereſſe ex cauſis illis expectare, neque generales interrogationes eos tangere, tunc enim clarius eſſet iudicem in ſententia dictam declarationem facere poſſe, & ſufficere etiam ſi teſtes dictam non fecerint proteſtationem, ſecus vero ſi aliud ex dictis eorum colligeretur. Nam tunc omnino eſſet proteſtatio per eos in actis proceſſus facienda. Ex quibus reſolutiue habes, quæ teneris articulare, & probare † contra iudicem de barateria, & donorum receptione accuſatum, ſi teſtibus ſingularibus probantur, ſcilicet, quod debes tres teſtes ad minus præſentare, & examinari facere, & illorum maioritatem probare, & inſuper alias præſumptiones adiungere puta malam illius iudicis famam circa hæc, vel quod erat iudex malæ cõſcientiæ, auarus, cupidus pecuniarũ, vel quod partibus iuſtitiam non miniſtrabant, & quod vltraquam ſoleat bonorum ex officio percepit, & ſimilia teſtes quæ ipſos ad maiorem cautelam in actis dicere facias, quod nullum volunt ex condonatione intereſſe ſi per teſtes conteſtes non probetur factum ſuum. Et hæc notanda, quia ſingularia, ſic non inuenies declarata.

Salua ſi loprobare con prueua cumplida. Nam data legitima probatione, quæ ſunt dantis eam, ei ſunt reſtituenda, ſecundum Hippoly. conſ. 2. nu. 49. & in ſingul. 190. Sed an iſto caſu intelligitur legitimam eſſe probationem eam, quæ per teſtes ſingulares ſit, an vero requiritur quod ſint cõcordes, & conteſtes? Et teneo ſine dubio ꝙ ijs verbis attentis, vt effectum habeat in hoc diſpoſitio noſtri tex. requiritur quod probatio ſit legitima, & teſtibus conteſtibus & concordibus in dictis facta, aliter enim nihil percipiẽt teſtes alij ſingulares de propria cauſa & facto deponentibus. Nã vbi lex legitimam requirit probationem non ſufficit priuilegiata probatio ex dictis per Hippoly. conſ. 2. nu. 47 cum. 3. ſequent. Imo & vt ſingularibus teſtibus de ſuo facto dependentibus reſtituatur ablatum ab eis, debent de illo met facto teſtes conteſtes deponere per dicta enim eorum illis eſt

illis eſt reſtitutio facienda, a quibus teſtes ipſi cõcorditer deponunt iudicem recepiſſe munera.

IN LEGEM ſeptimam

1 *Iudices omnes illi eſſe poſſunt, qui expreſſe in iure non reperiuntur prohibiti*
2 *Filius talis præſumitur qualis fuit pater.*
3 *Iudex eſſe non poteſt, etſi tantum per dilucida interualla demens vel furioſus ſit.*
4 *Infamis infamia iuris teſtis non poteſt eſſe niſi vt num. 13.*
5 *Infamis infamia facti iudex eſſe non poteſt niſi vt nu. 6. & .16.*
7 *Infamis infamia facti an poſsit eſſe iudex alicuius caſtri vel populi ſubiecto alij.*
8 *Honor eſt eſſe officialem alicuius populi alteri populo ſubiecti.*
9 *Acta per iudicem infamem an teneãt ſi de infamia non opponatur.*
10 *Infamia non repellit ipſo iure a dignitate.*
11 *Infamis infamia iuris vel facti quis ſit.*
12 *Infamis vt quis dicatur an requiratur ſententia declaratoria infamiæ*
13 *Iudex eſſe nõ poteſt qui publice propter delictum paſſus eſt verecundiam.*
14 *Baſtardus infamis infamia facti reputatur & ideo dubitatur an in iudicem eligi poſsit.*
17 *Infames an tabelliones effici poſſint.*
18 *Infami ſi daretur officium aliquod publicum non poteſt ſe eximere.*
19 *Religioſus an arbiter vel arbitrator eſſe poterit.*
20 *Mulieres in iudices eligi non poſſunt & quare.*

SVMMARIVM

Quæ perſonæ iudices eſſe nõpoſſunt, in præſenti declaratur.

Vere deſcentendido. Hunc non poſſe eſſe iudicem probat etiam tex. in lege. 4. tit. par. 3. vbi & alij declarãtur qui iudices eſſe non poſſunt, quos etiam numerat, glo. in capite cum vneſimum, de offi. del. & Azo. in ſumma. C. de iudi. §. in conſtitutione, & §. adultus, &. §. ſiuero ex textuque noſtro poteſt ſumi optima regula, ſcilicet quod omnes illi † poſſunt eſſe iudices, qui expreſſe in iure non reperiuntur prohibiti, quæ & probatur in lege cum prætor. ff. de iudi. & vltrà expreſſos in lege noſtra, officium etiam iudicandi haberi non poterit, qui qualitates declaratas in lege ſecũda ſupra iſto titulo, non habuerit, vt ibidem diximus, neque itidem poterit eſſe iudex filius apoſtatæ, vel hæretici etiam reconciliatorum, vt in lege tertia tit. 3. infra. libro. 8. probatur, & videtur velle textus noſter ibi *De mala fama.* Nam ſatis mala famã redundat in filios ex hæreſi, & apoſtaſia parentũ alẽ enim eſſe præſumitur filium qualis fuit pater † vt inquit Simancas de inſtitutione catholica titulo. 50. numero. 10. cum pluribus ſequentibus. Sed an vt demens, & furioſus iudices eſſe non poſſint requiritur, quod in perpetuum dementia, vel furor duret, an ſufficit, ſi perdilucida interualla. Et glo. prima in dicta lege quarta titulo quarto parte tertia, quæ & alia iura ſimilia allegat inquit, quod ſufficit, ſi per dilucida † interualla demens, vel furioſus ſit, vt iudex præmaxime ordinarius eſſe non poſsit. Pro quo facit tex. in illa lege. 4. textus noſter ibi;

Desentendido, o de mal seso. Ni verba hæc geminata plurimum operantur, vt per Euerardum in loco a geminatione. Equia quis potest dici mali sensus, nisi ille qui per dilucida interualla sensu caret, nam ille, qui nunquam habet sensum, non potest dici talis, sed demens, & furiosus perpetuus, & ita tenendum est.

Que continuamente le dure. Alia enim infirmitas, quæ non esset duratura, dum tamen nõ sit dementiæ, vel furoris, non esset impeditiua, quin officium adipisci, & acceptari possit, si tamen duratura esset, impediret, sicut & excusaret ab onere iudicãdi, secundum tex. l. 1. & per totum. C. qui morbo, vel æta. se excus. imo est iusta causa seruiẽdi per substitutũ, vt in. l. 6. titulo. 5. supra eo libro diximus.

De mala fama. Con. text. in dict. l. cum prætor. ff. de iudi. & tex. in dicta l. 4. ti. 4. par. 3. & l. penul. tit. 6. par. 7. Nam si infamis infamia iuris † testis
4 esse non potest, secũduni communẽ assertam per Iaſ. in. l. 1. num. 43. C. de sum. Trini. & fide catholica, & Villalobos in æratio mille commũ. opinionib. litera. I. num. 45. cum sequentibus aliquibus, vbi ampliat, & limitat a fortiori neque officium iudicandi habere. Sed an & idem erit in infami infamia facti, vt neque iste iudex esse possit? † Et dicẽdum est quod sic, eũ
5 glo. in. l. 7. tit. 6. parte. 7. per tex. in. l. 3 C. de dignitatibus, libr. 12. & ad hoc glo. illa tex. nostrum cõsiderat, dum vltra inquit, malæ famæ non posse esse iudicem, addit, vel illũ quicommisserit aliquit propter quod ad minus valeat. Quod tamen ibi glo. illa limitat, nisi in casu, in quo illius reperiri nõ posset, quia tunc, cum necessitas careat lege, poterit talis infamis esse
6 iudex † prout tenet Gomez. in regula cãcellariæ, de triennali possess. quæst. 28. in. 116. casu negligentiæ, & infra numer. 16. iterum repetemus. Secundo limitat glos. illa, nisi talis infamis infamia facti esset iudex alicuius ca-
7 strí † vel populi subiectorum alicui ciuitati, vel villæ, quia tunc iudex esse poterit, quasi officium illud nullum tribuat honorem, vel dignitatem, & sic penes tales infamiam existere possit, cum talis infamis ab officio honoroso, non vero ab onoroso per textũ ibi, arceatur. Ego tamen salua illius glo. pace teneo contra hanc limitationem, imo quod neque officium populi subiecti alteri populo possit infamis infamia facti obtinere. Tum quia honor est esse officialem iustiæ talis populi, vel castri † vt patet ex
8 Boerio, decisione. 222. nume. 2. & 3. nam & dignitas etiam in causis modicis datur secundum Seluam de beneficio quæstione. 2. num. 36. cum sequentibus aliquibus, parte. 1. Tum etiam quia homines electi in officiales iustitiæ talis populi, negari non potest quin iurisdictionem habeant. Nam licet quãtitas iurisdictionis limitetur, non tamen negotia, neque personæ limitantur intra illam quantitatem occurrentia, & sic ad vniuersitatem causarum electi dicuntur, & ordinarij iudices vocantur, ex dictis per Decium, & Felin. num. 1. in cap. post cessionem de probatio. cũ ergo habeant iurisdictionem ordinariam honor est esse iudicem talis loci, & populi & communiter sic ab omnibus reputatur. Ex quo. in dispensationibus concessit cõsanguineis aliquibus, vt possint contrahere inuicem non obstante consanguinitate, eoq; sunt de principalibus populi illiusq; per articulamus ad qualitatem hanc principalitatis probandam, q; parentes eius fuerunt iudices in populo illo quantũuis populus paruus, & alteri subiectus sit. Et habetur hæc inter oñs si probetur promaxima qualitate aduc-

ad verificationem dictæ causæ in dispensatione simili insertæ. Cuius honoris causa & per. l. 3. tit. 22. lib. 3. infra punitur pœna sua resistens officiali rurali, sicut resistens ciuitatensi. secundum quod ibi declaratur. Item & in dicta. l. 7. tit. 6. parte. 7. post quã disponitur infamen non posse habere officium honoris, & dignitatis, dispo nitur etiam vlterius, ni pueda ser juzgador, quasi diceret lex, quod quantunuis habeamus officium aliquod
12 iudicandi, quod non sit honoris & dignitatis adhuc infamis non possit illud administrare, quia est quasi ius dicens secundum text. in c. forus, de verbo sig. Et verbum hoc ita ruralem sicut ciuitatensem comprehendit iudicem, vterque enim in suo tanto, vt grosse loquar, ius partibus dicit. Et eadem ratio, quæ per tex. nostrum assignatur, ne infamis iudex esse possit scilicet ne iudicet homines bonæ famæ, militat in vtrisque ijs iudicibus ergo & idem ius debet militare. Et sic teneo contra glo. illam dict. l. 7. in d. vltima limitatione & hanc si nõ opponatur tenebuut acta per iudicẽ in
9 famen facta, † tradit Bart. in. l. eadem 5. 1. ff. ad l. Iul. repetun. & glo. que fuesse in dict. l. 4. tit. 4. par. 3. vbi tenet q; sic, infamia enim nõ repellit ipsõ iu
10 te a dignitate † secundum glo. 2. l. 7. titu. 6. p. 7. exceptionesque hæ de infamia locum habent contra delegatũ, non contra ordinarium quandiu toleratur, vt c. nonne. 8. q. 4. notat Innocen. in. c. cum semper nu. 5. de offi. del. Ioan. And. in. c. sciscitatus, de rescriptis, & sunt proponendę ante
11 litem contestatam, vt ibi, & quis sit † infamis infamia iuris & quis facti, tradit Iaſ. in. l. cunctos populos lect. 2. num. 43, &. 44. C. de. sum. Trin. & probant optimæ. ll. 4. &. 5. tit. 6 p. 7. & in. l. 2. 3. illius tituli, & partitæ infamiæ hæ declaratur. Arbitret tamen bene poterit esse infamis secundum tex. in. l. Pædius. ff. de arbitris. Notandum tamen est, quod infamia iuris ipso facto per sententiam contracta, non solum impedit promouendum sed & deijcit iam promotum, secundum tex. in. l. 7. tit. 6. p. 7. & ibi glo. 1. ita notat, & in glo. 2. quæritur an ipso iure repellatur. Sed est quæst. singularis in materia, num vt infamis quis dici possit, requiritur quod sit con-
12 demnatus † per sententiam de delicto quo mediante infamia incurritur? Et videtur dicendum quod sic, nam ante sententiam non efficitur quis infamis, cum vsque tunc non habeatur pro tali secundum Hippoly. consi. 52. n. 17. cum. 3. sequen. vol. 1. in practi. 5. aggredior, n. 105. vbi tamen in nu. 111. inquit confessionem sufficere in iudicio factam. Item, & quod sententia requiratur videtur probari in l. 5. tit. 6. par. 7. in quantum ibidẽ per gerundium in do, futurum respiciẽs, formam & conditionem inducens, vt supra lege proxima diximus, text. ille loquitur ibi, *Seyendo dada sentencia*, quasi antequam detur infamis non reputetur, interim saltim quod in iudicio per confessionem nõ apparet de delicto infamante, secundũ quod inquit Hippolytus in dict. 111 numer. & probat. d. l. 5. in fine, & ibi glossa, en juyzio. In hac tamen quæstione quoad materiam, de qua nunc tractamus, scilicet eligendo in iudicem aliquem nec ne, dicendum mihi videtur ex Iacobo, Bartulo, & Abbate relatis per glossam sententia in lege quarta titulo sexto par. 7. quod si infamia incursa fuit ipso facto, tũc vt nõ possit incurrens eam, esse iudex sufficit q; probetur, quãuis nõdũ um super ea sentẽtia lata fuerit declaratoria infamiæ incursę, & hoc quo ad nouũ officiũ acquirẽdũ sed quo ad priuẽdũ exercitio officij ante in

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.ФРАНКА

famiam in cursam habiti sententia requireretur, vel saltim notorietas infamiæ ipso iure incursæ, secundū quod diximus in l. 2. tit. 7. num. 17. supra isto lib. Si vero non ipso iure infamia incurratur, sed sententia necesse est, poterit optime officium illud exercere neque est repellēdus ab eius exercitio. Quæ quidem distinctio videtur posse probari ex tex. in l. & 5. tit. 6. p. 7. Nam in l. 4. ponuntur illi, qui ipso iure infames sunt, & fiūt propter delictū, & in illis inquit tex. ibi in fine, quod nulla requiritur sententia, vt ab honoris, & dignitatis officio consequendo repellantur. In l. vero quinta ponuntur illi, qui per sententiam condemnandi sunt, & declarandi infames tacite, vel expresse per condemnationē de delicto eos infamāte & in illis inquit tex. ibi senten. requiri. Ergo ante quam sententia pronuntietur expelli nō poterūt ab officij iustitiæ acceptione, & consecutione, & videtur hæc bona distinctio in propositum, si eam intelligamus, & declaremus hoc scilicet modo, quod procedat primum eius membrum quoties publice illa, quæ ipso iure infamant fiunt, prout est in delictis positis per l. 4 tit. 6. par. 7. Tunc enim nulla requiritur sententia, si tamen occulte fierent, tunc quanuis ipso iure infamia incurratur, requiritur sententia infamiæ incursæ declaratoria etiam vt ad nouī officij honoris, & dignitatis consecutione repelleretur, & ita videtur probari in dicta. l. 5. tit. 6. par. 7. in fi. & voluit gl. faciendo, ibidem. Nam ibi dicitur, q̄ si quis deprehēditur in furto, per quod delictum fit notorium, licet nōdum sententiatum sit super eo infamis est eam in notoriis nulla requiritur sen

quomodocunque[s] loqua

m Hippolyt. in dicto §.

125. cum pluribus se

quentibus. Si tamen non deprehenderetur, interim quod non probatur, & super furto sententia condemnatoria est, infamis dici non potest, & sic non repellendus ab officij acceptatione. Nam & sic videmus, q̄ licet infamis infamia iuris testis esse non posset, prout communem diximus tam ex Ias. in dicta l. 1. num. 65. C. de sum. Trinita. tamen si infamia est occulta non repellitur a testimo
13 nio† prout & hanc communem testatur Aretin. in capite cum non ab homine num. 93. de iudi. & glos. in lege contra. ff. de testamentis. pro quo est optima lex. 8. tit. 16. part. 3. col. 3. in principio ibi, *Conocido*, & in colu. 1. ibi, *Conocidamente*, & sic est declaranda & intelligenda Angeli doctrina, in lege prima. §. qui in iudicio. ff. de ijs qui not. infa. dicentis quod committens crimen publicum est infamis in mia facti etiam consecuta sententia: Nam verum est, quoties ex tali crimine esset infamatus publice, prout intelligit glo. secunda in lege. 5. tit. 6. parte. 7. & glo. prima in lege. 7. eo tit. & part. Ex quibus deducitur, quod si in aliquo oppido de señorio, vel simili eligeretur in iudicem ordinarium homo aliquis vilis, & publice officium vile exercens, potest per dominum tempore confirmationis refutari electio hæc, & eum non admittere, prout vidi in contingentia facti iussum cum quibusdam tabernario & hospitalario electis in officiales ordinarios villæ vnius, qui quidem tempore confirmationis fuerunt expulsi, & non amissi ad officia huiusmodi, eo quod officia vilia hæc erāt que exercebant, vt inquit in taberna rio Craueta consilio. 13. numero secundo, & Roland. Valle. consi. 34. nu. 5. vol. 2. & Alcia. de præsumptio. regul 1. præsump. 48. nu. 6. cum sequent. vbi nu. 10. pag. 129. in parvis

quæritur

quæritur in idem erit si per alium exerceat tabernam, & Tiraquel. de nobilitate c. 10. per totum, & c. 34. nu. 1. & sequent. enumerat officia vilia, & est optima. l. 3. tit. 14. p. 4. & ibi glo. viles. Mechaniciq, non sunt eligēdi ad regimē ciuitatis secundū Pala. Rub. in rub. §. 5. nu. 9. neq; agricultores, seu pastores, si sint alij, qui eligi possunt secundū Rebu. in. l. vnica. C. de sentēn. quæ pro eo quod int. profer. in præfatio. n. 74. & sic fuit obtentū in dictis officiis per executoriam in vno ex cancellariis regiis, præsertim quia vltra quod erant vilia officia, erat reipublicæ damnosum, vt officia illa exercentes iudicū officium exercerent. Ex ijs itidem infertur, q̄ cum
14 bastardus infami infamia† facti reputetur, & dicatur secundum Capitium decis. 32. nu. 7. & Auend. c. 19. præto. nu. 19. & 24. vers. sunt autem, lib. 1. & ficvbicunque agitur de honore filiorum non cō prehenduntur filij bastardi filiorum appellatione, secundū Molinam de primogenijs lib. 3. c. 3 nu. fi. non poterit bastardus eligi in iudicem, cum honor sit, & dignitas esse iudicem, secundum Boer. d. decis. 222. nu. 1. & 32. ex tex. nostro. & d. l. 4. tit. 4. par. 3. probatur, & infamibus portæ dignitatum patere nonde bēt secūdū regulā, infamibus, de reg. iur. in. 6. Licet hoc non careat scrupulo, nā spurius quantunuis infamis sit facti, ad dignitatē eum promoueri posse probat tex. in. l. generaliter §. spurij, & in l. spurij. ff. de decurio. relati per Couar. in pract. cap. 19. nu
15 mer. 6. fol. 95. ergo ad officium iustitiæ eligi poterit, cum expresse nō reperiamus prohibitum. Cogitabis tamen circa hanc illationē vlterius, & infertur quod ille, qui publice† propter delictum passus est verecundiam iudex esse non poterit secundū Auēda. dicto vers. sunt autem. Nam, li-

cet ictus fustium non infamet, nisi causa propter quam iniponitur infamatoria sit, secundum tex. in. l. ictus fustium. ff. de ijs qui not. infam. notat. glos. aigun yerro, in. l. 5. titulo. 6. par. 7. tamen quia communi vulgi opinione iste talis ab inde infamis, & vilis reputatur, & est, nō admitteretur ad officium iustitiæ exercendum, ni-
16 si ob inopiam † hominū, secundum Gomez. de trienali possess. quæst. 28. casu. 116. & Rebuf. vbi supra, & gloss. l. l. 7. Sed infamis poterit esse notarius, vel tabellio publicus? Quidam dicebant quod sic, reputātes officium hoc tabellionis vile, quia seruos publicos vocabat lex, & ita tenebat glo. 1. in principio in dicta lege 7. titul. 6. parte. 7. & Boerius decisio. 222. numer. 7. & 9. docens hanc communem opinionem. Propter confidentiam tamen nullo modo infamis est ad hoc tabellionis officium admitendus† tum etiam quia diligen-
17 tissime Couaruuias in practica capite. 19. numero quinto probat officiū tabellionum no esse vile, & ideo cū eorum officia prætenduntur fit prius informatio habilitatis, & legalitatis personæ in tabellionem promovendæ, vt patet ex lege prima tit. quarto lib. 7. infra, & in practica quotidie videmus Et esset circa hoc maxima facienda diligentia de vita & moribus & genere, & fama, cum sint hęc officia aptissima nocere, & maximæ cōfidentiæ. Est tamen notandum quod si infami darentur aliquod officium
18 publicum† cōpelleretur ad illius acceptationem non potest se eximere prætextu infamiæ, ne ex delicto suo commodum reportet, secundū Auēda. c. 19. prætorū nu. 24. vers. & in huiusmodi, & in versi. quod fallit lib. 1. Quia qui ex forma statuti perdit nobilitatem, intelligitur perdere quo ad vilia, nō vero quoad honero

BIBLIOTECA OHY IN LIMA

ſa, ſecundum Iaſ. in rubrica nu. 21. ff de iuſt. & iur. Imo neque precio poſſet ſe eximere, quoniam munus publicum non poteſt redimi precio ſecundum eundem Auenda. Reſpon. 9. numero. 2. in princi.

De religion. Similis eſt text. in dict. l. cum prætor. ff. de iudi. & in. d. l. 4. tit. 4. p. 3. vbi glo. verb. mal que fueſſe, quærit an arbiter eſſe poterit, vel arbitrator religioſus hic, & reſpõdet
19 quod non. † Nam ſi arbitrer intraſſet religionem expirat compromiſſum religionis ingreſſu ſecundum tex. in l. 28. tit. 4. par. 3. vbi glo. En orden, quærit an de licencia ſuperioris poſſet tunc pronuntiare, & dicit quod non enim expirauit ſemel compromiſſum religionis ingreſſum. Igitur & a fortiori poſtquam ſemel religionem intrauit non poterit in arbitrũ vel arbitratorem eligi, propter vnũquodque enim tale & illud magis faciliuſq; quid impeditur a principio, poſtfactum remoueatur. l. patre furioſo. ff. de iis qui ſunt ſui, vel alieni iur. Si tamen tantum fierit clericus non expiraſſet compromiſſum, vt illa gl. ind. l. 28. cõmuniter teneri aſſerit. Et idem crederem ſi fieret commendatarius trium religionum ſancti Iacobi, Calatrauæ, vel Alcantaræ, nam & ij iudices eſſe poſſunt. vt in. l. 14. tit. 5. ſupra eo diximus.

Muger. Idem probatur, in dicta. l. cum prætor. & in dicta. l. 4. & tex. in c. mulierem. 23. q. 5. tradit Caſſane. in conſuetud. Burg. ti. des iuſtices rubric. 1. §. 6. nu. 40. cum. ſequent. aliquibus. Et ratio eſt ſecundum tex. noſtrum propter honeſtatem in mulieribus requiſitam, quæ eſt melior ratio quam illa appoſita a dicta l. 4. ſcilicet ob defectum intellectus, nã plures mulieres, ita ſubtilis intellectus videmus, quod nedum iudicare, ſed & Regnum regnare poſſent & totam remp. gubernare, prout de pluribus inquit Tiraquel. in. l. 11. connubial. num. 24. cum. ſequentib. pluribus, & nouiſſime Burgos de Paz, in proœmio legum Tauri, num. 52. & 53. cũ pluribus ſequen. & in libris iudicum veteris teſtamenti, mulieres populũ iudicaſſe legimus, vbi Debora poſuit tentorium ſuum in monte Ephraim ſub arbore palmæ, & ibi iudicabat filios Iſrael, & aliæ plures. Et ſic inquit tex. ind. l. cum præt. quod non ob defectum intellectus, ſed potius ob honeſtatem conſeruandam, vt inquit tex. noſter, mulieres prohibentur officium iudicandi habere, & hæc quidem eſt melior ratio. Nam etſi Reginæ, & Commitiſſæ & ſimili aliæ mulieri, ex tex. noſtro. & dicta. l. 4. tit. 4. par. 3. regimen Regni, aut commiſſus ſui committitur, non prouenit prohibitio in aliis ex defectu intellectus, ſed ex honeſtatis conſeruatione † propterquam a proprio recedit
20 tur verborum ſignificato, ſecundũ Alexa. in l. nepos Proculo. ff. de verbor. ſignifi. & Mantuan. in obſeruationibus legalibus. pag. 281. in paruis verſiculo tertio receditur. Sic & ratio honeſtatis publicæ vetitũ eſt matrimonium in ter aliquas perſonas, vt per totum de conſang. & affinita. & honeſtas permaxime in mulieribus eſt obſeruanda, & ideo mulieres inhabiles ad officium iuſtitiæ miniſtrandum reputantur, & quia admodum mutabiles, & variabiles ſant, vt inquit tex. in. c. forus. de verbor. ſign. & l. filia. C. de inoffi. teſtam. & Sylua Nuptialis, lib. 1. verbo. non eſt nubẽdum in principio. num. 49. vndeverſus, Quid huius fumo. flamen, Quid flamine. ventus, Quid vento. mulier, Quid muliere, nihil, quos verſos refert Montaluus in lege. 1. titu. de los adulterios, libr. 4. fori in gloſſa magna, verſiculo item mulier luxuriose,

vbi plu

vbi plura innehit cõtra mulieres, maxime quod variabiles ſunt. Cunq; in iudice nulla adeſſe debeat varietas, ſed potius conſtantia, & fortitudo, ideo mulieribus officium iudicandi prohibetur, adeo vt neque arbitrorũ officium aſſumere poſſunt, ſecundũ Montal. l. 4. ti. 10. lib. 1. fori. Eſt tamẽ verũ, quod ſi iuriſdictio mulieri obueniat in conſequentiam ſucceſſionis tunc optime iudicare poteſt, ſecundum Abb. & communiter docto. in c. dilecti, de arbit. teſte Molina, de primogenijs Hiſpa. lib. 1. cap. 13. nu. 14. & tradit Burgos de Paz in proœmio legum Tauri, in præfatione, numero. 65. folio. 12.

Reyna. Hic eſt tex. pro bãſq; filia ſuccedit in Regno & Comitatu, de quo ſup. dictũ eſt in. l. 1. tit. 3. lib. 2. gloſ. 2

IN LEGEM octauam.

1 *Seruus in iudicio eſſe non poteſt.*
2 *Seruus accuſari de delicto non poteſt ad pœnã pecuniariã, neq; pro eo poteſt dominus alium accuſare.*
3 *Seruus teſtis eſſe non poteſt, niſi in aliquibus caſibus.*
4 *Indus in ſeruitutem reductus ſi proclamet in libertatem, an interim debet poni in libertate.*
5 *Satus originalis ſi repugnat quaſi poſſeſſio non releuat ab onere probandi.*
6 *Serui ſi proclament in libertatem an* 1
lite pendente debet in libertatem reduci. 6. cum ſequen.
7 *Mulier & omnis qui in iudicio eſſe non poteſt, poterit vt licentiam obtineat.*
8 *Homo liber per nullum tempus in ſeruitutem redigi poteſt.*
9 *Capti in rebellione Granatæ an ſeruicapientium effecti fuerint.*
10 *Capti in bello iuſto ſerui capientium efficiuntur.*
11 *Seruus quare iudex eſſe non poſſit.*
12 *Serui naturaliter fures ſunt, & faciliter corrumpuntur.*
13 *Serui tabellionis communiter pro libero reputati inſtrumenta an valeant.*
14 *Geſta per iudicem excommunicatum valida ſunt ſi pro tali non reputabatur.*
15 *Non notarius diu ſe gerens pro notario, ſi inſtrumenta conficiat an valeant.*
16 *Delegatus pro tali iudice habitus communiter ſi iudicialia tractet an valeant abeo geſta.*
17 *Error communis ſi adſit circa perſonam delegantis, cum ſeruus ſit pro libero reputatur an valeant delegationes ab eo factæ.*
18 *Communi opinione ſi quis ſeruus reputetur cum liber ſit an valeant geſta ab eo ſi in iudicem electus fuerit.*

SVMMARIVM.

Seruus iudex eſſe non poteſt.

NOconuiene. Similis eſt tex. in l. cum prætor. ff. de iudi, & tex. in præalegata. l. 4. tit. 4. par. 3. Quod enim attinet ad ius ciuile ſeruus pro nihilo reputatur, vt in. l. quod attinet, & l. in omnibus officijs. ff. de regu. iur. & in. l. in perſonam eo titulo vbi Deci. maxime in d. l. quod attinet. plura refert
1 quæ ſeruus gerere non poteſt. Vltra quem adde, quod neq; in iudici eſſe poterit, ſecundum tex in. l. ſeruus. C. de iudi. tex. l. 8. & 9. tit. 2. pa. 3. hoc limitans, in perſonam enim ſeruilẽ nulla cadit obligatio, vt in d. l. in perſonã, & ideo accuſari de delicto ſeruus non poteſt † ad pœnam pecuniariam ſecundum gloſſa de pecho. iu.
2 l. 10. tit. 1. par. 7. hanc cõmunem dicẽtem opinionem, quã licet corrupte allegat & declarat vno modo Vi-

llalobos in ſuo ęrario mille com. o-
pin. litera. S. numer. 91. & vide tex. in
l. 14. titulo. 9. parte. 7. Sic & econtra
rio ſeruus vel dominus pro eo non
poteſt accuſare aliquem de iniuria
ſeruo facta, in qua non adſit vulnus,
vel in domini contumeliam facta ſit
ſecundum textum in. l. 9. titulo. 9. p.
7. quanuis tunc iudex ex officio ſuo
poſſet illum iniuriantem punire ſe-
cundum glo. fina. ibidem & Anton.
Gomez. tomo. 3. variarum cap. 1. nu
mero. 10. in fine. Quod tamen decla
ro niſi iniuria talis eſſet verbalis, & le
uis, quia in ea neque iudex ex officio
poſſet procedere cõtra iniuriantem
ſeruum, ſicut & neque poteſt contra
iniuriam verbis leuibus hominem li
berem ſecundum textum in. l. 4. titu.
10. lib. 8. infra. Et de iis an ſeruus ac
cuſari poſsit, & in pœnam pecuniа-
riam condemnare, vide per Anton.
Gomez. tomo. 3. parte. 1. num. 76. &
Clarum in. l. 65. practicæ crimi. q. 80
& num. 5. & vide. l. 14. tit. 9. parte. 7.
Et ex hac ſeruorum incapacitate pro
cedit etiam, quod legitimationes ſer
ui nõ ſunt capaces, niſi præcedat ma
numiſsio ſecundum tex. & ibi glo. li
bre, in. l. 4. titulo. 15. parte. 4. neq; teſ
tis eſſe poteſt, niſi in aliqui quibusca
ſibus † de quibus per textum in. l. 12.
& 13. titulo. 16. parte. 3. Quorum ca-
ſuum vnus eſt, quotieſcunque ſeruus
in depoſitione confitetur ſe eſſe libe
rum, nam tunc vſque dum probetur
contrarium pro libertate eius præſu
mitur ſecundum tex. in dict. l. quem
tex. conſidero pro opinione illa quã
iam contradictorio in iudicio vidi
determinatam. Nam ſcilicet ſi ſer-
uus aliquis † Indorum, qui in capti-
uitate ſeruitutis exiſtebat, dicat, & aſ
ſerat ſe liberum, & pro tali a iudice
pronuntiari petat, interim cnõ pro
batur titulus ſeruitutis debeat a do-
mino domini, & eius ſeruitute libe
rari? Et videbatur dicendũ quod nõ
quia dum in poſſeſsione ſerui adeſt,
& exiſtit dominus non debet ea poſ
ſeſsione priuari, & quia ſecundũ tex.
in. l. circa. ff. de probati. tenetur pro-
bare ſe liberũ, qui in poſſeſsione ſer-
uitutis eſt. Nihilominus tamẽ in fa-
cti contingentia fuit ſpoliatus domi
nus illius ſerui indi poſſeſsione, eius
etiam lite durante, & indus in priſti-
no ſtatu liberttatis conſtitutus, vſq;
dum dominus eius titulum ſeruitu-
tis legitimum probaret, & ſic non
fuiſſe dominum dici poteſt, ſed indũ
reſtitum in priſtinum libertatis ſtatũ
quia titulus nõ probatus fuit per do
minum fuit pro libero declaratus hic
& in cancelaria Pinciana, ibi cauſa
in gradu appellationis fuit determi
nata, ex eo q Indi a primæua natiui
tate liberi naſcũtur & Chriſtiani facti
captiui fierinõ poteãt, etiã ante bap
tiſmũ, niſi prius moniti fuiſſẽt, vt li-
cet videre ex glo. in. l. 2. tit. 23. par. 2.
Ideo nimirũ ſi interim q de iuſto ſer
uitutis titulo non doceatur liberi re-
putari debeant, & in priſtinam redi
gi libertatem. Nam quotieſcunque
prigihalis ſtatus rei † repugnat quaſi
poſſeſsioni, tunc quaſi poſſeſsio nõ
liberat ab onere probandi ſecundum
tex. in. c. ad decimas de reſti. ſpoliat.
in. 6. & tex. in. c. 1. de præſcriptio. co
lib. neque tunc transfert poſſeſsio o-
nus prouandi in aduerſarium, ſed
ipſemet quaſi poſſeſſor tenetur pro-
bare ſecundum iura illa, & gloſſ. in
dicta. l. circa, & glo. probaueris, in. l.
ſicuti. §. ſed ſi quæratur ff. ſi ſerui. vẽ
di. glo. egiſſe. in. l. ſi prius. ff. de noui
oper. nunt. vbi Bart. a. 3. & 4. oppo.
& ibi late Alexa. Item etiã quia per. l.
21. 22. & 23. en las ordenanças delas
Indias, quas poſu pro. l. 15. ti. 8. lib.
4. mei repertorii de Cortes, quę ty-
pis licentia Regia mandaui ante hu
ius recopilationis promulgationẽ ſerui

ſerui effici Indi non poſſunt, neque
vt tales capi, & quod ſi ante illarum
legum promulgationem (de quibus
& meminit glo. in. l. 5. titulo. 14. pa.
3.) aliqui eorum ſerui effecti fuerint
& capti, titulus ſeruitutis verus & iu
ridicus oſtendatur, aliãs pro liberis
iudicentur, prout in ſupra dicta lite
actum fuit, & declaratum, Quod ta-
men ego dubium iudicaui eſt, num
idem ſit dicendum in ſeruis natis in
Guinea, qui negros Hiſpane vocan-
tur, num ſcilicet, ſi quis, vel que illo-
rum in ſtatu ſeruitutis penes aliquẽ
6 exiſtens proclamauerit in libertatẽ,
debeat ſicut Indus ille ſtratim in li-
bertatem poni, vel in ipſius ſeruitu-
tis ſtatu lite purante remanebit, & vi
detur dicendum quod ſic, argument.
dictorum in ſupra proxima queſtio
ne. Item & ex tex. optimo, & prima
facie claro in. l. ſi cui. §. licet de liber.
cauſa, & ex. l. fin. ff. ſi liber ingen. eſſe
dicatur, vbi ſemper qui ſe patronum
dicit actoris partes ſuſtinet. Item &
pro hac parte facit tex. in. l. 12. titulo
16. parte. 3. & tex. qui pro hac parte
videtur expreſſus in. l. 5. titu. 14. p. 3
& tex. in. l. 27. titulo. 14. parte. 7. quæ
leges adeo expreſſæ pro hac parte a-
liquibus viſæ ſunt, quod inquit Villa
lobos in Antinomia iuris ciuilis, &
Regii, litera. S. num. 12. & eo relato
nouiſsime aduocatus Olanus in con
cordia Antinomiarum eadem litera
S. num. 16. quod hodie per dictas le
ges partitarũ ſeruus exiſtens ſub ſer-
uitio, & dominio domini non tenetur
probare ſe libelum ſed dominus
tenetur probare illum eſſe ſeruum ſuũ
Pro contraria vero parte, imo quod
lite durante in ſeruitute remanere de
beat ſeruus hic, & ſe liberũ probare,
vt a ſeruitute libetetur, facit tex. in. l.
matrem. C. de probatio. vbi in ſortio
ribus terminis inquit tex. ille, quod
natus ex ancilla, ingenua tamen fac-
ta tenetur probare fuiſſe natũ poſt
ingenuitatem bum deberet in dubio
ſecundum glo. ibi pro libertate præ-
ſumi, & ſic natum poſt ingenuitatẽ
Si ergo ibidem hoc ſtatuitur, a fortio-
ri in noſtro caſu, cum ſeruus di-
cit ſe liberum tenetur id probare, ſi
in poſſeſsione ſeruiturutis adeſt. Item
& quia ſerui iſti dum capiuntur, & in
ſeruitutem rediguntur baptizati nõ
ſunt, imo & audio dominum eorum
quem recognoſcunt in talem eos ve
nundare, & eorum qui poteſt alterũ
vendit, imo, & patres filios vendunt,
& deo iuſte vt ſeruos retineri poſſe
videtur. Nam ſi in patria bapitzaren
tur, & Chriſtiani effectifuiſſent quan
tuncunque in bello iuſtiſsimo cape
rentur ſerui effici non poſſent, ſecun
dum Couar. in cap peccatum. 2. par
te. §. 11. nu. 6. in princip. ſecus vero
aliãs. Et maxime ſi & ipſi bellum ge-
rant contra Chriſtianos, & ab eis ſe-
defendunt, & ingreſſum eorum in ter
ris ſuis pugnant, & reſiſtunt. Item &
pro hac parte facit optimus tex. in. l
qui de libertate. ff. de liber. cauſa, vbi
probatur quod ille, qui de libertate
ſua litigans militiæ ſe dederit ante-
quam ſententia lis illa determinata
ſit, exautoratus a militia ejiciatur, cũ
interim inter ſeruos numeretur. Item
& facit tex. in. l. circa. ff. de probatio.
& tex. in. l. liberis. §. igitur. ff. de libe.
cauſa probantes, quod ad ſciendum
quis probare debeat conſiderandum
eſt quis ſuſtineat partes actoris, ac-
tor enim quod aſſeuerat pobare te-
netur. Vlterius & facit tex. in. l. 7. ti-
tulo. 22. par. 4. probans, quod vt ſer
nus pro libero reputetur, debet per-
decennium bona fide pro libero ha
beri, aliter enim ſi mala fide, poteſt
per dominum in ſeruitutem redigi.
Ergo non data hac bona fide, & dece
nii poſſeſsione in ſeruitutem retine
tur ſeruus proclamans in libertatem

interim quod aliud non declaratur per sententiam: & sic hæc dubia reddunt hanc quæstionem. Quamobrem Villalobos, vbi supra, inquit per illas Partitarum leges proprima adductas opinione correcta esse iura prosecunda opinione allegata. Ego tamen correctionum inimicus præsertim legum Partitarum, quæ quidem consonant cum iure cibili, & nun quam in dubio, nisi aliud exprimatur corrigere illud volunr, teneo leges illas Parti. primæ opinionis non esse correctorialegũ dict. pro secunda allegatarũopinione. Et secundam hanc opin. tenendam asse ro, fundamentis pro ea adductis· sunt enim vigentia. Et nihil obstant in contrarium adducta. Quod vt ostendam dico, quod contrat ieratem hanc dictarum legum Partitarum tetigit Otalora, de nobilita. 2. part. 3. partis prin. c. 2. nume. 4. Et vltra cũ primo non obsta', quod de Indijs in supra proxima adduximus quæstione, eo quod specialiter per leges illas Indiarum sic statutum est, & sic ad nostram quæstionem non sunt applicanda, quoniam specialiter cõstituta non sunt in consequentiam trahenda, & rationem specialitatis infra assignabimus. Secundo non obstat dicta lex. 12. ti. 16. par. 3. nam loquitur & procedit respectu alterius tertij quam domini ipsius serui scilicet, cum in testem seruus adducitur & asserit se liberum esse. Tunc enim nisi tertius ille contra quẽ seruus dixit testimonium probet quod erat seruus tẽpore depositionis pro libero reputabitur, vt dictum & testimonium eius valeat. Non tamẽ probat lex illa seruum talem respectu domini liberum reputari: & sic nihil facit contra nos lex illa. Non obstat & tertio dicta. l. si cui. §. licet. ff. de libe. causa, que videbatur expressa pro dicta prima opinione. Nã procedit quantum ad hoc, vt seruus ipse in libertatem proclamans in iudicio ad proclamationem admittatur, quoad hoc enim liber reputatur. Aliter enim in iudicio cõparere non posset sicut & videmus in muliere vxorata quæ absq; licentia mariti in iudicio adesse nõ potest, vel ex iudicis licentia, si absens maritus sit, secundum. l. 4. ti. 3. infra. li. 5 Sed ad petendam licentiam hanc marito absente existẽte, nec reuersuro, mulier hęc in iudicio adesse † potest, aliter enim iudicium inchoare nõ posset. Sic & minor litigare volẽs, vt de curatore ad litem ei prouideatur põt in iudicio comparare, secundum Castillo. in. l. 55. Tauri. n. 34. Ideo nimirum si in seruo proclamante in libertatem idẽ sit, vt respectu existendi in iudicio, in li. 10. illa serui onera nõ sustineat sed liber reputetur, sine præiudicio tamen domini. Quem tex. sic intellexit Bar. in. l. 1. §. per seruum qui in fuga. ff. de acquir. possess. & Otalora, vbi sup. n. 4. in fine. Nec obstat versi. sed magis, illius. 5. licet, contra hunc intellectum, vbi dicitur dominum litependente seruum non possidere, quia intelligitur naturaliter, civiliter vero bene possidet, secundũ Bar. in. d. §. per seruum. n. 1. & cũdẽ Bar. in. l. 3. 5. ex cõtrar. col. 2. in med. ff. de acqu. pos. cuius Bar. di. in. d. §. per seruũ aprobãtur per Ias. ibi. n. 11. & 12. Et an seruus iste in libertatẽ proclam ãs posit procuratorẽ cõstituere, vide singul. l. 4. ti. 5. p. 3. Nõobstat 4. di. l. fin. ff. si lib. iuge. esse dicit quia procedit, & loquitur cum quis se dicit patronum alicuius. Tunc enim cum illum asserat libertum, & peracõsequens iam asseruitute liberum, qui patronum se esse dicit probare tenetur. Ibidemque non de libertate aut seruitute principaliter agitur, sed de iure patronatus: peseque patronarum se vocans litem mouet, ideo mirum no est, si actoris partes debeat sustinere & se patronum probare: & sic non solum contra nos nõ facit, sed & pronobis potius. Nõ obstat etiam text. in. d. l. 27. titulo. 14. par. 7. Ideo enim ibidem dominus tenetur probare illum esse suum seruum, quia dominus ipse in seruitutẽ proclamauit citatum & sic actoris sustinuit dominus partem prout. in. d. l. liberis. §. igitur. ff. delib. causa. disponitur, vel quia lex hæc. 27. solum practicatur, cumde proprietate agitur, non vero cum de possessione. Nam cum de possessorio agitur, secundum Otalora, vbi supra domini auditores seruant dispositionem dictæ legis· circa. ff. de probatio, pro secunda nostra opinione allegata. Con que el señor de fianças de dexar seguir al sieruo su causa, y no le trasportar, ni maltratar, vt inquit. l. 5. titulo qu arto partita. 3. versi. Empero quãdo, quæ singularis est in hoc, & ibi, glos. inquit se non meminisse de iure cõmuni sic scriptum & iussum. Vel aliter & tertio responderi potest, quod licet dicamus in illa. l. 27. seruum esse, qui proclamat, & libertatem petit, ideo tamen quia dominus illum per violentiam in seruitute tenebat, & in seruitutis possessione violenter dominus ingessit, tenetur probare dominus seruum suum illum esse: interimque constito de violencia, debet in libertatem reponi, vt patet ibi, *Torcizeramente*, quodidem impartat, ac si diceret, per vim & violentiam. Visenim eius qui se dominum contendit ad imponendum onus probationis seruo, minimi prodest, vt inquit text. in. l. vis eius. C. de probatio. ex qua de sumptafuit dicta lex, 27. Sicut & videmus quod si possessorio recuperandæ agatur contra tcum vicioſe possidentem quia spoliauit, talis possessio non releuat spoliantem ab onere probandi sed adhuc ei incumbit onus probandi, secundum Bart. in. l. naturaliter. §. nihil. nu. 17. & ibi Ias. num. 116. cum sequ. aliquibus. ff. de acquí. pos. Nos vero loquimur quoties de violentia hac non cõstat, & sic non obstat nobis. d. l. 27. Nonobstat etiam & quinto tex. in. d. l. 5. titu. 14. par. 3. quę meo videri desumpta fuit a. l. liberis. §. igitur. ff. delib. causa. & a. l. ordinata. &. l. igitur. 5. potest. ff. eo. titu. Nam non est. d. l. 5. contraria nostræ secundæ opinioni, imo eam fortificat si bene inspiciatur. Patet enim ex ea proclamantem teneri probare suam intentionem prout probant leges illæ, a quibus dico desumptam fuisse hanc legem. 5. dum tamẽ dominus aliquo modo statim lite motã iustificet suam possessionem puta per scripturã emptionis, vel per testes, vel se habuisse ad hæreditate parentum. Tunc enim si seruus proclamat in libertatem lite pendente non remouetur dominus a possessione sua, & seruus tenetur probare suam intentionem, prout in quit iustificationem hanc faciendã, per dominum. gl. in ea. l. 5. nam per proclamationem serui in libertatem domin' amisit naturalẽ possessionẽ retenta, tamen ciuili, vt inquit Bart. in. d. l. 3. §. per seruum qui in fuga. n. 1. ff. de acqui. pos. Et ita loquitur versiculus, mas si este, illius. l. 5. qui contrarius prima facie videbatur nostræ secundæ opinioni. Nam nẽ posset dici violenter seruum retineri in seruitute per dominum, ideo ibidem statuitur quod proclamante seruo, dominus iustificet possessionem suam tituli allegatione & probatione aliqua, sic enim non poterit dici possessionem violentã esse, quætamen non allegatur talis, neque pręsumitur in seruis ijs de Guinea. Neque tunc tenetur

HAY COPIA DE LIBRERIA OHY in the MEDITERRANEA

tenetur dominus titulum proprietatis probare, vel possessionē alio modo iustificare, sicut teneretur, si ipse dominus partes actoris sustineret. Et ij sunt veri & literales dictarum legum intellectus meo iudicio, qui bus attentis, non dubitant secundæ huic opinioni. Neque oberit si quis dixerit hominem liberum in seruitutem 7 per pullum tempus redigi posse, secundum tex. in l. 2. tit. 29. par. 3. eiam per mille annos, secundum. gl. ibi. quātumuis bona fide emator ab aliquo, secundum Anto. Go. to. 2. c. 15. n. 24. quia illud verum si cōtinuerit prius liberum fuisse, prout ibi lex illa præsupponit hominem liberum fuisse, & cum dominus tanum in præscriptione se fundat. Secus cū non constat a principio liberum fuisse sed potius colore, & habitu de genere seruorum est, prout sunt iiti nigri de Guinea & Manicongo, tūc enim non procedit. ibi. & eius conclusio. Quibus neque eiam obstabit regula illa. Bar. & Jas. num. 4. 4. in. l. si prius ff. de nou. ope. nunt. de qua per Menesum, in. l. 2. edibus. n. 2. cum. 3. seq. C. de seruit. & aqua, scilicet, quod quasi possessio alicuius status, quæ necessario nō concordat cum origine rei, non transfert onus probandi in aduersarium, quia in hoc casudixi mus iam, quod exorigine serui iiti, serui sunt, & sic non habet locū in hoc casu hæc regula, sed illa potius, de qua per Imolam. 23. quod quasi possessio status quæ ineſt actualiter vel est aperte ineſſe ab origine trans fert onus probandi in aduersarium, & allegat ad hoc. d. l. circa, ff. de probat. & l. liberis. 8. ff. ff. de libr. causa. pro secunda opinione allegata. Et licet naturaliter omnia libera præsumantur, per iusgentium, ius hoc naturale sublatū est, quod fieri potuit, & limitari, vt nō procederet quoad aliqua genera personarum secundū Bar. & Doct. relatos per Couar. in d. c. peccatum. 2. par. 5. 11. nu. 3. & sic quis seruus nasci potest, secundum tex. in. l. 5. & 2. tit. 24. par. 4. Et nunc cum talis nasci possit, primæ nus status rei non repugnat quasi possessio nis seruitutis, cum in iuribus personarum dari & cadere possit quasi possessio & remedia possessoria secundum. Bar. subiuiungens. in. 2. nō ignorat. 2. & 3. col. C. de ijs qui accusāt non post. quem ad hoc allegauit Otalora, de nobilita. par. 2. c. 1. n. 9. Et per easdē quens quasi possessio domini transferre potest, & transfert onus probādi in seruum in libertate proclamari tem. Et ita inquit Couar. vbi sup. n. 3. versi. qua ratione, & sequēti, quod hodie non omnes homines liberi nascuntur, cum alijs legibus vtamur idque maxime vtile sit reipu. Vbi & probat Couarr. seruitutem non esse contra naturam, & si esset, limitari posset per ius gentium circa quorūdam hominum genus. Ex quibus remanet meo videri vera conclusio, scilicet, quod in alijs seruis, quam in Indis, qui actoris partes sustinet tenetur probare intentionem suam, ne quis seruus proclamant in libertatem debet lite pendente priari dominus possessione seruitutis modo aliquo iustificata, nisi contra ipsi metmum statum rei pugnare, vel vi dentam possessionem illam acquisitam. Rationem huic differentiæ, quare inde in seruis Indis, quam in nigris de Guinea, & signabia, vel quia in Indis sic expresse reperimus dispositum, in nigris vero nō, vel quia primus status rei in Indis repugnat seruituti, quod non est in nigris, qui quidem per eorum inimicos volentes eos occidere, & comedere vendūtur, quo casu possunt serui fieri, secundum Nauarr. in Manuali, cap. 24. num.

24. ne. 9. Vel quia nigri semetipsos vendunt pro seruis, quo casu licitum est eos, vt tales retinere, secundum eundem Nauarr. in nouo. ca. 28. Manualis in addit. ad cap. 23. num. 96. fol. 56. Indi autem non sic faciunt, ideo & merito differunt circa hoc. Et an inconsciētia nigri ij in seruos retineri possint. Naua. in dict. num. 96. declarat, vide cum ibi. Quid tamen dicemus in capsis in rebellio-
10 ne regni Granatæ, qui contra Regem nostrum bella mouerunt, non tempsit Nueum vulgo, Sierra neua da, ascendentes mahometicā sequētes secta n, cum & ipsi ex Mauorum genere descenderent, templāq; quā plurima violarunt, clericosque, & ecclesiastas personas, & alios Christianos seculares occiderūt, qua de causa Regia pragmatica statutum fuit, vt quilibet eorum, qui Nueum mōtem ascenderunt, esset seruus capiēs, masculumq; decem annis, & demi dij supra, & fœminā nouem & demidij, quod iustissime iussum fuit, nam capti in bello iusto fuit capientis
11 efficiuntur. Tiraquellus Couar. in dicap. peccatum. 2. par. 5. 11. nu. 3. versi. 6. hinc apparet. Neque obstat text. in. l. 1. tit. 29. par. 4. probans non esse capt inos Christianos in bello etiā iusto, si ab alijs Christianis capiātur, nam id verum esset, cum Christiani cōtra Christianos propter alias causas, quam propter fidei defrīnonem bella mouerent, secus vero alias. secundum tex in. l. 1. tit. 21. par. 4. per quam sic debent declarari, dicta. l. 1. & dict. per Couarr. in dict. 2. par. 5. 11 nu. 6. Et ideo inquit tex. in. l. 2. tit. 23. par. 2. iusti omnes bellum, quo media te inimicos fidei dirimi conatur, & fides nostra augetur. Dicti tamen cō uersi noui Regni Granatæ non sōlū contra Christianos & Regem nostrum Christianissimum rebellarunt, sed & dicta & factis fidem semel suscepta reliquerūt ignominiosa fuit prag matica illa anno. 1572. facta, secundam quam capto aliquo vel aliqua illorum, qui tunc nomine Nuieum ascenderunt, si tunc erant ætatum ibi dem signatarum seruī capientiumsibi rent, & quantum cunque proclament in libertatem ideo ex quod in Nigris dicendum est iustificata possessione retinentis probatione, quod de illis fuerunt, quæ omnia tradita sunt vt ciamus, vel descendere dominum, vel seruum, in iudice meque non finamus seruum aliquo eligidum in possessione seruī exiterit iv.

El officio de juzgar. Adde vt neque arbiter esse possit. Secundum tex. l. Prædius. 5. fina. ff. de arbit.

Por nos ser persona libre. Aliam ratio nem assignat tex. in. l. 4. tit. 4. par. 3. scilicet, quia non habet intellectum num, neque bonum. Sunt etenim seruī, prout videmus hebetis ingenij tardi, & inhabiles præsertim ad iudicandum. Sed quia posset aliquis esse ita & bon, & clari ingenij intellectus in quo deficeret tatio illius. l. partitarum, & deficiente ratione & per consequēs dispositio, talis seruus ne posset eligi in iudicē, addidit nostra lex rationem aliam quę deficere in seruo non posset. Et sic seruus non potest esse iudex quantuncunque habilis & clari ist intellectus, cum alterius sic domino sit adhuc tus, neque liberam habeat voluntatem, quæ maxime in iudice requiritur. Aliam tamen ratio assignat, posteā scilicet, quia ei omnes serui naturaliter fures sunt, &
12 faciliter sit contupnantus, secundum Tho. Grammat. decis. Neapo. 38. n. 15. & glo. 1. per tex. ibi in. l. 46. tit. 5. par. 5. & furtū & corruptiones in plurimum abhorreantur in iudicibus: ideo iuste serui iudices esse non possunt. Cuius, ad hoc tot rationes habeamus,

HARVARD COLLEGE LIBRARY

beamus, licet aliqua earum deficiat, vna remanente, remanet iuris dispositio in suo esse, secundum text. in. §. affinitatis quoque. instit. de nuptijs.

Andunieſſe por libre. Similis est text. in. d. l. 4. tit. 4. part. 3. & l. Barbarius, ff. de offi. prætidis vbi Doctores latissime loquuntur, & plures alijs quos hic allegat Didac. Perez, & Bald. per tex. in. l. 2. C. de senten. & late Tiraq. in legibus connubialibus, glo. 8. de ſon Rynu. n. 124. cum ſequ. pluribus. Vbi nu. 150. expreſſe tenet ſeruum communi opinione pro libero reputari iudicem eſſe poſſe, & teſtem in teſtamento, vt ibi per eum. n. 149. Quod adeo verum eſt, vt & in delegato in dicet hæc procedant, prout frequentius tenent teſtatur Oroſcius in dict. l. Barbarius, nu. 1. & 13. & probatur l. ſi arbiter. C. de ſen. & interlocu. iud. & probatur ex tex. noſtro iuncta rubrica ſub qua ſituatur, quæ in ordinarijs & delegatis loquitur iudicibus. Et quid in ſeruo tabellione communiter pro libero ? reputato dicendum ſi ſibidem tradit Oroſcius, quid tamen erit contra ? Ponamus enim, quod communi opinione quis reputetur ſeruus, & in talipoſſeſſione exiſtat, re tamen vera liber eſt, an ſi nihi lominus in iudicem ſit electus acta, & ſententiæ, & mandata interim geſta, & facta per eum valebunt? Et videtur dicendum quod non, cum communis opinio conſtituere poſſit ſecundum tex. hic, & d. dicam. l. Barbarius. Nihilominus tamen contrarium eſt tenendum, imo quod valeant. Nam auctoritas facit actum valere (vt inquit Bonifacius in peregrina legum Patritarum, verbo, iudex in glo. errois), & inſpicitur veritas, aut error, vel opinio facit rem valere? & tunc inſpicitur opinio. In hac tamen quæſtione veritas actum valere facit: ergo illa attendenda. Semper enim attenden

33

dum eſt, vt actus valeat, & nõ pereat, taliſque, quem fuiſſe, præſumitur, dũ præterea geſtis, qualis poſtea declaratur. l. moueor. C. de ſeruis exportan. Et ita tenet Bald. relatus per glo. tal yerro, in. d. l. 4. tit. 4. par. 3. Neque obſtat tex. hic, ibi. *Puet que por comun opinion.* vbi videtur communem ſolam opinionem legislatorem attendiſſe, vt geſta valeant: ſicut in ſerui te ſtimonio attendendum dixit tex. in l. 1. C. de teſtamen, & in l. 9. tit. 1. part. 4. quia reſpondeo quod in caſu noſtri tex. & d. l. Barbarius, non tam eſſet error cõmunis acta facta per Barbarum valere, quam authoritas ſuperioris eum in iudicem eligentis, & in conſequentiam vtilitas publica, in actis per eum conſeruandis reſultãs ſicut & in dict. l. 1. C. de teſtam. & in dict. l. 9. eius concordante conſidera tur publica hæc vtilitas, quæ in conſeruatione & executione teſtamentorum verſatur, ſecundum text. in. l. vel negare. ff. quemadmodo. teſt. aper. cap. vltima volumus. 23. q. 2. & neruãpantur, vt in. l. Gallus. 5. quid ſi is, ff. de lib. & poſthu. & ibi. Bal. notab. 3. Et ideo nimirum ſi teſti in teſtamento adhibito, qui licet ſeruus eſſet, pro libero tamen tunc reputabatur, credendum eſt, & ei fides habetur. Sitaque in alia re ſeruus teſtis eſſet, in qua non illa verſaretur publica vtilitas nulla ſides ſeruo, etſi pro libero tũc reputato eſſet danda, ſecundum tex. qui ita debet intelligi in. l. 12. tit. 16. par. 3. Et ita quod non tam communis error, quã publica vtilitas in hoc caſu & materia conſideretur, tenet Hoſtien. in ſumma. tit. de offi. del. 5. cui poſſit delegari, in princ. & Bar. in lectura l. Barbarius. n. 5. & ibi Oroſci. nu. 18. verſi. populus Romanus. col. 197. & alij relati per Tiraq. vbi ſupra nu. 106. & per Baeçam, de eur. tutorum, cap. 12. nu. 8. fo. 91. & Socĩ. reg.

227. limi. Nam cum ita ſe habeant Oroſcius, niſi publica verteret ea vtilitas error communis nõ ita proficeret. Quid enim abſenſui iris contrarij iudicari poteſt, ſicuti error, vt ibi per errorem. Nulle iuriſcons. iudiui ſi dicamus ſecundum eum ibi longe aliam cauſam vnius, aut alterius partis, aut erroris communis. Ideo error communis multum adiuuat exiſtente publica vtilitate, nõ tamen ſufficeret communis error, quidquidvolueris Oroſcius, ibi. Nam id eo valẽ geſta per iudicem excommunicatũ? communiter pro non excommunicato reputata tũ ſecundum glo. in. l. cum legem. ff. de teſtamen. & Bart. in d. l. barbarius numer. 8. in. & ibi Oroſcius num. 23. verſi. ſeruitutum in fine, propter publicam vtilitatem & errorem communem. Neq; obſtat quod ſola quali poſſeſsio officij barbarij in temporalibus ſufficeret ſecundũ Bartol. in repetit. dict. l. barbarius, num. 4. Nam ſecundum eum ibi procedit quoties loquimur in quali poſſeſsionibus, vbi decretum ſuperioris non requiritur, vt in quali poſſeſsione iuris eligendi, & quaſi præſentandi ſue cuiuſ tamen, vbi ſuperioris requiritur autoritas, & decretum, tunc enim eſt inter poſitum de facto habere locũ lex barbarius, & noſtra, & ob publicã vtilitatem, & errorem communẽ valentis geſta per ſeruũ. Etniſi dicemus autoritatem ſuperioris nihil valere? ſecundum Bar. ibi n. 17. in fine, quem rectiſſime locutum fuiſſe teſtatur, ibi Oroſcius, col. 197. poſt medium, & ideo in noſtro tex. autoritas ſuperioris conſideratur, ibi, *Otorgado por derrio*, & communis error, ibi, *Comun opinion*, & publica vtilitas virtualiter continetur, quoniam in cõſeruatione actorum verſatur. Et propter hãc & propter decretum iudicis interpoſitum in electione iudicis, hominis

14

15

liberi, communiter tamen pro ſeruo reputati, & qui veritas attendẽda eſt, valeat geſta per eum confiito de veritate hoc communis error obeſt? tunc quia conſiderandus ſic in favorem geſtorum, non vero in deſtructionẽ eorum. Ex quo inſertur, quod ſi notarius diu tegeſſit pro notario + inſtrumenta confiendo communiter pro tali habitus, deficiente tamẽ autoritate ſuperioris, nõ ſufficiet error communis, vt geſta per eum valida forent, ſecundum Bart. in repetitione, d. l. barbarius, num. 8. communiter approbatum, ſecundum Alex. conſi. 138. nu. 1. volum. 2. & Iaſ. in cã l. barbarius nu. 45. & hanc maiorpatis doctorum ſequitur, ſecundum Tiraquel. vbi ſupra num. 143. & trebrior. tem teſtatur Oroſcius & veriorem, in ea. l. barbarius, verſi. 10. col. 254. licet ibidem dicat non deficere, quin contrariam conſuetudine approbarum, & communem affirmet. Inuerſum 3 o. ipſe Oroſcius deſiſtit ſi concordiam inter has opiniones, inquiteſi ſibi placere, quod ſi longo tempore iſte notarius exercuit officium tranſferatur onus probandi indecentem non eſſe notariũ, quaſi curſus illius temporis fundet & iuſtificet intentionem ſuam interim, quod contrarium non eſt probatum, quod probari difficilime poterit. Credereritamẽ tunc teneri iſtum notarium oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis, ſi ab aduerſario petatur: Nam cum ab alio, quam a Rege crearinon poſsit, ſi titulum a Rege habitum non oſtendat cum contra iuris diſpoſitionem poſſideat, tenetur oſtẽdere titulum ſuæ poſſeſsionis, argumẽt, dicendõrum in. l. 2. glo. 1. tit. 1. infra li. 4. Sed quid ſi quis habitus fuit pro ſacerdote, cõtra quem opponitur quod non eſt ita cerdos, & non poteſt aliter probari aliter ſacerdotium, niſi per commu-

nem re-

nem reputacionem an sufficiet. tradit Abb. in cap. innotuit. num. fina. & ibi Innocen. de eo qui fur. ord. suf

16 cepit. Sed an in iudice delegato † tex. nostet procedat in principio huius glossæ diximus. Quid tamen si er ror hic communis adest circa perso

17 nam delegantis? puta quia se habet communis opinio quod iste qui dat authoritatem delegato est magistratus, & delegans, & portens eam dare, & liber, cum in effectu sit seruus, an idem erit, & procedet nostri tex. dispositio: Et rei pondendum est, quod si ritulum habet a superiore, & adest communis sile error, habebit locum noster tex & dicit. l. Barbarius, sed si authoritate superioris non esset delegans ille electus, tunc vtique error communis non dat sibi potestatem, neque per consequès delegato giustquia † communis operetur error, authoritas superioris debet intercedere vt cócludum est, & tenet vltra relatos Innocen. in cap. nihil, de electi, & tradit. per Bald. in d. l. si arbiter.

Lo que se otorgado poderio de juzgar. Intelige per potestem concedere puta per Regem, vel per quē ipse Rex con cessit, vel ex foro aut consuetudine habet acquisitum, vt l. 1. supra tit. tit. die tum est. Nam verba quantuncunque generalia de habilitate sunt restringenda, hoc gradatim fit de mun. & honori.

Valdrien. Sed an non coram falso prætore, vt l. 1. C. de eo qui pro tuto, & quod am velut tyranno, vt l. decernimus. C. de sacro. eccles. si gesta nul lius esse momenti debuerunt? Et videtur quod sic, vt dictis iuribus; quia iste Barbarius, vt ita loquamur, secū dum Bart. in repetitione. dict. l. Barbarius, nu. 4. contra glo. ibi quantum ad se seruus, & non prætor fuit, prout frequentiores tenere affirmat Iaso. col. 1. & Oroscius, num. 24. ibidem.

Si ergo seruus & non prætor, igitur falsus & tyrannus, ergo nulla fuerūt per eum gesta. Hæc tamen nihil obstant, nam respondeti potest, secundum Bart. & Doctor, communiter ste Oroscio, in dict. l. Barbarius, nu. 28. Primum, Barbarium, vt constat, tyrannum non fuisse, vt pote, quem populus ipse, vel qui indicandi potestatem tribuere poterat, eligit, neque falsum prætorem, sed magis incapacē prætur æ gerendæ. Sunt enim in proposito exceptiones, quæ iudici cui que obijci possunt, si creatus iudex non es ſi iudex esse non potes, hæc inhabilem, illa falsum prætorem facit, gl. in. l. qui procuratorio. 4. fi. ff. de procura. Cum itaque seruus Barbarius ex facto prætor fuerit, inhabilem exceptio non falsum reddere potuit. Verum cum inhabilitatem superioris authoritatis, error communis, & publicavtilitas supplere potuerūt. Sed an non Barbarium seruum, prætorem non fuisse declarandum fuit, & declaratio (vt rathabitio) retrotrahitur, & sic interim ab eo gesta nihil valuerunt? Respondeti potest huic obiectioni, et per Bar. in dicto reper. l. Barbarius, nu. 4. sient & alijs multis petijs prem ibidem propositis, & fa ctis, quibus ipse respondit, & ab omnibus ibidē approbantur eius dicta.

Comun opinion. Et superioris authoritas, vt dictū est, & ex tex. nostro patet, ibi. *Otorgado poderio*, quę duo va lidatem actuum & gestorum per seruum iudicem efficiunt & causam, & fauor publicę vtilitatis, secundum Alex. Hosti, & aliorum pluriū opinionem, vt in gl. andunelle, dictum est, & quæ in hoc dicatur cōmunis opinio, tradit Tiraquel. in dict. glo. 8. le gum connubialium. n. 160. cum seq.

IN LECEM Nonam.

Coronæ

1 *Coronæ Regiæ reseruata imprescriptibilia sunt.*

2 *Iurisdictionem omnem in regem vindicatam reperimus.*

SVMMARIVM

Nullus miles vel potens principatus Ouetensis, y de quatrosa cadas, quæ Regiæ sunt coronæ, impediant populos, villas, loca, & parœcias eligere iudices, & officiales iustitiæ. Neque ipsi milites, nobiles, & potentes in dictis locis officiales hos eligant, neque eligere pos sunt, non obstante quacunque contraria consuetudine, iubno stri tex. pœnis.

1 *Vt esse en costumbre antigua.* Sed nonne ius eligendi, & nominandi iudices hos & officiales tempore & consuetudine acquisti potest, & tandem est posse, vt supra. l. 1. huius tituli pro bauimus, & in. l. 3. titul. 3. supra hoc codib. Hic tamen idoneo consuetudo non sufficit, quia per impretionem & violentiam acquisita censetur per hos milites & potentes dictos rum locorum, & eorum propria authoritate, vt patet ex text. nostro ibi, *Propria autoridad*, & ibi. *No les dexaron vsbrar.* Vel secūdo dicipotest, quod quantumuis violentia non daretur in ijs militibus & potentibus horum locorum in electione officialium iustitiæ per eos facienda virtute præscriptæ consuetudinis, adhuc dicta cō suetudo non valebit. Quoniam populi ij Regiæ sunt coronæ subiecti, & per consequens omnia in eis existentia & adiacentia, & iurisdictiones, & ius eligendi officiales, quæ ta men ex principis permissu, vel aliaex causa in populos ipsos & vicinos eorum remanserint, nullo tempore, aut consuetudine acquiri possunt per potentes hos eum reseruata Regiæ coronæ imprescriptibilia sint † ecclesiam tex. in. l. 6. titu. 29. part. 3. & tradit Auendano tra. 4. prærorum num. 27. & . ibidem num. 80. libr. 2. & su tit. de las prescripciones, latius di cemus. Vel certio pro ratione decidendi dicti potest, quod cum omnes iurisdictiones in Principe, & Regæ radicaræ sint, ſ & ab ipso fluunt, & ad ipsum refluunt; prout in alio diximus loco, & tradit Matanza, in practica. 4. par. diſi. 1. num. 3. pag. 118. Ni mirum si princeps ipse posit auferre, tollere, vel infirmare iurisdictiones quas liber consuetudine, vel tempore acquisitas, præsertim iusta existente causa, & præsumptione imprel sionis, & violentiæ appatente, prout in nostro tex. significatur. Et hæc verior ratio mihi videtur, quamuis non displiceant aliæ duæ primæ.

2 *Por antigua que sea.* Et sic immemorialis censetur eam derogata, vt in l. 3. tit. 1. lib. 3. supradictum est.

IN LEGEM Decimā.

1 *Baro, vel dominus alius temporalis, an possit vasallis prohibere ne curiā adeant.* §. 3.

2 *Ad Principem per saltum pro iustitia consequenda deueniendum non est.* §. 4.

4 *Negligentia dominorum possunt vasalli curiam adire pro iustitia petenda, vel in aliquo ex casibus curiæ.* §. 4.

SVMMARIVM:

In præiudicium iurisdictionisordinariæ concedi specialescommissiones lex hæc prohibet,nisi cum expedire visum fuerit Regio consilio.

Sine præiudicis impide. Quod maxime in iure abhorretur,adeo vt ſi Baro,vel domi-
nus alius temporalis in tertis ſuis merum,& miſtum imperiũ haberet,vel primam cognitionẽ cauſarum ciuilium & criminalium poſſet prohibere * vaſſallis ſuis,ne inde rogationem iuriſdictionis, vel priui legiorum eius venirent ad Regiam curiam,ſecundum Puteum,de ſyndi catu,tit.de exceſsibus Baronum, ca. 2.nũm.2.& 3.fo.121.Non enim,ſecundum eum ibi.nũ.4. veniendum eſt ad Principem per ſaltum pro iuſtitia conſequenda, † ſed gradatim. Quia primo debet adiri ordinarius, deinde proximus ſuperior ſi ordinarius grauatũ deinde ad Principemeſt recurrendum,vt l.1.ſ.ſi quis in appellatione,& l.ad Imperatorem,& l.ad Principem.ff.de appellatu. Et ideo inquit optime text. in auth.de mandat.prin.ſ.ſi tibi,infine,loquendo cum iudice ordinario. Si verocõ te non adierit,veniens ad hanc Regiã præſumpſerit dignitatem,& remittemus eum cum omni correctione,& reſponſum non dabimus,& ibi glo. non dabimus,plures ſimiles allegat. Quæ de cauſa in.l.2.tit.1.lib.8. infrã ſtatutum eſt,vt iudices Peſquiſidores tunc demum mittantur ad loca, & populos,vbi iudices ordinarij ad miniſtrant, quoties ordinarij iudices pro negotio illo expediendo prouidere non potuerint,non alias,veneſ ligentia ipſorum iudicum ordinariorum data,prout inquit text. in in dict.ſ.ſi tibi. Huiuſque negligen-

1

tiæ ratione poterunt vaſſalli dominorum † Regem adire ſpreto ipſo ordinario loci.Reſque tunc mittere poterit Regios hos cõmiſſarios ſecundum rex.in.l.1.titu.1.lib.4.infra vbi & videbimus Deo volente,& pro bat etiam textus,in.l.13.titul.21. infra.lib.4.& rex.in.l.1.& 2.titu.de los Peſquiſidores,part.7.& rex.in.l.8. tit.1.lib.8.infra.Et tic debet intelligi noſter tex.in fine, dum dicit,Regem Henricum commiſsiones has dari permittiſſe,nam illud exiſtentia cauſa permittendum eſt,cum in Regeneihil iniuſtitiæ denotare debeamus.Sed quia non quælibet cauſa debet eſſe ſufficiens, lex noſtra ita ſtatuit proceſsit.Hæc tamen intelligenda ſunt niſi per caſum curiæ,vulgo,caſos de corte,de quibus.l.8.9. & 10.& 11.titulo.3.infra libro.4.

2

Rex adeatur,per hanc enim viam † prætermiſſo ordinario loci poteſt Rex & eius curia adiri.Item,& quod diximus in appellationis articuloſtatim proximum ſuperiorem indicem adeundum,& poſtea Principem,eſt intelligendum per viam ſupplicationis ſecus per appellationem ordinariam,ſcilicet quia indicum inferiorum interpoſitam.Per hanc enim omiſſo ordinario indice appellationum a dominis temporalibus in ſuis terris poſito & nominato, poteſt directo appellati ad regiam curiam,& cancellariam,neque id poſſunt domini vaſſallorum ipſis vaſſallis prohibere. Neque in hoc articulo loquitur lex noſtra,ſed tantum cum in prima inſtantia cognoſcendum eſt, aliter enim eſſet facere contra diſpoſitionem.l.1.tit.1.lib.4.infra.

3

4

IN LEGEM vndecimam.

SVMMARIVM.

Iudices

Iudices ordinarij ciuitatum,villarum & locorũ in cauſis redditium Regiorum & gabellarum, iuriſumque aliorum Regis cognoſcere poſſunt, & nullus alius ſuper ijs de putari poteſt iudex,& ſecundum taſſam Regiam iura capere debent.

Alcaldes ordinarios. Iſenim in omnibus cauſis pecuniariis,& criminalibus expediendis & intromittere poſſunt,ſi aliud non eſt diſpoſitum ſecundum rex.in authen.vt iudi. ſine quoquo ſuffragi.5.volumus.

Lugares. Quamuis enim iudices vicorum,& aliorum locorum ciuitatibus & villis ſubiectorum ad ſummã vſque centum moratpetinorum cognoſcere poſſint,vt lege ſequenti probatur,in cauſis tamen ijs gabellarum & iuriũ Regiorum in quacunque ſumma etiam magna conſiſtentium, intromittere ſe poſſunt per rex.nolitrom.& per iudices ordinarios ciuitatum & villarum impediendi non ſunt. Et hoc ſaltem in fauorem Regis ipſius, cui iura hæc & gabellæ debentur,& ſoluenda ſunt,tuno & populorum ipſorum,& debitorum ſi bene conſideretur.

1

IN LEGEM duodecimam.

1 *In cauſa ſummaria & parua vnus teſtis plene probat.*

2 *Iudices ſi vltra metam iuriſdictionis cognoſcant an intra ſummam permiſſam valebit pronunciatum.*

SVMMARIVM.

Iudices rurales ad quam vſque ſummam in ſuis vicis & popolis cognoſcere poſſint,declaratlex noſtra.

Aſta cien maraudis. Inclu ſiue ponitur dictionẽ ha fla: aliter enim mens legis noſtræ offenderetur,ſicut & ſumitur.in.l.6.tit.3.infra libro.4 vbi plures de hac dictione tractantes allegat.Et ſic licet antea cauſabiles diceretur,quæ duos aureos non excedebat.l.ſi oleum.5.fina. cum.l. ſequen.ff.de dolo,tam centum vſq; moratpetinos comprehendit iuriſdictio horum ruralium iudicum ex tex te noſtro. Et tanquam cauſa ſumma ria breuis & parui præiudicij commiſſa eſt ruralibus & idiotis iudicibus,ne plus in eius proſecutione expendatur,quam ſit principale intereſſe totius cauſæ,contra.l. medreteanec.C.de annonis,& tributis lib. 10.& tradita per Felin.in cap.nom nulli.col.1.dere.ſcript.In iiſque cauſis parui valoris vnus teſtis facit probationem † ſi de facto plene deponat,ſecundum Bart.in.l.2.5.ſin vero.nu.1.C.vbi in rem actio.& inl. 1.C.quorum bonorum Hippo.ſtring. 43.trita eſt.Matheſi.notab.2.Iaſ.in repe.l.admonendẽ.nu.187.ff.de inreiuran.vbi & alios caſus ponit vbi teſtis plenam facit probationẽ. Sed anſi iudices ij rurales cognoſcant de maiori ſumma,valida erit ſententia in ſumma † de qua cognoſcere poterant,ſtatutit optime & ebuſſ.in.1.to mo.conſti.Fran.titu.de ſenten. pronũſiatt.3.glo.4.num.7.& alij referendi per nos l.7.tit.de las apelaciones, verbo,diez mil,infra.lib.4. Hæc tamen licet ita ſint,poterunt tamen delinquentem in fraganti crimine capere & incarcerare ſecundum Boeri,dec.215.num.fina.& qualiter pu-

1

2

niatur iudex metâ iurisdictionis excedens, vide per Plateam in l. milita ribus vitis. C. de decurioni. li. 10. & Anile in prooemio, cap. Prætorum, num. 6. fol. 11.

IN LEGEM decimâ tertiâ.

1 *Depositarij electio ad Regem, & eius ministrum pertinet.*
2 *Depositare an poterit iudex pedaneus limitatam eius iurisdictionem excedentem.*
3 *Depositario an possit de publico constitui salarium, vel aliunde.*
4 *Salarium de publico an constitui possit per Correctiorem & Rectores ciuitatis.*
5 *Iudex an possit seipsum in depositarium eligere, & an tabellionem aliquam cause.*
6 *Iudex non eligens idoneum depositarium, vel fideiussorē an teneatur & 7.*
8 *Cautela sufficiens, an detur, vt iudex non teneatur propter non electum de depositario sufficientem.*
9 *Epistolam mittens pro tertio aliquo cui constet pure eam se obligare, missa lingua dicatur.*
10 *Leges cum ostendimus. 6. fi. ff. de fideiuss. & l. 1. §. diuus ff. de mag. conuen. intelligantur.*
11 *Taciturnitas in iudicialibus pro consensu habetur & vim habet stipulationis. & 12.*
13 *Approbans alium tanquam idoneum & locupletem non censetur eius fide iussor, cum fallatur.*
14 *Iudex an teneatur de depositario tuto cum electus postea deprauetur.*
15 *Depositarius an possit deponi reddere petentem.*
17 *Deponens si de facto capiat depositum fiunt non dep. ssse.*
18 *Depositarius ad iudicis mandatum reddens depositum an & quando liberetur. & 19.*
20 *Pœna aduocati nolentis pro alio patrocinari.*

SVMMARIVM

Iudicibus incumbit in suo territorio depositarium eligere, dũ tamen non eligant in depositarium causæ tabellionem, & ad uocatos compellere iudices possunt pro partibus patrocinari.

Nestre iusticies. Electio enim depositarij ad regem & eius ministrum iudicẽ pertinet, vt est textus. & ibi Bar. in. l. si voluntarius. ff. de solut. tro. dit Aviles. c. 10. §. vnd. verb. nombrare. fo. 275. & glo. Salmanti. in. l. 1. ti. 10. lib. 1. ord. col. 1140. in fi. Sed an iudex pedaneus habens limitatam iurisdictionem, 2 poterit sequestrare rẽ aliquam metam suę iurisdictionis excedentem? Et in hoc concludo, sine dubio, scilicet, quod cum sequestrũ venit in consequentiam rei de qua agitur tunc optime fieri potest, ex text. & ibi traditis per omnes, in. l. a iudice. C. de iudi. & idem dicendum si copia iudicis haberi non posset, & esset periculum in mora, secus vero alias, quia tunc nullo modo possent.

Ea quæ sehegan los depositos. Sed 3 an depositarijs assignabitur salarium de propria ciuitatum, & populorũ vel an de ipsis bonis depositatis? Et. Auendaño. cap. 10. Prætorum. n. 27. lib. 2. inquit decuriones ciuitatum & iudicem posse huic deputatio de publico salarium constituere, argu. tex. & ibi glo. in clemen. 1. de sequestr. posſ.

poſſ. & fructi. dr eentis, quod deposita rio & sequestro potest & debet dari & constitui salarium pro custodia depositi: prout & tenet Dida. Perez in. l. 1. tit. 10. quæſt. 8. col. 1141. inſi. li. 3. ord. & idem Auend. c. 2. Prætor. n. 8. li. 1. vbi enumerat alias personas quibus salarium constitui potest. Et hoc casu, asserit per iudicem & rectores ciuitatis posse assignari. De eius tamen dicto maxime dubito, quia licet ipsemet Auendan. eo. c. 2. Præt. n. 3. versi. vnum tamen, dicat. l. r. C. de præben. sala. prohibentem absque 4 Regia licentia salarium, & non præsumendum consuetudine abrogatam esse non tamen video consuetudinẽ hãc sed contrariam potius & sic legem seruam. & communiter seruari quotidie tam in Medicorum, & Aduocatorũ, quam aliorum salarijs de propriis ciuitatum soluendis, quæ alias de iure ciuili absque Regia licentia constitui debuisset, secundum gl. in ea. l. 1. & gl. in tub. de decret. decurl. li. 10. per tex. in. l. 4. ff. eo. ti. Hodie nullo modo absque Regia licentia constitutum iure dicere potimo, ne sit occasio iudicibus & Rectoribus ciuitatum bona earum in salarijs consumere. Faciteque pro hoc tex. in. l. 15. tit. 7. col. 3. in prin. li. 7. infra. vbi solum custodibus defensarum permittitur iudici & decurionibus ciuitatum salarium constituere, & ita in expresso tenet curia Pisan. lib. 3. c. 18. de potestate ciuili. Præterim cum in electione huius depositarij non publicè, sed priuata particularium vtilitas versetur, & sic de depositis ipse esset eligendũ, si aliquod constituere tur salarium, nõ vero de propriis ciuitatum & populorum. Neque ex hoc quod publicus dicatur depositarius de publico esse eius salarium salarium alias enim ex ea bellioni, qui publicus dicitur, solueretur. Sed dicitur publicus depositarius, quia omnibus depositis præsto esse debet.

Nos ser ciriano de la causa. Pro tũ 5 de reipsum ? eligere in depositarij, secundum addit. Bal. in. l. acceptam. add. 2. C. de usur. allegã do Fulg. in. l. si fideiuss. §. fi. ff. qui tant. cog. vbi Iaſ. n. 2. inquit esse pro hoc gl. ord. verb. deponantur in. l. senatus cõsul. §. fi. de offi. prætoris, de qua per eund. Iaſ. in. l. cum filio fam. n. 22. deleg. 1. & Cutium, in tract. de sequestro. q. 4. vol. 1 diuersorum doctor. tenentique Bal. Alex. & Rom. in. l. fi. §. fin. & alij relati per Did. Perez, vbi sup. col. 1142. q. 9. & Auil. d. c. 10. syndic. glo. nõbrare n. 3. fo. 275. Sed per tex. nostrum cre derem iam non licere iudici seipsum in depositarium eligere, cum neque tabellionem causę eligere possit, sed tabellionem generalem & publicum eligere teneatur pena est, & nõ alium deposita fiant. Sed an si iudex 6 tum depositarium non eligat ? tenebitur? Et dicẽdum est, quod in dubio teneatur depositarium per iudicẽ eligẽdum idoneum esse, & sufficientem, secundum Bal. in. d. l. acceptam. nu. 3. & Auil. vbi sup. n. 1. Si tamẽ probetur nõ esse tutum, neque idoneũ, erit culpa ipsius iudicis tale eligentis de posita rium: & ipse tenebitur, secundũ Bar. in. d. l. si voluntas. n. 11. ff. de solut. & Bal. in. l. acceptam. col. 4. q. 10. Inquit tamẽ Bar. in. d. l. si voluntas, quod si talis eligatur in depositarium, de quo omnes cõmuniter cõsiderent ex cusatur index cum eligẽs, & ei culpa imputari nõ possit, per tex. in. l. cum §. fi. de commod. Sic & iudices recipientes malos fidesussores, qui exsecto tenentur bonos recipere obligantũ ad interesse partis, vel Reipi quando pars alıqua vel Resp. ex hoc læderetur, quod dicit menti tenendũ Rip poly. in rubrica. numero. 343. ff. de fideiussor. per tex. in. l. si. & ibi Do

ctor. C. de magist. conueni. & tenet Rebuf. in. 1. rom. consti. Fran. tit. de senten. exec. art. 1. glo. 16. nu. 25. & 42. vbi a nu. 19. enumerat qui nõ sint fideiussores sufficientes. Inquit tamẽ Hippol. vbi supra esse bonum remedium, vt iudices ipsi ex electione * fidei- 8
deiussoris insufficientis non teneantur, scilicet, facere talem fideiussorem approbari pro idoneo & sufficiente per aliquas alias particulares personas in testes approbatorios adductas: & tunc ipse iudex, non sed testes illi approbatorij tenebuntur per textum quem allegat, in l. cum ostendimus, 5. fin. ff. de fideiuss. tutorum, & textum, in l. 1. 5. duus. ff. de magi. cõueni. & faciunt dicta per Plateam in l. 1. num. 4. C. de discuss. lib. 10. & Bar. in. l. 1. C. de pet. nomin. lib. 11. & Fran. Lucam, in tract. de fisco. nu me. 63. & per Alexan. in. l. si vero. 5. qui pro rei qualitate. ff. qui sat. cogã. & Ang. de malefi. in verbo, pro qui bus Anto. fideiussit. pe. col. in prin. quos allegat Aniles. c. 10. Syndicatus glo. fiable. fo. 275. & voluit dictis legibus ita tenere Rebuf. vbi supra. nu. 45. vbi & nu. 38. inquit ad approbationem hanc faciendam partis requisitam conuenti, de quo & per Roma, cõsi. 72. Et si tales fideiussores idoneos esse repertum fuerit, non possunt per aduersarium repelli, imo non obstante eius contradictione, & approbatione debent admitti, secundum Rebuf. ibidem. nu. 42. & 43. Cõtra hoc tamen remedium Hippol. & Rebuff. facit optimus textus, l. si, vt fis. nec. C. quod cum eo pro hoc 15 quod dicit, 15
generales alcui[illegible] missas in forma mittens eas se obligare pro tertio illo. Puta si mittis Petro epistolam dicendo. Dabis fidem latori huius epistolæ, vel si alii tali, quia fidelis est, vel si dicatur. Debitum tibi a Ioanne cito soluetur, non censetur ex hoc mihi soluere, quia non est ita de mente obligantis. Similis est tex. in. l. 3. col. 2. in medio. tit. 11. par. 5. idem expresse probans, de quo & optime agitur per Rebu. 1. to mo consil. Franc. tit. de chirographis & schedularum recogni. in pra. fatio. nu. 99. & 100. & Anto. Gom. tom. 2. c. 13. nu. 5. & prius ibi in. c. 7. col. fin. Item & secundo aduersus Hippolyt. remedium facit tex. in l. & eleganter. de dolo, probans quod si quis asserit aliquem esse diuitem & idoncum ex quo alius cum eo contraxit, non tenetur quanuis post contrarium apparcat. Quem tex. ad hoc hanc commem per eum asserendo allegat Anto. Gomez, tom. 2. cap. 13. num. 5. Item & fortius, quia in contractibus voluntatem, & potestatem partium attendenda esse de iure habemus, vt est tex. & ibi not. Abb. n. 7. in. c. cum super, de offi. delegati, & sic inquit ibi Bal. dun fuit humanorum actuũ radices & perfectiones, vis, scilicet, & voluntas, actusque gentium vltra eorum intentionem non operatur, ob intentionem eorum actus denominantur, vt refert Peralt. in. 1. vnent. ex familia. 5. fed fundum, nu. 12. de lega. 2. In testibus tamen in approbatoriis deficit actus & voluntas se obligandi, quoniam si scirent se remanere ex dictis obligatos fortasis nõ dicerent testimonia. Igitur nõ debemus obligare, quorũ voluntas obligari nõ apparet, & per consequẽs dicit remedium & caute la Hippolyti tenenda quoad hoc, vt testes hos approbatorios obligatos remanere dicam* non enim remanent obligati. Et ita tenendo nõ obstat. dict. tex. cum ostẽdimus, 5. fi. in qua Hippo. se fundabat. Nam ibidem casus specialis constituitur in fideiussoribus tutorum & nominatoribus eorum, & similiter in d. C. 5. duus. Specialitatisq; ratio ad oculũ 9

oculum pater, tum ob fauorem minorum, tum & publicæ vtilitatis causa, quæ versatur ne minorũ patrimonia & orphanorum obsorbeantur in tutorum, habeantque a quibus ea recuperare possint. Et minorum fauore & publicæ vtilitatis causa multa in iure specialia reperimus, vt per totum tit. ff. de minoris, & de in integ. restit. C. & in decretalibus. Vel secundo respondere poteris, scilicet, quod d. 10
10, cum ostẽdimus, 5. fi. & 5. duus. * loquuntur & procedunt quoties in iudicio quis affirmat aliquem esse idoneum, & loquitem & approbat eum in talem, Tunc enim nimis tuus, quod teneatur si aliud apparea[illegible] prout ex dictis in tibus patet ibi, in actu publico. Et ita leges illas intellexit, & declaravit Alexan. vbi supra. Ex quo, ex in dict. l. cum ostendimus, 5. fina, communiter allegatur ad hoc, quod in iudicialibus taciturnitas par ris * præsentis habetur pro consensu 11
secundum l. so. in repe. l. admonendum. 20. ff. de iureiur. Et quando aliquis coram iudice patitur se scribi in fideiussorem alicuius tenetur, ac si verbo se fideiussorẽ declararet, & præsumuntur omnia solenniter acta, secundum Paulum Castren. in. l. sciendum. nun. 3. ff. de verborum obligatio, & ibi Bal. num. 28. dicentem hoc ideo esse, quia in iudicio approbatio fideiussorum tutorum fit non vero hoc efficit ipsorum minorum tutor. Patientia * enim in iudicio 12
vim stipulationis habet, secundum Ias. in. l. 1. in prine. nu. 5. & 7. ff. de verb. oblig. & addit, Bartin. d. l. cũ ostendimus, 5. fin. vbi plures allegat circa differentiam actorum in iudicio, vel extra tractantes. Imo, & tunc communiter, & magis communiter hoc intelligitur, quotiescunque interuenit scriptura publica, fauor que pupilli & geminata patientia datur. Tunc enim censetur nominator, & approbator pro confidentes si aliud non apparetur, vt in dict. cum ostendimus, 5. fin. quam sic intelligunt Bal. Bal. & moderni, ibidẽ secuti per Alex. in. l. 1. in prin. ff. de verb. obli. & ibi Ripa. nu. 20. vbi Ias. nu. 7. hãc communem, & magis communem testatur opinionem. Similiter & in d. l. 1. 5. duus. ff. de mag. conuen. illi approbatores, & nominatores in in dicio electi fuerunt, vt satisdationes illas approbarent, & patisi sunt se eligi in tales, sideo nimirum si teneantur. His tamen deficientibus, prout in. c. Ias. C. quod cũ eo, & in. d. l. Paturanus, & in d. l. & eleganter. 5. fi. decernerunt, nullo modo teneturapprobator alicuius, & affirmãs aliquẽ locupletem, & idoneum fideiussorẽ. Ex quibus potest constitui regula generalis, scilicet, quod regulariter approbans aliquem † tãquam idoneũ, 13
& locupletem non censetur eiusesse fideiussor, nequevt talis teneturquia uis post aliud apparcat, Fallit tamen hæc regula in casu, dict. l. cum ostendimus, 5. fina, & dict. l. 1. 5. duus, si simulis, secundum communem intellectum Bar. & Alex. & Ias. supra assignatum & relatum. Fallit, & secundo in approbante, & nominante regiorum reddituum, vel gabellarum conductorem, vel fisci administratorem, quia talis approbator & nominator censetur, vt fideiussor, secundum rex. in. l. iusta. C. de fusceptori. lib. 10. & in. l. exactores in fine. C. eo. Et sic cũ hos approbatores in testes approbationis depositarij index examinet, & non vt nominatores, neque in iudicio & actu publico patientes, vt tales se scribi, nimirum si non teneantur quanuis depositarius, apparcat post, non esse idoneum & sufficientem facultatibus, & fiendi idoneum teri cum nominante, nisi proher tunc.

pro idoneo, & locuplete, ac sufficiente ab omnibus reputan, vel nisi probetur tales approbatores in dolo fuisse. Nam tunc propter dolum tenebuntur, secundum textumin dicta. l. & eleganter. 5. fin. ff. de dolo, cum. l. seq. Ex qua decerpitur qualiter de dolo hoc constabit, puta si de lucro approbatorũ, & nominatorum tunc tractaretur, & ideo melius remedium esset, vtde illis approbatores examinaret, quorum fauore, vel odio res in depositũ tiumde ponuntur. Tũc. n. imputabũtsibi approbatores tales, si depositarius, vel fideiussor per eos approbati insufficiẽtes & nõ idonei reperti fuerint. Ex quo censeo teneri cõsanguineos minoris nominãtis tutorẽ minori huic, quod ẽcipsi teneantur, si tutor nõ sit sufficiẽs, quia ipsorum consanguineorum res agitur. Quid tamen si iudex emel elegit depositarium idoneum & sufficientem, post autem paulatim labitur de posſtarius hic, & pauper efficitur, tenebitur ne iudex eũ nominans? Et dicendum est, quod non ex text. in. l. 3. quod si satis. ff. de magist. conueni. nisi culpa aliqua, vel negligẽtia iudici ipsi tari possit, pura quia pars ad cuius petitionem depositum factum fuit, petiit a iudice, vt depositum illud ab illo depositario remoneret, vtpote, quia depauperabatur, & voluit facere. Tũc enim crederem tex. illũ in. d. 5. quod si satis non procedere, sed iudicem ipsum teneri. Et an iudex deponens aliquid penes Titium, posti cum voluerit depositũ remouere, vide tex. in. l. 6. olea, ff. de dolo, & l. 12. tit. 9. p. 3. & ibiglor & l. 5. tit. 5. p. 5. & Alberic. in dictiona rio, in verbo sequestratio.

De lacuna. Ex iis verbis colligo primo errorem quorundam asserentiũ, & putantium legibus nostris Regiis attentis depositum fieri non posse in tabellionẽ aliquo. Nam ex text. hic, cõtra opinẽ hãcce tãm limitatiue loquuntur licut & loquitur tex. in. l. 28. ti. 2. l. 8. 4. infra in causæ tabellionẽ tãtũ depositũ fieri prohibẽtes, ergo pe nes alios tabelliones fieri optime potest, nam limitata causa limitatum producit effectũ, & exceptio firmat regulam in contrarium per iura vulgata, & ideo penes alium, quam causæ tabellionem fieri poterit depositũ Et ratio diferentiæ ad oculum patet, nam cessant inconuenientia militãtia, quoties in causæ tabellionem de posſtum fit. Nam si in causæ tabellionem fiat, non audebunt liberepartes iustitiam perrere, saltim super deposito petendo, vel remouendo neq; illi tabellioni molestos esse. Deinde si ue iuste fiue iniuste a parte vincẽte palmariam pomine, ex deposito ali quid percipere pretendunt, aliaq; ad sunt inconuenientia, quæ cessant, si penes alium tabellionem depositum fiat, & sic pœna afficitur index intabellionem causæ depositum faciens & ipse tabellio acceptans secundum textum l. 2. 8. tit. 25. lib. 4. infra. Ego tamen si iudex essem in nullum alium quã in depositarium generaleu deposita facerem.

Sed an depositarius ↑ inquem depositum constituitur, poterit deponenti redere depositum propter ereditorem nolentem recipere depositum. Et dicendum est, quod res estimẽgra poteſt, si vero non est integra, quia acceptantem est depositũ per creditorem, & denuntiatum de depositario reali ne alij rederet depositum prout quotidie fit nullo modo liceret depositario reddere depositum deponenti secũdum Bal. in. l. accepnum. 5. C. de vsur. vbi inquit vnũ mirabile, scilicet quod si defacto deponens capiat depositum fingitur nõ deposuisse, vel si de mandato iudicis depo-

depositum ipsum reddi deponenti, vel alterius inbeatur. Nam magistratus habet facultatem ius iuiquũ statuendi, secundum Matthæ. Afflict. in prospositum nostrum ita asserendo decis. Neapoli. 150. num. 19. nec tenebitur depotarius ↑ ipse a tali iussu appellare, prout in simili tenet glossa magna. l. 4. tit. 14. parte. 5. Quod tamen intelligẽs secundũ glo. 1. quoties nõ esset notorium mãdatum talis iudicis esse iniustum, sed clarum esset potius quod iustumerat velesset in dubio, quia in dubio proiudice præsumendum est, sed si notorium esset de iniustitia mandati, puta quia iussus ille processit a tyranno aliquo, de quo & loquitur Afflictis vbi supra tunc, nisi appellaret depositarius ille a mandato illo non liberaretur si rederet depositum secundum glo. illãs, & Afflictis. Imo & tunc tenetur & diligentias alias facere, de quibus per Didacum Perez, in. l. 1. tit. 10. lib. 10. ordinatio. quæstion. 1. colum. 1164. faciunt, dicta per Ripam in capite si quando num. 17. de rescriptione & per glo. l. 5. tit. 15. parte. 7. xfacit itidem communis alla de qua per Orosciũm in d. l. vt vim. nu. 16. col. 21. ff. de iust. & iure, quando licet iudici ali quid in banti resisti. Sed si iuste processit iudex vel est in dubio, quia proco præsumendum est, liberaretur depositarius obediendo eius mandato, quia iussũ iudicis aliquid soluens liberatur. l. Imperatores. ff. admunicid. l. non videntur. 5. qui iussu. ff. de regul. iur. & l. Liberorũ in fine. ff. de ius, qui not. infam. Quod intelligẽs ecclõbum ibi quoties, vt iudex, & lic orndine turis procedit, secus vero si vt priuatus procedat nullum ordinem seruãdo. Nam tunc non liberatur parens ei secundum Decium. in. d. 5. qui iussu, & in. l. facti ma iudice, co. titu. & Hipposit, in prælu. nume. videndũ nume. 41. & glo. portmandado. l. 1. tit. 15 p. 7. & ideo debet depositarius resistere mandato, & si nihilominus index procedit ad executionẽ mãdatipetat depositarius partibus interessitãtibus notificari, & appellet a mandato illo neculpa ei imputari possit, & appellatione facta partibus notificari, vt prosequatur eam si velint, tin minus eorum sit culpa, & nõ depositarij. Et in casu in quo constaret iudicem iniuste procedere sic dolo faciendũ, puta si tu depositarius obligaris alti quam Titio non reddere depositũ tunc enim ti iudex præcipit aliquã Titio reddere depositum, teneris contradicere & allegare qualiter Titio debet reddi, & non ali. Vel si hoc tris requisitus peteredditores, vt non restituas depositũ, nisi ipsis, debes hoc allegare iudici & creditores citari facere, & si nihilominus iud ex procedat ad executionẽ mandati appella, vt dictũ est tu depositarius, & fac dictas diligẽtias, & sic eris securus neque tenetur depositarius pati, se mitti in carcerem, secundum. Afflictus supra, sed dictas diligẽtias facties liberatur prout consulo faciendas.

Mandamos que quando. Similis est text. in lege prouidendum. C. de posſul. & textus in. l. 28. tit. 16. lib. 2. supra tradit Didacus Perez. l. 1. tit. 19. lib. 1. ordin. col. 857. in fine. Omnis enimqui officiũpublicũ habet poteſt cõpelli ipsud exercere, sicut & in re bellione probat tex. in lege. 18. tit. 10. 25. lib. quarto infra. Sic & habens rem aduendendum compelli poteſt illam vendere, secundum glo. & doctores in. l. nec emere. C. de contrahẽ. empt. Hospitatorque cogitur hospites recipere secundũ Auen. c. 8. prætorum nu. 2. li. 2 & Auiles. c. 28. prætor. verbo cogidos, in princip. Notandum tamen est, quod in compel-

lendo aduocato patrocinium præstare, debet esse iudex discretus, ne faciat inimicum patrocinari, vel contra amicum postulare, vt C. de executorib. humanitatis, notat. glos. l. 1. §. ait prætor. ff. de postulād. Sed si aduocatus compulsus nolluerit patrocinium præstare, ꝙ pro toto illo anno, in illa neque in alia aduocare poterit causa, que non sit propria secundum tex. in l. 1. t. tit. 9. lib. 1. tori, & tex. in d. l. 28. per quam lex nostra declaratur, scilicet vt præcise compellatur aduocatus, sed quod si nolluerit obedire mandato iudicis incurrat illam pœnam, & detur parti alius aduocatus. Quod tamen intelligo si inloco illo essentiali aduocati, secus vero si deficerent vel non possent in causa illa aduocare, tunc enim esset omnino compellendus aduocatus, neque satisfaceret, si diceret se velle dictam pœnam pati, & sic leges hæc declarandæ sunt, ne videantur cōtra tur.

IN LEGEM decimā quartā.

1 *Crimen semel in iudicio deductū non est à iudice relinquendum indecisum*

2 *Omne continens malum exemplum in Repu. debet etiam ex officio per iudicem puniri.*

3 *Iudex inquirens loco accusatoris succedit.*

4 *Iudex etiam per viam inquisitionis potest imponere pœnam ordinariam.*

5 *Iudex etiam pro priuatis delictis potest procedere fama, vel inditio precedente.*

6 *Respu. ex verbis non iniuriatur.*

7 *Respublica non oritur actio ex delicto, ex quo neque parti oritur.*

8 *Iudex procedens parte desistente ab accusatione an teneatur bonum præsumi inchoare.*

9 *Iudex non potest ex officio procedere neque fiscalem cretere, nisi parte requisita & mōtita.*

10 *Fiscalis Regius in regno Fracie creatur etiam parte accusante.*

11 *Iudex male inquirens tenetur ad interesse & partis expressas, nisi ex ibi.*

12 *Iudex ecclesiasticus propter scelleratis negligentiam cognoscit inter laicos.*

13 *Prælati propter negligentiam deponi possunt propter negligens corripere excessus filiorum teneatur & grauari potest.*

SVMMARIVM

Iudices in iustitia administranda diligentes, & nō negligentes esse debent, alias & officia, & eorum personæ Regiæ volūtati subiacebūt, & exalienalte suam facient.

Vel est iuxtes. Iudex enim dicitur, quasi ius dicens populo, siue quod iure dicepter. Iure autem dicepter, est iuste iudicare, non est ergo iudex si non est in eo iustitia, secundum tex. in capite sors, de verbo oblig. Iustitia vero est constans, & perpetua voluntas, ius suum vnicuique tribuens, vt. l. Iustitia, ff. de iustitia & iure. Si ergo iudex non facit iustitiam vnicuique quod suum est tribuendo, & malos castigando, bonos autem non solum metu pœnarum, verum etiam præmiorum exhortatione remunerando, & afficiendo, vt in quit tex. in dicta. l. 1. non est iudex, quia non recte iudicat, neque iudex est, neque de eo discepiat. Ideo vtmen rebus concorde, & res nominet pront deber concordare, & esse consequens rei, secundum tex. in. §. est & aliud, inest. de donatio. inst. iuris tū neatur

neatur administrare, in eusq; administratione diligens, nō aute negligens & fe debet, vt aduertit glossator Salmantinus hic col. 611. &. 612. quod in tantum verum est, quod non solū ad partis petitionem hæc obseruare iudices tenentur, verum & cum ex officio procedunt, quamuis delicta non publica, sed priuata iniuria parte a querelæ propositione se abstinente, vel accusare nolente, vt ex textu ita probans inf. congerit. de offi. præsi. quem ad hoc allegat Anto. Gomez tom. 3. cap. 1. numero. & 55. Semel enim in iudicium crimen † deductum non est relinquendum a iudice indecisum, neque ob dissimulatione debet transire quauis accusatus, cum accusatio in grattam redisset, secundum tex. in. c. 2. de colluſi. de regen. & c. scripta, eo tit. l. 9. tit. 4. lib. 4. fo ri. Pala. Rub. in tract. de Regni guber natione lib. 4. cap. 14. delicta enim reip. expedit, ne impunita remanēāt l. ita vulneratus. ff. ad. l. Aquil. c. vt fa me de sentent. ex communicati. Hippol. con. 3. num. 43. Et vnde cunque crimina clarueriut punienda sunt. 29. q. 3. cap. cece tenet Abb. in c. 1. nu. 9 de colluſione, & eque hoc negat. l. 22. tit. 1. par. 7. imo permittere videtur, ibi enim remissione delicti per partem iniuriam factā, tantum iuberur, vt pœna corporalis non impo natur, secundum verum & cōmunē intellectum, non tamē negatur quin iudex procedere possit, ad alterius pœnæ impositionem ex officio iustitiæ propter reip. vindictā, prout antea per leges & ita per mitebantur, secundum Dominum Menesium in. l. tranſigere numero. 47. pagina. 110. C. de transactione. Omne enim, quod inde cōtinet † malum, & iniquum ex plum Reipub. potest & debet per iudicem etiam ex officio puniri secundam Antonium Gomez, tomo. 3. capit. 3. numer. 33. Respublica enim, si cui a pars ex delictis iniuriatur, & inde querelam de quolibet posset iri mine etiam primario remissione per partem iniuriatam facta admitti ad pœnam saltim pecuniariam imponē dam, licet non per corporalem, secundū Abb. in cap. cum. P. numer. 12. de accusatio. & si quilibet de populo tunc admitteretur maiori cum rationepo terit iudex ex officio nullo de populo accusante procedere in causa illa, fiscaleu si voluerit creando, vel per inquisitionis remedium, etiam contra particularem personam, indicio, vel fama aliqua contra talem personam præcedente, procedendo, secundum Antonium Gomez, dicto tomo. 3. cap. 1. numero. 49. ad fin. cum tuncralis iudex inquirens loco accusatoris † succedat secundum eundem Antonium Gomez. vbi supra nume 20. 22. ad finem, & Hippoly. con. 231. num. 9. & cons. 38. num. 15. & cons. 49. numero. 27. & cons. 50. numero. 8. & con 59. nu. 3. & in practica. 5. cōtanter numero. 82. imo & secundum Antonium Gomez. dict. tomo. 3. capite. 1. numero. 51. quāus pars per viam inquisitionis iudex procedere, possit in ponere pœnam † ordinariam, quā tunc minuere poterit, secundum Auenda. capi. 6. præterom numer. 19 in fi. cum sequent. libro. 2. Et pœne nolente accusare vel desistente ab accusatione semel proposita nonest procedendum ad pœnam corporalem, neque ordinariam imponendā secundum glo. dict. l. 29. & D. Anton. Menes. in. l. tranſigere numer. 50. C. de transactio. & Anton. Gomez. tomo. 3. cap. 1. num. 56. vbi dicit, & bene ita practicari, quanuis Auenda. dicto. c. 16. numer. 19. in fin. lib. 2. velit adhuc tunc posse imponi pœnam corporalem. Fallitur tamen, nisi in casu in quo delictum esset de atrocissimis nam

nam tunc non obstante remissione partis imponi posset corporalis pœna secundum glo. illam dict. l. 22. & Menes. vbi supra, num. 43. & alibi diximus. In casu tamen l. 14. tit. 28. lib. 8. infra non potest iudex minuere pœnam etiam si ex officio procederet. Et sic ex supradictis sumi potest regula & conclusio, scilicet quod iudex potest procedere contra delinquentes etiam 5 pro priuatis delictis, siue ex officio, siue per inquisitionem fama, vel indicio præcedente, remissione facta per partem iniuriatã, vel nolente accusare, ne delicta remaneant in punita. Cumque hęc iudex facere possit, & debeat, tenetur in iyn dicatu si non fecerit. Hæc tamen regula non procedit, primo quo ad punitionem mulieris vxoratæ propter adulterium per eam cõmissum. Quo ad hoc enim nullo licet modo procedere iudicem, etiam expurgando prouinciam suam, nisi fuit petitionem mariti tantum secundum glo. l. 2. tit. 17. par. 7. nisi fuisset maritus consentiens adulterij ipsius prout suo loco dicemus. Secundo non procedit dicta regula in iniuria verborum leuiori in qua quidem iudex inquirere nõ potest, neq; ex officio procedere quia pars iniuriata non accusat, vel si accusauerit desisterit ab accusatione secundum tex. in. l. 4. tit. 10. lib. 8. in fin. Nam Resp. ex verbis non iniuria 9 tur secundum Felin. in. c. dilecti filij col. fin. versi. tertia declaratio. de exceptioni. & regulariter, vbi ex delicto parti iniuriatæ non oritur actio, † 7 neque etiam Resp. Et ideo tunc neq; ex officio iudex procedit secundum Hippoly. in practica. 5. constantem, numero. 34. in quibus quidem casibus & si qui sunt alij quanuis iudex non procedat nullomodo potest de negligentia notari. Attentisque supradictis, non est necessarium nos scire casus in quibus potest iudex fiscalẽ creare, quos referebat Nauarrus in manuli. c. inter. 11. quæst. 30. numero 62. quia regulariter in quolibet delicto potest fiscalem creare parte desistere, vel nolente accusare, imo & iuquit Antonij Gomez. tomo. 3. c. 3 num. 49. posse ciuitatem, vel iudicẽ creare & constituere cerum, & determinatum fiscalem, & accusatorẽ publicum, qui accuser in iudiciuma leficia, quando non adest accusator. Et si non est constitutus generalis fiscalis post est in qualibet criminali causa parte nõ accusante eum creare excepti is duabus fallentijs, & qualiter iurenostre Regio iudex ex officio in delictis procedat videnda est. l. 27. tit. 1. p. 7. & l. 30. & 31. glyll. Dubium tamen est an in casu quo iudex ex officio, vel ad petionem fiscalis procedit parte desistente ab accusatione poterit procedere ex eodem processu vel tenebitur nouũ inchoare processum. Et in hoc Antonius Gomedicto capite. num. 36. inquit quod si intra triginta dies, quod pars desistit, proceditur ad petionem fiscalis, vel non alterius accusatoris, potest ex eodem procedi processu, illis tamen diebus elapsis nouus est processus creandus, & itidem ibi tenatur Anto. Gom. quoties ex officio propter desistentiam partis accusantis iudex ex officio procedit, & hanc ibi dicit veram & tenendam opinionem, inquit tamen Angelus relatus per Dominum Anto. Menesium dicta. l. transigere. nume. 47. C. de transact. quod nulla iam de coniunctione requiritur nona instantia, siue intra tri ginta dies siue post iudex procedat parte desistente, sed indistincte potest inchoatum processum prosequi & in eodem statu illum assumere, & finire, in quo pars ipsum relinquit, vel nouum inchoare, prout quotidie

die fieri videmus, & tenet glo. ibi & ipse met Anton. Gom. vbi supra nume. 57. in fine, vbi dicit hoc esse iustum facere propter circuitus euitandos, & quod tunc probationes factæ valideruntprout inquit Guido Papa decis. 342. & hanc eam practicã tenet Maranta in practi. pag. 503. nu. 51. in parvis, quidquid ibi ipse velit distinguere. Vnũ tamen est notandũ quod vbicunque adest pars, quæ accuser nunquam debet iudex ex officio procedere, neque fiscalem creare, nisi prius requisita parte, & monita, vt per Antonium Gom. vbi supra dict. tom. 3. cap. 1. num. 10. quanuis 10 in Regno Franciæ etiam parte accusante, accusa Regius fiscalis, prout supra, lib. 1. titulo. 13. dictum est late. Et ante neatur iudex male inquirens ad interesse, & partis expensas Paris de Puteo, in tractatu Synd. verbo captura. cap. 8. num. 5. inquit, quod 11 teneatur, Et hoc verius, & æquius, etiam si per inquisitionem procedatur, saltem quanuis ad damnorũ restitutionem teneatur ipse in. l. final. titulo. 7. p. 3. nisi sima aliqua, vel delatio præcederet, propter dicta in l. 2. ti. 11. li. 3. iuxta apparebit, & quis possit hos denunciadores, & delatores create, vide Anton. Gom. dict. c. 1. nu. 49. versi secundo etiam.

Siendo negligente. Iudex quæ negligens in vis, vel in aliis officium seu concernentibus etiam criminaliter punire potest, & ad interesse partis teneur, præterea, si accusationem coram co præsentata tam prosequi nolue rit, vt. l. 1. verbo, de buena palabra, supra sito tit. dictum est, & qualiter negligẽtia probanda sit, & de ea iudex cognincendus tradit e nostris Auil. cap. 1. præterum, verbo fiel, num. 37 cum pluribus sequentibus, fol. 32. vbi plura de negligentia dicit, Imo & 12 propter negligentiam fiscalis iudicis potest ecclesiasticus inter laicos cognoscere, secundum eundem Auil. c. 10. præterorum, verbo, visum, numer. 11. fol. 189. & Auend. cap. 1. præterum num. 1. verbi decima causa. lib. 1. Quod an hodie per superiores permitteretur maxime dubito, in indicesque & prælato in plurimũ negligentia reprobatur secundum eundem Auil. cap. 6. præterum, verbo diligentia, num. 1. fol. 15. & Auend. dicto numer. 11. in fin. & Paris, in dicto verbo, negligentia. Et Rectores negligentes sæpe nutrijt pestilentiam, dum simulant adhibere medicinam, vt in. c. inferiorum. 8. dist. & 45. distinct illud. Prælatique de negligẽtia & corrigunturi, & puniuntur. 22. q. 1. si quis per capillum. 26. q. 1. si cultos. 13 Imo & propter negligentiam prælati deponi possunt, vt 81. dist. dictũ it. quæ. 3. cap. Plaeuit. Et ideo inquit tex. quod officia iudicumnegligentium sub Regis voluntate remaneãt, qui quidem eos ab officio removeri hac de causa iubebat. Nã & propter negligẽtiam administrationis rerum ecclesiasticarum potest prælatus removeri secundum Archarias in cap. edoceri mior. 2. de rescript. sicut & tutor & procurator propter negligentiam possunt ab administratione amoueri. l. cum qui. C. de procurat. l. 1. ff. de administrat. tut. Sicut & executore testamenti differente exequi defuncti voluntatem intra annũ potestas exequendi deuoluitur ad. E piscopum loci, secundum tex. in. c. nos quidem, extra de testamentis. nulli. C. de Episcopis, & cleric. in authoh. nec amplius. C. de fidei commiss. 1. 7. & 8. tit. 10. par. 6. optime Rebuf. in consti. Regni. Franc. tit. de sententia pro uisi. in præfatione num. 85. vbi num. 86. & 87. refert duos casus in facto contingentes duorum testamẽ

tarium

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY

tariorũ nolentium exequi defunctorum voluntates, scil hac ita de negligentibus se habent, cur & in iudice, cui totius reip. status, & salus confidentur, dicenda nõ erunt si negligẽs in delictis puniendis, & expurganda republica fuerit? In corrigendis enim peruersis arguitur vera negligẽtia. vt in cap. error. 23. distinct. & 22. q. 7. cap. sicut. Nam & prælatus quã tunc unque bonus, & sanctus in sepore ſt grauari, & deprimi ex subiectorum excessibus, quos negligenter omiſi incorrectos: is enim videtur non corripiendo occidere, secũdum rex. & ibi Abb. in cap. licet Heli in principio de simon. cap. Ephesi. 23. distin. & inc. irrefragabilis, & ibi Abb. & doct. de offi. ordi. sicut & re-14 uetur peter pneligens corripere excessus filiorum suorum, secundũ text. ibi. c. duo. 32. q. 4. & in ca. necesse. 65. dist. facit. c. non putes. 23. quæstio. 5. pluraque in commoda prouenientia ex negligentia, & cõmoda ex diligentia commemorat Gometius in regula de triennali possessore quæſtion. 28.

IN LEGEM decimã quintã.

1 *Eligendi qualiter sunt in populis officiales & administratores iustitiæ.*

2 *Electio de dubio in discordia facta ad aliquã dignitatem, & cassatur ex aliquo defectu neuter eorum admittatur.*

3 *Suspensus ab officio eligere non potest declara. vt ibi.*

SVMMARIVM.

Iudices terræ de Arguello quomodo eligantur in præſenti declaratur.

Ve scan nombrados 7 deputados, Hæc les, prout ex ea patet localis eſt, & ideo ſo lum in locis & populis in ea declaratis, & non in aliis seruanda eſt, vel ubi ſimilis adeſſet conſuetudo eligendi iudices, & officiales iuſtitiæ. Qualiter autem eligendi ſint officiales aliorum populorum ubi nulla eſt conſuetudo eligẽdi eos & qui præferendi, aliaque quam plurima videre poteris per Auenda. c. 19. præ. per totum lib. 1. Vnumquẽ randũ ſcilicet ex ſi electi ſunt duo in discordia tad aliquam dignitatem, ſi electio caſſatur ex aliquo defectu neuter eorũ admittendus eſt, ſecũdũ Abb. in. c. conſideranimus, de elect. nu. 3. ſuſpenſuſque ab officio eligere non poteſt, prout communem teſtatur Couar. in. c. Alma mater. 3. p. §. 1. nu. 3. Quod tamen intelligẽ ſi ſententia ſuſpenſionis eſt in rem iudicatam tranſlata, ſecus vero ſi appellatione ſit ſuſpenſa. Nam tunc pendẽte appellatione eligere poteſt, prout in l. 2. verbo. eſſen ſuſpendidos, ff tit. 7. ſupra hoc libro. Sed an ſuſpenſus ab officio cenſeatur etiam ſuſpenſus a bene fio, vide Couar. in. 41. par. cap. 6. in prin. nu. 14. fol. 59. & Dida eum Perez in. l. 1. tit. lib. 3. ordi. pag. 30. col. 2. cum ſequentibus.

IN LEGEM Decimamſextam

SVMMARIVM.

Aſſixanda eſt tabella in ſtratis & tribunalibus publicis in qua iura officialiũ iuſtitiæ deſcripta ſint, ſecundum taſſam regia ſecundum quam iura officiales ipſi capere tenentur.

Mandamos: Similis eſt, vbimate riam declaranimus in. l. 7. tit. 6 ſupra iſto lib. ibi vide.

IN LEGEM DECIMAM ſeptimam.

SVMMARIVM.

Iura capiẽda a iudicibus pro ſententiis diffinitiuis prolatis taxat, & declarat lex noſtra.

N los negocios ciuiles. Sed an erit idem in criminalibus? Dic quod non, tunc quia lex noſtra in ciuilibus tantum loquitur, tum etiãmquia in criminalibus alia ſunt ſtatuta iura iudicibus, vt patet ex titulo ſupra proxime ſequent. 5. in las cauſas criminales, verſi. de tenetiadiffinitiua.

IN LEGEM DEcimãm octauam

1 *Intellectus & declaratio. 4. tit. 10. libor. 8. cum l. noſtra.*

2 *Iura amplius quam ſemel proma cadẽque cauſa capiendo non ſunt.*

SVMMARIVM

Captus pro cauſis leuibus ſub fi denſioribus relaxatus lapſisde inde ſexaginta diebus, cauſaq; non definitiue determinata nõ eſt vlterius carceratus pro eaſa illa, parte non petente. In vna eademque cauſa ſemel tantum per carceratium & tabellionem iura capiẽda ſunt.

Q uiendo querella de parte. Sed nõne pro leuibus cauſis, iniuriis, & delictis verbalibus ſiue lege Regia ſtatuti eſt ex. l. 4. tit. 10. lib. 8. infra quod per iudicem ex officio non procedatur, parte non querelante, & querelã pro ſequente, quod vtique fatendum eſt, Sed ſi fateatur, quomodo lex noſtra inquit, & denoiat, quod ſi pars non querelauerit, licet ad carcerationem non procedatur lapſis ſexaginta diebus, attamen condemnatio non excludatur. Item dat intelligere lex noſtra quod iudex ipſe ex officio proceſſerit, ad captionem etiam nulla præcedente partis querela, quandoquidem poſt carceris relaxationẽ depar tis querella, & non ante mentionem facit contra rex, in dicta. l. 4. vbi plẽ bet iſtorum membrum prohibetur. Et ſic ex diametro leges hæ pugnare videtur, ſic vna per aliam corrigatur Quid ergo dicendum? Et vt contrarietas ceſſet, & per conſequens correctio ſtatendum eſt legem noſtram per illam. l. 4. intelligendam: hoc ſci licet modo, quod verba noſtri tex. in quantum in principio dicit, prendiende n, intelligantur ad petitionem partis iniuriatæ, ltaque iudex ad rei captionem, & incarcerationem partepe tente procedit, & hoc optime facere potuit pro re leni, ſecundum dictam. l. 4. Verbaque ſequentia noſtri tex. ibi. *No auiendo querella de parte*, intelligantur non de querela ſuper principali negotio, ſed ſuper relaxatione carcerationis, vt iterum adcarcerem reducatur, vel intelligatur de querela in forma propoſita. Nam facta alicui iniuriæ, pars offenſa coram iudice in actis, vel in ſcripus querelã propoũit, & petit informationẽ ſummariam fieri, & reum incarcerari, & capta informatione, & reo capto, & dicta confeſſione datur copia partis, vt in forma accuſationem proponat. Et ſi iniuria eſt leuis ſub fideiuſſoribus relaxatur reus, & ſi secundã querelam in forma pas offenſa non proponit, inde procedere non poteſt lapſis ſexaginta diebus poſtrelaxationẽ. Et hic verba hæc, no auiẽdo querella de parte, non obſtant illiæ declarationi legis noſtræ per illam. l. 4. Vel ſecundo, intelligi poteſt lex noſtra vt procedat & loquatur in cauſis leui-

HISPANICA OTOTECA OHY

sis leuibus, in quibus, vel adfuerunt
verba & factum, puta cuaginatio en
sis, vel factum tantum, & non verba
l. illavero quarta, procedat quoties
tantummodo verba leuia adfuerunt,
prout ex ea clarissime patet. Et isto
modo etiam lex nostra per illa decla
ratur, & per consequens non sunt cō
trariæ, & verque intelligitus iuridi
cus est, & tenendus, & sic cessat con
trariectas harum legum. Et patet cla
re ratio differentiæ, quoniam ex ver
bis solum resp. non læditur, vt dicti
est, ex verbis tamen & facto sic, ideo
pro eius satisfactione statim delicto
comisso, procedit iudex, relaxat tamē
subsidiesiussoribus, & si pars non que
relat lapsis sexaginta diebus non pro
cedit vltetis iudex, quia leue delictū
fuit, sicut & de iure repetiebamus dis
positum in fide iussore de iudicio sis
ti, ex l. penul. de fideiussori. Cutrat. de
Soc. nu. 4. l. 17. Oroc. 1. col. 615.
in l. fine in duplam, ff. qui satisda. co
gantur

Mandamos. Licet vt credo male ob
seruetur, iustissimum iudico eius dis
positionem, Non enim amplinsquā
semel iura † pro vna & eadem causa
capiendas iunt, neque executoribus li
cet iura duplicata capere, & percipe
re, vt in l. 10. tit. 8. supra hoc lib. & in
l. 7. tit. 22 infra lib. 4. disponitur. Alter
enim occasio tribuetur vt ijs offi
cialibus pluries in carcerandi & re
laxandi delinquētes a carcere, & cteſ
ceret eorum auaritia, sunt enim a cō
munitet accidentibus officiales ij †
voraces, cupidi, & fraudulenti secun
dum tex. in l. 1. C. de numerariis lib.
12. & l. quantæ. ff. de publi, eorumq;
conditio rapax est. l. omnes. 6. præte
rea. C. de Episcopis & cleri. idemque
dicti potest de aliis officialibus, vsure
actuarij rabelliones, & cæteri, quo
rum omnium & pparitorum est pra
ua, & venalis pertidia, secundum Pa

munic-

palium iuraque tunc se
cundum talsam nostri text. tā
belliones capiant.

Pretoris ciuilis. Sed an idem
in criminalibus † dicendū
est, & Auenda. c. 16. Præto
rum. nume. 6. lib. 2. inquir.
videtur, & allegat pro se Bar. in l. le
gia. nu. 2. de accusatio. Ego tamen
pace eius dixerim, contrarium intre
pidetenendum aliuter, imo quod
tex. noster in criminalibus causis nō
procedat, quia minc quæ leues sint
prout ex his verbis patet, ibi. *Sobre
deudar*, & iterum ibi. *Porque en los ta
les*, & ibi. *Y en parte lo que se deuiere*.
Ex quibus etiam manifeste patet legemno
stram in ciuilibus tantum loqui. Ne
que obstat illa Bar. doctrina in dict.
l. legia, quia ciuis doctrina non tam
procedit ex eo, quod delictum esset
leue, quam ex eo quod de iniquo re
pertus fuit in fraganti delicto. Quo
casu cum efficiatur notorium, tabu
lę processū delinquētis condemnā
tori potest, secundum Hippolyn. in l.
1. num. 95. C. de raptu virgin. imo,
& secundum Bald. in rubric. col. 10.
versi. adhuc dubitatur. C. de side ins
trumen. iudici de hoc credendū est.
Et sic non est contra nos illa Bartoli
doctrina, quam pro se inuite con
siderauit Auenda. præterim, quia si
opinio Auenda, esset tenenda, nullo
modo procedere possent. l. 1. supra
proxima, & l. 11. tit. 10. infra. lib. 8. &
ideo contra eum tenet. Vltetius ho
randum est, quod etiam libellus in ijs
causis ciuilibus de quibus in nostro
tex. non sit necessarius, nec requira
tur, quanuis dicat, & præsentetur in
epistque sit † non vitiabitur ito dicit,
secundum glo. ſi, in fine in l. 1. vnum.
ff. si cer. pet. & Hippolyt in præt. 5.
sequitur num. 44. vbi glossam illam
com mendat, & similem allegat, &
Lusit. 5. comm. num. 106. infin. de
actio. Felin. in c. cum ordinem num.
3. de referip. Additio. Bar. in l. iuſ
tas. nu. 7. C. de fid. inſtr. & iure haſ. fiſ
cum. 6. Sed nunquid in ijs causis vn
testis plene probabit, diximus supra
hoc titulo in l. 12. quod ſic, & retu
limus Doctores ita tenentes, Et vi
tra ibi relatos tenet Didacus Perez
in addit. ad l. 11. in 3. ord. col. 752. vers.
est quæstio quotidiana. Vbi col. 751
legem nostram allegat, & in eius po
situm aliqua dicit, ſicut & dixit A
uend. d. c. 16. Præterum nu. ſi. & Au
les. c. 36. Præto. verbo. ſummarias, &
de causis ſummarijs. Tradit. et iam
per Doct. in auth. niſi breuiores. C.
de sent. & int. om. iud. & Maranta,
in practica 4. parti. ſi. 9. Notabis e
nam, quod ex lege noſtra declaran
da eſt. l. 27. ti. 6. ſupra hoc libro.

Sabida la verdad. Quid imponere clau
ſula † hæc, tradit Maranta, vbi ſupra
nu. 32. vbi de a nu. 1. tractaut de cla
uſula alia, ſine ſtrepitu & figura iudi
cij, vbi & alios allegat, & Oroc. in ſua
l. 1. nu. 28. cum. 2. ſequent. de conſti
prin. & alibi dicemus. Et an ſi in ſup
plicatione Principi facta petatur cau
ſam, ſimpliciter, & de plano, audiē
dam comm. in. Et reſpondeo ſi ge ne
ralis, an cæteatur comiſſa cuiqualuis
illa, ſimpliciter & de plano vide per
Mar. vbi ſup. nu. 4. & 5. pa. 187. in pat
in. *Sinola condescias.* Quæ in eum
in cauſis ſummar. ſi aliqualis petitio
in actis requiratur, † ſecundum Ma
rantā vbi ſupra numero. 15. & Aules, vbi ſupra, tam in cauſis noſtri tex.
& hic in cauſis dicti valoris 400. mo
rapetinorum neque petitio in actis
requiritur, neque quicquam aliud
ſeribendum eſt, quam condemna
tio, vel abſolutio. Nam, & in ſum
marijs in quibus abſque ſtrepitu, &

IN LEGEM DE-cimam nonam.

1 *Iudex an in criminalibus leuibus te
neatur proceſſus vitare, ſicut in ciuilibus.*
2 *Notorium delictum abſque proceſſu
condemnari & punire poſſe.*
3 *Libellus vbi non requiritur quamuis
præſententur, & ſi inuentus non vitiatur iudicium.*
4 *Clauſula ſola facti veritate inſpecta
& ſine ſtrepitu & cauſa quid imperent.*
5 *Princeps ſi ad petitionem alicuius ſcan
ſimpliciter & de plano petit a quod
audiatur commiſſionem generaliem
concedat, an cenſeatur concedere cū
illa qualitate.*
6 *Libellus quandis in ſummariis nō re
quiratur, requiritur tamen qualis
qualis petitio.*
7 *Sententia in ſcriptis etiam in ſumma
riis ferenda eſt niſi vbi.*
8 *Partes in breuibus cauſis ſe ſtare ac
quieſcere an index teneatur ſic iubē
bere.*
9 *Cauſa reſultans ex cōtractione ſta
tutmunicipali ciuilis dicitur.*

SVMMARIVM.

Incausis ciuilibus valoris 400.
morapetinorū nihil aliud quā
condemnatio, vel abſolutio in
proceſſu ſcribenda ſunt, nulla
que eſt admittenda appellatio
vel reſtitutio, vel aliud reme
dium, niſi ſit in pænis ſtatutorū
munici-

HISTORICA ONLINE BIBLIOTEKA

figura iudicij procedit ut sententia in scriptis proferenda est, secundum
7 Maranta, vbi supra nu. 37. pag. 196. & est tex. in l. pen. & auth. ibi posita C. de senten. ex bre. recit. nisi a Principe talis sententia proferatur. Nam tunc nulla requiritur scriptura, secundum glos. in. c. institutionis. 25. q. 2. quam ad hoc allegat Auiles, in proœmio cap. Præterum verbo, orden an 545. nu. 14. cum. 3. sequen. folio. 215. & Menchaca, plura alia de Principe inferens, de fuscep. creatione. 5. 25. nu. 14. cum pluribus sequent. Quid tamen si pars peteret vt acta & probata per inscriptionem in processu andebet iudex iubere sic fieri? Et videtur quod sic, ex tex. in l. 4. versi. Corrosi. ti tu. 16. par. 3. Sed in proposium non tit tex. contrarium est dicendum, lex que illa. l. 4. limitatur per nostram ytsi lleterin casu nostri tex. non prodeat dari illus. l. 4. dispositio, cum illa sit generalis nostra vero specialis sit.

Pœnes de ordenanças. Hic considere esse tex. expressum probantem, quod causa resultans ex contraventione alicuius statuti municipalis contrauenienti imponentis pœnam pecuniariam, ciuilis non vero criminalis causa fit dicenda est. Nam cum supra di xerimus legem nostram in ciuilibus tantum causis loqui, necessario fateri dum est eius limitationem, etiam de ciuilibus causis intelligendam, cum exceptio debeat esse de regula. Et sic talis contrauenions statuto huic mu nicipali pecuniariam pœnam imponenti, non est deinendus in carcere pro ut quotidie cos relaxari facimus. Et regia prouisione, quam ad hoc aperte antiquo ciuitas nostra habet, sic iudicibus iussum est fieri, & fit & vsitatur & practicatur, quicquid in contrarium de male vsuerijs Auendanin cap. 4. Præterum numero 19. lib. 1. Et eodem modo a condemnatione pecuniaria horum statutorum non ascendente summam decem mille morapetinorum appellatur ad consistorium ciuitatis, secundum dispositionem in. l. 7. tit. 18. lib. 4. prouthic, & vbique fit & practicatur, vbide consuetudine illius. l. 7. dispositio seruatur.

IN LEGEM Vigesimam.

SVMMARIVM.

Sententiæ quæ condemnatoriam fructuum aut interesse tenentur iudices inferiores omni posibili claritate proferre, vt sit litium finis, & ne lites ex li tibus oriantur.

Vezes inferiores. Non exclu dit quin & superiores iudex seruare teneantur, nã equidem tenentur. Sed quia communiter accidentibus inferiores iudices, qui de prima cognoscunt in stantia, satius & melius iudicari facere poterunt fructus & interesse, ideo iniungitur eis per ten. nostrum. Et si iudex omittit condemnare in fructibus & interesse petitis & probatis, tenetur, secundum Guido. Papæ decis. Dalph. 409.

Toda la seleracion. Curare enim debet iudex vt omnino in quarum possibile sit certæ pecuniæ vel rei sententiam ferat, etiam si de incerta quantitate actum sit, vt in. 5. curare, institut. de actio. vbi per scribentes, late, sed ex processu constituti fructus vel interesse debeti, non tamen constat quot sint & quanti, bonus iudex,

2 iudex, & prudens, condemnat infructibus, & interesse? liquidandis intra sex dies, aut nouem, quam sentiã transierit in rem iudicatam. Quæ est singularis doctrina Bartoli in. l. 3. quod ex Pamphila, delega. 2. vbi eius addirio. optime loquitur. Quam doctrinam communiter practicari asserit Angel. in. 5. omnium col. antepen. inst. de actio. Et re ferunt sibi in dex in sententia declarationem facit dam post liquidationem factam, secundum Guidonem Papæ. dec. 405. & Rebuf. in præfatione. l. vnicæ. C. de sent. quæ pro eo quod int. profe. num. 83. & melius sub glo. in alijs. num. 4. cum. 3. seq. pag. 442. in magnis, & idem Guido Papæ decisione 221. in fine.

IN LEGEM Vigesimam primã.

1 *Denunciator quis dicatur, & quis esse possit & a quo constitui, & quid sit denunciare.*

2 *Non solum quod licet sed & quod honestum est, debet considerari.*

SVMMARIVM.

Iudices ex officio procedente, & in pœnãni pecuniariam ali quem condemnante, pars pœnæ denuntiatori, si adesset, applicanda non iudici ipsi sed cameræ Regiæ applicada est, iudicumque famuli denuntiatores esse non possunt sub quadrupli pœna, & in prouisionibus iudicũ sic est inscribendũ.

Non los casos que procedieren de officio. Pura in ratione simonium, & in delictis contra leges Regias, vel statuta ci uitatis, & popul. iudex vbi pœnæ ecclesiæ certa pars denuntiatori applicatur.

Denunciador. Quis dicatur denuntiator, & quid sit, vide optima Felinum in. c. licet olim, de accusatio. V. bi notat & declarat a quibus denuntiatores creari possint, & Anto. Gomez. to. 3. c. 1. nu. 40. versi. Secundo etiam, & late per Bonifacium, in sua peregrina legum Partitarum, verbo, denuntiatio per totum. Vbi tractat quid sit denuntiare, & quotuplex sit denuntiatio, & qualis, & quomodo in eis procedatur. Hæc sequeq; quæstiones in proposium cujusliber denuntiationis annectit, quæ per ipsum videri possunt, & perbar. in. l. dinus. ff. de cust. reorum; quem & alios refert Ber. Diaz. in prac. crimi. cano. c. 6. & Iulium Clarum, lib. 5. selectarum, prac. crimi. 5. fin. qu. 87. per totam. Et ibi tractat an denuntiatori credatur, de quo & per Bonifa. vbi supra, & Puteum, de syndicatu, verbo nuntius. c. 3. & Amadeum de syndicatu, no. 214. & melius per Orosci. l. 1. 5. cura Farnis nu. 6. col. 374. ff. de off. præfec. vrb. Et an non ciuis denunciare possit, vide Bar. Paul. Alex. & Dod. in. l. 3. 5. fi. ff. de noui oper. nu. l. 1. & ibi glo. ti. fi. par. 5. licet ibi de denuntiationibus nouorum operis loquatur potius quam de alijs. Sed & in illis delinquitur præsertim sim publicis fiant opera, ideo nõ est hoc extra propositum.

Sino a nuestra camera. Hoc tamen non procedit in casu speciali, l. 8. ti. 2. lib. 1. supra in quo pars denuntiationi applicãda potest capi per ipsum met iudicem ex officio procedentẽ, & illud est favore Ecclesiarum. Item & quia esset inhonestum si fieret id q lex illa. 8. prohibet fieri, ibi, *Por que seria cosa fea y deshonesta.* Et causa honestatis seruandæ a verbis legistæ

ceditur tex.in.l.quique.5. parentes. ff.de iuris vocvbi verba edicti probibentia parentes in ius vocari, nisi venia impetretur,de parentibus intelligiuntur propter vsque ad tritauum. Verum tamen ex ista ratione. l.iuris consultus.6. parentes.ff. de gradibus,hoc intellige gratia recepti est, quæ Caij Cæsij sententia fuit,in iniurium dicti potius,imo est in seruitute liberos suscepisse,parentum appellatione venient. Nō solum enim quod licet 7 confierandum est,sed etiam quod honestum est.l.semper.ff.de titu nuptiarum.l.non aliter. ff. vsu & habit.eos. ff. de decurionibus. Et sic hac de causa specialis casus est ille,de quo in dicta.l.8. vt inter partem denunciatoris capiat,ea fauore honestatis,quam religionis Summa est enim ratio quæ pro religione facuet,vt aduertit Mantuanus, in suis obseruationibus legalibus in centum modis soluendi argumenta casu.93.pag.340.in patuis.Et fauor ecclesiarum est in vltimo antecedens nostra vero lex est generalis , & sic per illam specialem limitatur, & declaratur.Et,iis lex ista & totus titulus remanent expedita ad Dei laudem, & gloriam.

Tit.10.Del Aranzel

de los derechos de las justicias ordinarias.

1 *Summa certa taxari potest percipienda per iudices pro editione actorum.*

2 *Consuetudo an valeat in exigendis sportulis.*

3 *Persouis pluribus sub vno mandato comprehensis an plura debeantur iura.*

4 *Si vni plurium capitulorum contrauenitur an integra debeatur pœna.*

Ontinuatur hic titulus ad præcedentes. Nam cum in eis actum sit de iudicibus ordinariis,& qualiter in eis officiorum administratione diligentissime adhere debeant, mercenarius quæ dignus est mercede: ideo pro labore constituitur in præsenti tussa quæ dam iurium percipiendorum per iudices hos ordinarios.

Pro cuius tituli introductione notandum est,quod potest dari & taxari per legem certa summa, 1 quamuis tarij & indices pro editione actorum capiāt pro mercede, secundum text. in.l.in sacris & ibi Bar.num.1.C.de proxim.sacro.scrin.libr.10. Et quæ iura olim iudicibus ordinarijs præstabantur,tradit Auend.c.2 Præt.o. nu 14.versi.in eo vero, cum pluribus seque.lib.3.vbi in fol.28.inquit, quod si ex processu aliquo conster indicem,vel tabellionem vltra taxam accepisse, potest condemnari, nec; appellationeesse admittendā. si quodāmodo in fragāti crimine captus reperiatur.In prine.ipsius Auanzel,ibi;*La dicha costumbre*,an valeat consuetudo in exigendis sportulis ? vide Auenda.c.1.Præto.n.14.lib. 1.& an futura consuetudo per verba hæc reprebata censeatur,supra in.l. 3.tit.1.lib.2.diximus.fatis.

In.52.tit.*Del ouezillo*,qualiter in hoc homicidij capti, & percipi debeat,& quomodo tradit Auen.c.18 Præto.nos.4.versus.item ad vnum lib. 1.& item nu.26.& in Reipont 15.nu 8.vbi notatur textus allegatus,& inquit quod hoc ius homicidij in casu permisso capi,tantum debeant a condemnato in absentia , non veto in præsentia , & allegat quandam legem ordinamenti, quam in recopilatione hac nondum reperi transcriptam.Sufficit tamen pro hoc esse.l.3.tit.1.cl.lib.c.4.infra. de que, & alio

& alio in loco huius libro,3. dictum remaneret.

In.4.3.*An hombre,o muchos*.Hic videtur esse tex. probatem, quod si sub 3 vno mandato plures de linquentes continentur, vel plures rei debendi, si omnes ij in vnomet delicto resultant culpati,vel sub vnamet obligatione obligati,vnum tantum debetur salarium mandati huius, & non plura,quod secus esset si essent plura delicta, & plura debita differētia, nam tunc ab vnoquoque eorum potest integrum percipi salarium. Et ideo non in numyeriotex.noster,ibi *Por delito*, in singulari: numero loquitur,quasi secus si pro pluribus diuersitibus delictis plures essent in culpati , & iussum capi eos sub vno mandato,quia tunc ab vno,quoq; ti detur posse percipi salarij integrū. Quod & adiunctum tradeo affirmat Bart.in l.fi.fin.tur.ff.de l.rho. & ibi Ias.in.l.1.ti.6.fin.tur.ff.de l.rho.& dicit eo. obligat. ad certitudinem quod si in contractu vel stipulatione per plures celebrato adsint plura capitula, 4 & pœna apposita contra illinquos contra uenerit,si vni capitulo parsvna contrauenerit,non committitur pœnain totum, sed tantum pro parte illius capituli.Item secundum.l.5.§.7.& 16.tit.21.lib.2.supra specialiter cit ca hoc statutur vnum in Regia cancellaria criminali,ergo & in aliis aliud censetur expressum & determinatum,per argumentum ab speciali; & videda fiunt quæ diximus.l.12.ver bo que aquel.tit.6.supra isto lib.

In.5.ibi,*Delos sueldos de los plazos* quæ iura percipiebant a venientibus ad mercata publica , quod optime noster tex.prohibet,secundum Auen. c.4.prætorium.n.25.lib.2.

Titu.11.Delos Alcaldes de sacas.

Svperiaribustitulis actum est de iudicibus ordinarijs populorum,& de delegatis minc &consequenter titulus hic sequitur de aliis iudicibus particularibus vsque in finem libri huius.

IN LEGEM primam.

SVMMARIVM.

Iudices de Sacas antequam officio vrātur iurare tenentur cōtenta in lege nostra,& itidem eorum locum tenens, neque officium hoc locare possunt sub pœna.

Ea quæ tuniuersum arredadas. Ne si in iuces essent in propria causa partes vexarent & extorquerent ab eis indebita . Et quia qui seruire vult per substitutum tenetur substituere hominem eiusdem qualitatis & conditionis,secundum Bar.per tex. ibi in l.1.nu.4.C. de præpositis agen. in rebus lib.12.idoneus enim substituitur is dicitur,qui in officio ad quod eligitur seruire potest,secundum tex.in cap.significauit de prabendis.

No los arrendaran. Prohibitum est enim iustitiæ officium locari,vt alio in loco diximus.

IN LEGEM secundam.

1 *Substituto de seruiri potest ex iusta causa vel impedimento.*

2 *Iudicis impediti dicto an credatur de suo impedimento.*

3 *Iudici iniuste exequenti resisti potest.*
4 *Iniuste cavernatus potest fugere aca cere & custodes occidere.*
5 *Alguazelo non habenti mandatum ad incarcerandum aliquem resisti potest.*

SVMMARIVM.

Iudices de facas personaliter ser uire tenentur in officio nisi ad sit iusta causa, substituendi, & tunc substituere poterit legis nostræ tenore & forma seriatis, & substitutus tãtum per an num deseruiet.

1 *Si per se nol mêre.* Iusta enim causa existente, licitum est per substitutum deseruire, secundum Angel. in auth. vt clericipad propri. epis. colu. 6. & est ter. in auth. de collatio. 5. ad hoc prohibemus, quem adhoc al legat Marant. in practi. 4. part. distil. 5. numer. 18. pagin. 122. in paruis, & est texibi & alia diximus in l. 1. titu. 9. supra isto libr. Sed an iudici huic credetur de hoc impedimento, & iu sta causa? dicendum videtur quod secunda hoc regulare est, nisi aliud de mente legis appareat, secundum Alexa. in. l. 1. colu. 20. ff. de offi. eius cui man. est iur. de quo latius alio in loco dicemus.

2 *Posset ita persona.* Munera enim communari non debent, vt in toto ti tulo C. de mun. non enim contin. libro. 10 ne detur occasio delinquendi, & ne iudices qui hoc tentarent, nota rentur de ambitu, vt. l. nemo. C. de af fessoribus.

Le resistere. Hic est textus clare probans iudici iniuste exequenti resisti + posse. pro quo est similis tex. & ibi Bartol. in ꝑ. prohibitum. C. de iuris. & textus. in. l. contra. C. de exe-

cut. & exact. li. 12. Vbi & plus proba tur scilicet, talé officiale ꝑ iniuste pro cedentem esse puniendum, quem tex. adhoc allegat Corset. sing. verbo officialis. el. 2. fol. 173. & Hippolyt. in. l. 1. nu. 24. ff. de quæstio. Deci. & Doct. in. c. si quando. nu. 1. cum seq. extra de iudi. & Marantam disputatione prima. nu. 28. Iuo & tunc a car cere potest quis fugere & custodes occidere, secundum Hippoly. ibi. Alguazeloque non habenti mandatum ad capiendum aliquem, dum modo non sit in fraganti delicto, re sisti potest, secundum tex. in. l. 7. tit. 23 lib. 4. sine mandato in scriptis ha bito non potest alguazelus aliquem capere, non in fragãti delicto repet tum: neque tunc dicetur ei resistis neque pœna re sistentiæ posita a leg. 5. tit. 22. lib. 8. infra ei imponi posset prout & tradit Alexand. in. l. sed ex i mendi. 5. item si quis ff. ne quis eum qui in ius voc. vel vi eximpaul. con si. 198. Bar. Paul. & Doct. in. l. vt vim ff. de iust. & iure Cardi. clemen. 2. cæ terum de re iudi. Circa quod est con cludendum secundum omnes in di cta. l. vt vim maxime Iaso. co. 3. & O. roscium. col. 21. & Dionysium. c. quod quis mandato. de regiur. & Socin. l. 1. C. vnde vi. & ibi Bald. que stio. 12. Quod si vi priuatus facit & procedit iudex, resisti ei potest, si facit, vt ma gistratus, non vi. non videtur. Si qui iussu. ff. de regul. in. Nisi manifestum esset eum iniuste procedere. Nam tunc quantus, vt magistratus procedat resisti ei pot, vt in. d. l. prohibiti, & l. defensionis. C. de fidei. li. 10. & Bal. in. l. 3. n. 25. par. 7. Idem q. si dã num irreparabile ex facto iudicis im mineat, vt si quis prouocatione C. de appella. vel si iurisdictio talis iu dicis perpetua sit, quæ latius Paul. col. 2. Iaf. n. 19. 20. d. l. vt vim. & Socin. reg. 141. incip. violentia, ꝛ ro sequun tur. Er

tur. Et hæc est communis distinctio secundum Aug. quem refert Oroſe. d. col. 21. n. 61 & de latissime post hæc vidi tractatum per Mexiam, in appa ratu ad l. de Toledo, in. 11. fundamẽ to partis. 2. nu. 21. cum seqnent. Tamen hæc debent fieri absque scanda lo, non alias saltim quoad confessiõ tiam, secundum Castro de lege pœ nali lib. 2. c. 5. fol. 41. 10 parua. Et sic vnicum, quod consulo quatenus vt pos sibile fuerit abstinentiam ab iis resistẽ tijs.

IN LEGEM tertiam.

1 *Iudex delinquens an possit in officio ante Iudicatum conuenirí.*
2 *Iudex appellationum non potest adiri per viam querelæ.*

SVMMARIVM.

Grauamina facta iudicibus de facas mederi possunt per iudices, & correctores populi Regiæ coronæ vbi facta sunt, per querelam, vel appellationem, vel alium modum a partibus propositum.

Videan. Sed num durante officio horum iudicum de facas hæ querelæ, & appellationes proponi poterunt coram talibus iudicibus, & correctoribus Regiæ coronæ? Et videbatur, quod non quia regula generalis est, quod ad syndicatum vſque ꝑ non potest conueniri iudex de linquens in officio, vt in tit. de magist. conuenī. & in. l. nec magistratus ff. de iniur. Nihilominus tamen in hoc casu contrarium est dicendum, ex tex. nostro ita fieri permittente, ibi. *Donde acaeciere*: Quibus verbis denotatur tempus grauaminis contingentis, item & ex verbis illis, y si estando el dicho Alcalde de sacas. Et quia si appellari permittitur, necessario intra quinque dies est id faciendum, ergo tunc etiam officio illius iudicis durante fieri poterit, & appellari, & iidem querelari, & de nullitate agi, cum omnes ij modi in tex. nostro partiscentur.

Por simple querella, o por otra qualquier via. Caute fuerunt verba hęc expreſsa in præsenti. Quoniam si solum diceretur per viam appellationis audiendum iudicem Regium pro repa ratione horum grauaminum a iudicibus de sacas inductorum, non poſ set iudex Regius adiri per viam que rellæ, vel nullitatis quoniam illequi est solum iudex appellationis? non potest adiri per viam querellæ, imo neque nullitatis principaliter intentatæ, nisi solum per viam appellatio nis secundum Auend. c. 6. Prætorum nu. 2. lib. 1.

IN LEGEM quartam.

1 *Nobilis debet venire equestris, rusticus pedestris.*
2 *Rusticus non alimentatur nisi capis caseo & salis.*

SVMARIVM.

Intra quorum districtum iudices de sacas possunt testes vocare, & qualiter & intra quod tẽpus debent eos examinari facere, & quod salarium testibus ijs præstandum sit, & soluendum, declarat lex nostra.

Pagarles salario. Intellige secundum qualitatem personarum ipsorum testiuquia si testis est nobilis * debet venire ex nostris, si ruticus pedestris secundum glo. in. l. denique. 5. idem Labeo. ff. mandati. verbo, eum, & ibi Bald. & Fellin. in. c. cum omnesnumero. 32. de consti. neque debet alimentari ficut nobilis cibis delicatis, quia rusticus non vescitur, neque alimentatur, nisi cepris † caseo, & fabis, secundum glo. in. l. seruis vrbanis, verbo, cibariis, de legatis. 3. quod audet tendum est ad. l. cit. 3. lib. 4. infra vbi dicemus, & tradit Sylua Nuptialis, verbo seni non est nubendum numero. 25.

De intellectu. l. 1. in verbis illis, llegue por el trabajo videnda sunt, quæ diximus in l. 3 tit. 6. lib. 3 supra.

Titu. 13. Del Prior, y Consules de las ciudades de Burgos y Bilbao.

NIn huiusque tituli exornationem, & declarationem, (qui in rubrica tituli supra proximi remanet contenua tus) solum modo quinque aut sex quæstiones proponemus, quibus eius materia remanet satis declarata & expedita.

Quarum quæstionum prima erit, Num regulariter licitum sit similia facere, & constituere collegia.

Secunda, Num hæc collegia possint sibi eligere iudices, quos consules vocant, & quam iurisdictionem habeant iudices ny & an eorum iurisdictio per sodales ipsos declinari possit.

Tertia erit quæstio, An cumulatiue, vel priuatiue iurisdictionem ad ordinariam habeant consules ij.

Quarta. Quomodo in eorum causis procedatur.

Quinta, An possint sibi statuta facere, & quæ & circa quæ.

Sexta, An sententiasiuas exequi possint.

1 *Collegia in dubio potius ad malum quam ad bonum esse intra. construenda nisi probata sint. l. 2.*
3 *Collegia hæc absque Principis licentia facientes capitali pœna plectendos.*
4 *Collegio pio non legari possit, & nume ro. 6.*
5 *Collegium decurionum absque iudicis licentia non congregatur.*
7 *Collegia licita, an sibi iudices eligere possint, & quam iurisdictionem habeat, & an declinari possit, & sequent.*
8 *Clericus mercator an possit coram iudicibus conueniri.*
9 *An in consules eligi possint suburbia colentes.*
10 *Consulum iurisdictio cumulatiuam priuatiue data sit cum sequent. aliquibus.*
11 *Iurisdictio in certis generibus causarum competens priuatiue competit.*
12 *In causis mercatorum quomodo procedatur.*
13 *Confessio extrauiudicialis etiam parte absente facta an cuiusmercatoris plene probet.*
14 *Consules ij an statuere possint, & collegia iubere.*
15 *Statuta consulum an cõfirmationem regiam requirant.*
16 *Statuta hæc consulum, & collegiorum, an in alio foro seruanda sint.*
17 *Consules ij an possint sententias suas exequi.*

Et quo

Et quo ad primam quæstionem, num fuerit collegia hæc fieri possint, absque Regia licentia, & autoritate, dicendum videtur affirmatiue, quod sic, ex tex, & eius materia in l. 6. C. de iurisdictio. omnium. & in. l. sodales. ff. de colleg. illic. & exil. tit. 4. pa. 3. vbi expresse approbat vsum tur similia officia illicita collegia mercatorum & artificum, & clarius probatur ex. l. 2. eod. tit. 6. & ca. p. 3. que lex de meneste ribus loquitur, & qui sunt, meneste rales, declarat. l. quinta. tit. 30. part. 3. quam ad hoc allegauit Auendica. primo præterea numero. 29. versi certa causa, libro. 1. & cap. 19 numer. 11. eod. libr. vbi de eis aliqua in proposito notãda tractauit. Cõtrarium tamen, imò quod dicta collegia licita non sint, neque fieri possint absque Regia licentia, & autoritate videtur probari posse ex tex. in. l. prima & per totum. ff. de colleg. illicit. cui consonat. l. 1. & per totum ti tulum. 4. libro. 8. iuxta, vbi prohibetur fieri similia collegia, & confœderationes, monopoliaque in idem reprobantur, in quibus collegiis statuitur, ne alij quam monopolia illas inuenientes, off. cia eorum exerceant, vt per totum titulum. C. & ff. de monopoliis, & ex. l. 2. tit. 7. part. 5. Item & quia similia collegia sunt in præiudicium ordinariæ iurisdictionis, ideo nimirum si fieri non possint, neque institui. Quã de causa per legemquandam ordinamenti veteris, quam hucusque non reperi in recopilatione nostra transcriptam, similia collegia fieri expresse prohibeantur in præiudicium iurisdictionis ordinariæ, & per illam legem asseritur glossa meneste res in lege prima titulo quarto parte tertia, correctam esse dispositionem. l. fin. C. de iurisdictione omnium. Adeoque similia collegia, & confœdrationes fieri prohibeantur, quod quibus ad bonum videretur facta finem adhuc non permittebantur, si in eis condendis Regia autoritas, vel licentia non interueniret, secundum textum in lege tertia titulo. 18. libro octauo infra. Quod nimirum, quia in dubio potius ad malum, quam adbonum finem constructa censebantur, nisi aliud probaretur, secundum Alexandrum in additione ad Bartol. in lege final. ff. de colleg. illicit. numero 10. in additione non valet, & Parrum de syn. verb. iudices. ad fin. qui sunt c. 3. pone quinque istas numera. folio 114. & Bartin extrauagant. qui sint rebelles verbo occultet, & verbo, machinantur, & verbo reuelando, & Maranta in practica verbo inquisitio, numer. 130. pag. 333. in paruis. Omnis enim congregatio, confœderatio, & omne collegium, absque principis autoritate facta illicita sunt, secundum Bartolum in lege fina. ff. de collegiis illici. Innocentium eleganter in capite dilecta, de excessi. prælat. & Boerium, in tractatu de seditiosis. 5. quinto numero tertio, probat textus in lege quarta titul. tertio parte sexta, & ideo neque cœtum, neque turbam debet quis congregare, secundum Bartolum in lege fina. ff. de collegiis illici. Innocentium elegan ter in capite dilecta, de excessi. prælat. & Boerium, in tractatu de seditiosis. 5. quinto numero tertio, probat textus in lege quarta titul. tertio parte sexta, & ideo neque cœtum, neque turbam debet quis congregare, secundum Abbatem capite final. numero. primo, & finaliter tenibus congendis, quia omnia hæc & similia, secundum eum, ibi sunt prohibita, nisi reperiantur conceſſa, & ideo idem Abbas ita talia facientes capitali pœna plectendos asserit, † & iudex potest statim destruere similia collegia, & punire ea constituentes, secundum Auenda. capite decimo nono præterea numero. 31. in principio libr. primo, quantuncunque ad bonum essent constructa finem, nisi Regia autoritate essent confirmata, & approbatio Episcopi loci, vbi constructa sunt ad esset, secundum text. in lege

3. tit. 14. lib. 8. infra. licet Bar. in dicta. l. fi. ff. de collegiis. illi. contrariumdi xerit, & ideo negligeat tali pio collegio, potest si regia autoritate non est constructum, secundum text. in dicta. l. 1. tit. 3. par. 6. quanuis alias ante legem illam. 3. posset, ex text. in. l. cum senatus. ff. de rebus dub. notat Platea in. l. 3. C. de ver. rebus ciuil. li. 10. 11. de quo infra numero. 5. quas ob res neque congregatio, & collegium decurionum in ciuitatibus construi & erigi posset, nisi iam Regio fuisset approbatum assensu, cum ipse Rex sit nilia officia procrect & erigat in populis, & ciuitatibus, & quia absque licentia iudicis, & magistratus Regiani autoritatem, & maiestatem repræsentantis congregati non possunt, neque congregantur, secundum coriam pisanam lib. 1. c. 2. & Aueuda. c. 19. prætorum num. 7. ver. imo. si. libro. 1. Faciuntque dicta per Guidon. Papæ decis. Delphin. 106. & c. 311. versi. ad tertium punctum, & sic tenendum est regulariter, collegia quelibet, neque construi, neque ordinari posse absque Regia licentia, prout pro regula tradit Boer. vbi supra, quam sic constituendo, & tenendo, non obstat text. in d. li. fi. C. de iur. omnium. iud. & d. l. fodales. & l. 1. & 2. tit. 4. par. 3. quas propterea ad duximus opinione. Quia licet glossi. nenses ibi, in d. l. 1. dixerit corrigi per legem quandam ordinamen ti ibi allegatam, quam diti hucusque nun quam me reperisse transcriptam in hac recopillatione, tamen quia cor rectio non est inducenda vbi enitari potest dicisio quod quantunnius illa. l. ord. esset translata in nostra recopilatione non corrigebat. l. illam. finneque similis. Neque obstabant dictæ legesnostræ regulæ generali, vtpote quia in eis nó disponitur neque approbatur constitutio collegio rum. Non enim ex hoc, quod illa. l. fi. probet non esse declinandum per collegiales iurisdictionem suorum iudicum & consiliorum, neque ex hoc quod dicta lex fodales, sine assensu prætor collegiales hos facta statuta neque ex hoc quod dict. l. 1. & 2. huius tit. dum iudicum & consiliorum iurisdictionem approbent, consendum est esse permissum posse erigi similia collegia regulariter & vbique. Sed tantum hæc permissa esse censetur in casibus, in quibus de iure licitum est similia collegia constitui. In his enim casibus, neque licet eorum iurisdictionem per collegiales declinari, neque recedere ab statutis rationabiles sed approbari potuit, & hoc per mitra secundæ opinionis non reproba tur, sed approbatur. Nam si collegia hæc in casibus licitis sunt facta, & sic Regio assenso, & licentia approbata, omnia hæc secunda sunt, & habent tunc locum, tam dicta. l. fi. quam leges aliæ pro secunda allegatæ opinione. Verba enim dictæ. l. fi. sic sunt, de habilitate restringenda, & intelligenda sunt, & sic in casu a iure permisso Quem quidem intellectum ad dictam legem. fi. ex eius inspectione collegii antequam videretur glossa, in dicta. l. fodales, hunc expresse intellectum ad dictam legem fodales ponentem. Quem ipse dictus legibus. fi. & prin. & secundæ applicans, & verisimile & tanto ad eas indicio intellectu ne inducatur correctio, quam. l. me neseres. d. l. 1. inducebat. Quam sin ducendam non est aliquis esset necessario tenendum. l. illam. si. C. de iurisdict. omnium. iud. correxisse totum ritus. ff. de collegiis illicitis, quod dicendum non est. Ideo supradictus intellectus est tenendus, & regula illa generalis constituenda, scilicet, quod collegia omnia de iure reprobata, sunt absque Regia autoritatis, constructa,

ructa, quanuis sub specie boni finis constituantur, quorum tamen constitutentium intentio ad malu, & pernicioſum finem tendit. Nam si adesset bonus, & pius finis, puta pro fepeliendis defunctis, pro disciplina corporali semel in annohabenda in recordatione per memoriam palsionis Domini nostri Iesu Christi, vel in fauendis pauperibus laceratis, & oppressis, & si qua similia sunt, optime constitui possent etiam nulla interuenientes Regis licentia, neq; Episcopi, loci, secundum Boerium vbi supra, & Mexiam sic declarando dictas nostras leges Regias, in pragmatica de tassa dei pan, conclusione. 5. nu. 26. & iterum ipse met. Mexia dicés et se notandé in apparatu legis. de To ledo in. 23. secundæ partis fundamẽ to numero. 13. fol. 12. posse tque tũc talibus collegiis, & confratriis legata relinqui, in testamento, sectidum Auilesse. 2. prætorum. verbo, confe deracion, n. 10. fol. 20. & Bentach. in repertorio, verbo collegium, versi. 7. & sic limitanda est. l. 4. tit. 3. par. 6. vt in iis confratriis, & collegiis pius non procedat. Nam eis legari potest prout quotidie videmus. De quoq; do collegio legari possit, vel hæres institui in testamento, tradit optime vltra doct. in. l. collegia. C. de hæredibus. loan. Arejan. sis. de hæred. no tab. 7. Si tamen sub velamento boni nominis, & aduocationis aliquius sancti aliquid mali esset perpetrandum in cõfratriis, & collegiis, nullo modo licet ea instituere collegio finepræuia Regis licentia. Et ita loquitur, & procedit tex. in. l. 2. & 3. tituli de las ligas, libro. 8. infra. Licet & in quibusliber cõfratriis etiam piis cõsulo, vt saltim Episcopi licentia habeatur, & hæc pro prima quæstione.

Quoad secundam quæstionem, vtscilicet collegia hæc iusto, & licito modo constructa, nam de iis loquimur, possint sibi iudices eligere & quam iurisdictionem iudices ij occõsules habeant, & an eorum iurisdictio possit per collegas declinari? Dicendum est collegas hos sibi iudices eligere posse, qui a inter eos iudicet, & cuius iurisdictionẽ declinare nequeunt. Per iniquum enim, ac temerarium esse asserit Imperator in. d. l. fina. C. de iurisdictio, omn. iudic. ad quos negotiationum cura pertinet, forum declinare. Conuenient ergo in vnum mercatores, & cõsules creabunt, priuatorum enim consensu iu dicem nõ facit. l. priuatorum. C. ecotit. collegium, tamen pura eerdonũ vel mercatorum sic, secundum glo. in ea. l. priuatorum. Nihilque etiam prohibet mercatorum collegium plures consules eligere, dummodo illud non ignoremus, quenlibet eorũ adi ri non posse, in qua re plene ac docte scripsit Bald. in. l. vnica. ff. de confisibus. cuius dicta plenius profequi tur Benuenut. in tractatu. de mercatura, titul. 10. num. 10. quod proceden. sit in cantis mercatorum in secunda parti cula vltimæ partis prin. Incip. Pofquam statuta, pag. 433. in parvis cũ pluribus sequentibus per quem vide ri possunt hæc latius, sicut & alia noſtræ quæstionis pars, scilicet quam iurisdictionẽ consules ij electi habeãt. In qua quidem parte ipse Benuenut. ibidem num. 5. concludit iurisdictionem ordinariam habere quos, & prout tex. in. d. lege. 1. tit. 4. par. 3. & ideo sicut indices ordinarij recusanturpossunt, & ipsi recusari, prout & ipse Benuenut. d. num. 5. affirmat. Vbi & numer. 6. optime inquit consules electos nulla cõfirmatione superioris egere, sed electione legitime facta iurisdictionem a lege cõcessam exercere posse, licet Bonifacius in sua peregrina legum partitarũ inver. bo, iudex

bo iudex.q.2.glo. artifices, in fine cō firmationem superioris requirat. Cuius tamen opinio posset procedere, cum collegium ipsum esset antiquū, & public permissum, Regia tamen autoritate non roboratum. Tunc enim Regia confirmatio requireretur vt consules electi exercere possent officia, si forsan per aliquem de eorum contendereturiurisdictione, & cuius æstatis cōsules debent esse, & quæ iuramenta faciant tradit Benuenut. vbi supra num. 30. & 31. Et cum ordinarios eos reputemus, tatem propositam a.l.2. tit.9. supra isto libr. in eis requiri credo, licet indo & titeraum el gi possint, cum ex ipsius mercatoribus eligantur. Imo & cum duobus ex ipsis mercatoribus consulibus ipsi se debēt associati, & eos cō sulere pro pronuntiandis sententiis secundum tex. nostrum in.5.2. qui & in.5. fin. probat, quod declinari non possit per ipsos mercatores, vt dictū est, consulum ipsorum iurisdictio, & omnino secundum text. ibi adcundi ipsi sunt etiam perpupillos, & viduas & alias miserabiles personas, quas alias habent priuilegium conuenien di in prima instantia, vel in cancellaria, vel in curia, secundum textum in l.8. tit.3. libro 4. infra, imo etiam si collega sit clericus adhuc super rebus mercātiæ non potest declinare forum collegij secundum glos.l.1. tit tulo.4. par.3. & Mexiam in pragma. del pan, conclus.5. num.15. cum sequent. & Benuenut. vbi supra nume. 12. pag.439. & Bald.in additio. ad speculat.titu. de reo, verbo sche laris clericus relatus, & ecutus per glo. lasciā quezas.l.49. tit.6. par.1. li enim secūdum Bald.&.glo.illam non sunt puri clerici, quia negotiationibus se immiscent, & clerici negotiatores quātum pertinet ad eam negotiationem iure communi laicorum tit debent l.1.2.C.de Episcop.& cleric.& ideo de negotiatione clerici soluunt gabellam, prout est.l.7. titulo.8 lib.9. in fra. Et super quibus rebus cognoscūt consules ij disponit noster textus in 5.1. vbi & interquas personas cognoscant dispositur, scilicet inter mercatores, & eorum factores, non vero si artifex petat artificiū etiam super ad ar tificium pertinente, vi patet ex verbis nostri textus ibi, *De mercader a mercader*, & tenuit Abbas in.c.P.&.G. num mero.19. de offici.delega. quem refert, & sequitur Quemada in quæstione nibus fiscalibus inquisitionis quæstione secunda. Imo & tunc oportet, vt naiorem partē bonorum habeat in mercantilis ex dictis per Alex. cōsil.108. volumine quarto, & ibi addītionator nouus Nata nomine. Et sic statuto mandante, quod adhibeatur fides libris mercatorum inter ligitur in causis mercatili secundum additionem Speculatoris, Bald. Areti, & alios relatos per Alciatum in cipite petnitosam, numer.107. de offic.ordinarij nullus Bonifacius in dicta bus peregrina legum partitarum verbo, iudex, quæstione secunda in dicta fine artifices, aliud velit. Et quia ad huc tunc requirantur vt ralj libro fides adhibeatur, vide opinione per Roland. Valle. consil.91. numero quinto cum sequent. volum. 3. & iterum ipsos mercatores tantum & eorum factores super negotiatione mercātiarum, vel earum annexis, vel conexis cognoscent, vt in pœnis, secundum Benuenut, vbi supra nu.11. pag. 436. in paruis, quantū ad pœnas intelligo ex sex. nostro in præsenti in.5. quo ties pœna ciuilis imponēda venit, nā si corporalis remittēda ex.5. illo ordin. loci illius. Et an iudices mercatorum sint iudices competentes inter hæredē mercatoris, qui quidēm res mercator non est, tradit Fulgosi. consil.

consi.105. incipit in proposita quæst. videtur dictos consules. Et an eligi possint in consules qui suburbia colunt vide Boerium, decis.272. per totam, & de consulum creatione qualiter fiat, & an in creatione eorum de creatum iudicis requiratur, vide Guidonem pap. decis.452. & hæc pro secunda quæstione.

9

Quoad tertiam vero quæstionem scilicet num consules habeant hāc iurisdictionem ac cumulative, vel privative ad ordinarium iudicium iurisdictionem de iendum est, esse regulam generalem, quod iurisdictio in feriori data cumulative, nō vero privative ad iurisdictionem ordinarium censetur concessa secundū Abbatem in cap. cæterum num. 7. de iudi. Felin. late in cap. pastoralis num. 1. cum sequen. de offic. ord. Decius consi.5. numero 1. Thom. Grammat. decis. Neapolios 5. num. 1. cum pluribus sequent. glo. dene, in l. 22. tit. 9. part. 2. & hanc asserit communem Auend. cap. 4. prætorum numer. 29. vers. Et hæc iurisdictio, libr. 1. vbi in vers. sequente hoc ad legem nostram applicat quod in propositum legis, & materiæ huius tradit & Benuentun, in d. trad. de mercatoribus, titu. quo modo proced. fin in cau. mer. secunda, particula finalis partis. pag. 435. in paruis num. 7. & 8. & item in prima parte principi num. 6. & pagina. 438. optimum consil. illud. Decij allegat vbi inquit ipse Benuent. d. num. 7. & 8. quod concessa censetur iurisdictio cumulative ijs consulibus, cum & ipsi respondere teneantur coram ipso iudice ordinario. Ego tamen falsa eorum pace teneo, quod quanu. 5. d. regula generalis, & vera sit, non tamen procedit legibus nostris attentis quo ad hos Priorem & consules Burgēses, & de Bilbao. Imo teneo eis iurisdictionem suā nō cumulative ad ordinariam, sed privative esse concessam, & hoc vtra q; parte ex pluribus locis nostri tituli, præsertim cum ad ordinarium in dilecti loci in ijs causis tantum appellationis instantiam tex nostra committat in cap. 2. omnesque causas secundum tex. ibidem etiam pendentes in Regio consulibus & priori remittendæ sint iubetur correctoribus & ordinariis ne in eis se intromittant, & si in pendentibus eis tiam in Regio cōsilio sic statuturus, &, non aſortiori in succedere præsentibus, cum difficilius cuctur, quam non admittitur hoc possit hoc clarius probatur in ca. 12 & 13. nostri tituli. Vltra hæc enim, fundatur etiam hæc mea opinio, qua quotiescunque in certis generibus causarum competit alicui iurisdictio pura in causis mesium, damnorum, vel aquarum diuidendarum, vel in ſi nibus rebus, vel in quarterio, vel certa parte ciuitatis, censetur competere priuatiue, non vero accumulative ad ordinarium, & vniuersalem iurisdictionem secundum Felin. Abb. & alios relatos per Auend. capit. 5. prætorum, nu. 11. vers. quod limito lib. 1. & Matthe. Afflict. decis. Neapo. 41. in fine quasi per indicem specialem videatur generaliter ademptus, maxime si ex verbis ipsius concessionis aparet aliquod verbum, ex quo clarius præsumptio hæc resultet, secundum Angel. relatum, & secutum per glo. dene. l. 24. tit. 9. parte. 2. Hic tamen expresse patet concessam iurisdictionem particularem super certis rebus, & non ex verbis ipsis constat priuatiue concessam ad ordinarij & vniuersalem jurisdictionem, igitur ita est intelligēdum. Et mitor quod Auenda. nō aduertit ad verba noſtra legis, licet eam allegauerit, ideoque dicēdum est, quoties iurisdictio acquiritur præscriptione, vt priuatiue, non

11

10

ue,non vero cumulative acquiratur secundum eundem Auenda.in c.o.c. 1. num.23.vers. cum vero a pralatis lib.1. Si tamen per priuilegium iurisdictio aequitur cõmunem opinionem teſtatur Auenda.ibi numer.25. in princip.quod accumulative,non vero priuative cenſetur conceſſa,de quo tamen Matth.Afflict.deciſ.41 nume.2.&.3.diſtinctionem conſtituit,ſcilicet an priuilegium conceda tur&concernat fauorem eius,cui cõceditur,&tunc venit priuative,ſi vero concernit fauorem cauſæ cumulative,&ita poteſt diſtinguj communis illa aſſerta per Auenda.dicto numer.25.in principio circa iurisdictionem conceſſam per priuilegium, & hæc de tertia queſtione. Quo ad quartam vero quæſtionem quomodo in cauſis ijs mercatorum proceda tur, dicendum eſt ex textu noſtro in præſenti quod breuiter & ſummatim ſine ſtrepitu & figura iudicij ſola facti veritate inſpecta procedatur,aquitate attenta,prout in.c.1.&.2.noſtræ legis diſponitur & tradit Benuenut. in tractatu de mercatura,tit.quomodo in cauſis mercatorum procedatur quæſtio.1.num.1.cum aliquibus ſequentibus.pagi.408.in paruis, vbi plures doctores allegat,& ideo mercatoriſcripturis etiam priuatis creditur ſecundum Patriſium conſi.96.num.30 & 34.lib.3.relatum per Velaſcũ de iure emphyteoti,q.7.num.16. in fine,vbi & in literis cambij idem dicit & ſic ex hoc inquit Maranta,in practica,4.par.diſtin.9.nume.40.pag. 199.in paruis,quod conſeſſio extra iudicialis parte etiã abſente facta in curia mercatorum, vbi æquitas ſeruatur,&ea attẽta proceditur, probat plene, & obligat. Neque curandum eſt de apicibus iuris,quæ quidem æquitas ex circunſtantiis rerum conſideranda eſt, prout optime aduertit Benuenutus,vbi ſupra num.3. pagi.410.vbi circunſtantias has enumerat, & ibi cum pluribus numeris ſequentibus ad hanc quæſtionem pertinentia proſequitur & examinat. Quicũ 3.particula poſita a pagi.447.proſequitur de libellis, & petitionibus in ijs cauſis præſentandis.qui licet ibidi per textum noſtrum in.c.2.reprobarividerentur,non tamen ex hoc negatur, quin quilis qualis petitio in proceſſu & actis eius appatere nõ debeat,& proponi,qua mediante fundetur iudicium & intentia feratur,tãtum enim libellorum forma & actes aduocatorum in lege noſtra excluſantur,non vero alia, ſine quibus certa ſententia ferri non poſſet, & a pag.465.tradat ipſe Benuen. de probationibus adhibendis in cauſis mercatorum. Et nota quod quanuis procedatur ſecundum veritatem,iudicãtum tamen eſt ſecundum iura ciuilia,ſecundum Odauianum Cachera num in deciſione Pedemontana.2. num.2.&hæc pro quarta quæſtione principali.

12 Quo ad quintam vero quæſtionẽ, quæ doquidem videtur, quod licita quia approbata hæc collegia ſunt, poſſuntque ſibi conſules eligere qui iurisdictionem habeant ordinariam, & priuatiuam diſcutiendum eſt, num ad exercendam iurisdictionem hanc & lites decidendas inter collegas contingentes poſſint interſe ſtatuta facere,& conſtituere. In qua quidẽ 14 queſtione ſpiemei Benuen. in dicto tractatu de mercatura,tit.quomodo in cauſa mercator. proced.fir.1.part.n. 8.pag.a4.inquit receptũ eſſe, quod poſſunt prout & tradit Auend. dict. cap.19.prætorum num.11.lib.1.quaſi per viam pacti,& contractus & talia ſtatuta conuentiones quædam dicuntur prout & inquit Mexia in dicta pragmatica del par, concluſion. 5.num.

5.num.17. Tandem ex ibi & alibi dictis vero,& communis concluſio eſt ſecundum Bart.& alios maxime Oroſcium num.20.in.1. omnes populi.ff. de iuſtitia & iure,quod colleges licita ſtatuta facere poſſint. In his tñ, in quibus iurisdictionem habent, aut quæ,q collegas ipſos pertinent vel.ſin.C.de iurisdiction.omnium. iudic.lege.a.in fine,C.de conſtit.pecuniæ, & ſic argentarij mercatores, nummularij,campſores,&quæ vulgo conſtat ſic dicuntur ſodalitiæ per miſſa fabrorum,aurificum, pellionũ & id genus corpora ſtatuere interſe poſſunt dum ne contra iuſdiuinum aut naturale ſtatuant, ſecundum Albericum in prima parte ſtatutorum quæſt.7.& Benuenut. vbi ſupra nu.17 pagi.419. vbi ſimilia adducit. Quod ſi contra ius commune,aut alia ciuilia iura inter ipſos,eorumque hæredes ſtatuta hæc ſeruanda erunt, nec ad cætetos portigentur ſecundũ ſtatuta prædictos,per legẽ.a.5.fin.ff.de cõſtit.pecu. Eſtquod collegia hæc ſtatuere poſſint,ter,muſtet in præſenti videtur ſentire,diſcendo ſtylum mercatorũ inhet indicari,& clarius pro- 1 batur in.l.1.in.4.libr.8.infra. Eſt tamen maximum dubium ſecundũ Benuentum vbi ſupra.q.1.num.9.&10 & Oroſci.in.dicta.l. omnes populi num.21.col.5.in princip. num ita hæc ſtatuta confirmationem princi- 15 pis requirant,& requirere inquando; opinatus eſt Bald.in.1.humanum in principio.C.de legibus,quandoquæ vero contrarium,vt patet ex eodem Bald.in.l.2.in princip.C.de conſtit. pecun.quem plures ſequuntur,ſecũ dunt Oroſcium vbi ſupra & Benuen. dicto num.9.hoc verius eſſe dicente & allegat idem tenentes, & diximus etiam in.l.1.4.tit.u.6.ſupra ſito libro circa ſtatuta ciuitatum, & populoru. Et itidem quoad collegij ſtatuta idẽ dicendum credo,& fortius: Nam cũ alege noſtra collegia hæc approbata ſint,ipſique conſulibus data iuriſdictio,& toti collegio poteſtas conceſſa conſules eligendi,niſi expreſſim ſibi conferetur,ſtatuta vt facere poſſent prodecidendis cauſis inter collegas vertentes (plurima enim ſunt negotia quæ vocabula) fruſtra in plu ribus iurisdictio & poteſtas illa quo datimodo edicta dicipoſſent, cum conceſſa iurisdictione, & omnia ea conceſſa videntur, ſine quibus iuriſdictio commode exerceri non poſſet. Neq; obſtat.l.4.tit.14.lib.8.infra,quæ videtur Regiam confirmatio nem requirere,nam procedit in collegiis & fraternitatibus non a lege, neque a Rege approbatis,& ſtam opinionem,quod confirmatio nonre quiratur horum ſtatutorum cõſulũ, tenent Oroſcius & Benuent. vbi ſupra & in noſtris terminis Auil.ca.7. prætorum glo.prouect,num.2.folio 172.exquo ipſemet Benuenut.di.q. 1.nu.10.pag.435.deducit aliam quæſtionem,nuæ ſcilicet horum ſtatuta alio in foro,ſeu alia in curia ſeruanda ſint? Quam & mouent dicta ma xime Oroſci.dict.col.55.num.22. cũ 2.ſequentibus, qui omnes reprehendunt Accurſium dicentem quod nõ Tutiorem que dicit Bal.Angel.& Sa li.diſtinctionem in hoc ſcilicet,quo ad exteros non ſeruanda, ſed & neq; inter collegas,ſi ad decidonem cauſarum pertinent, & ſtatui verba ad collegij iudices referatur. Quod ſi ad collegij actus res,aut adminiſtrationem ſtatutarũ,aut vt quod mercatorũ libro ſolũ fides habeatur,etiam in alio foro ſeruanda ſint, niſi forte ſtatuti, verba in hac etiam ſpecie ad collegij iudices referatur, & hæc pro quinta quæſtione. Pro ſexta vero & finalis quæſtionis expeditione breui ter dicendum eſt, quod licet Auenda.cap.1.

de. cap. 1. præterea num. 11. versic. item ex dispositione lib. 1. tenere vo luerit, consules hos nõ posse exequi sententias suas, sed ad ordinarium iu dicem loci pro earum executione ef se recurrendum. Contrarium tamen ex text. notato expresse decisum est, imo quod ipsi consules tpo sint sen tentias suas exequi super rebus ad eo rum cognitionem pertinentibus, pro ut expresse probatur in. c. 4. nostri ti tuli. Mitorque de Auenda, quomodo contra textum hunc expresse lo cutes fuerit. Et an restituantur universitates pistorum, & cerdonum, & si milium, vide glo. consequ. in. l. 5. ti tul. 19 par. 6. & Affl. dis in praludiis ad constit. Siciliæ, quæstio. 5. num. 2 & seq. & quis totus ille titulus tema net. expeditus & declaratus. Aliæ plures quæstiones videri possunt per Benuentanum vbi supra, vbi in prio cradarus illius declarat quis sit me rcator, & Auenda. in titulo de las ex ceptiones, numero. 56.

Titulo. 14. De los Al caldes entregadores.

IN huius tituli, & sequentiũ declarationẽ breuiter nos expediemus, vt finem huic tomo primo imponamus.

In. 5. 4. iste, 5. est intelligendus quantum ad montes defensas pastus, exitus, veredas, abreuaderos, o majadas in quibus isti dela mesta transitum bẽ, vel pastum, aut aliquod aliud cõmodum, non vero alias, vt patet ex capite. 1. de la instruction que lleuã los juezes entregadores. Inquit enim illud. c. 5. *Otrosi que no cozcan ypor virtud de los capitulos antes deste de pastos communes publicos, ni concejiles, ni realengos, en que los hermanos del dicho concejo de la mesta no tuuieren pasos, ni aprouechamiento, ni en otra las que tuuieren hechos cotumeros ni en abadengos.* &c. Imo & nunc cum de apposito cognoscere est adducendum. 3. quod texhic loquitur in defensis publicis, existibus, veredas, abreuaderos, o majadas, quæ sũt publicæ, & cõmunia pulorum, prout patet ibi, *Loredegays pastos comunes como de antes estauã*, & ibi, *y hueluã a pastos comunes*. In istis enim nullo modo licet rumpere, & seminare ea finecilli an tunc aliqua nisi probaretur a tempore immemorialiad fieri solere. Secus vero est in defensis particularibus particularũ dominorum. In eis enim seruatur dispositio textin lege. 22. titulo. 7. libro 7. infra, vt patet ex cap. 6. de la instruction de los dichos juezes entregadores, & ex ipsamet lege. in cuius legis propositi in causa satis adeo Auendamaluimus in scripsis Dominos castellatiæ Pintianæ cõcuius noster do ctor Gutierrez canonicus doctoratus curiatensis, & ego contra quemlã libidem contra dictũ lege. 22. illud. c. 6. suæ instructionis tenorem quandam defensam particularem soliam seminari ante annos prohibitionis illius. l. 22. reducentem ad pasum, & cõdemnantem rusticos, & dominos culturæ in magna quantitate, cuius sententia reuocata fuit, & data executoria contra ipsum iudicem, vt restitueret omnia abblata, & de inceptã defensã illa prorsus cultuari posset. Et spero ipsum dominum doctorem Gutierrez hanc, & alias informationes, & juris consilia breuissime in locum prodicturum, in quit us licui & in aliis doctissime procedet.

In. c. 2. prohibetur huic defensas fieri, de quo in. l. 13. tit. 7. lib. 7. infra tibi dicetur. Inquit tamen Auenda. c. 32. præterea. num. 30. libro. 1. quod ciues habitatores populi, si voluerint possunt defensare aliquam partẽ termi

terminorum, & iuri suo renunciare, & obligare se, & suos per pactum, ad observantiam huius defensæ. Et ita men doctrina cũ contra nostrum. text. & dicta. 13. & ideo non credo eam veram, nisi intelligamus eã, quoties ad partem tempus, communi populi, consensu, vel aliquam causam prohibetur pallos alienius termini, quella man acoiar algun pedaço de termino. Hoc enim licere, solo tamen iure tertii. Sed quod indistincte in per petuum, vel ad magnum tempus id fieri, post absque Regia licentia, & consensu vicinorum, vt inquit Auenda, non credo verum, neque tenendum. Nam defensas fieri generaliter prohibet nostra lex, & illa. 13. & faciunt dicta per Quatrv. in practi. 37. num. 2. in princi. & num. 3. versiq; quidquid sit, & num. 4. in fine, & per cundem Auendã cap. 4. præter. nu. 7. in princi. & num. 11. versi. item no ta, & in. d. cap. 12. nu. 31. lib. 1.

In. 6. 24. ibi, *Segunte cap. el alcalde en dinero*. Eum inhoc allegat Auenda. cap. 6. præter. num. 4. versic. item in calibus, lib. 1. vbi inquit quod a sententijs, quas iti iudices proferent in terris dominorum, debet ad Regem appellari sed ex instructione sua appellatur vbique ad cancellariam Regiam districtus illius. Et tamen notandum, quod ipse. 5. in ijs verbis tam non seruatus, sed potius contrarium sic dicta sua instructione præcipiens, ipsi enim soli sine adiunctoproce dunt, possunt tamen recusari, vt permittitur exc. 14. suæ instructionis. Et tunc tenentur se associare ad causam aut causas, in qua, vel quibus recusatur determinandas, neq; possunt se cum familiaribus suis, vel alio, aut illis, quos secum ducunt, vel cum eis veniunt in tali casu per cusationis se ad sociare, sed quem aliumvolunt in so cium nominant, & plerunq; est ac si non recusarent, quo casu ipso libito socium querunt, & similis similẽ habere procedere debere recusantes aliquando molestant personarum & bonorum captiones, cum moderatas assecurias petunt, vt patet, facientes recusationẽ absentes, & ideo iusta, & sancta erat nostri text. dispositio, vt tenerentur indeci. associare se, & ordinario locad sententias proferendas, & causas determinãdas, sic enim quam plurima grauamina, quæ quotidie indices isti faciũt, excuarentur, & remedio opus esset quamplurimo enim horum iudicum, iniustitiæ, & contra ius procedus. & hæc pro hoc titulo.

Titu. 15. de los Aposentadores y aposentos de Corte y de las guardas.

IN huius tituli declarationem totum notandum est, quis sit Aposentador, & quæ debeant in eo concurrere, quæ per tex. in l. 15. tit. 9. par. 2. & ibi glo. videbuntur, Notandum, est quod in domo doctoris etiam alcãu non legentis non debet quis hospitari, secundum Ripam, in l. 1. num. 13. ff. solu. matrim. in rubrica, ibi, de corte, quid sit curia, vide optimam l. 27. & sequentem, tit. 9. parte. 2.

Titulo. 16. de los Protomedicos examinadores, y de su jurisdicion.

VIus tituli continuationem possumus in rubrica titul. 11. supra eodem, & conducere possunt huic titulo dicta in titulum decimum septimum maxime in prima, & tertia quæstione.

INLEGEM primam

1 Correctio potest merces corruptas proferre, & conveniunt facere.

2 Examinatus semel ab vno officium examinari.

3 Approbatus semel ad vnum officium ad plura amplius ne recipi eius reprobari.

4 Appellari an possit ab examinatore & declaratione.

5 Examinatus radicaliter potest, & debet fieri semper etiam.

6 Examinandus personæ debet esse, non vero per procuratorem.

SVMMARIVM.

Potestatem quam habent Protomedici, & iudices examinatores Medicorum, & Chirurgorum, & aliarum personarum, lex nostra declarat.

NOta. 4. ibi, *Licita quæ sequentia*. Merces emptæ corruptæ, potest corrector proferre, & facto processu, & proferri, argumento tex. in l. cæteri. 5. titulo. 18. eamdem ex his aliorum iuris ad hoc allegatorum per Auendan. c. 19. prætor. num. 30. libr. 1. vbi tum versiculis sequen. prosequitur istam materiam, & ea nostrum allegat, & nō solum merces corruptas, verum & illas, quæ possent homines lædere & damnificare, puta fructus virides, & nondum maturos, re forte mortibum generent, etiamsi venditor horum, vel pharmacopola talis sit clericus, & sacerdos, secundum Mexiam in pragmatica del pan, conclusione quinta numero. 32. & sequent.

Iuxta. 7. ibi *Aunque primeramente ya*

fido examinadas. hic est tex. probans semel examinatum posse iterum examinari in medicis, grāmaticis, & oratoribus, & similibus, de quo pergit, & doctor. in. 1. Pomponius. ff. de hæred. & act. in. 3. grammaticos. C. de professor. & medi. Barto. in. 1. dispensatorem. ff. de solutio. Dyn. in. c. 1. semel de regul. iuris. li. 6. Et an semel admissi officii approbatos possit amplius respectu eiusdem officii reprobari, vide Abb. panor. in. c. 1. vers. & ex prædictis, in capi. cum venerabilis, de ætate, & qualit. & ibi Pelleg. per regnum. 48. fol. 2. & Anton. & Abb. in. cap. sicut nos, in fine de elect. & Antoni. de Butr. incip. præsentibus, in fi. Bos. 1. col. 8. & Butr. de elect. 146. num. 16. 17. & 18. & Clarisi. dicit. 18. respecte electi dein de cendo.

Et notandum, quod si alicuius persōnæ examinatio, cōficiēnę alteriꝰ fertur committatur cum clausula: Super quo conferentiam tuam oneramus, adeclarationē ipsius examinatoris appellari non potest, secundū Iozn. Andre. & Paulin clementina 1. de iure patronatus notat Rota no ua. 18. de concessione, præbend. Rebuf. in. 3. tomo. constitu. Fran. tit. de appellatio. artic. 3. glo. vnica in principio & in prouisione parochialium Ecclesiarum de determinatum fuit in sacro cōcilio Tridentino capi. 18. sessione. 24. de examinatione. Speculator tamen in titulo de exceptione, & replicatione. §. 3. versus & fit, inquit quod a declaratione examinatoris appellari potest. Sed concordari possunt quod appellari non potest, vt dicit prima opinio quod est de iure stricto, executabiliter enim declaratio examinatoris non obstante appellatione, sed quoad effectum deuoluendum, & sicut procedi potest appellatio bene locum habebit, & ita

1 & ita colligitur ex dicto decreto. 18. concilii. Et sic fuit declaratum motu proprio quodam sanctissimi domini nostri Pij quinti, in motu proprio super collatione parochialiū Ecclesiarū facto anno. 1566. 11. Kal. Aprilis, pontificatus sui anno secundo.

A pronuntiatione tamen, qua iubetur, vt quis examinetur, vt videatur an idoneus sit nullo modo appellari potest, ex tex. in. c. 1. 3. concilii Trident. sess. 7. de reformatione. Sed an ille, cui cōmissio datur cum clausula illa, super quo conficientiam tuam oneramus, poterit subdelegare? Et videtur quod non, quia per hanc clausulam vel quoties committitur fides alicuius per viam cōfidentiæ, vel cui negotium non determinatum mandatur, censetur electa industria personæ, prout inquiunt plures allegati per Menochium de arbitrar. iudi. li. 1. q. 68. nu. 11. 12. & 13. & tenuerūt quoties apponitur dicta clausula, quod scientiam tuam oneramus, aliqui domini de Rota in dicta decis. nova. 18. de concessio. præbend. a D. Arētin. consil. 26. contrarium fuisse in Rota determinatum, maxime ubi, & per Card. in clemen. 1. q. 6. de concess. præb. dicentem sic cōmuniter in Rota fuisse decisum, & idem dicit Roma. cōsil. 330. de clausula, cōmittimus discretioni tuæ, de qua multum cōfidimus, & sic videmus in dispensationibus datis ad partes cum cōmissione verificandi relationem earum ad contrahenda matrimonia inter consanguineos committi, & subdelegari testium examinationes alicui probæ & honestæ personæ. Et tamen aduertendum quod in casu in quo licet appellare ab examinatorum declaratione ad prouisionem beneficiorum parochialium, est appellandum ad eisdem ipsam Apostolicam, secundum dispositionem dicti motus proprij

ad finem. Examinatio tamē quoties committitur per literas aliquas fieri potest in eadem citato secundū Card. in declarenti. 1. q. 1. de concessi. præb. & in clemen. fi. q. 5. de rescript. Ianocen. in. c. iti cauſis, in fin. de electio. & Rebuf. in tract. nominationū q. 13. nu. 3. & sic in Bullis commissis in forma digna, non est necesse citare illos, quorum interesse poterat, esset ne dignus impetrans illas, sed eis non citatis potest, & debet examinari. Et quia aliquādo citatio adfuit vidi magnas lites causari. Ipse tamen examinandus præsens debet esse, ne per procuratorem admittetur, vt in. l. a cum quidam. verbo, per se ipsum. C. qui ven. ætat. imp. Romanus. singulariter verbo procurator. Et quæ scire debeat medicus, vt scientiam ægritudinis habere dicatur, tradit Rip. in. l. admonendi. nu. 83. fol. 20. ff. de iureiurando.

INLEGEM secundam:

1 ex hæc correctoria est præcedentis circa personas aliquas, & qualiter examinandi debeat examinari, & intra quot locus vocari possunt per examinatores, & quomodo personalitet debet pharmacopoli visitare, & extra eam quis visitabit, declarat lex nostra.

NO *pueda llamar ni traer*. Imonēq; comissarios mittere, secōdū tex. in. l. 4. infra eo. quæ nostri in hoc declarat, cum iura in tribus sint ꝯcordāda, & facit tex. in. l. 3. vii. fin. infra eo.

INLEGEM tertiam

SVMMARIVM.

Medici in acutis maxime infirmitatibus infirmos ad confite dum monere tenentur sub no stri tex. pœna.

Vel se confessen. In eius propositum videnda sunt, quæ diximus in. l. penult. glos. 1. tit. 1. libr. 1. supra.

IN LEGEM quintam.

SVMARIVM.

Iudices ordinarij circa aliquos excessus in hac lege contentos prouidere tenétur de remedio.

Recetas en romance. Imo & de berent receptas tales sua manu, & firma assignare, prout de iure consonum videtur ex dictis per la. in repet. l. admonendi. nu. 121. & 122. ff. de iureiurá. Ordo habendus in licentijs præstandis per hos protomedicos ad curandum, & habendum pharmacopolia, apponitur per. l. finalem nostri tituli nouiter in eo insertam.

Titu. 17. Delos Barberos flotomianos

ET cum superiori titulo de Protomedicis, & Medicorum, & Chirurgorum examinatoribus dictū sit, nunc, & consequenter de Barbitōsoribus sequitur, & examinatorib⁹ eorum, eum officia, & artes hæ sint quodammodo connexa.

IN LEGEM primam

SVMMARIVM

Apponitur in præsenti ordo habendus per Barbitōsores, & examinatores maiores Regia al titudine approbatos, & politos ad exámen Barbitonsorum, & personarum aliarum hic contentarum.

Nisi fer examinada. Nisi ante approbationem magistri fieri nō posset, iuxta glo. C. de profes. & med. lib. 10 nec posset in habere poterit, nā Reipu interest, vt sint aliqui in populo in arte periti, & in officio versati, ad quos occurratur, qui nec, fallant, nec fallantur, vt. l. 1. & 2. C. de pondērator. & auri illator. li. 10. per doct. in. l. 1. C. de excus. art. eo. lib. In præsentia tamen nostræ legis vidi dictum singulare, & notum tactum & assertum per Petrū Castallū in. l. fœminæ. ff. de senator. ad ampliationē ipsius. l. fœminæ, scilicet, quod si Barbitonsor magister examinatus, & publice officinam habens, & officiū exercens relinquerit vxorem viduam quod poterit vxor illa vidua officium exercere per seruos suos idoneos, etiā nōdū examinatos, quasi erīa hoc priuilegio maritū gaudeant vxores viduæ, inquit, ipse Petr. Castal. ibidē, semel sic fuisse iudicatū in Senatu, & curia Paris. & qd de eis in iudicijs aliorum officialium, in quibus simile examen requiritur, vtofficia exercere possint sine pœna, cessit per sumum nō examinati prohibiti sint alia officia exercere sub pœna, cui nusquā visti per aliam tacitū, & est optimum & singulare ad nostri tex. & similes. Maxi mag. est autoritas illius senat⁹, nec, obstabūt dicta per Anil. in proœmio. præt. nu. 18. fol. 3. vbi inquit priuilegiū & immunitate personæ mariti competentia in vxorem viduam

suam non transire, nam exclusi nus eius dictum in lege. 9. glo. 3. tit. 11. li. 2. supra.

De titulo. 1. & finali si bene memini vidi pragmaticam quandam factam Madriti post recopilationis huius promulgationem. Et notandum est quod vel ex marius sua culpa damnificans in officio suo bestiam aliquam tenetur de damno secundum textum in lege. 10. titul. 8. part. 5. nec potest eam deferere, vique dum sana fit vel moriatur, alias teneatur secundum textum in lege. 9. titul. 15. parte. 7. Et de iis diximus sub legibus aliquibus. tit. 16. libro. 2. supra.

Quibus omnibus, & is titulus, & ij tres libri primi finiuntur ad laudē, & gloriam Dei, cuiusque beatissimæ matris cui hæc & omnia offerimus, & dicta sint protestamur sub correctione sacrosanctæ matris Ecclesiæ. Alia quam plurima dici possent, & quam plurima alia iura, & doctores allegari, verum tamen, quia sub breui allegatione modernorum nostrorum continentur, eorum allegatione multiplices pertransiui, cum non deberent esse minoris autoritatis quā alij scribentes, neque in minus habēriscd honorandi sunt, qui eos allegant, neque fortius allegationibus eorum libros occupant facitus relatoribus, prout in scholijs, & in tribunalibus fieri assoler per aliquos gloriam aliorum sibi captantes. Parcat doctissimus lector, & errores corrigat & emender. Sequentem to-

mum brevissime emittam in lucem. Iesus

Kk 3

FINIS.

HAYKOBCKAYA OHYB

INDEX CONTENTO
rum in hoc primo tomo.

De litera A.

ABSOLVI an possit quis a quocunque sacerdote, vel laico ob necessitatem. l. 5. tit. 1. lib. 1. numer 0. 7

Absentium fuisse manum percutientis imaginem Christi. l. 3. tit. 1. lib. 1. num. 7. vbi, quæ sit pœna.

Acquisita per prælatū censentur acquisita intuitu Ecclesiæ. l. 6. tit. 2. num. 19. lib. 1.

Actus parui prætudicij extra domos publicas fieri possunt. l. 15. titu. 6. lib. 3. numer. 7.

Acta per iudicem infamē an teneant si de infamia non opponatur. l. 7. tit. 9. lib. 3. nu. 9.

Actio criminalis pro furto competit & ciuilis incidenter pro dano l. 9. tit. 7. libro. 3. nume. 3.

Accusationum criminalii inquisitio & in formatio fieri potest coram Regio tabellione, dum tamen post ta beloni del numero remittatur. l. 26. tit. 6. lib. 3. num. 1.

Accusatus de delicto, quo probato venit accusatus officio priuandus an durante lite poterit illo officio vti. l. 2. tit. 7. lib. 3. num. 3. & nu. 10 an idem pendente appellatione.

Accusatorem potest repellere iudex syndicator 3 si timet de collusione l. 13. tit. 7. lib. 3. num. 7.

Administratio non conceditur ante ingressum officij, & quando ingre diatur. l. 1. tit. 6. lib. 3. nu. 5.

Adorationē qua sint Deus, & sancti eius adorandi, & venerandi. l. 3. num. 3. tit. 1. lib. 1.

Aduocare an liceat, & cōsilium præbere in die festo. l. 4. titul. 1. libr. 1. nu. 2. & nu. 3. an & tunc sententia pronuntiari possit, si terminus finiatur.

Aduocatio causarum est maxime vitranda. l. 32. tit. 4. li. 2. & in l. 45. tit. 4 lib. 3. nu. 2. & nu. 3. ad iudices maiores appellatur.

Aduocatus quis dicatur in rubrica titul. 6. lib. 2. num. 1. & 2. & num. 3. quis possit esse talis.

Aduocati speciali Regis mandato sunt ad bellum incitandi. l. 16. tit. 7 libr. 3. nu. 2.

Aduocati parum conscientiati præsumuntur in rubrica, tit. 16. libr. 2. nume. 4.

Aduocati in suo officio humano genere prouideri, sicut si prælijs patriam tuerentur. l. 1. tit. 16. n. 1. li. 2.

Aduocati nobiles sunt, & torqueri non possunt, & ad eos mittitur ficut ad egregias personas, ibinu. 2. & 3. & an exquisentur a iudicis. l. 8. tit. 7. lib. 1. num. 2. & c. 3.

Aduocati in carcerari, neq; vltraq; X poterunt conuenirii possunt ibi, num. 4.

Aduocati indæi esse non possunt, neque ab inquisitione puniti. ibi, nume. 5.

Aduocati qualiter se debent in officio habere, vt conficientiæ consulāt, ibi, nu. 6.

Aduocatus non describitur in matricula non gaudet priuilegijs describitur, ibi, num. 7.

Aduocationis officium ad subuertiō nem veritatis non ad iustitiæ luctationē exercetur. l. 2. tit. 16. lib. 2. nu. 1.

Aduocati iustā, & non desperatā causam debent defendere, ibinum. 2.

Aduocan-

INDEX

Aduocantes in causa, quam sciunt, vel scire debent iniustam ad quid tenentur, ibi, nu. 3.

Aduocationis inhabiles abstinere se debent aliter tenentur, ibi, nu. 4.

Aduocatus, & procurator tenentur parti consulere, vt soluat debitum sub inferni pœna, ibi, nu. 5.

Aduocati consulentes parti falsum respondere ad iura tenentur, ibi, nume. 6.

Aduocati causas iniustas defendentes plerunque sine lingua mortiuntur, & ad quid teneantur, ibi, nu. 7.

Aduocati iurare tenentur quod iustas fouent causas, & vsquequo dubiam causam defendere possunt, ibi, nume. 8.

Aduocatus negligentia, vel imperitia causam perdens ad quid tenetur in. l. 3. tit. 16. lib. 2. nu. 1.

Aduocatus literis & experientia debet esse præditus ibi, nu. 2. & nu. 3. quod peccat aliàs.

Aduocatus consulens falsos testes, vel instrumenta produci falsi tenetur ibi, nu. 4.

Aduocatis prolixis, & verbosis silentium imponi potest per iudicem l. 4. tit. 16. lib. 2. numer. 1.

Aduocatus non debet esse ita breuis quod substantialia omittat, ibi, numero 2.

Aduocatus pro parte, suo loco, & tēpore debet iura allegare, ibi nu. 3. vbi nu 4. quod bona ratio sufficit

Aduocatus factus est, qui iura & rationes ad propositum non adducit. ibi nume. 5.

Aduocatus leges falsas, vel corruptas allegans falsi punitur, ibi numer. 6.

Aduocationis peritum se asserit publice illudexercens. l. 6. tit. 16. lib. 2. nu. 1.

Aduocatus minor in officio delinquēs non restituitur, ibi, nume. 5.

Aduocatus in principio litis non potest se cum parte concordare. l. 7. tit. 16. lib. 2. & ibi an pactio in contrarium facta nulla sit.

Aduocatus an post mutata causæ secreta reneatur expectare an pars soluat ibidem.

Aduocatus nō potest pacifici de quota litis, neque vt ex pertis aliquid detur. l. 8. nu. 1. & 2. tit. 16. libr. 2.

Aduocatus rationevictoriæ non potest albricias petere, neque recipere ibi, nu. 3.

Aduocatus mercedem iustam pro labore recipere potest, ibi, num. 4. dum tamen non immoderatam, vt in. l. 10. num. 1. cod. tit. & libr.

Aduocato an debeatur salarium pro lite promissum, & concordia lis finiatur. l. 9. titu. 16. libro. 2.

Aduocatus an possit esse arbiter in causa qua aduocauit ibi in fine.

Aduocatus salariatus pro vno anno si nullum negotium gessit, an possit sit salarium petere. l. 10. nu. 5. tit. 16. li. 2.

Aduocatus esse non potest in secunda instantia, qui fuit iudex in prima. l. 13. tit. 16. lib. 2. nu. 1. & nisi vt ibi nu. 2.

Aduocando gratis potest iudex defendere sententiam suam ibi numer. 3.

Aduocatus, qui fuit in vna causa non potest esse iudex in illa ibi nu. 4.

Aduocare prohibitus non censetur quis pro se & suis. l. 15. tit. 16. nu. 4 lib. 2

Aduocatus gratis propaupere patrocinari tenetur. l. 16. n. 1. tit. 16. li. 2. & nu. 2. de quo paupere intelligatur.

Aduocatus nolens pro paupere patrocinari potest officio interdici, ibi nu. 3.

Aduocatus pauperum, quæ salaria, & priuilegia habeat ibi nume. 4.

KK 4 Aduoca-

Aduocatijs omni iure prohibetur iura partium pandere. l. 17. tit. 16. lib. 2. nume. 1.
Aduocati perfidi dicuntur, & falsum committunt partes plena fide non adiuuantes ibi num ero. 3.
Aduocatus colludens cum aduersario, vel de dolo participans tenetur. ibi. nume. 4.
Aduocatus potest partem contrariã adiuuare, si prior pars non præstat stipendium. ibi. num. 5. vbi declaratur, & consulit autor.
Aduocatus dolose per partẽ aliquã salariatus, vt contrariam non adiuuet potest nihilominus adiuuare. ibi nu. 6. & consilium autoris.
Aduocati nõ debent a clientulis immoderata pecuniã salaria. l. 18. ibi, num. 1.
Aduocatus, si a duabus partibus cõtrarijs fit salariatus quam adiuuabit. ibi. nu. 2.
Aduocatus dominorũ potest ab eis maius extorquere salarium. l. 20. nu. 1. tit. 16. libr. 2.
Aduocatus obligatus defendere causam an teneatur vtique ad sententiam. ibi. nume. 1.
Aduocatus pro parte salariatus non tenetur exire prouinciam ibi. n. 3.
Aduocatus an transmittat hæredibus salarium promissum, & quando petatur ibi, nume. 4.
Aduocato mortuo ante litem cœptam an hæredes petent salarium. ibi numer. 5.
A Iudicatis alio tẽpore exigua merces dabatur. l. 21. tit. 16. lib. 2. nu. 1.
Aduocatus plus iusto pretio recipiens tenetur ad restitutionem. ibi nu. 3.
Aduocatus pensata qualitate negotij, & litigantis potest excedere taxam ibi nume. 4
Aduocatus etiã ab hæredẽ ante nõ potest plus recipere. ibi n. 5. vbi declaratur
Aduocatus pro consilio non tenetur libros an potest recipere meredem. nu. 6. ibi.
Aduocatus aduocans in proprietaria an possit exigere petere ibi nume. 7.
Aduocatis quis prius merce dem cõstituit. ibi numer. 8.
Aduocati cogi possunt, pattocinij præstare. l. 3. tit. 16. li. 2. nu. 1. vbi quod non possunt causam deserere, & nu. 15. quando id possint.
Aduocato sine causa derelicto soluendum est salarium nu. 4.
Aduocatum aliũ potest iudex subrogare causa infirmitatis, vel absentiæ primi aduocati, ibi, nu. 3.
Aduocatus non descriptus in matricula non gaudet prærogatiua. l. 3. tit. 16. libr. 2. nu. 4.
Agricultores quando in iudices eligi possunt. l. 1. tit. 5. lib. 3. num. 12.
Aleuosus an gaudeat immunitate Ecclesiæ. l. 3. tit. 2. lib. 1. nu. 9. & nu. 10 & 11. quis dicatur aleuosus.
Alimenta non sunt deneganda confugientibus ad Ecclesiam, ibi n. 22.
Aera quid sit, & in quo tempore denominabatur. l. 3. tit. 1. lib. 2. num. 1. & 3.
Alguazeli non possunt aliquid a carceratis recipere. l. 1. tit. 6. libro. 3. num. 2. nisi.
Alguazelo non habenti mandatum resisti potest. l. 2. tit. 1. 1. lib. 3. numer. 5. nisi vt ibi.
Alguazelorum iura foris cuntiũ pro executione facienda. l. 32. titul. 6. lib. 3. nu. 1.
Alguazelus, vel executor salariati, nihil vltra salarium petere possunt, ibi. num. 3.
Ambitionis plura reseruntur in l. 1. tit. 1. lib. 3. nu. 2. cum. 6 sequenti.
Ambrosius ne in antistitem eligeretur mulieres in cubiculum introducebat. in. l. 3. tit. 5 lib. numer. 7.

Amicitia magna consanguinitati æquiparatur. in. l. 14. tit. 6. lib. 3. num. 3. vbi cum sequen. plura de amicitia.
Animæ duplex motus potest inimaginem considerari. l. 1. tit. 1. lib. 1 num. 4.
Antiquitati in ordine sedendi deferendum. l. 2. tit. 16. lib. 2. num. 3.
Appellare an possint iudices syndicati a condemnatione. l. 17. tit. 7. lib. 3. nu. 1. & nu. 3. & 4. quando appellatio habeat effectum suspensiuum.
Appellationes non sunt per Ecclesiasticum impediendæ ad Regiã curiam interpositæ in locis, vbi temporalem exercent iurisdictionem. l. 3. num. 1. tit. 3. lib. 1.
Approbans aliquem pro idoneo & locupletẽ an teneatur pro eo fidem iubere. l. 13. tit. 9. lib. 3. nu. 13.
Arbores tantum sicas & sterilesprolignis abscindi permittitur. l. 5. tit. 7. lib. 3. num. 2.
Arma quacunque hora nocti possunt capi clerici. l. 9. tit. 1. lib. 1. n. 1.
Arma an possit iudex capere a delinquente, quem vsque ad ecclesiæ ingressum secutus fuit. l. 3. titu. 2. lib. 1. num. 5.
Artis quam quilibet profiteturscies & prudentes esse debet. l. 2. tit. 9. li. 3. num. 4.
Articulanda quæ sunt probaranda probanda contra iudicem. l. 6. titu. 9. lib. 3. num. 20.
Assessoria an prouidendis processibus peti possit. l. 9. ti. 5 lib. 3. n. 1.
Assessores iudicum ordinariorum an aliquam iurisdictionẽ habeant l. tit. 9. lib. 3. num. 17.
Assessorium quæ partium soluerete neatur. l. 9. tit. 6. lib. 3. n. 2.
Assessorium an iudices salariati petere possint. ibi. num. 1.
Astus Ruffici an capi possit pro

Athletæ homines non debent in ea ætate Ecclesiarum. l. 1. tit. 2. li. 1. 3. nu. 3. & 4.
Auditoribus Regiis, obtẽpetandum vt Regi. l. 3. 9. tit. 4. libr. 2.
Auaritia radix omnium malorum. l. 5. tit. 9. lib. 3. num. 1.

Lucra. B.

Bannitus etiam non est extrahendus ab alieno territorio. l. 1. tit. 2. lib. 1. nu. 2. vbi possitur factum mirandum Papæ Iulij.
Barateriam tenuans, & non perficiẽs an puniatur. l. 1. tit. 6. lib. 3. num. 24. vbi nu. 26. & 27. dicitur esse barateriam crimen atrocissimum, & quomodo libellus in eo formetur.
Barateriæ mediator an admittatur in testem. l. 6. tit. 9. lib. 3. num. 7.
Baro, vel dominus alius temporalis potest vasallis suis prohibere ne in derogationem suæ iurisdictionis curiam regiam adeant. l. 10. tit. 9. lib. 3. num. 1. olim vt ibi. nu. 3. & 4.
Beneficia conferre laici nõ possunt l. 11. tit. 2. lib. 1. nisi vt ibi. num. 1.
Beneficia conferendi ius laici nullo tempore præscribere possunt. ibi. num. 4.
Beneficia omnia etiam minima requirunt regulariter residentiam l. 14. tit. 3. n. 4. lib. 1.
Beneficium datur propter officium ibidem. nu. 24. & ibi quod officium habentis beneficium est docere populum.
Beneficium Ecclesiasticum quod dicatur. l. 1. tit. 4. lib. 1. n. 5. vbi quid in pensione, & præstimonio, & num. 6. quid in beneficijs patronatus, vel fraternitatis alicuius, & nu. 8. quomodo cognoscatur beneficium hoc.

HAVRONIUS JOSEFA OHV in MIRO

Beneficium Ecclesiasticum andicatur possidere possidēs patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus est ibi. num. 9.
Beneficium datur propter officiū l. 6. nu. 2. ti. 3. li. 3.
Blasphemator ita facto sicut verbis cum declaratione legum Regni. l. 3. nu. 8. tit. 8. li. 1. vbi nu. 9. quis erit iudex competens.
Blasphemans non sufficit quod sitis carcere, nisi & vinculis habeat, & vtrumque simul in. l. 15. ti. 6. li. 3. num. 14.
Bona Ecclesiarum in casu, in quo vēdi possunt, id fieri debet cum consensu clericorum. l. 9. num. 1. tit. 2. li. 1.
Bona Ecclesiarum per aliquem occupati non possunt. l. 11. num. 2. tit. 2. li. 1.
Bona clericorum quando gaudeant priuilegio bonorum Ecclesiæ, ibi. num. 8.
Bona Ecclesiæ furripiens contra ei libertatē facit, ibi. num. fina.
Bona Ecclesiæ pauperum apellātur l. 14. nu. 21. tit. 3. li.
Bulla super spoliis tempori remissi ue. l. 10. tit. 2. li. 1. num. 1.
Bulla quid sit & de ratione nominationis & deriuationis. l. 1. tit. 10. num. li. 1.
Bullas concedere & indulgentias est de effectu iurisdictionibus, ibi, num. 2.

C

CApitula plura si continēnt in conuentione aut per notarium traducta ut vi tantū capitulo, cōtra ueniatur. l. 2. ti. 9. li. 3. nu. 4.
Captus in alieno territorio ab eo ex tractus reponendus est in pristinam libertatem. l. 3. tit. 2. libr. 1. num. 6.
Carcerato si feratur Eucharistia nō gaudet eius immunitate, & ideo reprobatur consuetudo nonpræbendi Eucharistiam condēnatis. l. 2. in fi. ti. 2. lib. 1.
Carcerarius si cum licentia exiuit ad audiendam rem diuinam an gaudeat ecclesiæ immunitate si ab ea non litexire. l. 3. ti. 3. li. 1. nu. 2.
Carcer iure nostro Regio sicut & ca nostri pœnam datur. l. 15. ti. 6. li. 3. num. 9.
Carcer nobilium & ignobilium vel pauperum virorum vel mulierū differre debent, ibidem num. 10.
Carcer dicitur palatium vbi quis custoditur, & carceratus qui ad libitum exire non potest, in l. 15. ti. 6. li. 3. num. 15.
Casus vbi iure nostro imponitur pœna septuplī, remissiue in l. 7. ti. 6. li. 3. num. 2.
Casus vbi iudex officio priuatur remissiue, in l. 9. tit. 3. libr. 3. nu mer. 2.
Carnes putridas vendēs, velmiscens cum bonis, & ponens poma melliora in principio canistri, & vendens patinum de vno loco pro alio fassum committit. l. 3. tit. 5. li. 1. num. 5.
Casus vbi pœnitus est parochus & alijs clericis absentia a beneficio. l. 27. ti. 3. li. 1. num. 4.
Causa iusta contradictionis suspendit effectum sententiæ. l. 14. titu. 3. li. 1. num. 48.
Cardinales licet ex omnibus nationibus eligātur non tamē exhibiti a. l. 18. ti. 3. li. 1. num. 20.
Cardinales exteri nō possunt in Regno beneficia obtinere. ibi. nu. 36.
Causa syndicatus an possit per procuratorem prosequi. l. 23. titu. 7. li. 3. num. 8.
Causa resultans ex contrauentione statuti municipalis dicitur ciuilis. l. 19. tit. 9. li. 3. nu. 9.

Cautela pro scholari recedente ab scholisvt inpatria conueniri non possit. l. 10. ti. 7. lib. 3. num. 7.
Cautela ad cultandam aliam iudicij cautelam ne pro iniusta carceratione teneantur, ibi. num. 14.
Cautiones iuratoriæ iudicis vindicta an standum sit. l. 23. ti. 7. lib. 3. nume. 11.
Ceram, vel velas ex diuersis conficiens massis punitur. l. 3. ti. 5. li. 1 num. 1.
Ceram falsificantes punīti possunt per Ecclesiasticum iudicem ibi. num. 4.
Cancellariæ potestas est a Deo lata quod æqualis videtur cum ipso Rege in rubri. tit. 5. lib. 2.
Citatio an requiratur cum Ecclesiastici inhibet seculari. l. 3. num. 3. tit. 4. lib. 1.
Citatio an possit fieri die festiva. ad non feriatam. l. 4. ti. 1. num. 6. li. 1
Citatio per nuntium an possit fieri in ecclesia, vel cœmeterio. ibi. n. 7
Clericus an gaudeat immunitate ecclesiæ. l. 3. tit. 2. lib. 1. nu. 17.
Clericī non possunt vti in iusti ne venia. l. 7. tit. 1. lib. 1. nume. 2.
Clericus de nocte ambulans per secularem capi potest. l. 9. nu. 2. tit. 3. lib. 1. & num. 4. an clericus per secularem capi possit si copia iudicis deficiat.
Clericus negocijs temporalibus se immiscere non potest. l. 10. nu. 1. tit. 3. lib. 1.
Clerici an in foro ecclesiastico possint esse tabelliones. ibi. nume. 3.
Citari possunt per præconiū & proclama interessantes si incerti sūt l. 19. tit. 7. lib. 3. num. 2.
Clericus primæ tonsuræ quando & quomodo a contributionibus liberetur. l. 11. tit. 3. lib. 1. num. 1. & num. 2. an in concernentibus publicam & communem vtilitatem contribuant, & num. 4. an in priuatameorum vtilitatem conceat tenebitur.
Clerici an per secularem compelli possint ad contribuendum in cassibus vbi ad hoc de iure tenentur ibi. num. 5.
Clerici vbi collectandi sunt an sufficiat fructus beneficij ibidem possidere, ibidem. num. 7.
Clerici tenentur contribuere pro rata suarum vinearum. l. 12. num. 1. titu. 3. lib. 1.
Clericorum animalia repetita infun dis damnum dantia possuntcapi, & pignorari, ibidem. nu. 2.
Clericus orientalis in occidētali ecclesia non eligitur propter scandalum. l. 14. ti. 3. li. 1. nu. 31.
Clerici curam habentes animarum tenentur personaliter residere in parochijs. l. 27. ti. 3. nu. 1. li. 1.
Clericus absens a beneficio fructus percipere non potest ibi. num. 2.
Clerici absentes possunt beneficio priuari, ibi. n. 3. & nu. 7. quodpec cer mortaliter.
Clericus factus delictocommisso an gaudeat foro. l. 1. ti. 4. li. 1. num. 3.
Clerici anteomnē humanā legemita diuino sunt exempti a iurisdictione seculari, ibi. nu. 1.
Clerico & laico simul delinquenti bus an priuilegio clerici laicus gaudeat. ibi. nu. 4.
Clerici minorum ordinum an hodie excusentura contributionibus & gabellis. l. 2. ti. 4. li. 1. & nu. 2. quid in clericis coniugati.
Clericus pro debito incarcerari nō potest. l. 5. ti. 1. li. 2. nu. 7.
Clerici secularibus negotijs se immiscere non possunt. l. 15. num. 1. 2. 3. & 4. ti. 6. li. 2.
Clerici deputati seruitijs maiorum Prælatorum pro eorū defensione adducere poterunt. ibi. n. 5.

HAVANA BIBLIOTECA OHY IMPRESSA

Clericus falsum coram seculari iudice committens ad suum forū est remittendus pro punitione. l. 45.ti.4.lib.3.num.10.
Clausula sola facti veritate inspecta & sine strepitu, & figura iudicij, quid operetur. l.19.ti.9.li.3.n.1.
Clausula rebus sic stantibus in omnibus dispositionibus, & actibus inrelligitur. l.8.ti.6.li.3.nu. 7.
Coadunatio gentis, quæ nana punibilis sit, & an ex proposito vel casualiter confletur facta, & tunc qualiter teneantur. l.2.ti.6.li.3. num.1.cum.2.sequent.
Coadunatio gentis statim fieri potest pro re ablata recuperanda. ibi.num.5.
Coadunati an possint a coadunato re damnum ex hoc secutum repetere. ibi.n.um.4.
Coadunatio omnis & confœderatio sine authoritate superioris facta in re dubia malæ censetur etiam si sub velamine sanctimoniæ fiat. ibi.num.6.
Coadiutoria quotuplex sit & an de iure permissa, & alia remissiue. l.26.ti.3.li.1.
Cognitio, punitio, & executio an ex causa mandari possint. l.6.ti.5.lib.3.num.1.
Collecta communis fit pro solutione salarij Correctoris, & officialium vbi deficiunt propria popu lorum. l.5.ti.5.li.3.num.1.
Collectandi ius cuicompetat. l.25.ti.6.li.3.num.1.&2.
Collecta qualiter forensibus impo ni possit. ibi.num.3.
Collectam populo imposità an teneantur soluere ecclesia forensis possidens ibi bona. ibi.num. 4.
Collectandi ius an saltem immemorialis tempore præscribatur. ibi num.5.
Collectas pauperibus, vel exemptis remissas an alij soluere teneantur. ibi.num.7.
Collecta per ordinem imponenda est ne vnus grauetur alius releuetur. ibi.num.8.
Collecta an dominio sibi familiæ, vel etiam filio etiam eo commoranti imponenda sit. ibi.n.6.
Collegia potius ad malum quam ad bonum indubio censenur constructa nisi approbata sint, in rubri.ti.1.lib.3.num.1.&2.
Collegia hæc absque Principis licentia facientes ea pœna puniantur ibi.num.3.
Collegio pio an legari possit. ibi num.4.&6.
Collegium Doctrinum absque iudicis licentia congregari nō potest. ibi.num.5.
Collegia licita an sibi iudices eligere possint, & quamiurisdictionē ij iudices habeant, & an declinari eorum iurisdictio possit. ibi. nu.7.&sequen.&nu.8. an clericus mercator possit coram colle gijs conueniri.
Collegiorum horum statuta ancon firmationem requirant. ibi.nu.9. & nu.14.an statuere possint.
Collegiorum statuta, an in alio foro sint seruanda. ibi.nu.16.
Coloni antiqui nouis præferuntur. in l.2.ti.1.lib.2.num.15.
Commendatarij sancti Ioannis, & aliarum militarium an sint vere religiosi, & possint officia secula ria obtinere, & an gaudeant fori priuilegio, & sint veri milites, in l.14.nu.5.libr.3. numer.1.& sequent.
Commissione data iudici ordinario, an eius iurisdictio censeatur alterata. l.8.ti.6.li.3.nu.5.
Commissio iudicis data nuntio dum rat mortuo iudice eam concedē te. in l.2.nu.5.ti.3.lib.2.

Commu-

Communitatis vsus loquendi præferatur propriæ significationi vocabuli. l.22.ti.7.lib.3.nu.2.
Commēda an sit titulus canonicus. l.14.ti.3.num.54.lib.1.
Computatio gradum iuris canonici attenditur in incestu & nuptijs incestis. l.4.ti.6.li.3.nu.7.& 8.
Computus finalis signatus per dominum an exequi possit. l.22.ti. 6.lib.3.num.10.
Compromitti, an in ordinarij vel delegatum liceat. l.8.ti.6.libr.3. num.4.& 5.
Conditio, vt consanguinei tantum ad ecclesiam admittantur valet. l.24.nu.12.ti.5.libr.1.
Conditio per æquipollens impleri potest si idem resultat effectus in.l.19.ti.3.lib.1.nu.12.
Conditio implenda ante tempus tacitum potest poſt illud impleri. ibi.num.10.
Conditiones in fundatione appositas seruandas. l.9.ti.6.li.1.nu.6.
Conditio quod in capellania quoti die missa celebrentur an valeat. ibi. num.7.
Conditio quod Prælatus se non intromittat, an valeat. ibi.numer. 8.
Condemnationes factæ in terris dominorum in aliquibus casibus nō percipiuntur ab eis. l.5.ti.11.lib. 2.num.8.
Condemnato concilio & correcto re pro medietate tenentur. l.14. ti.6.lib.1.num.14.
Confessio extraiudicialis in causis mercatorum plenę probat in rubri.ti.13.lib.3.nu.13.
Confitens peccata semel in anno te netur quilibet & quando. l.15.ti.1. lib.1.num.1.
Confitenda sunt peccata in articulo mortis quamuis in illo anno fit satisfactum præcepto confessionis ad cuitandam pœnam. ibi. num.2.
Confitens infirmos medici debent considere, quis peccata infirmitatem grauant. ibidem num.3.
Confitens an tenetur plaries peccata debiliti memoriæ. ibi. nu.4. vbi quis dicatur in articulo mortis constitutus.
Confitenda sunt peccata parocho quocunque tempore, neque valet contraria consuetudo nisi, vt ibi num.5.
Confitendum non est ignoranti sacerdoti etiam vbi ex bulla licet alij confiteri quan parocho. ibi. nume.6. vbi & an electus debeat esse approbatus.
Confessio peccatorum debet esse vocalis non mentalis, neque per nuntium vel epistolam, nisi vt ibi.num.8.
Confirmatio Regia an requiratur ad obseruantiam statutorum. l. 14.ti.6.lib.3.num.10.
Consilio non fraudulento studio & diligentia præstito nullus obligatur. l.8.ti.16.lib.2.num.4.
Consilium Regium quid sit, & qualiter in eo se debeat habere consiliarij in rubri.ti.4.li.2.nu.1.
Consilium supremum de bono, & æquo cognoscit. ibi.nu.4.nume. 5.de pœna offendentium Regios consiliarios.
Consideratio qualiter siat in sententia, aut quadruplo ad excessum. l.7.ti.6.nu.3.lib.3.
Considerari debet non solum quod licerset & quod est honestum. l. 2.ti.9.lib.3.nu.2.
Consuetudo an valeat in exigendis sportulis in rubri.ti.10 li.3.nu.2.
Consuetudo in soluendis decimis plurimum operatur. l.4.nume.1. ti.5.li.1.
Consuetudine sublata, decimæ in horreis clericorum sunt deferendæ, ibi;

dæ,ibi.num.2.
Consuetudo loci particularis solemnendi decimas ex vinci,ibi.numero.3.
Consuetudo præbens Regi ius patronatus valida est, & ideo electioni contrariæ opponit,in.l.1.nu.1.& 2.tit.6.lib.1.
Consuetudo contra nostras leges Regias allegari non potest,l.3.ti.1.li.3.nu.17.
Consuetudo futura an dictis legib. derogabit.ibi.num.18.
Consuetudine reprobata præterita & futura reprobatur.ibi.num.19.
Consuetudo omnis contra ius irrationabilis præsumitur,ibi.num.2.
Consuetudo immemorialis contra legem consuetudinem reprobatem quid operetur.ibi.num.21.
Consuetudo exigendi maiores portulas quam per Regiam legem taxatas expl oditur.ibi.nume.22.
Consules eligi an posint,qui subur bia colunt,in rubrica.li.13.ti.3. num.9.
Consulum iurisdictio cumulative an vero privative cõcedatur,ibi, num.10.
Consules ijn an statuere possint,& eorum statuta Regiam confirmationem requirant,ibi,n.14.& 15.
Cõsulum statuta an in alio foro sint seruanda,ibi.num.16.
Consules an possint exequi suas sententias,ibi,num.7.
Contractus an possint iudices in suo territorio facere.d.a.tit.& li.3.nu. 9.10.& 13.& nu.11.quid inperpetuis iudicibus,vel originariis.
Contra vendentes merces vlra taſsam poteſt procedi tanquã cõtra pacis violatores.l.14.ti. 6.li. 3. num.8.
Copia an sit danda iudici syndicato capitulorum contra eum in syndicatu positorum, antequam informatio detur.l.13.ti.7.lib.3. num.8.
Coronæ Regiæ reseruata inprærcripibilia sunt.l.6.ti.6.libro.3 num.11
Corrector poteſt esse illiteratus filiteratum habeat secum.l.2.ti.9.li. 3.num.9.
Corrector locum tenentem eligere non poteſt nisi permittatur, l.4. ti.6.li.3.num.1.
Correctot non exhibens officiales an tantum ad pœnas ciuiles tenetur.ibi,num.9.
Correctores tenentur se informare de vita & rorum officialium.l.1.ti. 6.lib.3.num.15.
Correctores amittendi sint per Reges vel dominos populis non petentibus.l.11.15.li.3.nu.9.& 11.
Coriectores protempore tantũquo in officio resident possint salaria percipere.l.6.ti.5.lib.3.nume.1.
Correctoris indu stria censetur electa maxime adhibita clausula,cõfiando de vos,ibi,num.3.
Corrector,vel assessor quanuis infirmetur non recedat sine licentia,ibi,num.6.
Corrector quantumuis proprijs negocijs adsit in curia non poteſt a larium pro negocijs sui populi percipere.l.7.ti.5.li.3.nu.5.
Creditore recusante debitum recipere nulla oblatio,neque contingatio requiritur.l.32.titu.4.lib. 3.nu.3.& nu.6.ampliatur.
Culpa est qũ quis ignorat assecuta re se scirel.6.ti.16.lib.2.nume.2.
Culpa vel imperitia alijs adens tenetur ad damnum ibi.nu.3.
Curia an possit cognoscere super decimis noualium.l.6.n.3.li.5.li.1.
Cupiditas radix omnium malorũ. l.1.ti.1.lib.1.num.1.
Creditor propriequis dicatur.l.10. tit.6.lib.3.num.5.

Custos

Custos prætorum & defensatum an possit pcphas absque sententia capere.l.11.ti.6.li.3.num.1.
Cathedes caterum nominæ Catedralis.l.5.ti.6.lib.3.numero.
Dos.
DAmnificatæ publice an dete vel formidine, pena extenuandi an tamen.l.2.ti.1.li.3.numero.
Damnum facto nullo de mandatione contra ius redit.numinat.l.4.ti.16. lib.3.num.4.11.
Debitor illius an gaude ad nimium innate ecclesiæ.ibi.nu.8.& nu. 11.
Debitores ciuiles capi pro debito possint,& compelli vendere.l.13. ti.1.li.3.nu.2.
Debitor cedens bonis a diudicatus creditoribus non gaudet nimia innitate ecclesiæ.ibi.nu.8.& nu. 11.
Debitore existente hæredo non sol redemonia.l.1.quinue examinio. l.13.ti.5.li.3.num.4.
Decima absque ea hac & vanelasset unda etiã.l.3.ti.1.ibi.nu.1.& 12.quod vana palea cum paleo comparatis communiter non poteſt,ibi.num.12.
Decima dupleze eadem remodo deber peti,& dari nequeade accuo decimato.l.3.nu.11.ti.1.li.1.
Decimam percipiendi ius non tem porale,sed spirituali annexũ dicitur,ibi.ibi,nu.3.
Decima in laici possidere non poſſunt ibi.nu.5.& 10.
Decimæ commodius cum sit quid temporale vendi & locari poteſt laici,ibi,nu.4.
Decimæ iure diuino sunt institutæ ibi.nu.5.& nu.8.& 7.quare sunt introductæ.
Decimas & oblationes non soluentium pœnæ.ibi.nu.9.
Decimæ quota an possit præscribi si ecclesiæ alundehabeant victũ,ibi, num.12.
Decimam omnes tenentur soluere etiam clerici & episcopi.l.2.ti. 5.li.1.nu.1.& 2.
Decimas an ecclesiæ præstandæ,ibi nu.5.& 4.& ibi quid consuetudo in decimæ solutione sit attendendum.
Decimæ prædijs inerant cohærsi in castanetis,cui debeantur,& earum decimæ diuersis debeantur,ibi, num.3.
Decimæ ratione habet ecclesia ius an quibdam arbitrio,ibi.num.7.& nu.8.quando ex bona realeq ora tione huius iuris poteſt fieri recursus ad tribunalia excolendum,ibi, nume.17.
Decimæ præbendæ prædijs semnare frumento,l.11.ti.1.aena seminare vel debitur.ibi.nu. 9.
Decimas de omni re ex terra prouenientia, & de portione soluenda,ibi, nu.16.
Decima an debeatur de capella,ibi, num.11.
Decimales teiræ an sint cũ onere soluendi decimas,ibi.num.12.
Decima an debeatur ex arcenodecimaro,ibi.ibi,nu.13.& 16.quod iusta mensura tradenda est.
Decimæ personales an iste hodie de consuetudine non soluantur. l.6.nu.4.tit.5.li.1.
Delator instigator vel solicitator causæ criminalis tenetur de calumnia.l.3.nu.3.nu.1.& 2.nisi vbi tur.nu.2.3.& 4.declaratur.limitatio & nu.7.ampliatur.
Defensio diabolo etiam si foret inindicio non esset neganda.l.13.ti. 7.li.3.nnu.9.
Defensioni reuocanti in criminalibus an possit,ibi.numero. 10. 12.& 13.

Dele-

Delegatus cum limitatione personarum an dicetur delegat? ad generalitatem vel vniuersitatē causarum.l.1.ti.9.li.3.num.5.

Delegatus reuocari non potest vt a lij detur commissio.ibi.nu. 12.

Delegare vel substitutum ponere differentia.l.4.ti.9.li.1.num.2.

Decreta a populo facta ius ciuile iudicantium rubrica.num.6.tit.1. li.2.& num.7. quid in facti ad omnis temporalibus, & annalia vel perpetua sint, & ibi quid in facti is ab ancianis ciuitatum.n.8.& 9.& num.12. quid in Episcopis.

Delegati iudices qui dicuntur in rubrici.9.li.3.num.1.

Delegatus solum vium iurisdictionis habet.ibi. numero.8.& sequent.

Delegatus an subdelegare poterit. ibi.nu.11.cum sequent.

Delegatus principis an subdelegare bit cum clausula simpliciter & deplano.ibi.nu.13.

Delegatus ad vniuersitatem causarum an subdelegare poterit.ibi. nu 1.4.

Delegatus delegati a latere an subdelegare poterit.ibi. nume.15.& sequent.

Delegatus a legesubdelegare potest ibi.nu.16.

Delegata an ordinaria concessa sit iurisdictio quomodo cognoscerur.ibi.nu.17.& nu.18. quis si ordinario detur iurisdictio.

Delegatus inferioris a Principe an subdelegabit.ibi.num.19.

Delegatus a Principe an posit causas criminales subdelegare. ibi. num.20.

Delegati an ordinarij iurisdictio quæ firmior sit.ibi.nu.21.

Delegatus Principis vel ad vniuersitatem causarum an iterum iudicabunt si nulliter processerunt ibi.num.23.

Delegare an possit ordinarius iudex.ibi.nu.4.cum sequent.& nume.5.limitatur.

Delegatus iudex in quo differat ab ordinario.ibi.num.10.

Delegatio facienda est in delegatis subiectum.l.3.ti.9.ibi.num.

Delegatus an possit per Principem eligi minor.18.annorum.& quid si.14.annorum in eadem.l.3.nu mer.2.&.3.

Delictum pluribus punitum legibus an omnibus pœnis legum illarum sit plectendum.l.3.tit.1. li.2.num.14.& 15.

Delictum notorium absque processu condemnari & puniri potest. ibi.ti.8.li.3.nu.2.

Delicto quis pœnæ subditus.l.3.ti. 1.li.1.num.4.

Delinquens fugiens ad ecclesiam portantē corpus Christi,gaudet eius immunitate.l.2.tit.1.numer.fin. libr.1.

Denunciare quid sit & alia de eo.li.1.tit.9.lib.3.num.1.

Depositarij electio ad Regem & ius ministrum pertinet.l.13.ti.9.lib. 3.num.1.

Depositare an poterit index pedaneus rem iurisdictionem eius limitatam valore excedentem, ibi, num.3.

Depositario an posit de publico, vel aliunde constituisalarij,ibi, num.3.

Depositarius an possit deponenti reddere pecuniam, ibi, numero.15.16.

Deponens si de facto capiat depositum fingitur non deposuisse.numer.17.ibi.

Depositarius ad iudicis mandatum reddens depositum an liberetur, & quando & quomodo.ibi.numer.18.

quando & quomodo.ibi.numer. 18.& 19.

Dictio adminus inclusiua,& impliciua est.l.3.ti.6.li.3.numc.2.

Dictionis ētiam in continenti, & mox quandoque ponuntur quatenus durat mandatum vel arbitrio boni viri.l.11.ti.7.li.3.nu.3.

Dieta quid sit,& quot modis dicatur.l.2.o.ti.7.li.1.num.1.

Dieta a quo loco computetur, ibi, num.2.

Dietarum cum pluribus mentio fit de vulgaribus intelligitur,ibi, num.3.

Discessurus de loco ad tempus determinatum non dicitur illius loci incola quamuis vltra decennium ibi moretur.l.19.ti.3.libr.1. num.2.

Dispositio omnis ad residentiam in ducens debet in dubio ampliari. l.13.ti.3.lib.1.nu.15.

Dispositio loquens per verba præteritis temporibus extenditur adfutura.l.6.ti.11.li.2.num.13.

Distributiones quotidianas ideo cessefauorabiles,quia inuitant adin teressentiam diuinorum.l.14.n. 16.ti.3.li.1.

Distributiones quotidianas in nullo licet casu in absentia percipere.l.27.ti.3.li.1.nu.5.

Doctor legum petens restitutionē dolorem non erroremiuris alle gat.l.6.ti.16.li.2.num.6.

Doctori attestanti de consuetudine an credatur.l.2.titu.1.libr.2. num.9.

Doctoratus indigne peccat peccato præsumptionis.l.2.titu.9.libr.3. num.7.

Dolus in minore non præsumitur, & si præsumatur restituitur,si est dolus de præterito.l.2.titu.2. li. 2.nume.24.

Domini in terris suis an habeant manum Regiam,& an prænas possint remittere.in rubr.ti.1. lib. 2.num.10.& 11.

Domini aduersus ius Regium statuere non possunt.l.5.ti.1.libr.2. num.4.

Domini non possunt incommissionibus vticlausula simpliciter & de plano,ibi, nume.5.

Domini in terris suis an in percipiē dis iuribus homicidij & calumniatū pinguius ius habeant quā partes.l.12.nu.8.ti.6.lib.3.

Domus publicæ cuius expensis faciendæ sunt.l.1.titu.6.libr.3.numer.5.& 8.

Domus an ad æmulationem fieri præsumantur.l.18.titul.6.libr.3. numer.2.

Dona relicta in pariete si iudex recipiatrecteatur.l.1.titu.5.lib.3.nu mer.fin.

Donatio causa remunerationis an possit iudici fieri, ibi,nu.22.

Donatio a Constantino facta valida est.l.5.ti.2.li.1.num.1.

Donatio alicuius loci per Regem facta comprehendit etiam res proprias ipsi Regis.l.1.ti.2.li.2.n.7.

E

Ecclesia mater est omnium legitima & vltimum refugium miserorum.l.1.ti.2.lib.1.num.2.& in l.4.ti.2.li.1 num.1.

Ecclesiæ immunitas multis modis violatur.l. 2. titul.1.libro . 1. numer.1.

Ecclesia non habet priuilegium .ni si in quæstus iuste.l.5.titulo .2.li. 1.num.2.

Ecclesiæ pertinentia manifesta debent esse.l.6.ti.2.li.1.num.5.

Ecclesiæ ansoluantiura officialibus curiæ.l.12.num.1.ti.2.li.1.

Ecclesijs vel clericis tributum impo

nere non licet principibus l. 2. num. 1. ti. 3. li. 1.
Ecclesiæ huius Regni ex patrimonio Regum, & regnicolarum fùt fundatæ l. 14. numero. 13. titulo. 3. li. 1.
Ecclesiæ quæ sunt nullius in bonis sunt, l. 25. numero. 3. titulo. 16. libro. 2.
Aedificia antiqua domorum fortiùs an reparari possint. l. 18. tit. 6. lib. 3. num. 4.
Edicta & præconia in lingua magis vsitata sunt publicanda. l. 10. tit. 7. lib. 3. num. 3.
Electio de duobus in discordia facta ad aliquam dignitatem si cassatur ex aliquo defectu neuter eorum admittitur. l. 15. titulo. 9. lib. 3 numer. 2.
Electoribus non licet aliquid promittere, vt quis eligatur. l. 2. titu. 5. li. 3. num. 2.
Electio officialium vel tutorum an in die festo possit fieri. l. 4. tit. 1. lib. 1. num. 4.
Eligendi sunt ad officia, qui valeant ea exercere. l. 22. titu. 5. libro. 3. num. 1.
Eligere an possit suspensus ab officio. l. 15. ti. 9. lib. 3. num. 15. & declara, vt ibi.
Eligendus in Prælatum cuius ætatis debet esse. l. 4. titulo. 1. libr. 2. numer. 3.
Eligendi qualiter suntin populis officiales iustitiæ. ibi. numero. 1.
Emphyteota quanuis reemat rem alienatam non euitat commissum. l. 6. ti. 6. lib. 3. num. 9.
Emptor rei alienæ sciens an agat de euictione. l. 6. titulo. 2. libr. 11 num. 17.
Episcopus dicitur legitimus, & ordinarius administrator rerum & Ecclesiæ. l. 3. titulo. 2. libr. 1. num. 2. vbi num. 6. an tutori æquipare tur, & numero. 7. an ante inuentarium confectum possit administrare.
Episcopatui au sint aptiores iustiæ quam theologi. l. 4. titu. 1. lib. 2. num. 4.
Episcopi, & facerdotes an possint esse de Regio consilio. l. 1. num. 1. ti. 4. li. 2.
Episcopum mittens pro alio an censeatur pro eo se obligare. l. 13. titu. 9. li. 3. num. 9.
Error communis circa personamde legantis cum seruo, sit an valider delegationes. l. 8. titulo. 9. li. 3. num. 17.
Error calculi non admittitur rationibus a iudice perscrutatis, amplasam in rem iudicatam vel a partibus approbatis. l. 22. titul. 6. li. 3. num. 4.
Episcopi an habeant fiscú & inquos vsus debet conuerti fiscus applicatum. l. 12. numer. 4. & 5. ti. 6. li. 3.
Episcopo & capitulo si vota committantur, quæ erit maior pars in voto. l. 14. ti. 6. li. 3. nu. 12. & 13.
Ecclesiasticæ pertionę sunt quasi signum ad fagittam. l. 4. ti. 7. li. 3. numer. 3.
Examinatur opinio Auendæ. circa decimam executionis. l. 10. titu. 6. li. 3. nu. 1. & sequen.
Executor petita & facta executione an in bonis debitoris habeat. ali quod ius pro decima sua, ibi. nu. 3. & nu. 4. an creditor dicatur.
Executor statim executione facta possit pignora capere pro decima, ibi num. 6.
Executor suum sumitrat adhæredes i decimæ ibi. n. 7. cum amplia.
Executatus si debitum executori offerat, & nolit recipere decimam non debebis, neque executionis iura. li. 32. ti. 4. li. 3.

Executor an capiet decimam partis realiter oblatæ. ibi. num. 5.
Executionem in alieno territorio non potest iudex facere nisi cum litteris requisitoris. l. 3. titu. 2. li. 1. num. 4.
Exempti propter artem non gaudet exemptione si non exerceat eam. l. 8. ti. 7. li. 1. nu. 4.
Expensis iudicis negligentis punire delicta mittitur iudex commissarius pro punitione talium delictorum. l. 5. ti. 5. li. 3. num. 2.
Exteris a regno nostro quam plura prohibentur. l. 14. titu. 31. libro. 1. num. 50.
Exteri neque per præsentationem possunt beneficia in regno obtinere, ibi. num. 52. & numer. 53. quod neque in commendam.
Exteri a Regno an ad beneficia admittantur, ibi. num. 1. cum sequẽt. aliquibus. & nu. 5. quibus in locis id observetur, & nume. 8. id honestum & tostuosum probatur.
Extrahere quos liceat ab ecclesia. l. 3. ti. 2. li. 1. num. 1.
Extrahi an possit de vno territorio ad aliud ille, qui per iudicem vsque ibi infecutus est. ibi. num. 3.
Edilium remittere solus Rex potest l. 15 ti. 9. lib. 8. & num. 2. quod ex causa remitti potest per iudicem

F

Facilius quis conuersatur cum ea ne suo quam cum homine diuersi idiomatis. l. 14. numero. 17. libr. 1. ti. 3.
Falsitatem committit gerens se pro graduato cum non sit. l. 5. ti. 7. li. 1. num. 11.
Falsum committit asserens se nobilem cum non sit. l. 9. ti. 11. nume. 1. li. 2.
Fama sola facit semiplenam probationem ob defectum probationis. l. 6. ti. 9. li. 3. nu. 4. vide ibi.
Familiares iudicum & eorum officiales an possint pro iudicibus apte testificari. l. 13. ti. 7. libro. 3. numer. 14.
Famis tempore silent priuilegia ne rustica opera deficiant. l. 21. ti. 3. num. 3. libr. 1.
Fidei articulos quomodo quis scire teneatur. l. 1. ti. 1. numer. 1. & seq. lib. 1.
Fideiussor an possit hodie ante principalem conuenti. l. 3. titu. 1. lib. 2. num. 5.
Fideiussor obligatus si principalis non soluerit non conueniuntur te excussionem, ibi. nu. 6. & 7.
Fidem facere de ordinaria iurisdictione non est necesse, sicut est de delegata. l. 10. ti. 5. libro. 3. numer. 9.
Fideiussores iudicum quomodo fide iubere censeantur, & habeant beneficium excussionis, & an pro parte teneantur. l. 13. nu. 1. 2. 3. & 5. ti. 5. li. 3.
Fideiussor an possit esse iudex, ibi, num. 6.
Fideiussores iudicum an possint ante syndicatum petere se liberari a fide iussione, ibi. nu. 7.
Fideiussor de iudicato soluendo cõperit beneficium excussionis. l. 2. ti. 7. lib. 3. nu. 5.
Fideiussor iudicis nisi aliud dicatur non tenetur pro tempore prorogato, ibi. num. 16.
Filius talis præsumitur qualis fuit pater. l. 7. ti. 9. li. 3. num. 2.
Filius pars viscerum patris vocatur & vna & eadem persona. l. 1. tit. 3. lib. 2. num. 2.
Filius Regis vocatur Rex in vita patris, & Comes, Comitis, ibi. nu. 5.
Filius an in fidei cõmissi successione patrẽ repræsent, ibi. nu. 5.

HARVARD - BIBLIOTEKA OHV in Wrocław

Elia in Hispania in defectum filij succedit in Regno, etiam pupilla ibi, num. 6.
Fiscus recuperans bona per hæreticum alienata tenetur emptorib' solvere pretium in utilitatem illa rum rerum convertsum. l. 6. tit. 22. li. 1. num. 13.
Fiscalis, vel Cæsaris procurator an differant in rubr. titu. 13. num. 1. lib. 2.
Fiscales procuratores a quo primo fuerunt instituti, ibidem. nu. 2. & de priuilegijs eorum.
Fiscales creat qui libet habens merũ & mistum imperium, ibi. num. 3.
Fiscalis Regius in Hispania regulariter admittitur parte accusante in Francia secus. l. 1. tit. 13. libr. 2. num. 1. & 2.
Fiscalibus postulare pro particularibus negocijs permissum non est. l. 2. tit. 13. lib. 2. & ibi quod re fidere continuo tenentur.
Fisco potius quam parti in calumnijs fauendum. l. 38. titu. 6. lib. 3. num. 5. & 6.
Fiscalis accusare non potest nisi inquisitione, vel delatore præcedente. l. 1. tit. 13. nu. 1. li. 2.
Fiscalis accusans an condemnari possit in expensis. l. 2. tit. 13. num. 4. lib. 2. & ibi quid in iudice inquirente. num. 5. & 6.
Fons cuius expensis fiat & alia desõtibus, vide intra, verbo, Pons.
Fortalitia & domus fortes indistincte ædificari prohibentur iure nostro Regio. l. 8. tit. 6. libro. 3. num. 3.
Fraternitas sustigatorum an sit licita, & an sit laicalis, & immunis a collectis. l. 2. titu. 6. libro. 3. nu mer. 7. & 8.
Fructus decimarum temporale quid est. l. 1. nu. 2. tit. 15. li. 1.
Fundi cultura potest mutari etiam prohibente parocho. l. 2. titu. 5. lib. 1. num. 6.
Furibus simplicibus conceditur immunitas ecclesiastica. l. 13. num. 3. tit. 2. lib. 1.

G

GErens se pro aduocato vel comite, vel simés nomen alterius fecit sum committit. l. 11. tit. 6. lib. 3. nu. 3. & 4.
Gerundium in ablativo qualificat verba quibus adijcitur. l. 19. titu. lib. 1. num. 8.
Gesta per iudicem excommunicatũ an valeant si pro non excommunicato reputetur. l. 8. tit. 9. lib. 3. num. 14.
Gratitudo & Deo & hominibus accepta. l. 2. num. 12. tit. 1. li. 1.
Gratitudo & ingratitudo ita se habent correlative sicut humilitas & superbia. ibi, nu. 13.
Gratia Apostolica non est cum scãdalo exequenda. l. 4. tit. 3. libr. 1. num. 29.

H

HAEres occultans bona hæreditaria perdit beneficium inuentarij. l. 10. tit. 6. li. 3. num. 11.
Hæres conueniens se cum credito re hæreditatio per dilationem inuentarij ibi, nu. 12.
Homo liber an in seruitutem redigi possint. l. 21. li. 3. num. 8.
Honore est esse iudicẽ populi ettam alterius subiecti. l. 7. tit. 9. li. 3. nu. 8.
Hospitia in Ecclesijs & domibus ecclesiorum præstanda non sunt. l. 8. tit. 2. num. 1. lib. 1. & in l. 7. ti. 3. li. 1. num. 1.
Hospites recipere nõ tenẽtur clerici in ea. l. 7. n. 1. & n. 4. limitatur.

I

Idonei vbi in loco ad beneficia reperiuntur periuntur non debẽt præfici extraneus in l. 13. nu. 9. tit. 3. lib. 1.
Ignorantia iuris Regij allegari non potest, in rubrica num. 13. tit. 1. libro. 2. & in l. 2. eiusdem tituli, & libri, n. 1. con. 9. quid in minoribus.
Ignorantia eorum quæ publice non allegari non potest. l. 1. titu. lib. 2. num. 11.
Ignorans non punitur etiamsi recepter bannum, vel prester iuramen ta quibus cum quis delinquat. l. 1. tit. 6. lib. 3. nu. 13.
Ignorantia facti, quodquis indagare tenetur non punitur ibi, num. 14.
Imagines propter reuerentiam illius, quem figurat, adorari, vel venerari debemus. l. 3. nu. 1. titu. 1. libro. 1.
Imagines non sunt adorandæ, nisi ad primitiuorum memoriam, nõ vero vrãcis ipses salutis ponatur ibi num. 2.
Imagini Imperatoris & prouisionibus Regijs honor adhibẽdus, ibi numer. 5.
Imaginem virginis, aut sancti alicuius percutiens seuerius punitur, ibi, numc. 6.
Imaginem, aue picturam sanctorum frangens an possint hæreticus puniri ibi, nnm, 10. vbi remissiue, an gaudeat immunitate ecclesiæ.
Imperator, si scribit vni prælidi ex hoc videtur rescriptum omnibus in rubrica, tit. 4. lib. 3. numer. 1. & nu. 2. quid in epistola, & nume. 3. quid in alia dispositione.
Impetrationes beneficiorum, quorum Rex est patronus non exequuntur statim. l. 5. nume. 1. titulo 6. libr. 1.
Indulgentia quid est. l. 1. titul. 10. nu. 3. libro. 1.
Industria personæ electa, potest per filium seruiti licet non per substitutum, lege prima titulo. 5. libro 2 numero. 4. & in lege. 6. titulo. 5 libr. 3. num. 4. vbi an per substitutum seruitia.
Immunitate ecclesiæ an gaudeat dulcus per eam. l. 2. tit. 2. libro primo nu. 11.
Immunitate ecclesiæ gaudet omnis illes qui expressè prohibitus non reperitur. l. 3. tit. 2. num. 16. libr. 1. & num. 8. ampliatur.
Immunitate ecclesiæ non gaudens, an possit a ecclesia iudice extrahi ibi num. 19.
Immunitate, an quis gaudeat, quis iudicum iudicabit, ibi nu. 20.
Immunitate dicta an gaudeat percutiens sacerdotem ex industria. l. 3. tit. 2. libro. 2. numer. 23.
Immunitate an gaudeat delinquens in ecclesia, vel prope eam, ibi nu. 24. 25. & 26.
Immunitate hac nun gaudeat qui in ecclesia delinquit pro delicto potest extra eam perpsummer delinquentem comissum, ibi nu. 27. & numero. 28. quid in exeunte ab ecclesia ad delinquendum.
Immunitate an gaudeat inciples in ecclesia gladium exagitare, quo cum extra ecclesiam delinquit, ibi numero. 29. vbi an ab ecclesiastico puniatur.
Indiciorum copia danda est reo cui parol. l. 13. tit. 7. lib. 3. num. 4. & nu. 5. declaratur.
Infamia præcedente contra aliquos generaliter tunc licet inquirere. l. 38. tit. 6. lib. 3. nu. 3.
Infamis infamia iuris testis esse non potest. l. 7. tit. 9. lib. 3. num. 4. nisi vt numer. 3.
Infamis infamia facti index esse non potest, ibi nume. 5. nisi vt numero 6. & 16.
Infamis facti an possit esse iudex Cathedralis alicuius, vel loci alteri subiecti ibi num. 7.

Infamia non repellit ipso iure a dignitate. ibi. num. 10.
Infamis iuris vel facti quis sit. ibi. numer. 11.
Infamis vt quis dicatur an requisitum sit de attentata declaratoria. ibi. numer. 12.
Infamis facti bastardus reputatur, & ideo dubium an iudex eligi possit. ibi. num. 14.
Infames an possint esse testibus. ibi. num. 17.
Infamis compelli potest acceptare officium publicum. ibi. num. 18.
Infimitas nulla habet priuilegia. l. 4. ti. 9. li. 2. num. 5.
Infirmitas propriè quæ sit, & quid venit ex regia pragmatica. l. 6. titu. 5. lib. 3. nu. 8. & 9. & nu. 11. nonaginta priuilegia infirmitatis.
Informatio contra iudices syndicandos non a malenolis & suspectis capienda. l. 10. titu. 7. libr. 3. numer. 18.
Ingratitudo excerat oculos beneficientes. l. 2. ti. 1. num. 1. li. 1.
Ingratitudinis causa reuocati potest donatio cum ampli. & declar. ibi. num. 2.
Ingratitudinis causa potest pater filium exheredare. ibi. numer. 3. & num. 4. alimenta denegare.
Ingratitudinis causa an possit collator reuocare collationem. ibi num. 5.
Ingratus reduci potest ad priuilegium legitimitatem & seruitutè, ibi num. 6.
Ingratus illiusparti emancipantipotest in potestatem reduci cū declaratione. ibi. nu. 7.
Ingratitudo est iusta causa degradandi filium a militia. ibi. numero. 8.
Ingratus turpis & vilis persona dicitur. num. 9.
Ingratitudo debitoris reintegrat obligationem licet non hypothecæ nec pignus. ibi. num. 10.
Iniuria facta clerico quando cessatur facta ecclesiæ, vbi minantur seu intimularus. l. 2. numer. 9. ti. 2. lib. 1. & nu. 10. an ecclesiasticus tunc cognoscat.
Injuste carceratus an iuste possit fugere etiam custodes occidendo. l. 11. ti. 11. li. 3. num. 4.
Inium sapientiæ timor Domini, & quotuplex sit timor. li. 11. ti. 9. li. 3. numer. 2.
Inobediens existit causa superfedens in executione mandati, non dicitur. li. 11. ti. 3. li. 4. nu. 47.
Inquisitio seu pulsus non est facienda contra iudices syndicandos. l. 10. ti. 7. li. 3. nu. 11.
Inquisitio specialis quæ sit, & diffinitio inquisitionis syndicatus. ibi. ti. 7. li. 3. nu. 5.
Inquisitio cessat superueniente accusatore. l. 13. titulo. 7. lib. 3. numero. 6.
Inquirens iudex an possit imponere penam ordinariam. l. 14. ti. 9. lib. 3. num. 3.
Inquisitor hæreticæ pravitatis cuiscumque debet esse. l. 2. tit. 9. libr. 3. nume. 10.
Inquisitores ij an per subditum feroire possint. l. 62. ti. 1. lib. 3. numer. 5.
Instrumenta recondita in arca publica quam fidem faciant. l. 15. ti. 6. lib. 3. num. 11.
Interpellatio an sit possit in die festiuita in honorem Dei. l. 4. num. 4. ibi. libr.
Intelecus. l. 11. titulo. 6. libro. 11. cum aliis contrariis, in eam. numero. 6. & ibi. nu. 7. ponitur etiam intellectus. l. 4. ti. 23. lib. 4. recopilationis huius.

Inte-

Iudex non debet patisse contemni. ibi. num. 19.
Iudicis contempti officium si expiravit, succedit debet contempto eum punire. nu. 20. ibi.
Iudex tenetur libellos querimoniarum a partibus productos recipere, alias facit iter suam. ibi. n. 21.
Iudex cuius ætatis & studij esse debet. l. 2. ti. 9. lib. 3. num. 1.
Iudex vt iudicet bene quid debet habere, ibi num. 5.
Iudex iudicaturus insufficiens operat acceptando officium. ibi. nu. 6.
Iudex vadens ad loca partialitatum non potest salua conscientia ea dere. ibi. num. 8.
Iudicatum per iudicem ante quam iuramenta faciat an valeat. l. 3. ti. 9. lib. 3. num. 5.
In dexsubstituere non potest nisi in casu a iure permisso. l. 4. ti. 9. lib. 3. num. 12
Iudex tenetur iudicare in loco morum. ibi. nu. 6. 9. 10. & 11.
Iudex ordinarius potest citare ubique loci, expressione si consultum locum iudicandi habet. ibi. nu. 8.
Iudices seculares inferiores non ita sicut ecclesiastici habent horam determinatè indicandi. ibi. n. 12.
Iudices etiam delegati iure nostro fici & canonico munera recipere non possunt. l. 5. titu. 9. lib. 3. num. 2.
Iudicis appellatione in materia penali ordinarius venit. ibi. nu. 3.
Iudices an ab eis qui coram ipsis litigare non credunt munera recipere possint. ibi. nu. 4.
Iudex societa, & sarta in officio commictens illo priuandus est, nec ad aliud redeundus. ibi. nume. 5.
Iudex fugiente a syndicatu Baraterria iuramento partis probatur. l. 6. ti. 9. li. 3. num. 1.
Iudices omnes esse possunt, qui prohibiti non reperiuntur. l. 7. ti. 9. li. 3. num. 1.
Iudex esse non potest ille, qui per dilucida interualla demens, vel furiosus est. ibi. nu. 3.
Iudex si metam iurisdictionis excedit an valebit iudicatum in summa quæ erat sæ iurisdictionis. l. 12. ti. 9. lib. 3. nu. 2.
Iudex appellationum an possit per viam querelæ admitti. l. 3. ti. 11. li. 3. num. 2.
Iudex an possit seipsum depositarii eligere. l. 11. ti. 9. lib. 3. nume. 5. & an tabellionem alium quam cui sit. num. 15.
Iudex non eligens idoneum depositarium, vel dictusfor em an teneatur. ibi. num. 6. & 7. & nu. 8. & sequen. datur cautela, vt excusetur & num. 14. an teneatur si paulatim depositarius de pauperetur.
Iudex non debet semel delictum in iudicio deductum impunitume linquere. l. 14. ti. 9. lib. 3. num. 1. & 2. quod omne delictum punicdum est.
Iudex inquirés loco accusatoris succedit. ibi. dem. num. 3.
Iudex etiam proprinatis delictis possessi contra delinquétes procedere fama vel indicio præcedente, ibi. num. 5.
Iudex procedens propter desistentiam accusatoris an possit nouū processum inchoare. ibi. nu. 8.
Iudex non potest de officio, vel ex fiscali procedere, nisi partemonitatis. ibi. num. 9.
Iudex male inquirens tenetur ad interesse, & expensas. ibi. nume. 11. nisi vti bi.
Iudex ecclesiasticus potest inter laicos cognoscere laico negligente. ibi. num. 12.
Iudex in criminalib⁹ reubus an te-

HAYKO (ЮЕКА ОНУ

neatur evitare processus.l.19.tit.
9.lib.3.nu.1.
Iudicis impediti dicto an creditur de suo impedimento.l.2.tit.11.libro.3.nu.2.
Iudici iniuste exequēti resisti potest, ibi.nu.3.
Iudex in officio delinquens an possit conueniri ante syndicatum.l.5 tit.11.lib.3.nu.1.
Iuramenta facienda per correctores l.1.tit.6.lib.3.nu.12.
Iura amplius quam semel provocando emque causa capienda non sunt l.13.tit.9.lib.3.nu.2.
Iurisdictio sine certis generibus causarum alicui competenseterurpriuatiue competere in instituto.ibi.lib.3.nu.11.
Iurisdictionem omnem in Rege radicatam reperiemus,l.9.tit.9.lib.3.nume.2.
Iurisdictionis appellatione an veniat ordinaria,in rubrica.titul.9.numer.22.
Iurisdictio ordinaria an delegata videatur concessa,supra,verbo delegatus.
Iurisdictionis radix,& proprietas in ordinario adest,ibi.nu.9.
Iurisdictionem ordinariam dat populus,vnuestitas,lex,vel consuetudo.l.3.titu.1.lib.3.num.7.& ibi nu.9. quoto tempore inducatur hæc consuetudo.
Iurisdictio cōcessa ad beneplacitum an expiret per mortem concedentis,ibi.nu.11.
Iurisdictionem ordinariam fide,& testimonio probari non est necesse,seu et delegata.l.10.tit.7.lib.3.nume.9.
Iurisdictionem assumens autoritate propria,qua pœna puniatur.l.11.tit.6.lib.3.num.1.
Iurisdictio ecclesiastica mater est ceteris iurisdictionis legequinta titulo tertio,libro primo,numer.1.
Iurisdictio temporalis marrem,& sic iurisdictionem ecclesiasticam fuit focare vult,ibidem num.2.
Iurisdictio secularis non derivatur ab spirituali,sed ab illa dependet ibi.nu.4.
Iurisdictio spiritualis nullo vnquam tempore penes Regem adfuit, & priuilegium clericorum quoad iudicium diuini est,ibidem.nu.6.
Iuri patronatus laicorum non æquitur hodie derogatum, nisi vt.l.3.tit.6.nu.1.lib.1.
Iuris patronatus Regij,vel laicorum præscriptione,vel consuetudine quæsiti an sit facienda expressa mētio ad derogandum illud,ibi nu.mer.4.
Iuris patronatus exercitium possunt hæredes interse diuidere,ibi.l.3.tit.6.lib.1.num.4.
Iuris error semper obest in excusando a delicto.l.2.titul.1.libr.2.numer.26.
Ius eligendi officiales iustitiæ priuilegio,& consuetudine acquiritur l.3.tit.5.lib.3.nu.6,
Iutium hominicidij vulgo, derechos de omezillo,vide materiam in.l.2.tit.6.libr.3.nu.3.
Ius quæsitum tertio ex contractu nō est in potestate cōtrahentium tollere in tertij illius præiudicium.l.10.tit.6.lib.3.num.8.
Ius percipiendi essentias habentes omnes habentes merum, & mixtum imperium.l.2.tit.6.libr.3.nu.6.
Ius homicidij percipi propter noxā non potest,ibi.nu.nu.5.& num.10 quando percipitur.
Ius scindendi ligna, vel palcendi in alieno territorio consuetudine si acquiratur, & nō sufficiat pro omnibus, præterrit dominus eius.l.5.tit.7.lib.3.nu.6.
Ius patronatus a quo tempore Regi

Intellectus.l.38.ti.6.li.3.& l.1.4.& 38.nu.8.lib.6.infra,in.d.l.38. tit. 6.lib.3.nu.1.cumsex, aliquibus& nu.8.resolutio ponitur.
Intellectus.l.nulli. Cuiorum app. non recl.l.17.ti.7.lib.3.nu.21.
Intellectus.l.4.ti.13.lib.8. infra. l.11 ti 9.lib.3.num.2.
Inuentarium facere tenetur omnis ille,qui rationem debet reddere administrationis.l.6.ti.2. libr.1. num.1.& nu.10.ecquibus qui tenentur facere inuentarium.
Iudex an teneatur ferrare securitate promissam de reddendo delinquentem,ab ecclesia.l.1.ti.2.lib.1.nu.13.& nu.14.& 15.an peccet non seruando promissionem.
Iudex secularis sine pœna potest remittere ecclesiæ delinquentem, qui eius immunitate gaudere debet.ibi.nume.21.& in.l.16.tit.6. li.3.num.3.
Iudex ex officio procedens an parte denuntiatoris sibi applicare posit.l.8.ti.2.nu.7.li.1.
Iudices non debent procurare reis literæ iudicum ecclesiasticorum legantur,neque impedire in.l.1. ti.3.num.ti.lib.1.
Iudex secularis coram se clericos citare non potest.l.5.ti.3.nu.7.& 8.quid in Francia.
Iudex secularis neque Rex in spiritualibus potest item habere temetiam inciderter.ibi.nu.5.
Iudices ordinarij villarum non possunt per dominos impediriti iurisdictionem.l.45.ti.4.li.3.n.4
Iudex maior villarum potest in prima instantia procedere si id decō suetudine habet,ibi numer.5.vbi num.6.an erit tunc priuatiue vel cumulative.
Iudex maior de causis ad minorem spectantibus non se intromittat. ibi.nu.7.& 8.limitat.
Iudex an deserturis ei illata cognoscere possit.l.10.ti.5.li.3.numer.8.
Iudices puris manibus vt debent.l. fin.6.lib.3.nume.17.& 18.& 19. ampliatur.
Iudicem endemnem seruare, an liceat sibi tuenti iustam causam. ibi, num.20.vbi.num.19.anliceat repetere darū pro iusta sententia.
Iudici non licet quid promitti vel acceptari ab eo soluendum finito officio,ibi.nun.23.
Iudex restituens male acceptum an euitabit pœnam infamiæ.ibi.nu mer.25.
Iudex tenetur pro donis traditis familiæ suæ si admanus eius perueniunt.ibi.num.28.
Iudices an contrahere possint, & quid in perpetuis vel originarijs & an pasculare cum suis animalibus in territorio.l.2.ti.6.li.3.nume.9.cum sequent.
Iudex debet esse moribus virtute & nobilitate spiendidus.l.4.ti.6.li.3.num.6.
Iudices neque luces possunt cū tabellionibus diuidere.l.7.tit.6.li.3.nu.1.
Iudices donata etiam a ciuitatibus & populis recipere non possunt. l.8.ti.6.li.3.nu.1.
Iudices officialium suorum suspensorum salaria non percipiti.ibi, num.3.
Iudices ex condemnatione septemnarum aliquid recipere non possunt.l.11.ti.6.li.3 nu 4.
Iudex appellatione pendente an posit se cum parte concordare super condemnatione.ibi.nu.12.
Iudices seculares & ecclesiastici tenentur se ad inuicem iuuare,neque vnus in messem alterius se intromittere.l.16.titu.lo.6.lib.3. num.1.& 2.
Iudex secularis loci in quo a dest iu-

HATOKUNTA OHJ in digitoitu

dex pesquisidor an posit contra ipsum procedere si in officio delinquat. l. 31. ti. 6. lib. 3. nu. 1. & 3.
Iudicandum est in publicis domibus non vero in privatis. l. 15. nu. 2. ti. 6. li. 3.
Iudicum ordinariorum proprium est cognitationes suos ab iniustis exactionibus liberare. l. 31. nume. 2. ti. 6. li. 3.
Iudices commissarios vulgo Pesquisidores quis possit dare, ibi, num. 4.
Iudices permittentes in territorio suo portari per aliquem virgã iustitiæ puniuntur. l. 3. ti. 6. li. 3. n. 3
Iudex vnius territorii non potestin alieno iurisdictionem exercere sine prena. ibi. num. 5.
Iudices bene se in officio gerentes laudandi, & male gerentes vituperandi. l. 7. ti. 7. lib. 3. n. 1. 2. & 3.
Iudex semel in syndicatu condemnatus non est vltrius eligendus. ibi num. 6.
Iudex syndicatus prodebitis extra officium contractis an possit in patria conueniri. l. 10. ti. 7. lib. 3. nu. 8. nisi vt ibi.
Iudicis remedium absque causa pœnam legis minorantis, ibi. n. 15.
Iudex non interrogans testes an teneatur ad interesse. l. 11. ti. 7. lib. 3. num. 14.
Iudex potest in furto ad partis satisfactionem condemnare etiam si non petatur. l. 12. ti. 7. li. 3. nu. 3.
Iudices syndicati ante lapsum. 30. dierum recedere non possunt. l. 20. ti. 7. lib. 3. nu. 1.
Iudex syndicator an possit processus syndicatus originaliter mittere. num. 3. ibi.
Iudex potest durante officio contra officialem suum cognoscere, & eum bannire in. l. 23. ti. 7. libr. 3. num. 2. quanuis tunc & coram syndicatore conuenīti potest, vel in propria. ibi. nu. 14.
Iudices temporales an durante officio possint alios conuenire, ibi, num. 3.
Iudex syndicatus delinquens finito syndicatu an coram loci ordinario, vel coram syndicatore possit conueniri. ibi, num. 4.
Iudex si officium suum non imparti tur an teneatur in syndicatu, ibi, num. 5.
Iudex in syndicatu anteneatur si pars potuit appellare & non appellauit. nom. 6. ibi.
Iudex petenti denegans officium iuriam facit, & appellari potest. num. 7. ibi.
Iudex syndicandus fugiens habetur pro confisto & confesso in petitis purgatur tamen per captura, ibi. num. 9.
Iudices iam tantum per 30. dies tenentur stare syndicatui. ibi. nu. 13.
Iudicem syndicatum licet conuenire etiam lapso syndicatu in vnoca su proposito. ibidem. numero. 14.
Iudicum genera in rubrica, libro. 3. nu. 8.
Iudex ordinarius quis dicatur. l. 1. ti. 9. libro. 3. numero. 1. & numero. 6.
Iudex ordinarius censetur quis creatus per vniuersitatem negotiorũ, ibi. num. 2.
Iudex ordinarius non dicitur cui cõmittitur vna causa vel decē, ibi, num. 3. & num. 4. idem si committantur causæ vertentes inter Titium & Scium.
Iudices ordinarij an sint auditores Rotæ vel Inquisitores hæreticorum, ibi. num. 14.
Iudex iniuste vituperans litigantes, quia appellant, tenetur actione iniuriarum. nu. 18. ibi.

Hispaniæ competas lege prima ti tul. 6. lib. 1. num. 7.
Ius patronatus an adquiri possit per scriptionem ibi, num. 14.
Ius patronatus ecclesiasticum quomodo, & quando dividum. l. 9. ti. 6. li. 1. nu. 1. & 2. & nu. 3. quando fiet, quando sunt plures hæredes vnius patroni.
Ius præsentãdi in eccles. aliqua cõpetens Regiani & per quod tempus præscribitur possit per prælatum illius eccles. l. 8. titul. 6. libro. 1. num. 7.
Iurisdictio per viæ delationē pro batur. l. 3. ti. 6. libr. 3. nu. 1.
Iuramentum supplementum non defertur in causa syndicatus. l. 20. titul. 7. libr. 3. nu. 21.
Ius residentiæ præsandi, neque per 30. annos periscribitur. l. 23. titu. 7. lib. 3. num. 12.

L

Laici quomodo tenentur scire articulos & mysteria fidei. l. 1. nu. 1. & sequent. titulo. 1. libr. 1.
Laici ex priuilegio etiam non parrochi non censentur beneficiati. l. titul. 6. libr. 1. nu. 5.
Laicus contra clericum in tertia admittitur, quando alij nõ repelluntur. l. 6. ti. 9. libr. 3. nu. 3.
Leges generales non corrigunt species. l. 7. titu. 2. lib. 1. nu. 1.
Legatum de re ecclesiæ factũ an falsum quoad æstimationem valebit l. 11. nu. 7. ti. 2. lib. 1.
Leges Imperatorum in Hispania nõ seruantur, nisi quarenus fatto seruandantur, in rubrica. tit. 1. nu. 4. libr. 1. nu. 5. quod leges nostræ iuris ciuilis non recognoscunt.
Lege municipali ciuitas vnam partem tãtum ciuitatis ligare nequit l. titu. 1. lib. 3. nume. 5.
Lege non promulgata nemo obligatur ibi, nu. 6. vbi vide legis requisita, vt liget.
Legis nostris habita ligatur (si scientiam non lapsis diebus publicationis) ibi, nu. 16.
Legis finis est bonum commune in ea. l. 1. tit. 1. lib. 1. nu. 11.
Legem condere est illius, qui superiorem non recognoscit. l. 2. tit. 1. lib. 2. nu. 1.
Legis mutationes agere seruntur, ibi, numero. 3.
Leges cum offendimus, & si ff. desiderint. l. 6. diuus ff. de nuq. cõcubin. declarantur in. l. 13. tit. 2. libr. 3. nu. 10. & sequen.
Leges eo firmiores, & factiores, quo cum maiori deliberatione fuerit. l. 1. tit. 1. lib. 2. nu. 4.
Legem pœnæ claruin est, & sine lege pœnam exequitur, ibi, num. 6.
Leges fori ad fori celebritatem visum & vsus probationem requirunt. l. 3. nu. 4. tit. lib. 2.
Lege fori potest fidei iussorie exclusionem consentiri, ibi, nu. 5.
Legum fori, & styli probandus est vsus etiam si in scriptis sint redactæ ibi, nu. 8. & 11. & nu. 10. cui incumbit onus probandi.
Legum fori reiectarione nostra in seruatum an sit probandus vsus, ibi, num. 12.
Leges interpretari ei pertinet, cui & condere, ibi, nu. 16.
Lex Regia nunquã recepta an & quo de derogari possit ibi, nu. 5.
Leges Regiæ ab omnibus indistincte sunt seruandæ. l. tit. 1. lib. 2. numer. 1. & nu. 3. & 6. ampliatur.
Lex nunquam præterita, sed futura respicit negotia. l. 6. ti. 1. lib. 2. numer. 1.
Leges iustæ obligant in conscientia l. 1. ti. 9. lib. 3. nu. 3. & in Rubrica ti. 1. lib. 2. nu. 12.

HARVARD LAW LIBRARY

Legum.7.&.10.tit.2.lib.1. contrarietas, dissoluitur.l.6.tit.1.lib.1. nu.10.& 11.

Lex.7.tit.2.lib.1.an corrigat.l.2.tit.14.par.1.in ea.l.7.nu.1.

Lexnum dispoſiens, & alterum præſupponens, vt habeat locum dispoſitum debet verificari præſuppoſitum.l.19.nu.9.tit.3.lib.1.

Lex Regina ijsinarum, atque humanarum rerum.l.1.titulo.1.libro.2 num.4.

Lex non deberet promulgari antequam ab omnibus eſſet approbata parlamentis.ibi.nu.12.

Libellus an ſit cauſa ſi ndicatus ſit in ſcriptis offerendus.l.10.tit.7. lib.3.nu.9.& 10.

Libellus qualiter cõtra iudicem, ſyndicatum pro ſententia debet concipi.videre.ibi.nu.12.

Libellus negligentiæ qualiter cõtra iudicem ſyndicatum debet concipi.videre.ibi.nu.13.

Libellus vbi nõ requiritur ſi præſentetur, & ſit ineptus nõ vitiatur iudicium.l.19.titu.9.lib.3.num.3.

Libellus licet in ſummarijs non requiratur, requiritur qualis qualis petitio.ibi.nu.6.

Licitatio prima per colluſionem, & fordes facta per ſecundam rite factam renouatur.l.2.titul.1.libr.2. num.18.num.14. quid ſi ſecunda eſt magna.

Ligatus ſi quis dicatur ſuxta eccleſia vel iuſta alienum territorium, & per vim ibi ingrediatur an poſsit inde extrahi.l.2.tit.2.nu.12.lib.1.

Limites qualiter probantur, & ala de limitatibus in.l.16.tit.5.lib.3.vbi, & ancorrector teneatur eos perſonaliter viſitare.

Lis cœpta corã ſeculari ſuper negotio principali non impeditur per accuſationem falſi contra clericum in eccleſiaſtico inſtitutam.l.45.titulo.4.libro.3.numero.9.

Literæ incitatiæ in quarum fieri poteſt ſunt cuitandæ.ibi.nu.1.

Lite pendente ſuper priuatione officij, aut diſſolutione matrimonij, aut ſuper voto præſtando an peſſeſſor debeat priuari poſſeſsione.l.2.tit.7.lib.3.nu.9.cum.3.ſequẽ. & nu.13.quid appellatione pendente.

Literæ ad beneficia ſunt odioſæ, & ideo reſtringendæ.l.14.tit.5.lib.1.num.31.

Litigans ante teneatur iudicem alibi quærere quam in loco iudicij.l.4.tit.9.lib.2.num.11.

Locatio vectarũm vt proprij populi de conſentiendi ne requiratur.l.2.tit.1.lib.2.numer.13.

Locus conſuetus cenſetur in cætario ne exprẽſſus.l.4.titulo.9.libro.3. num.7.

Locus conſuetus de conſenſu partium poteſt alibi transferri.ibi numero.10.

Locus contractus quoad eſſe eſt attendendus ſecus quoad iudicialia.l.31.tit.6.lib.3.nu.5.& 6.7.

Locum tenentes correctorum iuriſdictionem habent ordinariam.l.10.tit.5.lib.3.& merum, & miſtũ imperium.ibi.nu.2.& nu.4. quod ab eis Regem appellari, & nu.5. quod par eſt eorum iuriſdictio cũ correctore,& nu.6.an inhiberi poſſit a correctore, alia de iis locum tenentibus, vide infra verbo vicarius.

M

MAcula generis per iudicia,& fama non probatur.l.22.titulo.7.libro.1.nu.3.

Magiſtratus tantum dicitur iudex ordinarius, nõ vero delegatus in rubr.tit.9.nu.6.lib.3.

Magnates & domini plus quam alij tenentur

tenentur eccleſias deſidere, leget 11.tit.2.libr.1.nu.1.

Maiori parti ſtandum, & an valeat conſuetudo contrariã.l.fin. gloſ.2.tit.1.lib.2.

Maior pars in electionibus & congregationibus eſt ſequenda.l.7. nu.11.tit.4.libr.2.

Maior pars quæ dicatur quoties Epiſcopo,& capitulo aliquid committitur faciendum.l.4.tit.6.lib.3.nu.12.& 13.

Mandarum ſeruandum,verſonat.l.1. tit.6.libr.5.nu.78.& 9.amplia.& limita.

Mandata Regia ad implenda,niſi, ibi nume.10.& nu.11.de pœna eã non implentis.

Mandatum ſpeciale quibus in caſibus requiritur.l.33.tit.6.libr.3.nu.6.

Maritus an preſentabit in eccleſia vxor eſt patrona.l.9.tit.6.libr.1.num.5.

Mater minor nubẽs nõ petito primo tutore filio primi matrimonij excuſatur.l.2.tit.11.lib.1.nu.20.

Medicus an ſit dignior obſtetrice.l.10.nu.2.tit.16.lib.1.

Medicus non poteſt deſerere infirmum.l.2.2.tit.16.lib.2.nu.2.

Medicus ab infirmo, neque iudex a parte etiam ſponte offerente aliquid non recipiat.l.8.tit.6.libro.3.nume.2.

Medico nonlicet ſe cum infirmo cõcordare,poſtquam incœpit eum viſitare,& curare.l.7.tit.16.libr.2. vbi anſit nulla contraria pacto.

Medico non licet immoderata petere ſalaria.l.10.num.10.titulo.16. libr.2.

Medico non licet ſanitatem infirmo promittere.l.8.numer.fin.tit.10. libr.2.

Menſes duo dati ad ignorantiam legis quando curruntl.primã, nu.9.tit.1.libr.1.

Mercator ſalitus vulgo, alcado, an gaudeat immunitate eccleſiæ. l.13.nu.6.tit.2.lib.1.vbi nu.7.quod dicitur publicus barro.

Mercatoris ſalitij, vel mangentis pœna ibidem numeratur.

Merces corruptas iudex de facto dispiicere poteſt.l.33.tit.5.numer.fin. lib.primo.

Mercede ſua quilibet dignus eſt.l.30 num.1.tit.6.lib.3.

Minores ex contractu obligantur.l.2.tit.1.lib.2.numer.10.

Minores an aduerſus lucrum reſtituatur,ibi num.11.& 12.an aduerſus ſub habitationem.

Minor an iuris ignorantia iuuetur, ibi.nu.9.& nume.19.quid in crimine.

Minor reſtituitur aduerſus pœnam incurſam ex violato exilio.ibi,numero.21.

Minor non excuſatur in totum a delicto commiſſo in faciendo, ibi nu.22.

Minor,ſicut lege,ita & ſtatuto ligatur,& ſi eis vtiatur non reſtituitur, nume.23.ibi.

Minor an aduerſus pœnam ex ſtatuto incurſam reſtituatur, ibi nume 20.25.

Minores non recuſantes Regium cõ ſilium in termino an admittatur ad hoc lapſo termino per viam reſtitutionis in tubrica,tit.10.l.2.

Monaſterijs,& hoſpitale inbonis ſuis an gaudeant priuilegio bonorũ eccleſiæ.l.titu.2.lib.1.nu.9.

Monitio requiritur vt pœnam incidatur.l.15.tit.5.libro.3.nu 7.& quod debet eſſe perſonalis.

Modus vt res laicorũ tributatiæ nõ ſcant in eccleſiam.l.11.tit.3.libro primo,nume.10.

Montes pro vſu glandis legẽdæ, vel alterius limitatis,nõ ſunt ſubiacẽt agriculturæ.l.5.ti.7.lib.3.nu.3.

Mulieres

Mulieres iudices eligi non possunt, l.7.tit.9.lib.3.nu.fin.

Mulier an possit esse in iudicio adpetendam licentiam interessendi in eo.l.8.tit.9.lib.3.nu.7.

Mulieres in legibus cōdendis repellendæ, neq; de cōsilio esse possunt l.1.nu.nati.1.lib.3.

Mulierum vsus non inducit consuetudinem,ibi,nu.2.

Mulieres maiores.25.annorum an inuetur ex iuris ignorantia.l.2.ti.1.lib.1.num.28.

Mulier tenetur populi exire ad conficiendos pontes,ibi,nu.29.

Mulieri deponenti contraria ansubueniatur,ibi nu.34.vbi quid in ea si co.

Mutuum ad ludendum præstitum, quando possit repeti,l.8.ti.16.libro.2.nu.5.

N

NAturalitas per decennij habitationem acquiritur,l. 19. titulo 3.lib.1.num.1.

Naturalis Hispaniæ an dicatur natus in Francia ex patre Hispano dum in Francia viueret, cuius iam pater in Hispaniam reuersus fuit,ibi num 3.

Naturalis an sit filius Francigenæ natus ibi ratem contrahentis in Hispania si post pater ille Franciam rediens ibi moriatur,ibid.nume. 4.

Naturalis Regni,vt dicatur, si filius Francigenæ an requiratur, quod natus sit in Hispania post contractam naturalitatē a patre,ibi.n.7.

Naturalis Regni an dicatur Iudæus, vel infidelis baptizatus in Regno, ibi,nu.12.

Negligentia est maximum delictum l.22.tit.5.lib.3.nc.1.vbi,nume.4. qualitet probetur,& ibi alia multa de negligentia,&in lege quarta,titulo sexto,libro.3.in fine.

Negligente domino temporali possunt eius vasalli curiam adire pro iustitia consequenda.l.10.ti.9.libro.3.nu.3.&.4.

Negotium in concilio tractandum, si præsidet tangat potest sine eo concilium congregari.l.34.tit. 6. lib.3.nu.2.

Neophiti,& noui Christiani qui dicantur. l. 22.ti.7.lib.1.nu.1.&2.

Nobilem se asserens cum non sit, falsum committit.l.9.tit.11.libro.2. nume.1.

Nobiles de solar conocido,quis sit, ibi nume 2.

Nobilis mulier nubens plebeio perdit nobilitatem.l.9.titu.11.lib.1. nu.7 & nu.8. quid in viro nobili nubente plebeiæ,&num.9.quid mortuo ignobili.

Nobilis litigans super nobilitate an interim gaudeat ea,ibi,numer. 10.

Nobilis blasphemans in domo sua potest incarcerari.l.15.tit.4.lib.3. nu.11.& nu.13.auende.

Nobilis semel fugiens a carcere, vel confessus delictum detinendus in eo,nu.12.ibi.

Nominum testium an sit dāda copia in qualibet causa.l.15.tit.7.lib.3. nu.1.&.2.3.

Nobilis debet venire equestris rusticus pedestris.l.4.titul.libr.3.nu.1.

Nonest aliquid faciendum ex solo zelo iustitiæ nisi subsit iudicium rationis.l.3.nu.3.tit.13.lib.2.

Nouitas in decimarum perceptione non est facienda.l.6.num.1.tit.5. lib.1.&nu.2.quid tunc fiet,& nu. 4.quando dicetur facta nouitas.

O

OBedire tenentur prælati prouisionibus,&literis Regijs,l.4.titulo.7.libr.3.nu.1.

Oblato

Oblato implemento faciat promissi per creditorem refutetur fatisfecit promissori.l.32.titulo.4. libro 3.nume. 4.

Offerens minorem summam præfertur offerenti maiorem male adimpletu.l.2.nu.16.tit.1.lib.2.

Offerre realiter debet debitum solue re illud obligatus.32.ti. 4. libro 3.numero.2.

Officium iustitiæ nemo potest exercere,nisi prius perfecto iure nostro Regio.l.4.ti.1.lib.2.numero.1.

Officia a Rege habita perpetua sunt ad vitam recipientis ea.l.2.nu.4. tit.5.lib.2.& nu.6.7. &.8. an ad filium officijs ab aliis concessis.

Officium iudicis est subsidiarium,& ibi in defectum partis.l.1.num.3. tit.13.lib.2.

Officialis iustitiæ non potest cum salario,vel fine eo curiā addirepro negotijs ciuitatis vbi præst.l.7.titulo.5.lib.3.nume.1.

Officium deferens crimen læsæ Maiestatis committit.l.1.tit.16.lib.3.nu mer.2.vbi declaro.

Officialis iyndicandus rationem bonorum publicorum tenetur reddere.l.22.ti.6.lib.3.nu.11.

Officialis sibi appropriantes aliquid e bonis communibus ad quid tenentur,ibi,nu.12.

Officio si quis propter falsitatem vel niat priuandus interim, quod nō priuatur vt eo potest.l.32.titulo 6.lib.3.nume 7.

Officium sum non petitum index non impartitur.l.1.ti.7.libro.3. nu.2.vbi limito.

Officialis iustitiæ an pro male gestis possit durante officio conueniri l. 23.ti.7.lib.3.nu.14.

Omnes eligere debentes debent consentire reelectioni,& reformationi officialis per electi.l.4.titul.5. libr. 3.nu.1.

Omnia consentur apposita in instrumentis,quæ de consuetudine solent apponi.l.4.ti.6.libr.3.nu.2.

Onera pupilæ expendis communibus extinguntur.l.13.ti.6.libro.3. num.6.

Onus rei attendit ad læsionem vltra dimidiam.l.2.ti.1.lib.2.nu.17.

Opera maiorum hominum vtens cuspæ reus.l.1.titulo.6.numero.16. lib.3.

Ordo iudicij vbi iis tractatur attendendus.l.31.ti.6.lib.3.num.6.& 7 quid quoad esse contractus.

Orrus in prouincia non debet ibi of ficium exercere.l.4.ti.6.lib.3.nu mer.4.nisi vt nu.5.

Originem non exprimens in rescripto non obtinebit.l.14.num.7. tit. 3.lib.1.

Originarius melius scire potest mores,& consuetudines prouinciæ, quam extraneus,ibi,nu.26.

Origini propriæ 20 renuntiari possit.l.19.ti.3.lib.1.nu.1.&.6.

Origo aui nihil quoad Regni naturalitatem prodest,ibidem,num.13.

Origo materna an confideretur,ibi numer.14.

P

PApa an in temporalibus superior Rege sit remissiue.l.5.titulo.3.libro.1.nu.3.

Papa Sixtus Regibus Hispaniæ concessit ne exeat Regno beneficia obtineant ecclesiastica.l.14.titulo 3.nu.6.libr.1.

Papa an ab aliquo propter aliquid iudicari possit,ibi,num. 30.

Papæ præceptum iniustum non obtemperandum iustum,ibi,num.33.

Papæ & principis secunda iussio quando spectanda,ibi nume. 31.

Papæ primo præcepto licet iniusto obtemperans excusatur propter obedien-

obedientiæ bonum,ibi num.36.
Papa ſicut quilibet peccat iniuſtè 19
tertio queſtium tollens,ibi,nu.38.
Papa in dubio nemini vult præiudica
re,ibi nu.39.&nu.41.quod cenſe
tur circunuentus ſi aliud præcipit
Papa potest exceptionẽ reſtringere
cleticorum,l.1.ti.4.lib.1.nume. 2.
Papa etiam motu proprio procedẽs
non cenſetur iure patronatus de
rogare,l.5.ti.6.libr.1.nu.3.
Patricida eſt occidens patrem ſpiri
tualem, ſicut ſi carnalem occidat
l.7.nu.3.ti.3.lib. 1.
Partialitas quid ſit,& q̃ doctores nõ
decet eſſe partiales,l.1.ti.7.libr.1.
num.1.&ſequen. vbi alia.
Partialitas in ſpecie,& per caſus indi
uiduos probãtà.l.11.ti.7.li.3.n.15
Partes ſi in cauſis leuibus petant inſ
cribi acta an iudex id teneatur cõ
ſentire.l.19.ti.9.lib.3.nu.8.
Pater negligens filium corripere an
teneatur de exceſſu filij.l.14.tit.9
lib.3.nu.14.
Patriæ,ſicut patri obediendum.l.30
tit.6.libr.3.nu.4.&nu.5.quid pa
triæ obligemur.
Patria ſua cuilibet eſt charisima.l.
14.nu.27.ti.3.lib.1.&nu.28.in
fertur ex hoc.
Pauper in dubio eſt præſtendus,ibi
nu.22.
Pauperes originarij,&regnicolæ ex
teris in dubio præferũtur,ibi n.23.
Peccatum vulnus appellatur & pec
cator vulneratus,& ſacramẽta me
dicinæ ibi num.25.
Pecuniam in eccleſiæ vtilitatem con
uerſam quomodo probabitur.l.4
ti.2.lib.6.nu.16.
Pœna cum imponitur delinquenti
propter teuerentiam alicuius ſan
cti quomodo ſit diei computatio
l.4.tit.1.libr1.numer.fin.
Pœna arbitraria quæ ſit.l.2.nume.2.
titu.2.lib.1.
Pœna imponenda furanti rem ſacrã
ibi num.4.
Pœna abſtrahẽtis monacham a mo
naſterio,& eam vi cognoſcentis
ibi nume.6.
Pœna occidentis clericum de miſſa,
ibi nu-7.
Pœna feudatarij, vel emphyteotica
rij clericũ eccleſiæ dominũ feudi
vel emphyteoſis occidẽtiũ. nu.8.
Pœna rapientium bona eccleſiarum
vel monaſteriorum.l.4.tit.2.lib.
1.nu.4.
Pœna impoſita contra portantes ar
ma poteſt clericis imponi.l.9.n.
3.tit.3.lib.1.
Pœna clerici profanis ſe immiſcẽtis
l.10.tit.3.lib.1.nu.2.
Pœna reaſſumentis tonſuram an de
beatur nõſe cuta ſentẽtia.l.31.4.n.
1.lib.1.&nu.2.cautela, vt pœna
euiteur.
Pœna conductoris gabellarũ,& fide
iuſſorum & reeipientiũ reditus
Regios reaſſumentium tonſuram
ibidem nu.8.
Pœna maſculoſe renuntiantisforo ſe
culari,ibi.num. 7.
Pœna falſitatis ſiſco in dubio appli
cata cenſetur.l.5.ti.7.nu.2. libr.1.
& nu 3.&4.vbi declaratur quãdo
contra ſiſcum interpretandum
Pœna ſi parti applicatur iudicũ eſt
ciuile ſi ſiſco criminale,ibi.nu.5.
Pœna legis an debeatur in conſcien
tia,& quid ſi reſtarore in rubrica
tit.1.li.2.nu.1.2.8.29.&.30.
Pœna alia per legem Regiam impo
natur quam per ius ciuile impo
neretur,quæ earum ſit imponẽda
l.5.ti.1. li.2.nu.13.vbi nu.14.& 15.
an ſint omnes imponendæ.
Pœnas cameræ Regiæ applicatas an
poſſit iudex capere etiam poſt ſen
tentiam lapſam in rem iudicatam
l.11.tit.6.lib.3.nume.5.
Pœna ſepienarũ ſemper per cameꝛ
Regiæ

Regiæ eſt applicanda.l.12.ti.6.lib.
3.num.
Pœne,& calũnie homicidij an domi
nis competant,ibi,num.3.
Pœna aduocati nolentis pro alio pa
trocinari.l.1.ti.9.lib.3.nume.20.
Pœna extraordinaria vbi ex cauſa eſt
imponẽda an ſit corporalis,vel cet
ralis imponenda.l.12.ti.6.li.3.n.2.
Pœna portantis virgam iuſtitiæ ſine li
centia Regis.l.3.nu.4.ti.6.lib.3.
Pœna infamiæ corporali æquipara
tur.l.12.ti.2.lib.3.nu.4.
Pœna corporalis imponi poteſt in
cauſa criminali &ſi tidẽ officio in
dicti poſſunt peti,& iubeti dari dã
na,& intereſſe ibi nu.4.
Petito aliqualis requiritur pro funda
mento proceſſus in maioribus cau
ſis.400,mora petinorum.l.27.tit.
6.lib.3.nu.1.
Populi pro montium conſeruatione
pœnas ſtatuere poſſunt.l.5.ti.7.li
bro.3.nu.4.
Populi bonæ dicuntur prædia,quæ a
renales vocantur.ibi.nu.7.
Perſonæ plures conſentẽs ſub vno mã
dato an debeant plures ita.l.32.ſi.
6.lib.3.nu.3.&.nu.4.declaratur,&
in rubrica.tit.10.lib.3.nu.3.
Pẽs cius fiat expenſiui.18.tit.6.lib.
3.nu.5.
Ponte an liceat ſuprafluminа ædifi
care,& ligare in ſolo alieno,ibi.n.6.
Portium & fontium reparatio cuius
expenſis fiat,ibi nu.7.
Pontuũvel ſontiũ vſus,ſi vicini aliqui
renuntiẽt an nihilominus cõtribue
re ad reparationẽ teneãtur,ibi n.8.
Poſſeſſio populi cũ capitur ſufficit in
gredidomũpublicã.l.15.ti.6.li.3.n.5
Potẽtiæ quo ad iuſtitiæ adminiſtratio
nẽ odio habetur.l.22.ti.5.li.3.n.6.
Præceptis iniuſtis nõ eſt obediẽdum,
velo leuato.l.14.tit.3.lib.1.num.37.
Præferendi ſunt illi in affectione be
neficij,ex quorum bonis fundatæ,
ibi,nu.11.
Præeminũ iudicatus qualiter profe
rendum,vt nullus poſſea audiatur,
l.10.tit.3.lib.3.nu.6.
Prælati bona ſunt obligata pro dote
eccleſiæ.l.6.tit.2.libr.1.nu.3.
Prælatus,vel rector eccleſiæ vendẽ
tes eius rem & nõ conuertentem præ
tium in eccleſiæ vtilitatem de ſuo
tenetur emptori,.l.bi.nu.18.vbi an
emptori debeat eſſe ſollicitus, vt in
eccleſiæ vtilitatem conuertatur.
Prælati propter negligentiam depo
ni poſſunt,l.1.ti.ult.9.nu.13.libr.3.
Præſentans,vel nominãs aliquem ad
aliquod officium cenſetur eius fci
re qualitates.l.3.ti.9.lib.3.nume.4.
Præſentare aliquem ad eccleſiam non
eſt quid ſpirituale,l.1.ti.6.lib.1.n.3.
Prælati bona ſunt obligata pro dote
eccleſiæ.l.6.tit.2.libr.1.nu.3.
Præſcriptionc titulumbeneficij acqui
rere non poteſt incapax illius.l.11.
ti.1.lib.1.nu.6.
Prætoria & domus publicæ vſus publ
co deputanda.l.15.tit.6.lib.3.nu.1.
Præuaricatio quando committatur.l.
17.tit.16.lib.2.nu.2.
Principes eccleſiaſticum immunitates de
fendere tenetur.l.4.tit.2.lib.1.nu.2.
Principes denegans auxilium eccleſiæ
oppreſſæ deponi poteſt,ibid.nu.3.
principes an poſſit reuocare cõceſſio
nẽ de ſtatuis cõdendis populo fa
ctam.l.11.tit.6.lib.3.nu.15.
Principes ſi cauſam ad petionem par
tis petentis breuiter audiendam ge
neraliter cõmuniter ſi cenſeantur cõ
mittere cuilemcumque illa breuiꝛ
ter,&c.l.19.tit.5.lib.3.nu.4.
Principalitate quod agatur conſideran
dum eſt.l.45.ti.2.li.6.libr.3.nu.1.
Priuatus officio in ſyndicatu,vel offi
cio durante inſamis eſt.l.7.ti.7.li.
3.n.6.&n.5.an poſſit ad illudrotire
Priuatio vel venit imponenda nun
quam incurritur niſi ſententia de
claretur,& interim poterit officii
reſignatio,lege.1.titulo.7.lib.tertio
Mm num.15.

nu. 1. &. 16. & nume. 17. declaratur.
Priuatus officio an, & beneficio censeatur priuati. l. 7. ti. 15. lib. 3. nu. 1.
Priuationis pœnæ non est locus, nisi in casibus à iure expressis. l. 9. ti. 5. lib. 3. nu. 3.
Priuilegio adquisibilia, an & præscriptione. l. tit. nu. 5. ti. 2. lib. 1. & l. 1. ti. 5 nu. 11. lib. 1.
Priuilegium in vim contractus, & remunerationis concessum non reuocatur. l. 1. 4. ti. 3 lib. 1. nume. 42.
Priuilegiatus de percipiendo fructus in absentia, & distributiones percipiet quotidianas. l. 29. n. 6. titu. 3. libro. 1.
Priuilegium ad morte cœdentis expirat. l. 2. ti. 3. lib. 2. nu. tertio.
Priuilegia summæ cœnæ remissiue in rubrica. tit. 4. nu. tertio. lib. 2.
Probationes difficilia per quanlibet informationem probantur. l. 6. tit. 9. lib. 3. n. 1. vbi. nu. 2. quæ sint hæc declaratur.
Probare quis debet cpsit de iure patronatus laicorũ. l. 5. ti. 6. nume. 1. lib. 1.
Priuilegio Romani Pontifi. etiam mulieres conferunt beneficia. l. 1. ti. 6. nu. 6. lib. 1.
Processus syndicatur, cuius expensis mittendus Regio consilio. l. 20. tit. 7. lib. tertio, nu. 3. & nu. 4. an originaliter mitti possit.
Procurator meus, si excedit fines mãdati & video, & patior, censeor ap probare excessũ. l. 13. ti. 6. lib. 3. n. 8.
Procurator promittens de dom de sendẽdo intelligitur de præsẽti, nõ vero de futuro. l. 6. ti. 1. lib. 2. nu. 4.
Procõsul est generalis visitator totius prouinciæ, l. ti. 15. lib. 3. nu. 6.
Prohibitus vendere, vel extrahere tãnon censetur prohibitus obsuã, & suorũ necessitatem. l. 7. n. 2. ti. 2. li. 1.
Prouisio facta aliter quam de patronorum consensu nulla est. l. 5. tit. 6. li. 1. nu. 2.
Prorogatio an fieri possit die feriata in honorem Dei. l. 4. nu. 5. ti. 1. li. 1.
Publicati bonis clerici hæretici non publicantur bona intuitu ecclesiæ quæsita publicantur tamen fructus beneficiorũ. l. 6. ti. 2. libr. 1. nu. 20.

Q

Qualitas aliquem admittens, vel excludens ad aliquem actum debet adesse prouisionis tempore. l. 4. tit. 1. li. 2. nu. 2.
Quantitas petita est attendenda procapienda decima executionis petitæ, & factæ, l. 10. ti. 6. lib. 3. num. 9.

R

Raptor mulieris an gaudeat ecclesiæ immunitate. l. 3. ti. 2. li. 1. nu. 8.
Ratihabitio sufficit etiam vbi speciale requiritur mandatum. l. 53. tit. 6. libertio, nu. 7.
Rationes qualiter sunt exigendæ, & reddendæ per administratores. l. 22. titu. 6. lib. 3. nu. 2. & nu. 7. quando in eis computentur promissa & nu. 8. quatuor quæ debet continere liber rationum.
Ratio semel reddita an exequi possit, ibi, nu. tertio. 4. & 5.
Rectores ciuitatis an ordinarij dicantur. l. 1. ti. 9. lib. 3. num. 15. & 16. an substituere possint, & in l. 4. ti. 9. libro, 3. nu. 5. an aliis possint voces committere.
Rectorum collegium forum an possit substituere, ibi in, l. 4. ti. 9. libr. 3. nu. 4.
Recurrendum an sit prius ad ius regium quam ad aliud in rubrica. tit. 1. lib. 2. nu. 14. cum sequen.
Regi & Regno non interest ne arcana sui Regni reuelentur. l. 14. num. 18. & 19. ti. 3. lib. 3.
Regium ius nostrũ iuste fieri potuit, etiam contra ius ciuile, & commune ius appellatur, in rubrica, titu. 1. lib. 2. nu. 12. & 13. quod de iure Regio in dubio intelligitur.
Regis semen iniquam legem condentis non durat. l. 1. tit. 1. libr. 2. nu. 3.

Rex Ioannes primus insit tempus adincarnatione Domini numerari. l. 3. ti. 1. lib. 2. nu. 2.
Regis diuinitio in. l. 1. ti. 2. lib. 2. nu. 2 & num. 3. boni principis qualitates vide.
Reges etiam infideles ab ipso Deo protestarem acceperunt, ibi pu. 2.
Regem non iniquum, sed iniquorum correctorem esse debere, ibi nu. 4.
Regem nulla restituri liberalitas in audiendo acceptiorem facit, ibi, nu. 5.
Reges in regno maiorem potestatem habent, quam Imperator in Imperio. ibi nu. 6.
Rex potuit petere expelli Episcopum promouendum non sibi fidelem. l. 1. ti. 3. lib. 2. nu. 1.
Regis filius potest vocari Rex & comitis comes in vita patris, ibi, num. 3.
Regi pertinet creatio magistratuum, & in eo omnes sunt iurisdictionis & habent fundatam intentionem. l. 3. ti. 3. lib. 3. num. 1. 2. & 3.
Reges Hispaniæ integrum habent dominium in suo regno, ibi nume. 4.
Regius iudex missus in terris domino num pro iustitia exequenda non teneatur commissionem prius demõstrare, ibi nu. 1.
Rege negligẽte mittere iudices in populos, populi interim prouident, nu. 8. ibi.
Regi pertinet videre qualiter bona populorum expendantur. l. 22. ti. 6. lib. 3. nu. 1.
Regulæ plures vbi nõ datur locus, nisi in casibus à iure expressis. l. 2. titu. lib. 2. nu. 5.
Refirmandus nemo est in officio, qui non fuerit prius syndicatus. l. 2. ti. 5. libr. 3. nu. 1.
Reformatio statutorum antiquorum vel nouacorum condito iudicis arbitrio commissa est et m consilio rectorum. l. 14. ti. 6. li. 3. numer. 11.
Reipublicæ interest ne vrbs ruinis deformetur. l. 1. & 2. ti. 8. libertio nu. 4.
Respublica iuste 20. annos potest cõtra officialem in patria iure recalculi decere, & agere. l. 22. tit. 6. lib. 3. nu. 8.
Reipublicæ aliqua quæ interunt reformanti in. l. 7. ti. 1. lib. 2.
Respublica verbis non inuriatur, lege. 14. ti. 3. li. 3. nume. 6 & nume. 10 7. & aliud.
Religiosus an arbiter, vel arbitrator esse possit. l. 7. nu. 9. lib. 3. n. 19.
Remotus ab officio propter culpam, non debet habere salarium. l. 7. tit. 7. libr. 3. nu. 7.
Res sacræ quæ dicuntur. l. 6. tit. 2. nu. 12. lib. 1.
Res ad altaris, & cultus diuini ministerium deputatæ quando vendi possint, ibi, nu. 14.
Res empræ per præsatum ex pecunia ecclesiæ præsumuntur empræ, ibi, nu. 8. & num. 9. quod præsumuntur etiam empræ post adeptionem ecclesiæ.
Res ecclesiæ quomodo, & qualiter distrahendæ, ibi nu. 15.
Res inscriptionis crescit, & pluralis demendo. l. 10. tit. 2. lib. 1. num. 2.
Res quæ dicenur bonaus resp. administrationem concernent. l. 14. ti. 6. lib. 3. nu. 7.
Rescriptum an finiatur moriente illo contra quem impetratur. l. 3. titu. 3. libr. 2. nu. 2.
Rescripti tum ob importunitatem potentium concessum non est exequendũ statim. l. 14. ti. 3. libr. 2. nu. 44. & nu. 45. quando præsumitur sic obtentum esse.
Relignatio an habeat locum de officio resignabili pendente lite super officio. l. 3. num. 6. ti. 4. lib. 1.
Resistentia facta locum tenentiu puniri sicut facta coneedenti. l. 10. tit. 5. libr. 3. nu. 7.
Rogatus maior aliquãdo propræcep

tis habentur.l.4.ti.7.lib.3.nume.2.
Rustici dicentes per tépus immemoriale vsos fuisse nemore,vel monte an in hoc sint defendédi,& quádo expirabit,vsus hic.l.5.ti.7.li.3.nu. quinto.
Rusticus non alimentatur, nisi caseo, & cepis. l.4.tit.11.lib.3.nu. 2.
Rusticus an ex iuris ignorantia excusetur.l.2.ti.1.lib.2.nu.32.
Rusticus sagax quando non excusatur etiam si nonpouerit consulere pe titiores.nu.32.lib.
Rusticus an excusetur,si contraria dixit testimonia,ibi.n.34.n.35.&36. quid si contractum vsurarium faciat.

S

SAcras res an liceat vendere pro re paranda fame pauperum sua culpa in pauperratem deuenientium.l.7 nu.ti.ti.2.lib.1.
Sacrilegium cómittitur cú etiam res nó sacre in ecclesia furátur.l.2.n.3 ti.2.lib.1.&ibi.pœna furantis.
Sacrilegiú cómittit persecutés clericú &pœna percutentis,ibi,nu.5.
Sacrilegiú an sit miñi fori,ibi,n. 10.
Salarium an cóstitui possit de publico per iudicem,& redores ciuitatis.l.13.ti.9.lib.3. nu.4.
Salaria consueta capiéda sunt per officiales iustitiæ,&tabelliones,dum tamen non sint maiora quá taxata per legé Regiam.l.7.ti.6.lib.3.numer.1.
Salarium non denegatur officiali infirmo.l.6.ti.5. lib.3.num.7.
Salarium duplex an debeatur dupli cato officio.l.n.ti.5.lib.3. num.10.
Sanctio,vel pragmatica aduersa iuri & publicæ vtilitati nihil valet.l.14. ti.3.libr. 1.nu.4.6.
Satisfacienda est prius pars de damno &interesse,quam fiscus de pœnis.l.

9.ti.7.lib.3.nu.1.& nu.2. ampliatur,&nu.4. declaratur.
Secta & error Beguardorum,& Beguinarum damnatur in.l.1.num.14.ti.11.7.lib.1.
Sedem Martyrum, vel Apostolorum nemo existimet humanis corporibus esse concessam.l.1.titu.2.libro primo.
Semel malus semper presumitur talis l.38.tit.6.libr.3.nu.4.& quid si per trienium sit emendatus.l.6.ti.9. li. 3.nu.15.
Seniores primo loco sedere debent, l.25.ti.16.lib.2.nu.2.
Senectus ipsa infirmitas est, & an sit iusta cause absentandi se ab officio l.6.ti.5.li.3.num.10.
Sententia lata per calculatores non transit in rem iudicatam.l.22.tit.6. lib.3.num.5.
Sententia in qua quis condemnatur, vt reddat computum censetur con demnatus,vt reliquú soluat ibi. nu mero.9.
Sententia declaratoria requiritur etiam vbi primatio fit ipso iure, lege sertia,titulo quarto, libro primo nume.5.
Sententia proprie est illa quæ transit in rem iudicatam,lege decé ma,titulo quinto,libro tertio, numero.4.
Sententia terminorum lata cum aliquo ex vasallis an prosit, vel nocear domino,lege.16. titulo sexto, libro.3.numero.
Sententia Regis cum consilio suo lata facit ius vniuersale in regno, in rubrica,titulo quarto,libro secundo,nu.2.
Sententia priuatiua officij in appellationis gradu confirmata an valeat gesta á in officio durante illa lite.l. 2.tit.7.lib.3.nu.19.
Sententia priuationis si ignoretur an ignorantia durante valebunt gesta per tabel

per tabellionem priuatum,ibi,numer.21.
Sententia declaratoria requiritur vt lapso præconij termino nullus in posterum audiatur contra indicem syndicatum.l.10.tit.7.lib.3. nume.5.
Sententia lata in causa syndicatus an posit exequi non obstante appellatione.l.13.titulo.7.libro.3.numer.16.
Sententia in scripris etiam in summa rijs ferenda est.l.19.ti.9.lib.3. nu. 7.nisi vt ibi.
Seruus in iudicio esse non potest.l. 8.ti.9.li.3.num.1.
Seruus an accusari de delicto possit,& an dominus pro eo aliuni accusare ibidem num.2.
Seruus testis esse non potest nisi in asiquibus casibus,ibi.n.3.
Seruus si in libertatem pro clamet an lite pendente sit in libertate ponendus,ibi.numer.6.cum sequen. pluribus.y & numero. 4. quid in Indis.
Serui capientium an efficiantur capti in rebellione Granatæ,ibi, numero.9.& 10.quid in captis in bello iusto.
Seruus quare index esse non potest, ibid.numer.11.
Serui naturaliter fures sunt,& facilter corrumpuntur.ibi.nu.12.
Serui tabellionis, communiter liberi reputati,instrumenta an valeant ibid.numero.13.& ibi quid in gestis per iudicem,vel habitú pro notario,& num.14.& 16. & quid in delegatis.
Seruus si quis reputatur, cum libertate,an valeant gesta ab eo, ibi.numer.18.
Signa contritionis debent apparere in confiteri non valente ad euitandam pœnam legis.l.5.tit.1.li.1. nume.9.
Solutum non dicitur quod in parte solutum est in l.10.titulo.6.li.3. numer.2.
Scientia nobilissimos facit.l.8.num: 1.ti.7.lib.1.
Statutus originalis rei si repugnatqua si possessioni, quasi possessio talis non releuat abonete probandi. l. 8.ti.9.lib.3.nu.5.
Statutum an valeat quod in diebus feriatis in honorem Dei cognoscatur de causis,& an cófessio tali facta valeat.l.4.numero.1.titulo.1. li.1.
Statuendi contra libertatem, Ecclesiasticam nulli est attributa potestas. l.11.ti.2.nu.10.li.1.
Statutum prohibens bona in Ecclesias alienari non valet,ibi.n.11.
Statutum an valeat q nemo res suas homini exempto vendere posit n.l. 1.nume.3.ti.3.lib.11
Statutis Episcoporum, & Inquisitorum inobedientes quali rei punitas tur,ibidem,numero.4.vbi de fautoribus,& receptoribus eorum.
Statuta ordinata contra libertatem Ecclesiasticam custodiri facientes,neque ea radentes excommunicati sunt.l.4.titulo.3.libro.1.numer.2.
Statuere an possit populus,& quando & quomodo.l.14.ti.6.li.3.nu. 2.& sequent.
Statuta bona non vero mala permittenda sunt.ibid.nu.1.
Statuta excludentia christianos nouos ab officijs an valeant.l.22.tit. 7.li.1.nu.4.
Statutum res minorum reficiés cogligat ita,vt aduersus illud non restituantur.l.3.titulo.1.libro.2.numer.27.
Statuta municipalia an præterita,vel futura reficiant.l.6.titulo.1. libr. 2.nu.2.
Subditi Regis vel dominiti poralisan corum

HYVIC BIBLIOTEKA OBV

eorũ mandato cõpelli possint bellum adire.l.16.ti.7.li.1.nu.1.
Substitutus debet esse cautus & cõsultus ne quis eum impedimento.l.24.ti.2.li.3.nu.fi.
Substituto seruiri potest ex iusta causa vel impedimẽto.l.24.ti.2.li.3.nu.1.
Subsidium quid sit & plura alia remissa fuse.in.l.3.n.4.ti.10.li.1.
Subsistere valens deferuire debet apponere eque idoneum.in l.20.ti.7.li.3.nu.6.
Superioribus ob euitandum scandalum licet non obtemperare.l.14.ti.3.li.8.nu.32.
Supplicare licet a præcepto Papæ & quomodo.ibi.nu.49.
Suspensus ab officio non potest pendente appellatione ad nouum eligi honorem.l.15.ti.5.li.3.nu.2. & ibi.n.3.buid in spiritualibus.
Suspensus an repellatur ateſtificando l.2.ti.7.li.3.nu.22.
Suspensio censetur in dubio perpetua.l.4.ti.7.li.3.nu.1.
Suspensionis tẽpore durat quoto du rat suspendentis iurisdictio, ibi.n.3.
Suspensio enũ in spiritualibus invim pœnæ imposita suspenditurper appellationem,ibi.nu.4.
Simoniam quasi committunt vota ad cathedras domi adquirentes.l.16.ti.7.li.1.nu.1.
Simonia communitur etiam si officia libus prælatorum aliquid donetur l.23.ti.3.li.3.nu.3.
Syndicatus quid sit,& syndicus,in rubrica,nu.1.& 2.ti.7.li.3.& nu.3.an iure diuino trahat originem.
Syndicatores qui sint,& a quo confituantur,ibi.n.4.cum sequent.
Syndicatus est omnis ille, qui gestis off cium,etiam si sit Imperator vel Rex.l.2.ti.7.li.3.nu.1.12.& 13.& nu.4.& 6.amplatur.
Syndicatu aliquem immune reddere nõ possunt Reges,vel Priores,vbi.nu.5.
Syndicatus instantia nõ curat de apicibus iuris.l.10.ti.7.li.3.n.10.
Syndicatum hodie iure nostro sufficit semel in quolibet loco præconi zari.l.3.ti.9.li.3.nu.fi.
Syndicatus sententia an pe.si.30.dies ferri possit.l.11.ti.7.li.3.nu.2.

T

TAbelliones,& secretarij inquisitorum laici sunt.l.8.numer.2.ti.3.libi.
Tabellionies penes scretinere debent processus omnes tam ciuiles quam criminales.l.26.ti.6.li.3.nume.2.
Tabellio mercedẽ habere debet pro scripturis & roginibus sui officij.l.30.ti.6.li.3.nu.2.& nu.3.an abeccleſijs hæc accipiant.
Tabellionum foris cuntium iurapro vno quoque die quæ sint.l. 32.ti.6.li.3.nu.5.
Tabellio priuatur officio in casibus certis,ibid.nu.6.
Tabellio potest inscriptorum consectum lite pendente super priuationeofficij perfiere,& publicare etiã sẽtẽtia priuationes lata & inter iudicata lapsa.l.2.ti.7.li.3.nu.20.
Tabellio propter delictum priuatus officio non eli vitetur ad officia promouendus.l.7.ti.7.li.3.nu.5.
Tabelliones nõ possunt recipere quærelas neque acta facere nisi iudici præsente.ibid.numero.6. nisi vt ibi.
Tabelliones tenentur scribere acta, quæ a partibus petuntur, vel eis a iudice mandantur,ibi nu.17.
Taciturnitas in iudicialibus an præludice.l.13.ti.9.li.3.numer.13.& 12.
Tassantibus propter excusandam cassatam imponi potest.l.6.ti.2.ib.2.num.1.& quod ob hanc causam possunt ciues consensui ponere ẽlinea,& vincas,& emere certa hora,& fieri cala & cata,& alia vt ibi. num.3.

Tassa

Tassa in rebus ciuitatis ponenda per rectores cum malitiate ad corredore intelligitur.l.14.ti.8.li.3.nu.16.
Tassam publicæ imponi tam ecclesiquibet in foro conscientiæ ferre,ibi.nu.17.
Tauerna vsus an permissus & licitus sit.l.15.ti.10.li.1.nu.fi.
Tẽpus de iure comuni interpollatũ intelligitur.l.19.ti.7.li.1.nu.14.
Terminus competens si non assignatur est ac si nullus daretur.l.13.ti.7 li.3.nu.11.
Terminꝰ legalis qualis prologari vel breuiari possit.l.11.ti.7.li.3.num.1.
Territorium non requiritur ad esse iurisdictionis.in rubri.ti.9.li.3.n.2.
Testes inhabiles ad mittuntur.pro innocẽtia probãda.l.13.ti.9.li.3.n.13
Terminus in vnaquaque citationeassignandus.l.10.ti.7.li.3.nu.4.
Testes examinari per partẽ eadẽ sitem ab accusatione fidem faciunt.in l.1.ti.13.li.2.num.5.
Testamentarij quibus iussu est protestatorẽ conuiuium hospitalipossunt duo cõstituere si bona sufficiãt l.10.ti.7.li.1. nu.1.
Testes an sint possunt singuli de vniuersitate.l.12.ti.5.li.3.num.8.
Testiũ examinatio in causis ciuilibus ardua & in criminalibus an cõmitatur.l.28.ti.6.li.3.nu.1.& nu.2.an idem in causis nobilitatis,& nu.5. quid in matrimonialibus.
Testium habitantium in alieno territorio an committatur examinatio ibi.nu.3.& nu.4.quid tunc efficiet consecutũ.
Testium examinatio si committatur vbi non est commitenda an ecit nulla,ibi,nu.fi.
Testes qui non possunt esse cõtra oficiales syndicatos.l.10.ti.7.li.3.nu.19
Testes an possint esse mediatores ibi nu.20.
Testis non interrogatus de rationedi cti sui fidem faciat.l.11.ti.17.lib.3.nu.2.nisi vt ibi.num.4.vbi & an adtoratam imponendam debeat etiam nõ interrogatus rationem reddere.
Testis productus potest reprodu vt reddat rationem dicti sui.ibi. nu.9.
Testis in ciuilibus si nõ interrogatus rationem reddat an fidem faciat, ibi.nu.10.& 11.
Testis vltra interrogata respondẽs an fidem faciat,ibi.nu. 11.
Testes deponentes de pertinentibus ad negotium dicuntur deipso negotio.ibi.nu.12.
Testis productus ad totum negotiũ vel simpliciter ad causam tenetur dicere quicquid de negotio sciet,ibi.nume.13.
Testis si pro vna parte interrogatus respondeat,& pro alia nolit respondere præsumitur contra eum. numer.16.
Testis vnus plene probat in causa simaria,& parui momenti.l.12.ti.9. lib.3.nu.1.
Testes minus idonei propter personas si sunt plusquam duo plenepro bant.nu.5.in l.6.ti.9.li.1.
Testes inimici etiam in causa grauire pelli possunt,ibi,nu.6.
Testes singulares quibus in casibus plene probent.ibi.nu.9.& nu.10. quando singulares dicentur.
Testes in ciuilibus in dubio nõ præsumuntur singulares.ibi.nu.11.
Testium dicta nonvitiant locus&tempus si de substantia actus non sunt, ibi.nu.12.
Testisnõiurat,ꝰ nulli fidẽ facit ibi.n.13
Testiũ maioritas an probanda sicõtra iudicem pro probanda barateria producantur,ibidem nu.14.
Testes omnes maiores omni exceptione præsumuntur,ibi.nu.16.
Testium optima opinio quando probanda,ibi.nu.17.& 17.& 18.
Testes cũde iure cõmuni de,prioſacta admittebantur contra aliquem illud erat cum professatione q nihil

hil indepercipere volebant, ibi, numer. 19.
Timor Domini initium sapientię, l. 1. num. 1. ti. 3. li. 1.
Timere Deũ Regibus, & Principibus maxime conuenit, ibi. nu. 2.
Timor quotuplex sit. l. 1. ti. 9. li. 3. n. 2.
Timens pro altero grauati potest p remedio iudice madire. l. 13. ti. 15. li. 3. nu. fi.
Titulum habens a Principe super iurisdictione, exercendo illam quo ad vnum retinet quo ad omnes. l. 3. ti. 5. li. 3. nu. 10.
Translatio Episcoporum absque Regio consensu fieri non potest. l. 1. ti. 6. li. 1. nu. 8.
Titulum suæ possessionis anquisostẽdere teneatur. l. 1. ti. 9. li. 1. nu. 8.
Tributaria res an in quemque trãseat cum onere. l. 11. n. 8. ti. 3. li. 1.
Tributa præterita an nouus possessor teneatur soluere, ibi. nu. 9. & nu. 7. quid in emente feuda.
Tributarius pater donaus filio suo clerico bona vt non contribuat nihil agit, ibi. nu. 12.
Tributario fundo cedendo quis an excusetur a tributo, ibi. nu. 13.
Tributo an excusetur frater laicus habens rem communem cum fratre clerico, ibi. nu. 14.
Tribus modis cognosci potest de maleficio. l. 11. ti. 7. li. 3. nu. 4.
Tutor vel curator de suspecto accusari debent interim suspendi, & alius dari. l. 2. nu. 8. ti. 7. li. 3.

V

VAssallus duorum dominorũ inuicem debellantium, quem adiuuabit. l. 18. ti. 16. li. 2. nu. 3.
Vecaria & piscaria cuius expensis fiãt l. 15. ti. 6. li. 3. nu. 4.
Venditor declarans mistionem mercium an puniatur. l. 3. ti. 5. n. 6. li. 1.
Verbum, no puedan, est latæ sentẽtiæ l. 3. ti. 4. li. 1. nu. 4.
Verbo, ordinarios, comprehenditur iudex inferior certo loco præfectus in rubri. ti. 9. li. 3. numer. 1.
Vicarij Episcoporum ordinarij dicũtur. l. 1. ti. 9. li. 3. num. 7. & nu. 8. an substituere possint.
Vicarius vel locum tenens correctoris an ordinarius dicatur, ibi. nu. 9.
Vicarius vel locum tenens correctoris an possit substituere si impeditus est. ibi. nu. 10.
Vicariũ vnum si potest corrector nominare an poterit & duos. ibi. n. 11.
Vicarius vel locum tenens correctoris an possit exercere officiũ mortuo correctore, ibi. nu. 13.
Vice Rector electus ab eo, qui Rectorẽ elegit, habet eandẽ potestatẽ æqualẽ ipsi Rectori. l. 10. ti. 5. li. 3. n. 3
Vicinus quis dicatur, remissiue. l. 4. ti. 6. li. 3. num. 3.
Vidua priuilegijs viri mortui gaudet l. 9. ti. 11. lib. 2. nu. 3. & 4. nisi alteri nubat vt, ibi, nu. 5. & 6.
Virgam iustitiæ nulli licet portare nisi cui reperitur permissum. l. 33. ti. 6. li. 3. nu. 1
Virgam iustitiæ iniuste portantis pęna, ibid. num. 4.
Voluntatis declaratio non transit ad successorem. l. 3. titu. 5. libr. 3. nume. 12.
Votãti si vitium aliquod opponatur propter quod votare non deberet lite interim super hoc pendente non debet impediri votare. l. 2. ti. 7. li. 3. nu. 12.
Vbi agitur de publica vtilitate nõ debet recedi a persona nominata. l. 16. ti. 5. li. 3. nu. 5.
Vnio Ecclesiæ nostri Regni alteri Ecclesiæ extra Regnum facta, an valeat. l. 14. ti. 3. li. 1. num. 55.
Vsura est mutuum per scholarem recipi vt intret scholas vel voter pro aliquo. l. 16. ti. 7. li. 1.
Vtilitas maxima omnium versatur in plantatione, & conseruatione mõtium. l. 5. ti. 7. li. 3. nu. 1.

FINIS.

25.418.
Н 183258.
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

n nouus prelatus possideat res
sic sine noua apprehensione.

Vtrū prelatus nouꝰ pen-
seat reuerendi iura sui pene
sicꝫ possidereret quasi si-
ne noua apprehensione.
Et dicendū ē q sic fꝫ dar.
.§.fi.ꝛ.l.cū heredes in pn̄.ff.de ac
pos.q alle.inno.in.c.in off.cis ex-
ꝛ.testa.Et est ratio qꝛ ipsa ecclesia
idet q ecclia nō moritur nec muta

donans dñs existat.l.quisquis iuncta
glo.C.de dona.ꝛ.l.si quis argentus.§.
sed ꝛ si quis eo.titu.Et hoc verū si do
nās vel vidēs possideret.Ꝛ si nō pos-
sideret nō posset p cōstitutū i aliū trās
ferre possessiōes ēt ciuilē qꝛ nemo dat
qd non hꝫ vt plenius dixi in apparatu
meo quē feci sup statuto si quis pīfas
in glo.super verbo possessio in ver.vel
tra ꝛc.Secundo quia per eā causā p̄-
scriptio cū sine ea prescribi nō possit in

clausule ci-
tra pbatio-
nis ꝛc. vide
d.feli.in pre.
c.lꝫ. cāmulu
vi.carta igl.
i.ꝟ.astringit
vbi ponit
duas cōclu-
siōes ꝛ illaꝝ
noiatiōes ꝛ

ponit dat.in.l.a se toto.ff.de here.inst.
et ibi allegat mīra iura facit dñ.l.iij.
C.de priuileg.fisci.ibi salua igitur ꝛc.
Et ponit pet.iaco.in titu.de duello in
fi.Secus tamen est vbi ipse iudex refer
uat vel admittit appellationes simpli
citer.qꝛ tunc eam censetur approbare
vt.ꝛ.dixi.¶ Et de materia prestatio
a nis in aliis tamen terminis vide q
dixi fm dominum petrum pape supra
questione.clxxij.ꝛc.

rem cōtentiosaꝫ ad manꝰ suas ponere
et fuare ptem priuatā sua possessio-
ne lite pendēte videtur q sic.arg.in.l.
senatus.§.senatus.et.l.titius.ff.de
iure fisci.et facit.l.paulus calimachus
i.§.fi.ff.de leg.tertio circa hoc crederē
sic dicendū q vbi fiscus hꝫ legitimū cō
c tradictorē nō dꝫ rē quā petit auser
re a possessore nec ad manū suā pone-
re lite pēdēte vt dicit gl.i.l.reseꝫ i gl.i.
d ff.d iure fisci.vbi aīt nō eē ꝰ legiti-

6.in.vij.nō.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОДЕСЬКОГО І.І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ім. І.І. МЕЧНИКОВА

leti l.ij.col. in.ij.ité ver bū ratū re ferf.ff.quod me.cau. ¶ Ly.l.ij. in.ij.colū.in ver.sexto q̄ritur.

b iure neq̄ de facto ꝯ glo. singularis in.l.id q̄ pauperibus.C. de epis. ⁊ cle. alia aūt verba iuramenti quibus quis iurat nō contrauenire aliqua ratione vel causa impoꝛtāt vt omne remediū tollatur.fm bar. in auf. sacramēta.C. si aduersus ven. Et pe.vt refert cy.i.l. c ij.ᶜ.C.de rescindē.ven. ⁊ posuit ista do.ambrosius de vignate in.c.illoꝝ de pig.circa finem. ¶ De clausula ge

ad talem defectum [illegible] cōtestationis q̄ procedere consueuit ad diffinitionem causarum etiam lite non contestata prout etiam videntur disponere statuta dalphina. que disponunt q̄ in quibuscūq̄ causis etiā maioribus iudex possit procedere si sibi videat summarie simpl'r ⁊ de plano sine iudicioꝝ strepitu ⁊ figura ꝑ que sibi dat ꝯ tollit litis cōtestatio vt voluit docto.i.dem.ē. sepe. de verbo.sig.t bar.in extrauagāti ad

ti.in.l.fin.in.l. precibus.C.de impuberū ⁊ alijs sub stitu. Idē tenēt doc. pfertim bar.in.l.ij.in.q.que incipit quero ex quib⁹ ꝛc.ff.de vulga.pupillari.ꝑpter ea monasteriū habet iocoꝝ fiū.c.in presentia extra de proba.tamen si testator apponat in testamēto liberis ex se natis nō habet locum auten.nisi rogati C.ad trebel.ita dicit ibi cy.⁊ bar.istud videtur velle dicere.l.j.C.de cōdi.insertis.dū ibi dicit nisi cuidens voluntas testatoris in cōtrariū appareat ꝛc. Quē tū cuidēs voluntas in casu isto apparet ꝑpter verbū ꝑprio adiectū quod in suo proprio ⁊ cōmuni

a uerbum animoꝝ sequit dicere bal.in nullo obstare ꝛ ꝑ ista parte facit nō pulchre ponit archi.in.c.ꝛ sup̄ ꝯ ꝑprio iuramēto. extra de lib.vj.¶ Cōcludēdo ꝗ credo sorore dicere sub stitutiōes ꝛ eaꝝ ꝑsonas habere. ¶ De hac materia ē ꝛ ā.ccxxiij.⁊.ā.ccccxij. ¶ De liberi ꝑprio corpore ꝑcreatis tāgit dñs dominus pontanus dictus de rom ex facto.ꝛ.ff.ff.ad trebel. ¶ De hi tigi in notabilib⁹ meis in.ꝛ.ff.verb

